Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen

KALLELSE

2023-03-29

Kallelse/Ärendelista

Sammanträde med Kommunstyrelsen,

onsdag 29 mars 2023

Tid: Kl 08:30
Plats: Konferensrum Vänersborg

Benny Augustsson
Ordförande

Johanna Gustafsson
Sekreterare

Förhinder för ordinarie ledamot att delta vid sammanträdet anmäls till Johanna Gustafsson, 0521 -72 25 92, johanna.gustafsson@vanersborg.se

Ledamöter	Ersättare
Benny Augustsson (S)	Ann-Marie Jonasson (S)
Henrik Harlitz (M)	Ann-Helen Selander (M)
Mats Andersson (C)	Jonathan Svensson (S)
Anders Strand (SD)	Mathias Olsson (SD)
Lena Eckerbom Wendel (M)	Piotr Gabrys (M)
Madelaine Karlsson (S)	Anneli Guilotte (S)
Stefan Kärvling (V)	Gunilla Cederbom (V)
Kenneth Borgmalm (S)	Dan Nyberg (S)
Göran Nilsson (SD)	Jimmy Lindqvist (SD)
Bo Carlsson (C)	Joakim Sjöling (S)
Göran Svensson (MBP)	Thomas Larsson (MBP)
Magnus Ekström (KD)	Elisabeth Johansson (KD)
Peter Göthblad (L)	Robin Danielsson (M)
Torbjörn Moqvist (SD)	-
Anna-Karin Sandberg (MP)	Jonas Sjöblom (MP)

Övriga närvarande
Hunnebergs kungajakt- och viltmuseum
Annalena Levin, ordförande och Ola Selin, verksamhetskoordinator
Fastighets AB Vänersborg
Bengt-Åke Andersson, VD

AB Vänersborgsbostäder
Gunnar Johansson, VD och Christin Slättmyr, ordförande
Vattenpalatset Vänerparken AB
Carina Svensson, VD
Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund
Hans Därnemyr, förbund-/räddningschef
Kunskapsförbundet Väst
Maria Hildefors, förbundsdirektör

Björn Martinsson, utvecklingsledare
Thomas Sannemalm, ekonomichef
Lena Tegenfeldt, kommundirektör
Anna Högmark, utredare
Andreas Knutsson, förvaltningschef
Johan Wass, HR-controller
Johan Högmark, kommunsekreterare
Johanna, Gustafsson, kommunsekreterare

Inledande formalia

- Mötets öppnande
- Upprop
- Val av justerare - förslag Torbjörn Moqvist (SD)
- Eventuella beslut om närvarorätt
- Eventuella beslut om yttranderätt
- Anmälan om jäv

Ärendelista		Dnr	Sida
1	Information vid kommunstyrelsens sammanträde	2023/20	5 - 37
2	Dialog - Utveckla styr- och ledningsmodellen i Vänersborgs kommun	2021/432	38 - 92
3	Kommundirektörens information	2023/48	
4	Ordförandeinformation	2023/21	
5	Detaljplan för norra Sanden	2021/351	93 - 106
6	Konsekvensbeskrivning Vänersborgs hamn	2022/339	107 - 126
7	Begäran om användning av befintlig kraftledning (nätkoncession för linje)	2023/176	127 - 130
8	Internhyresavtal för mötessalen Bojorten	2023/500	131 - 140
9	Kommunal medfinansiering av Grön tillväxt Fyrbodal under projektperiod 2023-03-01 – 2025-12-31.	2023/486	141 - 179
10	Ansökan om verksamhetsbidrag Funktionsrätt Vänersborg för åren 2023-2026	2023/98	180 - 188
11	Begäran från samhällsbyggnadsnämnden om tilläggsbudget till investeringsbudget 2023	2023/310	189 - 198
12	Förvärv av fastigheten Krassen 10 (gamla flickskolan)	2023/104	199 - 223
13	Lokalförsörjning ensamhushåll	2022/577	224 - 254
14	Förslag till Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun	2021/235	255 - 304
15	Gemensamt kommunalförbund mellan Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF) och Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän	2023/539	305 - 313
16	Svar på motion om partistöd	2022/93	314 - 338
17	Svar på motion om förlängning av stenpiren i Sikhall	2022/183	339 - 352
18	Svar på medborgarförslag om fartnedsättande åtgärder och övergångsställe på Restadvägen	2022/184	353 - 366
19	Fastställande av arbetsordning för Näringslivsrådet	2023/555	367 - 373

20	Fastställande av arbetsordning för lokala Brottsförebyggande rådet (BRÅ)	2023/553	374 - 379
21	Revidering av reglemente med föreskrifter om styrelsens och nämndernas arbetsformer	2023/559	380 - 383
22	Svar på remiss Vägar till ett tryggare samhälle, Kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67)	2023/131	384 - 652
23	Medarbetarundersökning 2022 - kommunstyrelseförvaltningen	2023/549	653 - 673
24	Kommunens medarbetarundersökning 2022	2023/200	674 - 685
25	Nämndernas verksamhetsberättelser 2022	2023/8	686 - 887
26	Kommunens och nämndernas årsredovisning 2022	2023/3	888 - 983
27	Val till samordningsgruppen för miljö och klimat (tidigare samverkansgruppen för Agenda 2030)	2023/228	984 - 986
28	Tillgänglighetsdatabasen	2020/235	987 - 992
29	Ansökan om medel till brottförebyggande och trygghetsskapande samt social inkludering	2023/251	993 - 999
30	Ansökan om medel från kommunstyrelsens förfogandeanslag avseende lovaktiviteter	2023/579	1000 - 1003
31	Meddelandelista till kommunstyrelsens sammanträde	2023/22	1004 - 1005
32	Delegeringslista vid kommunstyrelsens sammansträden 2023	2023/23	1006 - 1007

Tänk på allergiker och använd inte produkter som ger upphov till stark doft, t.ex. parfym eller rakvatten.

2023-03-23

Dnr:
Kommunstyrelsen
2023/20

Handläggare
Kansli
Johan Högmark
johan.hogmark@vanersborg.se

Information vid kommunstyrelsens sammanträde 2023-03-29

Bolagsdag

- Hunnebergs kungajakt- och viltmuseum
  - Ordförande Annalena Levin och Ola Selin Naturguide, Verksamhetskoordinator
- Fastighets AB Vänersborg
  - VD Bengt-Åke Andersson och ordförande Bo Carlsson
- AB Vänersborgsbostäder
  - VD Gunnar Johansson och ordförande Christin Slättmyr
- Vattenpalatset Vänerparken AB
  - VD Carina Svensson
- Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund
  - Hans Därnemyr, förbund-/räddningschef
- Kunskapsförbundet Väst
  - Maria Hildefors, förbundsdirektör

Övriga informationsärenden

- Konsekvensbeskrivning Vänersborgs hamn
  - Björn Martinsson, utvecklingsledare
- Internhyresavtal för mötessalen Bojorten
  - Thomas Sannemalm, ekonomichef
- Begäran från samhällsbyggnadsnämnden om tilläggsbudget till investeringsbudget 2023
  - Thomas Sannemalm, ekonomichef
- Förvärv av fastigheten Krassen 10 (gamla flickskolan)
  - Thomas Sannemalm, ekonomichef
- Kommunal medfinansiering av Grön tillväxt Fyrbodal
  - Lena Tegenfeldt, kommundirektör

- Medarbetarundersökning 2022 – kommunstyrelseförvaltningen
    - Lena Tegenfeldt, kommundirektör
- Ansökan om medel från kommunstyrelsens förfogandeanslag 2023 avseende lovaktiviteter
    - Lena Tegenfeldt, kommundirektör
- Lokalförsörjning ensamhushåll
    - Anna Högmark, utredare
- Förslag till Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun
    - Anna Högmark, utredare, Andreas Knutsson, samhällsbyggnad
- Medarbetarundersökning 2022
    - Johan Wass, HR-controller

Verksamhetsbeskrivning

Efter covid-19 pandemin är hyresgästernas verksamheter åter i full gång, vilket även gjort att bolagets arbeten med fastighetsunderhåll återupptagits. Underhållsarbetet 2022 har varit särskilt omfattande till följd av det arbete som inte kunde utföras under pandemin. Det har dock varit svårt att erhålla material leveranser. De skenande priserna på byggmaterial (rekordhöga stål- och virkespriser), containerbrist, Cementa-kris m.m. har kraftigt påverkat bolagets verksamhet. Priserna och själva ökningstakten har nått historiskt höga nivåer, vilket även förstärkts på grund av kriget i Ukraina.
Bolaget har i ett par av fastigheterna genomfört ombyggnationer för att tillgodose hyresgästönskemål kopplade till verksamhetsförändringar etc. Behovsanpassade åtgärder ligger väl i linje med att bolaget enligt ägardirektivet ska tillhandahålla ändamålsenliga lokaler av god teknisk standard. Fastighets AB har vidare i samarbete med kommunens näringslivsavdelning arbetat aktivt med utveckling av lokala etableringar.
Bolaget äger för närvarande sju fastigheter (sex fastigheter föregående år). Bolaget förvärvade i juni 2022 fastigheten Diagonalen 1 på Trestad Center omfattande 12 373 kvm. Förvärvet har genomförts för att tillgodose lokalbehov för småindustrin, vilket även är en prioriterad uppgift enligt ägardirektivet. Bolaget för diskussioner med aktörer som är intresserade av att etablera sig.
För tre av bolagets fastigheter, Hunneberg 1:4, Hunneberg 1:7 samt Ingenjören 7 & 8 har utförts reparations- och underhållsarbeten på byggnadernas tak, fasader och fönster. Under året har VA- och dräneringsarbeten utförts på Ingenjören 7 & 8 för att minska effekterna av risken för framtida översvämningar. På fastigheten Kordan 3 har utförts utvändiga målningsarbeten samt att uppdaterat brandlarm har installerats.

Kommunalfullmäktige har 2022-09-21, §121, beslutat om revidering av ägardirektiv och bolagsordning i syfte att ge bolaget bättre förutsättningar för att stödja utvecklingen av ett starkt affärs- och näringsliv i Vänersborgs kommun. Fastighets AB:s verksamhet 2022 bedrevs enligt de mål och regler som ägaren ålagt bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Ekonomiskt utfall

Bolagets omsättning under 2022 uppgick till 8 470 tkr (föreg. år 8 212 tkr). Omsättningsökningen beror på ökade hyresintäkter enligt index. Kostnader för reparationsarbeten uppgick till 234 tkr (föreg. år 1 095 tkr). Planerade underhållsarbeten uppgick till 4 118 tkr (föreg. år 1 103 tkr). Resultatet efter finansiella poster uppgick till ett underskott om 1 608 tkr (föreg. år överskott om 772 tkr). Tvingande upplösning av periodiseringsfond uppgick till 2 779 tkr. Bolaget har även gjort en ny avsättning till periodiseringsfond för 2022 om 513 tkr. Årets resultat uppgick till 342 tkr (föreg. år 274 tkr). Soliditeten uppgick per 2022-12-31 till 42 % (föreg. år 43 %).

Investeringar

Investeringar under 2022 uppgår till totalt 3 567 tkr och består främst av förvärvet av fastigheten Diagonalen 1. Vidare har investering skett i en solcellsanläggning vid fastigheten Bruket 7. Investeringarna har finansierats med egna medel.

Framtid

Fastighets AB Vänersborg ska fortsätta arbetet att tillsammans med kommunens näringslivsavdelning skapa förutsättningar för etablering av nya företag och därigenom bidra till ökad sysselsättning i Vänersborgs kommun.

Ordförande, vice ordförande och VD

Bo Carlsson (C), ordförande
Tommy Christensson (M), vice ordförande
Bengt-Åke Andersson, VD

Årsredovisning

för

Fastighets AB Vänersborg

556015-8726

Räkenskapsåret

2022

Innehållsförteckning

Förvaltningsberättelse	1-2
Resultaträkning	3
Balansräkning	4-5
Noter - redovisningsprinciper	6
Noter	6-9
Underskrifter	10

Styrelsen och verkställande direktören för Fastighets AB Vänersborg avger följande årsredovisning för räkenskapsåret 2022.

Årsredovisningen är upprättad i svenska kronor, SEK. Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i hela kronor (kr). Uppgifter inom parentes avser föregående år.

Förvaltningsberättelse

Verksamheten

Allmänt om verksamheten
År 1963 förvärvade dåvarande Vänersborgs stad samtliga aktier i Vallmon 4 i Vänersborg AB. Bolaget ändrade 1987 namn till Fastighets AB Vänersborg. Bolaget har till föremål för sin verksamhet att, med beaktande av lokaliseringsprincipen och andra gällande kommnalrättsliga principer, köpa och sälja fastigheter, att uppföra byggnader samt att förvalta och hyra ut fast och lös egendom.

Kommunens ägardirektiv innebär att bolaget ska inta en tydligare och mer offensiv roll i utvecklingen av Vänersborgs kommuns näringsliv. Uthyrning av lokaler ska ske på affärsmässiga grunder.

Spridningen av coronaviruset påverkade bolagets verksamhet under början av året då det var svårt att få tag i material och hantverkare. Några av hyresgästerna valde även att avvakta med genomförandet av planerade åtgärder. Under andra halvåret har reparations- och underhållsarbetena kommit igång enligt plan. Bolaget har inte heller detta år mottagit någon form av statligt stöd och inte heller lämnat några hyresreduceringar. Se även noten avseende väsentliga händelser efter räkenskapsårets slut.

Företaget har sitt säte i Vänersborg.

Fastighetsförvaltningen
Fastighets AB Vänersborg äger för närvarande sju fastigheter (sex fastigheter föregående år). Per 15 juni 2022 förvärvades fastigheten Diagonalen 1 för en köpeskilling om 3 100 000 kronor.

Efter covid-19 pandemin har underhållsarbetet i bolagets fastighetsbestånd kommit igång. Det har dock varit svårt att erhålla materialleveranser. De skenande priserna på byggmaterial (rekordhöga stål- och virkespriser), containerbrist, Cementa-kris m.m. har kraftigt påverkat bolagets verksamhet. Priserna och själva ökningstakten har nått historiskt höga nivåer, vilket även förstärkts på grund av kriget i Ukraina För tre av bolagets fastigheter, Hunneberg 1:4, Hunneberg 1:7 samt Ingenjören 7 & 8 har utförts reparations- och underhållsarbeten på byggnadernas tak, fasader och fönster. Under året har VA- och dräneringsarbeten utförts på Ingenjören 7 & 8 för att minska effekterna av risken för framtida översvämningar. På fastigheten Kordan 3 har utförts utvändiga målningsarbeten samt att uppdaterat brandlarm har installerats.

Framtida utveckling
Fastighets AB Vänersborg ska fortsätta arbetet att tillsammans med kommunens näringslivsavdelning skapa förutsättingar för etablering av nya företag och därigenom bidra till ökad sysselsättning i Vänersborgs kommun.

Flerårsöversikt (tkr)	**2022**	**2021**	**2020**	**2019**
Nettoomsättning	8 470,0	8 212,0	7 626,0	7 596,0
Balansomslutning	70 578,0	71 918,0	71 195,0	66 720,0
Soliditet (%)	42,0	43,3	43,1	45,0
Avkastning på totalt kap. (%)	-1,6	1,5	1,9	2,7
Avkastning på eget kap. (%)	-5,4	2,5	3,3	5,0

För definitioner av nyckeltal, se Not 1 Redovisningsprinciper.

Förändringar i eget kapital

	Aktie-kapital	**Reserv-fond**	**Balanserat resultat**	**Årets resultat**	**Totalt**
Belopp vid årets ingång	1 400 000	80 000	23 492 793	274 383	**25 247 176**
Disposition enligt beslut av årsstämman:					
Balanseras i ny räkning			274 383	-274 383	**0**
Årets resultat				341 717	**341 717**
Belopp vid årets utgång	**1 400 000**	**80 000**	**23 767 176**	**341 717**	**25 588 893**

Resultatdisposition
Styrelsen föreslår att till förfogande stående vinstmedel (kronor):

balanserad vinst	23 767 176
årets vinst	341 717
	24 108 893
disponeras så att	
i ny räkning överföres	24 108 893
	24 108 893

Företagets resultat och ställning i övrigt framgår av efterföljande resultat- och balansräkning med noter.

Resultaträkning

	Not	2022-01-01 -2022-12-31	2021-01-01 -2021-12-31
	1		
Rörelseintäkter, lagerförändringar m. m.			
Nettoomsättning	2	8 469 562	8 211 734
Övriga rörelseintäkter		0	153
Summa rörelseintäkter, lagerförändringar m.m.		**8 469 562**	**8 211 887**
Rörelsekostnader			
Övriga externa kostnader	3	-6 197 870	-3 631 200
Personalkostnader	4	-520 856	-449 440
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar		-2 979 154	-3 071 118
Summa rörelsekostnader		**-9 697 880**	**-7 151 758**
Rörelseresultat		**-1 228 318**	**1 060 129**
Finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		109 505	0
Räntekostnader och liknande resultatposter	5	-488 811	-288 611
Summa finansiella poster		**-379 306**	**-288 611**
Resultat efter finansiella poster		**-1 607 624**	**771 518**
Bokslutsdispositioner			
Förändring av periodiseringsfonder		2 266 381	64 388
Förändring av överavskrivningar		0	-261 750
Summa bokslutsdispositioner		**2 266 381**	**-197 362**
Resultat före skatt		**658 757**	**574 156**
Skatter			
Skatt på årets resultat		-317 040	-299 773
Årets resultat		**341 717**	**274 383**

Balansräkning

	Not	2022-12-31	2021-12-31
	1		
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader, mark och markanläggning	6, 7	52 490 697	51 880 347
Inventarier, verktyg och installationer	8	2 811 537	2 834 534
Summa materiella anläggningstillgångar		**55 302 234**	**54 714 881**
Summa anläggningstillgångar		**55 302 234**	**54 714 881**
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		523 274	256 985
Övriga fordringar	9	612 922	158 222
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		0	141 653
Summa kortfristiga fordringar		**1 136 196**	**556 860**
Kassa och bank			
Kassa och bank	10, 11	14 139 253	16 646 708
Summa kassa och bank		**14 139 253**	**16 646 708**
Summa omsättningstillgångar		**15 275 449**	**17 203 568**
SUMMA TILLGÅNGAR		**70 577 683**	**71 918 449**

Balansräkning

	Not	2022-12-31	2021-12-31
	1		
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Bundet eget kapital			
Aktiekapital		1 400 000	1 400 000
Reservfond		80 000	80 000
Summa bundet eget kapital		**1 480 000**	**1 480 000**
Fritt eget kapital			
Balanserat resultat		23 767 176	23 492 793
Årets resultat		341 717	274 383
Summa fritt eget kapital		**24 108 893**	**23 767 176**
Summa eget kapital		**25 588 893**	**25 247 176**
Obeskattade reserver	12		
Periodiseringsfonder		3 099 578	5 365 959
Ackumulerade överavskrivningar		2 027 285	2 027 285
Summa obeskattade reserver		**5 126 863**	**7 393 244**
Långfristiga skulder			
Övriga skulder till kreditinstitut	13	38 500 000	38 500 000
Summa långfristiga skulder		**38 500 000**	**38 500 000**
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		844 359	328 896
Övriga skulder		11 874	11 575
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		505 694	437 558
Summa kortfristiga skulder		**1 361 927**	**778 029**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**70 577 683**	**71 918 449**

Noter

Not 1 Redovisningsprinciper

Allmänna upplysningar
Årsredovisningen är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd (BFNAR 2016:10) om årsredovisning i mindre företag.

Avskrivning
Avskrivningar enligt plan är beräknade på tillgångarnas ursprungliga anskaffningsvärden och baserade på beräknade ekonomiska livslängder.

Tillämpade avskrivningstider:

Materiella anläggningstillgångar

Byggnader	33/ 25 år
Markanläggningar	20 år
Inventarier, verktyg och installationer	5 år

Nyckeltalsdefinitioner
Nettoomsättning
Rörelsens huvudintäkter, fakturerade kostnader, sidointäkter samt intäktskorrigeringar.

Balansomslutning
Företagets samlade tillgångar.

Soliditet (%)
Justerat eget kapital (eget kapital och obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatt) i procent av balansomslutning.

Avkastning på totalt kap. (%)
Rörelseresultat plus finansiella intäkter i procent av balansomslutningen.

Avkastning på eget kap. (%)
Resultat efter finansiella poster i procent av justerat eget kapital (eget kapital och obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatt).

Not Väsentliga händelser efter räkenskapsårets slut
Kriget i Ukraina och den rådande inflationsnivån har fortsatt att påverka bolagets verksamhet på så att att köpta tjänster och material har blivit dyrare samt att det har skett viss försening av leveranser.

Not 2 Nettoomsättning

	2022	2021
Hyresintäkter mm	8 469 561	8 211 734
Avrundning	1	0
	8 469 562	**8 211 734**

Not 3 Övriga externa kostnader

	2022	2021
Driftkostnader	1 740 459	1 333 182
Reparations- och underhållskostnader	4 351 346	2 197 453
Fastighetsskatt	106 065	100 565
	6 197 870	**3 631 200**

Not 4 Medelantalet anställda

	2022	2021
Medelantalet anställda	0,5	0,5

Not 5 Räntekostnader och liknande resultatposter

	2022	2021
Räntekostnader på långfristiga lån	373 044	172 771
Finansiella kostnader	115 500	115 500
Övriga räntekostnader	267	340
	488 811	**288 611**

Not 6 Byggnader och mark

	2022-12-31	2021-12-31
Ingående anskaffningsvärden	79 271 083	79 271 083
Inköp	3 232 575	
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**82 503 658**	**79 271 083**
Ingående avskrivningar	-30 657 391	-28 440 132
Årets avskrivningar	-2 217 259	-2 217 259
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-32 874 650**	**-30 657 391**
Utgående redovisat värde	**49 629 008**	**48 613 692**
Bokfört värde byggnader	40 087 873	42 305 132
Bokfört värde mark	9 541 135	6 308 560
	49 629 008	**48 613 692**
Skattemässigt restvärde byggnader	32 094 874	33 829 569
	32 094 874	**33 829 569**

Not 7 Markanläggning

	2022-12-31	2021-12-31
Ingående anskaffningsvärden	10 714 415	10 714 415
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**10 714 415**	**10 714 415**
Ingående avskrivningar	-7 447 760	-6 912 039
Årets avskrivningar	-404 966	-535 721
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-7 852 726**	**-7 447 760**
Utgående redovisat värde	**2 861 689**	**3 266 655**
Skattemässigt restvärde markanläggning	2 801 207	3 002 263
	2 801 207	**3 002 263**

Not 8 Inventarier, verktyg och installationer

	2022-12-31	2021-12-31
Ingående anskaffningsvärden	4 042 363	4 042 363
Inköp	333 932	
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**4 376 295**	**4 042 363**
Ingående avskrivningar	-1 207 829	-889 691
Årets avskrivningar	-356 929	-318 138
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-1 564 758**	**-1 207 829**
Utgående redovisat värde	**2 811 537**	**2 834 534**

Not 9 Övriga fordringar

	2022-12-31	2021-12-31
Skattekonto	321	30
Skattefordran avseende årets skatt	16 583	41 897
Momsfordran	596 018	115 140
Övriga fordringar	0	1 155
	612 922	**158 222**

Not 10 Likvida medel

	2022-12-31	2021-12-31
Koncernkonto Vänersborgs kommun	14 139 253	16 646 708
	14 139 253	**16 646 708**

Not 11 Checkräkningskredit

	2022-12-31	2021-12-31
Beviljat belopp på checkräkningskredit uppgår till	1 000 000	1 000 000
Utnyttjad kredit uppgår till	0	0

Not 12 Obeskattade reserver

	2022-12-31	2021-12-31
Ackumulerade överavskrivningar	2 027 285	2 027 285
Periodiseringsfond beskattning 2017	0	2 779 391
Periodiseringsfond beskattning 2018	740 911	740 911
Periodiseringsfond beskattning 2019	368 297	368 297
Periodiseringsfond beskattning 2020	592 950	592 950
Periodiseringsfond beskattning 2021	399 340	399 340
Periodiseringsfond beskattning 2022	485 070	485 070
Periodiseringsfond beskattning 2023	513 010	0
	5 126 863	**7 393 244**
Skatteeffekt av schablonränta på periodiseringsfond	5 527	5 593

Not 13 Förfallotider på långfristiga skulder till kreditinstitut

	2022-12-31	2021-12-31
Skulder som förfaller inom ett år	0	13 000 000
Skulder som förfaller senare än 1 år, men senast 5 år efter balansdagen	24 500 000	19 500 000
Skulder som förfaller senare än 5 år efter balansdagen	14 000 000	6 000 000
	38 500 000	**38 500 000**

Undertecknade försäkrar härmed att årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och god redovisningssed, att aktuella redovisningsnormer har tillämpats och att lämnade uppgifter stämmer med faktiska förhållanden.

Resultat- och balansräkningen kommer att föreläggas på årsstämma för fastställelse.

Vänersborg den 28 februari 2023

Bo Carlsson
Ordförande

Jan Carlstein

Tommy Christensson

Bengt-Åke Andersson
Verkställande direktör

Revisorspåteckning

Vår revisionsberättelse har lämnats

Daniel Larsson
Auktoriserad revisor
Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Styrelsen och verkställande direktören för

Vattenpalatset Vänerparken AB

får härmed avge

Årsredovisning

för räkenskapsåret 1 januari - 31 december 2022

Innehåll:	**sida**
Förvaltningsberättelse	**2**
Resultaträkning	**3**
Balansräkning	**4-5**
Noter med redovisningsprinciper och bokslutskommentarer	**6-7**
Underskrifter	**7**

[redacted]

Förvaltningsberättelse

Verksamheten

Allmänt om verksamheten

Bolaget har till uppgift att driva äventyrsbad med kompletterande serviceutbud såsom motions- och friskvårdsaktiviteter, simskoleverksamhet, babysim samt cafeverksamhet.

Vattenpalatset är beläget i Vänerparken, Vänersborg med närhet till Marina samt Nordic Wellness. Lokalerna förhyrs av Vänerparken Förvaltning KB.

Bolaget ägs av Vänersborgs kommun till 100%.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Bolaget har under året varit stängt 3 veckor i februari på grund av Covic 19. Bokning för bad har varit obligatoriskt och avslutades under hösten för att endast gälla bokning på helger.
Varmbassängen har varit öppen och ca 12 grupper har hyrt in sig i denna under våren samt hösten.
Simskoleverksamheten har varit i gång som vanligt.
Bolaget har på grund av att badandet ej kommit i gång till fullo samt de höga energipriser som varit ansökt om och beviljats ett extra bidrag från Kommunen med 2.100.000 kronor.
Löpande underhåll samt reparationer har utförts.

Bolaget har på grund av de höga energipriserna ansökt om extra tillskott för 2023.

Flerårsöversikt

	2022-01-01 2022-12-31	*2021-01-01 2021-12-31*	*2020-01-01 2020-12-31*	*2019-01-01 2019-12-31*
Nettoomsättning	6 692 582	1 886 464	3 242 709	8 589 920
Resultat efter finansiella poster	85 325	-569 650	23 199	-41 600
Soliditet	81%	80%	68%	70%

Eget kapital

	Aktie-kapital	*Reserv-fond*	*Balanserat resultat inkl årets resultat*
Vid årets början	7 000 000	400 000	308 143
Årets resultat			85 325
Vid årets slut	7 000 000	400 000	393 468

Resultatdisposition

Styrelsen föreslår att till förfogande stående vinstmedel, kronor disponeras enligt följande

Balanseras i ny räkning	393 468
Summa	393 468

Vad beträffar företagets resultat och ställning i övrigt, hänvisas till efterföljande resultat- och balansräkningar med tillhörande bokslutskommentarer.

[redacted]

Resultaträkning

Belopp i kr	*Not*	*2022-12-31*	*2021-12-31*
Rörelseintäkter, lagerförändringar mm			
Nettoomsättning		6 692 582	1 916 464
Övriga rörelseintäkter	1	10 793 395	10 966 862
Summa rörelseintäkter, lagerförändringar mm		17 485 977	12 883 326
Rörelsekostnader			
Råvaror och förnödenheter		-837 678	-195 558
Övriga externa kostnader		-11 626 074	-8 776 362
Personalkostnader	2	-4 762 353	-4 257 080
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar		-223 976	-223 976
Summa rörelsekostnader		-17 450 081	-13 452 976
Rörelseresultat		35 896	-569 650
Finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	3	49 429	6
Summa finansiella poster		49 429	6
Resultat efter finansiella poster		85 325	-569 644
Bokslutsdispositioner			
Förändring av periodiseringsfonder		–	61 000
Summa bokslutsdispositioner		–	61 000
Resultat före skatt		85 325	-508 644
Skatter			
Skatt på årets resultat		–	–
Årets resultat		85 325	-508 644

[redacted]

Balansräkning

Belopp i kr	*Not*	*2022-12-31*	*2021-12-31*
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Inventarier, verktyg och installationer	4	557 570	781 546
Summa materiella anläggningstillgångar		557 570	781 546
Summa anläggningstillgångar		557 570	781 546
Omsättningstillgångar			
Varulager m m			
Färdiga varor och handelsvaror		52 239	56 187
Summa varulager		52 239	56 187
Kortfristiga fordringar			
Fordringar hos koncernföretag		6 544 427	6 465 863
Kundfordringar		46 453	10 550
Övriga fordringar		621 329	568 253
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		1 850 772	1 701 954
Summa kortfristiga fordringar		9 062 981	8 746 620
Kassa och bank			
Kassa och bank		9 724	9 724
Summa kassa och bank		9 724	9 724
Summa omsättningstillgångar		9 124 944	8 812 531
SUMMA TILLGÅNGAR		9 682 514	9 594 077

[redacted]

Balansräkning

Belopp i kr	*Not*	*2022-12-31*	*2021-12-31*
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Bundet eget kapital			
Aktiekapital		7 000 000	7 000 000
Reservfond		400 000	400 000
Summa bundet eget kapital		7 400 000	7 400 000
Fritt eget kapital			
Balanserat resultat		308 143	816 787
Årets resultat		85 325	-508 644
Summa fritt eget kapital		393 468	308 143
Summa eget kapital		7 793 468	7 708 143
Obeskattade reserver			
Periodiseringsfonder		–	–
Summa obeskattade reserver		–	–
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		618 488	230 014
Övriga skulder		100 169	221 338
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		1 170 389	1 434 582
Summa kortfristiga skulder		1 889 046	1 885 934
		1 889 046	1 885 934
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		9 682 514	9 594 077

[redacted]

Noter

Belopp i kr om inget annat anges

Redovisningsprinciper
Årsredovisningen upprättas i enlighet med BFNAR 2016:10. Årsredovisning i mindre företag.

Avskrivningsprinciper för anläggningstillgångar
Avskrivningar enligt plan baseras på ursprungliga anskaffningsvärden och beräknad nyttjandeperiod.

Följande avskrivningstider tillämpas:	*Nyttjandeperiod*
Materiella anläggningstillgångar	
Inventarier, verktyg och installationer	3-10 år

Not 1 Rörelseintäkter, lagerförändringar mm

	2022-12-01 2022-12-31	*2021-12-01 2021-12-31*
Bidrag Vänersborgs Kommun	10 017 000	10 300 000

Not 2 Anställda, personalkostnader och arvoden till styrelse

	2022-12-01 2022-12-31	*2021-12-01 2021-12-31*
Medelantalet anställda		
Sverige	8	8
Varav män	50%	50%

Löner, andra ersättningar och sociala kostnader	*2022-12-01 2022-12-31*	*2021-12-01 2021-12-31*
Löner och andra ersättningar	3 394 156	2 908 091
Sociala kostnader	1 309 546	1 294 340
(varav pensionskostnader)	*(311 158)*	*(354 933)*

Not 3 Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter

	2022-12-01 2022-12-31	*2021-12-01 2021-12-31*
Ränteintäkter, övriga	153	6
	153	6

Not 4 Inventarier, verktyg och installationer

	2022-12-01	*2021-12-01*
Ackumulerade anskaffningsvärden		
Vid årets början	4 528 218	4 528 218
Vid året slut	4 528 218	4 528 218
Ackumulerade avskrivningar		
Vid årets början	-3 746 672	-3 522 696
Årets avskrivningar	-223 976	-223 976
Vid årets slut	-3 970 648	-3 746 672
Redovisat värde vid årets slut	557 570	781 546

[redacted]

Not 5 Ställda säkerheter och eventualförpliktelser

	2022-12-31	*2021-12-31*

[redacted]

Ställda säkerheter	*Inga*	*Inga*
Eventualförpliktelser	*Inga*	*Inga*

Not 6 **Moderföretag**

Företaget utgör dotterföretag för Vänersborgs kommun, org nummer 212000-1538.

Vänersborg den 2023-03-14

[redacted]

Kent Javette
Ordförande

Niklas Claesson

[redacted]

Daniel Peltola

Carina Svensson
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har lämnats den 2023- 03-14
Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

[redacted]

Daniel Larsson
Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Vattenpalatset Vänerparken Aktiebolag, org.nr 556425-2012

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Vattenpalatset Vänerparken Aktiebolag för år 2022.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Vattenpalatset Vänerparken Aktiebolags finansiella ställning per den 31 december 2022 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för Vattenpalatset Vänerparken Aktiebolag.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Vattenpalatset Vänerparken Aktiebolag enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om beslut har fattats om att avveckla verksamheten.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av årsredovisningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Vattenpalatset Vänerparken Aktiebolag för år 2022 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Vattenpalatset Vänerparken Aktiebolag enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation, och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av förvaltningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Trollhättan den 14 mars 2023

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

[redacted]

Daniel Larsson
Auktoriserad revisor

Granskningsrapport 2022

Jag har granskat Vattenpalatset Vänerparken AB (org 556425-2012) och dess verksamhet för 2022.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god revisionssed. Det innebär att jag planerat och genomfört granskningen för att i rimlig grad försäkra mig om att bolagets verksamhet skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt samt att verksamheten håller sig inom de ramar bolagsordningen anger. Jag anser att min granskning ger mig en rimlig grund för mina uttalanden nedan.

Jag bedömer att bolagets verksamhet skötts på ett ändamålsenligt sätt samt att internkontrollen har varit tillräcklig. Jag finner inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktör.

Vänersborg 2023-03-15

[redacted]

Torsten Gunnarsson

Av kommunfullmäktige i Vänersborgs kommun utsedd lekmannarevisor

Årsredovisning

för

Hunnebergs Kungajakt- och Viltmuseum AB

556565-3838

Räkenskapsåret

2022

Styrelsen för Hunnebergs Kungajakt- och Viltmuseum AB avger följande årsredovisning för räkenskapsåret 2022.

Årsredovisningen är upprättad i svenska kronor, SEK. Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i hela kronor (kr). Uppgifter inom parentes avser föregående år.

Förvaltningsberättelse

Verksamheten

Allmänt om verksamheten

Bolagets primära uppgift är att driva verksamheten på Kungajaktmuseet Älgens Berg, Hunneberg. Bolaget skall bedriva musei-, frilufts- och turistverksamhet. Verksamheten syftar i huvudsak till att höja den turistiska attraktionskraften i regionen för att öka omsättningen i besöksnäringen. Museet utgör idag en knutpunkt för de verksamheter som bedrivs på och kring bergen samt verkar som ett informationscentrum på Bergagården för besöksmålet Ekopark Halle-Hunneberg.

Företaget har sitt säte i Vänersborg.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Under året har företaget ännu inte återhämtat sig efter sviterna av covid-19, marknaden är ännu inte fullt återställd. Bolaget står fortfarande utan VD i väntan på ägarnas svar i utredningen om Bergens framtid.

Flerårsöversikt (Tkr)	**2022**	**2021**	**2020**	**2019**	**2018**
Nettoomsättning	951	746	613	1 660	1 631
Resultat efter finansiella poster	1 192	1 140	-1 588	156	212
Soliditet (%)	86,6	75,3	51,1	56,9	57,4

Förändringar i eget kapital

	Aktie-kapital	**Reserv-fond**	**Balanserat resultat**	**Årets resultat**	**Totalt**
Belopp vid årets ingång	500 000	80 000	874 631	1 145 645	**2 600 276**
Disposition enligt beslut av årsstämman:					
Balanseras i ny räkning			1 145 645	-1 145 645	**0**
Årets resultat				979 593	**979 593**
Belopp vid årets utgång	**500 000**	**80 000**	**2 020 276**	**979 593**	**3 579 869**

Villkorade, ännu ej återbetalda, aktieägartillskott uppgår per balansdagen till 1 500 000 kr.

Resultatdisposition

Styrelsen föreslår att till förfogande stående vinstmedel (kronor):

balanserad vinst	2 020 276
årets vinst	979 593
	2 999 869
disponeras så att	
i ny räkning överföres	2 999 869
	2 999 869

Företagets resultat och ställning i övrigt framgår av efterföljande resultat- och balansräkning med noter.

Resultaträkning

	Not	2022-01-01 -2022-12-31	2021-01-01 -2021-12-31
Rörelseintäkter, lagerförändringar m. m.			
Nettoomsättning		951 474	746 359
Övriga rörelseintäkter		3 476 097	3 561 026
Summa rörelseintäkter, lagerförändringar m.m.		**4 427 571**	**4 307 385**
Rörelsekostnader			
Handelsvaror		-184 031	-133 629
Övriga externa kostnader		-1 218 191	-1 157 049
Personalkostnader	2	-1 832 115	-1 853 761
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		-23 347	-23 024
Summa rörelsekostnader		**-3 257 684**	**-3 167 463**
Rörelseresultat		**1 169 887**	**1 139 922**
Finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		24 411	0
Räntekostnader och liknande resultatposter		-1 926	-31
Summa finansiella poster		**22 485**	**-31**
Resultat efter finansiella poster		**1 192 372**	**1 139 891**
Bokslutsdispositioner			
Förändring av överavskrivningar		0	5 754
Summa bokslutsdispositioner		**0**	**5 754**
Resultat före skatt		**1 192 372**	**1 145 645**
Skatter			
Skatt på årets resultat		-212 779	0
Årets resultat		**979 593**	**1 145 645**

Balansräkning

	Not	2022-12-31	2021-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Inventarier, verktyg och installationer	3	113 617	63 314
Summa materiella anläggningstillgångar		**113 617**	**63 314**
Summa anläggningstillgångar		**113 617**	**63 314**
Omsättningstillgångar			
Varulager m. m.			
Färdiga varor och handelsvaror		86 285	62 453
Summa varulager		**86 285**	**62 453**
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		20 379	32 684
Fordringar hos koncernföretag		3 698 510	2 897 574
Övriga fordringar		120 271	0
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		31 650	40 128
Summa kortfristiga fordringar		**3 870 810**	**2 970 386**
Kassa och bank			
Kassa och bank		63 790	11 233
Summa kassa och bank		**63 790**	**11 233**
Summa omsättningstillgångar		**4 020 885**	**3 044 072**
SUMMA TILLGÅNGAR		**4 134 502**	**3 107 386**

Balansräkning

	Not	2022-12-31	2021-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Bundet eget kapital			
Aktiekapital		500 000	500 000
Reservfond		80 000	80 000
Summa bundet eget kapital		**580 000**	**580 000**
Fritt eget kapital			
Balanserat resultat		2 020 276	874 630
Årets resultat		979 593	1 145 645
Summa fritt eget kapital		**2 999 869**	**2 020 275**
Summa eget kapital		**3 579 869**	**2 600 275**
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		176 870	78 320
Skatteskulder		0	13 599
Övriga skulder		217 903	246 841
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		159 860	168 351
Summa kortfristiga skulder		**554 633**	**507 111**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**4 134 502**	**3 107 386**

Noter

Not 1 Redovisningsprinciper

Allmänna upplysningar
Årsredovisningen är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd (BFNAR 2016:10) om årsredovisning i mindre företag.

Avskrivning
Tillämpade avskrivningstider:

Inventarier, verktyg och installationer	5-10 år

Not 2 Medelantalet anställda

	2022	2021
Medelantalet anställda	3	4

Not 3 Inventarier, verktyg och installationer

	2022-12-31	2021-12-31
Ingående anskaffningsvärden	6 546 143	6 546 143
Inköp	73 650	0
Försäljningar/utrangeringar	-215 861	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**6 403 932**	**6 546 143**
Ingående avskrivningar	-6 482 829	-6 459 805
Försäljningar/utrangeringar	215 861	0
Årets avskrivningar	-23 347	-23 024
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-6 290 315**	**-6 482 829**
Utgående redovisat värde	**113 617**	**63 314**

Vänersborg, den dag som framgår av vår elektroniska underskrift

AnnaLena Levin
Ordförande

Helge Kneese

Vår revisionsberättelse har lämnats den dag som framgår av vår elektroniska underskrift

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Daniel Larsson
Auktoriserad revisor

Deltagare

ÖHRLINGS PRICEWATERHOUSECOOPERS AB 556029-6740 Sverige

Signerat med Svenskt BankID

2023-03-23 13:01:32 UTC

Namn returnerat från Svenskt BankID: Sven Daniel Larsson

Datum

Daniel Larsson
Director

Leveranskanal: E-post

HUNNEBERGS KUNGAJAKT- OCH VILTMUSEUM AB 556565-3838 Sverige

Signerat med Svenskt BankID

2023-03-23 12:58:51 UTC

Namn returnerat från Svenskt BankID: Helge Kneese

Datum

Helge Kneese
Vice Ordförande

Leveranskanal: E-post

Signerat med Svenskt BankID

2023-03-23 10:44:11 UTC

Namn returnerat från Svenskt BankID: ANNALENA LEVIN

Datum

AnnaLena Levin

Leveranskanal: E-post

§ 2

Uppdrag - utveckla styr- och ledningsmodellen i Vänersborgs kommun

KS 2021/432

Beslut

Kommunfullmäktige återremitterar ärendet till kommunstyrelsen som får i uppdrag utifrån en bred dialog att återkomma med ett nytt förslag till kommunfullmäktige.

Sammanfattning av ärendet

Förslag till Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning återremitterades, enligt beslut på kommunstyrelsen 2022-11-09 § 209. Motiveringen var att:

- Beskriva likheter och skillnader med det nu gällande ledningssystemet som grund för förståelse av vad ändringen innebär.

- Komplettera det kommunövergripande systemet för styrning och ledning så att även påbjudna kvalitetsledningssystem omfattas.

-Beskriva de styrande dokumentens betydelse inom kommunens system för styrning och ledning.

- Remittera förslaget till system för styrning och ledning till demokratiberedningen - och dessutom till de nämnder som har krav på kvalitetsledningssystem.

Det ursprungliga uppdraget, enligt kommunstyrelsens beslut 2021-10-27 § 202, var att ta fram förslag på utvecklad styr- och ledningsmodell med starkare styrkedja och större kommunenhetlighet.

Utifrån inkomna remissyttranden från barn- och utbildningsnämnden (2022-12-19 § 95) samt socialnämnden (2022-12-15 § 134) har förslaget till riktlinjer för styrning och ledning i Vänersborgs kommun omarbetats ytterligare. En redogörelse för dessa bearbetningar ges i skrivelsen Sammanställning av inkomna remissvar samt förslag på omarbetningar avseende Riktlinjer för styrning och ledning i Vänersborgs kommun (2022-12-29).

Kommunstyrelsen fattade 2021 beslut om att kommunens regler för mål- och resultatstyrning skulle ses över. Uppdraget har sin grund i en revisionsrapport. I översynen har också ingått att arbeta in politiska beslut som har tagits med påverkan på kommunens styrprinciper liksom att se över identifierade otydligheter i nuvarande regler.

Omarbetningen av Regler för mål- och resultatstyrning handlar i korthet om att förstärka den politiska styrningen, förtydliga ansvars- och rollfördelningen mellan politik och förvaltning och mellan de olika politiska beslutsnivåerna inom ramen för styrning. Utrymme för systematisk grunduppdragsuppföljning

har skapats, kopplingen mellan ekonomi och verksamhet har stärkts liksom förutsättningarna för långsiktig planering.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2023-01-25, § 8
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2023-01-09, § 2
- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-01-04
- Sammanställning av inkomna remissvar samt förslag på omarbetningar avseende
- Riktlinjer för styrning och ledning i Vänersborgs kommun, 2022-12-29
- Förslag på Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning 2022-12-30
- Svar på remiss gällande riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning, 2022-12-16
- Svar på remiss gällande riktlinje för styr- och ledningsmodellen i Vänersborgs kommun
- Kommunstyrelsens beslut, 2022-11-09
- Yrkande från Lena Eckerbom Wendel (M), 2022-11-09
- Yrkande från Lena Eckerbom Wendel (M) 2023-01-09

Kommunfullmäktiges behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Kommunstyrelsens förslag till sammanträdet var:

Kommunfullmäktige antar Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning med redaktionella ändringar.

Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning ersätter därmed Regler för mål- och resultatstyrning, antagna 2019-10-23 § 125.

Benny Augustsson (S) yrkade bifall till kommunstyrelsens förslag. I yrkandet instämde Mats Andersson (C), Kenneth Borgmalm (S) och Dan Nyberg (S).

Kommunfullmäktige ajournerade sig under paragrafen mellan 18:55-19:25.

Stefan Kärvling (V) yrkade att ärendet återremitteras till kommunstyrelsen med följande motivering: Kommunfullmäktige återremitterar ärendet till kommunstyrelsen som får i uppdrag utifrån en bred dialog att återkomma med ett nytt förslag till kommunfullmäktige.

I yrkandet instämde Dan Nyberg (S), Lena Eckerbom Wendel (M), Anders Strand (SD).

(*Dan Nyberg (S) hade återremiss som andrahandsyrkande*)

Beslutsgång

Ordföranden redovisade att det fanns två förslag till beslut nämligen kommunstyrelsens förslag och Stefan Kärvlings (V) återremissyrkande.

Ordföranden frågade om ärendet skulle avgöras idag eller återremitteras och fann genom acklamation att kommunfullmäktige bifallit Stefan Kärvlings (V) återremissyrkande

Sändlista

Kommunstyrelsen.

§ 8

Uppdrag - utveckla styr- och ledningsmodellen i Vänersborgs kommun

KS 2021/432

Beslut

Kommunfullmäktige antar Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning med redaktionella ändringar.

Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning ersätter därmed Regler för mål- och resultatstyrning, antagna 2019-10-23 § 125.

Reservationer, protokollsanteckningar, jäv

Lena Eckerbom Wendel (M), Peter Göthblad (L) och Robin Danielsson (M) reserverade sig till förmån för Lena Eckerbom Wendels (M) förslag.

Sammanfattning av ärendet

Förslag till Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning återremitterades, enligt beslut på kommunstyrelsen 2022-11-09 § 209. Motiveringen var att:

- Beskriva likheter och skillnader med det nu gällande ledningssystemet som grund för förståelse av vad ändringen innebär.

- Komplettera det kommunövergripande systemet för styrning och ledning så att även påbjudna kvalitetsledningssystem omfattas.

-Beskriva de styrande dokumentens betydelse inom kommunens system för styrning och ledning.

- Remittera förslaget till system för styrning och ledning till demokratiberedningen - och dessutom till de nämnder som har krav på kvalitetsledningssystem.

Det ursprungliga uppdraget, enligt kommunstyrelsens beslut 2021-10-27 § 202, var att ta fram förslag på utvecklad styr- och ledningsmodell med starkare styrkedja och större kommunenhetlighet.

Utifrån inkomna remissyttranden från barn- och utbildningsnämnden (2022-12-19 § 95) samt socialnämnden (2022-12-15 § 134) har förslaget till riktlinjer för styrning och ledning i Vänersborgs kommun omarbetats ytterligare. En redogörelse för dessa bearbetningar ges i skrivelsen Sammanställning av inkomna remissvar samt förslag på omarbetningar avseende Riktlinjer för styrning och ledning i Vänersborgs kommun (2022-12-29).

Kommunstyrelsen fattade 2021 beslut om att kommunens regler för mål- och resultatstyrning skulle ses över. Uppdraget har sin grund i en revisionsrapport. I översynen har också ingått att arbeta in politiska beslut som har tagits med påverkan på

kommunens styrprinciper liksom att se över identifierade otydligheter i nuvarande regler.

Omarbetningen av Regler för mål- och resultatstyrning handlar i korthet om att förstärka den politiska styrningen, förtydliga ansvars- och rollfördelningen mellan politik och förvaltning och mellan de olika politiska beslutsnivåerna inom ramen för styrning. Utrymme för systematisk grunduppdragsuppföljning har skapats, kopplingen mellan ekonomi och verksamhet har stärkts liksom förutsättningarna för långsiktig planering.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2023-01-09, § 2
- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-01-04
- Sammanställning av inkomna remissvar samt förslag på omarbetningar avseende Riktlinjer för styrning och ledning i Vänersborgs kommun, 2022-12-29
- Förslag på Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning 2022-12-30
- Svar på remiss gällande riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning, 2022-12-16
- Svar på remiss gällande riktlinje för styr- och ledningsmodellen i Vänersborgs kommun
- Kommunstyrelsens beslut, 2022-11-09
- Yrkande från Lena Eckerbom Wendel (M), 2022-11-09
- Yrkande från Lena Eckerbom Wendel (M) 2023-01-09

Kommunstyrelsens behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Lena Eckerbom Wendel (M) yrkade bifall till sitt tidigare inlämnade yrkande vid kommunstyrelsens arbetsutskotts sammanträde 2023-01-09; redovisat i bilaga 3.

I yrkandet instämde Peter Göthblad (L).

Beslutsgång

Ordföranden redovisade att det fanns två förslag till beslut, nämligen kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag och Lena Eckerbom Wendels (M) yrkande.

Ordföranden ställde förslagen mot varandra och fann att kommunstyrelsen beslutat i enlighet med kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag.

§ 2

Uppdrag - utveckla styr- och ledningsmodellen i Vänersborgs kommun

KS 2021/432

Beslut

Kommunfullmäktige antar Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning med redaktionella ändringar.

Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning ersätter därmed Regler för mål- och resultatstyrning, antagna 2019-10-23 § 125.

Bilaga/bilagor

Bilaga 1: Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning

Bilaga 2. Ändringsyrkande från Lena Eckerbom Wendel (M)

Sammanfattning av ärendet

Förslag till Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning återremitterades, enligt beslut på kommunstyrelsen 2022-11-09 § 209. Motiveringen var att:

- Beskriva likheter och skillnader med det nu gällande ledningssystemet som grund för förståelse av vad ändringen innebär.

- Komplettera det kommunövergripande systemet för styrning och ledning så att även påbjudna kvalitetsledningssystem omfattas.

-Beskriva de styrande dokumentens betydelse inom kommunens system för styrning och ledning.

- Remittera förslaget till system för styrning och ledning till demokratiberedningen - och dessutom till de nämnder som har krav på kvalitetsledningssystem.

Det ursprungliga uppdraget, enligt kommunstyrelsens beslut 2021-10-27 § 202, var att ta fram förslag på utvecklad styr- och ledningsmodell med starkare styrkedja och större kommunenhetlighet.

Utifrån inkomna remissyttranden från barn- och utbildningsnämnden (2022-12-19 § 95) samt socialnämnden (2022-12-15 § 134) har förslaget till riktlinjer för styrning och ledning i Vänersborgs kommun omarbetats ytterligare. En redogörelse för dessa bearbetningar ges i skrivelsen Sammanställning av inkomna remissvar samt förslag på omarbetningar avseende Riktlinjer för styrning och ledning i Vänersborgs kommun (2022-12-29).

Kommunstyrelsen fattade 2021 beslut om att kommunens regler för mål- och resultatstyrning skulle ses över. Uppdraget har sin grund i en revisionsrapport. I översynen har också ingått att arbeta in politiska beslut som har tagits med påverkan på

kommunens styrprinciper liksom att se över identifierade otydligheter i nuvarande regler.

Omarbetningen av Regler för mål- och resultatstyrning handlar i korthet om att förstärka den politiska styrningen, förtydliga ansvars- och rollfördelningen mellan politik och förvaltning och mellan de olika politiska beslutsnivåerna inom ramen för styrning. Utrymme för systematisk grunduppdragsuppföljning har skapats, kopplingen mellan ekonomi och verksamhet har stärkts liksom förutsättningarna för långsiktig planering.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-01-04
- Sammanställning av inkomna remissvar samt förslag på omarbetningar avseende Riktlinjer för styrning och ledning i Vänersborgs kommun, 2022-12-29
- Förslag på Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning 2022-12-30

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Lena Eckerbom Wendel (M) yrkar ändringar i enlighet med bilaga 2.

Henrik Harlitz (M) yrkar bifall till Eckerbom Wendels ändringsyrkande.

Beslutsgång

Ordförande redovisar att det finns två förslag till beslut nämligen kommunstyrelseförvaltningens förslag och Lena Eckerbom Wendels (M) ändringsyrkande.

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat i enlighet med kommunstyrelseförvaltningens förslag.

2023-01-04 Dnr: KS 2021/432

Handläggare
Anna Helena Wiechel
annahelena.wiechel@vanersborg.se
0521-72 24 39

Mottagare
Kommunfullmäktige

Antagande av riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning, svar på återremiss

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige antar Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning.

Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning ersätter därmed Regler för mål- och resultatstyrning, antagna 2019-10-23 § 125.

Sammanfattning av ärendet

Förslag till Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning återremitterades, enligt beslut på kommunstyrelsen 2022-11-09 § 209. Motiveringen var att:

- Beskriva likheter och skillnader med det nu gällande ledningssystemet som grund för förståelse av vad ändringen innebär.

- Komplettera det kommunövergripande systemet för styrning och ledning så att även påbjudna kvalitetsledningssystem omfattas.

-Beskriva de styrande dokumentens betydelse inom kommunens system för styrning och ledning.

- Remittera förslaget till system för styrning och ledning till demokratiberedningen - och dessutom till de nämnder som har krav på kvalitetsledningssystem.

Det ursprungliga uppdraget, enligt kommunstyrelsens beslut 2021-10-27 § 202, var att ta fram förslag på utvecklad styr- och ledningsmodell med starkare styrkedja och större kommunenhetlighet.

Utifrån inkomna remissyttranden från barn- och utbildningsnämnden (2022-12-19 § 95) samt socialnämnden (2022-12-15 § 134) har förslaget till riktlinjer för styrning och ledning i Vänersborgs kommun omarbetats ytterligare. En redogörelse för dessa bearbetningar ges i skrivelsen Sammanställning av inkomna remissvar samt förslag på omarbetningar avseende Riktlinjer för styrning och ledning i Vänersborgs kommun (2022-12-29).

Kommunstyrelsen fattade 2021 beslut om att kommunens regler för mål- och resultatstyrning skulle ses över. Uppdraget har sin grund i en revisionsrapport. I översynen har också ingått att arbeta in politiska beslut som har tagits med påverkan på kommunens styrprinciper liksom att se över identifierade otydligheter i nuvarande regler.

Omarbetningen av Regler för mål- och resultatstyrning handlar i korthet om att förstärka den politiska styrningen, förtydliga ansvars- och rollfördelningen mellan politik och förvaltning och mellan de olika politiska beslutsnivåerna inom ramen för styrning. Utrymme för systematisk grunduppdragsuppföljning har skapats, kopplingen mellan ekonomi och verksamhet har stärkts liksom förutsättningarna för långsiktig planering.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade (2021-10-27 § 202) att uppdrag åt kommunstyrelseförvaltningen att ta fram förslag på en ny utvecklad styr- och ledningsmodell med starkare styrkedja och större kommunenhetlighet med sikte på beslut 2022 och implementering inför nästa mandatperiod. Uppdraget tar sin utgångspunkt i revisionsrapporten *Granskning av kommunens styr- och ledningssystem* (KS 2021/347). Rapporten efterfrågade mer uppföljningsbara inriktningsmål, möjlighet att följa upp grunduppdraget (via reglementet) inom ramen för styr- och ledningssystemet, tydligare integration av styrdokument i styrningens implementering, integration av omvärldsanalys som grund för budgetarbete samt ökad långsiktighet i nämndernas planering av visions- och policydokument.

Förslaget till Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning återremitterades av kommunstyrelsen 2022-11-09 med önskan om att beskriva likheter och skillnader med det nu gällande ledningssystemet, komplettera det kommunövergripande systemet för styrning och ledning så att även påbjudna kvalitetsledningssystem omfattas och beskriva de styrande dokumentens betydelse inom kommunens system för styrning och ledning. Nedan följer en mer detaljerad redogörelse över vad förändringen för med sig.

Likheter och skillnader mellan förslag till riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning och Regler för mål- och resultatstyrning

Omarbetningen av Regler för mål- och resultatstyrning handlar i korthet om att förstärka den politiska styrningen, förtydliga ansvars- och rollfördelningen mellan politik och förvaltning och mellan de olika politiska beslutsnivåerna inom ramen för styrning. Utrymme för systematisk grunduppdragsuppföljning har skapats, kopplingen mellan ekonomi och verksamhet har stärkts liksom förutsättningarna för långsiktig planering.

Begreppet *Styr-och ledningsmodell* ersätter *Mål- och resultatstyrning* i styrdokumentet. Dels för att skapa utrymme för uppföljning av grunduppdrag, dels tydliggöra samspelet mellan struktur och kultur i styrningen och ledningen. Förhållandet mellan kommunfullmäktige och nämnder förtydligas, med utgångspunkt i reglemente, genom att möjliggöra för nämnd att komplettera den styrning som sker via inriktningsmålen med förväntade resultat för grunduppdragets kvalitet, i det fall inriktningsmålen inte omfattar nämndens uppdrag. Förändringen medför därmed utökat manöverutrymme för nämnderna.

Begreppen *politisk plattform* införs samt *uppdrag* på fullmäktige- och nämndsnivå för att tydliggöra den övergripande strategiska riktningen för mandatperioden och förbättra möjligheten för långsiktig planering. Nämndernas verksamhetsplaner ska, precis som mål- och resursplaner, vara treåriga, samt beslutas tillsammans med detaljbudget i nämnd. De tidigare Regler för mål- och resultatstyrning angav ettåriga verksamhetsplaner med rapportering till nämnd.

Begreppet *målvärde* införs på kommunfullmäktiges inriktningsmål för att öka uppföljningsbarheten och precisera de mest väsentliga aspekterna av målet. Likaså ska relevanta styrdokument som påverkar den politiska viljeriktningen utgöra en del av styrkedjan, och framträda i mål- och resursplanen i anslutning till den politiska plattformen.

För att tydliggöra kvalitetsarbetet i styr- och ledningsmodellen har en analysmodell införts. Förslag till riktlinjer omfattar även beskrivning av hur speciallagstiftning reglerar kvalitetsarbetet för vissa nämnder.

Andra delar som har tydliggjorts handlar om arbetssätt som utgår från Agenda 2030 mål, medborgardialog samt vägledning utifrån barnkonventionen.

Bevarat från tidigare Regler för mål- och resultatstyrning är de övriga beståndsdelarna av styrkedjan, omnämnandet av mål- och resursplan, uppdragsdialog samt planerings- och uppföljningsprocessen.

Beredning

- Kommundirektören har i inledningen av uppdraget deltagit i dialoger med olika partigrupper för att inhämta synpunkter. Ärendet har därefter beretts i kommundirektörens ledningsgrupp.
- Ärendet har föredragits på kommunstyrelsens ärendegenomgång 2022-09-12 samt 2022-09-19, centrala samverkansgruppen 2022-09-20 samt 2022-10-18, kommunstyrelsens arbetsutskott 2022-09-26 samt 2022-10-24 och på kommunstyrelsen 2022-10-12 samt 2022-11-09.
- Förslaget har remitterats till socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden, samt till Demokratiberedningen.

Underlag

- Remissmissiv, Remiss av riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning 2022-11-12
- Kommunstyrelsens beslut 2021-10-27 § 202
- Granskning av kommunens styr- och ledningssystem, Revisionsrapport KPMG AB 2021-09-09
- Regler för mål- och resultatstyrning, 2013-12-11 § 161. Reviderad 2019-10-23 § 125
- Kommunstyrelsens beslut 2022-11-09 § 209
- Antagande av riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning, kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2022-09-14, KS 2021/432
- Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Bilagor

- Sammanställning av inkomna remissvar samt förslag på omarbetningar avseende Riktlinjer för styrning och ledning i Vänersborgs kommun, 2022-12-29
- Förslag på Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning 2022-12-30

Sändlista

Barn- och utbildningsnämnden
Byggnadsnämnden
Kommunstyrelsen
Kultur- och fritidsnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Samhällsbyggnadsnämnden
Socialnämnden
Överförmyndarnämnden
Demokratiberedningen
Ekonomikontoret

Vänersborgs kommun

Förslag på Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning 2022-12-30

Innehållsförteckning

1. INLEDNING **1**

1.1 SYFTE 1

2. STYRPRINCIPER **2**

2.1 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT 2

3. ANSVAR OCH ROLLER **2**

4. STYR- OCH LEDNINGSMODELL **3**

4.1 STYRKEDJAN 3

Visionen 3
Kulturen 4
Den politiska plattformen 4
Styrdokumenten 4
Inriktningsmålen 4
De förväntade resultaten 5

5. MÅL- OCH RESURSPLAN **5**

6. VERKSAMHETSPLAN MED DETALJBUDGET **6**

7. UPPFÖLJNING OCH ANALYS **6**

7.1 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH MÅLUPPFYLLELSE 7

8. TÅGORDNING FÖR PLANERING OCH UPPFÖLJNING **8**

8.1 PLANERING 8
8.2 UPPFÖLJNING 9

9. FÖRFATTNINGSSAMLINGEN **9**

Dokumenttyp Riktlinjer	**Dokumentnamn** Förslag på Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning 2022-12-30	**Antagen** Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. §	**Antagen av** Skriv i organ eller beslutsfattare
Dokumentägare Kommunstyrelseförvaltningen	**Dokumentansvarig** Kommundirektör	**Reviderad** Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. § X.	**Giltighet** Skriv ”Tillsvidare” om inget annat gäller.

Dokumentinformation Kommunens styrprinciper för styrning och ledning	**Diarienummer** KS 2021/432

Ämnesområde Kommunfullmäktiges regler	**Intranät** ☐	**Hemsida** ☐

Andra regelverk som omnämns
Mål- och resursplan, vision, riktlinjer för styrande dokument, personalpolicy

1. Inledning

Vänersborgs kommun är en politiskt styrd organisation. Styrningen av kommunen sker utifrån lagar och förordningar, kommunens vision, politisk plattform, styrdokument och inriktningsmål. De olika nämndernas verksamhets- och ansvarsområden regleras i reglementen.

1.1 Syfte

Syftet med dessa riktlinjer är att beskriva de principer som gäller för Vänersborgs styr- och ledningsmodell. Här beskrivs vad styrkedjan består av och vad varje beståndsdel har för funktion, ansvars- och rollfördelningen mellan politik och förvaltning och mellan de olika politiska beslutsnivåerna. Skriften innefattar också vad som omfattas av den övergripande planeringen liksom av uppföljningen.

2. Styrprinciper

Styrningen omfattar mål för både verksamhet och ekonomi. Styr- och ledningsmodellen ger stöd både till den politiska styrningen och till tjänsteledningen, på var sin arena.[1] Gemensamt leder styrningen och ledningen till beteenden i organisationen som främjar önskad måluppfyllelse (vad som ska uppnås) och utveckling i linje med politiska prioriteringar (vad som ska genomföras).

Nämndernas och förvaltningarnas arbete präglas av ett helhetstänkande, där kommunens bästa är överordnat enskilda verksamheters behov. Gentemot skattebetalarna är kommunorganisationen resurseffektiv. Kommunens riktlinjer för god ekonomisk hushållning är en given utgångspunkt i den ekonomiska förvaltningen.

2.1 Tillvägagångssätt

Kommunens breda och mångfacetterade uppdrag som demokratiaktör, samhällsaktör, välfärdsaktör och arbetsgivare utgår ifrån vissa överenskomna former för utförande, det vill säga tillvägagångssätt.

Utveckling sker på ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart sätt. Invånardialog och brukardialog används för ökad delaktighet och kvalitet. Kommunens rättighetsbaserade arbetssätt bärs upp av transparens och ansvar, deltagande och inkludering samt icke-diskriminering och jämlikhet. Till dessa tillvägagångssätt finns vägledningar och handböcker.

3. Ansvar och roller

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ och tar ställning till frågor av principiell beskaffenhet eller av större vikt för kommunen. Kommunfullmäktige beslutar om kommunens övergripande lednings- och organisationsstruktur liksom om kommunens övergripande vision, politisk plattform och inriktningsmål. Vidare beslutar kommunfullmäktige om finansiella mål, fördelar resurser och beviljar ansvarsfrihet.

Kommunstyrelsen leder och samordnar planeringen och uppföljningen av kommunens ekonomi, verksamheter och mål. Kommunstyrelsen har uppsikt över övriga nämnders och bolags verksamheter.

Nämnderna ansvarar för att följa sitt reglemente där ansvaret för de verksamhetsmässiga och ekonomiska resultaten framgår.

Vidare i dokumentet avses samtliga nämnder, inklusive kommunstyrelsen, när begreppet ”nämnd” används.

Vad gäller tjänsteorganisationen, har kommunstyrelseförvaltningen ett särskilt ansvar för att leda och samordna planeringen och uppföljningen av kommunens ekonomi och verksamheter.

De till nämnderna tillhörande förvaltningsorganisationerna verkställer, driver och följer upp sina respektive uppdrag under ledning av sin förvaltningschef.

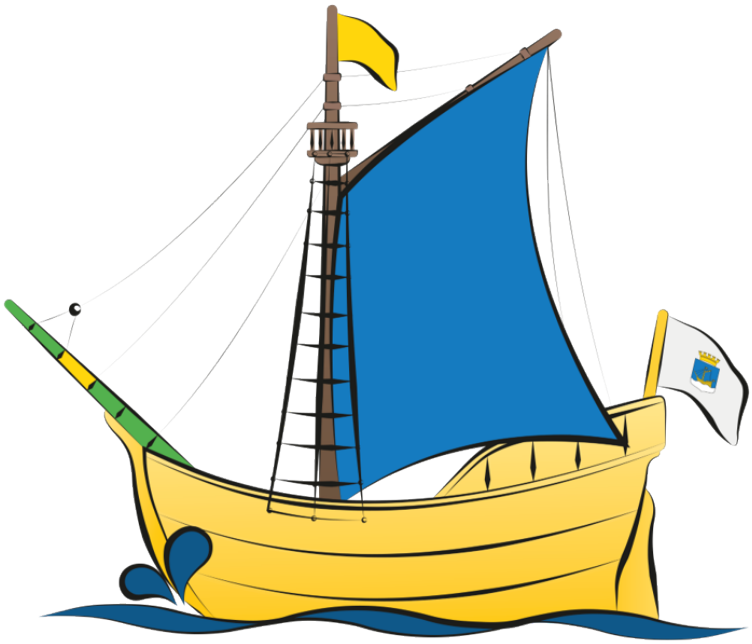
[1] Som vägledning för förvaltningsorganisationens löpande arbete med styr- och ledningsmodellen finns en handbok.

4. Styr- och ledningsmodell

4.1 Styrkedjan

Styrkedjan tar sin utgångspunkt i kommunens långsiktiga vision, preciseras i mandatperiodens prioriteringar som framkommer i den politiska plattformen och inriktningsmål samt nämndernas förväntade resultat för planperioden.

En Bojort, skeppstypen som pryder Vänersborgs kommunvapen, används för att illustrera den politiska styrningen och kommunförvaltningens ledning.

Visionen

Visionen omfattar alla kommuninvånare och beskriver en framtida idealbild och en gemensam färdriktning. Visionen är en ledstjärna för all kommunal verksamhet och genomsyrar hela organisationen.

Visionen kan gälla över en lång planperiod, flera mandatperioder och under skilda politiska majoriteter.

I Bojorten illustreras visionen av Bojortens toppflagga.

Kulturen

Personalpolicyn och samverkansavtalet med de fackliga organisationerna anger det förhållningssätt som organisationen ska präglas av. Grunden är verksamhetsuppdraget i fo-

kus, helhet före delar och att alla tillsammans bidrar utifrån sina förutsättningar för att nå bästa resultat.

Organisationskulturen skapas genom medarbetarnas möjligheter till delaktighet, deras bemötande, beteende och arbetssätt.

Förhållningssättet innebär att medarbetarna både har viljan och förmågan att sätta sig in i medborgarens, brukarens, företagarens och besökarens perspektiv.

Organisationskulturen symboliseras av Bojortens akterflagga.

Den politiska plattformen

Politisk plattform är en sammanfattning av de områden som den styrande politiska ledningen vill prioritera under den kommande mandatperioden och utgör en utgångspunkt för inriktningsmålen. Den politiska plattformen utgör en strategisk inriktning för kommunens nämnders arbete med att konkretisera inriktningsmål till utformningen av förväntade resultat och uppdrag.

Den politiska plattformen illustreras av Bojortens mastkorg.

Styrdokumenten

Den politiska styrningen har olika nivåer av detaljeringsgrad och olika tidshorisonter. Styrdokument är politikens instrument för att styra verksamheten inom viktiga områden, ofta under definierade tidsintervall. Exempel på styrdokument är planer, policy, program, reglementen, regler, riktlinjer och strategier. De styrdokument som har påverkan på den strategiska politiska inriktningen redovisas i mål- och resursplanen.[2] Kommundirektören och förvaltningsorganisationen har därutöver dokument, till exempel i form av planer och anvisningar som kompletterar på ledningsnivå.

Inom de områden där dessa styrdokument är utarbetade, styr de kopplingen från visionen, via den politiska plattformen och inriktningsmålen, till organisationen.

I Bojorten symboliseras dessa styrdokument av stagen från mastkorgen till bogsprötet.

Inriktningsmålen

Inriktningsmålen ska ge strategisk och övergripande styrning av viljeriktningen och är en precisering av den politiska plattformen.

Inriktningsmålen fastställs för varje ny mandatperiod och beslutas av kommunfullmäktige. Inriktningsmålen gäller för mandatperioden, men kan vid behov revideras.

Kommunfullmäktige formulerar ambitionsnivåer (vad som ska uppnås) för målen i form av målvärden. Dessa sätts för planperiodens sista år (år tre) samt för planperiodens första (år ett).

Kommunfullmäktige kan även formulera uppdrag (vad som ska genomföras) riktade till nämnd, utifrån inriktningsmålen. Uppdragen kan ges med varierande tidshorisonter inom planperioden.

Inriktningsmålen illustreras av Bojortens bogspröt.

[2] Se Riktlinjer för styrande dokument

De förväntade resultaten

Förväntade resultat är det som förväntas åstadkommas, erhållas eller uppnås inom varje nämnd inom den budgetram som kommunfullmäktige fastställt. Nämnder preciserar fullmäktiges inriktningsmål i de förväntade resultaten. Ambitionen på de förväntade resultaten formuleras, likt inriktningsmålen, kvantitativt i form av målvärden (vad som ska uppnås) samt med hjälp av uppdrag riktade från nämnd till förvaltning (vad som ska genomföras).

Grunduppdragen utgör den största delen av en kommuns verksamheter. Nämnden har ansvar att komplettera den styrning som sker via inriktningsmålen med förväntade resultat för grunduppdragets kvalitet, i det fall inriktningsmålen inte omfattar nämndens uppdrag.

Speciallagstiftning reglerar ytterligare särredovisning av kvalitetsuppföljning. Exempelvis styrs socialförvaltningens kvalitetsarbete av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9). Föreskrifterna tillämpas även i det systematiska patientsäkerhetsarbete som ska bedrivas enligt patientsäkerhetslagen (SFS 2010:659).

Barn- och utbildningsnämndens systematiska kvalitetsarbete styrs av skollagen (2010:800). Även barn- och utbildningsnämnden en patientsäkerhetsberättelse, i nämndens roll som vårdgivare enligt hälso- och sjukvårdslagen. Inriktningen på nämndens kvalitetsarbete är att nationella mål uppfylls.

Nämndernas förväntade resultat illustreras av maststegen i Bojorten.

5. Mål- och resursplan

Mål- och resursplan (MRP) är kommunens styrande flerårsplanedokument för mål och ekonomi. Mål- och resursplanen är treårig. Häri fastställer kommunfullmäktige inriktningsmålens målvärden för planperiodens år ett och år tre samt eventuella riktade uppdrag till nämnderna för planperioden, samt nämndernas ekonomiska ramar för år 1.

6. Verksamhetsplan med detaljbudget

Verksamhetsplanen är nämndens plan för flerårsplaneperioden och innehåller en detaljbudget för nästkommande år. Verksamhetsplanen beskriver de närmaste tre årens mål, uppdrag och ekonomiska förutsättningar och beslutas årligen i nämnd.

Den ekonomiska ramen som kommunfullmäktige fastställt i MRP fördelas i nämndens detaljbudget. Kommunfullmäktige kan i MRP ange särskilda ändamål eller riktade uppdrag som anslaget ska användas till. Detta konkretiseras också i detaljbudgeten.

Nämnden fördelar ramen på sina verksamhetsområden med utgångspunkt i reglemente, statlig reglering och kommunfullmäktiges direktiv samt utifrån de förväntade resultat som nämnden själv sätter upp utifrån ekonomi och kvalitet. I verksamhetsplanen be-

skrivs även de förväntade resultatens målvärden för år ett och år tre samt eventuella uppdrag till förvaltningen.

Förvaltningarna planerar verksamhetsplanearbetet utifrån anvisningar från kommunstyrelseförvaltningen i det digitala ledningssystemet.

7. Uppföljning och analys

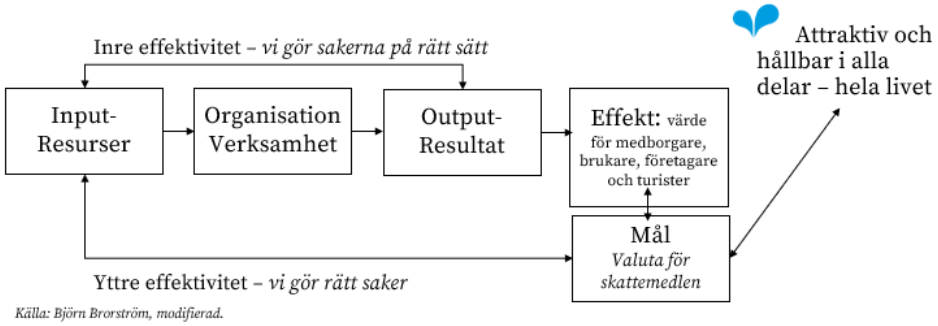
Uppföljningen följer styrkedjan. Uppföljningen besvarar om verksamheten uppnått de politiskt beslutade viljeriktningarna, om de politiskt prioriterade uppdragen har genomförts samt uppföljning av ekonomi och kvalitet. Förvaltningarnas uppföljning sker i det digitala ledningssystemet. Därutöver kan speciallagstiftning kräva särskild uppföljning.

Utifrån svaren formas ett resultat som underlag för analys av effekter. Analysens beståndsdelar består i att utvärdera:

- *inre effektivitet*; att organisationen gjort det som var planerat i aktiviteter, på rätt sätt. Om inte så behöver nya arbetssätt utvecklas.

- *yttre effektivitet*; att organisationen gjort rätt saker som bidragit till måluppfyllelse. Om inte så bör aktiviteten/uppdraget/verksamheten omprövas.

Analysen ska summera hur nya arbetssätt i vidare planerings- och förbättringsarbete kan komma att leda till effektivisering[3] eller till en besparing.[4]

Källa: Björn Brorström, modifierad.

Om tilldelade resurser inte räcker till den pågående/planerade verksamheten under året måste nämnden vidta åtgärder så att verksamheten ryms inom tilldelad ram. Större förändringar eller avvikelser från vad kommunfullmäktige beslutat måste behandlas av kommunfullmäktige. I övrigt äger nämnden rätten att under löpande år göra omdispositioner mellan sina verksamheter.

[3] Frigjorda resurser, ökad produktivitet eller högre kvalitet.
[4] Omprövad verksamhet, något som upphör

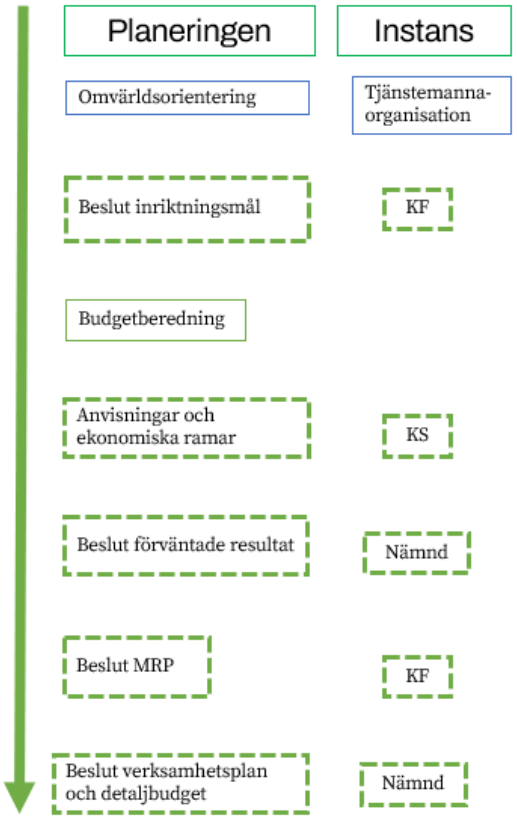
7.1 God ekonomisk hushållning och måluppfyllelse

Kommunfullmäktige fastställer vision, inriktningsmål, finansiella mål, och riktlinjer för god ekonomisk hushållning i kommunens mål-och resursplan. Den övergripande målavstämningen av god ekonomisk hushållning är en sammanfattning av hur målen infrias och hur kommunen närmar sig visionen.

8. Tågordning för planering och uppföljning

Den övergripande kommunala planeringen och uppföljningen följer ett regelbundet mönster, ett årshjul.[5]

8.1 Planering

Planeringsprocessen inleds med en omvärldsorientering, som ger ett underlag för det övergripande arbetet med styrning och ledning.

Kommunfullmäktige fastställer därefter inriktningsmål. Kommunstyrelsen utarbetar därefter förslag på målvärden för inriktningsmålen, riktade uppdrag och områden för medborgardialog.

Sedan tar budgetberedningen och uppdragsdialogen vid, där nämnder bland annat delges budgetförutsättningar för kommande år och för dialog om kommunfullmäktiges inriktningsmål.

Anvisningar för budget nästkommande år och ekonomisk plan för de kommande åren beslutas sedan av kommunstyrelsen. I anvisningarna ingår även kommunfullmäktiges målvärden, riktade uppdrag och områden för medborgardialog under planperioden.

Nämnderna beslutar om sina förväntade resultat och lämnar förslag till budget. En ytterligare budgetberedning tar vid, med fokus på mål- och resursplan.

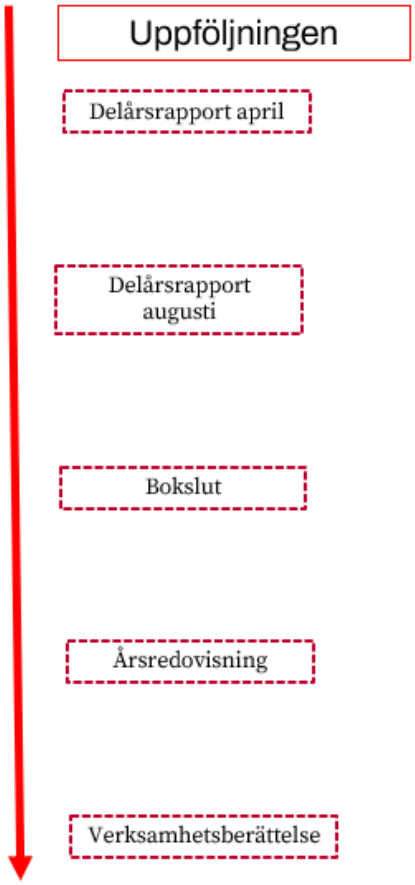
Kommunstyrelsen och därefter kommunfullmäktige beslutar sedan om mål- och resursplan för nästkommande tre år.

Utifrån mål- och resursplanen utformar därpå nämnderna verksamhetsplaner för de kommande tre åren med detaljbudget för nästkommande år.

Nämndernas verksamhetsplaner och detaljbudgetar beslutas av respektive nämnd senast i december årligen.

[5] Ett annat centralt årshjul för kommunorganisationen är det systematiska arbetsmiljöarbetet

8.2 Uppföljning

Den ekonomiska och verksamhetsmässiga uppföljningen görs i ekonomiska månadsuppföljningar, delårsrapporter och årsredovisning. Under året görs delårsrapporter efter april och augusti, samt bokslut och årsredovisning efter december.

Verksamheterna rapporterar aktiviteter och graden av måluppfyllelse och redovisar nyckeltal och statistik.

Resultaten analyseras och åtgärder vidtas vid behov av förbättring eller förändring. Detta rapporteras till nämnderna. Nämnderna följer upp inriktningsmålen och (de för inriktningsmålen relevanta) målvärden och rapporterar detta, samt uppdrag, till kommunfullmäktige.

Nämnderna sammanställer därutöver sitt verksamhetsår i verksamhetsberättelser.

I delårsrapporterna och årsredovisningen ingår en finansiell analys och nämndernas ekonomiska redovisning.

Internkontrollen redovisas i nämnd och på övergripande nivå. En personalekonomisk redovisning fastställs av kommunfullmäktige.

9. Författningssamlingen

Kommunen har flera beslutade centrala styrdokument med bärighet på den övergripande styrning- och ledningsprocessen, såsom Finanspolicy, Lokalförsörjningspolicy och Reglemente för intern kontroll.

Samtliga politiskt antagna styrdokument tillhör kommunens författningssamling och är publicerad på hemsidan. Kompletterande dokument för ledning av förvaltningsorganisationen publiceras på intranätet.

Handläggare
Anna Helena Wiechel
annahelena.wiechel@vanersborg.se
0521-72 24 39

Mottagare
kommunstyrelsen

Sammanställning av inkomna remissvar samt förslag på justeringar avseende Riktlinjer för styrning och ledning i Vänersborgs kommun

Bakgrund

Ärendet Utveckla styr- och ledningsmodellen i Vänersborgs kommun (KS 2021/432) återremitterades i kommunstyrelsen 2022-11-09 § 209 med följande motivering:

1. Beskriva likheter och skillnader med det nu gällande ledningssystemet som grund för förståelse av vad ändringen innebär.
2. Komplettera det kommunövergripande systemet för styrning och ledning så att även påbjudna kvalitetsledningssystem omfattas.
3. Beskriv de styrande dokumentens betydelse inom kommunens system för styrning och ledning.
4. Remittera förslaget till system för styrning och ledning till demokratiberedningen - och dessutom till de nämnder som har krav på kvalitetsledningssystem.

I det missiv som skickades till Barn- och utbildningsnämnden, Socialnämnden och Demokratiberedningen beskrevs den beredning som föregick utskicket.

Punkt 1 är utvecklad i reviderat förslag på tjänsteskrivelse.

Punkt 2 och 3 är inarbetade i reviderat förslag till Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning.

Beredningen har skett med hjälp av barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen. Samtliga revideringar inför återremissen är markerade i dokumenten.

Sammanfattning av inkomna yttrande

Barn- och utbildningsnämnden, samt socialnämnden har behandlat ärendet. Demokratiberedningen kommer att behandla ärendet vid sitt sammanträde 2023-01-17. I sin funktion som beredande organ för kommunfullmäktige, behandlas demokratiberedningens inspel först efter ärendets hantering i kommunstyrelsen.

Barn- och utbildningsnämnden

Barn-och utbildningsnämnden (2022-12-19 § 95) översänder Yttrande gällande remiss över förslag på riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning till kommunstyrelsen.

Barn- och utbildningsnämnden ger ett förslag på ändringar och tillägg till den tillagda texten i riktlinjerna, under rubrik 4.1 Styrkedjan, De förväntade resultaten, som rör kvalitetsledningssystem.

Barn- och utbildningsnämnden önskar ett förtydligande kring hur arbetsgången under en mandatperiod ser ut med treåriga verksamhetsplaner.

Barn- och utbildningsnämnden föreslår att ersätta ordet *budget* med *ekonomi* i avsnittet på s. 2 som rör ansvar och roller, för att tydliggöra att ansvaret handlar om hela processen för ekonomistyrning och inte endast budgeten.

Barn- och utbildningsnämnden föreslår att ersätta begreppet *medborgardialog* med *invånardialog* i avsnittet på s. 2 som rör tillvägagångssätt.

Barn- och utbildningsnämnden föreslår att tidsätta de händelser som beskrivs i årshjulet för den övergripande kommunala planeringen i avsnitt 8.1.

Barn- och utbildningsnämnden önskar ett förtydligande av vad som gäller vilka år som ambitionsnivåer för inriktningsmålen sätts, år 1 och mandatperioden som helhet eller år 1, 2 och 3.

Barn- och utbildningsnämnden föreslår att byta plats på två meningar på s. 6 för att undvika syftningsfel.

Socialnämnden

Socialnämnden (2022-12-15 § 134) avlämnar yttrande över remissen av Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning enligt tjänsteskrivelse daterad 2022-12-15.

Socialnämnden föreslår en ökad separation av å ena sidan kvalitetsledningssystemet som utgår ifrån speciallagstiftning kopplat till grunduppdrag, å andra sidan nämndens målsättning avseende ambitionsnivå i resultat. Därför föreslås en hänvisning till olika kvalitetsledningssystem i slutet av dokumentet, snarare än vid nuvarande plats, kopplat till nämndernas förväntade resultat.

Socialnämnden föreslår att grunduppdraget bör stå under en egen rubrik, med hänvisning till den revisionsrapport som delvis ligger till grund för ärendet (*Granskning av kommunens styr- och ledningssystem* (KS 2021/347).

Socialnämnden önskar ett förtydligande av vad som gäller vilka år som ambitionsnivåer för inriktningsmålen sätts, år 1 och mandatperioden som helhet eller år 1, 2 och 3.

Socialnämnden föreslår att byta plats på två meningar på s. 6 för att undvika syftningsfel.

Socialnämnden önskar ett förtydligande kring den politiska plattformens funktion och koppling till inriktningsmål och förväntade resultat.

Socialnämnden ger förslag på ändringar och tillägg till texten under rubriken Kulturen.

Socialnämnden önskar att delar av texten klarspråksgranskas.

Kommunstyrelseförvaltningens förslag på justeringar

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att ändra den tillagda texten avseende kvalitetsledningssystemet i enlighet med barn- och utbildningsnämndens förslag, bortsett från önskan om tillägget ”nämndens systematiska kvalitetsarbete utgör underlag för formulering av förväntade resultat och uppföljning av dem.”

Dels blir det ett alltför nämndspecifikt uttryck i en riktlinje som gäller samtliga nämnder, dels innefattas innebörden av tillägget i befintlig text: ”Grunduppdragen utgör den största delen av en kommuns verksamheter. Nämnden har ansvar att komplettera den styrning som sker via inriktningsmålen med förväntade resultat för grunduppdragets kvalitet, i det fall inriktningsmålen inte omfattar nämndens uppdrag.”

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att ändra ordet *medborgardialog* till *invånardialog*, enligt kommunfullmäktiges beslut 2022-11-24 § 176.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår en något reviderad text om kommunfullmäktiges ansvar och roll utifrån barn-och utbildningsnämndens synpunkt om fullmäktiges ansvar över hela processen för ekonomistyrning.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår ett förtydligande vad som gäller vilka år som ambitionsnivåer för inriktningsmålen sätts.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår ett förtydligande kring hur arbetsgången under en mandatperiod ser ut med treåriga verksamhetsplaner, och bedömer att arbetsgången för verksamhetsplaner i övrigt tydliggörs under rubrik 8. Tågordning för planering och uppföljning.

Kommunstyrelseförvaltningen kommer inte att föreslå tidsatta händelser i riktlinjen, trots önskemål. Detta på grund av pågående politiska diskussioner om mål- och budgetprocessen ska ske tidigt eller sent på året. Riktlinjerna och planeringens tågordning ska gälla oavsett eventuella beslut om tidig eller sen budgetprocess.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår ett byte av plats för två meningar på s. 6 för att undvika syftningsfel.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att grunduppdraget inte bör stå under egen rubrik eftersom ett syfte med revideringen av mål- och resultatstyrning är ett tydliggörande av helheten där grunduppdraget numer inkluderas i styrkedjan. Enligt tidigare regler för mål- och resultatstyrning saknade nämnderna utrymme för att forma förväntade resultat utifrån nämndens grunduppdrag, om dessa inte inrymdes i kommunfullmäktiges inriktningsmål. Det utökade manöverutrymmet som nämnderna ges nu, med särskilt stycke ägnat åt nämndernas grunduppdrag under rubriken 4.1 Styrkedjan, bedöms vara i linje med revisionsrapportens förslag.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att ändra texten under Kulturen enligt socialnämndens önskemål för att öka läsbarheten, dock föreslås inte det önskade tillägget ” "Samtliga tjänstepersonsroller ska i detta ses som medarbetare" läggas till, eftersom den övergripande texten hänvisar till personalpolicyn som innefattar alla anställda i kommunen.

De stycken som av socialnämnden bedömdes vara omständligt skrivna har förslag på förtydliganden lämnats, närmare bestämt stycket om den politiska plattformen.

Anna-Helena Wiechel
Utvecklingsledare

Bilagor

Barn- och utbildningsnämndens beslut, *Svar på remiss gällande riktlinjer för Vänersborgs styrning och ledning* inklusive bilagor, 2022-12-19 § 95

Socialnämndens beslut, *Svar på remiss gällande riktlinje för styr- och ledningsmodellen i Vänersborgs kommun* inklusive bilagor, 2022-12-15 § 134

Postadress: Vänersborgs kommun 462 85 Vänersborg
Besöksadress: Sundsgatan 29 Vänersborg
Telefon: 0521-72 10 00
Webbplats: www.vanersborg.se
E-post: kommun@vanersborg.se

Riktlinje för Vänersborgs kommuns styr- och ledningssystem

Innehållsförteckning

1. Inledning 1
2. Styrprinciper 1
2.1. Förhållningssätt 2
3. Ansvar och roller 2
3.1. Kommunfullmäktige 2
3.2. Fullmäktigeberedningar 2
3.3. Kommunstyrelsen 2
3.4. Nämnderna 3
4. Förvaltningsorganisationen 3
4.1. Medarbetare 3
5. Styrdokument 3
6. Målstyrning 3
6.1. Mål- och resursplan 3
6.1.1. Vision 4
6.1.2. Inriktningsmål 4
6.1.3. Budget och investeringsplan 4
6.1.4. Riktade uppdrag 4
6.2. Verksamhetsplan och detaljbudget 4
7. Kvalitetsledningssystem 4
8. Tågordning för planering och uppföljning 4
8.1. Planering 5
8.1. Rapportering 5
9. Uppföljning analys och styrning 5
10. Författningssamlingen 6

1. Inledning

Styrning och ledning handlar om att skapa en gemensam struktur för arbetet med planering, genomförande och utveckling av verksamheten. Ett verksamhetsledningssystem är ett verktyg för att systematiskt styra och leda verksamheten mot uppsatta mål. Det används också för att visualisera kravbild och som grund för ständig förbättring.

2. Styrprinciper

Vänersborgs kommun är en politiskt styrd organisation. De förtroendevalda företräder invånarna och den offentliga makten utövas utifrån lagar och förordningar genom att de förtroendevalda fördelar resurser och anger vad som ska göras genom styrdokument. Ledningssystemet syftar till att tydliggöra politikens ansvar och ge möjlighet att leda verksamheten inom kommunen på ett systematiskt sätt. Ledningssystemet ska vara ett gemensamt verktyg för de förtroendevalda och förvaltningen för att planera, genomföra, analysera och förbättra verksamheten i syfte att nå målen på ett hållbart sätt och med en tydlig fördelning av ansvar.

Styrningen omfattar mål för både verksamhet och ekonomi. Styrkedjan omfattar hela det kommunala uppdraget. Grunduppdragens mål, resurstilldelning, styrning och uppföljning ska ha en särskild tyngd. Gemensamt leder styrningen och ledningen till beteenden i organisationen som främjar önskad måluppfyllelse och utveckling i linje med politiska prioriteringar.

Nämndernas och förvaltningarnas arbete präglas av ett helhetstänkande, där kommunens bästa är överordnat enskilda verksamheters behov. Gentemot skattebetalarna är kommunorganisationen resurseffektiv. Kommunens riktlinjer för god ekonomisk hushållning är en given utgångspunkt i den ekonomiska förvaltningen.

2.1. Förhållningssätt

Kommunen har breda och mångfacetterade uppdrag som demokratiaktör, samhällsaktör, välfärdsaktör och arbetsgivare.

Utveckling sker på ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart sätt. Invånardialog och brukardialog används för ökad delaktighet och kvalitet. Kommunens rättighetsbaserade arbetssätt bärs upp av transparens och ansvar, deltagande och inkludering samt ickediskriminering och jämlikhet.

Förhållningssätten ska genomsyra alla kommunens styrdokument från policy till vägledningar och handböcker.

3. Ansvar och roller

3.1. Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ och tar ställning till frågor av principiell beskaffenhet eller av större vikt för kommunen. Kommunfullmäktige beslutar om kommunens övergripande lednings- och organisationsstruktur liksom om kommunens övergripande vision och inriktningsmål och fördelar resurser för verksamheten. Vidare avgör kommunfullmäktige ansvarsfrihet.

Kommunfullmäktiges tidsramar är långa, och cykeln för uppföljning går per mandatperiod, per år eller per tertial.

Kommunfullmäktige fastställer alla principiella eller strategiska styrdokument.

3.2. Fullmäktigeberedningar

Fullmäktigeberedningar ger kommunfullmäktige ett verktyg för att initiativet till nya förslag direkt istället för att enbart hantera ärenden som beretts av kommunstyrelsen. Politiker i en fullmäktigeberedning kan formulera och följa upp mål, omvärldsbevaka och föra dialog med medborgarna och andra intressenter.

3.3. Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen leder och samordnar planeringen och uppföljningen av kommunens ekonomi, verksamheter och mål. Kommunstyrelsen samordnar nämnderna och fastställer styrdokument som inte är strategiska men som gäller för flera nämnder. Kommunstyrelsen har ett särskilt uppdrag att säkerställa att nämndernas och förvaltningarnas arbete präglas av ett helhetstänkande, där kommunens bästa är överordnat enskilda verksamheters behov.

Kommunstyrelsen har uppsikt över övriga nämnders och bolagens verksamheter, och prövar om den verksamhet som bolagen har bedrivit har varit förenlig med det fastställda ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Kommunstyrelsen agerar som nämnd inom det ansvarsområde som därutöver har tilldelats i reglementet. Vidare i dokumentet inkluderas kommunstyrelsen när begreppet ”nämnd” används.

3.4. Nämnderna

Nämnders grundläggande uppgift är att fatta beslut. Beslut kan delegeras från nämnden till utskott, förvaltningschef eller annan tjänsteman och mandatet att fatta beslut regleras då genom instruktion, uppdragsbeskrivning eller särskilda beslut.

Nämnder agerar inom det ansvarsområde som tilldelats i reglementet och fastställer styrdokument inom detta område. Nämnders styrning ska vara tillräcklig för att:

- planera verksamheten utifrån givna uppdrag och resurser
- genomföra verksamheten
- följa upp verksamheten utifrån väsentliga aspekter
- analysera verksamheten som grund för åtgärder och fortsatt utveckling

Varje nämndledamot ska bevaka att ärenden är tillräckligt beredda. Om ledamoten inte är nöjd med beredningen ska hen begära komplettering.

4. Förvaltningsorganisationen

De anställda ska verkställa de politiska besluten. All verksamhet inom kommunen är direkt eller indirekt delegerad från kommunfullmäktige.

Förvaltningarna kan fastställa instruktioner som då ska ha stöd i ett överordnat styrdokument.

Kommunstyrelseförvaltningen har ett särskilt ansvar för att leda och samordna planeringen och uppföljningen av kommunens ekonomi och verksamheter.

Förvaltningschef har under sin nämnd ansvaret att leda den till nämnden tillhörande förvaltningsorganisationen utifrån ett helhetsperspektiv för verksamhet, ekonomi och personal.

4.1. Medarbetare

Personalpolicyn och samverkansavtalet med de fackliga organisationerna anger det förhållningssätt som organisationen ska präglas av. Organisationskulturen skapas genom medarbetarnas möjligheter till delaktighet, deras bemötande, beteende och arbetssätt.

5. Styrdokument

De styrdokument som utgör basen i ledningssystemet är till exempel policy, reglemente, riktlinje, processkarta, rutin eller instruktion. Dessa dokument används för att fördela ansvar, styra genomförande så att krav uppfylls och som grund för analyser och förbättringar. Även föreskrifter, regler och taxor som riktar sig till kommunens invånare ingår här.

Vissa styrdokument har ett definierat tidsintervall, eller avser att styra tills organisationen uppnått ett specifikt mål, som exempelvis mål- och resursplan, verksamhetsplan eller uppdragsdirektiv.

6. Målstyrning

6.1. Mål- och resursplan

Mål- och resursplan (MRP) är kommunens styrande flerårsplanedokument för kommunens riktning, ambitionsnivå och resursfördelning. Mål- och resursplanen är treårig. Häri fastställer kommunfullmäktige visionen, inriktningsmålen, riktade uppdrag till nämnderna, samt nämndernas ekonomiska ramar för år 1.

6.1.1. Vision

Visionen omfattar alla kommuninvånare och beskriver en framtida idealbild och en gemensam färdriktning. Visionen är en ledstjärna för all kommunal verksamhet och genomsyrar hela organisationen.

6.1.2. Inriktningsmål

Inriktningsmålen är de områden som kommunfullmäktige vill prioritera under den period som täcks av mål- och resursplanen och de utgör en utgångspunkt för nämndernas arbete.

Ambitionsnivåer för målen, i form av målvärden, sätts för mandatperiodens sista år samt för planperiodens första år.

6.1.3. Budget och investeringsplan

Kommunfullmäktige fördelar i budgeten ekonomiska medel för att uppnå inriktningsmålen och i övrigt för att nämnderna ska kunna genomföra den verksamhet som ingår i nämndernas respektive ansvarsområden. De totala investeringarna för planperioden planeras in i en takt som är ekonomiskt hållbar.

6.1.4. Riktade uppdrag

Kommunfullmäktige kan även formulera uppdrag riktade till nämnd eller fullmäktigeberedning, utifrån visionen eller inriktningsmålen. Uppdragen kan ges med varierande tidshorisonter. Eventuella invånardialoger som rör frågor som ska beslutas av kommunfullmäktige ingår.

6.2. Verksamhetsplan och detaljbudget

Nämnder ska årligen fastställa verksamhetsplan och detaljbudget. I verksamhetsplanen fastställer nämnderna mål för verksamhetsområdet enligt reglementet inklusive nedbrutna inriktningsmål samt ger förvaltningen riktade uppdrag. Dessa uppdrag kan innefatta invånardialoger och brukardialoger med koppling till nämndens mål. I detaljbudgeten fördelas nämndens resurser.

I budgetberedningens uppdragsdialog ska kommunstyrelsen se till helheten, så att inte nämndernas mål eller uppdrag riskerar att stå i konflikt med varandra.

7. Kvalitetsledningssystem

Speciallagstiftning reglerar ytterligare särredovisning av kvalitetsuppföljning. Kommunens ledningssystem inkluderar de kvalitetsledningssystem som då krävs.

Exempelvis styrs socialförvaltningens kvalitetsarbete av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9). Föreskrifterna tillämpas även i det systematiska patientsäkerhetsarbete som ska bedrivas enligt patientsäkerhetslagen (SFS 2010:659).

Barn- och utbildningsnämndens systematiska kvalitetsarbete styrs av skollagen (2010:800). Även barn- och utbildningsnämnden tar fram en patientsäkerhetsberättelse, i nämndens roll som vårdgivare enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Även det systematiska arbetsmiljöarbetet ingår i ledningssystemet.

8. Tågordning för planering och uppföljning

Den övergripande kommunala planeringen och uppföljningen följer ett regelbundet mönster, ett årshjul. Tiderna för varje händelse i årshjulet fastställs årligen av kommunstyrelsen.

8.1. Planering

Planeringsprocessen inleds med en omvärldsorientering och en nulägesanalys, vilka ger ett underlag för det övergripande arbetet med styrning och ledning.

Kommunstyrelsen utarbetar med grund i omvärldsorientering, nulägesanalys och föregående års bokslut och årsredovisning förslag på inriktningsmål samt fastställer budgetförutsättningar för nästkommande år och för planperioden.

Budgetförutsättningarna är en beskrivning av hur konsekvenser av redan fattade beslut, ändrade prognoser för inflation och pensioner samt skatteintäkter och statsbidrag påverkar budgetramarna jämfört med innevarande års budget. Om större förändringar sker i budgetförutsättningarna efter kommunfullmäktiges beslut om mål- och resursplanen så ska ärendet lyftas för ett nytt beslut i kommunfullmäktige.

Sedan tar budgetberedning och uppdragsdialog vid, där nämnder och budgetberedning för dialog om omvärldsanalys och nulägesbeskrivning, budgetförutsättningar samt kommunstyrelsens förslag till inriktningsmål.

Kommunfullmäktige beslutar om större investeringar för nästkommande tre år.

Kommunfullmäktige beslutar också om mål- och resursplan för nästkommande tre år.

Utifrån mål- och resursplanen utformar nämnderna verksamhetsplaner och detaljbudget. Verksamhetsplan och detaljbudget fastställs av respektive nämnd senast i december årligen.

8.1. Rapportering

Den ekonomiska och verksamhetsmässiga uppföljningen görs i nämndernas ekonomiska månadsuppföljningar och rapportering av nyckeltal och statistik, delårsrapporter och årsredovisning.

Nämnderna rapporterar sina resultat och prognoser till kommunfullmäktige i delårsrapporter efter april och augusti, samt bokslut och årsredovisning efter december. Nämnderna sammanställer därutöver sitt verksamhetsår i verksamhetsberättelser.

En personalekonomisk redovisning fastställs av kommunfullmäktige.

Därutöver kan speciallagstiftning kräva särskild uppföljning och rapportering.

9. Uppföljning analys och styrning

Analys och uppföljning ska besvara i vilken utsträckning verksamheten uppnått de politiskt beslutade viljeriktningarna, om de politiskt beslutade uppdragen har genomförts samt uppföljning av ekonomi och kvalitet. Internkontroll är en del av styrningen och ett av redskapen för ständiga förbättringar. Invånare och brukare ska ges möjlighet att bidra i uppföljningen.

Utifrån svaren formas ett underlag för analys av verksamhetens effektivitet. Om analysen visar att verksamheten inte har bedrivits effektivt så behöver befintliga arbetssätt förändras, nya arbetssätt utvecklas men framför allt så bör aktiviteten/uppdraget/verksamheten omprövas.

Om tilldelade resurser inte räcker till den planerade verksamheten under året måste nämnderna vidta åtgärder så att verksamheten ryms inom tilldelad ram. Nämnderna har rätt att under löpande år göra omdispositioner mellan sina verksamheter. Större förändringar eller avvikelser från vad kommunfullmäktige beslutat behandlas av kommunfullmäktige.

10. Författningssamlingen

Alla styrande dokument som riktar sig till kommunens förtroendevalda eller invånare ska publiceras på hemsidan. Styrande dokument som enbart riktar sig till förvaltningsorganisationen kan publiceras på intranätet.

§ 95

Yttrande gällande remiss över förslag på riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning

BUTN 2022/139

Beslut

Barn- och utbildningsnämnden översänder Yttrande gällande remiss över förslag på riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning, till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelseförvaltningen har skickat förslag på Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning på remiss till barn- och utbildningsnämnden. Remissen inkom till barn- och utbildningsnämnden 2022-11-17. Senast 2022-12-20 ska yttrandet vara kommunstyrelsen tillhanda.

Barn- och utbildningsnämnden har tagit fram ett yttrande som svar på remissen. Se bilaga Yttrande gällande remiss över förslag på riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning.

Beslutsunderlag

- Barn- och utbildningsförvaltningens tjänsteskrivelse 2022-12-01
- Yttrande gällande remiss över förslag på riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning

Sändlista

Kommunstyrelsen
Förvaltningschef BoU
Administrativ chef BoU
Utvecklingsledare BoU
Utredare BoU
Ekonomer BoU

Vänersborgs kommun
Barn- och utbildningsnämnden

TJÄNSTESKRIVELSE

2022-12-01

Dnr: BUTN 2022/139

Handläggare
Louise Edgren, Hans-Joachim Ackermann
louise.edgren@vanersborg.se, hans-joachim.ackermann@vanersborg.se
0521-72 10 29, 0521-72 12 16

Mottagare
Barn- och utbildningsnämnden

Svar på remiss över förslag på riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden översänder *Yttrande gällande remiss över förslag på riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning* till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelseförvaltningen har skickat förslag på Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning på remiss till barn- och utbildningsnämnden. Remissen inkom till barn- och utbildningsnämnden 2022-11-17. Senast 2022-12-20 ska yttrandet vara kommunstyrelsen tillhanda.

Barn- och utbildningsnämnden har tagit fram ett yttrande som svar på remissen. Se bilaga *Yttrande gällande remiss över förslag på riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning*.

Sofia Bråberg

Förvaltningschef

Bilagor

Yttrande gällande remiss över förslag på riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning

Sändlista

Kommunstyrelsen
Förvaltningschef BoU
Administrativ chef BoU
Utvecklingsledare BoU
Utredare BoU
Ekonomer BoU

Vänersborgs kommun
Barn- och utbildningsnämnden

YTTRANDE

2022-11-24

Dnr: BUTN 2022/139

Handläggare
Louise Edgren, Hans-Joachim Ackermann
louise.edgren@vanersborg.se, hans-joachim.ackermann@vanersborg.se
0521-72 10 29, 0521-72 12 16

Mottagare
Kommunstyrelsen

Yttrande gällande remiss över förslag på riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning

Bakgrund

Kommunstyrelseförvaltningen har skickat förslag på Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning på remiss till barn- och utbildningsnämnden. Remissen inkom till barn- och utbildningsnämnden 2022-11-17. Senast 2022-12-20 ska yttrandet vara kommunstyrelsen tillhanda.

Sammanfattning av yttrande

Barn- och utbildningsnämnden ställer sig positiv till att de påbjudna kvalitetsledningssystemen tydligare kopplas samman med och blir underlag till den kommunala styr- och ledningsprocessen. Nämnden vill dock påpeka att nämndens systematiska kvalitetsarbete även måste utgå från att nationella mål uppfylls.

Därutöver ser barn- och utbildningsnämnden positivt på att verksamhetsplanen föreslås bli treårig i stället för ettårig som den är i dagsläget. Barn- och utbildningsnämnden lämnar därtill några ytterligare synpunkter i yttrandet.

Yttrande

Kommunstyrelsen behandlade 2022-11-09 förslag till Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning. Kommunstyrelsen beslutade att återremittera ärendet bland annat med motiveringen att skicka riktlinjerna på remiss till de nämnder som har krav på kvalitetsledningssystem. I remissen som inkom till barn- och utbildningsnämnden 2022-11-17 ombeds nämnden att lämna yttrande över förslaget och med specifikt fokus på frågan: *Har nämnden, utifrån sitt krav på kvalitetsledningssystem, något tillägg och/eller synpunkt på riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning?*

På sidan 5, i förslaget till riktlinjer, under avsnittet De förväntade resultaten har barn- och utbildningsnämnden förslag på ändringar och tillägg och önskar att stycket formuleras enligt följande: ”Barn- och utbildningsnämndens systematiska kvalitetsarbete styrs av skollagen (2010:800). Barn- och utbildningsnämnden upprättar en patientsäkerhetsberättelse, i nämndens roll som vårdgivare enligt hälso- och sjukvårdslagen. Inriktningen på nämndens kvalitetsarbete är att nationella mål uppfylls. Nämndens systematiska kvalitetsarbete utgör underlag för formulering av förväntade resultat och uppföljning av dem.” Med dessa tillägg vill barn- och utbildningsnämnden förtydliga att det är *nämndens* systematiska kvalitetsarbete och att detta arbete även

Signature reference: ff474618-efd8-4378-a397-287b96109e8f

måste utgå från att nationella mål uppfylls samtidigt som det också kan vara ett underlag för formulering och uppföljning av förväntade resultat inom ramen för den kommunala styrningen.

Därutöver ser barn- och utbildningsnämnden positivt på att verksamhetsplanen föreslås bli treårig i stället för ettårig som den är i dagsläget. Långsiktiga planer skapar större möjligheter att arbeta med systematisk verksamhetsutveckling vilket stämmer överens med hur barn- och utbildningsnämnden arbetar idag. För verksamheterna skulle det vara värdefullt att följa en treårig verksamhetsplan genom att göra deluppföljningar år 1 och år 2 för att sedan år 3 utvärdera utfallet. Barn- och utbildningsnämnden föreslår att det tydliggöras i riktlinjerna hur arbetsgången är tänkt att se ut under en mandatperiod.

Barn- och utbildningsnämnden är också positiv till att nämnderna ges möjlighet att utforma förväntade resultat som kopplar till verksamhetens grunduppdrag och kvalitet i det fall inte kommunfullmäktiges inriktningsmål omfattar den delen. Det kan skapa förutsättningar för mer långsiktig verksamhetsplanering eftersom nämnden kan hålla fast vid förväntade resultat även om exempelvis inriktningsmålen skulle ändras under en mandatperiod.

I förslaget till riktlinjer framgår att ambitionen för kommunfullmäktiges inriktningsmål ska formuleras kvantitativt i form av målvärden. Även ambitionen för de förväntade resultaten ska formuleras kvantitativt i form av målvärden. Målvärden införs för att öka uppföljningsbarheten. Barn- och utbildningsnämnden instämmer i att det är väsentligt att öka uppföljningsbarheten för att tydliggöra om de förväntade resultaten uppnås, uppnås delvis eller inte uppnås. Barn- och utbildningsnämnden vill dock påpeka att all den verksamhet som nämnden ansvarar för inte alltid går att fånga i kvantitativa målvärden. Det innebär en risk att endast det som är mätbart följs upp och att fokus faller bort från den faktiska verksamheten och de behov som finns. Ur denna aspekt är det därför väsentligt att även se till det i skollagen lagstadgade systematiska kvalitetsarbete som barn- och utbildningsnämnden ansvarar för. Det systematiska kvalitetsarbetet ska synliggöra vad vi gör, varför och vad det leder till. Det hjälper oss också att synliggöra kvalitet och likvärdighet. Genom att planera, följa upp, analysera, dokumentera och utveckla utbildningen kan vi skapa och dela kunskap om vad som leder till framgång (Skolverket, 2020).

Under avsnittet på sidan 2 som handlar om ansvar och roller föreslår barn- och utbildningsnämnden att ordet *budget* ersätts med *ekonomi* i meningen "Kommunfullmäktige har det yttersta ansvaret för kommunens mål och budget" för att tydliggöra att ansvaret handlar om hela processen för ekonomistyrning och inte endast budgeten. Därtill bör ordet *medborgardialog* på sidan 2 benämnas *invånardialog* med hänvisning till det beslut som kommunfullmäktige fattade 2022-11-24 § 176.

I avsnitt 8.1 illustreras ett årshjul för den övergripande kommunala planeringen. Årshjulet saknar dock tidsmarkeringar för de olika händelserna. För att tydliggöra vad som ska sker när föreslår barn- och utbildningsnämnden att händelserna tidsätts med månader.

Postadress: Vänersborgs kommun 462 85 Vänersborg
Besöksadress: Sundsgatan 29 Vänersborg
Telefon: 0521-72 10 00
Webbplats: www.vanersborg.se
E-post: barnutbildning@vanersborg.se

Signature reference: ff474618-efd8-4378-a397-287b96109e8f

På sidan 4 under avsnitt Inriktningsmålen framgår att ”Kommunfullmäktiges ambitionsnivå på målen sätts för mandatperioden som helhet samt därefter årligen i MRP **för år 1**”. Läser man vidare på sidan 5 under avsnitt Mål och resursplan framgår dock att ”Mål- och resursplan (MRP) är kommunens styrande flerårsplanedokument för mål och ekonomi. Häri fastställer kommunfullmäktige inriktningsmålens ambitionsnivåer för planperiodens **år 1, 2 och 3** och eventuella riktade uppdrag till nämnderna för planperioden, samt nämndernas ekonomiska ramar för år 1”. Det är motsägelsefullt att det på sidan 4 står att MRP fastslår målen för år 1 samtidigt som det på sidan 5 står att målen fastslås för planperiodens år 1, 2 och 3. Barn- och utbildningsnämnden anser att det är otydligt för vilka år ambitionsnivåer ska fastställas och att det bör förtydligas vilka år som avses när det gäller ambitionsnivån på inriktningsmålen.

Slutligen föreslår barn- och utbildningsnämnden att meningen ”Därutöver kan speciallagstiftning kräva särskild uppföljning” på s. 6 flyttas till avslutningen av stycket då uppföljning av speciallagstiftning kan ske i andra plattformar. Meningen bör flyttas för att det inte ska bli syftningsfel.

Bo Carlsson
Ordförande

Sofia Bråberg
Förvaltningschef

Postadress: Vänersborgs kommun 462 85 Vänersborg
Besöksadress: Sundsgatan 29 Vänersborg
Telefon: 0521-72 10 00
Webbplats: www.vanersborg.se
E-post: barnutbildning@vanersborg.se

Signature reference: ff474618-efd8-4378-a397-287b96109e8f

§ 134

Svar på remiss gällande riktlinje för styr- och ledningsmodellen i Vänersborgs kommun

SOC 2022/246

Beslut

Socialnämnden avlämnar yttrande över remissen av Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning enligt tjänsteskrivelse daterad 2022-12-15.

Sammanfattning av ärendet

I kommunstyrelsens remissdirektiv daterat 2022-11-12 har socialnämnden fått i uppdrag att yttra sig över förslag till riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning, och med specifikt fokus på följande fråga:

Har nämnden, utifrån sitt krav på kvalitetsledningssystem, något tillägg och/eller synpunkt, på Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning?

Socialförvaltningen arbetar, på uppdrag av socialnämnden i enlighet med det kommunövergripande ledningssystemet och kompletterar uppföljningsarbetet med ett systematiskt kvalitetsarbete på enhets-, verksamhets- och förvaltningsnivå. Inom förvaltningen finns ett årshjul framtaget för uppföljning av det systematiska kvalitetsarbetet där kvalitetsberättelse samt patientsäkerhetsberättelse ges socialnämnden årligen. Förvaltningen bygger upp ett ledningssystem för kvalitet kopplat till kraven i beskriven speciallagstiftning och föreskrift som kommer implementeras under 2023.

Kvalitets- och patientsäkerhetsarbetet styrs av lagstiftning medan kommunens styrmodell beskriver den lokala styrningen med mål och uppföljning. För att göra kopplingen mellan det lagstiftande ansvaret avseende att bedriva, följa upp och analysera hur socialnämndens tillika socialförvaltningens kvalitet på de insatser som genomförs är bör grunduppdraget tydligare framgå i riktlinjerna, utifrån vad som framkommit i revisorernas granskningsrapport samt socialnämndens beskrivningar.

Beslutsunderlag

- Socialförvaltningens tjänsteskrivelse
- Remiss av Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning

Sändlista

Kommunstyrelsen

2022-12-15 Dnr: SOC 2022/246

Handläggare
Anne Elfving
anne.elfving@vanersborg.se
0521-72 17 56

Mottagare
Socialnämnden

Yttrande över remiss gällande Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning

Förslag till beslut

Socialnämnden avlämnar yttrande över remissen av Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning enligt denna tjänsteskrivelse.

Sammanfattning av ärendet

I kommunstyrelsens remissdirektiv daterat 2022-11-12 har socialnämnden fått i uppdrag att yttra sig över förslag till riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning, och med specifikt fokus på följande fråga:

Har nämnden, utifrån sitt krav på kvalitetsledningssystem, något tillägg och/eller synpunkt, på Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning?

Socialförvaltningen arbetar, på uppdrag av socialnämnden i enlighet med det kommunövergripande ledningssystemet och kompletterar uppföljningsarbetet med ett systematiskt kvalitetsarbete på enhets-, verksamhets- och förvaltningsnivå. Inom förvaltningen finns ett årshjul framtaget för uppföljning av det systematiska kvalitetsarbetet där kvalitetsberättelse samt patientsäkerhetsberättelse ges socialnämnden årligen. Förvaltningen bygger upp ett ledningssystem för kvalitet kopplat till kraven i beskriven speciallagstiftning och föreskrift som kommer implementeras under 2023.

Kvalitets- och patientsäkerhetsarbetet styrs av lagstiftning medan kommunens styrmodell beskriver den lokala styrningen med mål och uppföljning. För att göra kopplingen mellan det lagstiftande ansvaret avseende att bedriva, följa upp och analysera hur socialnämndens tillika socialförvaltningens kvalitet på de insatser som genomförs är bör grunduppdraget tydligare framgå i riktlinjerna, utifrån vad som framkommit i revisorernas granskningsrapport samt socialnämndens beskrivningar.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Yttrande

Socialnämnden vill inledningsvis framhålla att det är positivt på att kommunstyrelsen uppmärksammat att socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden i sina grunduppdrag är skyldiga att arbeta efter ett kvalitetsledningssystem enligt gällande lagstiftning och föreskrifter. Likaså att kommunstyrelsen önskat få med detta i beskrivningen av kommunens styr- och ledningssystem.

Kvalitetsledningssystem utifrån lagstiftning och en lokalt beslutad styrmodell handlar till del om olika saker, vilket beskrivs nedan.

Socialförvaltningens kvalitetsarbete styrs av Socialstyrelsens författningssamling och allmänna råd ”Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete” (SOSFS 2011:9), där staten beskriver sin förväntan på vilka delar socialförvaltningen som organisation ska säkerställa kvalitet kring.

Föreskrifterna och de allmänna råden fokuserar på hur ett systematiskt kvalitetsarbete ska bedrivas. Med kvalitet avses att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller enligt lagar och andra föreskrifter för verksamheten, samt beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter. Socialnämnden är vårdgivare enligt HSL (hälso- och sjukvårdslagen) vilket medför att nämnden utsett verksamhetschef för denna verksamhet. Verksamhetschefen har det samlade ledningsansvaret och ansvarar för att verksamheten tillgodoser kraven på hög patientsäkerhet och god kvalitet tillsammans med medicinskt ansvarig sjuksköterska, chefer och medarbetare.

I föreskrifterna och de allmänna råden anges att vårdgivare eller den som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt stöd och service till vissa funktionshindrade varje år bör upprätta en sammanhållen kvalitetsberättelse.

Enligt patientsäkerhetslagen (SFS 2010:659) ska också vårdgivaren skriva en patientsäkerhetsberättelse. Patientsäkerhetsberättelsen bör utformas så att den kan ingå i vårdgivarens kvalitetsledningssystem för patientsäkerhet.

Förvaltningen håller på att bygga upp ett digitalt kvalitetsledningssystem för implementering 2023 för tydligare uppföljning av kvalitet och då inkluderat samtliga beskrivna delar.

Med ovanstående beskrivning framgår att nämndens kvalitetsarbete är kopplat till speciallagstiftningen. Eftersom denna regleras via lagstiftning, ligger det egentligen utanför kommunens styr- och ledningskedja då arbetet ska ske av förvaltningen oavsett med uppföljning till socialnämnden.

I förslaget till reviderade riktlinjer har ett stycke lagts till under rubriken ”Förväntade resultat” i avsnitt 4, där en beskrivning följer om aktuella nämnders kvalitetsuppföljning.

Som det ligger i det reviderade förslaget är det svårt att se kopplingen till de förväntade resultaten då kvalitetsledningssystemet utgår från speciallagstiftning kopplat till grunduppdraget, mer än i relation till nämndens målsättning avseende ambitionsnivå i resultat. Kvalitetsarbetet som utgår från lagstiftningen och de resultat som uppnås inom olika områden, kan utgöra ett underlag för en dialog om förväntade resultats riktning. För att undvika sammanblandning med kommunens styrsystem och de förväntade resultaten kan det räcka med en hänvisning om de olika kvalitetsledningssystem som finns. Denna hänvisning placeras som förslagsvis i slutet av dokumentet.

Punkt 4.1 under rubriken Inriktningsmålen önskas ett förtydligande i beskrivningen av ”Kommunfullmäktiges ambitionsnivå på målen sätts för mandatperioden som helhet samt därefter årligen i MRP för år 1” inte helt korrelerar med beskrivningen under punkt 5. Mål- och resursplan där det står att ”Häri fastställer kommunfullmäktige inriktningsmålens ambitionsnivåer för planperiodens år 1, 2 och 3”.

Under punkt 7. Uppföljning och analys, föreslås att meningen i första stycket gällande ”Därutöver kan speciallagstiftning kräva särskild uppföljning” läggs sist i stycket” Detta utifrån att förvaltningarnas uppföljning kopplat till grunduppdraget även sker på fler sätt och i andra system, alltså inte endast i det digitala ledningssystemet Stratsys.

I revisionens granskningsrapport framgår att grunduppdraget behöver vara mer synliggjort inom ramen för den politiska styrningen. Grunduppdraget är också en viktig del kopplad till kvalitetsuppföljningen. Vi bedömer att skrivning om grunduppdraget i riktlinjerna behöver göras tydligare och då med en egen rubriksättning.

Övriga synpunkter

Socialnämnden med förvaltning ser det som positivt att beskrivningar finns med i riktlinjen gällande att nämndernas verksamhetsplaner ska vara treåriga då det genom det finns större möjligheter till längre planerings- och arbetshorisont, vilket är fördelaktigt för nämndernas arbete med att nå resultat kopplat till grunduppdrag, vision, inriktningsmål och förväntade resultat över mandatperioden.

Beskrivning gällande politisk plattform kan behöva tydliggöras avseende koppling till inriktningsmål och förväntade resultat då det är ett nytt begrepp i styrningen.

Vad gäller beskrivningen av ”Kulturen”, är även detta ett nytt begrepp i dessa sammanhang. Vi föreslår en viss justering i denna textbeskrivning enligt följande: Personalpolicyn och samverkansavtalet med de fackliga organisationerna anger det förhållningssätt som organisationen ska präglas av. Grunden är verksamhetsuppdraget i fokus, helhet före delar och att alla tillsammans bidrar utifrån sina förutsättningar för att nå bästa resultat. Organisationskulturen skapas genom medarbetarnas möjligheter till delaktighet, bemötande/beteende, inställning och arbetssätt. Förhållningssättet innebär att medarbetarna både har viljan och förmågan att sätta sig in i medborgarens/invånarens, brukarens, företagarens och besökarens perspektiv. Samtliga tjänstepersonsroller ska i detta ses som medarbetare.

Avslutningsvis finner nämnden att delar av texten i dokumentet är omständligt skriven och med fördel bör klarspråksgranskas då riktlinjerna berör många olika intressenter.

Underlag

- Remissmissiv kommunstyrelsen 2022-11-12
- Kommunstyrelsens tjänsteskrivelse KS 2021/432
- Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning

Karin Hallberg

Förvaltningschef

Sändlista

Kommunstyrelsen

§ 209

Uppdrag - utveckla styr- och ledningsmodellen i Vänersborgs kommun

KS 2021/432

Beslut

Kommunstyrelsen återremitterar ärendet med följande motivering:
- Beskriva likheter och skillnader med det nu gällande ledningssystemet som grund för förståelse av vad ändringen innebär.

- Komplettera det kommunöveripande systemet för styrning och ledning så att även påbjudna kvalitetsledningssystem omfattas.

-Beskriv de styrande dokumentens betydelse inom kommunens system för styrning och ledning.

- Remittera förslaget till system för styrning och ledning till demokratiberedningen - och dessutom till de nämnder som har krav på kvalitetsledningssystem.

Bilaga

Bilaga 1: Yrkande från Lena Eckerbom Wendel (M), inkommen 2022-11-09

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen fattade 2021 beslut om att kommunens regler för mål- och resultatstyrning skulle ses över. Uppdraget har sin grund i en revisionsrapport. I översynen har också ingått att arbeta in politiska beslut som har tagits med påverkan på kommunens styrprinciper liksom att se över identifierade otydligheter i nuvarande regler.

Omarbetningen innebär i korthet att styrkedjan blir starkare med en ökad koppling mellan ekonomi och verksamhet, en ökad långsiktighet i planeringen, förbättrad uppföljningsbarhet av inriktningsmålen samt en modell och stöd för analys.

Kommunstyrelsen beslutade (2021-10-27 § 202) att uppdrag åt kommunstyrelseförvaltningen att ta fram förslag på en ny utvecklad styr- och ledningsmodell med starkare styrkedja och större kommunenhetlighet med sikte på beslut 2022 och implementering inför nästa mandatperiod. Uppdraget tar sin utgångspunkt i revisionsrapporten Granskning av kommunens styr- och ledningssystem (KS 2021/347). Rapporten efterfrågade mer uppföljningsbara inriktningsmål, möjlighet att följa upp grunduppdraget (via reglementet) inom ramen för styr- och ledningssystemet, tydligare integration av styrdokument i styrningens implementering, integration av omvärldsanalys som grund för budgetarbete samt ökad långsiktighet i nämndernas planering av visions- och policydokument.

Följande förändringar har skett i förslaget:

Begreppet Styr-och ledningsmodell ersätter Mål- och resultatstyrning i styrdokumentet. Dels för att skapa utrymme för uppföljning av grunduppdrag, dels tydliggöra samspelet mellan struktur och kultur i styrningen och ledningen. Förhållandet mellan kommunfullmäktige och nämnder förtydligas därmed, med utgångspunkt i reglemente, genom att möjliggöra för nämnd att komplettera den styrning som sker via inriktningsmålen med förväntade resultat för grunduppdragets kvalitet, i det fall inriktningsmålen inte omfattar nämndens uppdrag.

Begreppen politisk plattform införs samt uppdrag på fullmäktige- och nämndsnivå för att tydliggöra den övergripande strategiska riktningen för mandatperioden och förbättra möjligheten för långsiktig planering. Nämndernas verksamhetsplaner ska, precis som mål- och resursplaner, vara treåriga.

Begreppet målvärde införs på kommunfullmäktiges inriktningsmål för att öka uppföljningsbarheten och precisera de mest väsentliga aspekterna av målet. Likaså ska relevanta styrdokument som påverkar den politiska viljeriktningen utgöra en del av styrkedjan, och framträda i mål- och resursplanen i anslutning till den politiska plattformen.

För att tydliggöra kvalitetsarbetet i styr- och ledningsmodellen har en analysmodell införts.

Andra delar som har tydliggjorts handlar om arbetssätt som utgår från Agenda 2030 mål, medborgardialog samt vägledning utifrån barnkonventionen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2022-10-31, § 155
- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2022-10-31
- Kommunstyrelsens beslut 2021-10-27, § 202
- Granskning av kommunens styr- och ledningssystem, Revisionsrapport KPMG AB 2021-09-09
- Regler för mål- och resultatstyrning 2013-12-11, § 161. Reviderad 2019-10-23, § 125

Kommunstyrelsens behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut inför sammanträdet hade följande lydelse:
Kommunfullmäktige antar Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning.

Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning ersätter därmed Regler för mål- och resultatstyrning, antagna 2019-10-23 § 125.

Lena Eckerbom Wendel (M) yrkade att ärendet skulle återremitteras enligt bilaga 1 och i det instämde Henrik Harlitz (M), Gunnar Henriksson (L) och Anders Strand (SD).

Beslutsgång

Ordföranden redovisade att det fanns två förslag till beslut, nämligen kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag och Lena Eckerbom Wendels (M) yrkande.

Ordföranden föreslog följande propositionsordning som godkändes av kommunstyrelsen. Först prövas om ärendet ska avgöras under dagens sammanträde eller återremitteras. Skulle kommunstyrelsen besluta att ärendet ska avgöras under dagens sammanträde, ställs därefter kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag under proposition.

Ordföranden frågade kommunstyrelsen om ärendet skulle avgöras under dagens sammanträde eller återremitteras, och fann att kommunstyrelsen beslutat att ärendet skulle återremitteras.

Sändlista

Barn- och utbildningsnämnden
Byggnadsnämnden
Kommunstyrelsen
Kultur- och fritidsnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Samhällsbyggnadsnämnden
Socialnämnden
Överförmyndarnämnden
Ekonomikontoret
Demokratiberedningen

§ 1

Uppdrag - utveckla styr- och ledningsmodellen i Vänersborgs kommun

KS 2021/432

Beslut

Demokratiberedningen avlämnar yttrande över remissen av förslag på Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning till kommunstyrelsen enligt bilaga.

Bilaga/bilagor

- Bilaga 1; Yttrande över remiss gällande riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen behandlade 2022-11-09 förslag till Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning. Kommunstyrelsen beslutade att återremittera ärendet samt att remittera förslaget till demokratiberedningen utöver de nämnder som har krav på kvalitetsledningssystem (Barn- och utbildningsnämnden samt Socialnämnden). I kommunstyrelsens remissdirektiv daterat 2022-11-12 har Demokratiberedningen fått i uppdrag att yttra sig över förslag till riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning.

I Regler för Demokratiberedningen framgår av § 1, sidan 1 att Demokratiberedningens verksamhetsområden är:

a) ytterligare stärka förtroendet för det demokratiska systemet,

b) bidra till ett större samhälleligt engagemang bland invånarna,

c) utveckla formerna för invånarnas delaktighet.

Demokratiberedningen utgår därmed i sitt yttrande från de områden som den har att belysa och verka för. Yttrandet lägger sin vikt vid om förslag till nya Riktlinjer för Vänersborgs styrning och ledning bedöms bidra till att förtroendet för det demokratiska systemet stärks. Vidare om det möjliggör ett större engagemang bland invånarna och om det underlättar att utveckla former för invånarnas delaktighet. Slutligen framförs ett antal övriga synpunkter.

Beslutsunderlag

- Yttrande över remiss gällande riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning, 2023-01-09
- Remiss av Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning, 2023-01-11

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-01-04
- Förslag på Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning, 2022-12-30
- Länk medborgarundersökning, 2023-01-11
- Sammanställning av inkomna remissvar samt förslag på omarbetningar, 2023-01-11
- Barn- och utbildningsnämndens svar på remiss gällande riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning, 2023-01-11
- Socialnämnden svar på remiss gällande riktlinje för styr- och ledningsmodellen i Vänersborgs kommun, 2022-12-16
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut, 2023-01-09
- Kommunstyrelsens beslut, 2022-11-09

Demokratiberedningens behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Ordföranden redovisade att det fanns ett förslag till beslut, nämligen presidiets inlämnade förslag. Ordföranden ställde förslaget under proposition och fann genom acklamation att beredningen bifallit förslaget.

Sändlista

Kommunstyrelsen

Yttrande över remiss gällande riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning

Förslag till beslut

Demokratiberedningen avlämnar yttrande över remissen av förslag på Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning till kommunstyrelsen enligt denna skrivelse.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen behandlade 2022-11-09 förslag till Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning. Kommunstyrelsen beslutade att återremittera ärendet samt remittera förslaget till till demokratiberedningen utöver de nämnder som har krav på kvalitetsledningssystem (Barn- och utbildningsnämden samt Socialnämnden). I kommunstyrelsens remissdirektiv daterat 2022-11-12 har Demokratiberedningen fått i uppdrag att yttra sig över förslag till riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning.

I Regler för Demokratiberedningen framgår av § 1, sidan 1 att Demokratiberedningens verksamhetsområden är:

a) ytterligare stärka förtroendet för det demokratiska systemet,
b) bidra till ett större samhälleligt engagemang bland invånarna,
c) utveckla formerna för invånarnas delaktighet.

Demokratiberedningen utgår därmed i sitt yttrande från de områden som den har att belysa och verka för. Yttrandet lägger sin vikt vid om förslag till nya Riktlinjer för Vänersborgs styrning och ledning bedöms bidra till att förtroendet för det demokratiska systemet stärks. Vidare om det möjliggör ett större engagemang bland invånarna och om det underlättar att utveckla former för invånarnas delaktighet. Slutligen framförs ett antal övriga synpunkter.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Yttrande

a) Stärks förtroendet för det demokratiska systemet?

- I inledning (s.1) framgår nämnder och styrelsers uppdrag i styrkedjan. I avsnitt 3 avseende ansvar och roller (s.2) belyses Kommunfullmäktiges, Kommunstyrelsens och nämnders ansvar. I avsnittet gällande syfte (s.1) beskrivs styrkedjan och vad varje beståndsdel har funktion- ansvar- och rollfördelning mellan politik och förvaltning och mellan de olika politiska beslutsnivåerna. Demokratiberedningen eller andra samråds funktion och ansvar berörs inte någonstans i dokumentet. Risk finns att

demokratiberedningen roll och funktion inte tas tillvara och att beredningens verksamhetsområden åsidosätts.

- I avsnitt 2.1 (s.2) i styr- och ledningsmodellen gällande tillvägagångssätt beskrivs att kommunen ska ha ett rättighetsbaserat arbetssätt som bärs upp av transparens och icke diskriminering. Denna del anser demokratiberedning vara en viktigt utmaning som behöver konkretiseras och läggas vikt vid om andelen invånare som känner förtroende för det demokratiska systemet ska öka. Enligt senaste Medborgarundersökningen (2022) så anser endast 18,4% av kommunens invånare att möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter är bra.

- I avsnitt 2 gällande styrprinciper (s.1) skall styr- och ledningsmodellen ge stöd både åt den politiska ledningen och till tjänsteledningen. Det framförs en förhoppning om att föreslagen styr- och ledningsmodell därigenom medför beteenden i organisationen som främjar ökad måluppfyllelse och utveckling i linje med politiska prioriteringar, “vad som skall göras”. Vidare framgår att nämndernas och förvaltningarnas arbete skall präglas av ett helhetstänkande, med det gemensamma bästa framför enskilda verksamheters behov. Demokratiberedningen ser det som positivt med föreslagen styr- och ledningsmodell med utökat fokus och möjlighet till invånardialog inom de områden det bedöms vara aktuellt.

- Demokratiberedningen anser det vara av vikt att se till minoritetsgrupper och nationella minoriteters möjlighet till inflytande och delaktighet i dessa processer. Vilket är en förutsättning för social inkludering, icke diskriminering och jämlikhet som är evidensbaserade faktorer för ökad tillit till demokratiska system.

b) Bidrar föreslagen styr- och ledningsmodell till ett större samhälleligt engagemang bland invånarna?

- I avsnitt 2.1 gällande tillvägagångssätt (s.2) uppges att modell för styrning- och ledning som tillvägagångssätt, har invånardialog och brukardialog som metod för ökad delaktighet och kvalitét. Demokratiberedningen ser det som positivt att invånarnas delaktighet och synpunkter tas tillvara, vilket bör kunna medföra ett ökat engagemang hos invånarna. Demokratiberedningen bedömer det därför vara av vikt att medarbetarna är väl förtrogna med de rutiner som finns gällande hantering av synpunkter och klagomål.

- Styr-och ledningssystemet behöver eftersträva att vara begriplig för invånare, medarbetare och brukare vad gäller beslutsprocesser, möjlighet till påverkan och återkoppling. Här har både politiken och förvaltning ett ansvar i sin kommunikation varför styr-och ledningsmodellen med fördel skulle kunna använda enklare formuleringar.

- I avsnittet om styrkedjan (s. 4) belyses kulturens vikt och hur den bottnar i värden som påverkar medarbetarens möjlighet till delaktighet, inställning, beteende och arbetssätt. Medarbetarnas förhållningssätt lyfts upp som avgörande för att “medborgarens, brukarens, företagarens och turistens perspektiv tas till vara och bemöts”. Det är viktigt att medvetandegöra varje medarbetare om dess påverkan på invånarna och möjlighet att bidra till ökat eller minskat förtroende och nöjdhet. Demokratiberedningen vill framhålla att det är minst lika viktigt med ett stärkt medarbetarperspektiv och arbetsplatsdemokrati för delaktighet, påverkan och tillit hos medarbetaren. Här fyller också fackföreningarna en viktig funktion som inte nämns i styr-och ledningsmodellen.

c) Finns det former för invånarnas delaktighet?

- I avsnitt 8.1 avseende planering (s. 7) framgår det av årshjulet att Kommunstyrelsen i föreslagen modell utarbetar förslag till områden för invånardialog för ökad delaktighet och för inhämtning av synpunkter från kommuninvånarna. Om invånardialoger skall genomföras är det av vikt att samtliga nämnder får utbildning samt ges möjlighet att ta del av policy och handbok som är riktad mot både förtroendevalda och tjänstemän och som beskriver invånardialogens planering, genomförande, återkoppling och uppföljning.

- Det framgår vidare att kommunstyrelsen skall ta fram områden under planperiod. Avser det planperiod 3 år? Det är av vikt att invånardialoger kan genomföras med kortare framförhållning om behov uppstår. Kommer Demokratiberedningen att vara remissinstans i val av aktuella områden? Demokratiberedningen ser i så fall positivt på det.

- Årshjulet bör kompletteras med uppgift kring vilken månad under året planering skall ske.

- I avsnittet 8.2 avseende uppföljning och analys (s. 6) framgår att analys skall utvärdera dels inre effektivitet (att organisationen gjort det som var planerat i aktiviteter, på rätt sätt) samt yttre effektivitet (att organisationen gjort rätt saker som bidragit till måluppfyllelse). Det är oklart på vilket sätt invånarna ges möjlighet till delaktighet vid uppföljning och analys. Demokratiberedningen ser det som bekymmersamt att senaste Medborgarundersökning (2022) visade på låga resultat gällande förtroende för att kommunens politiker upplevs verka för att arbeta för kommunens bästa, Vänersborg (38,4 %), Riket (46,2 %). Demokratiberedningen anser därför att former för delaktighet för invånare bör införas i uppföljningen för att stärka tillit och transparens.

Övriga synpunkter

- Att medborgardialog byts ut till invånardialog vid samtliga tillfällen begreppet används i dokumentet utifrån kommunfullmäktiges beslut 2022-11-26 § 176.
- Skeppstypen Bojorten används för att illustrera den politiska styrningen och kommunförvaltningens ledning. Demokratiberedningen (som inte beskrivs i modellen) skulle kunna illustreras som en kompass, som kan nyttjas vid behov för att säkerställa att den demokratiska styrningen sker i rätt riktning mot utstakad kurs mot invånarnas behov, förväntningar och delaktighet. Styr vi rätt kommer vi få se en ökad tillit gentemot politik och förvaltning.
- Författningssamlingen (s.9), viktigt med rutin för att antagna styrdokument publiceras och revideras löpande på hemsidan. Exempelvis Invånardialog som en del i styrningen och att detta kommuniceras till invånarna genom notis i nyhetsflödet när nya dokument av större vikt läggs upp.

Underlag

- Remissmissiv kommunstyrelsen 2022-11-12
- Kommunstyrelsens tjänsteskrivelse KS 2021/432
- Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning
- Medborgarundersökningen 2022, Kolada

Elisabeth Johansson, ordförande
Ida Hildingsson, vice ordförande

2022-01-09

Sändlista
Kommunstyrelsen

Bilaga 2

Från: Lena Wendel <lena.wendel@vanersborg.se>
Skickat: den 9 januari 2023 14:45
Till: Henrik Harlitz <henrik.harlitz@vanersborg.se>
Ämne: Korrläsning 1

Byt första stycket under 1. Inledning till:
"Vänersborgs kommun är en politiskt styrd organisation. **De förtroendevalda företräder invånarna och den offentliga makten utövas utifrån** lagar och förordningar **genom** vision, politisk plattform, styrdokument och inriktningsmål. De olika nämndernas verksamhets- och ansvarsområden **fördelas från kommunfullmäktige**. "

Genom hela dokumentet: Byt ”medborgardialog” till "invånardialog" genom hela dokumentet (inte enbart i avsnitt 2.1).

Byt under 3. Ansvar och roller första stycket
"Vidare beslutar kommunfullmäktige om finansiella mål, fördelar resurser och beviljar ansvarsfrihet." till
"Vidare beslutar kommunfullmäktige om finansiella mål, fördelar resurser och **avgör** ansvarsfrihet".

Lägg till under 3. Ansvar och roller andra stycket
Lägg till: "och prövar om den verksamhet som bolagen har bedrivit har varit förenlig med det fastställda ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna"

Under 4.1 Styrkedjan
Ta bort illustrationen i form av en ”Bojort”. (Illustrationen hör hemma i ett utbildningsmaterial - inte i det formella styrdokumentet)

Under 4.1 Styrkedjan, underrubrik Styrdokumenten första stycket
Stryk meningen "De styrdokument som har påverkan på den strategiska politiska inriktningen redovisas i mål- och resursplanen." (De kan fortfarande redovisas i MRP - utan att det står här)

Under 4.1 Styrkedjan, underrubrik Styrdokumenten andra stycket
Stryk ordet ”dessa” i meningen ”Inom de områden där **dessa** styrdokument är utarbetade, styr de kopplingen från visionen, via den politiska plattformen och inriktningsmålen, till organisationen.”

Under 4.1 Styrkedjan, underrubrik Inriktningsmålen tredje stycket
Byt:
"Dessa sätts för planperiodens sista år (år tre) samt för planperiodens första (år ett)."

Signature reference: 1a6ea1fd-8fce-4b32-bcf0-8848bccf431f

till
"Dessa sätts för **mandatperiodens** sista år samt för planperiodens första (år ett)."

Under 4.1 Styrkedjan, underrubrik De förväntade resultaten första stycket
Byt:
"Nämnder preciserar fullmäktiges inriktningsmål i de förväntade resultaten. "
lägg till
"Nämnderna tar fram förväntade resultat för de mål som nämnden behöver för att säkra uppdrag enligt reglementet eller uppdrag i MRP samt för att bryta ner fullmäktiges inriktningsmål."

Under 4.1 Styrkedjan, underrubrik De förväntade resultaten andra stycket
Byt:
"Häri fastställer kommunfullmäktige inriktningsmålens målvärden för planperiodens år ett och år tre samt eventuella riktade uppdrag till nämnderna för planperioden, samt nämndernas ekonomiska ramar för år 1."
till:
"Häri fastställer kommunfullmäktige inriktningsmålens målvärden för planperiodens år ett och **mandatperioden** sista år samt eventuella riktade uppdrag till nämnderna för planperioden, samt nämndernas ekonomiska ramar för år 1."

Under 7. Uppföljning och analys - punktlistan
byt:
"inre effektivitet; att organisationen gjort det som var planerat i aktiviteter, på rätt sätt. Om inte så behöver nya arbetssätt utvecklas."
till:
"inre effektivitet; att organisationen gjort det som var planerat i aktiviteter, på rätt sätt, **och bidragit till måluppfyllelse**. Om inte så behöver arbetssätten **förändras**."

Under 7. Uppföljning och analys - illustrationen
Byt "texten från visionen" till ordet "Visionen" (så slipper vi uppdatera styrmodellen om visionen ändras)

Under 8.1 Planering
Första stycket:
Byt:
"Planeringsprocessen inleds med en omvärldsorientering, som ger ett underlag för det övergripande arbetet med styrning och ledning."
till:
"Planeringsprocessen inleds med en omvärldsorientering, **och en nulägesbeskrivning**, som ger ett underlag för det övergripande arbetet med styrning och ledning."

Signature reference: 1a6ea1fd-8fce-4b32-bcf0-8848bccf431f

Andra stycket:
Stryk:
”Kommunfullmäktige fastställer därefter inriktningsmål.” (Inriktningsmålen fastställs i MRP enligt text ovan)
Lägg till:
"Kommunfullmäktige beslutar därefter om större investeringar för treårsperioden".

och byt:
”Kommunstyrelsen utarbetar därefter förslag på målvärden för inriktningsmålen, riktade uppdrag och områden för medborgardialog.”
till:
"Kommunstyrelsen utarbetar **baserat på omvärldsorientering och nulägesanalys förslag** på inriktningsmål (inklusive målvärden), riktade uppdrag och områden för invånardialog."

Tredje stycket:
Byt:
"Sedan tar budgetberedningen och uppdragsdialogen vid, där nämnder bland annat delges budgetförutsättningar för kommande år och för dialog om kommunfullmäktiges inriktningsmål."
till:
"Sedan tar budgetberedning och uppdragsdialog vid, där nämnder bland annat delges budgetförutsättningar för kommande år och för dialog om **förslagen till** inriktningsmål."

Fjärde stycket:
Stryk: " I anvisningarna ingår även kommunfullmäktiges målvärden, riktade uppdrag och områden för medborgardialog under planperioden." (Dessa fastställs ju i MRP enligt ovan)

Sista stycket:
Byt:
”Utifrån mål- och resursplanen utformar därpå nämnderna verksamhetsplaner för de kommande tre åren med detaljbudget för nästkommande år.Nämndernas verksamhetsplaner och detaljbudgetar beslutas av respektive nämnd senast i december årligen.”
till:
”Utifrån mål- och resursplanen utformar därpå nämnderna verksamhetsplaner för de kommande tre åren med detaljbudget för nästkommande år. **I verksamhetsplanen ingår också de fastställda förväntade resultaten**. Nämndernas verksamhetsplaner och detaljbudgetar beslutas av respektive nämnd senast i december årligen.”

Illustrationen till planeringen uppdateras till följs av textändringarna.

Signature reference: 1a6ea1fd-8fce-4b32-bcf0-8848bccf431f

Under 9. Uppföljning, Sista stycket

Byt:
"Samtliga politiskt antagna styrdokument tillhör kommunens författningssamling och är publicerad på hemsidan. Kompletterande dokument för ledning av förvaltningsorganisationen publiceras på intranätet."
till
"Alla politiskt beslutade styrdokument som riktar sig till kommunens invånare eller till politiker tillhör kommunens författningssamling och publiceras på hemsidan. Politiskt beslutade styrdokument som riktar sig till mottagare inom förvaltningsorganisationen kan publiceras enbart på intranätet."

Signature reference: 1a6ea1fd-8fce-4b32-bcf0-8848bccf431f

§ 40

Detaljplan för norra Sanden

KS 2021/351

Beslut

Kommunstyrelsen meddelar planuppdrag för att pröva möjligheterna till bad, ställplatser med viss service, gästhamn, aktivitetsområden samt vattenanknuten föreningsverksamhet genom en ny detaljplan för norra Sanden i Vänersborg. Beslutet fattas med stöd av 5 kap 2 § plan- och bygglagen.

Kommunstyrelsen beslutar att Fisktorget inte ska ingå i planuppdraget.

Kommunstyrelsen uppdrar samhällsbyggnadsnämnden att ingå planavtal med byggnadsnämnden för framtagande av förslag till detaljplan.

Sammanfattning av ärendet

Miljö- och byggnadsförvaltningen har den 12 januari 2023 mottagit en ansökan från samhällsbyggnadsnämnden för att upprätta en ny detaljplan på norra Sanden och Fisktorget i Vänersborg. Syftet med ansökan är övergripande att tillföra mötesplatser och aktivitetsmöjligheter. Detaljplanen ska pröva möjligheterna att inrymma bad, hamnkontor, restaurang/caféverksamhet, ställplatser för husbilar, gästhamn med bränslestation samt småbåtshamn tillsammans med öppna aktivitetsytor och vattenanknutet föreningsliv. Hela det aktuella området ägs av Vänersborgs kommun som arrenderar ut del av marken på norra Sanden till Vänersborgs segelsällskap.

Ansökan grundar sig i behov av att öka tryggheten och attraktiviteten i området, att hitta en ny plats för en gästhamn i Vänersborg samt det ökande intresset av ställplatser för husbilar för att gynna centrumhandeln.

Områdets betydelse för allmänheten gör att planen bedöms vara av sådan strategisk karaktär att kommunstyrelsen bör besluta om att en ny detaljplan ska prövas.

I ansökan ingår även Fisktorget, men bedömningen är att det är bättre att pröva den delen av området senare i en separat planprocess.

Det bör ingå i planuppdraget att lyfta frågan om lämplig lokalisering av gästhamn i Vänersborg, där Norra Sanden jämförs med andra tänkbara alternativ utifrån relevanta kriterier.

Detaljplanen bedöms kunna antas under kvartal 4 2024.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-02-28
- Underlag inför planbesked Norra Sanden
- Ansökan om planbesked Norra Sanden

2023-03-15 Dnr: KS 2021/351

Handläggare
Pål Castell
pal.castell@vanersborg.se
0521-72 10 91

Mottagare
Kommunstyrelsen

Planbesked för Norra Sanden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen meddelar planuppdrag för att pröva möjligheterna till bad, ställplatser med viss service, gästhamn, aktivitetsområden samt vattenanknuten föreningsverksamhet genom en ny detaljplan för norra Sanden i Vänersborg. Beslutet fattas med stöd av 5 kap 2 § plan- och bygglagen.

Kommunstyrelsen beslutar att Fisktorget inte ska ingå i planuppdraget.

Kommunstyrelsen uppdrar samhällsbyggnadsnämnden att ingå planavtal med byggnadsnämnden för framtagande av förslag till detaljplan.

Sammanfattning av ärendet

Miljö- och byggnadsförvaltningen har den 12 januari 2023 mottagit en ansökan från samhällsbyggnadsnämnden för att upprätta en ny detaljplan på norra Sanden och Fisktorget i Vänersborg. Syftet med ansökan är övergripande att tillföra mötesplatser och aktivitetsmöjligheter. Detaljplanen ska pröva möjligheterna att inrymma bad, hamnkontor, restaurang/caféverksamhet, ställplatser för husbilar, gästhamn med bränslestation samt småbåtshamn tillsammans med öppna aktivitetsytor och vattenanknutet föreningsliv. Hela det aktuella området ägs av Vänersborgs kommun som arrenderar ut del av marken på norra Sanden till Vänersborgs segelsällskap.

Ansökan grundar sig i behov av att öka tryggheten och attraktiviteten i området, att hitta en ny plats för en gästhamn i Vänersborg samt det ökande intresset av ställplatser för husbilar för att gynna centrumhandeln.

Områdets betydelse för allmänheten gör att planen bedöms vara av sådan strategisk karaktär att kommunstyrelsen bör besluta om att en ny detaljplan ska prövas.

I ansökan ingår även Fisktorget, men bedömningen är att det är bättre att pröva den delen av området senare i en separat planprocess.

Det bör ingå i planuppdraget att lyfta frågan om lämplig lokalisering av gästhamn i Vänersborg, där Norra Sanden jämförs med andra tänkbara alternativ utifrån relevanta kriterier.

Detaljplanen bedöms kunna antas under kvartal 4 2024.

Fördjupad beskrivning av ärendet

För att pröva förutsättningarna för byggrätter på Fisktorget krävs utredningar som är kostsamma och riskerar att göra planprocessen längre. Eftersom det är angeläget att inte

försena prövningen av ett nytt läge för gästhamn bedömer kommunstyrelseförvaltningen att det är bättre att lyfta ut Fisktorget ur detta planuppdrag och fatta beslut om det som ett separat uppdrag vid annat tillfälle.

För ytterligare beskrivning se bilaga.

Beredning

Inför att själva ansökan lämnades in har norra Sanden diskuterats i flera olika forum, dels handlar det om tidigare års medborgarlöfte, dels om centrumutvecklingen och dels om de större evenemangen. Därtill kommer för den enskilde vänersborgaren och turisten tillgång och närhet till Vänern.
I februari 2023 har ärendet diskuterats i en referensgrupp med tjänstemän från Kommunstyrelseförvaltningen, Samhällsbyggnadsförvaltningen samt Miljö- och byggnadsförvaltningen. Gruppen har bedömt att det är lämpligt att pröva detaljplanen i enlighet med ansökan.

Underlag

Ansökan om planbesked Norra Sanden.

Jenny Kudryk

Chef avdelningen för hållbar utveckling

Bilagor

Underlag inför planbesked, 2023-02-28

Sändlista

Samhällsbyggnadsförvaltningen, Mark och exploatering
Miljö- och byggnadsförvaltningen, Plan och bygglov

Vänersborgs kommun

Dnr: PLAN.2023.01

UNDERLAG INFÖR PLANBESKED GÄLLANDE **NORRA SANDEN OCH FISKTORGET**

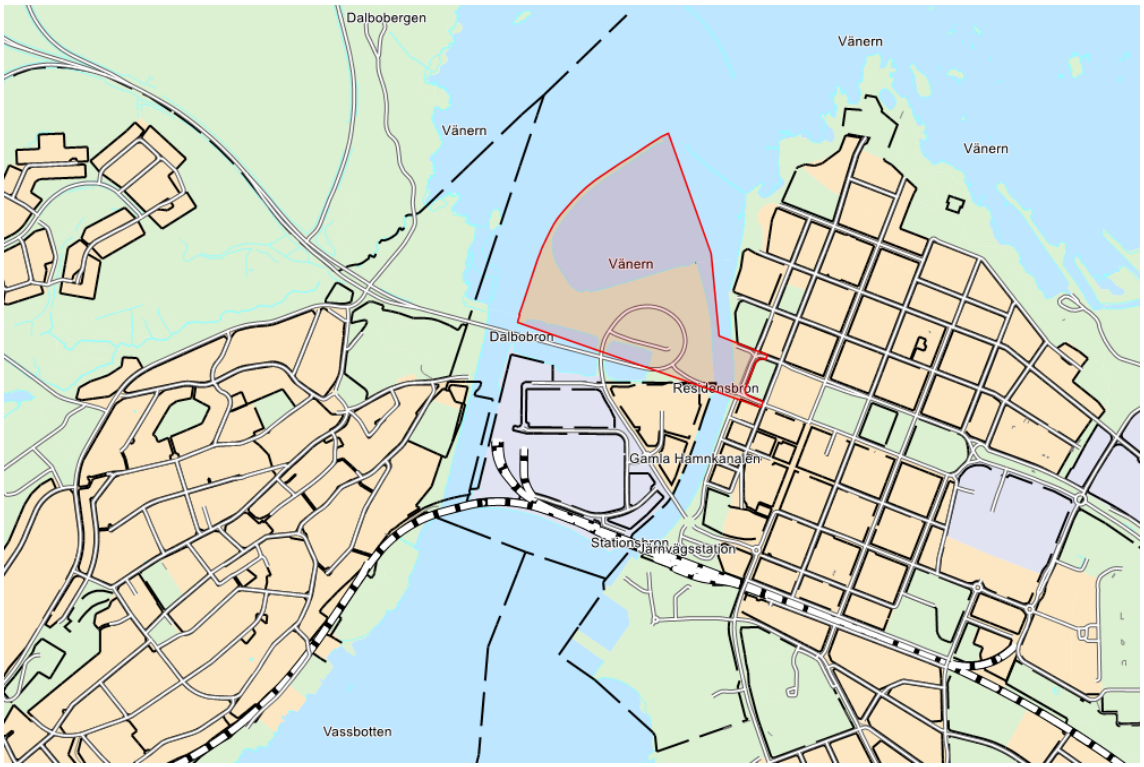
Sammanställd av Miljö- och byggnadsförvaltningens planfunktion.

2023-02-28

Planområdets läge

Planområdet utgörs av den norra delen av Sanden samt Fisktorget i Vänersborg. Detta område avgränsas av Trafikkanalen i väster, Vassbottenleden i söder, Hamngatan i öster och Vänern i norr.

Planområdets areal är ca 15 ha stort och berör fastigheterna Huvudnäs 2:1, Huvudnäs 2:13, Huvudnäs 2:14 och Vassbotten 1:2.

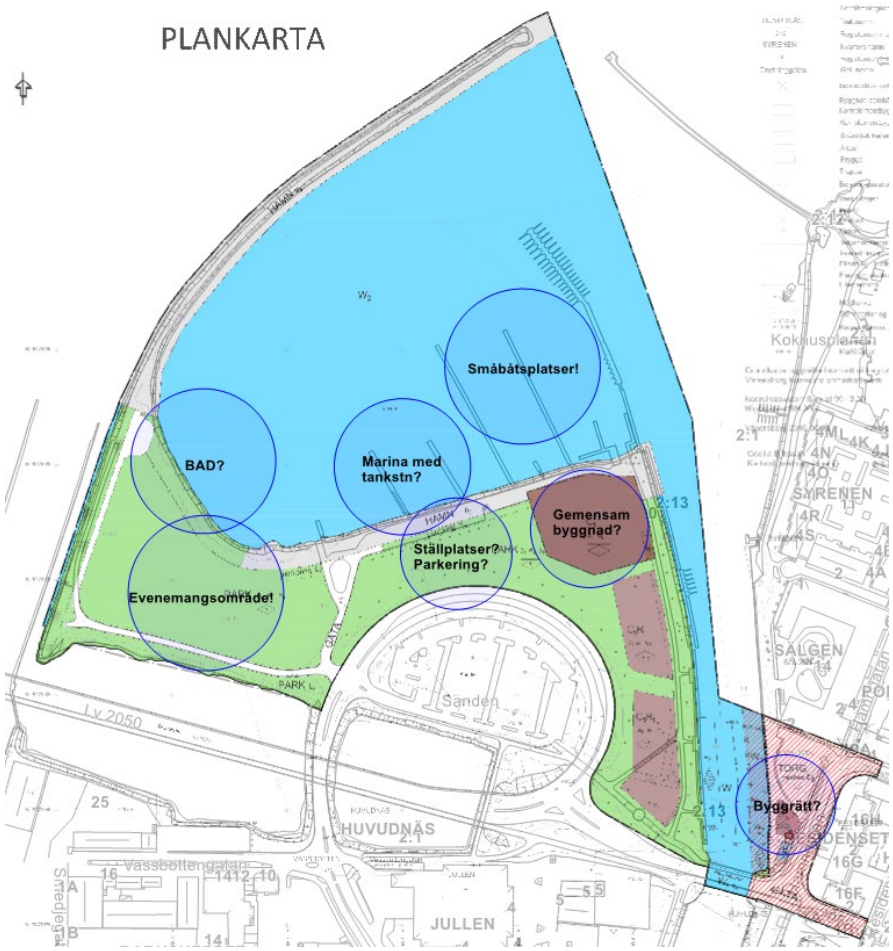
Ansökan och dess syfte

Miljö- och byggnadsförvaltningen har den 12 januari 2023 mottagit en ansökan för att pröva en ny detaljplan på Norra Sanden i Vänersborg. Sökanden är Samhällsbyggnadsförvaltningen i kommunen.

Sökanden önskar få prövat möjligheten att tillskapa anläggningar som tillför mötesplatser och aktiviteter i området. Detta kan göras genom att möjliggöra för bad inom området och skapa ändamålsenliga byggrätter för framtida verksamhet, till exempel hamnkontor, restaurang/caféverksamhet och ställplatser för husbilar. Kommunen kan komma att behöva ett nytt område för gästhamn i Vänersborg i det fall att Regionens hus kommer ianspråkta nuvarande plats vid Vänerparken. Att möjliggöra för ställplatser på Norra Sanden bidrar till en mer aktiv plats med många människor i rörelse vilket i sin tur ökar tryggheten i området. I samband med att tillskapa en gästhamn på Norra Sanden finns även behov av att utveckla småbåtshamnen. Gästhamnen medför en lokalisering av bränslestation och en översyn av parkeringssituationen i området. Vänersborgs segelsällskap arrenderar mark av kommunen för sin verksamhet och bedriver en mycket aktiv vattenanknuten verksamhet på området. Norra Sanden utgör kommunens viktigaste område för stora evenemang som Aqua Blå, och det är mycket viktigt för Vänersborg att kunna ha ett evenemangsområde centralt i staden.

För Fisktorget finns det tankar på en byggrätt för restaurang/café och för att det ska vara möjligt måste kajens stabilitet kunna säkerställas. Det här ska utredas i detaljplanen.

Bilden nedan visar en grov överblick av vilka frågor som planarbetet ska titta på.

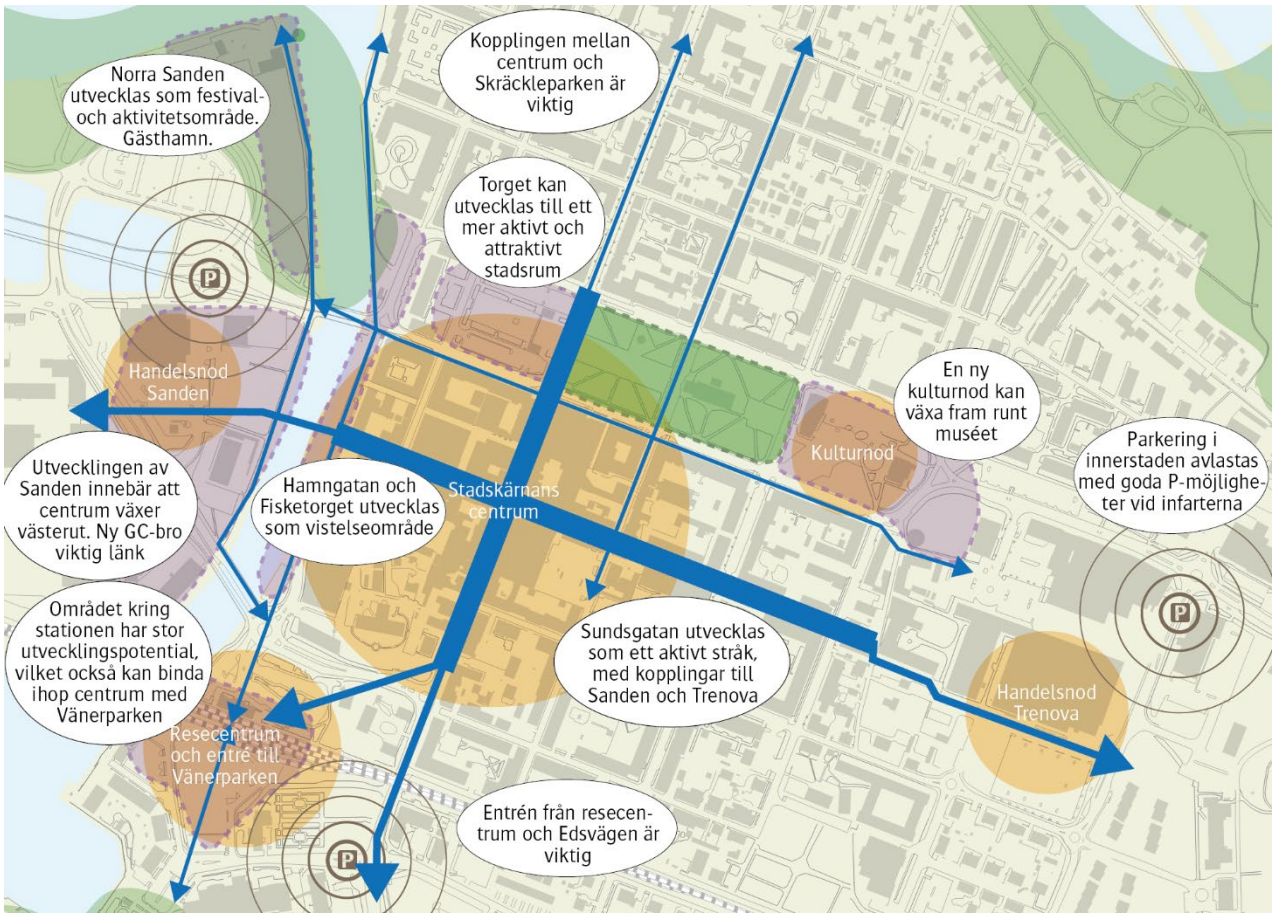
Nuvarande förutsättningar

Bebyggelsen på norra Sanden består av Vänersborgs segelsällskaps lokaler med tillhörande parkeringsytor. Infart sker från Vassbottenleden i den södra delen av området. I övrigt består området av grönytor och två volleybollplaner. På Fisktorget finns parkeringsyta och en byggnad med offentliga toaletter och pumpstation. Området har en viktig betydelse för Vänersborg då det blivit en plats för flera stora evenemang, bland annat Aqua blå.

Tidigare ställningstaganden

Översiktsplan

Området ingår i en av fyra så kallade strukturstudiekartor i Fördjupad översiktsplan för Vänersborg och Vargön, antagen av kommunfullmäktige 2023-02-15 § 4, se bild.

Enligt rekommendationerna ska Norra Sanden utvecklas som festival och aktivitetsområde med gästhamn. Även Fisktorget är markerat som en del av ett stråk längs östra sidan av Gamla hamnkanalen.

I den fördjupade översiktsplanen för Vänersborg och Vargön är Norra Sanden i övrigt utpekat som grönområde (G1) med riktlinjer att den huvudsakliga användningen ska vara natur eller park och att grönska dominerar i området. En framtida utveckling ska enligt den fördjupade översiktsplanen även stödja den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster. Förutom att i stort bevara grönytorna möjliggör den fördjupade översiktsplanen även för anläggningar och ytor som tillför mötesplatser och aktiviteter. Småbåtshamnen som finns i området idag är viktig och hänsyn bör tas till denna vid ny planläggning. Eventuell byggnation som kan uppkomma vid exploatering ska vara för allmänheten och stödja rekreation utomhus.

Vattenområdet utanför norra Sanden och norra delen av Gamla hamnkanalen är i den fördjupade översiktsplanen utpekat som utvecklingsområde för framtida vattenaktiviteter (U3). Där nämns bland annat att bränslestation för båtar behöver utredas, att anläggning för större båtar kan finnas på östra sidan samt att matservering skulle kunna förläggas helt eller delvis i vattenområdet.

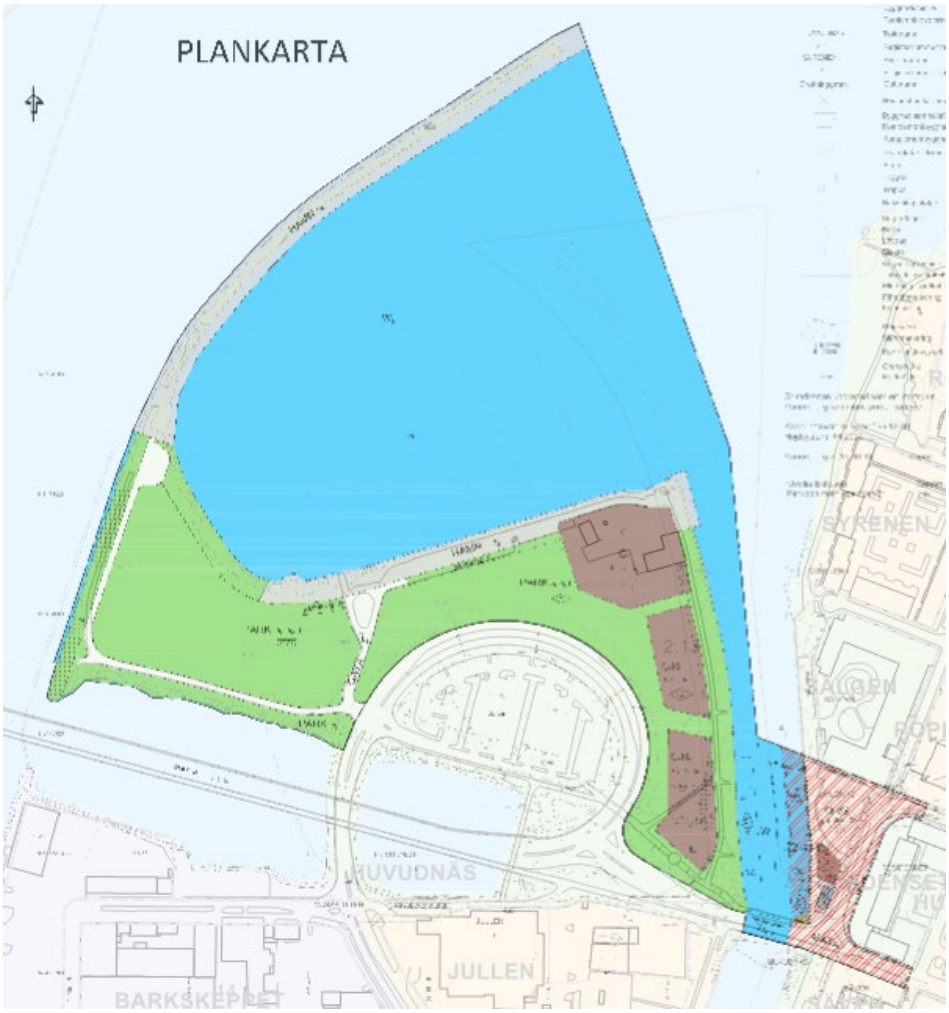
Planområdet ingår även i delområde 1 – centrum, som anger riktlinjer för att strandområden ska stärkas som plats för vardagsrekreation, aktiviteter och evenemang samtidigt som den gröna infrastrukturen bevaras och stärks. Riktlinjerna för delområde 1 – centrum, anger även att grova träd och alléer ska skyddas och bevaras.

I Översiktsplan 2017, antagen av kommunfullmäktige den 13 december 2017 § 197, finns bland annat generella rekommendationer om att öka allmänhetens möjligheter till vattenupplevelser (utvecklingsprincip 5) och att Norra Sanden ska stärkas som område för evenemang (utvecklingsprincip 9). Andra rekommendationer som har relevans för planen är att området ligger intill en sjöfartsled (utvecklingsprincip 14 – T3), att det ligger inom hänsynsområde för vattentäkt (utvecklingsprincip 13 - V2), samt att låga marknivåer gör det utsatt för översvämningsrisker (utvecklingsprincip 16 - S1).

Den önskade utvecklingen inom det föreslagna planområdet är i enlighet med gällande översiktsplan.

Gällande detaljplaner

För planområdet gäller detaljplan nr 537 från 2018. Huvuddelen av området är planlagt som allmän plats där den största delen av marken utgörs av ändamål för anlagd park, tillgänglig för gång- och cykeltrafik, tillfälliga arrangemang och aktiviteter och mindre byggnader för skötsel och arrangemang. Inom allmän plats finns även ytor för hamn och gata samt gångväg. En mindre del av den befintliga detaljplanen utgörs av kvartersmark för samlingslokal, idrott, båtuppläggning, restaurang och café, samt olika typer av aktiviteter så som utomhusgym och volleybollplan. Inom kvartersmarken finns även yta för tekniska anläggningar, toalett. Den tillåtna totala byggnadsarean inom planområdet är 2900 m^2. Den högsta nockhöjd som tillåts i området är 7 meter. Nedan visas den idag aktuella detaljplanen.

För Fisktorget gäller stadsplan nr 63 från 1954 och stadsplan nr 141 från 1973. Båda anger allmän plats för gata och torg för de delar som är aktuella att inrymmas i det nu aktuella planarbetet.

Grönplan

Grönplan Vänersborg 2008 (godkänd av kommunfullmäktige 15 april 2009) redovisar den gröna miljöns ekologiska, sociala och kulturella värden. I dokumentet beskrivs de nuvarande förutsättningarna för grönstrukturen i kommunen, en övergripande analys av hur grönstrukturerna kan utvecklas samt strategier för bevarande av befintliga värden. Norra Sanden är i Grönplanen utpekat som grönområde. Detta innebär enligt grönplanen att strandområdet ska bevaras grönt och tillgängligt för allmänheten, gräsmattorna kan utvecklas med ”vildväxande” lökväxter, strändernas möjligheter till liv och rörelse utvecklas och att möjligheten att anlägga fler miniparker ses över.

Riksintresse

Geografiska områden som är av nationell betydelse för en rad olika samhällsintressen kan pekas ut som områden av riksintresse. Det aktuella området ligger inom riksintresse för Rörligt friluftsliv 4 kap. 2§ MB (Vänern). Inom riksintresse för det rörliga friluftslivet ska turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploatering eller andra ingrepp i miljön.

Planområdet ligger inom utpekat riksintresse för totalförsvarets militära del, Såtenäs flottiljflygplats, stoppområde för höga objekt. Inom stoppområde kan inte objekt högre än 20 meter (totalhöjd) utanför sammanhållen bebyggelse respektive 45 meter (totalhöjd) inom sammanhållen bebyggelse tillåtas, eftersom de då definieras som höga objekt. Planområdet ligger även inom utpekat riksintresse för Försvarsmaktens influensområde för luftrum, Minimum Sector Altitude-yta (MSA) för Såtenäs flottiljflygplats, där samråd krävs för uppförande av höga objekt samt inom påverkansområde för väderradar.

Strandskydd

Större delen av planområdet berörs av strandskydd, det är endast en sträcka i den södra delen av planområdet där strandskyddet är upphävt. Detta återinträder när en ny detaljplan tas fram.

Natura 2000

Planområdet ligger inte i ett Natura 2000-område.

Fornlämningar

Enligt Riksantikvarieämbetets register Fornsök finns en fartygs- / båtlämning på en plats i vattnet där ett fartyg år 1861 har förlist. På platsen finns idag båtplatser och då området redan är i anspråkstaget anses inte någon arkeologisk undersökning behövas. Fisktorget ligger inom fornlämningen Vänersborgs gamla stadslager och om det blir aktuellt med några åtgärder nere i marken krävs tillstånd från Länsstyrelsen och sannolikt även arkeologisk undersökning.

Dagvatten

Så mycket som möjligt av grönytorna som finns inom planområdet idag kommer att förbli oexploaterade, vilket ger en stor grön zon för fördröjning och infiltration av dagvatten.

Bedömning

Förutsättningarna för området har diskuterats med tjänstepersoner från Miljö- och byggnadsförvaltningen, Kommunstyrelseförvaltningen och Samhällsbyggnadsförvaltningen. Viktiga planeringsförutsättningar som togs upp rör områdets stora betydelse som evenemangsområde, det attraktiva läget vid Vänerns strand, föroreningar i bottensediment, påverkan från sjömack och latrintömning på vattenområdet, vad det nyinrättade vattenskyddsområdet GÄVSO innebär vid ny detaljplan, störande buller från evenemangsområdet till de angränsande bostäderna och förekomsten av biotopskyddade alléer. För Fisktorget måste geotekniska förutsättningar och beräkningar på kajstabiliteten göras, det är i dagsläget oklart om det finns tillräckligt underlag för beräkningarna.

Sammantaget bedömer referensgruppen att det är möjligt att pröva en ny detaljplan för området.

Lovisa Larsson

Planhandläggare, Plan och bygglov

Miljö- och byggnadsförvaltningen

§ 132

Ansökan om planbesked Norra Sanden

SBN 2021/210

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden ger mark- och exploateringsingenjör i uppdrag att ansöka om planbesked för en ny detaljplan för Norra Sanden.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsförvaltningen ser att det finns ett behov av en ny detaljplan för området på Norra Sanden. Genom att ändra planförutsättningarna finns det stor potential att utveckla området till en attraktiv del av Vänersborg som är till för alla.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2022-11-15
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2022-03-07, KSAU § 45
- Plankarta del av Norra Sanden och Fisketorget
- Planbeskrivning del av Norra Sanden och Fisketorget

Sändlista

Mark-och exploateringsingenjör
Samhällsbyggnadsförvaltningen

Ankom: 2023-01-12 Ärende: PLAN.2023.1 Handling: 1846560

2022-11-15 Dnr: SBN 2021/210

Handläggare
Sanna Fransson
sanna.fransson@vanersborg.se
0521-72 24 04

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Ansöka om planbesked Norra Sanden

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden ger mark- och exploateringsingenjör i uppdrag att ansöka om planbesked för en ny detaljplan för Norra Sanden.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsförvaltningen ser att det finns ett behov av en ny detaljplan för området på Norra Sanden. Genom att ändra planförutsättningarna finns det stor potential att utveckla området till en attraktiv del av Vänersborg som är till för alla.

Fördjupad beskrivning av ärendet

För området gäller idag detaljplan för del av Norra Sanden och Fisketorget i Vänersborgs kommun. Planens genomförandetid går ut 2023-06-25, vilket innebär att den endast får ändras eller ersättas innan genomförandetiden har gått ut, om fastighetsägaren inte motsätter sig det. På norra Sanden är det mycket allmän plats vilket kan ses som ett löfte till allmänheten att området ska vara allmänt tillgängligt. I det här fallet är det kommunen som är fastighetsägare och som anser att planen kan förändras utan att det försämrar allmänhetens tillgång till området.

Samhällsbyggnadsförvaltningen, tillsammans med övriga förvaltningar som är involverade i utvecklingen av området, ser fördelar med att ta fram en ny plan där helheten för området ses över i samverkan mellan olika parter. I planen ska kommunens vision om att tillskapa anläggningar som tillför mötesplatser och aktivitetsmöjligheter inrymmas. Kommunen vill skapa mer aktiviteter och funktioner och stärka kopplingen till omkringliggande centrala delar med förhoppningen om att göra Sanden till en samlingsplats året runt.

I planarbetet utreds vilka förutsättningar det finns för bad inom området. En beställning av utredning gällande bottensediment och vattenprovning för hamnkanalen och bukten har gjorts. Förvaltningen vill också se över byggrätterna för att skapa ändamålsenliga byggrätter och säkerställa att det finns plats för de funktioner som är tänkt för platsen. Exempel på funktioner som är lämpliga inom området är segelsällskapets verksamhet, eventuellt hamnkontor, restaurang/caféverksamhet och ställplatser för husbilar. Husbilar har enligt gällande plan inte möjlighet att stå parkerade längre än 24h, då det endast finns utlagt en planbestämmelse om parkering på allmän plats i planen.

Det finns också en vision om att utveckla småbåtshamnen vid Sanden och en ny lokalisering av gästhamn behöver utredas. Lokalisering av eventuell bränslestation för

Ankom: 2023-01-12 Ärende: PLAN.2023.1 Handling: 1846560

båtar behöver utredas. I arbetet med en ny detaljplan kan också behovet av parkeringar utredas.

Underlag

Detaljplan för del av Norra Sanden och Fisketorget i Vänersborgs kommun

Morten Sörö

Verksamhetschef

Sändlista

Mark-och exploateringsingenjör
Samhällsbyggnadsförvaltningen

Ankom: 2023-01-12 Ärende: PLAN.2023.1 Handling: 1846560

Niklas Franke

Ämne: VB: Ansökan planbesked Norra Sanden
Bifogade filer: Ansöka om planbesked Norra Sanden.pdf; Beslut SBN 2022-12-08 § 132 Ny detaljplan Norra sanden.pdf

Från: Sanna Fransson <sanna.fransson@vanersborg.se>
Skickat: den 12 januari 2023 17:47
Till: Anette Klang <anette.klang@vanersborg.se>
Ämne: Ansökan planbesked Norra Sanden

Hej!

Jag vill ansöka om planbesked för ny detaljplan för Norra Sanden enligt beslut SBN 2022-12-08 § 132.
Planansökan omfattar det område som nu gällande detaljplan för del av Norra Sanden och Fisketorget i Vänersborgs kommun innefattar.
Planansökan avser ny detaljplan för allmänna ändamål och verksamheter. Samhällsbyggnadsförvaltningens intentioner med en ny detaljplan beskrivs i bifogad tjänsteskrivelse.

Med vänlig hälsning

Sanna Fransson
Mark- och exploateringsingenjör
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Fastighet och service
Telefon: 0521-72 24 04

Vänersborgs kommun
462 85 Vänersborg
Besöksadress: Sundsgatan 29

Ankom: 2023-01-12 Ärende: PLAN.2023.1 Handling: 1846560

§ 41

Konsekvensbeskrivning Vänersborgs hamn

KS 2022/339

Beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning av ärendet

Hur den framtida Vänersjöfarten kommer att se ut är ovisst. Stora – och idag obekanta – faktorer påverkar dess framtid. Utvecklingen av inre vattenvägar och ombyggnad av slussarna kommer att påverka den framtida Vänersjöfarten. Trafikverket kommer enligt uppgift att redovisa vägval för de kommande nya slussarna i Trollhättan under hösten 2023.
Sammanlagt bedöms en ny mindre hamnanläggning (plats för en båt av Vänermax-1storlek) i Vargön kräva investeringar på ca 250 – 300 mnkr i 2023 års prisläge.
Återställningskostnaden för ”gamla” Vänersborgs hamn är direkt kopplad till vilka åtgärder som skall göras. Ett förslag till enklare renovering för mindre del av kajen och i övrigt en anpassning till nu föreliggande förslag till detaljplan har kostnadsuppskattas till ca 26 - 35 mnkr i 2022 års prisläge.
En investering av storleken 300 mnkr kommer att innebära ca 15 mnkr i årlig kapitalkostnad vid en beräknad genomsnittlig avskrivningstid på 50 år och en genomsnittlig räntesats av 3,0%.
Nuvarande intäkter från Vänerhamn är i genomsnitt 203 tkr/år för åren 2017 – 2021.
Att med den osäkerhet som råder i dagsläget, samt de ekonomiska förutsättningarna under de närmaste åren, ge uppdrag om en investering i ny hamnanläggning i Vargön bör omgärdas av mer och djupare analyser om alternativa lösningar samt försöka eliminera de idag många och obekanta faktorerna som sannolikt påverkar Vänersjöfartens framtid.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-02-27
- Beslut KS 2022-10-12, Konsekvensbeskrivning Vänersborgs hamn

[1] Maximala dimensioner för fartyg som går genom kanalen:
Längd: 88 meter
Bredd: 13,20 meter
Masthöjd: 27 meter
Djup: 5,40 meter
Fartyg som är byggda efter dessa mått kallas Vänermax.

- Beslut KSAU 2022-09-26, Konsekvensbeskrivning Vänersborgs hamn
- Beslut Samrådsyttrande för detaljplan Södra Sanden

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut inför sammanträdet var: Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Henrik Harlitz (M) yrkade att beslutet skulle få följande lydelse: Kommunstyrelsen noterar informationen.

I yrkandet instämde ordföranden.

Beslutsgång

Ordförande redovisade att det fanns två förslag till beslut, kommunstyrelseförvaltningens förslag och Henrik Harlitz (M) yrkande.

Ordföranden ställde förslagen mot varandra och fann genom acklamation att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat att bifalla Henrik Harlitz (M) yrkande.

2023-03-01 Dnr: KS 2022/339

Handläggare
Björn Martinsson
bjorn.martinsson01@vanersborg.se
0521-72 23 36

Mottagare
Kommunstyrelsen

Konsekvensbeskrivning och kostnadsuppskattning för omlokalisering resp nedläggning av hamnen i Vänersborg

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Sammanfattning av ärendet

Hur den framtida Vänersjöfarten kommer att se ut är ovisst. Stora – och idag obekanta – faktorer påverkar dess framtid. Utvecklingen av inre vattenvägar och ombyggnad av slussarna kommer att påverka den framtida Vänersjöfarten. Trafikverket kommer enligt uppgift att redovisa vägval för de kommande nya slussarna i Trollhättan under hösten 2023.

Sammanlagt bedöms en ny mindre hamnanläggning (plats för en båt av Vänermax-1storlek) i Vargön kräva investeringar på ca 250 – 300 mnkr i 2023 års prisläge.
Återställningskostnaden för ”gamla” Vänersborgs hamn är direkt kopplad till vilka åtgärder som skall göras. Ett förslag till enklare renovering för mindre del av kajen och i övrigt en anpassning till nu föreliggande förslag till detaljplan har kostnadsuppskattas till ca 26 - 35 mnkr i 2022 års prisläge.

En investering av storleken 300 mnkr kommer att innebära ca 15 mnkr i årlig kapitalkostnad vid en beräknad genomsnittlig avskrivningstid på 50 år och en genomsnittlig räntesats av 3,0%.

Nuvarande intäkter från Vänerhamn är i genomsnitt 203 tkr/år för åren 2017 – 2021.

Att med den osäkerhet som råder i dagsläget, samt de ekonomiska förutsättningarna under de närmaste åren, ge uppdrag om en investering i ny hamnanläggning i Vargön bör

[1] Maximala dimensioner för fartyg som går genom kanalen:
Längd: 88 meter
Bredd: 13,20 meter
Masthöjd: 27 meter
Djup: 5,40 meter
Fartyg som är byggda efter dessa mått kallas Vänermax.

omgärdas av mer och djupare analyser om alternativa lösningar samt försöka eliminera de idag många och obekanta faktorerna som sannolikt påverkar Vänersjöfartens framtid.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Bakgrund

Idag ligger hamnen centralt i Vänersborg vid Sanden. Söderifrån kommer fartyg via Karls grav där de passerar slussen vid Brinkebergskulle. Karls grav korsas också av Gropbron som är en dubbelklaffbro för fordon-, gång- och cykeltrafik. Strax söder respektive strax norr om hamnen korsas farleden av Järnvägsbron och Dalbobron. Vintertid hålls farleden isfri genom fartyg och isbrytare.

Kajlängden i Vänersborgs hamn uppgår till ca 220 m. kajerna var ursprungligen dimensionerade för en utbredd last av 2 ton/m2 samt ett maximalt tillåtet stödbenstryck av 10 ton. De asfalterade ytorna uppgår till ca 18 000 m^2 med magasinsutrymmen på ca 4 500 m^2. Idag är stora delar av dessa ytor avstängda för verksamhet på grund av kajanläggningarnas bristfälliga skick.

De senaste decennierna har det genomfört ett flertal utredningar/förstudier om en omlokalisering av den kommersiella hamnverksamheten till Vargön. Bland annat har det genomförts en lokaliseringsutredning (2005) och en kompletterande förstudie (2011). Frågan har behandlats ett flertal gånger inom kommunen, bland annat genom Kommunfullmäktiges beslut 2014-06-18 § 95 där beslutet löd: *”Kommunfullmäktige antar som en inriktning att hamnen i centrala Vänersborg flyttas till Vargön i enlighet med i nuläget framtagna underlag.*

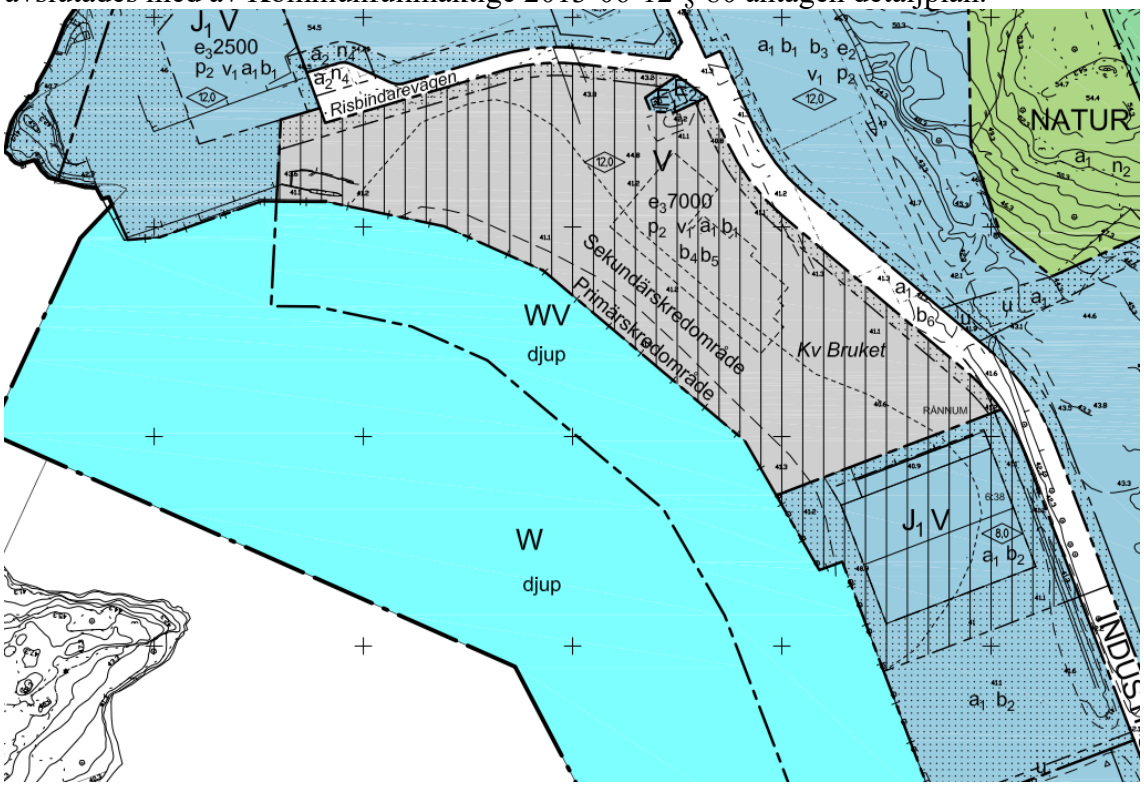
Kommunstyrelsen beslutade 2022-10-12 § 196: *”Kommunstyrelsen beslutar att ge kommundirektören i uppdrag att behovsutreda, konsekvensbeskriva och kostnadsuppskatta en omlokalisering respektive nedläggning av hamnen i Vänersborg.”*

Vänersborgs kommun har upprättat ett förslag till Detaljplan för södra Sanden. Planområdet ligger på Sanden, och omfattar området mellan Vassbottenleden och trafikkanalen. Området ingår i det som är utpekat som andra och tredje etappen i omvandlingen av södra Sanden enligt planprogram godkänt av kommunfullmäktige i september 2017. Planförslaget är i enlighet med kommunens Översiktsplan 2017 och ställs ut för samråd enligt 5 kap 11c § plan- och bygglagen (2010:900). Syftet med detaljplanen är kortfattat att omvandla industri-, handels- och verksamhetsområdet till en ny stadsdel för bostäder med centrumverksamheter i entréplan, kontor och till viss del handel. I området föreslås nya parker samt gång- och cykelvägar. Vattenkontakten är en viktig faktor för Vänersborgs identitet som ska utvecklas inom planområdet. Förslaget till ny detaljplan på Södra Sanden innebär att den nuvarande hamnverksamheten behöver förändras, flyttas eller avvecklas.

De tidigare utredningarna har visat att ett hamnläge i Vargön kan ge förutsättningar för en expansion av hamnverksamheten. Söderifrån kan fartyg vinna tid då man slipper passera slussen vid Brinkebergskulle samt broöppningar vid Gropbron och Järnvägsbron. Den högre strömningshastigheten i Vargöns hamn gör också att isbildningen minskas.

Vänerhamn arrenderar hamnområdet i centrala Vänersborg idag av kommunen och bedriver den idag pågående verksamheten med lastning och lossning av gods. Vargön Alloys AB är idag utan konkurrens hamnens viktigaste - och största kund. I praktiken härrör ca 95% av det lossade/lastade godset från Vargön Alloys. Idag fraktas det godset med lastbilar genom centrala Vänersborg (ca 4 km) till Vargön Alloys.

2007 förvärvade Vänersborgs kommun ca 10 ha mark belägen söder om Holmens industriområde (del av Vargön 2:2) för att etablera hamnverksamhet. Arbetet med att ta fram en detaljplan påbörjades 2007. I samband med Holmens Paper AB:s pappersbruk köpte kommunen resterande del av Vargön 2:2 och detaljplanearbetet utökades och omfattade nu hela Vargön 2:2 och samordnades med intilliggande pågående detaljplaner för fastigheterna Rånnum 6:46, Vargön 2:4 samt Rånnum 4:1. Detaljplanearbetet avslutades med av Kommunfullmäktige 2013-06-12 § 80 antagen detaljplan.

Figur 1 – Del av detaljplanekarta över Vargöns hamn

I gällande detaljplan är den gråmarkerade ytan i *figur 1* avsedd för V – Hamn. Inom det markerade området ställer detaljplanebestämmelserna krav på att skredsäkring skall utföras innan ytterligare belastning av området får göras. Projektering och ansökan om vattendom för skredsäkringsåtgärder är påbörjade och genomförs i ett samarbete mellan Vänersborgs kommun och Statens Geotekniska Institut (SGI). Ansökan till Mark- och miljödomstolen (MMD) skickas in under kvartal 1/2023. Handläggningstiden hos MMD bedöms till ca 12 månader.

Figur 2 –Vargöns hamn innan rivning av byggnader

Hamnläge på Rånnum 6:38

Norra delen av området har kajer i varierande skick, vissa av dem är helt förfallna. Det finns en pålkaj som är ca 120 m, och söder om denna finns en kaj på ca 60 m. inte någon av de existerande kajerna är dimensionerade för de tilltänkta lasterna. För samtliga befintliga anläggningar är kajhöjden osedvanligt låg. Vattendjupet vid eventuell ny kaj bedöms vara tillräckligt för framtida hamnverksamhet. Eventuellt kan mindre muddringsarbeten erfordras.

Biltransporter till och från hamnen – Alloys kan ske utan att trafikera allmän väg. På längre sikt kan det finnas goda möjligheter att ansluta med järnväg till området då det i planens södra område finns avsatt ett reservat för järnvägstrafik om spåranslutning via Trollhättan kan bli aktuellt.

Hamnområdet har en yta på ca 40 000 m^2.

Tidigare utlåtanden

I Väneruppgörelsen år 2002 enades 19 parter om Vänersjöfartens vikt. Uppgörelsen skulle leda till bättre betingelser, ökad effektivitet och sänkta kostnader för Vänersjöfarten för att på så sätt göra den mer konkurrenskraftig. Uppgörelsen krävde att Vänerhamn AB skulle ta fram en strukturplan. Strukturplanen konstaterar att en förstudie skall göras för att studera förutsättningarna för en ny hamn placerad på en logistiskt riktig plats.

En förstudie/lokaliseringsutredning gjordes av Vänerhamn 2005. Förstudien analyserade förutsättningar för hamnläge i Trollhättan, Vänersborg och Vargön. I förstudien konstaterades att hamnläget i Vargön var det då mest fördelaktigaste alternativet med följande argument;

- Närheten till (då) befintliga kunder, Holmen Paper AB, Vargön Alloys AB

- Befintlig industrimark tas i anspråk och inte påverka Vänerns område för friluftsliv och turism.
- Göta älv vid Vargön har goda is- och djupförhållanden.
- Restiden blir kortare än idag för fartyg som inte går vidare upp i Vänern.
- Tillgången på expansions- och utvecklingsmöjligheter finns i Vargön.

I samma förstudie (2005) gjordes en ekonomisk analys där kostnaden (2005) bedömdes till ca 135 mnkr (kaj, RoRo-ramp, muddring, belysning, markytor, kontor/garage, magasin, vägar, yta för massaved samt stängsel).

I samband med Holmens Papers nedläggning gjorde Ramböll på uppdrag av Vänerhamn en kompletterande förstudie 2011-04-28. Förstudien analyserade de förändrade förutsättningarna med hamn i norra delen av området samt gjorde en kostnadsberäkning av utbyggnadsetapperna. I denna förstudie (2011) har de bedömda kostnaderna justerats till ca 155 mnkr.

Stabilisering av området

I samband med SGI:s rapport (2011) Skredrisker i Göta Älvdalen i ett förändrat klimat framkom det att i området finns en större rasrisk med den gamla älvfåran än vad som tidigare framkommit. För att klara grundläggande skredsäkring har projektering under 2022 gjorts med s.k. bankpålning av området valts som metod för utförande. Projekteringen har gjorts med förutsättningar att markytorna skall klara Vänerhamns grundläggande krav för uppläggning av material (4 ton/m^2, dvs 40 kPa).

Konsekvenser att flytta hamnen till Rånnum 6:38

Att bygga ny hamn medför tunga investeringar för kommunen. För att kunna få en kostnadsbild har jämförelser gjorts med aktuell kajbyggnation i Varberg. Varbergs kaj är ca 350 meter och kostar ca 200 mnkr. Utifrån detta skulle en ny kaj i Vargön vara cirka hälften så lång och då bedöms en investering (för kajen) kunna uppgå till ca 100 mnkr i 2023 års prisläge. Tillkommer då kostnader för 40 000 m^2 hamnplan, ledningsarbeten och belysning som grovt uppskattas till ytterligare ca 150 mnkr med utgångspunkt ifrån indexuppräknade priser med ursprung från 2011. Utöver detta kommer kostnader för projektering, tillståndshantering m.m.

Sammanlagt bedöms en ny mindre hamnanläggning (plats för en båt av Vänermax-storlek) i Vargön kräva investeringar på ca 250 – 300 mnkr i 2023 års prisläge.
Genom att flytta hamnen från Södra Sanden till Vargön uppkommer en återställningskostnad av det befintliga hamnområdet. Denna kostnad är inte inbegripen i de summor som nämns här ovan.

Återställningskostnaden för ”gamla” Vänersborgs hamn är direkt kopplad till vilka åtgärder som skall göras. Ett förslag till enklare renovering för mindre del av kajen och i övrigt en anpassning till nu föreliggande förslag till detaljplan har kostnadsuppskattas till ca 26-35 mnkr i 2022 års prisläge.

Osäkerhetsfaktorer

Hur den framtida Vänersjöfarten kommer att se ut är ovisst. Stora – och idag obekanta – faktorer påverkar dess framtid. Utvecklingen av inre vattenvägar och ombyggnad av slussarna kommer att påverka den framtida Vänersjöfarten. Trafikverket kommer enligt uppgift att redovisa vägval för de kommande nya slussarna i Trollhättan under hösten 2023. Ett vägval som innefattar att de nya slussarna byggs om i befintliga slusslägen kommer att innebära att Trollhätte kanal i praktiken är avstängd under flera år. Bland annat Vänerhamn bedömer då att befintliga transportörer och godsslag kommer att hitta nya vägar under tiden kanalen är avstängd och det blir stora utmaningar att inom rimlig tid återfå dessa transportörer och godsslag igen.

Trollhättans hamn

Trollhättan hamn används idag (2023) av Ragnsells för lossning av jord- och lermassor för vidare transport till Häljestorps avfallsanläggning. En eventuell anpassning av Trollhättans hamn skulle kunna vara en möjlighet för Vargön Alloys att lossa sitt gods i närområdet i det fall Vänersborgs kommun beslutar om att nuvarande hamnverksamhet i centrala Vänersborg skall omstruktureras.

Underlag

Kommunfullmäktige beslut 2014-06-18 § 95

Kommunstyrelsen beslut 2022-10-12 § 196

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Sändlista

Kommundirektör
Förvaltningschef Samhällsbyggnad

§ 196

Konsekvensbeskrivning Vänersborgs hamn

KS 2022/339

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att ge kommundirektören i uppdrag att behovsutreda, konsekvensbeskriva och kostnadsuppskatta en omlokalisering respektive nedläggning av hamnen i Vänersborg.

Sammanfattning av ärendet

Ovanstående uppdrag är en del av konsekvensbeskrivningen beträffande förslag till ny detaljplan för Södra Sanden.

Förslaget innebär ca 800 nya bostäder för kommunen som bedöms kunna byggas ut under en 10–15 års period. Förslaget kommer att medföra omfattande kostnader för utbyggnation av allmänplatsmark och för byggnation av nytt pendel p-hus.

För att förslaget till sin helhet ska kunna genomföras krävs att befintliga verksamheter som har betydande buller och luktstörande verksamhet omlokaliseras, vilket det pågår ett arbete med. För att kunna genomföra omlokaliseringen kommer det att krävas fler politiska beslut under processens gång.

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 77 2022-06-16, § 77 Dnr: SBN 2022/178 att i sitt samrådsyttrande föreslår kommunstyrelsen att behovsutreda, konsekvensbeskriva och kostnadsuppskatta en omlokalisering respektive nedläggning av hamnen i Vänersborg.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2022-09-26, § 145
- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2022-09-21
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2022-06-16, § 77

Kommunstyrelsens behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Ordföranden redovisade att det fanns ett förslag till beslut, nämligen kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut.

Ordföranden ställde kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut under proposition och fann genom acklamation att kommunstyrelsen beslutat i enlighet med förslaget.

Sändlista

Kommundirektör
Förvaltningschef
Projektledare
MEX

§ 145

Konsekvensbeskrivning Vänersborgs hamn

KS 2022/339

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att ge kommundirektören i uppdrag att behovsutreda, konsekvensbeskriva och kostnadsuppskatta en omlokalisering respektive nedläggning av hamnen i Vänersborg.

Sammanfattning av ärendet

Ovanstående uppdrag är en del av konsekvensbeskrivningen beträffande förslag till ny detaljplan för Södra Sanden.

Förslaget innebär ca 800 nya bostäder för kommunen som bedöms kunna byggas ut under en 10–15 års period. Förslaget kommer att medföra omfattande kostnader för utbyggnation av allmänplatsmark och för byggnation av nytt pendel p-hus.

För att förslaget till sin helhet ska kunna genomföras krävs att befintliga verksamheter som har betydande buller och luktstörande verksamhet omlokaliseras, vilket det pågår ett arbete med. För att kunna genomföra omlokaliseringen kommer det att krävas fler politiska beslut under processens gång.

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 77 2022-06-16, § 77 Dnr: SBN 2022/178 att i sitt samrådsyttrande föreslår kommunstyrelsen att behovsutreda, konsekvensbeskriva och kostnadsuppskatta en omlokalisering respektive nedläggning av hamnen i Vänersborg.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2022-09-21
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2022-06-16, § 77

Godkännande Dnr: KS 2022/339

Handläggare
Björn Martinsson
bjorn.martinsson01@vanersborg.se
0521-72 23 36

Mottagare
Kommunstyrelsen

Konsekvensbeskrivning Vänersborgs hamn

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att ge Kommundirektören i uppdrag att behovsutreda, konsekvensbeskriva och kostnadsuppskatta en omlokalisering respektive nedläggning av hamnen i Vänersborg.

Sammanfattning av ärendet

Ovanstående uppdrag är en del av konsekvensbeskrivningen beträffande förslag till ny detaljplan för Södra Sanden.

Förslaget innebär ca 800 nya bostäder för kommunen som bedöms kunna byggas ut under en 10–15 års period. Förslaget kommer att medföra omfattande kostnader för utbyggnation av allmänplatsmark och för byggnation av nytt pendel p-hus.

För att förslaget till sin helhet ska kunna genomföras krävs att befintliga verksamheter som har betydande buller och luktstörande verksamhet omlokaliseras, vilket det pågår ett arbete med. För att kunna genomföra omlokaliseringen kommer det att krävas fler politiska beslut under processens gång.

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade § 77 2022-06-16 dnr SBN 2022/178 att i sitt samrådsyttrande föreslår Kommunstyrelsen att behovsutreda, konsekvensbeskriva och kostnadsuppskatta en omlokalisering respektive nedläggning av hamnen i Vänersborg.

Lena Tegenfeldt

Förvaltningschef

Sändlista

Förvaltningschef
Projektledare
MEX

§ 77

Samrådsyttrande för detaljplan Södra Sanden

SBN 2022/178

Beslut

1. Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att notera informationen och överlämnar yttrandet till Miljö- och Byggnadsförvaltningen.
2. Samhällsbyggnadsnämnden uppdrar till Samhällsbyggnadsförvaltningen att mer ingående studera de kostnader som kommer att tillkomma för kommunen för utbyggnationen och drift av allmän platsmark. Tillhörande till detta efterfrågas även en mer omfattande studie av genomförandet för utvalda tekniska lösningar kring gatutformningen i syfte att säkerställa genomförbarheten av detaljplanen. Återkoppling till Samhällsbyggnadsnämnden sker i samband med granskningsyttrande på detaljplanen.
3. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår Kommunstyrelsen att behovsutreda, konsekvensbeskriva och kostnadsuppskatta omlokalisering respektive nedläggning av hamn i Vänersborg.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsförvaltningen har tagit del av samrådshandlingarna för Södra Sanden och yttrat sig enligt bilaga till denna tjänsteskrivelse. I huvudsak ställer sig förvaltningen positiv till förslaget och omvandling av befintlig industri och verksamhetsområde till en ny stadsdel med bostäder, centrumverksamhet och kontor. Förslaget innebär ca 800 nya bostäder för kommunen som bedöms kunna byggas ut under en 10–15 års period. Förslaget kommer att medföra omfattande kostnader för utbyggnation av allmänplatsmark och för byggnation av nytt pendel p-hus.
För att förslaget till sin helhet ska kunna genomföras krävs att befintliga verksamheter som har betydande buller och luktstörande verksamhet omlokaliseras, vilket det pågår ett arbete med. För att kunna genomföra omlokaliseringen kommer det att krävas fler politiska beslut under processens gång.

Beslutsunderlag

- Fastighetsutskottets beslut 2022-06-02, § 14
- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2022-05-23
- Samhällsbyggnadsförvaltningens samrådsyttrande Södra Sanden, 2022-05-23
- Kungörelse om samråd Detaljplan för södra Sanden, 2022-04-12
- Samråd Plankarta - Detaljplan för Södra Sanden, 2022-04-12
- Planbeskrivning - Detaljplan för Södra Sanden, 2022-04-12

Sändlista

Kommunstyrelsen
Miljö och Byggnadsförvaltningen
Kommunstyrelseförvaltningen
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Förvaltningschef, Samhällsbyggnad
Verksamhetschef Fastighet och Service
Mark- och exploateringsingenjör
Planarkitekt

2022-06-08

Dnr: SBN 2022/178

Handläggare
Oscar Kollberg
oscar.kollberg@vanersborg.se

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Samhällsbyggnadsförvaltningen - samrådsyttrande för detaljplan över Södra Sanden

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att notera informationen och överlämnar yttrandet till Miljö- och Byggnadsförvaltningen.

Samhällsbyggnadsnämnden uppdrar till Samhällsbyggnadsförvaltningen att mer ingående studera de kostnader som kommer att tillkomma för kommunen för utbyggnationen och drift av allmän platsmark. Tillhörande till detta efterfrågas även en mer omfattande studie av genomförandet för utvalda tekniska lösningar kring gatutformningen i syfte att säkerställa genomförbarheten av detaljplanen. Återkoppling till Samhällsbyggnadsnämnden sker i samband med granskningsyttrande på detaljplanen. Samhällsbyggnadsförvaltningen får i uppdrag att se över finansieringen för denna beslutspunkt.

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår Kommunstyrelsen att behovsutreda, konsekvensbeskriva och kostnadsuppskatta omlokalisering respektive nedläggning av hamn i Vänersborg.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsförvaltningen har tagit del av samrådshandlingarna för Södra Sanden och yttrat sig enligt bilaga till denna tjänsteskrivelse. I huvudsak ställer sig förvaltningen positiv till förslaget och omvandling av befintlig industri och verksamhetsområde till en ny stadsdel med bostäder, centrumverksamhet och kontor. Förslaget innebär ca 800 nya bostäder för kommunen som bedöms kunna byggas ut under en 10–15 års period. Förslaget kommer att medföra omfattande kostnader för utbyggnation av allmänplatsmark och för byggnation av nytt pendel p-hus.
För att förslaget till sin helhet ska kunna genomföras krävs att befintliga verksamheter som har betydande buller och luktstörande verksamhet omlokaliseras, vilket det pågår ett arbete med. För att kunna genomföra omlokaliseringen kommer det att krävas fler politiska beslut under processens gång, exempelvis för markanvisningar.

Samhällsbyggnadsförvaltningen ser ett stort behov att konsekvens beskriva, behovsutreda och kostnadsuppskatta en omlokalisering eller nerläggning av befintlig hamn på Sanden. Behovet bedöms av förvaltningen att vara av strategisk karaktär för den långsiktiga samhällsplaneringen för Vänersborgs kommun.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Olika delar av Samhällsbyggnadsförvaltningen har varit olika mycket involverade i planprocessen fram till samrådsskedet. Detta beror på detaljplanens tidsplan vilket resulterat i ett mer omfattande yttrande jämfört med andra detaljplaner. Under fortsatta planarbetet kommer förvaltningen att involveras till större utsträckning för samtliga kompetensområden. Huvudsakligen har förvaltningen ställts sig frågande till lösningen med blåljusvägar och den upphöjd gång och cykelväg som har föreslagits i trafikutredningen. Denna lösningen har bedömts som teoretiskt genomförbar men det måste till kompletterande material i utredningen och denna lösningen måste detaljstuderas inom de närmsta månaderna innan slutgiltigt besked kan ges för lösningen.

Övriga synpunkter redovisas i yttrandet och omfattar trafiksäkerhetsåtgärder, infrastrukturfrågor, sociala perspektiv och naturmiljö.

Samrådsförslaget medför byggrätter för centrumverksamhet, parkeringshus, besöksnäring och bostäder för befintligt kommunalägd mark. Förslaget kommer även innefatta förvärv av mark för genomförande av allmänplatsmark.

Förvaltningen håller på att arbetar fram avtalsupplägg för genomförandet av detaljplanen. Samhällsbyggnadsförvaltningen och Miljö- och Byggnadsförvaltningen gör båda bedömningen att detaljplanen behöver antas i etapper. Etapp antagandet beror delvis på ombyggnation av infrastruktur, omlokalisering av verksamheter, exploatörernas genomförande förmåga osv.

Förvaltningen har i omgångar lyft frågan och behovet om hamn och hamnomlokalisering i olika forum och instanser på kommunen. Förvaltningens bedömning är att det finns en avsaknad av beslutsunderlag som kan ligga till grund för poliskt beslut om nedläggning eller omlokalisering av hamnen.

Beredning

Arbetsgrupp detaljplan Södra Sanden
Samrådshandlingar
Förvaltningsmöte med Planenheten, 2022-04-27
Förvaltningsavstämning, 2022-05-16

Underlag

Samrådsplankarta detaljplan för Södra Sanden

Samrådsplanbeskrivning för Södra Sanden

Utredningar inom detaljplanen

Morten Sörö

Verksamhetschef, Fastighet och Service

Bilagor

Samhällsbyggnadsförvaltningen – samrådsyttrande

Plankarta Södra Sanden

Planbeskrivning Södra Sanden

Sändlista

Kommunstyrelsen
Miljö och Byggnadsförvaltningen
Kommunstyrelseförvaltningen
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Förvaltningschef, Samhällsbyggnad
Verksamhetschef Fastighet och Service
Mark- och exploateringsingenjör
Planarkitekt

SBN 2022/178
2022.2377
2022-06-28

Samhällsbyggnadsförvaltningen - samrådsyttrande Södra Sanden

Sammanfattningsvis:

Samhällsbyggnadsnämnden är mycket positiva till planförslaget och en omvandling av stadsdelen Södra Sanden. Planförslaget ger kommunen en ny stadsdel och ligger helt i linje med att arbeta med förtätning och omvandlingsområden. Planförslaget tillåter en hög andelbyggrätter men bedöms också som nödvändig för att få ekonomi att gå ihop för exploatörerna. Utan att ha ett ekonomiskt beaktande i detta är detaljplanen med omvandling av området inte genomförbart. En generell önskan hade varit att se över andelen park och grönområden för att framställa en ny stadsdel med hög kvalité och mångfunktionella grönområden. Förvaltningen ser positivt på en fortsatt dialog med planenheten och exploatörerna för att förbättra detaljplanen inför en granskning och antagande.

Synpunkterna som framförs har kategoriserats under rubrikerna ämnesrubriker i yttrandet.

Trafik:

Fregatten 6 bör planläggas med utfartsförbud mot Gjutaregatan. Ej önskvärt med utfart i direktanslutning till korsningen vid cirkulationen.

Parkytan runt Freggatten 22 behöver ses över. Ekonomiskt dyrare att lägga om vägen än att utnyttja befintlig vägsträckning. En eventuell vinning av omläggning av vägen enligt samrådsförslaget bedöms som ringa. Parkområdet blir mer ändamålsenligt om det angränsar till mer parkmark än gatumark.

Planläggning av GC-bana inom parkmark bedöms inte som nödvändigt och binder upp till en mindre flexibel utformning av allmänplatsmark.

GC-banan/blåljusvägarna behöver tas fram sektionsförslag för att visualisera hur en höjd GC-bana funkar i gatustrukturen och mot befintlig och blivande byggnation. Saknas beskrivning om hur bör denna utformas så att det blir trafiksäkert. Hela området bygger på lösningen med upphöjd GC-bana fungerar som blåljusväg men det är inte tillräckligt omfattat beskrivet i planbeskrivningen eller trafikutredningen.

Planbeskrivningens måttsättning på körväg och sektioner överensstämmer inte. Måttsättningen bedöms även som dåligt tilltagen om en upphöjd GC-bana ska anläggas.

Samhällsbyggnadsförvaltningen gör inte bedömningen att det krävs någon kommunalägd väg i nordsydlig riktning inom storkvarteren. En sådan vägdragning skulle medföra mindre flexibla byggrätter. Ur rörelsestråk och kommunikationsmönster vore det positivt ifall det finns ett nordsydligt stråk inom kvartersmarken i privat ägo.

Planlägga större eller hela vattenområdet för GC-bro mellan Hantverkargatan och Resecentrum. Detta för att medföra en flexiblare utbyggnad och möjlighet till en anpassning av anslutningen till östra sidan. t1 området i nuvarandeutformning ansluter brofästet i samma läge som träd i allén vilket ej är önskvärt om allén ska skyddas och bevaras.

Kommunens översiktsplan förespråkar bryggor mellan Vassbottenbron och järnvägsbron. Planläggning som W1 inom gamla hamnkanalen skulle medföra denna möjligheten.

För mark norr om cirkulationen på Vassbottenleden måste utfartsförbud fastställas fram till Vassbottengatan.

För det norra E-området (korsningen Smedjegatan/Industrigatan) behöver prickmark planläggas mot gatan för att säkerställa siktperspektivet för trafiken.

Om fjärrvärmeverket ska avlokaliseras skulle det vara möjlig att planlägga detta markområde som parkområde för att möjliggöra en mer ändamålsenlig utbyggnad av GC-nätet och parkmarken i anslutning till bron.

I planbeskrivningen framgår det att Vassbottengatan ska vara enkelriktad vilket inte överensstämmer med utredning och illustration över körriktningar inom planområdet.

Anslutningen från vändplanen på hantverkargatan bör planläggas som park, GC-bana eller utfartsförbud mot Vassbottenleden av trafiksäkerhetsskäl. Förbindelsen mellan vändplanen och Vassbottenleden behöver tydliggöras att det är för oskyddade trafikanter och inte fordonstrafik.

Infrastruktur:

VA-nätet inom området behöver byggas om då den tekniska livslängden har passerat. Befintligt ledningsnät kommer behöva användas tills det nya ledningsnätet är utbyggt. Förvaltningen ser ett behov av att befintligt ledningsnät inom kvartersmark bitvis behöver planläggas med u-område för befintliga ledningar som kommer behöva vara i drift för att möjliggöra etappvis utbyggnad av planområdet.

Socialperspektiv:

Skola/förskola kan behövas inom planområdet. Går det att möjliggöra inom någon av byggrätterna? Förslagsvis i anslutning på parkmarken i den södra delen av planområdet i anslutning till ”regnparken”. Det är av betydande vikt att om det planeras för förskola eller skola att planera för tillfredställande friyta för gårdsmiljön.

Det upplevs finnas en avsaknad av konsekvenserna av planen utifrån trygghetsperspektiv, tillgänglighet, gröna miljöer, lek och andra sociala aspekter.

Samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår att arbete med brottsprevention i samhällsbyggnadsprocessen ska beaktas i detta planarbetet. Arbetet förslås utföras genom en separat studie om utformningen på offentliga och privata miljöer samt övergångsområden mellan olika platser samt miljöer.

Gestaltningsprogram för kvartersmark och allmänplatsmark behöver tas fram. Gestaltningen bör utformas för att beakta och gynna andra värden exempelvis grönt mikroklimat, bekämpa värmeöar, öppnadagvattenlösningar, socialinkludering och brottsförebyggande. Särskilda gestaltningskrav kan behöva ställas i anslutning till blåljusvägarna.

Det hade varit önskvärt att ta fram en sektionsskiss på utformningen runt p-huset i norr för hur Vassbottengatan och grönområdet runt omkring kan utformas enligt planförslaget. Grönområdet mellan p-hus och vattenområdet kan medföra en stor socialosäkerhet om utformningen inte sker på rätt sätt.

Ur ett socialt perspektiv hade det varit önskvärt att jobba med siktlinjer osv inom kvartersmarken på samma sätt som för allmänplatsmark. Ur gestaltningsperspektiv hade rutnätsstadens perspektiv kunnat brygga dessa siktlinjer och skapar ett mer integrerat flödesmönster.

Skapa sociala träffpunkter för ålderskategorin ungdomar och unga vuxna genom förslagsvis parkour park, skatbordpark, utomhus gym eller liknande aktivitet. Det finns ofta en brist av denna typen av aktiviteter som engagerar och inbjuder till rörelse när lekplatser blivit obsoleta.

Tekniskt perspektiv:

Ny pumpstation måste byggas om för att omhänderta ökad kapacitet. Byggrätten i södra delen av planområdet bedöms undermålig för en större anläggning.

Är det möjligt att bygga in det norra E-området i blivande fasad på kvarteret? Om det är möjligt krävs det kompletterande planbestämmelser för detta egenskapsområdet.

Bestämmelse f1 bör fastställa att även garageplan ska ha en takhöjd om 3,2 meter för att möjliggöra en eventuell framtida ändring av tillåten markanvändning till exempelvis kontor eller bostad, dvs möjliggöra för en omvandling. Detta kravet förstärks även med att byggrätterna för p-husen har möjlig markanvändning Centrum enligt samrådsförslaget.

Formulering av fördröjning av dagvatten enligt planbeskriven behöver ses över då nuvarande formulering riskerar att tangera särkrav enligt Plan och bygglagen och skulle då vara utan juridiskverkan.

Förvaltningen ser behov av dagvattenlösningar som renar vattnet genom biofilter eller vegetation.

Natur/Park:

Trädallén längs hamnkanalen bör planläggas med skyddsbestämmelse. Trädalléns skydd längs Vassbottengatan behöver tydliggöras.

P-huset i norradelen av planområdet skär av parkmarken och medför att utformningen ställer höga krav på att utforma parkmarken och byggnaden för att smälta in i miljön.

Önskar se en grönytefaktor analys för kvartersmarken.

Övrigt:

Byggrätt för Kustbevakningen och för tillhörande hamnområde är ett måste krav för planområdet. Byggrätten behöver omfatta både lokaler och friyta för kustbevakningens verksamhet. Byggrätts föreslås anläggas i sydvästra eller nordvästra delen av planområdet.

Legenden på plankartan och beskrivning av planbestämmelserna överensstämmer inte och behöver ses över.

Vissa planbestämmelser i legenden behöver längre radavstånd för att få med hela beskrivningen på bestämmelsen.

§ 42

Begäran om användning av befintlig kraftledning (nätkoncession för linje)

KS 2023/176

Beslut

Kommunstyrelsen antar bilagt yttrande som sitt eget och översänder det till Energimarknadsinspektionen.

Bilaga/bilagor

- Bilaga 1; Yttrande över användning av befintlig kraftledning, 2023-02-17

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen har mottagit begäran om yttrande från Energimarknadsinspektionen. Ärendet avser en ansökan om fortsatt användning av en befintlig kraftledning som bland annat går genom Vänersborgs kommun. Kommunstyrelseförvaltningen har tagit fram förslag på yttrande som meddelar att Vänersborgs kommun inte har någon erinran mot Vattenfall Eldistributions ansökan om tillstånd att fortsätta använda befintlig kraftledning utifrån påverkan på naturmiljön förutsatt att föreslagna skyddsåtgärder för driftskede genomförs.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2023-03-01
- Yttrande över användning av befintlig kraftledning, 2023-02-17

2023-03-01 Dnr: KS 2023/176

Handläggare
Cornelia Sörman
Cornelia.Sorman@vanersborg.se
0521-72 10 46

Mottagare
Kommunstyrelsen

Yttrande över användning av befintlig kraftledning

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar bilagt yttrande som sitt eget och översänder det till Energimarknadsinspektionen.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen har mottagit begäran om yttrande från Energimarknadsinspektionen. Ärendet avser en ansökan om fortsatt användning av en befintlig kraftledning som bland annat går genom Vänersborgs kommun. Kommunstyrelseförvaltningen har tagit fram förslag på yttrande som meddelar att Vänersborgs kommun inte har någon erinran mot Vattenfall Eldistributions ansökan om tillstånd att fortsätta använda befintlig kraftledning utifrån påverkan på naturmiljön förutsatt att föreslagna skyddsåtgärder för driftskede genomförs.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Vattenfall Eldistribution AB har ansökt hos Energimarknadsinspektionen om tillstånd att fortsätta använda en befintlig kraftledning (nätkoncession för linje).

Ansökan avser en befintlig luftledning från Svenäcker till Preemraff och går genom Lysekils, Munkedals, Trollhättans, Uddevallas och Vänersborgs kommuner. Den ska drivas med 132 kV (nominell spänning) och konstrueras för 145 kV (konstruktionsspänning). Det är Energimarknadsinspektionen som avgör om ledningen ska få fortsatt tillstånd och behöver ett yttrande från Vänersborgs kommun för att kunna fatta ett beslut. Begäran om yttrande inkom 20203-01-23.

Vänersborgs kommun har under samrådsskedet yttrat sig i ärendet och meddelat att kommunen inte hade något att erinra på samrådet, SBN 2018/260. Sedan dess har samrådsredogörelse och miljökonsekvensbeskrivning tillkommit i ärendet.

Beredning

Begäran om yttrande inkom 20203-01-23.
Yttrandet har handlagts av Kommunstyrelseförvaltningen i samråd med tjänstepersoner på Plan och bygglov samt Tekniska. Ärendet översändes även till Miljö och hälsa. Miljö- och hälsoskyddsnämnden yttrade sig i ärendet 2023-02-23 och meddelade att de inte har någon erinran mot Vattenfall Eldistributions ansökan om tillstånd att fortsätta använda befintlig kraftledning utifrån påverkan på naturmiljön förutsatt att föreslagna skyddsåtgärder för driftskede genomförs.

Underlag

- Begäran om yttrande över ansökan om nätkoncession
- Samrådsredogörelse – Svenäcker Preemraff inklusive bilagor
- Miljökonsekvensbeskrivning
- Bilagd artinventering

Jenny Kudryk

Chef avdelningen hållbar utveckling

Bilagor

- Yttrande, daterat 2023-02-17

Sändlista

Energimarknadsinspektionen

Handläggare
Cornelia Sörman
Cornelia.Sorman@vanersborg.se
0521-72 10 46

Mottagare
Energimarknadsinspektionen

Yttrande över användning av befintlig kraftledning

Bakgrund

Vattenfall Eldistribution AB har ansökt hos Energimarknadsinspektionen om tillstånd att fortsätta använda en befintlig kraftledning (nätkoncession för linje).

Ansökan avser en befintlig luftledning från Svenäcker till Preemraff och går genom Lysekils, Munkedals, Trollhättans, Uddevallas och Vänersborgs kommuner. Den ska drivas med 132 kV (nominell spänning) och konstrueras för 145 kV (konstruktionsspänning). Det är Energimarknadsinspektionen som avgör om ledningen ska få fortsatt tillstånd och behöver ett yttrande från Vänersborgs kommun för att kunna fatta ett beslut. Begäran om yttrande inkom 20203-01-23.

Vänersborgs kommun har under samrådsskedet yttrat sig i ärendet och meddelat att kommunen inte hade något att erinra på samrådet, SBN 2018/260. Sedan dess har samrådsredogörelse och miljökonsekvensbeskrivning tillkommit i ärendet.

Sammanfattning av yttrande

Inga detaljplaner eller områdesbestämmelser berörs av aktuella kraftledningen. Ledningen passerar ett fåtal tomter och bostadshus, men inga skolor, förskolor eller liknande verksamheter inom Vänersborgs kommuns gränser.

Ledningen har funnits på platsen och de omgivande naturmiljöintressen och arter som finns i området har anpassat sig till ledning och återkommande skötsel i ledningsgata. Kommunens bedömning är att konsekvenserna för naturmiljön från befintlig ledning är små under förutsättning att fortsatta hänsynsåtgärder till skydd av naturmiljön sker i driftskede.

Sammanfattningsvis har Vänersborgs kommun ingen erinran mot Vattenfall Eldistributions ansökan om tillstånd att fortsätta använda befintlig kraftledning utifrån påverkan på naturmiljön förutsatt att föreslagna skyddsåtgärder för driftskede genomförs.

Jenny Kudryk
Chef avdelningen hållbar utveckling

§ 43

Internhyresavtal för mötessalen Bojorten

KS 2023/500

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar godkänna upprättat internhyresavtal för mötessalen Bojorten och uppdrar åt kommundirektören att underteckna avtalet.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsförvaltningen har upprättat förslag till internhyresavtal med kommunstyrelsen för mötessalen Bojorten. Hyran utgör en basfinansiering för lokalen och inkluderar hyra för Kommunfullmäktiges möten. Resterande finansiering av lokalen sker via samhällsbyggnadsförvaltningens hyresavtal med regionen och via uthyrning efter övriga lokalbokningar.

Årshyran uppgår 1 100 tkr och ligger på samma nivå som den hyra som kommunstyrelsen betalade för den gamla sessionssalen. Finansiering kan ske inom kommunstyrelsens befintliga budgetram.

Kommunstyrelsen föreslås godkänna upprättat avtal.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningen tjänsteskrivelse 2023-02-22
- Hyresavtal Bojorten-KS

2023-03-08 Dnr: KS 2023/500

Handläggare
Thomas Sannemalm
thomas.sannemalm@vanersborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Internhyresavtal för mötessalen Bojorten

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar godkänna upprättat internhyresavtal för mötessalen Bojorten och uppdrar åt kommundirektören att underteckna avtalet.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsförvaltningen har upprättat förslag till internhyresavtal med kommunstyrelsen för mötessalen Bojorten. Hyran utgör en basfinansiering för lokalen och inkluderar hyra för Kommunfullmäktiges möten. Resterande finansiering av lokalen sker via samhällsbyggnadsförvaltningens hyresavtal med regionen och via uthyrning efter övriga lokalbokningar.

Årshyran uppgår 1 100 tkr och ligger på samma nivå som den hyra som kommunstyrelsen betalade för den gamla sessionssalen. Finansiering kan ske inom kommunstyrelsens befintliga budgetram.

Kommunstyrelsen föreslås godkänna upprättat avtal.

Thomas Sannemalm
Ekonomichef

Bilagor

Internhyresavtal för mötessalen Bojorten

Sändlista

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Kommundirektören
Ekonomikontoret

HYRESAVTAL
- LOKAL -

Efterföljande text till ifylld kryssruta gäller.

Kontraktsnummer: SBN 2023/75

Hyresvärd

Namn		Org.nr
Vänersborgs kommun, Samhällsbyggnadsförvaltningen		212000-1538
Telefon	Telefax	E-post

Hyresgäst

Namn		Org.nr/personnr
Vänersborgs kommun, Kommunstyrelsen		212000-1538
Adress		
Sundsgatan 29, 462 33 Vänersborg		
Telefon	Telefax	E-post

Lokaluppgifter

Adress				
Sundsgatan 29	Mötessal Bojorten			
Fastighetsbeteckning	Lägenhetsnummer	Antal trappor	Antal rum m.m.	Area (m2)
Myrten 10				

Lokalens användning

Lokalen med tillhörande utrymmen hyrs ut för att användas till möteslokal.

☐ Användningsändamålet specificeras närmare i bilaga .

Lokalens skick

Lokalen med tillhörande utrymmen uthyrs i befintligt skick.

☐ Av bifogat besiktnings- och åtgärdsprotokoll framgår lokalens skick vid tecknandet av kontraktet samt vem som på tillträdesdagen i förekommande fall skal ha bekostat och åtgärdat de brister och ändringar som framgår av protokollet.
Bilaga

Lokalens storlek och omfattning

Kontorsarea		Butiksarea		Lagerarea		Övrig area	
Plan	Area 650 kvm	Plan	Area	Plan	Area	Plan	Area

Om den i avtalet angivna arean avviker från den faktiska arean medför avvikelsen inte rätt för Hyresgästen till återbetalning eller sänkning av hyran respektive Hyresvärden rätt till högre hyra.

☐ Omfattningen av lokalen har markerats på bifogad(e) ritning(ar). Bilaga

☐ Tillfart för bil för i- och urlastning	☐ Plats för skylt/ skyltskåp m.m.	☐ Parkeringsplats	☐ Garageplats	☐

Hyrestid

Från och med	Till och med
2023-01-01	2023-12-31

Uppsägning

Uppsägning av detta avtal ska göras skriftligen och minst 9 månader före avtalad hyrestids utgång. Vid utebliven uppsägning förlängs avtalet med 1 år åt gången.

Hyra

1 100 000 kronor per år exklusive tillägg enligt nedan.

Indexklausul
☒ Ändring av hyran sker enligt indexuppräkning årligen

Fastighetsskatt
☒ Fastighetsskatt ingår i hyran

☐ Fastighetsskatt ersätts i enlighet med bifogad fastighetsklausul. Bilaga

El
☒ Tillhandahålles/ombesörjes av Hyresvärden.

☒ Ingår i hyran.

☐ Hyresgästen har eget abonnemang.

☐ Kostnader för el ska ersättas i enlighet med bifogad driftskostnadsklausul. Bilaga

VA
☒ Tillhandahålles/ombesörjes av Hyresvärden.

☒ Ingår i hyran.

☐ Hyresgästen har eget abonnemang.

☐ Kostnader för VA ska ersättas i enlighet med bifogad driftskostnadsklausul. Bilaga

Värme
☒ Tillhandahålles/ombesörjes av Hyresvärden.

☒ Ingår i hyran.

☐ Hyresgästen har eget abonnemang.

☐ Kostnader för värme ska ersättas i enlighet med bifogad driftskostnadsklausul. Bilaga

Kyla
☒ Tillhandahålles/ombesörjes av Hyresvärden.

☒ Ingår i hyran.

☐ Hyresgästen har eget abonnemang.

☐ Kostnader för drift av kylanläggning ska ersättas i enlighet med bifogad driftskostnadsklausul. Bilaga

Ventilation
☒ Tillhandahålles/ombesörjes av Hyresvärden.

☒ Ingår i hyran.

☐ Kostnader för ventilationsanläggning ska ersättas i enlighet med bifogad driftskostnadsklausul. Bilaga

Mätare
☒ Ej aktuellt

Avfallshantering
Det åligger Hyresgästen att placera avfall i avsett kärl på avsedd plats, i den omfattning Hyresvärden är skyldig att tillhandahålla utrymme för lagring av avfall samt ordna med borttransport av avfall, liksom att utan kompensation medverka till den ytterligare källsortering som Hyresvärden kan komma att besluta om.

☐ Det åligger Hyresgästen att svara för och bekosta borttransport av avfall som härrör från den verksamhet som Hyresgästen bedriver i lokalen. Hyresgästen förbinder sig att teckna och bibehålla kontrakt med renhållningsentreprenör om borttransport av avfall.

☐ Hyresvärden samordnar borttransport av avfall för flera Hyresgästers verksamhet i fastigheten. Hyresgästen ska som tillägg till hyran till Hyresvärden betala ersättning för Hyresgästens andel av kostnaden för borttransporten. Lokalens andel av denna kostnad ska anses vara procent. Hyrestillägget uppgår vid detta avtals tecknande till kronor per år.

☒ I hyran för lokalen ingår kostnaden för borttransport av avfall som härrör från den verksamhet som Hyresgästen bedriver i lokalen, om inte annat följer av bifogad klausul om avfallshantering. Bilaga

Trappstädning ☒ ingår i hyran	☐ ombesörjs och bekostas av hyresgästen	☐ annat enligt bilaga
Snöröjning/Sandning ☒ ingår i hyran	☐ ombesörjs och bekostas av hyresgästen	☐ annat enligt bilaga

Oförutsedda kostnader
Om oförutsedda kostnadsökningar för fastigheten skulle uppkomma, efter avtalets tecknande, på grund av

1. införande eller höjning av särskild för fastigheten utgående skatt, avgift eller pålaga som riksdag, regering, kommun eller myndighet beslutar om eller

2. generella ombyggnadsåtgärder eller liknande på fastigheten som ej enbart avser lokalen och som Hyresvärden åläggs att utföra till följd av beslut av riksdag, regering, kommun eller myndighet

ska Hyresgästen med verkan från det att kostnadsökningen inträder erlägga ersättning till Hyresvärden för på lokalen belöpande andel av den totala årliga kostnadsökningen på fastigheten.

Lokalens andel är procent. Har andelen inte angetts utgörs denna av Hyresgästens hyra (exkl. eventuell mervärdesskatt) i förhållande till de i fastigheten vid tiden för kostnadsökningen utgående lokalhyrorna (exklusive eventuell mervärdesskatt). En uppskattning av marknadshyran för lokalen görs för lokal som inte är uthyrd.

I den mån ersättning för mervärdesskatt betalas i enlighet med överenskommelsen avses med skatt enligt punkt 1) ovan ej mervärdesskatt och fastighetsskatt.

Oförutsedda kostnader är sådana kostnader som vid avtalets ingående inte har beslutats av de under punkt 1) och 2) ovan angivna instanserna. Ersättning för oförutsedda kostnader ska erläggas enligt avtalade regler för hyrans betalning.

Mervärdesskatt

☐ Hyresgästen ska bedriva momspliktig verksamhet i lokalen.

☐ Hyresgästen ska inte bedriva momspliktig verksamhet i lokalen.

☐ Fastighetsägaren/Hyresvärden är skattskyldig till mervärdesskatt för uthyrning av lokalen. Hyresgästen ska utöver hyran erlägga vid var tid gällande mervärdesskatt.

☐ Hyresgästen ska utöver hyran erlägga vid varje tillfälle gällande mervärdesskatt om Fastighetsägaren/Hyresvärden efter beslut av Skatteverket blir skattskyldig till mervärdesskatt för uthyrning av lokalen.

Mervärdesskatt, enligt vid var tid gällande regler för mervärdesskatt på hyran, ska erläggas samtidigt med hyran och beräknas på avtalat hyresbelopp jämte på i förekommande fall avtalade tillägg och andra ersättningar.

Om Hyresvärden på grund av Hyresgästens självständiga agerande, t.ex. genom upplåtelse av lokalen i andra hand, blir återbetalningsskyldig för mervärdesskatt enligt gällande regler härom, ska Hyresgästen fullt ut ersätta Hyresvärden med det återbetalda beloppet. Hyresgästen ska vidare ersätta Hyresvärden för de kostnadsökningar som följer av Hyresvärdens förlorade avdragsrätt för ingående mervärdesskatt på driftskostnader som uppstår genom Hyresgästens agerande.

Hyrans betalning

Hyran faktureras i förskott via intern bokföringsorder i februari varje år.

Ränta och betalningspåminnelse

Hyresgästen ska vid försenad hyresbetalning, utöver lagstadgad dröjsmålsränta, erlägga ersättning för skriftlig betalningspåminnelse enligt lagen om ersättning för inkassokostnader m.m.

Miljöpåverkan

Före tillträdet ska Hyresgästen inhämta erforderliga tillstånd för den verksamhet för vilken lokalen upplåts. Verksamheten ska bedrivas på ett sådant sätt att den uppfyller vid var tid gällande miljölagstiftning och övriga föreskrifter för miljön. Hyresgästen ansvarar för miljöpåverkan även efter det att kontraktet upphört. Hyresgästens ansvar preskriberas således inte enligt bestämmelserna i 12 kap. 61 § JB.

☐ Se bifogad miljöklausul för ytterligare bestämmelser avseende miljöfarlig verksamhet. Bilaga

Byggvarudeklarationer

Om Hyresgästen i enlighet med detta avtal eller annars utför underhålls-, förbättrings- eller ändringsarbeten avseende lokalen ska Hyresgästen för Hyresvärden i god tid före arbetets utförande förete byggvarudeklarationer eller liknande för de produkter och material som planeras tillföras lokalen, i den mån sådana finns tillgängliga.

Revisionsbesiktningar

Om det konstateras fel och brister i Hyresgästen tillhörig installation så som el- och sprinkleranordning vid revisionsbesiktning som påkallats av myndighet, åligger det Hyresgästen att på egen bekostnad, inom av myndighet föreskriven tid, utföra de åtgärder som myndigheten föreskrivit. Om Hyresgästen ej utför åtgärderna inom föreskriven tid, äger Hyresvärden rätt att på Hyresgästens bekostnad utföra dessa åtgärder.

Tillgänglighet till utrymmen

Hyresgästen ansvarar för att inte, genom förhållanden i Hyresgästens verksamhet, hindra tillträde till sådana utrymmen som Hyresvärden eller någon som företräder Hyresvärden eller som personal från energi-, VA-, telekombolag eller motsvarande måste ha tillgång till för skötsel och drift av fastigheten.

PBL-avgifter m.m.

Hyresgästen ska ersätta Hyresvärden med motsvarande belopp om Hyresgästen vidtar ändringar i lokalen utan erforderligt bygglov, eller annat lov eller tillstånd och Hyresvärden till följd av detta (enligt reglerna i PBL) tvingas utge byggnadsavgift, tilläggsavgift eller liknande.

Brandskydd

☒ Hyresvärden ansvarar för brandskydd

Myndighetskrav m.m.

☒ Hyresvärden ☐ Hyresgästen

ska, för att lokalen ska kunna nyttjas för avsett ändamål, på eget ansvar och egen bekostnad svara för de åtgärder som myndigheter, domstol eller försäkringsbolag med stöd av nu gällande eller framtida lagstiftning eller avtal från och med tillträdesdagen kan komma att kräva. Innan åtgärder vidtas ska Hyresgästen samråda med Hyresvärden.

Inredning

Lokalen uthyres

☐ utan för verksamheten särskilt avsedd inredning.

☒ med för verksamheten särskilt avsedd inredning.

Underhåll

☒ Hyresvärden ska utföra och bekosta erfoderligt underhåll av lokalen och av Hyresvärden för verksamheten särskilt tillhandahållen inredning.

☐ Däremot svarar Hyresgästen för enligt bilaga .

☐ Hyresgästen ska på egen bekostnad utföra erforderligt underhåll av ytskikt på golv, väggar och tak jämte i förekommande fall inredning tillhandahållen av Hyresvärden.

☐ Hyresgästens underhållsskyldighet innefattar även enligt bilaga .

☐ Annan fördelning av underhållsansvaret enligt bilaga .

Hyresvärden äger rätt att fullgöra Hyresgästens underhållsskyldighet på Hyresgästens bekostnad om Hyresgästen åsidosätter sin underhållsskyldighet enligt ovan och inte vidtar rättelse inom skälig tid efter skriftlig anmodan.

Skötsel, drift och ändringsarbeten

Om inte annat överenskommits åligger det Hyresvärden att i förekommande fall ombesörja skötsel, drift och underhåll av allmänna och gemensamma utrymmen.

Hyresgästen äger ej rätt att utan Hyresvärdens skriftliga godkännande, i lokalen eller eljest inom fastigheten, utföra inrednings- och/eller installations- eller ändringsarbeten som direkt berör bärande byggnadsdelar eller för fastighetens funktion viktiga anläggningar eller installationer såsom VA-, el- och ventilationssystem.

Sprinklerhuvuden och anordningar för ventilation får inte av Hyresgästen byggas in i inredning så att effekten av dessa anordningar försämras.

Det åligger Hyresgästen att vid utförande av inredningsarbeten tillse att funktionen hos radiatorer och andra uppvärmningsanordningar i allt väsentligt behålls.

Ledningar för datakommunikation och telefoni

☒ Hyresvärden ☐ Hyresgästen

ska svara för och bekosta erforderlig dragning av ledningar för datakommunikation och telefoni från den anslutningspunkt operatören anger till de ställen i lokalen som Hyresgästen väljer i samråd med Hyresvärden.

☐ Annan fördelning av ansvaret för telefoni och datakommunikation enligt bilaga .

Skyltar, markiser m.m.

Under förutsättning att Hyresvärden inte har befogad anledning att vägra och under förutsättning att Hyresgästen har inhämtat härför erforderliga tillstånd från berörda myndigheter får Hyresgästen efter samråd med Hyresvärden sätta upp för verksamheten sedvanlig skylt. För att få sätta upp annordningar så som markiser och antenner krävs Hyresvärdens tillstånd. Hyresgästen ska vid avflyttning återställa fasaden i godtagbart skick.

Vid omfattande fastighetsunderhåll såsom fasadrenovering, åligger det Hyresgästen att på egen bekostnad och utan ersättning ta ner och åter montera skyltar och liknande som denne satt upp på byggnaden.

Hyresvärden äger ej rätt att sätta upp automater och skyltskåp på ytterväggar till den av Hyresgästen förhyrda lokalen utan Hyresgästens medgivande. Hyresgästen har företrädesrätt framför Hyresvärden till att sätta upp automater och skyltskåp på ifrågavarande väggar.

☐ Hyresgästen förbinder sig att följa bifogat skyltprogram. Bilaga

Försäkringar

Hyresvärden är skyldig att teckna sedvanlig fastighetsförsäkring avseende den fastighet inom vilken den förhyrda lokalen är belägen. Försäkringen ska omfatta skada som är orsakad av tredje man.

Det åligger Hyresgästen att teckna företagsförsäkring för den verksamhet som bedrivs i lokalen. Försäkringen ska omfatta skada som är orsakad av tredje man.

Yttre åverkan

☒ Hyresvärden ☐ Hyresgästen

ansvarar för skador som uppstått till följd av åverkan på entré- och andra dörrar eller portar som leder till eller från lokalen samt till lokalen tillhörande fönster, skyltfönster och skyltar. Ansvaret omfattar i samtliga fall även karmar, bågar och foder.

Låsanordningar

☒ Hyresvärden ☐ Hyresgästen

ansvarar för att utrusta lokalen med sådana lås- och stöldskyddsanordningar som krävs för Hyresgästens företagsförsäkring.

Nedsättning av hyra

Hyresgästen har inte rätt till nedsättning av hyran för den tid då Hyresvärden ombesörjer arbete för att sätta lokalen i avtalat skick eller annat arbete som särskilt anges i detta avtal jämte bilagor.

Sedvanligt underhåll

☐ Hyresgästen har inte rätt till nedsättning av hyran då Hyresvärden utför sedvanligt underhåll av lokalen eller fastigheten. Hyresvärden är dock skyldig att i god tid underrätta Hyresgästen om arbetets art och omfattning samt när och under vilken tid

arbetet ska utföras.

☐ Hyresgästen har rätt till nedsättning av hyran då Hyresvärden utför sedvanligt underhåll av lokalen eller fastigheten.

☐ Parterna är överens om att Hyresgästens rätt till nedsättning av hyran, då Hyresvärden utför sedvanligt underhåll av lokalen eller fastigheten i övrigt, ska regleras enligt särskild bilaga. Bilaga

Återställande vid avflyttning

Om inte annat överenskommits ska Hyresgästen senast vid hyresförhållandets upphörande ha bortfört sin egendom och återställt lokalen i godtagbart skick.

Parterna är överens om att gemensamt genomföra besiktning av lokalen senast sista dagen av hyresförhållandet.

Vid avflyttning från lokalen ska Hyresgästen avlägsna sådant material som är en följd av Hyresgästens åtgärder – vidtagna med eller utan Hyresvärdens medgivande – och som inte särskilt överenskommits att Hyresvärden svarar för, eller ersätta Hyresvärden dennes kostnader för kvittblivning såsom förekommande avfallsskatt, transport och avgift för deponering eller motsvarande.

Force Majeure

Hyresvärden fritar sig från skyldighet att fullgöra åtaganden enligt avtalet och från skyldighet att erlägga skadestånd om Hyresvärdens åtagande inte alls eller endast till onormalt hög kostnad kan fullgöras på grund av krig, upplopp, arbetsinställelse, blockad, eldsvåda, explosion eller ingrepp av offentlig myndighet som Hyresvärden inte råder över och inte heller kunnat förutse.

Säkerhet

Senast den ska Hyresgästen till Hyresvärden lämna säkerhet för sina förpliktelser enligt detta kontrakt genom

☐ borgen ☐ bankgaranti till ett belopp om ☐ annan säkerhet i form av Bilaga

Om Hyresvärden före tillträdet så påfordrar, på grund av att avtalad säkerhet inte lämnats senast vid föreskriven tidpunkt, är kontraktet förfallet.

PuL

☐ I bifogad personuppgiftsklausul finns information till Hyresgäst gällande behandling av personuppgift samt skriftligt samtycke. (Gäller ej då Hyresgästen är en juridisk person)

Särskilda bestämmelser

Hyresavtalet inkluderar Kommunfullmäktiges sammanträden.

Överlåtelse

Hyresgästen får inte utan Hyresvärdens skriftliga medgivande överlåta hyresrätten eller sätta annan i sitt ställe.

Inskrivning

Detta avtal får ej inskrivas.

Ändringar av avtalet

Ändringar av avtalet ska vara skriftliga och undertecknas av parterna för att vara giltiga.

Underskrifter

Detta avtal har upprättats i två orginalexemplar varav parterna har tagit var sitt.

Ort och datum	Ort och datum
Vänersborg 2023-02-16	
Hyresvärd	Hyresgäst
[redacted]	
Namnförtydligande Andreas Knutsson	Namnförtydligande

Överenskommelse om avflyttning

På grund av denna dag träffad överenskommelse upphör kontraktet att gälla
fr.o.m. den till vilken dag hyresgästen förbinder sig att avflytta

Ort och datum	Ort och datum
Hyresvärd	Hyresgäst
Namnförtydligande	Namnförtydligande

§ 44

Kommunal medfinansiering av Grön tillväxt Fyrbodal under projektperiod 2023-03-01 – 2025-12-31.

KS 2023/486

Beslut

Kommunstyrelsen ställer sig positiv till projektet Grön tillväxt Fyrbodal och beslutar att stödja projektet med 200 tkr för år 2023.

Finansiering sker genom kommunstyrelsens förfogandeanslag som innan beslut uppgår till 4 309 tkr. Kommunstyrelsen hänvisar beslut om medelstilldelning för åren 2024 och 2025 till budgetprocessen för mål och resursplan 2024–2026.

Beslutet gäller under förutsättning att Västra Götalandsregion beviljar medfinansiering till Grönaklustret.

Sammanfattning av ärendet

Den ekonomiska föreningen Gröna Klustret har gjort en framställan till Vänersborgs kommun om kommunal medfinansiering för projektet Grön tillväxt Fyrbodal a 200 000 kr per år över en 3 års period med start 2023. Utöver kontant finansiering vill de även att Vänersborgs kommun bidrar med arbetstid från tjänstemän a 52 800 kr / år totalt 158 400 kr exempelvis vid arbetet med Nuntorpsdagarna.

Huvudsyftet med projektet Grön tillväxt Fyrbodal är genomföra kompetenshöjande insatser och förbereda och initiera projekt som verkar för att implementera och nyttogöra innovationer som stärker lantbrukets möjligheter att öka lönsamhet, produktion och sysselsättning samt leder till grön omställning inom de gröna näringarna och därtill kopplad förädlingsindustri.

Projektet ska

- ✓ Skapa nya affärsmodeller och cirkulära system inom energi-, lantbruk-och livsmedelsområdet
- ✓ Utveckla produkter/tjänster samt öka kompetensförsörjning inom de gröna näringarna
- ✓ Stärka diversifiering och förädling kopplat till livsmedel, grön energi och lantbruk

Gröna Klustret är en av 6 utpekade utvecklingsnoder i Fyrbodal och har sedan starten 2018 varit en stark bidragande faktor för att förstärka och utveckla de gröna näringar lokalt och i våra närliggande kommuner. De är spelat en viktig roll i utveckling av området Nuntorp med företagsetableringar till exempel Andresén Maskin och Swedish Agro.

Ur ett näringslivsperspektiv är Gröna klustret en viktig aktör inom innovationssystemet för att utveckla och stärka små och medelstora företag på landsbygden. Likaså är Gröna klustret tillsammans med Wargön innovation viktiga för att bygga och förstärka förutsättningar för innovation, utveckling och hållbar tillväxt. Under de senaste åren har Gröna klustret genererat ca 20 mkr i utvecklingsprojekt med finansiering från Jordbruksverket, Tillväxtverket, länsstyrelsen, Västra Götalandsregionen, Leader, Fyrbodals kommunalförbund, LRF m.fl

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-02-20
- Ansökan Grön tillväxt Fyrbodal VGR 2023-02-02
- Presentation Gröna klustret

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Mats Andersson (C) yrkade bifall till kommunstyrelseförvaltningens förslag.

2023-03-08 Dnr: KS 2023/486

Handläggare
Patrik Jatko
patrik.jatko@vanersborg.se
0521-72 22 42

Mottagare
Gröna klustret, Nuntorp
ekonomisk förening

Kommunal medfinansiering av Grön tillväxt Fyrbodal under projektperiod 2023-03-01 – 2025-12-31.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig positiv till projektet Grön tillväxt Fyrbodal och beslutar att stödja projektet med 200 tkr för år 2023.

Finansiering sker genom kommunstyrelsens förfogandeanslag som innan beslut uppgår till 4 309 tkr. Kommunstyrelsen hänvisar beslut om medelstilldelning för åren 2024 och 2025 till budgetprocessen för mål och resursplan 2024–2026.

Beslutet gäller under förutsättning att Västra Götalandsregion beviljar medfinansiering till Grönaklustret.

Sammanfattning av ärendet

Den ekonomiska föreningen Gröna Klustret har gjort en framställan till Vänersborgs kommun om kommunal medfinansiering för projektet Grön tillväxt Fyrbodal a 200 000 kr per år över en 3 års period med start 2023. Utöver kontant finansiering vill de även att Vänersborgs kommun bidrar med arbetstid från tjänstemän a 52 800 kr / år totalt 158 400 kr exempelvis vid arbetet med Nuntorpsdagarna.

Huvudsyftet med projektet Grön tillväxt Fyrbodal är genomföra kompetenshöjande insatser och förbereda och initiera projekt som verkar för att implementera och nyttogöra innovationer som stärker lantbrukets möjligheter att öka lönsamhet, produktion och sysselsättning samt leder till grön omställning inom de gröna näringarna och därtill kopplad förädlingsindustri.

Projektet ska

- ✓ Skapa nya affärsmodeller och cirkulära system inom energi-, lantbruk-och livsmedelsområdet
- ✓ Utveckla produkter/tjänster samt öka kompetensförsörjning inom de gröna näringarna
- ✓ Stärka diversifiering och förädling kopplat till livsmedel, grön energi och lantbruk

Gröna Klustret är en av 6 utpekade utvecklingsnoder i Fyrbodal och har sedan starten 2018 varit en stark bidragande faktor för att förstärka och utveckla de gröna näringar lokalt och i våra närliggande kommuner. De är spelat en viktig roll i utveckling av

området Nuntorp med företagsetableringar till exempel Andresén Maskin och Swedish Agro.

Ur ett näringslivsperspektiv är Gröna klustret en viktig aktör inom innovationssystemet för att utveckla och stärka små och medelstora företag på landsbygden. Likaså är Gröna klustret tillsammans med Wargön innovation viktiga för att bygga och förstärka förutsättningar för innovation, utveckling och hållbar tillväxt. Under de senaste åren har Gröna klustret genererat ca 20 mkr i utvecklingsprojekt med finansiering från Jordbruksverket, Tillväxtverket, länsstyrelsen, Västra Götalandsregionen, Leader, Fyrbodals kommunalförbund, LRF m.fl

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Bilagor

- ✓ Ansökan Grön tillväxt Fyrbodal VGR
- ✓ Presentation Gröna klustret

Sändlista

Gröna klustret, Nuntorp
Näringslivsavdelningen

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

ANSÖKAN OM PROJEKTSTÖD

Välkommen att söka stöd från Västra Götalandsregionen!

På nästkommande sidor hittar du vår blankett för ansökan om stöd till regionala utvecklingsprojekt inom ramen för regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030. För projektstöd som beviljas av miljö- och regionutvecklingsnämnden (MRU) och infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden (IKN) tillämpas allmänna villkor, såvida annat inte följer av beslut eller särskilda villkor. Läs igenom dem innan du fyller i ansökan. Du hittar dem på www.vgregion.se/ansok-om-projektstod.

För att ansökan ska kunna beredas krävs att alla uppgifter lämnas direkt i blanketten. Följ anvisningarna och fyll i alla uppgifter. Mer vägledning om inom vilka områden projekt prioriteras och utifrån vilka kriterier ansökan bedöms finns på www.vgregion.se/projektstodru. Det som skrivs i blanketten är det som beaktas vid beslutet, hänvisa därför inte till eventuella bilagor.

Ansökningsblanketten är skrivskyddad. Om ni behöver ändra något, t ex lägga till fler rader i indikatortabellen kan ni stoppa skrivskyddet med lösenordet ”ansokan” och sedan återställa det.

Ifylld, underskriven och inskannad blankett mejlas, tillsammans med en kopia i wordformat (för att underlätta handläggningen), till e-postadress:

För ansökan hos miljö-och regionutvecklingsnämnden:
miljo-och.regionutvecklingsnamnd@vgregion.se

För ansökan hos infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden:
infrastruktur-och.kollektivtrafiknamnd@vgregion.se

Om ni inte har möjlighet att skanna in den underskrivna blanketten går det bra att skicka den i pappersform till:
Västra Götalandsregionen
Koncernstab regional utveckling
Regionens hus
405 44 GÖTEBORG

Ankomst

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

ANSÖKAN OM PROJEKTSTÖD

1. Inriktning

Den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland 2021–2030 har målet ”Tillsammans gör vi Västra Götaland till föredöme för omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle”. Strategin består av fyra långsiktiga prioriteringar och fyra tvärsektoriella kraftsamlingar. Ange nedan vilken långsiktig prioritering som projektet huvudsakligen bidrar till. Om projektet även bidrar till en kraftsamling, kryssa i så fall i det också.
För mer information om innehållet i respektive långsiktig prioritering och kraftsamling, se www.vgregion.se/vg2030 och regionutvecklingsnämndens, miljönämndens respektive kollektivtrafiknämndens detaljbudget www.vgregion.se/budget.

Långsiktiga prioriteringar:

- ☒ Stärka innovationskraften – för ett konkurrenskraftigt näringsliv i framkant
- ☐ Bygga kompetens – för bättre kompetensförsörjning och livslångt lärande
- ☐ Knyta samman Västra Götaland – för hållbar och förbättrad tillgänglighet
- ☐ Öka inkluderingen – för stärkt tillit och sammanhållning

Kraftsamlingar:

- ☐ Fullföljda studier
- ☐ Digitalisering
- ☐ Elektrifiering
- ☒ Cirkulära affärsmodeller

2. Allmänna uppgifter

Projektets namn:
Grön tillväxt Fyrbodal

Projektperiod: 230301-251231

Ange projektets start- och slutdatum. Kostnader som uppkommer före eller efter denna period är inte stödberättigade. Slutredovisning av projektet ska ske inom två månader från projektets slutdatum.

Sökt belopp från Västra Götalandsregionen (VGR):	**Projektets totalkostnad:**
kronor från infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden 2 363 968 kronor från miljö- och regionutvecklingsnämnden	5 770 568

Om ni haft kontakt med Västra Götalandsregionen innan ni skickade in ansökan, ange gärna namn på kontaktperson:

Jenny Sjöstedt och Anders Carlberg

3. Uppgifter om sökanden

Utbetalning av medel kan endast ske till sökande (den juridiska personen) och denne ska stå som ansvarig för det plus- eller bankgironummer eller bankkonto som anges.

Sökande:	Gröna klustret, Nuntorp ekonomisk förening		
Org. nummer:	769636-3741		
CFAR-nr	5976-1080	CFAR-nummer är ett åttasiffrigt identifikationsnummer för arbetsställen. Kontakta SCB, tel 019-17 62 40, om arbetsställets CFAR-nummer är okänt.	
Juridisk form: Ekonomisk förening (t.ex. ekonomisk förening, stiftelse osv.)			
Postadress:	Nuntorp 305	**Telefon:**	073-6614332
Postnummer/ postort:	464 64		
		Webbadress:	www.gronaklustret.se
Plusgiro/ Bankgiro:	☐ sökandens pg nr:		
	☒ sökandens bg nr: 5277-5558		
Är sökande momspliktig?	☒ Ja	☐ Nej	

4. Kontaktpersoner

Kontaktperson hos sökande: Carin Alfredsson	Kontaktperson ekonomi: Sarah Eriksson
Telefon: 073-6614332	Telefon: 070-3225964
E-post: carin.alfredsson@gronaklustret.se	E-post: sarah.eriksson@gronaklustret.se

5. Sammanfattning av projektet på svenska (max 150 ord)

Sammanfattningen kan komma att publiceras externt.

Projekt Grön tillväxt i Fyrbodal ska verka för en grön omställning och ökad konkurrenskraft inom de gröna näringarna med fokus på lantbruk, livsmedel och grön energi.

Projektet ska bidra till att utveckla nya affärsmodeller och cirkulära system genom att fånga upp lantbrukarnas behov av utvecklingsinsatser och etablera lokala samverkanslösningar på gemensamma utmaningar.

Gröna klustrets har en nära koppling till lantbruks- och livsmedelsföretag i Fyrbodal samt akademi och organisationer och utgör en plattform för projektet som ska sprida och väcka intresse för nya forskningsrön och ny teknik så att de blir implementerbara och leder till nyetableringar samt utveckling av befintliga företag. Detta görs genom att anordna seminarier, studieresor, nätverksträffar, utbildningar och kurser.

Genom kompetensutveckling och nätverksbyggande kommer projektet att stimulera till en ökad diversifiering och förädling inom de gröna näringarna.

5. Sammanfattning av projektet på svenska (max 150 ord)

Sammanfattningen kan komma att publiceras externt.

Sammanfattning av projektet på engelska, valfritt (max 150 ord)

Sammanfattningen kan komma att publiceras externt.

6. Bakgrund - Varför behövs projektet?

Beskriv bakgrunden till de problem ni vill lösa genom projektet. Vilka är behoven som insatsen ska svara mot och vilka utmaningar finns? Redogör för aktuella kunskapsunderlag som styrker behovet och hänvisa gärna till hur projektet kompletterar och bygger vidare på andra pågående eller genomförda projekt och insatser i Västra Götaland.

Bakgrunden till de problem som projektet ska lösa

Övergripande utmaningar

- Miljö- och klimatomställning
- Ökad konkurrenskraft

Behovet av kunskap är stort bland företagen inom de gröna näringarna, för att möta utmaningar och möjligheter, öka lönsamheten, minska klimatpåverkan och öka andelen hållbara och inhemskt producerade produkter. Det är en utmaning för företagen att få tillgång till ny kunskap, teknik och innovationer på ett tillämpat och begripligt sätt och anpassa det till lokala förhållanden.

Problem och behov som projektet ska lösa

1. Behov av att bygga nätverk och samarbeten för att möta gemensamma utmaningar inom den gröna näringen. Behov av att hitta lokala samverkanslösningar inom energi-, lantbruk och livsmedelsområdet
2. Behov av att se till hela kedjan för att kunna förverkliga och implementera grön omställning och bättre lönsamhet genom att få robusta och hållbara produktionssystem. För det krävs det ”markarbete” på lokal nivå.
3. Fånga upp lantbrukarnas behov av utvecklingsinsatser och identifiera outnyttjade resurser i området som kan nyttjas bättre.
4. Nå ut med forskningsrön, ny teknik och kunskap och anpassa det till olika målgrupper så att det väcker intresse och blir tillämpbart så att det leder till nya samt utveckling av befintliga företag i Fyrbodal.
5. Ta vara på engagemanget och växla upp det genom att kanalisera det till olika utvecklingsprojekt så att idéerna blir realiserade. Det finns ett behov av att attrahera kompetens och kapital till utvecklingen av Fyrbodal.
6. Behov av ökad diversifiering och förädling kopplat till livsmedel och lantbruk

Det finns ett stort intresse från näringen att utveckla och stärka utbildnings- och kompetensförsörjningen inom de gröna näringarna. Näringslivet var med och satsade aktiekapital i Naturbruk Väst vid bildandet av Nuntorpsgymnasiet. Det starka intresset från näringslivet för en neutral utbildnings- och utvecklings aktör tydliggör det underifrånperspektiv som Gröna klustret Nuntorp har som utgångpunkt för sin verksamhet, och är en styrka som gör att behoven av insatser klarare kommer fram.

Gröna klustret har framgångsrikt drivit flera projekt så som exempelvis Skoglig plattform i Väst, Integrationsprojektet Grön utveckling, Lokalproducerad på bordet samt Grönskördade bönor. Erfarenheterna från dessa projekt kommer att tas tillvara i det projekt vi nu söker för. Det kommer även att finnas en tydlig koppling till Arena Skog eftersom Gröna klustret äger och driver det projektet.

6. Bakgrund - Varför behövs projektet?

Beskriv bakgrunden till de problem ni vill lösa genom projektet. Vilka är behoven som insatsen ska svara mot och vilka utmaningar finns? Redogör för aktuella kunskapsunderlag som styrker behovet och hänvisa gärna till hur projektet kompletterar och bygger vidare på andra pågående eller genomförda projekt och insatser i Västra Götaland.

Klustret är en utvecklingsnod för att koppla samman företagen med olika aktörer för utbildning och utveckling, men även för att ha "örat mot rälsen", ta in information och fånga upp behov från företagarna och kanalisera detta till relevant utbildnings- och innovationsaktörer. För företagen är närhet en förutsättning för att kunna ta del av information vid möten och delta i utvecklingsprojekt. Gröna klustret kan också fånga upp de behov och möjligheter som finns hos lantbruks-, skogs- och livsmedelsföretag i Fyrbodal och koppla ihop dem med rätt forsknings- och utvecklingsaktörer och i vissa fall även själva driva eller delta i olika utvecklingsprojekt.

Gröna klustret Nuntorp är en regional kunskap- och utvecklingsarena med inriktning på hållbar utveckling och tillväxt som stärker företagandet på landsbygden med de gröna näringarna i fokus. Gröna klustret Nuntorp verkar för att vara en mötesarena samt arbeta för förbättrad kompetensförsörjning i syfte att stärkta nya affärsmöjligheter på landsbygden utifrån det lokala näringslivets behov.

Kopplingen till andra aktörer och projekt
Innovatum - Gröna klustret har ett nära samarbete med Innovatum Science park i Trollhättan. Genom klustrets förankring inom de gröna näringarna och Innovatums innovations och forskningsplattform utvecklas idéer och samarbeten som leder till ökad konkurrenskraft och grön omställning. Kopplingen till Innovatum underlättar spridningen av ny kunskap och innovationsutveckling gentemot de gröna näringarna och där näringens behov av klimatomställning, ny teknik mm kan initiera utvecklingsprojekt kopplat till Innovatum. Det kommer att ske ett samarbete inom flera olika utvecklingsområden. Vi kommer genom detta projekt genomföra en förstudie där vi ska undersöka möjligheterna att bygga en test- och demoanläggning för landbaserad fiskodling på Nuntorp.

Naturbruksgymnasiet - genom projektet kommer skolans elever, som är framtidens livsmedelsproducenter, att få del av forskning och utveckling samt bli involverade i exempelvis test- och demonstrationsodlingar som genomförs i projektet. Projektet kommer söka samverkan med Naturbruksförvaltningen.

Lantbrukare, LRF kommungrupper - Genom att besöka lantbrukare och LRF:s kommungrupper kommer vi att lyssna in behoven och skräddarsy olika insatser.

Hushållningssällskapet är en viktig samarbetspart som bidrar med expertis i samband med utvecklingsinsatser som klustret bedriver samt håller föredrag mm i samband med olika träffar och seminarier.

Agroväst och Gröna möten - Gröna klustret tog initiativ till Grönskördade bönor och bjöd in Agroväst att vara projektägare och vi genomförde projektet i god samverkan. Vi har anordnat en rad olika träffar tillsammans med Gröna möten och kommer att fortsätta att anordna fler träffar tillsammans. På initiativ av Gröna klustret kommer vi att tillsammans med Gröna möten anordna ett seminarium om havre under mars 2023. Gröna möten har en person anställd på 20% för insatser i Fyrbodal. Under 2022 genomfördes mindre än 10 insatser i Fyrbodal varav flera var på initiativ av Gröna klustret. Tre webbinarier där Gröna Klustrets ordförande Roger Johansson förde diskussionen om skogliga utmaningar, ett seminarie och en fältvandring om gröna bönor tillsammans med Gröna Klustret, en test och demo av biogastraktor på initiativ av Gröna klustret samt ett möte om hönshirs. Gröna klustret har en nära kontakt med företagare och lantbrukare och kan fånga upp engagemang och behov och bidra till att sprida kunskap genom att anordna kunskapshöjande aktiviteter.

Utbildningsaktörer - I och med att det finns ett stort kompetensförsörjningsbehov inom de gröna näringarna kommer vi ha ett värdefullt samarbeta med Campus Dalsland, Naturbruk Väst, Kunskapsförbundet Väst och EDiT för att tillsammans arbeta för att täcka behovet av utbildningar. Gröna klustret har anordnat en rad olika utbildningar och kurser så som

6. Bakgrund - Varför behövs projektet?

Beskriv bakgrunden till de problem ni vill lösa genom projektet. Vilka är behoven som insatsen ska svara mot och vilka utmaningar finns? Redogör för aktuella kunskapsunderlag som styrker behovet och hänvisa gärna till hur projektet kompletterar och bygger vidare på andra pågående eller genomförda projekt och insatser i Västra Götaland.

motorsågsutbildningar, hästutfodringskurser, djurskötarutbildningar, svetsutbildningar för kvinnor, styckningsutbildning för Dahlbergs slakteri mm.

Chalmers och Gröna klustret har ett samarbete som handlar om kolinlagring i lantbruket. Chalmers har valt Dalboslätten som fallstudie för kolinlagringsprojekt som ett led i att stärka ekosystemtjänster. Detta ska leda till ökad kunskap och skapa intresse för lantbrukarna att öka kolinlagringen. I mars 2023 anordnar vi tillsammans en temadag om kolinlagring.

Projektet och Fyrbodals kommunalförbund behöver samarbeta i frågor som krisberedskap, grön omställning inom energi- och livsmedelsområdet, områdets attraktivitet mm. Det finns ett behov av att skapa ett branschråd inom Fyrbodal för de gröna näringarna där Gröna klustret bidrar med nätverk och samordning inom energi- och livsmedelsområdet.

De två senaste projekten kring lokalproducerade livsmedel har också fått stöd från kommunalförbundet. Det senaste projektet, Lokalproducerat på bordet, syftar till att öka erbjudandet av lokalproducerade livsmedel till våra offentliga och privata storkök såväl som till privata konsumenter. Detta sker genom att skapa en lokal grossist, en lokal gårdsbutik och ett provkök/kursverksamhet för utbildning av kökspersonal i hur man på bästa sätt tillagar god mat av lokala råvaror. Resultatet hittills är att den nyskapade grossisten Skafferi Väst sedan i juni 2022 levererar lokalproducerade livsmedel till Dalslandskommunerna och fr.o.m. maj 2023 även kommer att leverera till Vänersborgs kommun. Kommunerna köper därigenom in 15-20% av sitt behov från lokala gårdar. 2022 invigdes gårdsbutiken Skafferiet på Nuntorp Gård. Under 2023 startar kursverksamheter för bl.a. Färgelanda, Bengtsfors och Mellerud. Allt detta för att göra verkstad av den nationella livsmedelsstrategin. När lokalproducerat på bordet avslutas i mars är komptensverkstaden testad och färdig och projekt Grön tillväxt Fyrbodal kommer att fortsatta den utbildningsverksamhet och sprida resultaten till fler kommuner samt storkök inom regionen.

Västsvenska turistrådet och Visit Dalsland AB – samverkan kring besöksnäringen. Vi kommer inom projektet att stärka Visit Dalsland satsningar inom besöksnäringen genom att anordna kurser och seminarier för jord- och skogsbrukare samt bygga nätverk inom bland annat förädling av produkter och tjänster inom agroturismen. Det finns en stor potential för skogs- och jordbruk i Fyrbodal att ta fram säljbara produkter för den växande turismen i området. Gröna klustret kommer att verka för att öka kunskapen och intresset för den marknaden inom bo, äta, göra och uppleva.

Toppfrys – Efter det avslutade projektet grönskördade bönor kommer samarbetet med Toppfrys fortsätta för att möjliggöra mer odling och förädling av proteingrödor inom Fyrbodal.

RISE – Gröna klustret kommer att anordna studieresor, möten, mm där RISE bidrar med expertkunskap så att kunskapen når målgruppen. Inom projekt grönskördade bönor bistod RISE bland annat med sensorisk analys. Framöver planerar vi att samarbeta kring energirådgivning på gårdsnivå, grön omställning och sjömat.

Röda Korset Vänersborg – Gröna klustret kommer att tillsammans med Röda korset stödja projekt för utlandsfödda i syfte att öka kompetensförsörjning och nytänkande inom de gröna näringarna.

Leader - Gröna klustret är en resurs för att förstärka den lokala utvecklingen och kan vara en samarbetspart i genomförandet av leaderstrategin för de delar som involverar de gröna näringarna.

Gröna kluster i Sverige. Gröna klustret Nuntorp deltar aktivt i det nationella nätverket för gröna kluster i Sverige som ger möjlighet till samarbetsprojekt, erfarenhetsutbyte och information om stödmöjligheter och utlysningar. Under maj 2023 kommer vi att bjuda in de 17 Gröna kluster som finns i nätverket till Nuntorp för erfarenhetsutbyte.

6. Bakgrund - Varför behövs projektet?

Beskriv bakgrunden till de problem ni vill lösa genom projektet. Vilka är behoven som insatsen ska svara mot och vilka utmaningar finns? Redogör för aktuella kunskapsunderlag som styrker behovet och hänvisa gärna till hur projektet kompletterar och bygger vidare på andra pågående eller genomförda projekt och insatser i Västra Götaland.

Steneby är en viktig kompetensaktör i området inte minst med den nya testbädden för hållbara och designade möbler i trä och som kommer att fokusera bland annat på restprodukter i trä. Gröna klustret kommer i och med projekt Arena skog att samarbeta med denna satsningen på skog och vidareförädling för skogs- och träbranschen i Dalsland/Fyrbodal. Detta som en del i att få en tydligare koppling till möjliga förädlingsverksamheter av skogs- och träprodukter inom landskapet.

Biogas Väst och projekt Biogas Boost - Gröna klustret kommer inom detta projekt tillsammans med Biogas Brålanda, projekt Biogas Boost och Biogas Väst plattform samarbeta för att öka produktionen av biogas i Fyrbodal.

LIVSMEDEL, LANTBRUK OCH ENERGI
För att uppfylla den nationella livsmedelsstrategins mål om utökad, hållbar livsmedelsproduktion och förbättrad lönsamhet finns det stora behov av kunskap bland lantbruksföretagen och i hela värdekedjan för livsmedel. Målen ska nås samtidigt som användningen av fossila bränslen inom en snar framtid behöver minska kraftigt och försvinna helt, samtidigt som kretslopp och cirkulära affärsmodeller behöver utvecklas. Växtnäringsförsörjning behöver bli mer hållbar och framställning och tillgång av växtnäring behöver ses över och säkras med en ökad inhemsk produktion. Ytterligare en stor utmaning är att klimatförändringarna sannolikt i allt högre utsträckning kommer att försvåra odlingsbetingelserna med både fler torrperioder och mer översvämningar. Livsmedelsstrategins mål syftar till att nå en högre självförsörjningsgrad i Sverige för en rad olika livsmedelsprodukter. Detta handlar om att utifrån dagens snabba samhällsförändring både kunna utveckla befintliga producenter genom kompetensutveckling som att möjliggöra för många nya förtagare att starta.

Uppfyllandet av livsmedelsstrategins mål kräver att hela värdekedjan är engagerad och att insatser görs även för att förädlingsledet ska kunna utöka sin kapacitet. Det krävs mer utbildning för personal inom livsmedelsindustrin och ytterligare insatser för att än fler produkter från lantbruket ska nå marknaden, exempelvis till de offentliga köken.

Det finns behov av att de satsningar inom lantbruket med tillhörande näringar som sker hos andra utvecklings- och kompetensnoder i andra delar av Västra Götaland än Fyrbodal, på ett bättre sätt når lantbruks- och livsmedelsföretagen i Fyrbodal. Gröna klustret Nuntorp kan, genom sina nätverk och relationer till näringslivet inom de gröna näringarna, föra resultaten vidare vilket ökar möjligheterna till god spridning till fler företag även i Fyrbodal. För företagen är närhet en förutsättning för att kunna ta del av information vid möten och delta i utvecklingsprojekt. Gröna klustret kan också fånga upp de behov och möjligheter som finns hos lantbruks- och livsmedelsföretag i Fyrbodal och koppla ihop dem med rätt forsknings- och utvecklingsaktörer och i vissa fall även självt delta i olika utvecklingsprojekt.

Gröna klustret har drivit och varit delaktiga en rad utvecklingsprojekt de senaste åren som bidrar till ökad konkurrenskraft och grön omställning:

Projekt 2018-2023	Projektbudget	Varav Gröna Klustrets del
Gröna näringar, integration*	2 073 720	2 073 720
Lokal produktion till lokal konsumtion*	150 000	150 000
Mötesplats skog och trä*	120 000	120 000
Leader Gröna klustret Nuntorp*	2 900 000	2 900 000
Grönskördade bönor	3 500 000	1 500 000
Lokalproducerat på bordet*	3 000 000	3 000 000
Mötesplats Gröna Klustret I*	1 000 000	1 000 000
Gröna klustren Sverige	5 000 000	150 000
Förprojekt Skoglig plattform i Väst*	1 300 000	1 300 000
Hållbar platsutveckling Vänersborg	2 250 000	150 000
Arena skog*	16 031 000	7 024 000

6. Bakgrund - Varför behövs projektet?

Beskriv bakgrunden till de problem ni vill lösa genom projektet. Vilka är behoven som insatsen ska svara mot och vilka utmaningar finns? Redogör för aktuella kunskapsunderlag som styrker behovet och hänvisa gärna till hur projektet kompletterar och bygger vidare på andra pågående eller genomförda projekt och insatser i Västra Götaland.

Totalt	37 324 720	19 367 720

* de projekt som Gröna klustret har varit projektägare för. Övriga har vi varit delaktiga i.

Gröna klustret har unika förutsättningar att med egen insats och lokalt engagemang attrahera utvecklingskapital till Fyrbodal.

7. Övergripande mål och långsiktiga effekter

Ange övergripande mål och förväntade långsiktiga effekter (långsiktigt önskvärt tillstånd) och förklara hur projektet förväntas bidra till detta. Ange hur projektet knyter an till regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland 2021 - 2030 och långsiktig prioritering eller kraftsamling som kryssats i under rubrik 1.Inriktning. Ange även om projektet bidrar till andra mål.

De övergripande målen för detta projekt är grön omställning och ökad konkurrenskraft och sammanfaller med målen i den regionala utvecklingsstrategin vad gäller:
Prioriteringen att stärka innovationskraften — för ett konkurrenskraftigt näringsliv i framkant
Projektet kommer att arbeta med spridning och implementering av nya rön och forskningsresultat och verka för att få hållbara samverkanslösningar för nya affärsmodeller inom livsmedel, lantbruk och energi. I och med det täta samarbetet med Innovatum Science park och Sotenäs symbioscentrum stärks tillgången till innovationsutveckling ytterligare.
Kraftsamlingen Cirkulära affärsmodeller.
Projektet kommer att arbeta för att skapa cirkulära bioekonomiska lösningar. Exempel på det är landbaserad fiskodling, akvaponi med cirkulärt system inom trädgård och fiskodling och arbetet med ökad självförsörjningsgrad där vi arbetar för att öka andelen lokalproducerad mat i offentliga kök och en ökad användning av biologiska restprodukter till biogasproduktion, gödning, foder mm.
Genom projektets inriktning på bioekonomi och förnybar energi och med nära förankring till näringen kommer vi att bidra till målen i strategin Det goda livet i Dalsland. Strategin pekar på vikten av att platsens särskilda förutsättningar tas tillvara på ett bättre sätt och att samspelet med regionala noder utvecklas. Vi kan genom projektet ta vara på de särskilda utvecklingsförutsättningarna i Dalsland och öka samverkan mellan orter som har olika styrkor och funktioner. Strategin beskriver vikten av att genomförandet ska ske i ett underifrånperspektiv baserat på initiativ från landskapet.
De övergripande målen för projektet sammanfaller även med målen i den nationella livsmedelsstrategin genom att de satsningar som genomförs ska medverka till att öka produktionen och leda till förbättrad lönsamhet inom lantbruket.

De långsiktiga effekterna av projektet handlar om
* att skapa ett mer robust näringsliv kopplat till de gröna näringarna
* att öka bioekonomin
* bidrar till det hållbara samhället

8. Mål för projektperioden

Ange projektets mål. Målen ska gälla de resultat som ska uppnås inom projektperioden, vara mätbara och möjliga att följa upp.

Övergripande målsättning – grön omställning och ökad konkurrenskraft

Mål
Nya affärsmodeller och cirkulära system
Genom att fånga upp lantbrukarnas behov av utvecklingsinsatser och hitta lokala samverkanslösningar på gemensamma utmaningar kommer vi att stärka de gröna näringarna

8. Mål för projektperioden

Ange projektets mål. Målen ska gälla de resultat som ska uppnås inom projektperioden, vara mätbara och möjliga att följa upp.

genom att utveckla nya affärsmodeller och cirkulära system inom energi-, lantbruks- och livsmedelsområdet.

Följande konkreta mål ska uppnås:
• Få till stånd ett genomförandeprojekt för att etablera en test- och demonstrationsanläggning för landbaserad fiskodling på Nuntorp.
• Stärka befintliga nätverk och bygga vidare på det engagemang och kunskap som finns i området för att öka biogasproduktionen. Fler lantbrukare blir intresserade av och vill satsa på gårdsbaserad biogas för drift av gårdens fordon, gårdens elektrifiering eller ingå i nätverk för leverens till industrier.
• Ökad kunskap om hur biokol kan användas som jordförbättring och fodertillskott.
* Etablera nätverk för hållbar turism. Fler jord- och skogägar erbjuder produkter kopplat till agroturism, så som mathantverk, förädling samt tjänster inom upplevelse och boende.

ÖKAD KUNSKAP OCH KOMPETENSFÖRSÖRJNING
Projektet ska utgöra en mötesplats för erfarenhetsutbyte, idéutveckling, kunskapsinhämtning och social delaktighet genom att ha en nära koppling till lantbruks- och livsmedelsföretag i Fyrbodal samt akademi och branschorganisationer. Det leder till att företagen vågar satsa, utveckla nya ben att stå på samt nyanställa. Projektet ska sprida nya forskningsrön, ny teknik och kunskap som väcker intresse, blir implementerbara och leder till nyetableringar samt utveckling av befintliga företag i Fyrbodal. Det är även viktigt att sprida resultaten till och från olika satsningar i andra delar av Västra Götaland samt bygga vidare på de positiva resultaten som genererats från bland annat projekt Gröna bönor och Lokalproducerat på bordet.

Följande konkreta mål ska uppnås:
• Ökad kompetensförsörjning inom de gröna näringarna genom de kurser och utbildningar som projektet ska anordna.
• Fler produkter och tjänster har utvecklats inom de gröna näringarna

DIVERSIFIERING OCH FÖRÄDLING KOPPLAT TILL LIVSMEDEL, GRÖN ENERGI OCH LANTBRUK
Genom att öka förädlingsgraden och diversifiera gårdens inriktningar så kan mervärden skapas så som ökad lönsamhet och minskad sårbarhet. Projektet kommer att identifiera och väcka intresse för att ta vara på områdets delvis outnyttjade resurser och tillväxtpotential som bidrar till att öka områdets attraktivitet.

Följande konkreta mål ska uppnås:
• Lantbrukarna odlar fler nya grödor
• Ökad förädling produkter, fler producenter som satsar på mathantverk
• Fler tjänster och produkter inom besöksnäringen
• Ökad andel lokalproducerade produkter i offentliga och privata storkök

Se mätbara mål under avsnitt 12.

9. Målgrupp

Ange vilken/vilka målgrupp/er projektet vänder sig till. Ange även på vilket sätt målgruppen kommer att få nytta av projektets resultat och hur målgruppen kommer att engageras i projektet.

Den primära målgruppen för fokusområdena livsmedel, lantbruk och energi är företag engagerade i dessa näringar med särskilt fokus på Fyrbodal. Gröna klustret kommer att rikta sig mot både större och mindre lantbruk samt förädlingsföretag.

Genom att attrahera fler kvinnor och utrikesfödda ökar möjligheterna till utveckling och nytänkande inom de gröna näringarna. Genom att nå dessa grupper finns också möjlighet att bättre tillgodose behovet av arbetskraft.

9. Målgrupp

Ange vilken/vilka målgrupp/er projektet vänder sig till. Ange även på vilket sätt målgruppen kommer att få nytta av projektets resultat och hur målgruppen kommer att engageras i projektet.

Målgrupperna deltar i den mötes-, kurs- och seminarieverksamhet som arrangeras av klustret. Det är viktigt att de mest initierade i branscherna blir involverade i strategigrupper och olika nätverk och arbetsgrupper. Gröna klustret kommer även att verka för att involvera branschaktörer, akademi och aktörer i Västra Götalands innovationssystem. Utöver företagare ingår även de som är anställda eller som kan tänkas bli anställda i de gröna näringarna i målgruppen.

En indirekt målgrupp är rådgivare, utbildare, akademi och andra aktörer som förmedlar kunskap och ger möjlighet till utveckling hos de primära målgrupperna.

10. Projektaktiviteter och arbetssätt

Ange vad som ska göras i projektet för att nå målen. Vilka aktiviteter ska genomföras och vilka arbetssätt ska tillämpas? Beskriv var och en av aktiviteterna som ingår i projektet och hur de bidrar till projektets mål inom projektperiodens ram samt till de mer långsiktiga målen (långsiktigt önskvärt tillstånd).

Arbetssätt
Utgångspunkten är att verka för en grön omställning och ökad konkurrenskraft inom de gröna näringarna med fokus på lantbruk, livsmedel och grön energi. Detta görs genom att identifiera behov och skapa möjligheter till utveckling genom ökad samverkan, innovation och kompetensförsörjning. Projektet utgör också en viktig grund för att Gröna klustret ska äga och driva projektet Arena Skog och samordna och stimulera till skoglig utveckling utöver vad som ryms inom Arena skog.

Projektet kommer att skapa kontaktytor för företagen i syfte att sprida information och höja kompetensen. Vi kommer även att initiera och driva utvecklingsfrågor i en bred samverkan inom Västra Götalandsregionens olika program, andra satsningar, innovationsstödsystem, kompetenscentrum samt med akademi, näringsliv, ideella och offentliga organisationer.

Nyttja det lokala engagemanget
För att kunna göra skräddarsydda utvecklingsinsatser krävs en nära kontakt med företag och oganisationer i området. Det är också viktigt att ta vara på det engagemang som finns för att driva olika frågor. Utan engagemang ingen utveckling! Genom att identifiera och löpande fånga upp vad företagen har behov av och brinner för så kan vi bistå rätt insatser.
Genom en enkätundesökning under 2022 riktat till företagare i de gröna näringarna i Fyrbodal framkommer ett behov av att verksamhetsbaserad kunskap om ledarskap, kompetensutveckling, företagsutveckling och praktisk kunskap inom specifika områden som exempelvis växthusodling, förädling och mjölkproduktion. Det framkom även behov av att tillgodose behoven hos de mindre företagarna.
Projektet kommer att ha en nära kontakt med företagen i området genom uppsökande verksamhet och studiebesök hos lantbruk, förädlingsföretag och organisationer för att fånga upp behov, intresse och engagemang och på så sätt identifiera möjliga utvecklingsinsatser.

Identifiera utvecklingsmöjligheter
Genom att delta och medverka vid arrangemang och möten där nya innovativa hållbara lösningar presenteras, ta del av forskningsrön mm kommer projektet att identifiera utvecklingsmöjligheter och outnyttjad potential. Projektet kommer att
• länka till universitet genom att erbjuda studentuppdrag med inriktning inom de gröna näringarna.
• stärka samarbetet med rådgivnings- och utbildningsaktörer och med utvecklings- och innovationssystemet i Västra Götaland
• medverka i Landsbygdsnätverkets nationella nätverk för gröna kluster och samarbeta med dessa i olika projekt och verksamheter. Drygt 18 gröna kluster/utvecklingscentra från hela landet ingår i samarbetet och i det projekt som Landsbygdsnätverket driver (varav tre i Västra Götaland; Agroväst, Naturbruksförvaltningens kompetenscentrum samt Gröna klustret Nuntorp). Gröna klustret Nuntorp sitter med i projektets och klusternätverkets styrgrupp.

Aktiviteter i samarbete med övriga Gröna kluster

10. Projektaktiviteter och arbetssätt

Ange vad som ska göras i projektet för att nå målen. Vilka aktiviteter ska genomföras och vilka arbetssätt ska tillämpas? Beskriv var och en av aktiviteterna som ingår i projektet och hur de bidrar till projektets mål inom projektperiodens ram samt till de mer långsiktiga målen (långsiktigt önskvärt tillstånd).

Inom samarbetet med övriga Gröna kluster kommer projektet Grön tillväxt Fybodal

- vara värd för en nätverksträff för alla gröna kluster i Sverige under våren 2023.
- vara delaktiga i idéutbyte för att stärka livsmedelsberedskapen regionalt och lokalt
- vara delaktiga i satsningar på regionala innovationscoacher inom de gröna näringarna. Detta bygger bl.a. på det arbete som Sweden Food Arena gör om nytt inovationssystem inom livsmedelskedjan.
- samarbeta runt kursverksamheter, exempelvis i snabbkurser om lantbruk med målgruppen inom företag och förvaltning som arbetar med de gröna näringarna men som vill och behöver ha mer kunskap.
- kartläggning av testbäddar till nytta för företag i hela livsmedelskedjan

Nätverksbyggande
För att få till samverkanslösningar, cirkulära system och nya affärsmodeller krävs samarbete och nätverk. Projektet kommer att bjuda in till träffar och mötesaktiviteter för att öka samarbetet mellan och inom branscher. Det viktiga är att olika människor med olika perspektiv och kunskap träffas för att hitta vägar framåt, kompletterar varandra samt hittar helhetslösningar för att bygga cirkulära system. Till exempel inom besöksnäringen behövs det gemensam marknadsföring och paketering med kompletterande produkter och tjänster inom boende, upplevelser och mat för att bli en attraktiv destination.

1. Kompetensutveckling
Företagen får del av ny kunskap genom olika kurser, seminarier och utbildningar som projektet anordnar. Gröna klustret fungerar som en lots och mötesarena där vi kan koppla företagen till olika aktörer och samverkansparter så de får tillgång till utvecklingsinsatser så som science parks, akademi, rådgivningsorganisationer, institut och andra gröna kluster. Projektet stärker företagen genom att prioritera att arbeta med samhällsutmaningar som exempelvis klimatutmaningar och ökad självförsörjningsgrad.

1.1 Kompetenshöjning
Projektet kommer att i egen regi samt genom att samarbete med rådgivnings- och utbildningsaktörer i Västra Götaland Fyrbodal genomföra kompetenshöjande insatser såsom kurser, utbildningar och seminarier. Samarbeta kommer att ske tillsammans med bl.a. Campus Dalsland, Kunskapsförbundet Väst, Eldrimner, SLU, eDIT, Kompetenscentrum och Naturbruk Väst.
Projektet ska facilitera utbildningar och kurser utifrån företagens behov av kompetent personal. Exempel på kurser och utbildningar som är aktuella
* Samarbete med Campus Dalsland för etablering av kortkurser och YH-utbildningar. Klustret identifierar behov av kompetenshöjande insatser och kommer även att vara delaktig i utformning av utbildningar.
• Samarbete med Campus Dalsland inom KTP (Knowledge Transfer Partnerships). Ett nytt sätt att arbeta för att få ut nyutexaminerade akademiker i företagen på landsbygden i syfte att främja kompetensförsörjningen och nytänkandet hos företagen. Här kommer Gröna klustret bidra till utformning av upplägg samt implementering så att företagare får del av konceptet.
• Samarbete med EDiT (Ett Dalsland i Tillväxt) i kompetensutvecklingsfrågor. Gröna klustret har tidigare arrangerat event tillsammans och kommer att fortsätta samarbeta för kompetenshöjande insatser.
• "Snabbkurs lantbruk" som är en introduktionskurs i lantbruk för personer som är anställda i lantbruksnära industriföretag, förädling och offentlig förvaltning. Andra gröna kluster har genomfört liknande kurser.
• Anordna kortare kurser som tillgodoser näringens behov av kunskap, så som trädgård, förädling och uppfödning, energi, agroturism, fiskodling, motorsåg och svetsning. Inplanerat är ympningskurs 5 mars, Kurs motorsågskörkort AB 16 mars, Kurs beskärning av fruktträd 23 mars.
• Planering och förberedelse för utbildning inom landbaserad fiskodling tillsammans med Naturbruksgymnasiet samt Kunskapsförbundet Väst.

10. Projektaktiviteter och arbetssätt

Ange vad som ska göras i projektet för att nå målen. Vilka aktiviteter ska genomföras och vilka arbetssätt ska tillämpas? Beskriv var och en av aktiviteterna som ingår i projektet och hur de bidrar till projektets mål inom projektperiodens ram samt till de mer långsiktiga målen (långsiktigt önskvärt tillstånd).

* Ökad andel lokalproducerade produkter. Det pågående projektet Lokalproducerat på bordet syftar till att etablera en arena där samarbetsformer utvecklas för att lokala producenter ska nå ut med sina produkter till offentliga kök och privatpersoner. Projekt Grön Tillväxt Fyrbodal kommer att fortsätta arbetet med att öka den lokala livsmedelsproduktionen genom att sprida erfarenheter och arbetssätt från ”Lokalproducerat på bordet”.

I samarbete med Eldrimner och Hushållningssällskap kommer vi att anordna kurser och utbildningar inom mathantverk och förädling. Detta kommer att bidra till ökad förädling, bättre lönsamhet samt attraktivare destination och landskap samt ökat akad andel lokalproducerade produkter. Under våren 2023 ska pojektet genomföra en prova på kurs i Mathantverk samt en distanskurs "Så här blir du en mathantverkare". Under hösten ska vi genomföra en studieresa som nätverksaktivitet för matproducenter och förädlare till Saerimner/SM i Mathantverk som kommer att hållas i Västra Götaland 2023.

1.2 Event och mötesarena
Projektet kommer att anordna event och möten utifrån de behov som har identifierats hos målgrupperna, intressen hos samarbetspartners samt för att informera om nyheter för målgruppen.

Exempel på mötesaktiviteter och event som ska genomföras
• Seminarie den 7 mars om lantbrukets roll som som kolsänka. Där sprider vi resultatet från projektet Klimatpositiva landskap och den fallstudie om kolsänkor som Chalmers bedriver på Dalboslätten. Vi diskuterar nya lösningar för att producera mat, energi och nya biobaserade produkter samtidigt som vi ökar kolsänkorna och stärker den biologiska mångfalden. Senare under våren följer vi upp med fältvandringar.

• Seminarie den 22 mars om "Förbättrad bördighet trots mindre insatsmedel?" Professor Göran Bergkvist från SLU belyser problemen med minskad effekt av växtskyddsmedel, dyrare och minskad tillgång på mineralgödsel, dyrare energi etc. Hur vi kan få mer resilienta odlingssystem som kräver mindre insatsmedel, exempelvis genom integrering med djur och växtodling, mellangrödor, proteinfraktionering mm. Det ges även exempel från två olika lantbrukare samt avslutande workskop.

• Biogas - Gröna klustret har lång erfarenhet av att arbeta för utökad biogasanvänding och samverkande kring det. Vi anordnar en workshop under våren 2023 tillsammans med Biogas Brålanda, Biogas väst och projekt Biogas Boost för att diskutera möjligheterna till ökad biogasproduktion i Fyrbodal. Efter sommaren anordnar vi tillsammans med Gröna möten en träff om hur man kan börja med biogas. Projektet kommer att stödja nätverkande mellan intresserade aktörer. Projektet kommer även att samverka med kommunerna i Fyrbodal för att undersöka möjligheterna att använda hushållskompost i biogasproduktionen.

• Projektet ska anordna möten för att sprida kunskap om vad som krävs för att öka användningen av användningen av fossilfria arbetsmaskiner. Detta blir en uppföljning av det demonstrationstillfället som vi anordnade tillsammans med Gröna möten under våren 2022. Vi kommer att tillsammans med andra aktörer, så som Klimat 2030 Västra Götaland och i Fyrbodals kommunalförbund i Västra Götaland, undersöka vilka insatser som krävs för att öka användingen av fossilfria arbetsmaskiner inom jord- och skogsbruket.

• Projektet kommer att anordna möten och kurser med koppling till agroturism för att öka kompetensen hos skogs- och jordbrukare. Inom besöksnäringen efterfrågas tjänster och produkter från lantbruket så som småskaligt mathantverk, upplevelser samt naturnära boende.

* Event om havre den 13 mars i samarbete med Gröna möten där vi bjuder in till en dag om havrens fördelar och värdefulla kvaliteter, dess marknad och hälsosamma egenskaper.

1.3 Informationsspridning

10. Projektaktiviteter och arbetssätt

Ange vad som ska göras i projektet för att nå målen. Vilka aktiviteter ska genomföras och vilka arbetssätt ska tillämpas? Beskriv var och en av aktiviteterna som ingår i projektet och hur de bidrar till projektets mål inom projektperiodens ram samt till de mer långsiktiga målen (långsiktigt önskvärt tillstånd).

Informationsspridning är oerhört viktigt, så att målgruppen får kännedeom om och möjlighet att delta i planerade aktiviteter samt att få del av nya rön och trender. Projektet kan bidra till en större spridning i Fyrbodal av de utvecklingsinsatser som görs i andra delar av regionen vilket ökar utväxlingen och förbättrar måluppfyllelsen. Även utvecklingsinsatser som görs inom Gröna klustrets verksamhet kan överföras till andra delar av regionen.
Åtgärd: Fortsatt samarbete med Västra Götalandsregionens satsningar så som kompetenscentrum, Agroväst med flera och därmed utökad spridning av deras resultat i Fyrbodal.

Åtgärd: Med digitala seminarier finns det stora möjligheter att samverka med andra relaterade organisationer och forskning i hela Sverige och Norden. Tillgängligheten gör det också effektivt för kvalicifierade föreläsare att med liten insats nå stor informationsspridning.
Informationsspridning genom kanaler så som media, seminarier, infobrev, Linkedin och hemsida.

Åtgärd: Att genomföra Nuntorpsdagarna under 2023, 2024 och 2025. Med flera tusen besökare och över 100 utställare fyller eventet en viktig funktion att till samhällets invånare sprida information om gröna näringarna, lokalt producerad mat och utbildningar vid Nuntorp samt också ge tillfälle för många andra aktörer inom gröna näringar att samverka och utbyta erfarenheter. Klustret leder verksamheten tillsammans med andra engagaerade aktörer och väver in i arrangemanget de projektverksamheter som klustret driver.

För att få i gång landbaserad fiskodling krävs många olika företag för att hela kedjan ska fungera, från hållbar fodertillverkning med växtbaserade ingredienser, fungerande produktionsanläggning för sötvattensfisk, förädling, slakt, paketering samt marknadsföring av helt nya fisksorter som konsumenten kan våga prova. Då krävs det att de olika parterna har ett nära samarbete och går hand i hand för att möjliggöra etableringar och produktionsökningar. Varje länk i kedjan är lika viktig.
Åtgärd: Projektet anordnar möten, seminarium och kurser för att facilitera nätverksbyggande och förberedelser för test- och demoanläggning.

2. Idé- och projektutveckling
Klustret är engagerat i hela värdekedjan för livsmedelsproduktionen där utöver lantbruket även förädlingsindustrin och avsättningen gentemot marknaden är viktiga delar.

Projektet kommer att förbereda och initiera projekt som verkar för att implementera och nyttogöra innovationer som stärker lantbrukets möjligheter att öka lönsamhet, produktion och sysselsättning i de gröna näringarna. För att kunna implementera ny teknik, nya grödor, cirkulära system, forskningsrön, nya marknader etcetera krävs att hela kedjan fungerar från jord till bord och tillbaka till jord.

Samverkansprojekt med olika aktörer kan innebära att faciliteter från Nuntorp Gård och dess närhet kan nyttjas som exempelvis biokol, växthus, demoodlingar, maskinverksamhet, biogas, förädling av gröna proteiner mm.

Under projektets tid kommer vi genomföra följande
Förstudie för att undersöka möjligheterna till en test- och demonstrationsanläggning för landbaserad fiskodling. Test och demoanläggning behövs för att lägga grunden för att fler lantbrukare skall ha tillräckligt med kunskap, data och underlag för att satsa på att investera i landbaserad fiskodling. Förutom produktionen av en matfisk fås reström av näringsrikt slam vilket sprids på åkrarna som växtnäring och bidrar till ett hållbart regenerativt jordbruk.
Åtgärd: Förstudie för att undersöka möjligheterna till ett genomförandeprojekt för test- och demonstrationsanläggning som kan leda till ett investeringsbeslut för hållbart, cirkulärt, landbaserat vattenbruk. För det krävs förståelse och kunskap om produktionen samt vilka investeringar, service- och förädlingsföretag som krävs för att hela värdekedjan ska fungera från produktion ut till kund. Satsningen bygger på att ge information och kompetens till lantbrukare

10. Projektaktiviteter och arbetssätt

Ange vad som ska göras i projektet för att nå målen. Vilka aktiviteter ska genomföras och vilka arbetssätt ska tillämpas? Beskriv var och en av aktiviteterna som ingår i projektet och hur de bidrar till projektets mål inom projektperiodens ram samt till de mer långsiktiga målen (långsiktigt önskvärt tillstånd).

genom kurser, studiecirklar, studiebesök, seminarier mm där test- och demonstrationsanläggningen är utgångspunkten.

Utökad produktion av biogas. För närvarande händer det mycket inom biogassektorn som står inför både utmaningar och möjligheter. Projektet kommer att arbeta för att stärka nätverket och produktionen av biogas i området. Målet är att utöka produktionen av biogas med utgångspunkt från de areella näringarna i Fyrbodal. Kontakter kommer att tas med aktörer i energibranschen och även med intresserade lantbrukare och andra företagare. Ett studentuppdrag som genomfördes hösten 2022 visade på en potential på marknaden för biogas.
Biogas Väst är under omstöpning, så samarbete kommer att ske främst med Biogas Boost projektet.
Åtgärd: Under 2023 kommer projektet att anordna seminarier och träffar för att informera om möjligheterna till gårdsbaserad biogas som kan användas till de egna arbetsmaskinerna på gården eller elproduktion. Projektet kommer att bygga vidare på det nätverk som finns kopplat till Biogas Brålanda samt vid behov starta ett nytt nätverk för de som vill etablera gårdsbaserad biogas.

Solpaneler och markutnyttjande. Det finns ett intresse av att anlägga större solpanelanläggningar och undersöka var det i så fall kan vara lämpligt att bygga dem. Fyrbodals kommunalförbund samt Innovatum och Energikontoret Väst förbereder ansökan om att utreda möjligheterna till större solcellsparker i linje med Västra Götalands elektrifieringsresa.
Åtgärd: Projektet Grön Tillväxt i Fyrbodal bistår detta arbete genom att engagera och involvera markägarna och samordna de gröna näringarnas perspektiv utifrån lämpliga områden, hur solcellsparker kan integreras med annat markutnyttjande, samägande mm.

En stärkt krisberedskap i hela livsmedelskedjan är ett alltmer aktuellt ämne. Flera projekt pågår runt om i landet och organisationer närstående Gröna klustret, ex Hushållningssällskapet, har utvecklat olika användbara verktyg. Kommunernas roll är viktig och även länsstyrelsens.
Åtgärd: Projektet Grön tillväxt Fyrbodal kommer att kunna samordna kopplingarna till lantbrukarna och ingå i arbetet med krisberedskap inom livsmedelsområdet i Fyrbodal i nära samarbete med kommunerna, näringen och andra viktiga aktörer.

Biokol. Nuntorp Gård värmer idag sina fastigheter med en biokolpanna. Med tillgång till biokol, gödsel från djurstallarna, rötrester från biogasanläggningar och ett växthus finns bra förutsättning till att initiera ett växtnäringsprojekt. Projektet ska undersöka möjligheten att ladda biokol med olika näringsmixer och testa effekten på olika växter i växthusen och i fältförsök.
Åtgärd: Behovsanalys, omvärldsanalys, kontakta och diskutera med aktörer om intresse att samverka i ett nytt projekt runt Biokol.

Framtidens grödor. Genom demonstrations- och testodlingar visa på odlingssätt och nya grödor för lantbrukare samt också att skapa nyfikenhet och praktiska experiment för elever som läser på Naturbruket. Projektet kommer att undersöka möjligheterna till fler perenna grödor, kvävefixerande grödor, regenerativ odling och specialgrödor med specifika näringsämnen som marknaden efterfrågar. Projektet kommer även att samarbeta med utlandsfödda för att hitta nya grödor och produkter.
Åtgärd: Fortsättning av tidigare verksamhet med att identifiera vilka grödor som kan vara viktiga och intressanta att odla. Finansiering undersöks samt hur utlandsfödda samt eleverna kan vara en del i demoodlingens genomförande. Samarbete sker med markägaren på Nuntorp. Erfarenheter från bl.a. Kompetenscentrum tas tillvara så att det även kommer Fyrbodal till del.

Ökad andel lokalproducerade produkter. Det pågående projektet Lokalproducerat på bordet syftar till att etablera en arena där samarbetsformer utvecklas för att lokala producenter ska nå ut med sina produkter till offentliga kök och privatpersoner.
Åtgärd: Fortsätta arbetet med att öka den lokala livsmedelsproduktionen genom att sprida erfarenheter och arbetssätt från ”Lokalproducerat på bordet” till fler kommuner i Fyrbodal.

10. Projektaktiviteter och arbetssätt

Ange vad som ska göras i projektet för att nå målen. Vilka aktiviteter ska genomföras och vilka arbetssätt ska tillämpas? Beskriv var och en av aktiviteterna som ingår i projektet och hur de bidrar till projektets mål inom projektperiodens ram samt till de mer långsiktiga målen (långsiktigt önskvärt tillstånd).

Ökad andel proteingrödor. Det avslutat projektet Grönskördade bönor syftar till att ta fram underlag och initiera fullskalig produktion av svenska grönskördade färskfrysta gröna bönor för svensk marknad och export. Nästa fas är kommersialisering vilket också innebär att det krävs etablering av företag som förädlar de större sidoströmmar som produktion av åkerbönor och ärter ger för att nå ekonomisk bärighet.
Åtgärd: Att fånga upp nya behov efter projekt Grönskördade bönor (som hade slutseminarium 13 december 2022). Möten med andra aktörer som exempelvis Position Väst om etablering av ny förädlingsindustri.

11. Tid- och aktivitetsplan för projektet

Ange de planerade aktiviteterna samt ett planerat start- och slutdatum. Beskriv aktiviteterna i detalj under punkt 10 ”Projektaktiviteter och arbetssätt”.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kompetensutveckling löpande	230301	251231
Idé- och projektutveckling	230301	251231
Förstudie test- och demoanläggning landbaserad fikodling	230301	230601

12. Indikatorer

Indikatorerna avser det resultat som projektet förväntas leda till inom ramen för projektperioden. De indikatorer som ska användas finns i bilaga till denna blankett. Välj minst en indikator från bilagan. Egna indikatorer kan också anges och detta görs i så fall under rubriken Egna projektindikatorer nedan. Utfallet av valda indikatorer ska ingå i projektets slutredovisning.

Om indikatorerna är av sådan typ att de kan fördelas på kvinnor respektive män ska detta göras. Det gäller även antal företag som, om möjligt, ska delas upp i ägda/ledda av kvinnor respektive män.

Uppgifter om namn på personer eller företag som ingår i utfallet av indikatorerna ska vid begäran kunna redovisas av stödmottagaren.

	Kvinnor	Män	Total
Indikatorer			
Antal individer i kompetensutvecklingsinsatser	75	75	150
Antal företag som utvecklar produkter			30
Öka antalet arbetstillfällen	5	5	10
Antal test- och demonstrationsanläggningar			1

12. Indikatorer

Indikatorerna avser det resultat som projektet förväntas leda till inom ramen för projektperioden. De indikatorer som ska användas finns i bilaga till denna blankett. Välj minst en indikator från bilagan. Egna indikatorer kan också anges och detta görs i så fall under rubriken Egna projektindikatorer nedan. Utfallet av valda indikatorer ska ingå i projektets slutredovisning.

Om indikatorerna är av sådan typ att de kan fördelas på kvinnor respektive män ska detta göras. Det gäller även antal företag som, om möjligt, ska delas upp i ägda/ledda av kvinnor respektive män.

Uppgifter om namn på personer eller företag som ingår i utfallet av indikatorerna ska vid begäran kunna redovisas av stödmottagaren.

	Kvinnor	Män	Total
Egna projektindikatorer			
Nya nätverk (agroturism, biokol, mathantverk och förädling, fiskodling, lokalproducerat-offentliga kök,)			5

13. Projektets organisation och deltagare

Redogör för vilka organisationer som deltar i projektets genomförande, deras roller och arbetsfördelningen dem emellan. Beskriv projektorganisationen inklusive eventuella styrgrupper, referensgrupper och deras sammansättning. Ange hur projektets ekonomiadministration kommer att hanteras. Observera att jämn könsfördelning och integrationsaspekter ska beaktas vid fastställande av projektorganisation.

Gröna klustrets styrelse är styrgrupp för projektet. I styrelsen ingår tre kvinnor och fem män.
En ny verksamhetsledare med erforderliga kvalifikationer leder arbetet i projektet. Projektet kommer att anställa en ekonom samt kommunikatör på deltid.

14. Uppföljning, utvärdering och resultatspridning

Beskriv hur projektet ska följas upp och utvärderas vad gäller resultat, arbetssätt och ny kunskap. Beskriv hur och när resultat, lärdomar och erfarenheter ska tas om hand och spridas till målgrupp och andra.
Beskriv även hur indikatorerna ska följas upp och mätas. Beskriv hur och var projektet planerar att kommunicera att Västra Götalandsregionen är en medfinansiär.

Nätverksträffar och seminarier arrangeras för att sprida resultat.
Särskild vikt ges vid resultatspridning av Västra Götalandsregionens finansierade forsknings- och utvecklingsverksamhet inom livsmedelsproduktion, som annars inte i lika stor utsträckning skulle ha kommit Fyrbodals företagare inom livsmedel och lantbruk till del.
Gröna klustret kommer att arbeta aktivt för att media skriver artiklar om projekten och de aktiviteter som genomförs i syfte att väcka intresset för ny kunskap och utvecklingsmöjligheter inom den gröna näringen.

15. Verksamhet efter projekttiden

Ange hur verksamheten förväntas drivas vidare efter projektperioden.

Projektet kommer att leda till att stärka den gröna tillväxten i Fyrbodal där Gröna klustret Nuntorp är en fast utvecklingsnod med finansiering från både offentlig och privat sektor. Klustret fyller en viktig funktion för att verka för långsiktig utveckling av de gröna näringarna.

Efter projekttiden kommer Gröna klustret att fortsätta stärka den gröna tillväxten och omställningen genom att ta tillvara på det lokala engagemanget och kapitalet för att driva utvecklingen inom de gröna näringarna samt bidra till att Västra Götalands utvecklinginsatser i Fyrbodal får ett större genomslag.

Generellt prioriterade frågor

Regionutvecklingsuppdraget utgår från en helhetssyn på den miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionen av hållbar utveckling, där alla tre prioriteras lika och är integrerade i varandra. Enligt Vision Västra Götaland finns fyra generellt prioriterade frågor som ska genomsyra allt utvecklingsarbete i Västra Götaland: **jämställdhet, integration, miljö- och klimatomställning samt internationalisering**. Alla projekt ska beakta kriterierna och de ligger även till grund för bedömning av projektansökningar. Mätbara mål och aktiviteter kopplade till jämställdhet, integration, miljö/klimat och internationalisering bör, när möjligt, anges för att visa på vad projektet förväntas uppnå. Beskriv om och hur ni försöker bryta traditionella mönster i deltagandet.

16. Jämställdhet

Hur främjar projektet en jämlik fördelning av resurser mellan kvinnor och män?

Såväl jämställdhetsfrågor som mångfaldsfrågor är angelägna för företagen inom de gröna näringarna. Näringarna är mansdominerade och det finns flera nationella satsningar och nätverk för en mer jämställd bransch som behöver nå fram och få ett större genomslag. Här kan projektet spela en betydande roll på delregional nivå och inom det skogliga området, för hela länet.

I arbetet med föreläsare till mötena, samt i uppläggen av kommande projekt kommer en jämn fördelning mellan kvinnor och män att eftersträvas. Deltagande företag kommer att uppmanas medverka med både kvinnor och män i nätverk och vid andra aktiviteter i projektet.

Genom att möta behovet av utbildningar och kurser för att utveckla en mer småskalig odling, uppfödning och förädling kan fler kvinnor attraheras. Projektet kommer även att göra riktade insatser för att attrahera fler kvinnor till kurser mm inom mansdominerande områden.

17. Integration

Hur skapar projektet förutsättningar för ett ökat deltagande i arbetsmarknad, näringsliv och akademi för utlandsfödda som står utanför arbetsmarknaden?

De gröna näringarna är växande branscher vilket ger förutsättningar för fler arbetstillfällen och ett ökat behov av kompetensförsörjning. Gröna klustret har drivit projekt Grön utveckling som var ett integrationsprojekt som har lett till konkreta anställningar. De utlandsfödda spelar fortsatt en viktig roll för kompetensförsörjningen inom de gröna näringarna. Grön tillväxt Fyrbodal kommer att synliggöra för branschen vilka möjligheter det finns att anställa utlandsfödda med kompetens inom de gröna näringarna då de kan bidra till nytänkande och utveckling.

18. Miljö - Klimat och övrig ekologisk hållbarhet

Hur bidrar projektet till Västra Götalands klimatstrategi www.klimat2030.se/fokusomraden och i övrigt till miljömål och ekologisk hållbarhet?

Att hantera miljö- och klimatfrågorna för de gröna näringarna är grundläggande för klustrets verksamhet och präglar allt genomförande. Den omfattande omställningen och förändringen av produktionen inom dessa näringar som måste ske på kort tid, utgör en viktig anledningen till varför det är viktigt med en utvecklingsnod för de gröna näringarna i Fyrbodal. Inom Gröna Klustrets verksamhet finns kompetens, verktyg och områden där kraftfulla omställningsåtgärder med stor påverkan på klimat och miljö kan ske i relativ närtid och där omställningen sker i kombination med effektivisering av produktion och lönsamhet. Klustrets arbete med lokal produktion för lokala behov, satsning på proteingrödor, lantbruket som kolsänka, biokol, biogas, fossilfria arbetsmaskiner, skogens roll i klimatomställningen är alla delar i detta miljö- och klimatarbete.
Västra Götalandsregionen har ett förstärkt arbete i Dalsland under 2021-2025 genom satsningen ”Det goda livet i Dalsland”. En av fyra särskilt utvalda temaområden för fördjupade satsningar är

18. Miljö - Klimat och övrig ekologisk hållbarhet
Hur bidrar projektet till Västra Götalands klimatstrategi www.klimat2030.se/fokusomraden och i övrigt till miljömål och ekologisk hållbarhet?
”Bioekonomi och förnybar energi”. Gröna Klustret, tillsammans med till exempel Mötesplats Steneby, är en naturlig och systemviktig aktör för framgång i denna satsning. Gröna Klustret blir en naturlig ram för satsningar som till exempel kan handla om ökad biogasproduktion, förädling av skog till träprodukter inom landskapet, nya och utvecklade grödor med mera. Det finns inte så många aktörer som kan spela denna samlade roll under denna rubrik i Dalsland och därför borde Gröna Klustret vara en prioriterad aktör inom detta temaområde. Genom nära kontakt med andra utvecklingsaktörer, regionalt, nationellt och internationellt kommer ny kunskap inom miljö- och klimatfrågorna via klustret att nå företagen i Fyrbodal.

19. Internationalisering
Hur bidrar projektet till internationell samverkan, för att göra Västra Götaland mer internationellt konkurrenskraftigt med ambitionen att bli världsledande på innovation inom styrkeområden?
Klustret kan genom sina aktiviteter och koppling till akademier, innovations- och utvecklingsmiljöer som SLU och Science Parks som alla har internationella kopplingar att kunna ta del av dessa. Även samverkan med det nationella nätverket för gröna kluster som har internationell omvärldsspaning i sin verksamhet medverkar till detta.

20. Tillgänglighet
För att personer med funktionshinder ska ha möjlighet att delta i samhällslivet på lika villkor som övriga invånare så är fysisk tillgänglighet och tillgänglig information/kommunikation av avgörande betydelse. Ange hur projektet är tillgängligt för personer med funktionsnedsättningar. Riktlinjer och standarder för tillgängliga och användbara miljöer och riktlinjer för tillgänglig information och kommunikation finns att hämta på www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/manskliga-rattigheter/riktlinjer-tillganglighet/
Utifrån behov kommer verksamheten anpassas och välja miljöer utifrån Västra Götalands riktlinjer och standarder. När seminarier anordnas, exempelvis på Nuntorp, ska det finnas tillgänglighetsanpassade lokaler.

Gå nu vidare till nästa sida och fyll i beräkningsunderlaget till projektbudgeten.

☐ Sätt ett kryss i denna ruta om projektet är ett samverkansprojekt av formen att ett samverkansavtal krävs mellan projektägaren och medverkande samverkansparter. Det är aktuellt för projekt där:

1) Fler än en organisation ska delta i genomförandet och bokföra kostnader som ska täckas av projektets budget. Projektägaren kommer att fördela beviljat stöd till en eller flera samverkanspartner.

2) Samverkan mellan parterna bidrar till ett mervärde för måluppfyllelsen som inte kan nås genom flera separata projekt.

21. Beräkningsunderlag till projektbudget

Fyll i beräkningsunderlaget innan du fyller i Kostnader resp. Finansiering på nästkommande sidor för budget. Huvudregeln är att endast kostnader som uppkommer i projektverksamheten godkänns som stödberättigande. Kostnaderna ska vara nödvändiga för att projektet ska kunna genomföras, ha uppkommit under den beslutade projektperioden och vara bokförda och betalda senast vid slutrapportering, som är senast inom två månader från slutdatum i projektet. Använd dokumentet ”**Vägledning om projektekonomi vid ansökan av projektstöd**” som stöd när ni budgeterar, se www.vgregion.se/regional-utveckling/soka-stod/blanketter-for-projektstod/

Lönekostnader för anställda hos projektägaren och anställda hos samverkande parter (ange funktion och organisationens namn)	Månadslön inkl. lönebikostnader	Sysselsättningsgrad i projektet (t ex 1,0 / 0,5 / 0,75)	Antal månader som beräknats	**Totalt**
Verksamhetsledare	91 200	0,40	34	1 240 320
Verksamhetsutvecklare	91 200	0,50	34	1 550 400
Kommunikatör	60 800	0,20	34	413 440
Ekonomi, projektadministration	60 800	0,30	34	620 160
				0
				0
				0
				0
				0
				0
Summa egen personal				**3 824 320**

Overheadkostnader hos projektägaren och hos samverkanspart	**Belopp**	**Totalt**
OH kostnader löner (15 %)	573 648	573 648
		0
		0
Summa overheadkostnader		**573 648**

Externa tjänster – konsulter, föreläsare, utvärdering etc.	Beräknat antal timmar	Beräknad fakturerad timkostnad	**Totalt**
Inköpta konsulttjänster	140,00	900	126 000
			0
			0
			0
Summa externa tjänster			**126 000**

Resor – biljetter, logi, hyra bil etc.	**Belopp**	**Totalt**
resor	120 000	120 000
		0
Summa resekostnader		**120 000**

Lokaler – lokalhyror för projektet	**Belopp**	**Totalt**
Hyra möteslokaler	150 000	150 000
		0
Summa lokalkostnader		**150 000**

Investeringar	**Belopp**	**Totalt**
		0
		0
Summa investeringskostnader		**0**

Övriga kostnader – marknadsföring, material, kommunikation, extern representation etc.	**Belopp**	**Totalt**
Konferens och kurskostnader	180 000	180 000
Extern kommunikation, marknadsföring. annonser	100 000	100 000
		0
		0
		0
Summa övriga kostnader		**280 000**

Forts. 21. Beräkningsunderlag till projektbudget				
Offentligt bidrag i annat än pengar Ange organisationens namn. För arbetstid anges faktisk lön, fyll i kolumnerna nedan. Vid annan kostnad än lön anges typ av kostnad och belopp.				**Totalt**
Vid månadslön, fyll i organisationens namn och övriga uppgifter	Månadslön inkl lönebikostnader	Sysselsättningsgrad (t ex 0,2 eller 0,25)	Antal månader som beräknats	
Vänersborgs kommun	88 000	0,60	3	158 400
				0
Vid timlön, fyll i organisationens namn och övriga uppgifter	Faktisk timlön	Antal timmar per månad	Antal månader som beräknats	
				0
				0
Vid annan kostnad än lön, fyll i organisationens namn, typ av kostnad (t ex lokal) och belopp	Typ av kostnad (t ex lokal)		Belopp	
				0
				0
Summa offentligt bidrag i annat än pengar				**158 400**
Privat bidrag i annat än pengar Ange aktörens namn. För arbetstid anges faktisk lön, fyll i kolumnerna nedan. Obetalt arbete/ideellt arbete värderas till högst 330 kronor per timme. Vid annan kostnad än lön anges typ av kostnad och belopp.				**Totalt**
Vid månadslön, fyll i aktörens namn och övriga uppgifter	Månadslön inkl lönebikostnader	Sysselsättningsgrad (t ex 0,2 eller 0,25)	Antal månader som beräknats	
Nuntorp gård	60 000	0,04	34	81 600
Gröna klustret	60 000	0,04	34	81 600
Vid timlön, fyll i aktörens namn och övriga uppgifter	Faktisk timlön eller 330kr/timme	Antal timmar per månad	Antal månader som beräknats	
				0
				0
Vid annan kostnad än lön, fyll i organisationens namn, typ av kostnad (t ex lokal) och belopp	Typ av kostnad (t ex lokal)		Belopp	
Nuntorp gård	lokal		75 000	75 000
Gröna klustret	ideellt arbete		300 000	300 000
Summa privat bidrag i annat än pengar				**538 200**
Totala kostnader beräkningsunderlag				**5 770 568**

22. Kostnader

Stödbara kostnader är sådana som förväntas upparbetas inom ramen för projektet. Sammanställningen av kostnadsbudgeten i ansökan visar projektets budgeterade kostnader årsvis fördelade.
Om sökanden är momspliktig och har rätt att dra av (lyfta) moms innebär detta att kostnaderna ska tas upp exklusive moms i projektbudgeten (och vid redovisning). Observera att även om sökandens övriga verksamhet är momspliktig behöver inte projektet vara det. Vid tveksamheter om projektet är skattepliktigt eller inte, kontakta Skatteverket.
Om sökanden inte är momspliktig för projektverksamheten (dvs. momsen är en slutlig kostnad för projektet) får kostnaderna i budgeten tas upp inklusive moms.
Utbetalning sker efter det att projektägaren lämnat rekvisition med projektspecifika bokförda och betalda kostnader hos projektägaren, och hos de samverkande parterna om projektet är ett samverkansprojekt.

Kostnadsslag	År 20	År 20	År 20	Totalt
Lönekostnader Lönekostnader för personer som deltar i projektarbetet och är anställda av stödmottagaren och samverkanspart (den eller de organisationer som tar del av Västra Götalandsregionens stöd). Lönen ska motsvara den anställdes faktiska lön inklusive lönebikostnader. Observera att overheadkostnader inte ska ingå i lönekostnader utan specificeras under kostnadsslaget Overheadkostnader.	Använd piltangenten (tab) för korrekt summering 1 124 800	1 349 760	1 349 760	**3 824 320**
Overheadkostnader Organisationsgemensamma kostnader som telefoni, kontorslokaler, IT-stöd, städ, försäkring, larm etc. Västra Götalandsregionen godtar påslag för overheadkostnader enligt den fullkostnadsprincip som projektägaren och samverkanspart tillämpar. Beräkningsmodell som utgör underlag för principen ska skickas in i samband med ansökan.	168 720	202 464	202 464	**573 648**
Externa tjänster (köpta tjänster) T ex behov av konsulter, föreläsare, utvärdering/uppföljning, dvs. kompetens som köps in utifrån. Observera att krav på upphandling enligt lagen om offentlig upphandling eller ett upphandlingsliknande förfarande kan vara aktuellt för detta kostnadsslag.	42 000	42 000	42 000	**126 000**
Resor – biljetter och övriga resekostnader (logi, hyra bil etc.)	40 000	40 000	40 000	**120 000**
Lokaler T.ex. lokalhyra i samband med möten, seminarier och andra lokalhyror som projektet disponerar under projektperioden.	50 000	50 000	50 000	**150 000**
Investeringar Investeringar kan man få stöd för om de är nödvändiga för projektets genomförande, godkända och budgeterade i beslutet, t ex maskiner/utrustning/inventarier, byggnader som är kopplade till projektet och som är avsedda för stadigvarande bruk, dvs. inte av karaktären förbrukningsinventarier.				**0**
Övriga kostnader Till exempel marknadsföring, material, kommunikationsinsatser, extern representation etc.	93 333	93 334	93 333	**280 000**
Offentligt bidrag i annat än pengar, kostnad Här anges beräknad arbetstid och lönekostnader för personer som arbetar inom projektet men som inte är anställda av projektägaren eller samverkanspart, utan av annan offentlig organisation. Kostnaden ska motsvara den faktiska lönen inklusive lönebikostnader. Det kan också handla om ex. lokaler, maskiner, utrustning etc. som ställs till projektets förfogande. Ange uppskattat värde.	52 800	52 800	52 800	**158 400**
Privat bidrag i annat än pengar, kostnad Här anges beräknad arbetstid och lönekostnader för personer som arbetar inom projektet men som inte är anställda av projektägaren eller samverkanspart, utan av annan privat aktör. Kostnaden ska motsvara den faktiska lönen inklusive lönebikostnader. Här avses även privat obetalt arbete, dvs. arbetstid från deltagande företag eller obetalt arbete som utförs av privatpersoner eller organisationer inom privat sektor. Obetalt arbete/ideellt arbete värderas till högst 330 kronor per timme. Det kan också handla om ex. lokaler, maskiner, utrustning etc som ställs till projektets förfogande. Ange uppskattat värde.	179 400	179 400	179 400	**538 200**
Summa totala kostnader	**1 751 053**	**2 009 758**	**2 009 757**	**5 770 568**

23. Finansiering

I tabellen för finansiering nedan redovisas de medel som finansiärer, såväl offentliga som privata, planerar att bidra med för att täcka de kostnader som specificerats under punkt 22 (kostnadsbudget). Detta innefattar även det sökta stödet från Västra Götalandsregionen. I posten privat kontantfinansiering ingår även eventuella förväntade projektintäkter (t ex deltagaravgifter). Finansieringen ska, förutom per år, fördelas utifrån om det är kontant- eller bidrag i annat än pengar. Kontrollera att summan för total finansiering är lika stor som summan för totala kostnader. Vid samverkansprojekt med samverkansavtal mellan parterna och där parterna själva medfinansierar projektet, redovisas alltid dessa medel som kontant finansiering på punkt 23.1.

23.1 Kontant finansiering per finansiär	**År 20**	**År 20**	**År 20**	**Totalt**
Offentlig kontantfinansiering				
Fyrbodals kommunalförbund	300 000	400 000	400 000	**1 100 000**
Västra Götalandsregionen	688 854	837 557	837 557	**2 363 968**
Vänersborgs kommun	200 000	200 000	200 000	**600 000**
				0
				0
				0
Privat kontantfinansiering				
Gröna klustret Nuntorp	230 000	240 000	240 000	**710 000**
Dalslands Sparbank	100 000	100 000	100 000	**300 000**
				0
				0
				0
				0
Summa total kontant finansiering	**1 518 854**	**1 777 557**	**1 777 557**	**5 073 968**
23.2 Bidrag i annat än pengar, finansiering				
Offentligt bidrag i annat än pengar, finansiering Här anges beräknad arbetstid och lönekostnader för personer som arbetar inom projektet men som inte är anställda av projektägaren eller samverkanspart, utan av annan offentlig organisation. Kostnaden ska motsvara den faktiska lönen inklusive lönebikostnader. Det kan också handla om exempelvis lokaler, maskiner, utrustning etc som ställs till projektets förfogande. Ange uppskattat värde. Kontrollera att det är samma belopp på kostnads- respektive finansieringssidan.				
Vänersborgs kommun	52 800	52 800	52 800	**158 400**
				0
Privat bidrag i annat än pengar, finansiering Här anges beräknad arbetstid och lönekostnader för personer som arbetar inom projektet men som inte är anställda av projektägaren eller samverkanspart, utan av annan privat aktör/organisation. Kostnaden ska motsvara den faktiska lönen inklusive lönebikostnader. Här avses även privat obetalt arbete, dvs. nedlagd tid från deltagande företag eller obetalt arbete som utförs av privatpersoner eller organisationer inom privat sektor. Obetalt arbete/ideellt arbete värderas till högst 330 kronor per timme. Det kan också handla om exempelvis lokaler, maskiner, utrustning etc som ställs till projektets förfogande. Ange uppskattat värde. Kontrollera att det är samma belopp på kostnads- respektive finansieringssidan.				
se spec ovan	179 400	179 400	179 400	**538 200**
				0
Summa totalt bidrag i annat än pengar, finansiering	**232 200**	**232 200**	**232 200**	**696 600**
Summa total finansiering	**1 751 054**	**2 009 757**	**2 009 757**	**5 770 568**

24. Underskrift		
Undertecknad försäkrar att de uppgifter som lämnas i ansökan inklusive bilagor är riktiga. Vidare intygas att inga andra offentliga stöd, utöver de i denna ansökan redovisade, finansierar detta projekts kostnader. Samtidigt medges att projektansökan får tas upp och diskuteras med berörda parter i regionen samt att sökandens kreditgivare och revisorer får lämna information som är nödvändig för bedömning av ansökan och den fortsatta hanteringen av projektstödet.		
		Martin Carling
Datum	Underskrift av behörig firmatecknare	Namnförtydligande

Information gällande behandling av personuppgifter

Observera att en ansökan och övriga handlingar som kommer in till Västra Götalandsregionen blir allmänna handlingar. Det kan betyda att vem som helst har rätt att läsa handlingarna.

När din ansökan registreras betraktas det som en behandling av personuppgifter enligt GDPR. Lagen innehåller bestämmelser som syftar till att skydda privatpersoner mot att den personliga integriteten kränks när personuppgifter behandlas. De personuppgifter som behandlas är de uppgifter som matas in i detta formulär i samband med ansökan. Personuppgifterna lagras och behandlas i datasystem för att administrera ansökningarna.

Du har rätt att när som helst begära rättelse av eventuellt ändrade eller felaktiga uppgifter. Begäran görs hos personuppgiftsansvarig via myndighetsbrevlåda: miljo-och.regionutvecklingsnamnd@vgregion.se (miljö- och regionutvecklingsnämnden) eller infrastruktur-och.kollektivtrafiknamnd@vgregion.se (infrastuktur- och kollektivtrafiknämnden).
Du har också rätt att kostnadsfritt en gång per kalenderår få information om vilka personuppgifter som behandlas.

☒ Jag godkänner att personuppgifterna även kan användas för inbjudan till utbildningar och för utskick av information.

Indikatorer för projekt

De indikatorer som ska användas under punkt 12 i ansökan återfinns nedan.

Indikator	Definition och kommentar
Antal individer i entreprenörsfrämjande aktiviteter	Entreprenörsfrämjande aktiviteter ska ha fokus på att deltagarna får ökad kunskap i entreprenörskap med fokus på företagande. Det kan handla om seminarier, möten och nätverksträffar. För entreprenörskap som lärande använd istället ”Antal individer i kompetensutvecklingsinsats”.
Antal individer som får rådgivning	Här avses rådgivning inom entreprenörskap och företagande. Det kan även handla om nyföretagarrådgivning, innovationsrådgivning m.m. Om det är företag som är målgrupper för rådgivningen ska indikatorn Antal företag som får rådgivning användas.
Antal individer i kompetensutvecklingsinsats	Kompetensutvecklingsinsatser är av karaktären utbildning eller kurs, dvs inte möten eller seminarier.
Antal företag som får rådgivning	Indikatorn avser rådgivning till befintliga företag. Det kan handla om att utveckla sitt företag, innovationsrådgivning m.m. Ange i projektbeskrivningen om företagen tidigare har fått rådgivning eller inte av sökande.
Antal företag som utvecklar produkter	Indikatorn mäter antal företag som deltagit i produktutveckling eller innovationsutveckling. Produkter kan vara materiella eller immateriella (inklusive tjänster) Även organisatoriska innovationer ingår. Processinnovationer är inkluderade om de bidrar till utveckling av produkten.
Antal privata och/eller offentliga företag och organisationer som samverkar	Indikatorn ska användas av projekt vars huvudsyfte är att samverka, d.v.s. där själva samverkan är ett resultat. I projektbeskrivningen ska det tydligt framgå syftet med samverkan, vilket mervärde som skapas samt vilken typ av företag och organisationer som förväntas ingå. Fördela utifrån antal företag, antal universitet/högskolor, antal forskningsinstitut, antal kommuner, antal kommunalförbund och Västra Götalandsregionen, antal andra offentliga och antal övriga t.ex. ideella organisationer.
Organisationer och företag som deltar i internationella FoI-program	Med delta avses att medverka i ett internationellt FoI-projekt alt. att vara med i en ansökan som har sökt medel från ett internationellt FoI-program. Ange syfte i projektbeskrivningen. Ange även om någon av aktörerna förväntas leda projektet och om projektet inkluderar företag och organisationer i Västra Götaland som inte tidigare har deltagit i internationella FoI-program.
Ökade arbetstillfällen (årsarbetskrafter)	Antalet nya arbetstillfällen till följd av insatser som genomförs räknat i heltidsanställningar. Indikatorn ska fånga upp den del av ökningen av arbetstillfällen som är en direkt följd av projektet. Anställda som arbetar i projektet ska inte inräknas.
Antal nya metoder, verktyg och arbetssätt	I projektbeskrivningen ska det tydligt framgå vilken typ av metod, verktyg eller arbetssätt som avses utvecklas samt hur den/dessa mervärden bedöms och hur den/de ligger i linje med projektets uppsatta mål.
Antal nya eller utvecklade produkter som har kommersialiserats	Indikatorn mäter antal produkter som utvecklats inom ramen för en insats och som har introducerats på marknaden/kommersialiserats. Produkter kan vara materiella eller immateriella (inklusive tjänster) Processinnovationer är inkluderade om de bidrar till utveckling av produkten.
Antal nya företag	Antal nya företag som startats till följd av insatser som genomförs inom projektet. Antalet ska kunna redovisas när projektet slutrapporteras. Genomförs aktiviteter som kommer resultera i nya företag på längre sikt kan detta anges i ansökan under Övergripande mål och långsiktiga effekter.
Antal test- och demonstrationsarenor	Avser test- och demonstrationsarenor där nya idéer omsätts i praktiken.

gröna klustret
Nuntorp
EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska struktur- och investeringsfonderna

Vi stärker de gröna näringarna!

Lantbruk - Livsmedel - Grön energi - Skog

gröna klustret Nuntorp

Kompetensutveckling

Idé- och projektutveckling
Attrahera kapital

MÅL

Grön omställning och ökad konkurrenskraft.

- Nya affärsmodeller och cirkulära system
- Ökad kunskap och kompetensförsörjning
- Diversifiering, förädling

Identifiera behov, nyttja lokalt engagemang, identifiera utvecklingsmöjligheter och outnyttjad potential. Nätverksbyggande. Sprida resultat.

Långsiktiga effekter

- Skapa ett mer robust näringsliv kopplat till de gröna näringarna
- Öka bioekonomin
- Bidra till det hållbara samhället

Ex. kommande event

- 5 mars: Kurs ympning av fruktträd för fler sorter
- 7 mars: Mer kolinlaging i jordbruket – Hur?
- 13 mars: Havre – en gröda med många nyttor!
- 16 mars Kurs för motorsågskörkort AB
- 21 mars: Förebygg skogsbrand (Dingle)
- 22 mars: Förbättrad bördighet trots mindre insatsmedel?
- 23 mars: Kurs beskärning av fruktträd
- 24 mars: Slutseminarium Lokalproducerat på bordet
- Maj: prova på kurs Mathantverk
- Agroturism
- Fältvandringar och studiebesök

Idé och projektutveckling

- Test- och demonstrationsanläggning landbaserad fiskodling
- Utökad produktion av biogas i Fyrbodal
- Solpaneler och markutnyttjande
- Stärkt krisberedskap i livsmedelskedjan
- Biokol – jordförbättring och fodertillsats?
- Framtidens grödor
- Ökad andel lokalproducerade produkter
- Ökad andel proteingrödor

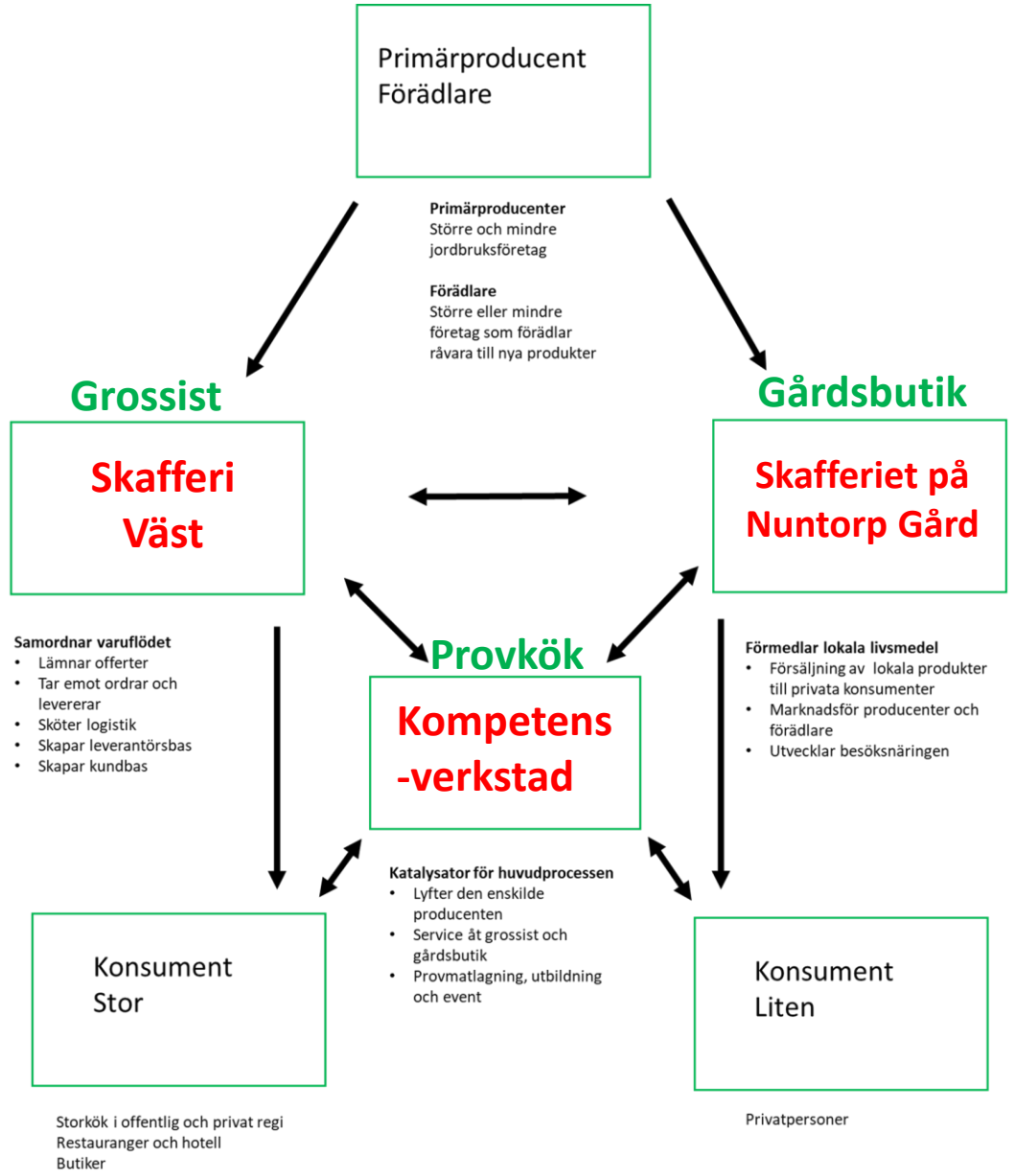

Utvecklingsprojekt i Fyrbodal genom Gröna klustret

Projekt 2018-2023	Projektbudget	Varav Gröna Klustret
Gröna näringar, integration	2 073 720	2 073 720
Lokal produktion till lokal konsumtion	150 000	150 000
Mötesplats skog och trä	120 000	120 000
Leader Gröna klustret Nuntorp	2 900 000	2 900 000
Lokal produktion och förädling av frysta grönskördade bönor	3 500 000	1 500 000
Lokalproducerat på bordet	3 000 000	3 000 000
Mötesplats Gröna Klustret I	1 000 000	1 000 000
Gröna klustren Sverige	5 000 000	150 000
Förprojekt Skoglig plattform i Väst	1 300 000	1 300 000
Hållbar platsutveckling Vänersborg – lokal mat	2 250 000	150 000
Arena skog	16 031 000	7 024 000
Totalt	**37 324 720**	**19 367 720**

Lokalproducerat på bordet

Etablera en arena där samarbetsformer utvecklas för att lokala producenter ska nå ut med sina produkter

grönaklustret Nuntorp

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Europa investerar i landsbygdsområden

Resultat lokalproducerat på bordet

- Grossistverksamhet Skafferi Väst etablerat
- Dalslandskommunerna, Säffle och Vänersborg köper 15-20% av sitt behov till storkök från lokala gårdar
- Gårdsbutik Skafferiet på Nuntorp Gård
- Kompetensverkstad etablerat, utbildning storkök
- Nätverk mellan olika aktörer i branschen har skapats

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Europa investerar i landsbygdsområden

ARENA SKOG – nytt projekt 2023!

- Tre år
- 16 miljoner
- Skogsprogrammet Västra Götaland
- Utveckla skogsägandet och nyttjande av skogsmarken
- Etablera Arena Skog

ARENA SKOG – nytt projekt 2023!

Aktiviteter och insatser

- Dialog kring skogens värde- och målkonflikter
- Skogsevent
- Hållbart skogsbruk
- Nya Affärsmöjligheter
- Långsiktig kompetensförsörjning
- Hållbara transporter o logistik
- Jämställhet och arbetsmiljö

Test- och demoanläggning Landbaserad fiskodling på Nuntorp

gröna klustret Nuntorp

Mål

- Bygga en test- och demoanläggning
- Ge information och kompetens till lantbrukare
- Möjliggöra småskaliga tester
- Etablera en fungerande värdekedja
- Etablera en utbildning

  om fiskodling

§ 45

Ansökan om verksamhetsbidrag Funktionsrätt Vänersborg för åren 2023-2026

KS 2023/98

Beslut

1. Kommunstyrelsen godkänner Överenskommelse om verksamhetsbidrag 2023–2026.
2. Kommunstyrelsen höjer verksamhetsbidraget till Funktionsrätt Vänersborg till 175 000 kronor per år.
3. Verksamhetsbidraget finansieras ur ordinarie budget med 150 000 kronor. Resterande 25 000 finansieras ur kommunstyrelsens förfogandeanslag för 2023, tillgängliga medel uppgår till ca 4 789 000 kronor.

Sammanfattning av ärendet

Funktionsrätt Vänersborg äskar om höjt verksamhetsbidrag från kommunstyrelsen inför kommande mandatperiod 2023–2026, från 150 000 kronor per år till 250 000 kronor per år, med hänvisning till ökade verksamhetskostnader och att man fullgjort överenskomna åtaganden gentemot kommunen. Detta bekräftas av ansvarig handläggare.

Vänersborgs kommun värdesätter det samarbete som finns mellan kommunen och Funktionsrätt Vänersborg och förlänger därför överenskommelsen mellan Vänersborgs kommun och Funktionsrätt Vänersborg. Man höjer även verksamhetsbidraget till 175 000 kronor per år.

Verksamhetsbidraget finansieras ur ordinarie budget med 150 000 kronor. Resterande 25 000 finansieras ur kommunstyrelsens förfogandeanslag för 2023.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-01-27
- Förslag till överenskommelse om verksamhetsbidrag 2023-2026
- Ansökan om verksamhetsbidrag Funktionsrätt Vänersborg för åren 2023-2026

2023-02-14 Dnr: KS 2023/98

Handläggare
Erika Johansson
erika.johansson@vanersborg.se

Mottagare
Funktionsrätt Vänersborg

Svar på ansökan om verksamhetsbidrag till Funktionsrätt Vänersborg

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen godkänner Överenskommelse om verksamhetsbidrag 2023–2026.
2. Kommunstyrelsen höjer verksamhetsbidraget till Funktionsrätt Vänersborg till 175 000 kronor per år.
3. Verksamhetsbidraget finansieras ur ordinarie budget med 150 000 kronor. Resterande 25 000 finansieras ur kommunstyrelsens förfogandeanslag för 2023, tillgängliga medel uppgår till ca 4 789 000 kronor.

Sammanfattning av ärendet

Funktionsrätt Vänersborg äskar om höjt verksamhetsbidrag från kommunstyrelsen inför kommande mandatperiod 2023–2026, från 150 000 kronor per år till 250 000 kronor per år, med hänvisning till ökade verksamhetskostnader och att man fullgjort överenskomna åtaganden gentemot kommunen. Detta bekräftas av ansvarig handläggare.

Vänersborgs kommun värdesätter det samarbete som finns mellan kommunen och Funktionsrätt Vänersborg och förlänger därför överenskommelsen mellan Vänersborgs kommun och Funktionsrätt Vänersborg. Man höjer även verksamhetsbidraget till 175 000 kronor per år.

Verksamhetsbidraget finansieras ur ordinarie budget med 150 000 kronor. Resterande 25 000 finansieras ur kommunstyrelsens förfogandeanslag för 2023.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Funktionsrätt Vänersborg har under mandatperioden 2019–2022 fått 150 000 kronor per år i verksamhetsbidrag från kommunstyrelsen. Inför kommande mandatperiod har Funktionsrätt Vänersborg inkommit med en ansökan om höjt verksamhetsbidrag. Man äskar om att få ett bidrag på totalt 250 000 kronor per år under mandatperioden 2023–2026.

Man grundar förfrågan på att bland annat lönekostnader, hyra och el har ökat och att det kommer bli svårt att upprätthålla verksamheten som den ser ut idag där samordningen av funktionshinderföreningar och samarbete med kommunen är viktiga delar. Alla pengar som kommer in till Funktionsrätt Vänersborg går till verksamheten och

styrelseledamöter och ersättare arbetar ideellt. Så även i senaste årets framtagande av funktionshinderprogram.

Tidigare verksamhetsbidrag om 150 000 kronor per år regleras av Överenskommelse om verksamhetsbidrag 2019–2022 och avser samarbete mellan Vänersborgs kommun och Funktionsrätt Vänersborg i syfte att skapa ett gott och starkt samarbete parterna emellan. Enligt ansvarig handläggare på kommunstyrelseförvaltningen har Funktionsrätt Vänersborg fullgjort sina åtagande i enlighet med överenskommelsen, och samordnat funktionshinderorganisationerna och kanaliserat frågor från och till funktionshinderorganisationerna samt utsett representanter till kommunala rådet för funktionshinderfrågor. Man har även lämnat in bokslut, årsredovisning, revisorernas berättelse samt en rapport över fullföljda åtaganden enligt ovan.

Vänersborgs kommun värdesätter det samarbete som finns mellan kommunen och Funktionsrätt Vänersborg och förlänger därför överenskommelsen. Utifrån framförda behov om ökade kostnader beviljar kommunstyrelsen Funktionsrätt Vänersborg ytterligare 25 000 kronor så att verksamhetsbidraget uppgår till totalt 175 000 kronor per år. Verksamhetsbidraget finansieras ur ordinarie budget med 150 000 kronor. Resterande 25 000 finansieras ur kommunstyrelsens förfogandeanslag för 2023.

Beredning

Ärendet har beretts av handläggare med strategiskt ansvar för funktionshinderfrågorna med samordnande ansvar för kommunala rådet för funktionshinderfrågor.

Underlag

Överenskommelse om verksamhetsbidrag 2019–2022

Jenny Broberg Kudryk

Avdelningen för hållbar utveckling

Bilagor

Funktionsrätt Vänersborgs skrivelse till kommunstyrelsen, Vänersborgs kommun 2023-01-12

Överenskommelse om verksamhetsbidrag 2023–2026.

Sändlista

Funktionsrätt Vänersborg
Kommunala rådet för funktionshinderfrågor
Ekonomikontoret

Överenskommelse om verksamhetsbidrag 2023-2026

1 § **Parter**

Överenskommelsen avser samarbete mellan Vänersborgs kommun (organisationsnummer: 212000-1538) och Funktionsrätt Vänersborg (organisationsnummer: 862500-4083)

2 § **Syfte**

Överenskommelsen syftar till att skapa ett gott och starkt samarbete mellan Vänersborgs kommun och Funktionsrätt Vänersborg, vilken samordnar medlemsorganisationer med syfte att ge människor med funktionsnedsättning full delaktighet och jämlikhet på samhällets alla områden.

3 § **Giltighet**

Överenskommelsen gäller 2023-2026.

4 § **Åtaganden**

Funktionsrätt Vänersborg åtar sig att:

- Samordna alla funktionshinderorganisationer verksamma i Vänersborgs kommun
- Kanalisera frågor från och till funktionshinderorganisationer i Vänersborgs kommun som väljer att inte vara med i Funktionsrätt Vänersborg
- Utse representanter till Kommunala Rådet för funktionshinderfrågor (KFR)

5 § **Återkoppling**

Funktionsrätt Vänersborg ska årligen, senast innan april månads utgång till kommunen inkomma med:

- Föreningens senaste bokslut och årsredovisning samt revisorernas berättelse för verksamhetsåret
- Rapport över hur åtagandet enligt 4 § genomförts under verksamhetsåret

6 § **Ersättning och betalningsvillkor**

Vänersborgs kommun ger ett bidrag till Funktionsrätt Vänersborg med 175 000 kr per år under förutsättning att Funktionsrätt Vänersborg uppfyllt 5 § och att Vänersborgs kommun godkänt den rapport som omnämns i 5 §.

Betalning sker 30 juni månad varje år efter faktura märkt med beställar-ID 20001 från Funktionsrätt Vänersborg.

7 § **Brott mot överenskommelsen**

Om Funktionsrätt Vänersborg inte utför sina åtaganden enligt denna överenskommelse kan denna hävas med omedelbar verkan. Vänersborgs kommun har företräde vid överenskommelsens tolkning.

8 § **Överenskommelsen**

Överenskommelsen har upprättats i två likalydande exemplar varav parterna har tagit var sitt.

Vänersborg den

……...
Benny Augustsson
Kommunstyrelsens ordförande
Vänersborgs kommun

Vänersborg den

……...
Carina Håkansson
Ordförande Funktionsrätt Vänersborg

Funktionsrätt
Vänersborg
Funktionshinderföreningar i samverkan

Vänersborg 2023-01-09

Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen
2023 -01- 12
Dnr: 2023/98

Till Kommunstyrelsen
Vänersborgs kommun

Vänersborgs kommun har under många år tidigare bidragit till funktionshinderrörelsen, från början HSO, numera Funktionsrätt Vänersborg, så vi hoppas att Vänersborgs kommun fortfarande anser att funktionshinderrörelsen är en viktig kugge i arbetet med tillgänglighet och social inkludering med mera och därför bidrar även kommande år under nästa mandatperiod.

Under mandatperioden 2019 - 2022 har Funktionsrätt Vänersborg fått bidrag till verksamheten med 150 000 kronor per år.

I och med att allt har blivit dyrare, skulle vi behöva mer pengar under mandatperioden 2023 – 2026. Lönekostnaderna stiger, hyran ökar, elkostnaderna har rusat i höjden med mera. Vi har ju även andra nödvändiga utgifter för telefon, bankgirot, för bokföringsprogram, materialkostnader samt en del andra utgifter.

Vi har endast medlemsintäkterna från våra medlemsföreningar, för närvarande 600 kronor per förening och år, och bidraget från Vänersborgs kommun att använda till alla utgifter. Eftersom vi inte har några personer som medlemmar, utan bara föreningar, kan vi inte söka andra bidrag. Dessa är ju baserade på antal medlemmar.

Vår kanslist behöver ha en skälig lön och vi får lönebidrag för henne till viss del, men Arbetsförmedlingen har sänkt bidraget och det täcker inte på långa vägar vad lönekostnaderna tillsammans med sociala avgifter och försäkringar hamnar på.

Vår kanslist Hasna fungerar som navet i hjulet eller spindeln i nätet i Funktionsrätt Vänersborg. Om vi inte har råd att behålla henne eller vår lokal kommer hela funktionshinderrörelsen i Vänersborg att fallera! Vi kommer inte att kunna bidra till samarbetet med kommunen på det sätt som det har fungerat i många år med Funktionsrätts styrelse, ordförandemöten, KRF eller granskningsgruppen.

Kronogatan 2
462 30 Vänersborg

E-post: funktionsratt.vanersborg@gmail.com

Tfn: 0735155777
Bankgiro: 207-1751
Org. nr 862500-6807

Funktionsrätt
Vänersborg
Funktionshinderföreningar i samverkan

Vi har ju också en samordnande roll när det gäller alla funktionshinderföreningar som är medlemmar i Funktionsrätt i Vänersborgs kommun samt de föreningar som inte är medlemmar. I övrigt har vi också en representant i gruppen VIN, Våld i nära relationer. Hon informerar oss om arbetet i den gruppen på våra ordförandemöten.

Vi vill också poängtera att vi fem styrelseledamöter plus tre ersättare i Funktionsrätts styrelse aldrig någonsin har tagit ut något arvode eller ens reseersättning för allt arbete vi lägger ner. Vi arbetar helt ideellt. De pengar vi får in går till verksamheten, lönekostnader, hyreskostnader och andra nödvändiga utgifter.

Under den här mandatperioden har vi inte heller fått något arvode från Vänersborgs kommun för att delta i KRF, Kommunala Rådet för Funktionshinderfrågor, eller för Granskningsgruppen, vilket vi fått tidigare.

I år har vi dessutom haft väldigt många extra möten i och med att vi är rådgivande i framtagandet av den Funktionshinderplan som Vänersborgs kommun håller på att ta fram. Vår kanslist Hasna har också deltagit i flera möten med representanter från kommunen med planering inför de medborgardialoger som har genomförts.

Eftersom kommundirektören har gett Erika Johansson i uppdrag att ta fram en funktionshinderplan i samarbete med tjänstemän, politiker och representanter från oss i funktionshinderorganisationerna, så tycker vi att det borde vara angeläget för Vänersborgs kommun att vi i Funktionsrätt Vänersborg kan fortsätta att bedriva vår verksamhet och delta i KRF och andra aktiviteter tillsammans med kommunen.

Vi äskar om att få ett bidrag med 250 000 kronor per år för nästa mandatperiod.

Vi behöver få besked snarast möjligt om vi får bidrag, eftersom vi annars måste vidta åtgärder för att minimera våra utgifter. Vi har lämnat in en redogörelse till Erika Johansson senast den 30 april varje år och har sedan fått bidraget utbetalt i juni.

Med vänliga hälsningar

[redacted]

Styrelsen för Funktionsrätt Vänersborg/
Carina Håkansson
Ordförande

Kronogatan 2
462 30 Vänersborg

E-post: funktionsratt.vanersborg@gmail.com

Tfn: 0735155777
Bankgiro: 207-1751
Org. nr 862500-6807

Överenskommelse om verksamhetsbidrag 2019-2022

1 § **Parter**
Överenskommelsen avser samarbete mellan Vänersborgs kommun (organisationsnummer: 212000-1538) och Funktionsrätt Vänersborg (organisationsnummer: 862500-4083)

2 § **Syfte**
Överenskommelsen syftar till att skapa ett gott och starkt samarbete mellan Vänersborgs kommun och Funktionsrätt Vänersborg, vilken samordnar medlemsorganisationer med syfte att ge människor med funktionsnedsättning full delaktighet och jämlikhet på samhällets alla områden.

3 § **Giltighet**
Överenskommelsen gäller 2019-2022.

4 § **Åtaganden**
Funktionsrätt Vänersborg åtar sig att:

- Samordna alla funktionshinderorganisationer verksamma i Vänersborgs kommun
- Kanalisera frågor från och till funktionshinderorganisationer i Vänersborgs kommun som väljer att inte vara med i Funktionsrätt Vänersborg
- Utse representanter till Kommunala Rådet för funktionshinderfrågor (KFR)

5 § **Återkoppling**
Funktionsrätt Vänersborg ska årligen, senast innan april månads utgång till kommunen inkomma med:

- Föreningens senaste bokslut och årsredovisning samt revisorernas berättelse för verksamhetsåret
- Rapport över hur åtagandet enligt 4 § genomförts under verksamhetsåret

6 § **Ersättning och betalningsvillkor**
Vänersborgs kommun ger ett bidrag till Funktionsrätt Vänersborg med 150 000 kr per år under förutsättning att Funktionsrätt Vänersborg uppfyllt 5 § och att Vänersborgs kommun godkänt den rapport som omnämns i 5 §.

Betalning sker 30 juni månad varje år efter faktura märkt med beställar-ID 20001 från Funktionsrätt Vänersborg.

7 § **Brott mot överenskommelsen**
Om Funktionsrätt Vänersborg inte utför sina åtaganden enligt denna överenskommelse kan denna hävas med omedelbar verkan. Vänersborgs kommun har företräde vid överenskommelsens tolkning.

8 § **Överenskommelsen**
Överenskommelsen har upprättats i två likalydande exemplar varav parterna har tagit var sitt.

Vänersborg den

.....
Benny Augustsson
Kommunstyrelsens ordförande
Vänersborgs kommun

Vänersborg den

.....
Carina Håkansson
Ordförande Funktionsrätt Vänersborg

§ 46

Begäran från samhällsbyggnadsnämnden om tilläggsbudget till investeringsbudget 2023

KS 2023/310

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar att bevilja samhällsbyggnadsnämnden 37 175 tkr i tilläggsbudget i investeringsbudget 2023 fördelade till respektive investeringsprojekt enligt nämndens förslag. Finansiering kan ske genom ökad upplåning.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden begär sammanlagt 37 175 tkr i tilläggsbudget i investeringsbudgeten för 2023. Det avser projekt som är påbörjade innan 2023 och som kommer att fortskrida under 2023 och behöver utnyttja den del av budgeten som återstår för respektive projekt.

Mål- och resursplan 2023 innehåller investerings- och exploateringsbudget om 485 500 tkr. Under hösten 2022 beslutade kommunfullmäktige att avsätta ytterligare 16 000 tkr till projektet Holmängenskolan. Inklusive samhällsbyggnadsnämndens begäran om tilläggsbudget uppgår investeringsbudget 2023 till 538 675 tkr. Då det är en mycket hög nivå kan det bli nödvändigt att flytta fram projekt i budget 2023 till kommande år.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-02-17
- Begäran om tilläggsbudget samt omfördelning av budget avseende investeringar år 2023

2023-02-17 Dnr: KS 2023/310

Handläggare
Ewa Lundqvist
ewa.lundqvist@vanersborg.se
0521-721155

Mottagare
kommunstyrelsen

Begäran från samhällsbyggnadsnämnden om tilläggsbudget till investeringsbudget 2023

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att bevilja samhällsbyggnadsnämnden 37 175 tkr i tilläggsbudget i investeringsbudget 2023 fördelade till respektive investeringsprojekt enligt nämndens förslag. Finansiering kan ske genom ökad upplåning.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden begär sammanlagt 37 175 tkr i tilläggsbudget i investeringsbudgeten för 2023. Det avser projekt som är påbörjade innan 2023 och som kommer att fortskrida under 2023 och behöver utnyttja den del av budgeten som återstår för respektive projekt.

Mål- och resursplan 2023 innehåller investerings- och exploateringsbudget om 485 500 tkr. Under hösten 2022 beslutade kommunfullmäktige att avsätta ytterligare 16 000 tkr till projektet Holmängenskolan. Inklusive samhällsbyggnadsnämndens begäran om tilläggsbudget uppgår investeringsbudget 2023 till 538 675 tkr. Då det är en mycket hög nivå kan det bli nödvändigt att flytta fram projekt i budget 2023 till kommande år.

Underlag

Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2023-01-26 § 8

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Ekonomikontoret

§ 8

Begäran om tilläggsbudget samt budget avseende investeringar år 2023

SBN 2022/7

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige besluta att samhällsbyggnadsnämnden beviljas tilläggsbudget avseende investeringar under år 2023 till ett belopp av 37 175 tkr i enlighet med förvaltningens upprättade förslag, daterat 2023-01-12.

Sammanfattning av ärendet

Totalt föreslagen tilläggsbudget 2023 för samhällsbyggnadsnämnden uppgår till 37 175 tkr. Projekt som är påbörjade innan år 2023 och som kommer att fortskrida under år 2023 behöver få utnyttja den del av budgeten som återstår för respektive projekt. För flera pågående projekt har eventuella förseningar helt eller delvis redan hanterats i Mål- och resursplan 2023, och därför behöver tilläggsbudget inte begäras, trots större budgetavvikelser i vissa projekt för år 2022.

Beredning har skett inom samhällsbyggnadsnämndens ledningsteam. Information och dialog om investering- och exploateringsbudget har skett i samband med presidieöverläggning med kommunstyrelsens arbetsutskott om investerings- och exploateringsbudget 2022-12-06.

Den totalt föreslagna tilläggsbudgeten för år 2023 är fördelad enligt följande:

Samhällsbyggnadsnämnden	**Tilläggsbudget 2023**
Gatuenheten	4 695
Fastighet	8 585
Exploatering	9 985
Kretslopp och Vatten	13 910
Summa samhällsbyggnadsnämnden	**37 175**

I beslutad mål- och resursplan 2023 så har samhällsbyggnadsnämnden en investeringsbudget om totalt 459 700 tkr. Med tilläggsbudget ökar investeringsplanen 2023 till totalt 496 875 tkr.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-01-18

Sändlista

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige
Samhällsbyggnadsförvaltningen ledningsteam
Ekonom

2023-01-18 Dnr: SBN 2022/7

Handläggare
Clara Sannemalm
clara.sannemalm@vanersborg.se
0521-72 12 59

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Begäran om tilläggsbudget samt budget avseende investeringar år 2023

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige besluta att samhällsbyggnadsnämnden beviljas tilläggsbudget avseende investeringar under år 2023 till ett belopp av 37 175 tkr i enlighet med förvaltningens upprättade förslag, daterat 2023-01-12.

Sammanfattning av ärendet

Totalt föreslagen tilläggsbudget 2023 för samhällsbyggnadsnämnden uppgår till 37 175 tkr. Projekt som är påbörjade innan år 2023 och som kommer att fortskrida under år 2023 behöver få utnyttja den del av budgeten som återstår för respektive projekt. För flera pågående projekt har eventuella förseningar helt eller delvis redan hanterats i Mål- och resursplan 2023, och därför behöver tilläggsbudget inte begäras, trots större budgetavvikelser i vissa projekt för år 2022.

Beredning har skett inom samhällsbyggnadsnämndens ledningsteam. Information och dialog om investering- och exploateringsbudget har skett i samband med presidieöverläggning med kommunstyrelsens arbetsutskott om investerings- och exploateringsbudget 2022-12-06.

Den totalt föreslagna tilläggsbudgeten för år 2023 är fördelad enligt följande:

Samhällsbyggnadsnämnden	**Tilläggsbudget 2023**
Gatuenheten	4 695
Fastighet	8 585
Exploatering	9 985
Kretslopp och Vatten	13 910
Summa samhällsbyggnadsnämnden	**37 175**

I beslutad mål- och resursplan 2023 så har samhällsbyggnadsnämnden en investeringsbudget om totalt 459 700 tkr. Med tilläggsbudget ökar investeringsplanen 2023 till totalt 496 875 tkr.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Fastighetsverksamheten

Av den totalt föreslagna tilläggsbudgeten för pågående investeringar utgör fastighetsinvesteringarnas del 8 585 tkr. Den nya mötessalen bidrar till en större del av totalen med en föreslagen tilläggsbudget om 3 635 tkr. Mötessalen har till större del färdigställts under 2022 men tilläggsbudget 2023 behövs för att slutföra projektet. Projektet kommunhus, innergård som hänger ihop med nya mötessalen för har en föreslagen tilläggsbudget om 500 tkr motsvararande budgetdifferensen för år 2022.

Projekt för underhåll- och verksamhetsanpassning av kulturhuset har startat upp under 2022, men avviker från budget med 1 214 tkr för helåret vilket motsvarar föreslagen tilläggsbudget för 2023.

Projektet Villa Björkås har försenats då det har pågått en utredning om hur belysning bör utformas utifrån det biotopskydd som råder i området. Beslut från Länsstyrelsen har fördröjt nuvarande tidsplan och innehöll krav som innebar att underlag för projekten behövde omarbetas. Kontrakt med leverantör har upprättats under hösten och projektet förväntas starta igång 2023. Projektet har en föreslagen tilläggsbudget om 1 450 tkr motsvarande 2022 års budgetdifferens.

Multikök Torpa har nästintill färdigställts under 2022 men ett par delar återstod att åtgärda vid årets slut. Där av behövs en tilläggsbudget om 500 tkr för år 2023.

Investeringsunderhåll av Prästgården i Vassända har en föreslagen tilläggsbudget om 800 tkr för år 2023 vilket motsvarar budgetavvikelsen för 2022. Projektet påbörjades under hösten men drabbades av vissa fördröjningar hos entreprenaden, därav försenas projektet till år 2023.

Fastighet (tkr)	Budget 2022	Totalt utfall 2022	Budgetdifferens 2022	Tilläggsbudget 2023
Ny mötessal	46 600	42 965	3 635	3 635
Kommunhus, innergård	500	0	500	500
Kulturhuset	2 000	786	1 214	1 200
Öxnereds skola	40 000	35 272	4 728	500
Villa Björkås	1 463	12	1 451	1 450
Multikök Torpa	1 500	677	823	500
Prästgården underhåll	800	0	800	800
Summa fastighet	**92 863**	**79 711**	**13 152**	**8 585**

Gatuenheten

Gatuenhetens föreslagna tilläggsbudget för 2023 uppgår till 4 695 tkr. Det projekt som främst bidrar till förslaget är gång- och cykelväg Vänersborg-Frändefors som har försenats beroende på att man inväntar beslut i pågående rättsprocess. Därför föreslås tilläggsbudget om 2 970 tkr år 2023 motsvarande budgetdifferensen 2022.

Gång- och cykelväg Vassbottenleden har en budgetavvikelse för året om 2 696 tkr men föreslagen tilläggsbudget uppgår endast till 600 tkr av avvikelsen. Orsaken till det är att detaljplanen har förändrats efter att budget beslutades så projektet ska inte längre utföras i samma omfattning. Det som återstår är en del asfaltering samt räcke och lyktstolpar som inte hanns med under 2022.

Gång och cykelväg utmed Drottninggatan har pågått under 2022 och till stor del färdigställts, men ett kvarter återstår innan projektet är slutfört, därav föreslagen tilläggsbudget om 325 tkr.

Arbete med Cirkulationsplatsen vid Björkholmsgatan är nästintill färdigställt men det återstår arbete med grönytor mm. Därför föreslås tilläggsbudget om 100 tkr till projektet år 2023. Toppbeläggning för asfalt återstår för projektet men kommer inte att vara aktuellt 2023, utan först 2024 då man inväntar att den nya Holmängenskolan ska färdigställas så att den nya toppbeläggningen inte ska belastas med tung trafik.

Gång-och cykeltunnel vid järnväg Lillån är ett samarbetsprojekt med Vattenfall som handlar om åtgärder kring förhöjda vattennivåer. Projektet har varit vilande bland annat på grund av coronapandemin och är avhängt Vattenfalls medverkan men förhoppningen är att projektet kan startas upp 2023. Föreslagen tilläggsbudget år 2023 uppgår till 500 tkr, motsvarande budgetdifferensen för år 2022.

Vändplan för Gumsevägen och Kappenvägen samt gång- och cykelväg Kilgatan-Videgatan har en föreslagen tilläggsbudget om 100 tkr vardera för 2023. Båda projekten är till stor del färdigställda 2022 men slutbesiktningar och eventuella åtgärder kvarstår.

Gatuenheten (tkr)	**Budget 2022**	**Totalt utfall 2022**	**Budgetdifferens 2022**	**Tilläggsbudget 2023**
GC-väg Vänersborg-Frändefors	2 981	8	2 973	2 970
GC-väg Vassbottenleden	2 800	104	2 696	600
GC-väg utmed Drottninggatan	3 200	2 875	325	325
Cpl Björkholmsgatan	900	273	627	100
GC-tunnel jvg.Lillån översvämn	500	0	500	500
Vändplan Gumsev. och Kappenv.	50	355	145	100
GC-väg Kilgatan Videgatan	500	396	104	100
Summa Gatuenheten	**11 381**	**4 011**	**7 370**	**4 695**

Exploatering

Föreslagen tilläggsbudget för exploateringar uppgår till totalt 9 985 tkr. Det exploateringsprojekt som bidrar till störst del av tilläggsbudgeten i förslaget är Trestad Center Västra, med en tilläggsbudget om 2 000 tkr. Uppstart av projektet försenades på grund av inväntan av beslut för detaljplan, men projektet är nu igång med viss eftersläpning mot ursprunglig plan. Planen är att projektet ska vara klart senast halvårsskiftet 2023, men delar av området kan eventuellt bli aktuella för försäljning i ett tidigare skede.

Exploatering vid Skaven/Öxnered pågår. Etapp 1 avslutades under 2022 och etapp 2 pågår och planeras fortskrida under 2024. Projektets budgetavvikelse för 2022 uppgår till 7 643 tkr men stor del av förseningen togs hänsyn till i arbetet med mål och resursplan 2023, vilket har gjort att nästan hela budgetdifferensen för i år redan är medräknad i 2023 års budget. Föreslagen tilläggsbudget uppgår därför till 1 200 tkr.

Exploatering vid Källeberg i Brålanda pågår med en avvikelse mot budget om 875 tkr för 2022. Tilläggsbudget är föreslagen motsvarande budgetavvikelsen och beror på en mindre fördröjning mot budget. Projektet som avser etapp 1 planeras att färdigställas under 2023.

Holmängen bostäder etapp 2 har en förslagen tilläggsbudget om 5 460 tkr 2023, vilket motsvarar projektets budgetdifferens år 2022. Arbete med asfaltering och dagvatten återstår.

Projektet personbilstunnel Skaven/Öxnered har en föreslagen tilläggsbudget om 910 tkr, motsvarande budgetdifferensen år 2022. Vid framtagande av förslag till Mål- och resursplan 2023 uppskattades att det skulle dröja lite längre innan projektet skulle komma igång, men Trafikverket har nu inlett kontakt med kommunen gällande personbilstunneln vilket kan innebära att mer utrednings- och projekteringsmedel kan behövas redan under 2023.

Exploatering (tkr)	**Budget 2022**	**Totalt utfall 2022**	**Budgetdifferens 2022**	**Tilläggsbudget 2023**
Källeberg	5 900	5 025	875	875
Trestad C västra	20 000	10 463	9 537	1 540
Holmängen bostäder etapp 2	5 556	94	5 462	5 460
Tunnel Skaven/Öxnered	1 000	88	912	910
Skaven/Öxnered	19 823	7 643	12 180	1 200
Summa Exploatering	**52 279**	**23 313**	**28 966**	**9 985**

Kretslopp och Vatten

Kretslopp och Vattens del av den totalt föreslagna tilläggsbudgeten uppgår till 13 910 tkr. Tilläggsbudgeten består av fem projekt. Rörviks vattenverk bidrar med störst del med en föreslagen tilläggsbudget om 9 400 tkr. Rörviks vattenverk har påbörjats under året men avviker från tidsplan då projektering tog längre tid än beräknat samt på grund av att kritiska komponenter ej har kunnat inhandlas på grund av det rådande världsläget.

Va Vänersnäs har enligt förslaget en tilläggsbudget om 1 000 tkr. Projektet har färdigställts till och med Gaddesanna under året och tilläggsbudget avser förrättnings- och återställningskostnader som beräknas infalla under 2023.

Ombyggnation av vatten- och avloppsverk har fördröjts under 2022 då projekteringar och framtagande av handlingar för projektet Rörvik behövde vara klart innan beslut kring åtgärder i vattentornet kunde tas. Detta innebar försening av förfrågningsunderlag och därav behövs tilläggsbudget om 2 850 tkr för år 2023, motsvarande budgetdifferens 2022.

Digitala vattenmätare har en föreslagen tilläggsbudget om 500 tkr vilket motsvarar både budget och budgetavvikelse 2022. Vattenmätarna beställdes under 2022 men leverans har prognostiserats försenas till mitten av 2023 på grund av komponentbrist.

Va nordkroken har en föreslagen tilläggsbudget om 150 tkr. Projektet har försenats på grund av en pågående rättsprocess vilket kommer fortlöpa 2023 och bedömning är att utförande kan starta först 2024.

Kretslopp och vatten (tkr)	**Budget 2022**	**Totalt utfall 2022**	**Budgetdifferens 2022**	**Tilläggsbudget 2023**
Rörviks vattenverk	29 641	20 244	9 396	9 400
Va Vänersnäs	75 000	52 621	22 378	1 000
Omb. Va- och avloppsverk	3 000	150	2 849	2 850
Digitala vattenmätare	500	0	500	500
Va nordkroken	490	208	282	160
Summa Kretslopp och vatten	**108 631**	**73 147**	**35 484**	**13 910**

Beredning

Beredning har skett inom samhällsbyggnadsförvaltningens ledningsteam.
Information och dialog om investering- och exploateringsbudget har skett i samband med presidieöverläggning med kommunstyrelsens arbetsutskott om investerings- och exploateringsbudget 2022-12-06.

Underlag

Ekonomisk redovisning 2022

Material till presidieöverläggning om investerings- och exploateringsbudget 2022-12-06.

Lovisa Wagnervik
Verksamhetschef

Bilagor

Sändlista

Kommunstyrelsen
Samhällsbyggnadsförvaltningen ledningsteam
Ekonom

§ 47

Förvärv av fastigheten Krassen 10 (gamla flickskolan)

KS 2023/104

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar godkänna upprättat köpeavtal och därmed kommunens förvärv av fastigheten Krassen 10 från AB Vänersborgsbostäder till en köpeskilling om 4 950 tkr.

Kommunfullmäktige beslutar tillföra samhällsbyggnadsnämnden en utökad investeringsbudget om sammanlagt 17 250 tkr under 2023 avseende köpeskilling för fastigheten Krassen 10 samt för nödvändiga investeringar i fastigheten. Finansiering sker genom ökad upplåning.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden har tillskrivit Kommunfullmäktige med förslag om att förvärva fastigheten Krassen 10 (f. d. flickskolan) från AB Vänersborgsbostäder (ABVB). Ett köpeavtal har förhandlats fram med mellan parterna med en försäljningssumma om 4 950 tkr. Fastigheten har värderats till 5 700 tkr av ABVB:s anlitade värderare och till 4 200 000 kronor av kommunens anlitade värderare. Dessa värderingar har skett oberoende av varandra. Priset samhällsbyggnadsförvaltningen och ABVB kommit överens om är 4 950 tkr, vilket är snittet av de två värderingarna.

AB Vänersborgsbostäder har tillskrivit Kommunfullmäktige med begäran om försäljning av fastigheten Krassen 10. Bolaget har flyttat sitt kontor från Krassen 10 (Flickskolan) till Torpavägen 1. Då fastigheten inte innehåller bostadslägenheter eller behövs i verksamheten ska den avyttras. Bolagets styrelse har gjort bedömningen att på grund av fastighetens centrala läge så är detta en fråga av principiell beskaffenhet och ska därför underställas Kommunfullmäktige. Fastigheten har ett strategiskt läge efter Sundsgatan och knyter ihop två stora kommunägda fastigheter, kommunhuset och Lindgården.

Lokalerna på fastigheten avses användas till verksamheten Råd och stöd. Råd och stöd är en öppenvårdsverksamhet inom individ- och familjeomsorgen med familjebehandling, stöd till familjer, ungdomsbehandling, stöd till barn och unga samt fältverksamhet. Verksamheten behöver lämna sina nuvarande lokaler senast 31 augusti 2023 med anledning av att byggnaden ska rivas till förmån för uppförandet av nya Tingsrätten.

Även andra alternativ, både interna och externa, har sökts för verksamhetens lokalisering men inga andra lämpliga alternativ har funnits. Råd och stöd behöver trevliga och inbjudande lokaler som är centralt belägna och lämpliga för att ta emot många besök.
Samhällsbyggnadsförvaltningen har samrått med socialförvaltningen i frågan och anger att de är positiva till upplägget och angelägna om att det genomförs.

I samband med förvärvet har samhällsbyggnadsförvaltningen identifierat ett renoveringsbehov som har kostnadsbedömts till 12 300 tkr. Byggnaden har ett behov av renovering för att uppfylla dagens krav vad gäller ventilation och el. En enklare renovering av ytskikt interiört behövs. En ny toalett utefter dagens standard för funktionshindrade behöver byggas. Dessa åtgärder bedöms behöva göras innan hyresgästen flyttar in.

Kommunfullmäktige föreslås godkänna köp av fastigheten Krassen 10, enligt förslag från samhällsbyggnadsnämnden och ABVB. Baserat på köpesumman om 4 950 tkr och bedömt investeringsbehov om 12 300 tkr så föreslås samhällsbyggnadsnämnden sammantaget tillföras en utökad investeringsbudget för 2023 på sammantaget 17 250 tkr. Lagfartskostnader får hanteras inom anvisat budgetbelopp.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-02-20
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut om Förvärv av fastigheten Krassen 10 (Flickskolan)
- Begäran om försäljning fastigheten Krassen 10 (gamla flickskolan)
- Avtal av fastigheten Krassen

2023-02-22 Dnr: KS 2023/104

Handläggare
Thomas Sannemalm
thomas.sannemalm@vanersborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Förvärv av fastigheten Krassen 10, Flickskolan

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar godkänna upprättat köpeavtal och därmed kommunens förvärv av fastigheten Krassen 10 från AB Vänersborgsbostäder till en köpeskilling om 4 950 tkr.

Kommunfullmäktige beslutar tillföra samhällsbyggnadsnämnden en utökad investeringsbudget om sammanlagt 17 250 tkr under 2023 avseende köpeskilling för fastigheten Krassen 10 samt för nödvändiga investeringar i fastigheten. Finansiering sker genom ökad upplåning.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden har tillskrivit Kommunfullmäktige med förslag om att förvärva fastigheten Krassen 10 (f. d. flickskolan) från AB Vänersborgsbostäder (ABVB). Ett köpeavtal har förhandlats fram med mellan parterna med en försäljningssumma om 4 950 tkr. Fastigheten har värderats till 5 700 tkr av ABVB:s anlitade värderare och till 4 200 000 kronor av kommunens anlitade värderare. Dessa värderingar har skett oberoende av varandra. Priset samhällsbyggnadsförvaltningen och ABVB kommit överens om är 4 950 tkr, vilket är snittet av de två värderingarna.

AB Vänersborgsbostäder har tillskrivit Kommunfullmäktige med begäran om försäljning av fastigheten Krassen 10. Bolaget har flyttat sitt kontor från Krassen 10 (Flickskolan) till Torpavägen 1. Då fastigheten inte innehåller bostadslägenheter eller behövs i verksamheten ska den avyttras. Bolagets styrelse har gjort bedömningen att på grund av fastighetens centrala läge så är detta en fråga av principiell beskaffenhet och ska därför underställas Kommunfullmäktige. Fastigheten har ett strategiskt läge efter Sundsgatan och knyter ihop två stora kommunägda fastigheter, kommunhuset och Lindgården.

Lokalerna på fastigheten avses användas till verksamheten Råd och stöd. Råd och stöd är en öppenvårdsverksamhet inom individ- och familjeomsorgen med familjebehandling, stöd till familjer, ungdomsbehandling, stöd till barn och unga samt fältverksamhet. Verksamheten behöver lämna sina nuvarande lokaler senast 31 augusti 2023 med anledning av att byggnaden ska rivas till förmån för uppförandet av nya Tingsrätten.

Även andra alternativ, både interna och externa, har sökts för verksamhetens lokalisering men inga andra lämpliga alternativ har funnits. Råd och stöd behöver trevliga och inbjudande lokaler som är centralt belägna och lämpliga för att ta emot många besök. Samhällsbyggnadsförvaltningen har samrått med socialförvaltningen i frågan och anger att de är positiva till upplägget och angelägna om att det genomförs.

I samband med förvärvet har samhällsbyggnadsförvaltningen identifierat ett renoveringsbehov som har kostnadsbedömts till 12 300 tkr. Byggnaden har ett behov av renovering för att uppfylla dagens krav vad gäller ventilation och el. En enklare renovering av ytskikt interiört behövs. En ny toalett utefter dagens standard för funktionshindrade behöver byggas. Dessa åtgärder bedöms behöva göras innan hyresgästen flyttar in.

Kommunfullmäktige föreslås godkänna köp av fastigheten Krassen 10, enligt förslag från samhällsbyggnadsnämnden och ABVB. Baserat på köpesumman om 4 950 tkr och bedömt investeringsbehov om 12 300 tkr så föreslås samhällsbyggnadsnämnden sammantaget tillföras en utökad investeringsbudget för 2023 på sammantaget 17 250 tkr. Lagfartskostnader får hanteras inom anvisat budgetbelopp.

Underlag

Beslut och handlingar från samhällsbyggnadsnämnden 2023-01-26

Skrivelse från AB Vänersborgsbostäder 2023-01-13

Köpeavtal

Thomas Sannemalm
Ekonomichef

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Socialnämnden
AB Vänersborgsbostäder
Ekonomikontoret

§ 12

Förvärv av fastigheten Krassen 10 (Flickskolan)

SBN 2022/25

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att besluta om att

> godkänna upprättat köpeavtal och därmed förvärva fastigheten Krassen 10 till en köpeskilling om 4 950 000 kr

underförutsättningar att Kommunfullmäktige samtidigt

> beviljar Samhällsbyggnadsnämnden investeringsanslag om 12,3 mkr år 2023 för nödvändiga standard- och värdehöjande åtgärder på fastigheten.

Sammanfattning av ärendet

Fastigheten har värderats av två oberoende värderare, en på uppdrag av Samhällsbyggnadsförvaltningen och en på uppdrag av AB Vänersborgsbostäder.

Renoveringsbehov har identifierats och en kostnadsbedömning av åtgärderna har gjorts. Förvaltningen ansöker om anslag i samband med köp för att kunna renovera byggnaden i samband med köpet. Konsekvenser av köpet har identifierats.

Köpeavtal har undertecknats och görs gällande under förutsättning att erforderliga beslut fattas.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-01-20
- Värdeutlåtande Krassen 10 från Newsec
- Värdeutlåtande Krassen 10 från Svefa
- Konsekvensanalys vid förvärv av fastigheten Krassen 10

Sändlista

Samhällsbyggnadschef
Verksamhetschef, Fastighet och service
Mark- och exploateringsingenjören
Ab Vänersborgsbostäder

2023-01-20 Dnr: SBN 2022/25

Handläggare
Linda Hansson
linda.hansson@vanersborg.se
0521-72 11 69

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Förvärv av fastigheten Krassen 10 (Flickskolan)

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att besluta om att

> godkänna upprättat köpeavtal och därmed förvärva fastigheten Krassen 10 till en köpeskilling om 4 950 000kr

underförutsättningar att Kommunfullmäktige samtidigt

> beviljar Samhällsbyggnadsnämnden investeringsanslag om 12,3 mkr år 2023 för nödvändiga standard- och värdehöjande åtgärder på fastigheten.

Sammanfattning av ärendet

Fastigheten har värderats av två oberoende värderare, en på uppdrag av Samhällsbyggnadsförvaltningen och en på uppdrag av AB Vänersborgsbostäder.

Renoveringsbehov har identifierats och en kostnadsbedömning av åtgärderna har gjorts. Förvaltningen ansöker om anslag i samband med köp för att kunna renovera byggnaden i samband med köpet. Konsekvenser av köpet har identifierats.

Köpeavtal har undertecknats och görs gällande under förutsättning att erforderliga beslut fattas.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden/förvaltningen har enligt beslut i flera instanser uppdragits att bereda ett förvärv av fastigheten Krassen 10 även kallat Flickskolan. Fastigheten ägs idag av det kommunala bolaget AB Vänersborgsbostäder (ABVB). Fastighet och Service har en tilltänkt hyresgäst, Socialförvaltningen, i de fall transaktionen genomförs.

Pris
Fastigheten, Krassen 10, har värderats till 5 700 000 kronor av ABVB:s anlitade värderare och 4 200 000 kronor av kommunens anlitade värderare. Dessa värderingar har skett oberoende av varandra. Priset förvaltningen och ABVB kommit överens om är 4 950 000kr, vilket är snittet av de två värderingarna.

Renovering
Byggnaden har ett behov av renovering för att uppfylla dagens krav vad gäller ventilation och el. En enklare renovering ytskikt interiört behövs. En ny toalett utefter dagens standard för funktionshindrade behöver byggas. Dessa åtgärder behöver göras innan hyresgästen flyttar in och bedöms kosta 12,3 miljoner. Projektering och

upphandling pågår parallellt med pågående besluts- och köpprocess. Den tilltänkta hyresgästen täcker kostnader för projektering i de fall fastighetstransaktionen uteblir. Förvaltningen ansöker om anslag i samband med godkännande om köp. Beviljat investeringsanslag är nödvändigt för att kunna vidta åtgärder på fastigheten. I de fall köp beviljas men anslag avslås äger kommunen en fastighet utan ekonomiska medel att renovera den.

Tillfällig placering
Den tilltänkta hyresgästen är i stort behov av lokaler av flickskolans karaktär. Då de är uppsagda från nuvarande lokaler med utflytt i tredje kvartalet 2023 har hyresgästen ett stort behov att lösa lokalfrågan skyndsamt. Den tilltänkta hyresgästen är en kommunal samhällsviktig service. Till dess att flickskolan i så fall färdigställts till hyresgästens behov kommer de erbjudas alternativa lokaler inom kommunens befintliga fastighetsbestånd. De lokaler de erbjuds till dess att flickskolan färdigställts är inte optimala för verksamheten och lämpar sig därför inte som permanentlösning.

En konsekvensanalys har genomförts och lyft flera konsekvenser av ett förvärv av flickskolan, bland annat säkerheten i att kommunala verksamheter utövas i kommunalt ägda byggnader och möjligheterna vid en eventuell förlängning av Sundsgatan för att binda ihop Trenova Center med centrum. Även ett nollalternativ har identifierats.

Köpeavtal har upprättats och gäller underförutsättning att erforderliga beslut fattas hos båda parter.

Samråd har skett med socialförvaltningen som är positiva till transaktionen och angelägna om att den genomförs. Socialförvaltningen har fört dialog med sin nämnd under förra mandatperioden. Socialnämnden var då positiva i frågan.

Beredning

Dialoger inom förvaltningen.
Dialoger inom kommunens organisation.
Dialog med säljaren.
Uppdragit åt upphandlad värderade att värdera fastigheten.

Underlag

Värdeutlåtande Krassen 10 från Newsec
Värdeutlåtande Krassen 10 från Svefa

Johan Möller/Morten Sörö

Verksamhetschef, Fastighet och service

Bilagor

Konsekvensanalys vid förvärv av fastigheten Krassen 10 (Flickskolan)

Köpeavtal

Sändlista

Samhällsbyggnadschef
Verksamhetschef, Fastighet och service
Mark- och exploateringsingenjören
Ab Vänersborgsbostäder

Handläggare
Linda Hansson
linda.hansson@vanersborg.se
0521-72 11 69

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Konsekvensanalys vid förvärv av fastigheten Krassen 10 (Flickskolan)

Bakgrund

Samhällsbyggnadsförvaltningen har i uppdrag att ta fram förslag på köpehandlingar tillsammans med konsekvensanalys för ett förvärv av fastigheten Krassen 10 (Flickskolan).

Sammanfattning av konsekvensanalys

Sammanfattningsvis finner Samhällsbyggnadsförvaltningen att ett köp av Krassen 10 (Flickskolan) är den mest fördelaktiga lösningen. De positiva konsekvenserna bedöms väga tyngre än de negativa då även de mjuka värdena i form av trygghet och möjligheterna för utveckling i anslutning till Sundsgatan bedöms större.

Konsekvensanalys

Konsekvenserna kan delas in i positiva och negativa vid ett köp, konsekvenserna vid ett nollalternativ, att förvärvet uteblir, kan också vägas in i analysen.

Positiva konsekvenser

Strategisk placering - dels ur perspektivet att fastigheten i sig har ett strategiskt läge i staden. En kommunägd fastighet längs Sundsgatan skulle kunna underlätta en möjlig förlängning av Sundsgatan mot Trenova Center för att binda ihop handelsområdet med centrumkärnan. Dels ur perspektivet att kommunen äger en fastighet i samma kvarter, Krassen 8 – Lindgården. Fortsatt är det ett strategiskt läge i de fall kommunen i framtiden behöver utöka med kontorsplatser i de fall behoven förändras.

Samordningsvinster – Kommunen äger angränsande fastigheter och samordningsvinster i gräsklippning, snöröjning, drift och underhåll kan identifieras.

Hyresgäster - inför förvärvet har fastighetsenheten såsom förvaltare av kommunens fastigheter redan en hyresgäst som vill flytta in lokalerna. Lokalernas utformning möter i stort hyresgästens behov. Hyresgästen har blivit uppsagd från sina nuvarande lokaler hos extern hyresvärd. Hyresgästen är en kommunal samhällsviktig service inom socialförvaltningen.

Kommunal verksamhet i kommunalt ägda fastigheter. Det borde anses positivt att kommunala verksamheter inhyses i kommunala fastigheter. Hyresintäkter och hyreskostnader stannar inom organisationen. Hyresgästens besittningsrätt må inte juridisk vara starkare men rent organisationsmässigt är det inte sannolikt att kommunen

flyttar en verksamhet utan påtaglig anledning. Verksamheten i sig och de invånare som nyttjar verksamheten känna en större trygghet i att verksamheten inte flyttar.

Bevarandet av kulturarvet – fastigheten är kulturhistorisk och skyddad i plan. Kommunen kan som fastighetsägare att fastigheten behåller sin värdefulla prakt och därmed förhindra att byggnaden förfaller inne i staden.

Negativa konsekvenser

Renovering- flera upprustande åtgärder i form av ventilation, el och interiöra ytskikt, samt byggandet av toalett för funktionshindrande som behöver åtgärdas innan hyresgästen flyttar in. Inom en tio års period behöver taket bytas på flickskolan. Takåtgärden är förenad med en framtida utgift belastade drift och underhållsbudgeten(?).

Kulturhistorisk byggnad- exteriöra åtgärder får inte förstöra byggnadens karaktär och försiktighet vid renovering av ytskikt exteriört behöver beaktas särskilt vilket i sig kan vara fördyrande åtgärder i jämförelse med en byggnad utan skyddsbestämmelser.

Nollalternativet

I de fall förvärvet av Krassen 10 uteblir står Samhällsbyggnadsförvaltningen (Fastighet och service) med en hyresgäst vilka de behöver lösa lokaler till. I det befintliga fastighetsbeståndet finns i dagsläget inga lokaler som passar verksamhetens behov så bra som Flickskolan gör. Nollalternativet medför att Fastighet och service antingen behöver göra omfattande åtgärder i befintliga fastighetsbeståndet alternativt behöver Socialförvaltningen hitta en extern hyresvärd till verksamheten. Fastighetsenheten är då behjälplig i att granska hyresavtalet.

Nollalternativet kan också innebära att en eventuell försköning av Sundsgatan mot Trenova Center och dess anslutande miljöer kan försvåras. Nollalternativet kan medföra att fastigheten sälja till annan aktör.

Postadress: Vänersborgs kommun 462 85 Vänersborg
Besöksadress: Sundsgatan 29 Vänersborg
Telefon: 0521-72 10 00
Webbplats: www.vanersborg.se
E-post: samhallsbyggnad@vanersborg.se

2023-01-13

VÄNERSBORGS BOSTÄDER

Vänersborgs kommun
Kommunfullmäktige

462 85 VÄNERSBORG

Begäran försäljning av Krassen 10 (Flickskolan).

AB Vänersborgsbostäder har flyttat sitt kontor från Krassen 10 (Flickskolan) till Torpavägen 1. Då fastigheten inte innehåller bostadslägenheter eller behövs i verksamheten ska den avyttras. Bolagets styrelse har gjort bedömningen att på grund av fastigheternas centrala läge så är detta en fråga av principiell beskaffenhet och ska därför underställas Kommunfullmäktige.

Kommunen har visat intresse av att köpa fastigheten och vi har därför gjort en värdering enligt följande:

SVEFA AB (På uppdrag av bolaget)
Värdetidpunkt: 2022-12-02 Värde: 5 700 000 kr

NEWSEC (På uppdrag av kommunen)
Värdetidpunkt: 2022-11-30 Värde 4 200 000 kr

Bolaget och företrädare för kommunen är överens om att försäljningspriset ska utgöra ett snitt av ovanstående = 4.950.000 kr

Beslut har tagits i bolagets styrelse den 2022-12-19 om att genomföra affären under förutsättning att affären genomförs senast en månad efter det att fullmäktige tagit beslut i frågan. Vi begär därför att få genomföra affären med Vänersborgs kommun

Med vänliga hälsningar
[redacted]
Gunnar Johansson
VD

AB Vänersborgsbostäder

Besöksadress: Vallgatan 13, Vänersborg
Postadress: 462 85 Vänersborg
Telefon växel: 0521-260 260
E-post: info@vanersborgsbostader.se
Org. nr: 556489-0274

vanersborgsbostader.se

KÖPEAVTAL

För köp av fastighet

AVTALSPARTER

Köpare

Andel: 1/1

Vänersborg kommun (212000–1538)
462 85 Vänersborg

Säljare

Andel: 1/1

AB Vänersborgsbostäder (556489-0274)
462 85 Vänersborg

ÖVERLÅTELSEOBJEKT

Fastigheten Krassen 10 (Flickskolan) med adress Vallgatan 13, 462 85 Vänersborg

ÖVERLÅTELSEFÖRKLARING

Säljaren överlåter och försäljer härmed ovannämnda fastighet till köparen.

KÖPESKILLING

Köpeskillingen är bestämd till FYRAMILJONERNIOHUNDRAFEMTIOTUSEN (4 950 000) KRONOR.

TILLTRÄDESDAG

Tillträde sker när köpeskillingen i sin helhet är erlagd.

AVTALSVILLKOR

§1 KÖPESKILLINGENS ERLÄGGANDE

Köpeskilling ska i sin helhet erläggas inom 30dagar från kommunfullmäktiges beslut. Säljaren utställer faktura på köpeskilling inom 5dagar från kommunfullmäktiges protokoll är justerat.

§2 LIKVIDAVRÄKNING

Likvidavräkning skall upprättas per tillträdesdagen.

§3 KÖPEBREV

Köpebrev upprättas när köpeskilling erlagts.

§4 INTECKNINGAR, SERVITUT OCH NYTTJANDERÄTTER

Säljaren garanterar att fastigheten är fri från inteckningar, servitut och nyttjanderätter annat än de som är införda i fastighetsregistret. Sen bilagt fastighetsregisterutdrag.

§5 FÖRSÄKRING

Säljaren förbinder sig att hålla fastigheten försäkrad till och med tillträdesdagen.

§6 FARAN FÖR FASTIGHETEN

Säljaren står för faran om fastigheten av våda skadas eller försämras mellan kontraktsdagen och den avtalade tillträdesdagen. Faran övergår härefter på köparen, även om fastigheten ej tillträtts på grund av köparens dröjsmål.

§7 ÄGANDERÄTTENS ÖVERGÅNG

Parterna är överens om att äganderätten till fastigheten övergår först på tillträdesdagen.

§8 FÖRDELNING AV INKOMSTER OCH UTGIFTER M M

Intäkter från fastigheten skall tillfalla säljaren i den mån de avser tiden innan tillträdesdagen varefter intäkterna skall tillfalla köparen.

Säljaren skall betala skatter, räntor och andra periodiska utgifter för fastigheten av vad slag de vara må, om de avser tiden före tillträdesdagen.

Från och med tillträdesdagen övergår betalningsskyldigheten på köparen, som också får fastighetens avkastning.

Säljaren garanterar, att på fastigheten belöpande

- el-anslutningsavgifter
- VA-anslutningsavgifter

erlagts, därest sådan ersättningsskyldighet inträtt, såvida parterna ej avtalat annat i detta kontrakt.

Säljaren garanterar, att annat åläggande från miljö- och hälsoskyddsnämnd eller annan myndighet inte föreligger än vad som angivits i detta kontrakt.

§9 MOMSREGISTRERING

Säljaren är vid undertecknandet av detta köpekontrakt ej registrerad som frivilligt skattskyldig för moms och bedriver ej skattepliktig uthyrning på tillträdesdagen.

§10 RENGÖRING M M

Säljaren skall senast på tillträdesdagen bortforsla lös egendom som inte ingår i köpet. Underlåter säljaren att göra detta, äger köparen - om ej annat avtalats - rätt att bortforsla egendomen på säljarens bekostnad alternativt tillgodogöra sig egendomen. Köparen accepterar att säljaren ej kommer att städa fastigheten i samband med tillträdesdagen.

§11 LAGFARTS- OCH LÅNEKOSTNADER

Med köpet förenade lagfartskostnader betalas av köparen.

§12 ÖVERLÄMNANDE AV HANDLING

På tillträdesdagen skall säljaren till köparen för hans undertecknande överlämna kvitterat köpebrev avseende fastigheten och övriga handlingar som erfordras för att köparen skall få lagfart. Säljaren skall vidare till köparen överlämna aktuellt gravationsbevis eller motsvarande utdrag ur fastighetsregistret, obelånade pantbrev, hyreskontrakt, serviceavtal, anställningsavtal, gällande tomtkarta om sådan finnes och andra handlingar rörande fastigheten, vilka är av betydelse för köparen som ägare av denna.

§13 PANTFÖRSKRIVNING

Säljaren förbinder sig att, i samband med köpeskillingens erläggande, i det fall långivaren önskar, biträda köparens pantförskrivning av pantbrev avseende fastigheten innan köparen erhållit lagfart.

§14 SKADESTÅND M M

Skulle köparen eller säljaren ej fullborda sina åtaganden enligt detta avtal, äger motparten rätt till skälig ersättning. Skulle åsidosatt åtagande vara av väsentlig betydelse för part har denne dessutom rätt att häva köpet.

§15 FASTIGHETENS SKICK

Köparen bekräftar härigenom att denne före undertecknandet av detta överlåtelseavtal noggrant undersökt och besiktigat fastigheten. Köparen är väl medveten om fastighetens tidigare användning. Köparen godkänner härigenom fastigheten i befintligt skick – såväl mark som byggnad(er).

Säljaren har fullgjort sin upplysningsplikt och har uppmanat köparen att noga undersöka och besiktiga fastigheten. Köparen har dessutom undersökt de förhållanden av alla slag, som kan ha betydelse för nyttjandet. Köparen har själv skaffat sig noggrann kännedom om de planbestämmelser, myndighetsbeslut och dylikt, som berör fastigheten.

Köparen avstår med bindande verkan från alla anspråk mot säljaren på grund av faktiska fel, rådighetsfel, rättsliga fel eller andra fel och brister, inklusive s.k. dolda fel, av slag de må vara rörande fastigheten. Föreliggande friskrivning omfattar även sådana anspråk eller krav som har riktats mot köparen från tredje man på grund av gällande miljölagstiftning inklusive offentligrättsliga krav för efterbehandling av förorenad mark ut över vad som uttryckligen framgår under "Säljarens garantier" lämnar Säljaren inte några garantier och påtar sig inte heller i övrigt något ansvar utöver vad som följer av detta Kontrakt.

Köparen är medveten om att byggnadernas ytor ej varit föremål för kontrollmätning, varpå skillnad i angiven yta i objektsbeskrivning och verklig yta kan föreligga.

§16 SÄLJARENS GARANTI

Säljaren garanterar

- att fastigheten är fri från avtalsberättigade hyresgäster på tillträdesdagen,

- att utan köparens medgivande intet nu gällande avtal, av slag det vara må, förändras eller nya avtal träffas rörande fastigheten,

- att åläggande från miljö- och hälsoskyddsnämnd eller annan myndighet inte föreligger än vad som angivits i detta kontrakt,

- att fastigheten för närvarande ej är momsregistrerad.

§17 SÄLJARENS SKYLDIGHET

Från och med tillträdesdagen överlåter säljaren på köparen sina rättigheter.

§18 KÖPARENS SKYLDIGHET

Från och med tillträdesdagen övertar köparen säljarens skyldighet enligt alla för fastighetens behöriga skötsel träffade avtal, vilka köparen tagit del av, såsom rörande

renhållning, leverans av vatten, elektricitet allt i den mån dessa avtal inte kan sägas upp att upphöra nämnda dag.

§19 KOMMUNFULLMÄKTES GODKÄNNANDE

Köpare och säljare är överens om att köpet skall återgå i sin helhet och inget skadeståndsanspråk ska utgå från någon av parterna om

- köpet inte godkänns vid kommande sammanträde i Kommunfullmäktige under våren 2022,

eller

- försäljningen inte godkänns av AB Vänersborgsbostäder styrelse.

BILAGOR

Följande bilagor tillhör köpekontraktet:

FR-utdrag
Kartbilaga

Ort och datum	Ort och datum
Vänersborg 3/1-2023	VÄNERSBORG 4/1-2023
[redacted]	
Köpare	Säljare

Här med bevittnas att ovanstående anteckningar är egenhändigt bevittnade

[redacted]

Vänersborgs kommun

FASTIGHETSRAPPORT

FASTIGHET

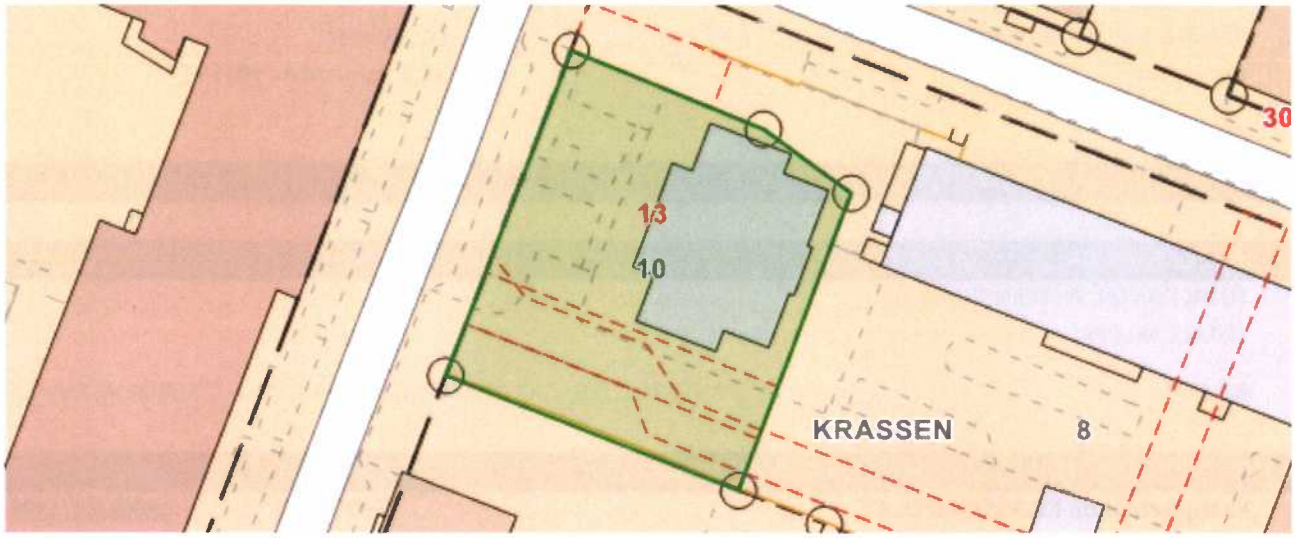
BETECKNING: **VÄNERSBORG KRASSEN 10**

DISTRIKT: Vänersborg DISTRIKTSKOD: 107325

ENHETSOMRÅDEN: 1

Status: Gällande

Senast ändrad i allmänna delen	Senast ändrad i inskrivningsdelen	Aktualitetsdatum i inskrivningsdelen
1995-12-20	1996-07-10	2023-01-02

FASTIGHETSNYCKEL: 140773991 UUID: 909a6a6e-d982-90ec-e040-ed8f66444c3f

LÄNSKOD: 14 KOMMUNKOD: 87

ADRESS

Adress

Vallgatan 13 , 46233 Vänersborg

AREAL

TOTAL AREA:	LANDAREA:	VATTENAREA:
1249,0 kvm	1249,0 kvm	0,0 kvm

OMRÅDE	TOTALAREAL	Därav landareal	Därav vattenareal
1			

LÄGE (centrumpunkt)

OMRÅDE	N, E (SWEREF 99 TM)	N, E (SWEREF 99 12 00)
1	N 6 473 954,8 E 343 661,5	N 6 473 483,5 E 169 096,3

LAGFART

ÄGARE	ANDEL	INSKRIVNINGSDAG

AB VÄNERSBORGSBOSTÄDER 1/1 1996-07-10
556489-0274
46285 VÄNERSBORG

SENASTE ÄGANDEFÖRÄNDRING

FÅNGESART: Köp FÅNG ÄGDE RUM: 1884-07-10
KÖPESKILLING: -

FÅNGESART: FÅNG ÄGDE RUM:
KÖPESKILLING: -

FÅNGESART: Köp FÅNG ÄGDE RUM: 1996-04-19
KÖPESKILLING: 4704000 SEK

HISTORISKT ÄGANDE

ÄGARE	ANDEL	INSKRIVNINGSDAG
VÄNERSBORGS KOMMUN 212000-1538 46285 VÄNERSBORG	-	0001-01-01

Anmärkning: Anmärkning Aktnummer:
Beslut: Beviljad Dagboksnummer 90/1947

Övr. anm:

ANTECKNINGAR OCH AVTALSRÄTTIGHETER

INTECKNINGAR

TOTALT ANTAL INTECKNINGAR: 0
TOTALT BELOPP:

BELOPP	PANTBREVSTYP	INSKRIVNINGSDAG	AKT-/DAGBOKSNUMMER

PLANER, BESTÄMMELSER OCH FORNLÄMNINGAR

Fastighetsplan: KRASSEN,DEL AV		19950906	1580K-B1/1996
Beslut	Laga kraft:	-	
	Genomf. start:	-	
	Genomf. slut:	-	
Detaljplan: KRASSEN,FLICKSKOLAN		19950906	1580K-390
Beslut	Laga kraft:	19951010	
	Genomf. start:	19951011	
	Genomf. slut:	20001010	

NATURVÄRDSBESTÄMMELSER	DATUM	AKT
Vattenskyddsområde: VÄNERSBORGSVIKEN OCH GÖTA ÄLV	20220516	1487K-P1/2022
Laga kraft:	20220516	

SKATTETAL

TAXERING

TAXERINGSENHET: 250033-6 TAXERINGSÅR: 2022
TYPKOD: Hyreshusenhet, huvudsakligen lokaler (325)
TAXERINGSVÄRDE: därav byggnadsvärde: därav markvärde:

2575 tkr 1921 tkr 654 tkr

TAXERAD ÄGARE	ANDEL	JURIDISK FORM	ÄGANDETYP	TAXERINGSDELSNR
5564890274	1/1	Övriga aktiebolag	Lagfaren ägare / Tomträttsinnehavare	27515306

AKTIEBOLAGET
VÄNERSBORGSBOSTÄDER
462 85 VÄNERSBORG

BYGGNAD

HUSNR.	BYGGNADSÄNDAMÅL	STATUS	NYBYGGNADSÅR	TILLBYGGNADSÅR
1	Verksamhet	Gällande	1875	1995

RÄTTIGHETER

ÄNDAMÅL	RÄTTSFÖRHÅLLANDE	RÄTTIGHETSTYP	DATUM	AKT
VÄG	Förmån	Officialservitut	19951220	1580K-30/1995.2
Bildningsåtgärd:	Avstyckning			
Rättighetsbeskrivning:				
STARKSTRÖM	Last	Ledningsrätt	19951220	1580K-30/1995.3
Bildningsåtgärd:	Ledningsatgard			
Rättighetsbeskrivning:				
VÄG	Last	Officialservitut	19951220	1580K-30/1995.1
Bildningsåtgärd:	Avstyckning			
Rättighetsbeskrivning:				

ANDEL I GEMENSAMHETSANLÄGGNINGAR OCH SAMFÄLLIGHETER

ÅTGÄRD

FASTIGHETSRÄTTSLIGA ÅTGÄRDER	LITTERA	DATUM	AKT
Avstyckning		19951220	1580K-30/1995

HISTORIK

URSPRUNG

VÄNERSBORG KRASSEN 8

Vallgatan 13 46233 Vänersborg
VÄNERSBORG KRASSEN 10
KRASSEN
Vallgatan
N
0
meter
60

§ 48

Lokalförsörjning ensamhushåll

KS 2022/577

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår samhällsbyggnadsnämnden tillskapa bostäder för ensamhushåll i nära samverkan med socialnämnden i enlighet med ”Lokalplanering ensamhushåll” daterad 2022-10-05 samt Investerings- och exploateringsplan för åren 2023 - 2025.

Sammanfattning av ärendet

Socialnämnden beslutade 2022-01-27, § 3, föreslå samhällsbyggnadsnämnden starta lokalplanering för ensamhushåll genom nybyggnation på befintlig kommunal mark eller inköpt fastighet alternativt inköp av befintlig bostad till en maximal årshyra om 250 000 kr/år per bostad. Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2022-11-10, § 118, att överlämna lokalplaneringsunderlaget till kommunstyrelsen och föreslå att projektering och genomförande utförs av AB Vänersborgsbostäder.

Kommunstyrelsen har remitterat lokalplaneringen till AB Vänersborgsbostäder och socialnämnden. Vänersborgsbostäder poängterar i sitt yttrande att denna typ av uthyrning ska ske på affärsmässiga grunder men ställer sig positiva till fortsatt diskussion för att utreda förutsättningarna att tillskapa boendena. Socialnämnden beskriver i sitt yttrande att det är av vikt att ensamhushållen tillskapas under 2023.

Mot bakgrund av yttrandena bedömer kommunstyrelseförvaltningen att samhällsbyggnadsnämnden bör tillskapa ensamhushållen av både ekonomiska och tidsmässiga skäl. Kommunstyrelseförvaltningen avser att i dialog med AB Vänersborgsbostäder se över om ägardirektiven behöver revideras för att tydliggöra bolagets ansvar för kommunens lokalförsörjning.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2023-02-01
- Yttrande avseende remiss lokalplanering ensamhushåll
- Svar på remiss lokalplanering ensamhushåll
- Lokalförsörjning ensamhushåll

2023-02-13 Dnr: KS 2022/577

Handläggare
Anna Högmark
anna.hogmark@vanersborg.se
0521-72 25 27

Mottagare
Kommunstyrelsen

Tillskapande av ensamhushåll

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen föreslår samhällsbyggnadsnämnden tillskapa bostäder för ensamhushåll i nära samverkan med socialnämnden i enlighet med ”Lokalplanering ensamhushåll” daterad 2022-10-05 samt Investerings- och exploateringsplan för åren 2023 - 2025.

Sammanfattning av ärendet

Socialnämnden beslutade 2022-01-27, § 3, föreslå samhällsbyggnadsnämnden starta lokalplanering för ensamhushåll genom nybyggnation på befintlig kommunal mark eller inköpt fastighet alternativt inköp av befintlig bostad till en maximal årshyra om 250 000 kr/år per bostad. Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2022-11-10, § 118, att överlämna lokalplaneringsunderlaget till kommunstyrelsen och föreslå att projektering och genomförande utförs av AB Vänersborgsbostäder.

Kommunstyrelsen har remitterat lokalplaneringen till AB Vänersborgsbostäder och socialnämnden. Vänersborgsbostäder poängterar i sitt yttrande att denna typ av uthyrning ska ske på affärsmässiga grunder men ställer sig positiva till fortsatt diskussion för att utreda förutsättningarna att tillskapa boendena. Socialnämnden beskriver i sitt yttrande att det är av vikt att ensamhushållen tillskapas under 2023.

Mot bakgrund av yttrandena bedömer kommunstyrelseförvaltningen att samhällsbyggnadsnämnden bör tillskapa ensamhushållen av både ekonomiska och tidsmässiga skäl. Kommunstyrelseförvaltningen avser att i dialog med AB Vänersborgsbostäder se över om ägardirektiven behöver revideras för att tydliggöra bolagets ansvar för kommunens lokalförsörjning.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Socialnämnden beslutade 2022-01-27, § 3, att föreslå samhällsbyggnadsnämnden att starta en lokalplanering för ensamhushåll genom nybyggnation på befintlig kommunal mark eller inköpt fastighet alternativt inköp av befintlig bostad till en maximal årshyra om 250 000 kr/år per bostad. Val av alternativ ska bygga på socialnämndens kravställning i bilagd förstudie, daterad 2022-01-13, och i samråd med socialförvaltningen. Socialnämnden ser beslutet som ett led i kommunfullmäktiges beslut om ”bostad först”.

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2022-11-10, § 118, enligt samhällsbyggnadsförvaltningens förslag, att överlämna lokalplaneringsunderlag avseende införskaffandet av ensamhushåll till kommunstyrelsen och föreslå

kommunstyrelsen att utreda eventuell uppstart av projektering och genomförande. Vid sammanträdet beslutade samhällsbyggnadsnämnden tillägga förslaget om att projektering och genomförande av ensamhushåll utförs av AB Vänersborgsbostäder i enlighet med bolagets Ägardirektiv §2.

Kommunstyrelsen beslutade 2022-12-08 remittera ärendet till AB Vänersborgsbostäder och socialnämnden. Socialnämnden beskriver i yttrandet att lokalplaneringen överensstämmer med den förstudie som socialnämnden tog beslut om 2022-01-27. De anser dock att det behöver förtydligas att hushållen ska ha 0 meter till två grannar i andra hand. I lokalplaneringen uppdaterades hyreskalkylen från förstudien. Den uppdaterade beräkningen prognostiserar att årshyran hamnar på 250 750 kr/år och hushåll. Socialnämnden anser att det var väntat att en uppräkning skulle ske utifrån de prisökningar som skett under det gånga året. Angående vilken aktör som står för genomförande och projektering har Socialnämnden inget att erinra men de betonar vikten av att processen inte stannar av och att tidsplanen hålls.

AB Vänersborgsbostäder ställer sig positiva till en fortsatt diskussion tillsammans med Socialnämnden för att vidare utreda förutsättningarna för denna och andra boendeformer som ligger under Socialnämndens ansvar. De anser det vara viktigt för ett fortsatt samarbete att respektive parts åtaganden klargörs och förtydligas när det gäller denna och övriga boendeformer. Bolaget vill också klarlägga att dessa typer av uthyrningar sker enligt affärsmässiga principer och ej får påverka övriga hyresgäster negativt.

Ensamhushållen omfattas av den lokalanskaffningsprocess som fastställs i riktlinjer för lokalförsörjning. I enlighet med processen beslutar förhyrande nämnd om lösningsalternativ efter fullgjord förstudie och respektive fastighetsägare ansvarar därefter för lokalplaneringen. I detta fall har samhällsbyggnadsnämnden ansvarat för lokalplaneringen i enlighet med socialnämndens förslag om lösningsalternativ. Att i denna fas av processen byta fastighetsägare riskerar att försena byggnationen då det innebär att framtagen lokalplanering måste uppdateras av AB Vänersborgsbostäder. De hyreskalkyler och tidplaner som presenteras i nuvarande lokalplanering bygger på ett genomförande av samhällsbyggnadsnämnden.

Enligt kommunens lokalförsörjningspolicy ska inhyrning av lokaler ske om det finns ett kortsiktigt behov som inte kan lösas på annat sätt och/eller om det är det mest ekonomiskt fördelaktiga alternativet. Då AB Vänersborgsbostäder idag inte har denna typ av bostäder i sitt bestånd och har ett avkastningskrav på 4% bedöms det som mycket troligt att det är mer fördelaktigt att äga bostäderna själva. I Mål- och resursplan 2023-2025 är 9 mnkr avsatta år 2023 för ensamhushåll 4 platser. Socialnämnden beskriver att driftskostnaderna för de fyra ensamhushållen beräknas rymmas inom befintlig ram (KF 2022-12-14, § 190). I lokalplaneringen bedöms avsatta investeringsmedel vara tillräckliga utifrån bygg- och bostadspriser.

I ägardirektivet för AB Vänersborgsbostäder § 2 framgår att ”Bolaget skall samverka med kommunen för att erbjuda boende för personer med särskilda behov. Detta kan ske genom kategoriboenden för äldre, funktionshindrade m.fl. grupper och genom s.k. social(a) kontrakt eller liknande. Bolaget har ett särskilt ansvar att medverka vid uppfyllande av kommunens skyldigheter att tillhandahålla bostäder för flyktingar och hemlösa.”. I § 4 framgår att fastigheter som ingår i blockhyresavtal med Vänersborgs kommun undantas från avkastningskravet. Kommunstyrelseförvaltningen avser att i

dialog med AB Vänersborgsbostäder se över om ägardirektiven behöver revideras för att tydliggöra bolagets ansvar för kommunens lokalförsörjning.

Beredning

- Sammanträdesprotokoll socialnämnden, 2022-01-27 § 3, *”Förstudie ensamhushåll”.*
- Sammanträdesprotokoll samhällsbyggnadsnämnden, 2022-11-10 § 118, *”Lokalförsörjning ensamhushåll”.*
- Delegeringsbeslut kommunstyrelsen, 2022-12-08, *”Remiss av Lokalplanering ensamhushåll”.*
- Sammanträdesprotokoll Kommunfullmäktige, 2022-12-14, § 190, *”Förnyat förslag till mål- och resursplan 2023-2025”*
- Sammanträdesprotokoll socialnämnden, 2023-01-26 § 11, *”Yttrande avseende remiss lokalplanering ensamhushåll”.*
- Skrivelse från AB Vänersborgsbostäder, 2023-02-01, *”Svar på remiss - Lokalplanering av ensamhushåll Dnr KS 2022/577”.*

Underlag

Lokalförsörjningspolicy, Kommunfullmäktige 2020-04-15 § 52.

Mål- och resursplan 2023-2025, Kommunfullmäktige 2022-12-14 § 190.

Rapport. Förstudie ensamhushåll daterad 2022-01-13, dnr: SOC 2021/276.

Rapport. Lokalplanering ensamhushåll daterad 2022-10-05, dnr: SBN 2022/58.

Riktlinjer för lokalförsörjning, Kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56.

Yttrande från AB Vänersborgsbostäder. Svar på remiss - Lokalplanering av ensamhushåll, dnr: KS 2022/577.

Yttrande från Socialnämnden. Yttrande avseende remiss lokalplanering ensamhushåll, dnr: SOC 2021/276.

Ägardirektiv AB Vänersborgsbostäder, Kommunfullmäktige 2013-12-11, § 165.

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Bilagor

Rapport. Lokalplanering ensamhushåll, samhällsbyggnadsnämnden 2022-11-10 § 118

Yttrande från AB Vänersborgsbostäder. Svar på remiss - Lokalplanering av ensamhushåll, dnr: KS 2022/577.

Yttrande från Socialnämnden. Yttrande avseende remiss lokalplanering ensamhushåll, dnr: SOC 2021/276.

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Socialnämnden
AB Vänersborgsbostäder

§ 11

Yttrande avseende remiss lokalplanering ensamhushåll

SOC 2021/276

Beslut

Socialnämnden antar yttrande avseende remiss lokalplanering ensamhushåll, daterat 2022-12-27, och översänder det till kommunstyrelsen.

Bilaga

- Bilaga 1: Yttrande avseende remiss lokalplanering ensamhushåll

Sammanfattning av ärendet

Socialnämnden beslutade 2022-01-27, § 3, att föreslå samhällsbyggnadsnämnden att starta en lokalplanering för ensamhushåll. Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2022-11-10, § 118, att överlämna lokalplaneringsunderlag avseende införskaffandet av ensamhushåll till kommunstyrelsen och föreslår kommunstyrelsen att utreda eventuell uppstart av projektering och genomförande. Vidare beslutade samhällsbyggnadsnämnden att föreslå Kommunstyrelsen att projektering och genomförande av ensamhushåll utförs av AB Vänersborgsbostäder i enlighet med bolagets Ägardirektiv §2. Kommunstyrelsen tog 2022-12-08 beslut om att remittera Lokalplanering ensamhushåll till AB Vänersborgsbostäder och socialnämnden.

Beslutsunderlag

- Socialförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-01-11
- Remiss från kommunstyrelsen avseende Lokalplanering ensamhushåll
- Beslut från samhällsbyggnadsnämnden, 2022-11-10 § 118, med underlag avseende Lokalförsörjning ensamhushåll

Sändlista

Kommunstyrelsen
Boendesamordnare
Enhetschef vuxenenheten

2023-01-11 Dnr: SOC 2021/276

Mottagare
Socialnämnden

Handläggare
Zana Savic
Eva Grindén Nolblad

Yttrande avseende remiss lokalplanering ensamhushåll

Förslag till beslut

Socialnämnden antar yttrande avseende remiss lokalplanering ensamhushåll, daterat 2022-12-27, och översänder det till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Socialnämnden beslutade 2022-01-27, § 3, att föreslå samhällsbyggnadsnämnden att starta en lokalplanering för ensamhushåll. Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2022-11-10, § 118, att överlämna lokalplaneringsunderlag avseende införskaffandet av ensamhushåll till kommunstyrelsen och föreslår kommunstyrelsen att utreda eventuell uppstart av projektering och genomförande. Vidare beslutade samhällsbyggnadsnämnden att föreslå Kommunstyrelsen att projektering och genomförande av ensamhushåll utförs av AB Vänersborgsbostäder i enlighet med bolagets Ägardirektiv §2. Kommunstyrelsen tog 2022-12-08 beslut om att remittera Lokalplanering ensamhushåll till AB Vänersborgsbostäder och socialnämnden.

Beredning

Avstämning har skett med ekonom på socialförvaltningen samt med ansvariga handläggare för förstudien som ligger till grund för lokalplaneringen.

Karin Hallberg

Förvaltningschef

Bilagor

- Yttrande daterat 2022-12-27

Sändlista

Kommunstyrelsen
Boendesamordnare
Enhetschef vuxenenheten

Handläggare
Eva Grindén Nolblad
Zana Savic

Mottagare
Socialnämnden

Yttrande avseende remiss lokalplanering ensamhushåll

Bakgrund

Socialnämnden beslutade 2022-01-27, § 3, att föreslå samhällsbyggnadsnämnden att starta en lokalplanering för ensamhushåll genom nybyggnation på befintlig kommunal mark eller inköpt fastighet alternativt inköp av befintlig bostad till en maximal årshyra om 250 000 kr/år per bostad. Val av alternativ ska bygga på socialnämndens kravställning i förstudie, daterad 2022-01-13, och i samråd med socialförvaltningen. Socialnämnden ser beslutet som ett led i kommunfullmäktiges beslut om ”bostad först”.

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2022-11-10, § 118, att överlämna lokalplaneringsunderlag avseende införskaffandet av ensamhushåll till kommunstyrelsen och föreslår kommunstyrelsen att utreda eventuell uppstart av projektering och genomförande. Vidare beslutade samhällsbyggnadsnämnden att föreslå Kommunstyrelsen att projektering och genomförande av ensamhushåll utförs av AB Vänersborgsbostäder i enlighet med bolagets Ägardirektiv §2.

Kommunstyrelsen tog 2022-12-08 beslut om att remittera Lokalplanering ensamhushåll till AB Vänersborgsbostäder och socialnämnden.

Yttrande

Lokalplaneringen framtagen av samhällsbyggnadsnämnden överensstämmer med den förstudie som socialnämnden tog beslut om 2022-01-27.

Beräknad årshyra skiljer sig något från den kalkyl som återfinns i förstudien. Utifrån prisökningar som skett under det gånga året är det dock väntat att en uppräkning sker. Den uppdaterade beräkningen innebär att årshyran på 250 750 kr blir något högre än maxhyran på 250 000 kr/år som socialnämnden tog beslut om.

Samhällsbyggnadsnämnden har i sitt beslut föreslagit kommunstyrelsen att projektering och genomförande utförs av AB Vänersborgsbostäder. Socialnämnden har inget att erinra gällande vilken aktör som står för genomförandet och projekteringen. Socialnämnden betonar vikten av att processen inte stannar av och att tidsplanen hålls.

Förslag till redaktionell ändring i rubrik 2 Resultat och slutsatser är ett förtydligande gällande att socialförvaltningen i andra hand bedömer att hushållen ska ha 0 meter till två grannar. Förtydligad beskrivning som återfinns i avsnitt 3.2.1 *Lokaliseringskrav* föreslås.

Dan Nyberg
Ordförande socialnämnden

Karin Hallberg
Förvaltningschef

Postadress: Vänersborgs kommun 462 85 Vänersborg
Besöksadress: Sundsgatan 29 Vänersborg
Telefon: 0521-72 10 00
Webbplats: www.vanersborg.se
E-post: social@vanersborg.se

VÄNERSBORGS BOSTÄDER

GJN

2023-02-01

Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen

Svar på remiss - Lokalplanering av ensamhushåll Dnr KS 2022/577

AB Vänersborgsbostäder ställer sig positiva till en fortsatt diskussion tillsammans med Socialnämnden för att vidare utreda förutsättningarna för denna och andra boendeformer som ligger under Socialnämndens ansvar.

Det är viktigt för ett fortsatt samarbete att respektive parts åtaganden klargörs och förtydligas när det gäller denna och övriga boendeformer. Från bolagets sida vill vi klarlägga att till skillnad från kommunens fastighetsenhet ska denna typ av uthyrning ske enligt affärsmässiga principer och ej påverka övriga hyresgäster negativt.

Enligt uppdrag för styrelsen i AB Vänersborgsbostäder

[redacted]

Gunnar Johansson
VD

AB Vänersborgsbostäder

Besöksadress: Vallgatan 13, Vänersborg
Postadress: 462 85 Vänersborg
Telefon växel: 0521-260 260
E-post: info@vanersborgsbostader.se
Org. nr: 556489-0274

§ 118

Lokalförsörjning ensamhushåll

SBN 2022/285

Beslut

1. Samhällsbyggnadsnämnden överlämnar lokalplaneringsunderlag avseende införskaffandet av ensamhushåll till kommunstyrelsen och föreslår kommunstyrelsen att utreda eventuell uppstart av projektering och genomförande

2. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår Kommunstyrelsen att projektering och genomförande av ensamhushåll utförs av AB Vänersborgsbostäder i enlighet med bolagets Ägardirektiv §2.

Sammanfattning av ärendet

I enlighet med dokumentet ”Lokalförsörjning – Riktlinjer” har Samhällsbyggnadsförvaltningen utfört lokalplanering gällande införskaffandet av ensamhushåll åt socialförvaltningen. Lokalplaneringen är en del av lokalförsörjningsprocessen.

Bakgrunden till att ärendet ska upp till kommunstyrelsen är att det i dokumentet ”Lokalförsörjning – Riktlinjer” står att läsa följande: *”Beslut om att starta projektering och genomförande fattas av kommunstyrelsen. Avser projektet förhyrning av lokaler ska kommunstyrelsen godkänna lokalplaneringen innan hyresavtal får ingås. Innan ärendet beslutas i kommunstyrelsen så ska finansieringen av projektet vara klar.”*.
Lokalplaneringen föreslår antingen att införskaffandet av ensamhushåll sker genom byggnation eller att Samhällsbyggnadsförvaltningen köper fastigheter som rimmar med verksamhetens önskemål. Vid uppstart av projektet kommer förvaltningen i samråd med socialförvaltningen först bedöma om det finns några objekt på marknaden som uppfyller de krav som ställs, och om dessa går att köpa inom budget.

Lokalplanering ensamhushåll har arbetats fram av fastighet och service tillsammans med tjänstemän på både Socialförvaltningen och Kommunstyrelseförvaltningen. Projektet finns med i den mål och resursplan som fastställdes av kommunfullmäktige 2022-06-22.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2022-11-04
- Lokalplanering Ensamhushåll
- Lokalförsörjning – Riktlinjer

Samhällsbyggnadsnämndens behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Utskickat förslag till beslut var följande:

Samhällsbyggnadsnämnden överlämnar lokalplaneringsunderlag avseende införskaffandet av ensamhushåll till kommunstyrelsen och föreslår kommunstyrelsen att utreda eventuell uppstart av projektering och genomförande.

Tor Wendel (M) föreslår att följande beslutsmening ska läggas till:

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår Kommunstyrelsen att projektering och genomförande av ensamhushåll utförs av AB Vänersborgsbostäder i enlighet med bolagets Ägardirektiv §2.

Beslutsgång

Ordförande redovisade att det fanns två förslag till beslut, nämligen utskickat förslag till beslut och Tor Wendels (M) förslag till beslut.

Ordförande fann att samhällsbyggnadsnämnden beslutat i enlighet med Tor Wendels (M) förslag till beslut.

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Samhällsbyggnadsförvaltningschefens ledningsteam
Kommunstyrelsen

2022-11-04 Dnr: SBN 2022/285

Handläggare
Henrik Frifelt
henrik.frifelt@vanersborg.se
0521-72 25 18

Mottagare
Kommunstyrelsen

Lokalplanering ensamhushåll

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden överlämnar lokalplaneringsunderlag avseende införskaffandet av ensamhushåll till kommunstyrelsen och föreslår kommunstyrelsen att utreda eventuell uppstart av projektering och genomförande

Sammanfattning av ärendet

I enlighet med dokumentet ”Lokalförsörjning – Riktlinjer” har Samhällsbyggnadsförvaltningen utfört lokalplanering gällande införskaffandet av ensamhushåll åt socialförvaltningen. Lokalplaneringen är en del av lokalförsörjningsprocessen.

Bakgrunden till att ärendet ska upp till kommunstyrelsen är att det i dokumentet ”Lokalförsörjning – Riktlinjer” står att läsa följande: *”Beslut om att starta projektering och genomförande fattas av kommunstyrelsen. Avser projektet förhyrning av lokaler ska kommunstyrelsen godkänna lokalplaneringen innan hyresavtal får ingås. Innan ärendet beslutas i kommunstyrelsen så ska finansieringen av projektet vara klar.”*.
Lokalplaneringen föreslår antingen att införskaffandet av ensamhushåll sker genom byggnation eller att Samhällsbyggnadsförvaltningen köper fastigheter som rimmar med verksamhetens önskemål. Vid uppstart av projektet kommer förvaltningen i samråd med socialförvaltningen först bedöma om det finns några objekt på marknaden som uppfyller de krav som ställs, och om dessa går att köpa inom budget.

Lokalplanering ensamhushåll har arbetats fram av fastighet och service tillsammans med tjänstemän på både Socialförvaltningen och Kommunstyrelseförvaltningen. Projektet finns med i den mål och resursplan som fastställdes av kommunfullmäktige 2022-06-22.

Morten Sörö

Verksamhetschef

Bilagor

Lokalplanering Ensamhushåll
Lokalförsörjning - Riktlinjer

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Samhällsbyggnadsförvaltningschefens ledningsteam.

Vänersborgs kommun

Riktlinjer för lokalför-sörjning

Antagen av kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56

Innehållsförteckning

INLEDNING **2**

PROCESSER FÖR LOKALFÖRSÖRJNINGEN **2**

LOKALFÖRSÖRJNINGSPLANERING 2
AVLÄMNING AV LOKALER 3
LOKALANSKAFFNING 3

Dokumenttyp	**Dokumentnamn**	**Antagen**	**Antagen av**
Riktlinjer	Riktlinjer för lokalförsörjning	2020-03-25 § 56	Kommunstyrelsen
Dokumentägare	**Dokumentansvarig**	**Reviderad**	**Giltighet**
Kommunstyrelseförvaltningen	Chef för kommunkontoret		Tillsvidare
Dokumentinformation Riktlinjer för lokalförsörjningen beskriver lokalförsörjningsprocesser.		**Diarienummer** KS 2020/87	
Ämnesområde Lokalförsörjning		**Intranät** ☒	**Hemsida** ☐
Andra styrande dokument som omnämns Lokalförsörjningspolicy (KF 2020-04-15 § 52) Styrgrupp för strategisk samhällsplanering (KS 2019-05-08, § 68), Bildande av lokalplaneringsgrupp (KS 2010-02-17, § 46).			

Inledning

Dessa riktlinjer syftar till att beskriva hur Vänersborgs kommuns arbete med lokalförsörjning ska bedrivas utifrån lokalförsörjningspolicyn (KF 2020-04-15 § 52). Lokalförsörjningspolicyn anger syfte, ansvarsfördelning och principer för Vänersborgs kommuns lokalförsörjning. Riktlinjerna syftar till att beskriva hur arbetet med lokalförsörjnings ska bedrivas utifrån dessa. Med lokalförsörjning avses planering, anskaffning, anpassning, förvaltning samt avveckling av kommunens egna och inhyrda bostäder, lokaler och anläggningar (benämns fortsättningsvis lokaler) för de kommunala verksamheternas behov. Riktlinjerna omfattar inte förvaltning av lokalerna.

Riktlinjerna för lokalförsörjning beslutas i kommunstyrelsen.

Processer för lokalförsörjningen

För att uppnå lokalförsörjningens syfte krävs tydliga processer, tydlig ansvarsfördelning och ett nära samarbete mellan nämnderna i lokalförsörjningsfrågor. Utgångspunkten för lokalförsörjningen är samverkan med övriga processer inom kommunen så som exempelvis exploateringsprocess, översiktsplan och bostadsförsörjning.

Nedan beskrivs processen för lokalförsörjningsplanering, processen för lokalanskaffning samt processen för avyttring.

Lokalförsörjningsplanering

Lokalförsörjningsplaneringen är knuten till den årliga verksamhetsplaneringen och budgetprocessen. Utifrån nuvarande lokalutnyttjande och analys av framtida behov ska varje nämnd upprätta ett underlag för lokalbehov. För att lokalbehoven ska kunna samordnas med kommunens och de kommunala fastighetsbolagens lokalresurser behöver hela kommunens lokalbehov samplaneras. Samplaneringen presenteras i ett lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget ska utöver att sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens nämnder redovisa nämndernas nuvarande lokalkostnader och lokaleffektivitet. Lokalförsörjningsunderlaget ska utgöra ett strategiskt underlag och revideras årligen.

Syftet är att lokalförsörjningsunderlaget ska utgöra ett verktyg för planering av framtida behov samt att med god framförhållning kunna bedöma dels framtida investeringsbehov, dels kommunens samlade lokalkostnader. Kommunens lokalförsörjningsunderlag utgör underlag till kommunens budget- och investeringsprocess.

Respektive nämnd fattar beslut om underlag för lokalbehov som ligger till grund för kommunens lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget fastställs av Kommunstyrelsen. Investeringsbudget fastställs av Kommunfullmäktige.

Avlämning av lokaler

För att uppnå största möjliga incitament till ett rationellt användande av kommunens lokaler måste det vara möjligt för verksamheterna att lämna ifrån sig uthyrningsbara lokaler när behovet inte finns kvar. Incitament ska finnas så att det blir "lönsamt" för verksamheterna att effektivisera sin lokalyta då behovet av yta minskar. När lokaler/del av lokaler avlämnas så måste det vara en sammanhållen yta som går att hyra ut till annan verksamhet.

Då det inte längre finns ett långsiktigt behov av lokalerna för kommunens verksamheter bör en konsekvensbedömning angående avyttring göras. Konsekvensbedömningen ska genomföras av kommunstyrelsen och beskriva eventuella konsekvenser av avyttring för framtida lokalförsörjning samt ekonomiska konsekvenser om lokalerna inte avyttras. Eventuell avyttring sker i enlighet med reglementen och delegeringsordningar.

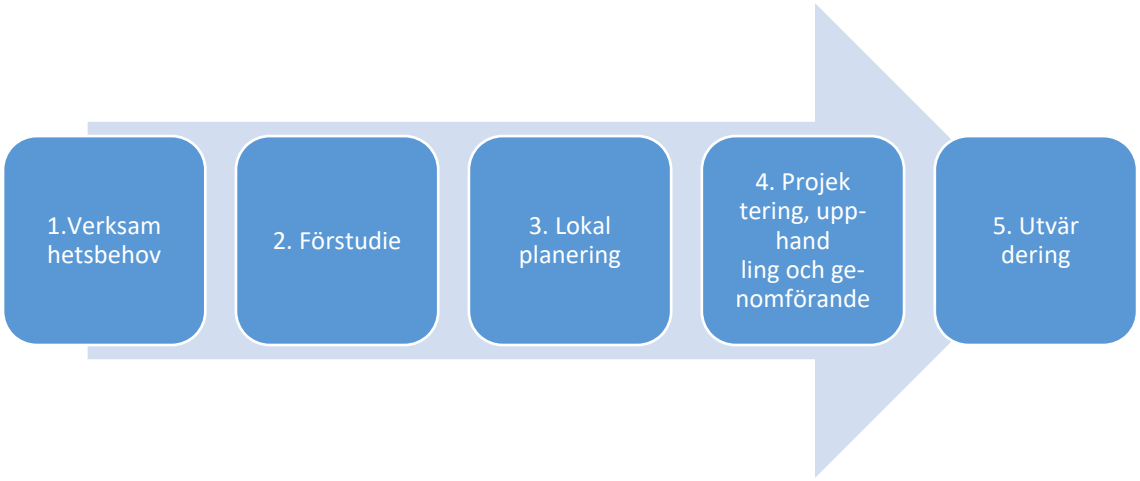
Lokalanskaffning

Processen för lokalanskaffning omfattar nybyggnadsprojekt samt om- och tillbyggnadsprojekt överstigande 25 prisbasbelopp då lokalerna är ägda av kommunen.

Vid förhyrning av lokaler från kommunalt ägt fastighetsbolag eller externt fastighetsbolag omfattar lokalanskaffningsprocessen hyresavtal med en årskostnad överstigande 25 prisbasbelopp eller hyrestid över 5 år. Eventuell avtalad återställningskostnad och lösenkostnad ska fördelas över hyrestiden. Om inhyrning väljs på grund av att det finns ett kortsiktigt behov som inte kan lösas på annat sätt får hyreskontrakt tecknas för högst fem år. Beslut om förhyrning av externa lokaler tas i enlighet med reglementen och delegeringsordningar.

Lokalanskaffningsprocessen omfattar inte underhållsprojekt oavsett storlek. Då projekten inte omfattas av lokalanskaffningsprocessen hanteras de av nämnderna i enlighet med reglementen och delegeringsordningar.

Fastighetsinvesteringarna hanteras i enlighet med kommunstyrelsens beslutade process för investeringar. Lokalförsörjningsunderlaget utgör underlag för budget- och investeringsprocessen.

1. Definition av verksamhetsbehov

Nämndernas behov av lokaler identifieras i lokalförsörjningsunderlaget. Beslut om vidare utredning (förstudie) fattas av respektive nämnd.

2. Förstudie

Olika lösningsalternativ utreds och utvärderas. Bedömning av nytta, investeringsbehov och framtida årskostnader för lösningsalternativen samt en beskrivning av konsekvenserna om inga åtgärder vidtas. Beslut om lösningsalternativ och att gå vidare till lokalplaneringen fattas av respektive nämnd.

3. Lokalplanering

Lokalplaneringen bör innehålla; lokalprogram, principlayout, tidplan, redovisning av flexibilitet i projektet och av koncernnyttan, förslag till preliminär hyreskostnad, förslag till eventuell preliminär investering. Respektive fastighetsägare är ansvarig för lokalplaneringen.

Beslut om att starta projektering och genomförande fattas av kommunstyrelsen. Avser projektet förhyrning av lokaler ska kommunstyrelsen godkänna lokalplaneringen innan hyresavtal får ingås. Innan ärendet beslutas i kommunstyrelsen så ska finansieringen av projektet vara klar.

4. Projektering och genomförande

Efter beslut i kommunstyrelsen påbörjas projektering och upphandling av projekt inom ram för beslutet. Projekteringen genomförs av respektive fastighetsägare. Uppdraget innefattar: fullständiga handlingar utifrån val av entreprenadform (anbudsunderlag), definitiv tidplan för projektet, upphandling och anbudsutvärdering, ekonomisk kalkyl över hyreskostnaderna och definitivt investeringsbehov. Om projektet inte kan genomföras inom av kommunstyrelsen angivna ramar får genomförandet inte starta utan ett nytt beslut om genomförande i kommunstyrelsen.

5. Utvärdering

För större lokalprojekt ska utvärdering göras ca 6 mån- 1 år efter färdigställandet av kommunstyrelsen.

Fördelning av kostnader

Externa kostnader för framtagande av underlag för lokalprojekten inkluderas i projektets totala kostnader oavsett om det genomförs eller inte. De totala kostnaderna belastar investeringen och därmed hyran.

Vänersborgs kommun
Samhällsbyggnadsnämnden

RAPPORT 1(11)

2022-10-05 Dnr: SBN2022/58

Handläggare
Philip Ekström
Philip.ekstrom@vanersborg.se

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Lokalplanering ensamhushåll

Sammanfattning av rapporten

Målgruppen för ensamhushåll är personer som har svårt att bo i de boendeformer som socialförvaltningen har att erbjuda idag. Ensamhushållen kan tillskapas genom byggnation eller genom köp av befintliga bostäder. Kommunen har idag endast tillgång till en tomt som är lämplig för byggnation av ensamhushåll. Ska flera ensamhushåll tillskapas genom byggnation behöver lämpliga tomter köpas in.

Hushållen kan fördelas i tre rum. Ett WC/dusch, ett allrum/sovrum som har kokvrå samt ett förråd. Om bostad ska köpas kan det vara fler rum än så. Socialnämnden har ställt krav på placering av ensamhushållen samt maximal hyra på 250.000 SEK per ensamhushåll och år. Om ensamhushåll ska tillskapas genom byggnation bedöms tiden från projektering till färdig bostad ta cirka ett år.

Innehållsförteckning

1 UPPDRAG 4
1.1 UPPDRAGSBESKRIVNING 4
1.2 MÅL OCH SYFTE 4
1.3 BERÖRDA PARTER/AKTÖRER 4
1.4 AVGRÄNSNING 4
1.5 UNDERLAG 4
1.6 METOD 4
2 RESULTAT OCH SLUTSATSER 5
3 UTREDNING 5
3.1 LOKALPROGRAM 5
3.1.1 Verksamhetsbeskrivning 5
3.1.2 Lokalfunktioner och principlayout 5
3.2 LOKALISERINGAR 6
3.2.1 Lokaliseringskrav 6
3.2.2 Möjliga placeringar 7
3.3 EKONOMI 7
3.3.1 Investering 7
3.3.2 Verksamhetens driftskostnader 7
3.4 TIDPLAN 8
3.5 FLEXIBILITET OCH NYTTA 8
3.5.1 Flexibilitet 8
3.5.2 Nytta 8
4 BILAGOR 9

1 Uppdrag

1.1 Uppdragsbeskrivning

2022-01-27 § 3 beslutar Socialnämnden föreslå Samhällsbyggnadsnämnden starta en lokalplanering för ensamhushåll genom nybyggnation på befintlig kommunal mark eller inköpt fastighet alternativt inköp av befintlig bostad till en maximal årshyra om 250 000 kr/år per bostad. Val av alternativ ska bygga på socialnämndens kravställning i bilagd förstudie, daterad 2022-01-13, och i samråd med socialförvaltningen. Socialnämnden ser beslutet som ett led i kommunfullmäktiges beslut om ”bostad först”. Enligt riktlinjer för lokalförsörjning ska en lokalplanering upprättas som underlag till kommunstyrelsens beslut om projektering och genomförande.

1.2 Mål och syfte

Målet för lokalplaneringen är att tillhandahålla ett beslutsunderlag till kommunstyrelsen för beslut om projektering och genomförande. Lokalplaneringen ska innehålla ett lokalprogram, tidplan, redovisning av flexibilitet och koncernnytta, preliminär hyreskostnad och förslag till preliminär investering.

Syftet med kommunens lokalförsörjningsarbete är att möta verksamheternas behov av ändamålsenliga lokaler i tid, samt att använda kommunens resurser på ett hållbart och effektivt sätt för att uppnå en god ekonomisk hushållning.

1.3 Berörda parter/aktörer

Det är viktigt att i dialog informera berörda parter i ett tidigt skede innan uppförande av ensamhushåll. De som kan vara berörda är exempelvis personer som bor i närområdet, entreprenörer, externa utförare och samverkansparter inom Vänersborg kommun.

Interna berörda parter är Socialnämnden, Samhällsbyggnadsnämnden, Kommunstyrelsen

1.4 Avgränsning

Lokalplaneringen innehåller lokalprogram, principlayout, tidplan, redovisning av flexibilitet i projektet och av koncernnyttan, förslag till preliminär hyreskostnad samt förslag till eventuell preliminär investering. Fullständiga handlingar utifrån val av entreprenadform (anbudsunderlag), definitiv tidplan för projektet, upphandling och anbudsutvärdering, ekonomisk kalkyl över hyreskostnaderna och definitivt investeringsbehov tas fram under projekteringen.

1.5 Underlag

Sammanträdesprotokoll socialnämnden 2022-01-27, § 3

Förstudie, ensamhushåll SOC 2021/276

1.6 Metod

Lokalplaneringen har upprättats i samarbete med socialförvaltningen, kommunstyrelseförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen via mejlkontakt och samtal och genom informationsinhämtning från ovanstående dokument.

2 Resultat och slutsatser

Målgruppen för ensamhushåll är personer som har svårt att bo i de boendeformer som socialförvaltningen har att erbjuda idag då det bl.a. ställs krav på missbruksfrihet samt olika grader av anpassning till andra. Därför behövs fyra ensamhushåll som ligger avskilt. Socialförvaltningen bedömer att hushållen ska ligga max 3 km från närmsta busshållplats samt helst minst 1 km till närmsta grannar och i andra hand 0 meter till två grannar.

Hushållen kan fördelas i tre rum. Ett WC/dusch, ett allrum/sovrum som har kokvrå samt ett förråd. Det bedöms att det krävs minst 35 kvadratmeter för att uppnå detta. Om bostad ska köpas kan det vara större än så. Innan bygglov eller förhandsbesked på fastigheten Båberg 3:42 söks behöver en bullerutredning för trafikbuller göras.

Tiden från projektering/förstudie till färdig bostad, om Vänersborgs kommun ska bygga bostaden, bedöms ta cirka ett år. För att nå kravet från socialnämnden på en hyra om 250.000 SEK per år och bostad kan investeringen inte överstiga 2.000.000 SEK per bostad.

3 Utredning

Utredningen innehåller ett lokalprogram, principlayout, tidplan, redovisning av flexibilitet i projektet och av koncernnyttan, förslag till preliminär hyreskostnad och förslag till eventuell preliminär investering i enlighet med riktlinjer för lokalförsörjning.

3.1 Lokalprogram

Lokalprogrammet beskriver först verksamhetens syfte och innehåll, sedan kommer ett avsnitt som allmänt beskriver hur bostaden ska utformas om bostaden ska byggas av Vänersborgs kommun.

3.1.1 Verksamhetsbeskrivning

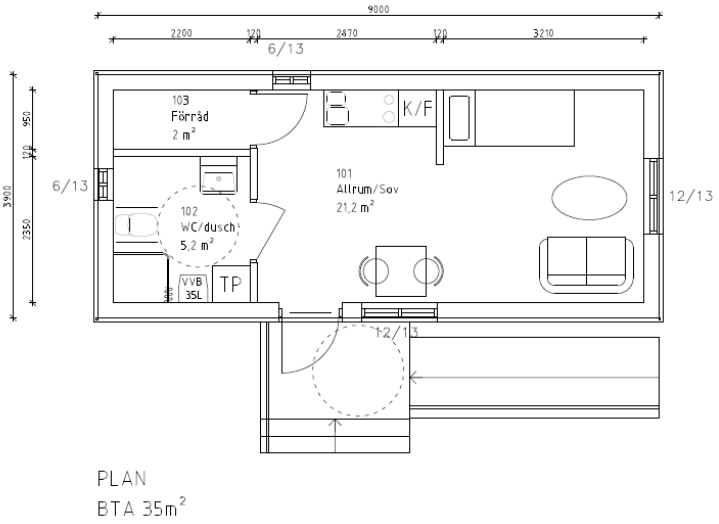
Målgruppen för ensamhushåll är personer som har svårt att bo i de boendeformer som socialförvaltningen har att erbjuda idag då det bl.a. ställs krav på missbruksfrihet samt olika grader av anpassning till andra. I ett boende för ensamhushåll skulle dessa personer, utifrån deras individuella behov, kunna erhålla samtidiga insatser och stöd från flera av socialförvaltningens avdelningar. Socialförvaltningens bedömning är att det i dagsläget finns behov av fyra ensamhushållsbostäder för personer som behöver bo avskilt med personalstöd, i form av boendestöd alternativt någon form av stöd avseende missbruksproblematik.

3.1.2 Lokalfunktioner och principlayout

Byggnader ska minst uppfylla krav enligt de byggnadsregler som finns. Om något motsäger detta ska byggnadsregler gälla.

I en ny bostad ska det alltid finnas utrymmen för funktioner som sömn och vila, matlagning, måltider, personhygien, daglig samvaro och förvaring. Dessa krav på bostadens utformning finns i Boverkets byggregler. Alla funktioner utom personhygien får finnas i samma rum. Men större bostäder ska vara utformade så att man kan skilja av vardagsrum, kök och sovrum som separata rum, som har fönster.

Det kan fördelas i tre rum. Ett WC/dusch, ett allrum/sovrum som har kokvrå samt ett förråd. Viktigt att notera är att detta är minimikrav. Antal rum och ytan på rummen får överstiga de nedan angivna kraven.

3.1.2.1 Rumsförteckning

Typ av rum	Antal rum	Uppskattad yta	Teknisk utrustning
WC/dusch	**1**	**5,2 kvm**	**Tvättpelare och varmvattenberedare**
allrum/sovrum med kokvrå	**1**	**21,2 kvm**	**Kyl/frys, spis med ugn alt kokplattor.**
Förråd	**1**	**2 kvm**	

3.1.2.2 Kravspecifikation

För att minska risken för reparationen ska fokus ligga på stryktåliga material. T.ex. toalett och handfat i rostfritt stål och plastmattor på golv. I övrigt ska boverkets byggregler gälla för bostaden.

3.2 Lokaliseringar

3.2.1 Lokaliseringskrav

Följande krav har ställts på bostädernas lokalisering för att det ska kunna fungera som ett ensamhushåll:

- Ska vara på avstånd från andra bostäder.
    - I 1: a hand 1 km eller mer.
    - I 2: a hand 0 m till max 2 grannar. Dvs. bör vara fritt från grannar åt minst två håll. Gäller under förutsättning att det finns möjlighet att avskärma från grannarna med insynsskydd.

- Gångavstånd till busshållplats.
    - Max 3 km till närmsta busshållplats.
- Bostäderna ska ligga på olika ställen. De kan ligga på samma ort men inte i närheten av varandra.
- Bostäderna ska inte vara belägna i centrala Vänersborg
- El, vatten och avlopp ska finnas framdraget till fastigheten.

3.2.2 Möjliga placeringar

Samhällsbyggnadsförvaltningen har i samverkan med socialförvaltningen, kommunstyrelseförvaltningen samt miljö- och byggnadsförvaltningen sökt lämpliga placeringar för boende på kommunens mark under ett flertal år. Flertalet lokaliseringar har utretts och förkastats av varierande skäl. Ett alternativ för lokalisering på kommunägd mark kvarstår dock, Båberg 3:42.

Samhällsbyggnadsnämnden ansökte om förhandsbesked på Båberg 3:42 under våren 2020. I byggnadsnämndens kommunicering inför beslut framgår bland annat att det behöver göras en bullerutredning för trafikbuller (dnr: BYGG.2020.68). Platsen uppfyller Socialnämndens lokaliseringskrav (se 3.2.1).

Tre alternativt fyra tomter eller befintliga bostäder behöver därmed köpas in av samhällsbyggnadsnämnden. Oavsett om Vänersborgs kommun köper bostäder för ensamhushåll eller bygger bostäder för ensamhushåll ska kraven under rubrik 3.1.2 och 3.2.1 uppfyllas. Om kraven är uppfyllda bör kontrolleras i samråd mellan samhällsbyggnadsförvaltningen och socialförvaltningen.

3.3 Ekonomi

I avsnittet behandlas en preliminär kalkyl över investeringskostnaden samt en preliminär kalkyl över ensamhushållens driftskostnader.

3.3.1 Investering

I mål och resursplan för 2023-2025 är totalt 9.000.000 SEK beviljat år 2023 för alla fyra ensamhushåll, det vill säga 2.250.000 SEK per hushåll. Enligt beslut från socialnämnden vill de ha en maximal årshyra på 250.000 sek/år. Detta ger en investering på ungefär 2.000.000 SEK per hushåll (se avsnitt 3.3.2). Denna summa bedöms vara rimlig enligt nuvarande byggnadspriser.

3.3.2 Verksamhetens driftskostnader

Hyra per år = Komponentavskrivning+ränta för investering+driftkostnad=Komponentavskrivning+0,0175*investering+ yta*450

450 sek/kvm är för drift. I detta ingår el, värme, eventuella reparationer, sophämtning och vatten.

Internräntan för 2023 är satt till 1,25%. Vad internräntan är år 2024 då investeringarna beräknas aktiveras är ännu okänt och mycket svårt att beräkna under rådande förutsättningar. I kalkylen görs ett antagande om internränta på 1,75%[1].

Komponentavskrivningen är beräknad för 10 år. Anledningen till att det beräknas på 10 år är att det bedöms vara onormalt högt slitage på ensamhushållet.

Kostnad för personal, mat, lokalvård och vaktmästeri ingår ej i denna beräkning.

Socialnämnden vill ha en årshyra som är lägre än 250.000 SEK/år per bostad. Om utgångspunkten är en nybyggd bostad på 35 kvadratmeter får inte investeringen överstiga 2.000.000 SEK per bostad.

200.000 +(0,0175*2.000.000) + (35*450) = 250 750 SEK/år

3.4 Tidplan

Tidplan för att bygga ett ensamhushåll

- Projektering 5 veckor
- Bygglov 10 veckor
- Kommunala beslut 4 veckor
- Upphandling 7 veckor
- Tilldelningsbeslut vinner laga kraft 2 veckor
- Byggtid 20 veckor
- Besiktning och slutbesked 3 veckor

Totalt beräknas en nybyggnation av ett ensamhushåll ta 51 veckor, dvs. ca. 1 år. Tidplanen tar inte hänsyn till tidsåtgång för att köpa in tomter eller befintliga bostäder.

3.5 Flexibilitet och nytta

Avsnittet börjar med en beskrivning av byggnadens flexibilitet. Därefter görs en bedömning av projektets nytta.

3.5.1 Flexibilitet

Med flexibilitet avses både omställbarhet till annan verksamhet och möjligheter till att anpassa lokalerna. Flexibiliteten bedöms vara begränsad. Oavsett om Vänersborgs kommun bygger eller köper bostäder som ska användas till ensamhushåll så kommer de endast kunna användas som bostäder.

3.5.2 Nytta

Med nytta avses hur byggnationen kommer kommunen som organisation samt medborgarna till gagn.

Tillskapandet av fyra ensamhushåll kommer att innebära att Vänersborgs kommun kan erbjuda de kommuninvånare som är i behov av denna typ av boende en skäligare boendesituation än vad som uppnås i dagsläget och därmed en ökad livskvalité. För de personer som har ett mer omfattande stöd- eller omvårdnadsbehov blir insatserna bristfälligt utförda om stadigvarande boende saknas då det inte finns tillgång till de

[1] Antagandet bygger på Sveriges kommuner och regioners beräkning av den genomsnittliga räntan i kommunsektorn år 2023. Räntan beräknas ligger mellan ca. 1,75-2% utifrån ränteläget 24 maj 2022.

hjälpmedel och faciliteter som krävs för insatsen. Ur såväl säkerhets-, integritets- som sekretessperspektiv är det inte heller att föredra att insatser utförs i offentlig miljö, vare sig för den enskilde eller för personalen som utför insatserna. I förlängningen innebär ensamhushållen att kommunen kan erbjuda fler invånare insatser av hög kvalité samt jämlikare möjligheter för kommunens invånare att få tillgång till vård och omsorg i kommunen.

Socialnämnden ser beslutet som ett led i kommunfullmäktiges beslut om ”bostad först”.

Den ekonomiska nyttan med ensamhushållsboenden är att Socialförvaltningens behov av köpta platser, dvs. köpta externa vård- och boendelösningar påtagligt kommer att minska. Personerna som skulle vara aktuella för denna form av boende blir också mindre vård- och insatskrävande då insatserna kan utföras i en permanent boendelösning i stället för vid akutlogin på Kyrkängen alternativt i offentliga miljöer, vilket minskar kostnader för exempelvis personal (bl.a. tidsåtgång). Sett till helhetsperspektivet för individerna så bör det i förlängningen även innebära bättre hälsa samt minskat behov av sjukvård eller andra kostsamma åtgärder från olika samhällsinstanser.

Genom att dessa personer skulle få tillgång till en mer permanent boendelösning frigörs även platser på akutlogin på Kyrkängen. Om fler får tillgång till kommunens akutlogi på Kyrkängen som ett tillfälligt stöd utifrån hemlöshet, skulle kommunen få lägre kostnader utifrån ekonomiskt bistånd för t.ex. plats på vandrarhem.

4 Bilagor

Beslut SOC 2021/276 § 3

Vänersborgs kommun

”Vänersborgs kommun – attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet”

§ 49

Förslag till Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun

KS 2021/235

Beslut

1. Kommunfullmäktige antar Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun enligt bilaga 1 med följande ändringar:
   a. Layouten ändras enligt bilaga 2.
   b. Hänvisning till ”Sveriges kommuner och regioner” samt ”Kommunallagen” under ”Andra styrande dokument som omnämns” tas bort.
   c. Meningen ”Denna strategi har tagits fram på uppdrag av kommunfullmäktige genom beslut 2019-11-27, § 174” tas bort.
   d. ”Med utgångspunkt i övergripande mål om att Vänersborgs kommun ska uppnå en god ekonomisk hushållning genom att använda sina resurser på ett hållbart och effektivt sätt,…” ändras till ”Med utgångspunkt i kommunens vision ”Vänersborgs kommun – attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet,…””
   e. ”…den långsiktiga planeringen av…” stryks ur meningen ”…ska strategin säkerställa att den långsiktiga planeringen av kommunens fastighetsägande bedrivs effektivt”.
   f. ”…samt i enlighet med mål- och resursplan 2022–2024.” stryks från meningen ”Styra mot en god ekonomisk hushållning med kommunens resurser samt i enlighet med mål- och resursplan 2022–2024.”
   g. ”Bidra till en väl fungerande samverkan i lokalförsörjningsfrågor inom- och mellan kommunens verksamheter.” samt ”Komplettera lokalförsörjningspolicyn” stryks från avsnittet syfte och målgrupp.
   h. Meningen ”Målgruppen är förtroendevalda och verksamhetsansvariga samt i förlängningen fastighetsnyttjare och medborgare.” stryks i sin helhet och ”och målgrupp” stryks i rubriken ”1.1 Strategins syfte och målgrupp”.
   i. ”Strategin omfattar inte kommunalägd skogs- och jordbruksmark samt övrig naturmark då dessa behandlas i andra styrande dokument.” stryks.
   j. Avsnittet ”1.3 Relaterade styrdokument” stryks i sin helhet.
   k. Rubriken ”Fastighetsinnehav för egen verksamhet” stryks.
   l. ”…ur ett långsiktigt ekonomiskt perspektiv.” stryks från meningen ”Kommunen bör i huvudsak äga de fastigheter som behövs för den egna verksamheten ur ett långsiktigt ekonomiskt perspektiv” samtidigt stryks

efterföljande mening ”Sådant ägande regleras i lokalförsörjningspolicyn samt riktlinjer för lokalförsörjning.”.

m. Meningen ”Fastighet och Service ansvarar för fastighetsförvaltningen.” stryks.

n. Meningen ”Kommunens verksamheter ska i första hand hyra kommunens egna lokaler i syfte att undvika onödiga vakanser i det egna fastighetsbeståndet.” stryks.

o. Meningen ”Kommunen ska, vid förändrat lokalbehov hos verksamheten, i första hand anpassa lokaler genom om- eller tillbyggnad.” stryks.

p. Meningen ”Kommunen ska i huvudsak ha målsättningen att antalet inhyrda lokaler ska utgöra en så liten del som möjligt.” stryks.

q. Rubriken ”2.2 Fastighetsinnehav av strategiska skäl” stryks.

r. ”, exempelvis för att möjliggöra framtida förändringar i de egna verksamheterna.” läggs till efter meningen ”Kommunen bör äga fastigheter som bedöms som strategiska för den långsiktiga samhällsplaneringen”.

s. Meningen ”Kommunen ska eftersträva en strategisk och långsiktig lokalförsörjningsplan som anpassas efter en ständigt föränderlig demografi.” stryks.

t. Meningen ”I lokalförsörjningsplanen ska det digitaliserade arbetssättet, där kommunens verksamheter inte är beroende av fysiska lokaler i samma utsträckning som tidigare, beaktas.” stryks.

u. Meningen ”Vid försäljning av fastigheter bör kommunen göra strategiska fastighetsinköp för framtida planläggning.” stryks.

v. Samtliga meningar med lydelsen ”Beslut om sådant ägande ska styrkas av politiska beslut i enlighet med delegationsordningen.” stryks.

w. Rubriken ”Fastighetsinnehav av mark och fastigheter för kommunal utveckling” stryks.

x. ”, exempelvis för framtida bebyggelseutveckling eller infrastrukturprojekt.” läggs till efter meningen ”Kommunen ska eftersträva att ha ett markinnehav i syfte att främja samhällsutvecklingen”.

y. ”…allmänna intressen att bevara och utveckla frilufts- natur- och kulturvärden.” ersätter ”det allmännyttiga intresset med rekreation, tätortsnära skog och-naturområden med höga naturvärden.” i meningen som startar med ”Kommunen ska eftersträva ett markinnehav som tillgodoser…”

z. ”…säkra långsiktiga utvecklingsbehov” ersätter ”utöka det kommunala markinnehavet” i meningen som startar med ”Kommunen ska arbeta aktiv med den kommunala markreserven i syfte att…”

aa. Stycket ”Fastighetsinnehav av allmänna bostäder” stryks i sin helhet.

bb. Rubriken ”2.5 Fastighetsinnehav av kulturella skäl stryks”.

cc. Meningen ”Kommunen kan äga de fastigheter som inte uppfyller kraven enligt punkt 2.1 eller 2.2, men som har stark koppling till kommunens historia och som är av stort lokalt kulturhistoriskt värde.” till lydelsen ”Kommunen kan äga fastigheter som har stark koppling till kommunens historia och som är av stort lokalt kulturhistoriskt värde.”

dd. Rubriken ”2.5 Övrigt fastighetsinnehav i syfte att bistå verksamheter med kommunalt intresse” stryks.

ee. Meningen ”Kommunen kan, i syfte att stödja verksamheter med kommunalt intresse, äga fastigheter som helt eller delvis upplåts till föreningar och det lokala näringslivet” ersätts med meningen ”Kommunen kan även äga fastigheter som upplåts till verksamhet utanför den kommunala organisationen där nyttjandet sammanfaller med ett kommunalt intresse och ligger inom ramen för den kommunala kompetensen”

ff. Meningen ”Finansiering av fastighetsinnehavet ska ske av den förvaltning som har det kommunala intresset att bistå föreningar och det lokala näringslivet.” stryks.

gg. Meningen ”Kommunen kan äga fastigheter för att underlätta robust samhällsutveckling genom att ha rådighet över till exempel skyddsskogar, skyfallsstråk och möjliggöra klimatanpassningsåtgärder.” läggs till i avsnittet ”Fastighetsinnehav”.

hh. Meningen ”Kommunen kan förvärva fastigheter i syfte att hantera lokala störnings- och risksituationer.” läggs till i avsnittet ”Fastighetsinnehav”.

ii. ”…och kan prioritera de miljömässiga aspekterna framför de ekonomiska strategiska- och kulturella aspekterna…” stryks i meningen ”Kommunen ska eftersträva att minimera den negativa påverkan på klimat och miljön och kan prioritera de miljömässiga aspekterna framför de ekonomiska strategiska- och kulturella aspekterna i sin fastighetsförvaltning”

jj. Meningen ”Detta i syfte att säkerställa att de, av regeringen antagna nationella miljömålen i Agenda 2030, samt målen i kommunens egna miljöprogram 2030 uppfylls.” stryks och samtidigt byts ”Agenda 2030” ut mot ”Hållbarhet” i rubriken ”Agenda 2030, miljö och klimatpåverkan.”

kk. Rubriken ”3. Behov av nya fastigheter samt avyttring” stryks.

ll. Rubriken ”3.4 Behov av nya fastigheter” stryks.

mm. Meningen ”Nybyggnation eller förvärv av nya fastigheter ska endast ske när det finns ett långsiktigt behov av nya lokaler och där andra alternativ kan uteslutas. Detta regleras i lokalförsörjningspolicyn samt riktlinjer för lokalförsörjning.” stryks.

nn. Meningen ”Investeringar i nya eller befintliga lokaler bör göras om de bidrar till en mätbar kvalitetsförbättring, samt effektiviseringar och besparing för kommunen.” stryks.

oo. Meningen ”Förändringar i fastighetsbeståndet ska behandlas i lokalförsörjningsgruppen innan beslut, för att säkerställa nuvarande och framtida behov i enlighet med lokalförsörjningsstrategin.” stryks.

pp. Rubriken ”3.5 Avveckling av fastigheter som inte används” stryks.

qq. ”…punkt 2.1, 2.2, 2.3, 2.4,…” ersätts av ”denna strategi” i meningen ”Vid bedömningen att en fastighet inte är ekonomisk hållbar, och efter övervägande av vad som anges i punkt 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, ska fastigheten försäljas till marknadsvärde.”.

rr. Meningen ”Vid bedömningen att en fastighet inte är ekonomisk hållbar, och efter övervägande av vad som anges i punkt 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, ska fastigheten försäljas till marknadsvärde.” ersätter meningen ”De fastigheter som inte uppfyller kriterierna nedan ska avyttras om de bedöms vara ekonomiskt ohållbara.” under rubriken ”2 Fastighetsinnehav”.

ss. Meningen ”Kommunen bör, vid avyttring av fastigheter, i första hand erbjuda köpmöjlighet till de kommunala fastighetsbolagen.” flyttas till stycket under rubriken ”2 Fastighetsinnehav”.

tt. Meningen ”Nyanskaffning av fastigheter ska alltid prövas mot vad som anges i denna strategi.” läggs till sist i stycket under rubriken ”2 Fastighetsinnehav”.

uu. Stycket ”Externa lokaler” stryks i sin helhet.

vv. Stycket ”Lokalbank” stryks i sin helhet

2. Kommunfullmäktige beslutar revidera Lokalförsörjningspolicy (KF 2020-04-15 § 52) enligt bilaga 4.
3. Kommunstyrelsen beslutar revidera Riktlinjer för lokalförsörjning (KS 2020-03-25, § 56) enligt bilaga 5.

Bilaga/bilagor

Bilaga 2; Förslag till Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun

Reservationer, protokollsanteckningar, jäv

Henrik Harlitz (M) och Ann-Helen Selander (M) avstod från att delta i beslutet.

Sammanfattning av ärendet

2022-12-21 § 246 beslutade kommunstyrelsen återremittera ärendet angående förslag till Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun till kommunstyrelseförvaltningen med motiveringen att det ska tas fram ett beslutsförslag formulerat enligt logiken "Kommunfullmäktige ställer sig bakom samhällsbyggnadsnämndens förslag till

Fastighetsstrategi med följande ändringar:", följt av att-satser som beskriver varje ändring i dokumentet på ett sätt som gör att dessa var för sig går att ställa under proposition.

Kommunstyrelseförvaltningen har tagit fram ett beslutsförslag i enlighet med Kommunstyrelsens beslut. Kommunstyrelseförvaltningen förordar i första hand att samtliga ändringar genomförs och i andra hand att inga ändringar genomförs. Att enbart välja ut vissa ändringsförslag riskerar leda till otydlighet i styrningen av fastighetsinnehavet.

I samband med att en fastighetsstrategi antas behöver de principer som berör fastighetsägande och underhåll i kommunens lokalförsörjningspolicy strykas. Samtidigt föreslås ändringar som syftar till att göra policyn tydligare. I riktlinjer för lokalförsörjning föreslås ändringar i vilka projekt som omfattas av lokalanskaffningsprocessen samt ändringar som syftar till att göra riktlinjerna tydligare.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-01-03
- Förslag till Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun
- Förslag till Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun med förslag till revideringar
- Förslag till Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun med markerade föreslagna revideringar.
- Förslag till reviderad Lokalförsörjningspolicy
- Förslag till reviderade Riktlinjer för lokalförsörjning
- Lokalförsörjningspolicy med markerade revideringar
- Riktlinjer för lokalförsörjning med markerade revideringar.

2023-03-01 Dnr: KS 2021/235

Handläggare
Anna Högmark
anna.hogmark@vanersborg.se
0521-72 25 27

Mottagare
Ärendets kontakt

Förslag till fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun

Förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige antar Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun enligt bilaga 1 med följande ändringar:
   a. Layouten ändras enligt bilaga 2.
   b. Hänvisning till ”Sveriges kommuner och regioner” samt ”Kommunallagen” under ”Andra styrande dokument som omnämns” tas bort.
   c. Meningen ”Denna strategi har tagits fram på uppdrag av kommunfullmäktige genom beslut 2019-11-27, § 174” tas bort.
   d. ”Med utgångspunkt i övergripande mål om att Vänersborgs kommun ska uppnå en god ekonomisk hushållning genom att använda sina resurser på ett hållbart och effektivt sätt,…” ändras till ”Med utgångspunkt i kommunens vision ”Vänersborgs kommun – attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet,…””
   e. ”…den långsiktiga planeringen av…” stryks ur meningen ”…ska strategin säkerställa att den långsiktiga planeringen av kommunens fastighetsägande bedrivs effektivt”.
   f. ”…samt i enlighet med mål- och resursplan 2022–2024.” stryks från meningen ”Styra mot en god ekonomisk hushållning med kommunens resurser samt i enlighet med mål- och resursplan 2022–2024.”
   g. ”Bidra till en väl fungerande samverkan i lokalförsörjningsfrågor inom- och mellan kommunens verksamheter.” samt ”Komplettera lokalförsörjningspolicyn” stryks från avsnittet syfte och målgrupp.
   h. Meningen ”Målgruppen är förtroendevalda och verksamhetsansvariga samt i förlängningen fastighetsnyttjare och medborgare.” stryks i sin helhet och ”och målgrupp” stryks i rubriken ”1.1 Strategins syfte och målgrupp”.
   i. ”Strategin omfattar inte kommunalägd skogs- och jordbruksmark samt övrig naturmark då dessa behandlas i andra styrande dokument.” stryks.
   j. Avsnittet ”1.3 Relaterade styrdokument” stryks i sin helhet.
   k. Rubriken ”Fastighetsinnehav för egen verksamhet” stryks.
   l. ”…ur ett långsiktigt ekonomiskt perspektiv.” stryks från meningen ”Kommunen bör i huvudsak äga de fastigheter som behövs för den egna

verksamheten ur ett långsiktigt ekonomiskt perspektiv” samtidigt stryks efterföljande mening ”Sådant ägande regleras i lokalförsörjningspolicyn samt riktlinjer för lokalförsörjning.”.

m. Meningen ”Fastighet och Service ansvarar för fastighetsförvaltningen.” stryks.

n. Meningen ”Kommunens verksamheter ska i första hand hyra kommunens egna lokaler i syfte att undvika onödiga vakanser i det egna fastighetsbeståndet.” stryks.

o. Meningen ”Kommunen ska, vid förändrat lokalbehov hos verksamheten, i första hand anpassa lokaler genom om- eller tillbyggnad.” stryks.

p. Meningen ”Kommunen ska i huvudsak ha målsättningen att antalet inhyrda lokaler ska utgöra en så liten del som möjligt.” stryks.

q. Rubriken ”2.2 Fastighetsinnehav av strategiska skäl” stryks.

r. ”, exempelvis för att möjliggöra framtida förändringar i de egna verksamheterna.” läggs till efter meningen ”Kommunen bör äga fastigheter som bedöms som strategiska för den långsiktiga samhällsplaneringen”.

s. Meningen ”Kommunen ska eftersträva en strategisk och långsiktig lokalförsörjningsplan som anpassas efter en ständigt föränderlig demografi.” stryks.

t. Meningen ”I lokalförsörjningsplanen ska det digitaliserade arbetssättet, där kommunens verksamheter inte är beroende av fysiska lokaler i samma utsträckning som tidigare, beaktas.” stryks.

u. Meningen ”Vid försäljning av fastigheter bör kommunen göra strategiska fastighetsinköp för framtida planläggning.” stryks.

v. Samtliga meningar med lydelsen ”Beslut om sådant ägande ska styrkas av politiska beslut i enlighet med delegationsordningen.” stryks.

w. Rubriken ”Fastighetsinnehav av mark och fastigheter för kommunal utveckling” stryks.

x. ”, exempelvis för framtida bebyggelseutveckling eller infrastrukturprojekt.” läggs till efter meningen ”Kommunen ska eftersträva att ha ett markinnehav i syfte att främja samhällsutvecklingen”.

y. ”…allmänna intressen att bevara och utveckla frilufts- natur- och kulturvärden.” ersätter ”det allmännyttiga intresset med rekreation, tätortsnära skog och-naturområden med höga naturvärden.” i meningen som startar med ”Kommunen ska eftersträva ett markinnehav som tillgodoser…”

z. ”…säkra långsiktiga utvecklingsbehov” ersätter ”utöka det kommunala markinnehavet” i meningen som startar med ”Kommunen ska arbeta aktiv med den kommunala markreserven i syfte att…”

aa. Stycket ”Fastighetsinnehav av allmänna bostäder” stryks i sin helhet.

bb. Rubriken ”2.5 Fastighetsinnehav av kulturella skäl stryks”.

cc. Meningen ”Kommunen kan äga de fastigheter som inte uppfyller kraven enligt punkt 2.1 eller 2.2, men som har stark koppling till kommunens historia och som är av stort lokalt kulturhistoriskt värde.” till lydelsen ”Kommunen kan äga fastigheter som har stark koppling till kommunens historia och som är av stort lokalt kulturhistoriskt värde.”

dd. Rubriken ”2.5 Övrigt fastighetsinnehav i syfte att bistå verksamheter med kommunalt intresse” stryks.

ee. Meningen ”Kommunen kan, i syfte att stödja verksamheter med kommunalt intresse, äga fastigheter som helt eller delvis upplåts till föreningar och det lokala näringslivet” ersätts med meningen ”Kommunen kan även äga fastigheter som upplåts till verksamhet utanför den kommunala organisationen där nyttjandet sammanfaller med ett kommunalt intresse och ligger inom ramen för den kommunala kompetensen”

ff. Meningen ”Finansiering av fastighetsinnehavet ska ske av den förvaltning som har det kommunala intresset att bistå föreningar och det lokala näringslivet.” stryks.

gg. Meningen ”Kommunen kan äga fastigheter för att underlätta robust samhällsutveckling genom att ha rådighet över till exempel skyddsskogar, skyfallsstråk och möjliggöra klimatanpassningsåtgärder.” läggs till i avsnittet ”Fastighetsinnehav”.

hh. Meningen ”Kommunen kan förvärva fastigheter i syfte att hantera lokala störnings- och risksituationer.” läggs till i avsnittet ”Fastighetsinnehav”.

ii. ”…och kan prioritera de miljömässiga aspekterna framför de ekonomiska strategiska- och kulturella aspekterna…” stryks i meningen ”Kommunen ska eftersträva att minimera den negativa påverkan på klimat och miljön och kan prioritera de miljömässiga aspekterna framför de ekonomiska strategiska- och kulturella aspekterna i sin fastighetsförvaltning”

jj. Meningen ”Detta i syfte att säkerställa att de, av regeringen antagna nationella miljömålen i Agenda 2030, samt målen i kommunens egna miljöprogram 2030 uppfylls.” stryks och samtidigt byts ”Agenda 2030” ut mot ”Hållbarhet” i rubriken ”Agenda 2030, miljö och klimatpåverkan.”

kk. Rubriken ”3. Behov av nya fastigheter samt avyttring” stryks.

ll. Rubriken ”3.4 Behov av nya fastigheter” stryks.

mm. Meningen ”Nybyggnation eller förvärv av nya fastigheter ska endast ske när det finns ett långsiktigt behov av nya lokaler och där andra alternativ kan uteslutas. Detta regleras i lokalförsörjningspolicyn samt riktlinjer för lokalförsörjning.” stryks.

nn. Meningen ”Investeringar i nya eller befintliga lokaler bör göras om de bidrar till en mätbar kvalitetsförbättring, samt effektiviseringar och besparing för kommunen.” stryks.

oo. Meningen ”Förändringar i fastighetsbeståndet ska behandlas i lokalförsörjningsgruppen innan beslut, för att säkerställa nuvarande och framtida behov i enlighet med lokalförsörjningsstrategin.” stryks.

pp. Rubriken ”3.5 Avveckling av fastigheter som inte används” stryks.

qq. ”…punkt 2.1, 2.2, 2.3, 2.4,…” ersätts av ”denna strategi” i meningen ”Vid bedömningen att en fastighet inte är ekonomisk hållbar, och efter övervägande av vad som anges i punkt 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, ska fastigheten försäljas till marknadsvärde.”.

rr. Meningen ”Vid bedömningen att en fastighet inte är ekonomisk hållbar, och efter övervägande av vad som anges i punkt 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, ska fastigheten försäljas till marknadsvärde.” ersätter meningen ”De fastigheter som inte uppfyller kriterierna nedan ska avyttras om de bedöms vara ekonomiskt ohållbara.” under rubriken ”2 Fastighetsinnehav”.

ss. Meningen ”Kommunen bör, vid avyttring av fastigheter, i första hand erbjuda köpmöjlighet till de kommunala fastighetsbolagen.” flyttas till stycket under rubriken ”2 Fastighetsinnehav”.

tt. Meningen ”Nyanskaffning av fastigheter ska alltid prövas mot vad som anges i denna strategi.” läggs till sist i stycket under rubriken ”2 Fastighetsinnehav”.

uu. Stycket ”Externa lokaler” stryks i sin helhet.

vv. Stycket ”Lokalbank” stryks i sin helhet

2. Kommunfullmäktige beslutar revidera Lokalförsörjningspolicy (KF 2020-04-15 § 52) enligt bilaga 4.
3. Kommunstyrelsen beslutar revidera Riktlinjer för lokalförsörjning (KS 2020-03-25, § 56) enligt bilaga 5.

Sammanfattning av ärendet

2022-12-21 § 246 beslutade kommunstyrelsen återremittera ärendet angående förslag till Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun till kommunstyrelseförvaltningen med motiveringen att det ska tas fram ett beslutsförslag formulerat enligt logiken "Kommunfullmäktige ställer sig bakom samhällsbyggnadsnämndens förslag till Fastighetsstrategi med följande ändringar:", följt av att-satser som beskriver varje ändring i dokumentet på ett sätt som gör att dessa var för sig går att ställa under proposition.

Kommunstyrelseförvaltningen har tagit fram ett beslutsförslag i enlighet med Kommunstyrelsens beslut. Kommunstyrelseförvaltningen förordar i första hand att samtliga ändringar genomförs och i andra hand att inga ändringar genomförs. Att enbart välja ut vissa ändringsförslag riskerar leda till otydlighet i styrningen av fastighetsinnehavet.

I samband med att en fastighetsstrategi antas behöver de principer som berör fastighetsägande och underhåll i kommunens lokalförsörjningspolicy strykas. Samtidigt föreslås ändringar som syftar till att göra policyn tydligare. I riktlinjer för lokalförsörjning föreslås ändringar i vilka projekt som omfattas av lokalanskaffningsprocessen samt ändringar som syftar till att göra riktlinjerna tydligare.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2020-12-16 § 172 uppdra till samhällsbyggnadsnämnden att ta fram en fastighetsstrategi, för vidare beslut i kommunfullmäktige, i syfte att erhålla ett styrande dokument som klargör på vilka grunder fastigheter ska ägas, hyras eller avyttras.

2022-05-19, § 56, beslutar samhällsbyggnadsnämnden att ställa sig bakom upprättat förslag till fastighetsstrategi och överlämna den till kommunfullmäktige för antagande. Beslutet föregicks av ett remissförfarande där barn- och utbildningsnämnden, byggnadsnämnden, kommunstyrelsen, kultur- och fritidsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och socialnämnden inkom med yttranden till samhällsbyggnadsnämnden. En del av synpunkterna som har lämnats i kommunstyrelsens yttrande och från övriga nämnder har inte omhändertagits i den reviderade version som samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att anta.

Kommunstyrelseförvaltningen ställer sig positiva till de strategier som föreslås kring kommunens fastighetsägande. Utifrån bedömningen att de synpunkter som lämnats i yttrandena är av stor betydelse lämnades ett förslag till en reviderad fastighetsstrategi till kommunstyrelsens sammanträde 2022-12-21. Kommunstyrelsen beslutade återremittera ärendet till kommunstyrelseförvaltningen med motiveringen att det ska tas fram ett beslutsförslag formulerat enligt logiken "Kommunfullmäktige ställer sig bakom samhällsbyggnadsnämndens förslag till Fastighetsstrategi med följande ändringar:", följt av att-satser som beskriver varje ändring i dokumentet på ett sätt som gör att dessa var för sig går att ställa under proposition.

Kommunstyrelseförvaltningen har tagit fram ett beslutsförslag i enlighet med kommunstyrelsens beslut. I första hand förordas att samtliga ändringar antas och i andra hand att inga ändringar antas. Bilaga 1 utgör fastighetsstrategin utan ändringar. Bilaga 2 utgör fastighetsstrategin med samtliga föreslagna revideringar. Att välja ut vissa förslag till revideringar kan leda till otydlighet i styrningen av fastighetsinnehavet.

Syftet med kommunstyrelseförvaltningens förslag till ändringar i fastighetsstrategin är i första hand att skapa förutsättningar för en tydlig styrning i frågorna och att anpassa strategin efter riktlinjer för styrande dokument. En del principer bedöms också behöva utredas vidare innan beslut kan fattas i frågan. Ändringsförslagen beskrivs i ”Bilaga 3. Förslag till Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun med markerade föreslagna revideringar”.

I och med upprättande av en fastighetsstrategi behöver justeringar göras i styrdokumenten för lokalförsörjning. De delar som berör underhåll och kommunens fastighetsinnehav i lokalförsörjningspolicyn föreslås strykas då de behandlas i fastighetsstrategin. Samtidigt föreslås ändringar som syftar till att göra policyn tydligare med avseende på vad som avses med lokalförsörjning.

I samband med att lokalförsörjningspolicyn ändras föreslås även ändringar i Riktlinjer för lokalförsörjning. I riktlinjerna föreslås att färre projekt omfattas av lokalanskaffningsprocessen samt ändringar som syftar till att göra riktlinjerna tydligare. Syftet med förändringen angående lokalanskaffningsprocessen är att förenkla processen i de fall projekten inte är av större ekonomisk eller strategisk betydelse. Förtydligandet avser hur eventuella förgäveskostnader ska hanteras under lokalanskaffningsprocessen.

I både policy och riktlinjer ändras dokumentansvarig med anledning av att verksamheten lokalförsörjning har flyttat inom kommunstyrelseförvaltningens organisation. Förändringarna är markerade i ”Bilaga 6. Lokalförsörjningspolicy med markerade ändringar” och ”Bilaga 7. Riktlinjer för lokalförsörjning med markerade ändringar”.

Underlag

Kommunstyrelsens sammanträdesprotokoll, 2022-12-21, § 246

Samhällsbyggnadsnämndens sammanträdesprotokoll, 2022-05-19, § 56

Tjänsteskrivelse ”Sammanställning av remissvar gällande fastighetsstrategi samt förslag till godkännande och antagande av den.” (dnr: SBN 2021/130)

”Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun – Strategi för ägande av kommunens fastigheter” (dnr: SBN 2021/130)

”Bilaga 1 – Konsekvensbeskrivning av fastighetsstrategi samt ansvarsfördelning” (dnr: SBN 2021/130)

Barn- och utbildningsnämndens yttrande ”Yttrande Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun” (dnr: BUTN 2022/45)

Byggnadsnämndens yttrande ”Yttrande över fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun, SBN 2021/130” (dnr: BN.2022.13)

Kommunstyrelsens yttrande ”Kommunstyrelsens yttrande över förslag till fastighetsstrategi” (dnr: KS 2021/235)

Kultur- och fritidsnämndens yttrande ”Yttrande – Svar på remiss avseende fastighetsstrategi” (dnr. KUFRN 2022/38)

Miljö- och hälsoskyddsnämndens yttrande ”Yttrande angående Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun, Strategi för kommunens ägande av fastigheter” (REMISS.2022.210)

Socialnämndens yttrande ”Yttrande över förslag till fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun” (dnr: SOC 2022/65)

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Bilagor

Bilaga 1. Förslag till Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun.

Bilaga 2. Förslag till Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun med förslag till revideringar.

Bilaga 3. Förslag till Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun med markerade föreslagna revideringar.

Bilaga 4. Förslag till reviderad Lokalförsörjningspolicy.

Bilaga 5. Förslag till reviderade Riktlinjer för lokalförsörjning.

Bilaga 6. Lokalförsörjningspolicy med markerade revideringar.

Bilaga 7. Riktlinjer för lokalförsörjning med markerade revideringar.

Sändlista

Barn- och utbildningsnämnden
Byggnadsnämnden
Kultur- och fritidsnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Samhällsbyggnadsnämnden
Socialnämnden
Anna Högmark, utredare, ekonomikontoret

Vänersborgs kommun

Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun

Strategi för kommunens ägande av fastigheter

Innehållsförteckning

Strategi för kommunens ägande av fastigheter 0

1 INLEDNING **1**

1.1 STRATEGINS SYFTE OCH MÅLGRUPP 1
1.2 DEFINITION OCH AVGRÄNSNING 1
1.3 RELATERADE STYRDOKUMENT 1

2 FASTIGHETSINNEHAV **2**

2.1 FASTIGHETSINNEHAV FÖR EGEN VERKSAMHET 2
2.2 FASTIGHETSINNEHAV AV STRATEGISKA SKÄL 2
2.3 FASTIGHETSINNEHAV AV MARK OCH FASTIGHETER FÖR KOMMUNAL UTVECKLING 3
2.4 FASTIGHETSINNEHAV AV ALLMÄNNA BOSTÄDER 3
2.5 FASTIGHETSINNEHAV AV KULTURELLA SKÄL 3
2.6 FASTIGHETSINNEHAV I SYFTE ATT BISTÅ VERKSAMHETER MED KOMMUNALT INTRESSE 3
2.7 AGENDA 2030, MILJÖ OCH KLIMATPÅVERKAN 4

3 BEHOV AV NYA FASTIGHETER SAMT AVYTTRING **4**

3.4 BEHOV AV NYA FASTIGHETER 4
3.5 AVVECKLING AV FASTIGHETER SOM INTE ANVÄNDS 4
3.6 EXTERNA LOKALER 4

4 LOKALBANK **5**

SYFTET MED LOKALBANK ÄR ATT: **5**

Dokumenttyp	**Dokumentnamn**	**Antagen**	**Antagen av**
Styrande dokument, strategi	Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun	2021-xx-xx, § xx	Kommunfullmäktige
Dokumentägare	**Dokumentansvarig**	**Reviderad**	**Giltighet**
Samhällsbyggnadsnämnden	Verksamhetschef, Fastighet & service	-	Tillsvidare

Dokumentinformation	**Diarienummer**
Övergripande mål, strategi.	SBN 2021/130

Ämnesområde	**Intranät**	**Hemsida**
Långsiktig planering av kommunens fastighetsägande	☒	☒

Andra styrande dokument som omnämns
Sveriges Kommuner och Regioner, Kommunallagen

1 Inledning

Denna strategi har tagits fram på uppdrag av kommunfullmäktige genom beslut 2019-11-27, § 174. Med utgångspunkt i övergripande mål om att Vänersborgs kommun ska uppnå en god ekonomisk hushållning genom att använda sina resurser på ett hållbart och effektivt sätt, ska strategin säkerställa att den långsiktiga planeringen av kommunens fastighetsägande bedrivs effektivt.

1.1 Strategins syfte och målgrupp

Grundläggande syfte med fastighetsstrategi är att:

- Beskriva kommunens övergripande handlingsinriktningar vad gäller kommunalägda fastigheter samt exploateringsfastigheter.
- Styra mot en god ekonomisk hushållning med kommunens resurser samt i enlighet med mål- och resursplan 2022–2024.
- Försäkra det egna lokalbeståndet över tid med resurseffektiva förvaltningskostnader.
- Klargöra på vilka grunder fastigheter ska ägas, hyras eller avyttras.
- Bidra till en väl fungerande samverkan i lokalförsörjningsfrågor inom- och mellan kommunens verksamheter.
- Komplettera lokalförsörjningspolicyn.

Målgruppen är förtroendevalda och verksamhetsansvariga samt i förlängningen fastighetsnyttjare och medborgare.

1.2 Definition och avgränsning

I detta styrdokument menas med fastigheter kommunalägda fastigheter samt fastigheter för exploatering. Enligt jordabalken är fastigheter mark (eller luft i 3D fastigheter) avgränsad horisontellt eller både horisontellt och vertikalt.

Strategin omfattar inte kommunalägd skogs- och jordbruksmark samt övrig naturmark då dessa behandlas i andra styrande dokument.

Strategin omfattar inte de kommunala bolagen utan enbart Vänersborgs kommuns fastighetsinnehav.

1.3 Relaterade styrdokument

- Lokalförsörjningspolicy (KF 2020-04-15, § 52)
- Riktlinjer för lokalförsörjning ((KS 2020-03-25, § 56).
- Miljöprogram 2030 (KF 2016-02-24).
- Mål- och resursplan 2022–2024 (KF 2021-06-16).
- Ägardirektiv AB Vänersborgsbostäder (KF 2013-12-11, § 156)

2 Fastighetsinnehav

De fastigheter som inte uppfyller kriterierna nedan ska avyttras om de bedöms vara ekonomiskt ohållbara.

2.1 Fastighetsinnehav för egen verksamhet

- Kommunen bör i huvudsak äga de fastigheter som behövs för den egna verksamheten ur ett långsiktigt ekonomiskt perspektiv. Sådant ägande regleras i lokalförsörjningspolicyn samt riktlinjer för lokalförsörjning. Fastighet och Service ansvarar för fastighetsförvaltningen.
- Kommunens verksamheter ska i första hand hyra kommunens egna lokaler i syfte att undvika onödiga vakanser i det egna fastighetsbeståndet.
- Kommunen ska, vid förändrat lokalbehov hos verksamheten, i första hand anpassa lokaler genom om-eller tillbyggnad.
- Kommunen ska i huvudsak ha målsättningen att antalet inhyrda lokaler ska utgöra en så liten del som möjligt.

2.2 Fastighetsinnehav av strategiska skäl

- Kommunen bör äga fastigheter som bedöms som strategiska för den långsiktiga samhällsplaneringen.
- Kommunen ska eftersträva en strategisk och långsiktig lokalförsörjningsplan som anpassas efter en ständigt föränderlig demografi.
- I lokalförsörjningsplanen ska det digitaliserade arbetssättet, där kommunens verksamheter inte är beroende av fysiska lokaler i samma utsträckning som tidigare, beaktas.
- Vid försäljning av fastigheter bör kommunen göra strategiska fastighetsinköp för framtida planläggning.
- Beslut om sådant ägande ska styrkas av politiska beslut i enlighet med delegationsordningen.

2.3 Fastighetsinnehav av mark och fastigheter för kommunal utveckling

- Kommunen ska eftersträva att ha ett markinnehav i syfte att främja samhällsutvecklingen.
- Kommunen ska eftersträva ett markinnehav som tillgodoser det allmännyttiga intresset med rekreation, tätortsnära skog och-naturområden med höga naturvärden.
- Kommunen ska arbeta aktiv med den kommunala markreserven i syfte att utöka det kommunala markinnehavet.

2.4 Fastighetsinnehav av allmänna bostäder

- Kommunen ska endast i undantagsfall äga fastigheter för bostadsmarknaden, dessa bör ägas av det kommunala bostadsbolaget i enlighet med Ägardirektivet AB Vänersborgsbostäder.

2.5 Fastighetsinnehav av kulturella skäl

- Kommunen kan äga de fastigheter som inte uppfyller kraven enligt punkt 2.1 eller 2.2, men som har stark koppling till kommunens historia och som är av stort lokalt kulturhistoriskt värde.
- Beslut om sådant ägande ska styrkas av politiska beslut i enlighet med delegationsordningen.

2.6 Fastighetsinnehav i syfte att bistå verksamheter med kommunalt intresse

- Kommunen kan, i syfte att stödja verksamheter med kommunalt intresse, äga fastigheter som helt eller delvis upplåts till föreningar och det lokala näringslivet.
- Finansiering av fastighetsinnehavet ska ske av den förvaltning som har det kommunala intresset att bistå föreningar och det lokala näringslivet.
- Beslut om sådant ägande ska styrkas av politiska beslut i enlighet med delegationsordningen.

2.7 Agenda 2030, miljö och klimatpåverkan

- Kommunen ska vid underhållsrenovering samt vid ny-om-eller tillbyggnation eftersträva en minskad miljö- och klimatpåverkan, en minskad energianvändning samt en ökad energieffektivisering.

- Kommunen ska eftersträva att minimera den negativa påverkan på klimat och miljön och kan prioritera de miljömässiga aspekterna framför de ekonomiska strategiska- och kulturella aspekterna i sin fastighetsförvaltning. Detta i syfte att säkerställa att de, av regeringen antagna nationella miljömålen i Agenda 2030, samt målen i kommunens egna miljöprogram 2030 uppfylls.

3 Behov av nya fastigheter samt avyttring

3.4 Behov av nya fastigheter

- Nybyggnation eller förvärv av nya fastigheter ska endast ske när det finns ett långsiktigt behov av nya lokaler och där andra alternativ kan uteslutas. Detta regleras i lokalförsörjningspolicyn samt riktlinjer för lokalförsörjning.
- Investeringar i nya eller befintliga lokaler bör göras om de bidrar till en mätbar kvalitetsförbättring, samt effektiviseringar och besparing för kommunen.
- Förändringar i fastighetsbeståndet ska behandlas i lokalförsörjningsgruppen innan beslut, för att säkerställa nuvarande och framtida behov i enlighet med lokalförsörjningsstrategin.

3.5 Avveckling av fastigheter som inte används

- Vid bedömningen att en fastighet inte är ekonomisk hållbar, och efter övervägande av vad som anges i punkt 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, ska fastigheten försäljas till marknadsvärde.
- Kommunen bör, vid avyttring av fastigheter, i första hand erbjuda köpmöjlighet till de kommunala fastighetsbolagen.

3.6 Externa lokaler

- Inhyrning av externa lokaler ska hanteras av Fastighet och Service där verksamheten är avtalspart och övriga förvaltningar hyr i andra hand.

5 Lokalbank

Syftet med lokalbank är att:

- Fastighet och service ansvarar för att upprätthålla en aktuell objektförteckning med lokalbank av kommunens befintliga fastigheter, lokaler, anläggningar och externa hyreskontrakt.
- Samla in kommunens samtliga tomma lokaler och lokaler som i stor utsträckning inte nyttjas.
- Belysa lokaler som kommer att frigöras genom minskat lokalutnyttjande.
- Genom att samla tomma lokaler, samt lokaler som i stor utsträckning inte nyttjas tydliggörs kommunens samtliga avyttringsbara eller uthyrningsbara lokaler på ett gemensamt och strukturerat sätt.
- Lokalbanken är en förutsättning för att lokalförsörjningsgruppen ska kunna möta lokal-behoven.

Vänersborgs kommun

Fastighetsstrategi

Innehållsförteckning

Inledning 3
Fastighetsstrategi 3

Dokumenttyp	**Dokumentnamn**	**Antagen**	**Antagen av**
Strategi	Fastighetsstrategi	Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. §	Kommunfullmäktige
Dokumentägare	**Dokumentansvarig**	**Reviderad**	**Giltighet**
Samhällsbyggnadsnämnden	Verksamhetschef, Fastighet och service	Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. § X.	Tillsvidare
Dokumentinformation	**Diarienummer**	**Uppföljning**	
Övergripande mål, strategi	SBN 2021/130	En gång per mandatperiod	
Ämnesområde		**Intranät**	**Hemsida**
Långsiktig planering av kommunens fastighetsägande		☒	☒
Andra regelverk som omnämns			
-			

Inledning

Med utgångspunkt i kommunens vision ”Vänersborgs kommun – attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet” ska strategin säkerställa att kommunens fastighetsägande bedrivs effektivt.

Syfte

Grundläggande syfte med fastighetsstrategin är att:

- Beskriva kommunens övergripande handlingsinriktningar vad gäller kommunalägda fastigheter samt exploateringsfastigheter.
- Styra mot en god ekonomisk hushållning med kommunens resurser.
- Försäkra det egna lokalbeståndet över tid med resurseffektiva förvaltningskostnader.
- Klargöra på vilka grunder fastigheter ska ägas, hyras eller avyttras.

Definition och avgränsningar

I detta styrdokument menas med fastigheter kommunalägda fastigheter samt fastigheter för exploatering. Enligt jordabalken är fastigheter mark (eller luft i 3D fastigheter) avgränsad horisontellt eller både horisontellt och vertikalt.

Strategin omfattar inte de kommunala bolagen utan enbart Vänersborgs kommuns fastighetsinnehav.

Fastighetsstrategi

Vid bedömningen att en fastighet inte är ekonomiskt hållbar, och efter övervägande av vad som anges i denna strategi ska fastigheten försäljas till marknadsvärde. Kommunen bör, vid avyttring av fastigheter, i första hand erbjuda köpmöjlighet till de kommunala fastighetsbolagen. Nyanskaffning av fastigheter ska alltid prövas mot vad som anges i denna strategi.

- Kommunen bör i huvudsak äga de fastigheter som behövs för den egna verksamheten.
- Kommunen bör äga fastigheter som bedöms som strategiska för den långsiktiga samhällsplaneringen, exempelvis för att möjliggöra framtida förändringar i den egna verksamheten.
- Kommunen ska eftersträva ett markinnehav i syfte att främja samhällsutvecklingen, exempelvis för framtida bebyggelseutveckling eller infrastrukturprojekt.
- Kommunen ska eftersträva ett markinnehav som tillgodoser allmänna intressen att bevara och utveckla frilufts-, natur- och kulturvärden.
- Kommunen ska arbeta aktiv med den kommunala markreserven i syfte att säkra långsiktiga utvecklingsbehov.
- Kommunen kan äga fastigheter och byggnadsverk som har stark koppling till kommunens historia och som är av stort lokalt kulturhistoriskt värde.
- Kommunen kan äga fastigheter som upplåts till verksamhet utanför den kommunala organisationen där nyttjandet sammanfaller med ett kommunalt intresse och ligger inom ramen för den kommunala kompetensen.
- Kommunen kan äga fastigheter för att underlätta robust samhällsutveckling genom att ha rådighet över till exempel skyddsskogar, skyfallsstråk och möjliggöra klimatanpassningsåtgärder.
- Kommunen kan förvärva fastigheter i syfte att hantera lokala störnings- och risksituationer.

Hållbarhet, miljö- och klimatpåverkan

- Kommunen ska vid underhållsrenovering samt vid ny- om- eller tillbyggnation eftersträva en minskad miljö- och klimatpåverkan, en minskad energianvändning samt en ökad energieffektivisering.
- Kommunen ska eftersträva att minimera den negativa påverkan på klimat och miljö i sin fastighetsförvaltning.

Vänersborgs kommun

Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun

Kommentar [AH1]: Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att layouten ändras för att passa mallen för styrande dokument.

Strategi för kommunens ägande av fastigheter

Antagen av kommunfullmäktige 2021-xx-xx, § xx

Innehållsförteckning

Strategi för kommunens ägande av fastigheter 0
1 INLEDNING **1**
1.1 STRATEGINS SYFTE ~~OCH MÅLGRUPP~~ 1
1.2 DEFINITION OCH AVGRÄNSNING 1
~~1.3 RELATERADE STYRDOKUMENT~~ 1
2 FASTIGHETSINNEHAV **2**
~~2.1 FASTIGHETSINNEHAV FÖR EGEN VERKSAMHET~~ 2
~~2.2 FASTIGHETSINNEHAV AV STRATEGISKA SKÄL~~ 2
~~2.3 FASTIGHETSINNEHAV AV MARK OCH FASTIGHETER FÖR KOMMUNAL UTVECKLING~~ 3
• ~~FASTIGHETSINNEHAV AV ALLMÄNNA BOSTÄDER~~ 3
~~2.4 FASTIGHETSINNEHAV AV KULTURELLA SKÄL~~ 3
~~2.5 ÖVRIGT FASTIGHETSINNEHAV I SYFTE ATT BISTÅ VERKSAMHETER MED KOMMUNALT INTRESSE~~ 3
3 HÅLLBARHET, MILJÖ- OCH KLIMATPÅVERKAN 4
~~3.1 AGENDA 2030, MILJÖ OCH KLIMATPÅVERKAN~~ 4
~~3 BEHOV AV NYA FASTIGHETER SAMT AVYTTRING~~ ..... **~~4~~**
~~3.4 BEHOV AV NYA FASTIGHETER~~ 4
~~3.5 AVVECKLING AV FASTIGHETER SOM INTE ANVÄNDS~~ 4
~~3.6 EXTERNA LOKALER~~ 4
~~5 LOKALBANK~~ ..... **~~5~~**
~~SYFTET MED LOKALBANK ÄR ATT:~~ ..... **~~5~~**

Dokumenttyp	Dokumentnamn	Antagen	Antagen av
Styrande dokument, strategi	Fastighetsstrategi för Vänersborgs kommun	2021-xx-xx, § xx	Kommunfullmäktige
Dokumentägare	**Dokumentansvarig**	**Reviderad**	**Giltighet**
Samhällsbyggnadsnämnden	Verksamhetschef, Fastighet & service	-	Tillsvidare

Dokumentinformation	Diarienummer		
Övergripande mål, strategi.	SBN 2021/130		
Ämnesområde		**Intranät**	**Hemsida**
Långsiktig planering av kommunens fastighetsägande		☒	☒
Andra styrande dokument som omnämns			
~~Sveriges Kommuner och Regioner, Kommunallagen~~			

Kommentar [AH2]: I kommunstyrelseförvaltningens förslag nämns inga andra styrande dokument

1 Inledning

~~Denna strategi har tagits fram på uppdrag av kommunfullmäktige genom beslut 2019-11-27, § 174.~~ Med utgångspunkt i kommunens vision ”Vänersborgs kommun – attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet” ~~övergripande mål om att Vänersborgs kommun ska uppnå en god ekonomisk hushållning genom att använda sina resurser på ett hållbart och effektivt sätt,~~ ska strategin säkerställa att ~~den långsiktiga planeringen av~~ kommunens fastighetsägande bedrivs effektivt.

1.1 Strategins syfte ~~och målgrupp~~

Grundläggande syfte med fastighetsstrategi är att:

- Beskriva kommunens övergripande handlingsinriktningar vad gäller kommunalägda fastigheter samt exploateringsfastigheter.
- Styra mot en god ekonomisk hushållning med kommunens resurser ~~samt i enlighet med mål- och resursplan 2022–2024.~~
- Försäkra det egna lokalbeståndet över tid med resurseffektiva förvaltningskostnader.
- Klargöra på vilka grunder fastigheter ska ägas, hyras eller avyttras.
- ~~Bidra till en väl fungerande samverkan i lokalförsörjningsfrågor inom- och mellan kommunens verksamheter.~~
- ~~Komplettera lokalförsörjningspolicyn.~~

~~Målgruppen är förtroendevalda och verksamhetsansvariga samt i förlängningen fastighetsnyttjare och medborgare.~~

1.2 Definition och avgränsning

I detta styrdokument menas med fastigheter kommunalägda fastigheter samt fastigheter för exploatering. Enligt jordabalken är fastigheter mark (eller luft i 3D fastigheter) avgränsad horisontellt eller både horisontellt och vertikalt.

~~Strategin omfattar inte kommunalägd skogs- och jordbruksmark samt övrig naturmark då dessa behandlas i andra styrande dokument.~~

Strategin omfattar inte de kommunala bolagen utan enbart Vänersborgs kommuns fastighetsinnehav.

~~1.3 Relaterade styrdokument~~

- ~~Lokalförsörjningspolicy (KF 2020-04-15, § 52)~~
- ~~Riktlinjer för lokalförsörjning ((KS 2020-03-25, § 56).~~
- ~~Miljöprogram 2030 (KF 2016-02-24).~~
- ~~Mål- och resursplan 2022–2024 (KF 2021-06-16).~~
- ~~Ägardirektiv AB Vänersborgsbostäder (KF 2013-12-11, § 156)~~

Kommentar [AH3]: Enligt riktlinje för styrande dokument ska kommunens strategier, program och planer ta sin utgångspunkt i kommunens vision och kommunfullmäktiges mål. Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att strategin tar sin utgångspunkt i kommunens vision. Formuleringen ändras efter dialog med fastighet och service.

Kommentar [AH4]: Hänvisningen föreslås strykas då mål- och resursplan beslutas om årligen.

Kommentar [AH5]: Punkterna föreslås strykas med hänvisning till att lokalförsörjningsfrågorna bör hanteras i styrdokumenten för lokalförsörjning.

Kommentar [AH6]: Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att beskrivningen av målgruppen stryks för att hålla strategin så kort och kärnfull som möjligt.

Kommentar [AH7]: Förslag att meningen stryks då hela fastighetsägandet föreslås behandlas i strategin.

Kommentar [AH8]: Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att relaterade styrdokument inte omnämns då strategin ska hålla över en lång tid och relaterade styrdokument kommer att förändras. Andra styrande dokument som omnämns beskrivs på sidan 2.

2 Fastighetsinnehav

~~De fastigheter som inte uppfyller kriterierna nedan ska avyttras om de bedöms vara ekonomiskt ohållbara.~~ Vid bedömningen att en fastighet inte är ekonomisk hållbar, och efter övervägande av vad som anges i ~~punkt 2.1, 2.2, 2.3, 2.4,~~ denna strategi ska fastigheten försäljas till marknadsvärde. Kommunen bör, vid avyttring av fastigheter, i första hand erbjuda köpmöjlighet till de kommunala fastighetsbolagen. Nyanskaffning av fastigheter ska alltid prövas mot vad som anges i denna strategi.

~~2.1 Fastighetsinnehav för egen verksamhet~~

- Kommunen bör i huvudsak äga de fastigheter som behövs för den egna verksamheten ~~ur ett långsiktigt ekonomiskt perspektiv. Sådant ägande regleras i lokalförsörjningspolicyn samt riktlinjer för lokalförsörjning. Fastighet och Service ansvarar för fastighetsförvaltningen.~~
- ~~Kommunens verksamheter ska i första hand hyra kommunens egna lokaler i syfte att undvika onödiga vakanser i det egna fastighetsbeståndet.~~
- ~~Kommunen ska, vid förändrat lokalbehov hos verksamheten, i första hand anpassa lokaler genom om-eller tillbyggnad.~~
- ~~Kommunen ska i huvudsak ha målsättningen att antalet inhyrda lokaler ska utgöra en så liten del som möjligt.~~

~~2.2 Fastighetsinnehav av strategiska skäl~~

- Kommunen bör äga fastigheter som bedöms som strategiska för den långsiktiga samhällsplaneringen, exempelvis för att möjliggöra framtida förändringar i de egna verksamheterna.
- ~~Kommunen ska eftersträva en strategisk och långsiktig lokalförsörjningsplan som anpassas efter en ständigt föränderlig demografi.~~
- ~~I lokalförsörjningsplanen ska det digitaliserade arbetssättet, där kommunens verksamheter inte är beroende av fysiska lokaler i samma utsträckning som tidigare, beaktas.~~
- ~~Vid försäljning av fastigheter bör kommunen göra strategiska fastighetsinköp för framtida planläggning.~~
- ~~Beslut om sådant ägande ska styrkas av politiska beslut i enlighet med delegationsordningen.~~

Kommentar [AH9]: Strategin flyttad från 3.5. Redaktionell ändring för ökad tydlighet.

Kommentar [AH10]: Redaktionell ändring. Meningen tillagd för förtydligande om att strategin även är styrande vid nyanskaffningar.

Kommentar [AH11]: Samtliga underrubriker föreslås strykas med hänvisning till att de inte är nödvändiga då flertalet principer tas bort.

Kommentar [AH12]: Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att detta stryks då anskaffningar för kommunens verksamheter regleras i styrdokumenten för lokalförsörjning.

Kommentar [AH13]: Föreslås strykas med hänvisning till att ansvaret regleras i samhällsbyggnadsnämndens reglemente och är en verksamhetsfråga.

Kommentar [AH14]: Nyttjande av kommunens lokaler hanteras i styrdokumenten för lokalförsörjning. Punkterna föreslås strykas.

Kommentar [AH15]: Exempel tillagt för att förtydliga vilka fastigheter som kan vara strategiska.

Kommentar [AH16]: Lokalplanering hanteras i kommunens styrdokument för lokalförsörjning. Strategierna förslås strykas.

Kommentar [AH17]: Redaktionell ändring. Meningen stryks då syftet med den bör täckas av övriga principer.

Kommentar [AH18]: Redaktionell ändring. Samtliga köp och försäljningar av fastigheter ska föregås av politiska beslut. Punkten bör kunna strykas för att öka tydligheten.

~~2.3 Fastighetsinnehav av mark och fastigheter för kommunal utveckling~~

Kommunen ska eftersträva att ha ett markinnehav i syfte att främja samhällsutvecklingen, exempelvis för framtida bebyggelseutveckling eller infrastrukturprojekt.

- Kommunen ska eftersträva ett markinnehav som tillgodoser allmänna intressen att bevara och utveckla frilufts- natur- och kulturvärden det ~~allmännyttiga intresset med rekreation, tätortsnära skog och naturområden med höga naturvärden.~~
- Kommunen ska arbeta aktiv med den kommunala markreserven i syfte att säkra långsiktiga utvecklingsbehov ~~utöka det kommunala markinnehavet.~~

- ~~**Fastighetsinnehav av allmänna bostäder**~~

  ~~Kommunen ska endast i undantagsfall äga fastigheter för bostadsmarknaden,~~ dessa bör ägas av det kommunala bostadsbolaget i enlighet med ~~Ägardirektivet AB Vänersborgsbostäder.~~

~~2.4 Fastighetsinnehav av kulturella skäl~~

- Kommunen kan äga ~~de~~ fastigheter ~~som inte uppfyller kraven enligt punkt 2.1 eller 2.2, men~~ som har stark koppling till kommunens historia och som är av stort lokalt kulturhistoriskt värde.
- ~~Beslut om sådant ägande ska styrkas av politiska beslut i enlighet med delegationsordningen.~~

~~2.5 Övrigt fastighetsinnehav i syfte att bistå verksamheter med kommunalt intresse~~

- ~~Kommunen kan, i syfte att stödja verksamheter med kommunalt intresse, äga fastigheter som helt eller delvis upplåts till föreningar och det lokala näringslivet.~~
- ~~Finansiering av fastighetsinnehavet ska ske av den förvaltning som har det kommunala intresset att bistå föreningar och det lokala näringslivet.~~
- ~~Beslut om sådant ägande ska styrkas av politiska beslut i enlighet med delegationsordningen.~~

Kommunen kan även äga fastigheter som upplåts till verksamhet utanför den kommunala organisationen där nyttjandet sammanfaller med ett kommunalt intresse och ligger inom ramen för den kommunala kompetensen.

Kommentar [AH19]: Exempel tillagt för att förtydliga vad som skulle kunna främja samhällsutvecklingen.

Kommentar [AH20]: Omformulering för att göra syftet bredare.

Kommentar [AH21]: Mening ändrad utifrån att det inte finns något egenintresse i att äga så mycket mark som möjligt.

Kommentar [AH22]: Stycket föreslås strykas då kommunen i många fall äger fastigheter för bostadsmarknaden. Exempelvis småhustomter.

Kommentar [AH23]: Redaktionell ändring då 2.1 och 2.2 föreslås tas bort

Kommentar [AH24]: Redaktionell ändring. Samtliga köp och försäljningar av fastigheter ska föregås av politiska beslut. Punkten bör kunna strykas för att öka tydligheten.

Kommentar [AH25]: Stycket föreslås strykas då samhällsbyggnadsnämnden inte lämnat något förslag på hur frågan ska hanteras. Risken för att strategin kan innebära ett otillåtet stöd till enskilda eller otillåtet statsstöd bedöms vara stor om frågan inte utreds innan beslut och implementering.

Kommentar [AH26]: Mening tillagd för att öppna upp för ägande av fastigheter som hyrs ut. Exempelvis privat drift av badanläggningar och Folkets hus.

Kommunen kan äga fastigheter för att underlätta robust samhällsutveckling genom att ha rådighet över till exempel skyddsskogar, skyfallsstråk och möjliggöra klimatanpassningsåtgärder.

Kommunen kan förvärva fastigheter i syfte att hantera lokala störnings- och risksituationer.

Kommentar [AH27]: Kompletteringar för att förtydliga vad som kan vara strategiskt.

3 Hållbarhet, miljö- och klimatpåverkan

3.1 ~~Agenda 2030, miljö och klimatpåverkan~~

Kommentar [AH28]: Agenda 2030 föreslås bytas ut mot hållbarhet då referensen till målen föreslås tas bort.

- Kommunen ska vid underhållsrenovering samt vid ny-om-eller tillbyggnation eftersträva en minskad miljö- och klimatpåverkan, en minskad energianvändning samt en ökad energieffektivisering.
- Kommunen ska eftersträva att minimera den negativa påverkan på klimat och miljön ~~och kan prioritera de miljömässiga aspekterna framför de ekonomiska strategiska- och kulturella aspekterna~~ i sin fastighetsförvaltning. ~~Detta i syfte att säkerställa att de, av regeringen antagna nationella miljömålen i Agenda 2030, samt målen i kommunens egna miljöprogram 2030 uppfylls.~~

Kommentar [AH29]: I och med förändringen till kan från bör prioritera de miljömässiga aspekter framför andra aspekter bedöms meningen kunna tas bort. Kommunstyrelseförvaltningen vill också framhålla att ekonomiska, sociala och miljömässiga mål är odelbara i enlighet med Agenda 2030 och inte bör ställas mot varandra.

~~3 Behov av nya fastigheter samt avyttring~~

~~3.4 Behov av nya fastigheter~~

- ~~Nybyggnation eller förvärv av nya fastigheter ska endast ske när det finns ett långsiktigt behov av nya lokaler och där andra alternativ kan uteslutas. Detta regleras i lokalförsörjningspolicyn samt riktlinjer för lokalförsörjning.~~
- ~~Investeringar i nya eller befintliga lokaler bör göras om de bidrar till en mätbar kvalitetsförbättring, samt effektiviseringar och besparing för kommunen.~~
- ~~Förändringar i fastighetsbeståndet ska behandlas i lokalförsörjningsgruppen innan beslut, för att säkerställa nuvarande och framtida behov i enlighet med lokalförsörjningsstrategin.~~

Kommentar [AH30]: Stycket föreslås strykas då frågorna hanteras i styrdokumenten för lokalförsörjning.

~~3.5 Avveckling av fastigheter som inte används~~

Kommentar [AH31]: Frågan föreslås behandlas i kapitlet fastighetsinnehav.

~~3.6 Externa lokaler~~

- ~~Inhyrning av externa lokaler ska hanteras av Fastighet och Service där verksamheten är avtalspart och övriga förvaltningar hyr i andra hand.~~

Kommentar [AH32]: Strategin föreslås strykas då en bedömning av kostnadskonsekvenser för nämnderna saknas.

~~5 Lokalbank~~

~~Syftet med lokalbank är att:~~

- ~~Fastighet och service Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för att upprätthålla en aktuell objektförteckning med lokalbank av kommunens befintliga fastigheter, lokaler, anläggningar och externa hyreskontrakt.~~
- ~~Samla in kommunens samtliga tomma lokaler och lokaler som i stor utsträckning inte nyttjas.~~
- ~~Belysa lokaler som kommer att frigöras genom minskat lokalutnyttjande.~~
- ~~Genom att samla tomma lokaler, samt lokaler som i stor utsträckning inte nyttjas tydliggörs kommunens samtliga avyttringsbara eller uthyrningsbara lokaler på ett gemensamt och strukturerat sätt.~~
- ~~Lokalbanken är en förutsättning för att lokalförsörjningsgruppen ska kunna möta lokal-behoven.~~

Kommentar [AH33]: Hanteringen av kommunens lokalbank regleras i kommunens styrdokument för lokalförsörjning.

Vänersborgs kommun

Lokalförsörjningspolicy

Innehållsförteckning

INLEDNING **1**

SYFTE **1**

ANSVAR **1**

PRINCIPER **1**

Dokumenttyp	**Dokumentnamn**	**Antagen**	**Antagen av**
Policy	Lokalförsörjningspolicy	2020-04-15 § 52	Kommunfullmäktige
Dokumentägare	**Dokumentansvarig**	**Reviderad**	**Giltighet**
Kommunstyrelseförvaltningen	Ekonomichef	Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. § X.	Tillsvidare
Dokumentinformation		**Diarienummer**	
Policyn beskriver syfte, ansvar och principer för lokalförsörjningen och beslutas av kommunfullmäktige.		KS 2020/87	
Ämnesområde		**Intranät**	**Hemsida**
Lokalförsörjning		☒	☒

Inledning

Lokalförsörjningspolicyn anger syfte, ansvarsfördelning och principer för Vänersborgs kommuns lokalförsörjning. Med lokalförsörjning avses planering, anskaffning, anpassning samt avveckling av bostäder, lokaler, fritids- och idrottsanläggningar (benämns fortsättningsvis lokaler) som ägs eller hyrs av de kommunala nämnderna för de skattefinansierade verksamheternas behov. Till lokalförsörjningspolicyn ska finnas riktlinjer och anvisningar.

Syfte

Syftet med lokalförsörjningsarbetet är att möta verksamheternas behov av ändamålsenliga lokaler i tid samt att använda kommunens resurser på ett hållbart och effektivt sätt för att uppnå en god ekonomisk hushållning.

Ansvar

Kommunfullmäktige beviljar nämnderna ekonomiska ramar för att uppnå gällande mål. Dessa ramar innehåller medel för lokalkostnader. Kommunfullmäktige beviljar även investeringsmedel för kommunens ny-, om och tillbyggnader.

Kommunstyrelsen har det yttersta ansvaret för lokalförsörjningen och för att effektivisera kommunens lokalutnyttjande. Kommunstyrelsen leder och samordnar lokalplaneringen samt säkerställer att styrdokument och arbetssätt etableras och efterföljs. Kommunstyrelsen äger rätt att avgöra avsteg från lokalförsörjningspolicyn vid oförutsedda händelser vilka nämnderna inte kan råda över.

Nämnderna är ansvariga för att beskriva och framföra sina lokalbehov i enlighet med riktlinjer för lokalförsörjningen. Behoven ska hanteras inom de av kommunfullmäktige beviljade ekonomiska ramarna. Nämnderna är också ansvariga för att säkerställa ett effektivt och flexibelt lokalutnyttjande med bibehållen ändamålsenlighet för verksamheten. Samhällsbyggnadsnämnden äger, förvaltar och vårdar kommunens lokaler. Kostnaderna för detta finansieras genom interndebitering.

Principer

- All kommunal verksamhet ska i första hand nyttja kommunens eller de kommunala fastighetsbolagens idag befintliga egna lokaler.
- Nyinvesteringar ska endast genomföras om verksamheten har ett långsiktigt behov som efter en behovsutredning visar sig inte kunna lösas inom befintligt fastighetsbestånd.
- Inhyrning av lokaler ska ske om det finns ett kortsiktigt behov som inte kan lösas på annat sätt och/eller om det är det mest ekonomiskt fördelaktiga alternativet för kommunen som helhet.
- Lokaleffektivitet och flexibilitet ska prioriteras. Lokaler ska, så långt det är möjligt, samnyttjas av flera verksamheter.

- Då behovet av lokaler varierar över tid, ska incitament finnas så att det blir "lönsamt" för verksamheterna att effektivisera sin lokalyta. Endast en sammanhållen yta som går att hyra ut får lämnas.

Vänersborgs kommun

Riktlinjer för lokalförsörjning

Antagen av kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56

Innehållsförteckning

INLEDNING **2**

PROCESSER FÖR LOKALFÖRSÖRJNINGEN **2**

LOKALFÖRSÖRJNINGSPLANERING 2
AVLÄMNING AV LOKALER 3
LOKALANSKAFFNING 3

Dokumenttyp	**Dokumentnamn**	**Antagen**	**Antagen av**
Riktlinjer	Riktlinjer för lokalförsörjning	2020-03-25 § 56	Kommunstyrelsen
Dokumentägare	**Dokumentansvarig**	**Reviderad**	**Giltighet**
Kommunstyrelseförvaltningen	Ekonomichef	Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. § X.	Tillsvidare

Dokumentinformation	**Diarienummer**
Riktlinjer för lokalförsörjningen beskriver lokalförsörjningsprocesser.	KS 2020/87

Ämnesområde	**Intranät**	**Hemsida**
Lokalförsörjning	☒	☒

Andra styrande dokument som omnämns
Lokalförsörjningspolicy (KF 2020-04-15 § 52)

Inledning

Dessa riktlinjer syftar till att beskriva hur Vänersborgs kommuns arbete med lokalförsörjning ska bedrivas utifrån lokalförsörjningspolicyn (KF 2020-04-15 § 52). Lokalförsörjningspolicyn anger syfte, ansvarsfördelning och principer för Vänersborgs kommuns lokalförsörjning. Riktlinjerna syftar till att beskriva hur arbetet med lokalförsörjnings ska bedrivas utifrån dessa. Med lokalförsörjning avses planering, anskaffning, anpassning samt avveckling av bostäder, lokaler, fritids- och idrottsanläggningar (benämns fortsättningsvis lokaler) som ägs eller hyrs av de kommunala nämnderna för de skattefinansierade verksamheternas behov.

Processer för lokalförsörjningen

För att uppnå lokalförsörjningens syfte krävs tydliga processer, tydlig ansvarsfördelning och ett nära samarbete mellan nämnderna i lokalförsörjningsfrågor. Utgångspunkten för lokalförsörjningen är samverkan med övriga processer inom kommunen så som exempelvis exploateringsprocess, översiktsplan och bostadsförsörjning.

Nedan beskrivs processen för lokalförsörjningsplanering, processen för lokalanskaffning samt processen för avyttring.

Lokalförsörjningsplanering

Lokalförsörjningsplaneringen är knuten till den årliga verksamhetsplaneringen och budgetprocessen. Utifrån nuvarande lokalutnyttjande och analys av framtida behov ska varje nämnd upprätta ett underlag för lokalbehov. För att lokalbehoven ska kunna samordnas med kommunens och de kommunala fastighetsbolagens lokalresurser behöver hela kommunens lokalbehov samplaneras. Samplaneringen presenteras i ett lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget ska utöver att sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens nämnder redovisa nämndernas nuvarande lokalkostnader och lokaleffektivitet. Lokalförsörjningsunderlaget ska utgöra ett strategiskt underlag och revideras årligen.

Syftet är att lokalförsörjningsunderlaget ska utgöra ett verktyg för planering av framtida behov samt att med god framförhållning kunna bedöma dels framtida investeringsbehov, dels kommunens samlade lokalkostnader. Kommunens lokalförsörjningsunderlag utgör underlag till kommunens budget- och investeringsprocess.

Respektive nämnd fattar beslut om underlag för lokalbehov som ligger till grund för kommunens lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget fastställs av Kommunstyrelsen. Investeringsbudget fastställs av Kommunfullmäktige.

Avlämning av lokaler

För att uppnå största möjliga incitament till ett rationellt användande av kommunens lokaler måste det vara möjligt för verksamheterna att lämna ifrån sig uthyrningsbara loka-

ler när behovet inte finns kvar. Incitament ska finnas så att det blir "lönsamt" för verksamheterna att effektivisera sin lokalyta då behovet av yta minskar. När lokaler/del av lokaler avlämnas så måste det vara en sammanhållen yta som går att hyra ut till annan verksamhet.

Då det inte längre finns ett långsiktigt behov av lokalerna för kommunens verksamheter bör en konsekvensbedömning angående avyttring göras. Konsekvensbedömningen ska genomföras av kommunstyrelsen och beskriva eventuella konsekvenser av avyttring för framtida lokalförsörjning samt ekonomiska konsekvenser om lokalerna inte avyttras. Eventuell avyttring sker i enlighet med reglementen och delegeringsordningar.

Lokalanskaffning

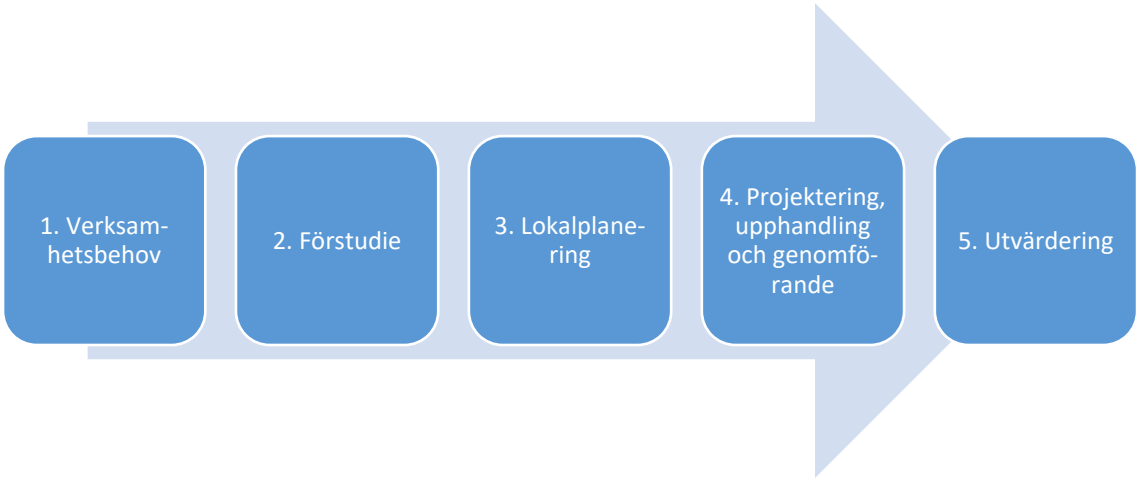
Processen för lokalanskaffning omfattar nybyggnadsprojekt samt om- och tillbyggnadsprojekt överstigande 100 prisbasbelopp då lokalerna är ägda av kommunen.

Vid förhyrning av lokaler från kommunalt ägt fastighetsbolag eller externt fastighetsbolag omfattar lokalanskaffningsprocessen hyresavtal med en årskostnad överstigande 25 prisbasbelopp eller hyrestid över 5 år. Eventuell avtalad återställningskostnad och lösenkostnad ska fördelas över hyrestiden. Om inhyrning väljs på grund av att det finns ett kortsiktigt behov som inte kan lösas på annat sätt får hyreskontrakt tecknas för högst fem år. Beslut om förhyrning av externa lokaler tas i enlighet med reglementen och delegeringsordningar.

Lokalanskaffningsprocessen omfattar inte underhållsprojekt oavsett storlek. Då projekten inte omfattas av lokalanskaffningsprocessen hanteras de av nämnderna i enlighet med reglementen och delegeringsordningar.

Lokalanskaffningsprocessen omfattar samtliga lokalförsörjningsprojekt som är av strategisk betydelse oavsett projektets storlek eller omfattning.

Fastighetsinvesteringarna hanteras i enlighet med kommunstyrelsens beslutade process för investeringar. Lokalförsörjningsunderlaget utgör underlag för budget- och investeringsprocessen.

1. Definition av verksamhetsbehov

Nämndernas behov av lokaler identifieras i lokalförsörjningsunderlaget. Beslut om vidare utredning (förstudie) fattas av respektive nämnd.

2. Förstudie

Olika lösningsalternativ utreds och utvärderas. Bedömning av nytta, investeringsbehov och framtida årskostnader för lösningsalternativen samt en beskrivning av konsekvenserna om inga åtgärder vidtas. Beslut om lösningsalternativ och att gå vidare till lokalplaneringen fattas av respektive nämnd.

3. Lokalplanering

Lokalplaneringen bör innehålla; lokalprogram, principlayout, tidplan, redovisning av flexibilitet i projektet och av koncernnyttan, förslag till preliminär hyreskostnad, förslag till eventuell preliminär investering. Respektive fastighetsägare är ansvarig för lokalplaneringen.

Beslut om att starta projektering och genomförande fattas av kommunstyrelsen. Avser projektet förhyrning av lokaler ska kommunstyrelsen godkänna lokalplaneringen innan hyresavtal får ingås. Innan ärendet beslutas i kommunstyrelsen så ska finansieringen av projektet vara klar.

4. Projektering och genomförande

Efter beslut i kommunstyrelsen påbörjas projektering och upphandling av projekt inom ram för beslutet. Projekteringen genomförs av respektive fastighetsägare. Uppdraget innefattar: fullständiga handlingar utifrån val av entreprenadform (anbudsunderlag), definitiv tidplan för projektet, upphandling och anbudsutvärdering, ekonomisk kalkyl över hyreskostnaderna och definitivt investeringsbehov. Om projektet inte kan genomföras inom av kommunstyrelsen angivna ramar får genomförandet inte starta utan ett nytt beslut om genomförande i kommunstyrelsen.

5. Utvärdering

För större lokalprojekt ska utvärdering göras ca 6 mån- 1 år efter färdigställandet av kommunstyrelsen.

Fördelning av kostnader

Externa kostnader för framtagande av underlag för lokalprojekten inkluderas som regel i projektets totala kostnader. Eventuella förgäveskostnader belastar förhyrande nämnd som driftskostnad om projektet inte genomförs.

Vänersborgs kommun

Lokalförsörjningspolicy

Antagen av Kommunfullmäktige ÅÅÅÅ-MM-DD § x

Innehållsförteckning

INLEDNING **1**

SYFTE **1**

ANSVAR **1**

PRINCIPER **1**

Dokumenttyp	**Dokumentnamn**	**Antagen**	**Antagen av**
Policy	Lokalförsörjningspolicy	2020-04-15 § 52	Kommunfullmäktige
Dokumentägare	**Dokumentansvarig**	**Reviderad**	**Giltighet**
Kommunstyrelseförvaltningen	~~Chef för kommunkontoret~~ Ekonomichef	Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. § X.	Tillsvidare
Dokumentinformation		**Diarienummer**	
Policyn beskriver syfte, ansvar och principer för lokalförsörjningen och beslutas av kommunfullmäktige.		KS 2020/87	
Ämnesområde		**Intranät**	**Hemsida**
Lokalförsörjning		☒	☒

Kommentar [AH1]: Verksamheten lokalplanering är flyttad till ekonomikontoret

0

Inledning

Lokalförsörjningspolicyn anger syfte, ansvarsfördelning och principer för Vänersborgs kommuns lokalförsörjning. Med lokalförsörjning avses planering, anskaffning, anpassning~~, förvaltning~~ samt avveckling av ~~kommunens egna och inhyrda~~ bostäder, lokaler, fritids- och idrottsanläggningar (benämns fortsättningsvis lokaler) som ägs eller hyrs av de kommunala nämnderna för de skattefinansierade ~~kommunala~~ verksamheternas behov. Till lokalförsörjningspolicyn ska finnas riktlinjer och anvisningar.

Kommentar [AH2]: Syftet med förslaget till förändring är att tydliggöra att lokalförsörjningspolicyn inte berör anläggningar så som gator, broar m.m. det berör inte heller byggnader och anläggningar för de skattefinansierade verksamheterna så som VA.
Däremot omfattas fritids- och idrottsanläggningar inom kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområde.

Förvaltningen av kommunens fastigheter föreslås hanteras i fastighetsstrategin.

Syfte

Syftet med lokalförsörjningsarbetet är att möta verksamheternas behov av ändamålsenliga lokaler i tid samt att använda kommunens resurser på ett hållbart och effektivt sätt för att uppnå en god ekonomisk hushållning.

Ansvar

Kommunfullmäktige beviljar nämnderna ekonomiska ramar för att uppnå gällande mål. Dessa ramar innehåller medel för lokalkostnader. Kommunfullmäktige beviljar även investeringsmedel för kommunens ny-, om och tillbyggnader.

Kommunstyrelsen har det yttersta ansvaret för lokalförsörjningen och för att effektivisera kommunens lokalutnyttjande. Kommunstyrelsen leder och samordnar lokalplaneringen samt säkerställer att styrdokument och arbetssätt etableras och efterföljs. Kommunstyrelsen äger rätt att avgöra avsteg från lokalförsörjningspolicyn vid oförutsedda händelser vilka nämnderna inte kan råda över.

Nämnderna är ansvariga för att beskriva och framföra sina lokalbehov i enlighet med riktlinjer för lokalförsörjningen. Behoven ska hanteras inom de av kommunfullmäktige beviljade ekonomiska ramarna. Nämnderna är också ansvariga för att säkerställa ett effektivt och flexibelt lokalutnyttjande med bibehållen ändamålsenlighet för verksamheten. Samhällsbyggnadsnämnden äger, förvaltar och vårdar kommunens lokaler. Kostnaderna för detta finansieras genom interndebitering.

Principer

- ~~Kommunen ska i första hand äga lokaler där det bedrivs kommunal verksamhet. Avyttring av kommunens lokaler bör efter en konsekvensbedömning ske om det inte finns ett långsiktigt behov av lokalerna för kommunens verksamheter.~~
- ~~God ekonomisk hushållning förutsätter att fastigheter vårdas och underhålls för att säkerställa lokalernas tekniska och ekonomiska livslängd.~~
- All kommunal verksamhet ska i första hand nyttja kommunens eller de kommunala fastighetsbolagens idag befintliga egna lokaler.
- Nyinvesteringar ska endast genomföras om verksamheten har ett långsiktigt behov som efter en behovsutredning visar sig inte kunna lösas inom befintligt fastighetsbestånd.

Kommentar [AH3]: Ägande, förvaltning och avyttring föreslås hanteras i fastighetsstrategin

- Inhyrning av lokaler ska ske om det finns ett kortsiktigt behov som inte kan lösas på annat sätt och/eller om det är det mest ekonomiskt fördelaktiga alternativet för kommunen som helhet.
- Lokaleffektivitet och flexibilitet ska prioriteras. Lokaler ska, så långt det är möjligt, samnyttjas av flera verksamheter.
- Då behovet av lokaler varierar över tid, ska incitament finnas så att det blir "lönsamt" för verksamheterna att effektivisera sin lokalyta. Endast en sammanhållen yta som går att hyra ut får lämnas.

Kommentar [AH4]: Syftet med tillägget är att förtydliga att det mest fördelaktiga alternativet för kommunen som helhet ska väljas.

Vänersborgs kommun

Riktlinjer för lokalförsörjning

Antagen av kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56

Innehållsförteckning

INLEDNING **2**

PROCESSER FÖR LOKALFÖRSÖRJNINGEN **2**

LOKALFÖRSÖRJNINGSPLANERING 2
AVLÄMNING AV LOKALER 3
LOKALANSKAFFNING 3

Dokumenttyp	**Dokumentnamn**	**Antagen**	**Antagen av**
Riktlinjer	Riktlinjer för lokalförsörjning	2020-03-25 § 56	Kommunstyrelsen
Dokumentägare	**Dokumentansvarig**	**Reviderad**	**Giltighet**
Kommunstyrelseförvaltningen	~~Chef för kommunkontoret~~ Ekonomichef	Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. § X.	Tillsvidare
Dokumentinformation		**Diarienummer**	
Riktlinjer för lokalförsörjningen beskriver lokalförsörjningsprocesser.		KS 2020/87	
Ämnesområde		**Intranät**	**Hemsida**
Lokalförsörjning		☒	☐
Andra styrande dokument som omnämns			
Lokalförsörjningspolicy (KF 2020-04-15 § 52) ~~Styrgrupp för strategisk samhällsplanering (KS 2019-05-08, § 68), Bildande av lokalplaneringsgrupp (KS 2010-02-17, § 46).~~			

Kommentar [AH1]: Verksamheten lokalplanering är flyttad till ekonomikontoret

Kommentar [AH2]: Hänvisningar görs ej i riktlinjer

Inledning

Dessa riktlinjer syftar till att beskriva hur Vänersborgs kommuns arbete med lokalförsörjning ska bedrivas utifrån lokalförsörjningspolicyn (KF 2020-04-15 § 52). Lokalförsörjningspolicyn anger syfte, ansvarsfördelning och principer för Vänersborgs kommuns lokalförsörjning. Riktlinjerna syftar till att beskriva hur arbetet med lokalförsörjnings ska bedrivas utifrån dessa. Med lokalförsörjning avses planering, anskaffning, anpassning~~, förvaltning~~ samt avveckling av ~~kommunens egna och inhyrda~~ bostäder, lokaler, fritids- och idrottsanläggningar (benämns fortsättningsvis lokaler) som ägs eller hyrs av de kommunala nämnderna för de skattefinansierade ~~kommunala~~ verksamheternas behov. ~~Riktlinjerna omfattar inte förvaltning av lokalerna.~~

~~Riktlinjerna för Lokalförsörjning beslutas i kommunstyrelsen.~~

Kommentar [AH3]: Ändras under förutsättning att beslut om föreslagna ändringar i lokalförsörjningspolicyn fattas.

Kommentar [AH4]: Föreslås tas bort då det framgår ovan vem som beslutar om styrdokumentet.

Processer för lokalförsörjningen

För att uppnå lokalförsörjningens syfte krävs tydliga processer, tydlig ansvarsfördelning och ett nära samarbete mellan nämnderna i lokalförsörjningsfrågor. Utgångspunkten för lokalförsörjningen är samverkan med övriga processer inom kommunen så som exempelvis exploateringsprocess, översiktsplan och bostadsförsörjning.

Nedan beskrivs processen för lokalförsörjningsplanering, processen för lokalanskaffning samt processen för avyttring.

Lokalförsörjningsplanering

Lokalförsörjningsplaneringen är knuten till den årliga verksamhetsplaneringen och budgetprocessen. Utifrån nuvarande lokalutnyttjande och analys av framtida behov ska varje nämnd upprätta ett underlag för lokalbehov. För att lokalbehoven ska kunna samordnas med kommunens och de kommunala fastighetsbolagens lokalresurser behöver hela kommunens lokalbehov samplaneras. Samplaneringen presenteras i ett lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget ska utöver att sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens nämnder redovisa nämndernas nuvarande lokalkostnader och lokaleffektivitet. Lokalförsörjningsunderlaget ska utgöra ett strategiskt underlag och revideras årligen.

Syftet är att lokalförsörjningsunderlaget ska utgöra ett verktyg för planering av framtida behov samt att med god framförhållning kunna bedöma dels framtida investeringsbehov, dels kommunens samlade lokalkostnader. Kommunens lokalförsörjningsunderlag utgör underlag till kommunens budget- och investeringsprocess.

Respektive nämnd fattar beslut om underlag för lokalbehov som ligger till grund för kommunens lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget fastställs av Kommunstyrelsen. Investeringsbudget fastställs av Kommunfullmäktige.

Avlämning av lokaler

För att uppnå största möjliga incitament till ett rationellt användande av kommunens lokaler måste det vara möjligt för verksamheterna att lämna ifrån sig uthyrningsbara lokaler när behovet inte finns kvar. Incitament ska finnas så att det blir "lönsamt" för verksamheterna att effektivisera sin lokalyta då behovet av yta minskar. När lokaler/del av lokaler avlämnas så måste det vara en sammanhållen yta som går att hyra ut till annan verksamhet.

Då det inte längre finns ett långsiktigt behov av lokalerna för kommunens verksamheter bör en konsekvensbedömning angående avyttring göras. Konsekvensbedömningen ska genomföras av kommunstyrelsen och beskriva eventuella konsekvenser av avyttring för framtida lokalförsörjning samt ekonomiska konsekvenser om lokalerna inte avyttras. Eventuell avyttring sker i enlighet med reglementen och delegeringsordningar.

Lokalanskaffning

Processen för lokalanskaffning omfattar nybyggnadsprojekt samt om- och tillbyggnadsprojekt överstigande 100 ~~25~~ prisbasbelopp då lokalerna är ägda av kommunen.

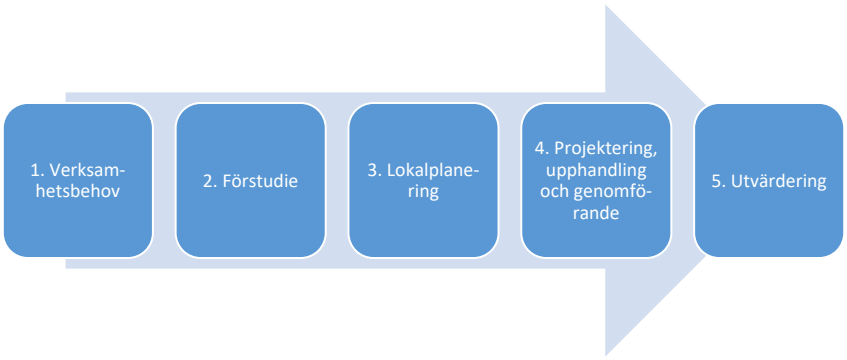
Vid förhyrning av lokaler från kommunalt ägt fastighetsbolag eller externt fastighetsbolag omfattar lokalanskaffningsprocessen hyresavtal med en årskostnad överstigande 25 prisbasbelopp eller hyrestid över 5 år. Eventuell avtalad återställningskostnad och lösenkostnad ska fördelas över hyrestiden. Om inhyrning väljs på grund av att det finns ett kortsiktigt behov som inte kan lösas på annat sätt får hyreskontrakt tecknas för högst fem år. Beslut om förhyrning av externa lokaler tas i enlighet med reglementen och delegeringsordningar.

Lokalanskaffningsprocessen omfattar samtliga lokalförsörjningsprojekt som är av strategisk betydelse oavsett projektets storlek eller omfattning.

Lokalanskaffningsprocessen omfattar inte underhållsprojekt oavsett storlek. Då projekten inte omfattas av lokalanskaffningsprocessen hanteras de av nämnderna i enlighet med reglementen och delegeringsordningar.

Fastighetsinvesteringarna hanteras i enlighet med kommunstyrelsens beslutade process för investeringar. Lokalförsörjningsunderlaget utgör underlag för budget- och investeringsprocessen.

Kommentar [AH5]: Föreslås förändras till 100 prisbasbelopp med reservation för lokalförsörjningsprojekt av strategisk betydelse. Syftet med förändringen är att förenkla processen för projekt som är av mindre ekonomisk vikt. Samtliga projekt som är av strategisk betydelse ska omfattas av lokalanskaffningsprocessen. Exempel på projekt som är av strategisk betydelse är de som påverkar fler än en nämnd.

1. Definition av verksamhetsbehov

Nämndernas behov av lokaler identifieras i lokalförsörjningsunderlaget. Beslut om vidare utredning (förstudie) fattas av respektive nämnd.

2. Förstudie

Olika lösningsalternativ utreds och utvärderas. Bedömning av nytta, investeringsbehov och framtida årskostnader för lösningsalternativen samt en beskrivning av konsekvenserna om inga åtgärder vidtas. Beslut om lösningsalternativ och att gå vidare till lokalplaneringen fattas av respektive nämnd.

3. Lokalplanering

Lokalplaneringen bör innehålla; lokalprogram, principlayout, tidplan, redovisning av flexibilitet i projektet och av koncernnyttan, förslag till preliminär hyreskostnad, förslag till eventuell preliminär investering. Respektive fastighetsägare är ansvarig för lokalplaneringen.

Beslut om att starta projektering och genomförande fattas av kommunstyrelsen. Avser projektet förhyrning av lokaler ska kommunstyrelsen godkänna lokalplaneringen innan hyresavtal får ingås. Innan ärendet beslutas i kommunstyrelsen så ska finansieringen av projektet vara klar.

4. Projektering och genomförande

Efter beslut i kommunstyrelsen påbörjas projektering och upphandling av projekt inom ram för beslutet. Projekteringen genomförs av respektive fastighetsägare. Uppdraget innefattar: fullständiga handlingar utifrån val av entreprenadform (anbudsunderlag), definitiv tidplan för projektet, upphandling och anbudsutvärdering, ekonomisk kalkyl över hyreskostnaderna och definitivt investeringsbehov. Om projektet inte kan genomföras inom av kommunstyrelsen angivna ramar får genomförandet inte starta utan ett nytt beslut om genomförande i kommunstyrelsen.

5. Utvärdering

För större lokalprojekt ska utvärdering göras ca 6 mån- 1 år efter färdigställandet av kommunstyrelsen.

Fördelning av kostnader

Externa kostnader för framtagande av underlag för lokalprojekten inkluderas som regel i projektets totala kostnader ~~oavsett om det genomförs eller inte. De totala kostnaderna belastar investeringen och därmed hyran.~~ Eventuella förgäveskostnader belastar förhyrande nämnd som driftskostnad om projektet inte genomförs.

Kommentar [AH6]: Syftet med förändringen är att förtydliga hur eventuella förgäveskostnader ska hanteras.

§ 50

Gemensamt kommunalförbund mellan Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF) och Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän

KS 2023/539

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att verka för ett gemensamt räddningstjänstförbund mellan Norra Älvsborgs räddningstjänstförbund och Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän med start den 1 januari 2025.

Reservationer, protokollsanteckningar, jäv

Henrik Harlitz (M) anmälde jäv och deltog därför inte i handläggningen av ärendet.

Sammanfattning av ärendet

Direktionen för Norra Älvsborgs räddningstjänstförbund har tillskrivit medlemskommunerna med rekommendation om att fatta likalydande beslut att verka för ett gemensamt räddningstjänstförbund mellan Norra Älvsborgs och Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän. Bakgrunden är ett ökat behov av en robust organisation som kan hålla hög kompetens inom olika specialistområden och som kan hantera en hög personalomsättning. Ovanstående förutsättningar ska även kunna hanteras mot bakgrund av kommunernas begränsade ekonomi, vilket innebär krav på effektiviseringar.

Sedan 2018 har Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän och Norra Älvsborgs Räddningstjänst succesivt ökat sin samverkan och samarbete i olika frågor. Direktionerna i respektive förbund ser nu ett behov av ett inriktningsbeslut från respektive kommunstyrelse för att skapa förutsättningar för förbunden att bereda förutsättningar för ett gemensamt kommunalförbund med start 1 januari 2025.

En likalydande skrivelse har av Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän tillsänts medlemskommunerna Munkedal, Lysekil samt Uddevalla.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-03-06
- Reviderat protokollsutdrag 2023-02-24, beslut om skrivelse till medlemskommunerna om inriktningsbeslut avseende samgående av Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund NÄRF och Räddningstjänsten Mitt Bohuslän

- Reviderad skrivelse till Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund NÄRF:s medlemskommuner om inriktningsbeslut avseende samgående med Räddningstjänst Mitt Bohuslän

2023-03-07 Dnr: KS 2023/539

Handläggare
Thomas Sannemalm
thomas.sannemalm@vanersborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Gemensamt kommunalförbund mellan Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund och Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att verka för ett gemensamt räddningstjänstförbund mellan Norra Älvsborgs räddningstjänstförbund och Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän med start den 1 januari 2025.

Sammanfattning av ärendet

Direktionen för Norra Älvsborgs räddningstjänstförbund har tillskrivit medlemskommunerna med rekommendation om att fatta likalydande beslut att verka för ett gemensamt räddningstjänstförbund mellan Norra Älvsborgs och Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän. Bakgrunden är ett ökat behov av en robust organisation som kan hålla hög kompetens inom olika specialistområden och som kan hantera en hög personalomsättning. Ovanstående förutsättningar ska även kunna hanteras mot bakgrund av kommunernas begränsade ekonomi, vilket innebär krav på effektiviseringar.

Sedan 2018 har Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän och Norra Älvsborgs Räddningstjänst succesivt ökat sin samverkan och samarbete i olika frågor. Direktionerna i respektive förbund ser nu ett behov av ett inriktningsbeslut från respektive kommunstyrelse för att skapa förutsättningar för förbunden att bereda förutsättningar för ett gemensamt kommunalförbund med start 1 januari 2025.

En likalydande skrivelse har av Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän tillsänts medlemskommunerna Munkedal, Lysekil samt Uddevalla.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunstyrelseförvaltningen efter dialog med kommunstyrelsens presidium. Dialog om frågan har även förts i anslutning till ägarsamrådsmöten mellan representanter från medlemskommunerna och direktionen.

Underlag

Protokoll och handlingar från direktionsmöte med Norra Älvsborgs räddningstjänstförbund 2023-02-24.

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Sändlista

Norra Älvsborgs räddningstjänstförbund
Trollhättans stad
Melleruds kommun
Färgelanda kommun
Kommundirektören
Ekonomikontoret

Sammanträdesprotokoll för Direktionen NÄRF

Plats och tid

Norra Älvsborgs Räddningstjänst, Vänersborg kl.13:00-14:40

Beslutande

Dan Nyberg (S) Vänersborg
Pia Fogelberg (M) Trollhättan
Henrik Harlitz (M) Vänersborg
Monica Hanson (S) Trollhättan
Ingo Asplund (L) Färgelanda
Roland Björndahl (M) Mellerud

Övriga deltagande

Malin Tell (S) Vänersborg, ej tjänstgörande ersättare
Tuulikki Hedlund (C) Trollhättan, ej tjänstgörande ersättare
Göran Svensson (MBP) Vänersborg, ej tjänstgörande ersättare
Sofia Andersson Dharsani (S) Trollhättan, ej tjänstgörande ersättare
Ann Blomberg (C) Färgelanda, ej tjänstgörande ersättare
John-Olov Frid (S) Mellerud, ej tjänstgörande ersättare

Hans Därnemyr, förbundschef/räddningschef
Anders Gillek stf. räddningschef
Bodil Bramfors, ekonomichef (§§ 8-12)
Annika Larsson, tillträdande ekonomichef
Ann Gustavsson, förvaltningsassistent

Karl-Magnus Strömberg (§14)

Pontus Olsson, Kommunal (deltagande via Teams)

Utses att justera

~~Pia Fogelberg (M) Trollhättan~~
Henrik Harlitz (M) Vänersborg

Justeringens plats och tid

Brandstationen Trollhättan

Underskrifter

Sekreterare _____ Paragraf 8-17
Ann Gustavsson

Ordförande _____
Dan Nyberg (S) Vänersborg

Justerande _____
Henrik Harlitz (M) Vänersborg

Bevis om tillkännagivande av justerat protokoll
Justeringen har tillkännagivits på kommunens anslagstavla

Organ: Direktionen för Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

Protokoll från sammanträde: 2023-02-24

Datum då tillkännagivandet publiceras: 2023-02-27
Datum då publiceringen av tillkännagivande upphör: 2023-03-20

Förvaring av protokollet: Protokollet finns tillgängligt på brandstationen, Trollhättan

Underskrift .....

Utdragsbestyrkande

§ 13 Beslut om skrivelse till medlemskommunerna om inriktningsbeslut avseende samgående NÄRF-RMB

Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF) och Räddningstjänsten Mitt Bohuslän (RMB) har sedan år 2018 succesivt ökat sin samverkan inom olika verksamhetsfrågor.

Ett antal utredningar pekar på att, en förutsättning för att möta framtida räddningstjänstutmaningar är att skapa en robustare organisation. Detta genom en kommunalförbundsbildning mellan de nuvarande räddningstjänstförbunden, NÄRF och RMB.

En förutsättning för att initiera en sådan kommunalförbundsbildning är att kommunstyrelsen i förbundets respektive medlemskommuner fattar ett inriktningsbeslut i frågan.

Direktionen föreslås att fatta beslut om att anta skrivelse till NÄRF:s medlemskommuner om inriktningsbeslut och tillsända denna till respektive kommunstyrelse i förbundets medlemskommuner.

Direktionens beslut

Direktionen beslutade att anta skrivelse till NÄRF:s medlemskommuner om inriktningsbeslut och tillsända denna till respektive kommunstyrelse i förbundets medlemskommuner.

Skrivelse till NÄRF's medlemskommuner

Rekommendation till kommunstyrelsen

Att fatta likalydande inriktningsbeslut om att verka för ett gemensamt kommunalförbund mellan Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund och Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän med start den 1 januari 2025.

Direktionens bedömning

Kravbilden skapar en hög belastning på kommunal räddningstjänst. Det ökar behoven av en organisation som har hög kompetens inom olika specialområden och en robust organisation som klarar en hög personalomsättning. Specialistområden som många mindre och mellanstora räddningstjänster saknar idag är till exempel inom miljö, räddningstjänst under höjd beredskap, specialiserad kompetens inom räddningsledning och tillsyn. Ovanstående krav ska även matchas mot att kommuners framtida svagare ekonomiska utveckling kommer innebära krav på effektivisering.

Sedan 2018 har Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän (RMB) och Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF) succesivt ökat sin samverkan och samarbete i olika verksamhetsfrågor. Direktionerna i respektive förbund är därför i behov av ett inriktningsbeslut från respektive kommunstyrelse för att skapa förutsättning för förbunden att bereda förutsättningarna till ett gemensamt kommunalförbund med start 1 januari 2025.

Under flera år har samarbetet fördjupats och kommit till ett sådant läge där ett gemensamt kommunalförbund är ett naturligt fortsatt steg. För att uppnå bättre effekt i samarbetet, klara av framtidens hotbild och få förväntade effekter av en förbundsbildning behöver beslut om inriktning tas inom kort. Syftet med inriktningen är att skapa förutsättningar för ett effektivt sammangående mellan kommunalförbunden.

Skäl som ligger till grund för direktionens bedömning

År 2018 fördjupades samarbetet mellan förbunden genom den gemensamma ledningscentralen/räddningsledningssystemet. Genom uppstarten av det samarbetet fördjupades främst samarbetet inom den operativa utryckningsverksamheten. Det medförde även krav på likriktning i utryckningsverksamheten som har bidragit till ytterligare samarbeten.

År 2019 fortsatte arbetet i den gemensamma ledningscentralen genom gemensam bemanning av flera nyckelpositioner i räddningsledningssystemet. Det har medfört ytterligare förstärkning i samarbetet och likriktning av arbetssätt. Under samma år fortsatte även utvecklingen av avtal om gränslös räddningstjänst. Det innebar att båda förbundens resurser i utryckningsverksamheten finns tillgängliga för hela räddningsledningssystemet oavsett i vilken kommun som händelsen inträffar. Kostnaderna för samarbetet har fördelats utifrån invånarantal i respektive förbund. En konsekvens av samarbete via avtal är ökade kostnader i form av administration.

De båda räddningstjänstförbunden har sedan 2019 ett intimt samarbete kring det gemensamma räddningsledningssystemet (LC Fyrbodal). Vi kan konstatera att samarbetet varit framgångsrikt för båda parter och en förutsättning för att leva upp till en lägstanivå utifrån senaste revideringen av lag om skydd mot olyckor. Genom att LC Fyrbodal bemannas av personal från båda förbunden har det

bidragit till en snabb acceptans i de båda organisationerna. Det har även bidragit till ökad förståelse för att samarbete är nödvändigt för att kunna bli en stark och effektiv räddningstjänst. Genom att införa "gränslös räddningstjänst" har den gemensamma operativa förmågan blivit starkare och mer robust både vid vardagshändelser såväl som komplexa räddningsinsatser. Denna förmåga har vid flera tillfällen tagits tillvara. Genom samarbetet har styrningen av den operativa systemledningen kunnat bibehållas på en delregional nivå. Det lägger grunden för ett gott och nära samarbete med övriga som verkar inom delregionen, exempelvis kommuner, Polismyndighetens lokalpolisområde och NU-sjukvården.

I inledningen av år 2020 gav direktionen i respektive kommunalförbund sin Förbundschef ett uppdrag att kortfattat redogöra för förutsättningar för en fördjupad samverkan. Uppdraget skulle genomföras med respektive förbunds avdelnings- och enhetschefer. Resultatet av respektive förbunds betänkande var att ett samgående förordades till ett gemensamt kommunalförbund.

Strax efter sommaren 2020 gick dåvarande Förbundschef i RMB i pension. Direktionerna i RMB och NÄRF avtalade då, att under en period fram till nyrekrytering, att Förbundschefen i NÄRF var gemensam Förbundschef i både RMB och NÄRF. Detta pågick fram till april 2021. Detta innebar även en starkare koppling mellan verksamheterna som fick möjlighet att samarbeta på ett djupare plan samt skapa en bättre kännedom om varandras verksamheter.

Under våren 2021 beslutade direktionerna i RMB och NÄRF att tillsätta en utredning som genomfördes av en extern konsult. Utredaren skulle utreda förutsättningarna för ett gemensamt kommunalförbund mellan RMB och NÄRF. Slutsatserna i utredningen påpekade flertalet områden där samarbetet kan stärkas. Utredningen visade även behovet av utökad samverkan på grund av den höga arbetsbelastningen som råder i båda förbund. Utredningen förordar i första hand en sammanslagning i ett gemensamt kommunalförbund för att uppnå tillräcklig effekt. I andra hand förordas en utökad samverkan via avtal för att underlätta för respektive kommunalförbund.

Utifrån slutsatserna i utredningen fattade direktionerna beslut om att ge respektive Förbundschef uppdraget att gemensamt presentera förslag på områden där samarbete kan utökas samt hur arbetet kan tas vidare. Förbundscheferna presenterade utredningen i slutet av år 2022 för respektive direktion. I utredningen förordas en sammanslagning av de båda förbunden inom närtid utifrån resultatet av utredningsuppdragen. Inom närtid (2 år) rekommenderas sammanslagningen, då båda förbunden står inför ett generationsskifte i flera ledande positioner som underlättar större omorganisation. Det ger även förutsättning att möta framtida utmaningar samtidigt som de förväntade effekterna av förbundsbildningen ska uppnås. Med anledning av utredningens resultat beslutade direktionerna att rekommendera tillträdande direktion att gå vidare i ärendet utifrån givna rekommendationer.

Likalydande skrivelse har av direktionen för Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän tillsänts medlemskommunerna Munkedal, Lysekil samt Uddevalla.

Trollhättan

Dan Nyberg
Direktionsordförande

§ 51

Svar på motion om partistöd

KS 2022/93

Beslut

Kommunfullmäktige avslår motionen.

Sammanfattning av ärendet

Stefan Kärvling (V) inkom den 6 februari 2022 med en motion till kommunfullmäktige om att sänka storleken på parti- och mandatstödet. Kommunfullmäktige beslutade den 16 februari 2022 § 20 att remittera motionen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen den 16 mars 2022 att remitterade motionen om partistöd till personal- och förhandlingsutskottet.

Personal- och förhandlingsutskottet beslutade den 1 april 2022 att inte avge svar på remissen, med hänvisning till Delegationsordning Personal- och organisationsfrågor, antagen av kommunstyrelsen 2017-12-20, § 247 framgår att personal- och förhandlingsutskottet har i uppdrag att hantera frågor kopplade till arbetstagares och förtroendevaldas villkor. Parti-/mandatstöd ligger inte inom ramen för uppdraget.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse
- Beslut PERSFOR 2022-04-05 Svar på motion om partistöd
- Beslut KF 2022-02-16 Motion om partistöd
- Partistöd kr per in 2020 Kolada nyckeltal 1
- Delegeringsordning - personal- och organisationsfrågor
- Svar på motion om partistöd
- Remiss av motion om partistöd
- Motion om partistöd

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut inför sammanträdet var: Kommunstyrelsen avstår från att lämna förslag till beslut.

Henrik Harlitz (M) yrkade avslag till motionen. I yrkandet instämde Anders Strand (SD), Ann-Helen Selander (M), Mats Andersson (C) och ordföranden.

Beslutsgång

Ordförande redovisade att det fanns två förslag till beslut, kommunstyrelseförvaltningens förslag och Henrik Harlitz (M) avslagsyrkande.

Ordföranden ställde förslagen mot varandra och fann genom acklamation att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat att bifalla Henrik Harlitz (M) yrkande.

2023-02-16 Dnr: KS 2022/93

Handläggare
Sofia Nylén
Sofia.Nylen@vanersborg.se
0521-722392

Mottagare
Ärendets kontakt

Svar på motion om partistöd

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen avstår från att lämna förslag till beslut.

Sammanfattning av ärendet

Stefan Kärvling (V) inkom den 6 februari 2022 med en motion till kommunfullmäktige om att sänka storleken på parti- och mandatstödet. Kommunfullmäktige beslutade den 16 februari 2022 § 20 att remittera motionen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen den 16 mars 2022 att remitterade motionen om partistöd till personal- och förhandlingsutskottet.

Personal- och förhandlingsutskottet beslutade den 1 april 2022 att inte avge svar på remissen, med hänvisning till *Delegationsordning Personal- och organisationsfrågor,* antagen av kommunstyrelsen 2017-12-20, § 247 framgår att personal- och förhandlingsutskottet har i uppdrag att hantera frågor kopplade till arbetstagares och förtroendevaldas villkor. Parti-/mandatstöd ligger inte inom ramen för uppdraget.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Motionen

Stefan Kärvling (V) beskriver i motionen att stödet är uppdelat i grundstöd och partistöd. Alla partier som är representerade i kommunfullmäktige får vardera 48.300 kr i grundstöd. Den andra delen av stödet kallas helt enkelt partistöd eller mandatstöd. Motionären redovisade att det totala partistödet i Vänersborgs kommun för år 2022 uppgick till 1 543 185 kronor. Motionären yrkar på att ändra i "Regler för partistöd", antagen av kommunfullmäktige 18 juni 2014, med syfte att sänka storleken på parti-/mandatstödet. Motiveringen till yrkandet är att partierna kan effektivera sin verksamhet och därmed skära ned sina kostnader och att partierna borde arbeta under samma villkor som andra organisationer och föreningar och därmed ta större ansvar för sin ekonomi. Motionären menar även att sänka partistödet är en besparing för kommunen och att pengarna som går till partistödet kan användas till något som gynnar vänersborgarna mer.

Bedömning

Kommunstyrelsen har tagit fram nyckeltalen för stöd till politiska partier för närliggande kommuner, kommuner med invånarantal 30 000 - 49 999 och riket. I jämförelsen kan man se att Vänersborgs kommun har ett lägre nyckeltal än kommuner med 30 000 - 49 999 och riket. Vänersborgs kommun har även ett lägre nyckeltal än

närliggande kommunen Trollhättan stad. Vänersborgs kommun har ett högre nyckeltal än Grästorps kommun, Lidköpings kommun, Melleruds kommun och Uddevalla kommun. Grästorps kommun och Melleruds kommun har ett betydligt lägre invånarantal än Vänersborgs kommun. Lidköpings kommun har ett snarlikt invånarantal och även ett snarlikt nyckeltal. Uddevalla kommun sticker ut ur statistiken eftersom de har ett högre invånarantal och ett lägre nyckeltal för partistöd.

Kommunstyrelsen bedömer att frågan om partistöd är en politisk fråga. Kommunstyrelsen ser även från jämförelsen att Vänersborgs kommun har ett lägre nyckeltal kommuner med 30 000 - 49 999 och riket. Mot bakgrund av frågans politiska natur så avstår Kommunstyrelsens från att lämna förslag till beslut.

Beredning

Utredare på Kommunstyrelseförvaltningen har berett ärendet. Kommunsekreteraren har inhämtat nyckeltalen för stöd till politiska partier för närliggande kommuner, kommuner med invånarantal 30 000 - 49 999 och riket.

Underlag

Svar på motion om partistöd

Partistöd kronor mer invånare, Kolada nyckeltal

Lena Tegenfeldt	Maria Andersson
Kommundirektör	Tf kanslichef

Sändlista

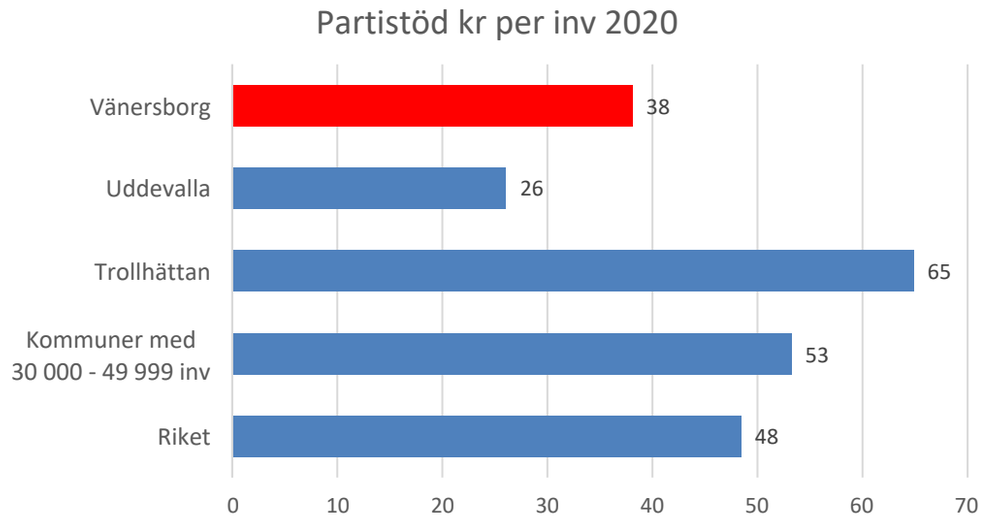
Vänsterpartiet
Stefan Kärvling (V)
Kommunstyrelsen

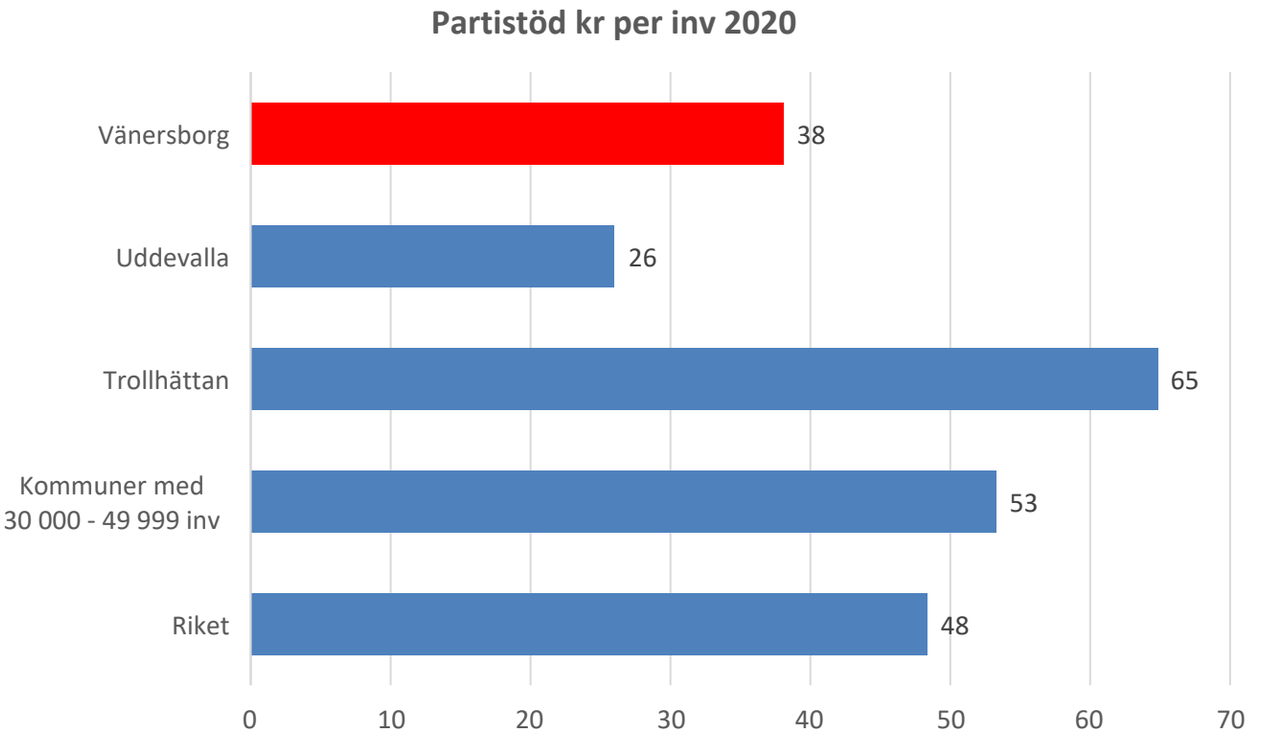
Kolada nyckeltal

Nyckeltalsid	Nyckeltal	Nyckeltalsbesk	Område	2019	2020	2021
N05007	Kostnad stöd til	Bruttokostnad r	Grästorp	31	32	
N05007	Kostnad stöd til	Bruttokostnad r	Kommuner med 30 000 - 49 999 inv	50	53	
N05007	Kostnad stöd til	Bruttokostnad r	Lidköping	36	37	
N05007	Kostnad stöd til	Bruttokostnad r	Mellerud	29	29	
N05007	Kostnad stöd til	Bruttokostnad r	Riket	47	48	
N05007	Kostnad stöd til	Bruttokostnad r	Trollhättan	64	65	
N05007	Kostnad stöd til	Bruttokostnad r	Uddevalla	26	26	
N05007	Kostnad stöd til	Bruttokostnad r	Vänersborg	38	38	

Riket	48
Kommuner med 30 000 - 49 999 inv	53
Trollhättan	65
Uddevalla	26
Vänersborg	38

	39 000
	1487205

Partistöd kr per inv 2020
Vänersborg
38
Uddevalla
26
Trollhättan
65
Kommuner med
30 000 - 49 999 inv
53
Riket
48
0
10
20
30
40
50
60
70

Vänersborgs kommun

Delegeringsordning

Personal- och organisationsfrågor

Gäller fr.o.m. 2019-01-30

Antagen av kommunstyrelsen 2017-12-20, § 247

Innehållsförteckning

Förkortningar m.m. ... 2
Delegering av beslutanderätt inom nämnd ... 3
Vad innebär delegering? ... 3
Förutsättningar för nämndens delegeringsrätt ... 3
Vad kan delegeras? ... 3
Vem kan man delegera till? ... 4
Vidaredelegering ... 5
Delegering av beslutanderätten i brådskande ärenden där nämndens avgörande inte kan avvaktas ... 5
Anmälan av delegeringsbeslut ... 5
Samverkan/MBL ... 5
Ansvars- och uppgiftsfördelning ... 6
Kommunövergripande ... 6
Kommunfullmäktige ... 6
Kommunstyrelsen ... 6
Kommundirektör ... 6
Stabschef ... 6
Avdelningschef ... 6
Förvaltningsspecifikt ... 7
Förvaltningschef ... 7
Verksamhetschef ... 7
Enhetschef (inklusive rektor och förskolechef) ... 7
Personalpolitik ... 8
Organisationsförändringar ... 9
Anställningar och lön ... 9
Tjänstledighet ... 11
Övrigt ... 11
Arbetsmiljö ... 11
Pension ... 11
Disciplinåtgärder m.m. ... 12

Dokumenttyp	**Dokumentnamn**	**Antagen**	**Version**
Delegeringsordning	Delegeringsordning Personal- och organisationsfrågor	KS 2017-12-20, § 247	1.0
Dokumentägare	**Dokumentansvarig**	**Reviderad**	**Giltighet**
Kommunstyrelseförvaltningen	Personalchef	KS 2019-01-30, § 21	Tillsvidare
Dokumentinformation		**Publicerad på hemsidan**	
Beslutsordning för personal- och organisationsfrågor		2018-01-09	
Ämnesområde		**Intern**	**Extern**
Administration			X

Andra styrande dokument som omnämns

Allmänna bestämmelser (AB), Arbetsmiljölagen (AML, 1977:1160), Förvaltningslagen (FL, 1986:223), Kommunallagen (KL, 2017:725), Lag om anställningsskydd (LAS, 1982:673), Lag om medbestämmande i arbetslivet (MBL, 1976:580), Offentlighets- och sekretesslagen (OSL, 2009:400) och Tryckfrihetsförordningen (TF, 1949:105), Riktlinjer distansarbete (PFU 2014-03-26), Anvisning för engångsbelöningar vid extraordinära insatser (PFU, 2016-04-27), Lag om vissa kommunala befogenheter (LKB, 2009:47), Bestämmelser om arvoden och andra ersättningar till förtroendevalda (KF, 2018-06-20 § 88)

Förkortningar m.m.

Förkortningar på delegater

AC	Avdelningschef
EC	Enhetschef
FC	Förvaltningschef
FörhC	Förhandlingschef
KD	Kommundirektör
KS	Kommunstyrelsen
KSO	Kommunstyrelsens ordförande
LC	Lönechef
PC	Personalchef
PE	Personalekonom
PFU	Personal- och förhandlingsutskottet
SC	Stabschef
VC	Verksamhetschef
1:e vice ordf.	Kommunstyrelsens förste vice ordförande
2:e vice ordf.	Kommunstyrelsens andra vice ordförande

Förkortningar på lagar, författningar och förordningar

AB	Allmänna bestämmelser
AML	Arbetsmiljölagen (1977:1160)
FL	Förvaltningslagen (1986:223)
KL	Kommunallagen (2017:725)
LAS	Lag (1982:673) om anställningsskydd
MBL	Lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet
LKB	Lag om vissa kommunala befogenheter (2009:47)
OSL	Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)
TF	Tryckfrihetsförordningen (1949:105)

Delegering av beslutanderätt inom nämnd

Vad innebär delegering?

Delegering enligt kommunallagen (KL) innebär att beslutanderätten, i ett visst ärende eller i en ärendegrupp, flyttas över till någon annan (= *delegaten*). Delegaten träder helt in i nämndens ställe. Ett beslut av delegaten ses som nämndens beslut och *kan överklagas* genom laglighetsprövning. Nämnden kan inte ändra delegatens beslut men kan naturligtvis *återkalla* delegeringsuppdraget.

Nämnden kan också genom eget handlande föregripa ett beslut i ett enskilt ärende genom att själv ta över ärendet och fatta beslut. Nämnden har *redovisningsansvaret,* men delegaten har det *juridiska ansvaret* (t.ex. tjänstefel eller skadestånd).

Förutsättningar för nämndens delegeringsrätt

Delegering inom en nämnd förutsätter *alltid beslut i två led*. Först måste fullmäktige i ett *reglemente* eller i ett *särskilt beslut* ha uppdragit till nämnden att hantera ett visst verksamhetsområde eller besluta i vissa ärenden eller ärendegrupper. Därefter kan nämnden om den vill besluta om delegering av denna beslutanderätt. Nämnden lämnar delegeringsuppdrag genom *särskilt beslut* eller genom att fatta beslut om en *delegeringsordning* där beslutanderätten i olika ärenden överförs till delegater.

Nämnden beslutar själv i vilka ärenden eller ärendegrupper beslutanderätten ska delegeras. Räckvidden för en nämnds delegeringsbefogenhet framgår av 6 kap 38 § KL (se nedan) som anger vilka ärendetyper som inte får delegeras.

Vad kan delegeras?

Nämndens delegeringsrätt - delegeringsförbud

Nämnden får enligt 6 kap. 38 § KL inte delegera beslutanderätten i följande slag av ärenden:

1. ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet, d.v.s. nämndens övergripande ansvar för verksamheten,

2. framställningar eller yttranden till fullmäktige,

3. yttranden med anledning av att fullmäktiges beslut överklagats,

4. yttranden med anledning av att nämndens egna beslut överklagats,

5. ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om ärendet är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt,

6. ärenden som väckts genom medborgarförslag och som lämnats över till nämnden,

7. ärenden som enligt lag eller annan författning inte får delegeras (bl.a. inom socialområdet).

Sammanfattningsvis kan man säga att ärenden som är av *principiell beskaffenhet* eller som annars är av *större vikt* är förbehållna nämnden. Oftast handlar det om ärenden som får stora konsekvenser för kommunen och ofta där politiska bedömningar är avgörande. Någon klar gräns för vad som är delegerbart eller inte delegerbart finns inte. Man får se på hur ofta ärendena förekommer, kommunens storlek, budgetomslutning, förvaltningens/verksamhetens storlek och organisation.

Förutom de generella undantagen från delegering ovan innehåller en del special-författningar, t.ex. socialtjänstlagen, också uttryckliga delegeringsförbud.

Delegering och ren verkställighet

Man skiljer mellan *beslut i kommunallagens mening* och *ren verkställighet. I delegeringsordning ska med andra ord endast upptas beslut i kommunallagens mening*.

Gränsen mellan beslut som kräver delegering och ren verkställighet går inte att dra med exakthet.

Beslut i kommunallagens mening kännetecknas bl.a. av att det finns *utrymme för alternativa lösningar* och att beslutsfattaren måste göra vissa överväganden och bedömningar. Normalt kan denna typ av beslut *överklagas* genom laglighetsprövning eller genom förvaltningsbesvär. Men man kan inte endast gå på överklagbarheten för att särskilja ren verkställighet från beslut i kommunallagens mening eftersom t.ex. yttranden normalt inte kan överklagas men ofta innehåller självständiga bedömningar och fodrar delegering för att kunna föras över från nämnd till annan.

Vid *ren verkställighet* saknas utrymme för självständiga bedömningar och beslutsalternativ. Det rör sig här om ”mekanisk verkställighet”, t.ex. avgiftsdebitering enligt en fastställd taxa eller tilldelning av förskoleplats efter en klar turordning. Beslut av rent förberedande eller verkställande art kan inte överklagas (jmf 13 kap 2 § 2 p KL). Även om den enskilde inte kan överklaga beslutet genom laglighetsprövning – eller förvaltningsbesvär - finns andra vägar för den enskilde att angripa ett beslut den enskilde upplever som felaktigt, nämligen genom rättslig prövning vid allmän domstol, anhållan om en JO-granskning eller påkallande av de kommunala revisorernas uppmärksamhet.

Delegering av rätt att överklaga

Beslut att *överklaga dom* av allmän förvaltningsdomstol går att delegera, liksom beslut att begära *inhibition*. En förutsättning är att det överklagade beslutet i sig är delegerbart. Ett bemyndigande ska vara försett med förbehållet, att vad gäller ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda får delegeringen inte omfatta ärenden av principiell betydelse eller annars av större vikt.

Beslut utan delegeringsuppdrag

Om en anställd fattar ett beslut utan stöd av ett delegeringsuppdrag kan ett sådant beslut inte överklagas genom laglighetsprövning eftersom beslutet inte kan sägas existera i kommunallagens mening. Kommunen kan dock bli civilrättsligt bunden av beslutet om mottagaren är i god tro och det rör civilrättsliga förhållanden. Mottagaren kan i sådant fall även driva ärendet via allmän domstol.

Vem kan man delegera till?

En nämnd kan enligt 6 kap 37 § KL lämna delegeringsuppdrag till:

- ett utskott bestående av ledamöter eller ersättare i nämnden,
- en ledamot eller ersättare i nämnden,
- en anställd hos kommunen,
- presidiet.

Det är *inte tillåtet* att lämna delegeringsuppdrag till:

- flera anställda i grupp,
- till anställd tillsammans med ledamot eller ersättare, s.k. *blandad delegering,*

– anställd i kommunalt företag.

Det bör också vara klart, genom delegeringsordningen eller på annat sätt, vem som går in i en delegats ställe *vid delegatens frånvaro*.

Vidaredelegering

Enligt 7 kap 6 § KL kan en nämnd om den uppdrar till en förvaltningschef *inom den egna nämndens verksamhetsområde* att fatta vissa beslut, även medge att förvaltningschefen i sin tur får överlåta sin beslutanderätt till annan anställd inom kommunen. Detta kallas vidaredelegering. En förutsättning för detta är att nämnden *i ett beslut* tillåtit det. Beslut som fattats på grund av vidaredelegering ska *anmälas till förvaltningschefen*. Någon uttrycklig skyldighet för förvaltningschefen att anmäla dessa beslut till nämnden föreligger däremot inte, men nämnden kan sätta upp sådana krav som villkor för delegeringen

Vidaredelegering kan endast ske i *ett led.*

Delegering av beslutanderätten i brådskande ärenden där nämndens avgörande inte kan avvaktas

En nämnd får enligt 6 kap. 39 § KL uppdra åt ordföranden eller en annan ledamot i nämnden att besluta i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Det rör sig alltså här om ärenden som oundgängligen måste avgöras. Vilka beslut som kan delegeras och om det finns några begränsningar framgår inte av lagtexten. Ärenden som avgjorts med stöd av denna bestämmelse ska anmälas vid nämndens nästa sammanträde. Denna typ av beslut anses som ett beslut av nämnden.

Anmälan av delegeringsbeslut

Nämnden ska enligt 6 kap 40 § KL besluta i vilken utsträckning beslut som fattats med stöd av delegering ska anmälas till den. Nämnden bestämmer själv hur och när anmälan ska ske. Beslut som inte anmäls ska protokollföras särskilt, om beslutet får överklagas enligt bestämmelserna i 13 kap KL.

Syftet med anmälan är flera. Nämndernas *informations- och kontrollbehov* ska tillgodoses, dessutom kan det ha betydelse för *beslutets laga kraftvinnande*. Ett beslut vinner nämligen laga kraft tre veckor efter att det tillkännagavs på kommunens anslagstavla att det protokollförda beslutet justerats. Antingen kan delegaten skriva ett särskilt protokoll över beslutet som tillkännages på anslagstavlan eller så räknas klagotiden från den dag, då tillkännagivande skedde om justering av protokollet från det sammanträde vid vilket beslutet anmäldes hos nämnden.

Samverkan/MBL

Delegaten ansvarar för information och samverkan enligt gällande samverkansavtal och för information/förhandling enligt MBL.

Ansvars- och uppgiftsfördelning

Kommunövergripande

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ och har det övergripande arbetsmiljöansvaret för kommunens egna verksamheter. Arbetsmiljöuppgifterna är fördelade till kommunstyrelse och nämnder.

Kommunfullmäktige fastställer sina personalpolitiska mål genom Mål- och resursplanen och sina personalpolitiska ambitioner i övrigt genom Personalpolicyn.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen är genom kommunstyrelsens reglemente kommunens centrala organ för den personalpolitiska verksamheten (personalorgan) och är tillika kommunens pensionsmyndighet. Kommunstyrelsen har även övergripande ansvaret att leda och samordna arbetet rörande kommunens arbetsmiljö.

Personal- och förhandlingsutskottet

Personal- och förhandlingsutskottet (PFU) har att hantera övergripande utvecklingsfrågor inom det personalpolitiska området och är utsett av kommunstyrelsen att ansvara för de frågor som åligger kommunstyrelsen i sin roll som personalorgan och pensionsmyndighet. I detta ligger bland annat att samordna personal- och lönepolitiken.

PFU ska även handha löne-, pensions- och övriga anställningsvillkor för kommunens anställda samt ytterst ansvara för frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess anställda.

Kommundirektör

Kommundirektören är kommunens högste tjänsteman och är ytterst ansvarig för verkställigheten av alla politiska beslut. *Kommundirektören* ansvarar för att kommunen har en effektiv och ändamålsenlig organisation och sköts utifrån ett helhetsperspektiv. Kommundirektören är även chef för kommunstyrelseförvaltningen.

Stabschef

Varje intern stabsfunktion under kommunstyrelsen leds av en *stabschef*, vilken är direkt underställd kommundirektören. *Stabschefen* ansvarar för sina respektive ansvarsområden och arbetar gentemot alla kommunens verksamheter.

Avdelningschef

Kommunstyrelsens staber kan i vissa fall ha underavdelningar med ansvar för specifika frågor, vilka leds av avdelningschefer.

Förvaltningsspecifikt

Förvaltningschef

Varje förvaltning leds av en *förvaltningschef,* vilken är direkt underställd kommundirektören. *Förvaltningschefen* ansvarar för verkställigheten av både kommunövergripande beslut och beslut fattade av den egna nämnden.

Verksamhetschef

Förvaltningarna kan organiseras i verksamhetsområden, vilka leds av *verksamhetschefer*. *Verksamhetscheferna* ansvarar för verkställigheten av både nämndövergripande beslut och beslut rörande det egna verksamhetsområdet.

Enhetschef (inklusive rektor och förskolechef)

Förvaltningarna eller förvaltningarnas verksamhetsområden kan organiseras i enheter, vilka leds av *enhetschefer*. *Enhetscheferna* ansvarar för verkställigheten av både verksamhetsområdesbeslut och beslut rörande den egna enheten.

I begreppet enhetschef innefattas skollagens begrepp rektor och förskolechef.

Personalpolitik					
Nr	**Delegeringsärende**	**Lagrum**	**Delegat**	**Ersättare**	**Anmärkning**
1.1	Teckna kollektivavtal		PFU	FörhC	
1.2	Tolka lagar, avtal och andra bestämmelser rörande förtroendevalda		PFU		
1.3	Besluta om tolkning, uppräkning och fastställande av arvodesnivåer rörande förtroendevalda		PFU		*I enlighet med ”Bestämmelser om arvoden och andra ersättningar till förtroendevalda”*
1.4	Tolka lagar, avtal och andra bestämmelser rörande medarbetare		FörhC	PC	*Principiella avgöranden ska beslutas av PFU (se 1.5)*
1.5	Avgöra frågor om tolkning och tillämpning av lagar, avtal och andra bestämmelser rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess medarbetare		PFU		
1.6	Utfärda personalpolitiska styrdokument till personal- och lönepolitiken		PFU		
1.7	Besluta om stridsåtgärd		PFU		
1.8	Lämna uppdrag enligt lagen om vissa kommunala befogenheter (kommunal delegation - arbetsgivarfrågor)	6 kap. 3 § LKB	PFU		
1.9	Besluta i pensionsfrågor av principiell betydelse		PFU		
1.10	Handha personalförsäkringar enligt lag och avtal		PFU		
1.11	Besluta om förmåner i samband med förtroendeuppdrag eller annat uppdrag av vikt för kommunen		PFU		

1.12	Förhandla på kommunens vägnar enligt gällande lagstiftning om förhandlingsrätt (utom vad gäller 11-14 §§ och 38 § MBL)		PFU		
1.13	Förhandling	11-14 & 38 §§ MBL	KD, FC, SC, VC, EC inom respektive område		
1.14	Tvisteförhandling	64-68 §§ MBL	PFU	FörhC	

Organisationsförändringar

Nr	Delegeringsärende	Lagrum	Delegat	Ersättare	Anmärkning
2.1	Förändra förvaltningsstruktur		KD		*Efter samråd med PFU*
2.2	Inrätta och avveckla förvalt-ningschefstjänster		KD		*Efter samråd med PFU*
2.3	Inrätta och avveckla stabschefs-tjänster		KD		
2.4	Inrätta och avveckla verksam-hetsområden och enheter		KD		*Får vidaredelegeras enligt 7:6 KL Ändringar (även namnbyten på verksamhetsområden och enheter) ska anmälas till lönekontoret*
2.5	Inrätta och avveckla avdelningar inom kommunstyrelsens staber		KD		*Ändringar (även namnbyten på avdelningar) ska anmälas till lönekontoret*
2.6	Besluta om chefsstruktur		KD		

Anställningar och lön

Nr	Delegeringsärende	Lagrum	Delegat	Ersättare	Anmärkning
3.1	Tillsättning och entledigande av medarbetare (i annat fall än 3.2)				*Tillsättningar anmäls till kommunstyrelsen centralt genom personalkontoret*
	- Kommundirektör		KSO		*Efter samråd med KS presidium*
	- Förvaltningschef		KD		*Efter samråd med presidium för aktuell nämnd och PFU*
	- Stabschef		KD		*Efter samråd med KSO*
	- Verksamhetschef		KD		*Får vidaredelegeras enligt 7:6 KL*
	- Avdelningschef		KD		*Får vidaredelegeras enligt 7:6 KL*
	- Enhetschef		FC		*Får vidaredelegeras enligt 7:6 KL*
	- Övriga medarbetare		FC		*Får vidaredelegeras enligt 7:6 KL*

3.2	Tillsättning över förvaltningsgräns vid omplaceringsutredning		PC	FörhC	
3.3	Uppsägning på grund av arbetsbrist		KD,FC		
3.4	Förbud mot bisyssla		PC	FörhC	
3.5	Överenskommelser om lön, löneförmåner och anställningsvillkor med enskild medarbetare vid nyanställning				
	- Kommundirektör		KSO	PFU:s ordf.	*Efter samråd med KS:s 1:e och 2:e vice ordf.*
	- Förvaltnings-/stabschef		KD		*Efter samråd med PC eller FörhC*
	- Verksamhetschef		KD		*Får vidaredelegeras enligt 7:6 KL*
	- Avdelningschef		KD		
	- Enhetschef		FC		
	- Övriga medarbetare		FC		
3.6	Överenskommelse om lön med enskild medarbetare i andra fall		PC	FörhC	
3.7	Fastställande av löneöversyn		PFU	FörhC	
3.8	Beslut om löneförmåner vid deltagande i facklig utbildning		KD		*Får vidaredelegeras enligt 7:6 KL*
3.9	Beslut om ändring av pensionsgrundande lön		LC	FörhC	
3.10	Avtal om löneväxling till pension		PC	FörhC	
3.11	Avtal om löneväxling till semester		FörhC	PC	
3. 12	Engångsbelöning vid extraordinära insatser		KD, FC		*Enligt PFU-anvisning*
3.13	Premier och bidrag; bidrag vid utbildning, värvningspremie, flyttbidrag, ersättning vid avstående av semesterledighet		PC	FörhC	
3.14	Beslut om löneförmåner i samband med arbetsskada		PC	FörhC	
3.15	Överenskommelse om avgångsvederlag överstigande kostnad för uppsägningslön		FörhC	PC	
3.16	Överenskommelse om avgångsvederlag upp till kostnad för uppsägningslön		KD, FC		

Tjänstledighet

Nr	Delegeringsärende	Lagrum	Delegat	Ersättare	Anmärkning
4.1	Tjänstledighet utan lön upp till sex månader - Kommundirektör - Förvaltnings-/stabschef - Verksamhetschef/Avdelnings chef - Enhetschef - Övriga medarbetare		 PFU KD KD FC FC		*Får vidaredelegeras enligt 7:6 KL*
4.2	Tjänstledighet utan lön över sammanlagt sex månader - Kommundirektör - Förvaltnings-/stabschef - Verksamhetschef/Avdelnings chef - Enhetschef - Övriga medarbetare		 PFU KD KD FC KD, FC		*Efter samråd med PC eller FörhC.*

Övrigt

Nr	Delegeringsärende	Lagrum	Delegat	Ersättare	Anmärkning
5.1	Beslut om titulatur		FörhC	PC	*Efter samråd med PFU*
5.2	Ned- eller avskrivning av löne-fordran		FörhC	PC	
5.3	Överenskommelse om distansarbete		KD, FC		*Enligt riktlinjer för distansarbete*

Arbetsmiljö

Nr	Delegeringsärende	Lagrum	Delegat	Ersättare	Anmärkning
6.1	Fördelning av arbetsmiljöuppgifter enligt AML		KD och enligt nämndsorganisationen. Se anvisning		*Särskild blankett upprättas med varje berörd medarbetare.* *Ska ses över vid mandatperiodsskifte och vid behov*

Pension

Nr	Delegeringsärende	Lagrum	Delegat	Ersättare	Anmärkning
7.1	Beslut om undantag från samordning – pension		PC	FörhC	
7.2	Beslut om särskild avtalspension		PC	FörhC	*Efter samråd med PFU:s ordf. och vice ordf.*
7.3	Omreglering av tjänst med bibehållen pensionsavsättning		PC	FörhC	

Disciplinåtgärder m.m.					
Nr	**Delegeringsärende**	**Lagrum**	**Delegat**	**Ersättare**	**Anmärkning**
8.1	Disciplinåtgärder				
	- Kommundirektör		KSO	PFU:s ordf.	*Efter samråd med FörhC*
	- Övrig personal		KD, FC, SC		*Samråd enligt PFU:s anvisningar*
8.2	Uppsägning av personliga skäl		KD, FC, SC		*Efter samråd med FörhC*
8.3	Avstängning (tillfälligt tas ur arbete) - Kommundirektör - Övrig personal	10 § 1 mom. AB	KSO KD, FC, SC, VC, AC, EC inom respektive område	1. 2:a vice ordf. 2. 1:e vice ordf.	
8.4	Avstängning (på andra grunder) - Kommundirektör - Övrig personal	10 § 2-7 mom. AB	KSO KD	PFU:s ordf.	*Efter samråd med FörhC* *Samråd enligt PFU:s anvisningar* *Får vidaredelegeras enligt 7:6 KL*
8.5	Avsked	18 § LAS	KD		*Efter samråd med FörhC* *Får vidaredelegeras enligt 7:6 KL*

2022-04-01 Dnr: KS 2022/93

Handläggare
Camilla Andersson
camilla.andersson01@vanersborg.se
0521-72 12 96

Mottagare
Personal- och förhandlingsutskottet

Svar på motion om partistöd

Förslag till beslut

Personal- och förhandlingsutskottet beslutar att inte avge svar på remissen.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelseförvaltningen fick 2022-02-07 in en motion från Stefan Kärvling (V) om partistöd. Motionären yrkar på att *Regler för partistöd*, antagen av kommunfullmäktige 18 juli 2014, ändras med syfte att sänka storleken på parti-/mandatstöd.

Personal- och förhandlingsutskottet uppdrogs att besvara motionen. Enligt *Delegationsordning Personal- och organisationsfrågor,* antagen av kommunstyrelsen 2017-12-20, § 247 framgår att personal- och förhandlingsutskottet har i uppdrag att hantera frågor kopplade till arbetstagares och förtroendevaldas villkor. Parti-/mandatstöd ligger inte inom ramen för uppdraget.

Personal- och förhandlingsutskottet beslutar därmed att inte avge svar på remissen.

Anna Johannesson

Personalchef

Bilagor

Delegationsordning Personal- och organisationsfrågor

Sändlista

Kommunstyrelseförvaltningen
Personalkontoret

§ 16

Svar på motion om partistöd

KS 2022/93

Beslut

Personal- och förhandlingsutskottet beslutar att inte avge svar på remissen.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelseförvaltningen fick 2022-02-07 in en motion från Stefan Kärvling (V) om partistöd. Motionären yrkar på att *Regler för partistöd*, antagen av kommunfullmäktige 18 juli 2014, ändras med syfte att sänka storleken på parti-/mandatstöd.

Personal- och förhandlingsutskottet uppdrogs att besvara motionen. Enligt *Delegationsordning Personal- och organisationsfrågor,* antagen av kommunstyrelsen 2017-12-20, § 247 framgår att personal- och förhandlingsutskottet har i uppdrag att hantera frågor kopplade till arbetstagares och förtroendevaldas villkor. Parti-/mandatstöd ligger inte inom ramen för uppdraget.

Personal- och förhandlingsutskottet beslutar därmed att inte avge svar på remissen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2022-03-29
- Delegeringsordning – personal- och organisationsfrågor
- Delegeringsbeslut, 2022-03-16
- Kommunfullmäktiges beslut, 2022-02-16, § 20
- Motion från Stefan Kärvling (V), inkommen 2022-02-07

Sändlista

Kommunstyrelseförvaltningen
Personalkontoret

Motion om partistöd

I år betalar Vänersborgs kommun ut 1.543.185 kr i partistöd. Syftet med stödet är, och jag citerar "Regler för partistöd":

"Partistödets ändamål och syfte är att genom ekonomiskt bidrag och stöd till politiska partier stärka deras ställning i den kommunala demokratin."

Stödet är uppdelat i två delar, grundstöd och partistöd. Alla partier som är representerade i kommunfullmäktige får vardera 48.300 kr i grundstöd. Det är samma för alla. Det här stödet motsvarar prisbasbeloppet.

Den andra delen av stödet kallas helt enkelt partistöd eller mandatstöd. Det motsvarar 45% av ett prisbasbelopp och fördelas i förhållande till antal mandat i fullmäktige.

Så här fördelades det totala partistödet i Vänersborg 2022:

Partistöd 2022	Mandat	Grundstöd	Partistöd	Totalt
Centerpartiet	4	48 300 kr	86 940 kr	135 240 kr
Liberalerna	3	48 300 kr	65 205 kr	113 505 kr
Kristdemokraterna	3	48 300 kr	65 205 kr	113 505 kr
Miljöpartiet de Gröna	2	48 300 kr	43 470 kr	91 770 kr
Moderaterna	9	48 300 kr	195 615 kr	243 915 kr
Socialdemokraterna	14	48 300 kr	304 290 kr	352 590 kr
Sverigedemokraterna	9	48 300 kr	195 615 kr	243 915 kr
Medborgarpartiet	2	48 300 kr	43 470 kr	91 770 kr
Vänsterpartiet	5	48 300 kr	108 675 kr	156 975 kr
Summa	**51**	**434 700 kr**	**1 108 485 kr**	**1 543 185 kr**

Det finns ingen lag eller förordning som säger att en kommun måste betala ut partistöd eller hur stort ett sådant stöd i så fall ska vara. Det är helt upp till varje kommun, och kommunerna gör inte på samma sätt.

I Vänersborg regleras partistödet i "Regler för partistöd", antagen av kommunfullmäktige 18 juni 2014. I dessa regler beskrivs t ex hur partistödets storlek ska räknas fram. Det innebär att det beslut som kommunfullmäktige fattade om partistödet i november 2018, och åren dessförinnan, upprepade och bekräftade gällande regelverk. Allt regleras ju i "Regler för partistöd" och ska det till en förändring av partistödet så måste dessa regler förändras. Och ett sådant ärende har inte varit uppe för behandling efter juni 2014.

Det finns flera skäl till att det nu är dags att se över partistödet med syfte att sänka storleken.

Signature reference: 828f44ef-1f87-4f23-9e0f-aeaa65c872b5

Det är ett rättvisekrav och en moralisk skyldighet att även partierna effektiviserar och skär ner på sina kostnader. Det hävdas ofta att det går att effektivisera kommunens verksamheter utan att de blir lidande, då ska det väl inte heller vara några problem för partiarbetet? Kanske går det att minska antalet vallöften, trycka lite färre och billigare valbroschyrer eller att effektivisera och digitalisera valarbetet. Eller också kanske man kan arbeta hårdare, springa fortare, göra mer - som i kommunens verksamheter...

Ett annat skäl är att de politiska partierna borde arbeta under mer lika villkor som andra organisationer och föreningar. Det betyder att partierna borde ta större ansvar för sin ekonomi, dvs vara mer aktiva i att värva medlemmar, göra insamlingar eller ordna lotterier etc.

Det tredje skälet är att en neddragning i sig är en besparing för kommunen som leder till ett bättre bokslut.

Det sista skälet är att de pengar som kommunen sparar på partistödet kan användas till något annat och något som kommer fler vänersborgare tillgodo.

Yrkande

Kommunfullmäktige beslutar att

- **ändra i "Regler för partistöd", antagen av kommunfullmäktige 18 juni 2014, med syfte att sänka storleken på parti-/mandatstödet**

Vänersborg 6 feb 2022

Stefan Kärvling

Signature reference: 828f44ef-1f87-4f23-9e0f-aeaa65c872b5

§ 20

Motion om partistöd

KS 2022/93

Beslut

Kommunfullmäktige remitterar motionen till kommunstyrelsen. Motionen ska handläggas på så sätt att kommunfullmäktige kan avgöra ärendet inom ett år.

Sammanfattning av ärendet

Stefan Kärvling (V) har den 7 februari 2022 inkommit med en motion rörande partistöd.

Beslutsunderlag

- Motion från Stefan Kärvling (V) inkommen den 7 februari 2022

Kommunfullmäktiges behandling under sammanträdet

Ordföranden föreslog ovanstående beslut till avgörande och fann genom acklamation att kommunfullmäktige beslutat att bifalla förslaget.

Sändlista

Kommunstyrelsen

Handläggare
Johan Högmark
johan.hogmark@vanersborg.se
0521 72 26 05

Remiss av motion om partistöd

Beslut

Kommunstyrelsen remitterar motion om partistöd till personal- och förhandlingsutskottet.

Sammanfattning

Motion om partistöd inkom till kommunstyrelseförvaltningen 2022-02-07. Kommunfullmäktige beslutade 2022-02-16, § 20 att remittera motionen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsens ordförande ser i samråd med kommunstyrelsens presidium att motionen även behöver remitteras till personal- och förhandlingsutskottet.

Regelverk

Beslutet är fattat med stöd av delegeringsordning för kommunstyrelsen, antagen den 2 juni 2021 § 127, punkten 2.10 - Remiss av ärenden som ska beslutas i kommunstyrelsen eller som ska beredas för beslut i kommunfullmäktige samt beslut att överlåta inkommen remiss till annan nämnd för yttrande direkt till remissinstansen

Underlag

- Kommunfullmäktiges beslut 2022-02-16, § 20
- Motion inkommen 2022-02-07

Benny Augustsson
Kommunstyrelsens ordförande

Sändlista för beslut

Personal- och förhandlingsutskottet

Signature reference: 6116523b-57d3-4257-a919-7cf0d544bd51

§ 52

Svar på motion om förlängning av stenpiren i Sikhall

KS 2022/183

Beslut

Kommunfullmäktige avslår motionen.

Sammanfattning av ärendet

Medborgarpartiet har inkommit med en motion till kommunfullmäktige där man yrkar att stenpiren i Sikhall förlängs så att kommuninvånarna på Dalslandssidan har möjlighet att få kommunal båtplats i sitt närområde.

Samhällsbyggnadsnämnden, Byggnadsnämnden samt Miljö- och hälsoskyddsnämnden har yttrat sig.

Frågan om att utbyggnad av stenpiren är viktig för möjligheterna att utveckla ny småbåtshamn i Sikhall. Kommunen ställer sig positiv till att en vågbrytare anläggs i pirens förlängning. Frågan ingår i det detaljplanearbete som pågår, med utgångspunkt att vågbrytaren ska anläggas och förvaltas av den fastighetsägare som planerar småbåtshamnen. Innan kommunen kan ta ställning till eventuell utbyggnad av piren behöver bland annat utredas frågor kring ägande, nyttjanderätt, förvaltning, utformning, miljöpåverkan, kostnader och finansiering. Lämpligt är att detta utreds inom ramen för detaljplanearbetet.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2023-02-13
- Yttrande från Samhällsbyggnadsnämnden, 2023-01-26
- Yttrande från Byggnadsnämnden, 2023-01-24
- Yttrande från Miljö- och hälsoskyddsnämnden, 2023-02-01
- Motion från Göran Svensson (MBP) inkommen, 2022-04-12

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Anders Strand (SD) yrkade bifall till motionen.

Beslutsgång

Ordförande redovisade att det fanns två förslag till beslut, kommunstyrelseförvaltningens förslag och Anders Strands (SD) bifallsyrkande.

Ordföranden ställde förslagen mot varandra och fann genom acklamation att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat att bifalla kommunstyrelseförvaltningens förslag.

2023-03-15 Dnr: KS 2022/183

Handläggare
Pål Castell
pal.castell@vanersborg.se
0521-72 10 91

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på motion om förlängning av stenpiren i Sikhall

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige avslår motionen.

Sammanfattning av ärendet

Medborgarpartiet har inkommit med en motion till kommunfullmäktige där man yrkar att stenpiren i Sikhall förlängs så att kommuninvånarna på Dalslandssidan har möjlighet att få kommunal båtplats i sitt närområde.

Samhällsbyggnadsnämnden, Byggnadsnämnden samt Miljö- och hälsoskyddsnämnden har yttrat sig.

Frågan om att utbyggnad av stenpiren är viktig för möjligheterna att utveckla ny småbåtshamn i Sikhall. Kommunen ställer sig positiv till att en vågbrytare anläggs i pirens förlängning. Frågan ingår i det detaljplanearbete som pågår, med utgångspunkt att vågbrytaren ska anläggas och förvaltas av den fastighetsägare som planerar småbåtshamnen. Innan kommunen kan ta ställning till eventuell utbyggnad av piren behöver bland annat utredas frågor kring ägande, nyttjanderätt, förvaltning, utformning, miljöpåverkan, kostnader och finansiering. Lämpligt är att detta utreds inom ramen för detaljplanearbetet.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Medborgarpartiet har inkommit med en motion till kommunfullmäktige där man yrkar att stenpiren i Sikhall förlängs så att kommuninvånarna på Dalslandssidan har möjlighet att få kommunal båtplats i sitt närområde.

Frågan om utveckling av hamnen i Sikhall har lyfts i Fördjupad översiktsplan för Dalslandskusten (antagen av kommunfullmäktige 2011-10-26 § 135) samt Strategi för lokalisering av småbåtshamnar utmed Dalslandskusten (antagen av kommunfullmäktige 2013-09-25 § 98). Kommunen har i dessa styrdokument ställt sig positiv till småbåtshamnsutveckling i Sikhall.

Sedan 2016 pågår arbete med detaljplan för Sikhallsviken, initierat av fyra fastighetsägare i området. Utbyggnad av stenpiren har ingått som en viktig fråga i planarbetet. Huvudskälet är att det behövs en vågbrytare för att skydda den småbåtshamn som en av fastighetsägarna, i det följande angiven som ”exploatören”, vill anlägga. En vågbrytare i pirens förlängning skulle möjliggöra både utveckling av den tänkta nya småbåtshamnen och förlängning av Vänersborgs Segelsällskaps nuvarande brygga.

I planarbetet har utgångspunkten varit att exploatören ska stå för utbyggnad och drift av vågbrytaren. Utmaningen har framför allt varit att hitta fastighetsrättsliga lösningar som såväl exploatören som kommunen kan acceptera. Frågan har utretts och samhällsbyggnadsförvaltningen har föreslagit att lämpligaste sättet att reglera detta är med en gemensamhetsanläggning för piren. Hur anläggandet av vågbrytaren kan genomföras behöver klargöras i detaljplanen. Det behöver även utredas hur en sådan vågbrytare kan utformas och vad den kan få för miljöpåverkan. Innan genomförande behöver lämpligheten prövas i tillstånd om vattenverksamhet. Om kommunen ska bekosta anläggande och drift av en vågbrytare behöver det läggas in i mål- och resursplan.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslår avslag på motionen med hänvisning till att det inte är tillräckligt utrett. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår avslag med hänvisning till att det inte är en kommunal angelägenhet. Byggnadsnämnden föreslår att motionen kan bifallas delvis genom att kommunen arbetar för en förlängning av piren i detaljplanearbetet, men tar inte ställning till om kommunen bör stå för genomförandet.

Kommunstyrelseförvaltningens slutsats utifrån de tre nämndernas yttranden är att motionen kan avslås med hänvisning till det pågående detaljplanearbetet. Det betyder inte att kommunen ställer sig negativ till förslaget, men att det lämpligen utreds inom ramen för detaljplanen.

Ytterligare beskrivning finns i bilagda yttranden.

Beredning

Kommunfullmäktige beslutade 2022-04-27, § 65 att remittera motionen till Kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen har i sin tur remitterat motionen till Samhällsbyggnadsnämnden, Byggnadsnämnden samt Miljö- och hälsoskyddsnämnden. De tre nämnderna har inkommit med yttranden i januari och februari 2023.

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen med motivering att det inte är en kommunal angelägenhet att bygga fler kommunala båtplatser i Sikhall.

Byggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att motionen delvis bifalles i den delen att nämnden är positiv till utbyggnad av båtplatser i Sikhall samt förlängning av stenpiren vilket också prövas i pågående detaljplanearbete. Huruvida stenpiren ska byggas ut av kommunen och om båtplatserna därmed ska vara kommunala menar byggnadsnämnden är en fråga för kommunens budgetprocess.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen då det saknas tillräckligt underlag för att ta ställning i frågan. Nämnden menar att planerade åtgärder behöver utredas vidare avseende påverkan på naturvärden och miljön.

Underlag

Motion från Göran Svensson (MBP), inkommen 2022-04-12

Jenny Kudryk

Chef avdelningen hållbar utveckling

Bilagor

Yttrande från Samhällsbyggnadsnämnden, 2023-01-26

Yttrande från Byggnadsnämnden, 2023-01-24

Yttrande från Miljö- och hälsoskyddsnämnden, 2023-02-01

Sändlista

Göran Svensson, Medborgarpartiet
Samhällsbyggnadsnämnden
Byggnadsnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

§ 11

Svar på remiss om motion avseende utbyggnad av stenpiren i Sikhall

SBN 2022/242

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen med motivering att det inte är en kommunal angelägenhet att bygga fler kommunala båtplatser i Sikhall.

Sammanfattning av ärendet

Motionen om förlängningen av stenpiren har beretts förvaltningsövergripande. Samhällsbyggnadsförvaltningen är generellt positiv till utveckling av hamnområdet i Sikhall, men detaljplanearbetet behöver fortskrida för att fastställa om utbyggnad av hamnområdet är möjlig.

Om kommunen, trots tidigare ställningstagande i strategin för småbåtshamnar utmed Dalslandskusten, ska vara genomförande part behöver ekonomiska medel tillskjutas då en utbyggnad inte ryms inom gällande mål- och resursplan.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-01-19
- Motion från medborgarpartiet, daterad 2022-04-12
- Kommunfullmäktiges beslut, 2022-04-13 § 65
- Kommunstyrelsens remiss 2022-07-28

Samhällsbyggnadsnämndens behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Thomas Larsson (MBP) yrkar bifall till motionen som har följande yrkande ”Att stenpiren i Sikhall förlängs så att kommuninnevånarna på Dalslandssidan har möjlighet få en kommunal båtplats i sitt närområde”.

Beslutsgång

Ordföranden redovisade att det fanns två förslag till beslut, nämligen utskickat förslag till beslut och Thomas Larssons (MBP) förslag till beslut.

Ordföranden ställde utskickat förslag till beslut mot Thomas Larssons (MBP) förslag till beslut och fann att samhällsbyggnadsnämnden beslutat i enlighet med utskickat förslag till beslut.

Sändlista

			Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelseförvaltningen
Kommunfullmäktige
Samhällsbyggnadschef
Mark- och exploateringsingenjörerna

2023-01-19 Dnr: SBN 2022/242

Handläggare
Linda Hansson
linda.hansson@vanersborg.se
0521-72 11 69

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Svar på remiss om motion avseende utbyggnad av stenpiren i Sikhall

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen med motivering att det inte är en kommunal angelägenhet att bygga fler kommunala båtplatser i Sikhall.

Sammanfattning av ärendet

Motionen om förlängningen av stenpiren har beretts förvaltningsövergripande. Samhällsbyggnadsförvaltningen är generellt positiv till utveckling av hamnområdet i Sikhall, men detaljplanearbetet behöver fortskrida för att fastställa om utbyggnad av hamnområdet är möjlig.

Om kommunen, trots tidigare ställningstagande i strategin för småbåtshamnar utmed Dalslandskusten, ska vara genomförande part behöver ekonomiska medel tillskjutas då en utbyggnad inte ryms inom gällande mål- och resursplan.

Fördjupad beskrivning av ärendet

En motion har inkommit till kommunfullmäktige om utbyggnad av stenpiren i Sikhall för att möjliggöra för flera kommunala båtplatser. Samhällsbyggnadsnämnden har remitterats bland andra nämnder. Samhällsförvaltningen har berett ärendet i samråd med övriga remitterade nämnders förvaltningar.

Vad gäller motionen om utbyggnad av stenpiren för kommunala båtplatser finner förvaltningen inte att det är kommunens uppgift genomföra en fysisk utveckling av ytterligare båtplatser i Sikhall. Vilket ligger i linje med den strategi som tagit fram för småbåtshamnar utmed Dalslandskusten. Strategin förkunnar att ”*Kommunen avser som regel inte att ansvara för anläggande och skötsel vid nyetablering av småbåtshamnar*.” Sikhall må vara en befintlig småbåtshamn men utvecklingen av småbåtshamnen bedömer förvaltningen ligga hos en privat aktör utifrån de ställningstagande som gjorts i strategin. I de fall kommunfullmäktige avser att bifalla motionen behöver ekonomiska medel avsättas speciellt utöver gällande mål- och resursplan för att projektera och kunna genomföra en utbyggnad av piren. Storleken av dessa medel kan förväntas komma upp i flera miljoner kronor.

En detaljplan har under en tid arbetats med i Sikhall, denna detaljplan förväntas utreda om en utbyggnad av fler hamnanläggningar i Sikhall ens är möjlig. Detaljplanen har haft svårigheter att komma framåt i processen då kommunen och fastighetsägarna har

utmaningar, bland annat i att komma överens om planens utformning och därmed planens fortskridande. Planens fortskridande är avgörande för utvecklingen i Sikhall generellt.

I aspekten att främja sjöliv, fiske och bad för boende i närområdet finns badstrand, befintlig stenpir och tillhörande anläggningar i Sikhall som bör uppfylla detta behov. Badstranden Sikhall finns en bit norr om stenpiren och underhålls av kommunen såsom övriga stränder i kommunens regi. Fiske i Vänern är fritt med handredskap men aktuella fiskeregler för Vänern ska efterlevas. Vid tillgången till vattenområdet för fiske med handredskap kan detta föras via kommunens mark, pir samt inom rätten för allemansrätten på övrig mark i anslutning till Vänern. Allemansrätten tillämpas även vid bad på andra platser än den utpekade badstranden. Det finns fem kommunala båtplatser i Sikhall. Dessa är i nuläget upptagna men det finns möjlighet att köa på båtplatser när det uppstår en vakans.

Sammantaget är förvaltningen positiv till utvecklingen av Sikhall som småbåtshamn och har under detaljplanearbetet verkat för att möjliggöra en utbyggnad av hamnen men den fysiska utbyggnaden bedöms inte vara en kommunal angelägenhet.

Beredning

Dialog över förvaltningarna som remitterats

Underlag

Motion från Medborgarpariet om förlängning av stenpiren i Sikhall

Strategi för lokalisering av småbåtshamnar ut med Dalslandskusten, Vänersborgs kommun KF 2013-09-25 § 98

Johan Möller/ Morten Sörö

Verksamhetschef Fastighet och service

Sändlista

Kommunstyrelseförvaltningen
Samhällsbyggnadschef
Mark- och exploateringsingenjörerna

B N § 3 BN.2022.33

Svar på motion om förlängning av stenpiren i Sikhall

Beslut

Byggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att motionen delvis bifalles i den delen att nämnden är positiv till utbyggnad av båtplatser i Sikhall samt förlängning av stenpiren vilket också prövas i pågående detaljplanearbete. Huruvida stenpiren ska byggas ut av kommunen och om båtplatserna därmed ska vara kommunala är en fråga för kommunens budgetprocess.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat motion om förlängning av stenpiren i Sikhall till samhällsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt byggnadsnämnden för att ta in nämndernas syn på frågan.

Medborgarpartiet har inkommit med en motion till kommunfullmäktige där man yrkar att stenpiren i Sikhall förlängs så att kommuninvånarna på Dalslandssidan har möjlighet att få en kommunal båtplats i sitt närområde.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, Miljö- och byggnadsförvaltningen, 2023-01-18
Motion om förlängning av stenpiren i Sikhall 2022-04-12

Bilagor

Tjänsteskrivelse, Miljö- och byggnadsförvaltningen, 2023-01-18

Sändlista

Kommunstyrelsen, ärendenummer KS 2022/183

Fastställd datum
2023-01-18

Diarienummer
BN.2022.33

Handläggare
Anette Klang

Mottagare
Byggnadsnämnden

Svar på motion om förlängning av stenpiren i Sikhall

Förslag till beslut

Byggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att motionen delvis bifalles i den delen att nämnden är positiv till utbyggnad av båtplatser i Sikhall samt förlängning av stenpiren vilket också prövas i pågående detaljplanearbete. Huruvida stenpiren ska byggas ut av kommunen och om båtplatserna därmed ska vara kommunala är en fråga för kommunens budgetprocess.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat motion om förlängning av stenpiren i Sikhall till samhällsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt byggnadsnämnden för att ta in nämndernas syn på frågan.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Medborgarpartiet har inkommit med en motion till kommunfullmäktige där man yrkar att stenpiren i Sikhall förlängs så att kommuninvånarna på Dalslandssidan har möjlighet att få en kommunal båtplats i sitt närområde. Kommunfullmäktige beslutade 2022-04-27, § 65 att remittera motionen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsens ordförande ser i samråd med kommunstyrelsens presidium att motionen även behöver remitteras till samhällsbyggnadsnämnden, byggnadsnämnden samt miljö- och hälsoskyddsnämnden.

2011-10-26 antog kommunfullmäktige Fördjupad översiktsplan för Dalslandskusten. I denna finns reserverat mark- och vattenområde för småbåtshamn i Sikhall. Förutsättningen är att det finns kommunalt vatten och avlopp.

2013-09-25 § 98 godkände kommunfullmäktige Strategi för lokalisering av småbåtshamnar utmed Dalslandskusten, Vänersborgs kommun. Här pekas Sikhall ut som enda iordningställda gästhamnen mellan Grönvik (Ursand) och Sunnanå (Mellerud) med 40-50 båtplatser. Läget är strategiskt för utveckling av fler båtplatser både för turism och närrekreation. I strategin kan man också läsa att småbåtshamnen inte ska ses som ett kommunalt framtida utvecklingsprojekt och att det kommer krävas detaljplan, tillstånd för vattenverksamhet, strandskyddsdispens och bygglov för anläggande av småbåtshamn.

I Sikhall pågår ett detaljplanearbete sedan 2016 där området med stenpiren ingår. I samrådsförslaget var stenpiren en del i ett kommande hamnområde för att möjliggöra utbyggnad av vågbrytare som en förlängning av piren för att skapa en vindskyddad småbåtshamn. Utbyggnad av småbåtshamnen utgår från ett privat initiativ där avsikten är att till största delen hyra ut båtplatser till lokalbefolkningen men även ha platser för båtturismen. För att det ska vara möjligt att genomföra småbåtshamnen enligt samrådsförslaget måste exploatören och kommunen komma överens gällande rådighet över

vattenområde och piren. Om man inte når fram i förhandlingarna bör det finnas möjlighet att anlägga en vågbrytare separerad från stenpiren. Detta är dock en fråga för detaljplanearbetet som kan tas upp först när de erforderliga utredningarna för detaljplanen finns framtagna.

Underlag

- Fördjupad översiktsplan för Dalslandskusten, 2011-10-26
- Strategi för lokalisering av småbåtshamnar utmed Dalslandskusten, Vänersborgs kommun, 2013-09-25
- Samrådsförslag Detaljplan för Sikhallsviken, november 2017

Eddie Sandin

Förvaltningschef

Sändlista

Kommunstyrelsen, ärende KS 2022/183

MHN § 3 REMISS.2022.935

Svar på motion om förlängning av stenpiren i Sikhall

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen då det saknas tillräckligt underlag för att ta ställning i frågan. Planerade åtgärder behöver utredas vidare avseende påverkan på naturvärden och miljön.

Sammanfattning av ärendet

Den 12 april 2022 inkom en motion där Medborgarpartiet yrkar på att stenpiren i Sikhall förlängs så att kommuninnevånarna på Dalslandssidan har möjlighet att få en kommunal båtplats i sitt närområde. Kommunfullmäktige beslutade den 13 april 2022 (§ 65) att remittera motionen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen beslutade därefter, den 28 juli 2022 (Dnr: KS 2022/183), att remittera motionen till samhällsbyggnadsnämnden, byggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden.

En förlängning av stenpiren och eventuella kringanläggningar behöver utredas vidare avseende påverkan på naturvärden och miljön. Förlängningen av piren behöver prövas enligt strandskyddsbestämmelserna. Åtgärder kan vara anmälnings- eller tillståndspliktig vattenverksamhet. Även eventuella kringanläggningar kan omfattas av prövningsplikten.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, Miljö- och Byggnadsförvaltningen, 2023-01-13

Motion om förlängning av stenpiren i Sikhall

Nämndens behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Christer Ahlén (S) Yrkar bifall till förvaltningens förslag och i det instämmer Mathias Olsson (SD).

Beslutsgång

Ordföranden redovisar att det finns ett förslag till beslut, nämligen förvaltningens förslag.

Ordförande finner genom acklamation att nämnden beslutar i enlighet med förslaget.

Sändlista

Kommunstyrelsen

Vänersborgs Kommun
Ankom
2022 -04- 12

Medborgarpartiet

Motion om förlängning av stenpiren i Sikhall

Vänersborgs närhet till vatten och unika läge vid Vänern tas upp i många diskussioner och samtal. Vi i Medborgarpartiet hoppas att detta inte enbart gäller det sjönära läget i centralorten.

Vänersborgs kommun har även en lång kustlinje på Dalslandssidan som också bör tas tillvara. Vi i Medborgarpartiet anser att invånarna i Dalsland skall ha tillgång till ett rikt och fint båtliv i närområdet. Boende i Dalsland skall inte vara tvungna att åka till Vänersborg för att tas sig ut med båt för att njuta av sjölivet, fiska och bada.

Vi yrkar på:

Att stenpiren i Sikhall förlängs så att kommuninnevånarna på Dalslandssidan har möjlighet få en kommunal båtplats i sitt närområde.

Vänersborg 2022-04-11

Göran Svensson
Medborgarpartiet

§ 53

Svar på medborgarförslag om fartnedsättande åtgärder och övergångsställe på Restadvägen

KS 2022/184

Beslut

Kommunfullmäktige avslår medborgarförslagen.

Sammanfattning av ärendet

Två likalydande medborgarförslag har inkommit om behov av fartnedsättande åtgärder och övergångsställe på Restadvägen mellan Bruksvägen och Ollenicklas väg.

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår avslag på medborgarförslagen utifrån bedömningen att trafiksäkerheten är tillräckligt bra på sträckan. Sedan tidigare finns vissa fartnedsättande åtgärder och övergångsställen finns vid båda ändarna. Mätningar visar att trafikmängder och hastigheter inte är anmärkningsvärt höga. Dock har den förhöjda korsningen med Ekevägen med tiden blivit väl mjuk vilket behöver åtgärdas.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2023-02-18
- Yttrande från samhällsbyggnadsnämnden, 2023-01-26 § 1
- Kommunfullmäktiges beslut 2022-10-26, § 165
- Kommunfullmäktiges beslut 2022-05-11, § 79
- Medborgarförslag, inkommet 2022-04-13
- Medborgarförslag, inkommet 2022-10-04

2023-02-19 Dnr: KS 2022/184

Handläggare
Pål Castell
pal.castell@vanersborg.se
0521-72 10 91

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på medborgarförslag om fartnedsättande åtgärder och övergångsställe på Restadvägen

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige avslår medborgarförslagen.

Sammanfattning av ärendet

Två likalydande medborgarförslag har inkommit om behov av fartnedsättande åtgärder och övergångsställe på Restadvägen mellan Bruksvägen och Ollenicklas väg.

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår avslag på medborgarförslagen utifrån bedömningen att trafiksäkerheten är tillräckligt bra på sträckan. Sedan tidigare finns vissa fartnedsättande åtgärder och övergångsställen finns vid båda ändarna. Mätningar visar att trafikmängder och hastigheter inte är anmärkningsvärt höga. Dock har den förhöjda korsningen med Ekevägen med tiden blivit väl mjuk vilket behöver åtgärdas.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Restadvägen är en huvudled som sträcker sig från Bruksvägen i norr till Tegelbruksvägen i söder. Det råder genomfartstrafik förbjuden för lastbil med totalvikt över 3,5 ton mellan Gropbrovägen och Tegelbruksvägen. Vägsträckan som avses här är mellan Bruksvägen och Olle Nicklas väg och cirka 370 meter och som är hastighetsbegränsad till 40 km/tim. Medborgarförslagslämnarna skriver att inga farthinder finns men det stämmer inte, farthinder finns vid Bruksvägen och vid korsningen med Ekevägen samt vid korsningen med Ollenicklas väg svänger vägen i ett fartdämpande syfte. Trottoarer är anlagda på bägge sidor och övergångsställen finns i början vid Bruksvägen och slutet på sträckan vid Ollenicklas väg.

Senaste mätning av trafiken gjordes hösten 2022 på Restadvägen strax söder om Ekevägen. Den visar att medelhastigheten ligger på 33 och 34 km/tim beroende på riktning, 85% av fordonen höll som mest 39 eller 40 km/tim. Trafikmängden låg på ca 1900 fordon per vardagsdygn inklusive cyklar. Jämfört med en mätning gjord 2020 är ökningen endast 16 fordon per dygn.

Den faktiska hastigheten är således inte speciellt hög och trafikmängden är heller inte anmärkningsvärt hög, trottoarer finns på bägge sidor och om målpunkten är Mariedalsskolan finns det övergångsställen som får anses säkra att gå över på.

Sträckan är heller inte speciellt olycksdrabbad, det har hänt tre mindre olyckor sedan 2002 och ingen av dessa är relaterat till hastighet, utom möjligen en upphinnarolycka då

en personbil stannat för att släppa över en skolklass vid ett övergångsställe och blev påkörd bakifrån.

Även om hastigheten anses acceptabel har den befintliga förhöjda korsningen vid Ekevägen med tiden blivit lite väl mjuk och ska justeras så att den blir något mer fartdämpande.

Nämnas kan också att sträckan finns med som ett förslag till ny cykelväg i kommunens cykelplan, den är dock inte med i planeringen för de närmsta åren.

Beredning

Ärendet har beretts av Samhällsbyggnadsnämnden, som låtit Gatuenheten utreda frågan. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår avslag på medborgarförslagen.

Underlag

Medborgarförslag, inkommet 2022-04-13

Medborgarförslag, inkommet 2022-10-04

Yttrande från samhällsbyggnadsnämnden 2023-01-26 § 1

Jenny Kudryk

Chef avdelningen hållbar utveckling

Sändlista

Förslagsställare
Samhällsbyggnadsnämnden

§ 1

Svar på medborgarförslag om fartnedsättande åtgärder och övergångsställe på Restadvägen

SBN 2022/184

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige avslå medborgarförslaget om fartnedsättande åtgärder på Restadvägen.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag har inkommit om att trafiksäkerheten behöver förbättras på Restadvägen mellan Bruksvägen och Ollenicklas väg.

Gatuenheten gör bedömningen att trafiksäkerheten är tillräckligt bra, dock har den förhöjda korsningen med Ekevägen med tiden blivit väl mjuk och behöver åtgärdas.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-01-19
- Medborgarförslag 2022-04-13
- Kommunfullmäktiges beslut, 2022-05-11 § 79

Sändlista

Kommunstyrelseförvaltningen
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Verksamhetschef gatuenheten
Medborgarförslagslämnarna
Kommunfullmäktige

2023-01-19 Dnr: SBN 2022/184

Handläggare
Björn Magnusson
bjorn.magnusson@vanersborg.se
0521-72 12 52

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Svar på medborgarförslag om fartnedsättande åtgärder och övergångsställe på Restadvägen

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige avslå medborgarförslaget om fartnedsättande åtgärder på Restadvägen.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag har inkommit om att trafiksäkerheten behöver förbättras på Restadvägen mellan Bruksvägen och Ollenicklas väg.

Gatuenheten gör bedömningen att trafiksäkerheten är tillräckligt bra, dock har den förhöjda korsningen med Ekevägen med tiden blivit väl mjuk och behöver åtgärdas.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Restadvägen är en huvudled som sträcker sig från Bruksvägen i norr till Tegelbruksvägen i söder. Det råder genomfartstrafik förbjuden för lastbil med totalvikt över 3,5 ton mellan Gropbrovägen och Tegelbruksvägen. Vägsträckan som avses här är mellan Bruksvägen och Olle Nicklas väg och cirka 370 meter och som är hastighetsbegränsad till 40 km/tim. Medborgarförslagslämnaren skriver att inga farthinder finns men det stämmer inte, farthinder finns vid Bruksvägen och vid korsningen med Ekevägen samt vid korsningen med Ollenicklas väg så svänger vägen i ett fartdämpande syfte. Trottoarer är anlagda på bägge sidor och övergångsställen finns i början vid Bruksvägen och slutet på sträckan vid Ollenicklas väg.

Senaste mätning av trafiken gjordes för några månader sedan på Restadvägen strax söder om Ekevägen. Den visar att medelhastigheten ligger på 33 och 34 km/tim beroende på riktning, 85% av fordonen höll som mest 39 eller 40 km/tim. Trafikmängden låg på ca 1900 fordon per vardagsdygn inklusive cyklar. Jämfört med en mätning gjord 2020 så är ökningen endast 16 fordon per dygn.
Den faktiska hastigheten är således inte speciellt hög och trafikmängden är heller inte anmärkningsvärt hög, trottoarer finns på bägge sidor och om målpunkten är Mariedalsskolan så finns det övergångsställen som får anses säkra att gå över på.
Även om hastigheten anses acceptabel så har den befintliga förhöjda korsningen vid Ekevägen med tiden blivit lite väl mjuk och ska justeras så att den blir något mer fartdämpande.

Sträckan är heller inte speciellt olycksdrabbad, det har hänt tre mindre olyckor sedan 2002 och ingen av dessa är relaterat till hastighet, utom möjligen en upphinnarolycka då en personbil stannat för att släppa över en skolklass vid ett övergångsställe och blev påkörd bakifrån.

Nämnas kan också att sträckan finns med som ett förslag till ny cykelväg i kommunens cykelplan, den är dock inte med i planeringen för de närmsta åren.

Underlag

Medborgarförslag 2022-04-13

Marina Karlsson

Verksamhetschef gatuenheten

Sändlista

Kommunstyrelseförvaltningen
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Verksamhetschef gatuenheten
Medborgarförslagslämnarna
Kommunfullmäktige

§ 2

Svar på medborgarförslag om fartnedsättande åtgärder och övergångsställe på Restadvägen

SBN 2022/315

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige avslå medborgarförslaget om fartnedsättande åtgärder på Restadvägen.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag har inkommit om att trafiksäkerheten behöver förbättras på Restadvägen mellan Bruksvägen och Ollenicklas väg.

Gatuenheten gör bedömningen att trafiksäkerheten är tillräckligt bra, dock har den förhöjda korsningen med Ekevägen med tiden blivit väl mjuk och behöver åtgärdas.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-01-19
- Medborgarförslag 2022-10-03
- Kommunfullmäktiges beslut, 2022-10-26 § 165

Sändlista

Kommunstyrelseförvaltningen
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Verksamhetschef gatuenheten
Medborgarförslagslämnaren
Kommunfullmäktige

2023-01-19 Dnr: SBN 2022/315

Handläggare
Björn Magnusson
bjorn.magnusson@vanersborg.se
0521-72 12 52

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Svar på medborgarförslag om fartnedsättande åtgärder och övergångsställe på Restadvägen

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige avslå medborgarförslaget om fartnedsättande åtgärder på Restadvägen.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag har inkommit om att trafiksäkerheten behöver förbättras på Restadvägen mellan Bruksvägen och Ollenicklas väg.

Gatuenheten gör bedömningen att trafiksäkerheten är tillräckligt bra, dock har den förhöjda korsningen med Ekevägen med tiden blivit väl mjuk och behöver åtgärdas.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Restadvägen är en huvudled som sträcker sig från Bruksvägen i norr till Tegelbruksvägen i söder. Det råder genomfartstrafik förbjuden för lastbil med totalvikt över 3,5 ton mellan Gropbrovägen och Tegelbruksvägen. Vägsträckan som avses här är mellan Bruksvägen och Olle Nicklas väg och cirka 370 meter och som är hastighetsbegränsad till 40 km/tim. Medborgarförslagslämnaren skriver att inga farthinder finns men det stämmer inte, farthinder finns vid Bruksvägen och vid korsningen med Ekevägen samt vid korsningen med Ollenicklas väg så svänger vägen i ett fartdämpande syfte. Trottoarer är anlagda på bägge sidor och övergångsställen finns i början vid Bruksvägen och slutet på sträckan vid Ollenicklas väg.

Senaste mätning av trafiken gjordes för några månader sedan på Restadvägen strax söder om Ekevägen. Den visar att medelhastigheten ligger på 33 och 34 km/tim beroende på riktning, 85% av fordonen höll som mest 39 eller 40 km/tim. Trafikmängden låg på ca 1900 fordon per vardagsdygn inklusive cyklar. Jämfört med en mätning gjord 2020 så är ökningen endast 16 fordon per dygn.
Den faktiska hastigheten är således inte speciellt hög och trafikmängden är heller inte anmärkningsvärt hög, trottoarer finns på bägge sidor och om målpunkten är Mariedalsskolan så finns det övergångsställen som får anses säkra att gå över på.
Även om hastigheten anses acceptabel så har den befintliga förhöjda korsningen vid Ekevägen med tiden blivit lite väl mjuk och ska justeras så att den blir något mer fartdämpande.

Sträckan är heller inte speciellt olycksdrabbad, det har hänt tre mindre olyckor sedan 2002 och ingen av dessa är relaterat till hastighet, utom möjligen en upphinnarolycka då en personbil stannat för att släppa över en skolklass vid ett övergångsställe och blev påkörd bakifrån.

Nämnas kan också att sträckan finns med som ett förslag till ny cykelväg i kommunens cykelplan, den är dock inte med i planeringen för de närmsta åren.

Underlag

Medborgarförslag 2022-10-03

Marina Karlsson

Verksamhetschef gatuenheten

Sändlista

Kommunstyrelseförvaltningen
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Verksamhetschef gatuenheten
Medborgarförslagslämnaren
Kommunfullmäktige

§ 165

Medborgarförslag om fartnedsättande åtgärder och övergångsställe på Restadvägen

KS 2022/184

Beslut

Kommunfullmäktige remitterar medborgarförslaget till samhällsbyggnadsnämnden. Medborgarförslaget ska handläggas på så sätt att kommunfullmäktige kan avgöra ärendet inom ett år.

Sammanfattning av ärendet

Ulf Holmgren har inkommit med ett medborgarförslag likalydande med det som inkom till kommunfullmäktiges sammanträde den 11 maj 2022 rörande fartnedsättande åtgärder och övergångsställe på Restadvägen. Kommunfullmäktige beslutade då att remittera ärendet till samhällsbyggnadsnämnden.

Beslutsunderlag

- Kommunfullmäktiges beslut 2022-05-11, § 79
- Medborgarförslag från Ulf Holmgren inkommet 2022-10-03

Kommunfullmäktiges behandling under sammanträdet

Ordföranden föreslog ovanstående beslut till avgörande och fann genom acklamation att kommunfullmäktige bifallit förslaget.

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden

§ 79

Medborgarförslag om fartnedsättande åtgärder och övergångsställe på Restadvägen

KS 2022/184

Beslut

Kommunfullmäktige remitterar medborgarförslaget till samhällsbyggnadsnämnden.

Bilaga

Bilaga 5: Omröstningslista 3

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag inkom till kommunstyrelseförvaltningen den 13 april 2022 rörande fartnedsättande åtgärder och övergångsställe på Restadvägen.

Beslutsunderlag

- Medborgarförslag från Tord Magnusson inkommet 2022-04-13

Kommunfullmäktiges behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Ordföranden föreslog följande beslut: Kommunfullmäktige överlämnar medborgarförslaget till samhällsbyggnadsnämnden. Ärendet ska avgöras inom ett år och redovisas på kommunfullmäktiges meddelandelista. Medborgarförslaget är därmed avslutat för kommunfullmäktiges del.

Stefan Kärvling (V) yrkade att ärendet skulle remitteras till samhällsbyggnadsnämnden och därmed återkomma till kommunfullmäktige för avgörande.

Beslutsgång

Ordföranden ställde förslagen mot varandra och fann genom acklamation att kommunfullmäktige beslutat i enlighet med dennes förslag.

Omröstning begärdes.

Ordföranden föreslog följande omröstningsordning, som godkändes av kommunfullmäktige. Den som stödjer ordförandens förslag röstar ja, och den som stödjer Stefan Kärvlings (V) yrkande röstar nej.

Omröstningsresultat

Omröstning redovisas i bilaga 5.

Med 25 ja-röster mot 26 nej-röster hade kommunfullmäktige beslutat i enlighet med Stefan Kärvlings (V) yrkande

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden

Medborgarförslag

Medborgarförslag gällande fartnedsättande åtgärder samt övergångsställe Restadvägen, sträckan mellan Bruksvägen och Mariedalskolan (hastighetsbegränsningen är 40 km/tim).

Denna del av Restadvägen saknar helt både övergångsställe samt fartnedsättande åtgärder. Då Mariedalskolan är en av kommunens större skolor så är det mycket både gång och cykeltrafik, inte minst många barn är i rörelse.
Trafikintensiteten är hög, inte sällan ser man omkörningar förekomma. Restadvägen används även som en genomfartsled till Restad Gård samt till kriminalvårdens anläggningar. Vi har även märkt ökad trafik inte minst av byggfordon nu när nya området Mariedal Östra kommit igång.

Tittar man på den södra delen av Restadvägen så finns där både fartnedsättande åtgärder samt display för visad
hastighet, vill med detta påvisa att det är en ojämn fördelning utefter samma gata.

Lämpligt hade ju varit att med hjälp av diverse fartnedsättande åtgärder få genomfartstrafiken att i stället välja Tegelbruksvägen som är bättre anpassad för tung trafik.

Ulf Holmgren
Restadvägen 6
462 53 Vänersborg

Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen
2022 -04- 13
Dnr: 2022/184

Medborgarförslag

Medborgarförslag gällande fartnedsättande åtgärder samt övergångsställe Restadvägen, sträckan mellan Bruksvägen och Mariedalskolan (hastighetsbegränsningen är 40 km/tim).

Denna del av Restadvägen saknar helt både övergångsställe samt fartnedsättande åtgärder. Då Mariedalskolan är en av kommunens större skolor så är det mycket både gång och cykeltrafik, inte minst många barn är i rörelse.

Trafikintensiteten är hög, inte sällan ser man omkörningar förekomma. Restadvägen används även som en genomfartsled till Restad Gård samt till kriminalvårdens anläggningar. Vi har även märkt ökad trafik inte minst av byggfordon nu när nya området Mariedal Östra kommit igång.

Tittar man på den södra delen av Restadvägen så finns där både fartnedsättande åtgärder samt display för visad hastighet, vill med detta påvisa att det är en ojämn fördelning utefter samma gata.

Undertecknat har haft diskussion med Trafikingenjör Björn Magnusson att sätta upp hastighetsdisplay aven på den norra delen men rönte ingen framgång med detta förslag

Lämpligt hade ju varit att med hjälp av diverse fartnedsättande åtgärder få genomfartstrafiken att istället välja Tegelbruksvägen som är bättre anpassad för tung trafik

Tord Magnusson
Restadvägen 8
46253 Vänersborg

Bilden visar den aktuella ”fartrakan”

där hastighetsbegränsningen är 40km/tim

§ 54

Arbetsordning för Näringslivsrådet

KS 2023/555

Beslut

Kommunstyrelsen fastställer arbetsordning för Näringslivsrådet enligt bilaga. Arbetsordningen ersätter tidigare Regler för Näringslivsrådet, beslutade av kommunstyrelsen 2014-01-15, §13.

Bilaga/bilagor

Bilaga 3; Arbetsordning för Näringslivsrådet

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsens olika råd har till syfte att kraftsamla arbete och genomförbarhet kring viktiga politiska mål och fokusområden under mandatperioden. Näringslivsrådet är ett av Kommunstyrelsen inrättat rådgivande organ och har funnits sedan -90-talet.
Näringslivsrådet är ett samrådsorgan mellan kommunen och externa parter/intressentorganisationer som berörs av rådets specifika syfte och/eller dess målgrupp. Rådet ska vara en positiv samlande kraft och rådgivande organ för företag och verksamheter i kommunen och regionen. Syftet är att genom en bred sammansättning av rådet söka engagera näringslivet i aktuella samhällsfrågor och erhålla ömsesidiga kontaktvägar mellan samhällets organ och näringslivet.
Rådets arbetsordning reviderades senast 2013 och behöver aktualiseras. Förslaget till arbetsordning reglerar rådets syfte, sammansättning och arbetsformer.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2023-03-08
- Arbetsordning för Näringslivsrådet, 2023-03-08

Godkännande

Dnr: KS 2023/555

Handläggare
Lena Tegenfeldt
lena.tegenfeldt@vanersborg.se
0521-72 23 80

Mottagare
Kommunstyrelsen

Fastställande av arbetsordning för Näringslivsrådet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen fastställer arbetsordning för Näringslivsrådet enligt bilaga. Arbetsordningen ersätter tidigare Regler för Näringslivsrådet, beslutade av kommunstyrelsen 2014-01-15, §13.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsens olika råd har till syfte att kraftsamla arbete och genomförbarhet kring viktiga politiska mål och fokusområden under mandatperioden. Näringslivsrådet är ett av Kommunstyrelsen inrättat rådgivande organ och har funnits sedan -90-talet.

Näringslivsrådet är ett samrådsorgan mellan kommunen och externa parter/intressentorganisationer som berörs av rådets specifika syfte och/eller dess målgrupp. Rådet ska vara en positiv samlande kraft och rådgivande organ för företag och verksamheter i kommunen och regionen. Syftet är att genom en bred sammansättning av rådet söka engagera näringslivet i aktuella samhällsfrågor och erhålla ömsesidiga kontaktvägar mellan samhällets organ och näringslivet.

Rådets arbetsordning reviderades senast 2013 och behöver aktualiseras. Förslaget till arbetsordning reglerar rådets syfte, sammansättning och arbetsformer.

Bilaga

Arbetsordning för Näringslivsrådet

Sändlista

Näringslivsrådet
Samhällsbyggnadsnämnden
Byggnadsnämnden
Miljönämnden

Lena Tegenfeldt
Kommundirektör

Vänersborgs kommun

Arbetsordning Näringslivsrådet

Innehållsförteckning

1§ SYFTE **3**

2§ SAMMANSÄTTNING **3**

3§ ARBETSFORMER **3**

3.1 ANSVAR 3
3.2 SAMMANTRÄDEN 4
3.3 PROTOKOLL 4
3.4 ARVODERING 4

Dokumenttyp	**Dokumentnamn**	**Antagen**	**Antagen av**
Arbetsordning	Arbetsordning Näringslivsrådet	2023 xx xx §6xx	Kommunstyrelsen
Dokumentägare	**Dokumentansvarig**	**Reviderad**	**Giltighet**
Kommundirektör	Näringslivschef		Tillsvidare
Dokumentinformation		**Diarienummer**	
Arbetsordning		KS 2023/555	
Ämnesområde		**Intranät**	**Hemsida**
Näringsliv		☒	☒
Andra styrande dokument som omnämns			
Bestämmelser om arvoden och andra ersättningar till förtroendevalda (KF, 2018-06-20 § 88)			

1§ Syfte

Rådets syfte är att kraftsamla arbete och öka genomförbarheten kring viktiga politiska mål och fokusområden under mandatperioden som rör näringslivsutveckling.

Näringslivsrådet ska vara en positiv samlande kraft och rådgivande organ för företag och verksamheter i kommunen och regionen. Syftet är att genom en bred sammansättning av rådet söka engagera näringslivet i aktuella samhällsfrågor och erhålla ömsesidiga kontaktvägar mellan samhällets organ och näringslivet. Genom samverkan och utbyte av erfarenheter och kunskap ska rådet aktivt söka tillföra företag till kommunen och underlätta rekryteringsmöjligheterna.

2§ Sammansättning

Rådet ska bestå av 13 ledamöter jämte ersättare enligt följande:

- Kommunstyrelsens presidium, varav kommunstyrelsens ordförande tillika är ordförande i rådet.

- Forum Vänersborg (en representant)

- Vänersborgsföretagen (en representant)

- Brålanda företagarförening (en representant)

- Fastighetsägarna (en representant)

- Företagarnas Riksförbund (en representant)

-Lantbrukarnas Riksförbund (en representant)

-Besöksnäringen (en representant)

-Tjänstepersoner från kommunen i form av kommundirektör, näringslivschef, förvaltningschef Samhällsbyggnadsförvaltningen och förvaltningschef Miljö och byggnadsförvaltningen.

Tjänstepersoner och organisationer med kunskap som bedöms vara viktig för rådet kan bjudas in till sammanträdena.

3§ Arbetsformer

3.1 Ansvar

Rådet ska vara ett forum för ömsesidig information och gemensamma frågor intressanta för näringslivets utveckling i kommunen. Rådet har ett särskilt uppdrag att tillsammans driva frågor och aktiviteter i linje med kommunens Näringslivsstrategi. Rådet kan inom sig utse arbetsgrupper som kan bereda specifika frågor/lägga förslag till rådet.

Rådet kan uppdras rollen som styrgrupp, för i linjen redan beslutade genomförandeuppdrag/projekt inom sakområdet och/eller fungera som remissinstans.

Det ankommer på rådets medlemmar att aktivt informera om rådets arbete i egna föreningar och forum.

3.2 Sammanträden

Rådet sammanträder fyra gånger per år.

3.3 Protokoll

Protokoll ska föras på rådets möten.

3.4 Arvodering

Eventuella arvoden utgår enligt kommunens bestämmelser om arvoden och andra ersättningar till förtroendevalda.

.

§ 55

Arbetsordning för rådet för brottsförebyggande rådet

KS 2023/553

Beslut

Kommunstyrelsen fastställer arbetsordning för lokala Brottsförebyggande rådet (BRÅ) enligt bilaga.

Bilaga/bilagor

Bilaga 4; Arbetsordning lokala Brottsförebyggande Rådet 2023

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsens olika råd har till syfte att kraftsamla arbete och genomförbarhet kring viktiga politiska mål och fokusområden under mandatperioden. Det lokala Brottsförebyggande rådet (BRÅ) är ett av Kommunstyrelsen inrättat rådgivande organ och har funnits sedan i början av 2000-talet.
Det lokalt brottsförebyggande rådets syfte är att öka invånarnas trygghet och att minska brottslighet. Detta ska ske genom att säkerställa att kommunen utifrån ett kunskapsbaserat underlag tar ställning till behovet av brottsförebyggande åtgärder och tar visst ansvar för samordningen av det brottsförebyggande och det trygghetsskapande arbetet för invånarna i Vänersborgs kommun.
Förslaget till arbetsordning reglerar rådets syfte, sammansättning och arbetsformer.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2023-03-08
- Arbetsordning lokala Brottsförebyggande Rådet 2023, 2023-03-09

Godkännande

Dnr: KS 2023/553

Handläggare
Lena Tegenfeldt
lena.tegenfeldt@vanersborg.se
0521-72 23 80

Mottagare
Kommunstyrelsen

Fastställande av arbetsordning för lokala Brottsförebyggande rådet (BRÅ)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen fastställer arbetsordning för lokala Brottsförebyggande rådet (BRÅ) enligt bilaga.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsens olika råd har till syfte att kraftsamla arbete och genomförbarhet kring viktiga politiska mål och fokusområden under mandatperioden. Det lokala Brottsförebyggande rådet (BRÅ) är ett av Kommunstyrelsen inrättat rådgivande organ och har funnits sedan i början av 2000-talet.

Det lokalt brottsförebyggande rådets syfte är att öka invånarnas trygghet och att minska brottslighet. Detta ska ske genom att säkerställa att kommunen utifrån ett kunskapsbaserat underlag tar ställning till behovet av brottsförebyggande åtgärder och tar visst ansvar för samordningen av det brottsförebyggande och det trygghetsskapande arbetet för invånarna i Vänersborgs kommun.

Förslaget till arbetsordning reglerar rådets syfte, sammansättning och arbetsformer.

Bilaga

Arbetsordning för lokala Brottsförebyggande rådet (BRÅ)

Sändlista

Polismyndigheten östra Fyrbodal
Samtliga nämnder

Lena Tegenfeldt
Kommundirektör

Vänersborgs kommun

Lokalt Brottsförebyggande råd

Innehållsförteckning

1§ SYFTE **2**

2§ SAMMANSÄTTNING **2**

3§ ARBETSFORMER **2**

3.1 ANSVAR 2
3.2 SAMMANTRÄDEN 3
3.3 PROTOKOLL 3
3.4 ARVODERING 3

Dokumenttyp Arbetsordning	**Dokumentnamn** Lokalt Brottsförebyg-gande råd	**Antagen** 2023 xx xx §6xx	**Antagen av** Kommunstyrelsen
Dokumentägare Kommundirektör	**Dokumentansvarig** Säkerhetssamordnare	**Reviderad**	**Giltighet** Tillsvidare
Dokumentinformation Arbetsordning		**Diarienummer** KS 2023/	
Ämnesområde Säkerhet		**Intranät** ☒	**Hemsida** ☒
Andra styrande dokument som omnämns Bestämmelser om arvoden och andra ersättningar till förtroendevalda (KF, 2018-06-20 § 88)			

1§ Syfte

Det lokalt brottsförebyggande rådets syfte är att öka invånarnas trygghet och att minska brottslighet. Detta ska ske genom att säkerställa att kommunen utifrån ett kunskapsbaserat underlag tar ställning till behovet av brottsförebyggande åtgärder och tar visst ansvar för samordningen av det brottsförebyggande och det trygghetsskapande arbetet för invånarna i Vänersborgs kommun.

2§ Sammansättning

Det lokalt brottsförebyggande rådet är ett särskilt forum där kommun och polis och relevanta aktörer ska ingå. Rådet ska ledas av kommunen.

Rådet ska bestå av:

- Representant från styrande konstellation samt opposition från Kommunstyrelsen:
    - Kommunstyrelsens ordförande är rådets ordförande.
    - Kommunalråd representerande oppositionen.

- Säkerhetssamordnare (tillika utredningsstöd/sekreterare).
- Kommundirektör.
- Samtliga förvaltningschefer (eller den tjänsteperson dessa sätter i sitt ställe).
- Representant från polismyndigheten.

Tjänstepersoner och organisationer med kunskap som bedöms vara viktig för rådet kan bjudas in till sammanträdena.

3§ Arbetsformer

3.1 Ansvar

Det lokalt brottsförebyggande rådet ska driva långsiktiga strategiska frågor samt vara genomförandeansvarig för, av kommunen och polisen överenskomna, medborgarlöften. Det strategiska rådet ska verka för att skriftliga överenskommelser om samverkan ingås mellan kommun och polis eller andra relevanta aktörer.

Rådet ska ta fram en lägesbild över brottligheten samt den upplevda otryggheten inom kommunens geografiska område. Rådet ska besluta om åtgärdsplan avseende åtgärder för att förebygga och minska brott och otrygghet.

Minst vartannat år ska den kommunala lägesbilden uppdateras, följa upp åtgärdsplanen samt att redovisa det brottsförebyggande arbetet till kommunfullmäktige.

3.2 Sammanträden

Lokalt brottsförebyggande råd sammanträder åtminstone fyra gånger per år.

3.3 Protokoll

Protokoll ska föras på rådets möten.

3.4 Arvodering

Eventuella arvoden utgår enligt kommunens bestämmelser om arvoden och andra ersättningar till förtroendevalda.

§ 59

Revidering av reglemente med föreskrifter om styrelsens och nämndernas arbetsformer

KS 2023/559

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar att reglemente med föreskrifter om styrelsens och nämndernas arbetsformer, 5 §, ändras och uppdateras i enlighet med kommunfullmäktiges beslut 2022-05-11, § 71 (KS 2022/148).

Lydelsen av 5 § är följande;

För varje nämnd finns en ordförande. För nämnden finns också en eller två vice ordförande, detta finns stadgat i det nämndspecifika reglementet.

1:e vice ordförande utses från de styrande partierna i de fall då 2:e vice ordförande utses. I andra fall utses vice ordförande av oppositionspartierna. Om förhinder att fullgöra uppdraget under en längre tid föreligger för ordföranden fullgör ersättaren ordförandens samtliga uppgifter.

Om ingen av ordföranden kan delta i sammanträdet eller i del av sammanträdet ska den som varit ledamot i nämnden längst tid inom majoritetspartiet/partierna fullgöra ordförandens uppgifter. Om flera ledamöter inom majoritetspartiet/partierna har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Kommunstyrelsen ger Kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ändra och uppdatera nu gällande reglemente med föreskrifter om styrelsens och nämndernas arbetsformer, antagen av kommunfullmäktige 2017-11-22, § 176.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2022-05-11, § 71 (KS 2022/148) om en oförändrad politisk organisation och att och att följande ordning ska gälla vid val av presidier från och med den 1 januari 2023:

”1:e vice ordförande utses från de styrande partierna i de fall då 2:e vice ordförande utses. I andra fall utses vice ordförande av oppositionspartierna.”

Reglemente med föreskrifter om styrelsens och nämndernas arbetsformer, antagen av kommunfullmäktige 2017-11-22, § 176, behöver ändras och uppdateras utifrån ovan gällande 5 § som i sin helhet har följande lydelse;

5 § För varje nämnd finns en ordförande. För nämnden finns också en eller två vice ordförande, detta finns stadgat i det nämndspecifika reglementet.

Vid tillfälligt förhinder för ordförande att delta under sammanträdet inträder förste vice ordförande. För de fall det finns en andre vice ordförande inträder denne som

ordförande i andra fall än under tillfälligt förhinder att delta under sammanträdet (t.ex. vid planerad frånvaro).

Om ingen av ordföranden kan delta i sammanträdet eller i del av sammanträdet ska den som varit ledamot i nämnden längst tid inom majoritetspartiet/partierna fullgöra ordförandens uppgifter. Om flera ledamöter inom majoritetspartiet/partierna har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Är ordförande förhindrad att fullgöra uppdraget under längre tid på grund av sjukdom eller annan orsak får nämnden utse en annan ledamot att vara ersättare för ordföranden. Ersättaren fullgör då ordförandens samtliga uppgifter.

Den nya lydelsen av reglementets 5 § är;

För varje nämnd finns en ordförande. För nämnden finns också en eller två vice ordförande, detta finns stadgat i det nämndspecifika reglementet.

1:e vice ordförande utses från de styrande partierna i de fall då 2:e vice ordförande utses. I andra fall utses vice ordförande av oppositionspartierna. Om förhinder att fullgöra uppdraget under en längre tid föreligger för ordföranden fullgör ersättaren ordförandens samtliga uppgifter.

Om ingen av ordföranden kan delta i sammanträdet eller i del av sammanträdet ska den som varit ledamot i nämnden längst tid inom majoritetspartiet/partierna fullgöra ordförandens uppgifter. Om flera ledamöter inom majoritetspartiet/partierna har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2023-03-09

Godkännande

Dnr: KS 2023/559

Mottagare
Kommunfullmäktige

Handläggare
Pernilla Bertilsson
pernilla.bertilsson@vanersborg.se

Uppdatering av reglemente med föreskrifter om styrelsens och nämndernas arbetsformer

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att reglemente med föreskrifter om styrelsens och nämndernas arbetsformer, 5 §, ändras och uppdateras i enlighet med kommunfullmäktiges beslut 2022-05-11, § 71 (KS 2022/148).

Lydelsen av 5 § är följande;
För varje nämnd finns en ordförande. För nämnden finns också en eller två vice ordförande, detta finns stadgat i det nämndspecifika reglementet.

1:e vice ordförande utses från de styrande partierna i de fall då 2:e vice ordförande utses. I andra fall utses vice ordförande av oppositionspartierna. Om förhinder att fullgöra uppdraget under en längre tid föreligger för ordföranden fullgör ersättaren ordförandens samtliga uppgifter.

Om ingen av ordföranden kan delta i sammanträdet eller i del av sammanträdet ska den som varit ledamot i nämnden längst tid inom majoritetspartiet/partierna fullgöra ordförandens uppgifter. Om flera ledamöter inom majoritetspartiet/partierna har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Kommunstyrelsen ger Kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ändra och uppdatera nu gällande reglemente med föreskrifter om styrelsens och nämndernas arbetsformer, antagen av kommunfullmäktige 2017-11-22, § 176.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2022-05-11, § 71 (KS 2022/148) om en oförändrad politisk organisation och att och att följande ordning ska gälla vid val av presidier från och med den 1 januari 2023:

”1:e vice ordförande utses från de styrande partierna i de fall då 2:e vice ordförande utses. I andra fall utses vice ordförande av oppositionspartierna.”

Reglemente med föreskrifter om styrelsens och nämndernas arbetsformer, antagen av kommunfullmäktige 2017-11-22, § 176, behöver ändras och uppdateras utifrån ovan gällande 5 § som i sin helhet har följande lydelse;

5 § För varje nämnd finns en ordförande. För nämnden finns också en eller två vice ordförande, detta finns stadgat i det nämndspecifika reglementet.

Vid tillfälligt förhinder för ordförande att delta under sammanträdet inträder förste vice ordförande. För de fall det finns en andre vice ordförande inträder denne som ordförande i andra fall än under tillfälligt förhinder att delta under sammanträdet (t.ex. vid planerad frånvaro).

Om ingen av ordföranden kan delta i sammanträdet eller i del av sammanträdet ska den som varit ledamot i nämnden längst tid inom majoritetspartiet/partierna fullgöra ordförandens uppgifter. Om flera ledamöter inom majoritetspartiet/partierna har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Är ordförande förhindrad att fullgöra uppdraget under längre tid på grund av sjukdom eller annan orsak får nämnden utse en annan ledamot att vara ersättare för ordföranden. Ersättaren fullgör då ordförandens samtliga uppgifter.

Den nya lydelsen av reglementets 5 § är;

För varje nämnd finns en ordförande. För nämnden finns också en eller två vice ordförande, detta finns stadgat i det nämndspecifika reglementet.

1:e vice ordförande utses från de styrande partierna i de fall då 2:e vice ordförande utses. I andra fall utses vice ordförande av oppositionspartierna. Om förhinder att fullgöra uppdraget under en längre tid föreligger för ordföranden fullgör ersättaren ordförandens samtliga uppgifter.

Om ingen av ordföranden kan delta i sammanträdet eller i del av sammanträdet ska den som varit ledamot i nämnden längst tid inom majoritetspartiet/partierna fullgöra ordförandens uppgifter. Om flera ledamöter inom majoritetspartiet/partierna har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Underlag

Kommunfullmäktiges beslut 2022-05-11, § 71.

Reglemente med föreskrifter om styrelsens och nämndernas arbetsformer, antagen av kommunfullmäktige 2017-11-22, § 176.

Riktlinje för styrande dokument, antagen av kommunstyrelsen 2023-01-25, § 47.

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Sändlista

Kommunstyrelseförvaltningen

§ 56

Svar på remiss Vägar till ett tryggare samhälle, Kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67)

KS 2023/131

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att avge yttrande enligt bilaga.

Bilaga/bilagor

Bilaga 5; Remissvar över betänkandet SOU 2022:67

Sammanfattning av ärendet

Remiss inkom till Vänersborgs kommun från Justitiedepartementet, Kriminalpolitiska enheten rörande ett delbetänkande av Trygghetsberedningen. Betänkandet gäller kraftsamling för barn och unga i kontexten av samhällets förmåga att förebygga barns och ungas delaktighet i brott.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2023-03-03
- Remissvar över betänkandet SOU 2022:67
- Vägar till ett tryggare samhälle, Kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67) – missivskrivelse
- Vägar till ett tryggare samhälle, Kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67) - delbetänkande

2023-03-22 Dnr: KS 2023/131

Handläggare
Per Edensvärd
per.edensvard@vanersborg.se
0521-72 14 52

Mottagare
Pernilla Bertilsson

Svar på remiss SOU 2022 67 Vägar till ett tryggare samhälle

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att avge yttrande enligt bilaga.

Sammanfattning av ärendet

Remiss inkom till Vänersborgs kommun från Justitiedepartementet, Kriminalpolitiska enheten rörande ett delbetänkande av Trygghetsberedningen. Betänkandet gäller kraftsamling för barn och unga i kontexten av samhällets förmåga att förebygga barns och ungas delaktighet i brott.

Beredning

Ärendet har beretts av Kommunstyrelseförvaltningen. Avdelning för hållbar utveckling har bidragit till remiss svaret. Kommunstyrelseförvaltningen har gett Socialförvaltningen samt Barn och utbildningsförvaltningen tillfälle att inkomma med yttrande över remissen. Båda förvällningarna har avböjt att svara med hänvisning till den korta remisstiden.

Underlag

Vägar till ett tryggare samhälle, Kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67) – missivskrivelse

Vägar till ett tryggare samhälle, Kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67) - delbetänkande

Pernilla Bertilsson

Chef Juridik och säkerhetsavdelningen

Bilagor

Svar på remiss SOU 2022 67 Vägar till ett tryggare samhälle - yttrande

Sändlista

Handläggare samt Justitiedepartement, Regeringskansliet

Handläggare
Per Edensvärd
per.edensvard@vanersborg.se
0521-72 14 52

Mottagare
Pernilla Bertilsson

Remissvar över betänkandet SOU 2022:67

Bakgrund

Trygghetsberedningen föreslår kraftsamling för barn och unga.

Sammanfattning av yttrande

Vänersborgs kommun instämmer med Trygghetsberedningens bedömning att arbetet för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet bör intensifieras och effektiviseras. Likaså instämmer Vänersborgs kommun att fokusområdet våld i barns och ungas nära relationer är viktigt att uppmärksamma fler på, och att sprida kunskap om, det våld som sker i barns och ungas nära relationer.

Vidare håller vi med om att arbetet behöver bedrivas på lokal nivå men att staten bör ta ett tydligare ansvar.

Vi anser att samverkan behöver tydliggöras i lag för att både polis och kommun förstår sina ansvarsområden så som att en kommun ska ha ett ”visst ansvar för samordningen” gällande brottsförebyggande arbete.

Precis som remissen påpekar är det ett komplext samordningsarbete och för att lyckas anser vi att en kommun behöver få resurser som krävs, både gällande kunskap, personal och medel för att lyckas med det kommunala brottsförebyggande arbetet men också i det våldsförebyggande arbetet.

Vi håller inte med remissen om att det finns en otydlighet, utifrån Vänersborgs kommuns perspektiv, att ett medborgarlöfte inte har betydelse för barn och unga. Det är snarare en fråga om medborgarlöftets utformning och tillhörande samverkan.

Enligt Vänersborgs kommun borde det vara ett mer jämställt perspektiv på förebyggande insatser när det gäller våld i barns och ungas nära relationer i förhållande till riktade insatser. Trygghetsberedningen fokuserar betydligt mer på insatser för barn och unga i riskzon och när problem redan uppstått. Det behövs en mer balanserad satsning mellan tidiga förebyggande insatser och stöd när det redan uppstått problem.

Brå skulle behöva stödja betänkandets ansats genom att utöka perspektivet inom sitt metodstöd. Brå metodstöd har idag ett stort fokus på brott och dess statistik, men vi anser att det saknas andra begrepp som inte är direkt kopplat till ett brott men även övriga sociala faktorer som påverkar unga människor.

Att problematiken gällande våld i barns och ungas nära relationer inte uppmärksammas i lägesbilder i det lokala brottsförebyggande arbetet innebär en ökad risk för att arbetet blir eftersatt inom en kommun men också att viktiga aktörer på den lokala nivån, som exempelvis skolor och socialtjänst inte uppmärksammar problemet i tillräckligt stor

utsträckning. Enligt Brå sker också det våldsförebyggande arbetet parallellt med annat brottsförebyggande arbete på lokal nivå, vilket är fallet även i Vänersborgs kommun. Här behövs stöd från nationellt håll i hur dessa två parallella spår kan samspela med varandra på ett effektivt sätt.

Avslutningsvis saknar vi en diskussion kring gemensamma verktyg kring lägesbildsarbetet, vilka både kan vara digitala applikationer eller matriser som fångar de frågor till de aktörer som berörs i ett lägesbildsarbete.

I detta ärende har Kommunstyrelseförvaltningen för Vänersborgs kommun varit föredragande.

Per Edensvärd
Säkerhetssamordnare

Regeringskansliet

Remiss

2023-01-17
Ju2022/03613

Justitiedepartementet
Kriminalpolitiska enheten

Vägar till ett tryggare samhälle, Kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67)

Remissinstanser

1. Barnens rätt i samhället (Bris)
2. Barnombudsmannen
3. Bodens kommun
4. Borlänge kommun
5. Borås kommun
6. Botkyrka kommun
7. Boverket
8. Brottsförebyggande rådet
9. Brottsofferjouren Sverige
10. Brottsoffermyndigheten
11. Ekobrottsmyndigheten
12. Folkhälsomyndigheten
13. Funktionsrätt Sverige
14. Föreningen Män för Jämställdhet (MÄN)
15. Föreningen Sveriges Socialchefer
16. Försäkringskassan
17. Gislaveds kommun
18. Gällivare kommun
19. Göteborgs kommun

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-20 27 34
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: ju.registrator@regeringskansliet.se

20. Haparanda kommun
21. Höörs kommun
22. Islamiska samarbetsrådet
23. Judiska centralrådet
24. Jämställdhetsmyndigheten
25. Kiruna kommun
26. Kriminalvården
27. Kungälvs kommun
28. Köpings kommun
29. Landskrona kommun
30. Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer (LSU)
31. Linköpings universitet (Barnafrid)
32. Länsstyrelsen i Jämtlands län
33. Länsstyrelsen i Jönköpings län
34. Länsstyrelsen i Skåne län
35. Länsstyrelsen i Stockholms län
36. Länsstyrelsen i Värmlands län
37. Länsstyrelsen i Västerbottens län
38. Länsstyrelsen i Östergötlands län (Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck)
39. Malmö kommun
40. Myndigheten för delaktighet
41. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd
42. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
43. Norrtälje kommun
44. Polismyndigheten
45. Region Blekinge
46. Region Dalarna
47. Region Halland
48. Region Norrbotten

49. Region Stockholm
50. Region Västernorrland
51. Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL)
52. Riksorganisationen för kvinnojourer & tjejjourer i Sverige (Roks)
53. Rädda barnen
54. Rättsmedicinalverket
55. Simrishamns kommun
56. Socialstyrelsen
57. Sollentuna kommun
58. Statens institutionsstyrelse
59. Statens skolverk
60. Statskontoret
61. Stiftelsen Tryggare Sverige
62. Stockholms kommun
63. Storfors kommun
64. Strömstads kommun
65. Svea hovrätt
66. Svenska kyrkan
67. Sveriges advokatsamfund
68. Sveriges Kommuner och Regioner
69. Sveriges kristna råd
70. Säkerhetspolisen
71. Tjejers rätt i samhället (TRIS)
72. Torsby kommun
73. Tullverket
74. Uddevalla kommun
75. Unga Kris
76. Unizon
77. Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid)

78. Vårgårda kommun
79. Vänersborgs kommun
80. Västerviks kommun
81. Åklagarmyndigheten
82. Älvkarleby kommun
83. Örebro kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Justitiedepartementet **senast den 28 april 2023**. Svaren bör lämnas per e-post till ju.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till ju.krim@regeringskansliet.se. Ange diarienummer Ju2022/03613 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Betänkandet kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av betänkandet via ett beställningsformulär hos Elanders Sverige AB.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss (SB PM 2021:1). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Emma Ekström
Ämnesråd

Kopia till

Elanders Sverige AB, e-postadress: betankande@elanders.com

Vägar till ett tryggare samhälle

Kraftsamling för barn och unga

Delbetänkande av Trygghetsberedningen

Stockholm 2022

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR

SOU 2022:67

SOU och Ds finns på regeringen.se under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.
Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på regeringen.se/remisser.

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet
Omslag: Elanders Sverige AB
Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2022

ISBN 978-91-525-0514-4 (tryck)
ISBN 978-91-525-0515-1 (pdf)
ISSN 0375-250X

Till statsrådet Gunnar Strömmer

Regeringen beslutade den 26 mars 2020 att tillkalla en parlamentariskt sammansatt kommitté i form av en trygghetsberedning (dir. 2020:32) med uppdrag att bistå regeringen med underlag till utformningen av en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik som ska bidra till att uppfylla de kriminalpolitiska målen att minska brottsligheten och öka människors trygghet.

Den 4 februari 2021 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv (dir. 2021:8) för utredningen med innebörden att uppdraget ändras på så sätt att delredovisningen den 1 mars 2021 ska lämnas tillsammans med delredovisningen den 31 oktober 2021.

Regeringen har därefter den 26 augusti 2021 beslutat om tilläggsdirektiv (dir. 2021:62) för utredningen. Av dessa framgår att uppdraget ändras på så sätt att kommitténs uppdrag att bedöma samhällets förmåga att möta de kriminalpolitiska utmaningarna även ska omfatta övergripande frågor om kompetensbehov hos Polismyndigheten och andra brottsbekämpande myndigheter. Uppdraget ändras vidare på så sätt att uppdraget att genomföra en genomlysning av hur ett modernt straffsystem bör vara utformat för att kunna bidra till de kriminalpolitiska målen utgår.

Den 30 juni 2022 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv (dir. 2022:66) för utredningen med innebörden att uppdraget ändras på så sätt att delredovisningen den 31 oktober 2022 i stället ska redovisas senast den 15 december 2022.

Till ledamöter i kommittén förordnades från och med den 1 maj 2020 riksdagsledamöterna Johan Forssell (M), Johan Hedin (C), Ingemar Kihlström (KD), Fredrik Lundh Sammeli (S), Adam Marttinen (SD), Louise Meijer (M), Kristina Nilsson (S), Katja Nyberg (SD), Fredrik Olovsson (S) (ordförande), Johan Pehrson (L), Linda Westerlund Snecker (V) och ersättaren i riksdagen Johanna Öfverbeck (MP). Den 1 januari 2021 entledigades Johanna Öfverbeck (MP)

från uppdraget som ledamot. Samma dag förordnades riksdagsledamoten Rasmus Ling (MP) som ledamot. Den 25 januari entledigades Fredrik Olovsson (S) från uppdraget som ledamot och ordförande. Samma dag förordnades Leif Jakobsson (S) som ledamot och ordförande. Den 10 juni 2021 entledigades Johan Forssell (M) från uppdraget som ledamot. Samma dag förordnades riksdagsledamoten Ellen Juntti (M) som ledamot. Den 28 oktober 2021 entledigades Johan Pehrson (L) från uppdraget som ledamot. Samma dag förordnades åklagaren Paulina Brandberg (L) som ledamot. Den 16 februari 2022 entledigades Rasmus Ling (MP) från uppdraget som ledamot. Samma dag förordnades riksdagsledamoten Martin Marmgren (MP) som ledamot. Paulina Brandberg (L) har med verkan från och med den 25 oktober 2022 entledigats från uppdraget som ledamot.

Följande personer har biträtt kommittén som sakkunniga, kanslirådet Andreas Egeryd Neuman, departementssekreteraren Madelein Keskitalo, ämnesrådet Monika Olsson, kanslirådet Marcus Sverdén och ämnesrådet Walo von Greyerz. Den 1 januari 2021 entledigades Andreas Egeryd Neuman från uppdraget som sakkunnig. Samma dag förordnades kanslirådet Karin Norberg som sakkunnig. Den 13 april 2021 entledigades Madelein Keskitalo från uppdraget som sakkunnig. Samma dag förordnades kanslirådet Fredrik Friberg som sakkunnig. Den 14 juni 2021 entledigades Marcus Sverdén från uppdraget som sakkunnig. Samma dag förordnades kanslirådet Markus Grundtman som sakkunnig. Den 27 augusti 2021 entledigades Fredrik Friberg från uppdraget som sakkunnig. Samma dag förordnades departementssekreteraren Daniel Zerea som sakkunnig. Den 1 september entledigades Monika Olsson och Walo von Greyerz från uppdraget som sakkunniga.

Följande personer har biträtt kommittén som experter, undervisningsrådet Ebba Silfverstolpe Agardh, Skolverket, utredaren Daniel Allinger, Barnombudsmannen, projektledaren Kerstin Andersson, Boverket, processledaren Karen Austen, Delegationen mot segregation, experten Greta Berg, Sveriges Kommuner och Regioner, institutionschefen Fredrik Berglund, Statens institutionsstyrelse, processägaren Tomas Blixt, Tullverket, utredaren Tony Boman, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, advokaten Ulrika Borg, KRIM advokater, brottsförebyggande samordnaren Stefan Borgman, Länsstyrelsen i Halland, brottsförebyggande samordnaren Emma Ekdahl, Länsstyrelsen i Jämtland, senioranalytikern Tiina Ekman, Myndig-

heten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, forsknings- och utvecklingsrådet Erik Grevholm, Brottsförebyggande rådet, chefen för utvecklingscentrum Lennart Guné, Åklagarmyndigheten, chefsåklagaren Anna-Karin Hansen, Ekobrottsmyndigheten, regionspolischefen Ulrika Herbst, Polismyndigheten, enhetschefen Ulf Hjerppe, Brottsoffermyndigheten, generalsekreteraren Magnus Lindgren, Stiftelsen Tryggare Sverige, experten Fredrik Olausson, Kriminalvården, operativa chefen Johan Olsson, Säkerhetspolisen, avdelningschefen Elias Palm, Rättsmedicinalverket, utredaren Liselott Persson-Öhrn, Socialstyrelsen, verksjuristen Wenche Skoglund, Försäkringskassan, seniora utredaren Mikael Thörn, Jämställdhetsmyndigheten, utredaren Mimmi Eriksson Tinghög, Folkhälsomyndigheten och hovrättsrådet Hedvig Trost, Svea hovrätt. Den 1 oktober 2020 entledigades Johan Olsson från uppdraget som expert. Samma dag förordnades dåvarande biträdande säkerhetspolischefen Charlotte von Essen, Säkerhetspolisen som expert. Den 1 januari 2021 entledigades Stefan Borgman från uppdraget som expert. Samma dag förordnades samordnaren Erik von Essen, Länsstyrelsen Stockholm som expert. Den 10 juni 2021 entledigades Daniel Allinger från uppdraget som expert. Samma dag förordnades utredaren Kenneth Ljung, Barnombudsmannen som expert. Den 1 augusti 2021 entledigades Tomas Blixt från uppdraget som expert. Samma dag förordnades seniora rådgivaren Åsa Wilcox, Tullverket som expert. Den 15 september 2021 entledigades Charlotte von Essen från uppdraget som expert. Samma dag förordnades avdelningschefen Carolina Björnsdotter Paasikivi, Säkerhetspolisen som expert. Den 10 januari 2022 entledigades Karen Austin från uppdraget som expert. Samma dag förordnades analytikern Ulrika Gustafsson, Delegationen mot segregation som expert. Den 25 januari 2022 entledigades Ulrika Herbst från uppdraget som expert. Samma dag förordnades sakkunnig Emelie Lindvall, Polismyndigheten som expert. Den 3 juni 2022 entledigades Kenneth Ljung från uppdraget som expert. Samma dag förordnades utredaren Elin Fischer, Barnombudsmannen som expert. Den 20 september entledigades Ulrika Gustafsson från uppdraget som expert. Den 27 september 2022 entledigades Wenche Skoglund från uppdraget som expert. Samma dag förordnades rättsliga experten Pernilla Keinestam Lindell, Försäkringskassan som expert.

Som kanslichef anställdes den 1 maj 2020 departementsrådet Mattias Wahlstedt. Den 1 februari 2021 entledigades Mattias Wahlstedt från

uppdraget som kanslichef. Samma dag anställdes ämnesrådet Anna C. Lindberg som kanslichef. Forskningsledaren Kristina Jerre har varit utredningssekreterare från och med den 1 maj 2020 till och med den 31 juli 2021. Lektorn Klara Hermansson har varit utredningssekreterare från och med den 17 augusti 2020 till och med den 31 december 2021. Kriminologen Robin Camenius har varit utredningssekreterare från och med den 1 mars 2021 till och med den 1 november 2022. Ämnesrådet Jessica Lundahl har varit utredningssekreterare från och med den 1 september 2021 till och med den 23 september 2022. Kanslirådet Micaela Bodelius har varit utredningssekreterare från och med den 1 mars 2022 till och med den 31 augusti 2022. Anne Gulati har varit utredningssekreterare från och med den 15 mars 2022.

Kommittén, som har antagit namnet Trygghetsberedningen, överlämnade i oktober 2021 delbetänkandet *Vägar till ett tryggare samhälle*, SOU 2021:85.

Härmed överlämnas delbetänkandet *Vägar till ett tryggare samhälle*, *Kraftsamling för barn och unga*, SOU 2022:67.

Stockholm i december 2022

Leif Jakobsson

Johan Hedin
Ingemar Kihlström
Martin Marmgren
Louise Meijer
Katja Nyberg
Ellen Juntti
Fredrik Lundh Sammeli
Adam Marttinen
Kristina Nilsson
Linda Westerlund Snecker

/Anna C. Lindberg
Anne Gulati

Innehåll

Förkortningar **13**

Sammanfattning **15**

1 Trygghetsberedningens uppdrag och utgångspunkter **23**

1.1 Trygghetsberedningens uppdrag 23

1.2 Utgångspunkter för betänkandet 24

1.3 Perspektiv som är centrala i betänkandet 27

1.4 Arbetsformer 28

1.5 Betänkandets disposition 29

2 Brottsförebyggande arbete med fokus på barn och unga **31**

2.1 Utgångspunkter för brottsförebyggande arbete med fokus på barn och unga 32

2.1.1 Barns rättigheter 33

2.1.2 Tidiga, träffsäkra och samordnade insatser 34

2.1.3 Fler samhällsaktörer som är viktiga ur barnets perspektiv behöver bidra i det brottsförebyggande arbetet 37

2.1.4 Kunskapsbaserat arbetssätt 38

2.1.5 Det brottsförebyggande arbetet behöver fokusera både på våldsutövare och brottsoffer 40

2.1.6 Ekonomiska och sociala vinster av tidiga brottsförebyggande insatser 41

2.2 Förmågor för ett effektivt brottsförebyggande arbete med fokus på barn och unga 42
2.2.1 Tidig upptäckt av riskbeteende och utsatthet hos barn 43
2.2.2 Initiering av tidiga, träffsäkra och förtroendeskapande insatser 46
2.2.3 Samverkan för ett effektivt brottsförebyggande arbete 48
2.2.4 Uppföljning av genomförda insatser för en ökad kunskapsutveckling 52

3 Barn och unga som involveras i gängkriminalitet 55

3.1 Problemets omfattning och utveckling över tid 56
3.1.1 Kriminella nätverk mer löst sammansatta än tidigare 56
3.1.2 De mest brottsaktiva barnen 65
3.1.3 Utsatthet för brott bland barn 67

3.2 Barn som involveras i gängkriminalitet 68
3.2.1 Särskilt om utsatta områden och gängkriminalitet 72

4 Våld i barns och ungas nära relationer 79

4.1 Få studier som mäter våldets omfattning och utveckling över tid 81

4.2 Våldets olika beståndsdelar 82
4.2.1 Våld i barns och ungas nära relationer 83
4.2.2 Utsatthet för sexualbrott och kränkningar av sexuell karaktär bland barn och unga 87
4.2.3 Barn och unga är utsatta för hot och kränkningar på internet 90
4.2.4 Hedersrelaterat våld och förtryck bland unga 92

5 Förmåga att förebygga barns och ungas involvering i gängkriminalitet 97

5.1 Styrningen av arbetet med att förebygga barns och ungas involvering i gängkriminalitet 99
5.1.1 Den nationella nivån 99
5.1.2 Den regionala nivån 102
5.1.3 Den lokala nivån 104

5.2 Förmåga att upptäcka barn och unga i riskzon för att involveras i gängkriminalitet 105
5.2.1 Socialtjänsten 106
5.2.2 Skolan 108
5.2.3 Hälso- och sjukvården 111
5.2.4 Polisen 113

5.3 Förmåga att initiera tidiga, träffsäkra och förtroendeskapande insatser 114
5.3.1 Socialtjänsten 115
5.3.2 Skolan 117
5.3.3 Förskolan 119
5.3.4 Hälso- och sjukvården 120

5.4 Förmåga att samverka med andra berörda aktörer 122
5.4.1 Samverkansstrukturer mellan lokala aktörer 123
5.4.2 Samverkan med hälso- och sjukvården 125
5.4.3 Behovet av tidig samverkan 125
5.4.4 Vikten av informationsdelning mellan berörda aktörer 126

5.5 Kunskapsutveckling och förmåga att följa upp genomförda insatser 127
5.5.1 Statistik och information om ärendegången kring orosanmälningar 128
5.5.2 Analys och uppföljning av skolfrånvaro 129
5.5.3 Uppföljning av föräldraskapsstöd 130
5.5.4 Polisens brottsförebyggande arbete 130

6 Förmåga att förebygga våld i barns och ungas nära relationer 133

6.1 Styrningen av arbetet med att förebygga och bekämpa våld i barns och ungas nära relationer 133
6.1.1 Den nationella nivån 133
6.1.2 Den regionala nivån 137
6.1.3 Den lokala nivån 139

6.2 Förmåga att upptäcka våld i barns och ungas nära relationer 140
6.2.1 Socialtjänsten 142
6.2.2 Skolan 144
6.2.3 Hälso- och sjukvården 145
6.2.4 Polisen 147

6.3 Förmåga att initiera tidiga, träffsäkra och förtroendeskapande insatser 148
6.3.1 Socialtjänsten 150
6.3.2 Skolan 152
6.3.3 Hälso- och sjukvården 154
6.3.4 Polisen 155

6.4 Förmåga till samverkan med andra berörda aktörer 156
6.4.1 Brist på samordnings- och samverkansstrukturer mellan lokala aktörer 157
6.4.2 Sekretess upplevs som ett hinder för det våldsförebyggande arbetet 159

6.5 Kunskapsutveckling och förmåga att följa upp genomförda insatser 159

7 Nordisk utblick 161

7.1 Danmark 162
7.1.1 Bandepakker 162
7.1.2 Boligsociale helhetsplaner 164
7.1.3 De Aktive Drenge 165

7.2 Finland 167
7.2.1 Trygga tillsammans 167
7.2.2 Ankarverksamhet 168
7.2.3 Trestegsstöd 170

7.3 Norge 172
7.3.1 0–24-samarbetet 172
7.3.2 Barnevernsreformen 174
7.3.3 Safeguarding Teenage Intimate Relationships (STIR) 175

7.4 Sammanfattande kommentarer 177
7.4.1 Helhetsperspektiv 177
7.4.2 Kunskapsbas 178
7.4.3 Långsiktighet m.m. 179

8 Trygghetsberedningens bedömningar och förslag 181

8.1 Inledning 181

8.2 Trygghetsberedningens övergripande bedömningar samt vissa förslag om våld i barns och ungas nära relationer 183
8.2.1 Den nationella styrningen av det brottsförebyggande området som berör barn och unga behöver utvecklas 183
8.2.2 Barn som är i riskzon behöver upptäckas i tid 186
8.2.3 Stödinsatser till och samverkan kring barn och unga i riskzon behöver utvecklas och ske i lägre åldrar 189
8.2.4 Behov av kunskapsutveckling, uppföljning och utvärdering 192

8.3 En särskild kraftsamling för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet 196
8.3.1 Ett större statligt ansvarstagande 197
8.3.2 En tydlig inriktning för arbetet 198
8.3.3 En särskild organisation för arbetet 204
8.3.4 Lokala överenskommelser och statliga bidrag 212

9 Konsekvensanalys 215

9.1 Utgångspunkter för konsekvensanalysen 215

9.2 Utredningens förslag 215
9.2.1 Förslag på området våld i barns och ungas nära relationer 216
9.2.2 En särskild kraftsamling för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet 217

9.3 Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet 217
9.3.1 Förslaget om att sprida kunskap om våld i barns och ungas nära relationer 219
9.3.2 Förslaget om att kartlägga insatser till dem som utövar eller utsätts för våld i barns och ungas nära relationer 219
9.3.3 Förslaget om en särskild kraftsamling för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet 219

9.4 Ekonomiska konsekvenser 220
9.4.1 Samhällsekonomiska konsekvenser 220
9.4.2 Kostnader för staten och förslag till finansiering 222
9.4.3 Konsekvenser för kommunerna 227

9.5 Konsekvenser för det kommunala självstyret 227

9.6 Konsekvenser för barn och unga 228

9.7 Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män 230

9.8 Övriga konsekvenser 231

Bilagor

Bilaga 1 Kommittédirektiv 2020:32 233

Bilaga 2 Kommittédirektiv 2021:8 245

Bilaga 3 Kommittédirektiv 2021:62 247

Bilaga 4 Kommittédirektiv 2022:66 249

Bilaga 5 Utredningens externa kontakter 251

Förkortningar

Bris	Barnens rätt i samhället
Brå	Brottsförebyggande rådet
BUP	Barn- och ungdomspsykiatri
BVC	Barnavårdscentral
CVE	Center mot våldsbejakande extremism
DO	Diskrimineringsombudsmannen
IVO	Inspektionen för vård och omsorg
KBT	Kognitiv beteendeterapi
MFoF	Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd
MUCF	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
MVC	Mödravårdscentral
NCK	Nationellt centrum för kvinnofrid
SCB	Statistiska centralbyrån
SIG	Sociala insatsgrupper
SIP	Samordnad individuell plan
SiS	Statens institutionsstyrelse
SKR	Sveriges Kommuner och Regioner
SoL	Socialtjänstlagen
SSPF	Socialtjänst, skola, polis, fritid
TSI	Tidiga och samordnade insatser

Sammanfattning

Trygghetsberedningens uppdrag

Kommitténs uppdrag är att ta fram underlag till utformningen av en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik som ska bidra till att uppfylla de kriminalpolitiska målen att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Uppdraget sträcker sig över perioden 2020–2024 och redovisas årligen 2021–2023 samt slutredovisas i oktober 2024. Trygghetsberedningen ska enligt direktivet bl.a.

- identifiera de viktigaste kriminalpolitiska utmaningarna som samhället står inför nu och under de närmaste åren, samt
- analysera och bedöma vilken förmåga som finns hos berörda aktörer att möta dessa utmaningar på såväl det brottsförebyggande som brottsbekämpande området.

Beredningens arbete och utgångspunkter

Med utgångspunkt i Trygghetsberedningens uppdrag beskrevs i det första delbetänkandet en rad kriminalpolitiska utmaningar som samhället står inför nu och under de närmaste åren.

Trygghetsberedningen har i detta delbetänkande valt att fokusera på två områden kopplat till dessa utmaningar som beredningen anser särskilt angelägna och som hör samman med att förebygga barns och ungas utsatthet för och delaktighet i brott. Dessa områden är dels *barns och ungas involvering i gängkriminalitet*, dels *våld i barns och ungas nära relationer*. Det är områden inom vilka många relevanta åtgärder har vidtagits och flera planeras. Detta har påverkat beredningens arbete och slutsatser. Trygghetsberedningen har i arbetet med betänkandet fört dialog med representanter för myndigheter, forskare och civil-

samhällesaktörer samt tagit del av ett flertal konferenser inom det brottsförebyggande området.

De frågor som behandlas i delbetänkandet är komplexa och berör många aktörers verksamheter samt flera olika kunskapsområden. Beredningen har arbetat med utgångspunkt i tillgänglig forskning och utifrån ett barnperspektiv. I delbetänkandet beskriver beredningen – för vart och ett av de två fokusområdena – dels en problembild, dels vilken förmåga berörda aktörer har att möta de utmaningar som aktualiseras. Förmågeanalysen fokuserar på aktörernas förmåga att

- upptäcka barn och unga i riskzon,
- initiera tidiga, träffsäkra och förtroendeskapande insatser,
- samverka med andra berörda aktörer, samt
- följa upp genomförda insatser och bidra till kunskapsutvecklingen.

Genomgången är inriktad på det förebyggande arbete som sker inom ramen för ordinarie verksamhet hos aktörer som socialtjänsten, skolan, elevhälsan, hälso- och sjukvården samt i viss mån förskolan och polisen. Den är inte heltäckande utan syftar till att ge exempel på det arbete som pågår samt uppmärksamma vissa utvecklingsbehov.

Betänkandet avslutas med Trygghetsberedningens bedömningar och förslag.

Barns och ungas involvering i gängkriminalitet

Det saknas i stor utsträckning underlag när det gäller gruppen barn under 15 år och beredningens beskrivning av problembilden omfattar därför framför allt barn och unga över 15 år. Utvecklingen i Sverige av skjutvapenvåld och annat dödligt våld med koppling till kriminella nätverk har varit negativ på flera sätt. Dessa brottstyper har ökat kraftigt i Sverige till skillnad från i andra länder. Brotten utförs i regel av yngre män i storstadsområden men de drabbar inte bara människor i de aktuella områdena utan hela landet är påverkat. De kriminella nätverken har blivit mer löst sammansatta än tidigare, mer föränderliga och mer styrda av enskilda individers impulsivitet, vilket bidrar till den negativa utvecklingen. Våldet är oftast instrumentellt på så sätt att det syftar till att t.ex. markera positioner, sprida

gruppens rykte eller stärka den egna narkotikaförsäljningen på utvalda platser.

Gängkriminaliteten har en koppling till de områden som Polismyndigheten identifierar som utsatta och som bl.a. präglas av låg socioekonomisk status, kriminell påverkan på lokalsamhället och en allmän obenägenhet att delta i rättsprocessen. Att växa upp i ett sådant område kan leda till upplevelser av otrygghet och bristande tillit till samhället. Kriminella aktörer kan också framstå som förebilder och brottsligheten kan uppfattas som ett sätt att få status och ekonomisk framgång. Barns och ungas involvering i gängkriminalitet beskrivs som en gradvis process snarare än resultatet av en direkt och systematisk rekrytering. Det förekommer emellertid att barn lockas att utföra mindre tjänster i den brottsliga verksamheten eller att de själva erbjuder sig att utföra t.ex. våldsdåd för att uppnå status i den kriminella miljön. De riskfaktorer som enligt forskningen är centrala för att barn och unga ska involveras i allvarlig kriminalitet är bl.a. en ofullständig skolgång, narkotikabruk, tidig debut i brottslighet och svårigheter i relationen mellan barnet och andra barn eller inom familjen. Samtidigt utgör exempelvis en fullgjord skolgång och tidigt stöd till familjer som har behov av det tydliga skyddsfaktorer.

Våld i barns och ungas nära relationer

Även när det gäller detta fokusområde saknas i stor utsträckning data när det gäller barn under 15 år och beredningens problembild avser barn och unga som är äldre än 15 år. Den visar att andelen som utsätts för våld i en nära relation genomgående är högre bland flickor och unga kvinnor än bland pojkar och unga män, oavsett om det rör sig om psykiskt våld eller fysiskt våld. Detsamma gäller i fråga om erfarenheter av hedersnormer. För många unga finns en osäkerhet om vad som kan uppfattas som sunt i en nära relation och när ett beteende passerar gränsen till att vara en brottslig handling. Denna osäkerhet gör att den som utsätts inte alltid berättar om våldet och att omgivningen får svårare att upptäcka när våldsutsatta har ett behov av stöd och vägledning. Forskning visar även att våld i barns och ungas nära relationer ofta bidrar till ökad psykisk ohälsa och olika fysiska men, på både kort och lång sikt. Det finns flera särdrag i det våld som utövas i barns och ungas nära relationer. Den digitala arenan

är t.ex. en naturlig del av barns och ungas tillvaro, en arena som kan utnyttjas för att utöva våld och kontroll eller övervaka en partner. Även på internet är utsattheten för kränkningar och hot samt sexuella trakasserier större bland flickor och unga kvinnor än bland pojkar och unga män.

Trygghetsberedningens bedömningar och förslag

Bedömningar gällande båda fokusområdena

Delbetänkandet rör två stora och viktiga kriminalpolitiska utmaningar. I beredningens arbete har en mängd iakttagelser gjorts gällande båda dessa områden. Utifrån dessa och mot bakgrund av Trygghetsberedningens uppdrag att bistå regeringen med underlag för en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik presenterar beredningen ett antal bedömningar. Bedömningarna är avsedda att utgöra inspel till och vägledning för regeringens fortsatta arbete med de båda fokusområdena. Bedömningarna har samlats under fyra teman.

Under temat *nationell styrning* konstaterar beredningen att den nationella styrningen spelar stor roll när det gäller att skapa förutsättningar för de många berörda aktörernas arbete inom de två fokusområdena. Beredningens utredning visar att arbetet med barns och ungas brottslighet och utsatthet för brott innehåller flera särdrag som inte beaktas tillräckligt i berörda aktörers arbete. Beredningen bedömer därför att barn och unga bör uppmärksammas i större utsträckning i det brottsförebyggande arbetet på nationell nivå. Att detta sker är något som regeringen bör ta ansvar för. Många barn och unga har erfarenheter av utsatthet för brott i skolmiljön. Skolan är även på andra sätt en central aktör i arbetet för att tidigt upptäcka barn i riskzon och vidta adekvata åtgärder. I beredningens arbete har det framkommit önskemål om att skolan ska ta ett större ansvar när det gäller att förebygga brott och hantera utsatthet för brott men även farhågor för att ett sådant ansvar skulle kunna gå ut över skolans pedagogiska grunduppdrag, som också är av stor vikt ur ett brottsförebyggande perspektiv. Enligt beredningen är det mot denna bakgrund angeläget att tydliggöra vilken roll skolan ska ha i det brottsförebyggande arbetet.

Gällande samhällets förmåga att u*pptäcka barn i riskzon i ett tidigt skede* bedömer beredningen att verksamheter som möter barn och

unga behöver ha kunskap om risk- och skyddsfaktorer, rutiner för att tidigt fånga upp de som befinner sig i riskzon samt kunskap om hur de kan ges stöd. Systemet med orosanmälningar är av stor vikt både när det gäller att förebygga brott bland barn och unga och hjälpa dem som blivit utsatta för brott. Det behöver säkerställas att systemet fungerar ändamålsenligt och att socialtjänsten har de förutsättningar som behövs för att hantera anmälningar som görs samt vidta adekvata åtgärder.

Det tredje temat rör *stödinsatser till barn och unga i riskzon och samverkan i detta arbete*. Här gör beredningen bedömningen att samhällets förmåga att nå ut till barn och familjer med en högre risknivå än andra behöver bli bättre samt att insatser till barn i riskzon behöver sättas in i lägre åldrar och i ett tidigare skede än i dag. Exempelvis kan det handla om att tillgodose behov som uppmärksammas vid besök hos barnavårdscentraler och öppna förskolor. Det kan också gälla att i skolan och förskolan agera tidigt när det kan befaras att elever inte kommer att klara utbildningsmålen. Trygghetsberedningen anser vidare att det behöver finnas tydliga strukturer för samverkan mellan de centrala aktörerna samt resurser och organisatoriska förutsättningar, som håller över tid, för att den samverkan som behövs på lokal nivå ska fungera tillfredställande. Även insatser inom ramen för sådana samverkansstrukturer behöver vidtas i ett tidigt skede. Beredningen konstaterar också att möjligheten att dela information mellan samverkansparter är viktig för ett effektivt arbete.

Därutöver gör Trygghetsberedningen ett antal bedömningar när det gäller *behovet av kunskapsutveckling, uppföljning och utvärdering*. Beredningen ser ett stort behov av ytterligare kunskap rörande de områden som delbetänkandet behandlar. Det gäller bl.a. kunskap om brottslighetens omfattning, utveckling och karaktär samt om hur den kan förebyggas. Enligt beredningen behövs också mer utvärdering av det lokala brottsförebyggande arbetet som berör barn och unga för att öka kunskapen om vilka insatser som fungerar. Även kunskapen om vilka samhällsekonomiska vinster som brottsförebyggande åtgärder och tidiga insatser kan leda till behöver utvecklas. Slutligen anser beredningen att nationella satsningar inom andra områden än det kriminalpolitiska i högre grad bör analyseras och följas upp utifrån möjliga respektive faktiska konsekvenser för brottsligheten.

Förslag gällande våld i barns och ungas nära relationer

Fokusområdet våld i barns och ungas nära relationer är ett förhållandevis nytt kunskapsområde. Det är enligt Trygghetsberedningen viktigt att uppmärksamma fler på, och sprida kunskap om, det våld som sker i barns och ungas nära relationer. Det är också angeläget att kunskapen på området utvecklas och fördjupas. Mot denna bakgrund föreslår Trygghetsberedningen att en *lämplig myndighet ska få i uppdrag att sprida kunskap om våld i barns och ungas nära relationer* i syfte att uppmärksamma fler på det våld som sker i barns och ungas nära relationer samt sprida information till utsatta om vilket stöd som finns.

Beredningen föreslår vidare att regeringen ger ett *uppdrag till Socialstyrelsen att kartlägga vilka insatser som kommuner erbjuder de som utsatts för våld i barns och ungas nära relationer*. Kartläggningen ska även omfatta vilka insatser som erbjuds unga våldsutövare. Eftersom kunskapen behöver öka inte bara i samhället i stort utan också hos dem som möter barn och unga som har utsatts eller kan utsättas för detta våld föreslås även att Socialstyrelsen ska ta fram ett kunskapsunderlag för berörda yrkesverksamma i kommuner och regioner.

En nationell kraftsamling för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet

Enligt Trygghetsberedningens uppfattning är det inte acceptabelt att barn och unga växer upp i miljöer där skjutningar och gängkriminalitet tillhör vardagen, små barn dras in i brottslig verksamhet och gängkriminalitet kan framstå som ett attraktivt yrkesval för unga människor. Gängkriminaliteten påverkar inte bara de närmast berörda utan hela samhället. Den måste bekämpas med alla till buds stående medel. Beredningen gör bedömningen att insatserna för att förebygga att barn och unga involveras i kriminella gäng nu behöver intensifieras och effektiviseras. Extraordinära åtgärder är påkallade och *en nationell kraftsamling bör genomföras*. Den bör i första hand ta sikte på situationen i kommuner med områden som Polismyndigheten identifierat som särskilt utsatta. Även om arbetet framför allt behöver bedrivas på lokal nivå bör staten ta ett tydligare ansvar för detta.

Det statliga ansvaret bör innefatta att identifiera vilken typ av åtgärder som är viktigast att prioritera samt säkerställa att dessa blir vidtagna. Detta kan åstadkommas genom en tydlig inriktning för arbetet, ett träffsäkert, samordnat och strukturerat stöd till lokal nivå samt en kontinuerlig uppföljning av arbetet. För att arbetet ska vara effektivt krävs också att det är helhetsinriktat, kunskapsbaserat och långsiktigt. Därtill behöver tillräckliga resurser avsättas. Att säkerställa detta är också viktiga delar i det statliga ansvarstagandet.

Trygghetsberedningen föreslår mot denna bakgrund att regeringen i ett inriktningsdokument tydliggör vilka områden som är mest angelägna att arbeta med för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Dokumentet ska ses som uttryck för en miniminivå och kunna användas som en vägledning för prioritering och uppföljning. De insatsområden som beredningen identifierat som centrala och som bör ingå i ett sådant inriktningsdokument är:

- Stöd till föräldrar
- Förskola
- Fullgjord skolgång
- Meningsfull fritid
- Maskulinitetsnormer
- Förmåga att tidigt identifiera barn och unga i riskzonen samt att vidta effektiva åtgärder för att förhindra en negativ utveckling
- Strukturer för samverkan kring barn och unga i riskzonen
- Stöd till brottsoffer.

Vidare föreslår Trygghetsberedningen att en särskild organisation ska tillsättas för att, med utgångspunkt i inriktningsdokumentet, stötta genomförandet av kraftsamlingen. Organisationen ska särskilt säkerställa att de aktuella kommunerna har tillgång till nödvändigt stöd och förutsättningar i övrigt för arbetet med de prioriterade insatsområdena. Om organisationen, i dialog med kommunerna och andra inblandade aktörer, identifierar behov av stöd som inte redan är tillgodosedda ska förslag på åtgärder tas fram. Det kan handla om nationellt stöd i olika former och med olika tidsperspektiv. Ett innovativt arbetssätt ska tillämpas. Även undanröjande av hinder för ett

effektivt arbete kan vara aktuellt. Avsikten är emellertid inte att organisationen själv ska utföra operativa stödinsatser. Organisationen ska vidare verka för att arbetet, framför allt på nationell nivå, är samordnat så att onödiga glapp, överlappningar eller konflikter undviks samt att det arbete som bedrivs inom ramen för kraftsamlingen utgår från bästa tillgängliga kunskap. Åtgärder ska vidtas för att komma till rätta med eventuella kunskapsluckor. Arbetet med kraftsamlingen ska följas upp kontinuerligt och utifrån det ska eventuella behov av ytterligare åtgärder identifieras.

Organisationen bör ha formen av en kommitté. Den ska arbeta nära berörda beslutsfattare på nationell och lokal nivå samt i samverkan med aktuella kommuner, myndigheter och andra relevanta aktörer. Barn och unga ska få komma till tals i arbetet och ett erfarenhetsutbyte ska ske med övriga nordiska länder. För att säkerställa den breda politiska förankring som ett långsiktigt arbete kräver ska arbetet bedrivas i kontinuerlig dialog med en parlamentariskt sammansatt referensgrupp. Kommittén ska verka för ett långsiktigt arbete men vara tillfälligt inrättad. Utgångspunkten är att arbetet ska bedrivas i ordinarie strukturer.

Kraftsamlingen behöver ta tillvara och förhållas till det omfattande arbete som redan bedrivs inom områden som den berör. Det gäller inte minst det utvecklingsarbete som pågår för att skapa förutsättningar för ett systematiskt och lokalt förankrat brottsförebyggande arbete i hela Sverige. Men det är också viktigt att pågående arbete inte blir ett hinder eller skapar begränsningar när det gäller att ta itu med de allvarliga och akuta problem som beredningen identifierat kopplat till risken för att barn och unga ska dras in i gängkriminalitet.

Beredningen föreslår slutligen att regeringen låter utreda hur arbetet med kraftsamlingen kan kompletteras med ett system för lokala överenskommelser som tydliggör kommunernas respektive statens åtaganden samt ett system för ekonomiskt stöd från staten kopplat till de kommunala åtagandena.

1 Trygghetsberedningens uppdrag och utgångspunkter

1.1 Trygghetsberedningens uppdrag

Den 26 mars 2020 fattade regeringen beslut om att inrätta en parlamentariskt sammansatt kommitté som har antagit namnet Trygghetsberedningen. Beslutet att sammankalla en trygghetsberedning ingår som en av de åtgärder mot gängkriminalitet och annan grov brottslighet som regeringen presenterade i sitt s.k. 34-punktsprogram den 21 september 2019. Trygghetsberedningens uppdrag är dock bredare än att enbart omfatta gängkriminaliteten.

Uppdraget är att ta fram underlag till utformningen av en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik som ska bidra till att uppfylla de kriminalpolitiska målen att minska brottsligheten och öka människors trygghet.[1] Målet är att de kriminalpolitiska insatser som genomförs ska bli mer kunskapsbaserade och i högre grad långsiktigt förankrade över partigränserna.

Uppdraget sträcker sig över perioden 2020–2024. Redovisningen sker i form av årliga delredovisningar 2021–2023 och en slutredovisning i oktober 2024. Trygghetsberedningen ska

- identifiera de viktigaste kriminalpolitiska utmaningarna som samhället står inför nu och under de närmaste åren,
- analysera och bedöma vilken förmåga som finns hos rättsväsendet och andra berörda aktörer för att möta dessa utmaningar på såväl det brottsförebyggande som brottsbekämpande området,
- bedöma i vilken grad det finns förmåga hos berörda aktörer i samhället att ge relevant stöd och skydd för brottsutsatta,

[1] Kommittédirektiven framgår i sin helhet i bilaga 1–4.

- överväga på vilket sätt forskning och innovation i högre grad kan knytas till det praktiska arbetet med att förebygga och utreda brott, samt
- bedöma övergripande frågor om kompetensbehov hos Polismyndigheten och andra brottsbekämpande myndigheter.

Den 27 oktober 2021 lämnade Trygghetsberedningen ett första delbetänkande, Vägar till ett tryggare samhälle. I delbetänkandet beskrivs bl.a. de kriminalpolitiska utmaningar beredningen identifierat såväl på kort som på längre sikt.[2] Utmaningarna avser såväl specifika brottstyper som frågor som hör samman med en bredare samhällsutveckling. Trygghetsberedningen lämnade också en rad förslag i syfte att öka och tillgängliggöra relevant kunskap på brottsofferområdet.

1.2 Utgångspunkter för betänkandet

Trygghetsberedningens uppdrag är komplicerat. De kriminalpolitiska utmaningarna hör till de mest angelägna och samtidigt de mest komplexa att hantera i dagens samhälle. De senaste årens samhällsutveckling har medfört omfattande utmaningar inom det brottsförebyggande och brottsbekämpande området. Med utgångspunkt i Trygghetsberedningens uppdrag beskrevs i det första betänkandet en rad kriminalpolitiska utmaningar som samhället står inför nu och under de närmaste åren.

Trygghetsberedningen har i detta delbetänkande valt två områden kopplat till dessa utmaningar som beredningen anser särskilt angelägna att fokusera närmare på. Det ena fokusområdet rör samhällets förmåga att förebygga barns och ungas delaktighet i brott. Mer specifikt hanteras den oroande utveckling där allt yngre personer involveras i gängkriminalitet. Det andra fokusområdet rör mäns våld mot kvinnor. Bland annat eftersom det finns en uppenbar risk att barn och unga som utövar våld i sina nära relationer tar med sig beteendet även i vuxen ålder har beredningen valt att fokusera på samhällets förmåga att förebygga våld i barns och ungas nära relationer.

En rad åtgärder har vidtagits för att komma till rätta med den allvarliga påverkan som brottslighet kopplad till gängkriminalitet har

[2] *Vägar till ett tryggare samhälle*, SOU 2021:85.

på otrygghet och säkerhet i vårt samhälle. Bland annat har flera utredningar på rättsväsendets område haft i uppdrag att föreslå åtgärder.[3] En rad straffskärpningar har genomförts men också lagändringar som förväntas ge rättsväsendet moderniserade och mer effektiva brottsutredande verktyg. Även åtgärder som avser barn som misstänks för brott, men som ännu inte uppnått straffmyndighetsåldern, har utretts.[4] Fokus har inte sällan varit på brottsbekämpande åtgärder och på personer som redan är en del av kriminella grupperingar och som begår allvarlig brottslighet inom ramen för dessa. Enligt Trygghetsberedningen finns behov av ett ökat fokus på det tidiga förebyggande arbetet som syftar till att nå barn redan innan de börjar begå brott. Beredningen uppmärksammar därför i detta delbetänkande arbetet för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet.

Även i arbetet med att förebygga mäns våld mot kvinnor och att skydda dem som utsätts vidtas åtgärder löpande för att våldet ska upphöra. Straffen för våld och andra kränkningar i nära relationer har skärpts och lagändringar har genomförts för att bl.a. tydliggöra att sex ska vara frivilligt.[5] De brottsbekämpande myndigheterna har fått olika typer av förstärkningar och satsningar görs kontinuerligt. Detta gäller även området hedersrelaterat våld och förtryck. Det saknas dock fortfarande i stor utsträckning kunskap om våld i barns och ungas nära relationer. Det saknas också tillräcklig kunskap om hur tidiga förebyggande insatser kan bidra till att bekämpa och förhindra denna typ av våld.[6] Dessa frågor berörs också i delbetänkandet.

Delbetänkandets fokusområden är omfattande och komplexa. De berör många olika samhällsfrågor, aktörers verksamheter och kunskapsområden. Vissa avgränsningar har därför varit nödvändiga. Till exempel har tidsbegränsningar och andra förutsättningar för beredningens arbete inneburit att det inte varit möjligt att göra heltäckande beskrivningar vare sig av det faktiska läget eller av kunskapsläget. Beskrivningarna ska snarare ses som exempel på hur det ser ut, vad som görs och vad forskningen säger.

Enligt direktiven ska beredningen inte bara uppehålla sig vid de kriminalpolitiska utmaningarna utan också bedöma vilken förmåga som finns hos rättsväsendet och andra berörda aktörer för att möta dessa utmaningar. Särskilt fokus ägnas därför åt att identifiera de vik-

[3] Se t.ex. *Skärpta straff för brott i kriminella nätverk*, SOU 2021:68.
[4] T.ex. *Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott*, SOU 2022:1.
[5] Prop. 2017/18:177, *En ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet*.
[6] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer.*

tigaste utgångspunkterna för det förebyggande arbetet som berör barn och unga, beskriva problembilden kring dessa kriminalpolitiska utmaningar samt att mot den bakgrunden analysera och bedöma förmågan hos berörda aktörer att möta de aktuella utmaningarna.

Samverkan identifieras ofta som en central framgångsfaktor i kampen mot brottsligheten, inte minst i det förebyggande arbetet. Beredningens uppdrag och arbete kan ses som en samverkan på central beslutsfattarnivå. En sådan samverkan har inte bara fördelen av att skapa bästa möjliga förutsättningar för andra aktörers arbete utan har också ett mycket stort symbolvärde. Mot denna bakgrund, och utifrån uppdraget att bidra till en mer kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik, är beredningens ambition att i detta delbetänkande dels presentera ett antal gemensamma bedömningar som kan ligga till grund för regeringens fortsatta arbete inom de två fokusområden som behandlas, dels lämna konkreta förslag på några särskilt angelägna åtgärder.

Inom de områden som delbetänkandet behandlar förekommer ett stort antal begrepp som används med delvis olika betydelse i olika sammanhang. Nedan uppmärksammas vissa begrepp som återkommer i betänkandet. Delbetänkandet har fokus på förebyggande arbete och tidiga insatser som riktas till barn. Med begreppet tidiga insatser avser beredningen dels insatser tidigt i en process, dels insatser som erbjuds tidigt i barnets liv eller som riktas till föräldrarna redan innan födseln. Begreppet barn och unga används genomgående och avser i första hand barn under 15 år. Eftersom det i stor utsträckning saknas underlag avseende gruppen barn under 15 år som beskriver omfattningen av gruppens deltagande i kriminella nätverk, omfattar den beskrivning av problembilden som görs även barn i åldern 15–18 år. Detsamma gäller för de delar av betänkandet som beskriver våld i barns och ungas nära relationer. Med barn i riskzon avser beredningen framför allt barn som på grund av utsatthet för ett flertal riskfaktorer och brist på skyddsfaktorer riskerar att utveckla ett kriminellt beteende. Eftersom beredningen har ett kriminalpolitiskt fokus används Polismyndighetens begrepp utsatta områden respektive särskilt utsatta områden.[7] Begreppen gäng och kriminella nätverk används omväxlande och med dem avses i första hand stadsdels- och förortsbaserade gäng eller lokala kriminella nätverk där unga involveras i kriminalitet som en följd av att de bor i ett visst område och befinner sig i en miljö

[7] Polismyndigheten, (2021), *Lägesbild över utsatta områden – Regeringsuppdrag 2021*.

med kriminellt aktiva personer i närheten där äldre kriminella kan fungerar som förebilder för yngre personer. Med våld i barns och ungas nära relationer avses våld som utövas inom ramen för en partnerrelation. Relationen behöver inte nödvändigtvis innebära att de två inblandade parterna har satt en etikett på relationen och förmedlat till omgivningen att de är tillsammans, utan relationen kan även vara av mer flyktig karaktär. I betänkandet hänvisas till en mängd rapporter och andra publikationer. Då används de begrepp som används i respektive rapport eller publikation.

1.3 Perspektiv som är centrala i betänkandet

Enligt Trygghetsberedningen är tidiga förebyggande insatser som syftar till att nå barn redan innan de begår brott angelägna för att förhindra att barn involveras i kriminalitet. Detta gäller oavsett vilken brottslighet det handlar om. Detta delbetänkande har därför främst fokus på tidiga insatser riktade till barn och unga. Även åtgärder som syftar till att så tidigt som möjligt påverka barn att lämna en brottsaktiv bana är angelägna men behandlas inte närmare i betänkandet.

Trygghetsberedningen har genomgående haft ambitionen att sätta barnet i centrum. Detta har bl.a. haft betydelse för urvalet av de aktörer som uppmärksammas i betänkandet. Beredningen lyfter i betänkandet även fram barns egna erfarenheter av utsatthet för brott och otrygghet i form av citat.

Vid sidan av ålder är kön den faktor som har starkast belagd koppling till våld och kriminalitet. När det gäller barn och unga som är involverade i kriminalitet är det fler pojkar och unga män än flickor och unga kvinnor som begår brott. I de fall brottet riktar sig mot en annan person gäller det oavsett brottsoffrets kön. Andelen flickor och unga kvinnor som misstänks för våldsbrott har emellertid ökat de senaste åren, exempelvis när det gäller ungdomsrån.[8] Även brottslighetens karaktär skiljer sig åt mellan pojkar och flickor. Med tanke på de skillnader som finns är det angeläget att i det tidiga brottsförebyggande arbetet beakta ett jämställdhetsperspektiv i syfte att belysa frågorna ur både flickors och pojkars perspektiv.

Liksom i beredningens första betänkande beaktas i detta delbetänkande ett brottsofferperspektiv. Att den som utsatts för brott

[8] Brå, (2021), *Ungdomsrån – En kartläggning av nuläge och utveckling*.

ges stöd och skydd i ett tidigt skede minskar risken för att utsättas för brott igen. Forskning visar att den som varit utsatt för brott löper risk att själv utveckla ett brottsligt beteende. Det är även så att unga generellt sett är mer brottsutsatta än vuxna. Givet bl.a. dessa omständigheter anser beredningen att ett brottsofferperspektiv är särskilt angeläget i ett sammanhang där barn och unga står i fokus. Det kan noteras att stöd till brottsutsatta ingår som en del av samtliga förslag som Trygghetsberedningen lämnar.

1.4 Arbetsformer

Trygghetsberedningen har under arbetet med delbetänkandet hållit sju sammanträden med ledamöter och sakkunniga, varav ett genomförts som internat med två dagars sammanträde. Till flera av beredningens sammanträden har representanter från myndigheter och andra verksamheter med särskild kunskap och erfarenhet från områden som behandlats vid sammanträdena bjudits in.

Vid beredningens sammanträde i mars 2022 hölls en forskardialog på temat samhällets förmåga att förebygga brott genom tidiga insatser. Till sammanträdet hade sju forskare från olika institutioner vid fem universitet bjudits in. Beredningens ledamöter fick vid sammanträdet tillfälle att ta del av aktuell forskning och tillsammans med forskarna reflektera över frågor relaterade till förebyggande arbete.

Trygghetsberedningens kansli har i arbetet med betänkandet fört dialog med representanter för myndigheter, forskare och civilsamhällesaktörer. En hearing har hållits med representanter för ett antal civilsamhällesorganisationer på temat utmaningar och framgångsfaktorer i det brottsförebyggande arbetet riktat till barn och unga som riskerar att involveras i gängkriminalitet. Trygghetsberedningens ordförande har också tillsammans med kansliet besökt Malmö och där bl.a. träffat representanter för socialtjänst, kommunpolis och civilsamhälle. Beredningen har även deltagit vid en rad konferenser med relevans för betänkandets fokusområden.

För en sammanställning av beredningens externa kontakter, se bilaga 5.

1.5 Betänkandets disposition

Som en allmän bakgrund ges i delbetänkandets kapitel 2 en beskrivning av brottsförebyggande arbete som berör barn och unga. Särskilt behandlas en rad utgångspunkter som är relevanta i detta arbete samt ett antal förmågor som beredningen anser viktiga för att aktörer runt barnet ska kunna upptäcka barn i riskzon, ge insatser men även samverka med varandra och bidra till kunskapsutvecklingen. I kapitel 3 och 4 ges en närmare beskrivning av problembilden gällande respektive fokusområde. Därefter görs i kapitel 5 och 6 en genomgång av centrala aktörers förmåga att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet, respektive förmåga att förebygga våld i barns och ungas nära relationer. Denna genomgång utgår från de förmågor som identifierats i kapitel 2 och kompletteras med en lägesbild av hur den nationella, regionala och lokala styrningen ser ut på dessa områden. För att få en bild av samt inspireras av andras arbete ges i kapitel 7 exempel på hur andra nordiska länder har hanterat olika frågor som behandlas i delbetänkandet.

I kapitel 8 redovisar Trygghetsberedningen sina bedömningar och förslag. Först behandlas övergripande bedömningar som är gemensamma för båda fokusområdena samt vissa förslag gällande området våld i barns och ungas nära relationer. Sedan behandlas förslaget om den nationella kraftsamling som beredningen anser är nödvändig för att intensifiera och effektivisera samhällets insatser för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet. Avslutningsvis innehåller kapitel 9 en konsekvensanalys avseende de förslag som Trygghetsberedningen presenterar.

2 Brottsförebyggande arbete med fokus på barn och unga

Det brottsförebyggande arbetet kräver insatser på alla samhällsnivåer och av flera aktörer, även av dem som i dag inte deltar aktivt i arbetet. I dag pågår arbete med att effektivisera det brottsförebyggande arbetet. De resurser som satsas behöver ge så stor effekt som möjligt i förhållande till målet att minska brottsligheten och öka människors trygghet.

I Brås senaste nulägesrapport från 2022 om det brottsförebyggande arbetet i Sverige gör myndigheten bedömningen att det brottsförebyggande arbetet i allt större utsträckning lyfts fram på samtliga nivåer – lokalt, regionalt och nationellt.[1] Enligt Brå fortsatte och fördjupades under 2021 flera nationella satsningar för att förstärka det brottsförebyggande arbetet bl.a. inom gängrelaterad brottslighet och mäns våld mot kvinnor. Förslaget om att införa en ny lag om kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete är enligt Brå en viktig ambitionshöjning för det kunskapsbaserade brottsförebyggande arbetet, men också en utmaning för de kommuner som saknar förutsättningar för det kunskapsbaserade arbetssättet.

Detta kapitel anger några av de viktigaste utgångspunkterna för det brottsförebyggande arbetet avseende barn och unga och belyser även övergripande de förutsättningar och förmågor som enligt forskningen, granskningar och utredningar är viktiga för att uppnå ett effektivt brottsförebyggande arbete när det gäller att förebygga barns och ungas involvering i kriminella nätverk och våld i barns och ungas nära relationer. De förutsättningar och förmågor som beskrivs i detta kapitel är bl.a. förmågan att tidigt upptäcka ett riskbeteende, förmågan att sätta in tidiga, träffsäkra och samordnade insatser, förmågan att samverka med andra berörda aktörer samt förmågan att följa upp och

[1] Brå, (2022), *Det brottsförebyggande arbetet i Sverige – Nuläge och utvecklingsbehov 2021*.

utvärdera insatsers effekter ur ett brottsförebyggande perspektiv. Dessa förmågor ligger även till grund för den genomgång av olika aktörers förmåga att bidra till det brottsförebyggande arbetet som görs i kapitel 5 och 6.

2.1 Utgångspunkter för brottsförebyggande arbete med fokus på barn och unga

Brottsförebyggande arbete i allmänhet syftar till att förhindra att människor begår brott genom att försöka påverka antingen vissa omständigheter i en situation eller plats där brott riskerar att ske eller vissa personers benägenhet (motivation) att begå brott, situationell respektive social prevention. Förebyggande insatser kan sättas in mot enskilda individer och mot olika grupper för att motverka riskfaktorer och främja skyddsfaktorer, se avsnitt 2.2.1. Arbetet berör flera politikområden och behöver inbegripa flera aktörer på nationell, regional och lokal nivå. Regeringen har i det brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott beskrivit hur ett brett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete bör bedrivas.[2] I direktiven till Trygghetsberedningen anges att programmets målsättningar ska vara en utgångspunkt för beredningens överväganden samt att beredningen bör beakta de insatser av socialpreventiv karaktär som presenterades i rapporten Tillsammans mot brott – prioriterade områden.[3] I rapporten beskrivs bl.a. att det finns behov av fler olika åtgärder inom ramen för det brottsförebyggande arbetet.

Det finns flera utgångspunkter som är viktiga att beakta när det gäller det brottsförebyggande arbetet i stort. Trygghetsberedningen vill dock gärna belysa några centrala utgångspunkter som är särskilt viktiga i det brottsförebyggande arbetet som riktar sig till barn. De utgångspunkter som beskrivs nedan härrör delvis från det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott. Trygghetsberedningen lyfter fram några av dessa då de är aktuella för de två områden som är i fokus för detta delbetänkande. Förutom barns grundläggande rättigheter är en av utgångspunkterna att större fokus behöver läggas på tidiga insatser i det brottsförebyggande arbetet. Det är viktigt att dessa tidiga insatser är träffsäkra och samordnade vilket ställer

[2] Justitiedepartementet, *Tillsammans mot brott. Ett nationellt brottsförebyggande program*. Regeringens skrivelse 2016/17:126.
[3] Justitiedepartementet, (2017), *Tillsammans mot brott – prioriterade områden*.

krav på att aktörerna samverkar och arbetar kunskapsbaserat. Ytterligare en utgångspunkt är att många aktörer behöver involveras i det brottsförebyggande arbetet. Det brottsförebyggande arbetet behöver genomsyras av ett kunskapsbaserat angreppsätt där uppföljning utgör en särskilt viktig komponent. Till sist behöver arbetet inkludera både ett förövar- och brottsofferperspektiv.

2.1.1 Barns rättigheter

Barns grundläggande rättigheter beskrivs bl.a. i föräldrabalken och i barnkonventionen.[4] Enligt föräldrabalken har barn rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Barn ska behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling.[5] De rättigheter som barn har enligt barnkonventionen är en del av de mänskliga rättigheter som under lång tid fastställts genom olika internationella överenskommelser.[6] Syftet med konventionen är att stärka barnets rättigheter genom att tydliggöra att barn är rättighetsbärare. Rättigheterna i barnkonventionen handlar bl.a. om rätt till utbildning, rätt till bästa uppnåeliga hälsa, rätt till skäliga levnadsvillkor, rätt till delaktighet och rätt till skydd mot våld. Varje barn har också rätt att växa upp under förhållanden som främjar barnets möjligheter att nå sin fulla potential.[7] Sedan den 1 januari 2020 gäller artiklarna 1–42 i barnkonventionen som svensk lag. Det innebär bl.a. ett förtydligande av att alla som tillämpar bestämmelser i svenska lagar ska tolka dessa i förhållande till barnkonventionen.[8] Barnkonventionen innehåller fyra grundläggande principer som är styrande för tolkningen av övriga artiklar, som dessutom har en egen självständig betydelse. Dessa är, förbud mot diskriminering (artikel 2), barnets bästa (artikel 3), barnets rätt till liv och utveckling (artikel 6) och barnets rätt att uttrycka sina åsikter (artikel 12).

Staten, regionerna och kommunerna ska säkerställa de rättigheter barnet har enligt konventionen. Även privata aktörer som utför tjänster åt staten som berör barn är skyldiga att följa konventionen. Det

[4] FN:s konvention om barnets rättigheter.
[5] 6 kap. 1 § föräldrabalken.
[6] Prop. 2017/18:186, *Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter*, s. 59.
[7] Barnombudsmannen, (2018), *Utanförskap, våld och kärlek till orten*.
[8] Se prop. 2017/18:186, *Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter*, s. 1.

gäller exempelvis fristående skolor och sjukvårdsinrättningar. Ideella organisationer är inte juridiskt sett direkt bundna att följa barnkonventionen. Däremot kan staten, kommuner eller regioner sätta upp kriterier för t.ex. bidrag till verksamheten eller tillgång till lokaler. FN:s barnrättskommitté betonar även att det i många fall bara är barnen själva som kan berätta om deras rättigheter erkänns och förverkligas fullt ut.[9]

2.1.2 Tidiga, träffsäkra och samordnade insatser

Eftersom den lokala problembilden kan se olika ut är det viktigt med en bred repertoar av arbetssätt och möjliga åtgärder samt att berörda aktörer har kunskap om vilka insatser som är verksamma och kan sättas in. Det brottsförebyggande arbetet delas ofta in i social och situationell prevention. Social prevention inkluderar åtgärder som syftar till att minska benägenheten hos individer att begå brott. Insatser kan handla om alltifrån våldsförebyggande program i skolmiljö riktade till alla barn till riktade insatser mot särskilda riskgrupper eller enskilda individer som löper större risk än andra att begå eller fortsätta begå brott.[10] Situationell prevention är åtgärder för att påverka omständigheterna i situationen eller på platsen där brott uppstår. Här har platsen, den fysiska miljön eller andra aspekter av situationen betydelse för att minska risken att brott uppkommer. Det kan i praktiken röra sig om en ökad närvaro av poliser eller andra vuxna där barn befinner sig, övervakningskameror eller andra åtgärder för att öka risken för upptäckt eller minska brottsobjektets tillgänglighet.

Insatser inom framför allt den sociala preventionen brukar även särskiljas avseende vilken målgrupp som berörs. Universella insatser riktas mot en större grupp personer, oavsett vilken risknivå dessa har, t.ex. alla barn eller alla föräldrar.[11] Selektiva insatser riktas mot personer eller en grupp som mot bakgrund av kända riskfaktorer har en högre risk för att utveckla kriminella beteendemönster. Indikerande insatser riktas mot enskilda personer som redan uppvisat ett problembeteende.

[9] FN:s barnrättskommitté, Allmän kommentar nr 5, Allmänna åtgärder för genomförandet av konventionen om barnets rättigheter, 2003, punkt 50.
[10] Justitiedepartementet, *Tillsammans mot brott. Ett nationellt brottsförebyggande program*. Regeringens skrivelse 2016/17:126.
[11] Brå, (2009), *Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka kriminell utveckling*.

I det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott lyfts tidiga insatser riktade mot barn och unga i riskzon fram som en viktig del av det brottsförebyggande arbetet.[12] Barns villkor under de första levnadsåren har en stor betydelse för hur deras liv kommer att se ut. Beteenden och attityder som formas tidigt präglar en människa under hela livet. Om barn och unga med kända riskfaktorer tidigt får stöd kan risken för en negativ utveckling mot kriminalitet minska. Detta bekräftas av de experter och forskare som Trygghetsberedningen har fört samtal med. Forskning visar vidare att användningen av insatser som baseras på principerna om risk, behov och mottaglighet ökar sannolikheten för att insatserna ska vara effektiva.[13] Med tidiga insatser avses i regel insatser som sker tidigt i barnets liv för att förebygga en negativ utveckling samt insatser som sätts in i ett tidigt skede när en sådan utveckling redan har påbörjats.[14] Tidiga insatser avser därmed i huvudsak riktade insatser av både universell karaktär i exempelvis förskolan och grundskola till samtliga barn oavsett risknivå och selektiva insatser till grupper av barn med en större risk än andra att utvecklas i en negativ riktning. Det finns även en annan typ av tidiga insatser för barn som börjat begå brott. Det handlar om återfallsförebyggande insatser som sätts in tidigt efter det att barnet utvecklat ett brottsligt beteende.[15] Exempel på en sådan insats kan t.ex. vara SIG, som har utvecklats för att stötta barn och unga med hög risk för att begå brott att lämna en kriminell livsstil. I SIG samverkar bl.a. socialtjänst, polis och skola.[16]

Som konstateras i Trygghetsberedningens första delbetänkande är det en liten andel av de ungdomar som begår brott som senare också fortsätter med brottslighet. Att förhindra all ungdomsbrottslighet är en ambition som troligtvis är mycket svår eller omöjlig att realisera, men forskningen och olika utredningar pekar på att det inte bara är viktigt att insatser ges tidigt för att stävja brottslighet utan att insatserna också behöver vara träffsäkra.[17] Ett kunskapsbaserat arbets-

[12] Justitiedepartementet, *Tillsammans mot brott. Ett nationellt brottsförebyggande program*. Regeringens skrivelse 2016/17:126.
[13] Socialstyrelsen, (2021), *Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott.*
[14] Se t.ex. Brå, (2016), *Insatser mot brott och otrygghet i socialt utsatta områden*; *Uppdrag psykisk* hälsa, (2019), *Goda exempel på tidiga och förebyggande insatser till barn och unga*.
[15] Brå, (2016), *Insatser mot brott och otrygghet i socialt utsatta områden*, s. 76–80.
[16] Brå m.fl. (2022), *SIG: Samverkan i sociala insatsgrupper*.
[17] Se t.ex. *Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp*, SOU 2010:15; *Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott*, SOU 2022:1.

sätt bidrar till att insatserna ska kunna uppnå en högre grad av träffsäkerhet.

Vilka insatser som behövs i enskilda fall är givetvis beroende av barnets förutsättningar, behov och omständigheterna i övrigt. För att rätt insatser ska komma till stånd krävs att de verksamheter som berörs har förmåga att samordna sitt arbete. Socialtjänsten, de rättsvårdande myndigheterna och andra verksamheter har i detta arbete olika uppdrag och roller. Avseende exempelvis socialtjänsten finns i 3 kap. 5 § SoL en generell bestämmelse om samverkan. Av den framgår att socialnämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar. När det gäller barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt ska socialnämnden enligt 5 kap. 1 § SoL i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och unga får det skydd och stöd som de behöver. Socialnämnden ska vidare, enligt samma paragraf, i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs.

Socialstyrelsen har i samverkan med Polismyndigheten och i samråd med Skolverket tagit fram en samling med metoder som används för att förebygga normbrytande beteende och brott bland barn och unga i åldern 6–20 år. Stödet är till för alla som utvecklar, samordnar eller leder brottsförebyggande arbete. Fokus ligger i regel på att flera aktörer ska samverka i arbetet, exempelvis socialtjänst, skola, polis, hälso- och sjukvård samt andra kommunala aktörer eller civilsamhällesaktörer. Av de 24 metoder som kan riktas till barn i åldern 6–12 år ingår skolan som en samverkande aktör i 20.[18]

Socialstyrelsen har vidare under 2021 tagit fram ett kunskapsstöd med rekommendationer för socialtjänstens arbete rörande barn 6–17 år med hög risk för fortsatt normbrytande beteende.[19] Rekommendationerna, som baseras på ett omfattande vetenskapligt underlag, har tagits fram i samarbete med externa experter och sakkunniga från operativ verksamhet. Samtliga rekommendationer är starka och avser dels barn i åldern 6–11 år, dels i åldern 12–17 år. I fråga om den yngre åldersgruppen bör föräldraskapsstöd erbjudas, vilket enligt forskning kan motverka normbrytande beteende hos barnet genom en förbättrad relation mellan föräldrar och barn men också genom att stärka

[18] Uppgifter hämtade från Socialstyrelsens webbplats (den 30 mars 2022).
[19] Socialstyrelsen, (2021), *Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott.*

föräldrarnas förmåga att utöva tillsyn och uppsikt och utveckla uppfostringsstrategier. För den yngre åldersgruppen rekommenderas även färdighetsträningsprogram. Dessa program fokuserar på riskfaktorer såväl hos barnet som i familjen och i andra sociala kontexter, exempelvis i skolan. En helhetssyn kring de svårigheter som finns runt barnet är i sammanhanget viktigt för att vårdnadshavare och andra ska kunna involveras i insatsen. Trots att forskning visar att olika färdighetsträningsprogram minskar normbrytande beteende och kriminalitet hos barn jämfört med andra alternativ erbjuds detta inte så vitt känt i svensk socialtjänst, men däremot i Norge, Finland och Danmark.

2.1.3 Fler samhällsaktörer som är viktiga ur barnets perspektiv behöver bidra i det brottsförebyggande arbetet

Brottsförebyggande arbete bedrivs på alla nivåer i samhället och av flera aktörer, såväl i det offentliga som det privata. För vissa aktörer är brottsförebyggande arbete en integrerad del av den ordinarie verksamheten medan andra bidrar till arbetet vid sidan om sin kärnverksamhet. Rättsväsendets myndigheter har givetvis ett särskilt ansvar men när det handlar om insatser riktade till barn är det ofta andra aktörer som har en avgörande roll.

Runt barnet finns exempelvis vårdnadshavare, elevhälsa, skolpedagoger, representanter från civilsamhällets organisationer som t.ex. idrottsrörelsen och trossamfund samt andra vuxna aktörer som bidrar med ett socialt sammanhang som främjar en positiv utveckling och minskar risken för en negativ sådan. Att barn har en trygg och god skolgång, tillgång till en meningsfull fritid samt ett tryggt sammanhang i sin hemmiljö, är exempel på sådana skyddsfaktorer som aktörer runt barnet behöver tillgodose. Samtidigt behöver aktörer runt barnet kunna identifiera och uppmärksamma barn i behov av stöd samt samverka i de fall insatser ska ges. En viktig aspekt i fall där det behövs ett mer omfattande stöd är att föräldrar, skol- och fritidspersonal och andra berörda aktörer agerar samstämmigt för att förändra ett normbrytande beteende under uppväxten.[20] Även andra aktörer, t.ex. lokala näringsidkare, fastighetsägare och andra som finns i

[20] Socialstyrelsen, (2021), *Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott*.

lokalsamhället kan ha en betydelsefull roll och bidra i arbetet. Det är viktigt att också beakta de situationella insatser som kan vara angelägna i sammanhanget, t.ex. att polisen, fältarbetare eller andra vuxna finns på plats där barn befinner sig. Det kan också handla om att identifiera platser där brott ofta begås och öka kontroll och övervakning, exempelvis på vissa platser i skolan eller på internet.

Insatser i form av exempelvis föräldrastöd tillsammans med ett förebyggande arbete inom mödra- och barnhälsovård, förskola och skolans elevhälsa är betydelsefullt ur ett brottsförebyggande perspektiv.[21] Det kan t.ex. handla om att rikta stöd till föräldrar med egna riskfaktorer som påverkar deras möjligheter att ge barnet vägledning och stöd. På så sätt kan skyddsfaktorer stärkas och riskfaktorer motverkas. Dessa insatser ökar också möjligheterna att i ett tidigt skede upptäcka barn med olika svårigheter. Fler aktörer än de som är engagerade i dag har förmågan att dels upptäcka barn med behov av en insats, t.ex. på grund av utsatthet för våld, dels bidra med olika former av insatser.

2.1.4 Kunskapsbaserat arbetssätt

En viktig utgångspunkt och en förutsättning för ett effektivt brottsförebyggande arbete är att det är baserat på kunskap, det gäller även det förebyggande arbete som riktar sig till barn. Att öka kunskapen i det förebyggande arbetet är en av de övergripande målsättningarna med det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott.[22] Att åtgärder och insatser ska vara baserade på kunskap är centralt oavsett om arbetet sker på den nationella, regionala eller lokala nivån. Att arbeta kunskapsbaserat innebär enligt Brå att strukturerat och systematiskt inhämta kunskap, kartlägga och analysera problem och åtgärder. Det innebär även att insatser är riktade mot orsakerna till problemet, att insatser är baserade på erfarenheter kring vad som fungerar enligt forskning och praktik samt att de insatser som ges följs upp och utvärderas.[23] Det är också angeläget att de aktörer som bidrar i det brottsförebyggande arbetet riktat till barn har kunskap om hur deras verksamhet kan bidra till att förebygga brott och

[21] Brå, (2009), *Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka kriminell utveckling.*
[22] Justitiedepartementet, *Tillsammans mot brott. Ett nationellt brottsförebyggande program*. Regeringens skrivelse 2016/17:126.
[23] Brå, (2021), *Det brottsförebyggande arbetet i Sverige – Nuläge och utvecklingsbehov 2021.*

hur man arbetar kunskapsbaserat. Den personal som arbetar med eller berörs av brottsförebyggande frågor behöver ha tillräcklig kunskap och kompetens. Det handlar både om en grundläggande kompetensmässig basnivå och om vidareutbildning för redan yrkesaktiva.

Sedan lanseringen av det nationella brottsförebyggande programmet pågår arbetet för att säkerställa att det brottsförebyggande arbetet och de insatser som sker inom ramen för det arbetet är baserade på kunskap. I december 2020 lämnade regeringen en skrivelse till riksdagen med en redovisning av de åtgärder som vidtagits i enlighet med de strategiska målsättningarna i det nationella brottsförebyggande programmet.[24] Regeringen har också presenterat en lagrådsremiss med förslag till en ny lag om kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete.

Som nämnts inledningsvis finns fortfarande en rad utmaningar för att det kunskapsbaserade arbetssättet ska användas fullt ut. Trygghetsberedningen noterar att Brå i en av sina uppföljningar drar slutsatsen att det finns stora skillnader i hur hög grad arbetet är kunskapsbaserat, särskilt på den lokala nivån och att det sammantaget behövs större ansträngningar för att ta reda på vilken effekt insatser har på brottsligheten.[25] Aktörer skiljer sig åt på flera sätt vilket påverkar deras möjligheter att bidra i det brottsförebyggande arbetet. Det är ändå nödvändigt att respektive aktör utifrån sina förutsättningar gör det, inte minst för att barn ska få sina rättigheter tillgodosedda.

En av utmaningarna med att arbeta kunskapsbaserat är att det ofta finns ett begränsat underlag avseende vilka effekter olika brottsförebyggande metoder kan ha. Bristerna avseende kunskapsläget tydliggör vikten av att de åtgärder som ges följs upp och utvärderas. Detta för att en långsiktig kunskapsuppbyggnad och utveckling av enskilda metoder ska kunna komma till stånd.[26] Det kan konstateras att det fortfarande finns stora kunskapsluckor när det gäller det brottsförebyggande arbete som riktar sig till yngre målgrupper, exempelvis barn.

För att öka kunskapen om brottslighet har Vetenskapsrådet under 2021 fått i uppdrag att inrätta ett tioårigt nationellt forskningsprogram om brottslighet. Forskningsprogrammet ska tillföra ny kun-

[24] Justitiedepartementet, *Redovisning av åtgärder i enlighet med målsättningarna i det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott*. Regeringens skrivelse 2020/21:63.
[25] Brå, (2021), *Det brottsförebyggande arbetet i Sverige – Nuläge och utvecklingsbehov 2021*, s. 79–83.
[26] Justitiedepartementet (2017), *Tillsammans mot brott – prioriterade områden.*

skap om kriminalitetens orsaker och konsekvenser liksom om metoder för att förebygga och bekämpa brott.[27] Möjligheten att ansöka om forskningsbidrag öppnade våren 2022 och forskningsprojekt som beviljas bidrag förväntas sätta i gång i början av 2023.

2.1.5 Det brottsförebyggande arbetet behöver fokusera både på våldsutövare och brottsoffer

Som Trygghetsberedningen beskrev i sitt första delbetänkande utsätts barn för brott i högre utsträckning än andra. Kunskap om barns brottsutsatthet i olika miljöer är en viktig utgångspunkt i det brottsförebyggande arbetet. Enligt Brås undersökning om brott och utsatthet bland barn i årskurs nio är skolan den vanligaste brottsplatsen år 2019.[28] Bland dem som utsatts för lindrig misshandel hade detta skett i skolmiljön för 47 procent av flickorna och 65 procent av pojkarna. När det gäller utsatthet för hot är den vanligaste brottsplatsen i stället internet/sociala medier; 42 procent av de utsatta flickorna och 30 procent av de utsatta pojkarna uppger att hotet skett via internet/sociala medier. I fråga om barn som involveras i kriminella nätverk visar tidigare utredningar och rapporter att den kriminella miljön präglas av en omfattande våldsanvändning, även inom kriminella grupperingar.[29] I kapitel 3 och 4 ges en mer fullödig bild av dessa problem. Det är dock tydligt att barns rädsla för att utsättas för brott påverkar deras vardag och deras trygghet negativt i olika sociala sammanhang. Det kan också bidra till en ovilja att vittna.

Att arbeta med insatser till våldsutövare och lägga ansvaret för en förändring hos utövaren, beskrivs som en viktig utveckling för att våldet ska kunna upphöra. En sådan utgångspunkt ingår även i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.[30] Samtidigt är kunskapen om evidensbaserade metoder begränsad och området stöd till våldsutövare relativt nytt.[31] Socialstyrelsen har exempelvis lyft fram att det saknas ett tillräckligt veten-

[27] Prop. 2020/21:60, *Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige*.
[28] Brå, (2020), *Skolundersökning om brott 2019*, s. 29–34.
[29] Se t.ex. Brå, (2019), *Skjutningar i kriminella miljöer*; Kriminalvården (2019), *Vägen ut ur gänget;* Brå, (2021), *Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder*.
[30] Socialdepartementet, *Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid*, Regeringens skrivelse 2016/17:10, s. 115–116.
[31] Stockholms stad, (2021), *Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation 2021–2025*, s. 9, 33.

skapligt stöd för att någon behandlingsmetod ska rekommenderas.[32] Såväl i utredningen om återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld och Brås rapport om våld i ungas parrelationer som i Socialstyrelsens rapport om behandlingsmetoder mot våldsutövare har vikten av att utveckla förmågan att nå ut till dem som utövar våld lyfts fram.[33] Att rikta insatser mot våldsutövaren är minst lika viktigt när det gäller fokusområdet våld i barns och ungas nära relationer. Trygghetsberedningen anser att så behöver ske i större utsträckning än i dag.

2.1.6 Ekonomiska och sociala vinster av tidiga brottsförebyggande insatser

Brottsligheten leder till omfattande ekonomiska och sociala kostnader för samhället och dess invånare, såväl för offer som för gärningspersoner. Vinsterna med effektiva tidiga insatser som minskar risken för livslång kriminalitet kan därmed innebära stora ekonomiska och sociala besparingar. Brottsbelastade ungdomar har ofta sämre hälsa än andra. Forskning visar att fysisk och psykisk ohälsa och för tidig död är mer vanligt förekommande bland dem som är brottsligt belastade.[34] Ungdomsbrottslingar har även en ökad risk för självmord. Mot bakgrund av att en mindre grupp barn och unga fortsätter att begå allvarliga brott under livets gång kan insatser med endast måttlig eller svag positiv effekt vara av tämligen stor praktisk betydelse – om insatsen är effektiv mot just den grupp som begår flest brott.[35]

I forskningen har man använt olika metoder för att uppskatta dessa kostnader och även inkluderat s.k. immateriella värden, som psykiskt lidande till följd av brottsutsatthet.[36] Beräkningar av hur mycket det kostar samhället med en individ som är långsiktigt kriminell och våldsbenägen har t.ex. gjorts i Sverige enligt en modell av nationalekonomen Ingvar Nilsson. Det råder delade meningar om vilken metod som är lämplig att använda för denna typ av beräkningar

[32] Socialstyrelsen, (2020), *Behandlingsmetoder för personer som utövar våld i nära relationer*.
[33] *Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld*, SOU 2018: 37, s. 152; Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*; Socialstyrelsen, (2020), *Behandlingsmetoder för personer som utövar våld i nära relationer*, s. 38–39.
[34] Socialstyrelsen, (2013), *Unga och brott i Sverige.*
[35] Brå, (2009), *Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka kriminell utveckling.*
[36] Hultkrantz, L. (2015), *Att utvärdera sociala investeringar*, s. 62–70.

men det finns de som menar att det i Sverige finns goda förutsättningar för att ta fram en modell för långsiktiga socioekonomisk analys där insatsers effekt kan knytas till kända riskfaktorer såsom skolresultat.

Brå har i en rapport sammanfattat forskningen om brottslighetens kostnader och vilka besparingar brottsförebyggande insatser kan innebära på lång sikt.[37] Brå konstaterar att dessa forskningsområden är behäftade med svåra metodologiska frågor då skattningar av kostnader och besparingar är osäkra. Det råder också oenighet om kostnader för upplevd trygghet, psykiskt lidande och liknande bör ingå i kalkylen samt om sådana värden på ett tillförlitligt vis kan beräknas i monetära termer. Den samlade bilden av såväl utländsk som svensk forskning är enligt Brå att man genom att förebygga att unga hamnar i långvarig brottslighet kan göra stora samhällsekonomiska besparingar. I sin bedömning av forskningsläget och vilka utvecklingsbehov man ser pekar Brå på att området tjänar på att angripas ur ett tvärvetenskapligt perspektiv. Vidare lyfter man att kunskapen om potentiella besparingar är knuten till utvärderingsforskning då en förutsättning för ekonomiska analyser av insatser är att man känner till insatsens effektivitet.

2.2 Förmågor för ett effektivt brottsförebyggande arbete med fokus på barn och unga

Ett effektivt brottsförebyggande arbete är avhängigt att berörda aktörer har de förutsättningar och förmågor som behövs.[38] För att det brottsförebyggande arbetet ska kunna bedrivas kunskapsbaserat och i samverkan är det av betydelse att det exempelvis finns organisatoriska förutsättningar för de aktörer som berörs. De organisatoriska förutsättningarna lägger grunden för de förmågor som behövs för ett effektivt brottsförebyggande arbete. Det handlar om hur verksamheter styrs, vilken kompetens personalen har och att det finns rutiner och metoder som är väl kända av alla och förankrade hos organisationens ledning. Det gäller såväl rutiner för det förebyggande arbetet som för samverkan med andra berörda aktörer. Ledningens engagemang och styrning av verksamheten är också avgörande för det brottsföre-

[37] Brå, (2017), *Kostnader för brott.*
[38] Brå, (2020), *Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete.*

byggande arbetets resultat. Det är genom styrning som arbetet får prioritet, resurser och mandat.

En organisatorisk struktur behövs för att man ska kunna arbeta systematiskt med att kartlägga lägesbilder, välja åtgärder, genomföra dem och följa upp dem. Parternas samsyn gör att åtgärderna effektivt kan riktas åt ett gemensamt håll, med en förståelse för varandras bidrag i arbetet.[39] De organisatoriska förutsättningarna att arbeta brottsförebyggande och genomföra tidiga insatser på lokal nivå behöver vara likvärdiga och proportionerliga trots att omständigheterna kan se olika ut beroende på bl.a. kommuners storlek, resurser och geografiska avstånd. Den lokala problembilden kan vidare se olika ut och påverka vilka olika insatser som kan vara aktuella. I följande avsnitt görs en genomgång av de förmågor som forskningen och olika utredningar menar behöver finnas på plats för att olika aktörer i ett tidigt skede ska kunna initiera insatser för att förebygga att barn hamnar i kriminalitet.

2.2.1 Tidig upptäckt av riskbeteende och utsatthet hos barn

Tidiga insatser för barn som riskerar att hamna i kriminalitet som inkluderar våldsanvändning är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet. Erfarenheter visar att ju tidigare ett normbrytande beteende, exempelvis att bryta mot sociala normer och regler, upptäcks hos barn, desto större är möjligheten att kunna förhindra att de hamnar i allvarliga situationer och i kriminalitet senare i livet.[40] Barns uppväxt under tidiga levnadsår spelar stor roll för den fortsatta utvecklingen. Det brottsförebyggande arbetet handlar dels om att eliminera riskfaktorer som ökar sannolikheten eller risken för att hamna i kriminalitet, dels att främja s.k. skyddsfaktorer som mildrar riskerna. Ett sådant arbete kan exempelvis innebära att på nationell, regional och lokal nivå arbeta mot segregation, arbetslöshet och utanförskap, men det kan även handla om att tidigt upptäcka ett riskbeteende hos barn för att snabbt kunna sätta in rätt åtgärder, exempelvis genom föräldrastöd och förebyggande arbete inom mödra- och barnhälsovård, förskola och skola. Enligt 14 kap. 1 § SoL är vissa myndigheter och yrkesverksamma skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin

[39] Ibid.
[40] Justitiedepartementet, *Tillsammans mot brott. Ett nationellt brottsförebyggande program*. Regeringens skrivelse 2016/17:126.

verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Även andra som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa uppmanas anmäla detta till socialnämnden. Berörda aktörer behöver beroende på sitt uppdrag uppmärksamma olika risk- och skyddsfaktorer i olika skeden av barnets och den unges liv för att tidigt kunna upptäcka vilka barn som riskerar hamna i kriminalitet.[41]

För att kunna upptäcka barn som riskerar att hamna i kriminalitet är det viktigt att berörda aktörer runt omkring barnet eller den unge har kunskap om de riskfaktorer som kan påverka en sådan utveckling. Det behöver även finnas kunskap om de skyddsfaktorer som minskar sannolikheten eller risken för ett visst utfall. Dessa skyddande faktorer kan ofta agera som en buffert mot riskfaktorerna och kan således förändra effekterna av att exponeras för risk. Exempel på skyddsfaktorer kan vara positiv skolanknytning, positivt förhållningssätt hos individen eller föräldrars engagemang.

Det finns i dag en stor mängd forskning kring riskfaktorer för våld och kriminalitet bland unga. Faktorer som utgör störst risk för barn att hamna i kriminalitet och begå brott är t.ex. om de har blivit utsatta för fysiska och sexuella övergrepp, upplevt konflikter och våld inom familjen, om någon av föräldrarna själv är involverad i kriminalitet, har erfarenhet av problematisk skolgång samt bristande förmåga till egna moraliska bedömningar.[42] Barnets egenskaper, beteenden och faktorer i den närmaste miljön, alltså föräldrarna och deras egenskaper och uppfostringsmetoder, samt kontakten mellan föräldrarna och barnet är mest betydelsefulla för utvecklingen av normbrytande beteende i barndomen, före 12 års ålder. Ju äldre barnet blir desto större betydelse får mer generella sociala och strukturella dimensioner och faktorer såsom kamratrelationer och närsamhällets strukturer och aktiviteter.

Riskfaktorer finns på flera olika nivåer, exempelvis hos individen (hög grad av impulsivitet, låg problemlösningsförmåga och brottstillåtande attityder), hos föräldrarna (relationen präglas av våld och/eller att föräldrarna är kriminella), bland kamraterna (grupptryck, vänners moral och maskulinitetsnormer) och i skolan och närsam-

[41] Uppgifter hämtade från konferens *Trygghet och säkerhet i bostadsområden* anordnad av Sveriges allmännytta (den 29 mars 2022).
[42] Socialstyrelsen, (2020), *Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende Kunskapsstöd för socialtjänsten;* Andershed, A-K. och Andershed, H. (2019), *Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken*.

hållet. Ju fler riskfaktorer som finns i barns liv, desto större är risken att hon eller han begår brott. Ofta förvärras riskfaktorerna och de ökar även i antal när barnet väl har nått tonåren.

Hos den mindre grupp barn som riskerar långvarig kriminalitet börjar anpassningsproblemen ofta redan i mycket tidig ålder. Även om det är svårt att förutse vilka barn som kommer att bli långvarigt kriminella menar flera forskare att det går att åstadkomma en betydande minskning av den totala brottsligheten genom att rikta effektiva brottsförebyggande insatser mot de individer eller de grupper som utsätts för flera av de riskfaktorer som nämns ovan.[43] För de yngsta barnen handlar det ofta om insatser som riktar sig till föräldrarna. Även för de unga barnen är trygga miljöer utanför hemmet viktiga, såsom förskola, skola och fritidsaktiviteter.

Ytterligare en dimension i sammanhanget är de könsskillnader som föreligger i brottsligheten. Pojkar begår fler brott än flickor. Det finns också skillnader i vilka slags brott som pojkar respektive flickor begår. Könsskillnaderna är t.ex. relativt små vid stöldbrott och narkotikabrott, och större vid våldsbrott och skadegörelse.[44] När det gäller utsatthet för brott uppger flickor och pojkar att de utsätts i ungefär lika stor utsträckning, men strukturen skiljer sig åt.

Enligt forskningen finns en grundläggande problematik i att förutse vilka barn i ung ålder som senare kommer att utveckla ett kriminellt beteende och begå brott. Kvalificerade gissningar utifrån kända riskfaktorer är inte alltid pålitliga.[45] Trots en tidig ansamling av riskfaktorer hos vissa barn utvecklas de inte i en negativ riktning, samtidigt som barn utan riskfaktorer gör det.[46] Trygghetsberedningen konstaterar att det pågår mycket arbete för att ta fram mer underlag för att förstå mekanismerna bakom risk- och skyddsfaktorer och hur de interagerar.[47]

[43] Brå, (2009), *Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka kriminell utveckling.*
[44] Brå, (2019), *Skolundersökning om brott 2019.*
[45] Fazel, S. m.fl. (2012). Use of risk assessment instruments to predict violence and antisocial behaviour in 73 samples involving 24 827 people: systematic review and meta-analysis, *The British Medical Journal.*
[46] Tham, H. (2017). ”Tidiga ingripanden som kriminalpolitisk strategi”, i: Estrada, F. & Flyghed, J. (red.) *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. Lund: Stockholm, s. 309–342.
[47] Se t.ex. Justitiedepartementet, *Uppdrag att studera hur barn och unga involveras i och utnyttjas av kriminella nätverk*, Ju2022/01405.

2.2.2 Initiering av tidiga, träffsäkra och förtroendeskapande insatser

Forskning visar att när barn tidigt uppvisar ett normbrytande beteende ökar risken att det fortsätter över tid. Det är därför angeläget att identifiera och erbjuda stöd till dessa barn, och deras föräldrar, innan problemen vuxit sig stora och riskerar att bli bestående.

I det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott anges att parallellt med att utveckla välfärden för att motverka ojämlikhet och otrygghet, måste brottsligheten även mötas med riktade insatser mot de personer som riskerar att begå brott eller har begått brott och mot omständigheter, platser och situationer där det finns en risk för att brott begås.[48] Många åtgärder har genomförts, men enligt Brå använder berörda aktörer inte alltid hela spektrumet av insatser för att förebygga brott.[49] Breda trygghetsskapande insatser får exempelvis ofta företräde framför riktade insatser som specifikt förebygger brott. Dessa bredare åtgärder behöver kompletteras med mer riktade insatser med hög träffsäkerhet. Myndigheten menar att det ofta blir ett perspektiv som dominerar, inom de olika fält som brottspreventionen består av. Det kan t.ex. handla om storstad eller glesbygd, socialt eller situationellt preventionsarbete, insatser till alla eller endast till enskilda individer. Brå bedömer sammantaget att de flesta insatser som görs är relevanta, men ser att det finns behov av att överväga att använda hela spektrumets insatser med ett tydligt fokus på brotten. För komplexa problem måste hela ”verktygslådan” inventeras och användas.

Enligt Brå behöver insatser i högre utsträckning utvecklas och riktas mot unga som är på väg in i kriminalitet.[50] Insatser som har forskningsstöd är tydligt riktade mot de specifika problem med kriminalitet som pojkar och flickor har. Som tidigare nämnts behöver även särskilda insatser i större utsträckning riktas mot våldsutövare. Det handlar exempelvis om insatser när våldet håller på att eskalera runt en individ eller i en situation. De som utövar våld måste ges goda möjligheter att ändra sitt beteende, oavsett om de avtjänar ett straff och är i kriminalvård eller om de behöver hjälp och stöd av andra verksamheter i kommun eller civilsamhälle.

[48] Justitiedepartementet, *Tillsammans mot brott. Ett nationellt brottsförebyggande program*. Regeringens skrivelse 2016/17:126.
[49] Brå, (2021), *Det brottsförebyggande arbetet i Sverige – Nuläge och utvecklingsbehov 2021.*
[50] Ibid.

En utmaning i det förbyggande arbetet kan vara att bristen på tillit till eller förtroendet för samhällets aktörer gör att man inte når ut till de grupper eller individer som är i störst behov av insatser.

En aktör som kan göra stor nytta när det gäller att öka tillit och förtroende för brottsförebyggande aktörer på lokal nivå är civilsamhället, som på så sätt kan komplettera myndigheterna.[51] Olika aktörer inom civilsamhället har ofta möjlighet att erbjuda specialiserad och målgruppsanpassad kompetens och ett tillgängligt stöd för utsatta grupper. Det kan t.ex. handla om möjligheten att få vara anonym när man tar kontakt med en stödorganisation i frågor som kan vara känsliga. Den nära lokala förankringen som många av dessa aktörer har ger ofta en god uppfattning om hur förtroendeskapande insatser bör genomföras. Civilsamhället kan även ta rollen som röstbärare åt vissa grupper. Den lokala förankring som civilsamhällesaktörer har kan innebära att människor i området känner större tillit till dessa jämfört med andra lokala aktörer.

För att förebygga att bristande tillit och förtroende blir ett hinder i det förebyggande arbetet behöver samhällets aktörer bli bättre på att nå ut till barn och deras föräldrar. Det kan handla om att bli mer synliga och mer lättillgängliga, befinna sig i lokalsamhället och arbeta med bemötande. En studie som genomförts på uppdrag av DO pekar på centrala skillnader i socialtjänstens arbete som särskilt behöver uppmärksammas.[52] Det finns t.ex. skillnader i tillgång till insatser i relation till kön, ålder och ursprung. Socialtjänsten har lättast att nå flickor med svensk bakgrund medan pojkar missgynnas redan i förskoleåldern. Faktorer som kan leda till dessa skillnader är bl.a. motstånd från vårdnadshavare, svårigheter att få tag på bra tolkar, trösklar för insatser och bristande resurser. Socialtjänstens svårigheter att nå pojkar med utländsk bakgrund bedöms handla om ett samspel mellan vårdnadshavares rädsla och motstånd, genusbias och socialtjänstens bristande förutsättningar.

[51] Harding, T. (2012), *Framtidens civilsamhälle – Underlagsrapport 3 till Framtidskommissionen*.
[52] DO, (2021), *Skillnader som kan utgöra risk för diskriminering?*, underlagsrapport samt redovisning vid Trygghetsberedningens forskardialog den 23 mars 2022.

2.2.3 Samverkan för ett effektivt brottsförebyggande arbete

För att det brottsförebyggande arbetet ska bli effektivt måste det bedrivas i samverkan.[53] Det behövs en fungerande samverkansstruktur på samtliga nivåer i samhället, både horisontellt och vertikalt. Samverkan ska syfta till att skapa ett mervärde av varje enskild aktörs bidrag. Samverkan ska inte vara ett mål i sig utan bidra till att ge barn och unga det stöd och den insats som behövs. Framgångsfaktorer för att uppnå en god samverkan i det brottsförebyggande arbetet är att parterna har kunskap om varandras verksamhet, ansvar och roller. Detta arbete underlättas om aktörerna har gemensamma mål och metoder och att det finns välkända rutiner som tydliggör hur samverkan ska bedrivas. Dessa rutiner behöver vara väl förankrade hos ledningen i de olika organisationerna. Resultat- och ledningsansvar bör därmed sträcka sig över de organisatoriska gränserna, vilket bl.a. förutsätter att det finns bra beskrivningar av verksamheten och kontinuerlig dialog inom ledningsgrupperna och mellan beslutsfattarna.[54]

Behoven hos målgruppen barn som riskerar att hamna i kriminalitet är i hög grad gränsöverskridande och därmed behöver riktade åtgärder göras i form av en sammanhängande helhet. Trygghetsberedningen noterar att regeringen har tagit initiativ till flera åtgärder för att få till en bättre samverkan på exempelvis den nationella och regionala nivån.[55] Ett exempel är regeringens uppdrag till Skolverket och Socialstyrelsen att stödja utvecklingen av en gemensam struktur för tidiga samordnade insatser för barn och unga som beskrivs närmare nedan. I Statskontorets granskning av arbetet med bl.a. mäns våld mot kvinnor dras slutsatsen att särskilda krav på samverkan är ett viktigt styrmedel trots att såväl förvaltningslagen[56] som myndighetsförordningen[57] ställer krav på att statliga myndigheter ska samarbeta för att ta tillvara de fördelar det kan ge för enskilda och för staten som helhet.[58] Statskontoret föreslår därför att i de fall regeringen ser vinster med att myndigheter samverkar för att lösa ett visst problem,

[53] Justitiedepartementet, *Tillsammans mot brott. Ett nationellt brottsförebyggande program*. Regeringens skrivelse 2016/17:126.
[54] Myndigheten för Skolutveckling, Rikspolisstyrelsen och Socialstyrelsen, (2007), *Strategi för samverkan – kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa*, s. 45.
[55] På regional nivå har exempelvis länsstyrelserna från och med 2017 ansvar för att bidra till ökad samordning av det brottsförebyggande arbetet.
[56] Förvaltningslag (2017:900).
[57] Myndighetsförordning (2007:515).
[58] Statskontoret, (2021), *Mäns våld mot kvinnor – en analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin*.

så bör regeringen också ställa krav på samverkan i de berörda myndigheternas regeringsuppdrag.

Att flera aktörer ska samverka är också utgångspunkten i det lokala brottsförebyggande arbetet och är särskilt viktigt när det gäller barn och unga.[59] I en vägledning av Socialstyrelsen kring hur aktörer kan samverka för barn och ungas bästa, framgår den bredd av aktörer som finns runt barnet och kan vara delaktiga i dess utveckling.[60] Exempel på samverkansformer på lokal nivå med fokus på individen är SSPF och SIG. Socialstyrelsen har i samverkan med Polismyndigheten samlat exempel på metoder och arbetssätt som används i arbetet med att förebygga normbrytande beteende och brott bland barn och unga i Sverige.[61] Samråd har även ägt rum med Skolverket.

Sekretess lyfts återkommande fram som ett hinder för informationsdelning i lokalt brottsförebyggande arbete. För att öka möjligheterna till informationsdelning i det lokala brottsförebyggande arbetet finns en sekretessbrytande bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen.[62] Bestämmelsen innebär att personal inom socialtjänsten under vissa förutsättningar får lämna uppgifter som rör en enskild under 21 år till polisen i brottsförebyggande syfte. Hos berörda aktörer finns ofta en kunskapsbrist, osäkerhet och olika tolkningar kring befintlig lagstiftning.[63] Sekretesslagstiftningen upplevs ofta mindre begränsande när det finns fastare och mer upparbetade kontaktvägar och samarbetsformer. Dessutom upplevs samlokalisering underlätta informationsdelning inom brottsförebyggande samverkan. Osäkerhet om hur sekretesslagstiftningen ska tillämpas, när och vilken information som förväntas delas leder till att tillämpningen ser olika ut. Socialstyrelsen har presenterat information och stöd för informationsutbyte mellan socialtjänsten och polisen i form av en film där representanter från Malmö stad och polisen berättar hur de arbetar med informationsutbyte.[64] Det kan också noteras att regeringen har tillsatt en utredare som ska ge socialtjänsten tydligare verktyg i situationer då informationsdelning och inhämtning av information är nöd-

[59] Forkby, T. (2020), Organisational Exceptions as Vehicles for Change: Collaborative strategies, trust, and counter strategies in local crime prevention partnerships in Sweden, *European Journal of Social Work*, Vol. 23.
[60] Socialstyrelsen, (2013), *Samverka för barns bästa – en vägledning om barns behov av insatser från flera aktörer*.
[61] Information hämtad från Socialstyrelsens webbplats (den 25 juli 2022).
[62] 10 kap. 18 a § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
[63] Brå, (2021), *Informationsdelning mellan socialtjänst och polis, i brottsförebyggande arbete med barn och unga.*
[64] Uppgifter hämtade från Socialstyrelsens webbplats (den 15 juni 2022).

vändigt.[65] Härutöver har en särskild utredare tillsatts som ska lämna förslag på förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter och vissa andra statliga och kommunala myndigheter samt enskilda huvudmän för fristående skolor.[66] Syftet är att arbetet med att förebygga och bekämpa brott ska effektiviseras genom att möjligheterna att utbyta information förbättras i så stor utsträckning som det är möjligt utan att det medför ett oproportionerligt intrång i enskildas personliga integritet.

I betänkandet En hållbar socialtjänst beskrivs vikten av samverkan mellan bl.a. kommunala och andra aktörer i syfte att arbeta brottsförebyggande.[67] Samverkan mellan olika aktörer har givetvis olika syften, samverkan mellan kommun och region kan t.ex. handla om att förebygga psykisk ohälsa. Samverkan mellan socialtjänst, skola och polis beskrivs som grundläggande för att förebygga gängkriminalitet, våldsbejakande extremism och återfall i brott. En viktig aspekt av samverkan är att den är tvärprofessionell eftersom insatser kan ges av den profession som har bäst kunskap och verktyg för att genomföra insatsen.

Kommunen är en central aktör i det brottsförebyggande arbetet på lokal nivå även om kommunernas roll i det brottsförebyggande arbetet i dag inte är tydligt reglerat i lag. Inom de kommunala verksamheterna finns flera verktyg som kan bidra till ett effektivt och kunskapsbaserat lokalt brottsförebyggande arbete. För många brottsförebyggande aktörer, exempelvis polisen, är kommunen en viktig samverkanspartner i det lokala brottsförebyggande arbetet.[68] I juni 2022 överlämnade regeringen en remiss till Lagrådet med förslag till en ny lag om kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete.[69] I lagrådsremissen föreslås bl.a. att kommunen ska ta visst ansvar för samordningen av det lokala brottsförebyggande arbetet, inrätta en samordningsfunktion och verka för att skriftliga överenskommelser om samverkan ingås med relevanta aktörer.

Enligt Brå har tidigare kartläggningar visat att ett effektivt brottsförebyggande arbete i samverkan på lokal nivå bygger på att kom-

[65] *Utredning om utbyte och inhämtning av uppgifter i socialtjänsten för att förebygga brott och öka skyddet för barn,* S2022:A.
[66] *Förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter*, dir. 2022:37.
[67] *Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag*, SOU 2020:47.
[68] Polismyndigheten, (2021), *Planlagd brottsförebyggande linjeverksamhet*.
[69] Justitiedepartementet, *Kommunernas brottsförebyggande arbete*, lagrådsremiss överlämnad den 16 juni 2022.

munen utser en funktion som samordnar arbetet lokalt.[70] För att åtgärder ska kunna samordnas behöver dock funktionen utses med ett tydligt mandat och tillräckliga resurser från kommunledningen. Flera kommuner har redan inrättat olika råd för att effektivisera samverkan på lokal nivå, men dessa råd behöver också ha mandat från respektive organisation för att kunna driva på och utveckla det brottsförebyggande arbetet så att det leder fram till konkreta aktiviteter. I de flesta kommuner finns även samverkansöverenskommelser med polisen för det brottsförebyggande arbetet.[71] Dessa bidrar till att skapa samsyn kring problembild, vilka åtgärder som behöver vidtas och hur arbetsfördelningen ser ut. Samverkansöverenskommelser ger förutsättningar för struktur och systematik och beskriver de brottsproblem som parterna har valt att samverka om.

Det är flera aktörer i samhället, såväl offentliga som privata, som bidrar till att förebygga brott. I det nationella brottsförebyggande programmet beskrivs bl.a. hur samverkan mellan berörda aktörer bör utvecklas.[72] Det brottsförebyggande arbetet ska exempelvis präglas av en helhetssyn där flera aktörer involveras. Näringslivet och det civila samhällets aktörer har även de en stor betydelse i arbetet och deras kunskaper och erfarenheter behöver tas tillvara.

Ett exempel på strukturerad tvärsektoriell samverkan för barn och unga som riskerar en ogynnsam utveckling är ett regeringsuppdrag till Skolverket och Socialstyrelsen med tidiga samordnade insatser för barn och unga. Syftet är att förbättra samverkan mellan elevhälsan/skolan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten utifrån en helhetssyn på barn och ungas behov. Inom ramen för uppdraget ska insatser exempelvis riktas mot riskgrupper bland barn och unga i socialt utsatta områden och bland dem som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Samverkan går ut på att personal från elevhälsa/skola, hälso- och sjukvård och socialtjänst arbetar tillsammans med utgångspunkt i barnets behov. Samordningen behövs för att skapa en helhet kring insatser för barn och unga som är i behov av stöd från flera aktörer.

I myndigheternas uppföljning och utvärdering av arbetet lyfts att för att ett sådant samarbete ska fungera väl behövs politisk förankring över mandatperioder, gemensamma kartläggningar samt en gemensam

[70] Brå, (2020), *Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete.*
[71] Brå, (2022), *Det brottsförebyggande arbetet i Sverige – nuläge och utvecklingsbehov 2021.*
[72] Ibid.

syn på problembilden och vad som behöver göras.[73] Ytterligare en framgångsfaktor är att skapa tvärsektoriella konsultationsteam för gemensam bedömning och planering av vilket stöd enskilda barn och föräldrar behöver. Det handlar också om att ha tydliga strukturer och mötesrutiner för arbetet och att involvera barn, unga och föräldrar i utvecklingsarbetet. Slutligen lyfts även vikten av att lokalt följa upp de insatser som har genomförts.

2.2.4 Uppföljning av genomförda insatser för en ökad kunskapsutveckling

Vikten av kontinuerlig uppföljning och utvärdering lyfts fram i det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott.[74] Det är viktigt att arbetet dokumenteras och att resultatet av uppföljning och utvärdering används i det fortsatta utvecklingsarbetet. Kopplingen mellan forskning och praktik är en annan betydelsefull del i uppföljningsarbetet. Brottsförebyggande verksamhet av principiellt stort intresse bör enligt programmet utvärderas vetenskapligt och i det avseendet spelar universitet och högskolor en viktig roll.

I dag saknas utvärderingar och uppföljningar i alltför hög grad på nationell, regional och lokal nivå. De utvärderingar som genomförs undersöker ofta annat än hur brottsligheten påverkats. Fler aktörer på alla nivåer måste bidra till att utveckla kunskaperna inom det brottsförebyggande arbetet, särskilt när det gäller det brottsförebyggande arbetet som riktar sig till barn och unga där det i dag finns vissa kunskapsluckor. Fler aktörer behöver säkerställa att det finns former för systematisk uppföljning av det egna arbetet.

Trygghetsberedningen konstaterar att uppföljning och effektutvärdering av olika insatser är av grundläggande betydelse för att utveckla ett kunskapsbaserat arbetssätt. Utan fördjupande kunskaper om vilka insatser som ger störst effekt är det svårt att ta ytterligare steg i ett effektivt brottsförebyggande arbete. Av allt arbete som görs, behöver mer utvärderas och följas upp. Detta för att klargöra vilka insatser som fungerar och med vilken effekt, så att dessa kan sättas in i rätt tid och för rätt individ.

[73] Uppgifter hämtade från Skolverket och Socialstyrelsens webbplatser om tidiga och samordnade insatser (den 23 maj 2022), se även Governo, (2021), *Utvärdering av Skolverkets och Socialstyrelsens regeringsuppdrag om tidiga samordnade insatser för barn och unga*.
[74] Justitiedepartementet, (2017), *Tillsammans mot brott. Ett nationellt brottsförebyggande program*. Skr. 2016/17:126.

En viktig del av uppföljningsarbetet är att brottslighet eller misstanke om brottslighet utgör en del av den statistik som ligger till grund för utvärderingen av hur effektiv en insats är. Bristen på sådant underlag är, ur ett kriminalpolitiskt perspektiv, ett problem vid uppföljning av effekten av tidiga insatser.[75]

[75] Stattin, H. och Enebrink, P. (2020), Föräldraskapsstöd på selektiv och indikerad nivå: En sammanfattning av forskningsläget, *Socialmedicinsk tidskrift*, nr 5 och 6.

3 Barn och unga som involveras i gängkriminalitet

De flesta barn som begår brott gör det endast vid något enstaka tillfälle medan en mindre grupp – mest pojkar och unga män – fortsätter. Vissa debutbrott indikerar starkare än andra brott en sådan utveckling, exempelvis rån bland pojkar och våld eller hot mot tjänsteman bland flickor.[1] Risken för en fortsatt brottslighet ökar om debutbrotten begås tidigt. Många forskare menar att det går att åstadkomma betydande effekter på brottsligheten om man riktar effektiva insatser mot denna grupp.[2]

Att unga involveras i kriminalitet är inget nytt fenomen. Den senaste utvecklingen visar dock att allt fler och allt yngre barn involveras i gängkriminalitet.[3] Detta gäller särskilt i utsatta områden[4] där barn och unga växer upp med många riskfaktorer i sin omgivning. Utvecklingen av våldet inom ramen för gängkriminalitet har varit negativ på flera sätt. De kriminella nätverkens allvarligaste och mest våldsamma uttryck – det dödliga skjutvapenvåldet och sprängningarna – har ökat kraftigt i Sverige till skillnad från i andra länder. Det ökande våldet utförs i regel av yngre män, främst i storstadsområden, och det drabbar både människor och aktörer i närsamhället.[5] En mängd utredningar och satsningar har initierats men fler åtgärder behövs.

Nedan görs först en genomgång av problemets omfattning och utveckling över tid. Därefter ges en närmare beskrivning av problematiken kring att barn och unga dras in i gängkriminalitet. För att

[1] Brå, (2021), *Strategiska brott bland ungdomar på 2010-talet*, s. 14 f.
[2] Brå, (2009), *Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka kriminell utveckling*, s. 12.
[3] *Skärpta straff för brott i kriminella nätverk*, SOU 2021:68.
[4] Trygghetsberedningen använder Polismyndighetens definition av utsatta områden, som karaktäriseras av bl.a. en låg socioekonomisk status och att kriminella har en inverkan på lokalsamhället. Det finns dock andra definitioner och områdesindelningar, exempelvis SCB:s och Delegationen mot segregations *Segregationsbarometer*. Se även avsnitt 3.2.1.
[5] Brå, (2021), *Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder.*

allsidigt belysa förekomsten av våld och kriminalitet under uppväxten och i omgivningen ur ett barnperspektiv, används i kapitlet både citat och sammanfattningar av barns erfarenheter.[6] Avslutningsvis finns också en samlad redogörelse för barns egna upplevelser av att växa upp i en miljö med våld och otrygghet.

3.1 Problemets omfattning och utveckling över tid

Trygghetsberedningen har i sitt tidigare betänkande gett en kortfattad bild av omfattningen av skjutningar och annan våldsbrottslighet som kan kopplas till gängkriminalitet. I detta kapitel utvecklas denna problembild med fokus på att barn riskerar att involveras i dessa kriminella miljöer. Det är samtidigt svårt att ge en heltäckande bild av barns inblandning och deltagande i dessa nätverk på grund av bristande/begränsat underlag avseende gruppen barn under 15 år. I de underlag som beredningen har haft tillgång till är fokus sällan barn under 15 år. Därför omfattar problembilden framför allt barn i åldern 15–18 år.

3.1.1 Kriminella nätverk mer löst sammansatta än tidigare

Kriminella grupperingar kan delas in i fyra övergripande grupp- och nätverkskategorier, vars gemensamma grund är en kriminell miljö som binds samman i olika former av relationsbaserade nätverk. Dessa är självdefinierade grupper, externdefinierade grupper, icke-namngivna grupper samt projektbaserade konstellationer.[7] En gemensam nämnare för dessa grupper är att de besitter ett skrämselkapital som gruppen eller enskilda individer kopplade till denna utnyttjar för olika syften. De olika grupperingarna skiljer sig åt på flera sätt, bl.a. i hur skrämselkapital och våldsanvändning kommer till uttryck samt hur rekrytering går till och från vilka grupper rekrytering sker.

En generell slutsats från rapporter och utredningar är att det sedan slutet av 1990-talet har skett en förskjutning från mer organiserade och hierarkiska strukturer till mer löst sammansatta kriminella nät-

[6] Se Brå, (2019), *Skjutningar i kriminella miljöer*; Flickaplattformen, (2021), *Flickaråd Nationell kris, det dödliga våldet 2021*.
[7] Brå, (2016), *Kriminella nätverk och grupperingar.*

verk.[8] Till skillnad från mer strukturerade organisationer med uttalade medlemskapsrutiner, exempelvis mc-gäng, är löst sammansatta grupperingar uppbyggda av en grupp ungdomar runt en eller flera tongivande och etablerade kriminella individer. Utvecklingen mot mer löst sammansatta nätverk har en betydelse för våldsutvecklingen då lojaliteten gentemot såväl den egna gruppen som andra grupperingar är svagare, mer föränderlig samt styrd av enskilda individers impulsivitet.[9]

Uppskattningar av de kriminella nätverkens omfattning

Det har i olika sammanhang förekommit uppskattningar av antalet personer med koppling till kriminella nätverk. Det finns en svårighet i att jämföra utvecklingen över tid då dessa uppskattningar har haft olika fokus vad gäller geografiska avgränsningar. År 2010 var bedömningen att ett par tusen individer hade en koppling till kriminella nätverk, varav cirka 800 tillhörde mc-gäng.[10] Enligt Polismyndighetens lägesbild från 2017 fanns det i utsatta områden cirka 200 kriminella nätverk och minst 5 000 individer som hade koppling till dessa.[11] I en forskningsrapport från 2018, framställd av Institutet för framtidsstudier, användes en annan kategorisering än den hos Brå. I rapporten var bedömningen att det i landet fanns cirka 5 700 individer med koppling till mc-gäng och cirka 5 100 som inte tydligt kunde kopplas till en viss gruppering men som ändå bedömdes ha ett samband med kriminell verksamhet.[12] Omkring 800 individer bedömdes ha en koppling till gatugäng och drygt 700 till maffiaverksamhet. I ytterligare en lägesbild som Polismyndigheten tagit fram avseende region Stockholm år 2021 identifierade man cirka 1 500 individer med koppling till kriminella nätverk.[13]

[8] *Skärpta straff för brott i kriminella nätverk,* SOU 2021:68; Brå, (2019), *Skjutningar i kriminella miljöer;* Kriminalvården, (2019), *Vägen ut ur gänget*; Brå, (2021), *Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder.*
[9] *Skärpta straff för brott i kriminella nätverk*, SOU 2021:68, s. 62–72; Brå, (2019), *Skjutningar i kriminell miljö*.
[10] *Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp*, SOU 2010:15, s. 41–42.
[11] Polismyndigheten, (2017), *Utsatta områden – Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*, s. 22.
[12] Institutet för framtidsstudier, (2018), *Våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet i Sverige,* forskningsrapport 2018/4, s. 25.
[13] Polismyndigheten, (2021), *Kriminella nätverk inom den organiserade brottsligheten i polisregion Stockholm 2021.*

Brist på kunskap om flickors och kvinnors roll i gängkriminalitet

Liksom i andra rapporter och utredningar är den problembild som beskrivs i detta kapitel i huvudsak knuten till pojkar och unga män. I de försök till uppskattningar av antalet personer som har koppling till kriminella nätverk som gjorts redovisas endast i vissa fall andelen kvinnor. I forskningsrapporten från Institutet för framtidsstudier som nämns ovan var kvinnors andel i olika kriminella grupperingar mellan 4 och 10 procent beroende på organisationsform. Bedömningen var att andelen kvinnor var högre i lösa nätverk (10 procent) och mc-gäng (7 procent), och lägre i fråga om gatugäng (5 procent) och maffia (4 procent).[14]

I Polismyndighetens lägesbild över kriminella nätverk i region Stockholm framkom att cirka 2 procent av den totala andelen individer involverade i dessa nätverk var kvinnor.[15] Denna siffra är enligt myndigheten troligtvis en underskattning på grund av brist på underrättelseinformation avseende kvinnors roll och inflytande i dessa miljöer. I gängbrottsutredningen från 2021 lyftes att kvinnor tycktes delta mer aktivt än tidigare i den kriminella miljön.[16] Ett uttryck för detta kan möjligen vara att kvinnor under senare år oftare är medmisstänkta vid dödligt skjutvapenvåld än tidigare.[17]

I våra samtal och möten med Trygghetsberedningens expertgrupp och olika forskare har framförts att flickors och unga kvinnors roll i gängkriminalitet behöver belysas mer. Även flickor och unga kvinnor kan vara förövare, möjliggörare till andras brott, beskyddare av gärningspersoner eller brottsoffer. Kriminalvården har bl.a. i samtal med Trygghetsberedningen, uppgett att man ser tecken på att kvinnor i dag deltar mer aktivt i gängkriminalitet. Fler kvinnor är dömda för våldsbrott än tidigare. De är ofta unga och har en stark kriminell identitet. I samtalet lyftes fram att endast 5 av de cirka 570 intagna i häkten och anstalter med koppling till kriminella nätverk under februari 2022 var kvinnor. Även om kvinnorna är en förhållandevis liten del av det totala antalet klienter så beskriver både Kriminal-

[14] Institutet för framtidsstudier, (2018), *Våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet i Sverige*, forskningsrapport 2018/4, s. 32–35.
[15] Polismyndigheten, (2021), *Kriminella nätverk inom den organiserade brottsligheten i polisregion Stockholm 2021*.
[16] *Skärpta straff för brott i kriminella nätverk,* SOU 2021:68, s. 95–96.
[17] Brå, (2021), *Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder*, s. 33–34.

vården och SiS att flickor och kvinnor i deras verksamheter i dag är mer våldsamma och utåtagerande än tidigare.

Narkotikahandel och illegal vapenhandel – omständigheter bakom ökningen av dödligt skjutvapenvåld

I de rapporter och utredningar som Trygghetsberedningen tagit del av är narkotikahandel en av de viktigaste inkomstkällorna för kriminella nätverk. Merparten av nätverken bedöms ha en koppling till narkotikamarknaden och konflikter mellan grupper har ofta sin grund i narkotikamarknaden.[18]

Under senare år har vissa förändringar skett i narkotikahandeln som innebär att införsel av narkotika till Sverige har underlättats. På en övergripande nivå rör det sig om en mer etablerad kontakt med aktörer i utlandet, en mer effektiv smuggling samt kortade distributionskedjor. I Brås tidigare studie från 2007 bedömdes det vara ovanligt att kriminella aktörer i Sverige kontrollerade ett revir.[19] I dag beskrivs narkotikamarknaden som tydligt knuten till platser och områden.[20] Det har även skett förändringar i försäljnings- och köpmönster, där en internetrelaterad narkotikaförsäljning har växt fram eftersom nya kundgrupper numera kan nås via sociala medier och krypterade appar. Den öppna gatuförsäljningen har minskat generellt sett och den största delen av narkotikahandeln sker via mobilförsäljning. De olika marknaderna har delvis olika kundgrupper. Brås analys tyder på att de misstänkta narkotikaförsäljarna sammantaget har sämre socioekonomiska förutsättningar än dem som köper narkotika via internet. Bland annat är det fler av köparna än säljarna som har en årsinkomst över riksmedianen.

Ytterligare en övergripande förändring gäller de kriminella nätverkens förmåga att kontrollera ett område eller specifika platser i utsatta områden. Att narkotikahandel är synlig i utsatta områden befäster nätverkens möjlighet till kontroll samtidigt som konkurrensen om platser kan leda till mer våld, rån och utpressning. Den narkotikaförsäljning som bedrivs öppet i lokalsamhället beskrivs som

[18] Brå, (2016), *Kriminella nätverk och grupperingar*, s. 89; Polismyndigheten, (2022), *Myndighetsgemensam lägesbild – Organiserad brottslighet 2021*, s. 16.
[19] Brå, (2007), *Narkotikadistributörer – En studie av grossisterna*, s. 71–72.
[20] Brå menar att då köparna på internet observerats genom underrättelsedata och inte i en brottsutredning kan denna köpgrupp ge en mer representativ bild av narkotikakonsumenter jämfört med gruppen som lagförts, se Brå, (2021), *Narkotikamarknader*, s. 14–15.

ett stort problem och är ett kriterium i Polismyndighetens bedömning av om ett område ska anses vara utsatt. Att gängkriminalitet på så vis är närvarande i barns uppväxtmiljö möjliggör enligt Brå ett glidande inträde i kriminella miljöer.[21]

> Det är ingen optimal miljö, alltså att ditt barn ska behöva gå igenom centrum till sin skola och behöva se folk som knarkar öppet. Bara det sätter en tanke i det här barnet. Det är normalt, det här. Och till slut, när det upprepar sig hela tiden, det blir en normal grej och det ska inte va en normal grej.[22]

Narkotikahandeln i de utsatta områdena består delvis av unga kunder och försäljare som bor där. Äldre kriminella kan involvera yngre individer i området som får sälja de mindre partierna, dels för att de är för unga för att dömas, dels för att de ställer mindre krav och accepterar en lägre ersättning. När unga väl börjat sälja kan de hamna i skuld och på så sätt tvingas till att fortsätta. Att sälja narkotika kan också vara ett sätt för de unga att finansiera sitt ett eget missbruk eller att skaffa sig en position i den kriminella miljön. Narkotika spelar således en viktig roll i unga personers koppling till gängbrottslighet och i etablerandet av en kriminell identitet.[23]

Tillgången till illegala skjutvapen är ytterligare en omständighet bakom det dödliga skjutvapenvåldet men att göra jämförelser mellan länder är svårt och det är oklart om det finns fler sådana vapen i Sverige än i andra länder.[24] Samtidigt har de skandinaviska länderna pekats ut som mål för vapensmuggling inom EU. Det förkommer även att start- och tårgaspistoler har konverterats till pistoler som sedan använts i skjutningar i Sverige. Enligt en rapport om situationen i Polisregion Stockholm var under år 2020 en dryg tredjedel av beslagtagna pistoler och en femtedel av vapen som kunde knytas till skjutningar konverterade.[25] Då både illegala vapen och merparten av den narkotika som hanteras i Sverige är insmugglade är tull och polis centrala aktörer för att minska såväl införseln som tillgången i Sverige.[26]

[21] Ibid.
[22] Brå, (2019), *Skjutningar i kriminell miljö*, s. 26.
[23] *Skärpta straff för brott i kriminella nätverk*, SOU 2021:68, s. 93.
[24] Brå, (2021), *Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder*, s. 69–70.
[25] Polismyndigheten, (2021), *Skjutningar och beslag av skjutvapen i Polisregion Stockholm under 2020.*
[26] Brå, (2021), *Narkotikamarknader*, s. 154–155.

Våldets betydelse för aktörer i den kriminella miljön

Det har i forskning lyfts fram att våldsutövning och förmåga att utföra våld är en central aspekt av hur kriminella nätverk byggs upp, växer i storlek och vidmakthåller sin position gentemot andra grupperingar. Våld och hot om våld beskrivs av före detta gängmedlemmar som ett medel för en enskild individ att bygga upp det egna anseendet i den kriminella miljön.[27] Samtidigt kan våld användas av ett kriminellt nätverk bl.a. för att markera sin position gentemot andra, för att ta hämnd för tidigare våldshändelser eller för att skydda eller stärka den egna narkotikaförsäljningen i närområdet.[28]

Mot bakgrund av att våldskapacitet kan utnyttjas som ett hot utan att våld utövas har Brå valt att tala om det som ”skrämselkapital”, något som är gemensamt för de kriminella nätverken i Sverige.[29] Skrämselkapitalet kan vara knutet till ett specifikt kriminellt nätverk, till vissa områden, till vissa subkulturer eller etniciteter, men även till enskilda individer. Ett skrämselkapital byggs vanligtvis upp genom tidigare utförda våldshändelser, ryktesspridning och medial uppmärksamhet. Den rädsla som omgivningen upplever inför ett skrämselkapital innebär ofta bättre förutsättningar att bedriva kriminell verksamhet men leder även till konflikter med andra grupperingar. Skrämselkapitalet har också betydelse för att ett kriminellt nätverk ska kunna utöka sin rekryteringsbas eftersom fler personer kan lockas av att bli en del av grupperingens rykte. När det gäller våldshandlingar kopplade till kriminella nätverk har det blivit vanligare att etablerade kriminella aktörer utnyttjar barn och unga för att utföra våldsamma och riskfyllda brott som skjutningar, sprängningar eller morduppdrag, se även avsnitt 3.2. Detta innebär att barn och unga som involveras i gängkriminalitet i högre uträckning än tidigare socialiseras in i en miljö präglad av våld och hot om våld. Brå har för närvarande ett regeringsuppdrag att studera hur barn och unga involveras i och utnyttjas av kriminella nätverk.[30]

[27] Kriminalvården, (2019), *Vägen ut ur gänget*.
[28] Brå, (2019), *Skjutningar i kriminell miljö.*
[29] Brå, (2016), *Kriminella nätverk och grupperingar.*
[30] Justitiedepartementet, *Uppdrag att studera hur barn och unga involveras i och utnyttjas av kriminella nätverk*, Ju2022/01405.

En inflation i våldsanvändning under senare år

Skjutvapenvåld med koppling till kriminella miljöer har ökat under en längre tid. Mellan 2013 och 2019 fördubblades antalet avlidna i dödsskjutningar, från cirka två till fyra personer per en miljon invånare. Utvecklingen i Sverige sedan 2013 skiljer sig från den i andra europeiska länder. I den allmänna debatten har det bl.a. framförts att utvecklingen mot mer våld och oroligheter i utsatta områden hör samman med en bristande integration och en hög migration, trångboddhet och segregation samt en normlöshet bland pojkar som inte upplever sig vara en del av det svenska samhället. I forskningen har det bl.a. lyfts fram att skjutningar är ett svar på och en eskalering av tidigare inträffade våldshandlingar, att fler kriminella nätverk än tidigare är löst sammansatta vilket gör att impulsivitet och andra individuella faktorer får en större betydelse för våldets utveckling samt att de som är inblandade i allvarliga våldshandlingar har blivit yngre över tid.[31] Mot bakgrund av att uppklaringen av dessa brott fortfarande är låg kan förövargruppen inte beskrivas i detalj men det finns sannolikt stora likheter mellan dem som faller offer för det dödliga skjutvapenvåldet och de som utför dåden. Det rör sig om unga män i socialt utsatta områden, ofta med en historia av skadligt bruk och beroende av droger. De dödsskjutningar som skett under åren 2015–2017 är i åtta av tio fall knutna till den kriminella miljön.

Polismyndighetens statistik över skjutningar för år 2018–2021 visar att det skedde 306 skjutningar år 2018 att jämföra med 334 år 2019, 366 år 2020 och 342 år 2021.[32] Ser man till händelser rörande sprängningar (allmänfarlig ödeläggelse samt förberedelser respektive försök till allmänfarlig ödeläggelse) var händelserna 154 till antalet år 2018. Därefter var antalet 242 år 2019, 209 år 2020 respektive 158 händelser under 2021. Det är oklart i vilken utsträckning pandemin haft en inverkan på minskningen av skjutningar och sprängningar mellan 2020 och 2021.

Experter och forskare som vi samtalat med bekräftar bilden att kriminella nätverken nu är mer löst sammansatta än tidigare. Insamlade erfarenheter pekar även mot ett kraftigt ökat inflöde av klienter med gängtillhörighet till både SiS och Kriminalvården under senare år. Enligt en bedömning av antalet intagna i häkten och anstalter med

[31] Brå, (2021), *Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder*, s. 63 ff.
[32] Uppgifter hämtade från Polismyndighetens webbplats (den 31 mars 2022).

koppling till gängkriminalitet rörde det sig under våren 2022 om drygt 570 personer, att jämföra med omkring 330 år 2017. Att allt fler personer med koppling till gängkriminalitet är intagna i häkten och anstalter skulle enligt Trygghetsberedningen i sin tur kunna vara en bidragande orsak till att yngre, mer oerfarna kriminella tar plats i de kriminella miljöerna. Enligt våra samtal med företrädare för SiS ser man även på de särskilda ungdomshemmen en ökning av barn med koppling till gängkriminalitet. Båda myndigheterna beskriver ett tuffare klimat på avdelningarna, att våldet mot personalen har blivit grövre och att fler klienter än tidigare öppet uppger tillhörighet till ett givet kriminellt nätverk. Vidare har det framkommit i våra samtal med representanter från myndigheterna att våldet bland klienter är mer instrumentellt än tidigare och att klienter oftare uppvisar en likgiltighet inför det våld som de utsätter andra för. Enligt Trygghetsberedningen innebär en sådan likgiltighet stora utmaningar avseende de verktyg som är tänkta att motverka allvarlig brottslighet, oavsett om det handlar om avskräckning via brottspåföljder eller om ett förändringsarbete med kriminellt aktiva personer. Om likgiltigheten inför våldsanvändning även blir vanligt bland barn som befinner sig i processen att involveras i kriminalitet förstärks dessa utmaningar ytterligare.

I en studie om ungdomsrånens utveckling pekar Brå på att åtgärder för att förebygga dessa rån i socialt utsatta områden behöver länkas till den totala gängbrottsligheten.[33] Totalt sett har de anmälda ungdomsrånen i åldersgruppen 15–20 ökat från omkring 300 rån år 2013 till drygt 850 år 2020. Mellan 2015 och 2019 har andelen flickor och unga kvinnor bland misstänkta för rån fördubblats, från 4 till 8 procent. Brå har även sett mer än en fördubbling av andelen pojkar som uppger att de utsatts för rån, från 3 procent 2013 till 6 procent 2020. Andelen rånutsatta flickor och unga kvinnor har legat stabilt på omkring 1 procent sedan 2013. Merparten av dem som misstänks för ungdomsrån är pojkar och unga män i åldern 15–20 med utländsk bakgrund och som bor i socioekonomiskt utsatta områden. Sett ur ett längre perspektiv var nivån av ungdomsrån på en relativt hög nivå 2008–2010, följt av en lägre nivå under åren 2013–2016. Därefter ökade de anmälda ungdomsrånen kraftigt till en högre nivå

[33] Brå, (2021), *Ungdomsrån – En kartläggning av nuläge och utveckling.*

under 2018–2020.[34] De flesta av dessa rån sker i storstadskommuner och där är även nivån av rån högre sett till antalet invånare. Ökningen sett till antalet invånare har däremot varit kraftigare i mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner. En mindre andel av ungdomsrånen genomförs med skjutvapen. Jämförs åren 2008 och 2019 har andelen dock ökat från 3 till 4 procent. Andelen var som högst, 7 procent, år 2014. Sett till antalet har rån med skjutvapen ökat från 30 år 2008 till 98 år 2020.

Svårt att få en heltäckande bild av brottslighet bland barn under 15 år

Det går inte att följa brottsutvecklingen bland barn under 15 år i den kriminalstatistik som Brå sammanställer. De av Brås rapporter som särskilt behandlar brottslighet bland barn under 15 år täcker endast perioden fram till 2012.[35] Polismyndigheten (Polisregion Mitt) har tagit fram en rapport om våldsbrott bland barn under 15 år.[36] Underlaget, som bl.a. redogör för antalet personer under 15 år som har varit misstänkta för brott under perioden 2016–2019, visar att det har skett en ökning av hot- och våldsbrottsmisstänkta pojkar och flickor. Sett i hela landet har antalet anmälningar där barn i åldern 7–14 år som misstänkts för misshandel ökat; bland flickor från 747 år 2016 till 1184 år 2019 och bland pojkar från 1808 år 2016 till 2 679 år 2019. I rapporten görs även en genomgång av knappt 600 anmälda våldsbrott där den misstänkte var under 15 år. Av denna framgår att 54 procent av brotten hade skett i skolmiljö och 31 procent i offentlig miljö, samt att barnet som misstänkts i 56 procent av samtliga ärenden varit skolbekant med den som utsatts.

[34] För perioderna som nämns var nivån av ungdomsrån i förhållande till 100 000 invånare under åren 2008–2010 cirka 80–90, åren 2013–2016 cirka 60 samt 2018–2020 cirka 100–115. Under 2020 var nivån i storstäder/storstadsnära kommuner cirka 140 och i mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner cirka 40.
[35] Brå, (2014), *Brott begångna av barn.*
[36] Polisregion Mitt, (2020), *Personer under 15 år misstänkta för brott – fokus på våldsbrott.*

3.1.2 De mest brottsaktiva barnen

Kunskap om vilka brott som begås i ung ålder och vilka omständigheter som är vanligt förekommande bland de mest brottsbelastade ungdomarna, är viktig för hur det brottsförebyggande arbetet ska utformas. En grund för bedömningen är de strategiska brotten, dvs. de brott som är förknippade med en ökad risk att förövaren senare blir en högaktiv lagöverträdare. Brott som tydligast predicerar en fortsatt brottslighet är rån bland pojkar och våld eller hot mot tjänsteman bland flickor.[37] Risken att bli en högaktiv lagöverträdare ökar med en tidig brottsdebut, särskilt i dessa brott, oavsett kön.

Skillnaderna mellan pojkar och flickor är allmänt stora

Av samtliga barn mellan 15–17 år som debutlagfördes under åren 2010–2014, drygt 37 000, var 29 procent flickor och 71 procent pojkar. Andelen av dessa som blev högaktiva lagöverträdare skiljer sig kraftigt åt; 4 procent av de debutlagförda pojkarna jämfört med mindre än en halv procent av flickorna.[38] Även när det gäller ungdomsrån ser man skillnader mellan pojkar och flickor.[39] Vid ett typiskt ungdomsrån är det oftast två eller flera pojkar som rånar andra pojkar, där motiven ofta är pengar, spänning, status och konflikter. I de fall där enbart flickor är delaktiga i rån är målsägandena i nio av tio fall andra flickor. Jämfört med pojkarna är det vanligare bland flickor att förövare och målsägare känner varandra och att det finns en bakomliggande konflikt sedan tidigare. Det är vanligare med våldsinslag i de rån som flickorna utför, där fyra av fem ärenden innehåller våld jämfört med tre av fem hos pojkarna. Utmärkande för de rån där enbart flickor är förövare är också att de oftare innehåller makt- och förnedringsinslag.

[37] Brå, (2021), *Strategiska brott bland ungdomar på 2010-talet.*
[38] Ibid.
[39] Brå, (2021), *Ungdomsrån – En kartläggning av nuläge och utveckling.*

Flera riskfaktorer för brottslighet och involvering i gängkriminalitet

Det finns flera riskfaktorer förknippade med att barn involveras i mer allvarlig kriminalitet, både på individuell och strukturell nivå. I gruppen av högaktiva unga lagöverträdare ser man liknande faktorer som de som gäller för normbrytande beteende generellt. Det är t.ex. vanligt att under uppväxten ha haft svårigheter i skolan och att ha utvecklat ett narkotikabruk. Gruppen av unga högaktiva lagöverträdare är, oavsett kön, ofta kända av socialtjänsten före 15 års ålder.[40] Även de personer som dras in i gängkriminalitet har ofta vuxit upp med narkotikabruk och kriminalitet i sin hemmiljö samt haft problematiska relationer till både familj och skola.[41] Riskfaktorer hos föräldrar, t.ex. arbetslöshet eller psykisk ohälsa, kan ha en negativ inverkan på föräldrarnas förmåga att ge barnet stöd och vägledning. Om föräldrarnas relation präglas av konflikter och våld och om barnet på grund av detta försummas eller bevittnar våld kan det innebära att barnet får egna svårigheter och uppvisar olika beteendeproblem.[42] Vidare är psykisk ohälsa och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar vanligt, t.ex. bland de barn och unga som placeras inom SiS, där sju av tio har minst en fastställd psykiatrisk diagnos.[43]

Problemen med kriminella nätverk är ofta kopplade till utsatta områden där kriminella har stort inflytande, se avsnitt 3.2.1. Situationen för de barn som växer upp i dessa miljöer präglas av flera riskfaktorer även på mer strukturell nivå. Det kan handla om faktorer som utanförskap, segregationens negativa konsekvenser och upplevelser av diskriminering samt fattigdom. Även omständigheter såsom bostadsområdens fysiska miljö och trångboddhet kan påverka, t.ex. genom att barn tillbringar sin lediga tid ute i området, i en offentlig miljö som de delar med kriminella.[44]

Trygghetsberedningen konstaterar att det finns flera faktorer av betydelse för att barn dras in i gängkriminalitet som rör individen, dess sociala omgivning och närområdet. Det finns också likheter mellan att involveras i gängkriminalitet och rekrytering och radikalisering

[40] Brå, (2021), *Strategiska brott bland ungdomar på 2010-talet.*
[41] Brå, (2019), *Skjutningar i kriminella miljöer*; Kriminalvården, (2019), *Vägen ut ur gänget.*
[42] Andershed, A-K. och Andershed, H. (2019), *Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken.*
[43] SiS, (2021), *Årsredovisning 2021*; Socialstyrelsen, (2019), *Vård för barn och unga i HVB utifrån deras samlade behov.*
[44] *Skärpta straff för brott i kriminella nätverk*, SOU 2021:68, s. 89–90.

av unga till våldsbejakande extremism, bl.a. när det gäller demografisk bakgrund.[45] Detta innebär att de allmänt brottspreventiva åtgärderna mot rekrytering av barn och unga till gängkriminalitet bedöms kunna ha positiv effekt också på rekrytering och radikalisering till våldsbejakande extremistmiljöer och att det finns synergieffekter av att dra lärdom av forskning och utveckling inom dessa olika områden.

3.1.3 Utsatthet för brott bland barn

Att barn och unga är en mer brottsutsatt grupp än andra åldersgrupper framgår av Trygghetsberedningens första delbetänkande.[46] I Brås senaste kartläggning av brottsutsatthet från 2021 framkom att utsattheten för brott är högre i yngre åldersgrupper jämfört med äldre.[47] Utsatthet för brott mot enskild person var sammantaget 20 procent för samtliga åldersgrupper i undersökningen för 2021, jämfört med 34 procent för gruppen 16–19 år.

Brå har i sin senaste skolundersökning om brott och utsatthet visat på en mycket hög självrapporterad brottsutsatthet bland elever i årskurs nio.[48] Hälften av de tillfrågade eleverna (48 procent) uppgav att de utsatts för stöld, misshandel, hot, rån eller sexualbrott. Utsattheten är ungefär lika hög för flickor och pojkar och stöldbrott är vanligast att utsättas för oavsett kön, följt av sexualbrott bland flickor respektive misshandel bland pojkar. Vid diskussioner om barns utsatthet för brott framstår skolan som en viktig arena, inte minst mot bakgrund av att skolan/skolgården enligt eleverna är den vanligaste brottsplatsen vid misshandel. Den vanligaste brottsplatsen vid hot är internet/sociala medier, för mer information och bakgrund om kränkningar och hot via internet, se kapitel 4. Mellan 2015 och 2019 har andelen av elever som utsatts för lindrig misshandel i skolmiljö ökat från 38 till 47 procent bland flickor och från 58 till 65 procent bland pojkar.

Att bli utsatt för brott som barn kan enligt Brå vara traumatiserande, och rädslan för att utsättas igen kan leda till att barn håller sig borta från skolan eller andra platser och vissa personer. Det gäller

[45] Institutet för framtidsstudier, (2018), *Våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet i Sverige,* forskningsrapport 2018/4.
[46] *Vägar till ett tryggare samhälle*, SOU 2021:85.
[47] Brå, (2021), *Nationella trygghetsundersökningen 2022.*
[48] Brå, (2020), *Skolundersökning om brott 2019.*

även dem som inte varit med om brottsutsatthet men som oroar sig för att utsättas för brott. Av dem som uppger en utsatthet för misshandel under 2019 uppger 64 procent av flickor och 78 procent av pojkar att den har lett till någon konsekvens för det egna beteendet, antingen att de har undvikit platser eller personer, stannat hemma kvällstid eller hållit sig borta från skolan en hel dag. Bland dem som utsatts för hot uppger 27 procent av flickorna och 20 procent av pojkarna att de hållit sig borta från skolan en hel dag under 2019. Detta kan jämföras med att 4,4 procent av flickorna och 2,8 procent av pojkarna som inte varit brottsutsatta har hållit sig borta från skolan. En övergripande trend är att konsekvenserna av brottsutsatthet har ökat för både flickor och pojkar sedan 2015, oaktat vilken brottshändelse som de varit utsatta för.

3.2 Barn som involveras i gängkriminalitet

Flera rapporter och många av de redogörelser som Trygghetsberedningen tagit del av vid sina möten visar att barn och unga involveras på olika sätt i gängkriminalitet. Det behöver inte handla om någon formell rekrytering utan i stället består processen ofta av en kombination av dels olika riskfaktorer hos den unge, dels närhet till kriminalitet i det egna bostadsområdet och i form av vänner, anhöriga och andra förebilder som är kriminella.[49] Problemet är särskilt påtagligt för barn och unga som växer upp i utsatta områden där kriminella har stort inflytande.[50]

Som nämnts ovan är även kopplingen till extremismmiljöerna en viktig faktor i sammanhanget. Enligt Brå sker det i allmänhet inte någon direkt eller systematisk rekrytering av personer till dessa typer av nätverk.[51] När det gäller förorts- och stadsdelsbaserade grupper sker det många gånger en gradvis involvering i kriminalitet. För barn som bor i ett område med många riskfaktorer och varje dag befinner sig i en miljö med kriminellt aktiva personer i närheten, blir brottslighet lätt en naturlig del av livet. För en del barn framstår etablerade kriminella i området som förebilder, vilket kan ge en bild av att brottslighet är lönsamt, ger status och individuell framgång. En rekryter-

[49] *Skärpta straff för brott i kriminella nätverk*, SOU 2021:68; *Vistelseförbud för barn*, Ds 2022:12.
[50] Brå, (2016), *Kriminella nätverk och grupperingar*; Brå, (2018), *Relationen till rättsväsendet i socialt utsatta områden*; Brå, (2019), *Skjutningar i kriminella miljöer.*
[51] Brå, (2016), *Kriminella nätverk och grupperingar*.

ingsprocess kan även ske stegvis genom att barn mot ersättning får utföra mindre tjänster, som att förflytta narkotika och andra paket eller att hålla vakt.

> En av mina småbröder är i åldern där de rekryterar för att sälja. De bjuder på en pizza, ger en 100 lapp. Varje gång han är i skolan frågar jag om jag ska swisha pengar, kollar vad som händer, kollar var han är. Man mår inte psykiskt bra. Jag har många vänner som behöver fly från orten för att det inte funkar längre, man kan inte längre lämna gänget.[52]

Brå lyfter också fram att pojkar i socialt utsatta områden riskerar att involveras i kriminalitet utan att äldre och etablerade kriminella behöver ägna sig åt en egentlig rekrytering.[53] De unga som involveras kan, av egen vilja eller p.g.a. press från den kriminella miljön, utföra riskfyllda uppdrag. Det har beskrivits hur etablerade kriminella utnyttjar att yngre personer av olika skäl, exempelvis på grund av att de på grund av sin ålder inte kan straffas eller får reducerat straff, att de kräver lägre ersättning än något äldre personer eller att de inte är kända för polisen och därmed lättare kan undvika upptäckt. Det finns en risk för att när unga väl involverats så kan hot om våld förekomma som gör att de i praktiken inte tillåts upphöra med brott. Ett exempel på en sårbar och utsatt grupp som saknar ett tryggt socialt sammanhang och som riskerar att involveras i kriminalitet är ensamkommande barn och unga.[54] Det förekommer även exempel i det s.k. Encrochat-materialet på hur unga personer tar på sig att utföra morduppdrag utan motkrav eller krav på ekonomisk ersättning i syfte att visa sig pålitliga och för att avancera i den kriminella miljön.[55]

I fråga om familje- och släktbaserade nätverk beskriver Brå att grunden till sammanhållningen är gemensamma familje- och släkttraditioner men att det oftast inte rör sig om en kärnfamilj eller nära släktingar.[56] Det kan dock handla om att gruppens kärna är släkt eller har barndomsrelationer och att den omges av en yttre grupp av yngre brottsaktiva personer, som inte behöver ha samma etniska bakgrund som den inre gruppen. Enligt personer Brå har intervjuat är det vanligt att personer från den yngre yttre gruppen rekryteras för att utföra särskilt riskfyllda uppgifter. För barn som föds in i och växer upp i

[52] Flickaplattformen, (2021), Flickaråd Nationell kris, det dödliga våldet 2021, s. 36.
[53] Brå, (219), *Skjutningar i kriminella miljöer.*
[54] *Skärpta straff för brott i kriminella nätverk*, SOU 2021:68, s. 89–95.
[55] Polismyndigheten, (2021), *Lärdomar av Encrochat*, s. 14.
[56] Brå, (2016), *Kriminella nätverk och grupperingar*, s. 52–53, 58–59.

familje- och släktbaserade kriminella nätverk eller i nära anslutning till dem behöver steget in i kriminalitet alltså inte vara särskilt långt.

De kriminella nätverkens dragningskraft

I olika delar av kapitlet beskrivs faktorer som ökar risken för att unga involveras i gängkriminalitet. I avsnitt 3.1.3 beskrivs t.ex. att de mest belastade unga lagöverträdarna som regel har tidigare skolproblem och narkotikabruk. En annan viktig aspekt är det faktum att det i de utsatta områdena finns en koncentration av olika problem vilket gör att barn och unga i dessa områden löper en högre risk att involveras i kriminella miljöer, se avsnitt 3.2.1.

Forskning visar att personer som ingår i kriminella gäng oftare har färre prosociala relationer än andra samt erfarenheter av en otrygg hemmiljö.[57] Sådana faktorer kan förklara den lockelse gängen kan erbjuda i form av en alternativ och kompensatorisk arena när andra legitima framtidsutsikter uppfattas som avlägsna. I linje med detta har man i forskningen ansett att den kriminella miljön är identitetsskapande och öppnar för en fritid, kamratskap och andra omständigheter som fattas den unge. Kriminella gäng har därför beskrivits i termer av att de kan erbjuda en alternativ arena eller väg för att uppnå respekt, tillhörighet och framgång för de unga (män) som upplever en brist på andra, legitima alternativ.

> Bodde hemma hos morsan. Mamma är sjuk, pappa jobbar arton timmar för att vi ska kunna tjäna ihop dom här pengarna för att vi ska ha det bra hemma, vi ska ha mat på bordet. Vi var flera bröder, systrar som bodde hemma. Kom in i det här [kriminalitet] i sextonårsåldern, började se upp till dom andra. Du vet, klockor, kedjor, pengar, tjejer, som alla andra.[58]

En annan aspekt som lyfts fram i intervjuer med gängkriminella är de destruktiva maskulinitetsnormer som präglar den kriminella miljön.[59] Det kan dels handla om misogyna uppfattningar, där kvinnor anses svaga, underordnade eller betraktas som ett attribut att visa upp för andra, dels om att värden som tuffhet, hårdhet, ära och rykte förespråkas. För de vars rykte blir ifrågasatt kan skjutvapenvåld vara ett medel med vilket de kan försvara sig själva och sin position i den

[57] Kriminalvården, (2019), *Vägen ut ur gänget.*
[58] Brå, (2019), *Skjutningar i kriminella miljöer,* s. 25.
[59] Kriminalvården, (2019), *Vägen ut ur gänget*, s. 41, Brottsförebyggande rådet, (2019), *Skjutningar i kriminella miljöer*, s. 30.

kriminella miljön. Den bild som ges i intervjuer visar att tillvaron i kriminella miljöer är både våldsam och riskfylld.

Enligt det europeiska nätverket för brottsprevention EUCPN är det vanligt att personer i den gängkriminella miljön aktivt använder krypterade nätverkstjänster och sociala medier i syfte att organisera brottslig aktivitet och vara synliga gentemot andra kriminella grupperingar. I Sverige har tillgängliggörandet av kommunikation mellan kriminella aktörer genom den krypterade tjänsten Encrochat visat bl.a. att den använts för att beställa mord samt smuggla och distribuera narkotika.[60] Enligt en rapport från EUCPN är det huvudsakliga syftet med synlighet på sociala medier att glorifiera gängtillvaron och framhäva det skrämselkapital gruppen besitter, se även avsnitt 3.1.1.[61] Enligt EUCPN finns det endast svagt stöd för att barn och unga rekryteras till gäng genom dessa kanaler, däremot kan en ökad användning av sociala medier och krypterade tjänster innebära färre fysiska möten mellan gängmedlemmar, vilket i sin tur kan göra det svårare att nå unga etablerade gängkriminella genom traditionell fysisk fältverksamhet.

Polismyndigheten beskriver att vägarna in i gängkriminalitet, särskilt för pojkar, ofta kan gå via enskilda personer i närmiljön som dessa pojkar ser upp till.[62] Samma bild ges i de intervjuer med representanter från socialtjänsten som genomförts inom ramen för utredningen Vistelseförbud för barn.[63] Socialtjänsten lyfter fram att det är i den egna boendemiljön barn kommer i kontakt med kriminalitet och blir upplockade av äldre kriminella aktörer. Kriminaliteten normaliseras och barnens väg in i brottslighet sker successivt utan en tydlig startpunkt, varken för barnet eller för omgivningen. Den kriminalitet som finns i det egna bostadsområdet kan därmed bidra till en negativ utveckling i de fall andra framtidsutsikter framstår som avlägsna för barn som växer upp där.[64] Den kriminella miljön kan för barn te sig som en yrkesbana bortom den reguljära arbetsmarknaden med möjligheter till framgång, status och ekonomisk vinning. Individer med en stark koppling till arbetslivet tenderar ofta att lämna det utsatta området. Detta innebär att risken ökar att barn

[60] Polismyndigheten, (2021), *Lärdomar av Encrochat*.
[61] EUCPN, (2022), *Toolbox on Street Gang Prevention,* s. 20–23
[62] Polismyndigheten, (2017), *Polisens rapport om allvarlig och organiserad brottslighet 2017*, s. 6–7.
[63] *Vistelseförbud för barn*, Ds 2022:12.
[64] Brå, (2018), *Utvecklingen i socialt utsatta områden i urban miljö 2006–2017*.

får en ofullständig bild av vilka vägar till framgång och status, utöver den kriminella banan, som finns tillgängliga.

3.2.1 Särskilt om utsatta områden och gängkriminalitet

Som har framgått i Trygghetsberedningens första delbetänkande liksom i andra utredningar och i myndighetsrapporter är gängkriminaliteten främst knuten till de områden som Polismyndigheten benämner som utsatta. Dessa områden präglas av låg socioekonomisk status, kriminell påverkan på lokalsamhället och en allmän obenägenhet att delta i rättsprocessen. Det förekommer ofta narkotikaförsäljning, skjutvapenvåld och sprängningar och parallella samhällsstrukturer.[65]

Sedan 2015 har Polismyndigheten i flera rapporter redogjort för vilken inverkan gängkriminaliteten har på närområdet. I den senaste rapporten från 2021 beskrivs en något försämrad situation jämfört med 2017 i vissa av dessa områden. Problem som är kopplade till den kriminella organiseringen och dess effekter bedöms ha ökat något. Det totala antalet utsatta områden har från föregående bedömning ökat från 60 till 61 och är nu lika många som vid bedömningen 2017.[66]

Det är inte bara skjutningarna som har en högre koncentration i de utsatta områdena. En femtedel av landets anmälda brott gällande skadegörelse genom brand i motorfordon sker här. Det är även, jämfört med riket i övrigt, mer vanligt förekommande med hot och övergrepp i rättssak, något som också ingår i definitionen av ett utsatt område. Genomgången av Encrochat-materialet indikerar att personer från de 60 områden som bedömdes som utsatta 2019 har en större delaktighet (13 procent) i den organiserade brottsligheten på Encrochat än vad som kan förväntas vid en enkel jämförelse med befolkningsmängden (5 procent). Graden av delaktighet ökar också med graden av bedömd utsatthet.[67]

Omständigheterna är också allvarligare i utsatta områden jämfört med övriga landet sett till både strategiska brott och ungdomsrån. I utsatta områden finns en dubbelt så hög andel högaktiva lagöverträdare inom gruppen lagförda pojkar jämfört med resten av landet. En motsvarande jämförelse kan inte göras avseende flickorna p.g.a.

[65] Brå, (2021), *Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder*; Polismyndigheten, (2021), *Myndighetsgemensam bild: organiserad brottslighet 2021.*
[66] Polismyndigheten, (2021), *Lägesbild över utsatta områden.*
[67] Ibid.

att de inte i lika stor utsträckning är involverade i denna typ av brott.[68] Gällande ungdomsrån finns det en överrepresentation av misstänkta ungdomar i socialt utsatta områden.[69]

Problematiken med kriminell påverkan på lokalsamhällen är starkt förknippad med demografiska och socioekonomiska förhållanden. Polismyndigheten har tillsammans med Malmö och Lunds universitet utvecklat en strategisk karta för att identifiera och bedöma boendemiljöer med olika livsvillkor.[70] Denna visar att det finns en hög samstämmighet mellan sämre livsvillkor, stora barngrupper och hög brottslighet.

Tystnadskultur och tillitsbrist lyfts som problem i socialt utsatta områden

Att gängkriminaliteten har en inverkan på lokalsamhället kan handla om att den bidrar till en tystnadskultur hos de boende och hos dem som arbetar i området. Tystnadskulturer yttrar sig enligt Polismyndigheten bl.a. i en lägre anmälningsbenägenhet och en ovilja att medverka i rättsprocesser, vilket försvårar för polisen att förebygga och utreda brott.[71] I undersökningar framkommer stora skillnader mellan områden när det gäller huruvida boende känner tillit till andra människor i samma område.[72] Boende i områden med socioekonomiska utmaningar har 23 procentenheter lägre tillit gentemot andra människor i det egna området jämfört med riksnivån.

Aktörer som verkar i utsatta områden och som Brå intervjuat – socialarbetare, kommunala förebyggare, ideella aktörer, poliser, åklagare samt brottsoffer och vittnen – beskriver att boende i tidig ålder lär sig att vara tysta gentemot rättsväsendet och att detta kan betraktas som en överlevnadsstrategi för att undvika hot och trakasserier.[73]

> Jag vill känna trygghet hemma men [det] har skett flera brott i min port. Jag bor på våning två och mitt i natten hörde jag och min mamma två höga röster som diskuterade i trapphuset, men vi trodde det var grannarna som pratat högt bara. Men sen fick vi veta dagen efter att det hade varit poliser i huset för att det hade skett en våldtäkt i källaren och var

[68] Polismyndigheten, (2021), *Lägesbild över utsatta områden.*
[69] Brå, (2021), *Ungdomsrån – En kartläggning av nuläge och utveckling*.
[70] Polismyndigheten, (2021), *Lägesbild över utsatta områden*, s. 9.
[71] Ibid.
[72] Delegationen mot segregation, (2020), *En demokrati för alla?*, s. 87–89.
[73] Brå, (2019), *Tystnadskulturer: En studie om tystnad mot rättsväsendet.*

> antagligen därför vi hört höga röster. Vi sa liksom inget för vi förstod inte vad det var som hände just då det, men jag visste vem kvinnan var.[74]

Att det finns en rädsla för att gärningspersoner i området ska få reda på om en person anmäler eller vittnar om brott beskrivs även av de professionella som arbetar i området.[75] Bristande tillit gentemot myndigheter kan komma till uttryck genom desinformation kring socialtjänstens arbete, exempelvis rykten om att barn omhändertas alltför lättvindigt eller på felaktiga grunder. Gärningspersoner skapar ofta lojalitet hos yngre personer genom att uppträda vänligt, bjuda på småsaker och liknande. Tystnadskulturer präglar även de kriminella nätverken, där avsteg från tystnad gentemot rättsväsendet kan innebära fysiska eller psykiska repressalier från andra kriminella. Det förekommer även att yngre personer med koppling till gängkriminalitet tar på sig ett brott för att skydda medgärningspersoner. Tystnadskulturen i kriminella nätverk regleras därmed internt genom mer eller mindre uttalade hot och bestraffningar, och lojalitet i form av att tystnad belönas.

I Polismyndighetens rapport om Encrochat-materialet förekommer även flera beskrivningar av att kriminella aktörer, även utanför socialt utsatta områden, utövar otillåten påverkan exempelvis i form av trakasserier, hot och våld mot politiker, offentliganställda och företrädare för media.[76] I Trygghetsberedningens första delbetänkande beskrevs också att brottslighet och otrygghet i utsatta områden har en inverkan på näringslivet, exempelvis genom att näringsidkare undviker att etablera sig där samt kan ha svårigheter att rekrytera personal mot bakgrund av hot och påtryckningar.[77]

Trygghetsberedningens samtal med andra experter än Polismyndigheten bekräftar beskrivningen ovan, bl.a. har Kriminalvården i våra samtal vittnat om en växande grupp av intagna med koppling till gängkriminalitet och som i större utsträckning än tidigare använder sig av otillåten påverkan genom hot och våld mot verksamhetens personal. Våld, hot och trakasserier mot offentliganställda har även uppmärksammats i förhållande till socialtjänsten.[78] Problematiken kring otillåten påverkan gentemot myndighetspersoner har lyfts fram

[74] Flickaplattformen, (2021), *Flickaråd Nationell kris, det dödliga våldet 2021*, s. 47.
[75] Brå, (2019), *Tystnadskulturer: En studie om tystnad mot rättsväsendet.*
[76] Polismyndigheten, (2021), *Lärdomar av Encrochat*, s. 30.
[77] *Vägar till ett tryggare samhälle*, SOU 2021:85, s. 50–52.
[78] Visions, (2021), *"Har du familj ...?" – En rapport om utsatthet för hot, personangrepp och våld i socialt arbete*.

av Brå i en rapport från 2016 där det framgår att upplevelsen av otillåten påverkan har ökat över tid, sedan den tidigare studien 2005.[79] Försök att påverka tjänstemän att fatta felaktiga beslut eller att avstå från att ingripa eller genomföra kontroller kan få stora konsekvenser för samhället, inte minst för barn och unga. Om en tjänsteman agerar på något annat sätt än som föreskrivs i författning hotas såväl grundläggande principer om likabehandling och rättssäkerhet som effektiviteten i den offentliga verksamheten.

Barns egna upplevelser av att växa upp i en miljö med våld och otrygghet

Barn som växer upp i utsatta områden med mycket våld och kriminalitet beskriver själva en stor otrygghet och bristande tilltro till samhället. Man saknar ett erkännande från samhället om de problem man upplever i förorten och vill att barn och unga i högre utsträckning ska involveras i arbetet.

I Barnombudsmannens årsrapport för 2018 berättar barn som växer upp i utsatta kommuner och förorter om utanförskap och bristande tilltro till vuxenvärlden och till framtiden.[80] Barnen berättar att utanförskapet handlar om att inte känna att man kan förverkliga sina framtidsplaner utan att först behöva flytta från området man bor i och att vuxna i deras närområde har låga förväntningar på barnens förmågor. Ett uttryck för detta är att vart femte barn man frågat i årskurs 5, och var tredje pojke, tror att det kommer bli ganska eller väldigt svårt att hitta ett jobb i framtiden. I årskurs 8 tror nästan vart tredje barn att de kommer ha svårigheter att hitta ett jobb.

Samtidigt som många barn trivs där de bor berättar de om en vardag kantad av våld och kriminalitet. Barnen beskriver att den otrygghet de känner är kopplad till våld och kriminalitet i området de bor, och att de genom sin omgivning får se och höra om narkotikaförsäljning, bilbränder, kniv- och skjutvapenvåld som skett i närheten. Många barn upplever våld i förskolan och skolan, de arenor där barnen tillbringar mycket av sin tid och där de har sina vänner. Barnen beskriver också en skola där det är svårt att få studiero och som innehåller våld, stök och otrygghet. Enligt rapporten är fritid viktigt för nästan alla barn som svarat på Barnombudsmannens enkät. Det

[79] Brå, (2016), *Otillåten påverkan mot myndighetspersoner*.
[80] Barnombudsmannen, (2018), *Utanförskap, våld och kärlek till orten.*

handlar om allt från att idrotta, umgås med vänner, göra läxor, besöka fritidsgården eller vara aktiv i föreningar. Medan nio av tio barn ser fritiden som viktig uppger fyra av tio att de inte har råd att delta i de saker som kompisarna gör på fritiden.

Flickaplattformen, som är en medlemsförening och ett nätverk för aktörer som verkar för flickors rättigheter, har tagit fram en rapport som lyfter flickors perspektiv inom ramen för det dödliga våldet.[81] Här beskrivs flickors tankar kring varför vissa dras in i gängkriminaliteten och inte andra. En beskriver det så här:

> Majoriteten av tjejer är målinriktade och karriärinriktade, det är inte killar. Har man inget mål för framtiden har man lätt att hamna i kriminalitet. Hamnar du i det kommer du inte komma ut ur det igen. De grabbarna är så djupt inne i destruktivitet – i just den stunden så tänker man inte på hur mina syskon mår, hur mina föräldrar mår. Så länge man vinner respekt, makt, pengar så kommer man fortsätta på det.

Våldets bakomliggande faktorer betonas också, såsom fattigdom, segregation, utanförskap, strukturell rasism, skolor utan resurser, föräldrar utan stöd, glamourisering av våld och droger och maskulinitetsnormer.

I rapporten får flickorna även beskriva vad man tror skulle bidra till att förebygga våldet. Skolan beskrivs som en av de viktigaste skyddsfaktorerna. Integrationsfrämjande insatser, stöd till föräldrar och mötesplatser för unga lyfts också upp. Flickorna vill att det positiva med området och de förebilder och föredömen som finns där ska belysas i högre utsträckning. Flickorna beskriver också att man saknar ett erkännande från samhället om de problem man upplever i förorten. En flicka beskriver detta så här:

> Bara att erkänna att detta är en nationell kris tror jag skulle öka förtroendet. Bara den lilla grejen skulle göra att folk känner sig sedda. Att visa att detta är ett nationellt problem inte ett ”förortsproblem” skulle skapa mer förtroende, och visa att ”wow vi spelar också roll”. Våra problem är riktiga problem.

Sammanfattningsvis ges en bild i rapporten av att myndigheterna har misslyckats i sitt förebyggande arbete och att resurser och hjälp inte är tillgängliga under eller efter våldshändelser. De insatser som vidtas från samhället når inte fram. Ett mer tvärsektoriellt samarbete mellan gräsrotsorganisationer som verkar i området och myndigheter efter-

[81] Flickaplattformen, (2021), *Flickaråd: Nationell kris, det dödliga våldet*.

frågas. Framför allt pekas relationen till socialtjänst, polis och vården ut som särskilt problematisk, där ett långsiktigt förändringsarbete behövs om dessa myndigheter ska kunna fylla sin funktion.

Denna bild bekräftas av de unga och representanter från civilsamhället som arbetar direkt med barn och unga, som Trygghetsberedningen har träffat. Även dessa beskriver en vardag där våld och kriminalitet finns i närheten. Man har nära och kära som dödats genom detta våld. Barnen känner ofta rädsla när de ska gå till och från skolan och upplever inte att deras område prioriteras. Man beskriver att en kollektiv sorg har etablerats i dessa områden och upplever ett stort trauma och utanförskap. Insatser och stöd behöver utgå ifrån det trauma det innebär att leva och växa upp i denna miljö. Samhällsaktörer behöver lyssna mer på unga. Även om man får insatser från samhället så blir dessa sällan långsiktiga. Man upplever att tjänstemän är dåliga på att bygga förtroende och jobba långsiktigt. De tar initiativ och försvinner sedan. Det finns ett stort önskemål om att barn och unga i högre grad ska lyssnas på och involveras i utvecklingsarbetet.

4 Våld i barns och ungas nära relationer

Att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, liksom våld inom familjer och andra nära relationer, är en angelägen kriminalpolitisk utmaning bl.a. mot bakgrund av de långvariga konsekvenser det kan innebära att uppleva våld på nära håll under uppväxten. Brås senaste mätning av antalet anmälda brott visar att dödligt våld mot kvinnor i närstående parrelation ökat något under 2021 jämfört med 2020.[1] Statistiken visar att mer behöver göras för att förebygga denna typ av brott.

Att mäns våld mot kvinnor ska upphöra är det sjätte delmålet i jämställdhetspolitiken, vars övergripande mål är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv.[2] Utifrån regeringens nationella strategi för åren 2017–2026 har flera initiativ tagits för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Flera myndigheter har sedan 2017 genom olika regeringsuppdrag arbetat för att förebygga och bekämpa våldet.[3] Det åtgärdsprogram för åren 2021–2023 som regeringen lanserade 2021 inom ramen för den nationella strategin innehåller även den flera förebyggande insatser.[4] Det gäller exempelvis att initiera åtgärder för att förbättra upptäckt av våld och på olika sätt utveckla indikatorer för att i större utsträckning kunna mäta omfattningen av våldet och hur effektiva genomförda insatser har varit.

I Statskontorets senaste granskning från 2021 av myndigheternas arbete med den nationella strategin är en av slutsatserna att det är svårt att få till ett verkningsfullt förbyggande arbete när det gäller

[1] Brå, (2022), *Anmälda brott 2021. Slutlig statistik*.
[2] Uppgifter hämtade från Jämställdhetsmyndighetens webbplats (den 8 mars 2022).
[3] Socialdepartementet, *Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid*, Regeringens skrivelse 2016/17:10.
[4] Arbetsmarknadsdepartementet, *Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2021–2023*, A2021/02397.

mäns våld mot kvinnor.[5] Statskontoret menar att deras kartläggning har visat att det finns utmaningar när det gäller att skifta fokus från ett reaktivt till ett proaktivt perspektiv och att berörda myndigheter behöver samarbeta i ännu större utsträckning för att förebygga våldet. Förutom ökad samverkan lyfter Statskontoret även behovet av att kunskapskedjan mellan nationell, regional och lokal nivå måste fungera bättre. Regeringen och myndigheterna behöver t.ex. prioritera insatser som syftar till att yrkesverksamma inom framför allt kommuner och regioner praktiskt ska kunna använda de kunskaper som de nationella myndigheterna har uppnått. Statskontoret lyfter även fram att det fortfarande saknas kunskapsbaserade metoder och arbetssätt inom centrala delar av strategin.

Våld i barns och ungas nära relationer bidrar ofta till ökad psykisk ohälsa och olika typer av fysiska men, både på kort och lång sikt.[6] Om samhället inte lyckas upptäcka, förebygga och bryta denna våldsproblematik tidigt finns en risk att barn fortsätter med samma beteende även som vuxna. Förutom att våldet orsakar lidande för den som är utsatt innebär våldet även ekonomiska kostnader för samhället. Enligt tidigare gjorda beräkningar uppgår dessa kostnader för mäns våld mot kvinnor till ungefär tre miljarder kronor per år (beräknat på 2011 års penningvärde).[7] Ungefär hälften av de uppskattade samhällskostnaderna utgörs av förlorad livskvalitet och förlust av friska levnadsår. Utöver det utgörs cirka 10 procent av de totala uppskattade kostnaderna av ekonomiska produktionsförluster och cirka 15 procent är kostnader kopplade till rättsväsende och rättsprocesser. Kostnader relaterade till hälsa/ohälsa utgör strax under 10 procent.

Enligt Trygghetsberedningen behövs ett utökat och mer riktat fokus på barn och unga som befinner sig i en nära relation där våld förekommer. Det gäller de barn och unga som utövar våld, men även dem som är utsatta. Inriktningen för detta delbetänkande när det gäller att förebygga mäns våld mot kvinnor är tidiga insatser huvudsakligen för barn upp till 18 års ålder som utövar våld eller som utsätts för våld.

[5] Statskontoret, (2021), *Mäns våld mot kvinnor – en analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin*.
[6] Överlien, C. (2018), Våld mellan ungdomar i nära relationer: Digitala medier och utövande av kontroll, *Socialvetenskaplig tidskrift*, 25, s. 67–86.
[7] *Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck*, SOU2015:55, s. 107.

I detta kapitel redogörs för omfattningen och karaktären av våldet i nära relationer mellan barn och unga. I kapitlet beskrivs även olika beståndsdelar i det våld som förekommer. Utifrån den beskrivna problembilden och de riskfaktorer som ligger till grund för att barn eller unga utövar våld eller blir utsatta för våld görs en förmågeanalys med fokus på förmågan hos de huvudsakligen berörda aktörerna att förebygga våld i barns och ungas nära relationer.

4.1 Få studier som mäter våldets omfattning och utveckling över tid

Våld i barns och ungas nära relationer tar sig uttryck på olika sätt. Det kan inkludera fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld och t.ex. gälla systematiska kränkningar och förödmjukelser, försök till inskränkningar i friheten, hot, trakasserier, misshandel eller sexuella övergrepp. Det är svårt att hitta studier som mäter omfattningen av våld i nära relationer mellan barn upp till 18 års ålder och som är jämförbara över tid. Det finns dock flera undersökningar och rapporter som fokuserar på olika delar av våldet. Undersökningar som rör barn som utsätts för våld av en jämnårig som de känner eller är bekant med eller en partner och hur de upplever våldet i dessa relationer är få. Eftersom det heller inte finns undersökningar som är jämförbara över tid är det även svårt att avgöra om våldet i dessa relationer har ökat eller minskat. Vid beskrivningen av våld i nära relationer mellan barn och unga är beredningen hänvisad till de befintliga undersökningarna som främst studerar åldersgrupper från 16 år.

Ett antal mer övergripande studier har dock genomförts i Sverige om benägenheten hos barn och unga att begå våldsbrott och att bli utsatta för våld. Trots att dessa har litet olika utgångspunkter går det att se tydliga könsskillnader.[8] Undersökningar visar att flickor och pojkar är utsatta för våld i ungefär samma utsträckning, men de former av våld som flickor och pojkar utsätts för skiljer sig åt. Unga i åldern 15–24 år är den grupp i samhället som är mest utsatt för våld. Flickor och unga kvinnor utsätts oftare för psykiskt våld (exempelvis olika former av isolering, verbala kränkningar, känslomässig utpressning, skambeläggande) och sexuellt våld. Våldet utövas oftast i någons hem. Pojkar och unga män blir oftare utsatta för fysiskt våld

[8] Uppgifter hämtade från Nationellt centrum för kvinnofrids webbplats (den 15 mars 2022).

och våldet äger oftast rum i offentliga miljöer. Även bland förövarna av våldet finns tydliga könsskillnader. Våld mot flickor eller unga kvinnor utövas främst av en förälder, partner eller före detta partner. Pojkar eller unga män utsätts oftast av en skolkamrat, kompis eller en okänd gärningsman.

I den s.k. skolundersökningen (årskurs 9) från 2019 som Brå har genomfört uppger 24 procent av eleverna att de har begått något våldsbrott 2019.[9] Bland pojkarna är motsvarande andel nästan 28 procent. Bland pojkar minskade andelen något mellan 2017 och 2019 (från nästan 31 procent till nästan 28 procent), men var under 2019 åter på samma nivå som 2015. Det är enligt undersökningen vanligast att utsättas för våldshandlingar i skolan eller hemmet. Flickor (13 procent) utsätts för hot i ungefär lika stor utsträckning som pojkar (10 procent). Flickor (21 procent) utsätts för sexualbrott i större utsträckning än pojkar (6 procent) medan pojkar (23 procent) utsätts för misshandel i större utsträckning än flickor (15 procent).

4.2 Våldets olika beståndsdelar

Det våld som yttrar sig mellan barn och unga har olika dimensioner och tillvägagångsätt. I den nationella strategi som tagits fram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor avses alla yttringar av fysiskt, psykiskt och sexuellt våld samt hot om våld som riktas mot kvinnor och flickor, dvs. problembilden är bredare än att avse endast våld mellan närstående.[10] Strategins sjätte delmål omfattar även hedersrelaterat våld och förtryck. Mot bakgrund av att kvinnor och flickor utsätts för trakasserier och hot om våld på ett annat sätt än män och pojkar när de uttrycker sig på internet, ingår även trakasserier och hot om våld i sociala medier i det sjätte delmålet.

Beredningen har anammat denna mer omfattande definition när det gäller våld i barns och ungas nära relationer. Digitaliseringen ökar utsattheten och inriktningen att även undersöka sociala medier som arena knyter an till beredningens ambition att beakta hur digitaliseringen kan förändra brottsligheten och utsattheten för brott. Internet är i dag en påtaglig och naturlig del av barns liv. För barn utsatta för våld i nära relation kan det faktum att i stort sett alla

[9] Brå, (2020), *Skolundersökningen om brott 2019.*
[10] Socialdepartementet, *Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid*, Regeringens skrivelse 2016/17:10.

ständigt är uppkopplade ytterligare komplicera och försvåra utsattheten.[11] Digitala medier möjliggör och effektiviserar också våldsutövandet, t.ex. i syfte att skrämma, skada, övervaka och/eller isolera, och är ett verktyg för att utöva psykologiskt våld. Bilder kan exempelvis spridas mot ens vilja till en stor mängd användare av sociala medier och falska rykten kan spridas snabbt. Den digitala arenan har inte några geografiska eller tidsmässiga gränser vilket innebär att våld och kontroll ständigt är närvarande.[12]

4.2.1 Våld i barns och ungas nära relationer

Brå har under 2021 gjort en kartläggning av våldet i ungas parrelationer där det konstateras att unga tycks vara mer utsatta jämfört med vuxna. Det finns enligt Brå generella likheter i våldets karaktär hos unga och vuxna, bl.a. vad gäller formerna för våldet, dess konsekvenser och att den som utsätts blir utsatt för flera former av våld, t.ex. psykiskt, fysiskt och sexuellt våld.

Det finns dock flera faktorer som är ungdomsspecifika och som behöver tas i beaktande för att kunna förebygga denna typ av brott. Våld i barns och ungas nära relationer sker oftast i hemmet där föräldrar ofta finns närvarande.[13] Digitala verktyg spelar i högre utsträckning en central roll när det gäller våld och kontroll i ungas nära relationer. Utan att behöva ta hänsyn till geografiska eller tidsmässiga gränser kan förövaren utöva såväl psykiskt våld som kontroll och övervakning dygnet runt. Det psykiska våldet på internet kan innebära hot (exempelvis om att sprida bilder) och andra typer av kränkningar (exempelvis att sprida falska rykten). En annan aspekt som skiljer unga från äldre i detta sammanhang är att unga tillbringar en stor del av sin tid i skolan, där de också har merparten av sitt sociala nätverk. Skolan har i svensk forskning också pekats ut som en arena där våld i barns och ungas nära relationer ofta sker.[14]

[11] Överlien, C. (2018), Våld mellan ungdomar i nära relationer: Digitala medier och utövande av kontroll, *Socialvetenskaplig tidskrift, 25*, s. 67–86.
[12] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*; Överlien, C., Hellevik, P.M. och Korkmaz, S. (2020), *Young Women's Experiences of Intimate Partner Violence – Narratives of Control, Terror and Resistance*, Journal of Family Violence, Vol. 35.
[13] Uppgifter hämtade från Trygghetsberedningens forskardialog, den 23 mars 2022.
[14] Korkmaz, S., Överlien, C. och Lagerlöf, H. (2020), Youth intimate partner violence: prevalence, characteristics, associated factors and arenas of violence, *Nordic Social Work Research.*

Möjliga riskfaktorer för att utöva eller utsättas för relationsvåld

Det finns flera riskfaktorer för att barn och unga ska utöva eller utsättas för våld eller olika typer av kränkningar i sina relationer. I kapitel 2 redogör beredningen övergripande för några av dessa riskfaktorer och som det brottsförebyggande arbetet behöver fokusera på. Forskare som särskilt studerat riskfaktorer för våld i barns och ungas nära relationer menar att det behövs mer kunskap om vilka riskfaktorer som väger tyngst, hur de samspelar och vid vilken ålder olika faktorer har störst betydelse.[15] Dessutom finns stora behov av kunskap om partnervåld i särskilt sårbara eller utsatta grupper av barn och unga, t.ex. studier om omfattning, karaktär, konsekvenser och åtgärdsbehov hos unga hbtqi-personer samt unga med funktionsnedsättningar.

En ansamling av riskfaktorer på flera olika nivåer runt en ung person ökar ofta risken för våldsutövning. När det gäller faktorer som ökar risken för våld skiljer man ofta på bakgrundsfaktorer, t.ex. upplevelser av våld i barndomen och sådana som är mer kopplade till en situation eller yttre utlösande faktorer, t.ex. alkoholanvändning, konflikt med partner, psykisk ohälsa. En del riskfaktorer anses vara lättare att påverka än andra, vilket kan vara relevant i relation till möjliga åtgärder. Att själv ha utsatts för olika former av misshandel, övergrepp eller försummelse som barn är en av de starkaste riskfaktorerna för att själv utöva partnervåld, både som ung och som vuxen. Även att under uppväxten ha bevittnat våld mellan föräldrarna, särskilt våld mot mamman, eller att ha växt upp med annat våld i familjen ökar risken för såväl relationsvåldsutövning som utsatthet hos pojkar, men framför allt för utsatthet hos flickor.

Den närmiljö som barn eller unga växer upp i, utöver den närmaste familjen, verkar också ha betydelse för våldsutövning i nära relationer. Att växa upp i fattigdom, i en miljö som kännetecknas av instabilitet och våld kan medföra påfrestningar som ökar risken för våldsutövning. I sådana uppväxtmiljöer ökar sannolikheten för dysfunktionella och aggressiva beteenden. Även psykisk ohälsa (depressioner, ångest, oro, nedstämdhet, självmordsbenägenhet, emotionell stress) har visat sig ha samband med en förhöjd risk för våldsutövning mot en partner. Detsamma gäller olika former av psykiska sjukdomar, antisociala personlighetsstörningar och neuropsykiatriska diagnoser

[15] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.

som exempelvis adhd. Egenskaper som impulsivitet och en låg grad av självkontroll kan också påverka. I de fall unga även är involverade i annan kriminalitet och våld i lokalsamhället utgör även detta riskfaktorer för våld i de egna parrelationerna.

Flickor och unga kvinnor utsätts i högre utsträckning av kränkningar, hot och brott i nära relation

Det finns flera studier som visar att det våld som flickor och unga kvinnor utövar är lindrigare än pojkars och unga mäns, och att det innehåller ett större inslag av verbalt våld, medan pojkar och unga män utövar mer sexuellt våld och allvarligare fysiskt våld.[16] Andra viktiga forskningsresultat i sammanhanget är att skillnader mellan könen framträder tydligare när man studerar våldets frekvens. Flera undersökningar visar att upprepad utsatthet för våld i parrelationer är vanligare bland flickor och unga kvinnor än bland pojkar och unga män.

Frågan om ungas erfarenheter av brott i nära relation har även belysts av Brå i en analys från 2018 som bl.a. bygger på dels den ordinarie nationella trygghetsundersökningen, dels en särskild frågemodul som användes 2013.[17] Enligt Brå uppger nästan var femte person (18 procent) i åldern 16–24 år att de någon gång varit utsatta för en rad händelser; systematiska kränkningar och förödmjukelser, försök till inskränkningar i friheten, hot, trakasserier, misshandel eller sexualbrott av en nuvarande eller tidigare partner. Analysen visar en allmänt högre utsatthet bland flickor och unga kvinnor, där 23 procent uppger att de utsatts, jämfört med 14 procent bland pojkar och unga män. Den högre andelen utsatta flickor och unga kvinnor gäller oavsett om det rör sig om psykiskt våld eller fysiskt våld; 21 procent av flickor och unga kvinnor och 12 procent av pojkar och unga män uppger att de utsatts för psykiskt våld. Motsvarande siffror avseende fysiskt våld är 13 respektive 5 procent.

Ytterligare en studie som särskilt undersöker omfattningen av våld i ungas parrelationer har genomförts av Stockholms universitet.[18] Under perioden 2017–2018 skickades en enkätundersökning ut till nio gymnasieskolor och resultatet visade att en hög andel ungdomar

[16] Ibid.
[17] Brå, (2018), *Brott i nära relationer bland unga*.
[18] Korkmaz, S., Överlien, C. och Lagerlöf, H. (2020), Youth intimate partner violence: prevalence, characteristics, associated factors and arenas of violence, *Nordic Social Work Research.*

i åldern 15–19 år hade erfarenheter av någon form av våld. Undersökningen visar att 46 procent av flickorna och 34 procent av pojkarna upplevt psykiskt våld ansikte-mot-ansikte, av en nuvarande eller tidigare partner. Gällande fysiskt våld visade det sig att 20 procent av flickorna och 13 procent av pojkarna upplevt detta. Motsvarande siffror gällande sexuellt våld var 44 procent respektive 10 procent.

Att digitala verktyg är en betydande och viktig aspekt av ungas utsatthet på internet framgår också av Stockholms universitets studie.[19] Den visar att 56 procent av flickorna och 42 procent av pojkarna utsatts för psykiskt våld via digitala medier. En viktig slutsats av undersökningen är således att andelen utsatta var större bland flickorna än bland pojkarna. Studien visar även att den andel som hade utsatts för upprepade våldshändelser var större bland flickor än bland pojkar.

Få berättar om våldet – ungas kunskap om vad som utgör brott brister

Enligt den studie som Brå har genomfört om våld i ungas parrelationer finns det en osäkerhet bland både utövare och de utsatta om vad som räknas som våld, när en relation är sund och när våldet passerar gränsen till att vara en brottslig handling.[20] Mot bakgrund av detta pekar flera intervjupersoner och relevanta aktörer i Brås studie på att det finns behov av att öka ungas kunskap om relationsvåld. Samhällsinformationen om detta behöver i större utsträckning inkludera unga och skolan anses i studien vara en lämplig aktör för att nå ut med sådan information. Det är särskilt viktigt då unga ofta inte har tidigare erfarenheter av förhållanden och inte alltid är medvetna om att sexuellt och fysiskt våld samt olika kontrollbeteenden inte ska förekomma i en god relation. Unga berättar i Brås studie om att de först i efterhand förstod att de i relationen varit utsatta för våld eller brott.

> Jag tror att det har lite att göra med att jag identifierade alltså inte det som en våldsam relation, utan jag kände att det här var en … en lite bråkig relation, en rörig relation, inte en våldsam relation. Och jag kände att om jag berättade [om våldet] så skulle det bli en eskalation, att liksom ja men visst vi bråkade lite och så här, men varför ska polisen, varför ska Soc ha med det här att göra liksom. Lite så tänkte jag då.[21]

[19] Ibid.
[20] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.
[21] Ibid, s. 99.

Liknande erfarenheter har Stiftelsen 1000 Möjligheter lyft fram. Enligt stiftelsen har de flesta flickor och unga kvinnor som de har kontakt med inte berättat för någon om att de är utsatta för psykiskt, fysiskt och sexuellt våld eftersom de själva inte har varit medvetna om innebörden i de handlingar som de har blivit utsatta för, exempelvis att de kan ha varit utsatta för ett brott.[22] Stiftelsen menar att ett framgångsrikt arbete mot våld i ungas relationer även måste inkludera den påverkan som pornografin har på unga. Även Brå lyfter frågan och pekar på forskning som visar på att det finns en korrelation mellan pornografikonsumtion och sexuell aggression.[23] Mot bakgrund av att få unga berättar om sin utsatthet och att det råder osäkerhet om gränser för våld och brott i den egna relationen minskar förutsättningarna för omgivningen att uppfatta och upptäcka att enskilda unga befinner sig i en utsatt position. Som redan nämnts i tidigare avsnitt ovan har Brå lyft fram att det behövs mer information till barn och unga gällande var gränserna går för olika former av våld och kontroll i deras förhållanden. Men att vuxna i omgivningen, t.ex. föräldrar och lärare, också uppmärksammar detta och har kunskap är särskilt viktigt eftersom många barn och unga har svårt att berätta om det som de är utsatta för. Barn och unga har av den anledningen efterfrågat möjlighet att få stöd av en utomstående under anonyma former.

4.2.2 Utsatthet för sexualbrott och kränkningar av sexuell karaktär bland barn och unga

Det är inte bara i nära relationer som flickor och unga kvinnor kan utsättas för sexuellt våld. Den bild som ges av Brås nationella trygghetsundersökning är att en stor andel barn och unga kvinnor även utanför en nära relation har utsatts för sexualbrott och olika sexuella kränkningar.[24] I den senaste kartläggningen, som avser händelser under 2021, uppger en dryg fjärdedel av flickor och unga kvinnor i åldern 16–19 år att de blivit utsatta för någon form av sexualbrott.[25] Här avses enligt Brå ett ganska brett spektrum av händelser, där såväl

[22] Stiftelsen 1000 Möjligheter, (2020), *Ett år med ungarelationer.se – erfarenheter och kunskap om killars våld mot tjejer och våld i ungas partnerrelationer*.
[23] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.
[24] Här framhåller Brå att uppmätta nivåer mellan olika grupper av svarande för utsatthet för brott, och inte minst för integritetskränkande brott, är förenade med osäkerheter och att resultaten därför tolkas tillsammans med resultat från andra källor, se exempelvis Brå-rapport 2021:11, s. 34–42.
[25] Brå, (2021), *Nationella trygghetsundersökningen 2022.*

lindrigare som allvarligare brott ingår. Motsvarande siffra bland pojkar och unga män (16–19 år) är 2,8 procent.

> Jobbar på café och slutar sent på kvällen. Några killkompisar hängde på caféet och en av kompisarna sa att han kunde skjutsa hem mig för vi bodde nära. I stället för att köra hem mig skjutsade han oss till en strand. Jag säger till slut att jag vill åka hem, då sätter han sig i baksätet och säger att vi ska mysa lite men jag vill inte. När vi är på parkeringen utanför mitt hem tvingar han mig att kyssa honom, jag var 14 år och han var 20 år.[26]

Enligt den nationella trygghetsundersökningen är sexualbrott en av de brottstyper där det är relativt vanligt med upprepad utsatthet.[27] Av kvinnor i åldern 16–84 år som uppgav att de utsatts för sexualbrott hade en dryg fjärdedel (29 procent) utsatts en gång, en tredjedel (33 procent) hade utsatts två till tre gånger. Resterande dryga tredjedelen (39 procent) uppgav att de hade utsatts fyra eller fler gånger under det senast året. Mot bakgrund av ett högre bortfall än i tidigare studier menar Brå att den upprepade utsattheten för sexualbrott bland kvinnor underskattas i alltför hög grad.

En nationell studie har genomförts på området ungas sexualitet, utsatthet för sexuella övergrepp och sexuell exploatering inom ramen för ett regeringsuppdrag till Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Studien har genomförts med stöd av forskare vid Marie Cederschiöld högskola.[28] Studien riktas till elever som går tredje året på gymnasiet och är en uppföljning av tidigare kartläggningar inom samma ämne, varav den senaste genomfördes år 2014. De resultat som framkom i den uppföljande studien från 2021 visar att var fjärde elev uppgav att de utsatts för övergrepp någon gång under uppväxten.[29] Studien visar även att det var tre gånger vanligare att flickor (36 procent) var utsatta än pojkar (12 procent). Flickorna uppgav även en högre grad av upprepad utsatthet än pojkarna. Sedan 2014 har det skett en ökning av svarande som anger att de har varit utsatta för ett övergrepp under uppväxten. I studien lyfts flera möjliga anledningar fram som skulle kunna förklara denna ökning. Förutom att det kan ha skett en reell

[26] Flickaplattformen, (2020), *Flickarådet 2020 – sexuellt våld i Sverige*.
[27] Brå, (2021), *Nationella trygghetsundersökningen 2022.*
[28] Svedin, C. Landberg, Å. och Jonsson, L. (2021), *Unga, sex och internet efter #metoo*, Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Högskolan har bytt namn från Ersta Bräcke Högskola.
[29] Frågan löd: ”Det händer att människor övertalas, pressas eller tvingas till sexuella handlingar som de inte kan värja sig mot. Har du varit utsatt för något av följande mot din vilja (ej på nätet)?”, se Svedin, D. Landberg, Å. och Jonsson, L. (2021), *Unga, sex och internet efter #metoo*, Stiftelsen Allmänna Barnhuset, s. 31 f.

ökning av denna typ av våld sedan 2014 kan en anledning vara att #metoo-debatten kan ha underlättat för ungdomar att definiera sina erfarenheter som övergrepp. Även de ändringar som har skett i den nya samtyckeslagstiftningen kan ha bidragit till att sänka tröskeln för vad som upplevs som övergrepp.

Prostitution, liksom människohandel för sexuella ändamål, är i Sverige en del av mäns våld mot kvinnor.[30] Det ojämlika förhållandet mellan säljare och köpare av sexuella tjänster bidrar till en ökad risk för att den som säljer sex blir utsatt för våld. Även barn och unga som säljer sex befinner sig ofta i en utsatt situation och drabbas av oönskat våld.

Unga utsätts för allvarligare sexualbrott

I Brås nationella trygghetsundersökning från 2022 (åldern 16–84 år) fick de som uppgav att de varit utsatta för sexualbrott ett par följdfrågor rörande händelsens karaktär.[31] Dels handlade det om huruvida sexualbrottet innehöll tvång, dels handlade det om huruvida de hade utnyttjats i en försvarslös position, exempelvis genom att de sov eller var påverkade av alkohol då sexualbrottet skedde. Ungefär 1,3 procent av kvinnorna uppgav att de hade erfarenheter av sexualbrott med inslag av tvång vilket motsvarar en andel i befolkningen på cirka 55 000 kvinnor. När det gäller utsatthet av sexualbrott med tvingande inslag bland flickor och unga kvinnor i åldern 16–24 år, är andelen större dvs. 4,9 procent. Att en högre andel av de yngre åldersgrupperna jämfört med de äldre är utsatta gäller genomgående i fråga om kvinnors utsatthet för sexualbrott. Det gäller även för de mer allvarliga sexualbrotten som rapporteras i trygghetsundersökningen där kvinnor har blivit utsatta i en försvarslös position. Bland samtliga svarande kvinnor uppgav 1,1 procent att de hade en sådan erfarenhet, vilket motsvarar ungefär 46 000 kvinnor av befolkningen. I åldersgruppen 16–24 år uppgav 5,6 procent av flickorna och de unga kvinnorna att de under år 2021 hade blivit utsatta i en försvarslös position.

[30] Jämställdhetsmyndigheten, (2021), *Prostitution och människohandel*.
[31] Brå, (2021), *Nationella trygghetsundersökningen 2021*.

4.2.3 Barn och unga är utsatta för hot och kränkningar på internet

Brå har granskat köns- och åldersmönster (hos barn och unga mellan 16–25 år) när det gäller utsatthet för hot och kränkningar på internet.[32] Som underlag har myndigheten använt kriminalstatistik, trygghetsundersökningar och olika rapporter om befolkningens internetanvändning. Analysen, som genomfördes 2019, visar att det inte finns någon skillnad mellan könen när det gäller risken för att bli kränkt på internet. Däremot uppger en större andel av kvinnor än män att näthatet som de utsatts för har varit ganska eller mycket allvarligt. När det gäller utsatthet i olika åldersgrupper visar granskningen återigen att barn och unga är mer utsatta än äldre. Bland elever i årskurs nio uppger nästan en fjärdedel att de blivit utsatta för kränkningar på internet och drygt en femtedel uppger att de har erfarenheter av att någon har lagt upp bilder eller filmklipp på dem som de inte ville skulle spridas.

Flickor och unga kvinnor uppger utsatthet på internet i större utsträckning än pojkar och unga män

Enligt Brås analys är utsattheten bland flickor och unga kvinnor allmänt högre än bland pojkar och unga män.[33] Det gäller såväl utsatthet för kränkningar och hot som utsatthet för sexuellt tvång via internet eller sociala medier. Det gäller även anmälda internetrelaterade brott av unga personer; här är det betydligt vanligare att flickor under 18 år än pojkar gör en anmälan.[34] Enligt den kartläggning som Stiftelsen Allmänna Barnhuset genomförde år 2021 har en större andel ungdomar än vid den tidigare studien år 2014 skickat avklädda bilder eller filmer på sig själva till andra via internet. Vidare uppgav en större andel av unga 2021 jämfört med 2014 att de känt sig tvingade att genomföra sexuella handlingar via internet.

[32] Brå, (2019), *Hot och kränkningar på internet*.
[33] Svedin, D. Landberg, Å. och Jonsson, L. (2021), *Unga, sex och internet efter #metoo*, Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
[34] Ibid.

Barns erfarenheter av oönskade nakenbilder

Den ideella barnrättsorganisationen ECPAT har genomfört flera studier riktade till barn kring frågor som rör internet och utsatthet. I en undersökning som genomfördes under 2021 svarade 1 465 barn i åldern 10–17 år på olika frågor om brottsutsatthet på internet.[35] Resultaten visar att en hög andel av de svarande barnen har upplevt att de fått oönskade nakenbilder skickade till sig. Vidare utsätts barn också för hot och tjat för att framtvinga nakenbilder eller sexuella handlingar. Det äger oftast rum inom ramen för en existerande kärleksrelation eller vänskapsrelation, men även personer som tidigare inte är bekanta med barnet är förövare.

Ungefär 88 procent av flickorna och 53 procent av pojkarna uppger att de fått sådana bilder. Genomgående är andelen som uppger att de varit med om sådana händelser högre bland flickor än pojkar.

> Som tjej får man dickpicks nästan varje dag av främmande män, dickpicks man inte frågat efter.[36]

Samma förhållande, dvs. att flickor är utsatta i större utsträckning än pojkar, gäller även för övriga frågor som ställdes i dessa studier, t.ex. erfarenhet av att ha pressats eller hotats till att skicka en nakenbild (44 procent av flickorna och 13 procent av pojkarna svarade ja på den frågan) och ha erbjudits pengar för att sälja nakenbilder på sig själv (57 procent av flickorna och 21 procent av pojkarna svarade ja på den frågan). Andelen flickor som varit med om dessa händelser är genomgående något lägre i yngre åldrar. Ungefär 80 procent av flickorna i 10–13 års åldern hade enligt studien fått oönskade bilder skickade till sig och 46 procent hade erbjudits pengar för att ta och skicka nakenbilder till andra. Även detta exempel visar att flickor i högre utsträckning än pojkar upprepade gånger är utsatta för denna typ av händelser. Vidare tyder undersökningen på att när det gäller denna variant av utsatthet är det vanligaste att det är ett annat jämnårigt barn som är förövaren, men flickor utsätts ofta även av vuxna.

[35] ECPAT, (2020), *Ingen vill ha oönskade nakenbilder – barns röster om bilder som är okej eller inte*.
[36] Ibid, s. 27.

4.2.4 Hedersrelaterat våld och förtryck bland unga

Ett annat område som i hög grad påverkar barn och unga och som i förlängningen även ofta kopplas till mäns våld mot kvinnor är hedersrelaterat våld och förtryck. Som tidigare nämnts ingår denna typ av våld i regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Hedersrelaterat våld ingår även i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn, som för närvarande utreds och ska redovisas den 31 december 2022.[37]

Hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer som exempelvis tvångsäktenskap, barnäktenskap och könsstympning av flickor, har en hel del likheter med de mekanismer som ligger till grund för mäns våld mot kvinnor. Vid hedersrelaterad brottslighet är det vanligt att brottet är ett så kallat ”tillitsbrott”, dvs. att gärningspersonen är någon som offret känner och litar på samt att brottet sker i hemmet.

Våld som kopplar till en hedersproblematik behöver dock även belysas i sitt eget sammanhang. Till skillnad från våld i nära relation, sker våld i en hederskontext ofta med övriga familjens stöd.[38] Hedersrelaterat våld och förtryck, liksom mäns våld mot kvinnor har generellt sin grund i kulturella föreställningar om kön, makt och sexualitet. I hederstänkandet står föreställningar om oskuld och kyskhet i fokus och familjens rykte och anseende ses som avhängigt flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende. Kontrollen kan sträcka sig från begränsningar i vardagen som rör exempelvis klädval, socialt umgänge och rörelsefrihet till livsval som utbildning, jobb, giftermål och skilsmässa. Det är inte ovanligt att kontrollen utvecklas till hot om våld och våld, och ibland även dödligt våld. Det hedersrelaterade våldets kollektiva karaktär innebär att det kan finnas fler förövare av båda könen och att offren kan vara både kvinnor och män samt flickor och pojkar. Det kan också innebära att våldet sanktioneras av familjen och den närmaste omgivningen, även av andra kvinnor.

I olika genomförda granskningar påvisas att kvinnliga förövare ofta är delaktiga i hedersrelaterat våld. I en brittisk granskning av 100 fall mellan år 2012 och 2014 var kvinnliga förövare delaktiga i

[37] Arbetsmarknadsdepartementet, *Nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn*, dir. 2021:29.
[38] Linköpings universitet, (2020), *En handbok om hedersrelaterat våld och förtryck för dig inom Barnahusen*.

hedersvåldet i 76 fall.[39] I 12 procent av de undersökta fallen anmäldes inte kvinnorna trots att utredningen efter anmälan visade att även de var förövare.

Möjliga riskfaktorer för att utsättas för hedersvåld och förtryck

I Kriminalvårdens studie Hedersrelaterat våld och förtryck – mot bättre kunskap om förövarna från 2016 analyserades, med hjälp av data från Kriminalvårdsregistret, riskfaktorer hos förövare som var dömda för hedersrelaterade våldsbrott i jämförelse med andra dömda.[40] I studien framkom att hedersvåldsdömda förövare huvudsakligen var män (94 procent) och i genomsnitt 41 år gamla. Över hälften hade svenskt medborgarskap, men endast 9 procent var födda i Sverige. Över hälften (63 procent) var födda i Asien och nära en femtedel (18 procent) i Europa utom EU och Norden. Av studien framgår vidare att utbildningsnivå inte förefaller vara en lika tydlig skyddsfaktor för gruppen hedersvåldsdömda förövare som för övriga som ingick i studien.

Faktorer som enligt forskningen är relaterade till hedersrelaterat våld handlar om den typ av våld som utövas och våldsutövares uppfattningar.[41] Förekomst av hot och kontrollerande latent våld har bl.a. associerats med risk för hedersrelaterat våld. Traditionella könsrollsuppfattningar, positiva attityder till hedersrelaterat våld och förtryck samt svårigheter relaterade till integration omnämns också som relevanta för våldsutövande i en hederskontext. Våldsutövande i en hederskontext kan alltså påverkas av en eller ofta flera individers attityder (t.ex. traditionella uppfattningar om könsroller eller positiv inställning till våldsanvändning), omständigheter som uppstår i stunden (normbrott) och andra omständigheter som kan stärka vissa uppfattningar och attityder (utanförskap eller psykosociala svårigheter som kan vara relaterade till bristande integration i det samhället man lever i).

[39] Bates, L. (2018), Females perpetrating honour-based abuse: controllers, collaborators or coerced, *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research.*
[40] Kriminalvården, (2018), *Hedersrelaterat våld och förtryck – mot förbättrad kunskap om förövarna.*
[41] Linköpings universitet, (2020), *En handbok om hedersrelaterat våld och förtryck för dig inom Barnahusen*.

Omfattningen av hedersvåld och förtryck

Örebro universitet har under åren 2017–2019 försökt kartlägga hur stor andel som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Studien kartlägger omfattningen av hedersrelaterat våld bland ungdomar i årskurs nio i Stockholm, Göteborg och Malmö.[42] En mängd intervjuer ligger till grund för studiens resultat. De personer som intervjuats har själva utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck eller har kunskap från arbete eller ideellt engagemang med denna problematik. Studien ger en bild av vilket stöd som utsatta hade behövt och i vilken omfattning det har funnits aktörer som kunnat ge ett ändamålsenligt stöd när behov har funnits. Mot bakgrund av att hedersvåld och förtryck är ett komplext fenomen har undersökningen försökt fånga detta genom att inkludera frågor under två olika kategorier av erfarenheter. Det handlar dels om vad man i studien kallar oskuldsnormer, dvs. att man som ung lever med begränsningar avseende sexualitet, relationer och kroppsliga uttryck, dels om våldsnormer som rör begränsningar avseende kollektivt legitimerat våld för att undvika skam, vanheder och dåligt rykte. Denna kartläggning visade att cirka 7–9 procent av ungdomarna som deltog i studien levde med hedersnormer relaterade till våld, och cirka 10–20 procent med hedersnormer relaterade till oskuld.[43] Flickor är enligt studien märkbart överrepresenterade avseende bägge dessa, men pojkar och män utsätts också. Särskilt utsatta är hbtq-personer och flickor och kvinnor med intellektuella funktionsnedsättningar. Våldet har enligt studien olika dimensioner och kan vara psykiskt, fysiskt, sexuellt och materiellt/ekonomiskt.[44]

Undersökningen visar även att det i första hand är män och pojkar som utsätter andra för hedersvåld och kontroll. I intervjuerna

[42] Baianstovu, R. m.fl. (2019), *Heder och samhälle: Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar*, Working Papers and Reports Social work: Rapport 17, Örebro Universitet.

[43] Andra studier som utgår från ett snävare urval än totalpopulationen, exempelvis en undersökning gjord i Uppsala under 2018 där man gjort skillnad på om elevens föräldrar är födda i Sverige eller i ett utomnordiskt land visade på att siffran var mycket högre för de med utländskfödda föräldrar och att siffran var långt lägre med föräldrar födda i Sverige. Se *Ung 018. En kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga i Uppsala*, Tjejers rätt i samhället, 2019.

[44] Materiellt våld kan bestå av materiell skadegörelse, exempelvis att förövaren slår sönder möbler och andra saker i hemmet. Den utsatta personen kan också tvingas att själv förstöra ägodelar av särskild betydelse. Ekonomiskt våld kan innebära att förövaren kan ta kontroll över ekonomin och materiella tillgångar för att på så sätt öka isoleringen, utsattheten och göra det svårare att lämna relationen.

framkommer att det är lättare för flickor och kvinnor att söka stöd eftersom insatserna i huvudsak är utformade utifrån situationer där en kvinna utsätts för våld av en närstående man. Det är därmed svårare för hbtq-personer, pojkar och män att få adekvat stöd av samhället.

Studien Unga, sex och internet efter #metoo, som genomfördes av Stiftelsen Allmänna Barnhuset 2020 och 2021, visar att även om de flesta eleverna som deltog i enkäten får bestämma över sina egna liv, är det vanligare att utrikes födda elever begränsas i sina val.[45] Det gäller särskilt flickor. Av de flickor som var födda utanför Sverige uppgav drygt 9 procent att det inte var ett fritt val för dem att själva välja vem de ska gifta sig med eller leva med som vuxen.

Bakom hedersrelaterat våld och förtryck ligger ofta ett kollektivt tryck på att upprätthålla de gemensamma normerna och/eller att återupprätta familjens eller släktens anseende.[46] Många gånger får pojkarna en central roll när det gäller att kontrollera sina systrars och kvinnliga kusiners beteende. Unga pojkar kan vara klämda mellan de äldre manliga släktingarnas förväntningar och det omgivande samhällets normer. De kan därmed tvingas in i en roll som upprätthållare av systrarnas heder, trots att de kanske inte håller med om hedersnormerna.

[45] Svedin, C., Landberg, Å. och Jonsson, L. (2021), *Unga, sex och internet efter #metoo*, Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
[46] Länsstyrelsen i Östergötland, *Hedersrelaterat våld och förtryck*. Handbok för skola och socialtjänst om skyldigheten att se och hjälpa utsatta.

5 Förmåga att förebygga barns och ungas involvering i gängkriminalitet

I detta kapitel och i kapitel 6 görs en genomgång av olika förmågor hos aktörer i barnets närhet. Förmågorna, som beskrevs närmare i kapitel 2, handlar om att aktörer inom ramen för sina ordinarie verksamheter ska kunna

- identifiera barn i riskzon med behov av stöd och att dela denna information vidare,
- ge en insats i ett tidigt skede genom metoder och arbetssätt som är träffsäkra och grundade i beprövad kunskap,
- samverka med andra berörda aktörer om det finns ett sådant behov hos barnet, samt
- följa upp det arbete som görs i syfte att bidra till kunskaps- och verksamhetsutveckling.

Problembilden är ofta komplex hos barn och unga som involveras i gängkriminalitet och som utövar våld i en nära relation. Delbetänkandets fokusområden aktualiserar många risk- och skyddsfaktorer. Riskfaktorerna kan gälla så vitt skilda områden som bristande hemförhållanden, våld i hemmet, svårigheter i skolgången, psykisk ohälsa eller avsaknad av meningsfulla fritidsaktiviteter. Det är därmed tydligt att ett flertal aktörer och flera sakområden är viktiga för att det stödbehov som kan finnas hos barn och unga ska kunna uppmärksammas och tillgodoses. Mot denna bakgrund är kapitel 5 och 6 brett utformade och behandlar ett flertal aktörers verksamheter utifrån ovan nämnda förmågor. En grundlig genomgång och analys av alla aktörer runt barnet under dess uppväxt är däremot inte möjlig att

göra. De beskrivningar som görs av aktörernas arbete inom de olika förmågorna är naturligtvis inte heller heltäckande. Även om fokus i dessa kapitel kan sägas ligga på brister och utvecklingsbehov är det viktigt att framhålla att det också finns mycket som fungerar väl och att det bedrivs mycket förtjänstfullt arbete inom alla de områden som uppmärksammas. Iakttagelserna som redovisas är att betrakta som exempel på områden som skulle behöva fungera bättre för att möjliggöra ett ändamålsenligt arbete utifrån barnets perspektiv.

Kapitlen inleds med en beskrivning av hur den nationella, regionala och lokala styrningen, och i viss mån uppföljningen, ser ut avseende respektive fokusområde. Detta är viktigt eftersom styrningen anger ramen och inriktningen för det arbete som i förlängningen bedrivs av olika aktörer nära barnet.

Därefter görs en genomgång av förmågorna hos en rad aktörer nära barnet. Genomgången avser ett antal offentliga aktörer men det finns även andra som har en stor betydelse för det breda brottsförebyggande arbetet som berör barn och unga men vars verksamhet skiljer sig från den offentliga sektorns reglerade uppdrag. Till exempel kan många aktörer i civilsamhället via sin lokala förankring bidra till arbetet genom att möta och föra en dialog med utsatta grupper som de offentliga aktörerna kan ha svårt att nå, ha en god kännedom om olika problem i området samt erbjuda meningsfulla fritidsaktiviteter till barn och unga. Det har bl.a. lyfts fram i forskning att idrott kan ha en betydande roll i att främja en god utveckling, fungera brottsförebyggande och öka psykiskt välmående hos barn.[1] Den bredd av aktörer som utgör civilsamhället bidrar därmed till att tillgodose barns tillgång till kultur-, frilufts- eller religiösa aktiviteter eller deras engagemang i grupper som verkar för olika intressen och sakfrågor.[2] Civilsamhällets aktörer kan också ha en betydelsefull roll för att stödja den som blivit utsatt för brott. Även näringslivet spelar en viktig roll i det brottsförebyggande arbetet på lokal nivå. Ett aktivt näringsliv kan t.ex. bidra till att skapa levande centrumkärnor och därmed till ökad närvaro av människor vilket i sig kan ha brottsförebyggande effekter. Näringslivet kan också bidra i det förebyggande arbetet

[1] Jugl, I., Bender, D. och Lösel, F. (2021), Do Sports Programs Prevent Crime and Reduce Reoffending? Systematic Review and Meta-Analysis on the Effectiveness of Sports Programs, *Journal of Quantitative Criminology*.
[2] Justitiedepartementet (2017), *Tillsammans mot brott. Ett nationellt brottsförebyggande program*. Regeringens skrivelse 2016/17:126.

kring barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet t.ex. genom att tillhandahålla sommarjobb eller andra arbetstillfällen.

5.1 Styrningen av arbetet med att förebygga barns och ungas involvering i gängkriminalitet

På nationell nivå finns en mängd sätt på vilka regeringen kan styra arbetet kring att förebygga brottslighet och andra sociala problem bland barn och unga. I det följande ges en övergripande bild av styrningen och vilka satsningar som har initierats på nationell och regional nivå för att förebygga barns involvering i gängkriminalitet.

5.1.1 Den nationella nivån

Genom införandet av det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott under 2017 har regeringen sökt öka förutsättningarna för ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete.[3] Programmet riktar sig till en rad aktörer och sträcker sig över flera politikområden. I programmet anges målsättningar med fokus på att bl.a. stärka det kunskapsbaserade arbetssättet hos berörda aktörer. I programmet betonas vikten av att skyndsamma och samordnade insatser riktas till barn och unga som bedöms vara i riskzonen för att utveckla ett kriminellt beteendemönster. För att uppnå ett effektivare arbete beskrivs socialtjänstens insatser, föräldrastöd samt skolans roll som brottsförebyggande aktör som viktiga delar. I genomförandet av programmet har Brå en nationellt stödjande och samordnande roll medan länsstyrelserna ansvarar för att stödja regional och lokal nivå. Brå ska årligen redovisa utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet på lokal, regional och nationell nivå. Det brottsförebyggande programmet är brett utformat och berör inte direkt frågan om barns involvering i gängkriminalitet. Detsamma gäller Brås årliga redovisning som är en mer allmänt hållen beskrivning av det brottsförebyggande arbetet i Sverige.

Regeringen har i sitt s.k. 34-punktsprogram beskrivit en mängd åtgärder mot gängkriminalitet. Åtgärderna faller under fyra områden: verktyg i brottsbekämpningen, påföljder, bryta tystnadskulturen samt

[3] Ibid.

förebyggande av brott. På det förebyggande området finns åtgärder kring skolor och socialtjänst i utsatta områden, socialtjänstens möjligheter att vidta fler åtgärder tidigt och även då vårdnadshavare motsätter sig att barnet ska ges en insats. Vidare nämns utredningen om kommuners brottsförebyggande ansvar[4] och vissa satsningar kring lokala samverkansformer, såsom sociala insatsgrupper, samt en vidareutveckling och förlängning av Socialstyrelsens och Skolverkets utvecklingsarbete kring TSI. 34-punktsprogrammet innehåller därmed en rad åtgärder som för närvarande är pågående eller har genomförts. Det finns på nationell nivå ingen specifik strategi eller handlingsplan för att förhindra och motverka barns involvering i gängkriminalitet.

Genom kunskapsmyndigheter som Brå, Socialstyrelsen, Skolverket, Folkhälsomyndigheten och SiS, samlas kunskap om olika sakfrågor in, utvecklas och sprids i en form som är tillgänglig och praktiskt användbar för aktörer och yrkesverksamma som arbetar med förebyggande frågor nära barnet. Samverkan mellan flera expertmyndigheter har utvecklats under de senaste åren kring frågor som rör det brottsförebyggande arbetet för barn och unga. Bland annat bedriver Socialstyrelsen, Polismyndigheten och Skolverket en samverkan på strategisk nivå i syfte att ge ett mer enhetligt stöd. Inom ramen för flera regeringsuppdrag publicerade Socialstyrelsen i slutet av 2021 ett kunskapsstöd med rekommendationer gällande vilka insatser socialtjänsten bör använda sig av för barn med hög risk för fortsatt normbrytande beteende.[5] Ett annat exempel är MFoF som på regeringens uppdrag tagit fram en handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd.[6] Sådant kunskapsstöd är mycket viktigt för att vägleda aktörer på lokal nivå mot bakgrund av den ofta komplexa problembild som dessa aktörer möter i enskilda ärenden. Socialstyrelsen kommer i samverkan med SKR och regionala samverkans- och stödstrukturer att ge stöd för implementering av det ovan nämnda kunskapsstödet och dess rekommenderade insatser, i synnerhet under 2022–2023.

Det har i våra samtal med experter och aktörer på det brottsförebyggande området lyfts fram att praktiker inom fältet upplever att det finns en flora av kunskaps- och metodstöd att välja på. Ibland finns flera kunskaps- och metodstöd kring olika men närliggande

[4] *Kommuner mot brott*, SOU 2021:49.
[5] Socialstyrelsen, (2021), *Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott.*
[6] MFoF, (2022), *Handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd.*

frågor vilket medför att det kan föreligga en otydlighet kring vilka metoder och arbetssätt som är mest effektiva.

Under 2021 har Socialstyrelsen på regeringens uppdrag fördelat statsbidrag för insatser på lokal nivå för barn och unga i utsatta områden. Enligt redovisningen har medlen främst gått till att stärka det uppsökande och relationsskapande arbetet samt till samverkan mellan socialtjänst, polis, fritid och skola. Även informationssatsningar i skolor om attityder, maskulinitetsnormer, sexualitet och samtycke har genomförts. Kommunerna har efterfrågat att bidraget även bör kunna användas till situationella insatser och till hela kommunen, inte endast utsatta områden. Även Boverket har delat ut statsbidrag till fastighetsägare och tomträttshavare i områden med socioekonomiska utmaningar i syfte att öka tryggheten.[7] I samtal med beredningens experter har det lyfts fram som ett problem att det inte i tillräcklig utsträckning kopplas på utvärderingar av de åtgärder som genomförts med hjälp av statsbidragen. Fler sådana utvärderingar skulle ge kunskap om vilka trygghetsskapande eller brottsförebyggande effekter olika åtgärder lett till.

Regeringens styrning kring kunskapshöjande åtgärder och annat stöd för den regionala och lokala nivån inkluderar ofta flera myndigheter. Ett exempel är regeringens uppdrag till Skolverket och Socialstyrelsen att stödja lokala utvecklingsarbeten inom ramen för tidiga och samordnade insatser för barn och unga.[8] Efter en förlängning av uppdraget pågår satsningen till 2023 och omfattar även brottsförebyggande arbete. Särskilda insatser ska riktas mot riskgrupper bland barn och unga i utsatta områden samt barn och unga som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Arbetet omfattar 35 lokala utvecklingsarbeten. I fokus för de allra flesta lokala arbeten är tvärprofessionella team vilket uppfattas som en tydlig framgångsfaktor i arbetet. En förutsättning för att ett utvecklingsarbete ska ingå är enligt regeringsuppdraget att samverkansarbetet omfattar elevhälsan. Förskolan ingår inte i satsningen men i vissa utvecklingsarbeten har man sett ett sådant behov och inkluderat aktören, eftersom förskolan är en viktig arena för tidiga insatser.[9]

[7] Information hämtad från Boverkets webbsida (den 9 september 2022).
[8] Utbildningsdepartementet, *Uppdrag att genomföra ett utvecklingsarbete för tidiga och samordnade insatser för barn och unga*, U2017/01236/GV.
[9] Governo, (2021), *Utvärdering av Skolverkets och Socialstyrelsens regeringsuppdrag om tidiga samordnade insatser för barn och unga*.

När det gäller tvärsektoriella frågor, som brottsförebyggande arbete som berör barn och unga och deras föräldrar, är det viktigt att en mängd aktörer involveras och att det finns en sammanhållen styrning och uppföljning med tanke på sakfrågornas komplexitet.[10] Enligt Statskontorets granskning av regeringens styrning av tvärsektoriella frågor får en politisk fråga genomslag i förvaltningen först när den politiska ledningen tydligt markerar att den är prioriterad.[11] Granskningen visar att styrningen från nationell nivå av tvärsektoriella frågor har präglats av otydliga mål, kortsiktighet, otillräckliga resurser samt brister i uppföljning av myndigheternas arbete.

Samverkan på lokal nivå kan försvåras av att flera centrala aktörer har huvudmän på olika nivå eller saknar en sammanhållen huvudman på lokal nivå. För att samverkan på lokal nivå ska vara långsiktigt hållbar är det viktigt med en fungerande samverkan på övergripande strategisk nivå mellan berörda aktörer. Det kan i praktiken handla om att olika departement och myndigheter samarbetar mot gemensamma målsättningar. Trygghetsberedningen gör i kapitel 7 en nordisk utblick och har noterat att det s.k. 0–24-samarbetet i Norge, se avsitt 7.4.1, syftar till att öka samsynen mellan aktörer på nationell nivå genom gemensamma målsättningar gällande exempelvis förebyggande insatser som berör barn och unga i riskzon.

5.1.2 Den regionala nivån

Som redan nämnts har länsstyrelserna ett ansvar att stödja utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet på såväl regional som lokal nivå. Länsstyrelserna har även ansvar för stöd och samordning inom närliggande områden som mäns våld mot kvinnor, alkohol och drogförebyggande arbete, föräldraskapsstöd och krisberedskap. Länsstyrelserna ska bl.a. bidra till att samarbetet mellan berörda aktörer utvecklas på lokal och regional nivå, stödja kompetensutveckling samt stödja och initiera kommunöverskridande brottsförebyggande åtgärder. Länsstyrelserna ska även erbjuda stöd till kommuner i deras brottsförebyggande arbete, exempelvis i form av kompetensutveckling, metodstöd och nätverksträffar.[12] Statskontoret har i en kart-

[10] Justitiedepartementet, (2017), *Tillsammans mot brott. Ett nationellt brottsförebyggande program*. Regeringens skrivelse 2016/17:126, s. 6–7.
[11] Statskontoret, (2022), *Regeringens styrning i tvärsektoriella frågor*.
[12] Förordning (2016:1258) om regional samordning inom det brottsförebyggande området.

läggning av länsstyrelsernas arbete mot mäns våld mot kvinnor lyft fram att det finns förbättringspotential i samordningen av det förebyggande arbetet och det brottsförebyggande arbetet.[13] Statskontoret menar att områdena gränsar till varandra och att det finns lärdomar att dra om samordningen blir bättre, se även avsnitt 6.1.2. Polismyndighetens polisregioner har brottsförebyggande samordnare som deltar tillsammans med länsstyrelserna i Brås nationella nätverk för brottsförebyggande arbete. I Brås bedömning av det brottsförebyggande arbetet under 2022 är det regionala stöd som ges av polisen och länsstyrelserna både brett och väl etablerat.[14] Det finns däremot enligt Brå ett utvecklingsbehov de kommande åren gällande att länsstyrelserna behöver bidra ytterligare till att synliggöra för nationella aktörer vilket behov av stöd som finns på lokal nivå.

Även regionens aktörer inom hälso- och sjukvård har en viktig roll i det brottsförebyggande arbetet genom att exempelvis barnavårds- och mödravårdscentraler uppmärksammar socialtjänsten på oro kring barn som riskerar att fara illa. Att barn och föräldrar genom dessa och andra aktörer erbjuds universellt, eller riktat föräldrastöd om så behövs, under tiden innan barnet når skolåldern är enligt forskningen centralt ur ett brottsförebyggande perspektiv.[15] Vissa aktörer på regional nivå, exempelvis BUP, har stor betydelse för att motverka viktiga riskfaktorer för normbrytande beteende och brottslighet, såsom psykisk ohälsa och bruk av narkotika. Att tillgången till BUP är tillräcklig för att barn ska få det stöd de har rätt till är därmed angeläget. Hälso- och sjukvården har inget utpekat ansvar att arbeta brottsförebyggande.

Regionerna ansvarar även för kollektivtrafiken, en miljö där många barn och unga vistas och där brott begås. Många gånger är kollektivtrafiken navet i ett bostadsområde och en plats som barn och unga passerar på väg till eller från skolan.[16] Det finns därför stora vinster med att ha ett brottsförebyggande perspektiv i arbetet med att utveckla kollektivtrafiken och dess infrastruktur i regionen. Det kan handla om att genomföra åtgärder som kameraövervakning, bättre

[13] Statskontoret, (2021), *Mäns våld mot kvinnor – en analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin*.
[14] Brå, (2022), *Det brottsförebyggande arbetet i Sverige: Nuläge och utvecklingsbehov 2022.*
[15] Brå, (2009), *Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka kriminell utveckling.*
[16] Brå, (2021), *Ungdomsrån – En kartläggning av nuläge och utveckling.*

belysning men även användning av ordningsvakter och trygghetsvärdar i syfte att minska risken för brott och öka tryggheten.[17]

5.1.3 Den lokala nivån

Det är av central betydelse att brottsförebyggande arbete bedrivs på lokal nivå utifrån en lokal problembild, nära människor och nära potentiella brottstillfällen. Många av de faktorer som har betydelse för brottsligheten kan påverkas genom lokala insatser, såväl inom social och situationell prevention som på strukturell och operativ nivå. Det brottsförebyggande arbetet på lokal nivå sker främst via de aktörer som verkar i barnets närhet. Här är kommunen, tillsammans med polisen, en av de mest centrala aktörerna. Kommunerna har ett mycket brett uppdrag och har därigenom stora möjligheter att arbeta brottsförebyggande inom en rad olika områden och vidta åtgärder av skiftande slag. Även civilsamhället och näringslivets roll är viktiga i detta avseende.

Enligt Brå har 83 procent av tillfrågade kommuner en samverkansöverenskommelse med polisen.[18] I Brås bedömning av det brottsförebyggande arbetet i landet beskrivs en positiv utveckling på lokal nivå de senaste åren till följd av att fler organisatoriska förutsättningar har etablerats såsom exempelvis kommunstrategiska råd och lokala samverkansöverenskommelser. Detta har lett till att fler kommuner än tidigare genomför orsaksanalyser och konkreta åtgärder mot en lokalt framtagen problembild. Samtidigt menar Brå att utvecklingen behöver fortsätta så att lokala problembilder i större utsträckning tar hänsyn till en bredare repertoar av underlag. Detta gäller särskilt de medelstora kommunerna, där Brå har noterat att den positiva utvecklingen har stagnerat eller till och med försämrats mellan 2021 och 2022.

I den lagrådsremiss om kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete som regeringen överlämnade till Lagrådet i juni 2022 föreslås att kommunernas ansvar att arbeta brottsförebyggande ska regleras i en särskild lag.[19] Den nya lagen föreskriver hur kommuners

[17] Ceccato, V., Catherine S., Näsman, P. och Langefors, L. (2019) *Trygghet i kollektivtrafiken i Stockholm i ett internationellt perspektiv*.
[18] Brå, (2022), *Det brottsförebyggande arbetet i Sverige – Nuläge och utvecklingsbehov 2022.*
[19] Justitiedepartementet, *Kommunernas brottsförebyggande arbete*, lagrådsremiss överlämnad den 16 juni 2022.

brottsförebyggande arbete ska bedrivas, bl.a. att kommunen ska ta fram en lägesbild och en åtgärdsplan som följs upp och eventuellt revideras vartannat år samt att kommunen ska ta ett visst ansvar för samordningen av det brottsförebyggande arbetet inom sitt geografiska område. Brå har fått i uppdrag att genomföra förberedande åtgärder med anledning av den nya lagen. Brå menar att många aktörer på alla nivåer behöver utveckla sitt brottsförebyggande arbete för att kommunerna ska kunna uppnå intentionerna med lagen.[20]

5.2 Förmåga att upptäcka barn och unga i riskzon för att involveras i gängkriminalitet

Att aktörer runt barnet kan identifiera dem som befinner sig i en ogynnsam utveckling eller har börjat begå brott är centralt för att ge barnet det stöd som behövs. Som behandlades i kapitel 3 är processen där barn involveras i gängkriminalitet i regel gradvis, utan en tydlig startpunkt för barnet eller för omgivningen. Äldre kriminella aktörer i barnets omgivning är ofta skickliga på att se, synliggöra och bekräfta de barn som är i avsaknad av ett sammanhang.[21] Av kapitel 2 framgår att ju tidigare ett normbrytande beteende eller riskfaktorer uppmärksammas hos barn, desto bättre förutsättningar finns för att förhindra att dessa leder till en fortsatt ogynnsam utveckling. Aktörer runt barnet behöver därför ha kunskap om riskfaktorer för en sådan utveckling samt rutiner för hur upptäckt kan övergå till att barnet och familjen ges stöd av lämplig aktör. Särskilt viktiga aktörer är bl.a. föräldrar, förskola och skola, socialtjänst, polis och hälso- och sjukvård.

Enligt socialtjänstlagen är alla som arbetar i myndigheter vars verksamhet berör barn och unga skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Det gäller personal i skola, barnomsorg och på fritids men också t.ex. hälso- och sjukvården, socialtjänsten, Kriminalvården, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Även andra yrkesverksamma, exempelvis inom familjerådgivning, är anmälningsskyldiga. SoL innehåller också en uppmaning om att var och en av allmänheten som får kännedom om eller fattar misstanke om att ett barn far illa

[20] Brå, (2022), *Det brottsförebyggande arbetet i Sverige – Nuläge och utvecklingsbehov 2022*, s. 65.
[21] *Skärpta straff för brott i kriminella nätverk*, SOU 2021:68.

bör anmäla detta. När anmälan görs ska uppgiftslämnaren berätta allt som kan vara av betydelse för utredningen av barnets behov av stöd och skydd.[22] Att orosanmälningar görs är nödvändigt för att uppmärksamma barn som kan ha behov av stöd eller skydd från socialtjänsten. Det finns även andra exempel på etablerade system som syftar till att identifiera barns behov av stöd, t.ex. skolors rapportering av frånvaro i skolan.

5.2.1 Socialtjänsten

Socialnämndens ansvar för barn och unga i den egna kommunen är brett och omfattande. Enligt SoL har socialnämnden ett särskilt ansvar för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden och ska, i nära samarbete med hemmen, främja deras gynnsamma sociala utveckling. Socialnämnden ska även bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa, förebygga och motverka skadligt bruk av berusnings- och beroendeframkallande medel samt uppmärksamma och verka för att barn och unga inte vistas i miljöer som är skadliga för dem. Med särskild uppmärksamhet ska socialnämnden följa utvecklingen hos dem som visat tecken på en negativ utveckling och, för dem som riskerar en ogynnsam utveckling, sörja för att de får det skydd och stöd som behövs. Till socialnämndens uppgifter hör också att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.[23]

Som redan har behandlats utgör orosanmälningar ett centralt system för att socialtjänsten ska få kännedom om barn som far illa eller befinner sig i en ogynnsam utveckling. En nationell kartläggning av orosanmälningar genomfördes av Socialstyrelsen under 2018 i syfte att öka kunskapen om systemet.[24] Kartläggningen visade att drygt 8 procent av barn i Sverige kom till socialtjänstens kännedom år 2018, via totalt cirka 330 000 anmälningar. Anmälningarna gällde omkring 180 000 barn, varav 55 procent pojkar och 45 procent flickor. Drygt 60 procent av barnen var 0–12 år, resterande var i åldern 13–17 år. Skälet till anmälningarna var i 33 procent av fallen relaterat till barnet själv, i 39 procent av fallen till vårdnadshavare och i 20 procent av

[22] 14 kap. 1 c § SoL.
[23] 5 kap. 1–3 och 11 §§ SoL.
[24] Socialstyrelsen, (2019), *Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa*.

fallen var skälet våld i nära relation. Jämfört med tidigare har antalet anmälningar per unikt barn blivit fler, och andelen anmälningar som rör barn i åldersgruppen 0–12 år har ökat. Ökningarna är enligt Socialstyrelsen ett uttryck för att fler yrkesgrupper uppfyller sin skyldighet att göra orosanmälningar. Samtidigt varierar olika aktörers benägenhet att göra en anmälan. Det handlar då om att olika verksamheter på lokal nivå skiljer sig åt, exempelvis skolor i en kommun. Däremot är skillnaderna mellan regioner små. De verksamheter från vilka anmälningar saknas är enligt Socialstyrelsen förskola, polis samt aktörer inom hälso- och sjukvården (t.ex. BVC, MVC, ungdomsmottagning, psykiatrisk öppenvård och intensivvård).

Brå har i en rapport lyft fram att ordningsvakter saknar anmälningsskyldighet samt har tystnadsplikt och att detta innebär att uppgifter om barn som far illa riskerar att inte nå socialtjänsten.[25] Enligt Brå finns även vissa oklarheter gällande orosanmälningar, exempelvis i fråga om vad som sker när en anmälan lämnats. Många som anmält har upplevt en brist på återkoppling om vad anmälan har lett till. Det ser även olika ut hur kommuner hanterar anmälningar när det gäller datalagring och sökbarhet vilket begränsar möjligheterna att jämföra kommuner. Brå uppmärksammar vidare att det inte är möjligt att se om en familj är förknippad med tidigare anmälningar om familjen flyttar till annan kommun.

Att det finns skillnader i hur anmälningar hanteras av kommuner återkommer i IVOs granskningar som pekar på brister dels när anmälan inkommer, dels när anmälan utreds och även när uppföljning ska göras av genomförda insatser.[26] Enligt IVO förekommer det att socialtjänsten gjort förhandsbedömningar utan stöd i lag, att det funnits brister i skyddsbedömningar samt att inte tillräckligt många anmälningar lett till en utredning. Som orsaker till dessa brister pekar IVO på att socialtjänsten på flera håll präglas av en ansträngd personal- och arbetssituation, att verksamheten inte är anpassad för att hantera de inkommande anmälningarna samt att den kommunala ekonomin är ansträngd och inte dimensionerad för det arbete som krävs.

Socialtjänsten har en central roll i att förebygga sociala problem och främja goda levnadsförhållanden i kommunen. Som noterats ovan har socialnämnden ett ansvar för att arbeta uppsökande och före-

[25] Brå, (2021), *Informationsdelning mellan socialtjänst och polis, i brottsförebyggande arbete med barn och unga.*
[26] IVO, (2021), *Vad har IVO sett 2020? Iakttagelser och slutsatser om vårdens och omsorgens brister för verksamhetsåret 2020*; IVO, (2015), *Skyddsnätet som inte får brista.*

byggande för att förhindra att barn och far illa.[27] Socialtjänsternas uppsökande fältverksamhet är ett sätt att uppfylla bestämmelserna. Målet för arbetet i fältverksamheterna är oftast att arbeta långsiktigt och relationsskapande med barn och unga i området, vid olika tider på dygnet för att nå dem som inte söker stöd via elevhälsa, socialtjänst eller andra vuxna i sin närhet. Fältarbetare har därmed i regel god kännedom om barn och unga i området med högre risk för en ogynnsam utveckling. Hur fältverksamheten ska utformas är inte reglerat och det ser olika ut i kommunerna.

Det har påpekats att socialtjänsten inte tillräckligt prioriterar det förebyggande arbetet. Enligt utredningen Hållbar socialtjänst bör socialtjänsten ta en mer proaktiv roll, exempelvis i fråga om områdesåtgärder mot ungdoms- och gängkriminalitet.[28] Utredningen pekar även på att det är svårt att få en bild av kommuners förebyggande verksamhet då det saknas ändamålsenliga indikatorer för uppföljning av densamma. I Socialstyrelsens kartläggning av kommunernas fältverksamhet från 2022 framkommer stora skillnader i hur fältarbetet organiseras och prioriteras, bl.a. avseende vilken roll fältverksamheten har i det förebyggande arbetet, vilka resurser och vilken kompetens som fältarbetare har.[29] Bland många fältverksamheter behövs tydligare rutiner och arbetsbeskrivningar gällande när personal i den förebyggande verksamheten ska göra en orosanmälan samt hur arbetet ska dokumenteras. Enligt Socialstyrelsen finns det ofta olika syn mellan ledning och personal gällande de vinster och effekter som fältverksamhet kan innebära. Fältverksamheten uppfattas av fältarbetare som ett viktigt långsiktigt och relationsskapande verktyg men som inte lätt kan ge snabba och konkreta resultat. Samtidigt menar Socialstyrelsen att det saknas vetenskapligt utvärderad kunskap om hur fältverksamheten bör utformas.

5.2.2 Skolan

Genom att i princip alla barn går i skola och förskola har dessa aktörer en central roll i att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa. Skolans och elevhälsans goda kännedom om barn ger dem också en nyckelroll i att uppmärksamma och agera när det finns stödbehov.

[27] 3 kap. 1 § samt 5 kap. 1 § SoL.
[28] *Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag*, SOU 2020:47.
[29] Socialstyrelsen, (2022), *Socialt fältarbete med barn och unga*.

I praktiken kan det t.ex. röra sig om att uppmärksamma skolfrånvaro och andra tecken på att elever har behov av stöd för att klara utbildningsmålen. För att förhindra skolfrånvaro är skolans relation till elev och vårdnadshavare avgörande, frånvaron måste upptäckas tidigt och man måste agera snabbt och ha en fungerande samverkan med andra.[30] I våra samtal med experter har flera lyft fram att skolan är viktig mot bakgrund av den höga tilliten som många har till skolan som samhällsinstitution. Skolan framhålls därför som en bra ingång för att nå ut till barn och unga och deras föräldrar eller vårdnadshavare.[31]

Enligt skollagen har alla elever rätt till ledning och stimulans i skolan för att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. För vissa elever kan det innebära extra anpassningar eller särskilt stöd. Under 2019 infördes en garanti för tidiga stödinsatser för att uppmärksamma och ge stöd till elever i förskoleklass och lågstadiet som har behov av särskilt stöd.[32] Skolors frånvarorapportering är en indikator för att upptäcka och agera på olika svårigheter i barns skolgång. Det är rektorn som ansvarar för att elevers frånvaro utreds, oavsett om det rör sig om förskoleklass, grundskola eller gymnasieskola.[33] Skollagen anger även elevhälsans roll i att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål genom förebyggande och hälsofrämjande arbete. Elevhälsan består av personal med olika kompetenser, bl.a. skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator.

Skolors agerande vid elevers frånvaro är ett exempel på en rutin i den ordinarie verksamheten som syftar till att identifiera barns behov av stöd. Då en god skolgång har stor betydelse som skyddsfaktor mot en ogynnsam utveckling är frånvarorapporteringen en del i att rektor och annan skolpersonal upptäcker och har möjlighet att tidigt agera på ett stödbehov hos enskilda elever. För att elever ska få stöd, och för att olika svårigheter kring eleven ska upptäckas, krävs att skolors rutiner kring skolfrånvaro fungerar ändamålsenligt. Skolors frånvarorapportering till huvudmannen kan användas i flera syften. Enligt Skolverkets kartläggning av elevfrånvaro under 2021 framkommer att huvudmän använder grundskolors rapportering av elevfrånvaro som underlag för att utveckla huvudmannens arbete kopplat till frånvaro (cirka 80 procent), ge stöd till skolor att analysera sin

[30] Skolinspektionen, (2016), *Omfattande ogiltig frånvaro i Sveriges grundskolor*.
[31] Trygghetsberedningens expertgruppsmöte den 9 november 2021.
[32] 3 kap. 4 § skollagen (2010:800).
[33] Se 3 kap. 5 och 7 §§, 7 kap. 19 a och 22 §§ samt 15 kap. 16 § skollagen (2010:800).

egen frånvarostatistik (cirka 50 procent) och för att uppmärksamma skolor på oroande frånvaro (drygt 70 procent).[34] En studie gällande skolors frånvarorapportering i Stockholms län visar på brister i närvaroregistreringen som en av de största utmaningarna i arbetet med att följa upp elevers frånvaro.[35] Enligt kartläggningen finns det på kommunnivå ett stort behov av att mer djupgående och mer regelbundet analysera skolfrånvaro och elevers skolprestationer i områdets skolenheter.

En viktig del i att barn i behov av stöd uppmärksammas är de orosanmälningar som skolpersonal är skyldig att lämna till socialtjänsten enligt SoL. Gällande dessa har Socialstyrelsen påpekat brister i rutiner hos såväl förskolor som skolor. Enligt Socialstyrelsen rör det sig om att skolpersonal har haft kännedom om fler problem än vad som angetts i de anmälningar som inkommit till socialtjänsten.[36] Det har även framkommit att inkomna anmälningar innehållit bristfälligt med information, med påföljd att utredningar inte genomförts och att barn därmed inte fått det stöd och skydd de haft rätt till.[37]

Utifrån hälso- och sjukvårdens perspektiv har det av SKR lyfts fram att elevhälsan bör kunna göra mer kring tidig upptäckt, förebyggande insatser och insatser vid lättare psykisk ohälsa för de barn och unga som de har kontakt med.[38]

Enligt utredningen Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven som lämnades 2021 är tillgången till elevhälsans personalgrupper i dag inte tillräcklig och tillgången varierar omotiverat mellan olika skolor och huvudmän.[39] Ibland är tillgången alltför låg för att elevhälsan ska kunna utföra sitt uppdrag med god kvalitet. Även enligt Skolinspektionens granskningar finns det skillnader i tillgång till elevhälsan.[40] En knapp tredjedel av elever i årskurs 9 och var femte elev i gymnasiet menar att elevhälsan inte frågar hur eleven upplever sin skol- och livssituation. Var femte elev i 9:an och var tionde i gymnasiet upplever sig inte kunna gå till elevhälsan för att få stöd utan att något allvarligt hänt.

[34] Skolverket, (2021), *Nationell kartläggning av elevfrånvaro – De obligatoriska skolformerna samt gymnasie- och gymnasiesärskolan.*
[35] Stockholms län, (2021), *Uppföljning av skolfrånvaro i Stockholms län – en förstudie*.
[36] Socialstyrelsen, (2022), *Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2018–2021*.
[37] Socialstyrelsen, (2019), *Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa.*
[38] SKR, (2022), *PM: En inblick i BUP 2021*, se också Uppdrag psykisk hälsa (2017), *Hur mår BUP? En nulägesbeskrivning av barn- och ungdomspsykiatrin i Sverige inhämtad av Uppdrag Psykisk Hälsa*.
[39] *Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven,* SOU 2021:11.
[40] Skolinspektionen, (2021), *Skolenkäten 2021 – Resultatredovisning för Skolenkäten.*

SKR har lyft fram flera utmaningar inom elevhälsan.[41] Det handlar om att kvaliteten i elevhälsan varierar mycket och att många kommuner uppger svårigheter i elevhälsans arbete. I SKR:s enkät till kommuner uppger de allra flesta att elevhälsan har ganska eller stora utmaningar när det gäller att utveckla det förebyggande arbetet (76 procent) och att tillgodose behoven hos elever med särskilda behov (89 procent), att psykisk ohälsa ökar bland elever (94 procent) samt att elever har en långvarig skolfrånvaro (92 procent). Vidare uppger en fjärdedel av kommunerna att elevhälsan har ganska eller stora utmaningar när det gäller förmågan att tidigt upptäcka elever med läs- och skrivsvårigheter och hälften anser att förmågan att ge insatser till dessa elever behöver stärkas.

5.2.3 Hälso- och sjukvården

Bland barn har olika psykiatriska tillstånd ökat under senare år. Kartläggningar visar att det mellan 2006 och 2018 skett en fyrfaldig ökning av flickor 0–17 år med minst en psykiatrisk vårdkontakt inom slutenvård eller öppen specialiserad vård.[42] Bland pojkar 0–17 år rör det sig om en fördubbling under samma period. Det är angeläget att aktörer inom hälso- och sjukvård men även andra uppmärksammar de barn som lever med psykisk ohälsa så att tidigt stöd kan ges. Det finns stora vinster med att tidigt identifiera och genom effektiva insatser minska den psykiska ohälsan hos barn. För detta behövs både kunskap och kompetens i vård- och stödinsatser på såväl specialistnivå som i verksamheter dit barn och familjer oftare vänder sig, såsom barnavårds- och mödravårdscentraler och primärvård.

Regionen ansvarar för att erbjuda hälso- och sjukvård åt den som är bosatt inom regionen samt i övrigt verka för en god hälsa hos befolkningen.[43] Att erbjuda ungdomsmottagningar är frivilligt och vem som är huvudman varierar i landet. Vidare kan ungdomsmottagningars uppdragsbeskrivningar se olika ut och vara olika detaljerade avseende bl.a. hur verksamheten ska samverka med andra och hur arbetet ska följas upp.[44]

[41] SKR, (2021), *Nuläge och utmaningar i elevhälsan 2021 – Elevhälsoundersökning 2021*.
[42] Socialstyrelsen, (2020), *Inrapporterade depressioner och ångestsyndrom bland barn och unga vuxna*.
[43] 8 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).
[44] SKR, (2020), *Ungdomsmottagningar och ungas sexuella hälsa – Nuläge och vägar framåt*.

I det inledande skedet av en vårdinsats fördelar primärvårdsnivån patienter till rätt vårdinstans. Det har under senare år framförts att dessa instanser når alltför få barn. En mätning av Uppdrag psykisk hälsa år 2019 i sex regioner visade att andelen barn som mötte primärvårdsnivån var 1,5–3 procent medan BUP tog emot 6 procent.[45] Troligtvis kan många barn med lindrigare behov få bra och rätt stöd via primärvård vilket skulle avlasta BUP. För närvarande pågår en ombyggnad av primärvårdsnivån som lär påverka detta.

Sett till de områden som Polismyndigheten identifierat som utsatta är andelen barn som besökt primärvårdsmottagningar lägre än i andra områden.[46] Även tillgången till ungdomsmottagningar skiljer sig åt och är särskilt låg i vissa orter och i glesbygdskommuner. Benägenheten att söka sig till en ungdomsmottagning är lägre bland unga med socioekonomisk utsatthet vilket kopplas till ett lägre förtroende för myndigheter (snarare än geografiska avstånd). Digitala besök lyfts som ett sätt att nå ut till dessa och andra grupper.[47] Att barn har tillgång till en första vårdinstans för att få stöd mot lindrigare psykiska besvär är angeläget utifrån kunskapen om riskfaktorer för exempelvis normbrytande beteende.

Enligt en tidigare studie av Uppdrag psykisk hälsa gällande år 2017 är det en brist att många primärvårdsverksamheter har en gräns för antalet samtal som tillåts med enskilda patienter.[48] Ett resultat av detta kan vara att barn med lindrig men långvarig problematik inte får rätt stöd och att vårdbehovet därför ökar. Enligt studien uppges det även finnas brister i kompetensen inom primärvården. Enligt Socialstyrelsen görs inte orosanmälan kring barn i tillräcklig utsträckning i delar av hälso- och sjukvården då det ibland saknas kunskap om hur barn riskerar att försummas eller bli utsatta på andra vis.[49] Som beskrivs ovan varierar andelen barn som primärvården når mellan regioner och områden. En liknande problematik har tagits upp av SKR kring ungdomsmottagningarna gällande svårigheten i att nå ut till pojkar, som har en lägre benägenhet än flickor att söka stöd hos ungdomsmottagningar.[50] För att nå pojkar krävs ett aktivt uppsökande

[45] Uppdrag Psykisk ohälsa, (2021), *Psykiatrin i siffror: Barn- och ungdomspsykiatri – Kartläggning 2020*.
[46] Stockholm Läns landsting, (2018), *Uppföljning av första linjen psykisk ohälsa barn och unga*.
[47] SKR, (2020), *Ungdomsmottagningar och ungas sexuella hälsa – Nuläge och vägar framåt*.
[48] Uppdrag psykisk hälsa, (2017), *Hur mår BUP? En nulägesbeskrivning av barn- och ungdomspsykiatrin i Sverige inhämtad av Uppdrag Psykisk Hälsa*.
[49] Socialstyrelsen, (2022), *Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2018–2021*.
[50] SKR, (2020), *Ungdomsmottagningar och ungas sexuella hälsa – Nuläge och vägar framåt*.

arbete men det är enligt SKR otydligt i ungdomsmottagningarnas uppdrag i vilken omfattning detta arbete ska prioriteras.

5.2.4 Polisen

Polisen har en viktig roll när det gäller att identifiera barn och unga i riskzon för kriminalitet. På lokal nivå finns det hos polisen viktig kompetens för att prata med ungdomar och det finns en god kännedom om närområdet och vilka som har eller riskerar att utveckla ett kriminellt beteendemönster. När en ungdom bedöms vara i riskzon ska polisen göra en anmälan om oro till socialtjänsten om detta så att stöd kan ges till den unge och till dennes föräldrar. Polisen kan även informera föräldrar om den unge har påträffats i miljöer som bedöms som olämpliga. En viktig del av det förebyggande arbetet sker i lokal samverkan med exempelvis socialtjänst, skola och civilsamhälle.[51] Socialstyrelsen har i sammanhanget lyft fram att polisen inte alltid anmäler oro för barn som riskerar att fara illa, trots att indikationer på detta har framkommit.[52] Socialstyrelsen menar att polisen bör stärka detta arbete så att fler anmälningar görs.

De generella bestämmelser som finns i polislagen anger att myndigheten har till uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet.[53] Hur det förebyggande arbetet ska utformas framgår inte av regleringen men regeringen har i de senaste årens regleringsbrev ålagt polisen att redovisa bl.a. hur den brottsförebyggande verksamheten bedrivs kunskapsbaserat och svarar mot problembilden samt vilka åtgärder som vidtas för att säkerställa en långsiktig och tydlig polisiär närvaro i hela landet. Polisen ska även redovisa arbetet med den nationella modell för kartläggning av kriminella nätverk som togs fram 2018 samt vilka åtgärder den har resulterat i.[54]

I juni 2022 presenterade Polismyndigheten en strategi för sitt brottsförebyggande arbete.[55] Brottsförebyggande arbete definieras i strategin som ”aktiviteter som myndigheten genomför eller aktivt deltar i med det primära syftet att förhindra att brott begås”. Vidare ska det brottsförebyggande arbetet huvudsakligen handla om situa-

[51] Information hämtad från Polismyndighetens webbplats (den 26 april 2022).
[52] Socialstyrelsen, (2022), *Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2018–2021.*
[53] 2 § polislagen (1984:387).
[54] Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Polismyndigheten (Ju2022/01679).
[55] Polismyndigheten, (2022), *Polismyndighetens strategi för det brottsförebyggande arbetet.* PM 2022:12.

tionell prevention, samverkan med andra aktörer och vara problem- och kunskapsbaserat. Det framgår inte av strategin hur det förebyggande arbetet bör se ut eller förhålla sig till frågor kring barns och ungas involvering i gängkriminalitet.

Områdespoliser är viktiga för lokalt förankrat relationsskapande arbete och kan ha en viktig roll i att uppmärksamma när barn och unga befinner sig i riskzon. Det är dock svårt att utifrån rapporter eller annat underlag få en bild av hur polisen arbetar med förebyggande arbete för barn och unga på lokal nivå samt i vilken utsträckning detta bidrar till att tidigt upptäcka barn med riskbeteenden.

5.3 Förmåga att initiera tidiga, träffsäkra och förtroendeskapande insatser

Som behandlades i kapitel 2 är det angeläget att barn och deras föräldrar erbjuds stöd när ett behov av det har uppmärksammats. Vilket stödbehovet är och under vilka omständigheter en insats sätts in kan skilja sig åt, bl.a. beroende på vilka risk- och skyddsfaktorer som finns i barnets omgivning, vilken aktör det rör sig om samt i vilket skede av en ogynnsam utveckling barnet befinner sig i. För många av de tidiga insatser som kan göra skillnad gäller att aktörer runt barnet agerar inom ramen för sin egen roll och sitt eget ansvarsområde. I skolan kan insatser exempelvis syfta till att ge barnet stöd för att nå utbildningsmålen. Då en fullgjord skolgång är central för barnets framtid är sådana insatser viktiga att beakta ur ett brett brottsförebyggande perspektiv.

Samtidigt behöver aktörer runt barnet vara uppmärksamma på den dragningskraft som kriminella nätverk kan ha på barn och unga i en ogynnsam utveckling. Som noterats i kapitel 3 kan barn och unga i riskzon söka sig till vissa kriminella nätverk för att bli en del av en gemenskap eller uppnå ekonomisk framgång när andra arenor i deras liv upplevs som otrygga eller utan legitima möjligheter. En ytterligare beståndsdel som behandlats ovan är destruktiva maskulinitetsnormer som präglar den sociala sammanhållningen bland gängkriminella och som är kopplade till bl.a. viljan att bruka våld för att försvara sitt eget och gruppens rykte.[56] Att personal inom socialtjänst och andra verk-

[56] Forkby, T., Kuosmanen, J. och Örnlind, H. (2020), *Bland bröder och fiender. Om gäng, manlighet och avhopp.* Göteborg: Daidalos AB.

samheter som arbetar med barn och unga i riskzon har kunskap om omständigheter som dessa är avgörande, både när det gäller att utforma insatser och ifråga om kompetensutveckling för personalgrupper vartefter kunskapsläget förändras och uppdateras.

5.3.1 Socialtjänsten

Socialtjänsten har ett brett uppdrag att arbeta förebyggande och att verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden. Som framgått av avsnitt 5.2.1. ska socialtjänsten med stöd och insatser hjälpa barn och föräldrar om barnet visar tecken på en ogynnsam utveckling.

Socialstyrelsen har under 2021 tagit fram ett kunskapsstöd med rekommendationer gällande vetenskapligt utvärderade insatser för att förhindra en negativ utveckling hos barn med hög risk för normbrytande beteende och kriminalitet. Insatserna avser åldersgrupperna 6–11 år respektive 12–17 år. Tillgången till vetenskapligt utvärderade och effektiva metoder har varit otillräcklig på flera håll i landet. Enligt Socialstyrelsen erbjuds inte multimodala KBT-baserade färdighetsträningsträningsprogram för barn i åldern 6–11 med normbrytande beteende i svensk socialtjänst. Däremot används sådana i Norge, Finland och Danmark. I vissa kommuner erbjuds endast varianter av familjebehandling som inte har tillräckligt vetenskapligt stöd för att kunna rekommenderas som metod.[57] Det har även påpekats att det bland socialtjänstens handläggare och i deras arbetsgrupper till stor del saknas kompetens om neuropsykiatriska funktionsvariationer, vilket är en riskfaktor med betydelse för normbrytande beteende.[58]

I en rapport från Myndigheten för vård- och omsorgsanalys analyseras skillnader mellan pojkar och flickor i fråga om tillgången till insatser från socialtjänsten.[59] Rapporten visar att andelen ärenden med ett beslut om insats bland pojkar med utländsk bakgrund var särskilt låg, endast 10 procent i jämförelse med 30–35 procent bland

[57] Socialstyrelsen, (2021), *Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott*.
[58] Riksförbundet Attention, (2020), *Familjelyftets rapport: del 2*.
[59] Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, (2018), *Lika läge för alla? Om omotiverade skillnader inom den sociala barn- och ungdomsvården.* Materialet bestod av 223 beslutsunderlag om insats, varav 109 gällde flickor och 114 pojkar, och var uppdelat på ålder och svensk/utländsk bakgrund.

flickor med utländsk bakgrund samt pojkar/flickor med svensk bakgrund. Enligt analysen kan skillnaden förklaras av att vårdnadshavare till pojkar med utländsk bakgrund i högre utsträckning inte ger samtycke till socialtjänstens insatser. Barnets och familjens mottaglighet för insatser kan i sin tur påverkas av socialtjänstens förmåga att dels motivera vårdnadshavare att ge samtycke till en insats, dels göra barnet delaktigt i beslutsprocessen, exempelvis genom att lyssna till barnets berättelse och önskemål.

Även DO har genomfört en studie för att identifiera faktorer som påverkar bedömningen av barns behov och som leder till omotiverade skillnader i tillgången till insatser.[60] I studien menar flera socialsekreterare att det motivationshöjande arbetet i sig självt inte alltid räcker och att olika former av mellantvång bör användas i större utsträckning. DO menar att det bland socialsekreterare och mellan kommuner finns olika trösklar för när en insats bör ges, exempelvis beroende på barnets och familjens etniska tillhörighet och i förhållande till socialtjänstens resurser. Skillnader i socioekonomiska förutsättningar mellan kommuner ska även ha lett till att trösklarna för att erbjuda en insats är högre i socioekonomiskt utsatta kommuner. Att det kan finnas olika höga trösklar för när ett barn erbjuds en insats vittnar om att bedömningarna inte alltid är rättssäkra och att grupper riskerar att inte få det stöd de har rätt till, särskilt i utsatta områden. Samtidigt beskrivs externa faktorer ha en avgörande betydelse för socialtjänstens förutsättningar. Till exempel har en omfattande brist på tolkar försvårat insamlandet av information och kommunikationen med den stödsökande. Det förekommer även organisatoriska utmaningar såsom hög personalomsättning, bristande utredningsresurser, rutiner och strukturer för att tillgodose de behov som finns.

En närliggande problematik som har lyfts fram är att det i socialtjänsten förekommer otillåten påverkan i form av hot, våld eller hot om våld mot personalen och att medarbetare under påtryckningar ändrar beslut eller inte agerar i enlighet med vad som förväntas av dem i deras profession. Till exempel beskrivs i rapporter från granskningar i Göteborg och Stockholm stad att det förekommer otillåten påverkan bland anställda och att detta kan ha en koppling till kriminella strukturer. Rapporten som berör Göteborg visar bl.a. att anställda i socialtjänsten beskriver ett obehag och en rädsla för repressalier och att de har upplevt påtryckningar från brukare eller närstående

[60] DO, (2021), *Skillnader som kan innebära risk för diskriminering?* s. 97.

om att ändra ett beslut.[61] Enligt personalen finns även en tystnadskultur i organisationen där anställda har svårt att från såväl arbetsgrupp som ledning få gehör när de lyfter problem knutet till otillåten påverkan. Bilden som ges är att problematiken kring tystnadskulturer är mest utpräglad i det arbete som utförs i stadens utsatta områden. I granskningen som berör Stockholm framkommer att staden generellt behöver förbättra och utveckla sitt arbete inom området otillåten påverkan.[62]

5.3.2 Skolan

I skolan finns en rad yrkesroller med god kännedom om elever och deras behov. Att elever inte närvarar vid utbildningen är en av de signaler som kan användas för att uppmärksamma pedagoger och andra på att eleven kan behöva stöd för att klara utbildningsmålen. Att frånvaron upptäcks tidigt har av Skolinspektionen lyfts fram som en framgångsfaktor för att eleven, med hjälp av olika insatser, ska komma tillbaka till skolan.[63] Att eleven ges det stöd som behövs är ur ett brottsförebyggande perspektiv centralt givet att en god skolgång är en skyddsfaktor av stor betydelse.

Enligt skollagen ska särskilt stöd ges till elever som har behov av det och enligt ett åtgärdsprogram som tagits fram för den enskilda eleven. I åtgärdsprogrammet ska framgå vilket behov eleven har, hur det ska tillgodoses samt när och av vem åtgärder ska följas upp.[64] Skolan har även ett ansvar att skolmiljön präglas av trygghet och studiero. De befogenheter som rektor och lärare har kopplat till trygghet och studiero rör dock främst åtgärder mot enskilda elever, exempelvis att visa ut den elev som stör undervisningen eller på annat sätt uppträder olämpligt. Vidare är det huvudmannens ansvar för att det genomförs åtgärder för att förebygga att elever blir utsatta för kränkande behandling. Varje år ska det upprättas en plan för vilka åtgärder som behövs för detta.[65]

Som har behandlats i Trygghetsberedningens första delbetänkande samt i detta delbetänkande är det en förhållandevis stor del av brotts-

[61] Ekström, A. (2021), *Finns det en tystnadskultur i Göteborg stad?*
[62] Stockholm stad, (2021), *Otillåten påverkan av myndighetsutövning inom socialtjänst.* Projektrapport nr 4/2021.
[63] Skolinspektionen, (2016), *Omfattande ogiltig frånvaro i Sveriges grundskolor*.
[64] 3 kap. 7 och 9 § skollagen (2010:800).
[65] 5 kap. 3 och 7 §§ och 6 kap. 7–8 §§ skollagen (2010:800).

ligheten bland barn och unga som begås i skolmiljö.[66] I avsnitt 3.1.3 och 3.2.1 beskrivs bl.a. att elever som upplever oro för att utsättas för brott ibland undviker att gå till skolan. Av Brås undersökningar framgår att 9 procent av flickor och 6 procent av pojkar i årskurs 9 har hållit sig borta från skolan en hel dag under det senaste året med anledning av oro för brott.[67]

De åtgärder som kan vidtas av enskilda skolor för att öka tryggheten och minska förutsättningarna för att brott ska begås kan riktas mot både den fysiska och den sociala miljön. Enligt Skolverket är trygghet och studiero i skolmiljön en förutsättning för att eleverna ska kunna tillgodogöra sig kunskap och det finns en tydlig koppling mellan en god studiemiljö och låg förekomst av kränkningar bland elever.[68] Mot bakgrund av bestämmelserna i skollagen kring huvudmans skyldighet att arbeta mot kränkande behandling, se ovan, pågår ett arbete i de flesta skolor som syftar till att öka trygghet och förebygga brott. Enligt stiftelsen Tryggare Sveriges kunskapsöversikt kring arbetet mot brott och otrygghet i skolan behöver implementeringen av åtgärder i många skolor bli mer systematisk och målinriktad.[69]

I Skolverkets bedömningar av skolors arbete för trygghet och studiero lyfts återkommande ett behov av att detta arbete bör vara mer långsiktigt och präglas mer av ett förebyggande perspektiv där elever görs mer delaktiga i utformningen av åtgärder. Skolinspektionen menar att det annars finns en risk att elever i högre utsträckning ifrågasätter och motverkar dem.

Vissa satsningar för att minska förekomsten av brott och öka tryggheten på skolor har utvärderats i Sverige. Under 2006 genomfördes på sex skolor i Stockholmsregionen olika åtgärder för att bl.a. påverka den fysiska miljön och öka vuxennärvaron under raster.[70] Vissa skolor såg klart förbättrade trygghetsresultat medan andra såg en försämring i andelen som utsattes för brott. Då skolorna genomförde flera och sinsemellan olika åtgärder kunde effekten av enskilda åtgärder inte säkerställas. Under senare år har stiftelsen Tryggare Sverige tagit fram ett verktyg för ett systematiskt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete i skolmiljö som har implementerats på

[66] *Vägar till ett tryggare samhälle*, SOU 2021:85, s. 62–65, 175–176.
[67] Brå, (2020), *Skolundersökning om brott: Om utsatthet och delaktighet i brott.*
[68] Information hämtad från Skolverkets webbplats (den 21 juni 2022).
[69] Tryggare Sverige, (2021), *Trygghet i skolan.*
[70] Evidenta Brottsprevention, (2008), *Trygg skola – Hur har det gått?*

försök i fem skolor i region Blekinge.[71] I verktyget ingår bl.a. att göra lägesbilder av problem i skolmiljön, identifiera vilka fysiska eller psykosociala omständigheter som kan hanteras via lämpliga åtgärder och att genomgående involvera elever i förändringsarbetet.

Skolinspektionen har granskat hur skolor arbetar med elever som haft omfattande skolfrånvaro.[72] Av detta framgår att skolor och kommuner behöver utveckla arbetet med att komma till rätta med skolfrånvaro samt att skolor måste agera tidigare när frånvaro upptäcks. När elever har frånvaro i årskurs 4–5 är det viktigt att detta leder till någon form av insats. Enligt Skolinspektionen kan det ofta finnas en ”vänta-och-se-attityd” vilket leder till att svårigheterna som föranlett skolfrånvaron hos eleven förvärras och utreds först flera år senare. Även i de rutiner som finns hos skolor när det gäller att rapportera elevers frånvaro finns ett utvecklingsbehov. Emedan både rutiner och tillhörande it-stöd finns på plats finns det brister i att genomföra rapportering kring enskilda elever samt i att följa upp och analysera vad frånvaron berott på och vad som kan göras för att förbättra situationen. Det förekommer att skolor kräver en diagnos för att ge stöd, vilket är oförenligt med skollagen.

5.3.3 Förskolan

För de yngsta barnen utgör förskolan en viktig skyddsfaktor och en verksamhet som på vardaglig basis kan möta de allra flesta barn i deras mest påverkbara åldrar, tillsammans med deras vårdnadshavare. Förskolan utgör därmed en arena där olika problem kan upptäckas och där tidiga insatser kan sättas in.[73] I beredningens samtal med experter och forskare har förskolan lyfts fram som en aktör med möjlighet att arbeta tydligare med tidiga insatser, särskilt när det gäller riskfaktorer som föregått ett eventuellt normbrytande beteende hos barnet själv.

Skolinspektion har under åren 2015–2017 granskat förskolans styrkedja och funnit att omkring en fjärdedel av de granskade förskolor

[71] Tryggare Sverige och Länsstyrelsen Blekinge, (2020), *Tryggare Skola – Verktyget för ett systematiserat brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.*
[72] Skolinspektionen, (2016), *Omfattande frånvaro – En granskning av skolors arbete med omfattande frånvaro*.
[73] Lundén, K. (2010), *Att identifiera omsorgssvikt hos förskolebarn*. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

hade stora utvecklingsbehov.[74] Det har bl.a. handlat om en osäkerhet bland förskolepersonal gällande hur arbetet förhåller sig till läroplanen, att arbetet överlag i förskolan inte utgår från en vetenskaplig grund samt att förskolors förmåga att arbeta med barn med behov av stöd behöver utvecklas. När det har uppmärksammats att barn behöver stöd saknas det ofta rutiner för analys och dokumentering, men även för hur uppföljning och utvärdering ska genomföras. Det framgår även av granskningen att det bland förskolepersonal finns olika uppfattningar om huruvida tidiga insatser är något positivt samt vad det innebär att ett barn har behov av särskilt stöd. Det varierar således mycket mellan förskolor vilka behov barn ska ha för att få särskilt stöd. Det har i sammanhanget lyfts fram av MFoF att det finns lovande universella metoder för att främja psykisk hälsa och goda skolprestationer bland förskolebarn, som dock inte används i Sverige.[75]

Det har även framkommit exempel på otillåten påverkan inom ramen för förskoleverksamheter, enligt en medarbetarenkät i Göteborg stad.[76] Av drygt 3 600 medarbetare uppgav ett 70-tal personer att de varit utsatta för otillåten påverkan av annan personal inom kommunen och ett 30-tal av personer utanför organisationen. Även bland chefer uppgav ett tiotal av cirka 200 att de hade sådana erfarenheter. Enligt enkäten hade många av dem som utsatts förändrat ett beslut eller låtit bli att agera i enskilda ärenden p.g.a. rädsla för repressalier.

5.3.4 Hälso- och sjukvården

Hälso- och sjukvården har en viktig roll i det brottsförebyggande arbetet, särskilt mot bakgrund av att psykisk ohälsa och neuropsykiatriska funktionsvariationer är riskfaktorer för en ogynnsam utveckling hos barn.[77] Utifrån barnets och familjens perspektiv ska stöd och hjälp finnas tillgängligt när sådana omständigheter föreligger. Insatser inom ramen för hälso- och sjukvården kan också vara angelägna för den som utsatts för brott. Det kan handla om att kon-

[74] Skolinspektionen, (2018), *Slutrapport. Förskolans kvalitet och måluppfyllelse – ett treårigt regeringsuppdrag att granska förskolan.*
[75] MFoF, (2022), *Handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd*.
[76] Göteborgs stad, (2022), *Bilaga till tjänsteutlåtande § 221 N608 2310/21 med redovisning av uppdrag om att avveckla tystnadskulturen och förstärka personalens säkerhet.*
[77] Andershed, A-K. och Andershed, H. (2019), *Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken.*

takt ska tas med primärvård, BUP, barnavårdscentral om barnet är under 6 år, eller ungdomsmottagning för barn äldre än 12 år. Hälso- och sjukvårdens ansvar att genomföra medicinska bedömningar och behandlingar är givetvis brett och omfattar förebyggande insatser utifrån individens behov och förutsättningar.[78] Som nämns ovan har hälso- och sjukvården dock inget utpekat ansvar att arbeta brottsförebyggande.

De senaste åren har det skett en ökning av antalet pågående patienter och besök inom BUP och fler barn än tidigare har behov som BUP förväntas kunna tillgodose.[79] Det är samtidigt stora skillnader mellan regionerna i hur stor andel av dem som önskar besök hos BUP som får ett inom 30 dagar.[80] En närmare beskrivning av dessa omständigheter ligger bortom beredningens uppdrag. Mot denna bakgrund görs i det följande däremot vissa iakttagelser om hälso- och sjukvårdens förmåga att ge insatser till barn och unga via BUP.

Givet att problembilden hos barn med risk för normbrytande beteende kan vara komplex är det viktigt att de olika delarna av hälso- och sjukvården kompletterar varandra. Enligt Socialstyrelsen har det i ärenden där barn dödats av jämnåriga förekommit att barnet som utövade våldet hade ett utåtagerande och aggressivt beteende (s.k. uppförandestörning) som inte uppmärksammades eller utreddes av BUP eller beroendemottagning. Däremot har dessa aktörer gett vård för andra svårigheter hos de aktuella barnen, som adhd och substansbruk. Skälet till att barnens utåtagerande problematik inte uppmärksammades kan vara en inneboende otydlighet i vilken aktör som bär ansvaret för barn med s.k. uppförandestörningar. Enligt Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall har det förekommit att man inom BUP uppfattar att denna målgrupp inte omfattas av verksamhetens uppdrag utan bör ges stöd av andra aktörer. Dessa mer komplexa ärenden kräver enligt Socialstyrelsen att hälso- och sjukvården har organisatoriska förutsättningar att genomföra långsiktiga och kontinuerliga åtgärder i samverkan med andra, något som visat sig fungera bristfälligt i stora delar av landet. Ett sammanhängande problem är att det inom hälso- och sjukvården finns en kunskapsbrist om denna patientgrupp men även om effektiva metoder att arbeta med dessa barn. Det råder därför brist på helhetssyn kring barnen

[78] 2 kap. 6 §, 3 kap. 2 §, 13 kap. 1 §, hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).
[79] SKR, (2022), *PM: En inblick i BUP 2021.*
[80] Uppdrag Psykisk ohälsa, (2021), *Psykiatrin i siffror: Barn- och ungdomspsykiatri – Kartläggning 2020*.

där åtgärder alltför ofta tar sikte på en del av problembilden. En orsak till att adekvat vård inte har getts till dessa barn är den resurs- och tidsbrist som finns inom flera verksamheter. Socialstyrelsens analys visar även att barnets perspektiv måste stärkas i verksamheter som möter vuxna patienter, i syfte att i större utsträckning uppmärksamma barn som anhöriga.[81]

Angående de ibland långa väntetiderna har lyfts fram att dessa ger följdverkningar i flera led. En risk är t.ex. att underlag från elevhälsan blir liggande och när underlaget i ett senare skede aktualiseras kan innehållet behöva uppdateras och underlaget göras om.[82] Enligt SKR har det i hela landet funnits en hög efterfrågan på att BUP ska genomföra fler neuropsykiatriska utredningar.[83] Att efterfrågan har ökat över tid har att göra med att både vårdnadshavare och skola ofta efterfrågar en utredning av barn p.g.a. krav från skolor att man ska uppvisa en sådan diagnos för att ha rätt till stöd. Som redan noterats ovan är detta inte förenligt med skollagen.

5.4 Förmåga att samverka med andra berörda aktörer

Att aktörer samverkar kring barn och unga med ett identifierat behov av stöd är centralt för att kunna vända en negativ utveckling. Det finns i dag arbetsformer för samverkan på lokal nivå mellan berörda parter för att förebygga att barn och unga begår brott. Viktiga aktörer är socialtjänst, skola och polis men även hälso- och sjukvård samt fritidssektorn. Samverkan är viktig då det ofta krävs en helhetsbild och ett tvärprofessionellt angreppssätt för att omhänderta den komplexa problembild som kan finnas hos barn och unga med normbrytande beteende eller kriminalitet. I förändringsprocessen har vårdnadshavarna eller andra vuxna kring barnet en viktig roll och ska helst göras delaktiga i det stöd som ges barnet. Samtidigt kan deras förmåga att delta och stödja den unge variera då de själva kan vara i behov av stöd. Givet detta finns det för många barn och familjer behov av att samverkan mellan olika aktörer förbättras, exempelvis barnhälsovård, socialtjänst, BUP och vuxenpsykiatri för att nå ett

[81] Socialstyrelsen, (2022), *Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2018–2021*.
[82] Uppdrag psykisk hälsa, (2017), *Hur mår BUP? En nulägesbeskrivning av barn- och ungdomspsykiatrin i Sverige.*
[83] SKR, (2022), *PM: En inblick i BUP 2021*; se även *Vägen till ökad tillgänglighet – långsiktig, strategisk och i samverkan*, SOU 2021:59.

helhetsperspektiv i det stöd som ges. I sammanhanget har MFoF påpekat att familjecentraler har en viktig roll som arena och fysisk plats där barn och familjer kan erbjudas ett kontinuerligt stöd av flera professioner.[84] Detta arbete underlättas i städer där det oftare finns samlokalisering av aktörer som BVC, öppen förskola och socialtjänst. I och med att samverkan förenklas genom familjecentraler kan det exempelvis leda till att aktörer har lättare att göra orosanmälningar till socialtjänsten. MFoF menar även att det finns svårigheter i att nå ut med ut med riktat föräldraskapsstöd och att de satsningar som gjorts för att öka tillgängligheten till stöd tenderar att vara kortsiktiga. En konsekvens av detta har varit att insatsen inte längre finns tillgänglig när föräldrar väl får kännedom om den. Att tillgången till (och medvetenheten om) föräldraskapsstöd förbättras i utsatta områden är viktigt bl.a. mot bakgrund av att det bland migrerade grupper oftare finns familjer med många barn och en lägre tilltro till myndigheter. I de fall barn uppvisar normbrytande beteende behöver dessa föräldrar stöd för att kunna vara delaktiga i de insatser som kan bli aktuella för barnet men också för att stärka föräldraförmågan utifrån dessa insatser.

5.4.1 Samverkansstrukturer mellan lokala aktörer

Socialstyrelsen har tillsammans med andra myndigheter under 2022 tagit fram vägledningar för hur samverkansformerna SIG och SSPF kan implementeras och följas upp.[85] I bägge samverkansformer ingår som regel socialtjänst, polis, skola och andra aktörer med anknytning till den unges fritid, psykiska hälsa eller hemmiljö. År 2021 uppgav 109 kommuner att de arbetar med SIG och minst 148 med SSPF.[86] I bägge samverkansformer har socialtjänst och polis en viktig, drivande och initiativtagande roll.[87] Den övergripande skillnaden mellan dessa samverkansformer är att SIG främst riktas till barn och unga som redan begått brott medan SSPF fokuserar på brottsförebyggande åtgärder och en målgrupp med lägre risknivå. Arbetet med dessa sam-

[84] MFoF, (2022), *Handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd.*
[85] Socialstyrelsen, m.fl. (2022), SIG: *Samverkan i sociala insatsgrupper;* Socialstyrelsen, m.fl. (2022), *SSPF: Samverkansformen skola, socialtjänst, polis och fritid.*
[86] Brå, (2022), *Det brottsförebyggande arbetet i Sverige 2021*.
[87] Turner, R., Nilsson, Å. och Jidetoft, N. (2015), *SSPF – Ett fokus på ungdomar i riskzon*. FOU i Väst; Söderberg, C. (2016), *Individriktad brottsprevention – om SSPF och viljan att samverka*. Linköpings universitet; Socialstyrelsen, (2020), *Studier om sociala insatsgrupper.*

verkansformer ser samtidigt olika ut i landet p.g.a. olika lokala förutsättningar och att arbetet har utvecklats i olika riktningar, exempelvis beroende på vilken målgrupp arbetet har och vilka aktörer som ingår.

Erfarenheter från SIG-verksamheter visar bl.a. att samverkan oftast handlar om pojkar som målgrupp.[88] Varför det ser ut så är i grunden oklart men enligt dem som arbetar med SIG kan det handla om att flickors utåtagerande beteende, men även deras utsatthet för olika risker, såsom sexuellt våld och narkotika, skiljer sig från pojkars på så vis att synligheten för omgivningen eller för de berörda aktörerna är mindre. Det kan även handla om att aktörerna har allmänt svårare att nå ut till flickor med behov av stöd. I samtal med vår expertgrupp har återkommande lyfts fram att pojkar alltför ofta står i fokus för diskussioner om ungas involvering i gängkriminalitet. Det påpekas att det behöver finnas en större förståelse för att kvinnor och flickor kan vara möjliggörare, gärningspersoner och brottsoffer inom ramen för kriminella nätverk.[89] En konsekvens av att SIG-samarbeten har olika målgrupp och att de deltagande aktörerna skiljer sig åt är att resultatet av utvärderingar inte lätt kan översättas till andra sammanhang. Trots att över hundra kommuner arbetar med SIG går det i nuläget inte att avgöra om ungas deltagande i SIG ger bättre eller sämre förutsättningar när det gäller att förhindra en fortsatt negativ utveckling jämfört med en insats som ges utanför ramen för SIG.[90] Mot denna bakgrund är det positivt att det under 2022 har tagits fram stöd för implementering och uppföljning.

På skolområdet utgör stiftelsen Tryggare Sveriges verktyg Tryggare skola ett exempel på hur skolor tillsammans med andra lokala aktörer kan bidra till ett långsiktigt och systematiskt brottsförebyggande arbete.[91] Även utifrån en sådan modell kan det förväntas att arbetet kommer att se olika ut och utvecklas i olika riktning över tid beroende på den lokala lägesbild som tas fram och de eventuella behov av att ändra på skolans fysiska eller psykosociala miljö som identifieras.

[88] Socialstyrelsen, (2020), *Studier om sociala insatsgrupper*.
[89] Polismyndigheten, Säpo, Delmos samt Sveriges Advokatsamfund vid Trygghetsberedningens expertgruppsmöte den 9 november 2021.
[90] Socialstyrelsen, (2020), *Studier om sociala insatsgrupper.*
[91] Tryggare Sverige och Länsstyrelsen Blekinge, (2020), *Tryggare Skola: Verktyget för ett systematiserat brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.*

5.4.2 Samverkan med hälso- och sjukvården

Inom ramen för regeringens initiativ kring tidiga och samordnade insatser har det varit svårt att få med hälso- och sjukvården i samverkan på lokal nivå. Det handlar bl.a. om brister i tillgången till stöd för barn med psykisk ohälsa samt att det finns oklara gränser mellan å ena sidan elevhälsan och å andra sidan regionens primärvård.[92] I de utvecklingsarbeten där samverkan med hälso- och sjukvård har fungerat bra har det funnits en utpekad mottagare på regional nivå att samverka med operativt. Då samverkan ska ske mellan kommun och region framträder en otydlighet när det gäller vem mottagaren bör vara då det finns flera instanser på regional nivå som kan ta omhand frågor rörande tidiga insatser till barn och unga. Utvärderingar och uppföljningar av TSI visar även att hälso- och sjukvårdens medverkan ofta inte är förankrad hos ledningen.[93] Mot bakgrund av dessa svårigheter har man i vissa utvecklingsarbeten försökt använda elevhälsans kompetens i större utsträckning i det operativa arbetet. Samtidigt finns det skillnader och ibland en otydlighet kring hur skolans och elevhälsans deltagande i samverkan bör se ut eftersom elevhälsan är organiserad på olika vis i olika skolor. En kommande ändring i skollagen som träder i kraft i juli 2023 kommer tydliggöra detta genom ett utpekat ansvar för skolan att vid behov samverka med hälso- och sjukvården och socialtjänsten.[94]

Enligt en kartläggning av Skolverket under 2021 har knappt hälften av landets grundskolor skriftliga riktlinjer som beskriver deras samverkan med BUP.[95] Andelen som har riktlinjer för samverkan med socialtjänsten är 80 procent och med polisen 30 procent.

5.4.3 Behovet av tidig samverkan

I avsnitt 5.1.1 beskrivs att Socialstyrelsens och Skolverkets uppdrag kring TSI bara omfattar elevhälsan, vilket lett till att barn i förskoleåldern inte inkluderats i satsningen. Däremot har det i många lokala utvecklingsarbeten påpekats att förskolan och barnhälsovården är

[92] Arbetsmaterial från Skolverket och Socialstyrelsen angående tidiga och samordnade insatser för barn och unga.
[93] Governo, (2021), *Utvärdering av Skolverkets och Socialstyrelsens regeringsuppdrag om tidiga samordnade insatser för barn och unga*.
[94] Se SFS 2022:1315, Lag om ändring i skollagen (2010:800).
[95] Skolverket, (2021), *Nationell kartläggning av elevfrånvaro*, s. 50–51.

exempel på aktörer som är centrala för att upptäcka problem tidigt och som även bör göras mer delaktiga i samverkansarbete kring tidiga insatser.[96] Att inkludera yngre barn och att agera i ett tidigare skede utifrån de signaler om olika problem som uppfattas beskrivs som ett utvecklingsområde även inom ramen för SSPF-samverkan. Givet det förebyggande syftet med samverkan inom SSPF finns det fördelar med att rikta arbetet mot barn som är 12 år eller yngre.[97] Erfarenheter talar också för att insatser behöver sättas in i ett tidigare skede än vad som är fallet i dag och att, om det ska finnas goda förutsättningar för att nå framgång i det förebyggande arbetet, är det ofta för sent i processen att ge stöd till barn som börjat begå brott.

5.4.4 Vikten av informationsdelning mellan berörda aktörer

Möjligheten att dela information mellan berörda aktörer lyfts ofta fram som en central komponent för att samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete ska fungera effektivt. En rad utredningar har berört frågan om aktörers möjligheter att dela sekretessbelagd information i syfte att bekämpa och förebygga brott.[98] För närvarande utreds detta ytterligare för att se vilket behov som finns av att skolor och socialtjänst ges möjlighet att dela information till brottsbekämpande myndigheter.[99]

I de samverkansformer som riktas till barn och unga i riskzon för normbrytande beteende och kriminalitet, SSPF och SIG, är möjligheten att dela information mellan berörda aktörer en utgångspunkt. Insatser inom ramen för dessa samverkansformer är möjliga då föräldrarna eller den unge själv ger skriftligt samtycke till att information delas mellan för insatsen relevanta aktörer. Däremot kan det för dessa verksamheter vara en tämligen stor utmaning att motivera familjer och barn och unga att ge samtycke till att information delas. Enligt praktiker förekommer det t.ex. att föräldrar är negativa till insatsen p.g.a. oro för familjens anseende eller att det inte framgått tillräckligt tydligt vad insatsen går ut på.[100]

[96] Governo, (2021), *Utvärdering av Skolverkets och Socialstyrelsens regeringsuppdrag om tidiga samordnade insatser för barn och unga*.
[97] Turner, R. Nilsson, Å. och Jidetoft, N. (2015) *SSPF – Ett fokus på ungdomar i riskzon*. FOU i Väst.
[98] Se t.ex. *Utökat informationsutbyte*, Ds 2022:13.
[99] *Förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter*, dir. 2022:37.
[100] Söderberg, C. (2016), *Individriktad brottsprevention – om SSPF och viljan att samverka. Linköpings universitet*; Socialstyrelsen, (2017), *Utvärdering av sociala insatsgrupper*.

Brå har genomfört en undersökning av informationsdelning mellan främst polis och socialtjänst i det brottsförebyggande arbetet som berör barn och unga.[101] Att sekretess upplevs som ett hinder av många har enligt Brå till stor del att göra med kunskapsbrist och osäkerhet om lagstiftningen som styr andra aktörers rörelseutrymme. Det finns exempelvis ett behov av tydligare vägledning för medarbetare om vilken typ av information som kan delas mellan parter och i vilket skede enligt gällande lagstiftning. Denna osäkerhet är enligt Brå inte lika utbredd i mindre städer och landsbygdskommuner eftersom samverkan oftare sker genom beständiga och närmare yrkesmässiga relationer samt att personalomsättningen ofta är lägre och tilliten mellan aktörer högre.

5.5 Kunskapsutveckling och förmåga att följa upp genomförda insatser

Inom ramen för flera politik- och verksamhetsområden utförs ett allmänt och omfattande förebyggande arbete. I de flesta fall beskrivs inte dessa insatser som brottsförebyggande trots att de troligen har en sådan effekt.[102] Det handlar om att breda insatser som främjar barns utveckling, oavsett om det rör sig om hälsa, utbildning eller fritid är viktiga för att förebygga brott och andra sociala problem på lång sikt. I de fall effekten av en insats utvärderas tenderar brottslighet inte vara ett av de utfallsmått som använts. Då dessa insatser sker tidigt i barnets utveckling krävs utvärderingar ett antal år efter att insatsen gavs för att visa på en eventuell effekt. Sådana uppföljningar är ganska ovanliga, även sett till internationell forskning.[103]

Brottsförebyggande rådets årliga redovisningar av det brottsförebyggande arbetet visar att en mängd initiativ tas och mycket arbete utförs.[104] Däremot följs det brottsförebyggande arbetet sällan upp och utvärderas, vare sig på nationell, regional eller lokal nivå. En konsekvens av detta är att det i stora delar saknas kunskap om det arbete

[101] Brå, (2021), *Informationsdelning mellan socialtjänst och polis, i brottsförebyggande arbete med barn och unga.*
[102] Brå, (2009), *Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka kriminell utveckling.*
[103] Lösel, F., Stemmler, M. och Bender, D. (2013), Long-term evaluation of a bimodal universal prevention program: effects on antisocial development from kindergarten to adolescence, *Journal of Experimental Criminology*.
[104] Brå, (2021), *Det brottsförebyggande arbetet i Sverige 2021 – Nuläge och utvecklingsbehov 2021*, s. 80–81; Brå, (2022), *Årsredovisning 2021*.

som görs har en mätbar effekt på brottsligheten. Mot bakgrund av detta pekar Brå på att det behövs en mer tydlig styrning för att uppföljning och utvärdering ska komma till stånd. För detta behövs från nationell nivå såväl bidrag till utvärderingar som metodstöd i hur detta ska gå till samt att kunskap från genomförda utvärderingar sprids till olika delar av landet. Brå lyfter även att den regionala nivån kan bidra till att kunskap och stöd ges till lokala aktörer samt att fler samarbeten med lärosäten bör etableras. Vad gäller den lokala nivån, där huvuddelen av det brottsförebyggande arbetet sker, anser Brå att samverkansöverenskommelser måste vara tydliga avseende att uppföljning och utvärdering ska ingå i det brottsförebyggande arbetet. Att det överhuvudtaget finns kompetens på lokal nivå att genomföra detta är en förutsättning.

Bristen på uppföljning och utvärdering är genomgående för det brottsförebyggande området och gäller både det arbete som sker inom ramen för lokala satsningar såsom SIG och SSPF men även på huvudmannanivå. I det följande ges några exempel på hur detta leder till en begränsad kunskap om effekten av genomförda åtgärder samt begränsade möjligheter att förbättra verksamheter.

5.5.1 Statistik och information om ärendegången kring orosanmälningar

Som beskrivs i avsnitt 5.2.1 finns det en brist på nationell statistik kring orosanmälningar och information om hur ärendegången ser ut i olika kommuner. Det som saknas är såväl regelbunden som nationell information om vilka aktörer som gör anmälningar, vilka orsaker som ligger till grund för dessa samt i vilken omfattning de leder till utredning eller insats. Det saknas även information om hur många barn som berörs av anmälningar under ett givet år.

Inom Stockholm stad har en större kartläggning av samtliga inkomna orosanmälningar gjorts i de olika stadsdelarna. Genom kartläggningen har statistik tagits fram som visar ärendegången för anmälningarna, i vilken mån dessa ledde till utredning respektive insats samt vilka skäl som anges när anmälan väl leder till utredning respektive insats. Statistiken synliggör hur stadsdelar och kommuner skiljer sig åt utifrån de olika socioekonomiska förutsättningar som finns i respektive område men även vilka grupper som erbjuds insats i högst/lägst grad. Kartläggningen tydliggör vikten av att kunna ta fram upp-

gifter och statistik kring arbetet med orosanmälningar och utifrån detta anpassa och utveckla verksamheten.

5.5.2 Analys och uppföljning av skolfrånvaro

Skolinspektionen genomför regelbunden tillsyn vid skolor med utmaningar. I en tredjedel av dessa skolor är rektorernas ansvarstagande för uppföljning och strategiska insatser bristfällig, t.ex. rörande analyser av skolfrånvaro, kunskapsresultat och trygghet och studiero, som utgör underlag för att utveckla verksamheten.[105] Bristerna gäller såväl utredningar av enskilda barns behov som kartläggningar av problembilden i hela skolan. Skolinspektionen har även granskat 28 grundskolor med långvarigt låga kunskapsresultat. Även här noterades en avsaknad av en tydlig problembild och analys av orsaker till de låga skolresultaten på skolenheten.[106] Då detta underlag saknas var det även ovanligt att huvudmän hade genomfört kraftfulla eller riktade insatser mot olika problem. Utöver för att komma till rätta med skolfrånvaro kan dessa analyser användas för kartläggning av exempelvis trygghet och studiero men även hur dessa förhållanden relaterar till skolfrånvaro på olika skolor. Enligt en kartläggning av skolfrånvaro i Stockholms län görs det i dagsläget inte sådana analyser i tillräcklig omfattning och inte regelbundet.[107]

Skolinspektionen har även identifierat liknande utvecklingsbehov gällande förskolor.[108] Enligt en granskning av förskolor med flera och stora utmaningar beskrivs att arbetet med att följa upp brister i efterlevnaden av läroplanens olika delar. En del av problematiken handlar i många fall om att förskolor arbetar på ett ostrukturerat vis med delar av läroplanen vilket gör uppföljning av konkreta mål svår eller omöjlig att genomföra.

[105] Skolinspektionen, (2020), *Årsrapport 2019 – Skillnader i skolors arbetssätt och huvudmäns ansvarstagande.*
[106] Skolinspektionen, (2021), *Långvarigt låga kunskapsresultat.*
[107] Stockholms län, (2021), *Uppföljning av skolfrånvaro i Stockholms län – en förstudie*.
[108] Skolinspektionen, (2018), *Slutrapport. Förskolans kvalitet och måluppfyllelse – ett treårigt regeringsuppdrag att granska förskolan.*

5.5.3 Uppföljning av föräldraskapsstöd

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd har under 2022 tagit fram en handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd som beskriver vilka insatser som i dag ges och vilka utvecklingsområden som finns i fråga om implementeringen av dessa.[109] MFoF menar att även om de vetenskapligt utvärderade programmen och insatserna är många och av hög kvalitet, är det ovanligt att brottslighet är en av de utfallsvariabler som följs upp. Det är även vanligt att det universella föräldrastödet, som ska ges till alla oavsett om det föreligger en problematik eller inte, endast följs upp genom antalet vårdnadshavare som tar del av stödet. Däremot är det svårt hitta någon uppföljning av hur effektivt stödet är när det gäller att förebygga olika svårigheter, eller hur effektiva verksamheter är att nå ut till grupper med särskilt låg andel deltagande föräldrar eller till föräldrar i områden med socioekonomiska utmaningar.

5.5.4 Polisens brottsförebyggande arbete

Polismyndighetens brottsförebyggande arbete omfattar bl.a. samverkan med andra aktörer, genomförande av lokala trygghetsundersökningar och användningen av områdespoliser. Utgångspunkten för myndighetens brottsförebyggande arbete är sedan 2021 att den ska utgå från analyser av återkommande problem enligt lokala lägesbilder och att riktade åtgärder ska tas fram mot problemens orsaker.[110] Arbetet med att ta fram åtgärder ska i sin tur ske genom samverkansöverenskommelser med kommunen och medborgarlöften. I det brottsförebyggande arbetet har även områdespoliser en viktig roll då de ska arbeta långsiktigt, kontaktskapande och brottsförebyggande utifrån den lokalt framtagna problembilden.

Vad gäller polisens arbete med medborgarlöften är detta enligt såväl Brå som andra ett exempel både på hur polisen på lokal nivå kan bidra till en bättre problembild och arbeta närmare civilsamhället och medborgaren.[111] Även andra utvecklingsbehov i arbetet har pekats ut, exempelvis att formuleringarna i medborgarlöften som tas fram behöver bli tydligare och att poliser på lokal nivå inte har tillräckligt

[109] MFoF, (2022), *Handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd.*
[110] Polismyndigheten, (2021), *Planlagd brottsförebyggande linjeverksamhet.*
[111] Brå, (2018), *Polisens arbete med medborgarlöften*; Sarnecki, J. (2019), *Stöta på patrull – en ESO-rapport om polisens problemorienterade arbete*.

med tid att delta eller själva inte ser nyttan med samverkan via medborgarlöften. Vidare bör det påpekas att eftersom dessa löften formuleras mot en lokal problembild och då utvärderingar av arbetet i huvudsak saknas är det inte tydligt för Trygghetsberedningen om arbetet med medborgarlöften har någon betydelse för frågan om riskerna för att barn involveras i gängkriminalitet.

En annan viktig del av polisens brottsförebyggande arbete är områdespoliserna. Här har regeringens återrapporteringskrav varit allmänt hållna och berört i vilken omfattning dessa finns på lokal nivå samt i vilken utsträckning de kan arbeta fredat med sitt uppdrag. I årsredovisningen för 2020 uppgav myndigheten svårigheter med att ge en bild av antalet områdespoliser på grund av skillnader i hur funktionsbenämningar används samt att områdespolisers arbetsuppgifter skiljer sig väsentligt åt.[112] Medan utvecklingen av antalet områdespoliser har varit positiv i landet har möjligheten för områdespoliser att genomföra uppdraget på många håll försvårats av ett stort bemanningsbehov för annan verksamhet på lokal nivå. Enligt en tillsynsrapport har myndigheten ingen samlad bild över hur områdespoliser används och kan därmed inte bedöma hur långt man kommit med att upprätthålla en kontinuitet i det långsiktiga kontaktskapande och trygghetsskapande arbetet.[113]

[112] Polismyndigheten, (2020), *Årsredovisning 2020*.
[113] Polismyndigheten, (2021), *Planlagd brottsförebyggande linjeverksamhet*.

6 Förmåga att förebygga våld i barns och ungas nära relationer

Kapitel 5 inleds med en beskrivning av strukturen för den genomgång av olika aktörers förmåga som till övervägande del är gemensam för kapitel 5 och 6. De förmågor som är föremål för granskning i de båda fokusområdena är i stor utsträckning desamma men det finns också skillnader, bl.a. avseende målgrupp och kunskapsläge som motiverar att beskrivningen av respektive fokusområde presenteras i var sitt kapitel.

6.1 Styrningen av arbetet med att förebygga och bekämpa våld i barns och ungas nära relationer

Nedan beskrivs övergripande styrningen och olika satsningar på nationell, regional och lokal nivå vad gäller arbetet med att förebygga och bekämpa våld i barns och ungas nära relationer. Dessa åtgärder ger en ram och en inriktning för arbetet med att förebygga och bekämpa detta våld.

6.1.1 Den nationella nivån

Regeringen har genomfört olika satsningar av betydelse för arbetet med att förebygga våld mellan barn och unga. Regeringen lanserade i slutet av 2016 en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.[1] Enligt regeringen ska den nationella strategin, som är tioårig och började gälla den 1 januari 2017, stärka förutsättningarna att nå det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns

[1] Socialdepartementet, *En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*, Regeringens skrivelse 2016/17:10.

våld mot kvinnor ska upphöra. Strategins målsättningar och utgångspunkter svarar enligt regeringen mot grundligt utredda utmaningar i samhällets arbete och bör vägleda statens styrning på området. Målsättningarna är följande: 1) ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld,[2] 2) förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn, 3) effektivare brottsbekämpning samt 4) förbättrad kunskap och metodutveckling.

Våld i barns och ungas nära relationer är en del av regeringens arbete inom området mäns våld mot kvinnor. Regeringens nationella strategi mot mäns våld mot kvinnor har exempelvis som första utgångspunkt att våld ska förebyggas med fokus på våldsutövare och maskulinitetsnormer. Förutom kopplingen till maskulinitet kan våld i nära relationer i vissa fall även kopplas till specifika riskfaktorer, som t.ex. psykisk ohälsa eller missbruk. Enligt strategin bör preventiva insatser utformas utifrån riskfaktorer och intensifierade insatser bör ges till förövare med höga risker. Strategins andra utgångspunkt anger att större uppmärksamhet ska ägnas flickors och unga kvinnors utsatthet för våld. I den första uppföljningen av strategin i januari 2020 konstateras att just våld mot flickor, som är den mest utsatta brottsoffergruppen, är minst uppmärksammat i det arbete som bedrivits.[3] Åtgärder som fokuserar på flickor som utsätts för våld finns i endast 11 procent av de drygt 200 åtgärder som uppföljningen identifierat. Vidare konstateras att våldsutövande män och pojkar oftast nämns tillsammans i strategin, utan att det görs någon åtskillnad mellan dem varken i stöd och behandlingsinsatser eller inom ramen för rättssystemet.[4] Övriga utgångspunkter i strategin med direkt koppling till barn och unga är förekomst av hedersnormer bland närstående till våldsutsatta/våldsutövare samt barnets bästa och barnets rättigheter.[5] Den 1 juni 2022 infördes ett nytt brott i brottsbalken med beteckningen hedersförtryck.[6] Brottet innebär att en särskild strängare straff-

[2] I den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor beskrivs att den första målsättningen om ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld omfattar universell prevention riktad till hela befolkningen. Det förebyggande arbetet handlar även om selektiv prevention riktad till särskilda grupper med förhöjd risk att utsättas för eller att utöva våld, situationell prevention som syftar till att minska antalet tillfällen att utöva våld samt indikativ prevention som riktas till män som har utövat våld för att förebygga att våldet upprepas.

[3] Jämställdhetsmyndigheten, (2020), *Arbete pågår – åtgärder 2017–2019*.

[4] Stiftelsen 1000 Möjligheter, (2020), *Ett år med ungarelationer.se, Erfarenheter och kunskap om killars våld mot tjejer och våld i ungas parrelationer*.

[5] Socialdepartementet, *En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*, Regeringens skrivelse 2016/17:10.

[6] Prop. 2021/22:138, *Ett särskilt brott för hedersförtryck*.

skala införs för den som med ett hedersmotiv upprepat begår vissa brottsliga gärningar mot en person och där gärningarna utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet och varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla.

Utifrån den nationella strategin har regeringen gett uppdrag till olika myndigheter att förebygga och bekämpa våld i barns och ungas nära relationer. Regeringen gav under 2021 bl.a. Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att stödja arbetet för att stötta unga som har utsatts för våld.[7] I uppdraget ingår också att Jämställdhetsmyndigheten ska lämna förslag på hur stödet till unga våldsutsatta kan stärkas ytterligare. Även unga som lever i en hederskontext ska få bättre stöd. Inom ramen för uppdraget ska Jämställdhetsmyndigheten även genomföra insatser riktade till unga män som utövar våld och kontroll i sina relationer. Även Brå har haft i uppdrag att utreda våld i ungas parrelationer.[8] Uppdraget omfattade bl.a. att studera vilka åtgärder som kan vidtas i samhället för att motverka våld i nära relationer bland unga och att övergripande sammanställa vad forskningen säger om orsaksmekanismerna bakom sådant våld.

I juni 2021 gav regeringen MUCF i uppdrag att ta fram och sprida ett kunskapsunderlag med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck och på våldsförebyggande arbete som riktar sig till fritidsledare och andra yrkesverksamma som arbetar med ungas fritid.[9] Syftet med uppdraget var att öka kompetensen om hedersrelaterat våld och förtryck och våldsförebyggande hos yrkesverksamma som i sitt arbete kommer i kontakt med unga personer. En delrapport som bl.a. innefattar en beskrivning av den öppna fritidsverksamhetens roll i det våldsförebyggande arbetet har lämnats till regeringen.[10]

Regeringen har även under 2021 gett IVO i uppdrag att förstärka och utveckla tillsynen av socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.[11] Tillsynen av samtliga områden inom

[7] Arbetsmarknadsdepartementet, *Uppdrag om stöd till våldsförebyggande insatser riktade till unga i partnerrelationer*, A2021/01443 och A2021/01397.
[8] Justitiedepartementet, *Uppdrag att studera åtgärder mot våld i nära relationer bland unga*, Ju2020/03036/KRIM.
[9] Arbetsmarknadsdepartementet, *Uppdrag att ta fram och sprida kunskapsunderlag med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck och på våldsförebyggande arbete*, A2021/01300.
[10] Arbetsmarknadsdepartementet, *Kunskapsunderlag till fritidsledare och andra yrkesverksamma om arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och våldsförebyggande arbete*, A2022/00535.
[11] Arbetsmarknadsdepartementet, *Uppdrag om förstärkt och utvecklad tillsyn av socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck*, A2021/01714.

den nationella strategin ska ingå i arbetet. Senast den 30 april 2024 ska IVO lämna en slutredovisning av uppdraget till regeringen.

Regeringen har från år 2022 även avsatt permanenta medel i statsbudgeten till arbetet med att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Regeringen har även antagit ett andra åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2021–2023 där även åtgärder för att förebygga våld mot flickor och unga kvinnor till del ingår. Genom den nationella strategin ska en utveckling av det våldsförebyggande arbetet prioriteras vilket även är strategins huvudsakliga inriktning.[12]

Regeringen beslutade den 2 juni 2022 om ett nationellt våldsförebyggande program på området mäns våld mot kvinnor.[13] Genom det våldsförebyggande programmet förstärker regeringen det tidiga våldsförebyggande arbetet, insatserna mot de personer som har förhöjd risk att utöva våld samt åtgärderna mot dem som har utsatt en närstående för våld.

I en rapport från Statskontoret 2021 om myndigheters arbete med frågor som rör mäns våld mot kvinnor enligt den nationella strategin var en av slutsatserna att kunskapskedjan inom området behöver stärkas.[14] Flera myndigheter arbetar med att ta fram och sprida kunskap, men det behövs enligt Statskontoret ett mer konkret stöd för att kunskapen ska komma till praktisk användning bland yrkesverksamma inom framför allt kommuner och regioner. Trots att det generellt sett finns mycket kunskap saknas enligt Statskontoret utvärderade metoder och arbetssätt för att förebygga mäns våld mot kvinnor. Statskontoret framhåller att regeringen behöver utveckla styrningen på detta område. Statskontoret anser också att Jämställdhetsmyndighetens roll i genomförandet av strategin behöver förtydligas, exempelvis när det gäller myndighetens roll i att samordna andra myndigheters arbete med mäns våld mot kvinnor och i att ge underlag för regeringens styrning.

Regeringen har i juni 2022 i en skrivelse till riksdagen redovisat en fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.[15] I skrivelsen konstateras bl.a. att ytterligare

[12] Jämställdhetsmyndigheten, (2022), *Våldsförebyggande satsningar ger resultat – Uppföljning av det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra 2017–2021*.
[13] Uppgifter hämtade från regeringens webbplats (den 21 juni 2022).
[14] Statskontoret, (2021), *Mäns våld mot kvinnor – en analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin*.
[15] Arbetsmarknadsdepartementet, *Fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*, Regeringens skrivelse 2021/22:267.

indikatorer behövs för att följa upp utvecklingen av alla områden i den nationella strategin och bedöma i vilken mån ett önskvärt utfall har uppnåtts, särskilt när det gäller det våldsförebyggande arbetet och kunskap och metodutveckling. Enligt regeringen är det också angeläget att förebyggande metoder och arbetssätt inom området tas fram och utvärderas.

6.1.2 Den regionala nivån

Länsstyrelserna fick 2017 i uppdrag att inom sina respektive län stödja genomförande och uppföljning av regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Enligt regeringen ska länsstyrelserna utgöra navet i genomförandet av den nationella strategin på regional nivå.[16] Länsstyrelsernas uppdrag under perioden 2017–2020 har bestått av sex deluppdrag: framtagande av regionala strategier och handlingsplaner, främjande av samverkan, etablerandet av regionala resurscentra för våldsutsatta, åtgärder för att utveckla det förebyggande arbetet, kompetensstöd samt regional lägesrapportering. Länsstyrelserna ska även bistå kommuner och regioner inom respektive län med kunskap och metodstöd samt främja samverkan mellan kommuner, regioner, myndigheter på regional nivå och civilsamhället.[17] I budgetpropositionen för år 2021 fick länsstyrelserna permanenta medel för arbetet med området mäns våld mot kvinnor.[18] Samma år beslutade regeringen också om en långsiktig inriktning för länsstyrelsernas arbete.

Som nämnts ovan under 6.1.1 bedömer Statskontoret att kommuner och regioner behöver stöd för att använda den kunskap som finns och pekar på att det framför allt är länsstyrelserna som har i uppdrag att stödja hur arbetet med mäns våld mot kvinnor genomförs i kommuner och regioner. Statskontoret bedömer att länsstyrelserna behöver ge bättre stöd, och att de kan dra nytta av de regionala samverkans- och stödstrukturerna i det arbetet.[19] Statskontoret föreslår att länsstyrelserna fokuserar mer på att stödja kommuner och

[16] Socialdepartementet, *Regionalt uppdrag att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*, S2017/07420/JÄM (delvis).
17 Jämställdhetsmyndigheten, (2022), Våldsförebyggande *satsningar ger resultat – Uppföljning av det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra 2017–2021.*
[18] Förordning (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor.
[19] Statskontoret, (2021), *Mäns våld mot kvinnor – en analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin*.

regioner att använda den kunskap, de arbetssätt och de metoder som finns.

Statskontoret gör i sin rapport från 2021, där myndigheten har följt upp och analyserat centrala myndigheters arbete med den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, bedömningen att länsstyrelserna har fått goda förutsättningar i form av resurser och annan styrning att arbeta för strategins genomförande i länen.[20] Strategin anses också ha bidragit till att göra länsstyrelsernas roll som samordnare i länen tydligare. Därtill har samordningen mellan länsstyrelserna blivit bättre sedan de inrättade en nationell samordnare för sitt uppdrag om mäns våld mot kvinnor. Av Statskontorets kartläggning framgår att förutsättningarna dock ser olika ut mellan olika länsstyrelser. Enligt Statskontoret har länsstyrelserna i begränsad utsträckning integrerat olika perspektiv kring mäns våld mot kvinnor i det generella brottsförebyggande arbetet.

Enligt Statskontoret fungerar länsstyrelsernas samverkan med socialtjänsten väl, men en övergripande utmaning som myndigheten identifierar är att det behövs fler åtgärder och insatser för att det förebyggande arbetet ska bli verkningsfullt.[21] Statskontorets kartläggning visar att länsstyrelserna kan göra mer för att främja det förebyggande arbetet i socialtjänsten. Statskontoret bedömer att länsstyrelserna ofta har svårt att nå ut med stöd kring förebyggande arbete eftersom socialtjänsten inte i så stor utsträckning fokuserar på det förebyggande arbetet. Enligt Statskontoret kan det bl.a. bero på att skydd och stöd till individer är ett lagstadgat ansvar för socialtjänsten, medan förebyggande arbete inte är det. Det är även svårt för länsstyrelserna att nå fram till skolan som också är en viktig arena för det förebyggande arbetet. De kan oftast nå elevhälsan, men det är svårare att nå ledningsnivå inom skolan. Vad gäller hälso- och sjukvården visar Statskontorets kartläggning att det varierar hur väl länsstyrelserna hittills har lyckats få genomslag för strategin.

[20] Ibid.
[21] Ibid.

6.1.3 Den lokala nivån

Trygghetsberedningen konstaterar att det är svårt att hitta studier som undersöker kommunernas arbete med att förebygga våld i barns och ungas nära relationer.

Enligt Brå fångas detta våld sällan upp i de lägesbilder som utgör grunden för kommunernas brottsförebyggande arbete.[22] Kommunernas brottsförebyggande arbete baseras ofta på antingen synliga problem, som skadegörelse, narkotikahandel eller ungdomsrån, eller på problem som syns i kriminalstatistiken och inte karakteriseras av låg anmälningsbenägenhet. Våld i barns och ungas nära relationer kännetecknas av både låg upptäcktsrisk och låg anmälningsbenägenhet. Att problematiken inte uppmärksammas i lägesbilder i det lokala brottsförebyggande arbetet innebär dels att arbetet mot våld i barns och ungas nära relationer blir eftersatt inom kommunen, dels att viktiga aktörer på den lokala nivån, som skolor, socialtjänst, hälso- och sjukvård, inklusive BUP, inte uppmärksammar problemet i tillräckligt stor utsträckning. Enligt Brå sker också det våldsförebyggande arbetet parallellt med annat brottsförebyggande arbete på lokal nivå.[23]

Enligt en rapport från 2020 framtagen av civilsamhällesorganisationerna MÄN och Unizon är andelen kommuner som bedriver förebyggande arbete mot mäns våld mot kvinnor högre 2020 jämfört med en tidigare kartläggning av kommunernas arbete för att förebygga våld som gjordes av Unizon 2014.[24] Dock uppger endast drygt hälften av kommunerna att de har en skriftlig strategi för det förebyggande arbetet vilket är ett oförändrat resultat från 2014 medan tre av tio kommuner svarar att de inte har en strategi för arbetet. Enligt rapporten är insatser på kommunnivå framför allt riktade till personer som har utsatts för våld och först därefter mot våldsutövare för att motverka återfall. Den tredje vanligaste insatsen riktas till allmänheten, så kallade primärpreventiva insatser. Ungefär hälften av de kommuner som svarat på enkäten anger att civilsamhällesorganisationer är de främsta samarbetspartnerna. De faktorer kommunerna anger skulle kunna hjälpa dem att själva utveckla det förebyggande arbetet är främst mer personal och ökade ekonomiska resurser.

[22] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.
[23] Enligt uppgift från möte mellan Trygghetsberedningens kansli och representanter från Brå, den 21 december 2021.
[24] MÄN och Unizon, (2020), *Ett steg på vägen – En undersökning av kommunernas förebyggande arbete mot mäns våld mot kvinnor*.

6.2 Förmåga att upptäcka våld i barns och ungas nära relationer

För att förebygga våld i barns och ungas nära relationer behöver kunskapshöjande åtgärder genomföras riktade mot en bred målgrupp. Att redan tidigt skapa en medvetenhet om rätten till kroppslig och personlig integritet är avgörande och därför är det viktigt att börja prata redan med de yngre barnen. Här har förskolan en viktig roll. Förskolan styrs av skollagen och läroplanen. Enligt läroplanen för förskolan ska förskolan spegla de värden och rättigheter som uttrycks i barnkonventionen. Utbildningen ska därför utgå från vad som bedöms vara barnets bästa, att barn har rätt till delaktighet och inflytande och att barnen ska få kännedom om sina rättigheter. Förskolan ska bidra till respekt och förståelse för alla människors lika värde och de mänskliga rättigheterna.[25] Det finns i dag kunskapshöjande material som förskolan kan ta del av för att förebygga våld i barns och ungas nära relationer. Rädda Barnen har exempelvis tagit fram materialet ”Stopp min kropp” som är en vägledning för föräldrar och andra vuxna med tips och råd om hur man kan prata med barn i olika åldrar om kroppen, gränser och sexuella övergrepp. Även materialet ”Okej med dig?” framtagen av Make Equal med stöd av Jämställdhetsmyndigheten finns tillgängligt och fokuserar på samtycke och ömsesidighet för små barn. Detta material vänder sig främst till förskolan, men även till föräldrar.[26]

I en inventering kring hedersrelaterad problematik i förskolan framtagen av Malmö stad, baserad på intervjuer med personal vid 13 av Malmö stads förskolor, nämns att personalen anser att ett av de största behoven är kunskap om hedersrelaterad problematik, exempelvis hur den yttrar sig och hur man kan upptäcka den samt vad samhället kan bistå med för insatser.[27] Inventeringen pekar på att det finns ett behov av förbättrad praktisk beredskap och fortbildning i hur personalen ska bemöta barnen och vårdnadshavare i samtal kring hederskultur och skillnader mellan flickor och pojkar.

Att upptäcka att någon utövar våld eller utsätts för våld är en av de viktigaste förutsättningarna för att kunna stärka samhällets förmåga

[25] Läroplan för förskolan 2018, uppgifter hämtade från Skolverkets webbplats (den 23 maj 2022).
[26] Uppgifter hämtade från webbplatsen ungarelationer.se (den 23 maj 2022).
[27] Malmö stad, (2021), *Hedersrelaterad problematik i Malmö stads förskolor – erfarenheter och behov av stöd*.

att förebygga återfall i våld i barns och ungas nära relationer. Föräldrar har här ett stort ansvar. I en undersökning med 1 000 föräldrar och 1 000 barn som SIFO Kantar genomfört på uppdrag av ungarelationer.se uppgav 84 procent av föräldrarna att man ansåg sig ha ingen eller liten kunskap om våld i ungas nära relationer.[28] Flera civilsamhällesorganisationer arbetar med att nå ut till föräldrar genom olika typer av föräldrastöd. I Brås rapport om våld i ungas parrelationer finns även en sammanställning med flera av de våldsförebyggande program som är framtagna internationellt och som har fördelen av att också ha riktade åtgärder mot föräldrar.[29]

Det våld som sker behöver uppmärksammas för att socialtjänsten eller hälso- och sjukvården ska kunna erbjuda den våldsutsatta adekvat vård, stöd och hjälp. Det kan också vara så att den som utövar våldet har en egen erfarenhet av våldsutsatthet och utifrån det har behov av insatser. Hälso- och sjukvården har också en stor kontaktyta mot större delen av befolkningen. Det finns därför goda förutsättningar för den att spela en avgörande roll när det gäller att upptäcka våld mot närstående. Detta har även uppmärksammats av utredningen om återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld som i sitt betänkande uttrycker att hälso- och sjukvården i högre grad än i dag måste engageras i arbetet med att upptäcka våld mot närstående.[30] Bland annat behöver frågor om förekomsten av våld ställas oftare än vad som i dag görs. Forskning visar att upptäckten av våld ökar markant när personal i olika verksamheter ställer frågor om våld. För att kunna fråga om våld krävs att samhällsaktörer har kunskap om våld i nära relationer, hur och när frågor om våld kan ställas samt hur man kan gå vidare för att ge eller hänvisa till stöd och hjälp. Att personal i olika verksamheter frågar om erfarenhet av våld kan ofta underlätta för personer att berätta om sin situation och att söka stöd och hjälp.[31] En orsak till att personal i dag inte ställer frågor om våld kan vara att det saknas kunskap om våldet, att det känns som ett svårt ämne att ta upp och att det inte finns tillräcklig kunskap om vad som ska göras vid upptäckt. Även bristande stöd vid implementeringen av rutiner kan vara en anledning till att personal vid olika verksamheter inte ställer nödvändiga

[28] Uppgifter hämtade från webbplatsen ungarelationer.se (den 2 oktober 2022).
[29] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.
[30] *Att bryta ett våldsamt beteende*, SOU 2018:37.
[31] NCK, (2010), *Att fråga om våldsutsatthet som en del av anamnesen.*

frågor om våld.[32] För att höja kunskapsnivån för centrala yrkesgrupper infördes 2018 nya examensmål i högskoleförordningen för en rad utbildningar, så att kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer nu är obligatorisk. De program som berörs är utbildningar till fysioterapeut, jurist, läkare, psykolog, sjuksköterska, socionom och tandläkare. Från 2019 gäller kunskapskravet även utbildning till tandhygienist.

Enligt Brå söker våldsutsatta ofta hälso- och sjukvård för diffusa fysiska och psykiska symtom som kan ha orsakats av våld av exempelvis en partner eller någon annan nära person.[33] Barn och unga berättar sällan om våldet, eftersom de inte alltid sätter sina besvär i samband med att de är eller har varit våldsutsatta. Av den anledningen är det extra viktigt att mer rutinmässigt ställa frågor om eventuell utsatthet för våld. Aktörer inom socialtjänsten, hälso- och sjukvården, exempelvis barn- och ungdomspsykiatrin och inom skolan, exempelvis elev- och studenthälsan, har viktiga roller när det gäller att upptäcka våld bland barn och unga. I kapitel 4 nämns flera risk- och skyddsfaktorer som kan öka eller minska sannolikheten för att barn och unga utövar våld eller blir utsatta för våld. För att kunna upptäcka våld i olika former behöver aktörer som har till uppgift att skydda och stödja dessa barn ha kunskap om dessa faktorer. Rutinmässiga frågor ska dock ställas oavsett hur sannolikheten för våld bedöms.

Hot, kränkningar och fysiskt våld i barns och ungas nära relationer är särskilt svåra att upptäcka i de fall den utsatta har en funktionsnedsättning. Det kan handla om fysiska funktionsnedsättningar som begränsad rörelseförmåga eller nedsatt syn och hörsel, men också om psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning. Den här gruppen har det extra svårt, eftersom de ofta är beroende av den person som är både partner och förövare.

6.2.1 Socialtjänsten

Att uppmärksamma och utreda barn som kan vara våldsutsatta och som kan ha bevittnat våld är enligt IVO en av socialtjänstens viktigaste uppgifter.[34] Den 1 augusti 2021 infördes en ny bestämmelse i

[32] Socialstyrelsen, (2018), *Frågor om våld – En kartläggning av hur socialtjänsten och hälso- och sjukvården frågar om våldsutsatthet och våldsutövande samt användning av bedömningsmetoder.*
[33] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.
[34] IVO, (2019), *Barn riskerar att bli utan stöd och hjälp*.

SoL som reglerar en skyldighet för socialnämnden att verka för att den som utsätter eller har utsatt en närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende.[35] Den 1 november 2022 trädde också nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer i kraft.[36] Författningen gäller för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvårdens arbete med våld i nära relationer. Författningen har bl.a. reviderats utifrån ny lagstiftning som trätt i kraft om socialnämndens ansvar för våldsutövare samt nya bestämmelser vad gäller hälso- och sjukvårdens ansvar att särskilt beakta barns behov av information, råd och stöd om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med utsätter eller har utsatt barnet eller en närstående till barnet för våld eller andra övergrepp. Även den nya sekretessbrytande bestämmelsen som gör det möjligt för socialtjänsten och hälso- och sjukvården att under vissa förutsättningar lämna uppgifter till Polismyndigheten i syfte att förebygga att det begås allvarligare vålds-, frids- eller sexualbrott mot närstående har beaktats i revideringsarbetet.

Socialtjänsten har ett långtgående ansvar när det gäller mäns våld mot kvinnor, detta omfattar även våld i nära relationer där både offer och förövare är barn. Omständigheterna kring hur och var våldet utövas kan skilja sig jämfört med vuxna och kan därför vara svårare att upptäcka. Barn under 18 år kan också ibland undvika att berätta om utsatthet när de får veta att den yrkesverksamma de talar med är skyldig att göra en orosanmälan till socialnämnden. Detta innebär att barn ofta undanhåller information från socialtjänsten vilket ställer större krav på förmågan att upptäcka våldet. De vägledningar som Socialstyrelsen har tagit fram när det gäller att upptäcka våld riktar sig oftast till vuxna som målgrupp. Under 2014 tog Socialstyrelsen exempelvis fram en vägledning för olika verksamheter i syfte att öka förmågan att upptäcka mäns våld mot kvinnor.[37] Vägledningen innehöll även några rekommendationer till barn och ungdomspsykiatrin, BUP, för att upptäcka barn och unga som drabbas av våld, men då främst inom familjen.

De som arbetar med barn och unga som blivit föremål för olika insatser på grund av t.ex. psykisk ohälsa, våld inom familjen, kriminalitet eller antisocialt beteende, saknar i dag ofta kunskap om att

[35] Prop. 2020/2021:163, *Förebyggande av våld i nära relationer*.
[36] Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer, (HSLF-FS 2022:39).
[37] Socialstyrelsen, (2014), *Att vilja se, vilja veta och att våga fråga*.

dessa grupper samtidigt har en högre risk att vara i en egen relation med våld. Upptäckten av sådant våld i dessa grupper riskerar att falla mellan stolarna, eftersom fokus ofta ligger på andra problem.[38]

Förutom att kunskapen om hur våld mellan barn och unga kan se ut ibland brister, ställer socialtjänsten inte heller alltid rutinmässiga frågor till barn och unga om våld i nära relationer.[39] De verktyg som socialtjänsten använder, för att bedöma hotbilder för relationsvåldsutsatta eller risk hos våldsutövare, är inte heller alltid anpassade efter barn och unga. De vanligaste verktygen för att bedöma våld i nära relationer har vuxna som målgrupp. Det är möjligt att samma frågor som riktas mot en vuxen målgrupp skulle kunna fungera för att bedöma hot och risker även i barns och ungas nära relationer, men flera verksamheter som står nära barn och unga menar att det ofta är stora skillnader i livsvillkor hos unga jämfört med hos äldre. På grund av bedömningarnas vuxenperspektiv finns en risk för att riskbedömningar inte alls genomförs eller får fel utfall. I de fall socialtjänsten har fått in en orosanmälan som vid misstanke om våld alltid ska leda till utredning upplever personal vid socialtjänsten att definitionen av våldet (som rör barn och unga) kan vara otydlig och efterfrågar mer kunskap om vad som är att betrakta som våld.

6.2.2 Skolan

Utsatthet för våld utgör en risk för barnets psykiska hälsa och kan innebära en negativ påverkan på elevens lärande. Rektorn eller annan utsedd verksamhetschef för elevhälsan ansvarar för att elevhälsan har rutiner för att upptäcka hälsorisker. När en elev utsätts för kränkande behandling av andra elever på skolan ska skolans personal agera med stöd av skolans likabehandlingsplan. När en elev misstänks vara utsatt för fysiskt eller psykiskt våld utanför skolan, anger SoL att skolpersonal har en skyldighet att anmäla sin oro till socialtjänsten.[40] Att skolan gör orosanmälningar kan bidra till att tidigt upptäcka barn och unga som utsätts för grova kränkningar samt olika typer av hot om våld och våld.

Socialstyrelsen och Skolverket har gemensamt tagit fram en vägledning för elevhälsan i syfte att stärka elevhälsans arbete och bidra

[38] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.
[39] Socialstyrelsen, (2014), *Att vilja se, vilja veta och att våga fråga*.
[40] 14 kap. 1 § SoL.

till en likvärdig elevhälsa i hela Sverige. Vägledningen beskriver hur elevhälsans arbete kan bidra till en hälsofrämjande skolutveckling och undanröja hinder för enskilda elevers lärande. Vägledningen fokuserar även på områden där elevhälsans insatser är viktiga, såsom psykisk hälsa och ohälsa, arbetsmiljö, skolfrånvaro och levnadsvanor. Några tydliga riktlinjer för elevhälsan när det gäller att systematiskt fråga elever om våld eller annan utsatthet finns dock inte. Enligt Rädda barnen behövs fastställda riktlinjer inom skolan för att rutinmässigt fråga alla elever om utsatthet för kränkningar, hot och våld och huvudansvaret bör även läggas på en person, exempelvis skolsköterskan.[41] För att lärare och annan personal i skolan ska upptäcka tecken på utsatthet är det även viktigt med ett samarbete mellan alla vuxna på skolan, inte enbart mellan lärare och elevhälsan.

Elevhälsan ställer i dag inte rutinmässiga frågor till barn och unga om våld sker i deras relationer med andra jämnåriga, det gäller såväl kamrater som partners.[42] Elevhälsan upplever att det är svårt att fråga om våld och att frågan därför ofta ställs först efter att barnet uppvisar synliga tecken på utsatthet. Hinder för genomförande uppges framför allt vara bristande tid, bristande acceptans hos personalen, vilket kan bottna i oro för föräldrarnas reaktioner. Flera inom elevhälsan hänvisar också till den hälsoprofil och enkät som används och menar att frågan inte ställs eftersom den inte finns med i materialet.[43] Samtidigt finns insikten om att våld kan förekomma utan att barn uppvisar några som helst synbara tecken. Även om barnet berättar om sin utsatthet för våld kan elevhälsan inte alltid på ett korrekt sätt erbjuda relevant hjälp och stöd. Personalen har heller inte alltid rätt kompetens i frågan.[44]

6.2.3 Hälso- och sjukvården

Enligt SoL ska varje vårdgivare fastställa de rutiner som behövs för att utveckla och säkra kvaliteten i arbetet med våldsutsatta och barn som bevittnat våld. Sedan den 1 november 2022 finns nya föreskrifter

[41] Rädda barnen, (2016), *Att upptäcka våld mot barn – om rutinfrågor inom elevhälsa*.
[42] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.
[43] Hälsobesök regleras i skollagen (2 kap. 25 §). Det är huvudman/vårdgivare som ansvarar för vilka frågor som ska ställas vid hälsobesök och för vilka processer och rutiner som ska gälla utifrån ledningssystem. Vilka frågor som ska ställas vid hälsosamtal är inte reglerat utan avgörs av enskild huvudman/vårdgivare.
[44] Rädda barnen, (2016), *Att upptäcka våld mot barn – om rutinfrågor inom elevhälsa*.

och allmänna råd om våld i nära relationer, se 6.2.1. Av de nya föreskrifterna framgår att vårdgivaren, om ett barn visar symtom eller tecken som väcker misstanke om att barnet är våldsutsatt eller bevittnat våld, ska se till att hälso- och sjukvårdspersonalen ställer frågor till barnet i enrum när det är möjligt och med hänsyn tagen till barnets ålder och mognad.[45] Om ett barn far illa eller om det finns sådana misstankar ska hälso- och sjukvården, rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet och anställda inom verksamheten genast anmäla det till socialnämnden.[46] Vägledningen som Socialstyrelsen tog fram under 2014 i syfte att öka förmågan att upptäcka mäns våld mot kvinnor innehöll även rekommendationer till barn- och ungdomspsykiatrin om att frågan om våld skulle tas upp i alla ärenden inom barn- och ungdomspsykiatrin för att upptäcka barn som drabbas av våld inom familjen eller har bevittnat våld.[47]

Enligt Brå finns även i hälso- och sjukvården behov av ökad kunskap om hur man upptäcker våld i barns och ungas nära relationer.[48] Brå bedömer dock att landets ungdomsmottagningar generellt har en bra inblick i och medvetenhet om våld i barns och ungas nära relationer.

Ett stort fokus i hälso- och sjukvården har främst varit att upptäcka kvinnor som utsätts av våld av män. När det gäller hälso- och sjukvårdens arbete med att upptäcka våldsutsatta kvinnor visade en nationell kartläggning 2006 att det fanns en stor variation mellan regionerna.[49] Rutiner för att fråga kvinnor om misshandel fanns hos 19 procent av samtliga svarande mottagningar, men det varierade mellan olika mottagningstyper från 13 procent av de gynekologiska mottagningarna till 25 procent av akutmottagningarna. Beredningen har inte kunnat hitta några undersökningar som visar i vilken utsträckning hälso- och sjukvården inklusive tandvården rutinmässigt ställer frågor till barn och unga om våld i deras nära relationer.

IVO har i en granskning av olika barnkliniker kommit fram till att dessa kliniker ofta gör en anmälan till socialtjänsten när barn som kan vara våldsutsatta eller kan ha bevittnat våld väl har uppmärksammats.[50] Däremot ställer inte personal på barnklinikerna frågor till barn

[45] Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer, HSLF-FS 2022:39.
[46] 14 kap. 1 § SoL.
[47] Socialstyrelsen, (2014), *Att vilja se, vilja veta och att våga fråga*.
[48] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.
[49] Socialstyrelsen, (2018), *Frågor om våld – En kartläggning av hur socialtjänsten och hälso- och sjukvården frågar om våldsutsatthet och våldsutövande samt användning av bedömningsmetoder.*
[50] IVO, (2019), *Barn riskerar att bli utan stöd och hjälp.*

i enrum för att upptäcka våld som ännu inte uppmärksammats. Denna brist fanns vid tre av de sju granskade klinikerna. Hälso- och sjukvårdspersonalen gav i granskningen uttryck för att behov finns av kompetensutveckling gällande när och hur frågor ska ställas till barn, och hur barn som har bevittnat våld ska kunna uppmärksammas i större utsträckning.

6.2.4 Polisen

En av polisens viktigaste uppgifter är att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet. Eftersom kränkningar, hot och våld oftast sker i hemmet, i skolan och på den digitala arenan kan de vara svåra att upptäcka för polisen och övriga rättsväsendet. För att polisen ska kunna upptäcka hot, kränkningar och våld på den digitala arenan är det viktigt att ha ett gott samarbete med ansvariga för internetsidor, spel och olika appar som barn och unga använder.[51] De ansvariga kan underlätta genom att rapportera misstänkta brott och ge polisen tillgång till den information de behöver för sina utredningar, men också genom att sätta upp skydd så att brott inte ska kunna begås. Dessa aktörer är privata företag som samverkar med polisen i varierande grad. Poliser har påtalat behovet av att få patrullera på nätet för att upptäcka hot och kränkningar på internet, som en del av ett förebyggande arbete. Under våren 2021 startade polisen en kampanj i sociala medier, ”Är det delbart?”, för att informera om vad som är brottsligt, vikten av att anmäla och hur vuxna kan prata med barn om brottsligheten.[52] Polisen har även tagit fram utbildningsmaterial för skolor.

Oavsett hur polisregionerna valt att organisera arbetet ligger fokus ofta på att utreda de brott som anmäls. Uppsökande och förebyggande arbete för att upptäcka våld i barns och ungas nära relationer är inte en naturlig del av den dagliga verksamheten. Detta kan bero dels på oklarheter när det gäller hur arbetet ska bedrivas, dels på att utredningar av anmälda ärenden i dag tar huvuddelen av resurserna i anspråk.[53]

[51] Riksrevisionen, (2021), *Internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn – stora utmaningar för polis och åklagare*.
[52] Uppgifter hämtade från polisens webbplats (den 26 april 2022).
[53] Riksrevisionen, (2021), *Internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn – stora utmaningar för polis och åklagare*.

Unga har framfört att det är brist på lättbegriplig information om polisanmälan och om rättsprocessen samt brist på stöd för unga brottsoffer av målsägandebiträden som har kunskap om våld i nära relationer.[54] Enligt rättsväsendets aktörer kan vissa barn och unga uppleva det krångligt och svårt att göra en polisanmälan och genomgå en rättsprocess.

6.3 Förmåga att initiera tidiga, träffsäkra och förtroendeskapande insatser

Anmälningsskyldigheten är en viktig förutsättning för att insatser och åtgärder snabbt ska kunna initieras. Tidiga insatser är ofta en förutsättning för att bryta en negativ spiral genom att ge stöd till den som är våldsutsatt och förhindra våldsutövare att återfalla i brott. Det är också angeläget med tidiga insatser i syfte att förebygga att brott över huvud taget begås. De olika former av stöd som en ung person som utsätts för våld av en partner behöver är bl.a. skydd och säkerhet, vårdinsatser för fysiska och psykiska skador, samtalsstöd, information om den hjälp som finns att få, rättsligt stöd samt praktisk hjälp att lämna relationen. Träffsäkra insatser grundar sig främst på ett kunskapsbaserat arbetssätt, dvs. att de mest centrala aktörerna är medvetna om vilka insatser som är mest effektiva och i vilket skede.

Vem som helst kan göra en orosanmälan till socialtjänsten, men enligt SoL har myndigheter (och deras anställda) vars verksamheter berör barn och unga samt andra myndigheter (och deras anställda) inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten, Kriminalvården, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen en lagstadgad skyldighet att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Samma skyldighet gäller enligt bestämmelsen även dem som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller annan sådan yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom hälso- och sjukvårdens eller socialtjänstens område. Exempel på sådana verksamheter kan vara hem för vård eller boende, HVB, eller friskolor. Ideella föreningar som genom avtal med kommunen utför insatser

[54] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.

enligt SoL omfattas också av anmälningsplikten.[55] Socialstyrelsen gjorde under 2019 en kartläggning av antalet orosanmälningar för året 2018.[56] Polis, skola och förskola, hälso- och sjukvård samt tandvård svarar totalt för 60 procent av orosanmälningarna. Enligt denna kartläggning är det vanligare att anmälningsorsaken är relaterad till föräldrars eller vårdnadshavares problematik (39 procent) än till barnet självt (33 procent). Var femte anmälan (20 procent) är relaterad till våld i nära relation, mot vuxna eller mot barn. Här ingår våld som är fysiskt, psykiskt och/eller bevittnat, samt skada eller övergrepp.

Trots anmälningsskyldighet kan ett lågt förtroende hos individen för de verksamheter som är involverade innebära att nödvändiga insatser ändå inte genomförs. Om exempelvis en person som utsätts för hedersvåld upplever sig tidigare ha blivit illa behandlad av myndigheter eller riskerar att drabbas av ytterligare konsekvenser (som vid risk för förlorat uppehållstillstånd) är det av stor vikt att ett förtroende byggs upp för att insatser ska kunna utformas korrekt.[57] Få personer som är utsatta för våld har full insikt i sina rättigheter och vad SoL säger om stöd till utsatta. Att stöd och information är tydligt, konsekvent och förutsägbart är därför viktigt när det gäller att skapa förtroende.

Vid våld i barns och ungas nära relationer är föräldrarna viktiga aktörer. Dels med tanke på att unga i de flesta fall fortfarande bor hemma hos föräldrarna, dels för att en del av våldet sker i hemmet.[58] Det är viktigt att olika typer av förebyggande och stödjande insatser mot våld tar med föräldraperspektivet och de möjligheter som det kan ge för att bättre arbeta mot denna typ av våld. Enligt en kartläggning av föräldrastöd i bl.a. hälso- och sjukvården finns flera utmaningar med det föräldrastöd som erbjuds. Det behövs ett fortsatt arbete för ökad kvalitet, likvärdighet och jämlikhet i hälso- och sjukvårdens föräldrastöd. Det behövs även en tydlig ansvarskedja från nationell till regional nivå för att arbetet ska kunna systematiseras.

Barn och unga som utsätts för våld i nära relationer kan i vissa fall försöka undvika inblandning av föräldrarna när det gäller stöd och insatser. Barn under 18 år som är eller har varit utsatta för hedersrelaterat våld kan behöva hjälp från hälso- och sjukvården utan att deras vårdnadshavare känner till eller godkänner det. Detta eftersom

[55] 14 kap. 1 § SoL.
[56] Socialstyrelsen, (2018), *Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa.*
[57] Moser Hällen, L. (2021), *Intersektionella perspektiv på våld i nära relationer*.
[58] Socialstyrelsen, (2015), *Föräldrastöd inom hälso- och sjukvård*.

barnen kan utsätta sig för en risk om de söker hjälp och berättar om sin situation. Det är viktigt att berörda aktörer har redskap för att kunna initiera insatser även för dessa barn och unga.

6.3.1 Socialtjänsten

Socialtjänstens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med det barn som berörs, och vid behov även i samverkan med andra aktörer inom offentlig förvaltning. Socialtjänstens insatser bygger på frivillig medverkan och samtycke, och ska enligt SoL utformas och genomföras tillsammans med barnet och barnets vårdnadshavare.[59] Socialtjänstens arbete mot missbruk och beroende hos barn och unga är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet, bl.a. mot bakgrund av kopplingen mellan våldsbrott och missbruksproblematik. Andra exempel på mer riktade insatser som bidrar till det brottsförebyggande arbetet avseende våld i barns och ungas nära relationer är föräldraskapsstöd, stöd och hjälp till barn som bevittnar våld eller andra övergrepp samt olika typer av stöd till personer som utsätts för hedersrelaterat våld.

För att insatserna ska vara effektiva måste socialtjänstens förebyggande insatser inte bara sättas in i ett tidigt skede utan de måste även vara samordnade. Enligt Socialstyrelsen samordnas inte insatser alltid med andra berörda aktörer och de sätts inte alltid in tillräckligt tidigt.[60] Det är viktigt att socialtjänsten har förutsättningar och verktyg att vid behov kunna ingripa tidigt även då insatser inte kan ges med samtycke. Socialstyrelsen har också haft regeringens uppdrag att komma med rekommendationer på hur möjligheterna att ge öppna insatser utan samtycke till barn och unga kan utvecklas.

Enligt Brå har socialtjänsten i dag inte tillräcklig kunskap om hur unga våldsutsatta kan ges rätt stöd.[61] Brå menar att Socialstyrelsens stöd och handledning till socialtjänst (och hälso- och sjukvård), gällande stöd till barn och unga som är utsatta för relationsvåld måste bli bättre. Flera aktörer riktar kritik mot att ansvaret för att utforma stöd för dem som är utsatta i stället ligger på den ideella sektorn, och att socialtjänsten ofta hänvisar yngre vidare till civilsamhällesorganisationer för att få stöd. Brå efterlyser fler kartläggningar med fokus

[59] Se 3 kap. 4–5 §§ SoL.
[60] Socialdepartementet, *Ändring av uppdraget om öppna insatser utan samtycke*, S2019/0472/FST.
[61] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.

på vilket stöd som erbjuds till yngre utsatta för relationsvåld, i såväl statlig och kommunal som ideell regi.

IVO har under 2019 granskat 13 socialnämnder för att undersöka huruvida dessa har tillvaratagit barnens rättigheter i tillräckligt stor utsträckning.[62] Resultatet visar att barn inte alltid kan räkna med att få sina rättigheter tillgodosedda hos de granskade socialtjänsterna. IVO fann bl.a. att socialtjänsten inte alltid uppmärksammar och utreder misstankar om att ett barn varit utsatt för våld och/eller bevittnat våld i nära relation.[63] Denna brist finns hos alla 13 granskade nämnderna. I åtta av de 13 nämnderna görs inte heller alltid, under en utredning av barnets situation, en bedömning av om det finns en risk för att barnet ska utsättas för ytterligare våld och/eller bevittna ytterligare våld. Barnet kan heller inte alltid räkna med att få komma till tals under en utredning eller få relevant information, vilket IVO fann i åtta av 13 nämnder. I sex nämnder såg IVO att utredningar inte alltid sker skyndsamt och i tre nämnder hade inte tillräckligt med beslutsunderlag inhämtats i utredningar gällande barn. Problemet har funnits över hela Sverige under många år och har därmed drabbat många barn. Enligt IVO måste nämnderna ta sitt ansvar för att se till att verksamheterna bedrivs i enlighet med bestämmelser i lagar och föreskrifter. IVO bedömer att nämnderna har brustit i sin styrning och ledning av verksamheterna och att nämnderna inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att säkerställa att barn får det stöd och skydd de har rätt till.

Möjligheterna för socialnämnden att bevilja öppna insatser till barn och unga när vårdnadshavarna inte samtycker eller när den unge inte samtycker är i dag begränsade. Socialtjänsten har därmed, i enlighet med SoL, inte de förutsättningar och verktyg för att kunna ingripa tidigt i de fall då insatser inte kan ges med samtycke.[64]

Som tidigare nämnts i kapitel 4 skiljer sig delvis våldet i barns och ungas nära relationer från de vuxnas våld. Ungas digitala liv är exempelvis helt integrerat i deras vardag. Att utöva digitalt våld, t.ex. att kontrollera en partner genom mobilen, att hänga ut någon på sociala medier, lägga ut hämndporr m.m. är både vanligare och lättare. Insatser behöver ta detta i beaktande. Enligt Brå har socialtjänsten i dag inte

[62] IVO, (2019), *Barn riskerar att bli utan stöd och hjälp.*
[63] Fokus för granskningen var huvudsakligen barn som blivit utsatta för våld eller bevittnat våld inom familjen.
[64] 3 kap. 6 a § SoL.

verktygen för att till fullo förebygga och bekämpa våldet på den digitala arenan.[65]

Det finns i dag få insatser hos socialtjänsten som riktar sig mot exempelvis pojkar och unga män som utövar våld mot andra jämnåriga flickor eller unga kvinnor. Enligt stiftelsen 1000 Möjligheter visar en kartläggning från 2020 att det knappt finns några verksamheter runtom i landet som tar emot våldsutövare under 18 år.[66] Detta trots att kommuner numera i större utsträckning än tidigare börjat erbjuda insatser för vuxna våldsutövare. De insatser som finns erbjuds i dag ofta av civilsamhället. De insatser som genomförs i myndigheters eller kommuners regi är inte alltid anpassade för en yngre målgrupp.[67] För att förbättra förutsättningarna för att barn och unga på lokal nivå över hela landet ska ha tillgång till kvalitetssäkrat kunskaps- och metodstöd för våldsförebyggande insatser gav regeringen i juni 2022 Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att översätta och anpassa två evidensbaserade våldsförebyggande program, *Safe Dates* och *Dating Matters*.[68] I uppdraget ingår även att låta externa forskare effektutvärdera de anpassade programmen utifrån svenska förhållanden. Uppdraget genomförs i samverkan med Skolverket och MFoF.

6.3.2 Skolan

En omfattande del av våldet inträffar inte bara i hemmet eller på internet utan också i skolan. Förutom att våld i barns och ungas nära relationer inträffar i skolan så kan även andra typer av psykiskt och sexuellt våld mellan elever förekomma där. Att klara av skolan är en skyddsfaktor både när det gäller risker att utveckla en kriminell livsstil och att utsättas för brott. Tidiga insatser och arbete för att alla elever ska nå kunskapskraven blir därför tillsammans med stödinsatser, trygghet och studiero utgångspunkten för skolans brottsförebyggande arbete.[69]

Ett våldspreventionsprogram, MVP, används på ett antal grund- och gymnasieskolor runt om i landet. MVP är en modell för att

[65] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.
[66] Stiftelsen 1000 Möjligheter, (2020), *Ett år med ungarelationer.se, Erfarenheter och kunskap om killars våld mot tjejer och våld i ungas parrelationer*.
[67] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.
[68] Arbetsmarknadsdepartementet, *Uppdrag att översätta, anpassa och utvärdera två evidensbaserade våldsförebyggande program 2022–2025*, A2022/00840.
[69] Prop. 2021/22: 160, *Skolans arbete med trygghet och studiero*.

arbeta med att stärka elever och lärare för att de ska bli delaktiga i att ingripa mot våldet. MVP lär deltagarna att förstå vad våld är, att det finns olika sorters våld samt visar hur enskilda kan ingripa. Programmet, som översatts och anpassats till svenska förhållanden av riksorganisationen MÄN, har på regeringens uppdrag till Skolverket utvärderats av ett antal fristående forskare. Den övergripande slutsatsen från denna utvärdering (från år 2018) är att programmet har potential att skapa en positiv utveckling.[70] Forskarna konstaterar att det är relativt små rapporterade förändringar i elevernas kunskap, attityder och beteenden som dokumenteras, men att programmet i de deltagande skolorna har bidragit till att förändra elevernas kunskap och attityder så att osäkerheten kring våldsbeteenden minskar och att fler beteenden betraktas som våld. Forskarna understryker dock att det finns ett stort behov av fortsatt kunskapsutveckling för att kunna säga något generaliserbart om programmets effekt.

Elevhälsan inom skolan har även uppmärksammats som en viktig aktör när det gäller arbetet med psykisk hälsa hos barn och unga. Under 2018 startade ett utvecklingsprojekt initierat av SKR med framtagandet av den s.k. elevhälsobaserade modellen.[71] En elevhälsobaserad modell innebär att skolan, elevhälsan, socialtjänsten och vården arbetar tillsammans för att erbjuda förebyggande och tidiga insatser med elevhälsan som den gemensamma arenan. Projektet slutredovisades under 2021 och resultatet tyder på att det upplevdes av kommuner och regioner som en relevant modell i arbetet med barns och ungas psykiska ohälsa.

Enligt Brå kan skolan genomföra flera olika insatser för att förebygga våld mellan barn och unga.[72] Det kan exempelvis gälla insatser som försvårar möjligheterna och begränsar tillfällena att begå brott på särskilda platser i skolan och insatser som riktas mot elevers normer för att få dem att avhålla sig från att använda våld. Det kan även gälla insatser som riktas mot elever som är utsatta eller riskerar att utsättas för brott med syfte att förhindra upprepad utsatthet.

Beredningen konstaterar att skolans ansvar när det gäller tidiga insatser för barn och unga har uppmärksammats genom det pågående

[70] Skolverket, *Redovisning av uppdrag att utvärdera det våldsförebyggande programmet Mentors in Violence Prevention*, S2015/2414/JÄM.
[71] SKR, (2021), *En skolbaserad samverkansmodell för första linjen med syfte att förebygga barns och ungas psykiska ohälsa i Sverige*.
[72] Brå, (2012), *Att förebygga brott och problembeteenden i skolan*.

regeringsuppdraget om TSI där skolan har en viktig roll.[73] Under 2020 har uppdraget utvidgats på så sätt att särskilda insatser ska riktas mot dels riskgrupper bland barn och unga i socialt utsatta områden, dels barn och unga som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck.[74]

6.3.3 Hälso- och sjukvården

Förutom att hälso- och sjukvården har en viktig roll i att upptäcka och uppmärksamma våldsutsatthet har de även ett ansvar för att se till att barn och unga som har utsatts för våld och förtryck får det stöd och den vård och behandling som de behöver.

Det finns ofta behov av insatser p.g.a. psykisk ohälsa både bland dem som varit utsatta för våld och dem som är eller riskerar att bli våldsutövare. För många behövs ett sådant stöd under lång tid. Psykosociala insatser som t.ex. stödsamtal eller psykoterapi kan på lång sikt göra det lättare att bearbeta skuld- och skamkänslor, att stärka självförtroendet och kan bidra till att ge personen möjlighet att ta kontroll över sitt eget liv. Många blir traumatiserade av att ha varit utsatta för våld och förtryck och kan drabbas av posttraumatiskt stressyndrom. Det finns i dag stora utmaningar för BUP runtom i landet. Enligt en undersökning från januari 2022 saknar 20 av 21 regioner tillräckligt med personal inom barn- och ungdomspsykiatrin.[75] Störst är bristen på psykologer, sjuksköterskor och specialistläkare. Ungdomsmottagningens övergripande mål för verksamheten är att främja fysisk, psykisk och sexuell hälsa. Verksamheten ska utgå från ungdomarnas situation och initiativ och med respekt för deras utveckling. Frivillighet är en bärande princip i verksamheten och det är i huvudsak ungdomarna själva som söker sig till mottagningarna. För många ungdomar är ungdomsmottagningen den första plats där de söker hjälp på egen hand, utan föräldrars vetskap. Ungdomsmottagningen har en viktig funktion för ungdomar i allmänhet och i synnerhet för dem vars utveckling påverkas av olika svårigheter. Enligt Brå vittnar unga om att det stöd som särskilt flickor och unga kvinnor

[73] Uppgifter hämtade från Skolverkets webbplats (den 26 april 2022).
[74] Utbildningsdepartementet, *Ändring av uppdraget att genomföra ett utvecklingsarbete för tidiga och samordnade insatser för barn och unga samt förlängd tid för uppdraget*, 2020/00363/S.
[75] Enligt en enkätundersökning genomförd av Ekot i januari 2022. Uppgifter hämtade från Sveriges Radios webbplats, (den 29 januari 2022).

får från ungdomsmottagningen generellt är bra.[76] Beredningen noterar dock att det mestadels är flickor (ungefär 90 procent) som besöker ungdomsmottagningarna och att pojkar (ungefär 10 procent) står för en mindre andel av besöken.[77]

6.3.4 Polisen

Polismyndigheten har i det brottsförebyggande arbetet möjlighet att i högre grad rikta insatser mot våldsutövare även när det rör sig om våld i barns och ungas nära relationer. Det kan t.ex. gälla att identifiera våldsutövare som skulle kunna vara aktuella för behandling, motivera dem till att ta emot hjälp samt att förmedla kontakt till behandlande aktörer. Det kan också handla om att t.ex. utveckla systematiska rutiner för att möjliggöra kontakt mellan våldsutövare och behandlande aktörer.[78]

Enligt Brå kan bristande kunskap inom polisen om våld i ungas parrelationer få konsekvenser för det efterföljande utredningsarbetet efter att en anmälan upprättats.[79] Ett exempel är att unga som anmäler någon enstaka våldshandling av en partner riskerar att inte på samma sätt som vuxna uppfattas kunna vara utsatta för systematiska våldshandlingar. Polisen har själva också identifierat en problematik kring att ungas relationsvåld sällan hamnar på enheter där det finns specialister på relationsvåld. Barn och ungas mer tillfälliga och kortvariga relationer uppfattas ofta inte falla in under det som i lagstiftningen menas med närståenderelation. Många av brotten som sker i ungas nära relationer utreds inte heller av de specialister som kan förstå helhetsproblematiken i dessa brott. Ärenden som gäller våld i ungas nära relationer uppfattas ofta gälla något annat och tenderar att betraktas som enstaka sexual- eller misshandelsbrott.

[76] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.
[77] Uppgifter hämtade från webbplatsen för Föreningen för Sveriges ungdomsmottagningar (FSUM), (den 29 maj 2022).
[78] Brå, (2017) *Polisiära arbetssätt för att förebygga upprepat partnervåld – med fokus på våldsutövare*.
[79] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.

6.4 Förmåga till samverkan med andra berörda aktörer

Flera författningar ställer krav på samverkan, t.ex. förvaltningslagen, socialtjänstlagen, polislagen, skollagen och hälso- och sjukvårdslagen. Myndigheter har enligt förvaltningslagen en allmän skyldighet att samverka.[80] Enligt lagstiftningen kring barn som far illa eller riskerar att fara illa ska myndigheterna samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs.[81] Det kan exempelvis handla om fritids- och kultursektorn, ideella organisationer samt andra offentliga och privata företrädare för olika samhällsintressen.

En väl utvecklad och fungerande samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten är ofta nödvändig för att barn och unga som är i behov av tidiga och samordnade insatser ska få sina behov tillgodosedda. Förebyggande insatser är viktiga för att skapa en ändamålsenlig samverkan som fungerar över tid. Ansvaret för att skapa en förtroendefull, medskapande och ändamålsenlig samverkan är gemensamt för berörda verksamheter.

Socialtjänstens brottsförebyggande åtgärder på individnivå förutsätter ofta samverkan mellan flera aktörer. När lämpliga åtgärder efter en orosanmälan ska identifieras, planeras och genomföras är det i de flesta fall viktigt att det finns ett samarbete mellan flera olika samhällsaktörer, både offentliga och ideella, och med enskilda. Samverkan är en framgångsfaktor i det lokala brottsförebyggande arbetet även om det fortfarande finns vissa utmaningar. När den enskilde exempelvis har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska kommunen tillsammans med regionen upprätta en samordnad individuell plan, SIP. Planen ska upprättas om kommunen eller regionen bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina samlade behov av hälso- och sjukvård och socialtjänst tillgodosedda, och om den enskilde samtycker till det. Planen ska beskriva vilka insatser barnet eller den unge behöver, vilka insatser respektive huvudman ska ansvara för, vilka åtgärder som någon annan än regionen eller kommunen vidtar och vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen.[82] Även andra aktörer, t.ex. förskola, skola och polisen, kan behöva delta.

[80] 8 § förvaltningslagen (2017:900).
[81] Se 3 kap. 4–5 §§ SoL.
[82] 2 kap. 3 § SoL.

Som tidigare nämnts, i kapitel 2, fick exempelvis Skolverket och Socialstyrelsen under 2017 i uppdrag av regeringen att tillsammans genomföra ett treårigt utvecklingsarbete som syftade till att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten för att ge barn och unga tidiga och samordnade insatser.[83] Uppdraget till Skolverket och Socialstyrelsen om att genomföra ett utvecklingsarbete för tidiga och samordnade insatser för barn och unga ändrades i februari 2020 på så sätt att det inom ramen för uppdraget dessutom ska riktas särskilda insatser mot dels riskgrupper bland barn och unga i socialt utsatta områden, dels barn och unga som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck.[84] Inom ramen för utvecklingsarbetet ska Skolverket och Socialstyrelsen sprida kunskap och goda erfarenheter till kommuner, regioner och andra relevanta aktörer. Uppdraget ska slutredovisas den 16 juni 2023.

6.4.1 Brist på samordnings- och samverkansstrukturer mellan lokala aktörer

Enligt Brå finns i dag brister i rutiner kring den samverkan och samordning som krävs för att fånga upp barn och unga som utövar eller utsätts för våld i nära relationer. Detsamma gäller avseende tidigt stöd till barn och unga eller deras föräldrar. Den samordning mellan olika aktörer som kan vara nödvändig, t.ex. mellan BUP, socialtjänst, polis och skola (elevhälsa) är ofta personbunden. Det finns flera olika arbetsmodeller för samverkan på lokal nivå gällande barn och unga, som exempelvis SIG och SSPF. Syftet med SSPF är att förebygga att ungdomar hamnar i kriminalitet och drogmissbruk, men denna samverkansmodell används inte för barn och unga som utövar våld i sina relationer.[85] Socialstyrelsen har haft i uppdrag att utvärdera SIG-arbetet. Uppdraget slutredovisades i september 2017 men arbetet har fortsatt inom ramen för ytterligare regeringsuppdrag.[86]

Möjligheterna att utveckla riktade åtgärder för unga i riskzon försvåras av att flera centrala aktörer, exempelvis på området våld i barns

[83] Utbildningsdepartementet, *Uppdrag att genomföra ett utvecklingsarbete för tidiga och samordnade insatser för barn och unga*, U2017/01236/GV.
[84] Utbildningsdepartementet, *Ändring av uppdraget att genomföra ett utvecklingsarbete för tidiga och samordnade insatser för barn och unga samt förlängd tid för uppdraget*, U2020/00363/S.
[85] Se exempelvis Nacka kommun, (2022), *Granskning av arbetet mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och* förtryck.
[86] Socialstyrelsen, (2017), *Utvärdering av sociala insatsgrupper*.

och ungas nära relationer, har huvudmän på olika nivå eller saknar en sammanhållen huvudman på lokal nivå. Det gäller t.ex. skolorna som är en decentraliserad verksamhet, hälso- och sjukvården, som har regionalt huvudmannaskap, samt ungdomsmottagningarna, som har huvudmannaskap inom både kommuner och regioner eller på vissa håll ett blandat huvudmannaskap. För att det lokala arbetet mot ungas relationsvåld ska bli effektivt, pekar Brå på vikten av en ökad strukturerad samverkan mellan de viktigaste aktörerna i frågan dvs. polisen, socialtjänsten, hälso- och sjukvården, barn- och ungdomspsykiatrin, skola och elevhälsa, ungdomsmottagningar och stödorganisationer i civilsamhället.[87]

Under 2019–2020 genomförde IVO en nationell tillsyn av samordningen av vården och omsorgen för barn med psykisk ohälsa.[88] IVO har i sin tillsyn sett att det finns stora utmaningar för vården och omsorgen att samordna insatserna till barn med psykisk ohälsa som har behov av insatser från flera verksamheter och huvudmän. IVO:s huvudsakliga iakttagelser från tillsynen är att samordning och kommunikation både mellan verksamheter och inom den egna verksamheten behöver förbättras/utvecklas samt att arbetet med möten för samordnad individuell plan (SIP-möten) och andra former av samordningsmöten behöver utvecklas. Det saknas kunskap om och förståelse för varandras områden och professioner. Förutom en ansträngd arbetssituation finns även en brist på samsyn och information samt osäkerhet angående sekretess.

I dag finns ungefär 30 s.k. Barnahus runtom i Sverige som tar emot barn och unga som har drabbats av eller har bevittnat våld. Det gäller även barn och unga som har utsatts av en förälder eller annan familjemedlem. I dessa Barnahus samråder och samverkar socialtjänst, polis, åklagare, rättsmedicin, barnmedicin och BUP, framför allt i det inledande skedet av förundersökningen och den sociala utredningen.[89] Socialtjänsten har som regel en samordnande roll och en eller flera socionomer har sin arbetsplats i lokalen.

Flera uppföljningar och utvärderingar har gjorts av de Barnahus som finns i Sverige. I en uppföljning från 2019 framkommer att det finns stora regionala skillnader vad gäller organisation och verksam-

[87] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.
[88] IVO, (2021), *De tar inte hand om hela mig – Samordning av barn med psykisk ohälsa behöver förbättras*.
[89] Linköpings universitet och Rädda barnen, (2013), *Inuti ett Barnahus – en kvalitetsgranskning av 23 svenska verksamheter*.

het.[90] Några av de främsta bristerna som lyfts fram är otydlighet i riktlinjerna gällande tillgång till rättsmedicinsk, barnmedicinsk och ungdomspsykiatrins kompetens. Det efterfrågas en tydligare nationell styrning för att de olika barnahusen ska ha rätt förutsättningar. Uppföljningen lyfter fram att målgruppsdefinitionen behöver ses över och att syskons tillgång till stöd och behandling är olika ute i landet. Det anses även vara problematiskt att barn mellan 15–18 år, som torde vara en viktig målgrupp när det gäller just våld i barns och ungas nära relationer, inte nödvändigtvis kommer i kontakt med Barnahus.

6.4.2 Sekretess upplevs som ett hinder för det våldsförebyggande arbetet

Många aktörer upplever även sekretess som ett hinder för det brottsförebyggande samarbetet mellan exempelvis polis och socialtjänst, när det gäller barn och unga. Det varierar mellan kommuner i vilken omfattning och på vilka sätt sekretess upplevs vara ett hinder för det brottsförebyggande arbetet. De faktiska problemen med sekretess är ofta kopplade till att medarbetare inom polis, socialtjänst och skola saknar vägledning för hur lagstiftningen ska tolkas och tillämpas.[91] I kombination med organisationsfrågor, yrkeskulturella aspekter och resursbrist gör osäkerhet och avsaknad av vägledning att de möjligheter som finns att dela information inte används fullt ut. Detta gäller exempelvis bestämmelsen 10 kap. 18 a § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som möjliggör att socialtjänsten kan lämna uppgifter om personer under 21 år i brottsförebyggande syfte.

6.5 Kunskapsutveckling och förmåga att följa upp genomförda insatser

Det finns i dag ett stort kunskapsbehov i hela samhället när det gäller våld i barns och ungas nära relationer. Det gäller exempelvis kunskap hos offentliga aktörer närmast barnet om hur relationsvåld bland unga kan se ut, bl.a. olika exempel på handlingar som räknas som våld

[90] Linköpings universitet, (2019), *Slutrapport – utvärdering av Barnahus*, S2018/00212/FST.
[91] Brå, (2021), *Informationsdelning mellan socialtjänst och polis i brottsförebyggande arbete med barn och unga*.

och var gränsen går till de handlingar som är brottsliga. I dag finns inga riktade undersökningar mot denna yngre målgrupp som kan bidra till att ge en bild av omfattningen av våldet eller som gör att utvecklingen kan följas över tid.

Det saknas även kunskap om vilka insatser som finns tillgängliga, dels riktade till den som utövar våld, dels till den som utsätts för våldet. Barn och unga efterfrågar också kunskap och diskussioner om normer och gränser mellan sunda och osunda förhållanden samt kunskap och diskussioner om sex, samtycke och porr. Brå lyfter i detta sammanhang ett behov av att kartlägga vilka selektiva insatser för barn och unga i särskilda riskgrupper som erbjuds inom kommunerna och som kan sägas ha bäring på våld i barns och ungas nära relationer.[92] Beroende på utfallet av en sådan kartläggning, finns ett behov av mer kunskap om effektiva selektiva insatser mot våld i barns och ungas nära relationer, särskilt då den kunskapen framstår som bristfällig i dag.

Kunskap med fokus på sambandet mellan tidiga insatser och förebyggande av våld är eftersatt. Praktiker och forskare behöver i större utsträckning undersöka sambandet för att kunna fastställa vilka insatser som är mest effektiva.[93] Det finns också ett stort behov av kunskapsutveckling när det gäller effektiva återfallsförebyggande metoder för unga våldsutövare. Detta är även eftersatt vad gäller vuxna våldsutövare. Det finns i dag för lite forskning på området och det finns inte tillräcklig kunskap om vad som fungerar för att förebygga upprepad våldsanvändning hos yngre personer samt om det krävs särskilda anpassningar för att de som unga har en annorlunda livssituation.[94]

Enligt Socialstyrelsens granskning av kommunernas arbete med våld i nära relationer hos vuxna är det relativt få kommuner, 13 procent, som uppger att de under 2021 systematiskt följt upp resultaten av insatser till enskilda vuxna som utsatts för våld, sammanställt dem på gruppnivå och använt sammanställningen för att utveckla verksamheten.[95] Resultatet skiljer sig inte från föregående år, men hade totalt ökat med fem procentenheter sedan 2019.

[92] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.
[93] Korkmaz, S. (2021), *Youth Intimate Partner Violence in Sweden:* Prevalence and Young People's Experiences of Violence and Abuse in Romantic Relationships, Stockholms universitet; Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.
[94] Brå, (2021), *Våld i ungas parrelationer*.
[95] Socialstyrelsen, (2021), *Öppna jämförelser 2021 – våld i nära relationer*.

7 Nordisk utblick

I detta kapitel gör Trygghetsberedningen en internationell utblick. De frågor som delbetänkandet behandlar är aktuella i många länder. Beredningen har valt att fokusera på några exempel från Danmark, Finland och Norge eftersom det förhållandevis enkelt går att jämföra dessa länder med svenska förhållanden. Det finns emellertid också viktiga skillnader mellan länderna, bl.a. vad gäller strukturer, lagstiftning och politiska kulturer. Det betyder att försiktighet måste iakttas när jämförelserna görs. Syftet med kapitlet är inte heller att presentera lösningar som direkt kan implementeras i Sverige utan snarare att inspirera till fortsatt dialog och utforskande.

Delbetänkandet täcker flera stora sakfrågor och perspektiv. Det är inte möjligt att här göra en heltäckande eller rättvisande beskrivning av allt relevant arbete som bedrivs i Danmark, Finland och Norge. Beredningen har i stället valt att beskriva ett antal exempel från dessa länder. Delbetänkandet behandlar både frågor om vilka åtgärder och områden som är angelägna att prioritera inom de aktuella fokusområdena och hur arbetet bedrivs och bör bedrivas. Även i den nordiska utblicken uppmärksammas båda dessa aspekter. Tonvikten ligger på strategisk nivå men några exempel av mer operativ karaktär har också tagits med. Det förebyggande arbetets komplexitet gör att samordning och samverkan är viktiga framgångsfaktorer. Exempel på hur man i andra länder hanterat dessa utmaningar har därför lyfts fram särskilt. Många av exemplen har en generell karaktär och är därför relevanta för båda de fokusområden som delbetänkandet behandlar. Våld i barns och ungas nära relationer är ett förhållandevis nytt kunskapsområde som fortfarande är under utveckling. Ett av exemplen, se avsnitt 7.4.3, tar särskilt sikte på detta område. Beredningens allmänna fokus på ett kunskapsbaserat arbetssätt bildar utgångspunkt även i detta kapitel.

Så långt möjligt har namn och begrepp återgetts på originalspråken.

7.1 Danmark

7.1.1 Bandepakker

I början av 2000-talet förekom spänningar mellan kriminella mc-gäng i Danmark.[1] Situationen eskalerade och 2008 utbröt ett regelrätt gängkrig med flera skottlossningar som följd. Detta föranledde den danska regeringen att året därpå introducera sitt första åtgärdspaket mot gängkriminaliteten.[2] Det åtföljdes av ytterligare två åtgärdspaket, 2013 (*Bandepakke II*) och 2017 (*Banepakke III*). Utöver dessa s.k. *bandepakker* har flera åtgärdspaket tagits fram även inom angränsande områden. År 2018 presenterades t.ex. ett paket för att komma till rätta med situationen i socioekonomiskt utsatta områden, den s.k. *Ghettoplanen*. I augusti 2022 har den danska regeringen presenterat ytterligare ett *bandepakke*.[3]

De tre paket mot gängkriminaliteten som hittills beslutats omfattar sammanlagt ett 70-tal olika åtgärder. De allra flesta av dessa handlar om skärpta påföljder och förstärkta verktyg i brottsbekämpningen. På den förebyggande sidan finns ett antal insatser riktade mot avhoppare. När det gäller tidiga insatser för att förebygga att barn och unga dras in i kriminalitet beslutades genom *Bandepakke I* att polisen skulle inrätta särskilda forum för diskussion och beslut om lokala åtgärder riktade mot unga gängmedlemmar. I dessa forum ingår även representanter för socialtjänst och skola. I *Bandepakke II*, *Fast greb om banderne* aviserades förstärkningar av metoden orossamtal, dvs. strukturerade samtal med ungdomar som riskerar att dras in kriminalitet och med deras föräldrar.

Åtgärdspaketet *Alle handlinger har konsekvenser – En reform av indsatsen mot ungdomskriminalitet* som presenterades 2018 tar särskilt sikte på unga kriminella och syftar till att dessa ska mötas av tidigare och mer konsekventa åtgärder från samhällets sida.[4] Bland åtgärderna finns inrättandet av s.k. *Ungdomskriminalitetsnævner*. Nämndernas uppgift är att besluta om åtgärder i fall där ett barn i åldern 10–17 år är misstänkt för ett allvarligt brott och det finns faktorer som gör att hon eller han löper risk att dras in i allvarlig gängkriminalitet. Ansvaret för denna typ av beslut lyfts därmed från kom-

[1] Uppgifter hämtade från danska Rigspolitiets webbplats (den 25 mars 2022).
[2] Uppgifter hämtade från danska Justitsministeriets webbplats (den 25 mars 2022).
[3] Uppgifter hämtade från danska Justitsministeriets webbplats (den 24 augusti 2022).
[4] Uppgifter hämtade från danska regeringens webbplats (den 25 mars 2022).

munerna, som emellertid ansvarar för verkställigheten av nämndernas beslut. För att förebygga kriminalitet bland barn och unga används i Danmark sedan lång tid tillbaka en särskild modell för samverkan mellan skola, socialtjänst och polis, SSP-samarbetet.[5] Samarbetsformen, som finns i de flesta danska kommuner, har både en strategisk och en operativ del. Den har också en koppling till den politiska nivån i kommunen. Särskilda SSP-konsulenter fyller en viktig funktion i arbetet. I regeringens ungdomspaket ingår åtgärder för att ytterligare utveckla SSP-samarbetet och göra det ännu mer enhetligt. Bland annat aviseras en utbildning för SSP-konsulenter med särskilt fokus på att förebygga rekryteringen av barn och unga till kriminella gäng.

När det gäller arbetet med åtgärdspaketen kan först konstateras att Danmark inte har ett utredningsväsende som det svenska utan underlag för reformer tas huvudsakligen fram inom den danska motsvarigheten till Regeringskansliet. Åtgärdspaketen som presenterats inleds ofta med en form av lägesbild där regeringen redovisar fakta som den stöder sig på, hur man definierar de aktuella problemen och utifrån det vilka åtgärder man avser att vidta. Vissa paket sägs uttryckligen bygga på kunskap från dialoger med direkt berörda, paketet med åtgärder mot ungdomskriminaliteten t.ex. på erfarenheterna från mer än 100 praktiker och professionella. Till sitt förfogande har den danska regeringen en forskningsenhet som bl.a. utvärderar åtgärder som regeringen har vidtagit. Till exempel har *Ungdomskriminalitetsnævnernas* verksamhet varit föremål för flera utvärderingar.[6] En av åtgärderna i *Bandepakke II, Fast greb om banderne* är inrättandet av en ”task force” under det danska *Social-, Børne- og Integrationsministeriet* med uppgift att stärka kommunernas arbete med barn och unga som riskerar att dras in i gängkriminalitet. Det finns även andra exempel på hur den danska regeringen använder sig av denna typ av tillfälligt sammansatt arbetsgrupp av experter för att lösa en viss uppgift, ofta av mer operativ karaktär.

[5] Uppgifter hämtade från Det kriminalpræventive råds webbplats (den 25 mars 2022).
[6] Uppgifter hämtade från danska Justitsministeriets webbplats (den 25 mars 2022).

7.1.2 Boligsociale helhetsplaner

Med begreppet *boligsociale* insatser avses i Danmark numera sociala insatser i allmänhet kopplade till ett bostadsområde med socioekonomiska utmaningar.[7] Under den danska myndigheten *Bolig- og Planstyrelsen* sorterar det fristående organet *Center for boligsocial udvikling* med uppgift att stärka det *boligsociala* arbetet bl.a. genom att utveckla och sprida kunskap om verkningsfulla insatser till beslutsfattare och praktiker. Syftet med det *boligsociala* arbetet är att förebygga att ett bostadsområde utvecklar sig i en ytterligare negativ riktning. Målgruppen för de enskilda insatserna kan t.ex. vara ungdomar som löper risk att inleda en kriminell bana. Arbetet utgör ett komplement till kommunens ordinarie arbete. Det är tvärprofessionellt och har ett tydligt helhetsperspektiv. De metoder som används är relations- och tillitsskapande, uppsökande och brobyggande. Åtgärderna kan vara av vitt skilda slag och rikta sig såväl till grupper som enskilda individer. När det gäller unga kan det t.ex. handla om hjälp med studier och arbete, extrajobb, fritidsaktiviteter, insatser för familjen eller föräldrarna samt åtgärder som syftar till att utveckla sociala förmågor.

Huvudaktörer i det *boligsociala* arbetet är kommunen och de allmännyttiga bostadsbolagen men även polisen, frivilligorganisationer, lokalt näringsliv och invånare i bostadsområdet kan ingå. På de flesta håll leds arbetet av en organisationsöverskridande, administrativ styrelse och det operativa arbetet samordnas av en *boligsocial* koordinator. Utöver det kan organisationen bestå av flera ytterligare funktioner. Den danska *Landsbyggefonden* är en författningsreglerad institution instiftad av allmännyttan med uppdrag att främja dess självfinansiering.[8] *Landsbyggefonden* bidrar till finansieringen av det *boligsociala* arbetet. En förutsättning för detta är att arbetet utgår från en s.k. helhetsplan. Helhetsplanen ska utgöra en beskrivning av en samlad, långsiktig och helhetsorienterad lösning på de problem som bostadsområdet har. Planen ska följas upp löpande. Utöver *Landsbyggefonden* bidrar även staten och den aktuella kommunen till finansieringen av helhetsplanens genomförande. År 2015 arbetade 44 av Danmarks 98 kommuner med en eller flera helhetsplaner.[9]

Center for boligsocial udvikling har jämfört utvecklingen i 63 bostadsområden med brottsförebyggande *boligsociala* insatser med

[7] Uppgifter hämtade från Center for boligsocial udviklings webbplats (den 8 april 2022).
[8] Uppgifter hämtade från Landsbyggefondens webbplats (den 8 april 2022).
[9] Uppgift hämtad från Center for boligsocial udviklings webbplats (den 8 april 2022).

83 kontrollområden under perioden 2009–2013 och kunnat konstatera att antalet åtalade ungdomar sjunkit signifikant mer i områden med insatser än utan (24 procent jämfört med 16 procent). Under perioden dessförinnan (2000–2009) var utvecklingen likvärdig.[10] I en utvärdering av *boligsociala* insatser under perioden 2011–2014, som finansierats av *Landsbyggefonden*, konstateras bl.a. att det skett en särskilt positiv utveckling när det gäller kriminell aktivitet bland 10–14-åringar och att de tidigt förebyggande insatserna med sikte på barn och ungas sociala, personliga och professionella kompetenser fungerat bra.[11]

7.1.3 De Aktive Drenge

År 2015 startade Köpenhamns kommun en stor omställningsprocess när det gäller socialtjänstens stöd till utsatta barn och unga och deras familjer, under rubriken *Tæt på Familien*.[12] Tanken var att förändra målgruppens upplevelse av samarbetet med socialtjänsten bl.a. genom att fokusera på relationer och resurser i familjen, skolan, nätverket och inom det civila samhällets organisationer. Den professionella kompetensen och det tvärsektoriella samarbetet skulle utvecklas. Omställningen förväntades leda till

– tätare och närmare kontakt mellan ungdomarna och deras handläggare inom socialtjänsten,
– uppbyggnaden av stöttande relationer mellan den unge själv, familjen och personer i familjens omgivning,
– att ungdomarna inkluderades i samhället genom skola, extrajobb och fritidsaktiviteter, samt
– att insatser var samordnade och anpassade till behoven hos de unga och deras familjer.

Inom ramen för omställningsarbetet startades 2016 verksamheten *De Aktive Drenge* i stadsdelen Nørrebro i Köpenhamn.[13] Målgruppen

[10] Center for boligsocial udvikling, (2015), *Helhedsplaner og kriminalitetsforebyggelse*.
[11] Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE, Rambøll Management Consulting, (2019), *Boligsociale indsatsers bidrag til at forebygge kriminalitet i udsatte boligområder*.
[12] Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE), (2017), *Tæt på Familien*.
[13] Mørck, L. L. (2018), *Brobygning og fællesskabende praksis – udvikling af metoder til helhedsorienteret forebyggelse*. Velux-ansøgning til Hum-Praxis, bevilget af Velux, ultimo 2018.

är pojkar i åldern 10–14 år där det finns en oro för framtida kriminalitet. Verksamheten är helhetsorienterad, involverar flera olika yrkesgrupper och syftar bl.a. till att bygga broar till det omgivande samhället och skapa nya relationer. Rent praktiskt har det t.ex. handlat om att bygga ett nät av socialarbetare, lärare och kontaktpersoner runt pojkarna som följt och stöttat dem från morgon till kväll.[14] Parallellt med detta har man erbjudit familjebehandling och olika former av stöd till föräldrarna.

Verksamheten *De Aktive Drenge* ingår i en treårig forskningsstudie vid Århus universitet.[15] Studien knyts till teoribildningen om ett helhetsorienterat förebyggande arbete och i samverkan med berörda professionella och enskilda utforskas bl.a. hur metoder med en sådan inriktning kan motverka marginalisering och polarisering. Studien slutförs under 2022. Danmarks nationella forsknings- och analyscenter för välfärdsfrågor, VIVE har genomfört en utvärdering av ansatsen *Tæt på Familien* med fokus på de ungas upplevelse av arbetet och sin egen utveckling. I den noterades ett antal positiva resultat såsom att majoriteten av de unga som tillfrågats upplevde sin relation till socialtjänsthandläggaren som god och att de åtgärder som vidtagits uppfattades som relevanta och tillräckliga.[16] De flesta upplevde också en positiv utveckling i fråga om det egna beteendet och den egna trivseln som i tid sammanföll med insatserna. Att dessa resultat berodde på *Tæt på Familien* kunde inte fastställas med säkerhet men utvärderingen gav underlag för ett antal rekommendationer för det fortsatta arbetet. Det rekommenderas att arbetet med att stärka relationen mellan de unga och deras handläggare ska fortsätta, att snabba och individuellt utformade insatser ska prioriteras, att den unge ska informeras om vilket stöd handläggaren kan ge och vad som är syftet med en viss insats samt att arbetet med den unges anknytning till familj och nätverk ska förstärkas och de möten som hålls med nätverket utvecklas så att den unge känner sig mer trygg och lyssnad på.

[14] Grosshög, H. och Hansson, A. (2022), Sociala insatser stryper rekrytering till kriminella nätverk i Danmark, *Dagens Nyheter* 1 februari, https://www.dn.se/varlden/sociala-insatser-stryper-rekrytering-till-kriminella-natverk-i-danmark.
[15] Mørck, L. L. (2018), *Brobygning og fællesskabende praksis – udvikling af metoder til helhedsorienteret forebyggelse*. Velux-ansøgning til Hum-Praxis, bevilget af Velux, ultimo 2018.
[16] Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE), (2017), *Tæt på Familien*.

7.2 Finland

7.2.1 Trygga tillsammans

För att utveckla det brottsförebyggande arbetet utarbetade det finska Rådet för brottsförebyggande under 2015 ett nytt nationellt brottsförebyggande program, Trygga tillsammans.[17] Programmet antogs av den finska regeringen 2016 och gällde fram till 2020. I programmet omfattar begreppet brottsförebyggande arbete åtgärder som kan förebygga och minska brottsligheten, förebygga och minska olägenheterna av brott, förebygga och minska risken att människor begår brott eller faller offer för brott samt åtgärder som kan minska rädslan för brott och öka tryggheten. Ett viktigt syfte med programmet var att främja lokala insatser. Det har fem uttalade mål och 29 specifika åtgärder kopplat till dem. Målen är att

1. klarlägga hur det brottsförebyggande arbetet knyter an till kommunens övriga planer,
2. förbättra samarbetet och nätverken mellan myndigheter, näringsliv, organisationer och medborgare,
3. öka kunskapen om brottsförebyggande arbete på lokal och nationell nivå,
4. främja processer för att höra invånare och frivilligorganisationer när brottsförebyggande arbete planeras, samt
5. utveckla medborgarnas delaktighet i och möjligheter att påverka det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet.

Bakgrunden till mål nummer 1 är att de finska kommunernas verksamhet och ekonomiska planering utgår från en kommunstrategi. En viktig del i den är den s.k. elektroniska välfärdsberättelsen. Välfärdsberättelsen preciserar frågor i kommunstrategin som handlar om främjande av välfärden. De ämnen som berörs är fokusområden att arbeta med, utvecklingsbehov, mål, åtgärder, resurser och utvärdering. Genom att göra det brottsförebyggande arbetet till en del i den elektroniska välfärdsberättelsen är tanken att arbetet ska integreras i den övergripande kommunstrategin och därmed även ingå i planeringen och resurssättningen inom kommunens olika förvaltningar.

[17] Uppgifter hämtade från finska Rådet för brottsförebyggandes webbplats (den 29 mars 2022).

När programtiden löpt ut gjordes en uppföljning av Trygga tillsammans för att bedöma i vad mån de angivna målen hade uppnåtts. I den konstaterades bl.a. att viktiga indikatorer för det brottsförebyggande arbete hade inkluderats i kommunernas välfärdsberättelser, att samverkan inom kommunerna hade ökat men att vissa av de vidtagna åtgärderna kopplat till mål 2 inte haft någon konkret effekt, att det behövdes ytterligare utbildningsinsatser, att invånarna hörts i större utsträckning i planeringen av det brottsförebyggande arbetet men att nivån fortfarande var för låg samt att åtgärderna för att öka medborgarnas delaktighet i övrigt gett goda resultat.

Rådet för brottsförebyggande, som utarbetat programmet Trygga tillsammans, verkar i anslutning till det finska Justitieministeriet. Det har funnits i nuvarande form sedan 1999 och har till huvuduppgift att planera och verkställa åtgärder för att förebygga brott. Rådet leds för närvarande av en professor från Helsingfors universitet och består för övrigt av 15 medlemmar som representerar myndigheter som är centrala för det brottsförebyggande arbetet, forskning på området, kommunal förvaltning, kyrkan, näringslivet och andra relevanta organisationer. Rådets sekretariat är placerat i Justitieministeriet. I rådets arbete med att ta fram det nationella brottsförebyggande programmet ingick nio lokala work shops. I två av dem deltog ungdomar och i de övriga deltog personer som arbetar med brottsförebyggande frågor.

7.2.2 Ankarverksamhet

Den s.k. Ankarverksamheten har bedrivits i Finland sedan början av 2000-talet.[18] Det är ett multiprofessionellt samarbete med det dubbla syftet att främja ungas välbefinnande och att förebygga brott bland unga. Ett viktigt mål är att säkerställa att unga och familjer som har behov av stöd får rätt typ av stöd och i rätt tid. Verksamheten startade som ett lokalt initiativ men har sedan utvecklats och utvidgats till ett nationellt arbetssätt. Varje år sammanställs en verksamhetsberättelse för att kartlägga verksamhetens situation och utveckling, men också för att beskriva och följa läget när det gäller ungas välbefinnande.

Ankarverksamheten riktar sig till barn och unga under 18 år som begått eller misstänkts för brott, har använt narkotika eller andra droger, löper risk för radikalisering som kan leda till våldsbejakande

[18] Uppgifter hämtade från finska regeringens webbplats (den 12 april 2022).

extremism (ingen åldersgräns) och/eller behöver multiprofessionellt stöd i sin livssituation, t.ex. på grund av att de upplever våld i nära relationer eller våld i hemmet.[19] Arbetet inleds om och när det finns en oro för den unges situation hos en yrkesperson, en anhörig eller hos den unge själv. Om deltagande i Ankarverksamheten ska erbjudas bestäms av ett multiprofessionellt team, Ankarteamet. Teamet utgörs av experter bl.a. från polis, socialtjänst, hälso- och sjukvård och andra ungdomsrelaterade verksamheter. I teamet görs en gemensam bedömning och en plan för åtgärder tas fram. Utgångspunkten är att evidensbaserade verktyg och metoder ska användas. Förutom det multiprofessionella samarbetet bygger verksamheten på den unges egen delaktighet och ett bemötande som utgår både från de individuella behoven och helhetssituationen, vilket bl.a. innebär att föräldrarna spelar en central roll samt att de båda syftena att främja välbefinnande och att förebygga brott kombineras och inte ses som konkurrerande. Till stöd för det praktiska arbetet finns detaljerade beskrivningar av arbetsprocessen, mallar och stödjande strukturer samt utbildningar och annan information.

Ankarverksamheten har en tydlig organisation med flera nivåer och ett uttalat ansvar för samordning mellan dem. På nationell nivå styrs verksamheten av en styrgrupp. Den består av representanter för inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Polisstyrelsen, Kommunförbundet, Institutet för hälsa och välfärd, Polisyrkeshögskolan och experter från Ankarteamen. En viktig uppgift för styrgruppen är att säkerställa att arbetet är evidensbaserat. En nationell koordinator arbetar på uppdrag av styrgruppen, och i dialog med de lokala ankaraktörerna, med utveckling av verksamheten, uppföljning, utvärdering, kompetensfrågor och kommunikation. Även på regional eller lokal nivå finns en styrgrupp med tillhörande koordinator. På operativ nivå leds verksamheten av ett chefsteam och en koordinerande chef. Chefsteamet består av chefer från ankarexperternas verksamhetsområden och ansvarar, i dialog med Ankarteamet, för att verksamheten utvecklas, följs upp och utvärderas samt för att säkerställa att verksamheten har nödvändiga förutsättningar. Chefsteamets arbete leds av den koordinerande chefen. Det dagliga arbetet utförs av Ankarteamet under ledning av en grupp- eller teamledare.

[19] Finska inrikesministeriet (2019), *Handbok för ankarverksamheten*, Inrikesministeriets publikationer 2019:21.

Ankarverksamheten har utvärderats av en forskargrupp vid Helsingfors universitet.[20] Utvärderingen visar att unga som deltagit i verksamheten har en betydligt lägre risk att återigen misstänkas för brott, jämfört med en kontrollgrupp. Däremot kan ingen systematisk effekt påvisas när det gäller ungdomsbrottslighetens utveckling på kommunnivå. Skillnader i implementering kan påverka resultatet och en slutsats är att ökad enhetlighet skulle kunna vara positivt för verksamheten. En sammantagen bedömning är att Ankarverksamheten bör utvidgas.

7.2.3 Trestegsstöd

Misslyckanden i skolan framhålls ofta som en av de största riskfaktorerna för framtida kriminalitet, inte minst för att barn och unga ska dras in i gängkriminalitet. Finland har vid flera tillfällen utnämnts till det bästa skollandet i världen.[21] Den finska grundskolan uppvisar goda resultat när det gäller elevernas läsförståelse och kunskaper i matematik och fysik. Efter grundskolan fortsätter 95 procent av eleverna till det treåriga gymnasiet eller till yrkesskola i minst två år. De flesta skolor i Finland drivs i kommunal regi, men det finns även privata skolor. Kvaliteten på undervisningen är jämn vilket gör att även barn från socialt utsatta områden och barn som inte får så mycket stöd hemifrån klarar sig väl. Ett skäl till den finska skolans framgång som ofta framhålls är att lärarna är välutbildade, har hög status och visas stort förtroende. Det finns inga system med nationella prov eller skolinspektioner i Finland.[22]

En viktig utgångspunkt i det finska skolsystemet är att alla elever ska få det stöd de behöver för att klara sin skolgång. För att säkerställa detta arbetar man enligt den s.k. trestegsmodellen.[23] Modellen innebär att stöd för lärande och skolgång delas in i tre nivåer: allmänt, intensifierat och särskilt. Tanken är att stödåtgärder ska sättas in så tidigt som möjligt, även innan barnet börjar skolan. Det allmänna stödet kräver inga särskilda beslut och ges för att i ett mycket tidigt skede hindra en negativ utveckling. Det kan handla om enskilda pedagogiska lösningar, handledning och andra stödåtgärder.

[20] Uppgifter hämtade från finska regeringens webbplats (den 16 juni 2022).
[21] Uppgifter hämtade från Utrikespolitiska institutets webbplats (den 14 april 2022).
[22] Uppgifter hämtade från Skolverkets webbplats (den 14 april 2022).
[23] Uppgifter hämtade från finska Utbildningsstyrelsens webbplats (den 14 april 2022).

Det intensifierade stödet är mer omfattande och långvarigt. Det ges efter en pedagogisk bedömning, i samverkan med elevvården, och följer en särskilt upprättad plan. Om det intensifierade stödet inte är tillräckligt för att eleven ska klara skolgången fattas, efter en pedagogisk utredning, beslut om särskilt stöd. Det särskilda stödet innefattar bl.a. specialundervisning. Ambitionen att på detta sätt förebygga, i stället för att reparera, skolmisslyckanden har lett till att andelen barn som får specialundervisning i de första årskurserna är högre i Finland än i de flesta andra länder.[24] Närmare hälften av alla elever som vid 16 års ålder lämnar grundskolan har vid något tillfälle under sin skolgång deltagit i specialundervisning. Detta innebär i sin tur att den risk för stigmatisering, som kan annars kan finnas kopplat till sådan undervisning, bedöms vara liten.

Många kommuner i Finland arbetar redan enligt trestegsmodellen men efter en ändring i lagen om småbarnspedagogik, som trätt i kraft den 1 augusti 2022, blir detta obligatoriskt.[25] Med småbarnspedagogik avses i Finland en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård och där pedagogiken står i fokus. Målet är att stödja barnets uppväxt, utveckling och lärande samt att främja barnets välbefinnande. Småbarnspedagogik kan bedrivas vid daghem, dagbarnvård eller som öppen småbarnspedagogisk verksamhet, t.ex. klubb- och lekparksverksamhet. Alla barn under skolåldern har rätt till småbarnspedagogik. Lagändringen innebär att även privata anordnare av småbarnspedagogik är skyldiga att erbjuda stöd enligt principerna för trestegsmodellen.

Här finns inte möjlighet att närmare analysera den finska skolans arbetssätt men givet dess goda resultat och den viktiga roll som skolan spelar när det bl.a. gäller att förebygga att barn och unga dras in i kriminalitet finns flera särdrag som kan vara av intresse att utforska närmare. Till exempel är antalet undervisningstimmar i den finska skolan jämförelsevis lägre, läxtiden mindre och proven färre.[26] Man har också haft begränsningar när det gäller hur stor andel barn med invandrarbakgrund det får vara i en klass eller skola samt använt sig av den pedagogiska metoden kooperativt lärande. Kooperativt lärande innebär att elever arbetar i grupp och hjälper varandra med syfte att

[24] Sahlberg, P. (2012), *Lärdomar från den finska skolan,* Lund: Studentlitteratur AB.
[25] Uppgifter hämtade från finska Utbildningsstyrelsens webbplats (den 14 april 2022).
[26] Sahlberg, P. (2012), *Lärdomar från den finska skolan,* Lund: Studentlitteratur AB.

främja både lärande och sociala förmågor.[27] Utvärderingar från USA, där pedagogiken använts länge och mer spritt, visar att den har positiva effekter framför allt i heterogena klasser och såväl på lärandet, både för låg- och högpresterande elever, som på relationerna mellan elever med olika bakgrund.

7.3 Norge

7.3.1 0–24-samarbetet

För att uppnå en bättre nationell samordning och stimulera till mer enhetliga kommunala insatser för barn och unga mellan 0 och 24 år och deras familjer etablerade den norska regeringen 2015 ett tvärsektoriellt samarbete mellan *Kunnskapsdepartementet*, *Arbeids- og sosialdepartementet*, *Barns- og familiedepartementet* samt *Helse- og omsorgsdepartementet*.[28] År 2019 involverades även *Justis- og beredskapsdepartementet* i samarbetet. Myndigheterna under dessa departement har också genomfört ett antal projekt och utvecklingsarbeten med samma syfte. 0–24-samarbetet avslutades 2021 men har 2022 följts upp med en pilotverksamhet för att ytterligare utveckla samordningen mellan departementen.[29] En särskild organisation har bildats för att fortsätta utveckla samordningen bl.a. när det gäller insatser för utsatta barn och unga. Att målen för de olika politikområdena liksom verktygen och resurserna för att uppnå dem ses i ett sammanhang ska bidra till det övergripande syftet att ge barn och unga nödvändig hjälp samt möjliggöra en tvärsektoriell uppföljning som omfattar flera förvaltningsnivåer. Även myndigheterna under de deltagande departementen deltar i verksamheten.

Norge är ett land där förhållandevis stor andel av befolkningen känner sig trygg. År 2020 svarade 93 procent av invånarna att de känner sig trygga eller mycket trygga där de rör sig eller bor.[30] Brottsligheten är också jämförelsevis låg men 2018 skedde en ökning av våldsbrott särskilt i vissa ungdomsmiljöer i Oslo.[31] Detta ledde till att regeringen

[27] Hensvold, I. (2006), *Elevaktiva arbetsmodeller och lärande i grundskolan. En kunskapsöversikt*, Myndigheten för skolutveckling. Forskning i fokus, nr 30.
[28] Uppgifter hämtade från norska Regjeringens webbplats (den 25 mars 2022).
[29] Uppgifter i e-post från Justis- og beredskapsdepartementet den 18 maj 2022.
[30] Uppgifter hämtade från norska Politidirektoratets webbplats (den 25 mars 2022).
[31] Meld. St. 34 (2020–2021), *Sammen mot barne-, ungdoms- og gjengkriminalitet*, Det kongelige Justis- og beredskapsdepartement.

beslutade att ta fram en handlingsplan mot barn- och ungdomskriminalitet. Det arbete som då inleddes bygger vidare på erfarenheterna från 0–24-samarbetet och är resultatet av ett samarbete mellan sju olika departement. I förberedelsearbetet ingick att ta fram flera kunskapsrapporter och andra underlag. Bland annat gavs ett antal gemensamma uppdrag till *Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet*, *Arbeids- og velferdsdirektoratet*, *Helsedirektoratet*, *Kriminalomsorgsdirektoratet*, *Politidirektoratet*, *Sekretariatet for Konfliktrådet* och *Utdanningsdirektoratet*. Det övergripande syftet med uppdragen var att bedöma om berörda aktörer hade tillräckligt mandat och ansvar samt vidtog tillräckliga åtgärder för att förhindra att barn och unga begår allvarlig brottslighet och/eller kan komma ifrån en kriminell bana som de inlett.[32] *Barn-, ungdoms- og familiedirektoratet* hade ett samordningsansvar för uppdragsarbetet i vilket också ingick att göra en samlad bedömning av de olika aktörernas mandat och ansvarsområden; huruvida det fanns oklarheter, överlappningar eller andra brister. Detta innebar bl.a. att myndigheten skulle bedöma om aktörernas samlade insatser för målgruppen barn och unga i, eller i riskzon för, kriminalitet var heltäckande eller om det fanns gränssnittsproblem och behov av samordning.

När arbetet pågått en tid bestämdes att det i stället för en handlingsplan skulle utarbetas en *stortingsmelding, Sammen mot barne-, ungdoms- og gjengkriminalitet. Stortingsmelding* är ett dokument som används när den norska regeringen vill att Stortinget ska ha information om eller behandla ett ärende utan att det är kopplat till ett färdigt lagförslag eller plenumbeslut. *Stortingsmeldingen Sammen mot barne-, ungdoms- og gjengkriminalitet* bygger vidare på arbetet med handlingsplanen och innehåller två avdelningar, en som riktar in sig på barn- och ungdomskriminalitet i allmänhet och en som fokuserar på gängkriminalitet.[33] Efter en inledande beskrivning av läget, utvecklingen och de utmaningar som detta innebär identifieras fyra insatsområden.

1. Förebyggande och tidiga insatser.
2. Bättre samordning och koordinering.

[32] Bufdir, *Barn og unge som begår, eller står i fare å begå kriminelle handlinger*, Svar på deloppdrag A i felles oppdrag-Tillegg nr. 8 i Tildelingsbrev 2019 punkt 8.1.
[33] Meld. St. 34 (2020–2021), *Sammen mot barne-, ungdoms- og gjengkriminalitet*, Det kongelige Justis- og beredskapsdepartement.

3. Hjälp till utsatta barn och unga.
4. Effektivare påföljder för barn och unga.

Inom området förebyggande och tidiga insatser finns åtgärder när det gäller tydliggörande av kommunens ansvar, riktlinjer och kompetens inom barnomsorgen, föräldraskapsstöd, utökad tillgång till skolhälsovård och annan hälsovård för barn och unga, fältarbete, samverkan mellan skolan och andra aktörer, uppföljning av ungdomar som inte går i skolan eller arbetar, satsningar på fritidsaktiviteter och sommarjobb för unga samt på polisen.

I fråga om gängkriminaliteten konstateras att det bästa sättet att bekämpa den är att förebygga den och att många av de insatser som vidtas för att förebygga barn- och ungdomskriminalitet i allmänhet också kommer att ha effekt på gängkriminaliteten.

Stortingsmeldingen Sammen mot barne-, ungdoms- og gjengkriminalitet har till följd av regeringsskiftet hösten 2021 ännu inte behandlats av Stortinget.[34]

7.3.2 Barnevernsreformen

Det norska *barnevernet* har i uppgift att verka för trygga uppväxtvillkor för alla barn och unga.[35] *Barnevernet* har både en statlig och en kommunal del. Myndigheten Bufdir (*Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet*) utfärdar rekommendationer, utvecklar metoder och har en generell överblick över området. Det kommunala *barnevernet* ansvarar för hjälpen till det enskilda barnet. Den 1 januari 2022 trädde den s.k. *barnevernsreformen* i kraft. Reformen syftar till att främja förebyggande arbete och tidiga insatser. Genom ändringar i *barnevernslagen* ställs ökade krav på kommunerna. Bland annat åläggs kommunledningar att ta fram och besluta en plan för arbetet med att förebygga omsorgssvikt och beteenderelaterade problem hos barn och unga. Planen ska innehålla en beskrivning av

– kommunens övergripande mål och strategier för att åstadkomma ett heltäckande åtgärdsutbud,
– hur ansvaret fördelar sig mellan kommunens förvaltningar,

[34] Uppgifter hämtade från norska Regjeringens webbplats (den 25 mars 2022).
[35] Uppgifter hämtade från Bufdirs webbplats (den 13 april 2022).

– hur arbetet ska organiseras, samt
– hur samarbetet mellan förvaltningarna ska gå till.

En annan viktig del av reformen handlar om kompetensfrågor. Från och med den 1 januari 2022 införs t.ex. tydliga miniminivåer för utbildning hos dem som nyanställs inom *barnevernet*.

Som en del i förberedelserna för *barnevernsreformen* genomfördes under perioden 2016–2019 försöksverksamheter i tre norska kommuner. Reformen innebär bland annat att kommunerna övertar ansvaret för ett antal uppgifter inom *barnevernet* som tidigare legat på staten. I försöksverksamheten prövades hur detta skulle komma att fungera i praktiken. Erfarenheterna, såsom t.ex. att den nya ansvarsfördelningen ställde ökade krav på den kommunala styrningen och kontrollen, dokumenterades och användes i det fortsatta arbetet med utformningen av reformen. För genomförandet av *barnevernsreformen* har regeringen tillsatt en nationell koordineringsgrupp under ledning av Bufdir. För reformens olika delar finns tydliga målbilder angivna, nuläget liksom särskilda utmaningar och risker i genomförandet är också beskrivna. En viktig uppgift för gruppen är att utifrån detta underlag kontinuerligt följa upp implementeringen och lämna förslag på åtgärder på nationell, regional eller lokal nivå som behövs för ett fortsatt lyckat genomförande av reformen.

7.3.3 Safeguarding Teenage Intimate Relationships (STIR)

Safeguarding Teenage Intimate Relationships (STIR) var ett europeiskt samarbetsprojekt mellan universitet och forskningsinstitutioner i fem olika länder: Norge, Bulgarien, Cypern, Italien och England.[36] Projektet, som var det första i sitt slag, pågick under perioden 2013–2020 med syfte att generera kunskap om partnervåld mellan tonåringar (14–17 år). I studien kartlades förekomsten av sådant våld samt vilken påverkan det har på unga människors liv. Fokus låg både på våld som utövas fysiskt och via digitala medier. Forskarna var också intresserade av hur ungdomarna såg på möjligheterna att förebygga våldet. Studien visade bl.a. att 40 procent av de svarande hade erfarenhet av det som kallades *online emotional IPVA (interpersonal*

[36] Uppgifter hämtade från Norwegian centre for violence and traumatic stress studies webbplats (den 19 april 2022).

violence and abuse) i en parrelation.[37] I England och Norge – men inte i Bulgarien, Cypern och Italien – rapporterade flickor högre utsatthet än pojkar. Det kunde konstateras att nya teknologier spelar en central roll när det gäller våld i ungas nära relationer och att det är viktigt att uppmärksamma hur sådana teknologier används i ungas parrelationer i allmänhet, liksom genusskillnader kring detta, när förebyggande åtgärder utformas. STIR-studien har sedan följts upp med liknande studier i både Sverige och Finland.[38] Den kunskap som på så sätt byggts upp i Norden när det gäller våld i ungas nära relationer utgör en viktig plattform när det gäller att ta ytterligare steg för att förebygga och förhindra denna typ av våld.

Alternativ till våld (ATV) är en metod för behandling av våldsutövare, särskilt utövare av våld i nära relationer, med en lång tradition i Norge.[39] Verksamheten började som en försöksverksamhet i Oslo 1987 och bedrivs numera vid 15 lokalkontor runt om i landet. Stiftelsen *Alternativ til Vold* ansvarar för driften och finansieringen sker huvudsakligen med statliga och kommunala medel. Stiftelsens tre huvuduppgifter är behandling, kunskapsutveckling och kunskapsförmedling. Personer som utövat olika former av våld i en nära relation erbjuds behandling på frivillig basis. Unga personer med vålds- eller aggressionsproblematik erbjuds en särskild behandling.[40] Stiftelsen har också tagit fram ett särskilt skolmaterial när det gäller våld i ungas parrelationer. Ungarelationer.se är en svensk, nationell stöd- och kunskapsplattform som startades 2019. Den vänder sig till unga mellan 15 och 20 år som blir utsatta för våld, utsätter någon annan för våld eller är kompis till någon som blir utsatt eller utsätter andra.[41] Plattformen drivs av stiftelsen 1000 Möjligheter. Konceptet har nu etablerats även i Norge (*ungarelasjoner.no*).

[37] Barter, C., m.fl. (2017), *Young people's online and offline (face-to-face) experiences of interpersonal violence and abuse and their subjective impact across five European countries,* Psychology of violence, Vol. 7.
[38] Korkmaz, S. (2021), *Youth Intimate Partner Violence in Sweden: Prevalence and Young People's Experiences of Violence and Abuse in Romantic Relationships,* Stockholms universitet, och uppgifter hämtade från Tampere universitets webbplats (den 19 april 2022).
[39] Uppgifter hämtade från Alternativ til Volds webbplats (den 19 april 2022).
[40] Socialstyrelsen konstaterar i en forskningssammanställning, där Alternativ til Vold ingår, att det saknas stöd för att någon metod för behandling av personer som utövar våld i nära relationer ska kunna rekommenderas som den som i första hand bör användas.
[41] Uppgifter hämtade från Ungarelationer.se:s webbplats (den 19 april 2022).

7.4 Sammanfattande kommentarer

7.4.1 Helhetsperspektiv

De områden som delbetänkandet behandlar är komplexa och aktualiserar åtgärder inom flera olika områden och av flera olika aktörer samtidigt. Helhetsperspektiv är också ett tema som går igen i flera av de nordiska exemplen. När ett arbete ska utgå från ett helhetsperspektiv ställer det krav på samordning av insatser och samverkan mellan berörda aktörer. *De Aktive Drenge* och konceptet *Tæt på Familien* i Danmark liksom Ankarverksamheten i Finland är exempel på verksamheter som bl.a. syftar till att kunna erbjuda barn och unga som riskerar en negativ utveckling ett samlat stöd. Det innebär att det är samhällsaktörerna, och inte mottagarna av stödet, som ser till att insatser är samordnade med varandra och bildar en meningsfull helhet. På mer strategisk nivå utgör de danska helhetsplanerna för *boligsociala* insatser exempel på en områdesbaserad samordning. I Danmark, liksom i Sverige, finns en nära koppling mellan gängkriminaliteten och vissa specifika bostadsområden vilket gör detta till ett intressant angreppssätt. I de *boligsociala* helhetsplanerna kan brottsförebyggande åtgärder, i snäv bemärkelse, också bilda helhet med bredare åtgärder för att främja en positiv utveckling i bostadsområdet och för människorna som bor där. Det är en generell fråga – och ett dilemma – hur åtgärder för att förbättra människors levnadsvillkor i allmänhet och barns uppväxtvillkor i synnerhet ska förhållas till arbetet för att förebygga brott. Även om allmänna åtgärder med sådana breda målsättningar har viktiga brottsförebyggande implikationer, och därför inte kan bortses från i ett brottsförebyggande sammanhang, är det ofta andra syften som står och bör stå i förgrunden för dem. I den finska Ankarverksamheten har frågeställningen hanterats på så sätt att man särskilt uttalat att verksamheten har två likvärdiga och kompletterande – inte konkurrerande – syften, både att främja ungas välbefinnande i vidare bemärkelse och att förebygga brott bland unga. Såsom konstaterats i den norska *stortingsmeldingen* verkar tidiga insatser för att förebygga att barn och unga dras in i kriminalitet i allmänhet också förebyggande för gängkriminalitet. Men det är också tydligt att man i Danmark, där gängkriminaliteten är ett mer påtagligt problem än i Finland och Norge, sett anledning att vidta ett stort antal åtgärder som är specifikt inriktade mot just gängkriminaliteten.

En annan fråga handlar om var i systemhierarkin som samordningen av initiativ och åtgärder som berör flera olika sakområden och samhällsnivåer bör ske. Det kan antas att det är positivt för effektiviteten ju högre upp i hierarkin som samordningen sker. Förenklat uttryckt kan man säga att brist på samordning på nationell nivå gör att samordningsansvaret övergår till aktörer på regional nivå och om ingen samordning sker där heller vidare till de lokala aktörerna och i sista hand landar samordningsansvaret hos enskilda individer och andra målgrupper. I flera av exemplen är det tydligt att man uppmärksammat denna problematik och byggt in strukturer som ska främja att samhällsaktörer på olika nivåer samordnar sitt arbete. Det norska 0–24-samarbetet är ett exempel på hur man ansträngt sig för att åstadkomma en samordning på högsta nationella nivå för att i slutändan säkerställa att barn, unga och familjer i behov av det ska kunna erbjudas ett så bra och effektivt samhällsstöd som möjligt.

7.4.2 Kunskapsbas

Ett kunskapsbaserat sätt att arbeta är ett annat viktigt verktyg för att åstadkomma effektivitet. Även detta gäller alla nivåer och alla berörda samhällsaktörer men kan sägas vara särskilt angeläget på nationell nivå eftersom de åtgärder som vidtas där som regel påverkar arbetet på flera andra nivåer och för många andra aktörer. En kunskapsbaserad arbetsprocess bör innefatta bl.a. en faktaunderbyggd bild av nuläget, en analys av denna lägesbild, formulering av målsättningar framåt, val av bästa tillgängliga metoder för att uppnå dessa samt en uppföljning av de åtgärder som vidtas. Det finns många illustrationer i de nordiska exemplen av hur man arbetat med dessa moment. I flera av de danska åtgärdspaketen liksom i den norska handlingsplanen mot barn- och ungdomskriminalitet redovisas fakta som tagits fram och analyser som gjorts som en bakgrund och förklaring till de åtgärder som man sedan väljer att vidta. I flera fall, t.ex. i det danska ungdomspaketet och i det finska brottsförebyggande programmet har lägesbildsarbetet innefattat dialog med olika berörda grupper. I det finska exemplet har t.ex. ungdomar varit en grupp som man särskilt velat konsultera. Att såsom i det danska exemplet tidigt i processen involvera olika berörda yrkesgrupper ger sannolikt inte bara viktig information utan kan också innebära fördelar i en kommande

genomförandefas. När nya problemområden uppstår eller uppmärksammas kan det vara viktigt att först ta fram grundläggande kunskap och en övergripande lägesbild när det gäller fenomenet i fråga för att sedan kunna vidta adekvata åtgärder. Det norska arbetet med projektet *Safeguarding Teenage Intimate Relationships,* och dess efterföljare, är ett exempel på detta. När det gäller att göra analyser och identifiera kunskapsbaserade åtgärder krävs särskild kompetens, både metodologiskt och sakligt. Exemplen visar att bl.a. de danska och finska regeringarna har nära tillgång till sådan kompetens inom det kriminalpolitiska området i sina egna organisationer. Kompetens är en generell framgångsfaktor i ett kunskapsbaserat arbete. Det gäller både på strategisk nivå och i det operativa arbetet, vilket uppmärksammas särskilt bl.a. i den norska *Barnevernsreformen*. De danska åtgärdspaketen inleds ofta med en bedömning av vad tidigare vidtagna åtgärder lett till och, med utgångspunkt i det, besked om vilka ytterligare åtgärder som anses påkallade. Att följa upp vidtagna åtgärder och dra slutsatser framåt utifrån det är ett viktigt moment i en kunskapsbaserad process. Att utvärdera effekter av olika åtgärder är väsentligt mer komplicerat. Det är emellertid viktigt, inte minst för den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden, att sådana utvärderingar görs och det gäller inte bara den operativa nivån. En effektutvärdering förutsätter bl.a. att det finns ett uttalat syfte med åtgärden mot vilket utvärderingen sedan kan göras. Utvärderingen av i vad mån det finska brottsförebyggande programmet levt upp till sina målsättningar är ett exempel på detta.

7.4.3 Långsiktighet m.m.

Långsiktighet är ytterligare en central parameter när det gäller att arbeta på ett effektivt sätt med komplexa utmaningar. Tidsbegränsade projekt och olika modeller som avlöser varandra kan motverka en sådan långsiktighet emedan arbete i tydliga strukturer som är väl integrerade med ordinarie system och linjeverksamheter kan vara ett sätt att främja såväl ett långsiktigt som samordnat och kunskapsbaserat arbete. I den nordiska utblicken finns flera exempel på sådana ansatser. Det danska SSP-samarbetet etablerades t.ex. redan på 1970-talet. Både det och den finska Ankarverksamheten innefattar strukturer som kopplar an både till strategiskt beslutsfattande och operativ

verksamhet. Organisationerna och arbetsformerna är väl beskrivna, det finns lagstöd i vissa delar och det sker en kontinuerlig uppföljning och utveckling av arbetet. Detsamma gäller arbetet med de danska *boligsociala* helhetsplanerna. I det finska brottsförebyggande programmet och i den norska *Barnevernsreformen* ägnas särskild uppmärksamhet åt frågor om hur det arbete som dessa initiativ syftar till att uppnå ska förhålla sig till övriga uppdrag och befintliga arbetssätt i kommunerna. Utgångspunkten är att en integrering ska ske.

Slutligen innehåller den nordiska utblicken flera andra åtgärder och tillvägagångssätt att inspireras av såsom de tillfälligt sammansatta expertgrupperna (task forces) som den danska regeringen använder sig av för mer operativa uppgifter samt användningen av försöksverksamheter och en genomförandekoordinator i arbetet med den norska *Barnevernsreformen*. Den finska skolans utveckling, uppbyggnad, arbetssätt och resultat – som bara glimtvis kunnat återges här – talar för sig självt som ett exempel att inspireras av och utforska närmare i många centrala avseenden.

8 Trygghetsberedningens bedömningar och förslag

8.1 Inledning

Trygghetsberedningens andra delbetänkande rör två stora och viktiga kriminalpolitiska utmaningar; arbetet för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet och våldet i barn och ungas nära relationer. Det finns gemensamma nämnare mellan dessa utmaningar men också ett antal specifika frågeställningar. Med direktiven som utgångspunkt har beredningen inriktat arbetet på att identifiera de viktigaste utgångspunkterna för det förebyggande arbetet som berör barn och unga, kartlägga problembilden kring dessa kriminalpolitiska utmaningar samt vilken förmåga centrala aktörer nära barnet har när det gäller att vidta de åtgärder som krävs. Detta redovisas i kapitel 2–6. I kapitel 7 ges exempel på hur frågor som rör delbetänkandets två fokusområden har hanterats i andra nordiska länder. För en närmare beskrivning av Trygghetsberedningens uppdrag samt vilka utgångspunkter och perspektiv som varit centrala i arbetet hänvisas läsaren till delbetänkandets första kapitel.

I utredningsarbetet och de många möten och kontakter i andra former som beredningen haft har ett stort antal iakttagelser kunnat göras inom delbetänkandets två fokusområden. Dessa iakttagelser och den dialog som förts inom beredningen har lett fram till ett antal övergripande bedömningar som redovisas nedan i avsnitt 8.2, under fyra teman som enligt beredningens mening är centrala:

– nationell styrning av det brottsförebyggande området som berör barn och unga,
– tidig upptäckt av barn i riskzon,

– stödinsatser till och samverkan kring barn och unga i riskzon, samt
– behov av kunskapsutveckling, uppföljning och utvärdering.

De bedömningar som görs ska ses som del i det underlag för en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik som efterfrågas i beredningens direktiv. Bedömningarna avser båda fokusområdena och avsikten är att de ska utgöra inspel till och vägledning för regeringens fortsatta arbete inom dessa områden. På så sätt utgör de en brett förankrad grund att utgå från men de ska inte tolkas som förslag på konkreta insatser. I det fortsatta reform- och utvecklingsarbetet måste hänsyn även tas till de många initiativ som redan tagits och det omfattande arbete som redan bedrivs inom de områden som beredningen uppmärksammar.

Fokusområdet våld i barns och ungas nära relationer är ett förhållandevis nytt kunskapsområde. Det är viktigt att uppmärksamma fler på, och att sprida kunskap om, det våld som sker i barns och ungas nära relationer. Det är också angeläget att kunskapen på området utvecklas och fördjupas. Mot den bakgrunden presenterar beredningen i avsnitt 8.2 också vissa specifika förslag med dessa syften.

När det gäller arbetet för att hindra nyrekryteringen av barn och unga till kriminella gäng gör beredningen bedömningen att läget för närvarande är sådant att extraordinära insatser är påkallade. I avsnitt 8.3 lämnar beredningen därför förslag på en nationell kraftsamling för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Förutom allvaret i den aktuella situationen bygger även detta avsnitt på det utredningsarbete och de iakttagelser som beredningen har gjort. Vissa frågor och behov uppmärksammas därför både i de övergripande bedömningar som görs i avsnitt 8.2 och i utformningen av de förslag som presenteras i avsnitt 8.3. Det är beredningens uppfattning att förslagen utgör den kunskapsbaserade och brett förankrade grund som behövs för att regeringen skyndsamt ska kunna initiera en samlad och kraftfull insats som gör att gängkriminaliteten inte bara kan bekämpas utan också förebyggas på ett effektivt sätt.

8.2 Trygghetsberedningens övergripande bedömningar samt vissa förslag om våld i barns och ungas nära relationer

Nedan beskrivs Trygghetsberedningens övergripande bedömningar utifrån delbetänkandets två fokusområden och den förmågeanalys som har gjorts i kapitel 5 och 6. Det är främst fyra områden som beredningen har valt att fokusera särskilt på och där förbättringar bör övervägas. Dessa är den nationella styrningen, tidig upptäckt av barn och unga i riskzon, stödinsatser och samverkan samt kunskapsutveckling.

8.2.1 Den nationella styrningen av det brottsförebyggande området som berör barn och unga behöver utvecklas

Trygghetsberedningens bedömningar:

- Barn och unga bör uppmärksammas i högre utsträckning i det brottsförebyggande arbetet på nationell nivå. Regeringen bör ta ansvar för att detta sker.
- Skolans roll när det gäller att förebygga brott och hantera utsatthet för brott bör tydliggöras.

Trygghetsberedningen har i kapitel 5 och 6 övergripande beskrivit olika aktörers förmåga att förebygga barns och ungas involvering i gängkriminalitet och våld i barns och ungas nära relationer. Även den styrning som avser detta arbete och dessa fokusområden beskrivs i dessa kapitel. Införandet av det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott som lanserades 2017 syftar till att skapa förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete i hela samhället.[1] Programmet riktar sig till en rad aktörer på nationell, regional och lokal nivå som arbetar inom flera olika verksamhetsområden. I programmet anges målsättningar med fokus på att stärka det kunskapsbaserade arbetssättet hos berörda aktörer samt utgångspunkter som ska ligga till grund för hur det brottsförebyggande arbetet bör utformas. Det brottsförebyggande programmet är brett utformat och berör inte direkt frågan om barns invol-

[1] Justitiedepartementet, *Tillsammans mot brott. Ett nationellt brottsförebyggande program*. Regeringens skrivelse 2016/17:126.

vering i gängkriminalitet eller våld i barns och ungas nära relationer. Det är dock en målsättning att skyndsamma och samordnande insatser ska riktas till barn och unga som bedöms vara i riskzonen för att hamna i kriminalitet. Även Brås årliga redovisning av det brottsförebyggande arbetet är en mer allmänt hållen beskrivning av det genomförda arbetet och betänkandets fokusområden uppmärksammas inte särskilt. Regeringens s.k. 34-punktsprogram riktas mot gängkriminalitet och en mängd enskilda åtgärder har vidtagits, men det saknas ett samlat och sammanhållet arbete för att förebygga att barn involveras i gängkriminalitet.

När det gäller våld i barns och ungas nära relationer finns det sedan 2017 en strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och i denna finns även skrivningar som berör barn (flickor och pojkar) samt ungdomar.[2] Vissa åtgärder som rör våld i ungas nära relationer och unga våldsutsatta finns bl.a. i åtgärdspaketet för att intensifiera arbetet mot mäns våld mot kvinnor och i åtgärdsprogrammet för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2021–2023. Som beskrivs i kapitel 6 visar en första utvärdering av strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor att det är alltför få åtgärder med anledning av strategin som riktar sig till barn och unga.

Samverkan mellan olika myndigheter kring frågor som rör det brottsförebyggande arbetet för barn och unga har utvecklats de senaste åren. Trygghetsberedningen anser emellertid dels att barn och unga behöver uppmärksammas ytterligare i det brottsförebyggande arbetet på nationell nivå, dels att mer behöver göras för att samordna arbetet, både inom Regeringskansliet och mellan myndigheterna. Genom en ökad samordning kan effektiviteten i samhällets samlade insatser och resursanvändning för att förebygga våld och annan brottslighet av och mot barn och unga öka. I det s.k. 0–24-samarbetet, se avsnitt 7.4.1, har den norska regeringen tagit initiativ till ett departements- och myndighetsöverskridande samarbete för att uppnå en bättre nationell samordning och mer enhetliga kommunala insatser för barn och unga i åldern 0–24 år och deras föräldrar. Erfarenheterna från detta arbete bör kunna tjäna som inspiration även i den svenska kontexten.

[2] Arbetsmarknads- och Justitiedepartementet, *Åtgärdspaket för att intensifiera arbetet mot mäns våld mot kvinnor*, den 16 juni 2022; Arbetsmarknadsdepartementet, *Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2021–2023*, A2021/02397.

För att barn och unga ska kunna uppmärksammas ytterligare i det brottsförebyggande arbetet på nationell nivå behövs kunskap och erfarenheter från många inblandade aktörer. Det kan åstadkommas bl.a. genom en högre grad av uppföljning och utvärdering av de åtgärder som vidtas. På såväl nationell som på regional och lokal nivå behöver det finnas samlad kunskap om vilka insatser som finns tillgängliga, hur dessa används och vilka resultat som kan nås när det gäller att genom tidiga insatser förebygga den typ av brottslighet och utsatthet som detta delbetänkande behandlar. Att säkerställa och skapa förutsättningar för ett kunskapsbaserat arbete är en viktig del i regeringens styrning av det brottsförebyggande arbetet som berör barn och unga.

I redovisningen av det arbete som pågår på nationell, regional och framför allt lokal nivå, se kapitel 5 och 6, är det tydligt att mycket görs men att mycket kvarstår att göra för att barn och unga inte ska involveras i gängkriminalitet eller utöva eller utsättas för våld i sina nära relationer. Det är likaså tydligt att många aktörer behöver bidra i detta arbete. Det behöver ske inom ramen för respektive aktörs ordinarie verksamhet och uppdrag men även i samverkan. För att detta ska fungera tillfredställande krävs en tydlighet gällande olika aktörers roller. Under beredningens arbete har det vid upprepade tillfällen framkommit önskemål om att skolan ska ta ett större ansvar när det gäller att förebygga brott samt att hantera och uppmärksamma utsatthet i skolmiljön. Å andra sidan har det framförts farhågor om att ett sådant ansvar skulle kunna komma i konflikt med skolans pedagogiska grunduppdrag. Det grunduppdraget är av stor vikt även ur ett brottsförebyggande perspektiv men det är också så att skolan som arena har en stor betydelse – både vad gäller utmaningar och möjligheter – när det gäller brott av och mellan barn och unga. Enligt beredningen är det mot denna bakgrund angeläget att tydliggöra vilken roll skolan har i det brottsförebyggande arbetet. I ett sådant arbete behöver såväl externa synpunkter och förväntningar som kunskap och erfarenheter inom skolan beaktas. Detta är komplext och bör utgöra del i en samlad nationell styrning av det brottsförebyggande arbetet.

8.2.2 Barn som är i riskzon behöver upptäckas i tid

Trygghetsberedningens bedömningar:

- Verksamheter som möter barn och unga bör ha kunskap om de risk- och skyddsfaktorer som kan leda till eller förebygga ett kriminellt eller våldsamt beteende. Det måste även finnas rutiner på plats som fångar upp barn i riskzon samt kunskap om vilket stöd som kan vara aktuellt. Det innebär att verksamheter nära barnet även måste ha kännedom om andra berörda aktörers roller och ansvar.
- Systemet med orosanmälningar är centralt för att barn och unga ska få tillgång till stöd och skydd. Det behöver därför säkerställas att systemet fungerar ändamålsenligt och på det sätt som är avsett. Socialtjänsten i hela landet måste ha kompetens och kapacitet att hantera de anmälningar som görs samt vidta erforderliga åtgärder.

Trygghetsberedningens förslag:

- Regeringen ska ge lämplig myndighet i uppdrag att sprida kunskap om våld i barns och ungas nära relationer. Syftet är att uppmärksamma fler på våldet samt sprida information till utsatta om vilket stöd som finns att få.

Ju tidigare utsatthet för brott, ett normbrytande beteende eller riskfaktorer för ett sådant beteende uppmärksammas, desto bättre är förutsättningarna för att förhindra en fortsatt ogynnsam utveckling. Beredningens redovisning i kapitel 5 och 6 av förmågan att arbeta förebyggande visar dock att det finns brister när det gäller aktörernas förmåga att upptäcka barn i riskzon. En anledning som har förts fram till varför olika aktörer inte alltid upptäcker dessa barn är att det saknas kunskap om barns olika beteenden, vad de kan vara uttryck för och vilka konsekvenser de kan få. Trygghetsberedningen har inte underlag för att bedöma i vilken utsträckning detta stämmer men det kan konstateras att sådan kunskap är avgörande för att tidiga åtgärder ska kunna vidtas. Det behöver säkerställas både att närmast berörda yrkesgrupper i sin grundutbildning får tillgång till kunskapen och att yrkesaktiva kan få det genom vidareutbildning.

Förutom kunskap om olika risk- och skyddsfaktorer behöver det också finnas rutiner på plats för att fånga upp olika signaler hos barn med ett behov av stöd. I detta tidiga förebyggande arbete har bl.a. föräldrar, förskola och civilsamhällesaktörer viktiga roller. Detsamma gäller socialtjänsten som arbetar förebyggande genom t.ex. fältverksamheten och frivilliga insatser till familjer såsom föräldraskapsstöd. För att det förebyggande arbetet ska få full effekt krävs också att verksamheter nära barnet har kännedom inte bara om sitt eget ansvar utan även om andra berörda aktörers roller och ansvar. Detta är avgörande för den länkning och samverkan som i de flesta fall behöver ske.

Som beredningen flera gånger konstaterat är förutsättningarna att lyckas i ett förebyggande arbete bättre ju tidigare de aktuella insatserna kan göras. Det finns flera aktörer som har ansvar för att tillgodose barns rättigheter och att agera vid en negativ utveckling. Flera av dem har enligt SoL en skyldighet att göra en formell orosanmälan om de befarar att ett barn riskerar att fara illa.[3] Anmälningsplikten gäller bl.a. personal inom socialtjänst, förskola- och skola, polis samt hälso- och sjukvård. Många av dessa aktörer har även ett ansvar att tillgodose barns behov utifrån den egna verksamheten eller i samverkan med andra. Som framgår av kapitel 5 och 6 har antalet anmälningar per barn i åldersgruppen 0–12 ökat de senaste åren, troligtvis på grund av att fler yrkesgrupper blivit bättre på att anmäla oro till socialnämnden. Aktörers benägenhet att göra en orosanmälan varierar dock runtom i landet och det har framförts till beredningen att kommuners förutsättningar att hantera anmälningar ser olika ut. Det kan handla om att anmälningar inte i tillräcklig utsträckning leder till utredning eller att de utredningar som görs gällande barns behov av stöd är bristfälliga. Trygghetsberedningen har inte underlag att bedöma dessa frågor närmare men anser att mer behöver göras för att säkerställa en mer likvärdig efterlevnad av skyldigheten att göra en orosanmälan. Det ska vara en självklarhet för verksamheter närmast barnet att leva upp till den skyldighet som åligger dem enligt SoL. Socialtjänsten runtom i landet behöver självfallet även ha kompetens och resurser för att kunna ta om hand de anmälningar som görs.

Mot denna bakgrund konstaterar Trygghetsberedningen också att det torde finnas behov av bättre statistik och uppföljning av vilka insatser som erbjuds eller sätts in på lokal och regional nivå till barn och unga i riskzon. Att kunna följa utvecklingen av orosanmälningar

[3] 14 kap. 1 § SoL.

är en viktig del av detta. Socialstyrelsen har lagt fram förslag på att orosanmälningar ska sparas under viss tid och göras sökbara.[4] Förslaget, som bereds för närvarande, kan vara en del i att uppnå en mer systematisk och ändamålsenlig uppföljning av orosanmälningarna.

Trygghetsberedningen har i kapitel 4 och 6 gjort en rad iakttagelser gällande fokusområdet våld i barns och ungas nära relationer. Det har bl.a. varit tydligt att det för många unga finns en osäkerhet om vad som kan uppfattas som sunt i en nära relation och när ett beteende passerar gränsen till att vara en brottslig handling. Denna osäkerhet gör också att omgivningen får svårare att upptäcka när våldsutsatta har ett behov av stöd och vägledning. För att öka möjligheterna att upptäcka mäns våld mot kvinnor har flera myndigheter fått i uppdrag att utveckla samverkan gällande rutiner för bättre upptäckt av våldsutsatta, förbättra stödet som ges till personal med klientkontakter m.m.[5] Jämställdhetsmyndigheten driver också i samverkan med länsstyrelserna och ungarelationer.se webbsidan Svartsjuka är inte romantiskt som riktar sig till barn och unga i åldrarna 13–25 år samt yrkesverksamma som möter målgruppen. Trygghetsberedningen menar att det behövs en fortsatt ansträngning för att öka uppmärksamheten på våld i barns och ungas nära relationer, både hos allmänheten och bland barn och unga. Beredningen lägger därför fram förslaget att regeringen ska ge en lämplig myndighet i uppgift att sprida information och uppmärksamma fler på det våld som sker i barns och ungas nära relationer. Vid framtagandet av den information som ska spridas bör civilsamhällesaktörer som arbetar med dessa frågor samt barn och unga göras delaktiga. Av informationen ska framgå var den som är utsatt kan få stöd. Det ska även framgå var den som utövar våld kan få stöd för att upphöra med det. Spridandet av informationen kan t.ex. ske genom en informationskampanj som är anpassad för att nå ut till olika målgrupper. Syftet med förslaget är dels att uppmärksamma fler på förekomsten av våld i barns och ungas nära relationer, dels att få fler våldsutsatta och våldsutövare att ta del av de stödinsatser som samhället kan ge.

[4] Socialstyrelsen, (2019), *Att göra anmälningar som gäller barn sökbara. Rättsliga förutsättningar för personuppgiftsbehandling*.
[5] Arbetsmarknadsdepartementet, *Uppdrag om ökad upptäckt av våld m.m. 2022–2024*, A2022/00842.

8.2.3 Stödinsatser till och samverkan kring barn och unga i riskzon behöver utvecklas och ske i lägre åldrar

Trygghetsberedningens bedömning:

- Samhällets förmåga att nå ut till barn och familjer med ett större stödbehov än andra behöver bli bättre.
- Insatser för barn och unga i riskzon behöver sättas in i lägre åldrar och i ett tidigare skede än vad som sker i dag.
- För att samverkan på lokal nivå ska fungera ändamålsenligt behöver det finnas tydliga strukturer för samverkan mellan de viktigaste aktörerna samt resurser och organisatoriska förutsättningar som håller över tid.
- Möjligheten att dela relevant information mellan samverkansparter är viktig för ett effektivt arbete.

En rad aktörer nära barnet har i sina grunduppdrag ett lagstadgat ansvar att ge stöd till de barn som har ett sådant behov. Att barn får det stöd som de behöver är centralt för att kunna förebygga t.ex. icke fullgjord skolgång, psykisk ohälsa, normbrytande beteende och flera andra problem. Det förutsätter att skolan, hälso- och sjukvården och andra aktörer runt barnet har de förutsättningar som krävs för att genomföra sina respektive uppdrag samt i många fall att de samverkar med varandra.

Trygghetsberedningen observerar att flera aktörer, både offentliga och i det civila samhället, kan behöva bli bättre på att nå ut till barn och familjer med ett större stödbehov. Beredningens arbete visar att det i det lokala arbetet finns olika omständigheter som kan försvåra t.ex. för socialtjänsten att nå ut med insatser, se avsnitt 5.2.1 och 5.2.3. Det kan handla om att öppna insatser erbjuds men inte tas emot. Det kan också i vissa fall förekomma otillåten påverkan gentemot personal i offentlig verksamhet. I de områden som polisen karaktäriserar som utsatta finns ofta särskilda utmaningar. Frågor om utökade möjligheter för socialtjänsten att ge öppna insatser utan samtycke samt om hur tilliten till socialtjänsten bland barn, unga och familjer kan stärkas med anledning av att det sprids felaktiga uppgifter, ryk-

ten och desinformation om socialtjänsten utreds för närvarande.[6] Det kan även vara så att det finns olika trösklar för när en insats erbjuds barn och familjer i olika områden p.g.a. demografiska eller andra faktorer. Utifrån ett barnperspektiv måste utgångspunkten vara att barn alltid ska erbjudas det stöd som de har rätt till och det är därför angeläget att förmågan att nå ut med stödjande insatser förstärks.

Att i ett tidigt skede agera på olika behov av stöd är viktigt eftersom stödbehov som inte möts av en insats tenderar att inte försvinna utan växa i omfattning, se avsnitt 5.2.2. Föräldrar har en helt central roll när det gäller att tidigt identifiera och se till att barns behov av stöd tillgodoses. I många fall har även aktörer inom det civila samhället sådana möjligheter. Enligt den forskning som beredningen tagit del av finns det ett brett stöd för att föräldraskapsstöd kan ge goda resultat, se avsnitt 2.1.2–3. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd har under 2022 tagit fram en handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd som beskriver vilka insatser som ges i dag och vilka utvecklingsområden som finns i fråga om implementeringen av dessa. Offentliga aktörer har givetvis också viktiga roller. Ett exempel är att skolan och förskolan behöver agera tidigt på uppmärksammade behov av stöd när det befaras att elever inte kommer att klara utbildningsmålen. Detsamma gäller andra stödbehov som uppmärksammas tidigt i barns liv, exempelvis vid besök hos barnavårdscentraler och öppna förskolor. Socialtjänsten är en annan central aktör i sammanhanget. Trygghetsberedningen observerar att det pågår ett omfattande arbete för att identifiera mer effektiva arbetssätt, metoder och verktyg för socialtjänstens verksamhet. För närvarande bereds också förslag om en ny socialtjänstlag. Enligt förslaget ska det i SoL anges att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv.[7] Ändringen skulle bl.a. innebära att socialtjänstens verksamhet i högre utsträckning ska genomsyras av ett fokus på tidiga och förebyggande insatser. En sådan riktning överensstämmer med Trygghetsberedningens bedömning att insatser till barn i riskzon behöver ske i lägre åldrar och i ett tidigare skede av en ogynnsam utveckling.

I kapitel 2 beskrivs förutsättningar och framgångsfaktorer för ett effektivt brottsförebyggande samverkansarbete riktat till barn och unga. Framgången bygger bl.a. på att berörda parter har kunskap om

[6] Socialdepartementet, *Utredning om möjligheten att ge stödinsatser till vårdnadshavare utan samtycke*; Socialdepartementet, *Uppdrag att motverka ryktesspridning och desinformation om socialtjänsten*, S2022/03244.
[7] *Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag*, SOU 2020:47.

varandras verksamheter, ansvar och roller, att det finns gemensamma mål samt att rutiner tydliggör hur samverkan ska bedrivas. Eftersom behoven hos de aktuella barnen ofta är många är det viktigt med ett helhetsperspektiv på individen och de åtgärder som behövs. Av beredningens genomgång som redovisas i kapitel 5 och 6 framgår att det finns brister i samordnings- och samverkansstrukturer mellan lokala aktörer vilket påverkar möjligheterna att ge ett adekvat stöd till barn och unga och deras föräldrar. Beredningen uppfattar även att samordningen av insatser ofta är personbunden och avhängig s.k. eldsjälar samt att hälso- och sjukvården upplevs som svår att få med i vissa samverkansformer. Trygghetsberedningens bedömning är att det behöver finnas tydliga strukturer och rutiner för samverkan mellan de viktigaste aktörerna samt tillgängliga resurser för att arbetet ska kunna vara långsiktigt och ändamålsenligt ur barnets perspektiv. De samverkansformer som i dag förekommer för att samordna insatser till barn och unga i riskzon, eller till dem som redan har börjat begå brott, riktas som regel till tonåringar. Trygghetsberedningens bedömning är att eftersom arbetet blir mycket svårare när en ogynnsam utveckling gått så långt att barn och unga redan är involverade i brottslighet är det angeläget att samverkan kommer till stånd i ett tidigare skede.

Beredningen återkommer vid ett flertal tillfällen till att sekretess och bristande möjligheter till informationsdelning på lokal nivå upplevs som ett hinder för att förebygga och bekämpa våld mellan barn och unga och att arbeta riktat mot barn och unga i riskzon, se exempelvis avsnitt 2.2.3, 5.2.3 och 6.2.3. Beredningen noterar att frågan om möjligheter att dela information mellan berörda aktörer i syfte att bekämpa och förebygga brott uppmärksammats i flera utredningar och myndighetsrapporter.[8] För närvarande pågår också en utredning för att bl.a. undersöka behovet av att skolor och socialtjänsten ges möjlighet att dela information till brottsbekämpande myndigheter.[9] Detta är enligt beredningen mycket positivt.

[8] Se t.ex. *Utökat informationsutbyte*, Ds 2022:13; Brå, (2021), *Informationsdelning mellan socialtjänst och polis*; Polismyndigheten, (2021), *Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten*.
[9] *Förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter*, dir. 2022:37.

8.2.4 Behov av kunskapsutveckling, uppföljning och utvärdering

Trygghetsberedningens bedömning:

- Det finns ett behov av ytterligare kunskap rörande de fokusområden som delbetänkandet behandlar. Det gäller bl.a. omfattningen, utvecklingen och karaktären av brottsligheten samt hur den kan förebyggas.
- Mer utvärdering av lokalt brottsförebyggande arbete som berör barn och unga behövs för att öka kunskapen om vilka insatser som fungerar.
- Kunskapen om vilka möjliga samhällsekonomiska vinster som tidiga brottsförebyggande åtgärder kan leda till behöver utvecklas.
- Satsningar på nationell nivå inom andra politikområden än det kriminalpolitiska bör i högre grad analyseras och följas upp utifrån möjliga respektive faktiska konsekvenser för brottsligheten.

Trygghetsberedningens förslag:

- Regeringen ska ge Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga vilka insatser som kommuner erbjuder barn och unga som utsatts för våld i en nära relation, i vilken utsträckning dessa insatser faktiskt används samt hur effektiva de är. Kartläggningen ska också omfatta insatser som erbjuds unga utövare av våld i nära relationer. Socialstyrelsen ska även ges i uppdrag att ta fram ett kunskapsunderlag avseende våld i barns och ungas nära relationer för yrkesverksamma i kommuner och regioner.

Som framgår av avsnitt 6.1 finns det få studier av våld i barns och ungas nära relationer och det är därför svårt att få en närmare bild av omfattningen och utvecklingen över tid. I Trygghetsberedningens arbete har det blivit tydligt att det inte heller i övrigt finns tillräcklig kunskap om våld i barns och ungas nära relationer. Det gäller bl.a. hur våldet kan upptäckas, hur barn med behov av stöd kan slussas vidare till rätt instans och vilka åtgärder som bör sättas in, se kapitel 4 och 6. Mer kunskap behövs även om hur kontakt och stöd kan upprättas

med dem som drabbats och vilka insatser som bör erbjudas givet att barn och ungas förutsättningar och behov kan skilja sig i förhållande till vuxna med liknande erfarenheter.

Beredningens arbete visar vidare att det behövs ytterligare kunskap när det gäller omfattningen och utvecklingen av barns och ungas involvering i gängkriminalitet. Det gäller även hur rekryteringen sker och förändras över tid. Uppskattningar av antalet personer som är kopplade till gängkriminalitet samt uppgifter i övrigt från Polismyndigheten, Kriminalvården och SiS pekar dock på en oroväckande utveckling. Detta stödjer Trygghetsberedningens uppfattning att det behövs mer kunskap om barns och ungas involvering i dessa sammanhang, särskilt gäller det barn under 15 år. Det behövs också närmare kunskap om vilka drivkrafter som kan ligga bakom sådana processer samt vilka insatser som effektivt kan motverka dem, se avsnitt 3.1.2. För närvarande genomför Brå en studie med syfte att belysa frågor rörande hur barn och unga involveras i och utnyttjas av gängkriminalitet och vilka åtgärder som kan användas för att motverka involveringen.[10] Socialstyrelsen har under 2021 tagit fram ett kunskapsstöd med rekommendationer för insatser till barn med hög risk för fortsatt normbrytande beteende. Målgrupperna för insatserna är barn i åldern 6–11 respektive 12–17 år. I samverkan med SKR ska Socialstyrelsen ge stöd för implementering av kunskapsstödet och dess rekommenderade insatser under 2022–2023. Trygghetsberedningen ser det som positivt att kunskapsstödet omfattar målgruppen 6–11 år samt att kommuner ska ges stöd i implementeringen av de rekommenderade insatserna. I regleringsbrevet för 2022 har Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, SBU, fått i uppdrag att ta fram specifik kunskap om insatser som kan användas av socialtjänsten i arbetet med barn och unga som involverats i gängrelaterad kriminalitet.[11] Således pågår mycket viktigt arbete av betydelse för de kunskapsluckor som beredningen identifierat. Samtidigt ställer behovet av ett kunskapsbaserat arbete krav på ytterligare kunskap. Det är angeläget att hitta former för att tillgodose dessa behov.

Uppföljning och utvärdering av olika insatser är av grundläggande betydelse för ett kunskapsbaserat arbetssätt. Det är tydligt att det sammantaget pågår mycket brottsförebyggande arbete runtom i lan-

[10] Justitiedepartementet, *Uppdrag att studera hur barn och unga involveras i och utnyttjas av kriminella nätverk*, Ju2022/01405.
[11] Regleringsbrev 2022 avseende Statens beredning för medicinsk och social utvärdering.

det, med olika inriktningar och utgångspunkter. En bredd av insatser är viktigt då de risk- och skyddsfaktorer som aktualiseras är av vitt skilda slag. Därtill kommer att de individuella och strukturella förutsättningarna ser olika ut. Variationen i insatsernas utformning och genomförande kan emellertid stå i ett motsatsförhållande till behovet av enhetlighet för att möjliggöra generella uppföljningar. Ett exempel på det är samverkansformerna SIG och SSPF som ser olika ut i olika kommuner och där antalet deltagare som kan studeras är lågt, vilket gör att det finns begränsade möjligheter att genom effektutvärderingar generalisera resultat till andra kommuner med andra förutsättningar och arbetssätt, se avsnitt 5.2.3–4. När det gäller våld i barns och ungas nära relationer, som är ett förhållandevis nytt kunskapsområde, finns ett stort behov av utvärderingar av vilka åtgärder som i dag används som är effektiva. En viktig åtgärd för att åstadkomma de önskvärda utvärderingarna är att skapa tydligare kopplingar mellan forskning och praktik.

Kunskapen från den typ av effektutvärderingar som beredningen efterlyser har även betydelse för närliggande forskningsområden. I beredningens arbete har det framkommit att det finns ett utvecklingsbehov gällande kunskap om och metoder för hur brottslighetens konsekvenser kan beräknas i monetära termer, se avsnitt 2.1.6. Det har gjorts vissa beräkningar utifrån en svensk kontext om vilka ekonomiska och sociala kostnader som utanförskap och kriminalitet kan innebära för samhället i stort och för olika aktörer. Det finns emellertid metodologiska utmaningar med sådana beräkningar samt frågetecken gällande vilka konsekvenser av brottslighet och otrygghet som bör ingå i analyserna. Förutsättningarna för att göra beräkningar av samhällsekonomiska vinster är även avhängiga den effekt som tidiga brottsförebyggande insatser har. Trygghetsberedningen noterar i sammanhanget att det på övergripande nivå råder enighet om att tidiga insatser för att förebygga att barn och unga hamnar i brottslighet kan innebära stora samhällsekonomiska besparingar. Det vore positivt om kunskapen på detta område kunde utvecklas och fördjupas framöver så att den kan utgöra underlag för beslutsfattande på olika nivåer och i olika sammanhang.

Som framkommit berör det brottsförebyggande arbetet inom delbetänkandets två fokusområden en mängd politikområden och verksamheter. Frågor om brottslighet har också kommit att tilldra sig alltmer uppmärksamhet i samhället. Bland annat mot den bakgrunden har

det införts ett krav i kommittéförordningen (1998:1474) på att alla kommittéer som tillsätts av regeringen särskilt ska redovisa om deras förslag påverkar brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet. Många satsningar och annat utvecklingsarbete som initieras på nationell nivå har dock inte sin grund i förslag från olika kommittéer. Det är angeläget att även denna typ av insatser analyseras utifrån möjliga effekter på brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet innan beslut fattas. I de fall det är möjligt är det också av stort intresse att följa upp vilka effekterna i dessa avseenden faktiskt blev.

Beredningen föreslog i sitt första delbetänkande, Vägar till ett tryggare samhälle, att Socialstyrelsen ska kartlägga kommuners arbete med att erbjuda stöd och hjälp till brottsutsatta.[12] Enligt förslaget ska myndigheten även kartlägga hur kommunerna följer upp detta arbete. Bakgrunden till det var att det saknas kunskap om vilket stöd socialtjänsten erbjuder brottsutsatta. Samma iakttagelse har gjorts i arbetet med detta delbetänkande, se särskilt i kapitel 4 och 6. Det har också lyfts fram att socialtjänsten i dag inte har tillräcklig kunskap om hur stöd bör ges till unga våldsutsatta och att det finns behov av ett mer utvecklat kunskapsstöd till yrkesverksamma. Trygghetsberedningen föreslår därför att Socialstyrelsen ska kartlägga vilka insatser som kommuner och aktörer i civilsamhället erbjuder unga som utsätts för våld i nära relationer samt om de kan anses vara effektiva. Kartläggningen ska även avse vilka insatser som erbjuds unga våldsutövare samt även rymma ett genusperspektiv. I dessa avseenden kan det förslag som nu presenteras ses som ett tillägg till det förslag som lades fram i beredningens första delbetänkande. När det gäller utsatthet för våld i barns och ungas nära relationer finns därutöver behov av ett särskilt kunskapsstöd. Det bör därför även tas fram ett sådant kunskapsstöd i första hand för yrkesverksamma i kommuner och regioner men även för civilsamhällesaktörer som arbetar med målgruppen. Stödet kan med fördel utformas i linje med Socialstyrelsens stöd till socialtjänsten och hälso- och sjukvården när det gäller att upptäcka och bedöma risk för hedersrelaterat våld med fokus på barn i åldern 12–17.

[12] Se *Vägar till ett tryggare samhälle*, SOU 2021:85, s. 317 ff.

8.3 En särskild kraftsamling för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet

Att barn och unga växer upp i miljöer där skjutningar och gängkriminalitet tillhör vardagen, små barn dras in i brottslig verksamhet och gängkriminalitet kan framstå som ett attraktivt yrkesval för unga människor är helt oacceptabelt. Gängkriminaliteten behöver bekämpas med alla till buds stående medel. Trygghetsberedningen väljer att i detta delbetänkande lämna förslag på en särskild kraftsamling som syftar till att samhället ska öka sina insatser för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet. Förslagen utgår i allt väsentligt från de iakttagelser som beredningen gjort och de slutsatser som dragits men utgör naturligtvis inte en lösning på alla de behov och utvecklingsområden som identifierats.

Fokus ligger på tidiga insatser innan ett brottsligt beteendemönster har etablerats, såväl allmänna som mer individuellt inriktade. Det handlar både om insatser i tidiga åldrar och tidigt i en negativ utvecklingsprocess. Det gäller insatser såväl i snäv brottsförebyggande bemärkelse som i ett vidare förebyggande perspektiv. Det betyder också att åtgärder som har att göra med brottsbekämpning och beivrandet av brott inte uppmärksammas i förslagen, även om det kan finnas förebyggande inslag i dem. Det finns ett antal pågående lagstiftningsärenden av betydelse för de frågor som uppmärksammas och ytterligare reformer planeras. De förslag som presenteras i detta avsnitt utgår emellertid från gällande regelverk, oavsett hur det är utformat.

Dödligt skjutvapenvåld kopplat till gängkriminalitet har på senare tid förekommit i allt fler städer men situationen i de områden som polisen karaktäriserar som särskilt utsatta, se avsnitt 3.2.1, är speciell. Det är dessa områden och de kommuner där de är belägna som förslagen i första hand tar sikte på.

Många av de åtgärder som behövs för att motverka att barn och unga dras in i gängkriminalitet hör hemma på en övergripande samhällsnivå, inom politikområden som arbetsmarknadspolitik, integrationspolitik, socialpolitik, bostadspolitik, fördelningspolitik osv. För att på allvar komma till rätta med situationen krävs sannolikt ett omfattande, målmedvetet och mycket långsiktigt reformarbete inom flera av dessa områden. Detta är komplexa områden med många olika hänsyn att ta. Det finns i flera fall grundläggande politiska åsiktsskillnader. Många viktiga åtgärder kan och bör emellertid vidtas även inom

ramen för befintlig samhällsordning och med ett något kortare tidsperspektiv. Av beredningens redovisning framgår att mycket viktigt arbete redan bedrivs men att mer behöver göras. Det handlar om att alla berörda aktörer behöver vidta kraftfulla åtgärder, men med en gemensam riktning och i tydlig samverkan. På så sätt ökar chansen att åstadkomma de resultat som nu är alltmer brådskande. En satsning av detta slag som också är kunskapsbaserad, brett förankrad och därmed långsiktig har potential att göra stor skillnad, inte bara för dem som är närmast berörda av våldet utan för hela det svenska samhället. Beredningen har mot denna bakgrund valt att i detta andra delbetänkande lämna förslag på en nationell kraftsamling för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet.

8.3.1 Ett större statligt ansvarstagande

Trygghetsberedningens bedömning: Arbetet för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet bör intensifieras och effektiviseras. Arbetet behöver framför allt bedrivas på lokal nivå men staten bör ta ett tydligare ansvar. Ansvaret bör vara inriktat på att identifiera prioriterade åtgärder, stötta det lokala arbetet samt kontinuerligt följa upp det arbete som bedrivs och verka för att det blir utvärderat. Det bör säkerställas att arbetet är helhetsinriktat, kunskapsbaserat och långsiktigt.

Situationen är allvarlig och komplex. Trots att omfattande insatser vidtagits, och ytterligare planeras, för att på olika sätt förstärka brottsbekämpningen och öka lagföringen av gängkriminella kan konstateras att det dödliga skjutvapenvåldet kopplat till gängkriminalitet inte tenderar att minska. Tvärtom förefaller gängen kontinuerligt kunna fyllas på med nya och allt yngre medlemmar. Även om en geografisk spridning kan noteras är problematiken fortfarande särskilt koncentrerad till vissa bostadsområden, se avsnitt 3.2.1. Problemen har på så sätt en lokal anknytning och det förebyggande arbetet behöver framför allt ske lokalt. Situationen är dock sådan att hela landet är påverkat, inte minst gäller det den alltmer utbredda otryggheten och de konsekvenser för tilliten mellan människor i det svenska samhället som brottsligheten leder till. Komplexa problem kräver också komplexa lösningar vilket gör det svårt för varje enskild kommun att på

egen hand identifiera och vidta alla de åtgärder som behövs för att utvecklingen ska kunna stävjas. Att förebygga att ytterligare barn och unga dras in i gängkriminalitet är en av samhällets mest angelägna utmaningar. Av dessa skäl är arbetet i allra högsta grad att betrakta som en nationell angelägenhet och staten bör nu ta ett ännu tydligare ansvar för att arbetet ska kunna intensifieras och effektiviseras.

Såsom framhållits berör arbetet för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet åtgärder inom flera olika områden och av flera olika aktörer. Mycket har redan gjorts och mycket görs men situationen och utvecklingen visar att mer behöver göras. Inte minst är det viktigt att arbetet blir ännu mer effektivt, dvs. att de resurser som satsas och de insatser som görs ger ännu större utdelning när det gäller att minska nyrekryteringen till de kriminella gängen. Effektivitet handlar om att vidta bästa möjliga åtgärder i förhållande till det man vill uppnå och att arbeta på ett ändamålsenligt sätt. Viktiga delar i det statliga ansvarstagandet bör därför vara att identifiera vilken typ av åtgärder som bör prioriteras och att säkerställa att dessa blir vidtagna. Detta kan åstadkommas genom en tydlig inriktning för arbetet, ett träffsäkert, samordnat och strukturerat stöd till lokal nivå samt en kontinuerlig uppföljning av arbetet. Ett effektivt arbetssätt karaktäriseras av att det är helhetsinriktat, kunskapsbaserat och långsiktigt. Nödvändiga resurser behöver också avsättas. Att säkerställa detta är också centrala delar i ett statligt ansvarstagande.

8.3.2 En tydlig inriktning för arbetet

Trygghetsberedningens förslag: Regeringen ska ta fram ett inriktningsdokument som beskriver de insatsområden som är mest angelägna att arbeta med för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Dokumentet ska kunna användas som en vägledning för prioritering och uppföljning. Det ska betraktas som en miniminivå. De områden som beredningen identifierat i sitt arbete och som anges nedan utgår från bästa tillgängliga kunskap och har den breda förankring som ett långsiktigt arbete kräver. Inriktningsdokumentet bör därför utgå från dessa områden. Innehållet i dokumentet bör ses över och revideras vartefter kunskapsläget förändras.

Brottsförebyggande arbete i allmänhet och socialpreventivt arbete i synnerhet aktualiserar insatser inom en mängd olika områden och åtgärder av vitt skilda slag. Forskningen ger inte helt entydiga svar när det gäller vilken typ av åtgärder som har störst chans att ge effekt. Uppfattningarna skiljer sig delvis åt och det finns utrymme för olika tolkningar. Särskilt i fråga om tidiga insatser är det ofta tveksamt om insatserna kan och bör betraktas som brottsförebyggande eller som förebyggande i en vidare mening. Sedan lång tid tillbaka bedriver många engagerade aktörer ett omfattande – och ofta förtjänstfullt – arbete kopplat till situationen i de särskilt utsatta områdena. Arbetet sker i vissa fall med statlig finansiering och många gånger är det projektbetonat. Ett effektivt arbete behöver utgå från en uppfattning om vad som är viktigare än annat att prioritera. Det behöver också vara långsiktigt. Regeringen har i sitt program Tillsammans mot brott pekat ut vissa generella inriktningar för det brottsförebyggande arbete, se avsnitt 5.1.1. Dessa är centrala men en kraftsamling för att motverka nyrekryteringen till kriminella gäng bör utgå från en ännu tydligare beskrivning av vad som behöver göras för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Det är en ledningsuppgift att staka ut en sådan färdriktning och detta bör regeringen göra genom att formulera ett nationellt styrdokument för arbetet. Ett sådant dokument kan inte bara fungera vägledande för det lokala beslutsfattandet och arbetet utan också för beslut på nationell nivå, t.ex. när det gäller vilka reformer som är angelägna att prioritera och vilket stöd som bör erbjudas kommunerna genom de statliga myndigheterna och på annat sätt. Att det finns en sådan målbild för arbetet är också en viktig förutsättning för en kontinuerlig och utvecklingsorienterad uppföljning.

Beskrivningen av de prioriterade insatsområdena och åtgärderna bör vara tillräckligt övergripande för att ge utrymme för lokal anpassning, utan att för den skull förlora i styreffekt. Hellre än att peka ut enskilda åtgärder bör viktiga delar inom respektive område beskrivas. Ambitionen bör inte heller vara att presentera en uttömmande beskrivning utan snarare att definiera en miniminivå. Valet av insatsområden bör utgå från bästa tillgängliga kunskap och vara brett förankrat för att möjliggöra ett långsiktigt och uthålligt arbete. Hänsyn behöver emellertid också tas till att det för närvarande pågår ett omfattande arbete, både inom akademin och inom olika expertmyndigheter, för att utveckla kunskap av betydelse för arbetet. Dokumentet

behöver därför kunna anpassas till den nya kunskap som på så sätt kommer att bli tillgänglig.

Trygghetsberedningen har i sitt arbete identifierat nedanstående områden som centrala för arbetet med att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Inom dessa områden verkar flera regionala och lokala aktörer såsom socialtjänsten, skolan samt hälso- och sjukvården. Det är områden som med största sannolikhet redan är högt prioriterade av berörda beslutsfattare. Skulle det visa sig att alla åtgärder som är möjliga och befogade inom respektive område redan är vidtagna är detta också en iakttagelse av stort värde för det fortsatta arbetet.

Prioriterade insatsområden

Stöd till föräldrar

Föräldrar är en av de absolut viktigaste resurserna i arbetet för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet. De allra flesta föräldrar vill sina barn väl och har en önskan om att ge dem en så bra start i livet som det bara är möjligt. Men ansvaret som förälder är också komplicerat och kan innebära stora utmaningar. Det gäller både i förhållande till små och stora barn. Att nå fram till föräldrar med ett behovsanpassat stöd som kan stärka dem i deras föräldraskap är en mycket viktig uppgift för berörda offentliga aktörer. I många fall kan civila samhällets aktörer bidra i det förtroendeskapande arbete som detta kräver.

Förskola

Förskolan kan fylla många viktiga funktioner i ett arbete för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet. Det gäller t.ex. att främja språkutveckling, vidta skolförberedande insatser och möjliggöra socialitetsträning. Förskolan utgör också en arena för att etablera samverkan mellan föräldrar och mellan föräldrar och olika samhällsaktörer. Mot den bakgrunden finns det särskilda skäl för barn som växer upp i områden präglade av gängkriminalitet att delta i förskolans verksamhet och det är angeläget att de ges den möjligheten.

Det krävs också att förskolan har förutsättningar att kunna erbjuda den högkvalificerade verksamhet som behövs.

Fullgjord skolgång

Icke fullgjord skolgång är den kanske enskilt största riskfaktorn för framtida kriminalitet. När alla de aktörer – inom och utanför skolan – som haft ansvar och möjlighet att ge en elev de förutsättningar som hen hade behövt för att kunna fullgöra sin skolgång misslyckas med detta är det djupt olyckligt. På individnivå gäller att skolgången behöver vara väl förberedd och att åtgärder sätts in så fort det finns tecken på att en elev inte kommer att uppnå lärandemålen. Om det finns en hög koncentration av elever som inte fullgör sin skolgång i ett visst område eller i en viss skola bör det föranleda en noggrann utredning om orsakerna och en tydlig plan för att förbättra förutsättningarna. Ett sådant arbete kan aktualisera åtgärder av olika slag, på olika systemnivåer och med olika tidsperspektiv. Det kan också vara aktuellt att inspireras av erfarenheter från andra länder, se t.ex. avsnitt 7.3.3 om utvecklingsarbetet i Finland kopplat till skolans verksamhet.

Meningsfull fritid

Skolarbete fyller en stor del av barns tid men därutöver är det viktigt med andra meningsfulla aktiviteter. Det kan också ha stor betydelse i vilket sällskap som barn tillbringar sin tid. Om det är välfungerande vuxna förebilder eller gängkriminella ungdomar kan konsekvenserna bli väsensskilda. Under tider då barn inte kan vistas hemma under föräldrars uppsikt bör det finnas tillgång till andra alternativ med god vuxennärvaro, som t.ex. fritidshem. Aktiva fritidsintressen inom t.ex. idrott eller kultur kan utgöra betydelsefulla skyddsfaktorer. Särskilt i områden där omfattande gängkriminalitet förekommer bör det inte förekomma att grundläggande tillsyn och meningsfull sysselsättning måste bortprioriteras av ekonomiska skäl. För äldre barn utgör skolloven perioder av både möjligheter och risker. Att få chansen att arbeta kan vara en möjlighet av avgörande betydelse ur ett livsperspektiv.

Maskulinitetsnormer

Att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet handlar om åtgärder både i förhållande till flickor och pojkar. Det har emellertid kunnat konstateras att destruktiva maskulinitetsnormer spelar en central roll för hur gängkriminaliteten bedrivs och upprätthålls, se avsnitt 3.2. Denna typ av normbildning är inte heller förenlig med de grundvärden som det svenska samhället bygger på. Uppkomsten av destruktiva maskulinitetsnormer motverkas bäst genom tidiga insatser riktade till barn, unga och deras föräldrar. Att finna lämpliga arenor, former och aktörer för detta är en angelägen del i arbetet för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet.

Förmåga att tidigt identifiera barn och unga i riskzonen samt att vidta effektiva åtgärder för att förhindra en negativ utveckling

Riskfaktorer för att dras in i gängkriminalitet kan betraktas på olika sätt. Redan att växa upp i ett område där det förekommer omfattande gängkriminalitet, såsom i de områden som polisen definierar som särskilt utsatta, kan betraktas som en riskfaktor. Barn som växer upp där kommer ofrånkomligen att exponeras för och påverkas av gängkriminaliteten på ett annat sätt än barn som växer upp i andra miljöer. Det motiverar särskilda åtgärder för att stötta och skydda dessa barn, stötta deras föräldrar, ge relevanta yrkespersoner bästa möjliga förutsättningar för sitt arbete samt så långt möjligt utnyttja lokalsamhällets samlade kraft. Om en negativ utveckling trots allt tar fart gäller det att, såsom beredningen återkommit till vid flera tillfällen, uppmärksamma det så fort som möjligt och sätta in adekvata motåtgärder. Det kan antas att tecken på en ogynnsam utveckling först blir märkbara i barnets närmiljö, inom familjen och bland anhöriga. Att skapa förutsättningar för vuxna nära barnet att så tidigt som möjligt larma och söka hjälp är därför centralt. Utöver det krävs tydliga och professionsöverskridande strukturer som underlättar för yrkespersoner som kommer i kontakt med barnet att förmedla och dela information om tecken på en negativ utveckling. I detta sammanhang fyller systemet med orosanmälningar en central roll och det behöver säkerställas att detta fungerar tillfredställande. Det krävs också kunskap hos berörda yrkesgrupper, både om vilka de tidiga tecknen är och om hur de bör hanteras. I ett nästa steg gäller det att vidta bästa

möjliga åtgärder utifrån de möjligheter som gällande rätt erbjuder och aktuellt kunskapsläge indikerar. Det kräver inledningsvis förmåga att göra en kvalificerad bedömning av individens förutsättningar vad gäller risker, behov och mottaglighet, se avsnitt 2.1.2. När det gäller frågan om vilka åtgärder som, beroende på utfallet av en sådan bedömning, kan vara verkningsfulla finns numera ett omfattande kunskapsmaterial att tillgå och mer kunskap utvecklas kontinuerligt. Ofta är tiden en kritisk faktor och det är viktigt att snabbt kunna erbjuda insatser och sätta in åtgärder t.ex. av social karaktär eller inom hälso- och sjukvårdens område. Det ställer krav på att tillräckliga resurser finns avsatta och att dessa resurser används på ett adekvat sätt. Slutligen behöver det finnas rutiner och kapacitet för en noggrann uppföljning av läget samt utvärdering av de vidtagna åtgärdernas effekt. På så sätt kan gjorda ställningstaganden omprövas och nödvändiga justeringar göras.

Strukturer för samverkan kring barn och unga i riskzonen

För att tidigt bryta en negativ utveckling behövs som regel åtgärder av flera olika aktörer runt barnet. Föräldrar, socialtjänst, förskola, skola, hälso- och sjukvård, representanter från civila samhället och polisen är aktörer som ofta kan vara aktuella. De åtgärder som vidtas behöver ges inom ramen för olika aktörers ansvarsområden och uppdrag men också vara samordnade för att bilda en effektiv helhet. Det kräver bl.a. samsyn om vilka åtgärder som ska vidtas och av vem. Det behövs också tydliga strukturer för dialog och uppföljning. Inom flera centrala områden såsom skolan och hälso- och sjukvården behöver säkerställas att samverkan fungerar tillfredställande oavsett om verksamheten bedrivs i offentlig eller enskild/privat regi. Någon aktör måste ha huvudansvaret för samordningen. Organisation och arbetsformer måste finnas på plats för att kunna aktiveras så snart behov uppstår. Det finns flera modeller för samverkan av detta slag och ytterligare modeller utvecklas kontinuerligt. Förutom att arbetsformerna är ändamålsenliga är det viktigt att de är tydliga, kända och inarbetade. Möjligheterna att utbyta information är centrala för samverkan i individärenden. Det pågår för närvarande flera initiativ för att tydliggöra och utöka dessa möjligheter. Utöver detta kan det finnas behov av strukturer för samverkan på mer strategisk nivå, mellan olika aktörer

som är berörda av arbetet. En samverkan som är av avgörande betydelse och där beredningens arbete visat att det finns utmaningar är den mellan kommun och region. Det gäller framför allt i fråga om psykiatriska utrednings- och behandlingsinsatser men även kontaktvägar och tillgänglighet. Att hantera dessa utmaningar, t.ex. genom överenskommelser som tydliggör ansvar och arbetsformer, är angeläget. Det är också viktigt att säkerställa att överenskommelser som ingåtts på strategisk nivå får avsedd effekt i den operativa verksamheten.

Stöd till brottsoffer

Att utsättas för brott är inte bara ett trauma i sig det kan också, och i värsta fall, utgöra grogrund för egen kriminalitet. Det gäller t.ex. barn och unga som utsätts för eller bevittnar våld i hemmet. På generell nivå gäller det även barn som växer upp i miljöer där det förekommer omfattande våld och annan kriminalitet, se avsnitt 3.2. Anhöriga till offer för skjutvapenvåld, inte minst yngre syskon, är en särskilt utsatt grupp. Det är därför viktigt att det finns tillgång till kvalificerat stöd till barn och unga som på detta sätt är utsatta för brott och brottslighet.

8.3.3 En särskild organisation för arbetet

Trygghetsberedningens förslag: En särskild organisation ska tillsättas för att med utgångspunkt i det framtagna inriktningsdokumentet stötta genomförandet av en kraftsamling för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Organisationen ska särskilt

- säkerställa att kommuner med särskilt utsatta områden har tillgång till nödvändigt stöd och förutsättningar i övrigt för arbetet med de prioriterade insatsområdena,
- verka för att arbetet bedrivs på ett helhetsinriktat, kunskapsbaserat och långsiktigt sätt, samt
- följa upp arbetet och identifiera eventuella behov av ytterligare åtgärder alternativt avveckling av åtgärder.

Organisationens uppdrag

För att genomföra den föreslagna kraftsamlingen behöver en särskild organisation inrättas. Kraftsamlingens övergripande syfte är att arbetet för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet ska intensifieras och effektiviseras. Det bör säkerställas dels att de åtgärder som har störst potential att leda till resultat blir vidtagna, dels att arbetet bedrivs på ett sätt som främjar effektivitet. Av inriktningsdokumentet framgår vilka de mest prioriterade insatsområdena är. Därtill behöver arbetet vara samordnat och präglat av helhetsperspektiv, baserat på bästa tillgängliga kunskap samt uthålligt och långsiktigt. Att verka för detta och för att berörda aktörer har bästa möjliga förutsättningar för sitt arbete med kraftsamlingen är organisationens främsta uppgift. Det betyder bl.a. att den behöver arbeta nära både centrala och lokala beslutsfattare.

Arbetet med kraftsamlingen behöver förhållas till det omfattande arbete som redan pågår inom många närliggande områden. Det gäller särskilt det utvecklingsarbete som pågår för att skapa förutsättningar för ett systematiskt och lokalt förankrat brottsförebyggande arbete i hela Sverige. Strukturer för detta har byggts upp nationellt, regionalt och lokalt och ett lagstadgat ansvar för kommuner att arbeta med brottsförebyggande arbete på ett strukturerat och kunskapsbaserat sätt har aviserats.[13] Detta är ett omfattande och viktigt arbete och avsikten är inte att kraftsamlingen och den föreslagna organisationens arbete ska omintetgöra eller försvåra det. Men det är också viktigt att strukturerna, ramarna och resurserna för det breda brottsförebyggande arbetet inte blir ett hinder eller skapar begränsningar när det gäller att ta itu med de allvarliga och akuta problem som beredningen identifierat kopplat till barn och unga i riskzon för att dras in i gängkriminalitet. De åtgärder som beredningen ser behov av kräver riktade och kraftfulla satsningar inom områden och på sätt som till stor del ligger utanför det traditionella brottsförebyggande arbetet. Att det gäller åtgärder långt ned i åldrarna och tidigt i negativa processer innebär också att andra verksamheter och aktörer kan behöva involveras och att rollerna kan se annorlunda ut än i ett snävt brottsförebyggande arbete. I flera avseenden handlar det om vad som brukar betecknas som ett allmänt förebyggande och främjande arbete. Där-

[13] Justitiedepartementet, *Kommunernas brottsförebyggande arbete*, lagrådsremiss överlämnad den 16 juni 2022.

till kommer att kraftsamlingen i första hand tar sikte på de 12 kommuner där de särskilt utsatta områdena är belägna. Satsningen är motiverad av de specifika utmaningar som finns där när det gäller rekryteringen av barn och unga till gängkriminalitet. Den innebär emellertid också en möjlighet att säkerställa att behoven i landets övriga 278 kommuner och kopplat till andra brottstyper än gängkriminalitet ges tillräcklig uppmärksamhet och prioritering i det brottsförebyggande arbetet på nationell och regional nivå. Att stötta etableringen av strukturer för det brottsförebyggande arbetet, som når upp till den planerade lagstiftningens krav i landets samtliga kommuner är t.ex. mycket angeläget. Inte minst kan det vara av stor betydelse om den gängrelaterade brottsligheten breder ut sig ytterligare.

Den föreslagna organisationens arbete bör först och främst vara inriktat på tre områden.

Stöd

De åtgärder som kraftsamlingen tar sikte på hör framför allt hemma på lokal nivå, nära de barn och unga som löper särskild risk att dras in i gängkriminalitet. Staten bör emellertid bidra med allt det stöd som kommunerna ser behov av och som är möjligt att ge. Bland annat genom sina expertmyndigheter har regeringen stora möjligheter att bistå kommunerna med kunskapsstöd. Många myndigheter har stödjande roller redan i sina grunduppdrag och har därutöver getts ytterligare sådana uppdrag av relevans för arbetet med kraftsamlingens insatsområden. Stödet kan antingen vara allmänt utformat eller mer anpassat efter den enskilda kommunens behov. Uppdraget till Brå att ge ett behovsanpassat stöd i det brottsförebyggande arbetet till kommuner med utsatta områden, utgör exempel på det sistnämnda.[14] Av stor betydelse i sammanhanget är också Skolverkets stöd till skolor med låga kunskapsresultat och förskolor med svåra förutsättningar, Samverkan för bästa skola.[15] Även uppdragen till Socialstyrelsen att motverka ryktesspridning och desinformation om socialtjänsten liksom att stötta en pilotverksamhet med utökade hembesöksprogram

[14] Justitiedepartementet, *Uppdrag att utveckla stödet till kommuner med utsatta områden*, Ju2022/01000, Ju2021/02425 (delvis), Ju2021/04340, Ju2018/02491.
[15] Utbildningsdepartementet, *Uppdrag till Statens skolverk om samverkan för bästa skola*, U2019/03786/S.

är relevanta.[16] Beroende på de behov som framkommer i dialogen med berörda kommuner får bedömas om det stöd som redan erbjuds kommunerna är adekvat och tillräckligt eller om det finns behov som inte är tillgodosedda. Det skulle t.ex. kunna handla om ytterligare operativt stöd i form av ett mer direkt och lättillgängligt rådgivningsstöd eller att såsom den danska regeringen, se avsnitt 7.2.1, använda sig av särskilda ”task forces” för olika operativa ändamål. Allt givetvis med beaktande av de begränsningar som föreligger när det gäller att ge stöd i enskilda individärenden och med hänsyn tagen till de erfarenheter av operativa stödinsatser som gjorts inom närliggande verksamheter såsom den som CVE bedriver. Det kan också finnas behov som kräver åtgärder på väsentligt längre sikt, t.ex. för att åstadkomma ändamålsenliga regelverk eller säkerställa tillgången till den kompetens som behövs för arbetet. De behov som kommunerna ser som viktiga för att kunna arbeta med de identifierade insatsområdena på det sätt som avses bör stå i fokus. Organisationen bör inte vara främmande för att överväga och föreslå vare sig nya arbetssätt och stödformer eller nya, mer långsiktiga reformer. Men det är också viktigt att arbetet sker i nära samarbete med relevanta myndigheter och andra aktörer och med tillvaratagande av de erfarenheter och strukturer som byggts upp. Ett nära samarbete krävs också av det skälet att det inte ligger i organisationens uppdrag att själv utföra de operativa stödinsatserna.

Helhetsperspektiv, kunskapsbas och långsiktighet

I alla de kommuner med områden som polisen identifierat som särskilt utsatta pågår sedan lång tid tillbaka ett aktivt arbete för att hejda gängkriminalitetens utbredning. På nationell nivå pågår också en mycket omfattande verksamhet. Det gäller både löpande arbete och utvecklingsarbete, såväl inom vart och ett av de specifika sakområdena som inom ett antal tvärsektoriella områden. Förutom att säkerställa att nödvändiga insatser görs behöver också säkerställas att det som görs sammantaget bildar en effektiv helhet. Behovet av samordning både inom de olika systemnivåerna och mellan dem behöver ses över. Det är också viktigt att arbetet bedrivs på ett resurseffektivt sätt. På

[16] Socialdepartementet, *Uppdrag att motverka ryktesspridning och desinformation om socialtjänsten*, S2022/03244; Socialdepartementet, *Redovisning av uppdrag i regleringsbrev för 2018: Förslag om pilotverksamhet för barnhälsovård för att stärka förutsättningarna för jämlik hälsa bland barn*, S2019/00910/FS.

kommunal nivå är det t.ex. lämpligt att samordna arbetet med kraftsamlingen med det brottsförebyggande arbete som regeringen har föreslagit att kommunerna ska få.[17] Det handlar både om lägesbildsarbetet och arbetet med att ta fram handlingsplaner. På nationell nivå är det bl.a. angeläget att säkerställa att bristande samordning inte leder till att kommuner drabbas av onödiga administrativa bördor. En central uppgift för organisationen är att identifiera glapp, överlappningar eller konflikter i nuvarande uppdrag eller pågående aktiviteter som riskerar att leda till bristande effektivitet i det samlade arbetet. I de fall sådana brister kan konstateras ingår det i organisationens uppdrag att lämna berörda beslutsfattare förslag på hur dessa kan åtgärdas. Det kan också vara intressant att identifiera resurser, inom t.ex. det civila samhället eller näringslivet, som ännu inte är fullt utnyttjade i arbetet med de prioriterade insatsområdena. Organisationens uppgift är inte att börja om från början. Gjorda erfarenheter ska beaktas och arbete som redan fungerar effektivt bör tas tillvara och byggas vidare på. Men det är viktigt att organisationen hela tiden utgår från kraftsamlingens målsättningar, vilket bl.a. innebär att intresset av en ändamålsenlig helhet står främst. Finns det prioriteringar, perspektiv eller aktiviteter som bör jämkas samman för att effektiviteten ska öka och det gemensamma helhetsresultatet bli bättre ligger det i organisationens uppdrag att uppmärksamma detta.

I organisationens uppdrag ingår också att verka för ett kunskapsbaserat arbete. Det handlar framför allt om ett arbetssätt där beslut som fattas bygger på fakta och kunskap. Inte minst gäller det beslut om vilka konkreta åtgärder som ska vidtas och prioriteras. Det är viktigt att den kunskap som behövs för kraftsamlingens genomförande finns och är lätt tillgänglig. Det bör ingå i organisationens uppdrag att säkerställa detta. Det kan handla både om teoretisk kunskap och erfarenhetsbaserad kunskap. Det ingår emellertid inte i organisationens uppdrag att själv producera kunskap, men väl att identifiera eventuella behov av kunskapsutveckling och föreslå åtgärder för att åstadkomma en sådan utveckling samt att säkerställa att det finns adekvata kanaler och fora för informationsöverföring och erfarenhetsutbyte. När det gäller behovet av att i större utsträckning utvärdera gjorda insatser bör organisationen särskilt överväga hur den kan bidra till att den utvärderingsverksamhet som behövs för kraftsamlingens

[17] Justitiedepartementet, *Kommunernas brottsförebyggande arbete*, lagrådsremiss överlämnad den 16 juni 2022.

genomförande kommer till stånd. Kunskap och information kan också behöva spridas till andra aktörer än dem som är närmast berörda av arbetet med kraftsamlingen. Det kan gälla riktade insatser i förhållande till t.ex. kommuner med en oroande utveckling när det gäller gängkriminalitet eller bred informationsspridning till allmänheten i syfte att öka kunskapen om situationen och det arbete som bedrivs.

Ett arbete för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet kommer att ta tid och måste ges tid. Det ingår i organisationens uppdrag att verka för detta. En bred politisk förankring är en avgörande förutsättning för långsiktighet. Beredningens arbete och de förslag som nu presenteras är tänkta att bilda grund för ett långsiktigt och uthålligt arbete. Det är emellertid viktigt att hitta former för fortsatt och kontinuerlig parlamentarisk förankring av arbetet med kraftsamlingen, se vidare nedan. Att staten och de berörda kommunerna träffar långsiktiga överenskommelser om arbetet med kraftsamlingen, se avsnitt 8.3.4, är ett ytterligare sätt att främja långsiktighet och uthållighet. Intresset av långsiktighet får givetvis inte gå ut över behovet av att arbetet hela tiden utgår från bästa tillgängliga kunskap och anpassas efter de lärdomar som vartefter dras. Det åligger organisationen såväl att identifiera hinder för ett långsiktigt arbete och föreslå åtgärder för att komma till rätta med dem som att föreslå förändringar när det gäller kraftsamlingens inriktning eller arbetsformer när detta är påkallat.

Uppföljning

Arbetet för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet bör följas noga. Syftet bör vara dels att säkerställa att arbete bedrivs i enlighet med prioriteringarna i inriktningsdokumentet och kraftsamlingens utgångspunkter i övrigt, dels att få underlag för fortsatta ställningstaganden. En första viktig uppgift för organisationen är att göra en nulägesanalys utifrån vilken behoven och utvecklingen framåt kan bedömas. Därtill behöver ett system för uppföljning tas fram som är både tids- och resultateffektivt. Det är viktigt att inte belasta arbetet och de olika aktörerna med onödig administration varför det noga bör övervägas hur uppföljningen ska gå till och hur den kan samordnas med annat uppföljningsarbete som redan görs. Förutom den strukturerade uppföljningen kommer organisationen i sitt arbete få

stor inblick i det operativa arbetet på lokal nivå. Det är viktigt att den informationen används. Om det t.ex. finns systematiska behov, brister eller hinder för ett effektivt arbete ska relevanta beslutsfattare uppmärksammas på det och förslag på åtgärder presenteras. Det behöver också finnas former för kontinuerlig dialog och uppföljning mellan närmast berörda beslutsfattare på central nivå och ansvariga i de kommuner som, i första hand, deltar i kraftsamlingen.

Organisationens arbetsformer

Trygghetsberedningens förslag: Den särskilda organisationen ska ha formen av en kommitté. Den bör ha en liten grundbemanning med möjlighet till komplettering med specifika kompetenser beroende på behov. Arbetet ska bedrivas i nära samarbete med de kommuner som har särskilt utsatta områden. För att bibehålla en bred politisk förankring ska arbetet ske i nära dialog med en parlamentariskt sammansatt referensgrupp. Även andra referens- eller arbetsgrupper bör för kortare eller längre tid knytas till kommittén. Det kan gälla t.ex. grupper av myndighetsrepresentanter, forskare och företrädare för olika organisationer. Det är också viktigt att hitta former för att barn och unga ska komma till tals i arbetet. Kommittén bör därtill finna former för erfarenhetsutbyte med relevanta aktörer i de andra nordiska länderna. Arbetssätten kan med fördel vara innovativa och i uppdraget bör ingå att kontinuerligt utveckla, och på sikt även avveckla, den egna verksamheten. Utgångspunkten är att verksamheten ska ha en långsiktig inriktning, men vara tillfällig. Kommittén bör inrättas för en period av fem år med omprövning och möjlighet till förlängning efter det.

Den särskilda organisationen bör arbeta självständigt men nära regeringen och i kontinuerlig dialog med representanter för samtliga riksdagspartier. Närheten till regeringen krävs för att möjliggöra kraftfulla åtgärder från statens sida i genomförandet av kraftsamlingen. Det kan handla både om snabba insatser i form av t.ex. förändrade eller nya myndighetsuppdrag och om mer tidskrävande reformarbete utifrån de behov eller hinder som identifieras. Med hänsyn till det helhetsperspektiv som är en viktig utgångspunkt för arbetet är det inte lämpligt att det bedrivs inom ramen för en enskild myndighets

verksamhet. Det politiska systemets mandatperspektiv är en faktor som ofta framhålls som ett hinder för ett långsiktigt och uthålligt arbete. Det gäller på alla systemnivåer: nationellt, regionalt och lokalt. Trygghetsberedningens arbete och förslag innebär att kraftsamlingen kommer att ha en brett förankrad grund att utgå från. Den förankringen behöver upprätthållas och utvecklas över tid. Mot denna bakgrund ser beredningen ändamålsenligt att den särskilda organisationen har formen av en särskilt tillsatt kommitté med tillgång till en parlamentariskt sammansatt referensgrupp. Att kommittén måste arbeta nära de kommuner som är närmast berörda av kraftsamlingen är en självklarhet.

Kommitténs arbetsområde är brett och kräver såväl kvalificerad kompetens inom allmänna områden såsom styrning, utredning och uppföljning som specialistkunskap inom ett antal sakområden. För att hålla nere storleken och säkerställa att bästa tillgängliga kompetens hela tiden används bör kansliet ha en liten grundbemanning med möjlighet att knyta till sig expertis inom olika områden. Eftersom kommitténs arbete berör många aktörers verksamhetsområden och en hel del av den specialistkunskap som arbetet kräver finns inom dessa organisationer behöver det skapas olika fora för samarbete. Det kan gälla referensgrupper för informationsutbyte och dialog eller arbetsgrupper för mer handfast samarbete. Behoven kan vara kontinuerliga eller tillfälliga. Att hitta ändamålsenliga och effektiva former för detta kommer att vara en viktig utmaning för kommittén. Eftersom barn och unga står i fokus för arbetet behöver det ha ett utpräglat barnperspektiv vilket också innefattar att hitta former för att barns och ungas egna röster ska bli hörda i arbetet med kraftsamlingen. I kommitténs uppdrag ligger att verka för att bästa tillgängliga kunskap hela tiden blir använd och att eventuella kunskapsluckor åtgärdas. Det innebär att även internationell kunskapsutveckling, i första hand den inom övriga nordiska länder, bör bevakas på ett strukturerat sätt.

Kraftsamlingens grundsyfte är att intensifiera och effektivisera det arbete som bedrivs för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet. Ett sådant arbete har pågått på nationell och lokal nivå under lång tid och den senaste tiden har mängden initiativ accelererat. En analys av läget kan leda till slutsatsen att det arbete som redan pågår sammantaget är ändamålsenligt och tillräckligt. En annan slutsats kan vara att ytterligare insatser behövs inom de områden de områden som beredningen identifierat som särskilt prioriterade eller

att arbetssätten behöver justeras för att t.ex. bli mer helhetsinriktade, kunskapsbaserade eller långsiktiga. Det kan också vara så att det finns behov av att tänka i nya banor och hitta tidigare oprövade sätt att angripa redan kända problem. Det bör ligga i kommitténs uppdrag att överväga alla dessa möjligheter och att bidra till den utveckling som eventuellt behövs. Kraftsamlingen är primärt inriktad på kommuner med särskilt utsatta områden men en viktig fråga att överväga framöver är hur arbetet kan breddas och erfarenheterna av arbetet nyttiggöras även av andra kommuner och i förhållande till andra aktörer. De slutsatser som beredningen dragit och de bedömningar som gjorts i avsnitt 8.2 är, förutom det som framkommer i kommitténs eget arbete, viktiga utgångspunkter för överväganden om vilka utvecklingsområden som kommittén bör prioritera.

Eftersom en central utgångspunkt för kraftsamlingen är att skapa förutsättningar för ett ännu mer långsiktigt och uthålligt arbete behöver även kommittén ha ett långsiktigt perspektiv. Tanken är emellertid inte att den ska permanentas utan att arbetet i huvudsak och på sikt ska bedrivas i ordinarie strukturer. Det är mycket viktigt att kommittén arbetar utifrån denna målbild och i uppdraget bör också ingå att längre fram vidta de åtgärder som behövs för att avveckla den egna verksamheten. Beredningen bedömer att en lämplig initial uppdragstid är fem år. Med hänsyn till behovet av ett långsiktigt arbete kan den tiden behöva förlängas.

8.3.4 Lokala överenskommelser och statliga bidrag

Trygghetsbredningens förslag: Regeringen ska låta utreda hur kraftsamlingen kan kompletteras med ett system för lokala överenskommelser som tydliggör kommunernas respektive statens åtaganden inom ramen för kraftsamlingen. Utredningen ska också omfatta frågan om hur ett system med statsbidrag kan knytas till sådana överenskommelser.

För att ge arbetet med kraftsamlingen en tydlig ram och struktur är det en fördel om det utgår från överenskommelser mellan staten och var och en av de aktuella kommunerna. I överenskommelserna kan det preciseras och tydliggöras vilka åtaganden som parterna gjort. Ett sådant system ökar också möjligheterna till ett långsiktigt arbete med en tydlig och kontinuerlig uppföljning. För kommunernas del bör det i första hand gälla olika åtgärder kopplat till de prioriterade insatsområdena. Det kan också handla om insatser för att effektivisera arbetsformer genom t.ex. bättre strukturer för samordning eller kunskapsbaserade arbetssätt. För statens del kan det, såsom framgått ovan, vara aktuellt att bidra med stöd i en mängd olika former. Överenskommelserna kan ta sikte på olika enskilda insatser eller utgå från en bredare plan. I det senare fallet kan arbetet i Danmark med *Boligsociala helhetsplaner*, som är ett system för överenskommelser mellan stat och kommun om åtgärder för att bryta en negativ utveckling i ett visst bostadsområde, se avsnitt 7.2.2, eventuellt tjäna som inspiration. I fråga om utrednings- och planeringsarbete är det, som tidigare framhållits, viktigt att det är samordnat med annat liknande och närliggande arbete. I detta fall gäller det särskilt det arbete med lägesbilder och planer för det brottsförebyggande arbetet som regeringen aviserat att kommunerna kommer att få i uppgift att utföra.[18] Det är viktigt att åtaganden å ömse sidor är förankrade på hög beslutsfattarnivå och att långsiktigheten i arbetet har säkerställts.

En central form av stöd som staten kan bistå kommunerna med är det ekonomiska. Ett sådant stöd bör kopplas till de behov som en kommun identifierar och de åtaganden som kommunen gör i överenskommelsen. Stödet bör sannolikt ha formen av statsbidrag och vara närmare reglerat i förordning. Det finns redan flera riktade statsbidrag att söka med koppling till de prioriterade insatsområdena och även överenskommelser mellan staten och SKR som kan ha betydelse för frågan. Beredningens bedömning är emellertid att kraftsamlingens betydelse och vikt gör det angeläget att finna lämpliga former för ett specifikt ekonomiskt stöd till kommunerna för arbetet med att genomföra den. Frågor om samordningen med andra ekonomiska stöd på området är emellertid en viktig fråga som behöver utredas närmare.

Det är sannolikt ändamålsenligt att den särskilda organisation som beredningen föreslagit för arbetet med kraftsamlingen har en central roll i ett system med lokala överenskommelser och statsbidrag.

[18] Ibid.

Därutöver väcks emellertid ett antal frågor när det gäller att precisera hur systemet ska byggas upp, beskrivas, regleras och bedrivas. Det finns flera tidigare och befintliga strukturer som kan fungera som inspiration, såsom t.ex. Sverigeförhandlingen[19] och Delegationen för unga och nyanlända till arbete.[20] Tyvärr ligger det utom beredningens möjligheter att genomföra den utredning som krävs för att kunna lämna konkreta förslag i denna del varför regeringen bör låta genomföra ett sådant utredningsarbete i särskild ordning.

[19] *Slutrapport från Sverigeförhandlingen*, SOU 2017:107.
[20] Se www.dua.se.

9 Konsekvensanalys

9.1 Utgångspunkter för konsekvensanalysen

Av kommittéförordningen framgår att om förslagen i ett betänkande påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, kommuner, regioner, företag eller andra enskilda, ska en beräkning av dessa konsekvenser redovisas i betänkandet.[1] Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt, ska dessa redovisas. När det gäller kostnadsökningar och intäktsminskningar för staten, kommuner eller regioner, ska en finansiering föreslås. Vidare ska eventuella konsekvenser för den kommunala självstyrelsen, för brottsligheten och för det brottsförebyggande arbetet anges. Detsamma gäller för förslag som har betydelse för bl.a. sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen. Om ett betänkande innehåller förslag till nya eller ändrade regler, ska förslagens kostnadsmässiga och andra konsekvenser anges i betänkandet. Vidare framgår det av Trygghetsberedningens kommittédirektiv att det ska redovisas om förslagen i betänkandet har betydelse för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. Beredningen ska också redovisa vilka konsekvenser som de förslag som lämnas har ur ett barnrättsperspektiv i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter.

9.2 Utredningens förslag

Trygghetsberedningen konstaterar att arbetet för att förebygga både att barn och unga dras in i gängkriminalitet och våld i barns och ungas nära relationer inbegriper en rad aktörer som verkar på flera politikområden. Beredningens genomgång av förmågan att hantera betän-

[1] Kommittéförordningen (1998:1474).

kandets två områden har riktat fokus mot olika aktörers förmåga att tidigt upptäcka barn som är i riskzon, att ge stödinsatser och samverka kring barn i riskzon samt att bidra till kunskapsutveckling och uppföljning.

Mot bakgrund av de iakttagelser som gjorts under framtagandet av betänkandet gör beredningen en rad bedömningar i avsnitt 8.2. Dessa ska betraktas som input till och vägledning för regeringens fortsatta arbete inom delbetänkandets två fokusområden. Beredningen bedömer bl.a. att regeringen bör ta ansvar för att i högre grad uppmärksamma barn och unga i det brottsförebyggande arbetet på nationell nivå. Trygghetsberedningen lämnar även flera förslag.

9.2.1 Förslag på området våld i barns och ungas nära relationer

Beredningen har i betänkandet gjort flera iakttagelser gällande fokusområdet våld i barns och ungas nära relationer. Det handlar bl.a. om att det finns behov av ytterligare kunskap om omfattningen och utvecklingen av våld i barns och ungas nära relationer, hur detta kan dels upptäckas av omgivningen, dels förebyggas samt vilka insatser som i dag ges till dem som utsätts – och till dem som utövar våld. Beredningen har även uppmärksammat att det för många barn och unga finns en osäkerhet om vad som är sunt i en nära relation och när ett beteende passerar gränsen till att vara en brottslig handling. Denna osäkerhet gör att omgivningen får svårare att upptäcka när våldsutsatta har behov av stöd och vägledning.

Trygghetsberedningen föreslår på detta område att en lämplig myndighet ska ta fram och sprida kunskap om våld i barns och ungas nära relationer. Syftet med förslaget är att uppmärksamma fler på detta våld samt sprida information till utsatta, och till dem som utövar våldet, om var stöd finns. Beredningen föreslår även, i linje med och som en förlängning av förslag som beredningen lämnat i sitt första delbetänkande, att Socialstyrelsen ska kartlägga vilka insatser som kommuner och aktörer i civilsamhället erbjuder unga som utsätts för våld i nära relationer. Kartläggningen ska även omfatta vilka insatser som erbjuds unga våldsutövare. I förslaget ingår därutöver att det ska tas fram ett kunskapsstöd kring våld i barns och ungas nära relationer för yrkesverksamma i kommuner och regioner som arbetar med målgruppen.

9.2.2 En särskild kraftsamling för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet

Med anledning av den allvarliga situationen när det gäller gängkriminaliteten, särskilt i utsatta områden, föreslår Trygghetsberedningen en särskild kraftsamling för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet. Förslaget innebär att det ska tas fram ett inriktningsdokument som beskriver de insatsområden som är mest angelägna att arbeta med för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet. Med utgångspunkt i bästa tillgängliga kunskap har beredningen identifierat ett antal prioriterade insatsområden som bör ingå i ett sådant inriktningsdokument.

För att stötta genomförandet av en sådan kraftsamling föreslås att en särskild organisation tillsätts för en period av fem år med omprövning och möjlighet till förlängning efter det. Den särskilda organisationen ska ha formen av en kommitté med en liten grundbemanning men med möjlighet till komplettering med specifika kompetenser beroende på behov. Arbetet ska bedrivas i nära samarbete med de kommuner som har särskilt utsatta områden. Samverkan bör även ske med berörda myndigheter, forskare och företrädare för olika organisationer. Erfarenhetsutbyte bör ske med relevanta aktörer i de andra nordiska länderna och barn och unga ska få komma till tals i arbetet. Det bör även finnas en politisk förankring. Utgångspunkten är att verksamheten ska ha en långsiktig inriktning, men vara tillfällig.

Trygghetsbredningen föreslår vidare att regeringen ska låta utreda hur kraftsamlingen kan kompletteras med ett system för lokala överenskommelser som tydliggör kommunernas respektive statens åtaganden inom ramen för kraftsamlingen. En sådan utredning ska också analysera hur ett system med statsbidrag kan knytas till sådana överenskommelser.

9.3 Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet

Trygghetsberedningens uppdrag är att bistå regeringen med underlag för en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik som ska bidra till att uppfylla de kriminalpolitiska målen att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Ett effektivt brottsförebyggande arbete är en viktig del i att uppnå de kriminalpolitiska målen.

Även om forskningen inte ger helt entydiga svar och uppfattningarna delvis skiljer sig åt om vilka insatser som är mest effektiva för att förebygga brott, har det gjorts betydande framsteg när det gäller att förstå vad som fungerar och inte fungerar under senare år.[2] Det finns exempelvis enighet kring att tidiga och träffsäkra insatser är viktiga för att förebygga att barn och unga involveras i kriminalitet eller fortsätter med brottslighet som riskerar att bli långvarig. Barns villkor under de första levnadsåren har en stor betydelse för hur deras liv kommer att se ut. Beteenden och attityder som formas tidigt präglar en människa under hela livet. Om barn och unga i riskzon får stöd i låg ålder och i ett tidigt skede minskar risken för en fortsatt negativ utveckling. Sätts rätt insatser in i rätt tid har de ofta positiva brottsförebyggande effekter och kan på så sätt påverka brottsutvecklingen i en positiv riktning.

Av betänkandet framgår att åtgärder kan behöva vidtas inom flera olika verksamhetsområden och av olika aktörer för att möta de komplexa omständigheter som kan finnas runt barn som befinner sig i en ogynnsam utveckling. Beredningen har emellertid iakttagit en rad utvecklingsbehov inom flera av de för barn och unga viktiga verksamhetsområdena, exempelvis skolan, förskolan, socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Förutsättningarna för dessa aktörer att bedriva ett effektivt arbete varierar bl.a. beroende på tillgången till personal eller rätt kompetens inom viktiga områden för barns behov av stöd. Som nämnts ovan gör Trygghetsberedningen ett antal bedömningar med anledning av iakttagelser som denna. Det handlar bl.a. om att barn i riskzon behöver upptäckas i tid samt att stödinsatser till och samverkan kring barn och unga i riskzon behöver utvecklas och ske i lägre åldrar.

Beredningen konstaterar att det för närvarande pågår en rad olika utvecklings- och utredningsarbeten inom de för beredningen aktuella områdena. I sammanhanget kan nämnas lagstiftningen om kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete samt beredningen av en ny socialtjänstlag. Sett i ljuset av det pågående utvecklingsarbetet, och mot bakgrund av det som beskrivits ovan, förväntas åtgärder i enlighet med de bedömningar och förslag som beredningen lämnar bidra till att på olika sätt utveckla och effektivisera samhällets brottsförebyggande arbete som berör barn och unga.

[2] Hultkrantz, L. och Persson, L. (2022), *Brott och straff – vad fungerar?*, Ekonomisk Debatt 4/2022.

9.3.1 Förslaget om att sprida kunskap om våld i barns och ungas nära relationer

Trygghetsberedningen konstaterar att det finns brister i kunskapen om våld i barns och ungas nära relationer. Beredningens förslag om att sprida kunskap om våld i barns och ungas nära relationer syftar därför till att uppmärksamma denna problematik i högre utsträckning och förbättra informationen om hur barn och unga kan få stöd. Genom att uppmärksamma fler på och sprida ökad kunskap om våld i barns och ungas nära relationer ökar möjligheten att upptäcka våldet i tid och att rätt insatser genomförs. Förhoppningen är också att fler unga som utövar våld tar del av de stödinsatser som samhället kan ge. På så sätt kan förslaget bidra både till minskad brottslighet på sikt samt ett mer effektivt brottsförebyggande arbete.

9.3.2 Förslaget om att kartlägga insatser till dem som utövar eller utsätts för våld i barns och ungas nära relationer

Trygghetsberedningen föreslår att Socialstyrelsen ska kartlägga vilka insatser som kommuner och aktörer i civilsamhället erbjuder unga som utsätts för våld i nära relationer samt om de kan anses vara effektiva. Förslaget förväntas bidra till förbättrad kunskapsutveckling kring vilka insatser som erbjuds dels den som utsatts för våld i barn och ungas nära relationer, dels de som utövar våld. Kunskap om i vilken utsträckning dessa insatser används samt om effektiviteten är betydelsefullt för det fortsatta arbetet. Den kunskap som tas fram kan bidra till att fler får rätt insatser, vilket är positivt i det brottsförebyggande arbetet.

9.3.3 Förslaget om en särskild kraftsamling för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet

Förslaget om en särskild kraftsamling för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet syftar till att intensifiera och effektivisera det arbete som bedrivs, framför allt på lokal nivå. Trygghetsberedningens bedömning är att staten genom att ta ett tydligare ansvar för att identifiera åtgärder, stötta det lokala arbetet samt följa upp det arbete som bedrivs utifrån ett långsiktigt och kunskapsbaserat arbetssätt har potential att göra stor skillnad för brottsligheten på sikt.

Inte bara för dem som är närmast berörda av konsekvenserna av gängkriminaliteten, utan för hela samhället.

Förslaget tar i första hand sikte på de 12 kommuner där de särskilt utsatta områdena är belägna. Konsekvenserna för barn som växer upp i miljöer där gängkriminalitetens påverkan är som störst kan bli omfattande. Barn i sådana miljöer kan exponeras för och påverkas av gängkriminaliteten på ett annat sätt än barn som växer upp i andra miljöer. Utvecklingen under senare tid med allvarlig brottslighet kopplad till gängkriminalitet lockar inte bara in allt fler unga i denna brottslighet i dessa områden utan påverkar stora delar av samhället. I förlängningen riskerar förtroendet för samhället att urholkas och tilliten försämras. Den särskilda kraftsamlingen är bl.a. ett sätt att förstärka stödet till kommuner – och i förlängningen till barn, deras föräldrar samt relevanta yrkespersoner utifrån de prioriterade insatsområden som beredningen identifierat. Genom kraftsamlingen kan relevanta yrkesgrupper ges bästa möjliga förutsättningar för arbetet samtidigt som lokalsamhällets samlade kraft kan användas. Denna åtgärd bedöms därför bidra till ett effektivare brottsförebyggande arbete och på sikt förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet.

9.4 Ekonomiska konsekvenser

9.4.1 Samhällsekonomiska konsekvenser

Brottslighet leder till både sociala och ekonomiska konsekvenser för samhället och dess invånare på flera olika sätt. Det är inte bara de direkt utsatta och deras anhöriga som påverkas utan hela samhället. Inte minst gäller det den otrygghet som brottsligheten leder till. Den allvarliga utvecklingen gällande gängkriminaliteten kan också påverka var människor väljer att bosätta sig, bostadspriser, var företag etablerar sin verksamhet och hur olika investeringsbeslut fattas.

Svenskt näringsliv har under ett antal år kartlagt kostnaderna för företag som drabbas av brott. Enligt den senaste rapporten konstateras att brottslighet utgör ett av de största problemen för svenska företag i dag.[3] Utöver brottslighetens direkta kostnader lyfts i rapporten även företagens utgifter för brottsförebyggande åtgärder samt vissa uteblivna intäkter på grund av brott. Enligt rapporten uppskat-

[3] Svenskt näringsliv, (2022), *Brottslighetens kostnader 2022*.

tas brottslighetens kostnader för näringslivet till cirka 90 miljarder kronor per år. Utöver detta kommer ytterligare indirekta kostnader.

Ett effektivt brottsförebyggande arbete kan mot denna bakgrund bidra till potentiellt stora kostnadsbesparingar för samhället. Om barn och unga med kända riskfaktorer tidigt får stöd kan risken för en negativ utveckling mot kriminalitet minska. Givet att det är en mindre grupp barn och unga som fortsätter att begå allvarliga brott under livets gång kan mer träffsäkra insatser som sätts in i lägre ålder än vad som sker i dag få stor effekt. Vinsterna med effektiva tidiga insatser som minskar risken för livslång kriminalitet kan därmed innebära stora ekonomiska och sociala besparingar.

Omfattningen av brottslighetens kostnader är emellertid svår att bedöma. Brottsligheten påverkar olika delar av samhället och leder till både direkta och indirekta kostnader. Vissa konsekvenser av brottsligheten såsom lidande för enskilda är också av en sådan karaktär att de inte går att mäta ekonomiskt. Det finns dessutom olika sätt att mäta kostnaderna för brott och det råder oenighet inom forskningen om vilka metoder och beräkningar som bör användas.[4]

Särskilda studier har gjorts av kostnaderna för gängkriminaliteten. Enligt en studie uppskattas samhällskostnaden för en gängkriminell som är brottsaktiv under femton år uppgå till cirka 23 miljoner kronor.[5] Samhällskostnaderna för ett organiserat kriminellt gäng på femton personer under en tjugoårsperiod beräknas uppgå till runt 500 miljoner kronor.

Enligt en rapport från MUCF om utanförskap och unga konstateras att främjande och förebyggande arbete genom investeringar riktade mot unga som riskerar att hamna i, eller redan befinner sig i, utanförskap kan minska såväl mänskligt lidande som kostnader både för den enskilde och för samhället i stort.[6] Enligt rapportförfattarna kan de sammantagna samhällskostnaderna för utanförskap bland barn och unga röra sig om flera tiotals miljarder kronor på längre sikt. Sett över livsloppet står kommunen för största delen av kostnaden under uppväxten men rättsväsendets och andra aktörers andel av kostnaden ökar ju äldre personen blir. Författarna menar sammanfattningsvis att kostnaderna för utanförskap bland barn och unga bör ställas i relation

[4] Brå, (2017), *Kostnader för brott.*
[5] Lundmark-Nilsson, E. och Nilssons, I. (2021), *Mot alla odds – tillsammans gör vi skillnad i orten*.
[6] MUCF, (2022), *Utanförskap och unga: En socioekonomisk analys av värdet av främjande öppen fritidsverksamhet för unga.*

till de vinster som arbetet med förebyggande med tidiga insatser kan innebära.

Beräkningar som gjorts av kostnaderna för mäns våld mot kvinnor visar på stora kostnader för samhället och att dessa kan kvarstå under lång tid.[7] Beräkningarna varierar beroende på vilka faktorer som inkluderas och hur dessa har genomförts. De uppskattningar som har gjorts indikerar att samhällskostnaderna för mäns våld mot kvinnor kan uppgå till belopp i storleksordningen 5–45 miljarder kronor per år.[8]

Trygghetsberedningens förslag kan sammanfattningsvis förväntas leda till stora ekonomiska vinster för samhället som helhet, inte minst för kommunerna. Även för Polismyndigheten och andra delar av rättsväsendet är vinsterna uppenbara om det går att förhindra att fler barn involveras i kriminalitet. Beredningen bedömer dessutom att det behövs mer kunskap om vilka samhällsbesparingar som brottsförebyggande åtgärder och tidiga insatser kan leda till, se avsnitt 8.2.4. Brå betonade 2017 att det vore önskvärt med mer standardiserade och tillförlitliga metoder för att skatta kostnader för brott samt att sådana uppskattningar behövs utifrån svenska förhållanden.[9] Brå konstaterar att det i Sverige saknas studier med bredare uppskattningar och beräkningar av de sociala kostnaderna, inklusive immateriella kostnader, för brottsligheten totalt eller som redovisar jämförelser mellan olika brottstyper.

9.4.2 Kostnader för staten och förslag till finansiering

Ovan beskrivs Trygghetsberedningens bedömningar och förslag samt vilka vinster förslagen kan medföra på sikt. Inledningsvis belastas emellertid i första hand staten av kostnader för de myndighetsuppdrag och utredningar som föreslås.

[7] *Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck*, SOU 2015:55.
[8] *Att bryta ett våldsamt beteende*, SOU 2018:37.
[9] Brå, (2017), *Kostnader för brott.*

Förslaget om att sprida kunskap om våld i barns och ungas nära relationer

Trygghetsberedningens förslag om att sprida kunskap om våld i barns och ungas nära relationer syftar till att uppmärksamma fler på denna form av våld. För att i högre grad uppmärksamma denna fråga måste kunskap spridas till en bred målgrupp. Det handlar om kunskap om problematiken som sådan men också om hur den som är utsatt, och den som utövar våld, kan få stöd. Det är angeläget att nå ut till målgruppen barn och unga, men även till andra i barnens närhet. Det kan då handla om föräldrar, personal inom socialtjänsten, skolan och hälso- och sjukvården samt civilsamhället. Kostnader för olika former av utåtriktade informationsinsatser bör därför ingå. Informationen som sprids ska i relevanta delar anpassas innehållsmässigt och språkligt för att kunna nå ut. Beredningen menar även att barn och unga ska involveras i framtagandet av informationen.

Kostnaden för uppdraget bedöms uppgå till 5 miljoner kronor, vilket omfattar fyra årsarbetskrafter och cirka 1 miljon kronor i andra kostnader för genomförandet. Beredningen föreslår att uppdraget finansieras genom att medel tilldelas relevant myndighet från utgiftsområde 9, anslag 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., ap.5 övriga utvecklingsmedel. Medlen på denna anslagspost disponeras av Kammarkollegiet och kan fördelas efter särskilt beslut av regeringen. Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2022 avseende anslag 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. uppgick medlen på anslagsposten 5 till totalt drygt 153 miljoner kronor.

Förslaget om att kartlägga insatser till dem som utövar eller utsätts för våld i barns och ungas nära relationer samt att ta fram ett kunskapsunderlag för yrkesverksamma

Trygghetsberedningen lämnar ett förslag om att insatser på området våld i barns och ungas nära relationer ska kartläggas samt att det ska tas fram ett kunskapsunderlag för yrkesverksamma som möter barn och unga. Kostnaderna för uppdraget påverkar Socialstyrelsen. I uppdraget ingår att kartlägga vilka insatser som kommuner och aktörer i civilsamhället erbjuder unga som utsätts för våld i nära relationer. Kartläggningen ska även omfatta de insatser som erbjuds unga våldsutövare. Härutöver ska Socialstyrelsen ta fram ett kunskapsunderlag

för yrkesverksamma i kommuner och regioner. Beredningen bedömer att det bör avsättas minst två årsarbetskrafter för att genomföra uppdraget. Härutöver tillkommer kostnader för andra utredningsåtgärder, t.ex. i samband med utskick av enkäter och särskilda undersökningar eller studier för att bedöma effekten av insatserna. Detta skulle motsvara en kostnad om cirka 5 miljoner kronor.

Socialstyrelsen är en förvaltningsmyndighet med ansvar bl.a. för den verksamhet som rör socialtjänsten. Myndigheten ska enligt sin instruktion ansvara för kunskapsutveckling och kunskapsförmedling inom sitt verksamhetsområde och ge stöd till metodutveckling. Myndigheten bedriver redan en hel del utvecklingsarbete kring frågor som rör mäns våld mot kvinnor och bör kunna dra nytta av den kunskap som redan finns på området. Beredningen bedömer dock att medel bör tillföras myndigheten för att genomföra uppdraget.

Beredningen föreslår att uppdraget finansieras genom att medel tilldelas relevant myndighet från utgiftsområde 9, anslag 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., ap.5 övriga utvecklingsmedel. Medlen på denna anslagspost disponeras av Kammarkollegiet och kan fördelas efter särskilt beslut av regeringen. Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2022 avseende anslag 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. uppgick medlen på anslagsposten 5 till drygt 153 miljoner kronor.

Förslaget om att genomföra en kraftsamling för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet

Trygghetsberedningen föreslår att det ska inrättas en särskild organisation för att genomföra en kraftsamling i syfte att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet. Arbetet ska baseras på ett av regeringen beslutat inriktningsdokument som beskriver de insatsområden som är mest angelägna att arbeta med för att uppnå detta mål. Kostnaderna för att genomföra uppdraget påverkar därför i första hand staten genom de medel som krävs för att tillsätta en kommitté med rätt kompetens. Vissa kostnader kan också uppstå för berörda expertmyndigheter.

Kostnaderna för genomförande av uppdraget är svåra att beräkna och är till stor del beroende av vilka behov av åtgärder som kommer att identifieras. Den organisation som föreslås kommer att ha ett brett uppdrag och det kommer att krävas såväl kvalificerad kompetens inom

allmänna områden såsom styrning, utredning och uppföljning som specialistkunskap inom ett antal sakområden. För att hålla nere storleken och säkerställa att bästa tillgängliga kompetens hela tiden används menar beredningen att kansliet bör ha en liten grundbemanning med möjlighet att knyta till sig expertis inom olika områden.

En organisation med ett uppdrag som liknar det som beredningen föreslår är Delegationen för unga och nyanlända till arbete. Det är en kommitté som inrättats i form av en delegation med uppdrag att verka för att arbetsmarknadspolitiska insatser mot ungdomsarbetslöshet får större genomslag på lokal nivå.[10] Delegationen ska främja statlig och kommunal samverkan och utveckling av nya samverkansformer. Det främsta verktyget för att främja samverkan är lokala överenskommelser mellan, i första hand, kommuner och Arbetsförmedlingen. Syftet är att få större genomslag för arbetsmarknadspolitiska insatser mot ungdomsarbetslöshet på lokal nivå. Delegationen fördelar också statsbidrag till kommuner för samverkansinsatser som främjar genomförandet av lokala överenskommelser. Arbetet bedrivs inom ramen för ett kansli med 8–10 personer. Det är i huvudsak seniora handläggare med kompetens från olika verksamhetsområden. Delegationen har en total budget som uppgår till cirka 9 miljoner kronor år 2022.

Beredningen bedömer att en rimlig kostnad för en organisation som ska genomföra den föreslagna kraftsamlingen mot gängkriminalitet i vart fall bör uppgå till 12–14 miljoner kronor per år under den tid som organisationen bedriver sitt arbete. I kostnadsberäkningen ingår cirka tio årsarbetskrafter och cirka 2–4 miljoner kronor för andra omkostnader. I andra omkostnader ingår bl.a. löne- eller konsultkostnader för att tillfälligt anlita expertis med kompetens inom olika relevanta sakområden eller för utvärderingsinsatser. Andra omkostnader avser även t.ex. resor, anordnande av möten, kommunikation m.m., se även avsnitt 8.3.3. Kostnader kan också uppkomma för eventuell administration för hanterandet av statsbidrag och överenskommelse, se närmare nedan. I den mån kommunerna identifierar behov av kunskapsstöd från någon av de expertmyndigheter som berörs kan regeringen komma att behöva fatta särskilda beslut om att tillföra medel. Beredningen bedömer inte att det i nuläget går att göra några beräkningar av detta. Många myndigheter har redan stödjande roller i sina grunduppdrag och har därutöver getts särskilda uppdrag av relevans

[10] Arbetsmarknadsdepartementet, *Större genomslag för arbetsmarknadspolitiska insatser mot ungdomsarbetslöshet på lokal nivå*, dir. 2014:157.

för arbetet med kraftsamlingens insatsområden. I nuläget går inte att bedöma om ytterligare uppdrag kan bli aktuella eller om det finns uppdrag eller åtgärder som kan avvecklas.

Kostnaden för genomförandet av utredningens uppdrag kommer att belasta Regeringskansliet utredningsbudget. Med anledning av frågans angelägenhet menar beredningen att en utredning av detta slag bör kunna prioriteras.

Förslaget om att utreda hur kraftsamlingen kan kompletteras med ett system för lokala överenskommelser och statliga bidrag

För att säkerställa att arbetet med den kraftsamling som Trygghetsberedningen föreslår får en tydlig ram och struktur för genomförandet föreslår beredningen att regeringen ska låta utreda hur kraftsamlingen kan kompletteras med ett system för lokala överenskommelser som tydliggör kommunernas respektive statens åtaganden inom ramen för kraftsamlingen. Det bör även övervägas hur ett system med statsbidrag kan knytas till sådana överenskommelser.

I dag fördelar t.ex. Socialstyrelsen särskilda statsbidrag till kommunerna för insatser i utsatta områden i syfte att minska risken för barn och unga att dras in i eller på andra sätt drabbas av kriminalitet.[11] Medlen ska enligt uppdraget fördelas t.o.m. 2023. Det finns även statsbidrag som fördelas i syfte att öka och förtydliga samverkan mellan stat och kommun på olika sätt. Ett exempel på detta är de statsbidrag som fördelas i syfte att främja framtagande och genomförande av lokala överenskommelser inom ramen för arbetet i Delegationen för unga och nyanlända till arbete delegationens.[12]

Kostnaden för genomförandet av uppdraget kommer att belasta Regeringskansliet utredningsbudget. Med anledning av frågans angelägenhet menar Trygghetsberedningen att en utredning av detta slag bör kunna prioriteras.

[11] Arbetsmarknadsdepartementet, *Uppdrag om sociala insatser i utsatta områden*, A2020/02651.
[12] Förordning (2015:502) om viss samverkan om unga och nyanlända.

9.4.3 Konsekvenser för kommunerna

En stor del av det brottsförebyggande arbetet bedrivs på lokal nivå, inte minst det som berör barn och unga. För att säkerställa att kommunerna arbetar med dessa frågor på ett effektivt och kunskapsbaserat sätt har regeringen föreslagit att kommunernas ansvar för att arbeta brottsförebyggande ska regleras i en särskild lag.[13]

Förslaget om en kraftsamling för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet innebär att staten tar ett tydligare ansvar för att identifiera prioriterade insatsområden och för att stödja kommunerna i arbetet med dessa. De åtgärder som kraftsamlingen tar sikte på hör framför allt hemma på lokal nivå, nära de barn och unga som löper särskild risk att dras in i gängkriminalitet. I alla de kommuner med områden som polisen identifierat som särskilt utsatta pågår sedan lång tid tillbaka ett aktivt arbete för att hejda gängkriminalitetens utbredning. Genom olika former av statligt stöd till kommunerna bedöms den verksamhet som omfattas av kraftsamlingen kunna bedrivas på ett mer resurseffektivt sätt. Den organisation som föreslås arbeta med genomförandet av kraftsamlingen förväntas underlätta samordningen både inom och mellan de olika verksamhetsområden som insatsområdena täcker. En central uppgift för organisationen är att identifiera glapp, överlappningar eller konflikter i nuvarande uppdrag eller pågående aktiviteter framför allt på nationell och regional nivå, som riskerar att leda till bristande effektivitet i det samlade arbetet. Kraftsamlingen förväntas leda till att arbetet blir mer helhetsinriktat, kunskapsbaserat och långsiktigt, vilket i sig bör bidra till en ökad resurseffektivitet. Konsekvenserna av ett mer samordnat och effektivt arbete bedöms på sikt bidra till stora vinster inte minst för kommunerna. Även ett system med lokala överenskommelser med möjlighet till finansiering genom en mer samlad och långsiktig form för statsbidrag på detta område bedöms bidra till detta.

9.5 Konsekvenser för det kommunala självstyret

Beredningen bedömer inte att något av de förslag som lämnas innebär en begränsning av den kommunala självstyrelsen. Kommunernas grundläggande ansvar att bedriva ett brottsförebyggande arbete ut-

[13] Justitiedepartementet, *Kommunernas brottsförebyggande arbete*, lagrådsremiss överlämnad den 16 juni 2022.

trycks i den nya lagen om kommunernas ansvar som aviserats. Förslaget om en kraftsamling för att förebygga att barn och unga dras in i gängkriminalitet innebär ingen statlig regelstyrning utan är i första hand att betrakta som ett stöd. Den särskilda organisation som föreslås kan på olika sätt bidra till att kommunerna kan bedriva ett ännu mer effektivt arbete. Kommunerna kan själva välja att ingå i det utvecklingsarbete som föreslås och det finns inte något förslag om tillsyn eller domstolskontroll över den kommunala verksamheten. Förslaget bedöms inte heller påverka medborgarnas möjligheter att utöva inflytande över verksamheten eller den lokala demokratin.

9.6 Konsekvenser för barn och unga

Enligt de direktiv som ligger till grund för Trygghetsberedningens uppdrag ska även redovisas vilka konsekvenser de förslag som lämnas har ur ett barnrättsperspektiv i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter som är svensk lag sedan den 1 januari 2020. I kapitel 2 beskrivs barns grundläggande rättigheter i barnkonventionen. Alla barn och unga har rätt till en trygg uppväxt fri från våld och andra former av utnyttjande.

Beredningen har i sitt arbete genomgående haft barns bästa som utgångspunkt och vinnlagt sig om att uppmärksamma barn och ungas egna upplevelser av att växa upp med våld och otrygghet. Möten har bl.a. hållits med representanter från civilsamhället som arbetar för att lyfta såväl flickor som pojkars perspektiv i det brottsförebyggande arbetet.

Många barn utsätts för eller är delaktiga i brott och skolan är den vanligaste brottsplatsen.[14] Konsekvenserna av att utsättas för våld eller hot om våld kan vara stora och påverka både barn och deras föräldrar under lång tid. Det kan handla om ökad psykisk ohälsa och olika typer av fysiska men. Också för de unga som utför brotten uppstår negativa konsekvenser – att tidigt involveras i kriminalitet kan medföra flera ogynnsamma följder för framtiden. Bland annat kan inträdet till studier och arbetsliv försvåras för den som dömts för brott. I värsta fall kan kopplingar till ett kriminellt nätverk medföra att liv, hälsa och trygghet äventyras för den unge.

[14] Brå, (2020), *Skolundersökningen om brott 2019.*

Flickor och pojkars utsätts för brott i ungefär lika stor utsträckning, men strukturen skiljer sig åt. Även oro för brott kan få stora konsekvenser för barn och unga. Det kan handla om att barn håller sig borta från skolan, undviker att gå ut kvällstid eller undviker specifika personer eller platser.

Av beredningens arbete framgår att en högre andel av flickor och unga kvinnor är utsatta för bl.a. sexualbrott, sexuella trakasserier och psykiskt våld via digitala medier jämfört med andelen utsatta bland pojkar och unga män. Även när det gäller upprepad utsatthet är detta mer vanligt bland flickor och unga kvinnor jämfört med bland pojkar och unga män. Trygghetsberedningens förslag tar bl.a. sikte på att fler ska uppmärksammas på våld i barns och ungas nära relationer och att fler ska nås av det stöd som finns. Förslagen innebär även att en kartläggning ska göras gällande vilka insatser som i dag ges samt att yrkesverksamma i kommuner och regioner ges ett kunskapsstöd om våld i barns och ungas nära relationer. Förslagen kan på så vis förväntas öka antalet barn och unga som erbjuds och får stöd vid utsatthet för våld och brott samt gällande de unga som utövar våld i en nära relation. Vidare förväntas stödet bli mer effektivt och riktat till målgruppen givet beredningens förslag om att ta fram ett kunskapsstöd till yrkesverksamma i frågor som rör våld i barns och ungas nära relationer. Mot bakgrund av detta är det rimligt att anta att förutsättningarna för barn och unga att leva ett liv fritt från våld ökar.

Barn som växer upp i områden med mycket våld i sin närmiljö riskerar att drabbas extra hårt, se avsnitt 3.1.2. Barnen beskriver själva en stor otrygghet och bristande tilltro till samhället.[15] Barnen uppger att de kan sakna ett erkännande från samhället om de problem som finns i förorten samt menar att barn och unga i högre utsträckning bör involveras i arbetet. Den otrygghet de känner beskrivs som kopplad till våld och kriminalitet i området de bor i. De beskriver också våld, stök och otrygghet i både förskola och skola. Barn och unga som växer upp i denna miljö med många riskfaktorer upplever utanförskap och bristande tilltro till vuxenvärlden och till framtiden. Barns rädsla för att utsättas för brott påverkar deras vardag och deras trygghet negativt. Dessa barn har också större risk att involveras i kriminalitet. Dessutom kan förekomsten av brottslighet och otrygghet i närområdet bidra till en ovilja att vilja vittna. Mot bakgrund av dessa

[15] Barnombudsmannen, (2018), *Utanförskap, våld och kärlek till orten, Barns röster om att växa upp i utsatta kommuner och förorter.*

omständigheter bedömer Trygghetsberedningen att förslaget om en kraftsamling med fokus på utsatta områden för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet är särskilt angeläget. Den särskilda kraftsamlingen, och de framtida åtgärder inom de insatsområden som beredningen identifierar inom ramen för detta förslag, bedöms öka förutsättningarna för att fler barn och unga ska kunna växa upp i trygga miljöer, främst i särskilt utsatta områdena.

Det kan konstateras att åtgärder som bidrar till att minska brottsligheten och otryggheten bland barn och unga är positiva ur ett barnrättsperspektiv. Beredningen konstaterar att det finns ett stort behov av att tydliggöra barns behov och rättigheter i det brottsförebyggande arbetet. Sedan den 1 januari 2020 gäller barnkonventionen som svensk lag och alla som tillämpar bestämmelser i svenska lagar ska tolka dessa i förhållande till barnkonventionen. Staten, regionerna och kommunerna ska säkerställa de rättigheter barnet har enligt konventionen. Även privata aktörer som utför tjänster åt staten som berör barn är skyldiga att följa konventionen.

9.7 Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män

Regeringen har slagit fast att ett jämställdhetsperspektiv ska beaktas inom alla politik- och sakområden. Detta åtagande gäller även på internationell nivå. Av regeringens sjätte jämställdhetspolitiska delmål framgår att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig identitet. I regeringens nationella strategi för åren 2017–2026 och det åtgärdsprogram som gäller för åren 2021–2023, lyfts vikten av ett förebyggande arbete för att uppnå detta mål.

När det gäller brottslighet finns det stora skillnader mellan kvinnor och män, både avseende omfattning och karaktär. Män begår brott oftare än kvinnor och kvinnor känner i högre grad oro för att utsättas för brott än vad män gör. De flesta barn som begår brott gör det endast vid något enstaka tillfälle. Den mindre grupp som fortsätter att begå brott består främst av pojkar och unga män. Även om kunskapen om våld i barns och ungas nära relationer behöver utvecklas kan det konstateras att pojkar och unga män är överrepresenterade som våldsutövare när det gäller våld i nära relationer. Det gäller även

den brottslighet som är kopplad till gängkriminalitet. I betänkandet beskrivs samtidigt en utveckling de senaste åren där flickor och unga kvinnor i allt högre utsträckning är delaktiga i gängkriminalitet. Det är därför angeläget att löpande integrera ett jämställdhetsperspektiv i det brottsförebyggande arbetet på de områden som behandlas i detta betänkande.

Destruktiva maskulinitetsnormer spelar en central roll för hur såväl våld i nära relationer som gängkriminalitet upprätthålls. Uppkomsten av destruktiva maskulinitetsnormer motverkas bäst genom tidiga insatser riktade till både pojkar och flickor, vilket beredningen tagit fasta på i sina förslag. De förslag som lämnas för att stärka arbetet med att förebygga våld i barn och ungas nära relationer syftar till att åstadkomma förbättrad kunskap och en bättre bild av vilka stödinsatser som ges till barn och unga på detta område. Förslagen bedöms ha positiva konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män och kan förväntas bidra till det jämställdhetspolitiska målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv där ett av delmålen är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Detsamma gäller förslaget om en kraftsamling för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet där arbete mot destruktiva maskulinitetsnormer ingår som ett av kraftsamlingens prioriterade insatsområden.

9.8 Övriga konsekvenser

Utöver de konsekvenser som redovisats tidigare i detta kapitel ska också redovisas om förslagen i ett betänkande har betydelse för möjligheten att nå de integrationspolitiska målen, sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet eller för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags.

När det gäller möjligheten att nå de integrationspolitiska målen vill beredningen lyfta fram följande. Regeringens mål för integrationspolitiken är att lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter ska gälla för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Integration och segregation är företeelser som i flera avseenden är kopplade till varandra. Regeringens mål för arbetet mot segregation handlar om minskad segregation, jämlika och jämställda uppväxt- och levnadsvillkor samt

goda livschanser för alla. I regeringens långsiktiga strategi och handlingsplan för att minska och motverka segregation finns ett särskilt delmål avseende brottsligheten.

Det brottsförebyggande arbetet handlar både om att eliminera riskfaktorer som ökar sannolikheten eller risken för att hamna i kriminalitet, och att främja så kallade skyddsfaktorer som mildrar riskerna. Ett sådant arbete kan exempelvis innebära att arbeta mot segregation, arbetslöshet och utanförskap. Detta är särskilt angeläget i de socialt utsatta områden där en stor del av den grova våldsbrottsligheten kopplad till gängkriminalitet har sin grund. I dessa områden är den etniska och kulturella bakgrunden väldigt varierad och många har utländsk bakgrund. Den brottslighet som begås inom ramen för gängkriminalitet får stor påverkan för de människor som bor i de utsatta områdena. Dödligt våld vid konflikter i den kriminella miljön är vanligare i socialt utsatta områden. I förhållande till befolkningsmängden sker i de områden som Polismyndigheten benämner som utsatta omkring 3,5 gånger mer dödligt våld jämfört med i övriga landet.[16] De barn och unga som växer upp i dessa miljöer beskriver själva en stor utsatthet, otrygghet och bristande tilltro till samhället på grund av våldet. Dessa barn har inte samma uppväxt- och levnadsvillkor och goda livschanser som andra barn. De förslag som beredningen lämnar bedöms därför, framför allt på sikt, bidra till att uppnå det integrationspolitiska målet.

När det gäller konsekvenser för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, konsekvenser för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags hänvisas till avsnittet om samhällsekonomiska konsekvenser ovan. Förslagen bedöms inte ha betydelse för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter eller påverka Sveriges åtaganden till följd av medlemskapet i Europeiska unionen.

[16] Brå, (2019), *Dödligt våld i Sverige 1990–2017 – Omfattning, utveckling och karaktär.*

Kommittédirektiv 2020:32

En parlamentarisk trygghetsberedning

Beslut vid regeringssammanträde den 26 mars 2020

Sammanfattning

En parlamentariskt sammansatt kommitté i form av en trygghetsberedning ska, biträdd av sakkunniga och experter, bistå regeringen med underlag till utformningen av en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik som ska bidra till att uppfylla de kriminalpolitiska målen att minska brottsligheten och öka människors trygghet.

Kommittén ska bl.a.

- identifiera de viktigaste kriminalpolitiska utmaningarna som samhället står inför nu och under de närmaste åren,
- analysera och bedöma vilken förmåga som finns hos rättsväsendet och andra berörda aktörer för att möta dessa utmaningar på såväl det brottsförebyggande som brottsbekämpande området,
- bedöma i vilken grad det finns förmåga hos berörda aktörer i samhället att ge relevant stöd och skydd för brottsutsatta,
- överväga på vilket sätt forskning och innovation i högre grad kan knytas till det praktiska arbetet med att förebygga och utreda brott, och
- genomföra en genomlysning av hur ett modernt straffsystem bör vara utformat för att kunna bidra till de kriminalpolitiska målen.

Kommittén ska slutredovisa sitt arbete senast den 31 oktober 2024. En första delredovisning ska lämnas senast den 1 mars 2021. Därefter ska årliga delredovisningar lämnas den 31 oktober 2021–2023.

Behovet av en kommitté för utveckling av en kunskapsbaserad och långsiktig kriminalpolitik

I Sverige ska alla vara trygga, oavsett var man bor eller vem man är. Arbetet för att motverka brottsligheten måste bedrivas på bred front av många aktörer. Det måste vara fokus både på att utreda och lagföra de brott som begås och på att förebygga brottslig verksamhet, dels med sociala åtgärder riktade mot individer, dels med s.k. situationella åtgärder som riktas mot platser eller situationer där risken för brott är hög. I det förebyggande arbetet ingår även åtgärder för att minska risken för återfall i brott. De brottsutsattas situation måste också uppmärksammas, särskilt barns och ungas, liksom de skillnader som finns mellan olika grupper avseende utsatthet och otrygghet. Skillnader kan finnas exempelvis mellan kvinnor och män, mellan människor med olika bostadsort eller socioekonomisk situation. Mot bakgrund av de senaste årens utveckling är det även angeläget att intensifiera arbetet mot det grova våldet och mot att unga människor dras in i kriminella gäng- och nätverksmiljöer. I det reformprogram mot gängkriminalitet och annan grov brottslighet som regeringen presenterade den 21 september 2019 finns 34 åtgärder som på olika sätt riktas mot dessa problem. Inrättandet av en trygghetsberedning är en av dessa åtgärder.

Såväl den nuvarande regeringen som tidigare regeringar har de senaste decennierna genomfört stora satsningar på rättsväsendet, men även på det brottsförebyggande arbete som ligger utanför rättskedjan. Antalet polisanställda ökar, rättsväsendet har getts fler och effektivare verktyg och en mängd straffrättsliga reformer har genomförts. I mars 2017 presenterades ett brottsförebyggande program – Tillsammans mot brott (skr. 2016/17:126). I programmet finns ett antal målsättningar som berör dels organisation och struktur av det brottsförebyggande arbetet, dels mer specifika sociala och situationella åtgärder som kan vidtas inom många olika områden för att motverka brott. Vidare har regeringen förstärkt Brottsförebyggande rådets stödjande roll gentemot andra aktörer samt inrättat regionala samordnare för brottsförebyggande arbete vid länsstyrelserna. Ett

nationellt centrum mot våldsbejakande extremism har också inrättats vid Brottsförebyggande rådet.

Det finns dock behov av ytterligare insatser de närmaste åren både inom och utanför rättsväsendet för att minska brottsligheten och öka människors trygghet. För att åstadkomma detta behöver de kriminalpolitiska insatserna bli bredare och kunna omfatta fler samhällssektorer än rättsväsendet. De behöver också bli mer kunskapsbaserade och i högre grad långsiktigt förankrade över partigränserna. Det är av stor vikt att åtgärder mot kriminalitet är evidensbaserade och grundade i analyser av problemens orsaker och vilka åtgärder som är samhällsekonomiskt mest effektiva. Det gäller både åtgärder för att lagföra eller förhindra brott här och nu, och för att motverka brottens uppkomst och därmed bekämpa brottsligheten även på längre sikt.

Uppdraget att identifiera och analysera kriminalpolitiska utmaningar i dag och i framtiden

De senaste årens samhällsutveckling i Sverige och omvärlden har medfört en lång rad krävande utmaningar inom det brottsförebyggande och brottsbekämpande arbetet. Samhället präglas av en ökad globalisering och en allt mer omfattande digitalisering. Det kan leda till nya sårbarheter i samhället som snabbt utnyttjas av kriminella. På flera andra områden i samhället växer det fram olika former av brottslighet som medför att samhällets motåtgärder ständigt behöver utvecklas. Exempelvis har systematiska och organiserade brott mot välfärdssystemen ökat de senaste åren, liksom narkotikabrott, bedrägeribrott och internetrelaterad brottslighet. Brottsligheten är inte sällan gränsöverskridande. Omvärldsbevakningen måste därför utvecklas för att proaktiva åtgärder ska kunna vidtas.

Den upplevda otryggheten har ökat och är särskilt utbredd bland kvinnor, och bland personer som bor i socialt utsatta områden i storstadsregionerna. I dessa områden, huvudsakligen men inte enbart koncentrerade till storstadsregionerna, påverkar också skjutningar, kriminella nätverk, tendenser till parallella samhällsstrukturer och hedersnormer livsvillkoren för många människor, inte minst för barn och unga. Den sammansatta problematik som präglar dessa områden kan även utgöra en grogrund för våldsbejakande extremism.

Trots detta är Sverige ett land med jämförelsevis låga nivåer av brottslighet. Vissa brottstyper visar nedåtgående trender, samtidigt

som förtroendet för rättsväsendet, inte minst för Polismyndigheten, ökar. Men kriminalpolitiken måste kunna möta inte bara dagens situation utan även ha en beredskap för kommande utmaningar. Allmänhetens förtroende för rättsväsendet och andra samhällsfunktioner måste upprätthållas. Det finns mot den bakgrunden skäl att analysera vilka som är de största problemen och utmaningarna inom det kriminalpolitiska området i dagsläget, men också göra en bedömning av vilka utmaningar som kan finnas i framtiden och var dessa kan finnas, givet förändringar i samhället i stort. Det gäller inte minst den samhällspåverkan som det nya coronaviruset kan komma att få.

Kommittén ska därför i ett första steg

- analysera och beskriva de viktigaste utmaningarna som bör hanteras inom kriminalpolitiken på såväl kort som lång sikt samt beskriva vilka aktörer som berörs, inom och utanför rättsväsendet, och
- utifrån bland annat tillgänglig forskning på området, omvärldsbevakning och information om utvecklingen i relevanta länder redovisa en översiktlig bedömning av kriminalitetens utveckling inom några års sikt och vilka krav denna utveckling ställer på rättsväsendet, givet de förändringar i omvärlden som kan förutspås.

Kommittén ska redovisa denna del av uppdraget senast den 1 mars 2021.

Uppdraget att bedöma samhällets förmåga att möta de kriminalpolitiska utmaningarna

Rättsväsendet behöver gå i takt med samhällsutvecklingen

En stor expansion har skett av rättsväsendet de senaste decennierna. Sammantaget har rättsväsendets anslag, inklusive pris- och löneomräkning ökat med 45 procent, från 35,9 miljarder kronor till 52 miljarder kronor, sedan 2010. Rättsväsendet genomgår en omfattande digitalisering med syfte att effektivisera ärendeflödet mellan rättskedjans myndigheter. Avsikterna med dessa reformer är bl.a. ökad effektivitet genom bättre samordning, ökad rättssäkerhet genom större likformighet och ett bättre samhällsekonomiskt resursutnyttjande.

Det här reformarbetet fortsätter, bl.a. i form av den satsning på 10 000 fler polisanställda till 2024 som nu genomförs. En lång rad kommande reformer återfinns också i regeringens 34-punktsprogram mot gängkriminalitet som syftar till att utveckla rättsväsendets och övriga samhällets förmåga att motverka brottslighet.

Rättsväsendet måste ha en god förmåga att hantera de uppgifter som åläggs myndigheterna. Det handlar bl.a. om vilka verktyg – rättsliga och tekniska – som kan komma att behövas för att lösa uppgifterna nu och i framtiden. Även rättsväsendets kompetensförsörjning på lång sikt måste säkerställas för att möta morgondagens krav. Det måste också finnas ett tydligt rättskedjeperspektiv, en god förmåga att samverka med andra relevanta aktörer utanför rättskedjan liksom förmåga till anpassning efter förändringar i omvärlden.

Samhällets förmåga att förebygga brott

Brottsligheten kan inte enbart hanteras genom att rättsväsendets förmåga att utreda och lagföra brott ökar. Brott måste också förebyggas.

Det finns många och ofta komplexa orsaker till att en människa börjar att begå brott. Brister i uppväxtmiljön, psykisk sjukdom, missbruk, arbetslöshet eller annan ekonomisk otrygghet kan på olika sätt vara bidragande faktorer. Det är också ett faktum att betydligt fler män än kvinnor begår brott. Många brottsförebyggande insatser riktar sig mot individer och mot olika sociala faktorer, främst under uppväxten. Men brott kan begås av flera olika anledningar där det många gånger handlar om tillfälliga omständigheter eller situationer där inte bristande uppväxtförhållanden är orsaken. Det finns därför skäl att även utveckla det s.k. situationella brottsförebyggande arbetet som riktas mot tillfället, platsen eller sammanhanget där brottet begås, liksom mot brottsobjektet. Det kan handla om att genom kontroll eller övervakning på en plats eller vid ett objekt öka risken för upptäckt eller att minska brottsobjektets tillgänglighet.

Brottsförebyggande arbete behöver således ha en helhetssyn som även inkluderar aktörer utanför rättsväsendet, både offentliga och privata, som kan bidra till att förhindra att brott begås. För en del av dessa är det brottsförebyggande arbetet en integrerad del av kärnverksamheten. Andra aktörer bedriver verksamhet med andra huvudsyften men bidrar ändå aktivt i det brottsförebyggande arbetet.

Regeringens målsättning är att skapa förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete i hela samhället. Det är därför av stor betydelse att det finns en medvetenhet och kunskap hos alla berörda samhällsaktörer om hur brott kan förebyggas.

Kommittén ska därför

- göra en översyn och lämna en bedömning av rättsväsendets samlade förmåga att förebygga och utreda brott, liksom att öka människors trygghet,
- bedöma om denna förmåga svarar mot de kriminalpolitiska utmaningar och behov på kort och lång sikt som kommittén har identifierat utifrån krav på effektivitet, rättssäkerhet och samhällsekonomiskt effektivt resursutnyttjande,
- bedöma vilka samhällsaktörer utanför rättsväsendet som har förutsättningar att bidra till att samhällets förmåga att förebygga brott ökar, och
- lämna förslag på hur brottsförebyggande insatser kan integreras i verksamheten hos dessa aktörer.

Regeringen har i det brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott beskrivit hur ett brett brottsförebyggande arbete bör bedrivas. De målsättningar för arbetet som regeringen presenterar i programmet bör vara en utgångspunkt för kommitténs överväganden. Kommittén bör även beakta de förslag till insatser av framför allt socialpreventiv karaktär som presenterades i rapporten Tillsammans mot brott – prioriterade områden (Ju2017:L). Förslag till nya åtgärder bör grundas på en analys över vilka insatser som hittills har fungerat och gett effekt.

Ett integrerat brottsofferperspektiv

Människor som drabbas av brott ska få ett stöd som är rättssäkert och av hög kvalitet. Personer som anmält att de blivit utsatta för brott ska få ett gott bemötande och adekvat information om hur rättsprocessen går till, om möjligheterna att få stöd och hjälp samt om vad som sker i det enskilda ärendet. De som drabbas av brott ska känna förtroende för rättsväsendet, våga anmäla brott och kunna medverka i utredningar.

Parallellt med kriminalitetens utveckling de närmaste åren löper även dess konsekvenser i termer av vem som kan blir utsatt för brott och på vilket sätt. Det finns redan i dag exempelvis tendenser till att vittnen och brottsutsatta skräms till tystnad. En allt grövre kriminalitet med ett stort hot- och våldskapital kräver en högre grad av stöd och adekvat hjälp för den som blivit utsatt för brott.

Vissa personer är mer utsatta för brott än andra. Det gäller inte minst människor i socialt utsatta områden. I dag drabbas fem procent av befolkningen av hälften av alla brott som begås i Sverige. Den som en gång varit utsatt för brott löper alltså högre risk att utsättas igen, t.ex. vid egendomsbrott, butiksrån, våldsbrott i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck. Ökad kunskap om upprepad utsatthet och tidiga insatser till stöd och skydd för den brottsutsatte minskar risken att han eller hon utsätts igen. Det är därför angeläget att kommittén genomgående anlägger ett tydligt brottsofferperspektiv i sina analyser av utmaningarna för kriminalpolitiken framöver och i arbetet med att identifiera behov av åtgärder.

Kommittén ska därför

- utifrån kommitténs bedömning av kriminalitetens utveckling i den första delen av uppdraget analysera vilka konsekvenser utvecklingen kan få vad gäller vem som blir utsatt för brott, var och på vilket sätt, och
- bedöma i vilken grad det finns förmåga hos berörda aktörer i samhället att ge relevant stöd och skydd.

Forskning och innovation i det brottsförebyggande och brottsbekämpande arbetet

För att nå framgång i det brottsförebyggande och brottsbekämpande arbetet är det avgörande att de åtgärder som vidtas bygger på bästa tillgängliga kunskap om vilka metoder som fungerar eller inte. Det kräver långsiktig och evidensbaserad kunskapsutveckling där inte minst digitaliseringens möjligheter bör tillvaratas. Det är också viktigt att i utvecklingen av kunskap på området beakta enskildas erfarenheter och åsikter. För att stärka förutsättningarna att långsiktigt möta samhällsutmaningarna med brottslighet och otrygghet behöver forskningen inom det kriminalpolitiska området utvecklas och hållas samman. Det behöver också finnas förutsättningar för långsiktig kun-

skapsuppbyggnad för att säkerställa att satsningar på rättsväsendet och på det brottsförebyggande arbetet leder till ökad trygghet och minskad brottslighet.

Kommittén ska därför

- identifiera viktigare kunskapsluckor som kan finnas inom det kriminalpolitiska området och som kan kräva ytterligare kunskapsuppbyggnad, och
- lämna förslag på hur forskning och innovation kan knytas närmare till det praktiska arbetet med att förebygga och utreda brott.

Uppdraget att lämna förslag till en inriktning för en modern sammanhållen straffrätt

Straffsystemets övergripande principer

Kriminalpolitiken har som främsta syfte att förebygga brott. Straffsystemet, inbegripet påföljdssystemet, har en central roll i det sammanhanget. Straff och andra påföljder syftar till att på olika sätt motverka brottslighet i samhället. Av stor betydelse är också förverkande av egendom och andra rättsverkningar som beslutas med anledning av brott.

Kriminalisering innebär att ett visst beteende beläggs med straff. Straff är statens yttersta maktmedel mot dess medborgare. Redan av det skälet måste kriminalisering användas med viss återhållsamhet. Straffet är repressivt men verkställigheten kan innebära kontroll och påverkan för att förebygga återfall i brott. Straffet kan också fungera som upprättelse för brottsoffret, särskilt vid allvarligare brott mot person. Det kan också innebära att den dömde under viss tid förhindras att begå nya brott.

Påföljdssystemet utgör en central del av straffsystemet. Påföljdssystemet måste innebära snabba, tydliga och konsekventa reaktioner på brott. Inte minst är detta viktigt med hänsyn till brottsoffrens situation. Systemet måste vidare tillgodose grundläggande principer om rättssäkerhet, opartiskhet och likhet inför lagen. Avgörande är också att myndigheternas ingripanden inte framstår som grymma eller nedbrytande. Systemet måste därför även präglas av humanitet och respekt för individen.

Den grundläggande utgångspunkten för påföljdsbestämningen är brottslighetens svårhet. Ju allvarligare brottsligheten är, desto strängare straffrättsligt ingripande bör följa och lika allvarliga brott ska bestraffas lika strängt. Påföljdssystemet bygger alltså på krav på proportionalitet och likabehandling. Det utesluter dock inte att hänsyn även kan tas till den dömdes personliga förhållanden, inte minst vid verkställigheten av en påföljd. Det finns också ett intresse av att påföljdssystemet tillgodoser samhällsskyddet. Vid grova brott eller vid återfall i brott måste samhället kunna reagera med stränga sanktioner. Människor har rätt till skydd mot sådan brottslighet.

Det finns vidare ett starkt samhälleligt intresse av att på ett effektivt sätt förhindra återfall i brott. Redan en liten minskning av återfall i brott har betydelse när det gäller att minska de effekter i form av mänskligt lidande och andra olägenheter som brott leder till. Åtgärder som reducerar återfall i brott har vidare en positiv effekt när det gäller samhällets kostnader. Arbetet med att förebygga återfall utgör därför en viktig del av verkställigheten av påföljder.

Inriktningen för en modern sammanhållen straffrätt

Regeringen har de senaste åren hållit en hög reformtakt på straffrättens område. I det sammanhanget kan framhållas bl.a. förbättringen av de straffrättsliga verktygen mot organiserad brottslighet (prop. 2015/16:113), reformen av regleringen om ny påföljdsbestämning efter tidigare dom (prop. 2015/16:151), skärpningen av straffskalorna för vissa allvarliga våldsbrott (prop. 2016/17:108), moderniseringen och förstärkningen av det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten (prop. 2016/17:222) och införandet av en ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet (prop. 2017/18:177). Ytterligare åtgärder pågår för att förändra och anpassa straffrätten så att den utgör ett effektivt instrument att möta vår tids utmaningar, inte minst till följd av överenskommelser som baseras på januariavtalet och regeringens 34-punktsprogram mot gängkriminalitet.

De förändringar som gjorts och planeras har sin grund i behovet av att anpassa lagstiftningen till situationen och förhållandena i dagens samhälle och för att säkerställa att straffen fullt ut kan bestämmas i enlighet med brottens allvar. Samtidigt som de förändringar som genomförts i strafflagstiftningen svarat upp mot angelägna samhälls-

problem finns det behov av att göra en mer genomgripande och heltäckande bedömning av vilka straffrättsliga åtgärder som är mest lämpade och effektiva för att möta dagens och framtidens problembild när det gäller brottsligheten och dess utveckling. Det finns därför anledning att utifrån dagens förhållanden och med en bedömning av brottslighetens utveckling, identifiera och peka ut vilka straffrättsliga åtgärder som är mest angelägna för att uppnå en minskad brottslighet inom ramen för ett straffsystem som vilar på principerna om proportionalitet och likabehandling. Ett sådant arbete bör ske med beaktande av relevant forskning bl.a. på det kriminologiska området och efter en inventering av åtgärder som har visat sig vara verkningsfulla för att minska brottsligheten. Det finns även anledning att överväga vilka konsekvenser som reformerna av enskilda delar av straffsystemet har medfört för systemet som helhet och hur de skilda delarna av systemet, som kriminalisering, påföljdsbestämning och reglerna för verkställighet, bör komplettera varandra för att bäst nå de kriminalpolitiska målen att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Det finns även anledning att överväga vilket genomslag behovet av samhällsskydd bör ges i lagstiftningen, antingen som en integrerad del av straffsystemet eller utanför detta.

Inom ramen för en översyn måste det även beaktas att det ökande internationella samarbetet, inte minst inom EU, också medför att straffsystemet i allt större utsträckning påverkas av internationella åtaganden och av systemen i andra länder.

Kommittén ska därför

- bedöma vilka åtgärder som, inom ramen för ett straffsystem som grundas på principerna om proportionalitet och likabehandling, är mest angelägna för att utveckla ett modernt och sammanhållet straffsystem som kan bidra till att uppnå de kriminalpolitiska målen att minska brottsligheten och öka människors trygghet, och
- överväga om kraven på proportionalitet och likabehandling är tillgodosedda i strafflagstiftningen.

Konsekvensbeskrivningar

Kommittén ska utifrån de förslag som presenteras redovisa de konsekvenser och kostnader som uppstår för enskilda, företag, kommuner och staten. Om förslaget innebär ökade kostnader eller minskade

intäkter för staten ska förslag till finansiering lämnas. I 14 kap. 3 § regeringsformen anges att en inskränkning av den kommunala självstyrelsen inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen. Det innebär att en proportionalitetsprövning ska göras under lagstiftningsprocessen. Om något av förslagen i kommitténs betänkanden påverkar den kommunala självstyrelsen ska därför, utöver dess konsekvenser, också de särskilda avvägningar som lett fram till förslagen särskilt redovisas.

Utredaren ska genomgående ha ett jämställdhetsperspektiv i den analys som görs. Vidare ska all statistik som utredaren redovisar vara köns- och åldersuppdelad. Om förslagen inte bedöms ha betydelse för jämställdheten mellan kvinnor och män enligt 15 § kommittéförordningen (1998:1474), ska detta motiveras. Utredaren ska redovisa om förslagen i betänkandet har betydelse för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. Utredaren ska därtill redovisa vilka konsekvenser som de förslag som lämnas har ur ett barnrättsperspektiv i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som är svensk lag sedan den 1 januari 2020.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Kommittén ska i sitt arbete samråda med de berörda myndigheter, organisationer, företag och pågående utredningar som har relevans för kommitténs uppdrag, samt följa det arbete som pågår inom Regeringskansliet på detta område.

Där det bedöms relevant ska kommittén göra internationella utblickar och jämförelser med övriga Norden och jämförbara länder inom EU.

Det ligger inte i kommitténs uppdrag att lämna förslag till den årliga budgetprocessen.

Kommittén ska särskilt samråda med utredningen om kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete (dir. 2019:94).

Kommittén ska regelbundet informera Justitiedepartementet om sitt arbete.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 oktober 2024. En första delredovisning ska lämnas senast den 1 mars 2021. Därefter ska årliga delredovisningar lämnas den 31 oktober fram till slutredovisning.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv 2021:8

Tilläggsdirektiv till Trygghetsberedningen (Ju 2020:09)

Beslut vid regeringssammanträde den 4 februari 2021

Ändrad tidpunkt för delredovisning

Regeringen beslutade den 26 mars 2020 om kommittédirektiv till en parlamentarisk sammansatt kommitté i form av en trygghetsberedning (dir 2020:32). Trygghetsberedningen ska bistå regeringen med underlag till utformningen av en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik som ska bidra till att uppfylla de kriminalpolitiska målen att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Enligt kommittédirektiven ska kommitténs arbete presenteras i en delredovisning den 1 mars 2021 och därefter i delredovisningar senast den 31 oktober varje år fram till slutredovisning senast den 31 oktober 2024.

Uppdraget ändras på så sätt att delredovisningen den 1 mars 2021 ska ske tillsammans med delredovisningen den 31 oktober 2021.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv 2021:62

Tilläggsdirektiv till Trygghetsberedningen (Ju 2020:09)

Beslut vid regeringssammanträde den 26 augusti 2021

Ändring i uppdraget

Regeringen beslutade den 26 mars 2020 kommittédirektiv om en parlamentarisk trygghetsberedning (dir. 2020:32). Regeringen beslutade den 4 februari 2021 att ändra uppdraget på så sätt att delredovisningen som skulle ha skett den 1 mars 2021 ska ske tillsammans med delredovisningen den 31 oktober 2021 (dir. 2021:8). Trygghetsberedningen har därefter lämnat in en begäran om att ändra direktiven för utredningens uppdrag (Ju2021/01954).

Uppdraget ändras på så sätt att kommitténs uppdrag att bedöma samhällets förmåga att möta de kriminalpolitiska utmaningarna även ska omfatta övergripande frågor om kompetensbehov hos Polismyndigheten och andra brottsbekämpande myndigheter. Uppdraget ändras vidare på så sätt att uppdraget att genomföra en genomlysning av hur ett modernt straffsystem bör vara utformat för att kunna bidra till de kriminalpolitiska målen utgår.

Utredningstiden ligger fast. Uppdraget ska alltså slutredovisas senast den 31 oktober 2024. Årliga delredovisningar lämnas den 31 oktober 2021–2023.

Uppdraget att bedöma samhällets förmåga att möta de kriminalpolitiska utmaningarna

Utredningen har sedan tidigare uppdraget att analysera och bedöma vilken förmåga som finns hos rättsväsendet och andra berörda aktörer för att möta de viktigaste kriminalpolitiska utmaningarna på såväl det brottsförebyggande som brottsbekämpande området. Förändringar i framtiden och omvärldens påverkan kan komma att ställa nya krav på framtidens poliser. I Trygghetsberedningens arbete hittills har det blivit tydligt att det finns förutsättningar att i större utsträckning än vad som framgår av direktiven ägna kommitténs arbete åt att utreda frågor om polisens och andra brottsbekämpande myndigheters kompetensförsörjning.

Utredaren ska därför

- med utgångspunkt i vad utredaren bedömer vara de största kriminalpolitiska utmaningarna analysera övergripande kompetensbehov, kunskaper och färdigheter för att Polismyndigheten och andra brottsbekämpande myndigheter ska kunna möta dessa utmaningar på ett ändamålsenligt sätt.

Uppdraget att lämna förslag till en inriktning för en modern sammanhållen straffrätt utgår

För att ge kommittén bättre förutsättningar att under utredningstiden genomföra ett utökat uppdrag som gäller övergripande frågor om kompetensbehov enligt ovan utgår kommitténs uppdrag att genomföra en genomlysning av hur ett modernt straffsystem bör vara utformat för att kunna bidra till de kriminalpolitiska målen.

Redovisning av uppdraget

Utredningstiden ligger fast. Uppdraget ska alltså slutredovisas senast den 31 oktober 2024. Årliga delredovisningar lämnas den 31 oktober 2021–2023.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv 2022:66

Tilläggsdirektiv till Trygghetsberedningen (Ju 2020:09)

Beslut vid regeringssammanträde den 30 juni 2022

Ändrad tidpunkt för delredovisning

Regeringen beslutade den 26 mars 2020 kommittédirektiv till en parlamentariskt sammansatt kommitté i form av en trygghetsberedning (dir. 2020:32). Trygghetsberedningen ska bistå regeringen med underlag till utformningen av en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik som ska bidra till att uppfylla de kriminalpolitiska målen att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Enligt kommittédirektiven ska kommitténs arbete presenteras i delredovisningar senast den 31 oktober varje år fram till slutredovisning senast den 31 oktober 2024.

Uppdraget ändras på så sätt att delredovisningen den 31 oktober 2022 i stället ska redovisas senast den 15 december 2022.

(Justitiedepartementet)

Utredningens externa kontakter

Externa deltagare vid utredningssammanträden 2021 (kronologisk ordning)

Namn	Institution/verksamhet
Emma Olsson	Åklagarmyndigheten
Lisa Westfeldt	Brottsförebyggande rådet
Monika Sellgren Karlsson	Brottsförebyggande rådet
Mikael Thörn	Jämställdhetsmyndigheten och expert i utredningen
Zandra Kanakaris	Stiftelsen 1000 Möjligheter
Anders Östlund	Polismyndigheten, polisregion Mitt
Charlotte Ekfeldt	Botkyrkabyggen
Martin Lazar	Polismyndigheten, LPO Botkyrka
Satu Vanhanen	Grindtorpsskolan, Alby
Sofi Hermansson	Våldspreventivt center, Botkyrka kommun

Externa deltagare vid utredningssammanträden 2022 (kronologisk ordning)

Namn	Institution/verksamhet
Anna Hansson	Brottsförebyggande rådet
Anna Öström	Brottsförebyggande rådet
Maria von Bredow	Brottsförebyggande rådet
Sara Jonsson	Brottsförebyggande rådet
Linda H. Staaf	Polismyndigheten, NOA
Birgitta Perdotter	Karlstads universitet
Helen Olsson	Karlstads universitet
Manne Gerell	Malmö universitet/Oslo universitet
Sibel Korkmatz	Stockholms universitet
Susanne Strand	Örebro universitet
Torbjörn Forkby	Linneuniversitetet
Tove Pettersson	Stockholms universitet
Johan Heed	Polismyndigheten, polisregion Stockholm

Övriga externa kontakter

Statliga myndigheter

Brottsförebyggande rådet
Jämställdhetsmyndigheten
Länsstyrelsen Stockholm
Kriminalvården
Polismyndigheten
Skolverket
Socialstyrelsen
Åklagarmyndigheten

Organisationer och nätverk

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen, Malmö stad
Arbetsmarknads- och socialnämnden, Malmö stad
BID Sofielund/BID Möllevången
Botkyrkabyggen
Brottsofferjouren Sverige
Fryshuset
Goodsport Foundation
Grindtorpsskolan, Alby
Kollektiv sorg, Göteborg
Kollektiv sorg, Linköping
Kollektiv sorg, Malmö
Kollektiv sorg, Stockholm
Organisationen Fatta
Organisationen MÄN
Rädda barnen
Socialförvaltningen, Stockholms stad
SOS Barnbyar
Stiftelsen 1000 Möjligheter

Sveriges Allmännytta

Sveriges kommuner och regioner

Tryggare Malmö – samordnad tillsyn, Miljöförvaltningen, Malmö stad

Unga KRIS

Våldspreventivt center, Botkyrka kommun

Forskare

Maria Eriksson, professor i socialt arbete, Marie Cederschiöld (f.d. Ersta Sköndal) högskola

Torbjörn Forkby, professor i socialt arbete, Institutionen för socialt arbete, Linnéuniversitetet

Manne Gerell, docent i kriminologi, Institutionen för kriminologi, Malmö universitet

Sibel Korkmatz, universitetslektor, Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet

Helen Olsson, lektor i socialt arbete, Institutionen för sociala och psykologiska studier, Karlstads universitet

Birgitta Persdotter, lektor i socialt arbete, FoU Välfärd Värmland, Karlstads universitet

Tove Pettersson, professor i kriminologi, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet

Susanne Strand, docent i kriminologi, Institutionen för Juridik, Psykologi och Socialt arbete, Örebro universitet

Michael Tärnfalk, universitetslektor vid Sociologiska institutionen, Centrum för socialt arbete – CESAR, Uppsala universitet

Statens offentliga utredningar 2022

Kronologisk förteckning

1. Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott. Ju.
2. En skärpt syn på brott mot journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner. Ju.
3. Sveriges tillgång till vaccin mot covid-19 – framgång genom samarbete och helgardering. S.
4. Minska gapet. Åtgärder för jämställda livsinkomster. A.
5. Innehållsvillkor för public service på internet – och ordningen för beslut vid förhandsprövning. Ku.
6. Hälso- och sjukvårdens beredskap – struktur för ökad förmåga. Del 1 och 2. S.
7. Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2022. Samhället, tekniken och etiken. M.
8. Rätt och rimligt för statligt anställda. Fi.
9. Avfallsbeskattning – En fråga om undantag? Fi.
10. Sverige under pandemin. Volym 1 Samhällets, företagens och enskildas ekonomi. Volym 2 Förutsättningar, vägval och utvärdering. S.
11. Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. S.
12. Startlån till förstagångsköpare av bostad. Fi.
13. Godstransporter på väg – vissa frågeställningar kring ett nytt miljöstyrande system. Fi.
14. Sänk tröskeln till en god bostad. Fi.
15. Sveriges globala klimatavtryck. M.
16. Ett förstärkt lagstöd för utlämnande av sekretesskyddade uppgifter till utlandet. Fö.
17. En modell för att mäta och belöna progression inom sfi. U.
18. EU:s förordning om terrorisminnehåll på internet – kompletteringar och ändringar i svensk rätt. Ju.
19. Utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel. Ju.
20. Privatkopieringsersättningen i framtiden. Ju.
21. Rätt för klimatet. M.
22. Vägen till ökad tillgänglighet – delaktighet, tidiga insatser och inom lagens ram. S.
23. En oavvislig ersättningsrätt? Ju.
24. Materielförsörjningsstrategi. För vår gemensamma säkerhet. Fö.
25. Nya krav på betaltjänstleverantörer att lämna uppgifter. Fi.
26. Extraordinära smittskyddsåtgärder – en bedömning. S.
27. Begränsningar i möjligheterna för vissa aktörer att få tillstånd att bedriva öppenvårdsapotek. S.
28. Vår demokrati – värd att värna varje dag. Volym 1 och Volym 2, Antologin 100 år till. Ku.
29. Inkomstskatterapporter och några redovisningsfrågor. Ju.
30. Korttidsarbete under pandemin – en utvärdering av stödets betydelse. Fi.
31. Rätt och lätt – ett förbättrat regelverk för VAB. S.
32. Ko ihmisarvoa mitathiin. Tornionlaaksolaisitten, kväänitten ja lantalaisitten eksklyteerinki ja assimileerinki Då människovärdet mättes. Exkludering och assimilering av tornedalingar, kväner och lantalaiset. Ku.
33. Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen. M.

34. I mål – vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning. U.
35. Tryggare i vårdyrket – en översyn av vissa frågor inom utbildning till sjuksköterska och barnmorska. U.
36. Arbetslivskriminalitet – en definition, en inledande bedömning av omfattningen, lärdomar från Norge. A.
37. Stärkt arbete med att bekämpa bidragsbrott. Administrativt sanktionssystem och effektivare hantering av misstänkta brott. S.
38. Alla tiders föräldraskap – ett stärkt skydd för barns familjeliv. Del 1 och 2. Ju.
39. Ett register för alla bostadsrätter. Fi.
40. God tvångsvård – trygghet, säkerhet och rättssäkerhet i psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård. S.
41. Nästa steg. Ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg för äldre personer. S.
42. Skydd för konsumenters kollektiva intressen – genomförande av EU:s grupptalandirektiv. Fi.
43. Friska djur behöver inte antibiotika – bättre verkan genom internationell påverkan. N.
44. Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher. Ku.
45. Steg framåt, med arbetsmiljön i fokus. A.
46. Co-Creation for Innovation. UD.
47. De regionala skyddsombudens roll i arbetsmiljöarbetet. Värdet av förebyggande arbete och allas rätt till en god arbetsmiljö. A.
48. Tullverkets rättsliga befogenheter i en ny tid. Fi.
49. Ändrade regler för vattenskotrar. M.
50. Bättre möjligheter att verkställa frihetsberövanden. Ju.
51. En ny statistik över hushållens tillgångar och skulder. Fi.
52. Utökade möjligheter att använda preventiva tvångsmedel. Ju.
53. Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag. Volym 1 och 2. U.
54. Naloxon kan rädda liv – bedömningar av nuläget och nästa steg. S.
55. Granskning av arbetet med att försöka uppnå frigivning av Dawit Isaak och Gui Minhai. UD.
56. En tryggad försörjning av metaller och mineral. N.
57. Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap. Ju.
58. Bättre förutsättningar inom djurens hälso- och sjukvård. N.
59. Försöksverksamhet utan författningsändring i den kommunala sektorn. Fi.
60. Sveriges tillgång till vaccin mot covid-19 – så bör det säkras framöver. S.
61. Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid. U.
62. EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå. Ju.
63. Teknikutveckling och förvaltning – en antologi. N.
64. En ny ordning för asylsökandes boende. Ju.
65. En ny lag om stöd vid korttidsarbete – ett mer förutsägbart, förenklat och stärkt regelverk. Fi.
66. Åtgärder på fiskeområdet för att skydda Natura 2000-områden i havet. N.
67. Vägar till ett tryggare samhälle. Kraftsamling för barn och unga. Ju.

Statens offentliga utredningar 2022

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Minska gapet. Åtgärder för minskade livsinkomster. [4]

Arbetslivskriminalitet – en definition, en inledande bedömning av omfattningen, lärdomar från Norge. [36]

Steg framåt, med arbetsmiljön i fokus. [45]

De regionala skyddsombudens roll i arbetsmiljöarbetet. Värdet av förebyggande arbete och allas rätt till en god arbetsmiljö. [47]

Finansdepartementet

Rätt och rimligt för statligt anställda. [8]

Avfallsbeskattning – En fråga om undantag? [9]

Startlån till förstagångsköpare av bostad. [12]

Godstransporter på väg – vissa frågeställningar kring ett nytt miljöstyrande system. [13]

Sänk tröskeln till en god bostad. [14]

Nya krav på betaltjänstleverantörer att lämna uppgifter. [25]

Korttidsarbete under pandemin – en utvärdering av stödets betydelse. [30]

Ett register för alla bostadsrätter. [39]

Skydd för konsumenters kollektiva intressen – genomförande av EU:s grupptalandirektiv. [42]

Tullverkets rättsliga befogenheter i en ny tid. [48]

En ny statistik över hushållens tillgångar och skulder. [51]

Försöksverksamhet utan författningsändring i den kommunala sektorn. [59]

En ny lag om stöd vid korttidsarbete – ett mer förutsägbart, förenklat och stärkt regelverk. [65]

Försvarsdepartementet

Ett förstärkt lagstöd för utlämnande av sekretesskyddade uppgifter till utlandet [16]

Materielförsörjningsstrategi. För vår gemensamma säkerhet. [24]

Justitiedepartementet

Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott. [1]

En skärpt syn på brott mot journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner. [2]

EU:s förordning om terrorisminnehåll på internet – kompletteringar och ändringar i svensk rätt. [18]

Utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel. [19]

Privatkopieringsersättningen i framtiden. [20]

En oavvislig ersättningsrätt? [23]

Inkomstskatterapporter och några redovisningsfrågor. [29]

Alla tiders föräldraskap – ett stärkt skydd för barns familjeliv. Del 1 och 2. [38]

Bättre möjligheter att verkställa frihetsberövanden. [50]

Utökade möjligheter att använda preventiva tvångsmedel. [52]

Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap. [57]

EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå. [62]

En ny ordning för asylsökandes boende. [64]

Vägar till ett tryggare samhälle. Kraftsamling för barn och unga. [67]

Kulturdepartementet

Innehållsvillkor för public service på internet – och ordningen för beslut vid förhandsprövning. [5]

Vår demokrati – värd att värna varje dag. Volym 1 och Volym 2, Antologin 100 år till. [28]

Ko ihmisarvoa mitathiin. Tornionlaaksolaisitten, kväänitten ja lantalaisitten eksklyteerinki ja assimileerinki Då människovärdet mättes. Exkludering och assimilering av tornedalingar, kväner och lantalaiset. [32]

Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling i kulturella och kreativa branscher. [44]

Miljödepartementet

Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2022. Samhället, tekniken och etiken. [7]

Sveriges globala klimatavtryck. [15]

Rätt för klimatet. [21]

Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen. [33]

Ändrade regler för vattenskotrar. [49]

Näringsdepartementet

Friska djur behöver inte antibiotika – bättre verkan genom internationell påverkan. [43]

En tryggad försörjning av metaller och mineral. [56]

Bättre förutsättningar inom djurens hälso- och sjukvård. [58]

Teknikutveckling och förvaltning – en antologi. [63]

Åtgärder på fiskeområdet för att skydda Natura 2000-områden i havet. [66]

Socialdepartementet

Sveriges tillgång till vaccin mot covid-19 – framgång genom samarbete och helgardering. [3]

Hälso- och sjukvårdens beredskap – struktur för ökad förmåga. Del 1 och 2. [6]

Sverige under pandemin. Volym 1 Samhällets, företagens och enskildas ekonomi. Volym 2 Förutsättningar, vägval och utvärdering. [10]

Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. [11]

Vägen till ökad tillgänglighet – delaktighet, tidiga insatser och inom lagens ram. [22]

Extraordinära smittskyddsåtgärder – en bedömning. [26]

Begränsningar i möjligheterna för vissa aktörer att få tillstånd att bedriva öppenvårdsapotek. [27]

Rätt och lätt – ett förbättrat regelverk för VAB. [31]

Stärkt arbete med att bekämpa bidragsbrott. Administrativt sanktionssystem och effektivare hantering av misstänkta brott. [37]

God tvångsvård – trygghet, säkerhet och rättssäkerhet i pykiatrisk tvångsvård och rättspykiatrisk vård. [40]

Nästa steg. Ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg för äldre personer. [41]

Naloxon kan rädda liv – bedömningar av nuläget och nästa steg. [54]

Sveriges tillgång till vaccin mot covid-19 – så bör det säkras framöver. [60]

Utbildningsdepartementet

En modell för att mäta och belöna progression inom sfi. [17]

I mål – vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning. [34]

Tryggare i vårdyrket
– en översyn av vissa frågor inom utbildning till sjuksköterska och barnmorska. [35]

Statens ansvar för skolan
– ett besluts- och kunskapsunderlag. Volym 1 och 2. [53]

Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid. [61]

Utrikesdepartementet

Co-Creation for Innovation. [46]

Granskning av arbetet med att försöka uppnå frigivning av Dawit Isaak och Gui Minhai. [55]

§ 57

Medarbetarundersökning 2022 - kommunstyrelseförvaltningen

KS 2023/549

Beslut

Kommunstyrelsen godkänner informationen om kommunstyrelseförvaltningens medarbetarundersökning 2022.

Sammanfattning av ärendet

Årets medarbetarundersökning har innefattat två delar. Del 1 är en nationell undersökning där motivation, ledarskap och styrning undersöks och del 2 är kommunspecifik baserad på frågor från Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Kommunstyrelseförvaltningen har förbättrat sitt resultat inom samtliga tre områden sedan föregående år och resultatet som mäts i ett index har gått från 78 till 80. Styrkor och förbättringsområden har identifierats och en handlingsplan inför 2023 har tagits fram för fortsatt arbete.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2023-03-07
- Medarbetarundersökning 2022 för kommunstyrelseförvaltningen

Godkännande

Dnr: KS 2023/549

Handläggare
Lena Tegenfeldt
lena.tegenfeldt@vanersborg.se
0521-72 23 80

Mottagare
Kommunstyrelsen

Kommunstyrelseförvaltningens medarbetarundersökning 2022

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner informationen om kommunstyrelseförvaltningens medarbetarundersökning 2022.

Sammanfattning av ärendet

Årets medarbetarundersökning har innefattat två delar. Del 1 är en nationell undersökning där motivation, ledarskap och styrning undersöks och del 2 är kommunspecifik baserad på frågor från Arbetsmiljöverkets föreskrifter.

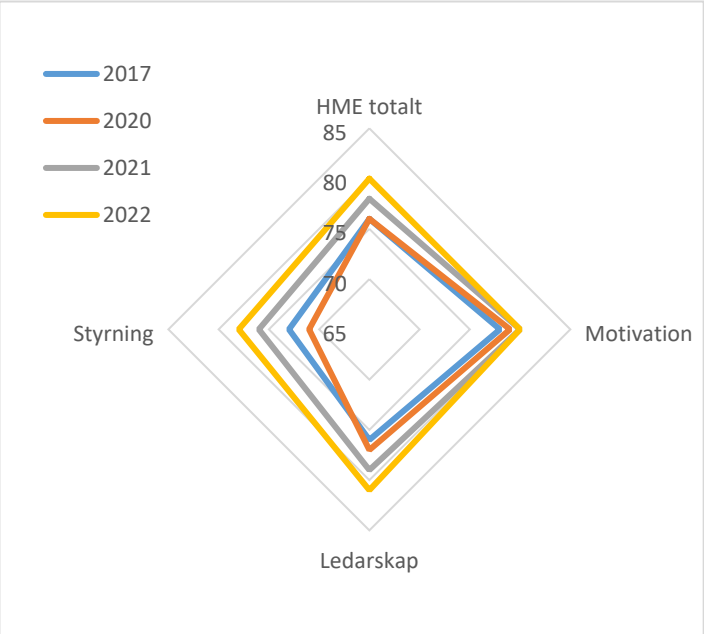
Kommunstyrelseförvaltningen har förbättrat sitt resultat inom samtliga tre områden sedan föregående år och resultatet som mäts i ett index har gått från 78 till 80. Styrkor och förbättringsområden har identifierats och en handlingsplan inför 2023 har tagits fram för fortsatt arbete.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Historik

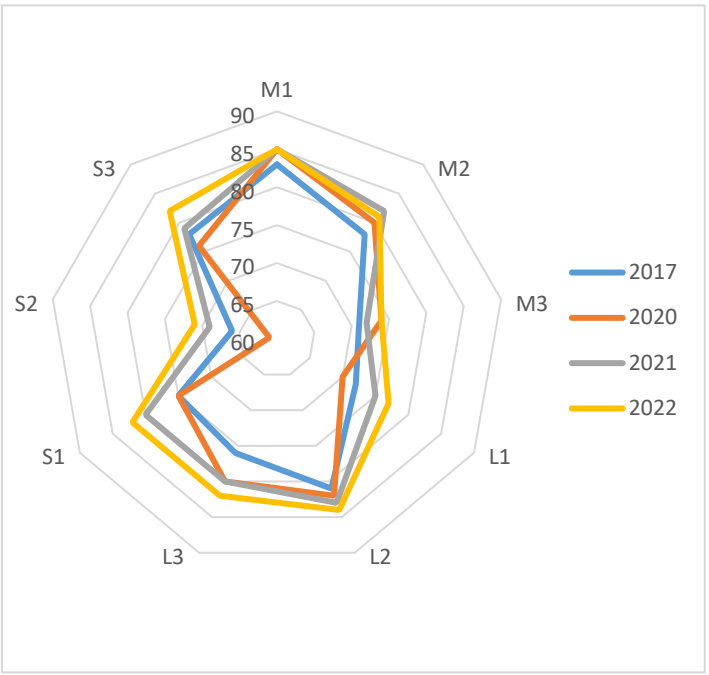
Sedan några år tillbaka deltar Vänersborgs kommun i den nationella medarbetarundersökningen Hållbart medarbetarengagemang, förkortad HME. Frågeställningarna i enkäten har tagits fram av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) tillsammans med en referensgrupp bestående av representanter för kommuner och regioner. Den innehåller 9 frågor inom tre olika områden**;** motivation**,** ledarskap och styrning och redovisas i form av ett index. Resultatet presenteras i den nationella databasen Kolada.se, vilket gör den jämförbar med andra kommuner. Undersökningen innefattar därutöver ett avsnitt med frågor från Arbetsmiljöverkets föreskrifter för organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA). Dessa frågor ger oss ytterligare underlag för analys på olika nivåer i organisationen.

Hållbart medarbetarengagemang – del 1
Svarsfrekvensen för kommunstyrelseförvaltningen var 94% att jämföra med kommunens totala svarsfrekvens på 72%.

Totalindexet för kommunstyrelseförvaltningen har ökat från 78 till 80. Kommunens totala resultat är 78.

Förbättring har skett från föregående år inom samtliga tre områden. Under 2022 så har förvaltningen i sin generella handlingsplan, på samtliga kontor/avdelningar, arbetat aktivt med området styrning, dvs mål, uppföljning och förväntansbild på sina arbetsplatsmöten.

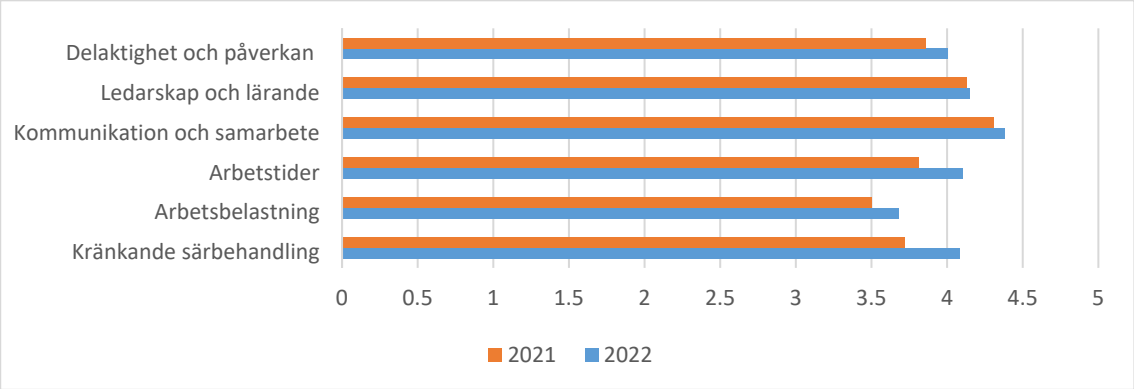
M1: Mitt arbete känns meningsfullt
M2: Jag lär nytt och utvecklas i mitt dagliga arbete
M3: Jag ser fram emot att gå till arbetet
L1: Min närmaste chef visar uppskattning för mina arbetsinsatser
L2: Min närmaste chef visar förtroende för mig som medarbetare
L3: Min närmaste chef ger mig förutsättningar att ta ansvar i mitt arbete
S1: Jag är insatt i min arbetsplats mål
S2: Min arbetsplats mål följs upp och utvärderas på ett bra sätt
S3: Jag vet vad som förväntas av mig i mitt arbete

Undersökningen innefattar också en fråga ”hur sannolikt är det att du skulle rekommendera din arbetsplats?”. Andelen som här svarar 9 eller 10 klassificeras såsom Ambassadörer. Kommunstyrelsen har 58% ambassadörer jämfört med kommunens totala 49%.

Arbetsmiljöverkets föreskrifter för organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA) - del 2

Inom den organisatoriska och sociala arbetsmiljön ställs frågor rörande sex olika områden. Förvaltningens avdelningar har under 2022 arbetat med dialog om innebörd och betydelse av begreppet kränkande särbehandling, lagstiftning och genomgång av rutiner. Likaså dialog om innebörd och betydelse av begreppet kompetensutveckling utifrån individ, grupp och organisation samt yrkesrollers olika förutsättningar.

Samtliga frågeområden har även här gått framåt.

Handlingsplan för 2023

Likt föregående år har Kommundirektörens ledningsgrupp beslutat om fokusområden för en övergripande handlingsplan. Kommunstyrelseförvaltningen har därutöver samlat samtliga medarbetare under en workshop för att definiera friskfaktorer och styrkor utifrån att vi har så högt antal ambassadörer på förvaltningen. Vad är det som våra medarbetare tycker är särskilt bra på vår arbetsplats?

1. Fokus på att bibehålla vårt goda ambassadörskap och varför vi rekommenderar vår arbetsplats kommunstyrelseförvaltningen:
- Faktorer att rekommendera i de fysiska arbetsmiljön är bra och ändamålsenliga lokaler samt möjligheten att arbeta på distans.
- Faktorer att rekommendera inom den psykosociala arbetsmiljön är att här finns ett välkomnande klimat, bra och ansvarsfulla kollegor och chefer där delaktighet skapas, frihet och ansvar i lagom balans, stor möjlighet till att påverka arbetstider och en lärande miljö.
2. Fortsatt arbete (från föregående år) med "min arbetsplats mål följs upp och utvärderas på bra sätt"
3. Därutöver fortsatt dialog om OSA-frågor som bedöms bidra till måluppfyllelsen vad gäller områdena Motivation och Ledarskap:
- Dialog om återhämtning, tillräckliga resurser, att kunna släppa jobbet på ledig tid
- Dialog om delaktighet och innehåll på arbetsplatsmöten.

Not: nr 1 är specifik för kommunstyrelseförvaltningen och 2 och 3 är kommunövergripande beslut från Kommundirektörens ledningsgrupp.

Utöver ovan generella punkter har varje kontor/avdelning specifika handlingsplaner.

Beredning

Beredning har skett i kommunstyrelseförvaltning ledningsgrupp med stöd av personalspecialist samt i kommundirektörens ledningsgrupp. Hela förvaltningen har haft en samlad workshop.

Bilaga

Personalkontorets utdrag ur enkätverktyget Netigate.

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Vänersborgs kommun

Ks 2022

- 2021: 109, 2022: 116
- Svarsfrekvens 94%

Vänersborgs kommun

HME Total

Vänersborgs kommun

Högst värde

	Huvudserie	Jämförelseserier
	2022	2021
Jag blir bemött på ett bra sätt av mina kollegor	**4.62/5**	4.55/5
Jag upplever att min arbetsgivare talat om att arbetsplatsen ska vara fri från kränkande särbehandling	**4.52/5**	4.11/5
Mitt arbetsschema fungerar bra för mig i min livssituation	**4.46/5**	4.23/5
Jag får stöd i mitt arbete av mina kollegor när jag behöver det	**4.43/5**	4.37/5
Mitt arbete känns meningsfullt	**4.39/5**	4.41/5

Vänersborgs kommun

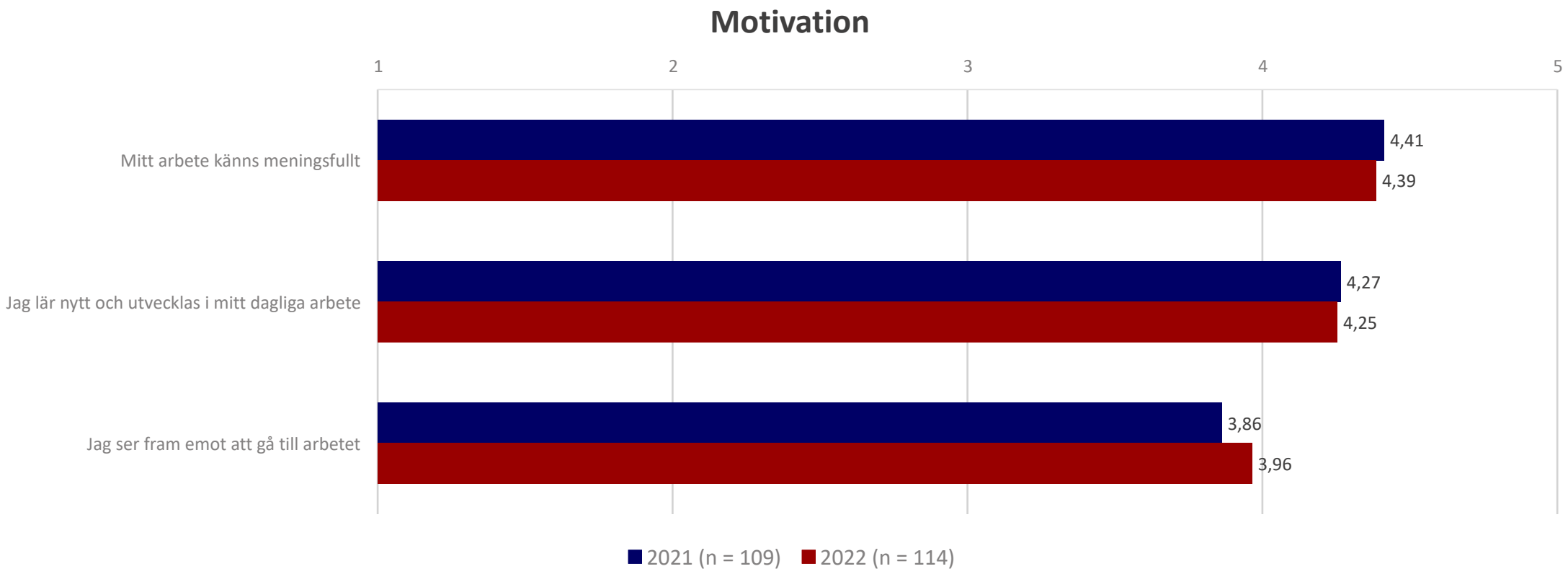
Lägst värden – samtliga förbättrats!

	Huvudserie	Jämförelseserier
	2022	2021
Jag kan släppa tankarna på arbetet när jag är ledig	**3.27/5**	3.01/5
Jag har de resurser (t.ex. tid, kunskap, erfarenhet) jag behöver för att utföra mina arbetsuppgifter på det sätt som förväntas av mig i mitt arbete	**3.69/5**	3.55/5
Jag tycker min arbetsplats arbetar förebyggande för att motverka kränkande särbehandling	**3.80/5**	3.59/5
Jag har möjlighet till återhämtning i mitt arbete (pauser, enklare uppgifter)	**3.81/5**	3.64/5
Jag kan påverka min arbetssituation	**3.82/5**	3.72/5

Vänersborgs kommun

Hållbart medarbetarengagemang (HME)

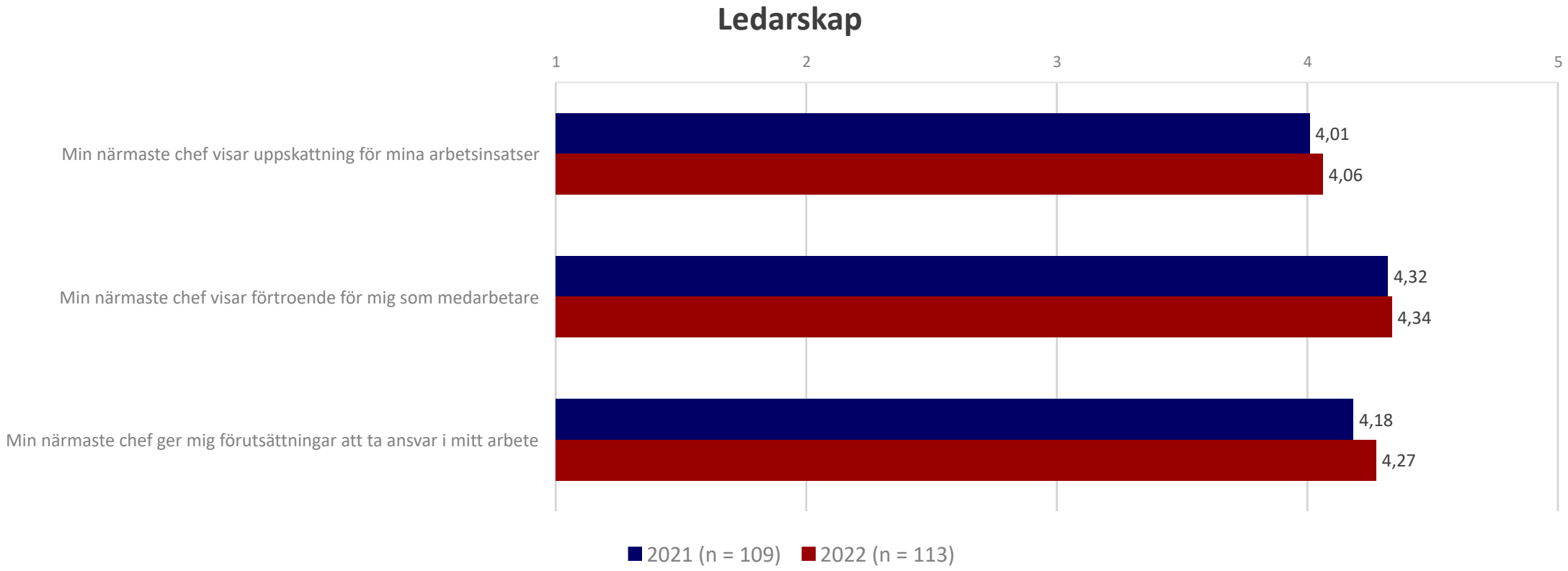

Medel: 4.18

Medel: 4.20

Vänersborgs kommun

Hållbart medarbetarengagemang (HME)

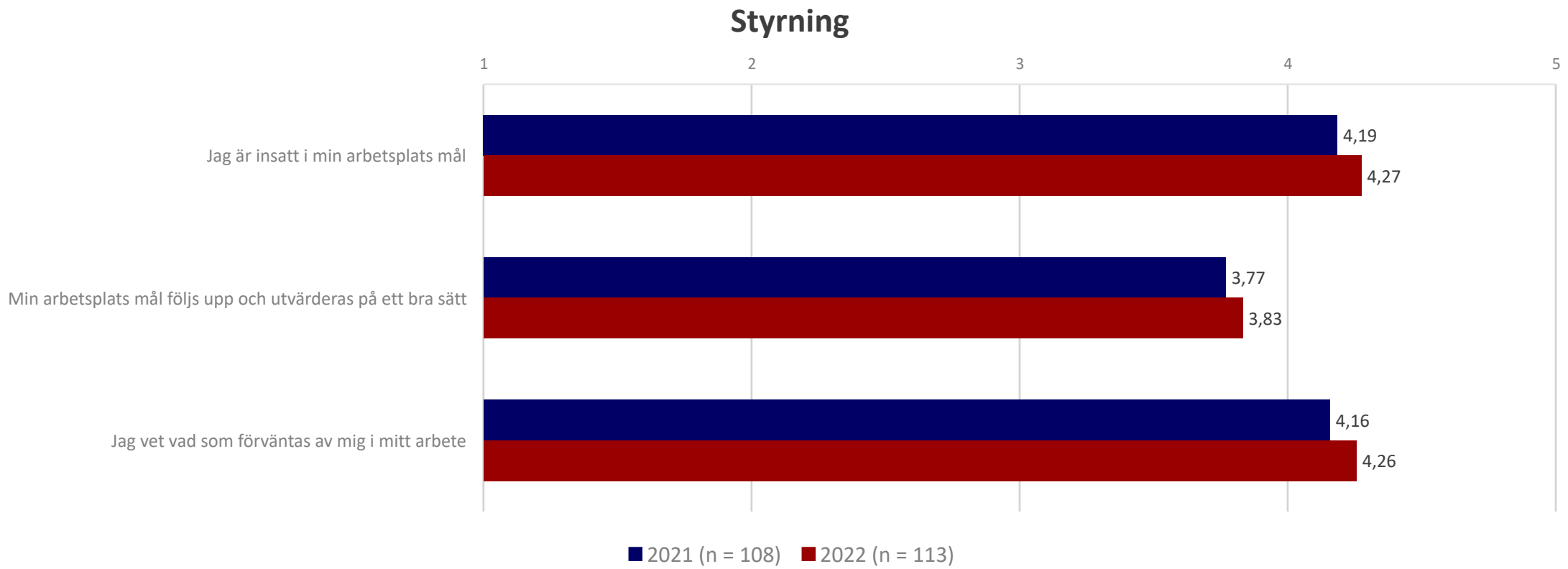

Medel: 4.17

Medel: 4.22

Vänersborgs kommun

Hållbart medarbetarengagemang (HME)

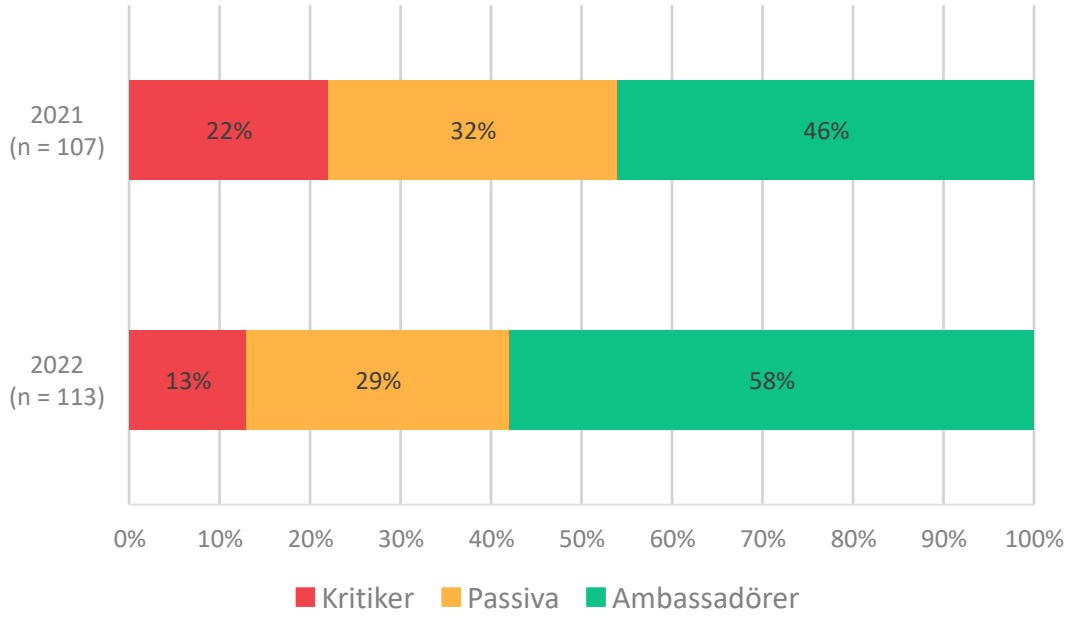
Medel: 4.04

Medel: 4.12

Vänersborgs kommun

Rekommendera din arbetsplats

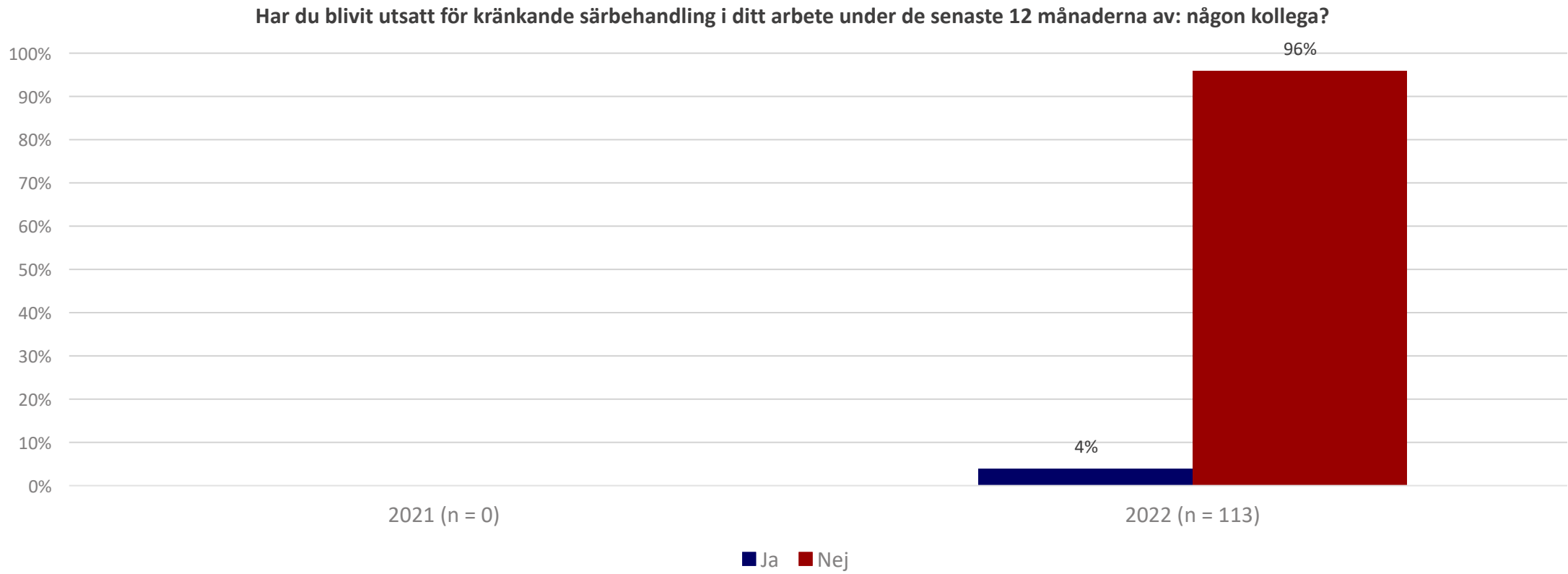
Hur sannolikt är det att du skulle rekommendera din arbetsplats?

2021	**23**
2022	**44**

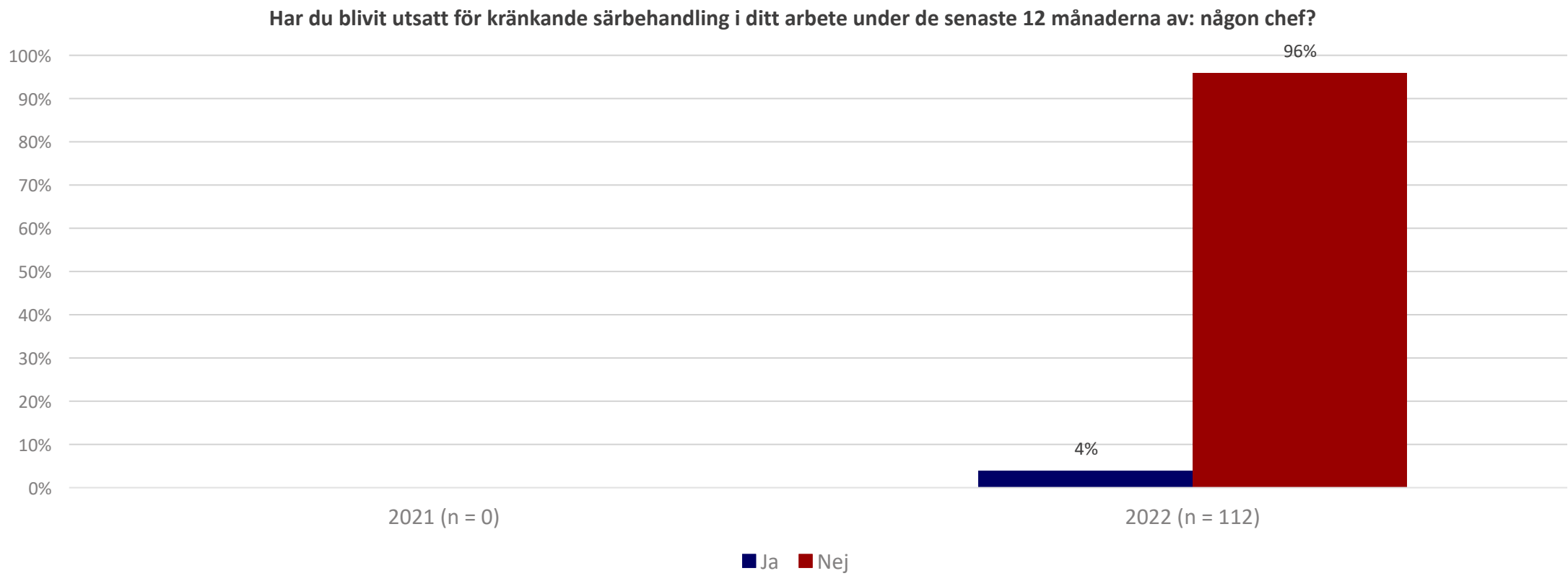
Vänersborgs kommun

Kränkande särbehandling

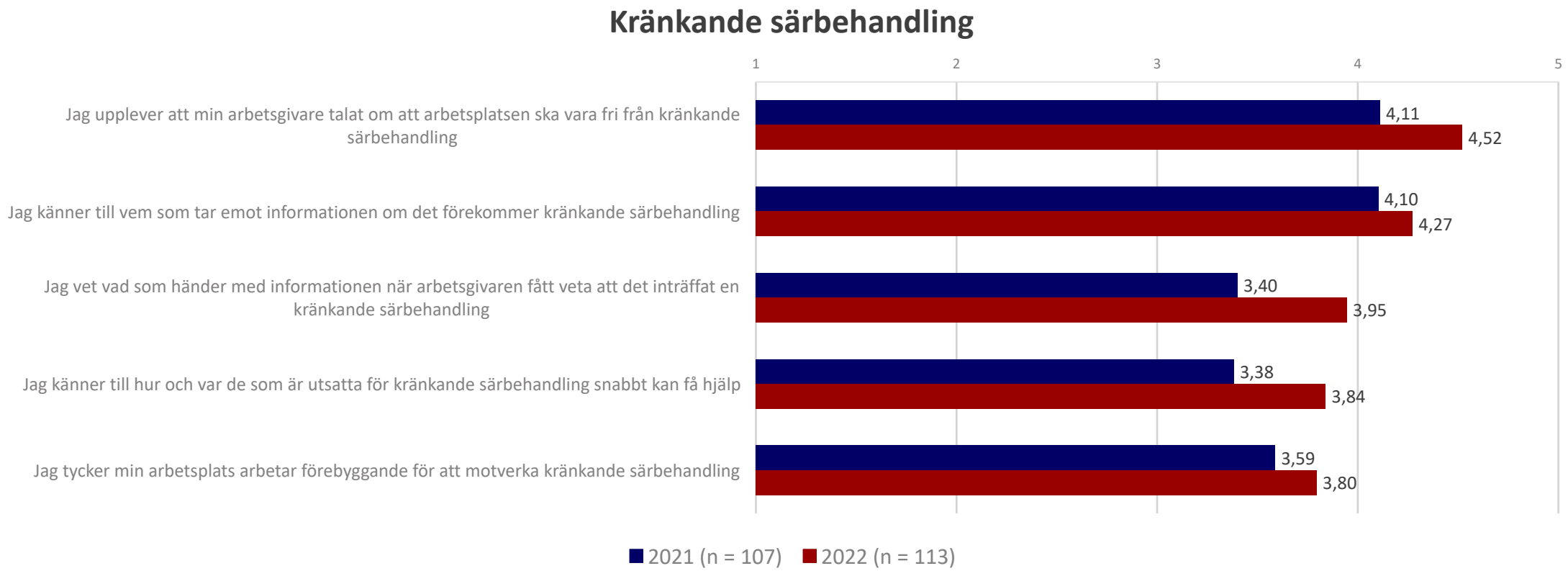
Vänersborgs kommun

Kränkande särbehandling

Vänersborgs kommun

Kränkande särbehandling

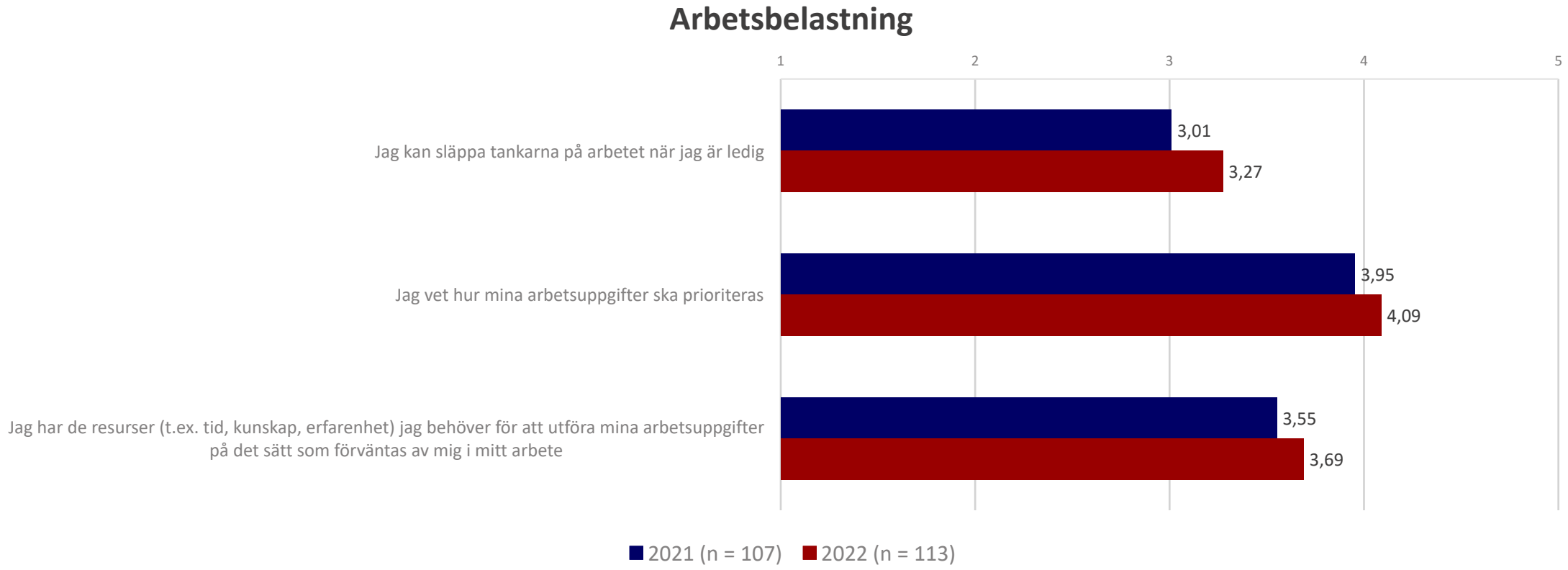

Medel: 3.72

Medel: 4.08

Vänersborgs kommun

Arbetsbelastning

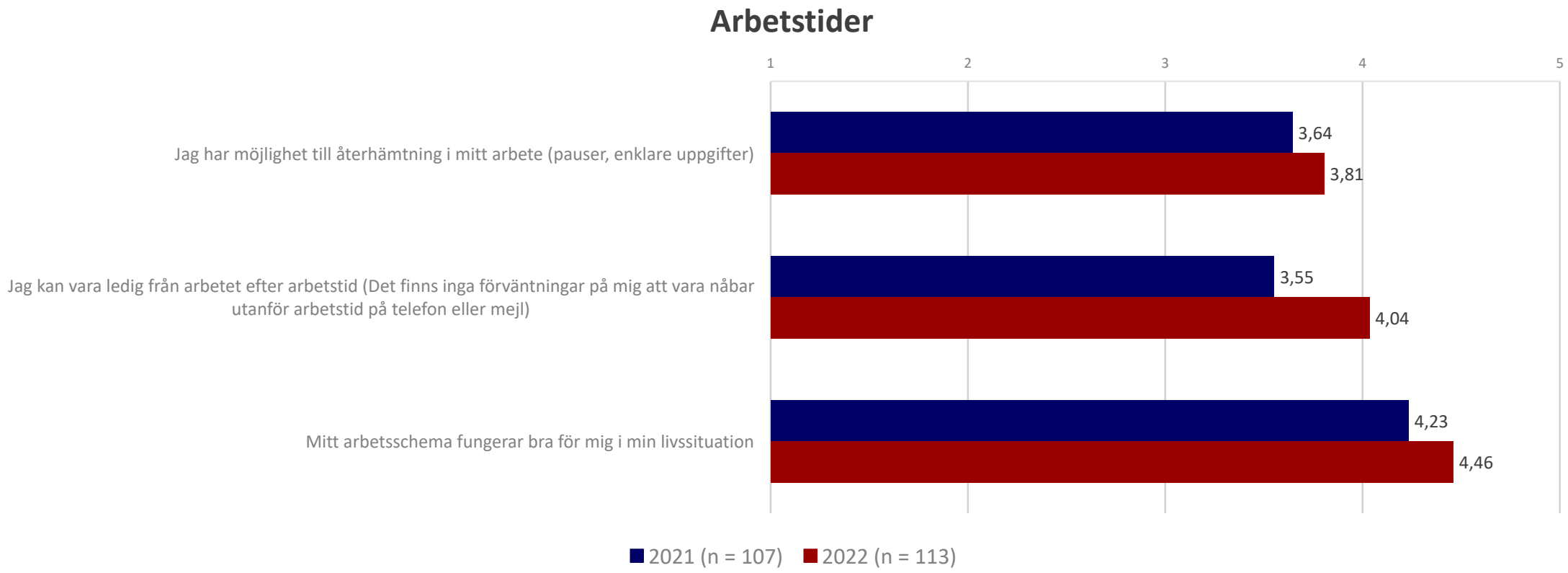

Medel: 3.50

Medel: 3.68

Vänersborgs kommun

Arbetstider

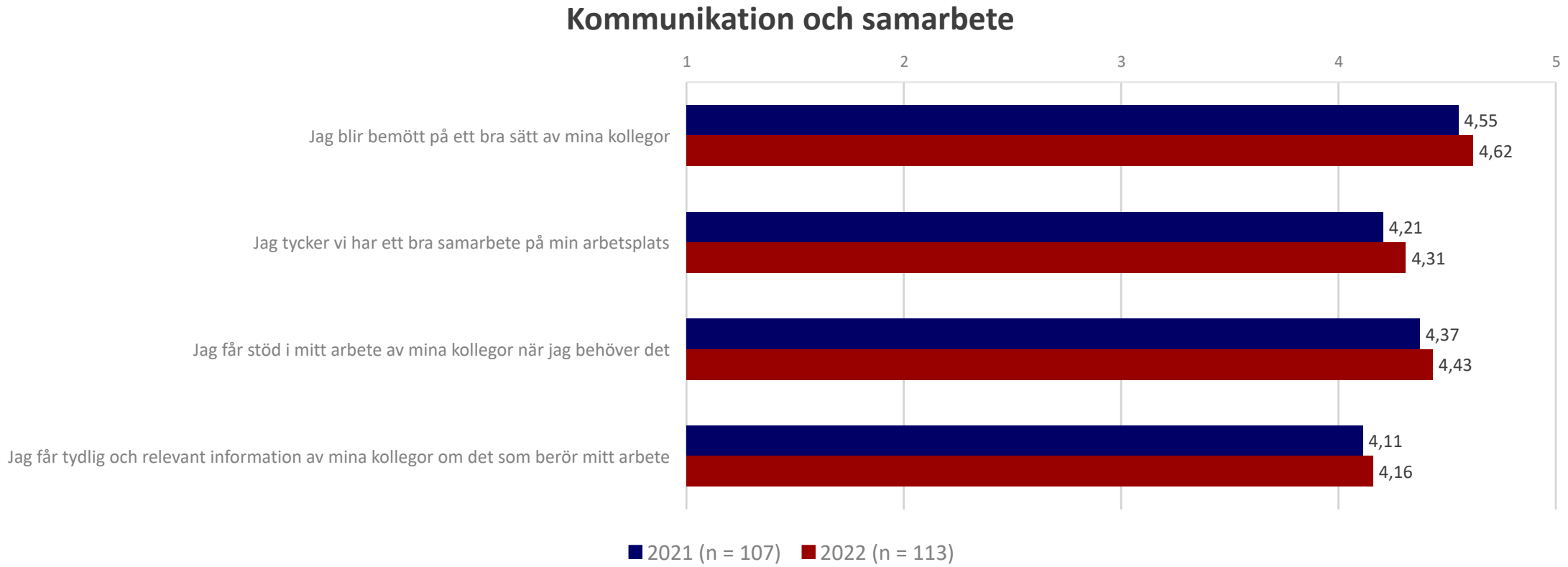

Medel: 3.81

Medel: 4.10

Vänersborgs kommun

Kommunikation och samarbete

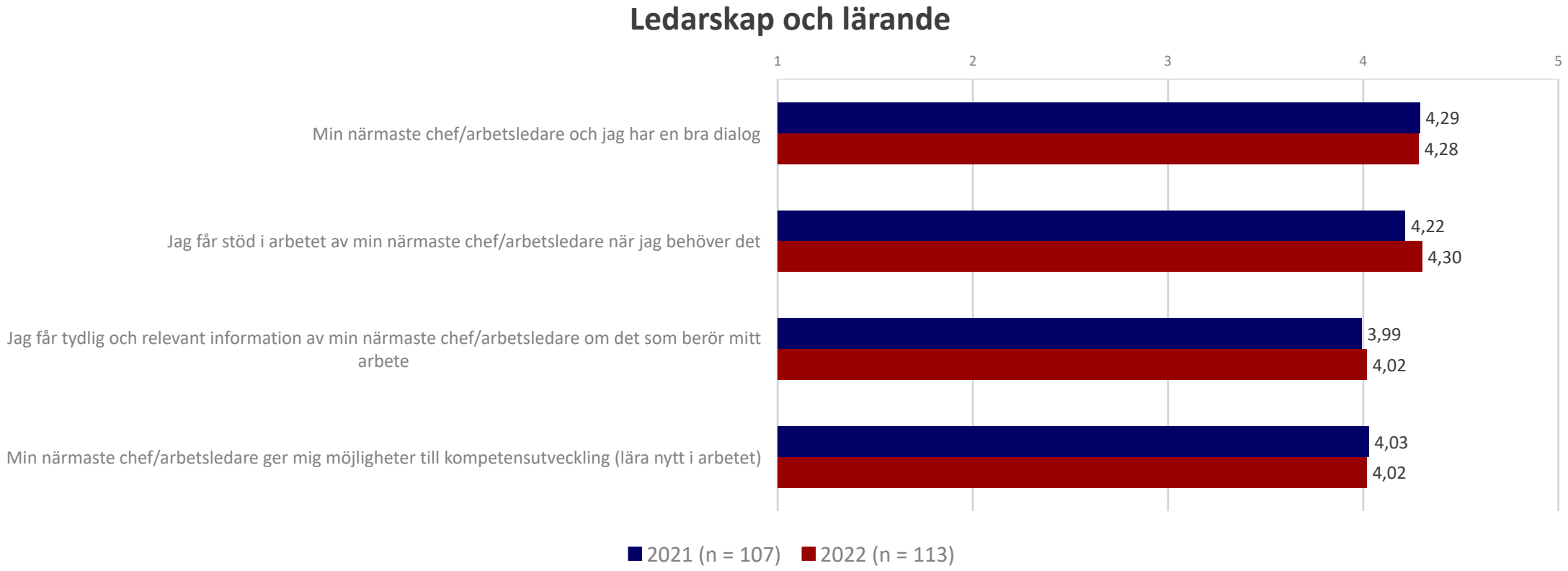

Medel: 4.31

Medel: 4.38

Vänersborgs kommun

Ledarskap och lärande

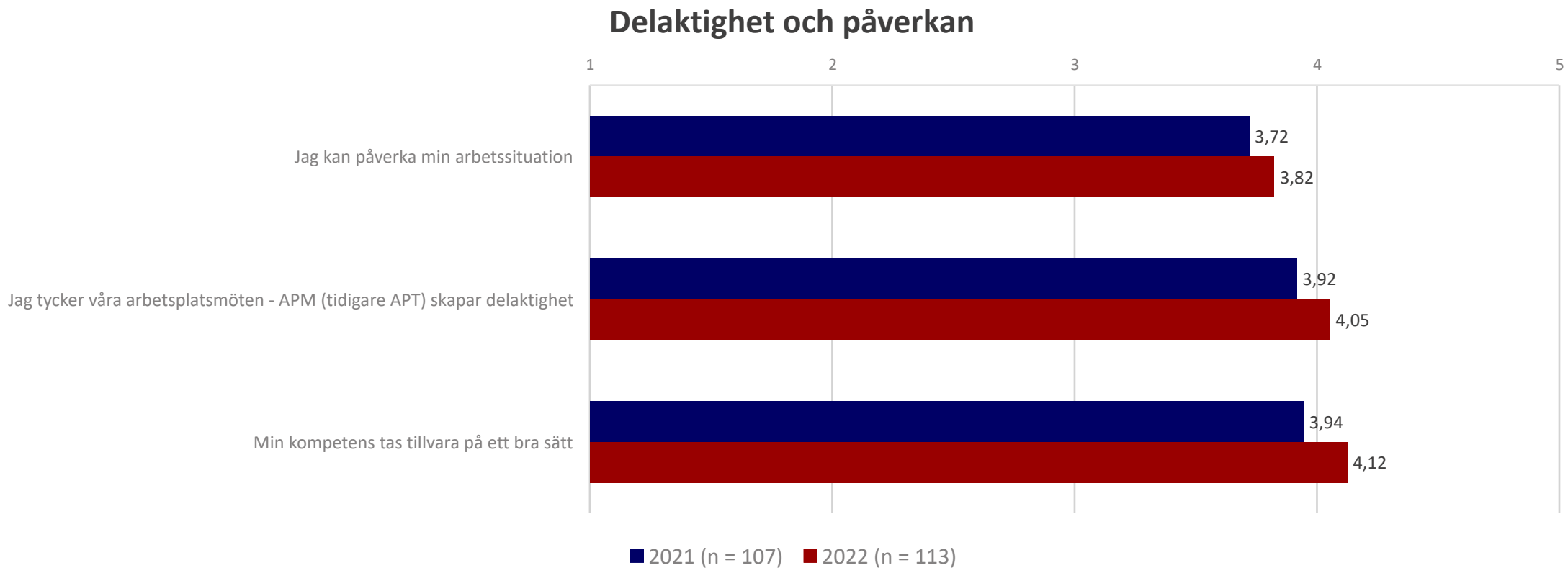

Medel: 4.13

Medel: 4.15

Vänersborgs kommun

Delaktighet och påverkan

Medel: 3.86

Medel: 4.00

Sändlista är en sammanställning över vilka organ, funktioner, personer eller liknande som ska få beslutet när ärendet är färdigbehandlat

Dnr: KS 2023/200

Handläggare
Johan Wass
johan.wass@vanersborg.se
0521-72 2658

Mottagare
Kommunstyrelsen

Medarbetarundersökning 2022

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner informationen om kommunens medarbetarundersökning 2022

Sammanfattning av ärendet

Medarbetarundersökningen genomfördes under november 2022. Resultat har till övervägande del förbättrats mellan åren; av totalt 34 frågor fick 25 ett högre resultat. Undersökningen mäter hållbart medarbetarengagemang (HME) där resultatet totalt sett blev oförändrat men ökade något för delområdet motivation och minskade något för delområdet ledarskap. I jämförelse med andra har Vänersborgs kommun lägre resultat än medel för kommuner i Sverige men ligger i mitten sett till resultaten för Trestad. Resultatet för att rekommendera min arbetsplats (eNPS) blev oförändrat mellan åren. När det gäller frågorna som ingår i kartläggningen av organisatorisk och social arbetsmiljö så förbättrades resultatet för samtliga frågor. De frågeområden som låg till grund för kommundirektörens ledningsgrupp (KDL) framtagna utvecklingsområden efter föregående års undersökning fick samtliga ett förbättrat resultat. Årets resultat har diskuterats i KDL och varit uppe för dialog i centrala samverkansgruppen. Därefter har KDL har tagit fram följande utvecklingsområden: högre svarsfrekvens, dialog på arbetsplatser om mål och uppföljning, återhämtning i arbetet, resurser för arbetsuppgifter samt om dialog och innehåll på arbetsplatsmöten (APM).

Beredning

Frågebatteriet har samverkats i centrala samverkansgruppen.

Underlag

Utdrag ur enkätverktyget Netigate

Anna Johannesson
Personalchef

Bilagor

Sammanställning av medarbetarundersökningen november 2022

Sändlista

Samtliga nämnder och förvaltningar

Handläggare
Johan Wass
johan.wass@vanersborg.se
0521-72 2658

Mottagare
Kommunstyrelsen

Sammanställning av medarbetarundersökning 2022

Bakgrund

Vänersborgs kommun genomför årligen en medarbetarundersökning och genomförs under november månad. Det ingår totalt 34 frågor. Undersökningen är en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Undersökningen består av två delar men hanteras som en helhet på arbetsplatsnivå, då resultatet ska ligga till grund för arbetsplatsens handlingsplan i deras arbetsmiljöarbete.

Frågeområden i medarbetarundersökningen

Medarbetarundersökningens första del handlar om hållbart medarbetarengagemang (HME). Frågorna om HME har tagits fram av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA). HME innehåller totalt 9 frågor fördelade på tre olika områden: motivation, ledarskap och styrning. Resultatet redovisas i form av ett index och presenteras i den nationella databasen Kolada.se, vilket gör den jämförbar med andra kommuner.

Förutom HME så innehåller undersökningens första del även en särskild fråga om i vilken grad man som anställd vill rekommendera sin arbetsplats. Frågan är vanligt förekommande i både svenska och internationella undersökningar och benämns Employee Net Promotor Score (eNPS). Resultatet på frågan speglar andelen anställda som är kritiska, passiva och ambassadörer (där ambassadörer antas vara aktiva förespråkare för sin arbetsplats).

Medarbetarundersökningens andra del handlar om organisatorisk och social arbetsmiljö och består av 24 frågor. Del två består av delområdena kränkande särbehandling, arbetsbelastning, arbetstider, kommunikation och samarbete, ledarskap och lärande samt delaktighet och påverkan.

Årets resultat

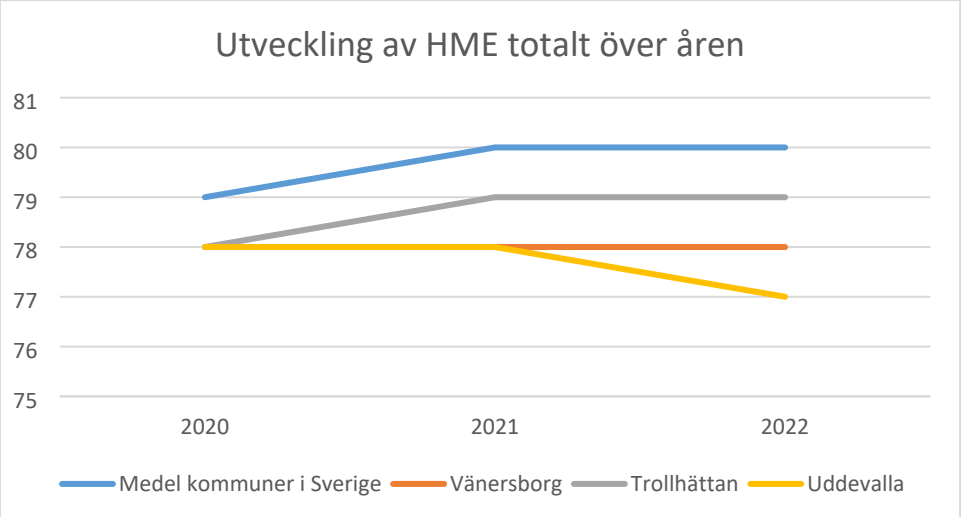
Svarsfrekvensen blev 72 procent. Även föregående år var svarsfrekvensen 72 procent. 3 753 månadsavlönade hade möjligheten att besvara undersökningen.

Generellt visar resultatet en positiv förflyttning. Av totalt 34 frågor fick 25 ett högre resultat i den senaste undersökningen. 4 av frågorna fick ett lägre resultat medan 3 frågor fick ett oförändrat resultat. En fråga gjordes om till två och kan därmed inte jämföras mellan åren.

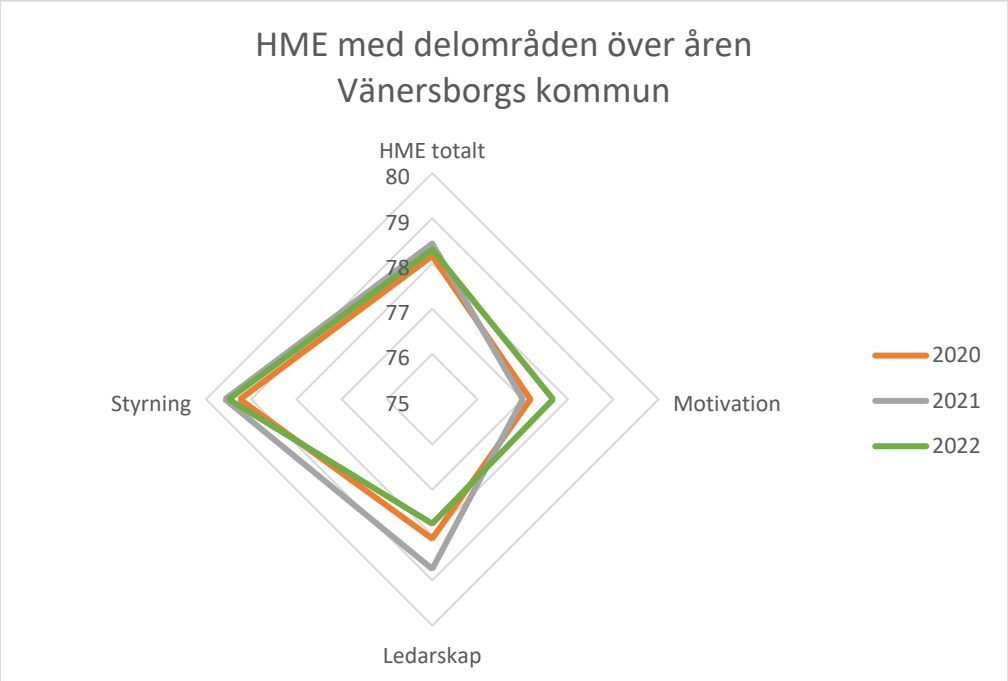
Hållbart medarbetarengagemang

När det gäller hållbart medarbetarengagemang (HME) så blev resultatet oförändrat mellan åren för HME totalt det vill säga indexvärde 78 av 100 möjliga. I följande

diagram jämförs resultatet HME totalt med andra. Diagrammet visar att Vänersborgs kommun har ett lägre resultat jämfört med medel för kommuner som delat sina resultat i databasen Kolada (I skrivande stund har 101 kommuner rapporterat in sina resultat). Tabellen visar också att resultatet för Vänersborgs kommun ligger lägre än Trollhättan Stad men högre än Uddevalla kommun.

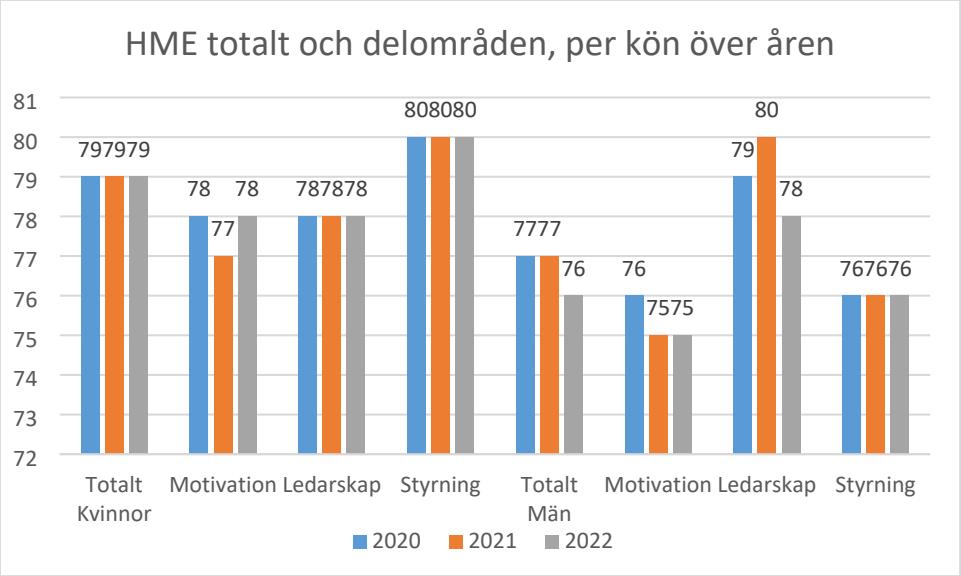

Även om Vänersborgs kommuns resultatet för HME totalt var oförändrat i senaste undersökningen så finns förändringar mellan åren sett till de delområden som ingår i HME. Diagrammet visar att området motivation har fått ett högre resultat samtidigt som resultatet för området ledarskap minskade. Området styrning var oförändrat mellan åren.

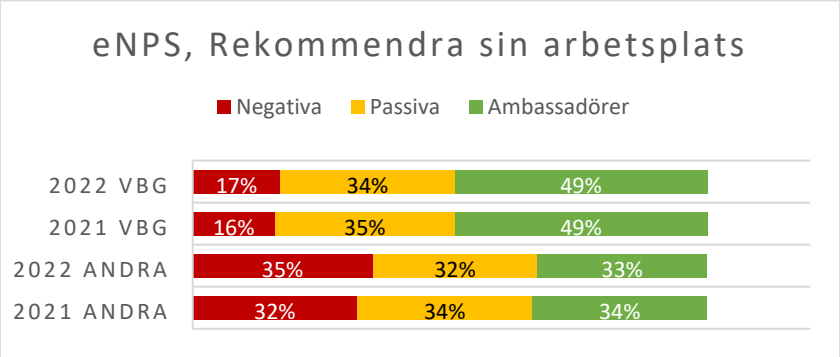
HME per kön

I följande diagram framgår att kvinnor generellt ger ett högre resultat jämfört med män som även haft en större variation i resultatet. Störst skillnad mellan könen finns inom området styrning där kvinnor ger ett högre resultat. Inom området ledarskap har männen tidigare gett ett högre resultat än kvinnor men i den senaste undersökningen blev resultatet densamma från båda könen.

Rekommendera sin arbetsplats

Frågan ”Hur sannolikt är det att du skulle rekommendera din arbetsplats?” (eNPS) följs i kommunen enligt hur stor andel som besvarat de två högsta svarsalternativen på den tiogradiga svarsskalan. Denna andel kategoriseras som ambassadörer enligt den internationella frågekonstruktionen. Den senaste undersökningen visar att 49 procent av medarbetarna kategoriseras som ambassadörer även denna gång. Som jämförelse finns enkätleverantörens resultat från deras årliga rapport Medarbetarrapport (med ett stort urval av organisationer och branscher inom Sverige). I jämförelse med andra är andelen ambassadörer 16 procentenheter högre inom Vänersborgs kommun, vilket framgår i följande diagram.

Organisatorisk och social arbetsmiljö

Frågan om man blivit utsatt för kränkande särbehandling i sitt arbete under de senaste 12 månaderna är inte möjlig att jämföra med föregående år. Frågan har gjorts om till två olika frågor i årets undersökning. I årets omarbetade två frågor visar den första frågan att 92 procent svarat nej om det förekommit någon kränkande särbehandling från någon kollega, 8 procent svarade ja. I den andra frågan svarade 96 procent nej om det förekommit någon kränkande särbehandling från någon chef, 4 procent svarade ja.

När det gäller övriga frågor 22 frågor så har samtliga fått ett högre resultat i den senaste undersökningen.

Det samlade medelvärdet när frågorna grupperats i sina respektive frågeområden:

- Kränkande särbehandling ökade till 3,95 från 3,85 (på en femgradig skala).
- Arbetsbelastning ökade sitt medelvärde till 3,77 från 3,73.
- Arbetstider ökade sitt medelvärde till 3,93 från 3,80.
- Kommunikation och samarbete ökade sitt medelvärde till 4,37 från 4,35.
- Ledarskap och lärande ökade sitt medelvärde till 4,12 från 4,09.
- Delaktighet och påverkan ökade sitt medelvärde till 3,82 från 3,77.

För resultatutvecklingen för respektive fråga återges i slutet på denna sammanställning.

Årets resultat sett till föregående års framtagna förbättringsområden

Efter föregående års medarbetarundersökning antog kommundirektörens ledningsgrupp ett antal generella förbättringsområden, vilka därefter anpassats av respektive förvaltning till sina specifika förutsättningar för att tas upp på arbetsplatsmöten.

Förbättringsområde 1: HME motivation; belysa och prata om vad kompetensutveckling kan vara. Resultatet från senaste undersökningen visar att området motivation förbättrats.

Förbättringsområde 2: HME styrning; ha dialog om uppdrag och mål. Resultatet för området styrning blev oförändrat i senaste undersökningen men att delfrågan om arbetsplatsens mål följs upp och utvärderas på ett bra sätt, förbättrats något.

Förbättringsområde 3: Kränkande särbehandling; öka kunskapen om vad det är och hur det hanteras. Resultatet visar att samtliga frågor inom området fått ett högre resultat.

Förbättringsområde 4: Delaktighet och påverkan; prata om yrkesroller och förväntningar även i förhållande till arbetstider och arbetsbelastning. Resultatet visar att samtliga frågor till nämnda områden fått ett högre resultat i den senaste undersökningen.

Handlingsplan efter årets medarbetarundersökning

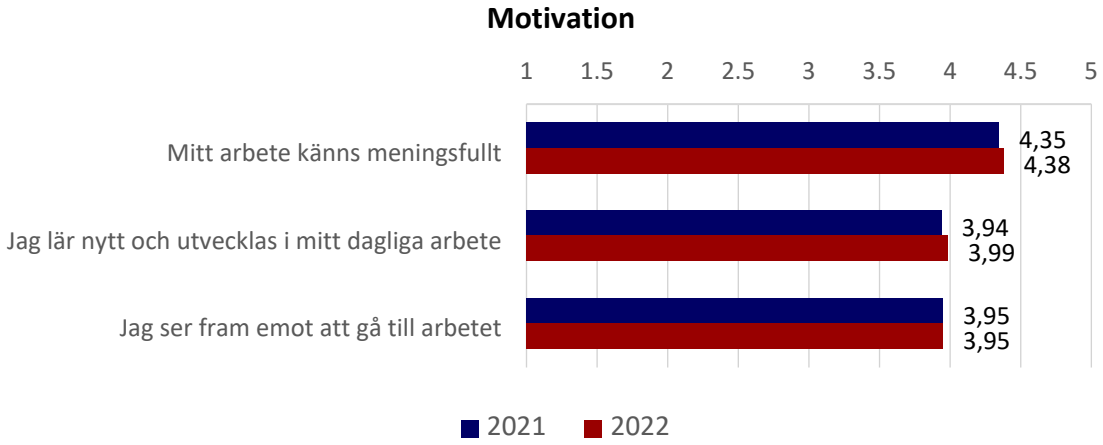
Resultatet från medarbetarundersökningen har diskuterats i kommundirektörens ledningsgrupp (KDL) och i den centrala samverkansgruppen. Utifrån detta lyfter KDL fram tre utvecklingsområden som förvaltningarna har i uppdrag att arbeta vidare med under 2023:

- Det första området handlar om att öka svarsfrekvensen för undersökningen. Även om nuvarande nivå kan anses vara bra sett till typen av undersökning så är det av stort värde att så många som möjligt av kommunens medarbetare bidrar med sina svar.
- Det andra området handlar om delen styrning bland frågorna om hållbart medarbetarengagemang, närmare bestämt att arbetsplatsens mål följs upp och utvärderas på ett bra sätt.
- Det tredje området finns inom frågorna till kartläggning om den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Här handlar det om en dialog rörande möjligheter till återhämtning i arbetet, att ha tillräckliga resurser för arbetsuppgiften och att kunna släppa jobbet på ledig tid. Därutöver att ha dialog om delaktighet och innehåll på arbetsplatsmöten.

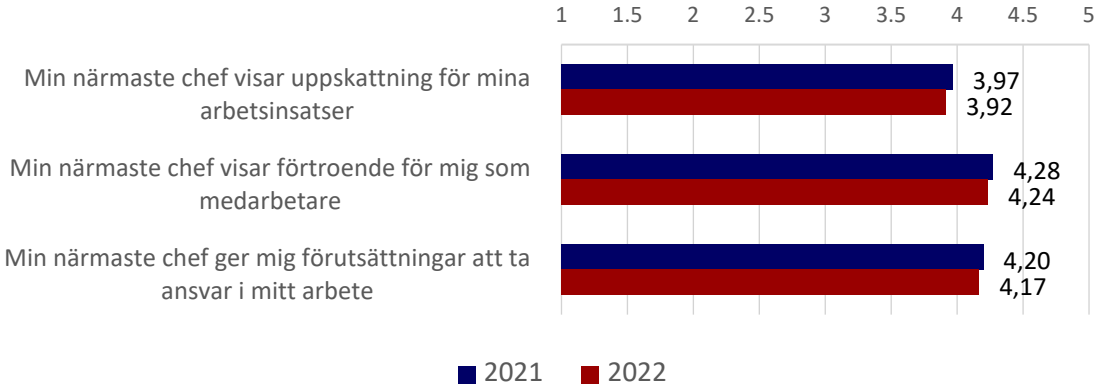
Samtliga frågors resultat i medarbetarundersökningen

I den femgradiga svarsskalan betyder 1 stämmer mycket dåligt, 2 stämmer ganska dåligt, 3 stämmer varken bra eller dåligt, 4 stämmer ganska bra, 5 stämmer mycket bra.

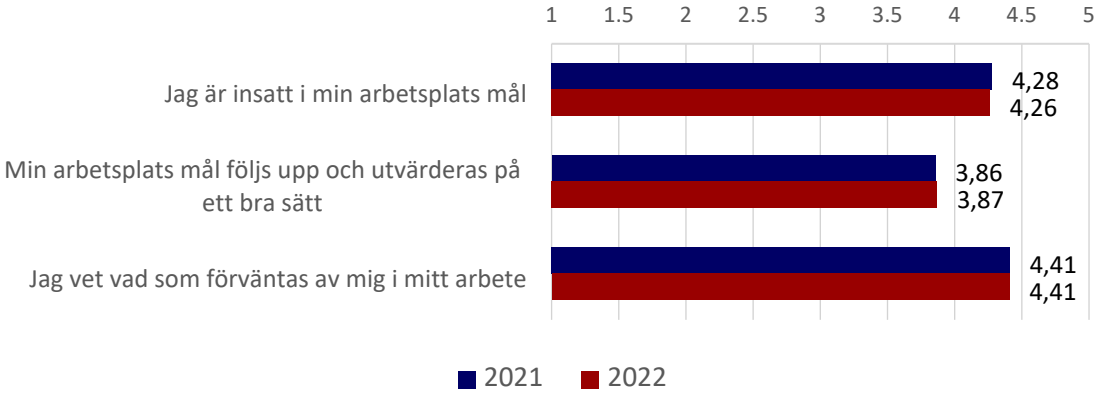
I den tiogradiga skalan i frågan om att rekommendera sin arbetsplats sträcker sig skalan från 0 (inte alls) till 10 (Mycket sannolikt). Svarsalternativen 0 till och med 6 kategoriseras som kritiker (röd färg), svarsalternativen 7 och 8 kategoriseras som passiva (gul färg), svarsalternativen 9 och 10 kategoriseras som ambassadörer (grön färg).

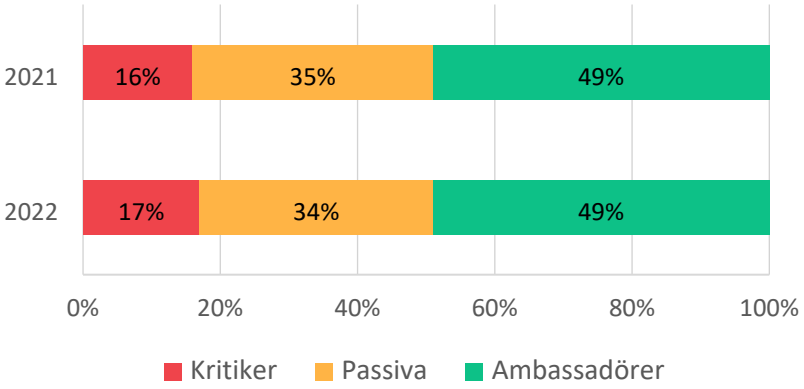
Ledarskap

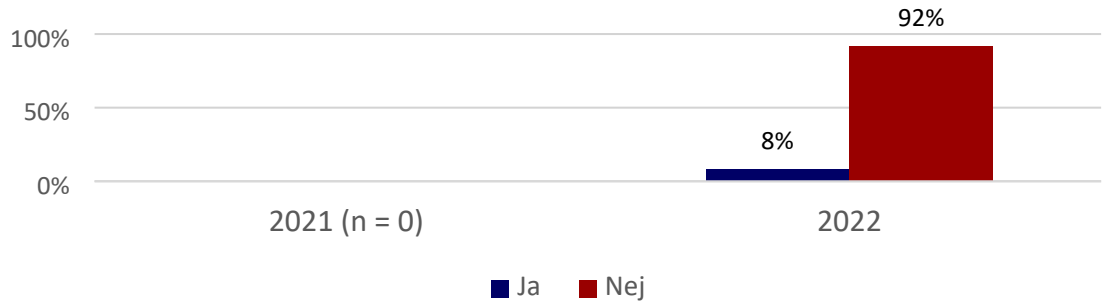
Styrning

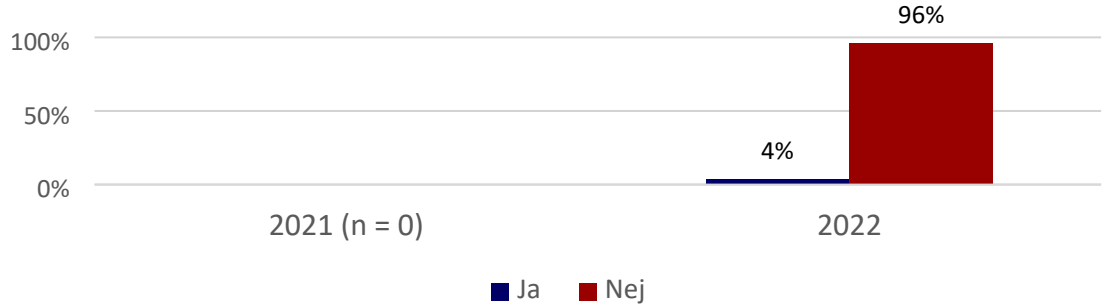
Hur sannolikt är det att du skulle rekommendera din arbetsplats? (eNPS)

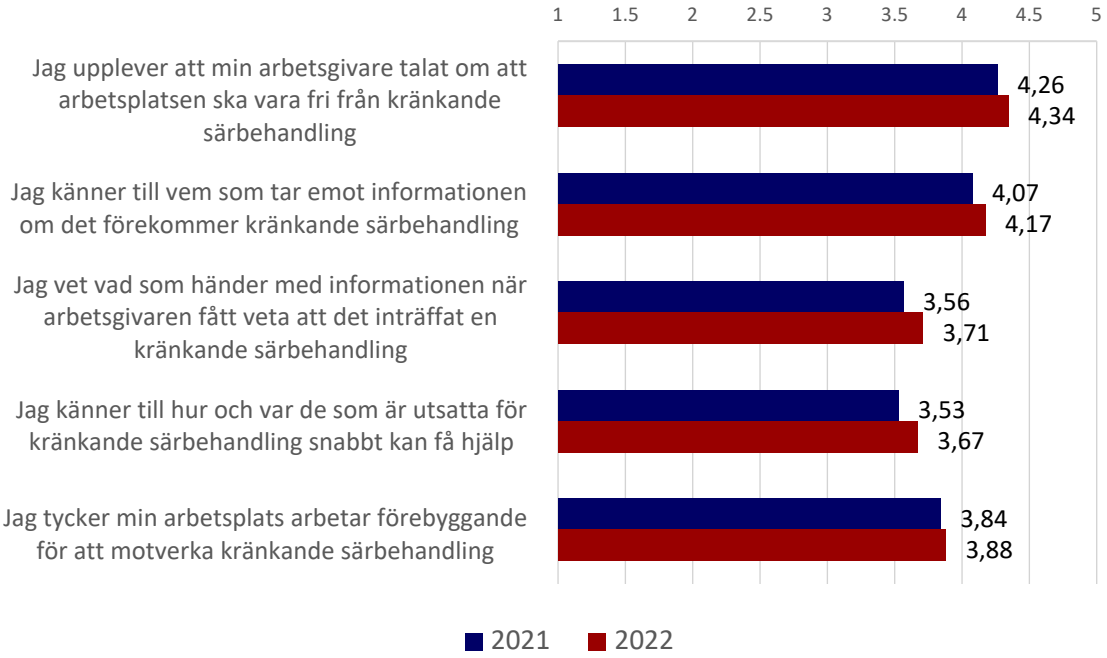
Har du blivit utsatt för kränkande särbehandling i ditt arbete under de senaste 12 månaderna av: någon kollega?

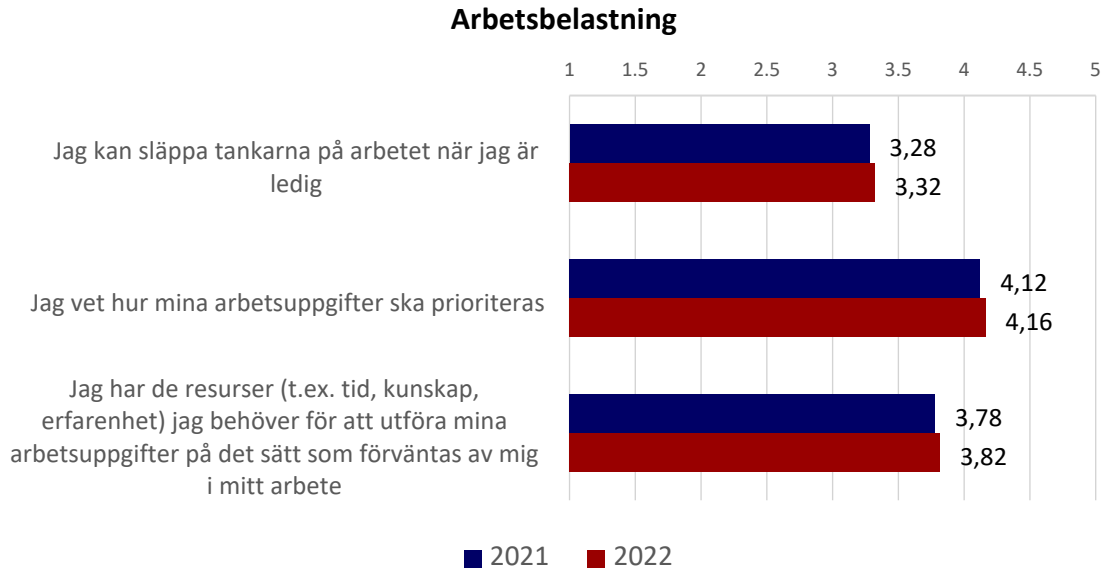

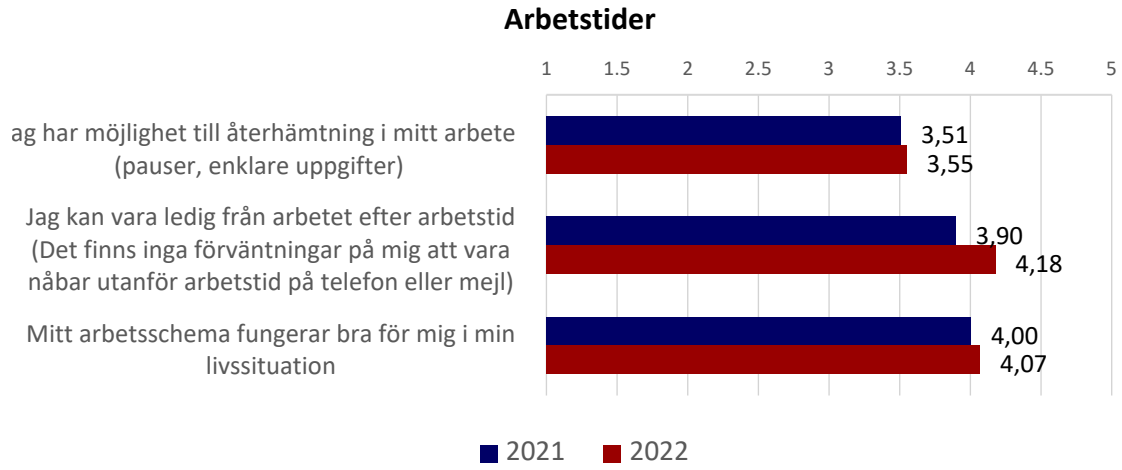
Har du blivit utsatt för kränkande särbehandling i ditt arbete under de senaste 12 månaderna av: någon chef?

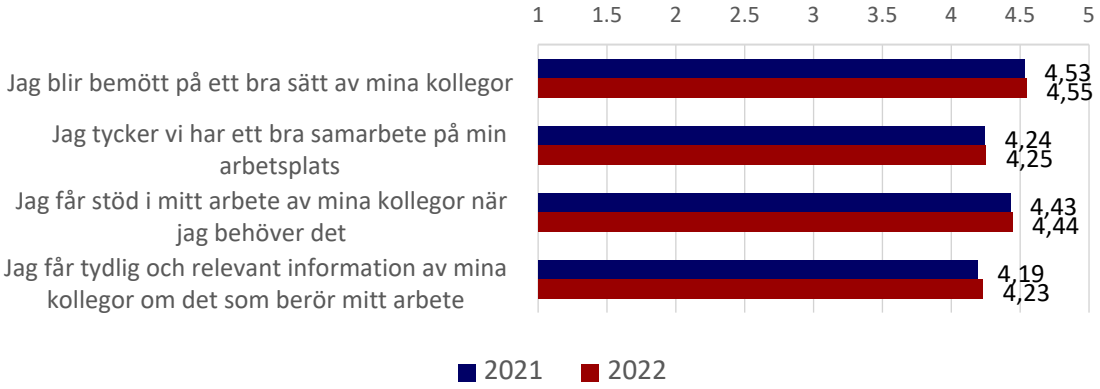
Kränkande särbehandling

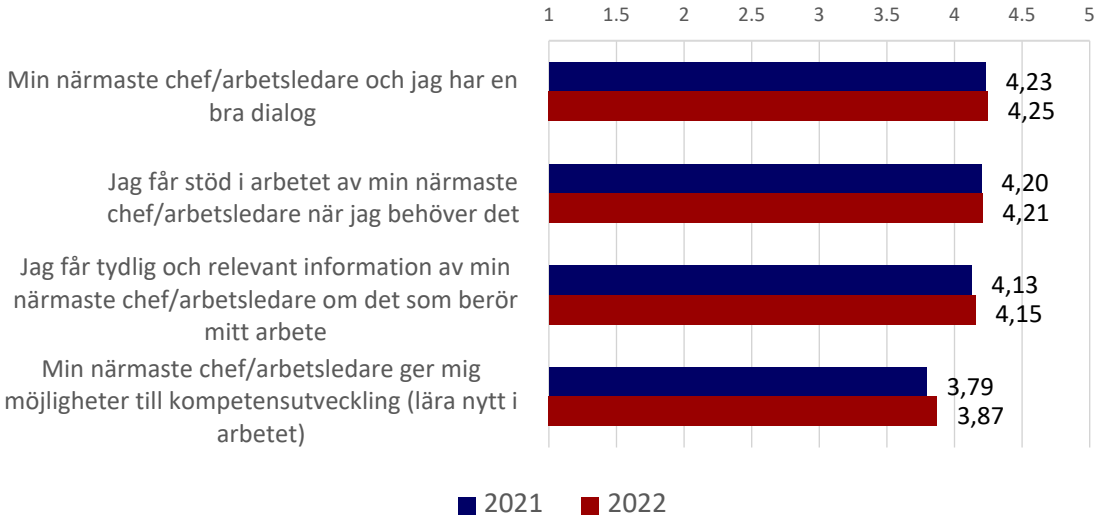

Arbetsbelastning
1
1.5
2
2.5
3
3.5
4
4.5
5
Jag kan släppa tankarna på arbetet när jag är ledig
3,28
3,32
Jag vet hur mina arbetsuppgifter ska prioriteras
4,12
4,16
Jag har de resurser (t.ex. tid, kunskap, erfarenhet) jag behöver för att utföra mina arbetsuppgifter på det sätt som förväntas av mig i mitt arbete
3,78
3,82
2021
2022

Arbetstider
1
1.5
2
2.5
3
3.5
4
4.5
5
ag har möjlighet till återhämtning i mitt arbete (pauser, enklare uppgifter)
3,51
3,55
Jag kan vara ledig från arbetet efter arbetstid (Det finns inga förväntningar på mig att vara nåbar utanför arbetstid på telefon eller mejl)
3,90
4,18
Mitt arbetsschema fungerar bra för mig i min livssituation
4,00
4,07
2021
2022

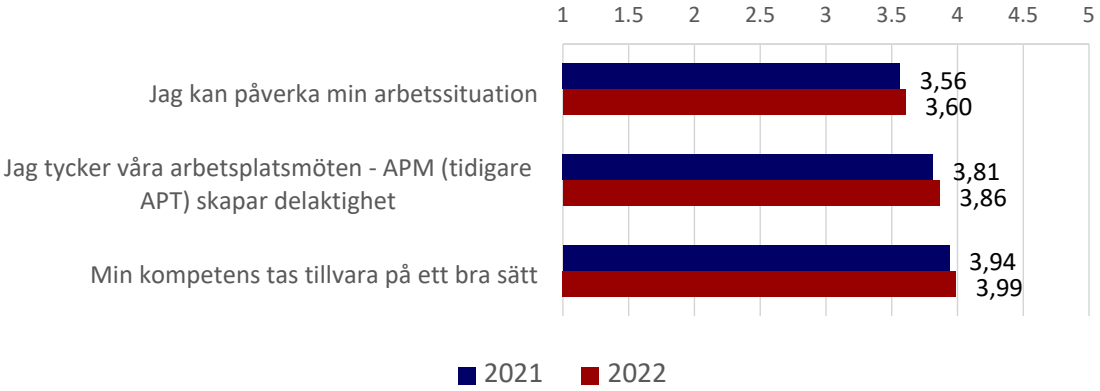
Kommunikation och samarbete

Ledarskap och lärande

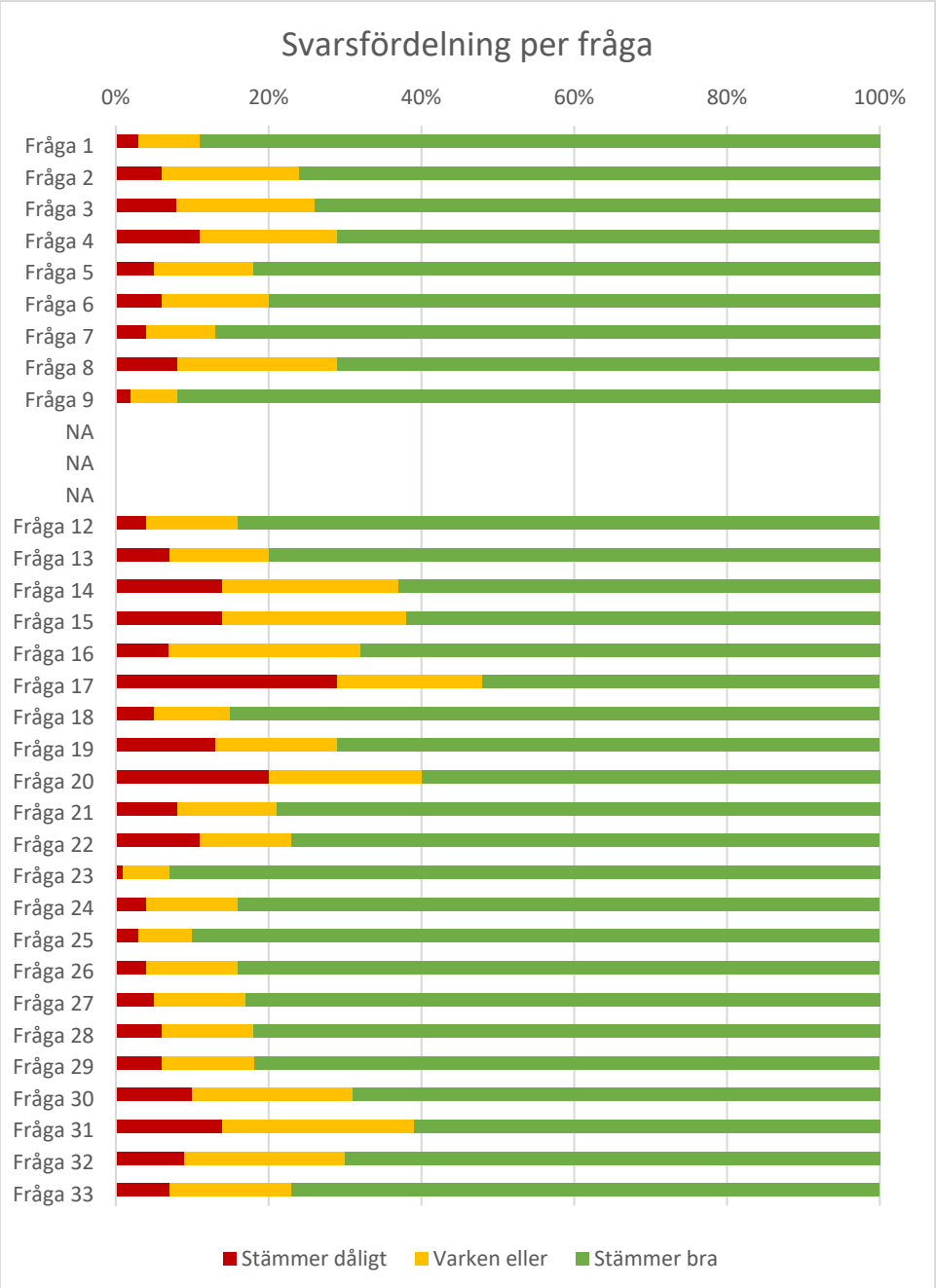

Delaktighet och påverkan

Svarsfördelning

Nedan följer en redovisning av svarsfördelningen per fråga där svarsalternativen 1 och 2 slagits ihop, 3 står för sig själv och svarsalternativen 4 och 5 har slagits ihop. Den gröna färgen för svarsalternativ 4 och 5 symboliserar ett positivt resultat medan gul färg symboliserar ett neutralt resultat och röd färg ett negativ resultat.

§ 58

Nämndernas verksamhetsberättelser 2022

KS 2023/8

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna upprättad verksamhetsberättelse för styrelsens egen verksamhet.

Kommunfullmäktige beslutar notera informationen i kommunstyrelsens och nämndernas verksamhetsberättelser.

Sammanfattning av ärendet

Nämnderna har inkommit med verksamhetsberättelser för 2022. Kommunstyrelseförvaltningen har upprättat förslag till verksamhetsberättelse för kommunstyrelsens egen verksamhet.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2023-03-08
- Kommunstyrelsens och nämndernas verksamhetsberättelser

2023-03-08 Dnr: KS 2023/8

Handläggare
Kerstin Rosendahl
kerstin.rosendahl@vanersborg.se
0521-72 24 46

Mottagare
Kommunstyrelsen

Nämndernas verksamhetsberättelser 2022

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna upprättad verksamhetsberättelse för styrelsens egen verksamhet.

Kommunfullmäktige beslutar notera informationen i kommunstyrelsens och nämndernas verksamhetsberättelser.

Sammanfattning av ärendet

Nämnderna har inkommit med verksamhetsberättelser för 2022.
Kommunstyrelseförvaltningen har upprättat förslag till verksamhetsberättelse för kommunstyrelsens egen verksamhet.

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Bilagor

Nämndernas verksamhetsberättelser

Sändlista

Ekonomikontor
Samtliga nämnder

Vänersborgs kommun

Verksamhetsberättelse 2022

Kommunstyrelsen

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning 3

2 Större händelser under året 5

3 Resultatavstämning 6

4 Övergripande ekonomisk analys 15

5 Verksamhetsuppföljning 16

1 Sammanfattning

Ett inriktningsmål anses uppfyllt när övervägande andel av de förväntade resultaten är uppnådda eller delvis uppnådda. För kommunstyrelsens del innebar det att fyra inriktningsmål är uppfyllda, ett är delvis uppfyllda och ett är inte uppfyllt. Under 2022 hade kommunstyrelsen tretton förväntade resultat. Åtta förväntade resultat uppnåddes, fyra uppnåddes delvis och ett uppnåddes inte. Av de 26 övergripande aktiviteterna är samtliga påbörjade eller avslutade under året. Aktiviteterna utgör, tillsammans med måtten, utgångspunkt för uppföljningen av förväntade resultat.vEn närmare beskrivning av nämndens bidrag till inriktningsmålen står att läsa under kapitel 3.

Tre riktade uppdrag gavs förvaltningen i Mål- och resursplanen. Uppdraget att formera kompetens och arbetssätt samt ta fram organisationsförslag som stödjer den strategiska samhällsbyggnadsprocessen utifrån ett visions- och målstyrt perspektiv har genomförts och ska återrapporteras i sin helhet till kommunstyrelsen under våren 2023.

Uppdraget att ta fram styrdokument med strategier och prioriteringar för naturvård och friluftsliv, som underlag för fysisk planering följer den tidplan som sattes upp, med samråd mot slutet av 2023 och antagande under 2024.

Uppdraget att samordna ett arbete i förvaltningarna med riktade strukturella insatser för verksamheter med högre sjukfrånvaro än rikssnittet har resulterat i tre riktade insatser.

Kommunstyrelsen redovisade ett överskott på närmre 22,5 mnkr, vilket är en avvikelse med 8,5 mnkr mot prognosen i augusti som då sattes till 13,9 mnkr. Det stora överskottet förklaras främst genom överskott förfogandeanslaget, bidrag till Komvux och Gymnasium samt minskade kostnader pensioner NÄRF. Vakanser inom förvaltningen samt förskjutna investeringar inom IT på grund av förseningar i leveranser är en bidragande faktor till överskottet.

Nämndens bidrag till inriktningsmålen

Inriktningsmål	Förväntade resultat
I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv	Andelen personer inom AME som börjar arbeta eller studera ska öka
	Andelen som känner sig trygga utomhus i området där de bor ska öka
	Andelen invånare med tillit till andra ska öka
	Invånarnas möjligheter till delaktighet ska öka
	Socioekonomiska skillnader i olika kommundelar ska minska
Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier	Andelen elever som testat droger ska minska
Enklare och kortare vägar att starta och etablera företag	Kommunens service och bemötande till näringslivet ska öka
	Nöjd kund-index (INSIKT) ska öka
	Växtkraften i våra företag ska öka
Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan	Kommunens territoriella växthusgasutsläpp ska minska
	Andelen invånare som är nöjda med kommunens information för att minska personlig miljö- och klimatpåverkan ska öka
Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet	Kommunens tekniska förutsättningar för digital utveckling ska öka
	Andelen invånare som får bra svar på frågor om kommunen och dess verksamheter ska öka
Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska	

2 Större händelser under året

Det är tydligt att pandemiåren är över och att vi nu möter nya utmaningar i form av krig i vår närhet. Rysslands invasion av Ukraina har fått konkreta följder bland annat inom energi, ekonomi, tillgång till tjänster och produkter samt även påverkat prioritering av insatser. Oroande tendenser såsom ökad andel sökande till skuldsanering har noterats, till följd av bl. a. stigande elpriser och inflation.

Förvaltningen kan dock notera att 2022 medfört också en hel del positiva inslag. Lyckade rekryteringar stärker oss inför framtiden, införande av ekonomiskt instrument för chefer ska leda till bättre beslutsunderlag och effektivare ekonomisk planering och e-tjänstverktyg har införts för medborgarna. Kommunstyrelseförvaltningen visar förbättrat resultat på medarbetarenkäten. Nytt platsvarumärke beslutades och intensivt arbete har utförts för att visa upp det för olika invånargrupper.

I september genomfördes Allmänna valet 2022 som var ett stort och viktigt uppdrag. Kansliet har med god hjälp av andra i kommunen planerat, genomfört och följt upp det allmänna valet utan anmärkningar.

Under året har kommunen satt ett arbetssätt och metodik i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Genom stiftelsen Tryggare Sverige har vi genom utbildning i "Hållbar platsutveckling" fått en grund och bredd inom kommunen tillsammans med civilsamhället. Detta utgör byggstenar för framtida arbete i kommunen för den offentliga miljön.

Under hösten fastställdes genom beslut i Melleruds kommun, Trollhättans Stad och Vänersborgs kommun en Delregional oljeskyddsplan. Planen är framtagen av representanter från kommunerna, NÄRF och Dalslands Miljö- och Energiförbund. Ett oljeutsläpp i Vänern kan ge betydande konsekvenser på egendom och miljö, varför planering och förberedelse är ytterst angeläget. Planen omfattar kommunernas ansvar och agerande vid utsläpp av oljeprodukter i Vänern.

3 Resultatavstämning

I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv

En nedgång i andelen som uppbär försörjningsstöd under 2022 parallellt med en ökning av antalet som går till studier, aktivitet eller egen försörjning via arbete tyder på positiv utveckling för egenförsörjning. Andelen inskrivna arbetslösa bland befolkningen 16–64 år har minskat stadigt. I januari 2022 var 9, 1 % inskrivna, i november var andelen 7,5 %. I jämförelse med november 2021 har de långtidsarbetslösa minskat med 24,2 %. Rekryteringsmässa för riktade målgrupper och samarbete med anställda genom arbetsmarknadsenheten är några insatser som kan ha bidragit till resultaten. Den mellanmänskliga tilliten har enligt Folkhälsomyndighetens undersökning sjunkit ytterligare sedan toppnoteringen 2012. Dock upplevs en hög grad av trygghet; aktivt arbete genom brottsförebyggande rådet, satsning på att bemöta psykisk ohälsa och isbanan är olika typer av trygghetsskapande åtgärder.

Mått		Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Lämnat etableringsuppdraget och börjat arbeta eller studera (status efter 90 dagar), andel (%)	–		8%	19,79%

Andelen personer inom AME som börjar arbeta eller studera ska öka

Nyckeltal pekar på en nedgång i andel som uppbär försörjningsstöd parallellt med en ökning av antalet som går till studier, aktivitet eller egen försörjning via arbete. Andelen inskrivna arbetslösa bland befolkningen 16–64 år har minskat stadigt. Särskilt bland kvinnor, vilket är kopplat till högre efterfrågan på arbetskraft inom kvinnodominerade branscher och riktade insatser. I januari 2022 var 9, 1 % inskrivna, i november var andelen 7,5 %. I jämförelse med november 2021 har de långtidsarbetslösa minskat med 24,2 %. Förvaltningen har tillsammans med arbetsmarknadsenheten (AME) arrangerat en lyckad rekryteringsmässa för ungdomar i högstadiet, gymnasiet, vuxenutbildningen och inskrivna hos AME. Under året har samarbetet med centrumvärdar, anställda genom AME, och evenemangsenheten utökats. Samarbetet är ett gott exempel för hur näringsliv och civilsamhälle kan anamma upplägget. Sysselsättning inom olika uppdrag i syfte att leda vidare till arbete eller studier erbjuds på förvaltningen.

Mått		Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Resultat vid avslut i kommunens arbetsmarknadsverksamhet, deltagare som börjat arbeta eller studera, andel (%)	–		34,44%	28,51%

Andelen som känner sig trygga utomhus i området där de bor ska öka

Upplevelsen av trygghet utomhus när det är mörkt har ökat sedan 2021 från 71,5 till 76,5 % och

när det är ljust från 95, 5 till 96,2 %, enligt årets medborgarundersökning. Båda resultat är något högre än riksgenomsnittet.

Ett aktivt arbete har gjorts i samverkan med kommun, polis, civilsamhälle och näringsliv genom brottsförebyggande rådet (BRÅ). Inom ramen för medborgarlöftet har flertalet dialoger genomförts på Torpa som resulterat i en inventerande förslagslista. Dessa prioriteras nu för åtgärder i en plan. En omfattande satsning har genomförts för att bemöta psykisk ohälsa med fokus på suicid. Flera kommunala verksamheter samt även allmänheten har fått ta del av en utbildningssatsning för Psykisk livräddning.

Projektet hållbar platsutveckling har avslutats där Trygg Miljö nu är ett etablerat arbetsområde med ett arbetssätt som baserar sig på samverkan mellan polis, kommun och näringsliv. Isbanan är ett exempel på samverkansprojekt för att öka flöden och skapa trygghet i stan. Isbanan är ett exempel på samverkansprojekt för att öka flöden och skapa trygghet i stan. Enligt Svenskt Näringslivs attitydmätning har den upplevda otryggheten minskat jämfört med tidigare år, även om den fortfarande är på hög nivå i Vänersborg. Under årets företagsbesök förs alltid dialog kring otrygghet och brottslighet, och hur företagen samverkar för att hjälpas åt i det förebyggande arbetet.

Mått		Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Medborgarundersökningen - Trygg utomhus i området där du bor när det är ljust ute, andel (%)	↗	96,2%	95,5%	
Medborgarundersökningen - Trygg utomhus i området där du bor när det är mörkt ute, andel (%)	↗	76,5%	71,5%	

Andelen invånare med tillit till andra ska öka

Andelen invånare med tillit till andra har de senaste åren sjunkit enligt en undersökning men ökat enligt en annan. Folkhälsomyndighetens undersökning visar att från 2012 har andelen som saknar tillit till andra ökat från 24 till 33 % i Vänersborg. Medborgar-undersökningen visar å andra sidan en kraftig ökning av den mellanmänskliga tilliten i kommunen, 64 procent anser att man generellt kan lita på människor, vilket dels är en ökning från 2021 års resultat, dels högre än rikssnittet.

Förbättring av resultatåterkoppling har skett under året i form av kommunikationsrutiner samt rutin för publicering av medborgarförslag och revisionsrapporter. Ett nytt medborgarlöfte skrevs under den 20 december 2022 och avser åren 2023–2024 med fokus på Torpa.

Mått		Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)	↘	33,3%	32%	31%

Invånarnas möjligheter till delaktighet ska öka

Delaktighetsindex för Vänersborg har ökat från föregående år. Även medborgarundersökningen visar sammantaget högre bedömningar vad gäller bemötande, information och inflytande år 2022 jämfört med föregående år. Det pågående arbetet med att utveckla invånardialog som systematiskt arbetssätt i kommunen har bland annat resulterat i bättre information på hemsida och ett policydokument. Hemsidan har även tillgänglighetsanpassats. Förvaltningen har vid större arrangemang såsom Bomässan och Aqua Blå funnits tillgängliga för dialoger med medborgare och visa upp det gemensamma platsvarumärket, vilket upplevdes som positivt bland medborgarna. Stora informations-insatser har genomförts för att öka invånarnas möjlighet till delaktighet genom de allmänna fria valen, bland annat genom information på TV-skärmar och affischer runt om i kommunen. Likväl minskade valdeltagandet, likt övriga Sverige, och landade på 82,4 %.

Mått	Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Delaktighetsindex, andel (%) av maxpoäng ↗	69%	54%	54%

Socioekonomiska skillnader i olika kommundelar ska minska

Det förväntade resultatet mäts med ojämlikhetsindex. Senast tillgängligt resultat är från 2020 och visar på en negativ trend för kommunen över den dokumenterade perioden från 2012–2020 med 37 som index 2012 och senaste siffra för 2020 som är 43,6. För att minska de socioekonomiska skillnaderna och förbättra individernas förutsättningar för egenförsörjning har insatser gjorts för att nå kommunens evighetsgäldenärer. Där har ett antal hört av sig för att få stöd och råd för att kunna ta sig ur sin situation. Förvaltningen har erbjudit möjligheter för föreningar och invånare att mötas genom aktiviteten Let´s Move under Aqua Blå-festivalen, samt medverkat och stöttat vid Fritidsgårdsföreningen på Torpavägens 3 EID fest. Insatser kring bland annat ökad grad av fullföljda studier, andel i egen försörjning utifrån arbetsmarknadsenhetens uppdrag bedöms påverka helheten och därmed bidra till måluppfyllelse. Genom målgruppsanalyser ökar precisionen i insatserna. Under arbetet med näringslivsstrategin har flera områdesträffar genomförts.

Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier

Senaste drogvaneundersökningen från 2019 visar att endast 3 procent av eleverna i årskurs nio har prövat droger, vilket är sex procentenheter lägre än riksgenomsnittet. Drogvanorna har också minskat över tid.

Andelen elever som testat droger ska minska

Den genomförda drogvaneundersökningen visar på fortsatt nedgång när det gäller användningen av droger bland gymnasieelever. Men genomförd undersökning visar också en förflyttning mot nya användningar. En ökning skönjs när det gäller flickor och snus. Lustgas har också dykt upp som en ny aktör och verkar vara en uppåtgående trend. I våra grannkommuner följs liknande trender som i vår med några undantag. Informationsinsatser till både ungdomar

och vårdnadshavare bedöms ha god effekt. Information har givits både i brev och pappersform som i fysisk föreläsningsform. God samverkan med samtliga aktörer både inom och utom kommunens verksamheter och gott samarbete med polisen, bedöms ha bidragit till måluppfyllelse.

Mått	Utfall år 2022		Utfall år 2019		Utfall år 2016	
	Åk 9	Åk 2 gymn	Åk 9	Åk 2 gymn	Åk 9	Åk 2 gymn
Elever som testa cannabis någon gång, andel (%)	4 %	8 %	3 %	9 %	5 %	17 %

Enklare och kortare vägar att starta och etablera företag

Näringslivet ger Vänersborgs service och bemötande allt högre betyg. Den sammanfattande bedömningen innebar en sådan förflyttning att Vänersborg blev en av de tio bästa "klättrarna" i Sverige. Under 2022 har fokusområdena varit brottslighet mot företag, skola-näringsliv, service och bemötande samt upphandling. Fokusområdena har inneburit ökad kommunintern delaktighet för förbättrat företagsklimat. Även servicen i myndighetsutövningen ges höga betyg. Ett interaktivt näringslivsmagasin har tagits fram, företagsbesöken har återupptagits och dialogen med näringslivet ökar. Aktiviteter och riktade satsningar för ungt entreprenörskap har skett.

Kommunens service och bemötande till näringslivet ska öka

Vänersborg fick för 2022 högre poäng vad gäller service och bemötande (3,16) än 2021 (2,88). Detta är Vänersborgs högsta omdömessiffra någonsin och utgör ett av många områden inom ramen för företagsklimatet. Därutöver har Vänersborg för 2022 i Svenskt Näringslivs attitydmätning Företagsklimatet, fått sitt högsta resultat av det sammanfattande omdömespoängen sedan mätningen startade.

För 2022 så hamnar Vänersborg på rikssnittet 3,43. Vänersborg blev en av de tio bästa "klättrarna" i Sverige, när det gäller det sammanfattande omdömespoängen för 2022. Mätningen utgör grund för förvaltningen och näringslivsrådet att välja fokusområden och aktiviteter för att stärka företagsklimatet och dessa kan variera från år till år. Under 2022 har fokusområdena varit Brottslighet mot företag, Skola-Näringsliv, Service och bemötande samt Upphandling. Under hösten 2022 har fokus varit på möten med företag för diskussion om den nya näringslivsstrategin 2024–2030.

Företagen bedöms mer positiva till kommunens arbete nu än tidigare, även om det finns mer att göra. Under 2022 har Vänersborgs kommun bytt verktyg för att skapa e-tjänster vilket ger oss en ökad mängd "färdiga" e-tjänster som vi delar med ca 200 kommuner i Sverige. Detta skapar stor transparens mellan kommuner i hur man tillhandahåller och tänker i e-tjänster. Ett arbete har påbörjats med målet En väg in för näringsliv och kommuninvånare i dialogen med kommunen.

Mått	Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Företagsklimatet: Kommunens service och bemötande (antal poäng) ↗		2,88	2,84

Nöjd kund-index (INSIKT) ska öka

Det totala NKI-värdet för Vänersborgs kommun (2021) har stigit från 74 till 76. Det är det högsta resultatet på 10 år, och Vänersborg ligger nu över rikssnittet som är 74. Återkoppling har skett i Lotsgruppen, som aktivt följer mätningen och insatser som vi kan förbättra. Dock finns risken att kommunen tappar i omdöme om förvaltningar inte rapporterar in ärenden och företagen inte besvarar enkäter som skickas ut i den omfattning som är önskvärd. Kommunikationsinsatser görs därför för att sprida goda exempel och ambassadörer.

Ett interaktivt näringslivsmagasin har tagits fram för att lyfta fram Vänersborgs företagsklimat, ihop med det nya platsvarumärket. Under året har också företagsbesöken kunnat återupptagits och dialogen med näringslivet ökar. Kommunen erbjuder dessutom träffar via fastighetssamverkan, Aqua Blå och områdesträffar. Utöver detta så deltar förvaltningen vid företagarföreningarnas möten, och olika former av affärsnätverk. Informationsspridning om bland annat företagsanknutna aktiviteter, filmer om företagares etableringar och anbudsförfarande samt olika publikationer i olika sociala medier under året, däribland LinkedIn och Facebook, har givit bra resultat.

Mått	Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Totalt, NKI –		76,45	73,91

Växtkraften i våra företag ska öka

Till grund för bedömningen av måluppfyllelse av det förväntade resultatet ligger andel nystartade företag i kommunen samt antal arbetsställen totalt. Senaste siffrorna är från 2021. Andelen nystartade företag per 1000 invånare är 9,6, vilket är samma utfall som 2020 och det högsta sedan 2007, när resultatet presenterades i Kolada. Senaste siffrorna över antal arbetsställen totalt i kommunen per invånare är från 2021. Andelen har ökat från 10,2 (2020) till 10,3 %. För att stimulera växtkraften i företagen har en rad insatser gjorts under året. Workshops med Wargön Innovation har genomförts. Dels för att attrahera nya etableringar i området, dels för att koppla ihop affärsutveckling med befintliga entreprenörer/projekt.

Ung Företagsamhet, Fyrbodals årliga mässa för UF-elever, har avgjorts. Årets UF-företag i Fyrbodal kom från Vänersborg och Vänersborgs kommun var på plats för att uppvakta. UF-Företag har deltagit på FrukostForum för att lyfta fram det unga entreprenörskapet. Unga i Vänersborg och Brålanda har testat på företagande under sommaren via UngDrive. I slutet av 2022 beviljades förvaltningen medel för ett separat projekt kring Industriell symbios. En etableringsguide har tagits fram genom projektet Hållbar platsutveckling. En slutsats av projektet är att en etableringsstrategi ska ingå i ett större sammanhang, och bör därför ingå i kommande näringslivsstrategi. Behovet av en marknadsföringsplan blir också tydligt för att kunna vara attraktiva vid företagsetableringar och locka företag med mervärde.

Mått		Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Nystartade företag, antal/1 000 inv, 16-64 år	—		9,61	9,6
Arbetsställen i kommunen totalt, antal/år	—		4 085	4 047

Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

Utsläppet av växthusgaser totalt har, sedan ökningen 2016, vänt. 2020 hade utsläppet minskat till 7,14 ton CO2-ekv /invånare. Trots minskningen ligger Vänersborg fortsatt bland de 25 procenten med högst utsläpp. Tillsammans med klimatsekretariatet har en koldioxidbudget utformats, som bland annat synliggör vilka delområden som är påverkbara för kommunen. Vänersborgare är fortsatt mer nöjda med kommunens information för att minska den personliga miljö- och klimatpåverkan än rikssnitt, dock fick kommunen något lägre omdöme jämfört med förra året. En kommunikationsplan för tema klimat och miljö, arbetet med hållbara kommuner som ingår i Fyrbodals näringslivsnätverk, Business Region Väst och hållbarhetsperspektivet i förarbetet med ny näringslivsstrategi är några genomförda åtgärder. Därtill har kommunen under året arrangerat Hållbarhetsveckan som syftar till inspiration och kunskapsutveckling riktat till medborgarna.

Kommunens territoriella växthusgasutsläpp ska minska

Koldioxidbudget är publicerad på kommunens webb för att fungera som ett pedagogiskt verktyg för att synliggöra kommunens kvot och möjliga utfalls scenarios beroende på utpekat fokusområde. Fokus sätts på miljöpåverkan i och med arbetet med att tydligare visa på detta i olika skrivelser och underlag. Detta arbete kommer slutföras under 2023.

Mått		Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO2-ekv/inv.	—			7,15

Andelen invånare som är nöjda med kommunens information för att minska personlig miljö- och klimatpåverkan ska öka

På grund av sänkningen av betyget jämfört med 2021 blir inte det förväntade resultatet uppnått. Vänersborgs kommun fick höga betyg (60,6) i medborgarundersökningen 2021 avseende nöjdheten med information för att minska personlig miljö- och klimatpåverkan och hamnade bland de 25 % med högst betyg. 2022 fick Vänersborg fortsatt höga omdömen (56,9) och betyget är fortsatt högre än riket. En rad insatser har gjorts under året för att ytterligare förbättra kommunens information om personlig miljö- och klimatpåverkan såsom kommunikationsplan för tema Klimat och miljö, arbetet med hållbara kommuner som ingår i Fyrbodals näringslivsnätverk, Business Region Väst och hållbarhetsperspektivet i förarbetet med ny näringslivsstrategi. Under hösten arrangerade kommunen Hållbarhetsveckan, med aktiviteter och föreläsningar, som syftar till inspiration och kunskapsutveckling riktat till medborgarna.

Mått	Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Medborgarundersökningen - Information från kommunen om vad enskilda kan göra för att minska sin miljö- & klimatpåverkan fungerar bra, andel (%) ↘	56,9%	60,6%	

Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet

Medborgarundersökningen visar en hög grad av nöjdhet med kommunens bemötande. Särskilt arbete pågår för att öka den digitala mognaden och utveckla digitaliseringen i samarbete med extern aktör.

Kommunens tekniska förutsättningar för digital utveckling ska öka

Vänersborg har deltagit i en enkätundersökning om kommunorganisationens digitala mognad, och därefter ingått i ett samarbete med Inera för fortsatt arbete med digital mognad och digitalisering. Arbetet handlar i hög utsträckning om att försöka fylla de centrala brister som finns i den så kallade "skuld" som finns till den interna IT- miljön. Arbetet med att automatisera ansökningsförfarandet från verksamhetssystem Varbi till Evolution samt förtroendevaldas uppgifter till Evolution närmar sig sitt slutskede och uppskattas blir klart kring årsskiftet.

Andelen invånare som får bra svar på frågor om kommunen och dess verksamheter ska öka

Enligt medborgarundersökningen anser 68,7 procent att det fungerar bra att få svar på frågor till kommunen. Det är högre än riket (67,4) men lägre än föregående år (71,4). Medborgarna är också mycket nöjda med bemötandet från tjänstepersoner (87,5 %), vilket är påtagligt högre än rikssnitt (83,8) och högre än föregående års bedömning (80,9). Eftersom bedömningen av måluppfyllelse främst styrs av utfallen på medborgarundersökningen, uppfylls målet enbart delvis. Med förvaltningens utåtriktade arbete och upparbetade forum, sker dialog med många organisationer och företag löpande. I dessa dialoger besvaras frågor och lotsning till rätt funktioner sker. Tillgängligheten på förvaltningen är hög i sociala medier och i de nätverk, mötesforum och företagsbesök som genomförs, och förvaltningen har konstant en hög grad av servicemedvetenhet.

Mått	Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Medborgarundersökningen - Att få svar på frågor till kommunen fungerar bra, andel (%) ↘	68,7%	71,4%	

Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska

Coronapandemin påverkade sjukfrånvaron väldigt mycket i början av 2022, där sjukfrånvaron

under januari var den högsta som uppmätts sedan coronapandemin startade. För att sjukfrånvaron 2022 skulle kunna bli lägre än 2021 behövde därför årets övriga månader ha betydligt lägre sjukfrånvaro jämfört med motsvarande månader föregående år. Så blev det inte. I stället höll sig sjukfrånvaron på ungefär samma nivå resterande månader under första halvåret. Pandemin och annan smittspridning medförde en ny våg av smitta under sommaren. Efter sommaren vände sjukfrånvaron först ner något men vände sedan upp och avslutade året på samma sätt som föregående år. Det som främst skiljer mellan åren är en högre nivå av korttidssjukfrånvaro under 2022, vilket härrör från det som skedde under januari månad. Sammantaget ger utvecklingen en indikation om att sjukfrånvaron för helåret 2022 blir något högre jämfört med 2021 då sjukfrånvaron uppmättes till 10,0 procent.

En särskild politisk satsning för att sänkta sjukfrånvaron påbörjades under andra halvan av året. Satsningen gav stöd till tre insatser; kunskapshöjande insats på temat psykisk hälsa riktat till alla chefer och skyddsombud samt karriärväxling riktade till långtidssjukskrivna via företagshälsovården. Omdömet av kunskapssatsningen var positivt. Karriärväxlingen pågår ännu. Den tredje insatsen är en fördjupad kartläggning om långtidssjukskrivnas (längre än 365 dagar) möjligheter och hinder att återgå i arbete, där kartläggningen även blir underlag för det fortsatta utvecklingsarbetet av rehabiliteringsprocessen. Resultatet av mätningen av det hållbara medarbetarengagemanget visar snarlika siffror (78,3) jämfört med föregående år (78,4).

Mått		Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Sjukfrånvaro kommunalt anställda totalt, (%)	–		10%	10,6%

Riktade uppdrag

Riktade uppdrag
• Kommundirektören ges i uppdrag att formera kompetens och arbetssätt samt ta fram ett organisationsförslag som stödjer den strategiska samhällsbyggnadsprocessen utifrån ett visions- och målstyrt perspektiv. Ett förvaltningsövergripande arbete har genomförts i syfte att finna samsyn av definitionen samhällsbyggnadsprocess. Denna har provats både workshops och i aktuella pågående processer och bidragit till tätare förvaltningsövergripande arbete. Uppdraget kommer att i sin helhet återrapporteras till kommunstyrelsen våren 2023.
• Kommundirektören ges i uppdrag att samordna ett förvaltningsövergripande arbete, för att ta fram ett styrdokument som innehåller strategier och prioriteringar för naturvård och friluftsliv, som underlag för fysisk planering. Kommunen beviljades 2022 LONA-bidrag för att ta fram en friluftsstrategi. Under året startades arbetet upp. Bland annat har ett referensgruppsmöte hållits. Projektet leds av kommunstyrelseförvaltningen men representanter från andra berörda förvaltningar ingår i arbetsgruppen. Enligt projektplanen ska friluftsstrategin gå ut på samråd mot slutet av 2023 för att kunna antas under 2024.
• Kommundirektören ges i uppdrag att samordna ett arbete i förvaltningarna med riktade strukturella insatser för verksamheter med högre sjukfrånvaro än rikssnittet. Insatser kopplade till uppdraget beskrivs under inriktningsmålet *Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska*

4 Övergripande ekonomisk analys

Ekonomi

RESULTATRÄKNING, Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Statsbidrag	7,4	5,3	8,3
Övriga intäkter	64,6	58,8	61,4
Summa intäkter	**73,0**	**64,1**	**69,7**
Personalkostnader	79,1	74,6	74,1
Omkostnader	389,3	372,5	359,3
Avskrivningar & internränta	2,2	2,1	2,0
Summa kostnader	**470,7**	**449,2**	**435,4**
Nettokostnad	397,6	385,1	365,7
Nettobudget	420,1	408,9	391,7
Resultat	**22,5**	**23,8**	**26,0**

Kommunstyrelsens sammanlagda resultat redovisade ett överskott på knappt 22 500 tkr, vilket är en avvikelse jämfört med budget på 9,5 %. Nettokostnaderna ökade med ca 9,6 %, vilket till största del beror på ökade omkostnader, vilket bl.a. förklaras av ökat förbundsbidrag till Kunskapsförbundet Väst och ökade verksamhetsbidrag till Flygplatsen och Vattenpalatset på grund av ökad inflation samt höga elpriser.

ANSLAGSBILDNINGSNIVÅ, Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020	Budgetdifferens 2022
Kommunstyrelse	9,6	11,1	8,9	10,9
Kommunledning	113,1	101,3	99,7	3,4
Räddningstjänst och Säkerhet	38,0	37,8	36,2	1,5
Gymnasieverksamhet	200,3	197	182	4,1
Vuxenutbildningen	36,7	36,7	37,1	2,6
Summa	**397,7**	**383,9**	**364,0**	**22,5**

I delårsrapporten per augusti prognostiserades ett överskott på 13,9 Mnkr. De största skillnaderna var att mindre del av förbundsbidrag till kunskapsförbundet nyttjades, minskade pensionskostnader NÄRF samt att det blev mindre utdelning av förfogandeanslaget än vad an beräknat. Inom KS var avvikelsen främst vakanser samt IT investeringar som blivit fördröjda.

INVESTERINGAR, Tkr	Investeringsplan 2022	Utfall 2022	Budgetdifferens 2022
Kommundirektören			
Inventarier	0	0	0
IT-kontoret			
Datanät	3 345	970,1	2 374,9
KS övrigt			
Inventarier	600	0	600
Summa	**3 945**	**970,1**	**2 974,9**

Årets investeringsplan på visade ett överskott på 2 974,9 tkr. Detta beror på främst försenade leveranser i IT-investeringar.

5 Verksamhetsuppföljning

Kommunstyrelsen nämndverksamhet

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan och består av 15 ledamöter (och 15 ersättare). Inom styrelsen finns ett arbetsutskott, ett personal- och förhandlingsutskott samt ett konsumentutskott. Kommunstyrelsen ansvarar för kommunens övergripande och långsiktiga strategiska utveckling och ekonomiska ställning samt leder och samordnar kommunens verksamheter mot kommunens vision "Attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet".

Kommunstyrelsen ansvarar för kommunens mark- och bostadspolitik, energiplanering, kollektivtrafik och är samordnande i övergripande frågor för näringsliv, civilsamhälle och föreningsliv samt utgör kommunens personalorgan.

Kommunstyrelsen biträds av kommundirektören som tillika är förvaltningschef för kommunstyrelseförvaltningen innehållande ekonomikontoret, personalkontoret och IT-Kontoret samt avdelningarna kansli, juridik och säkerhet, näringsliv och hållbar utveckling.

Kommunstyrelsen ska bland annat leda förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och bolags verksamheter.

VERKSAMHETER Netto, tkr	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Bokslut 2020	Budgetdifferens 2022
Kommunstyrelse	6 296	7 885	5 640	10 101
Personal- och förhandlingsutskott	189	183	173	82
Medlemsavgifter				
Fyrbodals kommunalförbund	1 464	1 428	1 386	-2
Summa	**7 951**	**9496**	**7 199**	**10 261**

Kommunstyrelsen redovisade sammanlagt ett överskott på 10 261 tkr. Kommunstyrelsens förfogandeanslag visade ett överskott på 8 051 tkr.

Av kommunstyrelsens förfogandeanslag på 20 519 tkr avsattes följande:

Valnämnden	1 000 000
Valnämnden om tilläggsbudget 2022	350 000
Verksamhetsbidrag Funktionsrätt 2019-2022	150 000
Bidrag till hyra lagerlokal för re möblerings verksamheten - återvinning av kommunens möbler via Arbetsmarknadsenheten	251 000
Deltagande i utökning och förlängning av pilotprojektet LEVA 2021-2023 -minskad övergödning i Lillån på Dalboslätten	50 000
Isbana med placering i Plantaget	125 000
Långsiktig finansiering av kommunakademin Väst	108 406
Centrumvärdar i kommunens tätorter	600 000
Programvara Överförmyndarnämnden	400 000
Tjänst för uppsökande verksamhet seniorer	475 000
BUN måluppfyllelse	3 000 000
BUN Grundsärskolan	2 000 000
Medborgarlöftet Sanden	395 000
Lovaktiviteter	1 000 000
Samverkansprojekt om rast verksamhet vid Öxnereds skola	280 000
UngDrive Academy Sommaren 2022	19 875

Motverka obehöriga på förskolor	50 000
Kostnader vid lansering av nytt platsvarumärke	90 000
Förstärkt finansiering Platåbergens geopark	50 000
Förlusttäckning Vattenpalatset	2 100 000

Kommundirektör

Kommundirektören är chef för kommunstyrelseförvaltningen såväl som över förvaltningscheferna. Hela det ansvar som åligger regleras i kommundirektörsinstruktionen samt i delegeringsordningar.

Kommundirektörens ledningsgrupp är ett verktyg för kommunövergripande ledning och styrning mot kommunfullmäktiges sex inriktningsmål för flerårsplaneperioden. Ledningsgruppen är ett strategiskt stöd till kommundirektören och ansvarar gemensamt för beredning och uppföljning av inriktningsmål och förväntade resultat samt verkställighet av tvärsektoriella uppdrag.

I kommunstyrelseförvaltningens uppdrag ingår också att tillhandahålla stödfunktioner till kommunstyrelsen, nämnder, förvaltningar och bolag. Kommunstyrelseförvaltningens ledningsgrupp samordnar såväl ledningsprocesser som stödprocesser.

Gymnasieverksamhet och Vuxenutbildning

Gymnasieverksamheten är organiserad i ett kommunalförbund, Kunskapsförbundet Väst, tillsammans med Trollhättans stad. Förbundet omfattar gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning. Kommunen ger ett årligt förbundsbidrag till verksamheterna.

Avdelningen för hållbar utveckling

Avdelningen arbetar kommun- och verksamhetsövergripande där uppdraget utgår från FN:s globala mål kring hållbar utveckling, med särskilt fokus på ekologisk och social hållbarhet. Avdelningen är ett stöd för de politiska grupperna Samverkansgruppen för Agenda 2030, Rådet för hälsa och social hållbarhet, Konsumentutskottet, Forum för arbetsmarknadsfrågor samt Kommunala rådet för funktionshinderfrågor. Inom avdelningen leds och samordnas kommunens miljö- och energiarbete, internationella arbete, samhällsplanering, arbetsmarknadsfrågor, integrationsarbete, kommunikation, konsumentrådgivning samt Budget- och skuldrådgivning. I avdelningens ansvar ingår även folkhälsoarbetet, drogförebyggande, kvalitetsutveckling och utredning.

Näringslivsavdelningen

Näringslivsavdelningens uppdrag är att skapa förutsättningar till ett hållbart näringsliv för nya och befintliga företag inom hela Vänersborgs kommun. Med olika aktörer skapar avdelningen aktiviteter och arbetssätt som främjar samverkan och samarbeten för ett stärkt näringsliv i alla branscher, där näringslivsrådet utgör ett viktigt forum. Avdelningen driver förvaltningsövergripande processer för att öka företagsklimatet och leder även arbetet av kommunens platsutveckling. Avdelningen innefattar även verksamheten för evenemangsutveckling, som genom nära samverkan med näringsliv och föreningsliv bygger en stärkt attraktionskraft.

Årets verksamhet i övrigt

En uppföljning av särskilt viktiga aktiviteter kopplat till grunduppdraget följer nedan.

Särskilt viktiga aktiviteter Avdelningen för Hållbar utveckling

• Skapa en gemensam framtidsbild i projektet Strukturbild Fyrbodal Detta är ett arbete som förväntas formas och drivas inom Fyrbodal, från Vänersborgs sida har vi bemannat med aktuell utvecklingsledare inom samhällsplanering med ansvar för översiktsplanen.
• Aktualisering av avsiktsförklaringar avseende partnerskap med Chobe District Council i Botswana samt Omaruru Municipality i Namibia utifrån ett Agenda 2030 perspektiv Avsiktsförklaringen med Botswana har fastställts och samverkan fortsätter framåt. I Namibia inväntas ett mer stabilt läge i landet innan avsiktsförklaringen där kan aktualiseras.
• Implementera Agenda 2030 i styr och ledningssystemet Agenda 2030 genomsyrar kommunens målarbete på alla nivåer och har även införts i vårt stödjande IT-system för att tydligare synliggöras.
• Söka externfinansierade medel kopplade till målen Medel har under året sökts och erhållits inom bland annat utbildning kopplat till mål kring fullgångna studier, inom ungas inflytande för att stärka allas möjligheter att påverka, samt inom digitalisering för att möjliggöra högre grad av service och effektivitet.
• Driva arbetet med beslutade klimatlöften Aktivt arbete och uppföljning genomförs inom ramen för de klimatlöften som kommunen anmält deltagande i. Vid årets slut kunde konstateras att 10 är genomförda, 4 påbörjade, 1 är inte påbörjad och 5 är inte antagna och därför inte aktuella.
• Implementering av platsvarumärket Det antagna platsvarumärket har under året implementerats och fortsätter kontinuerligt att så göras även framåt. Under året har den grafiska manualen färdigställts för att få genomslag i hela organisationen- den möjliggör bland annat beställning av dekaler till bilar, beställning av arbetskläder och uppdatering av mallar.
• Anpassa bildhantering efter GDPR Ett aktivt arbete har genomförts under hösten för att säkerställa såväl lagliga krav som kvalitetskrav utifrån upplösning, format och platsvarumärke i en bildbank som tillgängliggörs till hela organisationen för att underlätta och säkerställa en hög grad av nytta och effektivitet i hantering av bilder.
• Kriskommunikationsplan Arbetet med denna plan är påbörjat och färdigställs under 2023.
• Program eller plan för strategiska arbetsmarknadsfrågor Detta arbete är påbörjat och färdigställs under 2023.
• Implementering av Erasmus ackrediteringens genomförandeplan Internationella kontoret har samverkat med barn- och utbildningsförvaltningen i att verkställa detta.
• Skapa film/mediaavdelning med studio En genomlysning och översyn har genomförts under hösten med bäring på kommunens interna och externa kommunikationsuppdrag. Dialog förs med Samhällsbyggnadsförvaltningen kring lämplig lokalisering för studio.

Social inkludering

Kring Invånardialog har styrdokument antagits samt pilotarbete genomförts. Dialoger har även genomförts inom ramen för BRÅ:s arbete och medborgarlöftet gällande Torpa.

Det konkreta pilotarbetet kring invånardialog har genomförts i framtagandet av Program för full delaktighet som syftar till att alla oavsett funktionshinder ska ha samma förutsättningar att delta i alla sammanhang. Detta program remitterades i slutet av 2022 och planeras beslutas under 2023.

Inom ramen för social inkludering har ett arbete med strategi för IOP påbörjats som slutförs under 2023.

Folkhälsa

Dialoger har genomförts under året med kommunens samtliga ledningsgrupper i såväl förvaltningar som kommunala bolag. I år genomfördes dialogerna på tjänstepersonsnivå med anledning av valet. Det gav att mycket gott gensvar och Rådet för hälsa och social hållbarhet har prioriterat och tilldelat en hel del föreslagna projektmedel att genomföras i enlighet med de prioriterade områden rådet utsett.

Drogförebyggande verksamhet

Aktivt förebyggande arbete har genomförts med flera årskurser i samverkan med flera av kommunens verksamheter samt även polisen. Den genomförda drogvaneundersökningen pekar på nya trender i form av lustgas, vitt snus och e-cigaretter.

Samhällsplanering

Arbetet med framtagande av övergripande styrdokument kring friluftsliv pågår aktivt. Den fördjupade översiktsplanen kring Vänersborg och Vargön färdigställs för beslut. Ett medfinansieringsavtal är tecknat

med Trafikverket för att möjliggöra ytterligare utveckling i stationsområdet.

Miljö

Arbetet inom ramen för klimatlöftena samverkar med kommunens fossilfria strategi, samt även miljöprogrammet. I ljuset av omvärldsfaktorer är energifrågan aktualiserad.

Internationellt

Det internationella samarbetet ger stärkande effekter till att nå våra inriktningsmål, genom utbyte och samverkan möjliggörs en förstärkt effekt av våra pågående aktiviteter. Erasmus ackrediteringen och aktualiserad avsiktsförklaring med Botswana är några höjdpunkter under året.

Konsumentkontoret och budget-skuldrådgivning

Omvärldens påverkan är tydlig och inflödet ökar till dessa tjänster. För att möta upp arbetas än mer förebyggande med information och aktiviteter kring budget, avtal och bedrägerier.

Övrigt utvecklingsarbete

Utifrån givet uppdrag har en översyn och genomlysning genomförts av kommunens styr- och ledningsmodell. I arbetet ses struktur och kultur kunna åstadkomma den önskade nyttan av förståelse, genomslag och prioritering.

Särskilt viktiga aktiviteter Näringslivsavdelningen
• Implementering av metoder för samverkansformer av platsutveckling Ett särskilt projekt för hållbar platsutveckling har avslutats, där Trygg miljö nu är ett etablerat arbetsområde som baserar sig på samverkan mellan polis, kommun och näringsliv.
• Utveckla våra innovationsnoder Wargön Innovation och Gröna kluster Workshops, stöd till projekt inom innovationssystemet och marknadsföring av ungt entreprenörskap är några insatser inom aktiviteten som genomförts under året.
• Arbeta för ny verksamhetsmark Ny verksamhetsmark framtagen på Trestad center Västra samt Källeberg. Ny mark på gång Grunnebo Södra.
• Färdigställ en besöksnäringsstrategi Pågående arbete, i ledning av Visit.
• Skapa förutsättningar för processledning av evenemang Pågående arbete med styrdokument och värderingspyramid för olika stöd till evenemang. Pågående dialog kring hantering av interna evenemang, prislista och evenemangsmaterial. Ekonomiska och personella resurser.

VERKSAMHETER Netto, tkr	Bokslut 2021	Bokslut 2021	Bokslut 2020	Budgetdifferens 2022
Kommundirektörens verksamheter				
Kommundirektör	3 499	2 774	2 502	463
KFV Gymnasium	200 287	196 971	182 036	4 308
KFV Vuxenutbildning	37 030	36 711	37 115	2 761
Vänerparken	-47	-50	-391	47
Summa	**240 402**	**236 406**	**221 262**	**7 302**

Verksamheten för kommundirektör visade ett överskott på 463 tkr berodde på ej utnyttjade konsulter till utredningsuppdrag som senarelagts. Gymnasieverksamheten visade ett överskott mot budget på 4 308tkr och är kopplat till en lägre andel av antalet gymnasieelever i förbundet än budgeterat. Vuxenutbildningen redovisade ett överskott på 2 761 tkr och beror på lägre volymer i vuxenutbildningen jämfört med budget. Lokaler i Vänerparken visade ett överskott på 47 tkr beroende på lägre kostnader än budgeterat.

VERKSAMHETER Netto, tkr	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Bokslut 2020	Budgetdifferens 2022
Avdelningen för hållbar utveckling				
Konsument	2 043	1 870	1 908	112
Kommunikation	2 846	2 555	2 211	-580
Hållbar utveckling, Miljö	1 017	1 349	941	-128
Folkhälsa	446	436	347	118
Drogförebyggande	208	114	147	-56
Hållbar utveckling	4 855	3 678	3 082	-290
Internationell samordning	1 326	1 604	1 441	798
Medlemsavgifter, bidrag och stöd				
Samordningsförbund	455	517	551	1
Vänersamverkan	39	49	30	11
Fiskeområde Vänern	0	55	84	56
KFI	36	35	35	1
Luft- och vattenvårdsförbund	161	171	151	1
Kollektivtrafik	604	721	717	121
Summa	**14 033**	**10 599**	**9 434**	**165**

Avdelning för hållbar utveckling hade ett totalt överskott på 165 tkr, där avdelningens olika verksamheter visade både plus- och minusresultat. Överskotten berodde bl a. på mindre omkostnader för internationella projekt. Underskott förklaras främst genom högre lokal- och personalkostnader än budgeterat.

VERKSAMHETER Netto, tkr	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Bokslut 2020	Budgetdifferens 2022
Näringslivsavdelningen				
Näringsliv	5 856	4 784	5 264	-407
Evenemang	2 216	2 070	1 611	-206
Aktivitetsmedel	599	0	0	-99
Projektmedel, bidrag och stöd				
Film i Väst	1 150	1 185	1 150	0
Turism Visit Thn/Vbg	2 432	2 366	2 367	-30
Turistbolag Dalsland	445	433	421	-3
Centrumföreningen	750	650	650	0
Fyrbodal kommunalförbund	1 464	1 466	1 465	39
Stiftelsen Dalslands kanal	243	238	232	1
Leader	368	368	368	13
Stiftelsen Bergagården	1 030	1 300	1 010	22
Summa	**19 736**	**18 071**	**19 249**	**-580**

Näringslivsavdelningen totalt inklusive stödverksamheter visade ett Underskott på -580 tkr. Underskottet består till stora delar av underskott projektmedel (mellan 2021-2022). För övrigt är enheten inklusive bidrag i budgetbalans.

Kansli

Kansliet arbetar kommun- och verksamhetsövergripande med kommunikation och arkiv, administration och överförmynderiverksamhet. Kontoret biträder kommunfullmäktige, kommunstyrelsen med utskott, kommunalråden samt kommundirektören med ärendehantering och är också valnämndens kansli och biträder nämnden vid allmänna val med praktisk planering.

Kontoret ansvara även för övergripande utredningar, beredning av ärenden från nämnderna till kommunstyrelsen, kvalitetssäkring av styrdokument, samt uppföljning av beslut.

En uppföljning av särskilt viktiga aktiviteter kopplat till grunduppdraget följer nedan.

Särskilt viktiga aktiviteter Kansli
• Allmänna valet 2022 Det allmänna valet har varit det största och viktigaste uppdraget detta år. Kansliet har med god hjälp av andra i kommunen planerat, genomfört och följt upp det allmänna valet utan anmärkningar
• Utvecklingsarbete kring hantering av kommunens styrande dokument, ex. tillskapande av Författningssamling Arbetet är på god väg och författningssamlingen är planerad att vara klar vid årsskiftet.
• Anslutning av verksamhetssystem till E-arkivet Flera system av anslutits samtidigt som flera blivit framflyttade då tekniska problem mm uppkommit
• Samverkansgrupper (fackförbund och arbetsgivare) ska integreras i mötesdelen Evolution Förberedelser är gjorda men arbetet avstannat och kommer att påbörjas snarast under våren då verksamheten önskar att skjuta på startdatum

VERKSAMHETER Netto, tkr	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Bokslut 2020	Budgetdifferens 2022
Kansli	6 400	3 984	1 781	-465
Arkiv	3 149	2 561	1 873	-1 107
Representation	26	27	23	-26
Vigslar	3	3	2	12
Nettokostnader	**9 578**	**19 491**	**17 718**	**-1 586**

Samtliga verksamheter inom kansli och arkiv visade tillsammans ett totalt underskott på – 1 586 tkr. Underskottet beror till stora delar av kostnader för införande e-arkiv och avskrivningar för ärendehanteringssystemet som kansliet ansvarar för. Personalbrist inom arkivet har gjort att man behövt köpa in externa konsulter vilket har varit kostnadsdrivande och står för stor del av avvikelsen mot budget.

Juridik och säkerhetsavdelningen

Juridik och säkerhetsavdelningen bistår nämnder, förvaltningar och bolag med råd och stöd i juridiska frågor. Avdelningen utför rättsutredningar, upprättar, tolkar och granskar avtal, gör sekretessprövningar samt är delaktiga i rättsliga processer i förvaltnings- och allmändomstolar. Avdelningen ansvarar för det strategiska och samordnande arbetet med skydd och säkerhet inkluderande krishantering och informationssäkerhet.

Överförmyndarverksamhet

Verksamheten ligger organisatoriskt med personalansvar under Juridik- och säkerhetsavdelningen, men lyder under egen nämnd för budget och verksamhetsansvar.

En uppföljning av särskilt viktiga aktiviteter kopplat till grunduppdraget följer nedan.

Särskilt viktiga aktiviteter Juridik och säkerhetsavdelningen
• Upprätta risk- och sårbarhetsanalys 2022-2026 Arbete med kommunens risk- och sårbarhetsanalys för 2022-2026 påbörjades under 2022 och fortsätter in i 2023, enligt plan.
• Styrel planering. Prioriteringsplan av elförsörjning utifrån samhällsviktig verksamhet (energimyndigheten) Arbete med Styrel har genomförts under året där prioriteringsplan tagits fram gällande elförsörjning utifrån samhällsviktig verksamhet
• Organisation/styrgrupp för frågor inom säkerhet, beredskap och civilt försvar. Ett Säkerhets och beredskapsråd har bildats för effektivisering och redundans. I tillhörande beredningsgrupp representeras kommunens förvaltningar och i styrgruppen kommunens ledningsgrupp KDL för förankring och beslut
• Upprättande av Delregional oljeskyddsplan för Vänern (Mellerud, Trollhättan och Vänersborg kommuner). Planen avser primärt kommunernas ansvar och agerande vid utsläpp av oljeprodukter i Vänern och är framtagen av kommunerna och Närf samt Dalslands Miljö- och Energiförbund.

VERKSAMHETER Netto, tkr	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Bokslut 2020	Budgetdifferens 2022
Juridiska	3 654	5 821	7 389	202
Försäkringar	864	995	802	136
Säkerhet	2 658	1 824	1 756	-586
Medlemsavgifter				
Sveriges kommuner och landsting (SKL)	1 052	1 039	1 043	-1
Nettokostnader	**8 229**	**19 491**	**17 718**	**-249**

Juridiska verksamheten visar ett överskott på 202 tkr vilket är på grund av vakanser som nu är tillsatta.
Underskottet inom säkerhetsavdelningen är främst beroende kostnader för Tjänsteman i beredskap, TiB. Försäkringar visar ett överskott på 136 tkr då återbäringen var något mer än budgeterat.

Ekonomikontor

Ekonomikontoret arbetar kommun- och verksamhetsövergripande med finansiering, ekonomisk planering och uppföljning, samordning av upphandlingsfrågor, lokalsamordning, samt råd och stöd till kommunstyrelsen och förvaltningarna i ekonomiska frågor. I detta ingår att samordna kommunens arbete med budget, upphandling, redovisning, uppföljning och bokslut. Ekonomikontoret tillhandahåller även finansiell service till kommunala bolag.

Utifrån kommunens finanspolicy ansvarar ekonomistaben för kommunens finansiella verksamhet, vilket inkluderar lång- och kortfristig upplåning, placeringar, kontanthantering och likviditetsplanering. Via kommunens koncernkontosystem sker en finansiell samordning av de kommunala bolagen.

Ekonomistab

Ekonomistaben svarar för planering och samordning av kommunens budgetarbete och upprättar förslag till mål- och resursplan. Vidare driver staben utvecklingsarbete inom ekonomiområdet samt ansvarar för beredning av ekonomiska ärenden inför kommunstyrelsens sammanträden. Ekonomistaben svarar även för kommunstyrelsens arbete med intern kontroll. Från och med 2021 svarar ekonomistaben för samordning och stöd mot förvaltningarna avseende lokalförsörjningsfrågor.

Utifrån kommunens finanspolicy ansvarar ekonomistaben för kommunens finansiella

verksamhet, vilket inkluderar lång- och kortfristig upplåning, placeringar, kontanthantering och likviditetsplanering. Via kommunens koncernkontosystem sker en finansiell samordning av de kommunala bolagen.

Redovisningsavdelningen

Redovisningsavdelningen svarar för och utvecklar kommunens redovisning, externa och interna redovisningsprinciper samt koncernredovisning. Redovisningsavdelningen upprättar årsredovisning och delårsrapporter samt är systemförvaltare av ekonomisystemet. Funktionen utför serviceuppgifter åt övriga förvaltningar såsom betalningsförmedling, kravadministration och viss kundfakturering.

Redovisningsavdelningen svarar även för ekonomisk förvaltning av kommunens donationsstiftelser.

Upphandlingsavdelningen

Upphandlingsavdelningen svarar för samordning, utbildning och information kring upphandlingsfrågor. Avdelningen handlägger kommunövergripande upphandlingar samt bistår förvaltningarna, kommunala bolag och Kunskapsförbundet Väst med enhetsspecifika upphandlingar. Avdelningen svarar även för utveckling, samordning och förvaltning av kommunens E-handelssystem.

Övriga åtaganden

Ekonomikontorets övriga åtaganden omfattar även:

Kommunalt partistöd utbetalas i enlighet med de regler som kommunfullmäktige fastställt. Borgensåtagande avser kostnader för infriande av åtaganden vad gäller äldre lån för småhusbebyggelse, där kommunal borgen lämnats. I de fall då återvinning av tidigare avskrivna fordringar kan göras, redovisas dessa som en intäkt.

En uppföljning av särskilt viktiga aktiviteter kopplat till grunduppdraget följer nedan.

Särskilt viktiga aktiviteter Ekonomikontor
• Förbättrat systemstöd och utvecklade rutiner för likviditetsplanering Samplanering kring likviditetsuppföljning har skett med ABVB och Samhällsbyggnadsförvaltningen och arbetsrutiner har uppdaterats. Avvaktar översyn av systemstöd.
• Utveckla hanteringen av utanordningar - Förändring av rutin har nu skett där nu flödet och attest av utanordningar nu sker digitalt.
• Utveckla rutin och verksamhetsstöd för kravhanteringen Ny rutin har upprättats och stämts av med förvaltningarnas ekonomer.
• Åtgärder för ökat antal beställningar via e-handelssystemet Delar av IT-avdelningens beställningar har flyttats över till e-handelssystemet. Fortlöpande arbete sker mot leverantörer för att öka andel fakturor inom.

VERKSAMHETER **Netto, tkr**	**Bokslut** **2022**	**Bokslut** **2021**	**Bokslut** **2020**	**Budgetdifferens** **2022**
Ekonomistab	4 006	3 967	3 749	353
Extern finansiell verksamhet	41	37	0	69
Lokalplanering	836	733	0	-13
Redovisningsavdelning	5 233	5 069	4 415	80
Upphandlingsavdelning	3 595	3 827	3 377	275
Kommunalt partistöd	1 543	1 521	1 511	1
Borgensåtagande	-50	-18	-30	-18

Vattenpalats	10 756	9 967	10 891	55
Flygplats	945	1 155	924	17
NÄRF	34 514	35 007	33 698	1 914
Nettokostnader	**61 363**	**61 228**	**58 535**	**2 820**

Ekonomikontoret som består av ekonomistab, lokalplanering, redovisningsavdelning och upphandlingsavdelning hade ett sammanlagt utfall som var 695 tkr lägre än budget. Överskottet avser till största delen vakanser
Vattenpalatset tilldelades ett utökat förlusttäckningsbidrag om 2 100 tkr under året som finansierades från förfogandeanslaget. Minskade intäkter och dyra driftskostnader är de främsta orsakerna.
Flygplatsbolaget tilldelas verksamhetsanslag som baserar sig på statistik över andelen resande boende i ägarkommunerna.
Räddningstjänsten ingår i Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF). Kommunens kostnader för räddningstjänst består av förbundsbidrag och pensionskostnader. Verksamheten redovisade ett överskott på 1 914 tkr, detta på grund av att pensionskostnaderna blev lägre än förväntat.

IT- kontoret

Drift, underhåll och utveckling av IT-infrastruktur

IT-kontoret arbetar kommun- och verksamhetsövergripande med drift- och supportstöd till kommunens användare gällande persondatorer, surfplattor och verksamhetssystem, och levererar också tjänster åt flera av de kommunala bolagen. IT-kontoret ansvarar för att ta fram riktlinjer och policydokument kring användandet av IT. IT-kontoret har också det tekniska och administrativa ansvaret för kommunens telefonväxel.

Drift

Avdelningen är en service och utvecklingsresurs med fokus på centralt telefonistöd, utveckling av e-tjänster och automatisering i form av robotisering.

Underhåll

Avdelningen är en service- och supportresurs som arbetar kommun- och verksamhetsövergripande med supportstöd till kommunens användare gällande IT-frågor, persondatorer, surfplattor, verksamhetssystem, leasing och beställning av IT-utrustning.

Utveckling av infrastruktur

Avdelningen är en serviceresurs som tar hand om kommunens och förvaltningarnas verksamhetssystem, IT-infrastruktur, nätverk och IT-säkerhet. Den tar även hand om eskalerade ärenden från IT-supporten.

En uppföljning av särskilt viktiga aktiviteter kopplat till grunduppdraget följer nedan.

Särskilt viktiga aktiviteter IT-Kontoret
• Implementering av ett gemensamt processarbete enligt standard ITIL Trots andra prioriteringar och sjukdom så har implementering genomförts men utbildning kommer att skjutas upp till 2023
• Översyn och val av utvecklingsverktyg Val av verktyg genomfört efter upphandling
• Organisationsutveckling och införande av servicedesk Här har vi efter upphandling av nytt systemstöd implementerat system, arbetssätt och utbildat. vi är klara för 2022 men resan fortsätter under 2023 Vi har under året implementerat och förädlat nya processer i vårt ITSM system VisionFlow för att bättre styra, mäta och följa upp lösning och lösningsgrad och av erhållna supportuppdrag.
• Översyn av kommunens fysiska nätsäkerhet Ej påbörjad.

VERKSAMHETER Netto, tkr	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Bokslut 2020	Budgetdifferens 2022
IT-verksamhet	14 898	10 821	11 188	2 217
Växel	-901	-259	-2 179	900
Nettokostnader		**10 562**	**9 009**	**3 117**

IT-kontoret visade ett totalt överskott på 3 117 tkr. Överskottet beror på lägre kostnader än budgeterat för bl.a. hyror, licenser, vakanser samt att projekt fortfarande drabbats av förseningar. Detta gjorde att arbete med konsultstöd inte kunde genomföras i den takt som var tänkt. De försenade projekten behöver hanteras under 2023. Utökad budget Microsoft licenser på 1 500 tkr gjordes under året.

Personalkontoret

Personalkontoret arbetar kommun- och verksamhetsövergripande med planering, samordning och utveckling av kommunens personalfrågor. Det handlar om att utveckla den hållbara arbetsplatsen där arbetsmiljö, kompetens, arbetsrätt och ledarskap är centrala områden. Personalkontoret utgör även ett direkt stöd till förvaltningarna i frågor som rör samtliga personalområden.

Löneavdelningen, som är en del av personalkontoret, ansvarar för att kommunens anställda får rätt lön i rätt tid samt handlägger pensionsfrågor. Utifrån kommunens arvodesreglemente administrerar avdelningen även arvoden till politiker.

Personal- och lönepolitik

På uppdrag av personal- och förhandlingsutskottet arbetar personalkontoret fram styrdokument och processer inom personal- och löneområdet. Kontoret har också till uppgift att konkretisera personalpolitiken till anvisningar och mallar. Personalkontoret samordnar även kommunens lönebildningsfrågor.

Arbetsmiljö

Arbetsmiljöarbete är ett samlingsnamn för en mängd insatser inom organisatorisk, social och fysisk arbetsmiljö, sjukfrånvaro, rehabilitering, hälsa och jämlikhet. Arbetsmiljöarbetet ska vara systematiskt för att skapa medvetenhet och förhindra att någon skadas, blir sjuk eller mår dåligt av sitt arbete.
Tillsammans med förvaltningarna och i samverkan med de fackliga organisationerna sker det ständigt ett utvecklingsarbete inom frågorna för att främja en god arbetsmiljö. I detta arbete är även företagshälsovården en viktig resurs.

Arbetsrätt

Personalkontorets uppdrag är att ge råd och stöd till kommunens olika verksamheter rörande tolkning och tillämpning av lagar och avtal samt kring kommunens personalpolitiska styrdokument. I kontorets uppdrag ingår också förhandlingar rörande lokala kollektivavtal samt tvisteförhandlingar.

Kompetensplanering och personalförsörjning

Personalkontoret ansvarar för strategisk personalförsörjning, där det bland annat ingår en kommungemensam plan för rekrytering, arbetsgivarvarumärke och andra insatser som stärker kommunen som attraktiv arbetsgivare med engagerade medarbetare. Personalklubben har en viktig roll i detta arbete.

Dialog och delaktighet

Grunden för kommunens samverkansavtal är dialog och delaktighet. Personalkontorets uppgift är att tillsammans med de fackliga organisationerna driva utvecklingen av samverkan.

Personaladministrativa system

Personalkontoret levererar och utbildar i digitala verktyg för att kunna säkerställa exempelvis rätt lön, frånvaro, schema, arbetsmiljöavvikelser, rehabilitering.

Övriga åtaganden

Personalkontoret ansvarar även för utbetalning av medel gällande arbetsmarknadsåtgärder efter beslut av kommunstyrelsens ordförande.

En uppföljning av särskilt viktiga aktiviteter kopplat till grunduppdraget följer nedan.

Särskilt viktiga aktiviteter Personalkontoret
• Underlätta för ett gott ledarskap och medarbetarskap genom att tillhandahålla styrdokument och processer inom personal- och löneområdet så det är lätt att göra rätt och är värdeskapande. Lönebildningsprocessen har vidareutvecklats sett till både arbetssätt och ett nytt verktyg till stöd för arbetsvärdering. Chefer har utbildats inom området och en riktlinje för lönemodeller har antagits. Revideringar av riktlinje för bisyssla och pensionspolicy har antagits. Personalekonomisk redovisning för 2021 har antagits. Rekryteringsprocessen har vidareutvecklats med stödjande dokument, och när det gäller medarbetarsamtalsprocessen så påbörjades införandet av ett digitalt stöd för detta under hösten 2022.
• Genom att vidareutveckla en enhetlig och sammanhållen process för arbetsmiljöarbetet, som blir väl känd och efterlevs i organisationen, ges bättre förutsättningar att leva upp till Vänersborgs kommuns vision - attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet. Arbetsmiljöarbetet har integrerats med ett digitalt stöd, för en sammanhållen process. Rehabiliteringsprocessen har vidareutvecklats med en ny rutin för förstadagsintyg och start av rehabiliteringsutredning redan efter dag 14 i sjukskrivningen. En politisk satsning för minskad sjukfrånvaro låg till grund för kompetenshöjning om psykisk hälsa och ett program för karriärväxling via företagshälsovården.
• Utveckla arbetet med hela anställningsprocessen kopplat till att attrahera rätt medarbetare, rekrytera på ett kvalitetssäkert sätt, god introduktion, utveckla, motivera och engagera medarbetare samt skapa ett bra avslut för både medarbetare och organisation. I anställningsprocessens del att attrahera har karriärvägar synliggjorts via bilder och film, i linje med det nya platsvarumärket för kommunen. Checklistan för introduktion vid anställning har reviderats, till stor del utifrån Arbetsmiljöverkets tillsyn som påpekade att information om risker på arbetsplatsen ska finnas med i introduktionen. De två planerade välkommenträffarna genomfördes och var fullbokade. Under året utvecklades arbetet med kompetens- och omställningsfrågor utifrån ett nytt avtal (KOM-KR) med Omställningsfonden. KOM-KR är tillsammans med kollektivavtalet HÖK21 och arbetsmetoden Jakten på kompetensen delar i kommunens strategiska kompetensförsörjning. Under året genomfördes också trotjänarmiddagen enligt plan.
• Kommunövergripande översyn av den fackliga tiden Förhandling om facklig tid har genomförts. Kommunstyrelseförvaltningen har tagit över det organisatoriska ansvaret för lärarförbunden från barn- och utbildningsförvaltningen.
• Implementera samverkansavtalet i samtliga verksamheter för att tillsammans arbeta för att skapa en organisationskultur och arbetsmiljö där medarbetarna känner motivation, engagemang och är goda ambassadörer för Vänersborgs kommun som arbetsgivare. Ledningsgrupper har utbildats i det nya samverkansavtalet och en informativ film om nya avtalet i förhållande till det tidigare avtalet har tagits fram i samverkan. Ett arbete pågår med dialogmaterial om samverkan för användning på arbetsplatsträffar, där ett förslag på material beräknas vara klart i början på 2023. Då samverkansavtalet lyfter fram vikten av medarbetarsamtal så har ett digitalt stöd för medarbetarsamtal införts under hösten
• Implementering av nytt strategiskt ledarutvecklingsprogram utifrån varumärkesplattformen där bland annat service och bemötande ingår Under året lanserades ett koncept för ledning, styrning och organisationskultur med benämningen Bojorten. Bojorten är också utgångspunkten för kommunens chefs- och ledarförsörjning som är under utveckling. En viktig funktion i detta är ett nytt digitalt stöd för kurs och kompetens, med införande i början på 2023. Arbetet med chefs- och ledarförsörjning fortsätter under 2023 som en del i arbetet med en strategi för kommunens kompetensförsörjning

VERKSAMHETER Netto, tkr	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Bokslut 2020	Budgetdifferens 2022
Personalkontor	7 670	6 721	7 342	37
Löneadministration	7 758	7 225	7 425	91
Personalutb./-utveckling	1 786	1 082	3 475	-264
Personalklubb	546	426	422	74
Företagshälsovård	1 935	1 086	1 468	65
Anpassningsåtgärder	0	0	0	300
Arbetsmarknadsåtgärder	116	80	148	584
Fackliga organisationer	2 670	2 609	2 941	192
Nettokostnader	**22 331**	**19 229**	**23 221**	**1 230**

Personalkontorets samtliga verksamheter visade ett totalt överskott på 1 230 tkr. Överskott hos verksamheterna personalkontor, personalklubb, fackliga organisationer och löneadministration

bestod till stor del av lägre personalkostnader på grund av vakanser och ledigheter. Kostnader för anpassningsåtgärder visade ett överskott mot budget med 300 tkr.
Budgeten för arbetsmarknadsåtgärder, vilken avser lönebidrag till föreningar, nyttjas efter beslut från kommunstyrelsens ordförande. För året användes 116 tkr, vilket gav ett överskott på 584 tkr.

Överförmyndarnämnden

Ordförande: Madelaine Karlsson (S)
Vice ordförande: Marie-Louise Bäckman (KD)

Verksamhetsbeskrivning

I varje kommun måste det enligt lag finnas en överförmyndare eller överförmyndarnämnd. I Vänersborgs kommun finns en överförmyndarnämnd, vilken är en kommunal tillsynsmyndighet som utövar tillsyn över förmyndare, gode män och förvaltare. Nämnden ska motverka rättsförluster för de svagaste i samhället, d.v.s. underåriga (barn under 18 år), samt de som på grund av sjukdom, psykisk störning eller liknande har en god man eller förvaltare förordnad för sig.

Resultatavstämning

Nedan redovisas överförmyndarnämndens förväntade resultat som ska bidra till att fullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Antalet nya ställföreträdare ska öka

Uppnås inte

Ett arbete med att förbättra kommunikation och marknadsföring, för att nå nya ställföreträdare i uppdrag, har planerats tillsammans med kommunikationsavdelningen. Till följd av prioritering av uppdrag utifrån rådande arbetsbelastning under 2022 för kommunikationsavdelningen och överförmyndaravdelningen har detta arbete fått senare läggas.

Överförmyndarnämndens pappersförbrukning ska minska

Uppnås

Kostnader för kopieringspapper har minskat med 5 % jämfört med samma tidpunkt föregående år.

Andelen ställföreträdare som genomgått utbildningen för årsräkning ska öka.

Uppnås inte

Under 2022 har det till följd av personalbrist vid verksamheten inte kunnat genomföras utbildningstillfälle för ställföreträdare, som under ett ”normalår”. Fokus för verksamheten har varit att granska årsredovisningar.

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Statsbidrag	0,0	0,1	0,2
Övriga Intäkter	0,0	0,0	0,0
S:a Intäkter	**0,0**	**0,1**	**0,2**
Personal	4,2	4,3	4,9
Omkostnader	0,5	0,4	0,2
Avskrivning & int. ränta	0,0	0,0	0,0
S:a Kostnad	**4,7**	**4,7**	**5,1**
Nettokostnad	4,7	4,6	4,9
Nettobudget	5,9	5,5	5,3
Budgetdiff	**1,2**	**0,9**	**0,4**

Överförmyndarnämnden redovisade vid årets slut ett överskott mot budget om 1,2 mnkr, en avvikelse mot budget på 20 %.

Överförmyndarverksamheten redovisade ett överskott med 0,9 mnkr mot budget. Det beror på att implementeringen av nytt ärendehanteringssystem inte genomfördes under aktuellt år. Vidare har överförmyndaravdelningen haft lägre personalkostnader än budgeterat på grund av vakanta tjänster under året.

Kostnaderna för ställföreträdare visade ett överskott på 0,3 mnkr, vilket beror på att arvodekostnader för ställföreträdare minskade då nämnden under året fick in färre redovisningshandlingar och fler huvudmän fick bekosta ställföreträdarnas arvoden.

Åtgärder för budgetbalans

§ 6

Bokslut 2022

ÖFN 2023/4

Beslut

Överförmyndarnämnden godkänner och överlämnar upprättat bokslut och årsredovisning för år 2022 till kommunstyrelsen

Bilaga/bilagor

Bilaga 1 Bokslut 2022

Sammanfattning av ärendet

Varje kommunal nämnd ska enligt ekonomikontorets anvisningar sammanställa bokslut och årsredovisning. Dessa kommer att ingå som en del i kommunens externa årsredovisning för år 2022. Här redovisas verksamheternas resultat gentemot uppställda förväntningar samt en kortfattad ekonomisk analys över det gångna året.

Beslutsunderlag

Rapport Bokslut 2022 för överförmyndarnämnden

Resultat/röstsiffror, skriv i tabellform med tre kolumner med rubrikerna: Ja, Nej och Avstår.

Under tabellen redovisas resultatet enligt följande Med X antal ja-röster, X nej-röster och X röster som avstår, har x-nämnden beslutat att avslå Anderssons förslag

Sändlista

Kommunstyrelsen

B N § 2 BN.2021.93

Verksamhetsplan inklusive detaljbudget 2023

Beslut

1. Byggnadsnämnden fastställer byggnadsförvaltningens upprättade Verksamhetsplan inklusive detaljbudget avseende 2023 utifrån den av Kommunfullmäktige beslutade och tilldelade budgetramen för 2023.
2. Byggnadsnämnden översänder byggnadsförvaltningens Verksamhetsplan inklusive detaljbudget 2023 till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Verksamhetsplanen är förvaltningens beskrivning av den planerade verksamheten utifrån de politiskt satta målen.

Förvaltningens verksamhetsplan knyter an till de uppdrag förvaltningen har utifrån kommunens vision, inriktningsmål och de resultat som byggnadsnämnden förväntar sig under 2023.

Planen utgår från de resurser som förväntas finnas tillgängliga under 2023. Aktiviteter för att nå måluppfyllelse har arbetats fram på tjänstemannanivå.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, Miljö- och byggnadsförvaltningen, 2023-01-11

Bilagor

Verksamhetsplan 2023

Sändlista

Kommunstyrelsen

Vänersborgs kommun

Verksamhetsplan, inklusive detaljbudget 2023

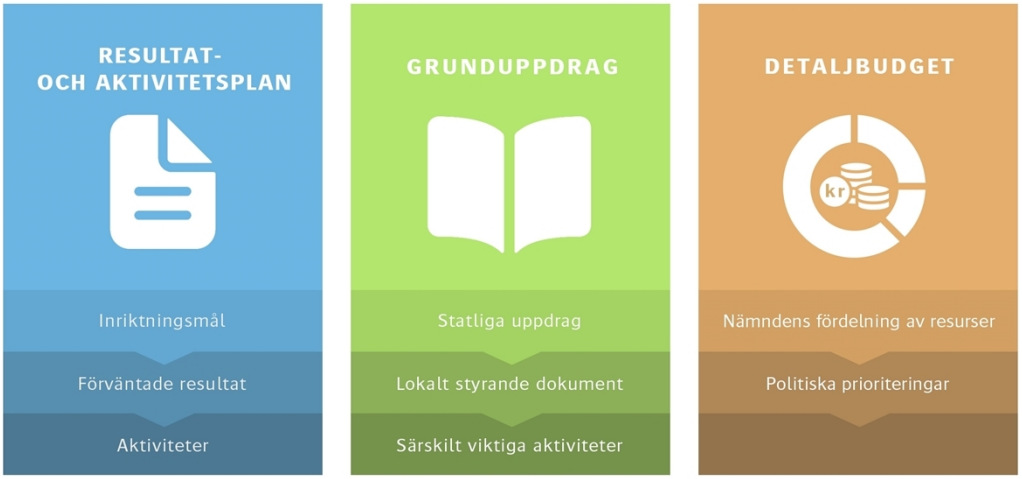
Byggnadsnämnden

Tillhör nämndsbeslut 2023-01-24 B N § 2 BN.2021.93

1 Så här styrs Vänersborg

Det målinriktade arbetet i kommunen utgår från kommunfullmäktiges vision ”Attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet”. För att stödja visionen använder sig kommunen av målstyrning där kommunfullmäktige tolkar visionen och preciserar den till inriktningsmål. Utifrån inriktningsmålen formulerar nämnderna förväntade resultat som förvaltningen ska arbeta med. När mål- och resursplanen är antagen av kommunfullmäktige planerar förvaltningarna aktiviteter till verksamhetsplanen.

Verksamhetsplanen består av resultat- och aktivitetsplan (förväntade resultat), verksamhetens grunduppdrag samt detaljbudget. I grunduppdraget kan verksamheterna ange särskilt viktiga aktiviteter utöver ordinarie verksamhet. I nämndens detaljbudget anges hur resurserna fördelas.

Tillhör nämndsbeslut 2023-01-24 B N § 2 BN.2021.93

Inriktningsmål 2023-2025

I december 2022 antog kommunfullmäktige de 5 inriktningsmål som gäller för perioden 2023-2025. Enligt beslutet ska nämnderna ta fram förväntade resultat kopplade till inriktningsmålen.

Inriktningsmål	Förväntade resultat
Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv *Våra invånare ges lika möjligheter att forma sin framtid, där lokala skillnader utifrån livssituation, boendeplats och ekonomi utjämnas. Den sociala inkluderingen medför att invånarna kan påverka och delta i samhället oavsett bakgrund, där olika insatser riktas beroende på skillnader i olika boendedelar. Kommunens verksamheter arbetar i samverkan med fler organisationer och föreningar för att minska effekterna av socioekonomiska faktorer, där ett rättighetsbaserat perspektiv ger möjlighet till utbildning, bostad och arbete.*	Andelen invånare som tycker att de aktivt kan delta i arbetet med utveckling av kommunen ska öka
	Kommunens planberedskap för nya bostäder ska öka

Inriktningsmål	Förväntade resultat
Vänersborg är en ekologisk hållbar kommun med minskad klimatpåverkan *Den ekologiskt hållbara kommunen bidrar till att vårda våra resurser för nuvarande och framtida invånare. Kommunens Miljöprogram 2030 och Strategin för ett fossilfritt Vänersborg 2030 värnar om hela den geografiska kommunen, och ökad kunskap hos invånarna underlättar för klimatvänliga val. Nya klimatsmarta lösningar och teknisk innovation leder till minskad miljöpåverkan såsom fossiloberoende, hållbar konsumtion, upphandling och inköp. Miljöperspektivet beaktas vid kommunens beslutsfattande och olika former av samverkan.*	Befolkning bosatta i kollektivtrafiknära läge ska öka
Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag *Företag och invånare i Vänersborgs kommun möts av ett gott bemötande och en hög tillgänglighet där kommunens verksamheter håller en god kvalitet. Det är enkelt att få kontakt med kommunen, och den digitala servicen leder till mer effektiva flöden inom och mellan olika förvaltningar. Företag i kommunen ges möjlighet att expandera, där kommunen kan bistå med tillgänglig mark och lokaler när nya och befintliga företag vill verka och etablera sig i kommunen. Våra invånare är nöjda med den välfärd vi levererar. Kvalificerad personal leder till en god kvalitet i våra verksamheter, där innovation och teknik bidrar till att effektiviteten är hög.*	Genomsnittlig handläggningstid för bygglov (enligt PBL) ska minska. Nöjd kund-index (INSIKT) för nämndens myndighetsområden ska uppgå till minst rikssnittet.
Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv *Vi ska ha en arbetsmiljö som ger förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv.* *I Vänersborgs kommun ska medarbetarna vara delaktiga och ha förståelse för sina uppdrag och sina roller. För att få en engagerad personal krävs ett tryggt och stabilt ledarskap som når ut till samtliga medarbetare i vår kommun. Personalpolicyn och samverkansavtalet med de fackliga organisationerna ska vara grunden i arbetet.*	Hållbart medarbetarengagemang ska uppgå till minst 80.

Tillhör nämndsbeslut 2023-01-24 B N § 2 BN.2021.93

2 Förväntade resultat

I tabellen anges vilka aktiviteter som förvaltningen ska genomföra som en del i att det förväntade resultatet ska uppnås.

Förväntade resultat	Aktiviteter
Andelen invånare som tycker att de aktivt kan delta i arbetet med utveckling av kommunen ska öka	Medverka på olika aktiviteter/evenemang. Aktivt delta i projektet ”Våra rum”
Kommunens planberedskap för nya bostäder ska öka	Prioritera detaljplaner med mycket bostäder.
Befolkning bosatta i kollektivtrafiknära läge ska öka	Arbeta med FÖP Brålanda och detaljplaner med närhet till kollektivtrafik.
Genomsnittlig handläggningstid för bygglov (enligt PBL) ska minska	Förfina och förbättra de e-tjänster som infördes hösten 2022.
Nöjd kund-index (INSIKT) för nämndens myndighetsområden ska uppgå till minst rikssnittet	Utvärdera efter insiktsmätningens slutrapport och påbörja aktiviteter utifrån behov.
Hållbart medarbetarengagemang ska uppgå till minst 80.	Utifrån medarbetarundersökningen identifiera styrkor och utvecklingsområden samt göra en handlingsplan som sedan genomförs.

:

Tillhör nämndsbeslut 2023-01-24 B N § 2 BN.2021.93

3 Uppdrag

Byggnadsnämnden

Byggnadsnämnden är kommunens bygglovsmyndighet och tar beslut om bygglov, detaljplaner och adresser. Byggnadsnämnden ansvarar också för mätning och kartframställning samt har ett övergripande ansvar för fastighetsbildning. Nämndens myndighetsfunktioner styrs av ett antal lagar, främst Plan- och bygglagen, för att kommunen ska ha en god stads- och landskapsmiljö. Nämnden följer den allmänna utvecklingen inom kommunen och tar initiativ i frågor om planläggning och fastighetsbildning. Nämndens ärenden bereds i huvudsak av Plan och bygglov.

Tillhör nämndsbeslut 2023-01-24 B N § 2 BN.2021.93

4 Ekonomiska resurser

Resultaträkning Mnkr	Budget 2023	Budget 2022	Bokslut 2021
Statsbidrag	0,1	0,2	0,2
Övriga intäkter	13,5	14,1	12,7
Summa intäkter	13,6	14,3	12,9
Personalkostnader	26,9	26,4	24,1
Omkostnader	6,0	6,0	6,2
Avskrivningar/internränta	0,4	0,5	0,6
Summa kostnader	33,3	32,9	30,9
Nettokostnader	19,7	18,6	18,0

Tillhör nämndsbeslut 2023-01-24 B N § 2 BN.2021.93

MHN § 1 ALLM.2023.9

Årsredovisning 2022

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden godkänner upprättat förslag till årsredovisning 2022 och överlämnar sin del till kommunstyrelsen.

Bilaga

Årsredovisning 2022

Sammanfattning av ärendet

Årsredovisningen är en sammanställning av kommunens räkenskaper och förvaltning för ett räkenskapsår. Här redovisas verksamheternas resultat gentemot uppställda förväntningar samt en kortfattad ekonomisk analys över det gångna året.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden visade i 2022 års bokslut ett underskott på 0,2 mnkr gentemot budget, vilket främst beror på e-arkivprojektet som blivit förlängt. Detta har inneburit minskade intäkter då vissa handläggare fått lägga mycket av sin arbetstid på projektet men även ökade kostnader då det tidigare ärendehanteringssystemet behövt behållas vilket inte var budgeterat.

Ett av fyra förväntade resultat uppnåddes och två förväntade resultat uppnåddes delvis. Det förväntade resultatet Tillståndssökande av enskilda avlopp som är nöjda med förvaltningens service ska öka uppnåddes inte. Resultatet uppgår hittills till index 65,7. 2021-års resultat uppgick till index 66,6. Verksamheten jobbar fortsatt med aktiviteter för att öka resultatet.

Exempelvis kommer verksamheten jobba med att utöka informationen om tillståndsprocessen och vilken form av råd och vägledning verksamheten kan tillhandahålla.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, Miljö- och Byggnadsförvaltningen, 2023-01-18.

Sändlista

Kommunstyrelsen

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Ordförande: Ann-Mari Jonasson (S)
Vice ordförande: Piotr Gabrys (M)
Förvaltningschef: Eddie Sandin

Verksamhetsbeskrivning

Nämnden är både en vanlig kommunal nämnd och en självständig myndighet. Som myndighet kan nämnden besluta om att ställa tvingande krav på till exempel företag i miljöskyddsfrågor. Nämnden har i uppdrag att arbeta för efterlevnaden av de lagar och förordningar som rör miljö- och hälsoskydd, avlopp, livsmedel, tobak, läkemedel, strålskydd och naturvård. Verksamheten deltar i arbetet med Miljöprogram 2030, både vad gäller planering och genomförande. Naturvårdsprojekt med beviljade bidrag är andra stora arbetsuppgifter. Verksamhetens insatser styrs till stor del av inkommande ärenden såsom anmälningar, klagomål, ansökningar och remisser.

Resultatavstämning

Nedan redovisas nämndens förväntade resultat som ska bidra till att kommunfullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Nöjd kund-index (INSIKT) ska öka

Uppnås delvis

Inom nämndens ansvarsområde finns det två områden som ingår i undersökningen av Nöjd Kund Index hos företag, ärenden inom livsmedelskontrollen samt miljöärenden som inkluderar både miljöskyddstillsyn och hälsoskyddstillsyn.
Gällande livsmedelsärenden så uppgår resultatet hittills till index 78,5 för år 2022 som bedöms som ett högt resultat, 2021-års resultat uppgick till index 84,4.
Gällande miljöärenden så uppgår resultatet hittills till index 78,8 som bedöms som ett högt resultat för år 2022, 2021-års resultat uppgick till index 70,4.
Slutrapporten för Insiktsmätningen släpps i april men utifrån de resultat som hittills inkommit uppnås det förväntade resultatet inom miljöärenden men inte inom livsmedelsärenden.

Egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade markområden ska öka

Uppnås

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har under 2022 antagit en handlingsplan för egeninitierad tillsyn på förorenade markområden. Verksamheten har påbörjat tillsyn utifrån handlingsplanen vilket innebär att det förväntade resultatet är uppnått då det tidigare inte utförts någon egen initierad tillsyn inom området.

Andelen genomförd förhandsdebiterad tillsyn ska öka med mål om att uppnå 100 procent

Uppnås delvis

Miljöskyddstillsyn på verksamheter med årlig avgift har kunnat utföras enligt tillsynsplanen för 2022. Det finns dock kvar en tillsynsskuld från tidigare år på grund av resursbrist, vilket innebär att vi inte kunnat utföra den tillsyn som vi tidigare tagit ut avgifter för. Det krävs ytterligare resurser inom området för att kunna nå målet att 100 % förhandsdebiterad tillsyn ska utföras.

Tillståndssökande av enskilda avlopp som är nöjda med förvaltningens service ska öka

Uppnås inte

Utifrån de resultat som hittills inkommit för 2022 uppnås inte det förväntade resultatet. Resultatet uppgår hittills till index 65,7. 2021-års resultat uppgick till index 66,6. Verksamheten jobbar fortsatt med aktiviteter för att öka resultatet. Exempelvis kommer verksamheten jobba med att utöka informationen om tillståndsprocessen och vilken form av råd och vägledning verksamheten kan tillhandahålla.

Tillhör nämndsbeslut 2023-02-01 MHN § 1 ALLM.2023.9

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Statsbidrag	0,1	0,3	0,6
Övriga Intäkter	4,4	4,1	4,1
S:a Intäkter	**4,5**	**4,4**	**4,7**
Personal	11,8	10,8	10,4
Omkostnader	3,0	2,9	2,3
Avskrivning & int.ränta	0,1	0,0	0,0
S:a Kostnad	**14,9**	**13,8**	**12,7**
Nettokostnad	10,4	9,4	8,0
Nettobudget	10,2	9,8	8,1
Budgetdiff	**-0,2**	**0,4**	**0,1**

Nämnden uppvisar i 2022 års bokslut ett underskott om cirka 0,2 mnkr, en avvikelse mot budget på cirka två procent. Underskottet beror främst på e-arkivsprojektet som blivit förlängt. Detta har inneburit minskade intäkter då vissa handläggare fått lägga mycket av sin arbetstid på projektet men även ökade kostnader då det tidigare ärendehanteringssystemet behövt behållas vilket inte var budgeterat.

Ekonomisk analys
Vad gäller intäkterna var dessa vid bokslut drygt 0,3 mnkr lägre än budget. Underskottet beror främst på att mycket tid fått läggas på införande av e-arkiv samt vakanser inom hälsoskyddsområdet.
Personalkostnaderna visade vid årets slut 0,6 mnkr lägre än budgeterat. Överskottet beror främst på vakanser i samband med föräldraledigheter och vid avslut av anställningar som inte hunnit ersättas fullt ut under året.
Omkostnaderna visade vid 2022 års slut cirka 0,5 mnkr högre än budgeterat. Denna avvikelse från budget beror främst på kostnad för en sanering, vilken vidarefakturerats, samt kostnader för tidigare ärendehanteringssystem.

Föregående år visade nämnden ett överskott mot budget med 0,4 mnkr. I delårsrapporten per augusti 2022 prognostiserades ett underskott på 0,2 mnkr, vilket även blev utfallet.

Personal *	2022	2021	2020
Tillsvidare anställda	17	16	15
Visstid anställda	2	2	1
Summa	**19**	**18**	**16**

* Nyckeltalet avser statusen den 2022-11-01

Under 2022 utökades personalen med en årsarbetskraft, då nämnden tilldelats medel för att utöka arbetet med tillsyn av förorenade områden. Visstidsanställningarna har varit vikarier för tillsvidareanställda som varit föräldralediga.

Åtgärder för budgetbalans

E-arkivsprojektet är avslutat och det väntas inte ta ytterligare tid från avgiftsfinansierad tillsyn och det tidigare ärendehanteringssystemet medför inte ytterligare kostnader. Det är dock av vikt att förvaltningsövergripande projekt som kräver resurser både kostnadsmässigt och personalmässigt även tilldelas medel för att budget ska kunna vara i balans.

Tillhör nämndsbeslut 2023-02-01 MHN § 1 ALLM.2023.9

§ 13

Bokslut 2022: Lång verksamhetsberättelse till årsredovisning 2022

BUTN 2022/56

Beslut

Barn- och utbildningsnämnden godkänner lång verksamhetsberättelse för barn- och utbildningsnämnden 2022 samt överlämnar denna till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Årets resultat 2022 för barn- och utbildningsnämnden uppgår till 2,2 mnkr.

Den långa verksamhetsberättelsen innehåller: årets verksamhet, särskilda händelser under året, målavstämning, resultat med övergripande analys, redovisning per anslagsbindningsnivå, nyckeltal, investeringar samt personalredovisning.

Beslutsunderlag

- Barn- och utbildningsförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-01-29.
- Lång verksamhetsberättelse 2022 barn- och utbildningsnämnden.

Sändlista

Kommunstyrelsen
Ekonomikontoret
Ledningsgrupp BoU
HR-partner BoU
Utredare BoU
Ekonomer BoU

Vänersborgs kommun
Barn- och utbildningsnämnden

TJÄNSTESKRIVELSE

2023-01-29

Dnr: BUTN 2022/56

Handläggare
Louise Edgren, Maria Andersson
Louise.edgren@vanersborg.se
maria.andersson04@vanersborg.se
0521-72 1029, 0521-72 13 77

Mottagare
Barn- och utbildningsnämnden

Lång verksamhetsberättelse 2022 barn- och utbildningsnämnden

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden godkänner lång verksamhetsberättelse för barn- och utbildningsnämnden 2022 samt överlämnar denna till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Årets resultat 2022 för barn- och utbildningsnämnden uppgår till 2,2 mnkr.

Den långa verksamhetsberättelsen innehåller: årets verksamhet, särskilda händelser under året, målavstämning, resultat med övergripande analys, redovisning per anslagsbindningsnivå, nyckeltal, investeringar samt personalredovisning.

Sofia Bråberg

Förvaltningschef/Skolchef

Bilagor

Lång verksamhetsberättelse 2022 barn- och utbildningsnämnden.

Sändlista

Kommunstyrelsen
Ekonomikontoret
Ledningsgrupp BoU
HR-partners BoU
Ekonomer BoU

Vänersborgs kommun

BUTN 2022/56
2023.278
2023-02-17

Verksamhetsberättelse 2022

Barn- och utbildningsnämnden

Ordförande: Bo Carlsson (C)
1:e vice ordförande: Gunnar Henriksson (L)
2:e vice ordförande: Christin Slättmyr (S)
Förvaltningschef: Sofia Bråberg

Särskilda händelser under året

I augusti 2022 invigdes den om- och tillbyggda Öxnered skola med ballongsläpp mot en klarblå himmel. Den ändamålsenliga skolan har nu plats för 525 elever i årskurs F-6. Delar av skolan kan också användas till förskola för ett effektivt lokalutnyttjande. Det är fantastiskt att barn och elever får vistas i en härlig miljö där de kan känna trygghet och lära sig så mycket som möjligt.

Under år 2022 har andelen barn inskrivna i förskolan ökat samtidigt som gymnasiebehörigheten var högre än Koladas modellberäknade värde och Vänersborgs kommun har närmat sig riket. Trots den positiva utvecklingen finns det fortsatta utmaningar när det gäller att alla barn och elever ska fullfölja sina studier genom grundskolan och gymnasieskolan för att komma vidare till högre studier eller ut på arbetsmarknaden.

Coronapandemin och återkomsten av andra virus har under perioder medfört hög frånvaro hos både barn, elever och personal. Detta har ställt barn- och utbildningsförvaltningen inför fortsatta utmaningar, bland annat har det varit stor brist på timvikarier. Den medarbetarundersökning som genomfördes under 2022 visar att arbetsbelastningen är fortsatt hög. Samtidigt visar medarbetarundersökningen att området styrning är en av barn- och utbildningsförvaltningens styrkor. Det innebär att man som medarbetare vet målen för arbetsplatsen, att målen följs upp och utvärderas på ett bra sätt och att medarbetarna vet vad som förväntas av dem. All personal har under 2022 utfört ett fantastiskt arbete för att ge alla barn och elever tillgång till en trygg lärmiljö och god utbildning.

År 2022 har inneburit utmaningar inom grundsärskolan där barn- och utbildningsförvaltningen mött både en volymökning och större behov hos elevgruppen. Utmaningen innebär bland annat ett behov av fler lokaler. På likande sätt finns samma utmaningar inom förskolan där barns behov tidigt fångas upp.

Kriget i Ukraina har under 2022 inneburit en förberedelse på mottagande av fler barn och elever och det har skett ett ökat antal in- och utflyttningar. Kommunens mottagningsenhet för nyanlända elever, Välkomsten, förstärktes under våren för att under hösten skalas ned till följd av färre elever än förväntat. Barn- och utbildningsförvaltningen har jobbat hårt och lyckats hantera dessa organisationsförändrändringar på ett bra sätt under året som gått.

Slutligen vill jag rikta ett stort tack till all personal för fantastiska insatser under året som bidragit till att vi tillsammans gör bra bättre!

Sofia Bråberg

Förvaltningschef/Skolchef

Innehåll

Årets verksamhet....4
Nämnd och förvaltning....4
Målavstämning....5
Ekonomi....8
Årets resultat....8
Kommunal budget, statsbidrag och övriga intäkter....8
Kostnader....9
Övergripande analys....10
Nämnd och nämndsadminstration....11
Ekonomiskt utfall....11
Ekonomisk analys....11
Nyckeltal....11
Förskola och pedagogisk omsorg 1-5 år....12
Årets verksamhet....12
Ekonomiskt utfall....12
Ekonomisk analys....12
Nyckeltal....13
Grundskola....14
Årets verksamhet....14
Ekonomiskt utfall (exkl. grundsärskola)....14
Ekonomisk analys (exkl. grundsärskola)....14
Nyckeltal (exkl. grundsärskola)....15
Grundsärskola....16
Ekonomiskt utfall, grundsärskola....16
Ekonomisk analys grundsärskola....16
Nyckeltal grundsärskola....17
Inventarieinvesteringar....17
Personal....18
Personalen i siffror....18
Arbetsmiljö....20
Kompetensförsörjning....24
Kompetensutveckling....25
Samverkan och samarbeten....26

Årets verksamhet

Nämnd och förvaltning

Barn- och utbildningsnämndens verksamhet består av förskola, pedagogisk omsorg, grundskola, fritidshem och grundsärskola. Förutom den ordinarie verksamheten ingår både nämnden och förvaltningsledningen i flera samverkansstrukturer, bland annat Fyrbodals kommunalförbund och Samverkan Vänersborg.

Kommunfullmäktige är huvudman för utbildning inom skolväsendet och ansvarar för att, i enlighet med nationella lagar och styrdokument, bedriva en likvärdig utbildning för alla barn oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden. Alla barn i kommunen ska ha lika tillgång till utbildning. Barn-och utbildningsnämnden har kommunfullmäktiges uppdrag att fullgöra huvudmannauppdraget. Huvudmannens ansvar gentemot enskilda skolhuvudmän är att fördela resurser i enlighet med den resursfördelning som fastställs för de kommunala verksamheterna. I de fall som enskilda huvudmän bedriver fristående förskola och/eller enskild pedagogisk omsorg i kommunen är kommunen tillsynsmyndighet.

Barn- och utbildningsförvaltningen stödjer barn- och utbildningsnämnden i att leda och samordna nämndens verksamheter. Barn- och utbildningsförvaltningen arbetar utifrån kommunens vision *Attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet* med de tillhörande värdeorden levande, attraktiv, hållbar – tillsammans. Barn- och utbildningsförvaltningens helhetsidé *Tillsammans gör vi bra bättre* går helt i linje med kommunens vision och värdeord. Förvaltningschef och verksamhetschefer styr, leder och stödjer rektorer i uppdraget att öka måluppfyllelsen och förbättra resultaten. Arbetet utgår från nationella mål, kommunfullmäktiges inriktningsmål och barn- och utbildningsnämndens förväntade resultat genom förvaltningens tre prioriterade fokusområden:

Varje verksamhetsområde har under året tagit fram ett fokusområdesdokument som utgår ifrån de tre fokusområdena och har sin utgångpunkt i de förväntade resultaten och inriktningsmålen. Verksamhetschefer har under året fortsatt haft kontinuerliga uppdragsdialoger utifrån fokusområdena med rektorerna. Barn- och utbildningsnämnden har under året fått uppföljning utifrån respektive verksamhetsområdes fokusområdesdokument inom ramen för barn- och utbildningsnämndens plan för systematiskt kvalitetsarbete.

Inom områdena nämnd, personal, ekonomi, organisation, kvalitetsarbete, utveckling och kommunikation finns administrativa avdelningen som stöd. När det gäller hälsofrämjande och förebyggande arbete finns den centrala elevhälsan som stöd.

Målavstämning

Andelen barn inskrivna i förskolan ökar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts då andelen barn inskrivna i förskolan har ökat. Under år 2022 var i genomsnitt 87,1 % av barn boende i Vänersborgs kommun inskrivna i förskolan jämfört med 86,3 % år 2021.

Fler barn som har en placering i enskild pedagogisk omsorg har även allmän delad placering i förskola. Flera aktiviteter har genomförts under året för att informera om förskolans verksamhet och öka vårdnadshavares kunskap om förskolans betydelse. Arbetet har intensifierats inför sommaren 2023 då barn- och utbildningsförvaltningen i enlighet med skollagen aktivt ska erbjuda förskoleplats till barn som har särskilt behov av att lära sig det svenska språket.

Andelen barn och elever som upplever trygghet i lärmiljön ökar

Uppnås inte

Samtliga verksamheter organiserar för att kunna möta barn och elevers behov. Det finns ett fortsatt stort behov av att möta barn och elever i ett mindre sammanhang. Värdegrundsarbetet bedrivs på flera nivåer. En stor del av värdegrundsarbetet syftar till att öka tryggheten för barnen och eleverna genom att förankra aktuella planer i verksamheternas vardag.

Inom förskolan har trygghetsvandringar, barnråd och reflektionssamtal med barnen varit viktiga för att öka den upplevda tryggheten. Inrättandet av barnhälsoteam har stöttat förskolornas kvalitetsarbete och bidragit till att det enskilda barnets trygghet och lärande ökat.

Utifrån elevenkäten som genomförts i grundskolan under hösten 2022 har andelen elever som upplever trygghet i lärmiljön minskat jämfört med 2021. I F-6 var det år 2021 92 % av eleverna som svarat att man känner sig trygg i skolan jämfört med 88 % år 2022. För årskurs 7-9 var det 84 % av eleverna 2021 som svarat att man känner sig trygg i skolan och motsvarande siffra för år 2022 var 82 %. Det förväntade resultatet har därmed inte uppnåtts.

En orsak till minskningen inom grundskolan kan vara hög sjukfrånvaro bland personal under året som har påverkat det relationella arbetet och bidragit till att andelen elever som upplever trygghet minskat. Svårigheten att få tag på vikarier vid frånvaro har även bidragit till att vissa insatser och aktiviteter har tvingats att omprioriteras. Bland annat har möjligheten att möta elever i mindre sammanhang försvårats. Trots minskningen håller sig andelen som upplever trygghet på en relativt hög nivå jämfört med andra huvudmän där det i genomsnitt är 85 % av eleverna i årskurs 5 och 80 % av eleverna i årskurs 8 som svarat att man känner sig trygg i skolan på Skolinspektionens enkät 2022.

För att öka barn och elevers upplevelse av trygghet kommer verksamheterna under 2023 att göra barn och elever mer delaktiga i att utforma undervisning och lärmiljöer samt fortsätta jämställdhetsarbetet.

Andelen barn som deltar i en kommunal förskola med hög kvalité ökar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts. Innehållet i undervisningen i förskolan har förändrats kopplat till arbetet med att förbättra tillgängligheten i lärmiljöerna och det finns tydliga kopplingar till ämneskunskaper i läroplanen för förskolan. Analyser i kvalitetsrapporterna visar att barnens medvetenhet om sitt eget lärande har ökat och de är medskapande i sin undervisning. Portfoliodokument har implementerats för att kvalitetssäkra varje barns process i lärande och kunskapsutveckling.

Verksamheten har förbättrat arbetet med uppföljning av mål och att synliggöra effekterna på lärandet som sker för barn, pedagoger och rektorer. Exempelvis har färre ansvarsbarn per pedagog gjort planering och uppföljning möjlig i högre utsträckning och pedagogerna hinner vid behov fördjupa sin undervisning.

Andelen elever som når kunskapskravet i årskurs 1 ökar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts (kunskapskravet innebär att eleven har knäckt läskoden och visar förståelse för innehållet). Andelen var 79 % år 2022 jämfört med 77 % år 2021. Andelen som når kunskapskravet är högre för flickor jämfört med pojkar. En högre andel av eleverna som läser svenska når kunskapskravet jämfört med elever som läser svenska som andraspråk. Enheternas utvärderingar visar att intensivläsning och till exempel studieverkstad för elever i behov av stöd samt tydliga mål och uppföljningar har bidragit till att det förväntade resultatet uppnåtts.

Andelen elever i årskurs 9 som har behörighet till yrkesprogram ökar

Uppnås inte

Andelen elever i årskurs 9 som har behörighet till yrkesprogram på gymnasiet var 83,5 % vid läsårets slut. Jämfört med föregående år är det en nedgång med mindre än en halv procentenhet (83,7 % 2021). Det förväntade resultatet har inte uppnåtts.

Elevgruppen har dock stått för den bästa utvecklingen någonsin, gymnasiebehörigheten har ökat med sex procentenheter under högstadietiden. Jämfört med Koladas modellberäknade värde var andelen behöriga till yrkesprogram 1,2 procentenheter högre redan före lovskolan. I det modellberäknade värdet jämförs Vänersborg med övriga kommuner och hänsyn tas till behov av ekonomiskt bistånd, nyinvandrade elever, föräldrars utbildningsnivå, kön samt andel elever med okänd bakgrund. Ett stort arbete har genomförts med fokus på tillgängliga lärmiljöer, anpassningar och individanpassat särskilt riktat stöd med extra fokus på de elever som saknat något/några ämnen för att nå gymnasiebehörighet. Insatser har gjorts bland annat genom lovskolor, undervisning i mindre grupper, enskild undervisning för elever, tät återkoppling mellan lärare och elev och tät kontakt med vårdnadshavare.

För att förbättra resultaten framöver behöver arbetet med att kartlägga och dokumentera elevers behov av stöd, fatta korrekta beslut om anpassad studiegång, särskild undervisningsgrupp samt åtgärdsprogram utvecklas. Arbetet är prioriterat under läsåret 2022-2023. Arbetet med studiehandledning behöver utvecklas då det inte gett önskad effekt,

alltför många elever med annat modersmål än svenska når inte behörighet till gymnasiet. Rektorsgruppen kommer att hjälpas åt för att utveckla samarbetet lärare-studiehandledare på alla 7-9-skolor under läsåret 2022-2023. Grundskolan F-6 har identifierat elevernas läsförmåga som en viktig förutsättning för att fler ska nå behörighet till gymnasiet. Därför kommer F-6 fortsatt fokusera på att organisera och genomföra undervisning som leder till att alla elever får det stöd de behöver i sin språk-, kommunikation- och kunskapsutveckling.

Andelen elever i årskurs 7-9 med mer än 75 procent närvaro ökar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts då andelen elever i årskurs 7-9 med mer än 75 % närvaro har ökat i jämförelse med 2021. Utfallet för 2022 visar att 85,8 % av eleverna har mer än 75 % närvaro. Siffran för år 2021 var 82,8 %.

Arbetet med närvarokoordinatorer, mobila skolteamet, rektorer, skolpsykolog och samverkande socialsekreterare har fortsatt i oförminskad styrka under läsåret. Under parollen att alla elever ska bli "Sedda och Saknade" pågår arbetet med de individer som har hög frånvaro. Närvarokoordinatorerna har under våren besökt alla årskurs 6-klasser för att förbereda eleverna på årskurs 7-starten och berätta om närvaroarbetet samt för att skapa relationer. En insats som gett positivt utfall under året är den undervisning i mindre sammanhang som genomförts.

Andelen inköp av miljömärkta varor ökar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts. Andelen inköp av miljömärkta varor uppgick under år 2022 till 35 % vilket är en ökning jämfört med år 2021 då andelen uppgick till 26 %.

Andelen vårdnadshavare som upplever sig ha förutsättningar att vara delaktiga i sitt barns utbildning ökar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts då vårdnadshavare getts flera möjligheter att vara delaktiga i sina barns utbildning bland annat genom utvecklingssamtal, information i lärplattformen och andra mötesforum. Utifrån vårdnadshavarenkäten som genomförs varje år var andelen vårdnadshavare som upplever sig ha förutsättningar att vara delaktiga i sitt barns utbildning 79,4 % år 2022 jämfört med 79,2 % år 2021.

I förskolan har språkdialoger gett en ökad förståelse hos vårdnadshavarna för hur till exempel förskolan arbetar med barnens språk. I grundskolan har man sett positiva effekter av att erbjuda digitala möten då det har underlättat för vårdnadshavare att delta.

I grundskolan har processen med att kartlägga och dokumentera elevers behov av stöd, fatta korrekta beslut om anpassad studiegång, särskild undervisningsgrupp samt åtgärdsprogram i större utsträckning involverat vårdnadshavarna jämfört med tidigare och på så vis ökat deras förutsättningar att vara delaktiga i sitt barns utbildning.

Ekonomi

Årets resultat

Mnkr	Utfall 2020	Utfall 2021	Budget 2022	Utfall 2022	Budgetdiff 2022
Statsbidrag	104,0	97,6	83,8	97,7	13,9
Övriga intäkter	36,5	38,4	38,0	39,4	1,4
Summa intäkter	**140,5**	**136,0**	**121,8**	**137,1**	**15,3**
Personal	613,0	621,8	627,3	636,7	-9,4
Omkostnader	352,3	368,1	382,4	386,3	-3,9
Avskrivning och internränta	2,9	3,6	4,3	4,1	0,2
Summa kostnader	**968,2**	**993,5**	**1 014,0**	**1 027,1**	**-13,1**
Nettokostnader	**827,7**	**857,5**	**892,2**	**890,0**	**2,2**

Avvikelser i summeringarna förekommer på grund av avrundningar.

Barn- och utbildningsnämnden redovisar ett överskott på 2,2 mnkr, vilket är en avvikelse mot budget med 0,2 %.

Barn- och utbildningsnämndens helårsprognos i delårsboksluten per april och augusti visade budget i balans.

Kommunal budget, statsbidrag och övriga intäkter

Diagrammet visar fördelningen mellan kommunal budget, statsbidrag och övriga intäkter.

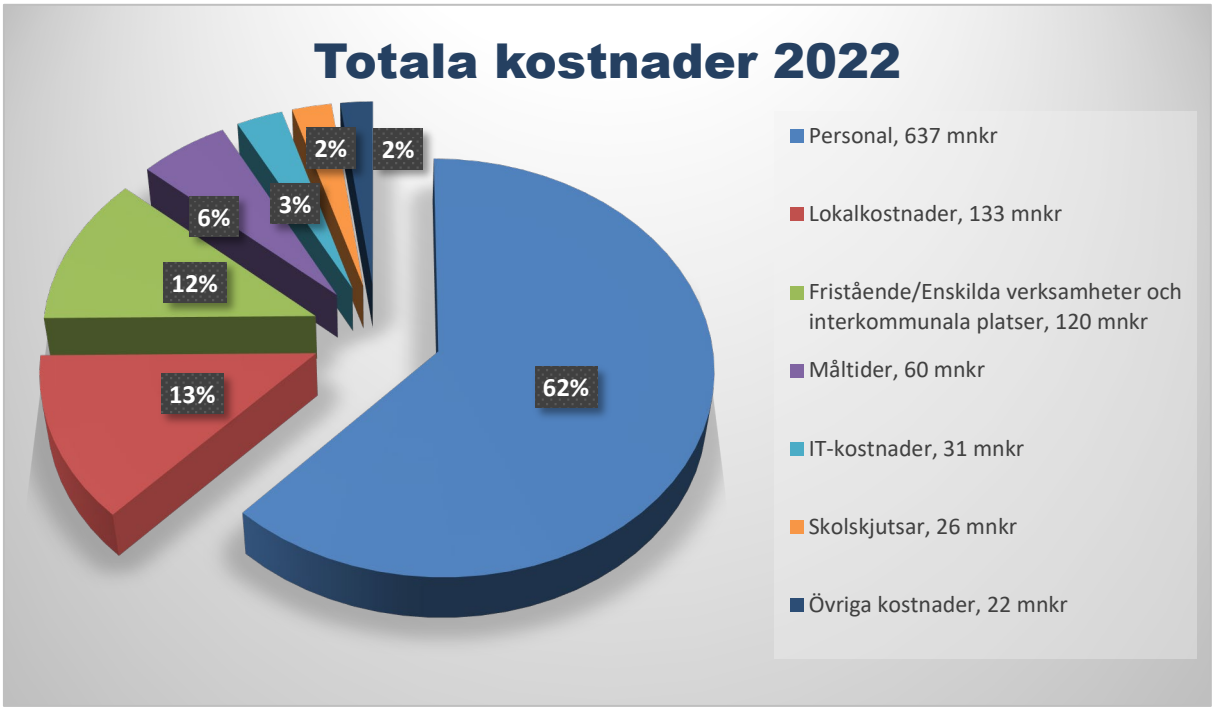
Den nationella styrningen med många och omfattande riktade bidrag leder till ryckighet i planering och ger bristande långsiktighet i kvalitetsarbetet. De riktade statsbidragen är självklart värdefulla finansiella tillskott, men de riskerar samtidigt att motverka en önskvärd utveckling genom oförutsägbarheten och korta ledtider. Särskilt problematiska är de bidrag som riktas mot ökad bemanning och löner. De skapar oro i verksamheterna och kortsiktighet i insatserna eftersom man inte vet hur länge man kan räkna med bidragen eller om man får behålla dem utifrån eventuella förändringar i kommunens tilldelning. Statsbidragshanteringen ökar administrationen, och trots att de är värdefulla och omfattande intäkter så skapar det problem med planering, styrning och prioritering lokalt.

Bidragen uppgick till 97,7 mnkr, samma nivå som förra året, och omfattar främst de riktade bidragen som kommer från Skolverket. Statsbidragen från Skolverket uppgick till 68,1 mnkr för 2022. De två största statsbidragen gällde likvärdighet i grundskolan (28,3 mnkr) och kvalitetshöjande åtgärder i förskolan (8,6 mnkr).

Bidrag från Migrationsverket för asylsökande och nyanlända uppgick till 12,7 mnkr, vilket är högre än förra året (8,3 mnkr). Det beror på att fler barn och elever var berättigade till bidraget. En del av statsbidragen för 2022 var också sjuklöneersättningen som uppgick till 7,0 mnkr (för 2021 var den 6,0 mnkr). Resterande del av statsbidragen kom främst från Arbetsförmedlingen (olika former av anställningsstöd), Västra Götalandsregionen, Högskolan Väst (i form av handledararvoden), Kunskapsförbundet Väst samt momsbidrag. Barn- och utbildningsnämnden har också erhållit EU-bidrag om 1,2 mnkr för olika internationella projekt i både förskola och grundskola.

Övriga intäkter, 39,4 mnkr, bestod främst av barnomsorgsavgifter för förskola och fritidshem samt ersättningar för barn och elever från andra kommuner som gått i Vänersborgs förskolor och grundskolor.

Kostnader

Diagrammet visar fördelningen mellan de olika kostnadsposterna.

Personalkostnaderna uppgick till 636,7 mnkr för nämndens kommunala verksamheter. De största kostnadsposterna (inklusive personalomkostnadspålägg, PO) fördelades enligt följande: månadslöner uppgick till 580,1 mnkr, timlöner för vikarier uppgick till 19,2 mnkr och sjuklöner uppgick till 19,9 mnkr. Sjuklönekostnaderna för både 2020, 2021 och 2022 har ökat jämfört med tidigare år beroende på coronapandemin. Semesterlöneskulden minskade med 2,1 mnkr jämfört med 2021, från 39,9 mnkr till 37,8 mnkr.

Bidrag till fristående förskolor och grundskolor samt barn- och elevplaceringar i andra kommuner uppgick till 120,1 mnkr jämfört med budgeterat 126,2 mnkr. Lägre kostnader än budgeterat beror på att det var färre barn och elever som valde att gå i andra kommuner

samt i fristående verksamhet. Lokalkostnader (hyror; interna och externa, städ, el med mera) uppgick till 132,4 mnkr jämfört med 2021 då lokalkostnaderna blev 119,0 mnkr. Den ökade kostnaden beror bland annat på högre hyra för utbyggnad/ombyggnad av Öxnered skola, Onsjöskolan och Mariedalskolan samt inventarier till desamma. Kostnader för avetablering och återställning av moduler har belastat nämndens budget under 2022. Köp av måltider uppgick till 59,5 mnkr. Kostnader för IT och telefoni uppgick till 30,9 mnkr och skolskjutskostnaderna uppgick till 26,4 mnkr. Övriga kostnader, 21,6 mnkr, omfattar omkostnader så som undervisnings- och lekmaterial (ej digitala läromedel då dessa ingår i IT-kostnader), läroböcker, förbrukningsinventarier, tolktjänster och kompetensutveckling.

Övergripande analys

Mnkr	Utfall 2021	Budgetdiff 2021	Budget 2022	Intäkt 2022	Kostnad 2022	Utfall 2022	Budgetdiff 2022
Nämnd och nämndsadminstration	4,2	0,6	5,6	0	4,4	4,4	1,2
Förskola och pedagogisk omsorg	259,5	3,4	270,3	51,8	319,3	267,5	2,8
Grundskola*	560,7	4,5	583,9	84,9	670,3	585,4	-1,5
Grundsärskola	33,1	-2,0	32,4	0,4	33,1	32,7	-0,3
Summa	**857,5**	**6,5**	**892,2**	**137,1**	**1 027,1**	**890,0**	**2,2**

Avvikelser i summeringarna förekommer på grund av avrundningar.
**Grundskola omfattar förskoleklass, grundskola årskurs 1-9 samt fritidshem.*

Nämnd och nämndsadminstration uppvisar ett överskott på 1,2 mnkr

Nämnd och nämndsadminstration uppvisar ett överskott på 1,2 mnkr. Överskottet består av ej förbrukad budget för oförutsedda kostnader samt lägre kostnader för arvoden än budgeterat.

Förskola och pedagogisk omsorg visar ett överskott på 2,8 mnkr

Överskottet beror främst på högre statsbidrag än budgeterat. De ökade intäkterna har till viss del mötts av att kostnader för personal och inköp av läromedel samt lekmaterial som har ökat i förhållande till lagd budget.

Grundskola inkl. förskoleklass och skolbarnsomsorg visar ett underskott på 1,5 mnkr

Kriget i Ukraina har under det gånga året medfört ett ökat antal in- och utflyttningar av elever. Välkomsten, kommunens enhet för mottagande av nyanlända elever, utökades för att möta behoven av kartläggning. Detta innebar att Välkomsten drabbades av ett budgetunderskott.

Vissa enheter uppvisar ett negativt ekonomiskt resultat. Det beror främst på att kostnaderna varit högre än budgeterat för elever i behov av särskilt stöd och då framför allt avseende psykosociala och språkliga behov.

En större andel elever har tagit del av fritidshemmens verksamhet än under de föregående åren, nyttjandegraden har ökat från förra årets 49 % till 51 %.

Grundsärskolan redovisar ett underskott på 0,3 mnkr

Barn- och utbildningsnämnden äskade och beviljades 2022 ett tillägg till budget om 2,0 mnkr från kommunstyrelsens förfogandeanslag för fler elever i grundsärskola. Grundsärskolan redovisade förra året ett underskott om 2,0 mnkr och för innevarande år har en bättre budgetföljsamhet uppnåtts då budgeten för verksamheten utökades och ett underskott om 0,3 mnkr kvarstår.

Nämnd och nämndsadminstration

Ekonomiskt utfall

Mnkr	Utfall 2020	Utfall 2021	Budget 2022	Utfall 2022	Budgetdiff 2022
Summa intäkter	0	0	0	0	0
Summa kostnader	4,0	4,2	5,6	4,4	1,2
Totalt netto	**4,0**	**4,2**	**5,6**	**4,4**	**1,2**

Avvikelser i summeringarna förekommer på grund av avrundningar.

Ekonomisk analys

Nämnd och nämndsadminstration uppvisar ett överskott på 1,2 mnkr. Överskottet består av ej förbrukad budget för oförutsedda kostnader samt lägre kostnader för arvoden än budgeterat.

Nyckeltal

Nämnd och nämndsadminstration	2020	2021	2022
Antal sammanträden	9	10	10
Genomsnitt, timmar	4	4	4
Personalkostnadens andel av bruttokostnaden, %	95	94	94
Hyreskostnadens andel av bruttokostnaden, %	2	2	3
Verksamhetens nettokostnad/invånare, kr	102	107	112

Kommentar till nyckeltal

Under 2022 har barn- och utbildningsnämnden genomfört 10 ordinarie sammanträden. Utifrån de ordinarie sammanträdena beräknas genomsnittstiden per möte.

Inom ett av de ordinarie sammanträdena har barn- och utbildningsnämnden genomfört dialog i form av en workshop om risk- och väsentlighetsanalys inför framtagandet av plan för intern kontroll.

Barn- och utbildningsnämnden genomförde inga verksamhetsbesök under året. Presidiet genomförde dock verksamhetsbesök vid Välkomsten, Öxnered skola, Silvertärnan och Rösebo skola.

Nyckeltalet Verksamhetens nettokostnad per invånare, kr har beräknats på senast kända befolkningssiffran för Vänersborgs kommun. Invånarantalet 220930 var enligt SCB 39 766 personer.

Förskola och pedagogisk omsorg 1-5 år

Årets verksamhet

Förskola och pedagogisk omsorg 1-5 år

I Vänersborgs kommun finns 28 kommunala förskolor och 2 dagbarnvårdare som bedriver kommunal pedagogisk omsorg i hemmet. Det finns flera fristående förskolor och aktörer som driver enskild pedagogisk omsorg. Vänersborgs kommun har under 2022 haft kostnadsansvar för i genomsnitt 2 131 placeringar inom förskola och pedagogisk omsorg, varav 13 % är inom fristående förskola och enskild pedagogisk omsorg.

Kommunen har en förskola som har öppet dygnet runt, Lanternan, och ligger på Vänerparken. Kommunen har också en öppen förskola, Sirius, som ingår i en familjecentral. På en av kommunens förskolor finns en allergianpassad avdelning. Det finns också pedagoger med en ökad kompetens kring barn med hörselvariationer på Korsgatans förskola.

Ekonomiskt utfall

Mnkr	Utfall 2020	Utfall 2021	Budget 2022	Utfall 2022	Budgetdiff 2022
Summa intäkter	47,2	50,7	41,2	51,8	10,6
Summa kostnader	300,8	310,2	311,5	319,3	-7,8
Totalt netto	**253,6**	**259,5**	**270,3**	**267,5**	**2,8**

Avvikelse i summeringen förekommer på grund av avrundningar.

Ekonomisk analys

Förskola och pedagogisk omsorg uppvisar ett överskott på 2,8 mnkr jämfört med budget.

Totala statsbidrag 2022 till förskolan uppgår till 29,9 mnkr, vilket är en ökning om 0,3 mnkr jämfört med 2021. Exempel på statsbidrag som förskolan tagit del av under 2022 är: kvalitetshöjande åtgärder i förskolan (8,6 mnkr), specialpedagogik för lärande (1,8 mnkr) samt bättre språkutveckling i förskolan (1,3 mnkr).

Personalkostnaderna 2022 uppgår till 204,1 mnkr jämfört med 200,3 mnkr för 2021, vilket motsvarar en ökning på 1,9 %. Omkostnaderna uppgår till totalt 116,0 mnkr, varav 49,1 % är interna kostnader, främst för hyror och måltider.

Förskola och pedagogisk omsorg har arbetat intensivt för budget i balans. Det finns dock variationer mellan förskolorna, där främst resurskostnader för barn i behov av särskilt stöd är svåra att täcka inom tilldelad budget. Barn i behov av särskilt stöd har i mycket högre grad behov av vuxna som stöttar upp en-till-en och av inköp av olika hjälpmedel. Det innebär att det blir en utmaning för verksamheten att ge förutsättningar för en organisation som genererar en likvärdig utbildning för alla barn samt för personalens möjligheter att räcka till för alla barns behov. De grundsärskoleelever som finns idag har tidigare gått i förskolan med samma behov.

Nyckeltal

Förskola och pedagogisk omsorg	2020	2021	2022
Personalkostnad, andel av bruttokostnaden, %	65	65	64
Hyreskostnad, andel av bruttokostnaden, %	9	9	10
Bidrag till externa och andra kommuner, andel av bruttokostnad, %	12	12	11
Verksamhetens nettokostnad per invånare, kr	6 388	6 553	6 725
Totalt antal placeringar 1-5 år, genomsnitt per år	**2 147**	**2 113**	**2 131**
- Varav förskola	2 000	1 995	2 038
- Varav pedagogisk omsorg	147	118	93
- Varav fristående förskola	208	196	192
- Varav enskild pedagogisk omsorg	106	91	76
Andel av placeringar i extern regi, genomsnitt per år	14	13	13
Nyttjandegrad 1-5 år, genomsnitt per år, %	91	92	91
Nettokostnad per plats:			
förskola, kr	**120 617**	**124 916**	**127 763**
pedagogisk omsorg, kr	**84 299**	**87 425**	**79 914**
Avgiftstäckning kommunal förskola, %	7	6	7

Kommentarer till nyckeltal

Antalet placeringar avser ett genomsnitt för 12 månader. Efterfrågan på förskoleplatser är högre på våren och lägre på hösten. Totalt har antalet placeringar inom förskola och pedagogisk omsorg ökat med 18 jämfört med föregående år. Antal placeringar i kommunal förskola har ökat med 47. Minskning har skett i fristående förskola och enskild pedagogisk omsorg om 19 placeringar. Maxantalet placeringar finansierade av Vänersborgs kommun var 2 215 i juni och minimiantalet var 1 944 i augusti. Nyttjandegraden har minskat från 91,5 % år 2021 till 91,1 % år 2022.

4,3 % av totala placeringar är inom pedagogisk omsorg, en minskning jämfört med tidigare år då motsvarande antal placeringar var 5,6 % 2021 och 6,8 % 2020. Av alla placeringar inom pedagogisk omsorg går 81,7 % i enskild pedagogisk omsorg, resterande går i kommunal verksamhet.

Nettokostnad för förskola per placering är högre 2022 än 2021. Nettokostnad för placering inom pedagogisk omsorg är lägre än föregående år. Anledningen till en lägre nettokostnad beror på fler barn per dagbarnvårdare i kommunal pedagogisk omsorg.

Nyckeltalet Verksamhetens nettokostnad per invånare, kr har beräknats på senast kända befolkningssiffran för Vänersborgs kommun. Invånarantalet 220930 var enligt SCB 39 766 personer.

Grundskola

Årets verksamhet

Grundskola (inkl. förskoleklass, fritidshem, pedagogisk omsorg och grundsärskola)

Det finns 17 kommunala grundskolor och fritidshem finns på alla F-6 skolor. Två fristående aktörer finns inom kommunen. Av de 4 912 elever (genomsnitt 2022) som går i grundskola/grundsärskola i Vänersborg går 12 % i fristående grundskola.

Den obligatoriska grundsärskolan omfattar årskurs 1-9 och erbjuder en anpassad undervisning för elever som har rätt till denna skolform.

Elevhälsan

Centrala elevhälsan är en förvaltningsgemensam enhet som är en stödfunktion för förskolans, grundskolans och grundsärskolans barn- och elevhälsoarbete. Centrala elevhälsan utgörs av skolsköterskor, skolläkare, skolpsykologer, skolkuratorer, grundsärskolesamordnare, skollogopeder, samverkande socialsekreterare, administration och ett mobilt skolteam som arbetar med fokus på ökad skolnärvaro.

Elevhälsan ska bidra till att skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Uppdraget är att främja, förebygga och stödja barnens och elevernas utveckling mot målen.

Välkomsten

Välkomsten är mottagningsenhet för nyanlända grundskoleelever i Vänersborgs kommun. Här startar de sin skolgång i svensk skola och mottagandet sker kontinuerligt under terminstid. Huvudfokus ligger på kartläggning av elevernas kunskaper. På Välkomsten arbetar enhetschef, lärare, specialpedagog och administratör. Vid behov konsulterar Välkomsten skolkurator, skolpsykolog, skollogoped och skolsköterska.

Utifrån kriget i Ukraina ökades under våren 2022 bemanningen för att ha möjlighet att ta emot nya elever, under hösten minskade trycket vilket innebar att verksamheten skalades ner. Till Välkomsten har det ändock under året varit ett fortsatt flöde av barn och elever med anledning av mottagandet av flyktingar till Restad Gård.

Ekonomiskt utfall (exkl. grundsärskola)

Mnkr	Utfall 2020	Utfall 2021	Budget 2022	Utfall 2022	Budgetdiff 2022
Summa intäkter	91,9	84,7	80,4	84,9	4,5
Summa kostnader	634,6	645,4	664,3	670,3	-6,0
Totalt netto	**542,7**	**560,7**	**583,9**	**585,4**	**-1,5**

Avvikelser i summeringarna förekommer på grund av avrundningar.

Ekonomisk analys (exkl. grundsärskola)

Både intäkter och kostnader har överstigit budgeterade nivåer för 2022. Att båda posterna ökar hänger samman, om det tillförs mer medel kan verksamheten ha större kostnader. Detta drivs främst av de kortsiktiga statsbidragen, för 2022 kan som exempel nämnas skolmiljarden som möjliggjorde utökade kostnader för både kommunala och fristående skolor om 3,9 mnkr.

Kostnaderna inom förskoleklass, grundskola och fritidshem uppgick till 670,0 mnkr 2022 jämfört med 645,0 mnkr för 2021. Lönekostnaderna uppgick till 402,4 mnkr för 2022 jämfört med 391,6 mnkr för 2021.

Trots det målmedvetna arbetet med verksamhets- och ekonomistyrning finns det fortfarande ett antal skolenheter som har budgetunderskott, främst beroende på svårigheter att möta elevers behov av särskilt stöd inom tilldelad budget.

Nyckeltal (exkl. grundsärskola)

Grundskola	2020	2021	2022
Personalkostnad, andel av bruttokostnaden, %	62	60	59
Hyreskostnad, andel av bruttokostnaden, %	9	10	10
Grundskola F-9, kommunal och extern verksamhet			
Antal elever årskurs F-9, genomsnitt per år	**4 857**	**4 839**	**4 846**
- Varav i fristående alternativ, genomsnitt per år, %	12	12	12
- Varav i andra kommuner, genomsnitt antal elever per år	84	85	82
Bidrag till fristående och andra kommuner, andel av bruttokostnad, %	12	13	12
Skolskjutskostnad, andel av bruttokostnaden, %	3	3	3
Nettokostnad per elev i förskoleklass, kr	45 209	43 516	55 282
Nettokostnad per elev i årskurs 1-9, kr	106 531	111 003	114 535
Bruttokostnad per elev i årskurs 1-9, kr	122 424	126 013	130 229
Verksamhetens nettokostnad per invånare, kr (förskoleklass & åk 1-9)	12 294	12 725	13 274
Fritidshem och pedagogisk omsorg 6-12 år, kommunal och extern verksamhet			
Antal placeringar fritidshem och pedagogisk omsorg 6-12 år, genomsnitt per år	**1 788**	**1 727**	**1 763**
- Varav i pedagogisk omsorg 6-12 år, genomsnitt per år	77	73	66
- Varav i enskild pedagogisk omsorg 6-12 år, genomsnitt per år	77	73	66
Andel i extern fritidsverksamhet, genomsnitt per år, %	16	15	14
Nyttjandegrad 6-12 år, genomsnitt per år, %	52	49	51
Nettokostnad per elev 6-12 år, fritidshem, kr	30 891	33 479	32 997
Nettokostnad per elev 6-12 år, pedagogisk omsorg), kr	22 518	24 361	23 314
Verksamhetens nettokostnad per invånare, kr (fritidshem och pedagogisk omsorg), kr	1 375	1 429	1 450

Kommentarer till nyckeltal

Antal elevplaceringar i grundskola och placeringar på fritidshem avser ett genomsnitt för 12 månader.

Förskoleklass till årskurs 9: Genomsnittet för antal elevplaceringar inom grundskolan F-9 har ökat med 7 elever jämfört med genomsnittet för 2021. Andel elever i fristående verksamhet var 12 %. Antal elevplaceringar i andra kommuners verksamhet var i genomsnitt 82.

Nettokostnadsökningen 2022 per elev i förskoleklass beror främst på fler elever i behov av

stöd på grundsärskolenivå. Nettokostnadsökningen i årskurs 1-9 beror främst på löneavtalskompensation, ökade kostnader för hyror, måltider och elever i behov av särskilt stöd (tilläggsbudget från kommunstyrelsens förfogandeanslag om 3 mnkr). Ökade kostnader för elever i behov av särskilt stöd syns både inom de kommunala grundskolorna i Vänersborg samt för tilläggsbelopp till externa verksamheter och andra kommuner.

Bruttokostnad per elev visar den egentliga kostnaden för en elev (kommunbidrag, statsbidrag samt övriga intäkter) och nettokostnad per elev visar hur stor del av elevkostnaden som täcks av kommunbidraget.

Fritidshem och pedagogisk omsorg 6-12 år: Antal placeringar inom fritidshemmen är 36 fler än föregående år. Nyttjandegraden har ökat från 49 % till 51 %.

Pedagogisk omsorg för elever i åldern 6-12 år finns endast i enskild verksamhet, det finns inga placeringar inom kommunala enheter.

Nyckeltalet Verksamhetens nettokostnad per invånare, kr har beräknats på senast kända befolkningssiffran för Vänersborgs kommun. Invånarantalet 220930 var enligt SCB 39 766 personer.

Grundsärskola

Ekonomiskt utfall, grundsärskola

Mnkr	Utfall 2020	Utfall 2021	Budget 2022	Utfall 2022	Budgetdiff 2022
Summa intäkter	1,4	0,5	0,2	0,4	0,2
Summa kostnader	28,8	33,6	32,6	33,1	-0,5
Totalt netto	**27,4**	**33,1**	**32,4**	**32,7**	**-0,3**

Avvikelser i summeringarna förekommer på grund av avrundningar.

Ekonomisk analys grundsärskola

Grundsärskolan uppvisar ett underskott på 0,3 mnkr för budgetåret 2022.

För 2021 redovisade grundsärskolan ett underskott om ca 2 mnkr, för 2022 har en bättre budgetföljsamhet uppnåtts och ett underskott om 0,3 mnkr kvarstår. Detta beror till stor del på att grundsärskolan fick 2,0 mnkr från kommunstyrelsens förfogandeanslag.

Då övriga verksamheter inom grundskolans område ofta kan ta del av statsbidrag för att öka kvaliteten finns inte samma möjlighet inom grundsärskolans område. Under 2022 erhöll grundsärskolan 0,2 mnkr från Skolverket för lärarlönelyftet, lärarassistenter samt läxhjälp. Skolverkets statsbidrag för likvärdig skola får inte användas inom grundsärskolan. Bidragen från Migrationsverket uppgår till samma belopp som för grundskoleelever trots att grundsärskoleeleverna har större behov av resurser.

Nyckeltal grundsärskola

Grundsärskola	2020	2021	2022
Antal elever, genomsnitt per år	**55**	**64**	**66**
- Varav elever som läser ämnen	27	36	35
- Varav elever som läser ämnesområden	28	28	31
Nettokostnad per elev i grundsärskola, kr	**496 953**	**517 959**	**496 845**
- Varav nettokostnad per elev som läser ämnen*	-	-	410 153
- Varav nettokostnad per elev som läser ämnesområden*	-	-	594 722
Personalkostnad, andel av bruttokostnaden, %	75	77	78
Hyreskostnad, andel av bruttokostnaden, %	12	8	6
Verksamhetens nettokostnad/invånare, kr	688	837	825

**Nyckeltalet finns endast tillgängligt för 2022 och framåt.*

Kommentarer till nyckeltal

Förklaring till uppdelningen av elever inom grundsärskolan: Att läsa ämne i grundsärskolan innebär att eleven läser enligt en kursplan som till stor del liknar grundskolans kursplan, alltså alla ämnen förutom moderna språk som inte ges inom grundsärskolan. Det är en kursplan som är upprättad på en enklare nivå, både vad gäller syfte, centralt innehåll och vad som ska bedömas. Ämnesområden är avsedd för elever som inte kan tillgodogöra sig hela eller delar av utbildningen i ämnen. De läser i stället mot en kursplan som innefattar 5 områden som är: kommunikation, vardagsaktiviteter, verklighetsuppfattning, motorik och estetisk verksamhet.

Nettokostnad per elev i grundsärskolan 2022 har minskat jämfört med 2021 och 2020. Antal elever (genomsnitt per år) inom grundsärskolan har ökat med 2 elever jämfört med föregående år. Det motsvarar en ökning om 16 %.

Nyckeltalet Verksamhetens nettokostnad per invånare, kr har beräknats på senast kända befolkningssiffran för Vänersborgs kommun. Invånarantalet 220930 var enligt SCB 39 766 personer.

Inventarieinvesteringar

Mnkr	Investeringsplan 2022	Utfall 2022	Budgetdiff 2022
Förskola och grundskola	8,2	8,6	-0,4
Totalt netto	**8,2**	**8,6**	**-0,4**

Årets investeringsbudget har främst använts till att utrusta lokaler och genomföra arbetsmiljöåtgärder. Gjorda investeringar 2022 avser inköp av möbler och inventarier till Öxnereds om- och tillbyggda skola, Mariedalskolan samt övriga förskolor och grundskolor.

Personal

		Kvinnor	Män	Totalt	Jfr 2021
Totalt antal månadanställningar	1 nov	1 064	199	1 263	-13
- Varav tillsvidareanställningar	1 nov	953	154	1 107	5
- Varav visstidsanställningar	1 nov	111	45	156	-18
Antal årsarbeten totalt, utifrån anställning	1 nov	1 046	191	1237	-11
Månadsanställningar per verksamhetsområde:					
Nämndsadminstration	1 nov	3	0	3	oför
Förskola och pedagogisk omsorg	1 nov	450	19	469	1
Elevhälsan*	1 nov	30	2	32	oför
Förskoleklass	1 nov	35	1	36	-8
Grundskola	1 nov	456	146	602	-7
Fritidshem	1 nov	49	19	68	oför
Grundsärskola	1 nov	41	12	53	oför
Timavlönade	1 nov	175	64	239	-1
Antal årsarbeten totalt, utifrån arbetad tid	Helår	755	145	900	12
Därtill timavlönad tid omräknat till årsarbeten	Helår	-	-	40	oför
Genomsnittlig sysselsättningsgrad, tillsvidareanst. (%)	1 nov	99	98	99	1
Andel heltid, tillsvidareanställningar (%)	1 nov	96	94	95	oför
Medellön, tillsvidareanställda	1 nov	36 374	35 375	36 235	814
Medelålder, tillsvidareanställda	1 nov	46	42	45	-1
Medelålder, visstidsanställda	1 nov	35	35	35	oför
Sjukfrånvaro i procent av tillgänglig arbetstid	Helår	10,5	7,5	10,1	oför
Övertidstimmar	Helår	842	175	1017	133
Mertidstimmar	Helår	4 404	453	4 857	3
Personalrörlighet, extern och intern (%)	Helår			10,6	3,4

** Elevhälsan omfattar totalt 44 medarbetare. Utöver de 32 som redovisas ovan fördelas övriga 12 på den verksamhet de arbetar i.*

Personalen i siffror

Antal anställda

Totalt sett har antalet månadsanställningar minskat 1 november 2022 jämfört med 1 november 2021 och det är fullt ut visstidsanställningar som blivit färre. Antalet tillsvidareanställningar har däremot ökat men inte i samma utsträckning som visstidsanställningarna har minskat. Den största procentuella minskningen av antalet månadsanställningar har skett inom förskoleklass och detta kopplas samman med en mindre årskull som startade förskoleklass hösten 2022 jämfört med hösten 2021.

Antalet anställningar varierar under året och största förändringarna sker vanligtvis i samband med att ett nytt läsår inleds. Dessa skiftningar kan bero på flera olika saker men till stor del handlar det om vilket barn- och elevunderlag som finns och hur organisationen utifrån det behöver se ut under kommande läsår. Utöver detta är medarbetarnas frånvaro av

olika slag något som innebär skiftningar löpande under året. Föräldraledigheter och tjänstledigheter men även längre sjukskrivningsperioder gör att månadsanställningar på visstid ibland behöver göras för att skapa förutsättningar för en välfungerande verksamhet.

Arbetad tid

Antal årsarbeten utifrån arbetad tid har ökat med 12 årsarbeten jämfört med 2021 men ligger i linje med arbetad tid under 2020. Övertid och mertid har ökat under 2022 jämfört med 2021 men inte i sådan utsträckning att det förklarar hela ökningen som snarare beror på flera olika faktorer. Pandemin har sannolikt påverkat resultatet då det under 2021 var ett mindre behov av att ersätta medarbetare som av olika skäl var frånvarande eftersom även barn och elever var frånvarande i större utsträckning utifrån då rådande restriktioner.

Viktigt att notera är att antal årsarbeten utifrån arbetad tid redovisas för hela kalenderåret och därmed inte kan ställas i relation till antalet anställningar som redovisas per den 1 november i tabellen ovan.

Personalrörlighet

Inom barn- och utbildningsförvaltningen syns en större ökning gällande personalrörlighet under 2022 jämfört med tidigare år. Den interna rörligheten avser såväl byte av arbetsplats som ändring i uppdrag som genererar ett byte av titel. Den interna rörligheten är i sammanhanget en liten del av den totala rörligheten, den stora andelen är externa avgångar där det skett en ökning av såväl pensionsavgångar som avgångar utifrån byte av arbetsgivare.

	2020	2021	2022
Personalrörlighet i %	**6,9**	**7,1**	**10,6**
- Varav intern rörlighet	0,6	0,5	0,9
- Varav externa avgångar	6,6	6,4	9,7
Andel pensionsavgångar av externa avgångar	1,9	2,3	2,7

Bland de externa avgångarna har merparten lämnat för att arbeta i annan kommun, det finns dock ingen åldersgrupp eller yrkeskategori som utmärker sig. Utifrån rådande lågkonjunktur finns tendens att individer i större utsträckning söker sig till sin hemkommun för att arbeta vilket skulle kunna vara en bidragande orsak till den ökade rörligheten.

Gällande pensionsavgångar har dessa ökat i antalet men det har även skett en förändring avseende vid vilken ålder merparten väljer att gå i pension. Sedan 2019 har det varit året medarbetaren fyller 64 eller 65 år som flest valt att gå i pension. Under 2022 har det varit medarbetare som under året fyllt 63 eller 64 år som varit överrepresenterade. Ändring av pensionsålder för när allmän pension kan tas ut ändras från 1 januari 2023 och det framtida införandet av riktålder kan vara en bidragande faktor till tidigare pensionsavgångar på så vis att individen önskar gå i pension innan ändringar träder i kraft. Det ökade antalet pensionsavgångar samt tidigare pensionsavgångar kan även hänga samman med en högre arbetsbelastning än tidigare vilket bland annat framkommer i 2022 års medarbetarundersökning. Gällande pensionsavgångar finns utmaningar framåt och framför allt gällande legitimerade förskollärare där drygt 12 % är 61 år eller äldre.

Heltid som norm

Inom barn- och utbildningsförvaltningen har den genomsnittliga sysselsättningsgraden bland tillsvidareanställda ökat från 98 % till 99 % mellan 2021 och 2022. 1 november 2022 var

95 % av alla tillsvidareanställningar heltidsanställningar. Inför varje rekrytering som ska göras är alla chefer i första hand ålagda att se över intresset och möjligheten att höja sysselsättningsgraden hos befintliga medarbetare. Om detta inte är aktuellt och rekrytering behöver göras är det heltidsanställningar som eftersträvas oavsett anställningsform och uppdrag. Detta aktiva arbete från barn- och utbildningsförvaltningens chefer möjliggör att en hög genomsnittlig sysselsättningsgrad samt en hög andel heltidsanställningar kan bibehållas.

Barn- och utbildningsförvaltningens målsättning är att kunna möjliggöra heltidsarbete för alla medarbetare som önskar detta. Att eftersträva enbart heltidstjänster är dock inte en rimlig målsättning då det finns medarbetare som inte vill eller kan arbeta heltid.

Arbetsmiljö

Medarbetarundersökning

Medarbetarundersökningen består av två delar. Den första delen innehåller frågor om hållbart medarbetarengagemang (HME) och om att rekommendera sin arbetsplats (eNPS). Den andra delen av undersökningen består av frågor om den organisatoriska och sociala arbetsmiljön (OSA).

	Uppmätt värde på en femgradig skala	
	2021	2022
Arbetstider (OSA)	3,71	3,80
Kränkande särbehandling (OSA)	3,81	3,86
Styrning (HME)	4,28	4,29
Kommunikation och samarbete (OSA)	4,37	4,38
Delaktighet och påverkan (OSA)	3,74	3,75
Motivation (HME)	4,14	4,14
Arbetsbelastning (OSA)	3,46	3,46
Ledarskap och lärande (OSA)	4,07	4,05
Ledarskap (HME)	4,16	4,11

Vid 2022 års medarbetarundersökningar fick barn och utbildningsförvaltningen ett genomgående bra resultat och svarsfrekvensen på 74 % låg 2 procentenheter högre än kommunen i stort. I medarbetarundersökningen grupperas frågorna i 9 olika områden, 3 kopplade till hållbart medarbetarengagemang och 6 kopplade till den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Skillnaderna mellan 2021 och 2022 är relativt små men i merparten av dessa 9 områden har det skett en positiv utveckling. Barn- och utbildningsförvaltningens främsta styrkor är liksom tidigare år kommunikation och delaktighet samt styrning. Området där den största utvecklingen skett är kopplat till arbetstider. Detta område avser möjlighet till återhämtning i arbetet, att arbetsscheman fungerar väl utifrån livssituation och upplevelsen av att kunna vara ledig efter arbetstid. Kränkande särbehandling är även det ett område där medarbetarna i större utsträckning än tidigare upplever att arbetsgivaren uppmärksammar och bedriver ett aktivt förebyggande arbete samt att de vet vart man ska

vända sig om någon skulle bli utsatt. Av de svarande uppger 7 % att de under de senaste 12 månaderna blivit utsatt för kränkande särbehandling i sitt arbete av en kollega och 3 % upplever att de blivit utsatta av en chef.

De områden som har fått ett något svagare resultat jämfört med 2021 är kopplade till ledarskap och lärande vilket innefattar upplevelsen av stöd, givna förutsättningar och förtroende från sin närmsta chef. Skillnaderna är små och detta är områden där barn- och utbildningsförvaltningen fortsatt har ett relativt högt resultat som ligger i linje med övriga förvaltningar inom kommunen.

Gällande i vilken utsträckning barn- och utbildningsförvaltningens medarbetare rekommenderar sin arbetsplats får förvaltningen liksom vid 2021 års undersökning ett resultat som värderas som mycket bra enligt nationellt standardiserade nivåer. Bland de medarbetare som svarat uppger 48 % att de gärna rekommenderar sin arbetsplats och benämns som ambassadörer.

Sjukfrånvaro

	2019	2020	2021	2022
Total sjukfrånvaro barn- och utbildningsförvaltningen	**7,3**	**10,0**	**10,1**	**10,1**
- Varav korttidssjukfrånvaro (dag 1-14)	3,3	5,0	5,1	5,4
- Varav långtidssjukfrånvaro (dag >15)	4,0	5,0	5,0	4,6
Total sjukfrånvaro Vänersborgs kommun	**8,5**	**10,8**	**10,0**	**10,5**

Korttidssjukfrånvaron har ökat jämfört med föregående år samtidigt som långtidssjukskrivningarna har minskat. Sedan pandemins start har restriktioner och rekommendationer ändrats flertalet gånger vilket skulle kunna ha haft effekt på sjukfrånvaron. I januari 2022 låg den totala sjukfrånvaron på förvaltningsnivå på 20 % utifrån en stor smittspridning och utmärker sig då frånvaron denna månad var dubbelt så hög som resterande månader.

Gemensamt för samtliga verksamheter inom barn- och utbildningsförvaltningen är att korttidssjukfrånvaron ökat under 2022 jämfört med 2021 och januari månads stora sjukfrånvaro är en bidragande orsak till detta. Den totala sjukfrånvaron samt långtidssjukskrivningar har däremot minskat förutom inom förskolan. Förskolan har över tid legat på högre sjuktal än grundskolan. Detta gäller även grundsärskolan men det ger inte utslag på samma vis i statistiken eftersom sjuktal för grundsärskolans relativt lilla verksamhet redovisas tillsammans med grundskola. Anledningen till detta är till stor del att infektioner och smittspridning är svårare att undvika eftersom barn och elever i förskola och grundsärskola kräver en fysisk nära omvårdnad i stor utsträckning.

Efter pandemin har beteendet gällande när man sjukskriver sig från arbetet förändrats. Medarbetare är i större utsträckning än tidigare hemma vid symtom utifrån rekommendationer från Folkhälsomyndigheten. Det finns dock inga restriktioner längre gällande hur länge en person ska vara hemma efter det att symtom upphört vilket sannolikt har förkortat sjukperioderna och påverkat sjuktalen.

Gällande långtidssjukskrivningar är psykisk ohälsa, fysiska diagnoser och kombinationer av dessa de mest förekommande orsakerna till sjukskrivning. I stor utsträckning är detta

tillstånd som inte är arbetsrelaterade och som arbetsgivaren därför har svårt att påverka.

Arbetsskador och tillbud

Ökningen av rapporterade fall gällande arbetssjukdom inom förskola och pedagogisk omsorg handlar enbart om inomhusmiljön på Skördegatans förskola. Gällande tillbud och olycksfall inom grundskola och grundsärskola årskurs 7-9 handlar ökningen till största delen om hot och våld inom grundsärskolan. Under 2022 har det inom hela barn- och utbildningsförvaltningen inkommit totalt 297 rapporter där hot och våld uppgetts som skaderisk. 91 av dessa rapporter är kopplade till grundsärskolans verksamhet.

	2020	2021	2022
Förskola och pedagogisk omsorg			
Riskobservationer	69	34	32
Tillbud	89	55	75
Olycka	47	46	48
Arbetssjukdom	2	11	13
Grundskola och grundsärskola F-6			
Riskobservationer	59	32	21
Tillbud	325	244	319
Olycka	42	76	59
Arbetssjukdom	2	5	9
Grundskola och grundsärskola årskurs 7-9			
Riskobservationer	20	22	22
Tillbud	85	55	130
Olycka	9	2	31
Arbetssjukdom	3	1	1

Systematiskt arbetsmiljöarbete

Varje år anordnas kommungemensam kompetensutveckling inom arbetsmiljö för alla chefer och skyddsombud där också HR-partners fått möjlighet att delta. Årets tema var psykisk hälsa och svåra samtal. Utifrån att Personal- och förhandlingsutskottet beslutade att avsätta medel för att sänka sjukfrånvaron fanns möjlighet att erbjuda chefer och HR-partners ett fördjupningstillfälle i ämnet. Föreläsare för båda tillfällena var Lena Stenvall och Matilda Kjellmor.

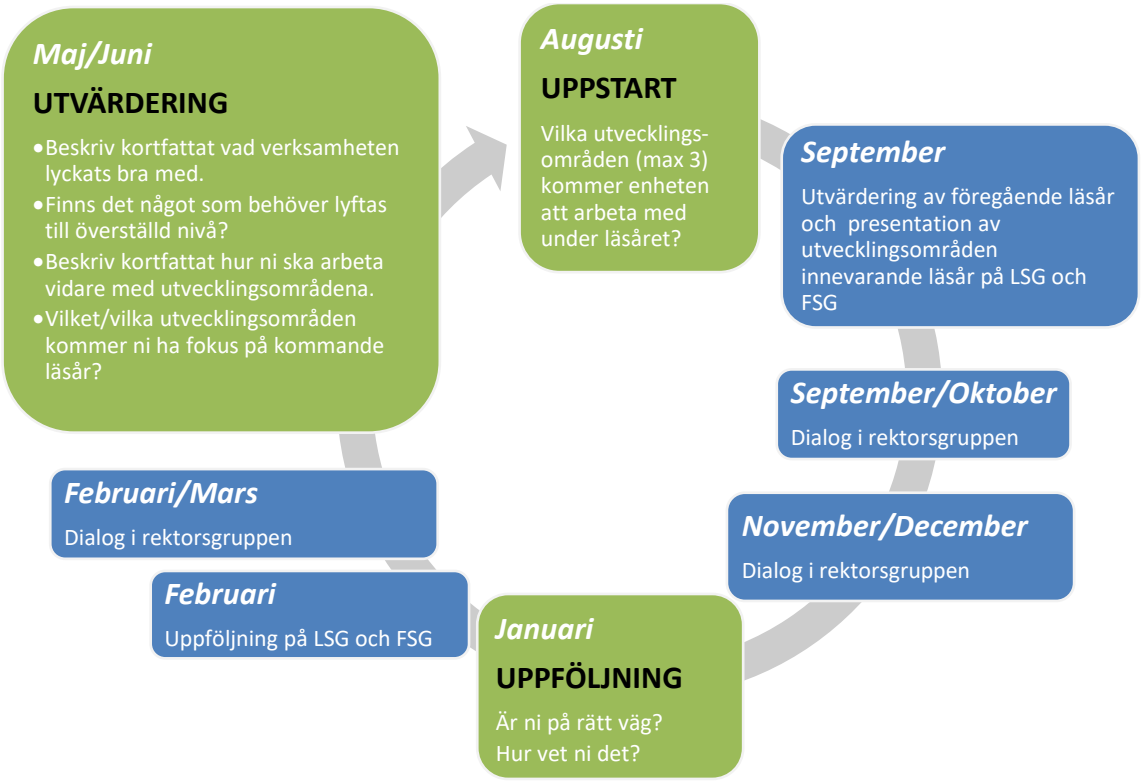
Första tillfället inleddes med en teaterakt om våldets normaliseringsprocess som de kallade ”Jag skulle då gå vid första slaget”. Efter det hölls en föreläsning om våld och dess konsekvenser, hjärnan, affekter och vad psykisk hälsa är. Andra tillfället var chefer och HR-partners inbjuda till en fördjupningsdag inom området psykisk hälsa och svåra samtal. Dagen innehöll bland annat workshop där det fanns tillfälle att praktiskt öva på att hålla svåra samtal med stöd av konkreta verktyg.

Psykisk ohälsa är ett utbrett problem i samhället och en vanlig orsak till sjukskrivning. Att stå bredvid kan vara svårt och som chef finns det en utmaning i hur man kan förebygga psykisk ohälsa och möta medarbetare som drabbas. Denna insats upplevdes värdefull för

barn- och utbildningsförvaltningens chefer och dagarna ledde till en ökad förståelse för hur utsatta individer kan uppmärksammas och bemötas.

Strategisk kompetensförsörjningsplan

Utifrån det avtal som Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Sobona slöt tillsammans med lärarförbunden, har barn- och utbildningsförvaltningen tagit fram en strategisk kompetensförsörjningsplan som antogs 5 april 2022 i förvaltningens samverkansgrupp (FSG). Planen innefattar 15 utvecklingsområden inom arbetstid, arbetsmiljö, arbetsorganisation samt lönebildning som syftar till att uppnå ökad måluppfyllelse, en god arbetsmiljö och ett läraryrke som attraherar skickliga behöriga lärare. För att värna enhetsspecifika behov är kompetensförsörjningsplanen utformad så att chef och medarbetare på respektive enhet identifierar och väljer ut det eller de utvecklingsområden som de önskar arbeta med under innevarande läsår. I kompetensförsörjningsplanen ligger fokus på att tydliggöra processen för uppstart, uppföljning och utvärdering av arbetet på enhet.

Under läsår 2022-2023 har merparten av enheterna inom både förskola och grundskola årskurs F-9 valt att arbeta med balans mellan förväntningar/krav och förutsättningar/resurser samt att få arbetsuppgifterna att rymmas inom arbetstiden. Att det finns ett behov av att arbeta med dessa områden är något som resultatet från medarbetarundersökningen styrker. Inom grundskola årskurs 7-9 har merparten av enheterna även valt att arbeta med samverkan mellan olika aktörer såväl internt som externt.

Vid uppföljning beskriver rektorerna att arbetet är i gång på samtliga enheter men har kommit olika långt i arbetet. Några enheter har under hösten 2022 arbetat med att skapa samsyn kring enhetens utvecklingsområden och vilka insatser som behöver göras. Andra

enheter har kommit längre och arbetar med konkreta insatser och aktiviteter som är kopplade till de utvecklingsområden som valts ut. På samtliga enheter är medarbetarna delaktiga och från flera lyfts att medarbetarna uppskattar det arbete som pågår.

Företagshälsovård

Under 2022 har nyttjandegraden ökat jämfört med 2020 och 2021, dock nyttjas företagshälsovården fortsatt i låg utsträckning utifrån den budget som tilldelats barn- och utbildningsförvaltningen. De insatser som mestadels köps in är kopplade till ohälsa medan främjande samt förebyggande åtgärder är något som beställs i liten utsträckning. Utifrån detta har företagshälsovården under året varit i samtliga chefsgrupper inom barn- och utbildningsförvaltningen samt i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) och informerat om utbudet samt vilka professioner som finns att tillgå. Detta gjordes i syfte att göra barn- och utbildningsförvaltningens chefer mer upplysta kring hur företagshälsovården kan nyttjas i större utsträckning och i fler syften än tidigare.

	2020	2021	2022
Tilldelad budget	594 000	594 000	594 000
Nyttjat	351 000	312 333	401 934
Nyttjandegrad	**59 %**	**53 %**	**68 %**

Personalronder

I november 2022 träffade HR-partner alla chefer för den årliga personalrond som genomförs kommunövergripande. Vid dessa möten får chef stöd från HR-partner i aktuella rehabiliteringsärenden, kring arbetsmiljöhändelser och att se över möjliga insatser framåt. Stort fokus låg även på att tillsammans tillse att dokumentation skett i samtliga ärenden och att avsluta de som är färdiga. Detta i syfte att ge cheferna bättre förutsättningar att kunna lägga fokus på rätt ärenden och insatser utifrån nuläget.

Kompetensförsörjning

Legitimerad personal

För att få undervisa i förskola, grundskola och fritidshem är det enligt skollagen krav på legitimation samt behörighet i de ämnen man undervisar i. I brist på legitimerade lärare, förskollärare och fritidspedagoger eller om det finns annat särskilt skäl med hänsyn till barnen och eleverna får huvudmannen anställa obehöriga under högst ett år i taget.

	Andel legitimerade 2021	Andel legitimerade 2022	Antal anställda 2022 (2021)	Antal legitimerade 2022 (2021)
Förskola				
- Förskollärare	85 %	87 %	256 (251)	222 (214)
Skola årskurs F-6; förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshem				
- Förskollärare	93 %	95 %	37 (40)	35 (37)
- Lärare	94 %	92 %	243 (236)	224 (221)
- Fritidspedagog	64 %	59 %	39 (33)	23 (21)
Skola årskurs 7-9; grundskola och grundsärskola				
- Lärare	74 %	79 %	123 (130)	97 (96)

Den 1 november 2022 var andel legitimerade förskollärare, lärare och fritidspedagoger enligt tabellen ovan. Observera att kartläggningen enbart påvisar andel som innehar legitimation, dock är det inte givet att samtliga inom grundskolan och grundsärskolan har rätt behörighet för samtliga ämnen och årskurser de undervisar i.

Antalet fritidspedagoger har ökat 1 november 2022 jämfört med samma datum 2021 men vid rekrytering har tjänsterna inte kunnat tillsättas med legitimerad person vilket påverkat andel legitimerade negativt. Detsamma gäller för lärare inom grundskola F-6, även här har en utökning skett i antalet anställda lärare men dessa har inte kunnat tillsättas med legitimerade i full utsträckning.

Bristkompetenser

Det råder fortsatt brist på legitimerad personal inom barn- och utbildningsförvaltningens verksamheter. Inom grundskola och grundsärskola årskurs 7-9 är det fortsatt brist på framförallt behöriga lärare i matematik, NO och teknik men även spanska, slöjd, musik och behörighet inom grundsärskolan saknas. I grundskola och grundsärskola årskurs F-6 finns största bristen på behöriga lärare inom slöjd, hem- och konsumentkunskap, SvA och musik. Här finns dessutom behov av legitimerad personal i fritidshem, utökad behörighet för förskollärare inom förskoleklass samt speciallärare med specialisering inom utvecklingsstörning. Inom förskolan har det uppmärksammats att legitimerade förskollärare är mer svårrekryterade än tidigare då det under framför allt hösten 2022 funnits få kvalificerade sökande vid de rekryteringar som gjorts. Bland de nu anställda legitimerade förskollärarna är drygt 12 % 61 år eller äldre vilket med stor sannolikhet gör att rekryteringsbehovet fortsatt kommer vara stort utifrån pensionsavgångar.

Övergripande för samtliga verksamheter är bristen på utbildade specialpedagoger vilket gör att obehörig personal i form av legitimerade lärare i vissa fall får axla detta uppdrag.

Kompetensutveckling

Rektorsprogrammet

Utbildning för nya skolledare. Rektorsprogrammet syftar till att främja ett professionellt ledarskap som utvecklar hela verksamheten. Utbildningen ger skolledare kunskaper och färdigheter i att styra och leda sin verksamhet mot en högre måluppfyllelse.

Systematiskt kvalitetsarbete

Kompetensutvecklingsinsatsen syftar till att stärka det systematiska kvalitetsarbetet, främja det kollegiala lärandet och skapa erfarenhetsutbyte inom och mellan förskolor och grundskolor och omfattar cirka 140 deltagare som representerar samtliga verksamheter och enheter inom barn- och utbildningsförvaltningen. Insatsen syftar till att stödja enheternas arbete med att zooma in praktiken och förbättra grunden för utveckling. Arbetet grundar sig i teorier om medledarskap, kollegialt lärande och aktionsforskning. Som stöd för den professionella utvecklingen används exempelvis bearbetning av litteratur, lärande samtal i lärgrupper samt externa och interna inspel. Inspelen består av praktiska exempel och förväntas bidra till att öka kunskapen och förståelsen för hur de olika områdena, som ringas in genom forskningen, kan tillämpas i praktiken.

Karolinska institutet

Samarbetet med skolsamordnare Anna Borg, Karolinska Institutets avdelning KIND, har fortsatt även år 2022. KIND är en förkortning av Center of Neurodevelopmental Disorders.

Elevhälsoteamen har haft möjlighet att få konsultation under bokningsbara tider. Fokus i arbetet är att skapa strategier för framgångsrika lärmiljöer som gynnar alla elever, inte minst elever med funktionsvariationer. Arbetet berör individ-, grupp- och organisationsnivå.

Samverkan och samarbeten

Ökad skolnärvaro

Arbetssättet *Sedd och saknad* är etablerat på högstadieskolorna och uppföljningen av närvaron sker nogsamt. Skolfrånvaron analyseras kontinuerligt inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet och arbetssättet utvecklas. Revidering sker av rutiner och rutinföljsamheten mäts. Högstadieskolorna har under åren 2020–2022 deltagit i projektet Fullföljda studier i samarbete med kommunalförbundet Fyrbodal.

Lönekartläggning

I augusti 2022 inleddes på initiativ av förvaltningschef ett partsgemensamt arbete i syfte att uppmärksamma oönskad lönespridning inom och mellan barn- och utbildningsförvaltningens största yrkesgrupper. Till detta arbeta utsågs en arbetsgrupp bestående av förvaltningschef, verksamhetschef för grundskola F-6, administrativ chef, HR-partners samt fackliga representanter från Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund samt Kommunal. Arbetsgruppen träffades vid två tillfällen, första tillfället var fokus på lönenivå och lönestruktur internt inom barn- och utbildningsförvaltningen och vid andra tillfället gjordes jämförelser med Trollhättan, Uddevalla och Skövde. Då detta arbetssätt uppskattades kommer det vara en återkommande aktivitet varje höst som förarbete inför löneöversyn.

Samarbete kring barn och unga i förskole- och skolåldern

Barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen har sedan många år ett samarbete när det gäller kommunens barn och unga. Under 2022 tog förvaltningarna ett gemensamt omtag kring vissa delar som rör samarbetet. De delar som behövde utvecklas handlade om hur vi kan stärka det främjande och förebyggande arbetet, hur vi kan arbeta tillsammans med de barn och unga som bedöms vara i riskgrupp samt hur vi kan arbeta tillsammans med de barn och unga som placeras både inom och utanför kommunen.

Syftet är att stärka samarbetet än mer mellan barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen för att gemensamt uppnå att barn och unga har ett stabilare mående, en hållbar hemsituation och kan fullfölja sin förskole- och skolgång.

En kartläggning har under året genomförts och utifrån den har två fokusområden identifierats: främjande arbete på hemmaplan och samverkan vid externa placeringar. Samarbetet fortsätter även under 2023.

§ 27

Godkännande av lång verksamhetsberättelse 2022

KUFRN 2020/57

Beslut

Kultur- och fritidsnämnden godkänner lång verksamhetsberättelse 2022.

Sammanfattning av ärendet

Kultur- och fritidsnämnden har i uppdrag att upprätta verksamhetsberättelse vilken kommer att ingå i kommunens dokument och ärende Nämndernas verksamhetsberättelser 2022. Verksamhetsberättelsen innehåller information om årets verksamhet, mål- och resultatavstämning, jämförelsetal, uppdrag, ekonomi, investeringar samt personal.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2023-01-30
- Lång verksamhetsberättelse kultur- och fritidsnämnden 2022
- Verksamhetschefernas presentation av verksamhetsområdena Kultur och Fritid

Sändlista

Ekonomikontoret
Kommunstyrelsen

2023-01-30 Dnr: KUFRN 2020/57

Handläggare
Marie Jensen
marie.jensen@vanersborg.se
0521-72 14 41

Mottagare
Kultur- och fritidsnämnden

Godkännande av lång verksamhetsberättelse 2022

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden godkänner lång verksamhetsberättelse 2022.

Sammanfattning av ärendet

Kultur- och fritidsnämnden har i uppdrag att upprätta verksamhetsberättelse vilken kommer att ingå i kommunens dokument och ärende Nämndernas verksamhetsberättelser 2022. Verksamhetsberättelsen innehåller information om årets verksamhet, mål- och resultatavstämning, jämförelsetal, uppdrag, ekonomi, investeringar samt personal.

Beredning

Ärendet har beretts i förvaltningens ledningsgrupp.
Ekonomikontorets anvisningar för boksluts- och årsredovisningsarbetet 2022
Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning

Underlag

Lång verksamhetsberättelse kultur- och fritidsnämnden 2022

Amanda Christiansdotter

Verksamhetschef

Sändlista

Ekonomikontoret, Kommunstyrelsen

Vänersborgs kommun

Verksamhetsberättelse 2022

Kultur- och fritidsnämnden

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning 3
2 Större händelser under året 5
3 Resultatavstämning 7
4 Övergripande ekonomisk analys 11
5 Personal 14
6 Verksamhetsuppföljning – Nämnd 16
7 Verksamhetsuppföljning – Förvaltningsadministration 17
8 Verksamhetsuppföljning – Fritid 19
9 Verksamhetsuppföljning – Kultur 26

1 Sammanfattning

Kultur- och fritidsförvaltningen har under 2022 arbetat intensivt med politiska mål och budget i balans. Det genererar en del förändringar i verksamheterna vilket kan ta både tid och kraft från organisationen, men genererar på lite längre sikt en mer hållbar organisering överlag. Medarbetarundersökningen visar ett bättre resultat än föregående år, men ligger i flera delar under kommunens snitt. Det är rimligt att tro, att ovanstående hänger ihop med varandra. Medarbetarna är överlag nöjda med ledarskapet och sin närmaste chef vilket är en bra grund för fortsatt arbete framåt.

2022 års budget är i balans och det är en bra förutsättning för att kunna klara av de ekonomiska utmaningar som finns redan för 2023 och sedan eventuellt försämras för 2024. Nämndens största utmaning ekonomiskt är intäktsbudget för idrottsanläggningarna som inte är i balans. Denna obalans har funnits under många år och förvaltningen har vidtagit flertalet åtgärder för att justera budget, men det visar sig inte vara tillräckligt.

Nämnd och förvaltning har svårigheter med att formulera användbara, mätbara, jämförbara och kvantitativa mått för verksamheterna Av 10 förväntade resultat uppnås 5 och i flera delar är mätningarna/resultaten inte är träffsäkra. Avseende de tre mått på nöjdhet som mäts genom SCB:s medborgarundersökning så konstateras att det endast är några hundra svarande och att de flesta av dessa är över 65 år. Det är därmed svårt för nämnden att styra verksamheten utifrån dessa mått.

Den större händelsen under 2022 är ombyggnationen av Vänersborgs huvudbibliotek där enheten för bibliotek har lagt väldigt mycket tid och kraft för att hålla både budget och tidsram. Verksamheterna kämpar överlag med vilken ambitionsnivå som är rimlig i förhållande till budget. Förväntningarna på alla delar av kultur- och fritidsnämndens verksamheter är höga, inte minst från invånarna. Med tanke på den budget som förvaltningen har att förhålla sig till så är utbudet brett, riktar sig till olika målgrupper och finns i alla delar av kommunen. Förvaltningen har åstadkommit väldigt mycket bra verksamhet under 2022!

Nämndens bidrag till inriktningsmålen

Inriktningsmål	Förväntade resultat
I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv	Andelen flickor som deltar i öppen fritidsverksamhet ska vara minst 40 procent.
	Andelen deltagare från underrepresenterade grupper ska öka.
	Ökad följsamhet kring 1%-regeln för kommunal konst och offentlig gestaltning.
Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier	Nivån på baskulturutbudets aktivitetstimmar ska bibehållas.
Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan	Andelen miljöklassade varor i nämndens verksamheter ska öka.

Inriktningsmål	Förväntade resultat
Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet	Andelen invånare som är nöjda med biblioteken ska minst uppgå i nivå med rikssnitt.
	Andelen invånare som är nöjda med idrotts- och motionsanläggningar ska minst uppgå i nivå med rikssnitt.
	Andelen invånare som är nöjda med det lokala kulturlivet ska minst uppgå i nivå med rikssnitt.
	Kultur- och fritidsnämnden ska bedriva verksamhet med geografisk spridning
	Andelen elever i musik- och kulturskolan ska överstiga rikssnittet med bibehållen nettokostnad för musik- och kulturskola.
Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska	

2 Större händelser under året

Särskilt viktiga aktiviteter
Kultur- och fritidsförvaltningen ska samordna sitt interna arbete för inkludering genom den förvaltningsgemensamma arbetsgruppen samt via punkt på alla enheters arbetsplatsmöten. Arbetet ska rapporteras till den kommunövergripande arbetsgruppen för inkludering.
Kultur- och fritidsförvaltningens externa kommunikation och marknadsföring ska ske med utgångspunkt i framtagen kommunikationsplan genom förvaltningsgemensam referensgrupp, ledd av förvaltningens kommunikatörer.
Kultur- och fritidsförvaltningen ska söka extern finansiering för att samordna ett förvaltningsövergripande arbete för att ta fram ett styrdokument som innehåller strategier och prioriteringar för naturvård och friluftsliv, som underlag för fysisk planering.

Uppföljning särskilt viktiga aktiviteter

Den förvaltningsgemensamma arbetsgruppen för inkludering representeras av en medarbetare från varje enhet och gruppen fokuserar sitt arbete på att ta lärdom av varandras verksamheter och ska bidra till högre grad av samverkan. Sammankallande för gruppen har tillsammans med förvaltningens utvecklingsledare deltagit i kommunstyrelsens uppdrag med invånardialog för framtagandet av ett funktionshinderprogram. Gruppen finns tillgänglig för specifika insatser som främjar inkludering, vid sidan av det som enheterna arbetar med regelbundet.

Förvaltningen har tagit fram en kommunikationsplan som kompletterar den kommunövergripande och berör det som är av särskild vikt för kultur- och fritidsförvaltningen. Förvaltningen har haft extra förstärkning av kommunikatör under 2022 som inte finns kvar för 2023. Kommunstyrelseförvaltningen har inlett en översyn av kommunens strategiska kommunikation.

Förvaltningen har tillsammans med kommunstyrelseförvaltningen ansökt och fått pengar för framtagandet av en friluftsstrategi. Arbetet är påbörjat och drivs av en förvaltningsövergripande arbetsgrupp sammankallad av kommunstyrelseförvaltningen. Rapport ska ske till politiken under våren 2024 där det också ska finnas förslag på vilken nämnd som ska ha huvudansvaret för friluftslivsfrågorna i kommunen.

Fortsatt arbete efter förvaltningens omorganisation

Under 2021 genomförde förvaltningen en omorganisation vilken går att läsa om i verksamhetsberättelsen för 2021. Arbetet har fortsatt under 2022 med rekrytering av chefer samt nyrekrytering av en utvecklingsledare. Utöver det har verksamheten Hjälpande händers uppdrag tydliggjorts och justerats, ny kompetens har rekryterats och verksamheten har bytt namn till Barnens kastanj. Verksamheten Vänersborgs Jazz Academys uppdrag har justerats och verksamheten har organiserats inom Musik- och kulturskolan för att säkerställa ett tätare samarbete. Förvaltningen har fortsatt arbetet med fokus på budget i balans och vidtagit åtgärder för att kunna säkerställa en mer långsiktigt hållbar budget. Även fortsatt fokus på styrning och ledning, nämndens uppdrag samt översyn av diverse avtal. När året har gått kan konstateras att nämndens budgetresultat för 2022 är i balans samt att förvaltningens medarbetarundersökning har bättre resultat än föregående år.

Ombyggnation och nyinvigning av huvudbiblioteket

Den största händelsen under året är ombyggnationen av huvudbiblioteket. Kommunen har haft ambitionen och arbetat med frågan under flertal år och nu genomfördes arbetet. Biblioteket var stängt i över 1 år och under denna tid utökades öppettider och bemanning på Vargöns bibliotek, förvaltningen hade service och mediautlämning i kommunhusets entré och tjänsten med hemkörning utökades, så kallat ”boken kommer”. Invigningen föranleddes av ett mycket hårt arbete av bibliotekspersonalen och blev en publiksuccé med ca 2 200 besökare, vilket visar hur uppskattat Vänersborgs bibliotek är. I det ombyggda, större biblioteket finns bl a flera helt nya studierum och en utökad barnavdelning. Ungkulturverksamheten Timjan har flyttat in i bottenplan på huvudbiblioteket. Med anpassade lokaler för ungas eget skapande och arrangemang av och med målgruppen, har kommunen möjliggjort för en ny central mötesplats.

3 Resultatavstämning

I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv

Kultur- och fritidsnämndens verksamheter är mångfacetterade och olika verksamheter når människor med olika intressen och i olika åldrar. Kartläggning över underrepresenterade grupper inom olika verksamheter har genomförts och utifrån det har verksamheterna beslutat om aktiviteter för 2023 för att i högre grad nå målet. Mötesplats för unga HBTQAI+ har startats. Ungkulturverksamheten Timjan har flyttat in i huvudbiblioteket för att unga personer i högre grad ska få möjlighet att upptäcka bibliotekets möjligheter. Huvudbiblioteket har byggts om för att anpassas efter moderna behov av t ex studieplatser. Föreningsbidraget är höjt 2022. Verksamheten Barnens kastanj (fd Hjälpande händer) har genomgått en verksamhetsförändring samt förstärkts med socialpedagogisk kompetens för att möjliggöra socialt förebyggande insatser för yngre barn.

Andelen flickor som deltar i öppen fritidsverksamhet ska vara minst 40 procent.

Andelen flickor uppgår till 31%. Verksamheten har vidtagit åtgärder i form av tjejkvällar på Lyckans fritidsgård tillsammans med Timjan. Måttet avser den samlade enheten med Torpa fritidsgård, Lyckans fritidsgård och Barnens kastanj (fd Hjälpande händer). På Barnens kastanj och Lyckans fritidsgård är balansen mellan könen hos besökarna mer jämnt fördelad än på Torpa fritidsgård som i mycket hög utsträckning besöks av killar.

Andelen deltagare från underrepresenterade grupper ska öka.

Det förväntade resultatet, att deltagandet ska öka, har inget mätetal för uppnått mål. Dock har förvaltningen genomfört en mängd insatser för att uppnå målet. Underrepresenterade grupper är olika för olika verksamheter och dessa har kartlagts. Baskulturutbudet gör att barn besöker konsthallen, verksamhet på skolans fritidstid gör att musik- och kulturskolan når underrepresenterade grupper, tjejkvällar och samverkan med särskolan via fritidsgårdarna, huvudbiblioteket har byggts om och ungkulturverksamheten Timjan har flyttat till biblioteket där unga varit en underrepresenterad grupp, samt studieplatser har skapats. Alla barn i årskurs 1-5 blev inbjuda till Musik- och kulturskolans prova på-kvällar, som genomfördes i Vänersborg, Vargön och Brålanda. Flera hundra barn och deras föräldrar deltog. Kommunfullmäktige har beslutat om avgiftsfri musik- och kulturskola i syfte att fler barn ska kunna delta samt bidrag till fritidsgård för barn och unga med hörselnedsättning.

Ökad följsamhet kring 1%-regeln för kommunal konst och offentlig gestaltning.

Kommunfullmäktige har under året fastställt riktlinjer för arbetet med konstnärlig gestaltning i offentlig miljö samt beslut om investeringsmedel. Ett förvaltningsgemensamt konstråd ska utforma förslag till konstprogram, med tematik och placering, som ska antas politiskt framöver.

Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier

Kultur- och fritidsnämndens verksamheter har en indirekt påverkan på målet. Genom samverkan inom ramen för baskulturutbudet i skolan ges alla barn möjlighet att delta i verksamheter med kulturella uttryck. Musik- och kulturskolan bedriver kulturverksamhet för barn under skolans fritidstid. Genom kultur- och fritidsförvaltningens, samt föreningslivets, verksamheter ges barn och unga förutsättningar för en aktiv fritid vilket gynnar deras möjligheter att lyckas i skolan och bidrar till det livslånga lärandet.

Nivån på baskulturutbudets aktivitetstimmar ska bibehållas.

Uppnås, då tiden ej minskat från föregående år. Enkätundersökning har genomförts för skolpersonalen vilka är nöjda med upplägget av utbudet.

Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

Enheten för idrottsanläggningar har tagit ett större ansvar för att undvika spridning av granulat från kommunens konstgräsplaner. Enklare åtgärder såsom nya rutiner för plogning och uppsamlingsplatser av snö samt inköp av sarger, har redan genomförts och nämnden har givit förvaltningen i uppdrag att genomföra en utredning kring hanteringen av konstgräs och granulat inför framtida underhåll/reinvesteringar.

Andelen miljöklassade varor i nämndens verksamheter ska öka.

Inköp av miljöklassade varor via e-handelssystemet har ökat, från 50 tkr till 66 tkr. Procentuellt sett har dock andelen inköp av miljöklassade varor minskat, från 42% till 24%, vilket beror på en ökad användning av systemet. Under året gjordes inköp i systemet för 275 tkr jämfört med 128 tkr föregående år.

Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet

Kultur- och fritidsnämnden bedöms ha en hög effektivitet i verksamheterna utifrån att det bedrivs mycket varierande verksamhet i olika delar av kommunen med en relativt liten del av kommunens budget, ca 5%. God service utifrån geografisk spridning tillhandahålls t ex genom 4 bibliotek, 25 idrottsanläggningar samt musik- och kulturskoleverksamhet på olika orter i kommunen.

Andelen invånare som är nöjda med biblioteken ska minst uppgå i nivå med rikssnitt.

Vid senaste mätningen uppgår andelen som är nöjda med utbudet av böcker och tidskrifter till 89% (riket 95%). Andelen nöjda med det digitala utbudet uppgår till 84% (riket 89%). Andelen nöjda med utbud av bibliotekets aktiviteter uppgår till 67% (riket 82%). Samtliga indikatorer har minskat jämfört med tidigare år och kan bland annat bero på att stängningen och ombyggnationen av huvudbiblioteket medfört att vissa besökare inte velat ta sig till andra bibliotek och därför inte fått samma typ av service som de är vana vid. Verksamheten har haft färre besökare generellt och därför inte samma möjlighet att prata med besökarna och marknadsföra det digitala utbudet, mycket av det görs muntligt. Angående aktiviteterna så har verksamheten ännu inte hunnit starta upp evenemangen fullt

ut efter den värsta pandemin, i kombination med stängningen av huvudbiblioteket i centrum där flest arrangemang vanligtvis genomförs. Större delen av huvudbibliotekets media var också magasinerat och oåtkomligt under ombyggnationen.

Huvudbiblioteket har byggts om för att anpassas efter nutida och framtida behov, med fler studieplatser, ungkulturverksamhet i lokalerna och mer utformat som mötesplats. Biblioteksfilialerna har rustats upp med bl a nya möbler med hjälp av statliga medel. Avtal om gemensamt bibliotekssystem och webb i Fyrstad har beslutats för att bl a ge invånarna ett större utbud av media samt en enklare hantering av utlån och återlämnande av media.

Andelen invånare som är nöjda med idrotts- och motionsanläggningar ska minst uppgå i nivå med rikssnitt.

Vid senaste mätningen uppgår andelen nöjda med skötsel till 61% (riket 79%). Andelen nöjda med möjligheten att nyttja anläggningarna uppgår till 69% (riket 80%). Andelen nöjda med öppettider uppgår till 81% (riket 83%). Målet uppnås inte och bedöms vara för högt satt utifrån tilldelad budget. Idrottsföreningarna är överlag nöjda med service och bemötande från enhetens personal men har högre krav på anläggningarnas standard samt föreningsbidraget, än vad som är möjligt att genomföra inom nuvarande budgetram. Regelbunden dialog förekommer mellan förvaltningen och föreningarna, både via föreningsträffar samt via föreningskonsulenten.

Andelen invånare som är nöjda med det lokala kulturlivet ska minst uppgå i nivå med rikssnitt.

Vid senaste mätningen uppgår andelen nöjda till 57% (riket 66%). Det är dock en ökning från 52% föregående år (riket 62%). Signaler från medborgare som hör av sig indikerar på att man inte är nöjd med utbud av större popkonserter, krogar och nattklubbar i kommunen, vilket nämnden till stora delar inte ansvarar för. Förvaltningen genomför så mycket verksamhet som budget tillåter samt genomför utvärderingar. Sommarscen och kulturveckor har genomförts, konsthallen erbjuder utställningar med tillhörande programverksamhet, kommunkoreografer arbetar i kommunen under ett år, VBG Dance festival genomfördes, flertalet konserter med musik- och kulturskolan. Kommunen beviljar ersättning till Folkets hus-föreningen för utbud i Kulturhuset, bidrag för verksamhet i Vänersborgs museum, samt föreningsbidrag till kulturföreningarna.

Kultur- och fritidsnämnden ska bedriva verksamhet med geografisk spridning

Kultur- och fritidsnämnden har en hög ambition avseende geografisk spridning kopplat till tilldelad budget. 25 idrottsanläggningar, fyra bibliotek samt en stor musik- och kulturskola som verkar på flera orter, är några exempel på det. I år infördes digital besökskarta under kulturveckan och de lokala kulturföreningarna bidrar med många kulturaktiviteter till en stor geografisk spridning. Offentliga barnkulturarrangemang har förlagts till Nuntorp, Brålanda, Västra Tunhem och Torpaområdet, samt Onsjö, Fredriksberg, Restad gård, Skräcklan och i centrum. Danspedagogerna anordnade under sommarlovet fritidsaktiviteter med inslag av dans och rörelselekar på skolorna Rånnum, Öxnered, Frändefors, Mulltorp, Onsjö, Blåsut, Skerrud, Mariedal, Norra, Granås, Brålanda och Restad gård. Bildläraren har haft lovverksamhet på alla bibliotek och genomfört ett projekt tillsammans med elever på Öxnereds skola. Timjan har haft mobil kulturverksamhet

på Sanden, Sörgårdens fritidsgård i Brålanda, Torpa fritidsgård, Karlsrogården, Restad gård, Ursand och i Plantaget.

Andelen elever i musik- och kulturskolan ska överstiga rikssnittet med bibehållen nettokostnad för musik- och kulturskola.

Andelen elever är högre jämfört med riket, 13,1% mot rikets 11,8%. Nettokostnaden för musik- och kulturskolan är oförändrad jämfört med föregående år.

Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska

Sjukfrånvaron har ökat med 2,6 procentenheter jämfört med föregående år, från 4,4% år 2021 till 7,0% år 2022. Nivån är dock lägre än kommunen som helhet (10,5%). Sjukfrånvaron beror främst på korttidsfrånvaro till följd av förkylningar, covid, influensa och liknande.

Nyckeltal/jämförelsetal

	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Prognos 2022	Utveckling 2022
Bibliotek				
Antal utlånade media	103 850	118 107	100 000	-12%
Huvudbibliotek antal besökare	13 963	51 230	15 000	-73%
Musik- och kulturskola				
Antal deltagaraktiviteter/v.	1 313	1 488	1 450	-12%
varav flickor i %	70	68	68	2
varav pojkar i %	30	32	32	-2
Öppen ungdomsverksamhet*				
Öppet antal kvällar/år	474	434	450	9%
Antal besökare	15 467	22 735	20 000	-32%
varav flickor i %	31	36	35	-1
varav pojkar i %	69	64	65	1

**Avser det sammanslagna utfallet för alla tre enheter.*

Prognos avser den prognos som sattes senast, i delårsrapporten per augusti.

I nyckeltalen är den öppna sommarverksamheten inte medräknad. Inte heller har den digitala verksamheten inkluderats. Minskningen inom bibliotek beror på stängningen av huvudbiblioteket. En annan faktor att utlåningssiffrorna minskat är att vissa utlån har ersatts av digitala utlån (t.ex. DVD ersätts av filmstreaming). Dessa digitala utlån redovisas i nyckeltalen i avsnittet Verksamhetsuppföljning Kultur. Minskningen inom Musik- och kulturskolan beror på att verksamheten inte haft någon El Sistema på Tärnan i åk 3, och inte heller i Frändefors. Minskningen av besökare inom fritidsgårdarna beror dels på att Lyckans fritidsgård stängde under sommaren och flyttade verksamhet till Sanden som en åtgärd till följd av medborgarlöftet Vänersborgs kommun har tillsammans med Polisen. Besökare på Sanden är inte medräknade i tabellen ovan. Barnens kastanj har delvis haft stängt under hösten på grund av renovering av lokalerna och viss personalomsättning som medfört begränsad bemanning under rekryteringsperioden.

4 Övergripande ekonomisk analys

Resultaträkning

tkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Statsbidrag	4 442	4 418	4 938
Övriga Intäkter	16 044	15 035	16 522
Summa intäkter	**20 486**	**19 453**	**21 459**
Personal	56 638	55 383	57 110
Omkostnader	81 085	75 315	75 218
Avskrivning & internränta	1 446	1 520	1 382
Summa kostnader	**139 169**	**132 219**	**133 710**
Nettokostnad	118 681	112 765	112 250
Nettobudget	118 721	115 149	110 045
Budgetdifferens	**40**	**2 384**	**-2 205**

För 2022 redovisas en nettokostnad om 118 681 tkr vilket innebär en positiv budgetavvikelse för året på 40 tkr. Jämfört med 2021, exklusive det tilläggsanslag om 2 500 tkr som nämnden då fick, är det en förbättring med 156 tkr. Jämfört med 2021 har nettokostnaden ökat med 5 %.

Årets redovisade intäkter överstiger budget vilket främst beror på ökade statsbidrag. Övriga intäkter inom främst anläggningar understiger dock budget. Personalkostnader understiger budget medan övriga kostnader överstiger budgeterad nivå. Att övriga kostnader överstiger budget hänger till stor del samman med att erhållna bidrag för specifika projekt genererar motsvarande kostnader. Utfall för hyreskostnader understiger budget något då vissa investeringar ännu ej slutförts. Lägre personalkostnader beror på att tillfälliga vakanser ej fullt ut har ersatts. Detaljer redovisas under respektive område.

Verksamhetsnivå

	Årets budget	Årets utfall	Avvikelse	%
Nämnd och administration	7 673	7 417	256	97%
Kultur och bibliotek	33 038	32 717	322	99%
Fritid	56 755	57 497	-742	101%
Musik	21 255	21 051	204	99%
Summa	**118 721**	**118 681**	**40**	**100%**

Följande verksamheter återfinns under respektive verksamhetsområde:

- Kultur- och fritidsnämnd och administration.
- Kultur och bibliotek omfattar konsthall, barnkultur, timjan (ung kultur) och offentliga arrangemang.

- Fritid omfattar fornvård, idrotts- och fritidsanläggningar, Hallevibadet samt fritidsgårdverksamhet.
- Musik omfattar musik- och kulturskola, danspoolen och musikakademi.

Nämnd och administration

	Årets budget	Årets utfall	Avvikelse	%
Nämnd	870	731	140	84
Administration	6 803	6 686	117	98
Summa	**7 673**	**7 417**	**256**	**97**

Nämnd redovisar ett positivt resultat vilket främst beror på lägre kostnader för arvoden och ersättning för förlorad arbetsinkomst.

Administration redovisar ett positivt resultat vilket beror på något lägre kostnader för material och tjänster under året. Verksamheten fick under året ett tilläggsanslag om 1 000 tkr för lovaktiviteter, dessa har fördelats för genomförda aktiviteter både internt inom förvaltningen samt externt till föreningar. På grund av något lägre kostnader för marknadsföring än planerat redovisas ett mindre överskott.

Kultur och bibliotek

	Årets budget	Årets utfall	Avvikelse	%
Kultur	17 711	17 386	325	98
Bibliotek	15 327	15 331	-4	100
Summa	**33 038**	**32 717**	**322**	**99**

Kultur redovisar ett positivt resultat vilket beror på lägre hyreskostnader då underhållsinvestering och verksamhetsanpassningar i Kulturhuset Folkets hus ännu ej är slutförda.

Bibliotek redovisar utfall i nivå med budget. Under året har huvudbiblioteket genomgått en omfattande ombyggnation vilket inneburit kostnader för både material och tjänster, vilka fullt ut kompenseras av lägre hyreskostnader under renoveringstiden.

Fritid

	Årets budget	Årets utfall	Avvikelse	%
Anläggningar	44 766	45 892	-1 127	103
Föreningsbidrag	1 640	1 629	11	99
Fornvård	654	348	306	53
Fritidsbanken	371	122	249	33
Fritidsgårdar	7 628	7 626	2	100
Hallevibadet	1 695	1 878	-183	111
Summa	**56 755**	**57 497**	**-742**	**101**

Inom fritid redovisas ett underskott vilket främst beror på att intäkter för anläggningar inte når upp till budgeterad nivå. Underskottet är i nivå med tidigare lämnad prognos för verksamheten. Övriga kostnader inom anläggningar ger ett överskott, dessa avser främst hyreskostnader som understiger budget på grund av ännu ej slutförda investeringar. Hallevibadet redovisar ett underskott vilket främst beror på lägre intäkter än budgeterat samt oförutsedda kostnader för reparationer. Underskottet har till viss del kunnat kompenseras av en effektiv bemanning under hösten vilket gjort att personalkostnaderna ligger inom budget.

Fornvård redovisar ett överskott vilket beror på lägre personalkostnader till följd av icke tillsatt tjänst.

Fritidsbanken har under året haft en utökad budget för att möjliggöra utvecklig av verksamheten, dock har chefs- och personalomsättning samt till viss del ändrade förutsättningar inneburit att dessa insatser ej har kunnat genomföras.

Fritidsgårdsverksamheten redovisar utfall i nivå med budget.

Musik

	Årets budget	Årets utfall	Avvikelse	%
Musik- och kulturskola	21 255	20 872	383	98
Danspoolen	0	179	-179	
Summa	**21 255**	**21 051**	**204**	**99**

Musik- och kulturskola redovisar ett positivt resultat vilket främst beror på lägre personalkostnader på grund av ej ersatta tillfälliga vakanser samt återhållsamhet med övriga inköp.

Danspoolen redovisar ett underskott i nivå med tidigare lämnad prognos. Underskottet beror på lägre intäkter jämfört med budget, vilket till viss del har kunnat kompenseras av lägre personalkostnader och återhållsamhet med övriga kostnader.

Investeringar

	Årets budget	Årets utfall	Avvikelse
Inventarier	1 963	1 909	54
Framtidens bibliotek	4 000	3 985	15
Summa	**5 963**	**5 894**	**69**

Investeringar avser inventarier och verksamhetsanpassningar för hela förvaltningen samt inventarier för det nyrenoverade huvudbiblioteket. Under året har investering gjorts i ny entré på Hallevi IP, nya gräsklippare till anläggningar samt ytstädare och djupluftare för skötsel av konstgräsplaner. Investeringar omfattar även skyddsvägg för bågskytte i Gymnasiehallen, fotbollsmål med tillbehör samt möbler och övriga inventarier.

För huvudbiblioteket omfattar investeringarna bokhyllor, specialsnickerier samt möbler och övriga inventarier.

5 Personal

Nyckeltal

Kultur- och fritidsförvaltningen	2021	2022	Diff. år
Total personalkostnad, mnkr	55	57	2

Kultur- och fritidsförvaltningen		Kvinnor	Män	Totalt	Jfr 2021
Totalt antal månadsavlönade	1 nov	54	52	106	3
Varav tillsvidareanställningar	1 nov	49	49	98	-2
Varav visstidsanställningar	1 nov	5	3	8	5
Antal årsarbeten totalt, utifrån anställning	1 nov	53	49	102	6
Antal årsarbeten totalt, utifrån arbetad tid	Helår	41	41	83	1
Därtill timavlönad tid omräknat till årsarbeten	Helår			2	1
Genomsnittlig sysselsättningsgrad, tillsvidareanst. (%)	1 nov	98	95	97	2
Andel heltid, anställning, tillsvidareanst. (%)	1 nov	94	90	92	5
Medellön, tillsvidareanst.	1 nov	37 018	34 022	35 520	1 380
Medelålder, tillsvidareanst.	1 nov	47	48	48	0
Medelålder, visstidsanst.	1 nov	35	46	39	3
Sjuk i procent av tillgänglig arbetstid	Helår	6,8	7,3	7,0	2,6
Övertidstimmar	Helår	37	239	276	-170
Mertidstimmar	Helår	21	604	625	536
Personalrörlighet, extern och intern (%)	Helår			13,2	6,2

Sjukfrånvaro

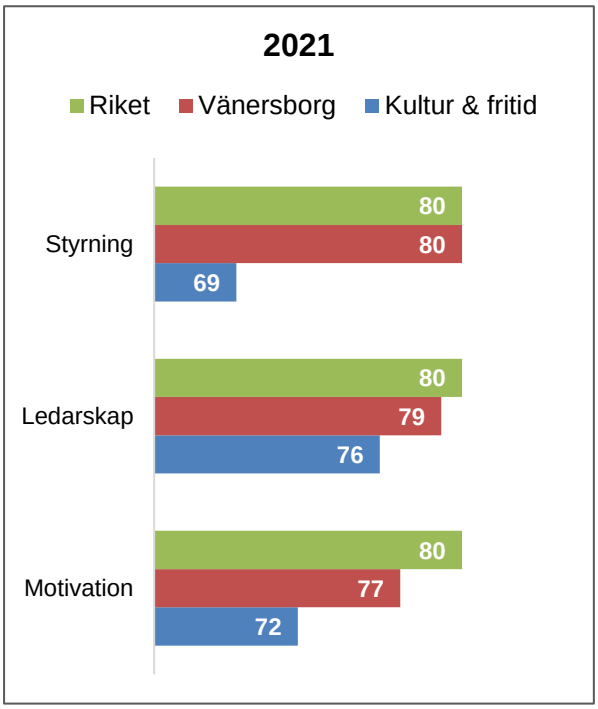
Sjukfrånvaro	2019	2020	2021	2022
Kultur- och fritidsförvaltningen	2,9%	5,2%	4,4%	7,0%
Vänersborgs kommun, totalt	8,5%	10,6%	10,2%	10,5%

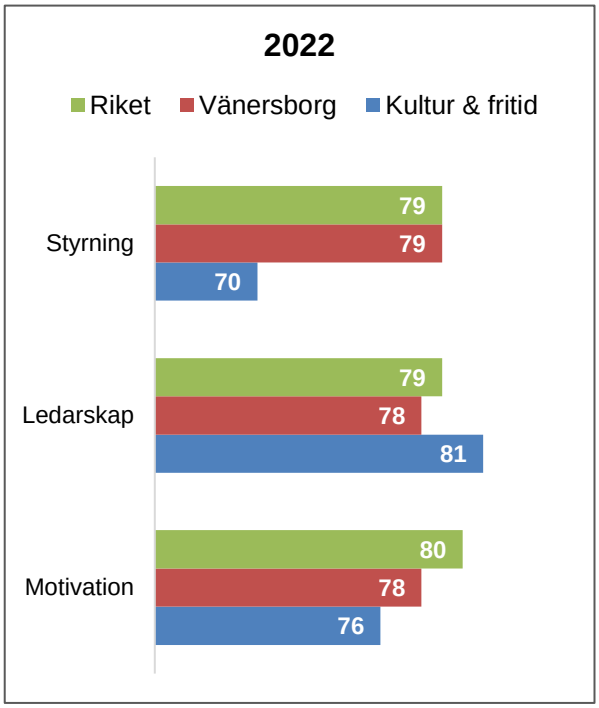
Sjukfrånvaron har ökat med 2,6 procentenheter jämfört med föregående år, från 4,4% år 2021 till 7,0% år 2022. Nivån är dock lägre än kommunen som helhet (10,5%). Sjukfrånvaron beror främst på korttidsfrånvaro till följd av förkylningar, covid, influensa och liknande.

Medarbetarundersökning

Medarbetarundersökningen för 2022 visar överlag ett bättre resultat än föregående år. Förvaltningen fortsätter arbetet med medarbetarnas upplevelse av sin arbetsplats.

Diagrammen nedan presenterar medelvärdena för samtliga frågor inom respektive frågeområde för att skapa en övergripande bild av utfallet mellan 2021 och 2022. De redovisade delarna ligger till grund för det som kommunen mäter, ett index kallat HME (hållbart medarbetarengagemang), och som följs upp av kommunfullmäktige årligen. Medarbetarundersökningen innehåller dock en mängd fler frågor än de som redovisas här.

6 Verksamhetsuppföljning – Nämnd

Nyckeltal

	2019	2020	2021	2022
Antal sammanträden	7	7	10	10
Genomsnitt, timmar	4,5	4,2	4,75	4,8
Antal beslut av nämnd	66	66	78	91
varav antal beslut (aktiv handling/uppdrag)	38 (58%)	40 (61%)	49 (63%)	66 (73%)
varav antal beslut (information)	28 (42%)	26 (39%)	29 (37%)	25 (27%)

Förvaltningen har fortsatt arbetet med fokus på budget i balans och vidtagit åtgärder för att kunna säkerställa en mer långsiktigt hållbar budget. Även fortsatt fokus på styrning och ledning, nämndens uppdrag samt översyn av diverse avtal. Dessa fokus har genererat fler beslutspunkter för nämnden.

Uppdrag

I verksamhetsplanen för 2022 finns nedanstående uppdrag återgivna.

Kultur- och fritidsnämnden beslöt 2021-09- 24 om följande uppdrag:

- Kultur- och fritidsförvaltningen ska utreda Hallevibadets framtida funktion; som idrottsanläggning för föreningslivet eller som badanläggning för allmänheten.

Kultur- och fritidsnämnden beslöt 2021-10-15 om följande uppdrag:

- Kultur- och fritidsförvaltningen ska vidare utreda Arena Vänersborg för ett mer detaljerat diskussionsunderlag.
- Kultur- och fritidsförvaltningen ska vidare utreda Idrottshuset för mer detaljerat beslutsunderlag.
- Kultur- och fritidsförvaltningen ska ge förslag på hantering av bokning och avgifter för idrottsanläggningar.

Utfallet av dessa uppdrag finns beskrivet i avsnittet gällande fritid på sidan 19.

7 Verksamhetsuppföljning – Förvaltningsadministration

Förvaltningsadministrationen fungerar som stöd och service till kultur- och fritidsnämnden, förvaltningsledning och enheter avseende kvalitetssäkrad ärendehantering, utredning, kommunikation, statistik, uppföljning och strategisk utveckling samt ekonomi- och personalfrågor.

Internkontroll har genomförts inom områdena cybersäkerhet och beredskap, information på hemsida, uppföljning av upphandlade avtal, hantering av nycklar samt mutor och jäv.

Under hösten har planering skett inför ny mandatperiod och framtagande av nämndsspecifik introduktion för den nya nämnden.

Föreningsbidrag

Detaljbudgeten för 2022 innehöll en ökning med 450 tkr för föreningsbidrag jämfört med tidigare år. Med anledning av att budgeten för föreningsbidrag höjdes beslutade nämnden i april att schablonsumman för start- och grundbidragen skulle fördubblas. Nämnden beslutade även om ett extra riktat verksamhetsbidrag, sökbart för alla bidragsberättigade föreningar inför hösten 2022. Totalt betalades 100 000 kr ut i extra riktat verksamhetsbidrag. Dessa åtgärder bidrog till stor del till det högre utfallet 2022.

Under 2022 fördelades totalt 4 354 513 kr i föreningsbidrag utifrån fastställda kriterier vilket är 838 783 kr högre än utfallet för 2021. Ett startbidrag utbetalades till den nya idrottsföreningen Krik Vänersborg 20+.

Kontroll av två föreningar visar att hantering av underlag för kommunalt bidrag är korrekta i de fall de sökt bidrag inför 2022.

Föreningskategori	Utbetalt bidrag 2021	Utbetalt bidrag 2022
Studieförbund	1 230 tkr	1 303 tkr
Idrott	1 379 tkr	1 629 tkr
Kultur	561 tkr	814 tkr
Funktionshinder	195 tkr	308 tkr
Pensionär	128 tkr	272 tkr
Idéburen	24 tkr	28 tkr
Totalt	**3 516 tkr**	**4 355 tkr**

Personal

Under 2022 har förvaltningen rekryterat och introducerat fyra nya chefer. Tre tillsvidareanställda och en vikarierande. Orsaken till tillsvidareanställningarna var att en chef gick i pension och två valde att gå vidare till andra utmaningar. Förvaltningen rekryterade också en ny utvecklingsledare. Förvaltningsadministrationen har haft stort ansvar att planera och genomföra god introduktion för de nya cheferna samt utvecklingsledaren.

Det digitala verktyget för systematiskt arbetsmiljöarbete började användas under 2022 där administrationen funnits med som stöd vid implementeringen.

Kommunikation

Inom kommunikationsdelen har arbetet med kompetensutveckling och anpassning till EU- direktivet om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters digitala kommunikation fortsatt under 2022. Fokus har bland annat legat på hantering av sociala medier, då verksamheternas närvaro på sociala medier är stor.

Verksamheternas arbete med kommunikationsplaner och medveten kommunikation har stärkts under året med stöttning av förvaltningens kommunikatör. Samtidigt har förvaltningens nya chefer stöttats med en tidig kommunikationsintroduktion.

Kommunens övergripande varumärkesarbete ledde till en lansering under våren 2022. Förvaltningens kommunikatör har varit ingått i arbetsgruppen bakom varumärkesarbetet och säkrat kultur- och fritidsperspektivet i processen. Den interna implementeringen av det nya varumärket har pågått under resten av året.

Under 2022 påbörjades också arbetet med en ny webbplats för Vänersborgs kommun, och under andra halvan av året har arbete med funktioner och överföring av innehåll genomförts. I samband med detta har även webbstrukturen setts över och anpassats efter besökarens behov i kombination med den rikstäckande webbstrukturen Funkaboda. Funkaboda bygger på användartester och utgår från hur besökare förväntar sig att hitta information istället för hur kommunen är organiserad. Lansering av den nya webben beräknas ske i mars 2023. I samband med arbetet med den nya webben har även förvaltningens representation av webbredaktörer setts över, och redaktörsgruppen har utökats för snabbare och bättre hantering av webbplatsens innehåll och aktualitet.

I samband med kommunstyrelseförvaltningens arbete kring ungt inflytande har ungivbg.se varit en aktiv part och varit en viktig väg för information och kommunikation med kommunens unga. Samverkan i frågan har pågått under hela året. I och med att pandemin har avmattats har även ungivbg:s närvaro vid evenemang ökat och därigenom den direkta kontakten med målgruppen stärkts.

8 Verksamhetsuppföljning – Fritid

Särskilt viktiga aktiviteter
Idrottsanläggningar; Utreda Arena Vänersborg och Idrottshuset.
Idrottsanläggningar; Utreda och ge förslag på hantering av bokning och avgifter för idrottsanläggningar.
Hallevibadet; Utreda Hallevibadets framtida funktion; som idrottsanläggning för föreningslivet eller som badanläggning för allmänheten.
Fritidsgårdar; Göra en behovsanalys för en ny fritidsgårdslokal på Torpaområdet.

Fritidssektorn har inte, som många andra kommunala verksamheter, lagstiftning och myndighetsregleringar av olika slag att förhålla sig till. Det innebär ett stort ansvar för den politiska ledningen och förvaltningsledningen vad gäller tydlighet kring riktning och prioriteringar. Behovet av framtagna förstudier, analyser och styrdokument är därmed stort. Verksamhetsområdet tar sitt avstamp i att stärka det demokratiska samhället, stärka folkhälsan och ge förutsättningar för social gemenskap. Ett rikt idrotts- och fritidsliv bidrar också till upplevelsen av en attraktiv kommun där människor vill bo, leva och trivas.

Uppföljning av särskilt viktiga aktiviteter

En behovsanalys för Idrottshuset genomfördes under 2022 och kultur- och fritidsnämnden beslutade om att fortsätta arbetet genom en förstudie som kommer presenteras för nämnden 2023.

Utredning avseende Arena Vänersborg har inte påbörjats under 2022. Delvis för att enhetscheferna inom Verksamhetsområde fritid slutade under våren och förvaltningen stod utan dessa tjänster under flera månader. Utöver det så kräver utredningen att förvaltningen beställer jobbet av en utomstående konsult som är behäftat med kostnader. Förvaltningen bedömde under hösten att dessa pengar inte kunde avsättas om budget skulle kunna hållas. Utredningsuppdraget kommer att påbörjas under våren 2023.

Utredning avseende hantering av bokningar och avgifter för idrottsanläggningar har ej genomförts 2022. Delvis på grund av vakanta chefstjänster, men främst för att detta arbete genomförs bäst i samband med att utreda hela stödet till föreningslivet i kommunen. Förvaltningen återkommer därmed till nämnden för beslut om sådan hantering.

Förvaltningen har genomfört utredningsuppdraget avseende Hallevibadets funktion. Ärendet presenterades och beslutades om i kultur- och fritidsnämnden i december 2021.

En behovsanalys för fritidsgårdslokal på Torpaområdet genomfördes under 2022 och kultur- och fritidsnämnden beslutade om att fortsätta arbetet genom en förstudie som kommer presenteras för nämnden 2023.

Enheten för idrottsanläggningar

Idrottsrörelsens förenings- och folkbildningsverksamhet är en av grundbultarna i den demokratiska infrastrukturen och är en motor för gemenskap, glädje, passion och bildning. Föreningsengagemanget är ojämnt spritt i samhället. En utmaning är att nå de som inte är aktiva i föreningslivet, exempelvis ensamstående med barn, ålderspensionärer samt

personer med funktionsnedsättning. Särskilt angeläget är att nå tjejer och kvinnor med utländsk bakgrund, att få unga män att engagera sig i idrottens folkbildningsverksamhet och att intensifiera arbetet med hbtq-frågor. Ur ett folkhälso- och demokratiperspektiv är det viktigt att barn och ungas fysiska aktivitet ökar och att de bibehåller sitt engagemang i föreningslivet.

Idrottsrörelsen har en särställning i föreningssverige. Den samhällsnytta som rörelsen genererar, genom sitt folkhälsoarbete, fostran av barn och unga, integration och publikunderhållning är centrala värden för kommunernas attraktionskraft och medborgarnas välmående. Därför är det av särskilt vikt att slå vakt om denna nytta genom att även i framtiden kunna erbjuda anläggningar och andra miljöer för fysisk aktivitet för att stimulera rörelseglädje, tävling och träning både inom och utanför föreningslivet.

I Vänersborgs kommun finns över 200 registrerade föreningar som med ideella krafter dagligen och året runt, skapar aktiviteter för barn, unga och vuxna runt om i kommunen. Det lokala föreningslivet inrymmer många typer av föreningskategorier med varierande verksamheter och drygt 70 föreningar är idrottsföreningar.

Vänersborgs kommun stödjer det lokala idrottsföreningslivet genom olika typer av ekonomiska bidrag, subventionerade hyresavgifter, rådgivning och uthyrning av lokaler och anläggningar samt samarbete och ekonomiskt bidrag till RF-SISU som i sin tur stöttar aktiva och föreningar. De idrottsanläggningar som kommunen har till sitt förfogande utnyttjas i hög grad av både idrottsföreningar, andra föreningskategorier samt för skolidrott.

För att idrottsföreningslivet ska fortsätta blomstra krävs god samverkan med kommunen och andra samhällsaktörer. En viktig faktor för föreningslivet är tillgången till ändamålsenliga och ekonomiskt tillgängliga lokaler och anläggningar. Utan anläggningar är det exempelvis svårt att bedriva idrottsaktiviteter av olika slag. Enligt Riksidrottsförbundet har svenska kommuner traditionellt valt att stödja idrotten i relativt stor omfattning, både i jämförelse med andra länder och med andra politikområden, som liksom idrotten är oreglerade.

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för drift av 25 idrottsanläggningar genom 12 vaktmästare. Därutöver arbetar fyra administratörer som bland mycket annat sköter ekonomi, fakturering, evenemang i anläggningarna, dialog med föreningar och hyresgäster samt bokning av anläggningarna.

Sportcentrum i Vänersborg etablerades 1964 och var då, genom att samla flera anläggningar på samma plats, en unik satsning i Sverige. Vänersborgs kommun ville åstadkomma ett samlat centrum för idrottsanläggningar med syfte att skapa bra och konkreta synergieffekter både avseende lokalanvändning och för samverkan mellan aktiva föreningar i området, idrottsdiscipliner och kommunala förvaltningar. Idag finns elva anläggningar på Sportcentrum. Dessa är Arena Vänersborg, Idrottshuset, Gymnasiehallen, Frigghallen, Gymmixhallen, Brätte Ishall, Tennishallen och utomhusbanor för tennis, Bowlinghallen, Vänersvallen Nord och Vänersvallen Syd och rugbyplan. Genom åren har dock den politiska riktningen förändrats och i dagsläget har Kultur- och fritidsnämnden en uttalad vilja att ha geografisk spridning på verksamheterna, inklusive idrottsanläggningarna. Man utgår i högre grad från den så kallade närhetsprincipen.

Under 2022 har följande projekt och större arbeten genomförts.

Isbanan i Plantaget

Enheten för idrottsanläggningars vaktmästare har ansvarat för upptagning av isen och vid behov av skötseln av isen. Isbanan har öppet från slutet av november till vecka 8.

Sportcentrum

Totalt fyra avbytarbås i trä har köpts in till sjumanna fotbollsplanerna på Sportcentrum. För att förbättra kommunens gräsplaner har förvaltningen under året köpt in en djupluftare vilket kommer bidra till bättre planer 2023. Ny gräsklippare köptes in under året vilket även det bidragit till bättre och snabbare skötsel av gräsplanerna.

Konstgräsplaner

Tydliga snöröjningsrutiner har tagits fram för kommunens fyra konstgräsplaner för att förhindra spridning av det gummigranulat. Vänersvallen har försetts med avborstningsytor och informationsskyltar vid planernas entréer för att spelare och ledare ska kunna borsta av sig innan dom lämnar planen. På Vänersvallen Syd har en gummisarg monterats runt planen för att förhindra att granulatet sprids utanför anläggningen med dagvattnet.

Förvaltningen fick under verksamhetsåret i uppdrag av nämnden att inkomma med konstgräsutredning under 2023 som ska presentera ett underlag som innehåller information och kalkyl för olika alternativ avseende underhåll, tillgänglighet, drift och även med hänsyn till miljöpåverkan av konstgräsplaner i kommunen.

Vänersvallen Syd

Ny resultattavla har monterats på Vänersvallen Syd. En gummisarg har lagts runt fotbollsplanen för att förhindra att granulat från planen sprids.

Arena Vänersborg

Ett servicecenter har byggts i anslutning till personalens kontor i entréhallen**.** Detta för att kunna erbjuda bättre service till besökare och användare av anläggningarna samt att personalen ska få en bättre arbetsmiljö.

Gymnasiehallen

Renoverades under 2022 av samhällsbyggnadsförvaltningen och en skjutvägg (skyddsvägg) har byggts på övervåningen där bågskytteklubben bedriver sin verksamhet.

Hallevi IP

En ny entré har byggts till anläggningen.

Hallevibadet

Kultur- och fritidsförvaltningen har stora utmaningar avseende badet. Anläggningen är i mycket dåligt skick och budget för bemanning är enligt verksamhetens bedömning inte tillräcklig för den ambitionsnivå som finns med öppet för allmänheten, simklubbens behov samt skolans behov av tider för simundervisning. I verksamheten arbetar tre personer och badet behöver hållas öppet från morgon till kväll utifrån de tre uppdragen.

Hallevibadet har bedrivit simskolor under hela 2022, både för skolor och allmänhet med mycket god beläggning. Under sommaren har badet erbjudit intensivkurs med simskola vid tio tillfällen under två veckor med avslut på Nordkrokens badplats.

Personalen har fått utbildning på i Hallevibadet gällande reningsanläggningen och vattenkvalité.

Enheten för fritidsgårdsverksamheterna

Den främjande öppna verksamheten ska vara central i fritidsgårdarnas verksamhet. Den ska syfta till att under fria former underlätta och ge utrymme för ungdomars umgänge och aktiviteter på deras fritid. Fritidsgården ska upplevas som en attraktiv mötesplats av ungdomar där alla ungdomar oavsett kön, etnisk bakgrund, politisk åsikt eller religiös tro ska kunna mötas på lika villkor. Fritidsgårdsverksamheten ska präglas av ett positivt umgängesklimat fritt från mobbing och trakasserier. Fritidsledarna ska se till att det råder en tillfredsställande ordning i och i anslutning till fritidsgårdslokalerna. Verksamheten ska präglas av öppenhet och mångfald, utan krav på regelbunden närvaro eller prestation, där utrymme ges för ungdomarnas egna möten och positiva fritidsaktiviteter. Under fria former ska ungdomar stimuleras att förverkliga sina fritidsintressen, på ett sätt som stärker och berikar deras utveckling och välbefinnande.

Ungdomarnas sociala behov ska stå i fokus. I uppdraget ingår att fritidsgården ska ha ett varierat utbud av aktiviteter som ungdomar ska kunna delta i utan att behöva anmäla sig i förväg eller behöva delta i regelbundet. Det kan vara små vardagshändelser till stora evenemang. Utbudet skall präglas av öppenhet och tillgänglighet och ska vara utan krav på prestation eller konsumtion.

På fritidsgårdarna ska det finnas utrymme för samtal mellan ungdomar och fritidsledare då ungdomar behöver, önskar och efterfrågar detta. Verksamheten ska organiseras så att ungdomar får möjlighet att påverka och ta ansvar för delar av planering, innehåll och genomförande av aktiviteter och program. Ungdomar ska även ges stöd till att skapa egen verksamhet och genomföra egna projekt om de så önskar. Verksamheten ska genom sin öppna karaktär kunna fungera som ett komplement till den mer organiserade verksamheten med en mer instrumentell karaktär. Instrumentell fritid präglas av ledarledd aktivitet med långsiktiga mål på regelbundet återkommande tider, till exempel föreningsidrott eller musikskola.

Fritidsgårdar

Den ordinarie verksamheten bedrivs på de två fritidsgårdarna Lyckans och Torpagården. Verksamheten består delvis av riktade aktiviteter så som tjejgrupp, rollspelsgrupp, läx-läsning och studio. Den andra delen av verksamheten är så kallad öppen verksamhet där ungdomarna kommer och ”hänger” och använder sig utav det utbud som finns, spela tv-spel, biljard, brädspel, lyssna på musik och bara sitta och diskutera med fritidsledarna.

I den öppna fritidsgårdsverksamheten består fritidsledarens uppgift till stor del av att lyssna av, lyssna in och fånga upp ungdomarnas idéer, önskningar, rädslor och drömmar. Där pågår arbetet med att göra ungdomarna delaktiga och att ge dem inflytande, att bidra till

den demokratiska processen och att försöka skapa ett intresse och ett engagemang. Verksamhetens ambition är att utveckla dessa samtal i någon form av ungdomsråd.

Lyckans fritidsgård har bättre lokalförutsättningar än Torpa fritidsgård då den är uppdelad i flera olika utrymmen, har danssal, verkstad, mötesrum mm. Torpa fritidsgård består av ett större utrymme så där får verksamheten anpassas på annat sätt. Lyckans fritidsgård har fokus på årskurs sex och högstadiet och Torpa fritidsgård har fokus på ungdomar i högstadiet och gymnasiet.

På Lyckans fritidsgård är tisdagarna öppet endast för tjejer. Tjejerna tar med varandra till fritidsgården och fritidsledarna gör sitt yttersta för att välkomna och bemöta de på bästa sätt samt ta tillvara på deras idéer och intressen vilket gör att de återkommer. På Torpa fritidsgård ökade antalet besökande tjejer med 12% under 2022.

Omstart av verksamheten ”Polarna” har skett, vilket är ett samarbete med Länsförsäkringar och innebär att äldre ungdomar verkar som förebilder för yngre genom att vara ute i ungdomsmiljöer och bidra till ökad känsla av trygghet.

Lovverksamhet

Fritidsgårdarna anordnar flertalet aktiviteter under skolloven. Följande är exempel på lovaktiviteter som genomförts under 2022.

Sportlov

Olika turneringar, bl. a pingis och schack, grill o pulkaåkning samt bowling.

Påsklov

Påsk-jakt, lek och grillning på Sjövallen. På Timjan bakades cupcakes med ungdomarna. Personalen visade hur man grafittimålade och ungdomarna fick sedan prova på att måla själva.

Sommarlov

Schools out – Ett evenemang som anordnades på Sanden utifrån kommunens medborgarlöfte. Lokala artister uppträdde och på plats fanns blanda annat en mekanisk tjur och bumperballs. Fritidsgårdarna samarbetade med Timjan, Medborgarskolan och volontärer.

Sommaraktiviteter på Sanden – Verksamheten anordnade eftermiddags- och kvällsaktiviteter tre dagar per vecka under delar av sommaren med anledning av medborgarlöfte Sanden.

Sommarkollo – Kollo på Karlsrogården med 14 barn i åldrarna 12-15 år, under 1 vecka. Ungdomarna deltog i allt från att planera, handla, laga mat till att paddla, bada, spela spel, spökjakt samt att grilla, hänga och ha danstävling.

Dagläger – Under tre veckor anordnades dagläger på Sanden, Scoutgården Blåsut och på Restad gård.

Schools in – På förmiddagen var skolklasser på Torpa fritidsgård och på eftermiddagen på Lyckans fritidsgård för att dels få fika och för att göra samarbetsövningar. På Torpa

fritdsgård genomfördes i oktober även ett mindre Schools In för särskolan, något som blev väldigt uppskattat av eleverna.

Höstlov

Halloweenparty på Torpa Fritidsgård med totalt 155 ungdomar, 105 killar och 50 tjejer.

Jullov

Förutom vanlig öppen verksamhet anordnades pepparkakshustävling, julbord och olika turneringar. Verksamheten hade öppet på julafton då kom det 40 besökare, alla killar som hade julmys och en trevlig kväll med pepparkakshustävling. Torpa fritidsgård provade även på att ha nattöppet den 26/12 efter önskemål från ungdomarna. Det var en lyckad natt med 42 besökare totalt.

Samverkan

Fritidsgårdarna och ungkulturverksamheten Timjan har ett väl utvecklat samarbete. Inom ramen för den samverkan deltog ungdomar från Lyckans fritidsgård i VBG Dance festival i planering och volontärgrupper med ungdomar. Torpa fritidsgårds ungdomar deltog i livestream på storbild när det var tävlingar och uppvisningar. Utöver det anordnar Timjan kulturaktiviteter tillsammans med fritidsledarna på fritidsgårdarna regelbundet.

Läxhjälp anordnas i samarbete med Torpaskolan på Torpa fritidsgård två till tre dagar/vecka vår- och hösttermin.

Barnens kastanj

Under 2022 bytte Hjälpande händer namn till Barnens kastanj. Under sommaren anställdes en socialpedagog och en socionom som nu ansvarar för verksamheten. I samband med det togs även ett omtag kring verksamheten och en ny verksamhetsplan togs fram. Verksamheten är öppen för barn 6-12 år och exempel på aktiviteter är läxverksamhet, miljöarbete, pyssel och fritidsaktiviteter. Det är ett samarbete mellan kommunen och ABVB. Barnens kastanj samarbetar med interna och externa aktörer, bland annat med musik- och kulturskolan i El Sistema, dans, sång, instrument och teater för Torpaskolans elever under fritidstid. Under hösten genomfördes stora renoveringar i lokalerna vilket gjorde att verksamheten hade begränsade öppettider.

Under sommaren deltog 76 tjejer och 139 killar i gemensamma lekar så som fotboll på multiarenan, kastade frisbee, pyssel inomhus på Barnens Kastanj. Barnen spelade pingis och målade när det regnade ute. Bakning var också ett populärt inslag.

Fritidsbanken

Fritidsbanken ligger beläget på Sportcentrum och där går det att låna sport- och fritidsutrustning gratis i 14 dagar. Fritidsbanken är öppen två timmar varje vardag. Under 2022 var antalet artiklar i lager 2 351 stycken. Sammanlagt 308 personer lånade totalt 1 077 stycken artiklar.

Nyckeltal

Öppen ungdomsverksamhet	2019	2020	2021	2022
Öppet antal kvällar/år	630	512	434	474
Antal besökare	33 730	23 674	22 735	15 467
varav flickor	11 734	7 733	8 118	4 747
varav flickor i %	35%	33%	36%	31%
varav pojkar	21 996	15 941	14 617	10 720
varav pojkar i %	65%	67%	64%	69%
Besökande i snitt/kväll	54	46	52	33

Minskningen av besökare inom fritidsgårdarna beror på en kombination av att Lyckans fritidsgård stängde under sommaren och flyttade verksamhet till Sanden som en åtgärd till följd av medborgarlöftet Vänersborgs kommun har tillsammans med Polisen. Besökare på Sanden är inte medräknade i tabellen ovan. Barnens kastanj har delvis haft stängt under hösten på grund av renovering av lokalerna och viss personalomsättning som medfört begränsad bemanning under rekryteringsperioden.

9 Verksamhetsuppföljning – Kultur

Särskilt viktiga aktiviteter
Bibliotek; Fördjupat samarbete i Fyrstad.
Bibliotek; Ombyggnation av Huvudbiblioteket i centrum.
Konsthallen; Genomföra projektet På väg 45 i samverkan med konsthallarna i Trollhättan och Åmål.

Konst och kultur spelar en viktig roll för en plats attraktionskraft och lokala identitet. Ett rikt kulturliv och konstnärlig utsmyckning på offentliga platser kan både skapa en känsla av stolthet hos invånarna och locka till sig besökare. Verksamhetsområdet kultur består av bibliotek, musik- och kulturskola och enheten för allmän kultur, där konsthall, barnkultur, ungdomsverksamheten Timjan och offentliga arrangemang ingår. Verksamhetsområdet erbjuder ett brett utbud av arrangemang, upplevelser och skapande verksamhet inom teater, konst, musik och dans samt litteratur och andra media med särskilt fokus på barn och unga.

Kulturområdet har endast en lagstadgad verksamhet, bibliotek. Det innebär ett stort ansvar för den politiska ledningen och förvaltningsledningen vad gäller tydlighet kring riktning och prioriteringar. Behovet av framtagna analyser och styrdokument är därmed stort.

2022 var ett händelserikt år för verksamhetsområdet kultur, både i pandemins spår och med flera stora projekt och satsningar inom enheterna. Några av de förflyttningar som verksamhetsområdet varit delaktiga i handlar om att möta och lyssna in invånare på nya sätt, genom nya mötesplatser och lokaler och arbetsmetoder som konstnärliga residens.

Uppföljning av särskilt viktiga aktiviteter

- Fördjupat samarbete mellan biblioteken i Fyrbodal har skett och beskrivs nedan.
- Ombyggnation av Huvudbiblioteket är färdigställt och invigning skedde i november 2022.
- Projektet På väg 45 genomförs och beskrivs nedan.

Enheten för Bibliotek

De uppdaterade och utökade lokalerna i huvudbiblioteket har gett invånarna en centralt belägen, modern och tillgänglig mötesplats för litteratur, möten och kultur. Intresset för biblioteket vid invigningen i november visade att verksamheten är omtyckt och betydelsefull för många. När nu ungdomsverksamheten Timjan arbetar i samma lokaler, är huvudbiblioteket en central plats för kreativitet och livslångt lärande.

Under året har nya möbler köpts in till både Vargöns och Brålandas bibliotek. Brålandas bibliotek har byggts om och förberetts för att kunna starta så kallat Meröppet januari 2023. Meröppet innebär att invånarna kan besöka biblioteket även när personal inte är på plats vilket ökar tillgängligheten.

Biblioteksverksamheten har under året utökat samarbetet mellan kommunerna i Fyrstad; Lysekil, Trollhättan, Uddevalla och Vänersborg. Det kommer mynna ut i ett gemensamt

biblioteksystem och gemensam webb som sjösätts i början av 2023. Låntagarna i de fyra kommunerna får större tillgänglighet till medier och utbud. Flera av utvecklingsprojekten inom Vänersborgs bibliotek har statliga stöd från Stärkta bibliotek.

Biblioteken i Vänersborg är nu halvvägs in i den lokala biblioteksplanen som gäller för 2021-2024. I halvtidsrapporten beskrivs hur verksamheten arbetar med uppsatta prioriterade mål som rör barn- och ungdomsverksamhet, digitalisering, medieförsörjning, läsfrämjande arbete för vuxna, programverksamhet, tillgänglighet samt integration och mångspråk. Verksamheten ska stimulera till läsning på fritiden samt stödja det fria kunskapssökandet och det livslånga lärandet.

Enheten för allmän kultur

Inom enheten allmän kultur ingår konsthall, barnkultur, ungkulturverksamheten Timjan och offentliga arrangemang.

Timjan har under året genomfört mobil verksamhet parallellt med planeringen inför att verksamheten flyttade in i de nya lokalerna på huvudbiblioteket. Timjans mobila verksamhet har bedrivits på alla kommunens fritidsgårdar inklusive Sörgården. Dessutom har man bedrivit kulturverksamhet för unga på Restad gård, Torpaområdet, Sanden och på andra platser i kommuner. Målgruppen ska i hög grad ges möjlighet till delaktighet och eget kreativt skapande. Timjan har startat en mötesplats för unga HBTQAI+ personer.

Barn i Vänersborg får under sin uppväxt möjlighet att möta konst och kultur i olika former, tack vare det omfattande och obligatoriska baskulturutbudet som ges i grundskolan som kompletteras med insatser inom Skapande skola. Under året har offentliga barnkulturarrangemang presenterats på flera platser i kommunen.

Genom det ettåriga dansresidenset Kommunkoreograf får vänersborgare en unik möjlighet att möta danskonst på oväntade platser och i nya sammanhang. Arbetet utgår från kommunens övergripande inriktningsmål att skapa mer jämställda och jämlika förutsättningar för invånarna att påverka sina liv. Möjligheten att ha kommunkoreograf i Vänersborg bidrar till verksamheters utveckling genom nya perspektiv och samverkan mellan flera förvaltningar, samt att konstnärlig praktik på plats kan ge en ny bild på komplexa samhällsutmaningar. Kommunkoreograf genomförs med ekonomiskt stöd från Västra Götalandsregionen.

De tre kommunala konsthallarna i Trollhättan, Vänersborg och Åmål genomför tillsammans projektet AiR – På väg 45. AiR står för Artist in residence och betyder att konsthallarna under en avgränsad period upplåter lokaler för ett antal konstnärligt utövande aktörer som arbetar konstnärligt på plats. Projektet utforskar konsthallen som mötesplats och motor för det lokala kulturlivet, med värdefulla utbyten de tre kommunerna emellan. Under residensperioden i år möttes en konstnär och en dramaturg i Vänersborgs konsthall. Projektet kommer att genomföras under tre år och har ekonomiskt stöd från Fyrbodals kommunalförbund och Västra Götalandsregionen.

Förutom På väg 45 har Konsthallen presenterat flera uppmärksammade utställningar under året, däribland med glaskonst av konstnärsduon BarroLevén och Sommarsalongen. Konsthallen har också arbetat med sommarjobbare som haft måleri och skapande under

Sommarscens lekplatsturné, Skulpturvandring i Restad gård samt medverkat på Eid-festivalen i Torpaområdet med måleri/prova-på.

Under hösten beslutade kommunfullmäktige om Riktlinjer för arbetet med konstnärlig gestaltning i offentlig miljö. Förvaltningen har påbörjat arbetet med att formera genomförandet, där berörda förvaltningar samarbetar och ska ta fram konstprogram. Gestaltningsprojekten ska finansieras enligt enprocentsregeln, en etablerad finansieringsmodell som utgår från den kommunala investeringsbudgeten.

Vänersborgs kommun är en av fyra kommuner som deltar i projektet Våra Rum – Samverkan för gestaltad livsmiljö, lett av Fyrbodals kommunalförbund. Kultur- och fritidsförvaltningen leder den lokala, förvaltningsövergripande projektgruppen som arbetar med långsiktig centrumutveckling i Brålanda som står inför stora förändringar i och med det planerade tågstoppet. Arbetet tar avstamp i den nationella politiken för gestaltad livsmiljö, där samverkan och dialog är centralt i utformningen av våra gemensamma livsmiljöer kopplat till arkitektur, form, design, konst och kulturarv. Projektgruppen arbetar med elever på Brålandaskolan i konceptet Arkitekter i skolan samt genomför flera dialogmöten med representanter från civilsamhället samt lokala företagar- och fastighetsägarföreningar. Det insamlade materialet från dialoger och workshops ska tas i beaktande vid framtagandet av den fördjupade översiktsplanen för Brålanda (FÖP).

Enheten för Musik- och kulturskola samt Danspoolen

Musik- och kulturskolan har arbetat vidare med sin organisation där lärare från alla ämnen; musik, teater, dans och bild & form, arbetar för det gemensamma uppdraget att bidra till en meningsfull fritid och ge utbildning i konstnärliga ämnen för målgruppen barn och unga upp till 19 år.

Den publika verksamheten med konserter, utställningar och föreställningar har kunnat återkomma i full kraft efter pandemin. Under läsåret 2022–2023 fyller verksamheten 60 år och firandet tjuvstartade redan i maj med hemvändarkonserter med Vargöns symfoniorkester på Fyrkanten i Vargön. Under Musik- och kulturskolans vecka i maj gavs cirka 30 tillfällen att se, lyssna och uppleva allt eleverna kan visa upp. Under Kulturveckan gavs konserter i Huvudnäsaulan, Musik- och kulturskolan i Brålanda och Folkets hus. Utöver detta gavs eleverna möjlighet att framträda i många olika sammanhang.

Uppdragen inom Kultur för äldre och Klappteatern (daglig verksamhet för personer med funktionsnedsättning) tillsammans med socialtjänsten har genomförts i normal omfattning.

Avgiftsfri El Sistema-verksamhet för årskurs två genomförs på tre skolor. I verksamheten finns ca 100 inskrivna elever som på ”fritidstid” träffar Musik- och kulturskolans lärare två gånger per vecka. Här nås många barn som annars inte hade tagit del av verksamheterna.

I årskurs tre får alla elever under en 12-veckorsperiod på ordinarie musiklektioner spela antingen blås- eller stråkinstrument. På detta sätt skapar vi intresse för Musik- och kulturskolan och sänker tröskeln för att anmäla sig till den frivilliga undervisningen.

En viktig del av verksamheten är den sociala samvaron. Under sommaren genomfördes därför flera läger. Musikelever inom orkesterinstrument och piano samlades under en vecka på Åh stiftsgård. Dans- och bild & form-elever hade sommarverksamhet i

Dalaborgsparken. Lägret med sång- och teaterelever resulterade i en föreställning i samarbete med Vänersborgs museum.

Danspoolens lärare delar sin tid mellan Musik- och kulturskolan och insatser i andra kommuner i Fyrbodal. En stor del av arbetet i Vänersborg, förutom undervisningen inom Musik- och kulturskolan, består av baskulturutbudet i förskolan och årskurserna 2, 6 och 8. I detta når vi alla kommunens barn med konceptet ”3 x danspedagog”.

Inom Danspoolen drivs även utvecklingsprojekt. Dans för hälsa riktar sig till tjejer med psykisk ohälsa och genomförs i samverkan med skolhälsovården. Dans för Parkinsonsjuka är ett forskningsbaserat projekt som kunnat återupptas efter pandemiuppehållet.

På höstlovet genomfördes Vbg Dance Festival i samarbete med Timjan, Ungivbg och fritidsgårdarna. Festivalen präglas av högt ungdomsinflytande och delaktighet och väcker stort intresse bland dansintresserade ungdomar i regionen. Många deltog i workshops, battles och showcases samt dansföreställningar med framträdande dansare.

Vänersborg Jazz Academy, VJA, erbjuder kurser inom jazz och improvisationsmusik för unga musiker från 11 år och uppåt. Tre olika kurstyper samt ett mentorsprogram som utgår från deltagarens nivå leder deltagarna vidare i utvecklingen mot till exempel högre utbildning och kommande professionellt musikerliv inom genren.

På uppdrag av Västra Götalandsregionen drev VJA ett tio dagars residens där residenstagaren får tillgång till arbetslokal i Vänersborg, möjlighet till inspelning/dokumentation samt resa och logi.

Från och med 2023 kommer VJA vara en del av Musik- och kulturskolan.

NCM (Nationellt centrum för musiktalanger)

Nämnden ger ett årligt bidrag till föreningen NCM genom att kostnadsfritt låna ut musik- och kulturskolans lokaler samt tillhandahålla personalresurser motsvarande 3 mnkr/år. Till skillnad från övriga bidrag som nämnden beviljar externa organisationer och föreningar, så är detta en verksamhet som startade i kommunal regi och som 2019 omvandlades till ett samverkansavtal. Det är också den enda externa verksamhet där nämnden tillhandahåller personalresurser, därav att NCM nämns här i verksamhetsberättelsen. NCM är i övrigt inte en kommunal verksamhet.

Nyckeltal

Musik- och kulturskolan	2019	2020	2021	2022
Antal deltagaraktiviteter/v.	1 424	1 480	1 488	1 313
varav flickor	993	1 023	1 017	923
varav flickor i %	70%	69%	68%	70%
varav pojkar	431	457	471	390
varav pojkar i %	30%	31%	32%	30%

Minskningen inom musik- och kulturskolan beror på att verksamheten inte haft någon El Sistema på Tärnan i åk 3, och inte heller i Frändefors.

Bibliotek och kultur	2019	2020	2021	2022
Antal utlånade media totalt	173 525	141 283	118 107	103 850
varav digitala lån e-böcker, e-ljudböcker, filmstream	4 462	6 636	6 355	8 251
Antal besökande på Huvudbiblioteket	141 931	82 807	51 230	13 963
Antal besökande på Vargöns bibliotek	-	-	28 030	32 179
Antal besökande på Brålandas bibliotek	-	-	4 945	7 963
Antal besökande på Konsthallen	7 844	9 203	5 191	9 298
Antal besökande på Timjan	1 424	958	-	3 319
Antal besökande på Sommarscen				2718
Antal besökande under Kulturveckan				4769

2021 är första året med besöksräknare i lokalerna i Vargön och Brålanda. För 2022 saknas dock statistik i Vargön för månaderna september, oktober och november på grund av problem med besöksräknaren. Frändefors biblioteksfilial saknar besöksräknare och redovisas därför inte. Den tillfälligt bemannade biblioteksservicen i kommunhuset har det heller inte förts besöksstatistik över. Minskningen av utlån inom bibliotek beror på stängningen av huvudbiblioteket. Dock har de digitala utlånen ökat. Konsthallens besökare är fördelat på sju utställningar och ett residens På väg 45 samt uppsökande verksamhet. Statistik för Timjan år 2021 saknas, dels på grund av personalförändringar och Timjan hade aktiviteter i Lyckans fritidsgård så besökarna finns inräknade inom fritidsgårdarnas besöksstatisk. Av Timjans besökare år 2022 bestod 59% av tjejer, 37% killar, 4% identifierar sig som annat.

§ 24

Verksamhetsberättelse socialnämnden 2022

SOC 2022/240

Beslut

Socialnämnden godkänner verksamhetsberättelse 2022 för socialnämnden med statistikbilaga och överlämnar redovisningen till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Varje nämnd ska enligt ekonomikontorets anvisningar sammanställa en verksamhetsberättelse för varje verksamhetsår.

Verksamhetsberättelsen är en betydligt mer omfattande redovisning jämfört med bokslut och årsredovisning. Verksamhetsberättelsen för 2022 redovisar större händelser under året, resultatavstämning, ekonomisk analys, personal, kvalitetsanalys, verksamhetsuppföljning samt framtidsutsikter. Till verksamhetsberättelsen följer även en statistikbilaga över förvaltningens olika verksamhetsområden.

Beslutsunderlag

- Socialförvaltningens tjänsteskrivelse, daterat 2023-02-10
- Verksamhetsberättelse socialnämnden 2022
- Verksamhetsstatistik 2022

Sändlista

Kommunstyrelsen

Vänersborgs kommun

Verksamhetsberättelse 2022

Socialnämnden

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning av större händelser under året 3

2 Resultatavstämning 7

3 Övergripande ekonomisk analys 15

4 Personal 21

6 Kvalitetsanalys 21

7 Verksamhetsuppföljning 29

8 Förvaltningens framtidsutsikter 59

Socialnämnden 2022

Ordförande: Dan Nyberg (S)

1:e vice ordförande: Henrik Josten (M)

2:e vice ordförande: Ann-Britth Fröjd (C)

Förvaltningschef: Karin Hallberg

1 Sammanfattning av större händelser under året

Förvaltningschef ledde tillsammans med åtta verksamhetschefer och 54 enhetschefer förvaltningen under året. Socialförvaltningen arbetar på socialnämndens uppdrag och ansvaret omfattade både förebyggande verksamhet som individuellt inriktat socialt stöd, vård och omsorg utifrån beslutade lagstadgade insatser. Färdtjänst, riksfärdtjänst, kommunala aktivitetsansvaret och serveringstillstånd återfanns även det inom ansvarsområdet under 2022.

Kommuninvånarnas behov har varit vägledande för utvecklingen av nämnden och förvaltningens verksamheter. Utifrån dessa har förvaltningen utvecklat och anpassat verksamheten, så att vår organisation svarar upp mot de lagkrav som ställs på oss, kommuninvånarnas behov och deras rätt till insatser. Vi har också anpassat verksamheten efter Kommunfullmäktiges budgetramar, övergripande vision och inriktningsmål, kommunstyrelsens förväntade resultat, socialnämndens förväntade resultat, samt förvaltningsledningens styrning och ledningsdokument med värdegrund och principer för chefsroll, stödroll, och medarbetare så långt som varit möjligt. Förvaltningen har också arbetat utifrån övriga övergripande styrdokument i förvaltningen och inom kommunen.

Förvaltningen har under 2022 fortsatt sett en påverkan utifrån beslut rörande andra huvudmäns organisering och uppdrag. Vi ser påverkan gällande förändringarna som genomförts inom Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, samt också det faktum att Hälso- och sjukvården i hela Sverige ställer om, bland annat utifrån att en ny beskrivning av primärvårdens grunduppdrag för kommunerna och regionen infördes i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL den 1 juli 2021 samt utifrån det arbetet med färdplan god och nära vård.

Förvaltningen har under året känt av ett högre tryck från NU-sjukvårdens slutenvård i form av att de personer som bedömts utskrivningsklara från sjukhus haft större behov av korttidsvård under 2022 jmf med 2021, vilket starkt påverkat flödet in till korttidsvård för äldre samt till särskild boendeform för målgruppen. Förvaltningen har också känt av att NU-sjukvården del av veckans dagar haft slutenvårdsplatser inom psykiatrisk vård stängda vilket medfört att förvaltningen i några fall behövt lösa situationen för enskilda med stort vårdbehov på hemmaplan.

Under året har anmälningar gällande oro för barn och unga ökat i omfång vilket medfört en betydligt större mängd utredningar kopplat till målgruppen samt också till ett ökat antal placeringar för institutionsplaceringar. Den samlade bedömningen för året är att socialförvaltningens totala målgrupp ökat i antal jämfört med 2021 och då främst inom individ- och familjeomsorgens barn och unga, inom vård och omsorgs hemtjänst samt inom daglig verksamhet LSS. Behoven är fortsatt för flera av våra kommuninvånare komplexa och mångfasetterade. Detta gör att fler resurser krävs för genomförande samt att verksamhetsinriktningar fortsatt behövt samarbeta med varandra internt inom förvaltningen, med andra förvaltningar men också med externa aktörer.

Nämndens ekonomiska resultat för året är ett underskott om 3,7 mnkr, detta motsvarar 0,3 % av nettobudgeten. Trots underskott bedöms resultatet som gott i hänseende till förvaltningens totala omslutning och breda lagstadgade uppdrag. Nämndens resultat gällande resultatuppfyllelse kopplat till de förväntade resultaten, och genom dem inriktningsmålen, bedömer vi som ett bra resultat för året då vi har uppfyllt eller delvis uppfyllt de förväntade resultaten till samtliga delar förutom ett och då kopplat till underskottet.

När det gäller kvaliteten i verksamheten bedöms denna utifrån de resultat vi kan överblicka, på helheten som god och i denna verksamhetsberättelse ges en övergripande beskrivning för varje driftverksamhetsinriktning

När det gäller sjukfrånvaron har den långa sjukfrånvaron minskat under 2022 jämfört med 2021, men bedöms fortsatt ligga på en hög nivå. Korttidsfrånvaron är högre 2022 jmf med 2021 till stor del beroende av frånvaro kopplad till förkylningssymptom orsakat av virusinfektioner som Covid-19, säsongsinfluensa m.m.

Förvaltningen har haft en god samverkan med fackliga parter utifrån vårt samverkansavtal.

Förvaltningen har genomfört flertalet övergripande processer under 2022 inom förvaltningen, i samarbete med andra förvaltningar samt med externa parter. Nedan följer en uppställning:

- Förvaltningar har fortsatt utvecklingen av vårt digitala kvalitetsledningssystem och till det genomfört cirka 200 processkartläggningar. Mot slutet av året togs en implementeringsplan för 2023 fram vilken nu är under genomförande.
- Förvaltningen har förstärkt HR - organisationen i syfte att stärka rehabiliteringsprocessen och minska sjukfrånvaron. Förstärkningen finns för hela förvaltningen i nära samarbete med övriga HR-partners men fokus i arbetet styrs främst till vård och omsorgs hemtjänst respektive särskilt boende där förvaltningen har högst sjukfrånvaro.
- Förvaltningen har genomfört upphandling och implementering av olika former av välfärdsteknik utifrån förvaltningens övergripande plan för metodutvecklingen.
- Förvaltningen har fortsatt implementering av Ledning och styrning 3.0 för chefer och stödroller i förvaltningen.
- Inom förvaltningen har det genomförts fyra revisionsgranskningar av revisionsbyrån KPMG på kommunrevisorernas uppdrag. Dessa har varit granskning av kommunens arbete med arbetsmarknad och integration, kommunens arbete med informationssäkerhet, nämndens arbete med våld i nära relation samt nämndens arbete mot välfärdsbrottslighet med inriktning försörjningsstöd och personlig assistans. Den senare väntas slutrapport in. De övriga tre har förvaltningen tillsammans med nämnden mottagit rapportering kring och också yttrat sig över gällande de förbättringar som kommer ske med bas av granskningens analyser.
- Verksamhetschefer för kvalitet och utveckling respektive administration har tillsammans med medarbetare tagit fram utkast till övergripande personal- och kompetensförsörjningsplan för förvaltningen.
- Förvaltningen har fortsatt hanterat pandemins olika skeenden och då främst under inledningen och slutet av året då fjärde respektive femte vågen påverkade förvaltningen kraftfullt utifrån mycket hög korttidsfrånvaro.
- Förvaltningen har också under året hanterat den kris som uppkom i samband med att Ukraina invaderades och många människor sökte sin tillflykt till andra länder och däribland Sverige och Vänersborg. Mer beskrivning om detta under arbete, sysselsättning och integration samt individ- och familjeomsorgen verksamhetsbeskrivningar.
- Förvaltningen har medverkat i det övergripande arbetet inom kommunen gällande det brottsförebyggande arbetet (BRÅ), i det övergripande arbetet gällande samverkan Vänersborg samt tillsammans med övriga förvaltningar och Kunskapsförbundet Väst sökt medel och genomfört aktiviteter utifrån rådet för hälsa och social hållbarhet utifrån det som beviljades.
- Förvaltningens verksamhetsplan för 2022 har följts gällande beskrivna aktiviteter kopplat mot grunduppdrag som politiska mål.

Året i förvaltningen har präglats av högt engagemang i alla led och många processer har påbörjats, intensifierats eller slutförts. Arbetet med ledning och styrning kopplat till kvalitet och arbetsmiljö, har det fortsatt varit stort fokus på och detsamma gäller samverkan både intern och externt. Inom det förebyggande arbetet har förvaltningen fortsatt omvärldsbevaka, utbildat personal i olika metoder samt startat upp olika projekt för att möta behovet.

I verksamhetsberättelsen används nedanstående förkortningar:

ADM – Administrativa avdelningen

KOU – Kvalitet och utveckling

VSU – Vård, stöd och utredning

VoO – Vård och omsorg hemtjänst respektive särskilt boende

IFO – Individ och familjeomsorgen

ASI – Arbete, sysselsättning och integration

PSO – Personligt stöd och omsorg

SoL – Socialtjänstlagen

LVM – Lag om vård av missbrukare i vissa fall

LVU – Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga

LSS – Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade

Nämndens bidrag till inriktningsmålen

Inriktningsmål	Förväntade resultat
I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv	Kommuninvånarens upplevelse av att kunna påverka utförandet av sina biståndsbedömda insatser ska öka
	Förvaltningen ska öka sina medborgardialoger 2022 jmf 2021
	Minska behovet av biståndsbedömda insatser genom förebyggande åtgärder
	Antal hushåll som uppbär försörjningsstöd ska minska 2022 jmf 2021
	Antal hushåll 18–24 år som uppbär försörjningsstöd ska minska 2022 jmf 2021
Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier	Under 2022 ska externa placeringar av barn och unga utanför hemmet inte öka
Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan	Andelen miljöklassade varor i nämndens verksamheter ska öka
Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet	Resultatet i nationella undersökningar ska ligga på minst rikssnitt för förvaltningen
	Förvaltningens nettokostnad ska inte öka utöver löne – samt volymökningar
	Stärka metodutveckling gällande digitalisering och välfärdsteknik under mandatperioden (i syfte att tekniken kompletterar medarbetarnas insatser)
Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska	Förvaltningens förmåga att tillvarata medarbetarnas engagemang ska uppgå till minst index 79. (Mäts årligen i personalenkät)

Resultatavstämning

I resultatavstämningen beskrivs förvaltningens läge till och med november 2022 då detta rapporteras i verksamhetssystemet Stratsys i samband med det korta bokslutet. I övrigt i verksamhetsberättelsen beskrivs statistik för helår.

Inriktningsmål: Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv

Kommentar

Genom aktiviteter som pågått utifrån de fem förväntade resultaten bidrar förvaltning med nämnd till att inriktningsmålet kan uppnås. Förvaltningen har ett relativt bra nuläge för att skapa måluppfyllelse men är också kraftigt påverkad av förändringar i samhället utifrån lagstyrd verksamhet som kan göra att det snabbt skiftar. Förvaltningen bedömer att det finns kommuninvånare som har svårt att delta i samhället och erhålla jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv och exempel på detta är bland annat personer som lever i våldsutsatt miljö, hemlöshet och utanförskap. Aktiviteter för att arbeta strategiskt med frågan pågår men bedömningen från förvaltningens sida är att än mer behöver göras på ett övergripande plan för att minimera detta utanförskap.

Förväntat resultat: Kommuninvånarens upplevelse av att kunna påverka utförandet av sina biståndsbedömda insatser ska öka

I vilken utsträckning bedömer vi att det förväntade resultatet uppnås/uppnåtts under året? Varför/varför inte?

Av förvaltningens sex drifts verksamheter bedömer två att man uppnår målet delvis och fyra att målet uppnås varför bedömning görs att förvaltningen som helhet når målet.

Vilka resultat har uppnåtts?

Inom VSU ser man att resultaten av de olika aktiviteter som pågått visar på att brukarnas möjlighet att påverka utförandet av biståndsbedömda insatser har ökat. Inom VoO hemtjänst har 84% svarat att personalen tar hänsyn till deras åsikter och önskemål om hur insatsen ska utföras. Det är samma resultat som riket och Västra Götalandsregionen. 82% av brukarna svarar att personalen har tillräckligt med tid när de utför sina insatser. Där ligger vi högre än riket som ligger på 79%. När det gäller att påverka vilka tider som insatsen ska utföras så uppnår vi 43% vilket är något lägre än riket. Inom VoO särskilt boende så upplever de flesta (84%) av de som söker särskilt boende i Vänersborg att de får plats på det boende de önskar, brukarna upplever också till stor del, 65% att personalen har tillräckligt med tid för att kunna utföra sitt arbete hos den enskilde. Motsvarande siffra för riket är 69%. När det gäller upplevelsen av att kunna påverka vilka tider man får hjälp har boendena i Vänersborg ett högre resultat än riket i stort. 61% gentemot riket som når 57%. I brukarundersökningen genomförda hösten 2022 inom IFO, uppgav 78% att de kunnat påverka vilken typ av hjälp de fått från IFO jämfört med 71% 2021. Andelen brukare som anser att man får bestämma över saker som är viktiga har ökat från 71,58% 2021 till 76 % 2022 inom daglig verksamhet.

Vad är orsaken till resultaten?

Ett aktivt arbete har pågått inom förvaltningen inom detta område. Förbättringsområden har tagits fram utifrån nationella undersökningar och genomförda egenkontroller. Följsamhet och implementering av delaktighet, genomförandeplaner och individuella insatser för att uppnå brukarnas mål. Förnyat aktivt arbete efter hantering av pandemin avseende kvalitetsteam, värdegrundsfrågor

samt jämställdhetsintegrering.

Förväntat resultat: Förvaltningen ska öka sina medborgardialoger 2022 jmf 2021

I vilken utsträckning bedömer vi att det förväntade resultatet uppnås/uppnåtts under året? Varför/varför inte?

Förvaltningen har medverkat i genomförande av fyra medborgardialoger. Kvalitet och utveckling respektive vård, stöd och utredning har deltagit i dialog i syfte att ta fram ett kommunövergripande program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Förvaltningen har vidare genom vård, stöd och utredning genomfört medborgardialog i syfte att lyssna in seniorer i Vänersborgs tankar om förebyggande insatser. Förvaltningens medverkan i brottsförebyggande rådet (BRÅ) där medborgardialoger genomförts utifrån medborgarlöften Sanden och Torpa, bedöms också medverkat till måluppfyllelse. Förvaltningen har också genom personligt, stöd och omsorg, förvaltningschef, Kommunstyrelseförvaltningen och miljö och byggnadsförvaltningen genomfört dialog avseende lokalplanering Lindås. Förvaltningen har därmed ökat sina medborgardialoger 2022 jmf 2021 genom dessa fyra. Utöver detta genomför förvaltningens olika verksamheter brukardialoger, samt att KPR och KRF har varit remissinstans gällande riktlinje för färdtjänst.

Vilka resultat har uppnåtts?

Tre fler medborgardialoger är genomförda 2022 jmf med 2021 då medborgardialog riktat mot seniorer också genomfördes 2021.

Vad är orsaken till resultaten?

Tydligt avgränsande syfte avseende målet med medborgardialog och samarbete flera förvaltningar emellan.

Förväntat resultat: Minska behovet av biståndsbedömda insatser genom förebyggande åtgärder

I vilken utsträckning bedömer vi att det förväntade resultatet uppnås/uppnåtts under året? Varför/varför inte?

Målet nås delvis då det bedöms svårt att mäta måluppfyllelse. Förvaltningen har haft och har flertalet aktiviteter pågående inom förvaltningens samtliga delar i syfte att bidra till måluppfyllelse och bidra till att personer upplever ett mer självständigt liv. Några exempel är; kvalitet och utveckling finns med som metodstöd för de verksamheter som har behov av det, arbetsgrupp kring personer med sammansatta behov, informationstelefon äldreomsorg, kompetensutveckling gällande rehabiliterande förhållningssätt och förebyggande metoder, Senior i VBG, anhörigstöd, frivilligverksamhet, möjliggöra boendekarriär, samverkande socialsekreterare, fördjupat arbete kring samverkan mellan skola och socialtjänst utifrån uppdrag av förvaltningscheferna, stärka verksamhetssystemen för stöd i analys, metodutveckling samt tidiga etableringsinsatser, stegvis förförflyttning inom ASI, utvecklingssjuksköterskor samt MEA-projektet.

Vilka resultat har uppnåtts?

Det är svårt att bedöma då det inte finns något effektivt sätt att mäta effekten av de förebyggande insatserna och vilken bäring de har på minskat antal insatser. Under året har det också skett en kraftig ökning av antalet orosanmälningar avseende barn- och unga samt också fler personer i behov av hemtjänst och hemsjukvård som påverkar antalet insatser. Vi ser att insatserna avseende försörjningsstöd minskat under året samt att fler personer gjort stegförflyttningar inom ASI.

Vad är orsaken till resultaten?

Metodiskt arbete som behöver prioriteras och löpa över tid.

Förväntat resultat: Antal hushåll som uppbär försörjningsstöd ska minska 2022 jmf 2021

I vilken utsträckning bedömer vi att det förväntade resultatet uppnås/uppnåtts under året? Varför/varför inte?

Mycket goda resultat i förvaltningen har uppnåtts varför vi bedömer att målet är uppnåtts.

Vilka resultat har uppnåtts?

Antalet hushåll som uppbär försörjningsstöd har minskat från januari 2021 med cirka 150 hushåll per månad (från cirka 550 till cirka 400). Utförligare beskrivning ges under verksamheternas verksamhetsuppföljning.

Vad är orsaken till resultaten?

Genom metodiskt arbete i de två huvudspåren självförsörjning via arbete/studier respektive självförsörjning via socialförsäkringssystemet och samarbete inom förvaltningen och med övriga förvaltningar samt externa parter. Nära samarbete mellan IFO och AME och under året har en ny arbetsprocess tagits fram mellan enheterna. Försörjningsstödsenheten har också fortsatt med fem socialsekreterare placerade på Resurshuset och arbetar där i nära samarbete med AME:s personal. Det sker en fortsatt kontinuerlig nära samverkan med KRAMI och Samordningsförbundet både på individnivå för att stödja brukare till självförsörjning samt på tjänstemannanivå i syfte att skapa god förutsättning till individsamverkan. I verksamheten uppnås kontinuerligt fortsatt goda resultat, då brukare når arbete/studier och självförsörjning.

Verksamhetsinriktningarna särskilt boende, hemtjänst och vård, stöd och utredning ser ett förbättrat samarbete med ASI gällande erbjudande av serviceassistenttjänster och praktikplatser med målet att kunna erbjuda reell anställning.

Förväntat resultat: Antal hushåll 18–24 år som uppbär försörjningsstöd ska minska 2022 jmf 2021

I vilken utsträckning bedömer vi att det förväntade resultatet uppnås/uppnåtts under året? Varför/varför inte?

Målet är uppnått.

Vilka resultat har uppnåtts?

Under 2022 var genomsnittet cirka 64 hushåll per månad inom gruppen försörjningsstödstagare 18 - 24 år jämfört med cirka 86 hushåll under 2021. En minskning med 22 hushåll 2022 jmf med 2021. Utförligare beskrivning ges under verksamheternas verksamhetsuppföljning.

Vad är orsaken till resultaten?

Det bedöms inte vara någon väsentlig skillnad i de aktiviteter som görs inom gruppen 18–24 år respektive övriga åldersgrupper som uppbär försörjningsstöd. Utöver projekt och basverksamhet, så har fokus varit på två saker under året:

Jobbspåret "50/50". Unga personer som läser SFI och uppbär försörjningsstöd får en anställning på halvtid i kommunal verksamhet. Syftet är att dels förstärka språkinlärningen, dels att väcka intresse för

kommunal verksamhet samtidigt som man bryter behovet av försörjningsstöd. Efter anställningsperioden ges möjlighet till en yrkesutbildning. På så viss kan vi både minska försörjningsstödet och bidra till en utökad personalförsörjning. Arbetet sker i samarbete med Kunskapsförbundet.

Arbetet pågår för att utveckla samarbetet med Support Group Network (SGN) kring ungdomar. SGN har goda möjligheter att nå och påverka ungdomar som befinner sig i ett utanförskap på ett helt annat sätt än AME eller annan kommunal verksamhet. Tanken är SGN ska arbeta med ungdomarna utifrån Empowerment, samtidigt som AME successivt ska kunna erbjuda insatser som leder till arbete eller studier. Tanken var att ca 10 ungdomar skulle erbjudas anställning enligt modellen 50/50, men det blev enbart tre då intresset hos ungdomarna inte var så stort gällande att kombinera studier och arbete.

Inriktningsmål: Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier

Förväntat resultat: Under 2022 ska externa placeringar av barn och unga utanför hemmet inte öka

I vilken utsträckning bedömer vi att det förväntade resultatet uppnås/uppnåtts under året? Varför/varför inte?

Målet nås delvis.

Vilka resultat har uppnåtts?

Målet bedöms nås delvis. Antalet placerade barn och unga på institution har ökat under 2022. Under 2022 har det i snitt per månad varit cirka 12,5 placerade på institution jämfört med cirka 8,2 under 2021. Antalet barn placerade i familjehem har minskat något. I snitt per månad var det 60 familjehemsplaceringar under 2022 jämfört med 72 under 2021. Detta är i första hand ett resultat av ett intensivt arbete med vårdnadsöverflyttning, totalt 13 barn har varit föremål för vårdnadsöverflyttning under året.

Vad är orsaken till resultaten?

På grund av den kraftiga ökningen av antalet orosanmälning kring barn- och unga som skett under året, även nationellt, så bedöms resultatet vara bra. Det aktiva arbetet med att arbeta för en vårdnadsöverflytt för de familjehemsplacerade barnen är en stor faktor till resultatet. Vi har också intensifierat samarbetet mellan familjehemsenheten och enheten för råd- och stöd inom Individ- och familjeomsorgen (IFO). Det intensifierade arbete som pågår gällande samarbete internt mellan IFO´s enheter som arbetar med barn- och unga samt utvecklingen av det metodiska arbetet både avseende utredning, insatser och förebyggande serviceinsatser som pågår kommer fortsätta 2023. Förbättringsarbete pågår med att i uppdragen formulera konkreta mätbara mål som ligger till grund för en genomförandeplan. Arbete pågår att förbättra samarbete mellan socialtjänst och skola enligt uppdrag av båda förvaltningscheferna. Kartläggning av utvecklingsområden är gjord och utifrån den sker nu prioritering och planering av förbättringsarbetet. Arbetet sträcker sig från förebyggande arbete till placerade barn.

Inriktningsmål: Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

Förväntat resultat: Andelen miljöklassade varor i nämndens verksamheter ska öka

I vilken utsträckning bedömer vi att det förväntade resultatet uppnås/uppnåtts under året? Varför/varför inte?

Det förväntade resultatet har uppnåtts genom att inköpen av andelen miljöklassade varor ökat från 22 % 2021 till 40 % 2022. Förvaltningens Remöblera har tagit emot beställningar från förvaltningarna i kommunen gällande cirkulära möbler. Socialförvaltningen står för cirka 55 procent av dessa beställningar vilket också får ses ha bidragit till måluppfyllelse.

Vilka resultat har uppnåtts?

Utfall 2020 19%
Utfall 2021 22%
Utfall 2022 40%

Vad är orsaken till resultaten?

Informationsspridning och genom det ökad medvetenhet hos beställare i organisationen.

Inriktningsmål: Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet

Förväntat resultat: Resultatet i nationella undersökningar ska ligga på minst rikssnitt för förvaltningen

I vilken utsträckning bedömer vi att det förväntade resultatet uppnås/uppnåtts under året? Varför/varför inte?

Bedömningen görs att förvaltningen når målet gällande att resultatet i nationella undersökningar ska ligga på minst rikssnitt. Förvaltningens olika verksamhetsinriktningar ligger på eller över rikssnittet inom de flesta områden i brukarundersökningar, öppna jämförelser och KKIK. Inom de olika frågeområdena finns det några poster där vi inte når rikssnitt och kring dessa finns aktiviteter som pågår för att stärka resultatet. Vi kan se i nationella brukarundersökningar som genomförts inom äldreomsorgen att vårt resultat totalt sett kvarstår på rikssnitt, men att delar har ett försämrat resultat jmf med tidigare och detta bedöms till del vara pandemirelaterat.

Vilka resultat har uppnåtts?

Väntetid avseende möjlighet att erbjuda boendeplats inom LSS är för förvaltningen 24 dagar för 2022 och rikssnittet uppgår till 152 dagar för året, beroende av att antalet vakanta platser varit större 2022 än 2021. Väntetid avseende möjlighet att erbjuda boendeplats inom särskild boendeform för äldre uppgår till 39 dagar för förvaltningen mot rikets 53 för 2022. Gällande LSS-boende är det en kraftig förbättring mot förra året då väntetiden var 179 dagar och för äldreboende en försämring jmf 2021 då väntetiden var 22 dagar. Att väntetiden ökat inom vård och omsorg är att vi färre platser till vårt förfogande än vanligt utifrån ombyggnation av Lunddala. Väntetiden från ansökan om

försörjningsstöd till beslut är 9 dagar jmf med rikets 16 dagar. I samtliga undersökningar skattas bemötande från personal av brukare högt, exempelvis inom Säbo där 93 procent av brukarna upplever ett gott bemötande samt ex. vis inom IFO där 94 procent ser positivt på sin kontakt med IFO att jämföras med rikets 86 procent.

Vad är orsaken till resultaten?

Socialförvaltningens riktlinje för ledning och styrning är väl implementerade i verksamheterna där fokus ligger på service, kvalitet och uppföljning. De aktiviteter som särskilt arbetats med under 2022 har stark koppling till resultat av tidigare brukarundersökningar/uppföljningar och upprättade handlingsplaner och där i dessa ett stort fokus på bemötande och värdegrund. Det som kan vara orsak till försämrade resultat inom helheten är pandemirelaterade, relaterade till omställningar samt hög sjukfrånvaro som inte möjliggöra den personalkontinuitet vi önskar.

Förväntat resultat: Förvaltningens nettokostnad ska inte öka utöver löne – samt volymökningar

I vilken utsträckning bedömer vi att det förväntade resultatet uppnås/uppnåtts under året? Varför/varför inte?

Förvaltningen når inte måluppfyllelse som helhet då vi landar på ett underskott om 3.7 mnkr. Förvaltningen har ekonomiska utmaningar och har under året varit hjälpta av riktade och generella statsbidrag samt tillfälligt anslag från Kommunstyrelsen avseende kostnad för försörjningsstöd. Utan dessa stödjande intäkter hade förvaltningen redovisat ett än större underskott.

Vilka resultat har uppnåtts?

3,7 mnkr underskott.

Vad är orsaken till resultaten?

Samtliga enheter arbetar i samarbete med ekonomer gällande uppföljning, prognos, analys och handlingsplaner. Orsakerna bakom förvaltningens resultat är således stödjande intäkter i form av tillfälligt anslag, statsbidrag och metodiskt arbete inom enheterna och verksamhetsinriktningarna. Det vi bedömer utmanar oss är kostnader inom hemtjänst som ligger långt över budgetramen, kostnad för daglig verksamhet LSS som inte fullt ut inryms i budgetram, kostnad för externa placeringar vuxna, barn och unga, kostnad för avancerad vård utöver förvaltningens primärvårdsuppdrag samt högre kostnader orsakade av inflation och ränteutveckling.

Förväntat resultat: Stärka metodutveckling gällande digitalisering och välfärdsteknik under mandatperioden (i syfte att tekniken kompletterar medarbetarnas insatser)

I vilken utsträckning bedömer vi att det förväntade resultatet uppnås/uppnåtts under året? Varför/varför inte?

Under året har förvaltningen arbetat intensivt med digital verksamhetsutveckling inom samtliga verksamhetsinriktningar och förvaltningen ser utifrån det måluppfyllelse.

Vilka resultat har uppnåtts?

Möjligheten till fortsatt utveckling av digitala metoder för verksamheten har under 2022 ökat genom organisering av teknikenhet samt implementering av fler metoder jmf med 2021, exempelvis signeringssystem MCSS, digitala läkemedelsskåp, digitala inköp inom hemtjänsten, digitala katter,

ErgoNova gungstol, hotellås inom särskilt boende, översyn av accesspunkter på enheterna så det blir möjligt att arbeta digitalt. Olika pedagogiska digitala metodstöd används i verksamheterna för att stärka självständigheten för personer med funktionsnedsättning och personer språksvaga i svenska språket.

Vad är orsaken till resultaten?

En tydlig övergripande riktlinje och till det framtagen handlingsplan inom förvaltningen där vilka metoder som ska utvecklas årligen beskrivs. Struktur gällande gemensam arbetsgrupp där samarbete mellan förvaltningens olika verksamhetsinriktningar och IT-kontoret sker. Stöd till verksamheterna från teknikenheten. En ny teknikenhet har bildats organiserad inom Kvalitet och utveckling för att hantera praktisk service och support gällande förvaltningens välfärdsteknik. Kvalitet och utveckling har under året deltagit i aktuella upphandlingar och implementeringar som stöd till förvaltningens verksamheter.

Inriktningsmål: Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska

Kommentar

Socialnämnden har tagit fram ett förväntat resultat kopplat till inriktningsmålet och det är "Förvaltningens förmåga att tillvarata medarbetarnas engagemang ska uppgå till min index 79". Här bedöms måluppfyllelse till delvis då förvaltningen gjort stegförflyttning i positiv riktning.

När det gäller sjukfrånvaron når inte förvaltningen målet. Förvaltningens sjukfrånvaro januari till november 2022 uppgår till 12 procent och då fördelat 4,7 procent avseende kort och lång 7,3 procent. Motsvarande period 2021 var den totala sjukfrånvaron 11,7 varav kort 4.1 och lång 7,6 procent. Vi ser för 2022 att den långa sjukfrånvaron minskat men den korta ökat.

Vilka konsekvenser medför nuläget för måluppfyllelsen?

Konsekvenser gällande hög sjukfrånvaro är att förvaltningen har höga kostnader kopplat till det hela, att de verksamheter med högst frånvaro ständigt får arbeta med att lösa korttidsfrånvaron vilket påverkar stabiliteten i arbetsgrupperna samt kontinuiteten gentemot brukarna. Orsaker bakom sjukfrånvaron är på gruppnivå, virusinfektioner till stor del orsakad av pandemin och dess efterverkningar, psykisk ohälsa samt fysiska sjukdomar.

Förväntat resultat: Förvaltningens förmåga att tillvarata medarbetarnas engagemang ska uppgå till minst index 79. (Mäts årligen i personalenkät)

I vilken utsträckning bedömer vi att det förväntade resultatet uppnås/uppnåtts under året? Varför/varför inte?

Bedömningen är att målet uppfylls delvis då det totala resultatet för förvaltningen avseende HME är 78, vilket är samma som vid förra årets mätning, men med bas av att fler verksamhetsinriktningar förbättrat sitt totala resultat jmf med de som antingen kvarstannat eller minskat i relation till 2021 års mätning bedöms förvaltningen stegförflyttat sig framåt, varför måluppfyllelsen bedöms till delvis då vi inte nådde 79 men att flertalet förbättrat upplevelsen. En tidig analys gällande resultaten är att förändringar som pågår inom organisationerna kan påverka resultatet såväl positivt som negativt. Resultatet kommer inom de olika nivåerna analyseras vidare och processas i arbetsgrupperna samt inom facklig samverkan.

Vad är orsaken till resultaten?

Alla enhetschefer har arbetat med att implementera medarbetarprinciperna och en hög delaktighet hos medarbetarna. Samverkan sker på alla nivåer enligt samverkansavtalet. En tidig analys gällande resultaten är att förändringar som pågår inom organisationerna kan påverka resultatet såväl positivt som negativt. Resultatet kommer inom de olika nivåerna analyseras vidare och processas i arbetsgrupperna samt inom facklig samverkan och utifrån det forma handlingsplaner för fortsatt förbättring. Orsaker bakom sjukfrånvaron på gruppnivå är virusinfektioner till stor del orsakad av pandemin och dess efterverkningar, psykisk ohälsa samt fysiska sjukdomar.

2 Övergripande ekonomisk analys

Ekonomi

Resultatbudget

RESULTATBUDGET, tkr	2020	2021	2022	Budgetdiff 2022
Statsbidrag	125,8	101,7	114,6	59,6
Övriga intäkter	203,2	210,5	222,4	6,1
Summa intäkter	**329,0**	**312,2**	**337,0**	**65,7**
Personalkostnader	847,1	857,9	897,3	-17,5
Omkostnader	485,4	504,0	522,7	-52,1
Avskrivning/ränta	5,4	5,2	4,1	0,2
Summa kostnader	**1 337,9**	**1 367,1**	**1 424,1**	**-69,4**
Nettokostnader	**1 008,9**	**1 054,9**	**1 087,1**	**-3,7**
Nettobudget	**1 013,2**	**1 059,7**	**1 083,4**	
Årets resultat	**4,3**	**4,8**	**-3,7**	**-3,7**

Årets resultat visade underskott med 3,7 mnkr, detta motsvarar ca 0,3 % av nettobudgeten. Intäkterna ökade med 7,9 %. Statsbidragen ökade med 12,9 mnkr främst beroende på statsbidrag kopplat till omvårdnad om äldre. Övriga intäkter ökade med 11,9 mnkr och beror främst på ökad produktionsersättning inom hemtjänsten där motsvarande ökning av omkostnaderna också skett. Även omvårdnadsavgifterna ökade under året. Båda ökningarna i sig beror på fler vårdtagare än föregående år. Personalkostnaderna ökade med 4,6 %, vilket förklaras av att lönerevision skett mellan åren samt att antalet månadsavlönade medarbetare ökade med 6,2 %. Omkostnaderna ökade med 3,7 %, största ökningarna går att finna inom hemtjänsten för interna tjänsteköp samt köpta platser inom IFO. Störst minskning är på utbetalt försörjningsstöd samt hyror (2021 gjordes en betalning till ABVB på ca 20,0 mnkr för nedskrivningar). Nettokostnadsökningen var 3,1 % och förklaras av ökade personalkostnader samt kostnaden för köpta plaster inom IFO. Siffrorna ovan innehåller socialförvaltningsinterna intäkter och kostnader uppgående till 124,5 mnkr.

Anslagsbindningsnivå

Mnkr	Intäkt	Kostnad	Netto	Budgetdiff-
Nämnd och administration	5,4	61,5	56,1	1,4
Äldreosmorg	241,6	762,0	520,4	2,9
Individ och familjeomsorg	13,8	203,9	190,1	-3,8
Personligt stöd och omsorg	49,6	309,3	259,7	-5,0

Mnkr	Intäkt	Kostnad	Netto	Budgetdiff-
Arbete, sysselsättning och integration	26,6	87,4	60,8	0,8
Summa	**337,0**	**1 424,1**	**1 087,1**	**-3,7**

Årets resultat och kommentarer per anslagsbindningsnivå kommer nedan under de olika verksamhetsområdena.

Investeringar

Investeringar per anslagsbindningsnivå. Tkr	Budget 2022	Utfall 2022	Budgetdiff 2022
Nämnd och administration	3 500	0	3 500
Äldreosmorg	4 500	3 200	1 300
Individ och familjeomsorg	500	0	500
Personligt stöd och omsorg	500	100	400
Arbete, sysselsättning och integration	300	100	200
Summa	**9 300**	**3 400**	**5 900**

Investeringsbudget för 2022 var 9 300 tkr. Äldreomsorgen har bland annat investerat i hjälpmedel och kontorsmöbler. För övriga avdelningar avser investeringarna ny- och återinvesteringar i främst kontorsmöbler och andra inventarier.

Nämnd och administration

Nettokostnad, tkr	2020	2021	2022	Budgetdiff-2022
Socialnämnd	1 206	1 410	1 337	327
Gemensam administration	36 601	32 883	46 514	-1 421
Färdtjänst/omsorgsresor	4 267	4 154	8 237	1 950
Sysselsättningsåtgärder	441	213	0	500
Netto	**42 515**	**38 660**	**56 088**	**1 356**

Verksamheten redovisade överskott på 1 356 tkr (+7 036 tkr 2021), resultatförsämringen beror på olika delar vilket förklaras nedan under respektive verksamhet.

Socialnämnden redovisade överskott på 327 tkr (+254 tkr 2021), överskottet beror främst på ändrade regler kring arvoden inför 2019 vilket innebär överskott på ersättningar och andra arvoden.

Gemensam administration redovisade underskott på 1 421 tkr (+3 509 tkr 2021). Resultatförsämringen har flera orsaker, statsbidrag kopplade till Covid-19 som avsåg 2020 utbetalades med 618 tkr netto under 2021 och stärkte resultatet. IT ökade sitt underskott med 2 639 tkr 2022 jmf 2021 beroende på kostnadsökningar kopplat till inflation samt nya moduler och licenser inom olika verksamhetsområden. Verksamhetsområdet utökade även med en verksamhetschef inför 2022 vilket finansierades inom ramen och bidrog till resultatförsämringen.

Färdtjänst redovisade överskott på 1 950 tkr (+2 986 tkr 2021). Överskottet förklaras av fortsatt minskat resande jmf 2019 och åren innan dess. Resultatförsämringen beror delvis på ett ökat resande jmf med 2020–2021, det utfördes ca 5 600 fler resor 2022 jmf 2021. Omsorgsresor inom daglig verksamhets LSS kostnadsförs from 2022 under nämnd och administration och bidrog också till resultatförsämringen då den verksamheten redovisade underskott på 389 tkr.

Sysselsättningsåtgärder redovisade överskott på 500 tkr (+287 tkr 2021).

Äldreomsorg

Nettokostnad, tkr	2020	2021	2022	Budgetdiff-2022
Gemensam äldreomsorg	23 560	23 639	9 575	13 272
Särskilt boende	235 714	234 592	221 863	8 468
Stöd i boendet	237 905	256 818	282 973	-17 652
Utskrivningsklara	55	276	1 804	-1 804
Förebyggande verksamhet	3 601	3 759	4 119	670
Netto	**500 835**	**519 084**	**520 334**	**2 954**

Verksamheten redovisade ett överskott på 2 954 tkr (+11 147 tkr 2021).

Gemensam äldreomsorg redovisade ett överskott på 13 272 tkr (+18 391 tkr 2021). Resultatet är en följd av ej förbrukade statsbidrag avseende äldreomsorgen på 12 102 tkr, ett högt tryck på Bemanningsenheten till följd av sjukfrånvaro i övriga verksamheter som genom det resulterat i ett överskott på 1 146 tkr.

Särskilt boende visade ett överskott på 8 468 tkr (-7 863 tkr 2021). Överskottet är till största del kopplat till vilande budget, 16 210 tkr, för boendet Lunddala som är under ombyggnation, blockhyror 675 tkr samt förfogandemedel 5 600 tkr. Boendena redovisade ett underskott på 14 021 tkr. Underskottet förklaras till stor del av fyra ofinanseriade avancerade vårdärenden motsvarande 9 300 tkr samt en utökning av 8 nya platser på Sörbygården som beräknas ha kostat 1 500 tkr. Samlat underskott övriga boenden uppgår till 3 221 tkr.

Stöd i boendet redovisade ett underskott på 17 652 tkr (+ 521 tkr 2021). Hemtjänsten redovisade ett underskott på 20 830 tkr (-2 782 tkr 2021). Underskottet beror till stor del på ökade personalkostnader som en följd av ett ökat antal vårdtagare jämfört med 2021 samt att vårdtagartiden per vårdtagare har ökat i jämförelse med föregående år. Alla grupper inom hemtjänsten arbetar nu med ökad grundbemanning och resurspass, vilket initialt bidrar till ökade personalkostnader. Sjukfrånvaron har varit fortsatt hög under året, vilket också lett till ökade kostnader för övertid. Hemtjänst natt- och larm står för 769 tkr av underskottet (+345 tkr 2021). Ytterligare orsaker till underskottet är ett ofinansierat specialärende uppgående till 1 800 tkr samt ökade kostnader för tjänstebilar med 1 200 tkr. Från och med år 2022 ingår även personalkostnader för bemanningsenheten i nyckeltalen för hemtjänsten.

Hemsjukvården sjuksköterskor och Kommunrehab redovisade ett överskott på 4 297 tkr. (+3 248 tkr 2021) Resultat är en följd av statsbidrag riktade för hemsjukvården på drygt 3 100 tkr, samt intäkter för sjukersättning covid på 470 tkr. Under 2022 utförde även hemsjukvården 58 uppdrag kopplat till Samverkande sjukvård (101 uppdrag 2021), vilket motsvarade en intäkt på 312 tkr, (+404 tkr 2021) samt handledning av sjuksköterskeelever från Högskolan Väst som genererat drygt 400 tkr i intäkter till verksamheten. Korttidsverksamheten som innefattar korttidsboendet Nyhaga, samt växelvården visade underskott på 1 221 tkr (-1 241 tkr 2021). Underskottet är en följd av ökade personalkostnader då verksamheten utökat med 2 platser för att möta den stora efterfrågan på korttidsverksamhet under året, samt sjukfrånvaro. Biståndsbedömd dagverksamhet redovisade en budget i balans.

Utskrivningsklara visar ett underskott på 1 804 tkr (- 276 tkr 2021). Det ökade underskottet beror på ökat antal betaldagar som under året uppgick till 196 dagar. (31 dagar 2021)

Förebyggande verksamhet, vilken utgörs av anhörigstöd och Torpa Träffpunkt, har lämnat ett överskott på 670 tkr (+374 tkr 2021). Överskottet är kopplat till sjuklöneersättning covid, statsbidrag samt lägre personalkostnader vid frånvaro.

Individ och familjeomsorg

Nettokostnad, tkr	2020	2021	2022	Budgetdiff-2022
Gemensam individ och familjeomsorg	13 182	11 764	9 423	3 023
Barn och ungdomsvård	77 847	89 272	99 649	-14 894
Stöd i boendet	3 056	3 517	3 355	-94
Utskrivningsklara	17 071	18 020	18 200	3 052
Förebyggande verksamhet	61 483	63 879	59 539	5 154
Netto	**174 275**	**188 140**	**190 166**	**-3 759**

Verksamheten visade underskott på 3 759 tkr (-19 556 tkr 2021). Förbättringen beror på att kostnaderna för ekonomiskt bistånd minskat med 4 340 tkr mot föregående år, men även att verksamheten fått ett tillfälligt budgetanslag på 16 000 tkr under 2022. Dock blev det inte en budget i balans då antalet placeringar fortsätter att öka och kostnaden för barn och ungas placeringar visar ett underskott på 14 894 tkr (-10 792 tkr 2021).

Gemensamt individ och familjeomsorg redovisade överskott på 3 023 tkr (+2 290 tkr 2021). Överskottet är kopplat till lägre verksamhetskostnader under året, samt lägre personalkostnader pga. frånvaro och sjukdom.

Barn och ungdomsvård redovisade ett underskott på 14 894 tkr (-10 792 tkr 2021). Underskottet är kopplat till placeringskostnader för barn och ungdomar inom HVB med 17 293 tkr, (-8 502 tkr 2021) men vägs upp av ett överskott inom Familjehem med 2 823 tkr (-2 520 tkr 2021). Antalet vårddygn inom HVB har under året ökat med 1 666 dygn, vilket motsvarar en ökning på 58 procent. Antal vårddygn inom Familjehem har minskat med 13 procent vilket motsvarar 3 481 dygn.

Vuxenvården redovisar överskott på 2 313 tkr (6 020 tkr 2021) som bestod av vakanser och sjukfrånvaro med cirka 1 300 tkr samt överskott kopplat till köpt extern vård.

Ekonomiskt bistånd redovisade ett överskott på 5 154 tkr (-16 900 tkr 2021). Förbättringen är i huvudsak kopplad till den tillfälliga ramökning på 16 000 tkr som verksamheten fått under 2022, men förbättringen beror också på en minskning av utbetalt ekonomiskt bistånd med 5 498 tkr sedan 2021, det motsvarar en sänkning med 11 procent. Antalet bidragshushåll minskade med 120 hushåll vilket är en minskning med 14 procent sedan 2021.

Personligt stöd och omsorg

Nettokostnad, tkr	2020	2021	2022	Budgetdiff-2022
Gemensam personligt stöd och omsorg	14 787	16 833	16 048	1 884
Insatser enligt LSS	169 667	168 317	178 744	-4 670
Socialpsykiatri (SoL)	42 033	45 777	45 039	-4 530
Personlig assistans SFK (Fk)	19 331	19 950	19 859	2 261
Netto	**245 818**	**250 877**	**259 690**	**-5 055**

Verksamheten redovisade underskott på 5 055 tkr (+410 tkr 2021). Resultatförsämringen beror främst på ökade kostnader inom korttidsvistelse och inom våra gruppbostäder.

Gemensam personligt stöd och omsorg redovisade överskott på 1 884 tkr (+1 504 tkr 2021). Överskottet förklaras av hyresbudget till förfogande samt statsbidrag för bland annat god och nära vård betalats ut.

Insatser enligt LSS redovisade underskott på 4 670 tkr (+2 462 tkr 2021). Underskott på 1 492 tkr (+1 563 tkr 2021) redovisas för korttidsvistelse då kommunen öppnat en ny fritidsverksamhet. Underskott på 5 517 tkr (-3 443 tkr 2021) redovisas även på köpt plats Gruppbostad LSS, vid årsskiftet köptes fyra externa platser.

Personlig assistans LSS redovisade överskott på 1 334 tkr (+1 396 tkr 2021). Överskottet beror bland annat på att budgeterade ärenden med privat utförare av insatsen upphört. Beslut med kommunen som utförare har också under 2022 upphört vilket förklarar överskottet.

Personlig assistans SFB (FK) visade överskott på 2 261 tkr (+2 275 tkr 2021). Överskottet beror främst på fortsatt lägre antal beslut vilket innebär lägre kostnader till Försäkringskassan, även sjuklöner till privata utförare redovisar ett större överskott än budgeterat.

Ledsagning och kontaktpersoner LSS redovisade överskott på 1 447 tkr (+1 371 tkr 2021), vilket beror på lägre kostnader kopplade till ändrade riktlinjer.

Korttidsvistelse och korttidstillsyn för barn och ungdomar redovisade underskott på 946 tkr (+2 018 tkr 2021). Underskottet beror till största del av ökade kostnader för korttids Lindbacken, då man i dessa lokaler öppnat upp en ny fritidsverksamhet. Fritidsverksamheten flyttade i slutet av 2022 in i egna tillfälliga lokaler och kostnader kopplat till detta bidrar till underskottet. Överskott redovisas inom lägerverksamheten och inom korttidstillsyn på KFV då flertalet ungdomar tagit studenten.

Boende LSS redovisade underskott på 7 204 tkr (-1 557 tkr 2021). Underskott redovisas på köpta platser som uppgick till 5 517 tkr (-3 443 tkr 2021). Platsköp för vuxna beror på att lämpliga boendelösningar saknas i Vänersborg, förvaltningen arbetar kontinuerligt med att finna lämpliga boendeformer i Vänersborg. Boende LSS i egen regi redovisade underskott på 1 687 tkr (+1 886 tkr 2021). Underskottet förklaras genom att den sammantagna kostnaden för övertid, sjuklön och lön till timanställda har ökat under året och uppgick till 15 131 tkr (12 566 tkr 2021).

Socialpsykiatri (SoL) redovisade underskott på 4 530 tkr (-5 831 tkr 2021). Underskottet förklaras av köpta platser som överskrider budget med 6 068 tkr (-7 555 tkr 2021). Anledningen till platsköpen är att lämpliga boenden och boendeformer saknas I Vänersborg. Kostnaderna har minskat jämfört med 2021 och det beror på att kommunen har kunnat erbjuda en boendelösning på hemmaplan. Boende i egen regi redovisade överskott på 873 tkr (+1 093 tkr 2021). Boendestödet redovisade överskott på 504 tkr (389 tkr 2021) och övriga verksamheter inom socialpsykiatrin redovisade ett överskott på 161 tkr (+242 tkr 2021).

Arbete, sysselsättning och integration

Nettokostnad, tkr	2020	2021	2022	Budgetdiff-2022
Gemensam AME	10 758	13 424	15 170	268
Uppdrag AME	8 031	6 522	5 341	776
Daglig verksamhet LSS	36 901	37 543	39 016	-3 012
Flykting	-10 218	725	1 235	2 820
Netto	**45 472**	**58 214**	**60 762**	**852**

Verksamheten Arbete, sysselsättning och integration redovisade ett överskott på 852 tkr (+5 715 tkr 2021).

Gemensamt Arbetsmarknadsenheten redovisade ett överskott på 268 tkr (2 035 tkr 2021). Överskottet är kopplat till sjuklöneersättning covid, samt ej ersatt personal vid frånvaro.

Uppdrag Arbetsmarknadsenheten redovisade ett överskott på 776 tkr. (555 tkr 2021) Överskottet är kopplat till budgeterade medel för ungdomsanställningar, samt sjuklöneersättning covid.

Daglig verksamhet redovisade ett underskott på 3 012 tkr (+329 tkr 2021). Underskottet är kopplat till fler personer med beslut, vilket ställer ökade krav på antalet verksamheter och då också ökade personalkostnader. Under 2022 togs 25 nya beslut om Daglig verksamhet LSS, vilket är 9 procent fler än 2021.

Flyktingverksamheten redovisade ett överskott på 2 820 tkr (2 796 tkr 2021) Överskottet består av lägre kostnader för tolktjänster, SFI (Svenska för invandrare) och Samhällsorientering 1 554 tkr, ej ersatt personal vid frånvaro 470 tkr, samt intäkter kopplat till kriget i Ukraina cirka 1000 tkr. Resultatet dras ner av ett underskott kopplat till Bostäder för nyanlända, detta pga. en stor andel lägenheter varit tomma under året och därmed har intäkterna inte nått budget.

4 Personal

Förvaltningens personal

Förvaltningen hade den 1 november 2022, 1 812 personer anställda (tillsvidareanställda och visstidsanställda med månadslön), vilket är en ökning med 105 personer jämfört med 2021. Ökningen består till lika delar av tillsvidareanställda och visstidsanställda.

Årsarbetare anger hur många anställda förvaltningen skulle ha haft om den faktiska sysselsättningsgraden utifrån anställningsbeslut skulle summeras till heltidsanställningar. Antal månadsanställda årsarbetare utifrån anställningsbeslut var totalt 1 777. Antal månadsanställda årsarbetare totalt utifrån arbetad tid, dvs faktiskt arbetad tid när tjänstledigheter p.ga rätten till heltid och andra tjänstledigheter såsom studieledigheter etcetera räknats bort liksom annan frånvaro såsom sjukfrånvaro och vård av barn etcetera var 1 270. Timavlönades arbetade tid omräknat till årsarbeten var 163.

Vid mättillfället den 1 november hade 90 % av de tillsvidareanställda en heltidstjänst, vilket är en ökning med 2 procentenheter jämfört med 2021.

Den genomsnittliga sysselsättningsgraden för tillsvidareanställda var för både kvinnor och män 98 %, dvs. en ökning med en procentenhet jämfört med året dessförinnan.

Sjukfrånvaro (i procent av tillgänglig arbetstid) var för kvinnor 12,9 % och för män 9,1 %. Totalt 12,2 % varav den korta frånvaron stod för 4,9 procentenheter. Den totala sjukfrånvaron jämfört med år 2021 har därmed ökat med 0,4 procentenheter. Den långa sjukfrånvaron har minskat och den korta ökat.

Antalet övertidstimmar ökade från 2021 med 7 306 till totalt 26 231 timmar. Antalet mertidstimmar ökade med 597 till totalt 21 457 timmar.

Ytterligare statistik finns i bifogad statistikbilaga och kommer också att kunna tas del utav i kommunens personalekonomiska redovisning (PEK).

5 Kvalitetsanalys

Förvaltningen kommer återkomma till socialnämnden med en samlad patientsäkerhetsberättelse och kvalitetsberättelse vid sammanträdet i april månad där mer utförlig beskrivning ges gällande analys och åtgärdsplaner. I kvalitetsberättelsen kommer också ett barnbokslut ingå kopplat till barnkonventionen. Nedan ges en övergripande beskrivning från varje driftsverksamhetsinriktning.

Äldreomsorg – hemtjänst

Kvalitetsledning

Under året har verksamheten påbörjat ett nytt arbetssätt med avvikelserna vilket innebär att dessa registreras och hanteras i verksamhetssystemet LifeCare. Enhetscheferna beskriver att den nya digitala rutinen har uppfattats som både enklare och smidigare än den gamla som dokumenterades på papper. De allra flesta avvikelserna handlar om fall utan skada. Genom fallprevention, anpassningar i hemmet och systematiskt kvalitetsarbete i Senior Alert arbetar enheterna för att minska antalet fall. En utmaning har varit alla de fall utan skada som inträffar hos vårdtagare med bara insatsen trygghetslarm. Det är i antalet många eftersom man larmar när man ramlat. Hur vi systematiskt ska arbeta fallförebyggande med dessa vård- och omsorgstagare är ett utvecklingsområde som vi ska påbörja under första halvåret 2023.

Avvikelser i systemet MCSS handlar till stor del om att man signerat utanför tidsspannet att inte signera givna läkemedel vilket varje enhet tillsammans med hemsjukvården arbetar på olika sätt för att förbättra och hitta lösningar för.

Lex Sarahanmälningarna har ökat genom åren, från 2 år 2020 till 9 2021 och nu 2022 uppgår det till 10. De Lex Sarahanmälningar som inkommit 2022 har handlat om stöld, ej agerat utifrån upprättade rutiner, brister i utförandet, felaktig hantering av läkemedel och hjälpmedel. Åtgärder är vidtagna för att minimera risken att det ska uppstå missförhållande igen.

Det har kommit in 28 synpunkter och klagomål som berör hemtjänsten under 2022. Larmmottagning och nattpatrull har fått in sju skrivelser under 2022, varav fem skrivelser avser tiden fr o m 2022-04-18 då denna enhet gick över från VSU till VoO Hemtjänst. Antalet inkomna synpunkter har sjunkit då det 2021 inkom 38 synpunkter och klagomål. Synpunkterna handlar om språkförbristningar hos personal, brister i utförandet av insatserna, insatstiden, upplevelse att tjänstefordon kör för fort, men också inkommer beröm och förbättringsförslag vilket verksamheten är glada att få in.

Kvalitetsregistret Senior Alert är en inarbetad arbetsmetod och är även beskriven i metodboken Samordningsteam vilket gör det tydligt hur den ska planeras och utföras. I vissa områden har träffarna uteblivit p ga att sjuksköterskorna varit underbemannade vilket man försökt att lägga till rätta då Senior Alert är ett prioriterat område att arbeta med. BPSD används också men inte i lika stor utsträckning vilket gör det till ett utvecklingsområde. Det kommer bland annat tydliggöras i den reviderade metodboken för samordningsteam.

Egenkontroll

Egenkontroller gällande externa utförare sker enligt upprättad rutin där avgiftshandläggare kontrollerar avgifter utifrån debiteringen från utförarna. Fakturerade insatser kontrolleras månatligen gentemot utförda insatser. Analyserna som görs är att det är ett bra resultat och bara små justeringar som behöver göras. Under året har också en enkätundersökning gått ut till de som har insatsen inköp och tvätt.

Enkätundersökningen av serviceinsatserna visar på ett bättre resultat 2022 jämfört 2021. Svarsfrekvensen minskade från 2019 till 2021. 2022 är svarsfrekvensen likställd med 2021. Samhall upplevs fortsatt göra ett bra arbete, respondenterna är mycket nöjda/nöjda med utförandet av både tvätt och inköp. De upplever även att personalen har ett bra bemötande. Verksamhetschef har sammankallat till regelbundna samverkansmöten med Samhall vilket uppskattas av båda parter och ligger till grund för att avtalet följs och att insatserna utförs av god kvalitet.

Egenkontroller av social dokumentation och genomförandeplaner sker regelbundet för att se att alla vård- och omsorgstagare har en upprättat genomförandeplan och att den sociala dokumentationen följer grundläggande bestämmelser. Bedömningen är att den sociala dokumentationen generellt behöver förbättras och vi behöver erbjuda regelbundna utbildningar för att ge förutsättningar för

medarbetarna att lyckas. Under hösten 2022 utbildades personal hos Samhall och lokalvården i social dokumentation, avgifter, och systemvård då det framkommit behov av det vid egenkontrollen av social dokumentation.

Enhetscheferna genomför mycket täta kontroller i LifeCare planering, Life Care utförare, PhoniroCare för att följa utförda besök, utplanerad tid kontra utförd, effektivitet och bomtider mm.

Kontroll av basala hygienrutiner har utförts vid fler tillfällen där målet var 1 gång/månad. Syftet har varit att behålla fokus på följsamheten i de hygienrutiner vi lärde upp oss i under pandemin. Vi kan se att felaktig användning av handskar och munskydd förekommer vilket gör att vi fortsatt måste fortsätta att utbilda, följa upp och kontrollera följsamheten.

Brukarundersökning

I brukarundersökningen ”Vad tycker de äldre om äldreomsorgen” så svarade 358 personer i Vänersborg vilket är 60,2% av de tillfrågade. Resultatet har försämrats i flera delar om man jämför med vårt eget resultat för 2019. Om man jämför 2022 års siffror med riket så uppnår vi ändå rikssnitt i de flesta delarna och särskilt positivt är om personalen har tillräckligt med tid, att personalen kommer på avtalad tid och vart man vänder sig med sina synpunkter. Det sista har varit ett mål för oss tidigare år och vi har gjort satsningar för att tydliggöra blanketten synpunkter och klagomål, vilket nu visar sig ha gett resultat. Att personalen upplevs ha tillräckligt med tid är troligen en effekt av att vi implementerat IBIC och att personalen får vara med och påverka hur mycket tid som behövs vid ett besök, utifrån vårdtagarens behov. Ett nytt modernt planeringssystem ger också personalen information om när besöken ska ske och vad som ska göras.

Det som sticker ut som negativa resultat är om man kan påverka när och hur insatsen utförs samt att meddela om förändringar i planeringen sker. I Öppna jämförelser så får hemtjänsten i Vänersborg röda siffror gällande kontinuitet, dvs antal olika personal som en hemtjänsttagare möter under en 14-dagarsperiod. Den reflektion som görs är att Vänersborg har kommit långt i att differentiera arbetsuppgifterna i hemtjänsten vilket gör att vi har flera utförare av hemtjänst och efter vägledande nivåer har vi avtal gällande hur och när insatserna ska utföras.

Vänersborg har också kommit långt gällande heltidsresan, där vi till skillnad från många andra kommuner infört rätt till heltid. För att kunna nyttja arbetstiden effektivt måste insatser planeras in även på tider som är mindre attraktiva. När delade turer tas bort så blir effekten att insatser även måste utföras mitt på dagen men som man egentligen skulle önska få utfört på morgonen. Upplevelsen kan även försämras beroende på vilken dag du blivit tilldelad för leverans av dina inköp. Enkät-undersökningen gällande inköp visade 2022 att man inte önskade få matleveranser på måndagar. Verksamheten har tagit till sig detta och i det nya avtalet med Samhall kommer varor levereras tisdag-fredag.

Varje hemtjänstenhet har under hösten arbetat med sitt eget resultat och utifrån det planerat för aktiviteter 2023. De enhetschefer som tar över en ny enhet efter omorganisationen kommer även ta över arbetet med kvalitetsarbetet.

Vård och omsorg - Särskilt boende

Kvalitetsledning

Det under 2022 inkommit:

- 14 stycken lex Sarah
- 269 stycken avvikelser
- 13 stycken synpunkter och klagomål till verksamheten
- 333 unika registreringar i Senior Alert

Det har framför allt handlat om brister i bemötande samt misstanke om stöld. Verksamheten ser att inkomna lex Sarah är ett led i utvecklings- och förbättringsarbetet. Samtidigt är det tråkigt att lex Sarah gällande brister i bemötande inkommer då enheterna arbetat med detta under en längre tid. Det är dock en utmaning att möta alla och det är viktigt att man vågar påpeka just brister i bemötandet så att man har en möjlighet att jobba vidare med frågan

Ett nytt avvikselssystem i Life Care är implementerat under året. Detta innebär att medarbetaren digitalt registrerar avvikelser direkt i datorn, vilket i sin tur leder till ett bättre och smidigare flöde gällande själva avvikelsehanteringen. Det kommer också att innebära att det blir lättare att få ut rapporter och arbete med att analysera våra avvikelser. Avvikelserna som har inkommit handlar främst om läkemedelsavvikelser. Registreringar av läkemedel sker i McSS och här handlar de flesta av avvikelserna om att man missat att utföra registreringen av det givna läkemedlet inom ramen för den planerade tiden.

Även fall och fall utan skada står för en stor del av avvikelserna och hanteras utifrån rådande rutin.

Synpunkter och klagomål som inkommit under året handlar främst om missnöje gällande olika frågor. De har gått till enhetscheferna som besvarat och bemött missnöjet.

I vårt kvalitetsregister Senior Alert registrerades under året 333 unika personer i systemet. Detta är ett verktyg för ett förebyggande arbete och att jobba med personcentrerad vård. Här samlas information om risker och insatta vård- och omsorgsåtgärder gällande den enskilde brukaren. Registret är en kunskapskälla för ett gemensamt lärande om arbetssätt som identifierar, förebygger och förhindrar skador hos våra äldre.

Övriga nyckeltal som kan nämnas är snittet på väntetid för särskilt boende som under 2022 varit 39 dagar (utifrån KKiK) i kommunen och där rikssnittet varit 53 dagar (utifrån KKiK). Beläggningen på särskilda boenden har varit cirka 99% under året. Det har varit en hög beläggning och användning av våra boendeplatser. Under januari till september fanns det 339 boendeplaster. I september öppnades det upp 8 tillfälliga platser på Sörbygården i Brålanda och dessa kommer att avvecklas i samband med att det nya boendet i Vargön öppnar 2023 och verksamheten till stor del återfår de vakanta platserna.

Brukarundersökningen

Resultatet i brukarundersökningen ”Vad tycker de äldre om äldreomsorgen” som genomfördes under början av året har generellt försämrats från det att undersökningen senast genomfördes 2020, dock är resultatet kvar på rikssnitt totalt sätt. Nästan alla frågeställningar har ett sämre resultat än tidigare och verksamheten kan se en direkt koppling till Covid-19 och pandemiåren.

Totalt på särskilt boende svarade 112 personer på enkäten, vilket är 41% av de tillfrågade och motsvarande siffra för riket var 43%. Flera av enheterna fick inte ut något resultat alls på grund av för få svarande på enheten. Verksamheten behöver av denna anledning jobba för att öka svarsfrekvensen för att få ett bättre/säkrare underlag för framtida analysarbete. Enligt resultatet framkommer också att enkäten till mycket stor del har besvarats av någon annan än den äldre själv och i de allra flesta fall är det en närstående/anhörig som besvarat enkäten. Under pandemiåren är det många anhöriga som upplevt att man inte har haft så god insyn när det gäller vården och omsorgen om den enskilde vårdtagaren och verksamheten behöver öppna upp och bjuda in anhöriga till de olika enheterna.

Positivt i resultatet är ändå att flertalet av vårdtagaren, hela 93% upplevde ett positivt bemötande från personalen, vilket var en något högre siffra än tidigare undersökning. Enheterna har arbetat aktivt med att implementera socialförvaltningens medarbetarprinciper utifrån det utbildningsmaterial som tagits fram av enhetscheferna inom särskilt boende och verksamheten ser att det gett resultat. Materialet har använts vid utvecklingsdagar i de olika personalgrupperna. Flera av enhetscheferna har också lyft in och pratat om det ”Goda värdskapet” utifrån hur man bemöter sig själv, andra och varandra.

Positivt i enkätsvaren att fler upplever att de kan påverka vilka tider de får sina insatser utförda, vilket tyder på att personalen tar hänsyn till den enskildes önskemål. Däremot upplever den enskilde i mindre omfattning att personalen tar hänsyn till hur man själv önskar att hjälpen ska utföras. Idag roterar vi mer personal mellan våra avdelningar för att ta hand om helheten inom riktlinje hållbara scheman, vilket skulle kunna leda till minskad kontinuitet. Under pandemin har också personalomsättningen varit större då fler på grund av symtom fått vara hemma och ersatts med vikarier. I vissa perioder har personalbristen varit kännbar och detta påverkar kontinuiteten och kunskapen runt den enskilde brukaren.

Enhetscheferna fick under hösten ett uppdrag att göra ett större analysarbete av brukarundersökningen. Detta material sammanställdes sedan till en övergripande analys för hela verksamhetsområdet och utgör underlag för fortsatt arbete under 2023.

Äldreomsorg – Vård, stöd och utredning

Kvalitetsledning

Det digitala kvalitetsledningssystemet är under utveckling och arbetet med att identifiera och kartlägga processer har under hösten intensifierats. Planen är att färdigställa samtliga identifierade processer under våren 2023. Enheterna har under hösten identifierat risker kopplade till processerna och formulerat egenkontroller. Målet är att under 2023 än mer fokusera på ändamålsenliga risker och egenkontroller samt analysera avvikelser för att få till en systematik i uppföljningen. Cheferna ska genom ett fungerande kvalitetsledningssystem kunna planera, leda och utvärdera sin verksamhet.

Växelvården har genomfört en enkät för att utvärdera bokningsmodellen där 58 % svarade att de var nöjda med bokningsmodellen. Utvecklingsområde är tydlighet kring vem som är kontaktperson och vad som ingår i insatsen. En högre delaktighet i utformningen av insatsen önskas och kommer att tydliggöras i genomförandeplanerna.

Anhörigsamordnare ingår i en förvaltningsövergripande operativ arbetsgrupp för att skapa ett kommunalt program för full delaktighet. Det nationella målet för funktionshinderpolitiken är att med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet är att bidra till ökad jämställdhet och att barn-rättsperspektivet starkare uppmärksammas.

Sammanställningen för avvikelser i Life Care säger att det finns 201 avvikelserapporter inom VSU under 2022. Gällande kvalitetsledning för hälso- och sjukvård återfinns mer i kommande patientsäkerhetsberättelsen upprättad i samarbete med kommunens Medicinskt ansvariga sjuksköterska (MAS).

Utfallet av avvikelser, lex Sarah och annan statistik kommer att redovisas i kvalitetsberättelsen för förvaltningen i samarbete med Socialt ansvarig samordnare (SAS).

Gällande Barnkonventionen och Våld i nära relationer har verksamheten genomfört genomgång av utbildningsmaterial på enheterna och upprättade handlingsplaner.

Individ och Familjeomsorgen

Kvalitetsledning
Under 2022 har vi fortsatt att arbeta med att kartlägga processer som förs in i vårt digitala kvalitetsledningssystem. Under januari 2023 kommer IFO börja att riskbedöma, planera och följa upp åtgärder kopplat till kvalitet i vårt nya digitala kvalitetssystem. Arbetet med avvikelser kopplat till kvalitet har också systematiserats och förbättrats genom införande av ett digitalt system för avvikelser även för IFO.

Avvikelser/Egenkontroll

I föreskrifter och allmänna råd SOFS 2011:9 Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, framgår bland annat att egenkontroll kan innefatta granskning av journaler, akter och annan dokumentation. I enlighet med ovanstående utförs granskning av ärenden i syfte att säkerställa handläggningen inom Individ- och familjeomsorgens verksamhet. Under 2022 har egenkontroll genomförts inom IFO:s verksamheter, med olika tidsintervall utifrån särskilda rutiner för varje enhet.

Både via synpunkter och klagomål, egenkontroller och avvikelser har det i vissa fall uppmärksammats brister som lett till åtgärder i form av t. ex nya eller reviderade rutiner och några har även varit av allvarlig karaktär som lett till upprättande av lex Sarah. I ett flertal fall har det också handlat om den mänskliga faktorn, alltså rena misstag.

Ovanstående redovisas närmare i kommande kvalitetsberättelse från förvaltningen.

Brukarundersökning

Vänersborg deltog 2022 i denna brukarundersökning för 7:e gången.

Brukarundersökningen är en temperaturmätning som signalerar hur våra brukare värderar oss och upplever kvaliteten av de insatser som ges vid mättillfället. Varje enhet analyserar sina egna resultat och gör därefter plan för behov av ev. förändringar/förbättringar. Över lag var det goda resultat, särskilt bra var resultaten kring tillgänglighet och tydlig information.

Personligt stöd och omsorg

Lex Sarah, synpunkter och klagomål samt avvikelser som inkommit rörande verksamheten har tagits upp på enheternas arbetsplatsmöten/verksamhetsmöten för samtal, analys och förbättringar.

Synpunkter och klagomål har varit få under året. Lex Sarah rapporter och utredningar kopplat till det har också varit få och ingen av dem har bedömts som allvarlig och genom det gått vidare till IVO.

Ett fåtal klagomål och synpunkter har inkommit till verksamheten och de har hanterats enligt upprättad rutin. Samtliga har handlat om individärende på boende och förbättringsåtgärder har satts in där det bedömts behövligt.

Brukarundersökning genomfördes i oktober 2022 med goda resultat. En undersökning genomfördes på kottidsverksamheten barn och unga med bra resultat. Verksamhetsinriktningen har således bra resultat i genomförda brukarundersökningar och där förbättringsområden bedöms finnas har aktiviteter planerats i verksamhetsplan för 2023 per enhet.

Verksamheten arbetar med avvikelser, egenkontroll och därtill hörande rutiner.

Vårt digitala kvalitetsledningssystem är snart i hamn efter att processkartläggning har skett i samarbete med medarbetare inom kvalitet och utveckling. Implementeringen påbörjas och genomförs under 2023.

Ovanstående beskrivs närmare i förvaltningens kommande patientsäkerhets- och kvalitetsberättelse.

Arbete, sysselsättning och integration

Lex Sarah

Under året har det inkommit en rapport enligt lex Sarah från verksamheterna. Den är åtgärdad och ny rutin ses över gällande utförande av ordinerad fysisk aktivitet inom daglig verksamhet.

Synpunkter och klagomål

Det har under 2022 inkommit en anonym synpunkt och klagomål gällande daglig verksamhet. Det som går att utläsa är att personen i fråga är besviken på personalen som hen upplever är orättvisa och favoriserar andra framför hen.

Avvikelser

Inom ASI har avvikelsehantering under 2022 skett inom Daglig verksamhet. 133 avvikelser har rapporterats. Avvikelserapporteringen (86) har till stor del handlat om att verksamheten upplevt svårigheter i att klara ersättning av korttidsvikarier vid behov och det har då från enheterna rapporterats risk för att klara utförande av insats gentemot brukaren. När det gäller avvikelser som handlar om att insatsen ej är utförd kommer ansvariga enhetschefer arbeta vidare med att minska dessa avvikelser.

Egenkontroll

Förutom egenkontroll i form av den årliga brukarundersökningen har det per systematik inte genomförts egenkontroll inom daglig verksamhet under året. Under våren 2023 kommer daglig verksamhet fastställa vilka egenkontroller som ska utföras för att säkra kvalitén i verkställighetsprocessen. Inom AME påbörjades arbetet med egenkontroller under året, om än i mindre omfattning. Det gällde att deltagare har handlingsplaner och att det i handlingsplanerna finns en tydlig och begriplig planering som driver ärendet framåt. Dessa gjordes av verksamhetsledare, men i samråd med chef. I den uppdragsbeskrivning som gäller för verksamhetsledare from 2023 så kommer egenkontroller, metod- och ärendehandledning ha en mycket mer framträdande roll.

Brukarundersökning

Två brukarundersökningar har genomförts inom funktionshinderområdet (daglig verksamhet och sysselsättning enligt SoL) under 2022. Undersökningarna genomfördes under perioden september-november 2022. Inom AME är det ej aktuellt med brukarundersökningar såsom de som genomförs på Fisketorget och daglig verksamhet. Däremot så genomförs deltagarutvärderingar vid olika insatser, men det som ger mest utifrån ett ”förbättrande syfte” är tjänstedesign. Metoden har testats inom ramen för projektet Språkfabriken, vilket har resulterat i att aktiviteter kommer justeras. I stora drag så kommer det finnas ett större fokus på deltagarnas språkliga utveckling initialt i insatsen. För att därefter successivt övergå mer till samhällsinformation. Tidigare har dessa båda delar löpt parallellt i lika omfattning.

Daglig verksamhet

71% (126 svar har inkommit av 177 möjliga respondenter) av de som har beslut om Daglig verksamhet deltog i undersökningen.) Av de svarande var det 31% kvinnor och 69% män. Nationellt har 15 067 brukare svarat på enkäten gällande insatsen daglig verksamhet (148 kommuner, 60 %).

Inom verksamhetsområde daglig verksamhet och daglig sysselsättning har det under året genomförts ett förbättringsarbete utifrån resultaten av den brukarundersökning som genomfördes hösten 2021. Under våren presenterades resultateten för alla brukare och dialog fördes både enskilt och i grupp. Efter dialog och analys har det genomförts ett systematiskt arbete för att brukarna ska uppleva ökad trygghet, bättre kommunikation och delaktighet.

Resultatet av årets brukarundersökning visar en förbättring inom samtliga 10 frågeområden. En målsättning var att förbättra deltagandet vilket också skett. Det har förbättrats med 16 procentenheter jmf med 2021 då svarsfrekvensen var 55%. Delaktigheten från brukare ” får du bestämma?” har ökat från 72 % 2021 till 76 % 2022 som anser att man får bestämma på daglig verksamhet. På frågan ”Får du den hjälp du vill ha?” svarade 91 % JA 2022.(2021 var motsvarande siffra 84 %) På frågan ”Förstår personalen vad du säger?” svarade 78 % att all personal gör det. (2021 var motsvarande siffra 70 %). På frågan” Känner du dig trygg med personalen? ”svarade 86% att de är trygga med all personal. (2021 var motsvarande siffra 79 %). På majoriteten av frågeområdena redovisas ingen större skillnad i svar mellan män och kvinnor. Resultat från tidigare års brukarundersökning har visat på att män generellt sett är mer nöjda än kvinnor med det stöd och det bemötande som ges inom daglig verksamhet. Resultaten från 2022 års undersökning påvisar ingen sådan skillnad.

Sysselsättning SoL

Under 2022 utfördes brukarundersökningen på Fisketorgets deltagare för 3:e året i rad. Av 30 möjliga respondenter deltog 16 personer i undersökningen 2022 vilket ger en svarsfrekvens på 53 % (29% kvinnor och 71% män). Nationellt har 2330 brukare svarat på enkäten gällande insatsen sysselsättning SoL (65 kommuner, 51 %).

Den huvudsakliga frågan som grupphandledarna arbetat med under 2022 har varit att jobba bort den rädsla hos deltagarna som uttryckts ökat från tidigare undersökning året innan (64% upplevde att de aldrig kände sig rädda och 36% ibland). Under 2022 uppgav 94% av deltagarna att de aldrig kände sig rädda och 6% ibland. Detta blev således ett steg i rätt riktning. Gällande två andra viktiga faktorer som gällde att deltagarna skulle känna en större grad av att grupphandledarna brydde sig om dom samt att trivseln på Fisketorget skulle öka låg resultatet mer i linje med föregående års.

Inom vissa frågeområden finns det en skillnad i svar mellan könen. På frågan ”får du den hjälp du behöver” svarar 88% av männen ja, medan endast 60% av kvinnorna svarar ja. På frågan ”bryr sig personalen på din sysselsättning om dig?” svarar 92% av männen Ja medan endast 70% av kvinnorna svar ja. Skillnaden har uppmärksammats av verksamheten och kommer att analyseras vidare i början av 2023.

6 Verksamhetsuppföljning

Nämnd och administration

Under 2022 har en projektgrupp inom kvalitet och utveckling fortsatt arbetet med att utveckla förvaltningens digitala kvalitetsledningssystem genom att kartlägga förvaltningens olika processer tillsammans med chefer och medarbetare i verksamheterna. Processerna läggs sedan in i ett digitalt system så att alla medarbetare kan nå dessa via kommunens intranät. Här finns alla arbetsprocesser beskrivna med dess regelverk och rutiner inom förvaltningen. Varje chef kommer sedan följa upp sin enhets kvalitet i uppföljningsmodulen i Stratsys kopplat till ovanstående beskrivning. Implementering av uppföljningsmodulen i Stratsys inom varje verksamhetsinriktning i förvaltningen sker under 2023 enligt beslutad plan.

Under året har rekrytering och introduktion av en socialt ansvarig samordnare, SAS, genomförts vilket är en ny roll för förvaltningen. SAS har en övergripande och strategisk funktion för kvalitetsstyrning inom socialtjänstens verksamhetsområden utifrån gällande lagar och föreskrifter, SoL, LSS, LVM och LVU. SAS är sakkunnig inom socialtjänstens verksamhetsområde. Förvaltningen ser redan positiva effekter av att rollen finns inom förvaltningen.

Administrativa avdelningen och kvalitet och utveckling har tillsammans arbetat med att se över vilken typ av data och statistik som tas ut och lämnas in till olika instanser. En förstudie har arbetats fram som sammantaget visar att det läggs motsvarande 1,5 årsarbetare på att plocka fram all data och statistik inom förvaltningen samt vad som skulle behöva kompletteras i våra verksamhetssystem för att automatisera hanteringen och kostnad för detta. En omvärldsbevakning har skett med Uddevalla kommun som under flera år arbetat med att utveckla ett automatiserat beslutsstöd för ändamålet. Under hösten 2022 har dialog påbörjats med IT enheten i kommunen och under 2023 kommer fortsatt arbete ske för att utveckla ett beslutsstöd på kommunövergripande nivå. Förvaltningen har ambition om att få genomföra ett pilotprojekt inom området under 2023/2024.

Administrativa avdelningen och kvalitet och utveckling har även under året tillsammans arbetat fram en modell för att skapa en struktur för verksamhetsanalyser där vi väver ihop ekonomi, personal och kvalitetsfrågor inom varje verksamhetsinriktning. Förslag finns framtaget att varje verksamhetschef möter ett analysteam bestående av ekonom, HR partner, utvecklingsledare, MAS och SAS för att gemensamt analysera enheternas resultat gällande ekonomi, personal och kvalitet. Detta i syfte att ge

stöd och underlag för varje verksamhetsinriktnings förbättringsåtgärder inför kommande period. Tanken är att detta sker två gånger per år efter tertial 1 och tertial 2.

Inom kvalitet och utveckling har det under hösten startats upp en Teknikenhet som ska ge förvaltningen service och support gällande hjälpmedel och välfärdsteknik. Enheten består i nuläget av tre hjälpmedelstekniker och en enhetschef. Enhetschefen för teknikenheten har även i sitt uppdrag att arbeta med digital verksamhetsutveckling på en övergripande förvaltningsnivå. Förvaltningen har under 2022 fortsatt att utveckla arbetet gällande digital verksamhetsutveckling i den förvaltningsövergripande beredningsgrupp som representeras av enhetschefer inom varje verksamhetsinriktning, systemförvaltare, enhetschef Teknikenheten, utvecklingsledare, verksamhetschef kvalitet och utveckling samt avdelningschef från IT enheten. Arbetet grundar sig på den framtagna handlingsplan för digital verksamhetsutveckling som förvaltningen har. Enhetschefen för Teknikenheten och verksamhetschefen för kvalitet och utveckling ingår också i kommunens övergripande beredningsgrupp för digitalisering som IT enheten samordnar.

Administrativa avdelningen har under hösten anställt en HR-partner med inriktning mot rehabilitering. Syftet är att via denna förstärkning möjliggöra ökat stöd till ledningsorganisationen samt förbättra kunskaper, strukturer och metoder inom ämnet med målsättning att få fler av våra sjukfrånvarande medarbetare åter i tjänst och härigenom minska sjukfrånvaron.

Under året har planering och hantering av ett stort antal statsbidrag genomförts inom verksamheterna. Exempel på statsbidrag är äldreomsorgslyftet, överenskommelse om en god och nära vård och återhämtningsbonus.

Ett nytt verksamhetssystem för att följa upp avvikelser inom våra verksamheter i förvaltningen har implementerats under året. En referensgrupp med enhetschefer, utvecklingsledare, systemförvaltare, SAS och MAS har skapats för att fortsätta utveckla arbetet med att följa upp avvikelser i syfte att förbättra kvaliteten i verksamheterna.

Systemförvaltare inom förvaltningen har tillsammans med verksamhetsrepresentanter inom hemsjukvården arbetat fram en kontinuitetsplan för verksamhetssystem inom hälso- och sjukvårdsorganisationen enligt NIS direktivet.

Administratör inom kvalitet och utveckling har deltagit i den kommunövergripande webbgrupp som arbetat med ny layout för kommunens hemsida som ska gälla från och med våren 2023.

Under året har det arbetats fram en handlingsplan och stödmaterial gällande barnkonventionen. Det har även pågått ett arbete med att skapa en förvaltningsövergripande personal- och kompetensförsörjningsplan som sträcker sig över de kommande fem åren. Här har samverkan skett med förvaltningens alla chefer och fackliga representanter i de olika samverkansgrupperna.

Äldreomsorg – hemtjänst

2022 har inte varit likt senaste årens arbete, som då i mycket fokuserat på Covid -19. Vi har nu lärt oss att leva och arbeta med Covid-19. 2022 har i stället präglats av arbete med en stor omorganisation i hemtjänsten, baserad på den bedömning som gjordes inför Mål- och resursplan (MRP) 2023 samt att enhetschefer och gruppledare i hemtjänsten hade ett för stort antal medarbetare och vård och omsorgstagare inom sitt ansvar. Med en åldrande befolkning så togs också hänsyn till den prognos där antalet äldre i behov av stöd och hjälp förväntas öka från 2022 års snitt på 710 vårdtagare till 784 år 2030. Detta baseras på att 7,7% av alla 65 + behöver hemtjänstinsatser vilket är dagens andel. Verksamheten såg också ett viktigt syfte i att forma en sammansatt hemtjänst under dygnets alla timmar. Omorganisationen innebär att hemtjänsten utökats med tre enhetschefer och tre gruppledare. Samtidigt avvecklades Larmmottagning och Nattpatrull såsom de varit organiserade och insatserna utförs i stället av hemtjänstgrupperna där de tar ansvar för insatser över hela dygnet, både planerade

och oplanerade. Omorganisationen innebär att verksamheten med start 2023-02-01 har tolv hemtjänstgrupper placerade i Brålanda, Vargön, i södra och centrala Vänersborg.

Parallellt med omorganisationen har hemtjänsten som verksamhet implementerat flera nya arbetssätt där digitalisering/välfärdsteknik stått i fokus. Ett nytt avtal med Samhall har undertecknats gällande inköp av dagligvaror och tvätt. Inköpen görs numera digitalt hemma hos vårdtagarna genom användandet av en digital plattform hos en matvarubutik. Samhall stödjer fortfarande med att transportera matvarorna hem och in till vårdtagarna. Läkemedelsskåpen som finns hemma hos vårdtagarna har bytts ut till nya med digitala lås. Hemtjänsten har utöver detta köpt in läkemedelsskåp med digitala lås till hemtjänstens grupplokaler. Det krävs för en säker och trygg läkemedelshantering i lokalen innan de lämnas ut till vårdtagarna.

Under 2022 fick fast anställda medarbetare personliga mobiltelefoner. Syftet var att de på ett säkrare sätt kan ta del av information i mobilen och att telefonernas hållbarhet och funktionalitet skulle förbättras. Bärbara datorer till varje kontaktteam har också köpts in. Dessa används för de digitala inköpen men även för att kunna göra genomförandeplaner och uppföljningar i vårdtagarens hem.

Hållbart arbetsliv

Ett hållbart arbetsliv och en hållbar hemtjänst är mycket viktigt om verksamheten ska klara kompetensförsörjningen nu och många år framåt. Alla hemtjänstgrupper har under 2022 tagit bort delade turer, infört 11 timmars dygnsvila och börjat med resurspass/ökad grundbemanning. Detta har skapat tryggare anställningsformer och minskat antalet tillfälliga timanställningar. Helgerna är mest sårbara och för att skapa bättre förutsättningar och mindre stress på helgerna så har vi startat ett nytt projekt med s.k. ”30 tjänst”. Det är en tjänst där man schemaläggs ständig lördag och söndag men där resterande arbetstid förläggs efter önskemål och verksamhetens behov. Denna tjänst kan också ge ekonomiska fördelar då eventuell övertalighet på vardagar minskar. Projektet löper till 2023-10-31 och kommer följas upp löpande för vidare ställningstagande avseende fortsättningen.

Arbetsmiljö är en stående punkt på enheternas arbetsplatsmöten (APM) där det systematiska arbetsmiljöarbetet gås igenom. Medarbetarundersökningen genomfördes under november och nu arbetar enheterna vidare med aktiviteter utifrån sitt resultat. Hemtjänsten har för 2022 försämrat sina resultat i medarbetarundersökningen. Analysen verksamheten gör att det till mycket är relaterat till den omorganisation som görs men också att omorganisationen behöver göras. Enhetscheferna är motiverade för att nu arbeta med arbetsgrupperna, med bättre förutsättningar att nå ett hållbart arbetsliv, både för dem och för medarbetarna.

Satsningar på kompetensutveckling har skett under året. Alla medarbetare i hemtjänsten fick två dagars utbildning på Högskolan Väst där temat var bemötande, professionalitet och värdegrund. Alla medarbetare fick även en grundläggande IT utbildning där syftet var att skapa trygghet för att hantera all digital teknik men även lära om IT säkerhet. Utbildning i rehabiliterande förhållningssätt har genomförts i alla hemtjänstgrupper i ett samarbete med förvaltningens Kommunrehab. Utvecklingssköterskorna har utbildat medarbetarna i sjukdomslära och basal omvårdnad. Vi har utbildat språkombud på några arbetsplatser och det finns handlingsplaner för hur det ska implementeras i det dagliga arbetet. Utvecklingsdagarna har varit mycket uppskattade och bidragit till en god gemenskap, både inom och mellan hemtjänstgrupper.

Den totala sjukfrånvaron för hemtjänsten 2021 var 16,37 % och 14,5 % för 2022. Det är den lägsta siffran för total sjukfrånvaron sedan 2019. Korttidsfrånvaron var i snitt 5,92 % 2021 och 6,1% 2022. Det som är värt att nämna är att hemtjänsten i januari 2022 hade en total sjukfrånvaro på 23,14 % vilket är en historiskt hög siffra och den högsta under hela perioden då vi levt med pandemin. Så hemtjänsten har fortfarande höga siffror och enhetscheferna relaterar fortfarande det mesta till förkylningssymtom men även psykisk ohälsa och fysiska sjukdomar som i de allra flesta fall inte är arbetsrelaterade. Enhetscheferna har haft handledning av en organisationskonsult under hela 2022 och det är en mycket värdefull tid för reflektion, utveckling och lärande.

Gruppledarna inom hemtjänsten har en central roll och har under året haft en mycket hög arbetsbelastning. Under 2022 har de också haft handledning vilket varit nödvändigt och väldigt uppskattat. Under året har även några hemtjänstgrupper fått handledning för att klara sitt uppdrag gentemot specifik vård- och omsorgstagare och för att möta vård- och omsorgstagare med samsjuklighetsproblematik.

Enhetscheferna arbetar med information utifrån framtagna rutiner och riktlinjer. Vid varje nytt hemtjänstärende görs en riskanalys i vårdtagarens hem och åtgärder vidtas för att förebygga tillbud och olycksfall. Vi arbetar systematiskt med sjukprocessen och har ett upparbetat samarbete med HR. En ny roll har anställts i förvaltningen och som ska samarbeta med cheferna i sjukprocessen. Detta arbeta kan utvecklas ytterligare vilket vi gör översyn av i början av året.

Äldreomsorg - Särskilt boende

2022 har även det varit ett år som till stor del präglats av Covid-19 när det gäller särskilt boende. Medarbetarna inom verksamheten har nu under lång tid varit påverkade av pandemin. Det har under året varit fortsatt särskilda restriktioner som gäller för personal inom vård- och omsorg och vi har under året jobbat med att säkerställa arbetet med att begränsa smittspridning. Många i personalgrupperna upplever det påfrestande att ständigt jobba med skyddsutrustning på sig och detta är också något som påverkar dem som bor på våra särskilda boenden. Under stora delar av året har munskydd/visir använts vid allt vård- och omsorgsnära arbete. Detta leder till brister i kommunikation och relationsskapande samt skapar distans till vård- och omsorgstagaren, vilket motverkar upplevelsen till gemenskap mellan dem och medarbetarna.

Verksamheten har på ett par av enheterna varit med och påbörjat satsningen med att utbilda språkombud. Språkombud är medarbetare med uppdrag att stödja kollegor när det gäller språkutveckling på arbetsplatsen, såsom vid t. ex dokumentation. Språkombuden hjälper också till att lösa språkliga missuppfattningar, samt bidrar till att skapa en öppenhet i språkfrågor.

I början av året slutfördes arbetet med reviderad rutin gällande ankomst/välkomstsamtal vid inflyttning på särskilt boende. Denna rutin har under året implementerats och är en del av arbetet med att process-kartlägga in- och utflyttning på särskilt boende samt övriga rutiner och riktlinjer som påverkar denna process. I arbetet ingår enhetschef och gruppledare från flera av de särskilda boendena och arbetet är ett led i att bygga och implementera vårt digitala kvalitetsledningssystem. Uppdraget är också en del av det arbete som pågått med att skapa ett gemensamt SÄBO Vänersborg.

Under året har verksamheten fortsatt satsa på att förstärka och jobba vidare med olika former av teknik som underlättar arbetet ute på enheterna. På Ringhem i Frändefors har under året installerats taklyftar i alla boenderum/lägenheter för att underlätta för personalen i samband med personförflyttningar. På de två boendena Solhaga och Sörbygården i Brålanda har verksamheten uppdaterat och till viss del bytt ut larmsystemen i samarbete med leverantör. I samband med detta arbete installerades också så kallade ”hotellås” på alla lägenhetsdörrar på enheterna. Det är viktigt att fortsätta att implementera teknik som underlättar det dagliga arbetet samt skapa en positiv inställning till tekniken inom personalgrupperna.

Under våren tillsattes en konsultchef på Sörbygården då tidigare enhetschef valde att gå vidare till annat uppdrag inom förvaltningen. Ny chef tillträdde i september. Under sen höst tog verksamheten beslut om att göra en omorganisation av Björkens äldreboende utifrån att det är det största boendet inom verksamheten. Beslutet innebär att verksamheten organiseras i två enheter inom boendet med var sin enhetschef. Genom rekrytering av tillträdd chef går man från 11 till 12 enhetschefer inom särskilt boende. Syftet är att förstärka ledarskapet inom verksamhetsområdet och att medarbetarna i det får närmare tillgång till sin chef och att chef får större förutsättningar att klara sitt uppdrag.

Nytt äldreboende i Vargön

Under 2022 har om- och tillbyggnationen av det nya äldreboendet i Vargön fortsatt. Verksamhetschef har deltagit i styrgrupp för byggnationen tillsammans med ledningen för ABVB och entreprenören, MVB Väst. Utöver detta har verksamhetschef, enhetschef och utvecklingsledare/projektledare suttit med i referensgrupp tillsammans med projektledare från ABVB samt projektledare och platschef på MVB Väst. Byggnationen är ett led i Socialförvaltningens satsning att tillsammans med ABVB skapa nya, ändamålsenliga, fina och moderna äldreboenden i Vänersborgs kommun. Flera arbetsgrupper med deltagare från de olika verksamhetsområdena särskilt boende och vård, stöd och utredning (VSU) har under året varit engagerade i ombyggnationen. Personal både från tidigare Lunddala och nuvarande Ekeliden har varit med och arbetat med inomhus- och utomhusmiljön för det kommande boendet. I grupperna har även demenssjuksköterska och arbetsterapeut medverkat tillsammans med inredningsarkitekt och landskapsarkitekt. Ombyggnationen av Lunddala äldreboende går under 2023 in i slutfasen och beräknad slutbesiktning är den 1 juni. Efter godkänd slutbesiktning kommer inflyttning ske enligt den planering verksamheten lagt.

Hållbart arbetsliv

Att ha ett hållbart arbetsliv och få möjlighet att vara hållbar på sitt arbete är en grund för en fungerande verksamhet. När det gäller frånvaron under 2022 har den fortsatt vara hög och sjuktalen under 2022 har sett ut på följande vis:

- Korttidsfrånvaron har för alla enheter under 2022 varit 5,5% (4,8% 2021).
- Långtidsfrånvaron har för alla enheter under 2022 varit 9,7% (10,8% 2021) vilket är en positiv minskning.
- Den totala sjukfrånvaron (kort och lång) har under 2022 i verksamheten varit 15,2% (15,6% 2021)

Korttidsfrånvaron var framför allt hög under första och sista kvartalet av året och kan relateras till den höga smittspridningen av Covid-19 som fanns i samhället. Pandemin har påverkat arbetet med att minska, framför allt, korttidsfrånvaron. Flera av enhetscheferna har dock jobbat intensivt med omtanke- och rehabsamtal. Ett fokusområde framöver är att fortsätta utveckla det fina samarbetet med HR-partner och företagshälsovård som omnämns positivt av enhetscheferna. Under året har alla enheter genomfört två utvecklingsdagar för samtliga medarbetare med fokus på kvalitet, samarbete samt implementering av förvaltningens medarbetarprinciper. Dessa dagar har varit uppskattade av både chefer och medarbetare då känslan av att få jobba med utveckling på enheten varit efterfrågat.

Äldreomsorg – Vård, stöd och utredning

Verksamhetsområde vård, stöd och utredning (VSU) omfattar kommunens uppdrag gällande biståndsenhet, korttidsboende, växelvård, hemsjukvård/kommunrehab, dagverksamhet, förebyggande verksamheter och bemanningsenhet. Under våren 2022 flyttade nattpatrull och larmmottagning över till hemtjänstens verksamhetsområde och den påbörjade upphandling av trygghetslarm avslutades av verksamhetschef för hemtjänsten.

2022 har fortsatt präglats av pandemin samtidigt som samhället öppnat upp och vi återgått till det nya normala. Anpassningar av verksamheterna och fortsatt hårt tryck på specifika insatser kopplat till covid 19.

Planeringen för att möta framtiden med en ny hemtjänstorganisation har påverkat stora delar av vård, stöd och utredning. Biståndsenhet, hemsjukvården och bemanningsenheten har varit involverade i förändringen. Samordningsteamen ändrar form och en ny metodbok har tagits fram under året. Effekten som vi vill uppnå är en effektiv samverkan med brukaren/patienten i fokus som möjliggör för professionerna att flexibelt fördela resurserna. Undersköterskorna ska få ett större ansvar och delaktighet. Hållbar arbetsmiljö och förutsättningar för att kunna göra ett bra arbete med hög kvalitet med mer fokus på brukare/patient. Implementering sker under 2023.

God och nära vård

Under 2022 har ledningsgruppen inom VSU arbetat med planering och kompetenshöjande insatser inom God och nära vård. Flera enhetschefer har gått ledarskapsprogram nära vård från SKR.

Samverkan vid hemtagning från slutenvården har gått via samordningsteam, som har bidragit till att säkerställa enskilda individers hemgång från sjukhuset till ordinärt boende. Hemsjukvårdens bedömningsteam samt platskoordinator och boendesamordnarna har varit viktiga funktioner i arbetet. Antal betaldagar har under 2022 varit 196 dagar vilket är en ökning med 165 dagar från 2021. Antalet utskrivningsklara patienter var 1 264 under 2022 att jämföra med 1 459 för 2021.

Verksamhetschef för VSU har varit vice ordförande för Lokal samverkansgrupp för personer med sammansatta vård och omsorgsbehov under 2022 och ordförandeskapet ligger på Vargöns vårdcentral för 2022/2023. Under 2022 har vi sett över strukturen för våra lokala samverkans-grupper och kommer under 2023 att samplanera dem till gemensamma eftermiddagar tillsammans med barn och unga samt psykiatri och missbruk.

Gemensamt uppdrag från förvaltningscheferna har påbörjats under 2022 där syftet är att stärka samarbetet än mer mellan barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen. Målen är att stärka det främjande och förebyggande arbetet, arbeta tätare tillsammans för barn och unga i riskzon samt stärka det gemensamma arbetet inför, under och efter placering av barn och unga både inom och utanför kommunen. Mellan förvaltningarna är flera arbetsgrupper i gång för att ta fram gemensamma metoder i samverkan. Möjligheten att rekrytera en gemensam SIP (samordnad individuell plan) samordnare har beslutats av Vårdsamverkan Fyrbodal och kommer att implementeras 2023.

Två fokusområden har tagits fram i samverkan utifrån uppdraget:

1. Främjande arbete på hemmaplan, fokus på barn och unga
2. Samverkan vid externa placeringar, fokus på barn och unga

Antal beslut fattade 2022

Insatser	Totalt fattade beslut 2022	Bifall	Avslag	Totalt fattade beslut 2021
Hemtjänst	1483	1472	11	1389
Nattinsats	137	137	0	93
Dagverksamhet	68	68	0	71
Korttidsvård	401	382	19	361
Särskilt boende	193	185	8	178
Hemgångsbeslut	452	452	0	388
Trygghetslarm	393	393	0	411
Daglig verksamhet LSS	28	28	0	25
Boendestöd	93	93	0	76
Kontaktperson SoL	45	38	7	41
Kontaktperson LSS	34	34	0	34
Bostad med särskilt stöd och service SoL	4	4	0	12
Bostad med särskilt stöd och service LSS	15	15	0	10
Personlig assistans	14	14	0	17

Under 2022 har 1483 beslut fattats om hemtjänst i ordinärt boende (1389 beslut 2021). Under året har även 452 hemgångsbeslut fattats gällande enskilda som går hem till ordinärt boende efter en sjukhusvistelse (388, 2021). 393 har beviljats trygghetslarm (411, 2021), 68 (71, 2021) personer har beviljats dagverksamhet, 401 (361, 2021) nya beslut har tagits gällande korttidsvård.

193 (172, 2021) personer har beviljats särskilt boende, vilket är en ökning med 21 beslut. Väntetiden för den som fått beslut om särskilt boende (äldre) till erbjudande om plats ligger i snitt på 39 dagar. Rikssnittet ligger på 53 dagar. Under 2022 har vi fattat 3268 beslut och 3106 beslut 2021. Av besluten var 45 avslag 2022 vilket är en minskning från 74 avslag 2021.

Inkomna domar 2022 från förvaltningsrätten 24, kammarrätten 3 och högsta förvaltningsrätten 3. Utfallet av överklagade domar kommer att redovisas i förvaltningens kvalitetsberättelse för 2022.

Biståndsenheten

Ny enhetschef började på enheten under augusti efter det att tidigare chef gick vidare till tjänsten som Socialt ansvarig samordnare (SAS) inom förvaltningen. Riktlinjer för färdtjänst och riksfärdtjänst har implementerats under 2022 och revidering har skett under december och remissinstanser var Kommunala pensionärsrådet (KPR) och Kommunala rådet för funktionshinder (KRF). Digital ansökan för färdtjänst är införd och även digital inkomstförfrågan. MEA (Möjliggöra egen aktivitetsförmåga) är i en ny fas där planering skett för ett breddinförande inom hemtjänsten tillsammans med ordinarie handläggare, gruppledare och arbetsterapeut med målet att möjliggöra egen aktivitet. Informationstelefonen som infördes 2021 har fortsatt under 2022 och kommuninvånare ringer för att få stöd att komma rätt.

Nyckelfunktioner inom enheten som platskoordinator och boendesamordnare inom äldreomsorgen och funktionshinder, har hanterat ett stort inflöde från sjukhus till korttidsplatser och koordinerat platser på växelvård eller till boende på bästa sätt. Boendesamordnare för psykiatri och funktionshinder har organiserats under Biståndsenheten från 2022, från tidigare Personligt stöd och omsorg (PSO). Förberedelse har skett för att möta ny LSS-lagstiftning från 2023 samt eventuell ny äldreomsorgslag.

Bemanningsenheten

Bemanningsenheten har genomfört en organisationsförändring i samband med att en ny enhetschef tillträdde i augusti. Målet var att säkerställa god samverkan med ledningsgrupper och hållbarhet för bemanningens chefer. Följande har arbetats med inom respektive område.

- **Schemaplanerare** - Hållbara scheman med utgångspunkt av brukarnas behov, ekonomi och en god arbetsmiljö
- **Central planering** -Samtliga hemtjänstinsatser planeras för att uppnå mesta möjliga kvalitet för våra brukare, resurseffektivt.
- **Bemanningsadministration** - Vid korttidsfrånvaro använder vi i första hand resurspass, Poolpersonal och sedan våra timvikarier.
- **Personal och kompetensförsörjning, en väg in** -Framtiden är här och nu ska vi behålla vår goda kvalitet med bra resurser

Under 2022 har 29 202 turer inkommit och behandlats via bemanningen, fördelat mellan VoO 19 025 och PSO 10 177, det är en ökning av drygt 2600 turer jämfört med 2021. Sålda timmar 2022 var 151 184 timmar (totalt antal timmar 2021 var 156 642) fördelat på 110 382 (120 052, 2021) på VoO och 40 803 (36 602, 2021) på PSO.

APL-platser och dess fördelning via systemet paraktikplatsen.se för samtliga elever under 2022. Samordning sker via bemanningen och under 2022 har 262 studenter haft APL inom förvaltningen vilket är en ökning från tidigare år.

Sommaren 2022 har utvärderats och rekryteraren finns nu permanent i bemanningen. Planering av nya rutiner för rekrytering och introduktion har arbetats fram och även förbättringar av sommarrekryteringen.

Bemanningsenheten har arbetat aktivt med att minska andelen timavlönade och detta kommer att analyseras vidare under 2023. Den planerade automatiserade rekryteringen har inte gått att genomföra då svårigheter uppstår för ” roboten” (AI) i samarbete med systemet Heroma. Dialog har fortsatt kring planering av digitalisering och förenklad administration med IT. Refapp är helt implementerad och används flitigt vid referenstagning och erfarenhet av den är att det sparar tid för medarbetarna.

Förebyggande verksamhet inklusive dagverksamheter

I slutet av februari öppnade träffpunkterna upp på nytt efter pandemin och de har varit välbesökta efter öppnandet. Under året gjordes 6519 besök på träffpunkterna (Torpa ej medräknat). Träffpunkt Torpa har varit öppen hela året med 1386 besök, under första halvåret med anpassningar utifrån Covid 19. Det projekt som påbörjades under 2021 och som syftar till att bryta upplevd isolering hos äldre utlandsfödda kommuninvånare har fortsatt och utvecklats under 2022. Under hösten har deltagarantalet ökat på Träffpunkt Torpa, vilket till en del beror på det trägna uppsökande arbetet i området, där vi arbetat med motivation och också bistått med att följa personer till och från Träffpunkten. Broschyrer som beskriver Träffpunkten har under året översatts till flera språk för att öka tillgängligheten.

När det gäller samtalsgrupper och cirklar som genomförs av anhörigstödet, så har gruppverksamhet varvats med individuella insatser. Mötesplatsen har i samarbete mellan anhörigstöd och Senior i VBG utvecklats under året med flera välbesökta föreläsningar för målgruppen. Ex vis var den hälsoföreläsning med Annika Blixt som genomfördes mycket uppskattad och har också bidragit till att fler personer hittat till verksamheten. I början av december genomfördes en vinterfest på Mötesplatsen för besökare från alla träffpunkter. Det var många som ville komma och det blev drygt 60 personer från olika delar av staden som kom och upplevde en trevlig kväll.

Anhörigstöd med inriktning funktionsnedsättning och psykisk ohälsa har utvecklats och är nu väl känt av många kommuninvånare. Vid jämförelse ser verksamheten att sista tertialet 2021 var det 43 sökta stöd. Motsvarande period 2022 så var motsvarande siffra 105, alltså en dryg fördubbling. Majoriteten av dem som söker gör det i roll som förälder.

Dagverksamheten har bedrivit gruppverksamhet under hela året, med vissa anpassningar utifrån Covid-19. I september organiserades de två dagverksamheter med demensinriktning som finns i Solängen-huset samman till en verksamhet; Söderhörnan. Det gör att verksamheten bättre kan utnyttja lokalerna och ha en kapacitet som i nuläget är god. Den förändring av färdiglagad mat från Odenköket som genomfördes under 2021 har inneburit att maten levereras kall och ska värmas på plats vilket medfört utmaningar kring bemanning. Det är stor påverkan av dagverksamheten under leverans av mat och även under lunchtid då personalen behöver arbeta med att iordningställa maten.

Senior i VBG är en del i förvaltningens arbete att uppmärksamma och skapa hälsofrämjande insatser för kommunens invånare. Biståndsenheten, Frivilligverksamhet och Kommunrehab är viktiga aktörer. Senior i VBG har utvecklat hemsidan med filmer om träffpunkterna och genom det delat information till kommuninvånarna. Under våren genomfördes enkäter för att ta reda på mer om hur seniorer får information om aktiviteterna. 216 svar och majoriteten anger internet, tidning och vänner och bekanta. Aktiviteter som genomförts under 2022 är en seniorträff för medborgare som fyller 80 år i Vänersborg. Totalt deltog närmare 120 personer och lyssnade till en föreläsning med förebyggande innehåll samt

information om kommunens insatser riktade mot målgruppen. Senior sports school har genomförts vid tre omgångar. 20–25 seniorer ingår i varje omgång som träffas under 12 veckor för att prova olika idrotter och teoripass kring hälsa. Utvärderingen visar att så gott som alla upplever att de fått ett större socialt nätverk och en ökad motivation till och kunskap om en hälsosammare livsstil. Många välbesökta arrangemang har genomförts på de kommunala träffpunkterna exempel på detta är besök av Polisen, biblioteket, föredrag om munhälsa, musikunderhållning.

Under 2022 inleddes ett samarbete, benämnt TRYGGBO, mellan AB Vänersborgsbostäder och enhetschefsrepresentanter för vård stöd och utredning. TRYGGBO syftar till att utveckla och förenkla samarbetet mellan aktörerna för att ge äldre medborgare förutsättningar för att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Gruppen har träffats vid ett par tillfällen under våren 2022. Det har varit konstruktiva träffar och bedömningen är att vi kan nå varandra i samarbeten som är behövliga. Vänersborgsbostäder har erbjudits att via länk synliggöra information om boende för seniorer på Senior i VBG:s hemsida.

Hemsjukvården

Under 2022 hade vi 1078 inskrivna patienter i hemsjukvården. Under 2022 har primärvårdens grunduppdrag förtydligats i Hälso-sjukvårdslagen (HSL) och framåt kommer vi att fatta beslut om kommunal primärvård för att använda oss av begrepp som inskriven i hemsjukvården. En utveckling av intranätet har genomförts där information och utbildningar finns för medarbetare inom förvaltningen. Ett Instagramkonto för hemsjukvården har skaptas för att vara synliga för fler, och genom det vara en del i digitaliseringen i syfte att skapa och väcka intresse, snabbt få ut information med nyheter, tips och trix. Det syftar också till att stärka vi-känslan och samarbetet inom Hemsjukvården.

Kommunrehab

Kommunrehab har under året planerat för en ny teknikenhet i förvaltningen och från oktober är våra tekniker anställda under Kvalitet och utveckling (KOU). Det är en stabil arbetsgrupp på Kommun rehab och lätt att rekrytera nya medarbetare. Under 2022 har verksamheten genomfört 10 503 patientbesök vilket är ökning från 2021 med cirka 1500 besök. Projektet Rehabutvecklare påbörjades under 2022. Vi började med att kartlägga behovet av kompetensförhöjning detta genom en enkät till baspersonalen. Svaren visar på stort behov av utbildning inom olika områden, tex förflyttningstekniker och hjälpmedel samt på att utbilda omsorgspersonal i rehabiliterande förhållningssätt. Utöver det har utbildningar getts i olika glidlakansystem, sittdynor, rullstolar. Utöver utbildningsdelen har vi arbetat kliniskt, vi har tagit oss an 10 olika patientärenden för att ge ett närmare stöd till brukare, anhörig och personal än vad ordinarie rehabpersonal har möjlighet att ge. Vi har under 2022 utbildat 382 medarbetare kring personförflyttningar och ergonomi, vilket är fler än tidigare år. Nätverksträffar för Rehabombud vid tre tillfällen under hösten där temat varit ”Att inte kunna röra sin kropp” det har handlat om olika positioneringar i säng och rullstol över hela dygnet. I slutet på augusti deltog samtliga anställda på enheten i en utbildning ”Den pedagogiska vägen”. Arbetsgruppen fick nya verktyg och kunskaper som utbildningsprojekten sedan har använt för att utveckla det pedagogiska upplägget i våra utbildningar som vi ansvarar för, för att de vi utbildar ska lära sig så mycket som möjligt.

MEA-projektet har fortgått under 2022. Individer med trygghetslarm har följts upp via telefon av biståndsenheten och erbjudits hembesök av arbetsterapeut. Under 2022 har 109 hembesök genomförts av arbetsterapeut. Under hösten togs nästa steg inom MEA, vilket innebär möjligheten till hembesök av arbetsterapeut för de som nyligen fått hemtjänstinsatser och erbjuda arbetsterapeutisk intervention utifrån behov och motivation. Genom att ge den enskilde rätt förutsättningar kan den ha större möjlighet till självständighet som kan visa sig i mindre hemtjänstinsatser.

Hemsjukvården sjuksköterskor
Inom hemsjukvårdens sjuksköterskeorganisation har det varit ett fortsatt stort fokus på att hantera situationen gällande pandemin. Vaccinationer, provtagningar, smittspårningar kopplat till covid 19 har ställt krav på hemsjukvården och detta har genomförts på ett mycket bra sätt. Enheten har genomfört ca 3000 vaccinationer mot covid och säsongsinfluensa under 2022, jämfört med ca 4300 under 2021. Under året har hemsjukvården arbetat med samverkande sjukvård utöver ordinarie patienter. 2022 har vi tagit över 58 uppdrag från 1177, ambulansen och vårdcentralerna. Under 2021 hade vi 101 uppdrag. Ny enhetschef från oktober 2022 har tillträtt efter det att tidigare enhetschef gick vidare till annan chefstjänst inom VoO särskilt boende.

IVO- tillsyn av särskilt boende för äldre kopplat till en god och säker vård är genomförd under 2022. Det begärdes in samtliga journaler från särskilt boende som har granskats och analyserats. Vidare har det gått ut enkäter till patienter/närstående, vård-och omsorgspersonal, sjuksköterskor och verksamhetsföreträdare. Inspektion har genomförts genom att möta patienter, sjuksköterskor och ledning under december. Vidare analys av resultatet och åtgärder kommer att genomföras under 2023.

Hemsjukvården har inom flera områden en stabilitet men i norr har det varit mycket vakanser och bemanningsbekymmer. För att klara vård och behandling av patienter har det krävts att använda oss av bemanningssköterskor till en kostnad av ca 4,5 mkr för 2022 vilket är en ökning mot 2021 med 2 miljoner. Planering av omorganisation inom hemsjukvården är gjord för att dela in i tre områden med tre enhetschefer.

Målen är att:

-Hemsjukvården i Vänersborg är lika oavsett var jag bor geografiskt.

-Patienterna får en kvalitativ vård och behandling

-Medarbetarna trivs och är engagerade med hög kvalitet

-Cheferna är hållbara och har förutsättningar för att driva sin enhet med hög kvalitet utifrån tilldelad budget

Projekt utvecklingssköterskor har införts för att öka vardagslärandet för baspersonal kring omvårdnad. Förutom att arbeta i projektet har de bemannat upp i Norr utifrån ett stort behov. Inventering av kompetensbehov och önskemål genomfördes tillsammans med enhetschefer samt omvärldsbevakning genom kontakt med Halmstad och Landskrona som bedriver liknande arbete. Studiebesök på Högskolan Väst och Birger Sjöbergsgymnasiet har också genomförts. En ny läkemedelsutbildning togs fram som från maj månad fortlöpande getts både nyanställd personal samt all vård- och omsorgspersonal som har läkemedelsdelegering. Introduktion för sommarvikarier i basal omvårdnad skapades under våren och startades upp i maj månad. Utvecklingssköterskorna har varit ute på enheterna samt erbjudit handledning för omvårdnadspersonal i specifika situationer eller där personal önskar stöd. De har skapat metodrum (ett evidensbaserat arbetssätt) på Niklasberg och i Brålanda. Ett introduktionspaket för alla nyanställda i Vänersborgs kommun (VOO och PSO) har tagits fram tillsammans med Rehabutvecklare för att kvalitetssäkra grundkompetens och information till alla nyanställda. Verksamheten har sett över digitala lösningar så som implementering av vårdapp för att öka både förutsättningar, tillgänglighet och kunskap att ta till sig information om olika arbetsmoment. Projektet fortsätter även under 2023 och finansieras genom statligt bidrag.

Korttidsboende och Växelvård

Det har varit ett fortsatt högt tryck på korttidsplatser för att ta hem från sjukhus under 2022 och även då det är vakanta platser på SäBo vilket gör att fler väntar på korttids längre tid. Växelvården har öppnat upp under 2022 med först fyra platser och sedan från sommaren sex platser. Resterande platser har varit korttidsplatser. På Nyhaga har vi utökat med två platser genom att skapa två dubbelrum.

Korttidsvård och växelvård	2020	2021	2022
Antal inskrivna under året	360	503	650
Antal platser	24	24	26
Antal vårddagar	4 604	6191	8230
Beläggning, %	53	70	94
Personalkostnad/vårddag, kr	2 780	2363	1916
Bruttokostnad/vårddag, kr	2 977	2480	2025

Antalet brukare har ökat och även beläggningen under 2022. Personalkostnaderna minskar per vårddag i samband med ökningen trots att korttiden och växelvården redovisar ett underskott mot budget 2022. Enheterna har tagit ett omtag kring senior alert och avvikelsehantering i samverkan med legitimerad personal. En utveckling av rehabiliterande förhållningssätt har påbörjats och kommer fortsätta implementeras under 2023.

En förändring av färdiglagad mat från Odenköket har inneburit att maten levereras kall och ska värmas på plats vilket medfört utmaningar inom befintlig personal. Verksamheten upplever mer svinn än tidigare och det går åt mer personalresurser. På Nyhaga är det en person som sköter kök och städ på dagtid och på Växelvård är det en person som sköter städ på dagtid. Dessa personer har kommit från Arbete, integration och sysselsättning (ASI) efter att gemensam workshop genomfördes på enheterna tillsammans med AME gällande vilka arbetsuppgifter annan roll kan genomföra än undersköterska/vårdbiträde.

Hållbart arbetsliv

För verksamhetsområdet som helhet har sjukfrånvaron givetvis påverkats av pandemin vilket också är ett tecken på att medarbetare följer de restriktioner som säger att man ska hålla sig hemma vid förkylningssymtom. Sjukfrånvaron har i snitt legat på 9,1 % för hela verksamhetsområdet. Det är en ökning från 2021 där snittet var 7,3 % Inom verksamhetsområdet varierar sjukfrånvaron på enhetsnivå.

På enhetsnivå har man arbetat med att implementera socialförvaltningens framtagna principer i Ledning och styrning 3.0. Medarbetarenkäten visade på att 65 % är ambassadörer och rekommenderar sin arbetsplats till andra vilket är en ökning från 2021 med 2%. HME för verksamhetsområdet ligger på 82 och är en ökning från 79 (2021). Ett bra ledarskap ställer krav på chefer och under 2022 satsade förvaltningen på handledning till alla chefer.

Individ och Familjeomsorgen

Året 2022 är första året efter två års pandemi som vi inte levt med restriktioner under större delen av året. Verksamheten har i de flesta delar återgått till det normala i det avseendet. Däremot så har året präglats av andra typer av kriser i samhället och världen, när det kom lättnader i restriktionerna kring covid i början av året så bröt Ukrainakriget ut. Detta medförde återigen en krisorganisation och beredskap i kommunen och medförde oro i alla led. Antalet flyktingar boende på Nordens största flyktingförläggning Restad gård ökade också kraftigt, vilket inneburit en ökad arbetsbelastning särskilt för barn- och unga som genomfört ett flertal placeringar av barn i behov av skydd, men detta belastar även andra verksamheter inom IFO i olika grad.

Vi har haft ett gott samarbete med berörda fackliga parter under året och engagemanget på LSG-möten har ökat då samtliga enheter inom IFO numera är representerade på LSG, något som lett till högre delaktighet och ökad dialog. Vi har haft ett mycket gott samarbete med framför allt skyddsombuden inom IFO i det förebyggande arbetsmiljöarbetet, men också i enskilda personalärenden. Totalt har 10

medarbetare inom IFO slutat sin anställning under året, i huvudsak socialsekreterare. Detta innebär en personalomsättning på totalt 8,2%.

Sammanfattningsvis har året inom IFO präglats av högt engagemang i alla led och många processer har påbörjats eller intensifierats. Arbetet med ledning och styrning kopplat till kvalitet och arbetsmiljö har det fortsatt varit ett högt fokus på och detsamma gäller samverkan både intern och externt. Inom det förebyggande arbetet för barn och unga har vi fortsatt omvärldsbevaka samt utbildat personal i olika metoder inom området för att kunna möta upp olika behov.

Försörjningsstödsenheten

Enheten har under året fortsatt att arbeta intensivt för att verksamheten ska genomsyras av och syfta till självförsörjning och ett självständigt liv för individen. På individuell nivå, gentemot brukare, har detta skett genom fortsatt strukturerat arbete i handläggningen kopplat till våra två huvudspår – ***arbetsspåret*** för de brukare som bedöms ha arbetsförmåga samt ***sjuk/rehabspåret*** för brukare med hög ohälsa, ofta kopplat till sjukskrivning.

Från slutet av 2019 ökade antal hushåll som uppbar försörjningsstöd, från att tidigare varit på en nivå av i genomsnitt lite drygt ca 400 hushåll per månad till att som mest under en period 2021 handla om ca 550 hushåll per månad. Ökningen varade till mitten av 2021. Därefter har en kontinuerlig minskning skett och för 2022 är det ett genomsnitt på ca 438 hushåll per månad, i december var antalet hushåll 410st. Jämförelse med nationell statistik visar att vi minskat utbetalt försörjningsstöd något mer än riket i övrigt mellan 2021 och 2022. Även om faktorer som konjunktur, arbetslöshet och ekonomisk situation styr lägesbilden av utbetalt försörjningsstöd, så bedöms de områden verksamheten arbetat strategiskt med på enheten under året varit starka orsaker till minskat försörjningsstöd. Den resursförstärkning som tidigare skett hos AME bedöms också ha bidragit mycket positivt. Grunden till enhetens goda resultat bedöms vara att det skett ett kvalitativt och intensivt arbete av medarbetarna för att stödja människor till självförsörjning samt att handläggarna bedrivit en noggrann och rättssäker myndighetsutövning kring bedömning och beslut av rätten till ekonomiskt bistånd. Cirka 75% av våra brukare söker försörjningsstöd digitalt.

Hälsogruppen, som arbetar riktat med målgruppen långvarigt bidragsberoende med ohälsa, startade upp under våren 2021. Arbetsgruppen har utökats under 2022 och består nu av fem socialsekreterare som leds av 1:e socialsekreterare. Målsättningen med Hälsogruppens arbete är att brukare efter medicinsk- och arbetslivsinriktad rehabilitering ska återfå arbetsförmåga, där så är möjligt. Detta arbete sker kontinuerligt och förändringsarbetet med brukarna sker stegvis. Vidare ska vi samverka med Försäkringskassa samt Hälso- och sjukvård. Detta är ett mycket resurskrävande arbete som ställer stora krav på socialsekreterare att finna vägar mot egen försörjning inom rådande förhållande hos våra samverkansparter. I ett samhälle som utmärks av mer restriktiva bedömningar inom socialförsäkringen och minskade resurser krävs allt större krav på socialtjänstens personal, då allt fler personer tycks ”falla mellan stolarna” i vårt välfärdssystem och då ofta blir föremål för socialtjänstens insatser. Det är en utmaning att lyckas stödja målgruppen med långvarigt behov av bistånd p.g.a. psykisk ohälsa/funktionsnedsättning till självförsörjning. Myndigheter och olika samhällsstrukturer är byggda utifrån att individen har egenförmåga och förståelse över hur det fungerar och saknar ofta resurser att möta individer som har en komplex situation utifrån psykisk ohälsa och funktionsnedsättning.

Samarbetet med AME är fortsatt ett högt prioriterat område på enheten med samverkan på samtliga nivåer med ett gemensamt mål; att hitta vägar för våra brukare där målet är självförsörjning genom arbete eller studier**.**

Målgruppsanalys

Enheten har under året arbetat fram en modell för målgruppsanalys. Syftet är att vi bättre ska kunna beskriva de målgrupper som är aktuella - hur många vi har inom olika grupper och vad de har för olika

förutsättningar och behov för att nå självförsörjning. Med stöd av dessa hoppas vi att tillsammans med AME bättre kunna planera och rikta insatser som motsvarar de behov som finns. Fem socialsekreterare från försörjningsstödsenheten är i dag placerade på Resurshuset där de har sin dagliga arbetsplats för att optimera samarbetet, särskilt kring målgrupperna unga vuxna samt utrikesfödda. Det totala antalet avslutade hushåll på försörjningsstödsenheten under 2022 var 356 st. Det kan jämföras med antal nya hushåll som var 264 st. Det har alltså varit betydligt fler som avslutats än som kommit nya under året. Orsaker till avslut; 34% erhöll arbete, 17% erhöll annan ersättning/bidrag, 14% ej avhörda, 12% började studera, 12% flyttade, 7% annan orsak, 2% pension (<65år), 2% ändrad familjesituation, 0% ersättning på grund av arbetslöshet.

Under 2022 var antalet unga hushåll under 25 år som uppbar försörjningsstöd totalt 133st jämfört med 2021; 179st 2020; 188st. Vi ser alltså en kraftig minskning under året med ca 25% även av antalet ungdomsärenden jämfört med föregående år. Totalt avslutades 103 hushåll i åldersgruppen under 2022. 43% erhöll arbete, 21% började studera, 12% erhöll annan ersättning/bidrag, 10% flyttade, 8% ej avhörda, 5% erhöll aktivitetsersättning och 1% annan orsak. (statistiken ingår även i den totala statistiken i stycket ovan).

Långvarigt försörjningsstöd

Antalet hushåll som uppbär långvarigt bistånd mer än 10 månader har minskat under året. I januari 2022 var det 393st. och i december 2022 var det 320st., alltså en minskning med totalt 73 hushåll. Den största orsaken till den höga andelen som långvarigt uppbär bistånd är det höga inflödet från etableringsprogrammet (flyktingar) mellan åren 2016 - 2020. Totalt för perioden var det 393st. som blev beroende av försörjningsstöd efter avslutad etablering. Tyvärr är det många i just denna målgrupp som blivit långvarigt biståndsberoende.

Avslagsbeslut

Under 2022 fattades totalt 3583 beslut om avslag varav 540 var avslag på ansökan i sin helhet och 3043 var avslag på del av ansökan. Detta är något färre än 2021, men utifrån att vi nu har ett lägre antal ärenden så är andelen procentuellt sett i princip oförändrad.

Utfallet i domar från rätten efter överklagande av beslut kommer att redovisas i kommande kvalitetsrapport från förvaltningen.

Dödsboutredningar och ekonomiskt bistånd till begravningskostnader

Under 2022 har 89 dödsboutredningar handlagts av enhetens två utredningsassistenter. År 2021 var motsvarande siffra 83st. Utbetalt Ekonomiskt bistånd för begravningskostnader år 2022; 195 276 kr. År 2021 var motsvarande summa; 230 719 kr.

Barn- och ungdomsenheten

Enheten vänder sig till barn och unga och deras föräldrar och är uppdelade i fyra team;

- Mottagningsteam
- Barnteam (0–12 år)
- Ungdomsteam (13–20 år)
- Våldsteam

För hela enheten inkom det under året 2314 anmälningar och 87 ansökningar vilket är en ökning jämfört med 2021 år då det inkom 1703 anmälningar och 57 ansökningar. Av anmälningar och ansökningar 2022 rörde 263st. våldsutsatta barn. Över lag bedöms anmälningarna vara mer allvarliga än tidigare år vilket återspeglas i att antal öppnade utredningar ligger högre än tidigare år.

Under året har totalt 695 utredningar inletts gällande barn och unga. Det är en ökning jämfört med 2021 då 619 utredningar inleddes och under 2020 inleddes 574 utredningar. I december 2022 hade vi 252 pågående utredningar jämfört med 218 i december 2021 och 191 i december 2020. Således en ökning med 59 pågående utredningar från december 2020 till december 2022 vilket innebär cirka sex tjänster då maximalt cirka 10 utredningar per tjänst bedöms rimligt för att kunna genomföra ett rättssäkert och kvalitativt arbete. Vi har också haft en viss personalomsättning under året och flera av socialsekreterarna är oerfarna och behöver lång introduktion i yrket och mycket stöd i arbetet.

Av de 695 utredningar som inletts under 2022 har 243 orsakskoden våld jämfört med 316 under 2021 och 212 under 2020. Här kan vi alltså se en minskning från 2021.

Var kommer orosanmälningar och inkommande information ifrån?

Polis och skola är de som informerar socialtjänsten mest om barn och unga i kommunen som är i behov av vård och olika former av stöd.

Från vem	Flicka	Pojke	Summa
Anhörig	82	68	150
Annan kommun	58	67	125
Anonym	54	77	131
Psyk.barn	29	16	45
BVC/MVC	32	26	58
Förskola	27	25	52
Domstol	12	8	20
Enskild person/granne	33	23	56
Familjehem	2	3	5
FK	0	1	1
Fritids	0	3	3
Hyresvärd	3	4	7
Institution	9	1	10
Internt IFO	77	31	108
Kriminalvård	15	22	37
Kronofogdemyndigheten	0	1	1
Polis	190	232	422
Psykiatri Näl	15	22	37
Skola/förskoleklass	181	176	357
Somatik NÄL etc.	50	28	78
Ungdomshälsan	2	0	2
Vårdcentral	37	19	56
Åklagare	32	44	76
Psyk, öppen	5	8	13
Internt kommunen	94	104	198
LSS	4	4	8
Migrationsverket	16	11	27
Företagshälsovården	2	1	3
Organisation/förening el. liknande	7	6	13
Socialstyrelsen	0	1	1
SOS Alarm	7	2	9
Socialjouren Fyrbodal	116	60	176
Folktandvården	11	11	22
Sjukvården	4	1	5
Försäkringskassan	1	1	2
SUMMA	**1207**	**1107**	**2314**

Orosanmälningar missbruk av alkohol/narkotika ungdomar

Orosanmälningar gällande unga flickor/kvinnor 13–20 år avseende missbruk av alkohol/narkotika har återigen ökat kraftigt. Under 2022 inkom totalt 66 anmälningar avseende missbruk totalt för båda könen i åldersgruppen, jämfört med 2021; 37st. 2020; 59st., 2019; 60st. och 2018; 36st. Störst ökning ser vi i antalet anmälningar avseende blandmissbruk och narkotika.

Anmälningar avseende missbruk pojkar/män har minskat 2022 jämfört med 2021, medan det för flickor/kvinnor ökat kraftigt. Av de totala 66 anmälningarna avser 53 flickor/kvinnor och endast 13 pojkar/män. Däremot har det skett en påtaglig minskning i den lägre åldersgruppen 13 - 14 år för båda könen.

Antal inkomna anmälningar avseende ungdomar under 2021									
Ålder på person	13-14		15-17		18-20		S:a per kön		S:a per orsak
Orsak till aktualisering	Man	Kvinna	Man	Kvinna	Man	Kvinna	Man	Kvinna	
Missbruk, alkohol	1	3	4	3	1	0	6	6	12
Missbruk, bland	1	1	1	1	1	0	3	2	5
Missbruk, narkotika	3	4	0	3	5	3	8	10	18
Missbruk, tabletter	0	1	0	0	0	0	0	1	1
Missbruk, annat	0	0	0	1	0	0	0	1	1
Summa	**5**	**9**	**5**	**8**	**7**	**3**	**17**	**20**	**37**

Antal inkomna anmälningar avseende ungdomar under 2022									
Ålder på person	13-14		15-17		18-20		S:a per kön		S:a per orsak
Orsak till aktualisering	Man	Kvinna	Man	Kvinna	Man	Kvinna	Man	Kvinna	
Missbruk, alkohol	1	0	2	2	0	3	3	5	8
Missbruk, bland	0	1	0	8	0	7	0	16	16
Missbruk, narkotika	1	0	5	17	3	7	9	24	33
Missbruk, tabletter	0	0	0	2	0	1	0	3	3
Missbruk, annat	0	0	1	5	0	0	1	5	6
Summa	**2**	**1**	**8**	**34**	**3**	**18**	**13**	**53**	**66**

Placeringar Institution / HVB

Antalet unga placerade på HVB (hem för vård eller boende) eller på statens institutioner har ökat kraftigt under de senaste åren. Antalet vårddygn under 2022 har ökat med hela 58% jämfört med 2021, från 2854 vårddygn under 2021 till 4520 vårddygn under 2022.

Bedömningen är att placeringarna varit oundvikliga utifrån socialtjänstens ansvar att skydda barn och unga och det speglar också det ökade inflödet av orosanmälningar. Under året har totalt 16 ungdomar i åldrarna 13 - 20 år varit placerade på HVB eller SIS någon gång under året. Utav dessa var det 12 flickor och 4 pojkar. Utöver detta har 12 yngre barn har varit placerade på HVB under året, huvuddelen av dem tillsammans med förälder.

Råd- och stödenheten

Under 2022 har ledningsgrupp och enhetschefer inom samtliga tre enheter inom IFO:s verksamheter med inriktning barn och unga arbetat för att öka samsyn och samverkan samt att den samverkan som krävs ska ske under goda former. En gemensam processbeskrivning mellan myndighet och utförare har tagits fram för att samverkan ska vara fungerande utifrån ärendehantering.

Familjebehandling/öppenvård för barn och unga består av tre team:

- Våldsteam
- Ungdomsteam
- Barnteam

Funktionen med att organisera i tre team är avsedd för att rikta vissa utbildningar och kunna specialisera medarbetare. Öppenvården är dock en liten enhet med 11 tjänster som familjebehandlare vilket innebär att alla behöver kunna möta och arbeta med de olika ärenden och målgrupper vi har aktuella i vår öppenvård. Under 2022 har verksamheten arbetat med nedanstående aktiviteter kopplade till enhetsspecifika fokusområden/mål då vi sett behov av utveckling här för att nå än högre kvalitet i vår verksamhet.

- Utveckla och tydliggöra yrkesrollen familjebehandlare i socialtjänsten
- Tydliggöra barnets röst i handling och dokumentation
- Utveckla dokumentationsarbetet

Under de senaste åren har en kraftansträngning gjorts inom barnavården för att minska antalet placerade barn särskilt inom HVB (hem för vård eller boende). Här har samtliga våra enheter inom barnavården samarbetat och haft fokus på att möjliggöra för barnen att få bo kvar i hemmet med behandlingsinsatser från i första hand våra familjebehandlare. Familjebehandlarna utför också observationsuppdrag som en del i vissa utredningar där detta bedöms relevant och nödvändigt för att socialsekreterarna ska kunna göra analyser och bedömningar inför beslut.

Fältsekreterare

Fältsekreterarnas uppdrag och mål är bland annat att arbeta förebyggande mot ungdomar genom uppsökande arbete på fältet. Det har genomförts genom flertalet olika aktiviteter och i samverkan med andra verksamheter och förvaltningar i kommunen. Verksamheten har en väl genomarbetad verksamhetsplan att arbeta utifrån vad gäller mål och aktiviteter samt specifika fokusområden. Utöver ordinarie aktiviteter valde verksamheten tillsammans under första kvartalet 2022 att lägga in nya aktiviteter i verksamhetsplanen som bland annat kan kopplas till en nationell rapport som Socialstyrelsen gjort över fältarbete ”Socialt fältarbete med barn och unga”. Dessa aktiviteter var:

- Omvärldsbevaka, dokumentera och analysera behovet av ytterligare eller förändrade förebyggande insatser internt och externt utifrån roll som fältsekreterare.
- Kartlägga, dokumentera och analysera arbetet (aktiviteterna) för att identifiera ev. revideringar/nya arbetsuppgifter/områden tillsammans med arbetsledning.
- Kartlägga, dokumentera och analysera samverkan tillsammans med arbetsledning.
- Ta fram en handlingsplan kopplat till alkohol, droger, suicid. (Ej genomfört 2022, plan eras för 2023)

Utifrån de två översta punkterna har fältverksamheten under 2022 upprättat ett nytt sätt att dokumentera på för kartläggning och uppföljning av ungdomssituationen i Vänersborgs kommun. Dokumentationen har varit ett hjälpverktyg för fältverksamheten att uppmärksamma sociala problem som kan uppstå för enskilda ungdomar, upptäcka mönster och trender som kan vara riskfyllda för ungdomar samt kartlägga geografiska platser med förhöjd risk för ungdomar att vistas på, samt redogöra för ungdomstätheten i olika kommunområden.

Dokumentationen syftar också till att uppmärksamma ungdomssituationen, mönster, risker och trender i alla högstadieskolor i kommunen samt Birger Sjöbergsgymnasiet. Dokumentationen har också varit verktyg för verksamheten att följa upp sitt arbete och dess insatser med både enskilda ungdomar samt

ungdomsgrupper. Vidare under 2023 kommer verksamheten utveckla analysarbetet för att kunna dra slutsatser och kartlägga olika mönster, risker och trender på en strukturell nivå. Fältverksamheten kommer också utveckla en systematisk dokumentation där vi kan följa upp enskilda individer som fältsekreterarna har olika nivåer av oro kring och kunna systematisera adekvata insatser till dessa enskilda ungdomar. På detta sätt kan verksamheten följa utvecklingen hos olika ungdomar, samt säkerhetsställa att de inte tappar bort enskilda ungdomar. Detta kan också vara en hjälp i att tidigt upptäcka tecken på social problematik och jobba förebyggande.

Utifrån kartläggning av samverkan har under hösten ett arbete påbörjats med att ta fram en struktur för samverkan mellan högstadieskolor och fältverksamheten i syfte att effektivisera och ta vara på kommunens resurser till förmån för ungdomars bästa. Fältsekreterare utför minst ett besök per vecka på varje högstadieskola samt gymnasiet i Vänersborg. Upplevelsen av det generella fältarbetet med uppsökande verksamhet är att det är positivt och fältsekreterare får en god kontakt och bra relation med de ungdomar som de möter.

Fältsekreterare utför specifika insatser i skolans miljö som exempelvis drogsmart. Drogsmart är ett förebyggande program på gruppnivå som omfattar tre tillfällen. Syftet med drogsmart är att senarelägga alkoholdebuten hos unga samt ge unga ökad kunskap för att avstå bruk av narkotiska preparat. Fältverksamheten har tillsammans med drogförebyggande samordnare under vårterminen 2022 genomfört drogsmart i årskurs 9 på samtliga grundskolor i Vänersborg. Fältverksamheten har bedömt utifrån kartläggning av ungdomssituationen i Vänersborg och genom omvärldsbevakning att programmet skulle kunna ge en ökad förebyggande effekt i en tidigare årskurs. Under höstterminen 2022 har fältverksamheten tillsammans med drogförebyggande samordnare därför genomfört drogsmart i årskurs 8 på Silvertärnan och Dalboskolan. Programmet kommer ges till resterande grundskolor i Vänersborg under vårterminen 2023.

Andra aktiviteter där fältverksamheten varit delaktiga är Schools In/Out. Schools Out är ett evenemang/ ”mini-festival” i samband med skolavslutning som är öppet för alla som går i högstadiet och gymnasiet. Schools In är ett samarbete mellan fritidsgårdarna och fältsekreterare där alla nya sjundeklassare på de kommunala högstadieskolorna, tillsammans har en heldag med sin nya klass i syfte att lära känna sina nya klasskompisar i samband med skolstart.

Under hösten 2022 har också kontakt tagits med ungdomsmottagningen med syfte att få till en tydligare samverkan både på gruppnivå samt utifrån olika problemområden. Målet är att mötas regelbundet under 2023.

Stödgrupper

Kaktus gruppverksamhet genomförde under våren två grupper för barn och unga som har föräldrar med missbruk/beroende eller psykisk ohälsa. Ett dagläger genomfördes tre dagar i juni där barnen från grupperna deltog i olika former av aktiviteter. Under hösten infördes och genomfördes en ny metodisk utbildning för denna typ av gruppverksamhet. Den vänder sig till barn som i hemmet upplevt både missbruk, psykisk ohälsa och våld. Utifrån denna nya utbildning har vi ökat på med tre nya gruppledare. En första tonårsgrupp startades upp i december 2022.

Familjebehandlare har genomfört olika former av föräldrastödsgrupper under 2022 såsom KOMET (kommunikationsmetod för föräldrar) ungdom/barn samt BIFF (Barn i föräldrars fokus).

Föräldrarådgivare/Sirius

Familjecentralen Sirius som verksamhet bygger på samverkan och leds av en styrgrupp bestående av representanter på chefsnivå från Vänersborgs kommuns socialförvaltning och barn- och utbildningsförvaltning samt från Primärvårdens barnhälsovård och mödrahälsovård. Styrgruppen leder arbetet tillsammans och genom verksamhetsledaren.Individ och familjeomsorgens föräldrarådgivare arbetar och är placerad på familjecentralen Sirius och arbetar där tillsammans med en

verksamhetsledare, en förskollärare och en BVC-sköterska. Verksamhetsledaren samordnar verksamheten och leder verksamhetens utvecklingsarbete samt medverkar i olika typer av gruppverksamhet. Förskolläraren erbjuder pedagogisk gruppverksamhet för föräldrar och barn 0-12 år, i form av Öppen förskola. Föräldrarådgivaren erbjuder stöd i föräldrarollen genom individuella samtal med föräldrar och stöd i kontakt med hänvisade instanser. BVC-sköterskan är ett komplement till övriga BVC-verksamheter i kommunen. Föräldrastödsprogram i form av ABC (relationsstärkande program) har genomförts med grupper under både vår och höst 2022.

Föräldrarådgivare har under året genomfört samtal både via telefon och fysiskt. Föräldrarådgivare genomför både ABC grupper samt KAKTUS och Skilda Världar för barn.

Familjeenheten

Familjehem
Barnsekreterargruppen består av sex socialsekreterare och en umgängesstödjare på 50%. Det finns en 1:e socialsekreterare för gruppen. Gruppen är stabil och kompetensen genomgående god. Arbetsbelastningen har under året varit rimlig. Vi har därigenom fått möjlighet att arbeta med mer kvalitet i ärendena t ex genom att vi nu har börjat arbeta mer med ”Livsboken” för att öka barnens känsla av sammanhang. Detta har varit ett roligt och berikande arbete för socialsekreterarna. Känslan av att verkligen kunna ge våra placerade barn det de behöver har ökat och det i sin tur ger en ökad tillfredsställelse i yrket.

Gruppen med familjehemssekreterare utökades i början av 2022 till sex socialsekreterare (tidigare 5) på grund av hög arbetsbelastning. Gruppen leds av en 1:e socialsekreterare. I gruppen finns en uppdelning där fyra handläggare har fokus på att följa, stötta och handleda familjehem och två handläggare har fokus på att rekrytera och utreda nya familjehem samt följa, stötta och handleda jourhem. Två socialsekreterare har sagt upp sig under året som medfört två nyrekryteringar. Denna utökning innebar att rekryteringshandläggarna under året haft något mer tid och möjlighet att utveckla sitt arbete.

Antalet familjehemsplacerade barn och unga ökade kraftigt med 64% under åren 2017 - 2021. Under 2022 har antalet dock minskat något, framför allt på grund av ett intensivt arbete med vårdnadsöverflyttningar från föräldrar till familjehemsföräldrarna. Detta görs via ansökan till Tingsrätten som ytterst fattar beslut i frågan. Totalt har 13 beslut fattats om vårdnadsöverflyttning under året. Totalt för 2022 har 98 barn och unga (103st. 2022) varit föremål för familjehemsplacering någon gång under året, utav dessa var 57 flickor och 41 pojkar.

Ca 68% av barnen är placerade i våra egna familjehem och resterande ca 32% är placerade i familjehem som arbetar i konsultföretag.

Familjerätten
Familjerätten består av 4 socialsekreterare. Gruppen är stabil och kompetensen mycket hög. Under året har det kommit ny lagstiftning som implementerats. Det gäller bland annat informationssamtal som enligt lag skall ha genomförts, innan en person får stämma i fråga om vårdnad, boende och umgänge i tingsrätten. I detta finns det även behörighetskrav då man inte får genomföra och skriva intyg på informationssamtal innan man har två års erfarenhet inom yrket. Totalt 44 informationssamtal har genomförts under året. Det har också införts tidskrav på utredningar som nu skall vara klara inom 4 månader.

Familjerådgivningen
Familjerådgivningen består av två utförare med lång erfarenhet, hög kompetens och arbetet kräver hög självständighet. Vänersborgs kommun har under många år sålt tjänst för familjerådgivning till Dalslandskommunerna. Under hösten 2022 har Dalsland meddelat att de säger upp avtalet. Dalsland är tydliga med att det inte beror på att de inte är nöjda med tjänsten, utan de kommer i samverkan att starta upp en egen familjerådgivning. De är tvärt emot tydliga med att kvalitén varit mycket god.

Uppsägningen kommer gälla ifrån 30 juni 2023. Fastighetsägaren för de lokaler familjerådgivningen hyr har meddelat att lokalerna sagts upp till den 31 augusti 2023. Arbete pågår kring organisation och lokaler utifrån de uppsägningar som gjorts. Familjerådgivningen är en viktig förebyggande verksamhet inte minst för våra barn och unga i kommunen.

Antal **besökande** personer 2022; 346 personer varav 103 från Dalslandskommunerna

Antal genomförda **samtal** 2022**;** 697 samtal varav 204 från Dalslandskommunerna

Familjehemsteamet

Teamet har under året haft en hög arbetsbelastning. Familjehemsteamet har under året landat in i de två organisationsförändringar som gjorts under 2020/2021. En gäller uppdelningen av familjehemssekreterarna där vi utvecklat mer funktionsinriktade tjänster mot rekrytering och handledning av våra familjehem. Vi bedömer att denna uppdelning är avgörande för att ha möjlighet att vara konkurrenskraftig. Den andra förändringen är att familjehemsenheten har utökats med ytterligare en 1:e socialsekreterare vilket innebär att barnsekreterare och familjehemssekreterare har var sin arbetsledare. 1:e socialsekreterare och enhetschef har därför jobbat tätt för att hålla samsyn kring, verksamhetsfrågor, organisationsfrågor och personalfrågor.

Vi möter familjehem på en marknad som innebär fler och fler konsulentföretag. Osäkerheten kring kvalitet och krav medför att handläggare får lägga mycket tid i ärenden även om de är konsulentstödda då kommunen har kvar sitt ansvar för barnen oavsett. Svåra ärenden med svårt traumatiserade barn ökar antalet omplaceringar då familjehemmen inte orkar stå kvar i sina uppdrag. Omplaceringar tär inte bara på barnen, utan även på handläggarna.

Vuxenenheten

Enheten ansvarar för ärenden (myndighetshandläggning samt insatser) gällande vuxna personer från 18 år och uppåt avseende missbruks-/beroendeproblematik inkl. spelproblematik samt våld i nära relation (VIN), övrigt våld/hot, avhoppare från kriminella verksamheter, brottsoffer samt driften av kommunens akutlogi.

Totalt har utredningsteamet vid Vuxenenheten inlett och genomfört 198 utredningar under året. 43 av dessa utredningar har avsett utredningar enligt SoL (socialtjänstlagen) utifrån målgruppen våld i nära relation, 1 utredning utifrån målgruppen avhoppare och 2 utifrån målgruppen brottsoffer. 112 utredningar enligt SoL har avsett målgruppen missbruks- och beroende-problematik 8 utredningar enligt LVM (lagen om vård av missbrukare) genomförts.

Avseende ärendemängd totalt på Vuxenenheten under 2022 har vi haft mellan 98 - 106 aktiva/pågående ärenden per månad (jmf. 2021: 95 - 114 /månad) varav 5 - 9 st. av dessa/månad har avsett unga vuxna i åldern 18 - 20 år. Antal pågående VIN-ärenden har varierat mellan 6 - 11 ärenden per månad. Vid utgången av 2022 hade vi totalt 102 pågående ärenden. Ärendemängden i snitt har därmed minskat något mot föregående år, däremot har fler unika personer varit aktuella vid enheten i jämförelse med föregående år.

Under året har sammanlagt 376 unika personer (jmf 2021: 365 personer) haft en aktualitet vid enheten, inkl. förhandsbedömningar (124 kvinnor; 252 män). Den yngsta personen som haft en aktualitet vid enheten under året har varit 18 år och den äldsta personen 85 år.

Gällande insatser så har 97 unika personer (jmf 2021: 110 personer) beviljats någon form av insats/åtgärd utifrån missbruks-/beroendeproblematik, 37st. (jmf 2021: 34 personer) med anledning av våld i nära relation (varav 3 män) samt en avhoppare från kriminell verksamhet. Totalt har 5 kvinnor (jmf 2021: 9st.) erhållit insats i form av Trollhättans skyddade boende utifrån vårt upprättade direktavtal medan två kvinnor (jmf 2021: 4st.) beviljats skyddat boende på annan ort. Därmed har antalet vuxna personer som varit i behov av insats på skyddat boende minskat med nästan hälften från föregående år.

Yngsta personen som erhållit insats till följd av våld i nära relation har varit 19 år och den äldsta 68 år.

I år har ingen brukare erhållit någon form av extern insats enl. SoL (t.ex. behandlingshem/HVB/omvårdnadsboende) avseende missbruksproblematik (jmf 2021: 2st.) medan totalt har tre personer (jmf 2021: 3st.) vårdats med stöd av LVM. Utöver detta har en person omedelbart omhändertagits enligt 13 § LVM men denna åtgärd avslutades då förutsättningar för vård enligt LVM ej bedömdes föreligga.

I vår egen öppenvård har 76 unika personer varit aktuella inom målgruppen missbruk/beroende medan totalt sju unika personer förkommit i målgrupperna våld i nära relation alt. avhoppare/våldsutövare (jmf. 2021: 2 personer). Föregående år var sammanlagt 108 unika personer på något sätt aktuella i vårt utförarled och därmed kan konstateras att antal unika personer aktuella i vår egen öppenvård därmed minskat något i år (minskning med ca 30 %). Hela 91 % av de insatser som utförts vid enhetens öppenvård har grundat sig i psykosocialt stödjande metodik och endast 9 % har utgjorts av psykosociala behandlingsinterventioner. Den genomsnittliga insatstiden för de öppenvårdsärenden som avslutats under året har varit 229 dagar.

Totalt har 19 personer (yngsta 19 år och äldsta 65 år vid inflytt) erhållit öppenvårdsinsats vid Strandvikens boende (jmf. 2021: 23 personer) och flera av dessa har haft pågående insats under hela året. Av dessa har fyra stycken ett eget boende och Strandviken har därmed kunnat avhjälpa ett eventuellt behov av annan extern insats enligt SoL (behandlingshem/HVB). Antalet tillgängliga verkställighetsplatser inom ramen för denna öppenvårdsinsats har under året utökats från 12 till 15, utifrån tillkomsten av ytterligare ett satellitboende. Högst antal som samtidigt erhållit insatsen uppnåddes i juni månad (13 st.) och detta är det enda tillfället under året då samtliga då tillgängliga platser använts. Lägst antal under året har varit nio stycken. Totalt 16 % av de som erhållit insatsen Strandvikens boende har även varit aktuella för andra insatser via Socialförvaltningen.

I början av sommaren 2022 påbörjades arbete med ytterligare ett ”satellitboende” kopplat till Strandviken, där tre brukare som under en mycket lång tid varit på Kyrkängens akutlogi var tilltänkta att bo. 2022-11-30 valde två av de erbjudna brukarna att flytta in i detta boende och arbetet med denna form av satellitboende/flerhushåll kommer att följas upp under nästkommande år.

Gruppverksamhet

Under 2022 har två olika gruppverksamheter erbjudits brukare. Gruppverksamheten *Klivet* fortgick under våren och omfattade 12 träffar med samhälls- hälso- samt fritidsorienterat innehåll. Fyra deltagare, varav tre med samtidigt boende på Strandviken, deltog och fullföljde. Bland annat har *Klivet* bidragit till hälsofrämjande åtgärder så som att gruppdeltagare efter avslutad grupp uppgivit att man fortsatt att sträva efter en sundare kosthållning. Engagemanget i gruppen var stort, och samtliga deltagare blev inspirerade av bland annat de studiebesök som gjordes, och uppgav att de önskade fortsätta i någon form av sysselsättning efter *Klivet* avslutats.

Under hösten genomfördes en grupp i *Återfallsprevention,* med 10 sessioner, i vilken fyra personer deltog, varav två med samtidiga boende på Strandviken. Vid utvärdering framkom att gruppdeltagarande kände sig engagerade och att det goda klimatet bidrog till känsla av gemenskap. Gruppmedlemmarna upplevde också att de reflektioner som skedde i och med att man valde att delge gruppen den egna berättelsen, och att få ta del av övrigas berättelser, bidrog till insikter och förde den egna stöd/behandlings- processen framåt. Vidare beskrevs att det varit av vikt att uppleva gemenskapen i ett sammanhang där man i nyktert tillstånd fått möjlighet att möta andra personer med liknande problematik. Under de senare sessionerna framkom önskemål om att gruppen skulle fortsätta vid ytterligare några tillfällen. Utifrån detta har det planerats för en kortare fortsättning i början av 2023 där syftet bland annat kommer att vara stöd till kontakt med brukarorganisationer som AA.

Anhörigstöd

Sammantaget 26 personer sökte kontakt för anhörigstöd under året, varav 8 deltog i grupp.

Kyrkängens Akutlogi

Kyrkängens akutlogi har varit i drift under hela 2022, trots att det i år varit en påtagligt ökad förstörelse och vandalisering, både av de som aktivt nyttjat login som av utomstående personer. På grund av säkerhetsrisker har verksamheten varit nödgade att stänga av flera personer från att kunna använda akutlogin som övernattningsmöjlighet. Under första halvan av året lades stora ekonomiska och personella resurser på att reparera, återställa, klottersanera samt röja i utomhusmiljön på Kyrkängen. Samtal fördes också vid upprepade tillfällen med de övernattande angående förstörelsen, dock utan resultat. På grund av flertalet mycket allvarliga händelser på akutlogin har samarbetet med Securitas utökats ytterligare under året och från och med 2022-06-20 har Securitas även ombesörjt biljettutlämningen.

Beläggning; 1 354 nyttjade dygnsövernattningar av 2 190 möjliga. Nyttjandet av dygn minskade kraftigt i slutet av året i samband med att tre personer som haft långvarigt övernattande erbjöds annat alternativ i form av sattelitboende.

Ett aktivt arbete pågår för närvarande gällande översyn och planering avseende kommunens akutlogi.

Samverkan IFO

Samverkan och samarbete med interna och externa verksamheter ingår i det ordinarie arbetet för samtliga anställda inom IFO och är ett högt prioriterat område utifrån enheternas olika målgruppers specifika behov. Särskilt viktiga övergripande samverkansforum är t. ex Samordningsförbundet, Nätverk inom Fyrbodal, Vårdsamverkans lokala samverkansgrupper psykiatri och missbruk samt Närsjukvårdsgrupp Barn och Unga, Barnahuset, Krami samt Fyrbodals socialjour.

Individ- och familjeomsorgen har haft ett fortsatt nära samarbete med barn- och utbildningsförvaltningen genom bland annat Samverkan Vänersborg men också genom samverkande socialsekreterare där skola och socialtjänst har ett delat ledarskap. Under året har samarbetet intensifierats mellan skolan och socialtjänstens enheter för barn och unga efter ett uppdrag från båda förvaltningscheferna med fokus på samverkan. Under våren 2022 gjordes en kartläggning av samverkan och under hösten har operativa samverkansgrupper startats upp.

Arbetet kring den interna samverkan inom förvaltningen har fortsatt under 2022 och pågår på olika sätt utifrån behov inom varje enhet utifrån verksamhetsområde.

Under 2022 har vi också fortsatt det intensifierade interna samarbetet mellan enheterna inom IFO både på lednings- och enhetsnivå. Målet är att vi ska upplevas som ”ett IFO” av våra brukare, särskilt för de brukare som har insatser från flera enheter samtidigt.

Hållbart arbetsliv

Den totala sjukfrånvaron för IFO 2022 är 10,72 i snitt jämfört med 10,2% 2021. Korttidsfrånvaron är i snitt 2,84% jämfört med 2,5% 2020. Sjukfrånvarons statistik för 2022 påverkas mycket av en mycket hög korttidsfrånvaro under januari och februari på grund av hög virussmitta i samhället. I princip har inga av sjukskrivningarna varit direkt arbetsrelaterade.

På IFO arbetar vi aktivt för att personal ska vara i arbete och för att uppmärksamma signaler på ohälsa i ett tidigt skede. IFO följer kommunens rutin vid sjukfrånvaro, vilket innebär att chef har kontaktsamtal med anställd första sjukdagen samt omtankesamtal vid upprepad korttidsfrånvaro. Enhetschefer har också ett nära samarbete med personalspecialist vid behov.

Alla enheter arbetar med personalen och dess arbetssituation och mående på olika sätt. Samtliga enheter har frågan levande på APM och i övrigt förekommande mötesforum och frågan lyfts på varje enskilt medarbetarsamtal. På IFO använder vi "mätstickan" som ett verktyg att skatta arbetsbelastning och mående utifrån arbetssituationen kontinuerligt under året. Resultatet av dessa presenteras också med kontinuitet på IFO:s LSG för information och dialog. Alla enheter arbetar också med arbetsmiljön enligt OSA (Organisatoriskt och systematiskt arbetsmiljöarbete). Vissa sektioner har också valt att ha hälsoinspiratörer som ett led i att uppmärksamma och arbeta med den psykosociala arbetsmiljön.

Hösten 2021 påbörjades en kartläggning inom IFO av friskfaktorer kombinerat med en riskbedömning för personal med kontakt- och relationsnära yrken som de allra flesta inom IFO har. Detta görs tillsammans med skyddsombud och fackliga parter. Personalen löper enligt forskningen en högre risk än de flesta andra yrkesgrupper att utveckla psykisk ohälsa i form av utmattningssyndrom, ställföreträdande och sekundära trauma utifrån att kontinuerligt möta en utsatt målgrupp som ofta har problematiska livsberättelser, tidigare trauman och psykisk ohälsa kombinerat med vår skarpa myndighetsutövning. Detta har färdigställts under 2022 och för perioden 220801 - 231231 har en överenskommelse upprättats som innebär att all berörd personal inom IFO möjlighet att använda fyra dagar under året av sin arbetstid till återhämtning och reflektion utifrån behov. Syftet är att förebygga psykisk ohälsa och att detta ska bidra till hållbarhet på sikt. Detta följs upp kontinuerligt på olika sätt, bland annat i dialog på LSG. Om detta faller väl ut kommer ev. förlängning att ske. Utvärdering kommer att under hösten 2023.

Medarbetarenkäten totalt för IFO:s personal visade på att 57 % är ambassadörer och rekommenderar sin arbetsplats till andra vilket är samma resultat som 2021. HME (hållbart medarbetarengagemang) för verksamhetsområdet ligger på 80 och är en ökning från 2021 (79).

Verksamhetens enhetschefer har under året haft en mycket hög arbetsbelastning men, trots detta bedöms resultatet i medarbetarenkäten vara mycket bra. Här visade medarbetarenkäten att 100% av cheferna är ambassadörer och rekommenderar sin arbetsplats till andra vilket är samma resultat som 2021. HME ligger på 89% vilket är något lägre än 2021 (95%).

Sammantaget görs bedömningen de flesta inom IFO upplever att de har ett hållbart arbetsliv.

Verksamhetsutveckling
Arbetet med att förbättra och utveckla verksamheterna inom IFO pågår ständigt på alla enheter och är ett högt prioriterat område. Vi arbetar kontinuerligt med revidering och utveckling av olika rutiner och riktlinjer, hitta nya arbetsmetoder och strävar efter att ha en flexibel organisation så att vi kan ställa om utifrån ändrade förutsättningar och behov. Utvecklingsarbete pågår även kontinuerligt avseende digitalisering på olika sätt inom de olika verksamhetsgrenarna.

Socialförvaltningens uppdaterade styrdokument *Ledning och styrning 3.0* har implementerats i verksamheten under senare delen av året.

Jämställdhet, mångfald och ett normkritiskt perspektiv är också ett högt prioriterat område och i maj 2022 genomfördes en heldag för all IFO:s personal med detta fokus med en halvdagsföreläsning från organisationen ”Jämställt” kombinerat med dialoger på eftermiddagen. Detta var mycket uppskattat enligt genomförd utvärdering av dagen.

Personligt stöd och omsorg

Inledning

Under januari 2022 aktiverades handlingsplanen för stort personalbortfall inom PSO och daglig verksamhet. Vi hade ett gott samarbete med daglig verksamhet. Vi har under året lärt oss mycket som vi har med oss inför framtiden avseende verksamhetens förmåga att ställa om med kort varsel men också att bibehålla fortsatt kvalitet och trygghet för våra uppdragstagare. Alla medarbetare har gjort ett fantastiskt arbete ute i våra verksamheter där byte av arbetsplats har varit en realitet för en del medarbetare. Vi har haft en låg smittspridning inom våra verksamheter bland brukarna under större delen av året.

Rent generellt så har PSO haft det svårt med personalförsörjningen till våra boende under året vilket har medfört stora kostnader avseende övertid och mer tid. Anledningen är att det saknas personal vilket är en realitet inom hela socialförvaltningen. Detta medför att vi som arbetsgivare till stor del får utbilda vår egen personal inom området med hjälp av kommunförbundet (vuxenskola).

Hållbart arbetsliv

Vi följer upp korttidsfrånvaron varje månad inom enheterna. Korttidsfrånvaron har ökat med grund av den pågående smittspridningen och influensa. Vi har genomfört personal ronder på enhetsnivå. Vi bedömer att frånvaron rent generellt orsakas av psykisk ohälsa som inte är relaterat till arbetet. Vi jobbar med uppföljning i KIA avseende tillbud och arbetsskador. Alla chefer och personal tar upp incidenter på APM regelbundet. När det gäller arbetet kring hållbara schema så har vi arbetat med de mål som finns kring hållbara schema. Minska antal delade turer, arbetspassens längd, nattpassens längd och veckovila. Enheterna har kommit olika långt i detta arbete utifrån sina förutsättningar. Medarbetarenkäten gav ett bra resultat för 2022. PSO förbättrade sitt HME i jämförelse med 2021. Enheterna jobbar med OSA och lägger planer utifrån resultat.

Korttidsfrånvaro ackumulerad fram till november 2022 är 4,57 % och den totala sjukfrånvaron 10,85 %.

Verksamhetsutveckling/välfärdsteknik

PSO har under året genomfört stora utbildningsinsatser för baspersonal. Vi har utbildat cirka 300 personer i samsjuklighet, personlighetssyndrom, psykossjukdom och suicidprevention. Vi har utgått från vår kompetensutvecklingsplan som vi har tagit fram. Vi har utbildat våra verksamhetsledare i situations anpassat ledarskap och de kommer även få handledning under våren -23. Vi har genomfört utbildningsinsatser i Lifecare och social dokumentation för all personal inom PSO. Vi har startat upp nätverksträffar för våra stödpedagoger och schemaläggare inom PSO. Viss personal har validerat och eller genomgått undersköterskeutbildning via Komvux. Vi har uppdaterat våra rutiner och tillhörande dokument samt gjort en översyn av vår hemsida. Vi har tagit fram en manual/rutin kring hyresrätten för nyinflyttningar till våra boende. Generellt har det varit ett utbildningsintensivt år inom verksamheten, Vi har genomfört en inventering av kompetens inom välfärdteknik inom PSO och det var Fyrbodal som genomförde denna enkät. I övrigt så har många processer tagit fart under året vilket har varit roligt men också utmanad oss i form av arbetsbelastning. Vi har påbörjat införande av digitala medicinskåp under 2022. Vi har inlett inventering av den digitala infrastrukturen på våra boende. Det är IT enheten som står för detta.

Enheterna har tagit upp barnrättsarbete, VIN och medarbetarprinciperna på APM. Vissa enheter har inte hunnit med barnrättsarbetet p.ga tidsbrist på APM och det har inte varit prioriterat utifrån enhetens målgrupp. Vi har under året jobbat med att utbilda våra uppdragstagare kring appar och andra tekniker som kan underlätta vardagen för den enskilde. Detta har skett i studiecirkels form. Insatsen har uppfattats som positivt.

Arbete, sysselsättning och integration

Året inleddes av att den så kallade ”fjärde vågen” drabbade våra medarbetare som insjuknade i virussjukdomar och förkylningar. För att klara bemanningen inom boende LSS aktiverades ”handlingsplan för bemanning vid stora personalbortfall till följd av Covid-19”. Beslut fattades om stängning av vissa arbetsplatser inom Daglig verksamhet för att frigöra personal från DV som under en begränsad tid kunde täcka personförsörjningsbehovet på boende LSS. Utvärdering visar att samverkan mellan DV och boendena fungerade mycket bra och att behovet kunde avhjälpas.

Det kommunala mottagandet av nyanlända påverkades starkt av kriget i Ukraina som utbröt den 24 februari. Behov uppstod av att ta emot personer i flykt enligt massflyktsdirektivet. Kommunen fick förfrågan från Länsstyrelsen att ta fram akuta evakueringsplatser samt till det stödjande insatser. Kommunens tog fram och utrustade 54 boendeplatser. Ansvaret att utrusta och iordningsställa evakueringsboendena föll på AME och flyktingmottagningen, i detta låg även att förbereda ett mottagande med praktiskt stöd. Allt detta gjordes möjligt genom ett tätt samarbete med andra kommunala verksamheter, men också ett samarbete med det privata näringslivet och civilsamhället. De iordningställda evakueringsboendena kom inte att aktiveras, men en stor del av boendeplatserna

kom att användas när landets kommuner fick ansvaret att tillhandahålla bostäder för de flyktingar från Ukraina som fått uppehållstillstånd. Den 1 juli började Migrationsverket anvisa skyddsbehövande från Ukraina enligt en fastställd fördelningsnyckel. Ansvaret att ordna boendeplatser överlämnades därmed till kommunerna. Vänersborgs fördelningstal var att ordna boende till 27 personer. Förutom boende så har flyktingmottagandet även ombesörjt vissa introduktionsinsatser för gruppen.

Under 2022 har ASI haft ett stort fokus på jämställdhetsperspektivet i verksamheterna med ambitionen att verksamhetens utformning och förväntade resultat ska bli mer jämställda. Arbetet inom ASI:s olika enheter har skett enligt beslutad plan för jämställdhetsarbete.

Ett annat fokusområde har varit att öka antalet platser inom daglig verksamhet genom att starta nya verksamheter. Under de senaste åren har antalet personer med beslut på daglig verksamhet ökat kraftigt och det uppstod brist på lokalyta och personalresurser för att kunna ta emot fler personer. Totalt sett har daglig verksamhet ökat med 28 antal platser under året. Det tredje fokusområdet har varit att få till en mer effektiv samverkan med IFO genom att skapa en process för samverkan mellan arbetsmarknadsenheten och försörjningsstödenheten med rutin som anger tydlighet i ansvarsfördelning och riktning för det gemensamma arbetet kring individen i syfte att korta vägen till egenförsörjning. Denna process kommer att under ledning av utvecklingsledare färdigställas under våren 2023.

Arbetsmarknadsenheten (AME)

Verksamheten organiseras utifrån tre uppdrag: vägledning, etablering och utredning.

Vägledningsuppdraget/etableringsuppdraget

Tre händelser har varit särskilt viktiga för verksamheten under 2022, som också kommer ha stor påverkan på verksamhetsåret 2023. Den första viktiga händelsen var när covid-19 inte längre sågs som samhällsfarlig och restriktionerna upphörde. För AME innebar det att möjligheterna att få ut deltagarna i arbete ökade. Detta resulterade både i att 110 personer gick till arbete i stället för försörjningsstöd och att verksamheten fick en ny energi. Därtill så gick 22 deltagare till studier och 33 till annan ersättning. När det gäller AME´s resultat så har fler gått till egenförsörjning genom arbete och studier 2022 i jämförelse med 2021. Detsamma gäller de som har gått till annan ersättning, dvs. från försörjningsstöd till t. ex a-kassa eller sjuk- och aktivitetsersättning.

Utveckling av samverkan

Den andra viktiga händelsen under 2022 var att samverkan utvecklades ytterligare. Både inom verksamheten och med andra kommunala verksamheter, men också med externa aktörer. En positiv utveckling i verksamheten var att samarbetet mellan olika uppdrag utvecklades vilket resulterade i ett mer effektfullt utförande och större kollegial samhörighet. Samarbetet utvecklades även ytterligare med Försörjningsstödsenheten genom t. ex förbättrade rutiner och ett smidigare samarbete mellan arbetskonsulenter och socialsekreterare.

Även samverkan med externa aktörer utvecklades och förstärktes. Det tydligaste resultatet är den nya överenskommelsen med AF, Trollhättan, Grästorp och Vuxenutbildningen som undertecknades av alla parter under december månad. Den kommer säkra att respektive part bidrar med resurser till en mer stabil och utvecklad samverkan, men ett tydligare åtagande kring uppföljning. Även om målet var en ny överenskommelse så har vägen dit i synnerhet stärkt samarbetet mellan berörda kommuner. Särskilt samarbetet mellan Vänersborg och Trollhättan har stärkts, både på strategisk och operativ nivå.

Flyktingmottagande/etableringsuppdraget

Den tredje viktiga händelsen under 2022 var kriget i Ukraina. Det kom att ha en stor påverkan på det kommunala flyktingmottagandet. Samarbetet inom AME stärktes för att klara av mottagandet på ett sammansatt och bra sätt, och det ledde också till en utökad samverkan med externa aktörer. Exempelvis studier för deltagarna genom det nuvarande och fortsatta samarbetet med Folkuniversitetet och Brahe Folkhögskola.

Mottagandet innebar under en period en stor belastning på verksamheten, men det innebar också att mycket kunskap kom till verksamheten som också kommer vara värdefull i ordinarie mottagande. Det möjliggör också att bibehålla personella resurser och kompetens även vid ett i övrigt lågt mottagande. Vänersborg tilldelades av Länsstyrelsen utifrån bosättningslagen ett kommuntal på 11 personer för 2022, vilket verksamheten arbetat utifrån. Utifrån massflyktingdirektivet överlämnades ansvaret för att ordna boendeplatser till kommunerna. Vänersborgs fördelningstal var att ordna boende till 27 personer från Ukraina, vilket genomförts.

Fyra arbetskonsulenter arbetar inom etableringsuppdraget. Tillsammans har de med verksamhetsledaren skapat insatsen Språkfabriken, som är en kombination av rustande insatser och språkträning. I insatsen deltar även en lärare, som organisatoriskt är hemmahörande på Dalslands Folkhögskola. Språkfabriken vänder sig främst till personer som befinner sig i etableringsperioden, men insatsen kan även erbjudas till personer som uppbär försörjningsstöd och har befunnit sig länge i Sverige utan att ha etablerat sig. Språkfabriken drevs under 2022 i projektform, med finansiering från Länsstyrelsen. Parallellt med utvecklingen av Språkfabriken så har även rutiner och struktur för det kommunala flyktingmottagandet byggts upp. Under 2022 har det i Språkfabriken varit 3 grupper. En fjärde grupp startar, inom ramen för projektet, i januari 2023. Totalt har hittills 31 personer deltagit. En referensgrupp bildades och utifrån metoden tjänstedesign har upplägget förändrats, för att bättre matcha målgruppens behov. Språkfabriken kommer finnas kvar i ordinarie verksamhet då personella resurser finns avsatta för insatsen. Däremot kan frekvens och till viss del målgruppen komma att förändras under 2023. Detta beroende på det låga antalet nyanlända.

Enligt lag om etableringsinsatser för nyanlända invandrare har Arbetsförmedlingen ansvaret för att samordna etableringsinsatser och ska teckna lokal överenskommelse (LÖK) med kommun och Migrationsverket kring ansvarsfördelning i flyktingmottagandet och hur samverkan ska bedrivas. De senaste åren har det inte funnits någon LÖK och samverkan har näst intill varit obefintlig. Under det gångna året har AME upprepade gånger tagit initiativ till att få till stånd en LÖK med AF hittills utan framgång.

Det "nya" kommunala mottagandet är inte helt och hållet etablerat, utan det är en pågående lärprocess. Med det fortsatta mottagandet av ukrainska flyktingar och det ordinarie mottagandet, så kommer verksamheten fortsätta att utvecklas. Personal har under året flyttats från etableringsuppdraget till att enbart arbeta med försörjningstagare. Orsaken till detta är att mottagandet är relativt lågt och personalgruppen som arbetar i det kommunala flyktingmottagandet är dimensionerat utifrån storleken på mottagandet. Den består numera av en integrationssamordnare och två arbetskonsulenter. Här inryms också hela etableringsuppdraget, t ex Språkfabriken, språkstöd, etableringsinsatser för Ukrainare mm. I gruppen finns stor flexibilitet och utifrån checklistor/rutiner så fördelas arbetet mellan medarbetarna. Sammanlagt så har mottagningen hanterat 37 individer, varav 25 från Ukraina.

Verksamhetsutveckling

Verksamhetsutveckling under året inom enheten har bestått av olika delar. En del har varit att arbeta med snabbare processer för deltagarna, dvs. ett mer fokus på rustande under anställning snarare än fokus på rustande inför anställning. Detta har bidragit till att fler har lämnat försörjningsstöd och rustandet sker i en för individen aktiv förändringsfas. Därtill har det utvecklats insatser, såsom Acceleratorn, som ger en snabbare bild över var individen befinner i förhållande till arbete och vad som är ett lämpligt nästa steg. En annan del har varit att arbeta med medarbetarnas förhållningssätt gentemot våra deltagare. Detta har skett genom utbildning och eget arbete kring rättighetsbaserat arbetssätt och jämställdhetsintegrering. Den tredje delen har varit kompetens- och metodutveckling. Medarbetare har fått utbildning i BIP och tjänstedesign. Dessa utbildningar har getts i samarbete med Samordningsförbundet.

Utredningsuppdraget

Gruppen särskilt utsatta på arbetsmarknaden når upp på nivåer motsvarande 75–80% av de arbetssökande. Dessa individer befinner sig långt från arbetsmarknaden och många gånger finns ett behov av att klargöra förutsättningarna för ett långsiktigt och hållbart deltagande i arbetslivet. Då det är tydligt att det inte finns någon statlig myndighet (FK /AF) som tar ansvar för att utreda och klargöra en individs arbetsförmåga är det nödvändigt att AME organiserar sig för att möta detta behov, vilket skett genom att de praktiska verksamheterna inkluderats i utredningsenheten.

AME har införlivat ÅKA-modellen i egen regi tillsammans med IFO. ÅKA-teamet är knutet till utredningsenheten och består av fyra personer (handledare, socialsekreterare från försörjningsstödsenheten, arbetskonsulent och arbetsterapeut). Under 2022 implementerades teamet, under namnet Spira, en sammanhållen insats för arbetslivsinriktad rehabilitering inom ramen för AME´s verksamhet. Målgrupp är personer i arbetsför ålder 20–65 år som idag har sin försörjning via försörjningsstöd och som har behov av arbetslivsinriktad rehabilitering. Fokus för teamet är att klargöra individens förutsättningar för arbete.

Fisketorget (daglig sysselsättning) flyttade under 2022 till resurshuset vilket har gett ökade möjligheter för deltagarna på Fisketorget att ta del av det utbud av aktiviteter och sysselsättning som finns inom ramen för AME. Bland annat kom Lilla Hjälpen i gång igen i Fisketorgets regi. AME har initierat en kontakt med 3:ans verksamhet för att hitta samarbete för att nå fler deltagare som har behov av öppna verksamheter inom socialpsykiatrins område. Under året har det även vuxit fram ett samarbete med AME´s Spira-verksamhet där deltagare kunnat använda Fisketorget som ”lågtröskel-verksamhet” för att göra personer redo i ett inledande skeende.

Under 2022 tog utredningsenheten fram en tätare (veckovis) uppföljning på de olika verksamheternas deltagarantal inklusive könsuppdelad statistik. Denna översikt var i fullt bruk i alla verksamheter i början av september. På Fisketorget har det tillkommit flera nya deltagare under året. I början av december låg man på ca 70 besök i veckan av totalt ca 30 olika personer. Motsvarande siffra i början av september låg på cirka 55–60 besök i veckan av totalt cirka 23 olika personer. Den totala ökningen av deltagare efter sommaren till december består uteslutande av kvinnor. Fördelningen mellan män och kvinnor är numera jämnare fördelat hos deltagarna. Ett resultat av ett strategiskt rekryteringsarbete från verksamhetens sida vilket öppnat upp för en större trygghet mot kvinnliga deltagare.

Under 2022 har utredningsenhetens praktiska verksamheter åter öppnat upp sina aktiviteter på full kapacitet efter att corona-restriktionerna upphört. Detta innebar att platserna i stort sett fördubblades från ca 20 till 40 deltagare. Genom olika arrangemang som togs fram (Acceleratorn, Expressen m fl) där deltagare endast skulle uppehålla sig ett par veckor på varje verksamhetsområde inom de praktiska verksamheterna skapades krav på struktur och flexibilitet. Såväl inom Utredningsenheten som tillsammans med Vägledningsenheten. Ett arbete med att utöka de praktiska verksamheterna utrymme inleddes under året där Remöbleras lokaler i Resurshuset skulle öka i yta samt att Tvättservice lokaler skulle flytta från Biltvätten på Regementsgatan till Resurshuset.

Verksamhetsutveckling

Arbetet med jämställdhet har fortsatt och intensifierades dels genom övergripande tema på APM men också under ett par planeringsdagar. AME har jobbat vidare med att ha ”deltagaren i fokus”. Under planeringsdagar har fokus legat på ett jämlikt och jämställt bemötande där konkreta diskussioner om fördomar behandlats och hur vi kan förebygga dessa.

Gällande övriga praktiska verksamheter i AME utredningsenhet kunde vi se samma tendenser gällande en jämnare könsfördelning hos deltagarna som på Fisketorgets verksamhet. I början av september var 27 deltagare inskrivna (10 kvinnor och 17 män). I sista veckan av 2022 såg vi ett deltagarantal på 44 personer varav 23 kvinnor och 21 män.

En stor framtida utmaning för utredningsenheten blir även att börja jobba med att överbrygga de språkbarriärer som finns i kommunikationen med många av deltagarna. Arbetsterapeuten har avsatt tid och gjort en inledande undersökning för hur ett fortsatt arbete kan se ut. Här kommer utredningsenheten att lägga utökat fokus under 2023. Under slutet av året fattas beslut om att inleda en kurs i ”Förälder i Sverige” för nysvenskar.

Spiras verksamheter jobbar med FREDA:s kartläggningsfrågor om våld i nära relationer. Riktat mot personalen kommer enhetschef att ställa frågor under medarbetarsamtalen från VIN-frågeformulär.

Daglig verksamhet

Avsikten med att Daglig verksamhets har sin organisatoriska tillhörighet till ASI är att de ska innebära ökade möjligheter till variation och individanpassning av den dagliga verksamheten för målgruppen. Det ska även skapas förutsättningar för fler personer med funktionsvariationer att närma sig ordinarie arbetsmarknad genom matchning till externa platser med tillgång till individanpassat stöd. För att tillgodose detta finns en mottagningsfunktion som är kopplad till vägledningsteamet inom AME. Där tas alla emot som fått beslut om daglig verksamhet enligt LSS, efter en fördjupad kartläggning matchas individerna mot lämplig verksamhet. Syftet med denna organisering är att i högre grad kunna erbjuda placeringar som matchar individens kapacitet och önskemål. Mottagningsfunktionen får också i ett vägledningsteam stöd av olika kompetenser och fler individer med olika funktionsvariationer kan närma sig den reguljära arbetsmarknaden. Uppföljning av matchningar sker kontinuerligt i dagligverksamhets ledningsgrupp.

Daglig verksamhet leds av två enhetschefer som tillsammans ansvarar för 11 verksamheter med daglig verksamhet, 4 företagsgrupper och 10 företagsplatser. Totalt finns 67 tillsvidareanställd personal. Dessa är främst fördelade inom befattningarna stödassistenter, stödpedagoger och verksamhetshandledare.

Under året har det skett ett fördjupat arbete med arbetssätt och metoder för att på ett strukturerat sätt arbeta med att förverkliga en av ASI:s vägledande principer, stegvis förflyttning. Detta för att skapa fler möjligheter till personlig utveckling för deltagarna i daglig verksamhet och en ökad inkludering i samhället och arbetslivet. Modellen för hur personalen ska arbeta med stegvis förflyttning har under året förankrats hos samtliga medarbetare. På en heldag under hösten 2022 presenterades modellen Stegvis förflyttning och all personal har börjat arbeta med aktivt utifrån detta. Företagsgrupperna har arbetat med modellen i flera år. Ytterligare en företagsgrupp i samarbete med Erikshjälpen startade upp under hösten. Det finns nu fyra företagsgrupper med totalt 18 deltagande brukare. Det finns 10 företagsplatser, dvs platser på olika arbetsplatser där individen arbetar självständigt med viss handledning och stöd.

Att arbetet med stegvis förflyttning har intensifierats kommer på sikt generera fler personer till externa platser (företagsplatser) och/eller ut i reguljärt arbete. Under 2022 har två personer från daglig verksamhet fått ett reguljärt arbete. Detta frigör platser i ordinarie daglig verksamhet vilket gör att vi kan ta emot nya brukare med beslut på insatsen daglig verksamhet enligt LSS.

Under de senaste åren har antalet personer med beslut på daglig verksamhet ökat utan att lokalyta eller personalresurs utökats i samma takt. Mellan åren 2018–2021 skedde en volymökning med 29%. Under 2022 fattades 25 nya beslut på insatsen daglig verksamhet enligt LSS. Volymökningen har lett till platsbrist och för att nya beslut ska kunna verkställas så har det startats upp nya verksamheter. Under 2021 öppnades en ny verksamhet på Torpen i Lindås, Vargön. Där finns idag 12 platser med inriktning på trädgård och odling. Under 2022 har ”Gränden” startat upp. En verksamhet som vänder sig till unga vuxna med spelintresse (TV- och datorspel). Verksamheten har 12 platser, idag deltar 10 personer i verksamheten. Ytterligare en grupp har startat upp på Slåttergatan för att kunna ta emot fler personer där. Inom verksamhetsområde daglig verksamhet och daglig sysselsättning har under året pågått ett förbättringsarbete utifrån resultat av den brukarundersökning som genomfördes hösten 2021.

Verksamhetsutveckling

Daglig verksamhet arbetar kontinuerligt med att stärka personerna att göra egna val. VIP-utbildning har genomförts med en tjejgrupp och en killgrupp. I detta sammanhang ligger fokus på att stärka deltagaren till delaktighet och påverkan av sin livssituation. Varje person inom daglig verksamhet har en genomförandeplan för hur insatsen ska genomföras och hur personen vill ha sitt stöd utformat. Under 2022 har personalen lagt extra fokus på att säkerställa att brukaren i möjligaste mån är delaktig i utförandet av insatsen daglig verksamhet. Fler personer har blivit delaktiga i sina genomförande-planer, medarbetare använder sig av olika kommunikationsmetoder och tydliggörande genom material som tagits fram. Antalet personer som deltagit i brukarenkäten har ökat med 30 personer och resultatet när det gäller delaktighet, kommunikation och trygghet har ökat.

Arbete med fokus på att stärka person och göra dem mer självständiga är ett pågående uppdrag som kommer att intensifieras under 2023 och då man kommer att ta fram fler/bättre arbetsbeskrivningar inom välfärdstekniken IPAD, mobiler men också genom bilder och tydliggöranden scheman. Önskan om digitalt schema i en verksamhet kom upp i höstas och det planeras för detta.

En verksamhet gällande "hemmasittare" har under året startat upp i projektform finansierat med statsbidrag. Det har bedrivits ett uppsökande arbete hos de personer som har beslut på daglig verksamhet men av någon anledning inte kan eller vill delta i daglig verksamhet. Syftet är att motverka social isolering genom att underlätta/motivera till en återgång till daglig verksamhet eller någon annan insats. Det har gjorts goda framsteg med de ca 10 personer som omfattas av verksamheten. Två personer har kommit tillbaka till sin dagliga verksamhet och flera personer är på väg tillbaka. Under 2023 kommer projektet jobba vidare också med de personer som idag har låg närvaro.

Liksom övriga verksamheter inom ASI har daglig verksamhet haft fokus på ett Rättighetsbaserat arbetssätt under 2022, personalen har gått en web-utbildning i ämnet. En ASI-dag har genomförts extern föreläsare där alla medarbetare fick utbildning i Jämställdhetsfrågor. Utbildningarna har följts av diskussioner och personalen har fått en större kunskap och insikt i ämnet. Ytterligare en ASI -dag genomfördes under hösten där all personal fick utbildning i OCD och neuropsykiatriska diagnoser i ett genusperspektiv.

Hållbart arbetsliv

Den totala sjukfrånvaro för ASI för 2022 ligger på 7,93% och är några procentenheter lägre än 2021 då den låg på 8,0 %. Före pandemins utbrott 2019 var talet för den totala sjukfrånvaron 5,7 %. Ökningen kan till stor del förklaras som en påverkan av att vi har levt under en pandemi de senaste två åren. Korttidsfrånvaron har ökat under 2022. Ökningen kan delvis ses som en effekt av att medarbetarna tagit sitt ansvar för att förhindra smittspridning och stannat hemma om de haft symtom.

För att klara av vikarietillsättning vid ökad korttidsfrånvaro har daglig verksamhet överanställt fyra personal enligt riktlinjer hållbara scheman. Övertaligheten arbetar främst med planerad frånvaro men går också in och täcker vid akuta behov. Övertaligheten har kunnat täcka en stor del av frånvaron, men det har inte alltid räckt till vilket resulterat i att personalen fått klara uppgiften med mindre bemanning än planerad.

Det systematiska arbetsmiljöarbetet har pågått enligt rutin och enheterna har genomfört ett medvetet arbete med att involvera personal i arbetsmiljöarbetet, framför allt i det psykosociala arbetsmiljöarbetet. Det huvudsakliga forumet för det har varit APM. Under året har det varit stort fokus på OSA-arbetet. Inom AME utökades APM med 1 timma där fokus enbart var på OSA. De teman som har behandlats under året utgår från de utvecklingsområden som framkom från 2021 års medarbetarundersökning, till exempel ledarskap/styrning, kommunikation och kränkande särbehandling. Resultatet från 2022 års medarbetarundersökning visar på att arbetet har gett mycket goda resultat. Därtill så gjordes månadsvis en medarbetarenkät kring OSA, för att fånga upp

förändringar och aktuella teman under året. På utredningsenheten har en grupp i personalen utsetts att jobba med ”friskfaktorer” på arbetsplatsen. Ett arbete som kommer att fortsätta under 2023.

På alla enheter görs kontinuerligt uppföljning av tillbud och arbetsskador. KIA-ärenden behandlas på APM med genomgång av anmälda ärenden och tillhörande åtgärder. Åtgärdsplaner och analyser görs i personalgrupperna och förebyggande åtgärder vidtas när det är möjligt. Samverkan med HR-p sker vid behov. Den övervägande majoriteten av de ärenden som kommer in inom AME rör deltagarna i de praktiska verksamheterna.

Samtliga enheter har under året i någon form arbetat med medarbetarprinciperna, på heldagar, APM och verksamhetsmöten. På några enheter har man valt att översätta medarbetarprinciperna till bedömningskriterier vid lönerevision och medarbetarsamtal. Ett sätt att tydliggöra för medarbetaren vilken och på vilket sätt de har en påverkan i vardagen och under hela året.

7 Förvaltningens framtidsutsikter

Administrativa verksamheten samt kvalitet och utveckling

Verksamhetsinriktningarna har framöver ett fortsatt arbete i att kontinuerligt utveckla grunduppdraget för de stödfunktioner som finns inom de båda inriktningarna så att stödet till roller inom förvaltningen är modernt och anpassat till de behov som finns i organisationen. Verksamheterna ska fortsätta ge stöd till förvaltningens chefer i att klara sitt chefsuppdrag gällande kvaliteten till brukarna men också i att möjliggöra att erbjuda ett hållbart arbetsliv till förvaltningens anställda samt att klara av att förvalta den budget som är avsatt för att driva verksamheten inom. Rollerna ska fortsatt bistå förvaltningen att ta fram tillförlitliga och välgrundade beslutsunderlag får såväl ledning som Socialnämnd.

Verksamheterna behöver fortsatt stödja och bidra till att förvaltningen arbetar effektivt och sammansatt gällande kvalitetsledningssystem. Verksamheterna ska vara en del av förvaltningens arbete i att utveckla fler e-tjänster samt att digitalisera verksamhet och funktioner i samverkan med andra förvaltningar, IT-avdelning och andra kommuner. Stöd i utveckling av verksamhetssystem, upphandling och implementering av nya system. Digital verksamhetsutveckling är en stor utmaning då förvaltningen saknar full kompetens och budgetmedel fullt ut på området. Upphandling och implementering av nya system för verksamhetsutveckling kan också ha sin utmaning i att behovet många gånger kräver intern samsyn mellan förvaltningar i kommunen såväl tidsmässigt, ekonomiskt som utifrån personella resurser för att kunna förverkligas.

Förvaltningen har likt många andra förvaltningar i landets kommuner stora utmaningar med att klara personalförsörjningen framöver. En komplex utmaning då det generellt sett råder stor brist på nära nog samtliga av de yrkeskategorier som finns i förvaltningens organisation. Det handlar främst om att attrahera, rekrytera, utveckla och behålla personalen. Grundläggande för ovanstående är att förvaltningen kan erbjuda chefer och övriga medarbetare moderna arbetsplatser med god arbetsmiljö, goda anställningsvillkor och en upplevelse av meningsfulla och utvecklande arbetsuppgifter. Att bistå med stöd och verktyg för optimering av dessa delar kommer fortsatt och över tid vara ett grundläggande uppdrag för förvaltningens HR funktion liksom det fortsatta arbetet med att sänka sjukfrånvaron och öka friskfaktorerna.

Förvaltningen står inför några år som är fortsatt ekonomiskt utmanande då vi ska möta ett ökat antal brukare kopplat till dels den demografiska utmaningen med färre personer i arbetsför ålder till vårt förfogande samt bredvid detta ett ökat antal personer med komplex och mångfasetterad problembild i behov av våra insatser inom samtliga verksamhetsinriktningar. Fler ska ges olika insatser av färre inom bibehållen budgetram, en ekvation som kommer vara utmanande att klara. Förvaltningen påverkas också av inflationen och högre räntors kostnadsdrivande effekter. Förvaltningen behöver utifrån denna utmaning fortsatt se över arbetsmetoder, vår effektivitet, våra kostnader och till det vår kvalitet. En utmaning för hela förvaltningens chefsorganisation där arbetet behöver ske i nära samarbete med samtliga stödroller inom förvaltningen, andra förvaltningar samt externa parter.

Äldreomsorg – hemtjänst

Framtiden är hoppfull och förväntansfull efter omorganisationens genomförande och utökningen av antal chefer och gruppledare. Vi står nu bättre rustade att möta den förväntade ökningen av äldre i behov av vård och omsorg och att skapa attraktiva arbetsplatser. Vi hoppas också att vård och -omsorgstagarna ska uppleva förbättrad kontinuitet och trygghet genom att hemtjänsten tagit över trygghetslarmen och att nattpersonalen ingår i och utgår från hemtjänstgrupperna.

En ny metodbok för Samordningsteam har tagits fram. Samverkan med sjuksköterskor, fysioterapeuter, arbetsterapeuter och biståndshandläggare sker enligt överenskommen modell och nyheten är att undersköterskan blir mer delaktig och ansvarig i denna samverkan. Fast omsorgskontakt har startat i mindre skala under hösten och kommer utvecklas under vår 2023. Enligt 4 kap. 2 b § SoL

ska den som har hemtjänst med stöd av 1 eller 2 a § erbjudas en fast omsorgskontakt, om det inte bedöms vara uppenbart obehövligt. Den fasta omsorgskontakten ska tillgodose den enskildes behov av trygghet, kontinuitet, individanpassad omsorg och samordning när hemtjänstinsatsen verkställs. En gemensam arbetsbeskrivning har tagits fram av enhetscheferna och vi kommer ge fast omsorgskontakt en grundläggande utbildning i samarbete med SAS.

Den digitala utvecklingen fortsätter och vi hoppas att under 2023 påbörja arbetet med digitala medicingivare och med det öka självständigheten hos den enskilde men också effektivisera insatserna.

Hållbara schema är fortsatt i fokus och vi ska följa utvecklingen av 30-tjänster, dvs arbete ständig helg och hur vi kan arbeta med schema som en friskfaktor.

Liksom förra årets verksamhetsberättelse får rekryterings- och bemanningsfrågor stå med som en framtida utmaning för oss. Vi behöver utbildade undersköterskor med bred kompetens, erfarenhet och ofta körkort. Till det behövs goda kunskaper i svenska språket samt en vana och förmåga att arbeta med digitala verktyg i sin arbetsvardag. Den 1 juli 2023 blir undersköterska en skyddad yrkestitel. Hur det kommer påverka vår verksamhet är idag svårt att bedöma fullt ut men arbete pågår för att vara förberedda. Från 1 juli 2023 gäller också att enbart personal med bevis om skyddad yrkestitel får vara fast omsorgskontakt. Detta är vi beredda på och har endast utsett undersköterskor till detta uppdrag redan i uppstarten.

Äldreomsorgen och hemtjänsten har blivit tillfrågad att vara partner i ett treårigt projekt som heter Moralisk stress och moraliskt aktörskap inom svensk äldreomsorg. Ledare av projektet är tre forskare från Göteborgs universitet, Linnéuniversitetet och Södertörn och partnersär tre kommuner; Vänersborg, Kalmar och Helsingborg. Arbetet startade upp 2021 och 2023 kommer aktiviteter kopplade till projektet ske i Vänersborg.

Slutligen behöver hemtjänsten samtidigt arbeta med åtgärder för att klara verksamheten inom budgetram och ett större analysarbete ligger till grund för flera åtgärder som vi påbörjar under våren.

Äldreomsorg – särskilt boende

En fortsatt utmaning för verksamheten är att få en budget i balans. Under 2023 kommer ett fortsatt aktivt arbete ske mellan enhetschefer och stödroller där tid avsätts för att jobba med planering, schema och bemanning ute på enheterna. När det gäller arbetet runt schema och målet att jobba bort delade turer påverkar det ekonomin då det krävs fler personer som arbetar helg. Användandet av personal som kan hjälpas åt och ta vara på de resurser som finns ute på enheterna kommer att vara av stor betydelse framöver. Här handlar det om att öka delaktigheten bland personalen för att alla ska förstå vikten av detta arbete.

Något som också påverkar vår ekonomi är vården runt de avancerade vårdärenden. När det gäller denna inriktning är det svårt att förutse antalet och till det kostnader då vi inte vet hur många eller när det blir aktuellt att bedriva denna typ av vård.

Behovsinventering av antal boendeplatser kommer framöver vara av betydelse utifrån en framtida växande äldre befolkning vilket kan leda till utmaningar för verksamheten. Samtidigt med detta vet man att en stor utmaning för hela vård- och omsorgssektorn är den framtida rekryteringen och bemanningsfrågan. Detta innebär att verksamheten strategiskt måste arbeta med att hitta och utbilda personal för att klara framtida behov. En viktig utbildningsinsats är språkutbildning för att säkerställa och trygga medarbetare inom vård- och omsorg. Vi behöver utifrån detta fortsätta arbetet med att utbilda språkombud så att det finns på samtliga enheter.

En översyn av gruppledarens roll kommer genomföras under 2023. Enhetscheferna har idag stora personalgrupper och verksamheten tittar vidare på är att ha en mer samlad gruppledarroll och fördela den mellan avdelningar för att skapa liknande förutsättningar för alla. Även samtal och en översyn om hur många medarbetare man som enhetschef ska ha kommer göras under 2023.

Sjukfrånvaron i verksamheten är hög och stort fokus framöver kommer vara det fortsatta arbetet med att sänka denna och öka friskfaktorerna. Här är det viktigt att enhetscheferna får bra förutsättningar att fånga och följa upp medarbetaren tidigt för att jobba förebyggande. Viktigt är också att man har en nära kontakt med HR-partners och företagshälsovården i detta arbete. När man tittar närmare på sjukfrånvaron ser man i många delar att frånvaron inte är arbetsrelaterad utan ofta handlar om privata orsaker. Psykisk ohälsa eller kroniska sjukdomar är också något cheferna har att hantera. Under 2023 kommer några av enheterna ingå i ett forskningsprojekt tillsammans med Linköpings universitet i syfte att säkerställa förflyttning för medarbetare och vård- och omsorgstagare.

En annan tanke när det gäller personalförsörjning är att påbörja samtal om vilka tjänster som behöver finnas inom vård- och omsorg. Viktigt att se över att rätt person gör rätt sak. Breddad rekrytering är ett alternativ att arbeta vidare med. Verksamheten har ett projekt i gång som kan liknas vid detta och ser positiva effekter av detta arbetssätt. Vi har också ett projekt med att jobba ständig helg för att förbättra kontinuiteten på helgen. Detta är något vi behöver fortsätta att följa för att se om det kan bli ett mer permanent arbetssätt. Att stärka kompetensutveckling för redan anställd personal är också en viktig del i detta arbete.

I och med pandemiåren har vårt arbete med att ta fram ett tillämpningsdokument för särskilda boenden pausats. Detta kommer återupptas under 2023. Tanken är att tillämpningsdokumentet ska underlätta och tydliggöra arbetet ute på enheterna både för chefer och medarbetare, samt att det kommer att tydliggöra vilka förväntningar man som vård- och omsorgstagare och anhörig kan ha när man flyttar in på ett särskilt boende i Vänersborgs kommun. Dokumentet ska vara ett komplement till det gällande vägledningsdokumentet som biståndsenheten och verksamheten utgår ifrån i arbetet.

Digital teknik är viktig i verksamheten och arbetet med att omvärldbevaka och implementera teknik som underlättar för medarbetaren i vardagen är en stor del i det framtida arbetet. Tankar runt implementering har lyfts övergripande och i den digitaliseringsgrupp som finns inom förvaltningen. Ett av dessa projekt skulle kunna vara att införa ett digitalt planeringssystem på särskilda boende.

Det nya storköket Oden som startades upp under hösten 2021 har påverkat och kommer att påverka verksamheten utifrån ett nytt sätt att hantera och tillaga mat. Detta innebär att enheterna måste hantera stora mängder mat de dagar leverans kommer inom ett avgränsat tidsspann. Medarbetaren måste dessutom se till att mat kommer till rätt avdelning samt tillaga och värma maten till varje måltid. Detta innebär att verksamheten behöver se över vilka roller som hanterar vad och det kan också innebära extra kostnader för verksamheten kopplat till personaltäthet.

Under 2023 startar det nya moderna äldreboendet i Vargön upp vilket innebär att det under året kommer vara fokus på att vara att färdigställa huset, ett arbete som fortsatt kommer att beröra många.

Äldreomsorg – Vård, stöd och utredning

Fler patienter och brukare kommer att behöva mer av färre medarbetare i framtiden. Det är en stor utmaning för verksamhetsområdet att hushålla med våra resurser, använda digitala lösningar med kvalitet. Omställningen god och nära vård ställer krav på att patienten och brukaren får ta ett ökat ansvar för sin vård, stöd och behandling och vi behöver ge rätt förutsättningar. Det påbörjade arbetet med förebyggande, självständighet och stöd för psykisk hälsa är ett måste för att lösa framtidens utmaningar. Omställningen innebär några tuffa utmaningar för oss i kommunen. Fler patienter/brukare i alla åldrar med komplexa hälsoproblem så som svåra funktionsnedsättningar, multisjuka, kroniska sjuka och psykiskt sjuka. Det kommer vara fler med svåra hälsoproblem som vårdas i hemmet i stället för på sjukhus. Det blir kortare vårdtider och snabbare utskrivning från sjukhus. Samtidigt kommer kraven på en bibehållen och ökad kvalitet att ställas på oss som kommunal primärvård.

Inom kommunen och i vårdsamverkan ska vi ta fram en strategisk plan kopplat till färdplan nära vård med innehåll kring: Ett personcentrerat förhållningssätt och arbetssätt som utgår ifrån patienten/brukaren. En ökad kontinuitet för den enskilde, ökad tillgänglighet med e-tjänster,

digitalisering och Välfärdsteknik och en samverkande primärvård för att ta tillvara allas resurser/kompetenser. Förflyttningen mot god och nära vård innebär att vi går från sluten vård till öppen vård, mer hälsofrämjande och förebyggande insatser, ökad kontinuitet och samordning, ökad tillit och stark samverkan, mer personcentrerad vård och omsorg och mer tillgänglig vård.

Genom Vård och omsorgscollege hoppas vi att fler söker in på vård och omsorgsutbildningar för att sedan söka sig till oss för framtida anställning. Vi har en utmaning att anpassa oss som arbetsgivare och vårdgivare för att kunna ta emot nya medarbetare som inte har svenska språket som första språk. Vi kommer fortsätta att utveckla språkombud på enheterna för att vara ett stöd till kollegor i den vardagliga språkanvändningen. Modellen för kunskap, kompetens och kvalitet som är framtagen inom Fyrbodal för vår baspersonal kommer att fortsätta att implementeras 2023. Det övergripande syftet med denna modell är att nå en ökad kvalitet och resurseffektivitet i våra verksamheter, men också möjliggöra karriärvägar för baspersonal och höja status för yrket och därigenom kunna bibehålla personal och få ökade förutsättningar för nyrekrytering. Modellen ställer krav på underlag för att beställa utbildningar och även behovsprövning av kompetens utifrån våra brukare/patienter. Utmaningar kring skyddad yrkestitel för undersköterska och även möjligheter att införa specialistundersköterska.

Individ och familjeomsorg

Kommuninvånarnas behov av individ- och familjeomsorgens insatser är fortsatt hög. Det handlar inte bara om fler barn och vuxna i behov av stöd och insatser, utan även om alltmer komplexa behov som ställer krav på hög kompetens och ett brett samarbete både internt och externt. En fortsatt stor oro inför framtiden finns när man nationellt, men även i Vänersborg, ser ett kraftigt ökande antal av orosanmälningar avseende barn och unga. Den nationella situationen för ungdomar gällande de narkotiska preparaten är en utmaning framåt. Under 2022 skedde en rejäl ökning av anmälningar gällande flickor/kvinnor (13–20 år) avseende droger jämfört med 2021 i Vänersborg.

En fortsatt utmaning är också samsjuklighet när det gäller vuxna. Samsjuklighetsproblematiken ställer i sin tur andra krav på vår förvaltning och organisation i stort och kräver en väl fungerande samverkan avseende stödinsatser och boende. Det pågår nu en nationell översyn *(samsjuklighetsutredningen* S2020:08) av bl.a. huvudmannaskapet för vård för personer med ”*missbruk och beroende och psykiatrisk diagnos eller närliggande tillstånd*”. Ett slutbetänkande kommer inom första månaderna 2023.

Bemanning och rekrytering av personal är en nationell utmaning även för IFO:s område. I nuläget har vi mycket svårt att rekrytera erfaren personal, i princip är det endast unga nyutbildade som söker tjänster, eller personer utan rätt behörighet. Särskilt svårt är det inom området för barn och unga och i dag är väldigt många kommuner tvingade att ta in konsulter, så även i Vänersborg. I dagsläget är det tyvärr även svårt att få tillgång till konsulter så läget är mycket problematiskt. Detta tema kommer härefter även att vara en stående punkt på Fyrbodals nätverk för IFO-chefer för att ha dialog och se om någon form av samverkan skulle kunna vara möjlig.

Ytterligare en utmaning är behovet av att skapa än mer förebyggande åtgärder för att minska behovet av biståndsbedömda insatser. Detta är något som inte enbart är IFO:s eller socialförvaltningens ansvar utan här behöver man även arbeta mer övergripande mot allmänheten mer generellt utifrån ett folkhälsoperspektiv i kommunen. Genom statsbidrag kommer nu en ny tjänst att tillsättas inom IFO med uppdrag att samordna och utveckla det förebyggande föräldrastödjande arbetet i kommunen. Detta är ett prioriterat område nationellt och regeringen har gett uppdrag till MFOF (Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd) att följa upp arbetet i kommunerna utifrån statsbidraget.

Kostnaderna för försörjningsstöd påverkas av omvärldsfaktorer som vi i låg grad kan påverka och är svåra att förutse. En stor del av de brukare som uppbär försörjningsstöd är dock långvarigt

bidragsberoende oavsett konjunktur och står långt ifrån arbetsmarknaden. Det krävs välfungerande insatser, engagemang och vilja att hitta vägar mot självförsörjning för vår målgrupp såväl internt i kommunen som hos övriga externa samverkansparter oavsett konjunkturläget i samhället. Här ser vi en hög risk att ökad inflation och lågkonjunktur kan medföra att fler kommer att söka och vara berättigade försörjningsstöd de närmaste åren. Inte minst ekonomiskt är detta en stor utmaning för kommunen.

En ständigt närvarande svårighet är bostadsförsörjningen i kommunen för vissa av våra målgrupper. Hemlöshet och att familjer bor väldigt trångt är ett stadigvarande problem. Här pågår ett ständigt arbete med att hitta nya lösningar. Vi har ett mycket väl fungerande samarbete med Vänersborgsbostäder kring vissa målgrupper, men det finns de som är betydligt mer utsatta på bostadsmarknaden, t.ex personer med svår samsjuklighet. Vad gäller akut bostadslöshet så har det pågått ett arbete sedan lång tid för att skapa alternativ till vår nuvarande akutlogi. Avtal enligt IOP (ideellt offentligt partnerskap) gällande akutlogi i kommunen kommer med en förening kommer implementeras under 2023 efter beslut i socialnämnden. Målet är att på sikt avveckla vår nuvarande akutlogi.

En särskild utmaning för IFO i Vänersborg är att vi har Nordens största flyktingförläggning i vår kommun. Detta innebär dels en ökad arbetsbelastning, men också svåra juridiska bedömningar i många fall, inte minst utifrån barnrättskonventionen då många barn vistas där under väldigt lång tid, vissa under många år. Betonas bör också att detta också är kostnadskrävande då staten inte ersätter personalens arbetsinsats för denna målgrupp, enbart placeringskostnader om det blir aktuellt. Särskilt belastning har vi inom området barn och unga då vi har samma skyldighet att tillgodose dessa barns behov av skydd då de vistas i vår kommun, men det innebär även ökad arbetsbelastning för t.ex vår försörjningsstödsenhet för personer som befinner sig i akut nöd.

Avslutningsvis är digitalisering en fråga som kommer att påverka verksamheten under överskådlig tid, det är viktigt att IFO hänger med i den ständiga utvecklingen och förändring som sker. Utmaningen inför framtiden är att ha ekonomiska och inte minst personella resurser som arbetar med frågan då det är ständiga volymökningar i verksamheten som kräver resurser.

Personligt stöd och omsorg

Våra utmaningar är att erbjuda alla Vänersborgare ett boende på hemmaplan. Vad behöver vi då göra? Vi behöver fortsatt öka på kompetensen i våra personalgrupper vilket är ett ständigt pågående arbete då vi ständigt utmanas kring våra uppdragstagares behov av stöd och omvårdnad.

Vi behöver också titta på utformningen av hur nya boende skall se ut och då mer utifrån individens behov i vissa fall. Vi behöver även göra en inventering rent generellt kring våra boende och då i syfte att öka på rörligheten från vår verksamhet till ordinärt boende. Vi behöver titta på åldersstruktur, omsorgsbehov och personalens kompetens. Samverkan med externa och interna verksamheter skall fortsatt utvecklas genom de samverkansstrukturer som är upparbetade.

Fortsatt arbete med vårt kvalitets och ledningssystem. Vårt analysarbete behöver fortsatt utvecklas och där pågår idag ett viktigt arbete inför framtiden.

Vi behöver också säkerställa att den digitala infrastrukturen fungerar och uppdateras på våra boende. Vilket innebär att vi behöver ha en kontinuerlig dialog med IT-enheten för att klara av denna uppgift. Digitaliseringen och nya verksamhetssystem är ett område som ligger högt uppe på agendan. Vi ser att vår personal behöver ständig påfyllning/utbildning i våra system vilket i sig är en stor utmaning då vi är många medarbetare inom verksamheten. Vi har ett uppdrag att förmedla ny teknik till våra uppdragstagare vilket i sig innebär att vi behöver bli duktigare i att lära ut, motivera och bibehålla kunskapen inom organisationen. Vi behöver också ta ansvar för att våra uppdragstagare får information i den digitala utvecklingen i omvärlden.

Personalförsörjning rent generellt är en fråga som kommer utmana oss under lång tid framåt. Vi behöver marknadsföra oss och vara en attraktiv arbetsgivare. Detta är naturligtvis ett långsiktigt arbete och vi bedömer att PSO har ett gott renommé i Fyrbodal som vi skall ta vara på.

Vi behöver fortsatt följa vår korttidsfrånvaro, övertidsuttag och vikariebehov.

Slutligen så är utmaningen att få budget i balans över tid. För PSO;s del så är det externa köpta platser som behöver minska. Vi behöver fortsatt arbeta med sjukfrånvaro och då specifikt med verksamhetens korttidsfrånvaro. I detta så är det naturligtvis att arbeta med personalens hälsa och att man har det roligt i sitt arbete. Personal måste kunna känna sig lediga vilket innebär att vi fortsatt måste arbeta med schema och lägga extra krut på helgturer, som behöver kortas ned i tid, vilket är en akilleshäl i många av våra verksamheter. I detta behöver vi också få ned övertidsuttaget av flera skäl. En del är ekonomi men den andra delen är att personalen får sin ledighet och ges möjlighet till återhämtning.

Hållbara schema och reglementet kring detta behöver ses över då personligt stöd och omsorgs bedömning är att reglementet bättre behöver anpassas till våra små enheter inom PSO samt så finns det en överhängande fråga kring hur kostnadsdrivande reglementet/hållbara schema är för PSO i synnerhet.

Sen till sist så är yttre händelser som influensor en fråga som kommer utmana oss varje år framöver.

Arbete, sysselsättning och integration

Efter pandemin så återhämtade sig arbetsmarknaden starkt under 2022, och var fortsatt stark vid början av 2023. En kommande lågkonjunktur som kommer att ge en ökad arbetslöshet är dock i sikte. Lågkonjunkturen kommer förmodligen i första hand påverka konsumtionskraften och inte arbetslösheten. Vid ingången av 2023 var arbetslösheten 6,6 % och förväntas öka till 6,9 % under 2023/2024. Sannolikt kommer ungdomsarbetslösheten att öka under perioden och särskilt utsatta grupper kommer att få en än svagare position genom att förlängd tid i arbetslöshet ökar avståndet ytterligare. Särskilt utsatta grupper är utrikesfödda, personer utan gymnasieutbildning, 55 år och äldre samt personer med funktionsnedsättning. Cirka 75 % av de arbetslösa tillhör någon eller några av dessa grupper och de utgör 85% av de som är i långtidsarbetslöshet. Särskilt utmanande kommer det vara för gruppen utrikesfödda i långvarig arbetslöshet. Ofta saknar gruppen gymnasieutbildning eller motsvarande. Därmed förväntas gapet mellan inrikes- och utrikesfödda öka.

För att motverka långtidsarbetslöshet behöver AME tillhandahålla de långtidsarbetslösa följande:

- Utbildningsinsatser; både ”rustande” för att kunna verka i arbetslivet och formell utbildning för att kunna få och behålla ett arbete.
- Subventionerade anställningar; som ger arbetslivserfarenhet, språkträning och bygger nätverk
- Matchningsstöd; stöd i att hitta ” rätt arbetsgivare till rätt person”

Det finns en stor brist på kompetens på arbetsmarknaden och den ökar. Därmed finns ett behov av ökad rörlighet på arbetsmarknaden, vilket kräver att inte bara arbetslösa får utbildning utan att även de som är i arbete kompetensutvecklas. AME kommer fortsätta att fokusera på att utveckla arbetsmarknadsinsatser för individer som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden, inte minst för unga och utrikesfödda. I detta är vuxenutbildningen en central aktör.

Arbetsmarknadspolitiken och arbetsförmedlingen har genomgått stora förändringar de senaste åren. Utvecklingen på arbetsmarknaden där gruppen särskilt utsatta på arbetsmarknaden har cementerats på nivåer motsvarande 75–80 % av de arbetssökande ställer krav på en välfungerande samverkan mellan statliga myndigheter, kommuner och andra aktörer. De utmaningar som finns framåt är att bibehålla en god samverkan med Arbetsförmedlingen även om förutsättningarna för myndigheten kan komma förändras ytterligare under de kommande åren. Det finns en stor risk att AF:S personella resurser kommer att minska, vilket kan komma att begränsa möjligheterna till samverkan. Det är därför viktigt att följa upp vilka effekter samverkan ger, för att fortsatt kunna motivera personaltätheten. Frånsett att

ha en god samplanering så krävs det även beslut om merkostnadsersättning från myndigheten. Vilket kan vara avgörande för AME i ett allt kärvare ekonomiskt läge. Likaså är det viktigt att utveckla samverkan med de fristående aktörerna, så att fler kan gå från försörjningsstöd till egenförsörjning. Det är naturligtvis enhetens uppdrag, men resultatet motiverar också vilka resurser som kommer att finnas till hands i en framtid. Det är också i denna målgrupp som enheten sannolikt kan hitta kandidater till en breddad rekrytering. Vilket också är något som enheten har investerat mycket tid åt att utveckla metoder för under 2022.

En nödvändighet är att samarbetet med försörjningsstöd förstärks så att det finns ett jämnt inflöde av deltagare och att arbetet sker så effektivt som möjligt. En betydande del av målgruppen har en lång väg att gå för att komma in på arbetsmarknaden. Det kommer krävas såväl personella resurser som medel för arbetsmarknadsanställningar. Det innebär att AME´s målgrupp till viss del kommer att se annorlunda ut 2023. Sannolikt så kommer verksamheten behöva anpassa sig till dels de som står närmare arbetsmarknaden och dels till de som står än längre bort. Detta kommer att ställa stora krav på god samverkan såväl internt i kommunen och med externa aktörer.

Daglig verksamhet är en verksamhet som fortsatt håller mycket god kvalitet. Inte minst visar resultatet i årets brukarundersökning på detta. En utmaning framöver är att bibehålla kvaliteten i verksamheten. Det fysiska utrymmet minskar och personalen får fler personer att ge stöd till. Under de senaste åren har det pågått ett kontinuerligt arbete i att möjliggöra mottagande av fler personer inom befintlig ram och en översyn hur det externa placeringarna inom daglig verksamhet kan utökas. Under 2022 nåddes gränsen då personella resurser eller lokalytor räckte till för att ta emot fler deltagare inom daglig verksamhet och för att kunna verkställa nya beslut var det tvunget att starta upp nya verksamheter och grupper trots att det inte fanns budgetmässigt utrymme.

Korttidsfrånvaron hos personalen har varit hög under 2022. Frånvaron har till del täckts av verksamhetens anställda poolpersonal. Ofta har dock personalen fått gå kort i brist på vikarier. Verksamhetsledare och verksamhetspedagoger har upplevt ett ansträngt läge och det har varit mycket pusslande för att få personalen att räcka till. Att personalen ofta är underbemannade kan leda till känslor av otillräcklighet och stress hos personalen. En utmaning för enhetscheferna blir att hitta en rimlig nivå på vad som kan utföras i verksamheten och samtidigt behålla en god kvalité för deltagarna.

Man kan se en tendens till ökad psykisk ohälsa hos målgruppen och att personer med neuropsykiatriska diagnoser har blivit fler till antalet, vilket kommer att kräva kompetensutveckling och förstärkning av personalresurs. Arbetet med processkartläggning och samsyn inom Daglig verksamhet kommer att vara framgångsfaktorer för arbetet i verksamheten 2023.

Administrativa avdelningen och Kvalité och utveckling

Personalstatistik	**2020**	**2021**	**2022**
Antal anställda, st	1 661	1 707	1 812
varav män	275	296	338
Sysselsättningsgrad - kvinnor %	97	97	98
Nämnd och administration	100	100	98
Hemtjänst	99	95	95
Särskilda boenden	96	97	97
Vård stöd och utredning	96	96	96
Personligt stöd och omsorg	97	97	97
Individ och familjeomsorg	99	98	99
Arbete, sysselsättning och integration	99	99	99
Sysselsättningsgrad - män %	98	97	98
Nämnd och administration	100	100	98
Hemtjänst	99	95	90
Särskilda boenden	96	95	97
Vård stöd och utredning	96	94	97
Personligt stöd och omsorg	98	98	99
Individ och familjeomsorg	100	100	100
Arbete, sysselsättning och integration	98	98	98
Medellön - kvinnor, kr			
Nämnd och administration	44 716	48 586	46 898
Hemtjänst	26 258	26 700	27 307
Särskilda boenden	27 140	27 649	28 161
Vård stöd och utredning	32 115	33 075	34 232
Personligt stöd och omsorg	28 550	29 177	29 547
Individ och familjeomsorg	36 570	37 484	38 699
Arbete, sysselsättning och integration	31 070	31 141	31 500
Medellön - män, kr			
Nämnd och administration	47 447	51 400	49 850
Hemtjänst	26 006	24 764	25 120
Särskilda boenden	25 599	25 463	25 444
Vård stöd och utredning	30 422	30 729	31 777
Personligt stöd och omsorg	26 792	27 385	27 945
Individ och familjeomsorg	36 665	37 345	38 326
Arbete, sysselsättning och integration	30 624	30 661	30 757

Färdtjänst	**2020**	**2021**	**2022**
Antal personer med beviljad färdtjänst 31/12	1 488	1 436	1 631
Antal arbetsresor	2 483	2 432	2 313
Antal övriga resor	13 774	14 591	20 307
Nettokostnad per resa, kr	295	272	259
Antal avslag	14	36	40

Riksfärdtjänst	**2020**	**2021**	**2022**
Antal utförda enkelresor	66	30	16
- varav flyg	0	2	0
- varav tåg	15	8	6
- varav bil	51	20	10
Genomsnittlig kostnad per resa, kr	2 515	3 861	2 676

Äldreomsorg

Särskilt boende

Allvårdsboende och demensboende	**2020**	**2021**	**2022**
Totalt antal platser 31/12	371	339	347
Varav:			
- Ringhem	27	27	27
- Niklasbergsvägen 9	24	24	24
- Solängen	66	66	66
- Ekeliden	21	21	21
- Lunddala	32	0	0
- Björken	45	45	45
- Eken	36	36	36
- Linden	36	36	36
- Solhaga	24	24	24
- Sörbygården	24	24	32
- Niklasbergsvägen 1	36	36	36
Personalkostnad per plats/dag, kr	1 481	1 573	1 549
Nettokostnad per plats/dag, kr	1 573	1 729	1 753
Genomsnittlig beläggning	94	90	99

Hemtjänst

Hemtjänst	**2020**	**2021**	**2022**
Antal personer med utförd hemtjänstinsats	647	684	710
Totalt antal utförda timmar	225 855	221 052	235 214
- Varav utförda timmar/insatser av annan utförare	20 733	20 608	21 326
Personalkostnad per utförd timma, kr	539	609	652

Nattpatrull - Undersköterskor	**2020**	**2021**	**2022**
Antal besök utförda av nattpatrullen under året	25 465	17 379	16 314
Personalkostnad per besök utförd av nattpatrullen, kr	440	696	794

Trygghetslarm	**2020**	**2021**	**2022**
Antal externa larm under larmmottagningen	990	1 022	1 037
Antal åtgärder utförda av larmmottagningen	4 865	4 609	4 704
Beräknad personalkostnad per åtgärd, kr	921	990	993

Vård, Stöd och Utredning

Hemsjukvård	**2020**	**2021**	**2022**
Antal inskrivna i hemsjukvård (31/12)	974	1 055	1 078
Antal ärenden Samverkande sjukvård	76	101	58
Antal genomförda vaccinationer	1 000	4 300	3 000
Antal patientbesök Kommunrehab	9 764	8 896	10 503

Korttidsvård	**2020**	**2021**	**2022**
Antal inskrivna under året	360	503	650
Antal platser	24	24	26
Antal vårddagar	4 604	6 191	8 230
Beläggning i %	53	70	94
Personalkostnad per vårddag	2 780	2 363	1 916
Total nettokostnad per vårddag	2 977	2 480	2 025

Utskrivningsklara	**2020**	**2021**	**2022**
Antal patienter (ej unika)	1 484	1 459	1 264
Antal betaldagar	7	31	196
Kostnad per vårddag, i kr	8 200	8 900	9 300

Dagverksamhet - Biståndsbedömd	**2020**	**2021**	**2022**
Antal besök på dagverksamhet	5 987	6 537	7 025
Personalkostnad per besök, i kr	1 240	1 285	1 288

Förebyggande verksamhet – Antal besök	**2020**	**2021**	**2022**
Torpa träffpunkt	1 119	1 007	1 386
Övriga träffpunkter	3 282	2 777	6 519
Anhörigstöd	372	397	571
Frivilligverksamhet	704	669	762

Bemanningsenheten	**2020**	**2021**	**2022**
Sålda timmar totalt	142 710	156 642	151 185
- varav Äldreomsorg	122 631	119 748	110 382
- varav Personligt Stöd & Omsorg	20 079	36 894	40 803

Biståndsenheten	**2020**	**2021**	**2022**
Totalt antal fattade beslut	3 000	3 106	3 360
- varav Bifall	2 885	3 032	3 315
- varav Avslag	115	74	45

Individ- och Familjeomsorg

Barn & Unga	**2020**	**2021**	**2022**
Antal pågående utredningar under året	752	768	843
Antal ansökningar om vård enligt LVU	9	16	14
Antal beslut om vårdnadsöverflytt	3	3	10

Barn & Unga – HVB/SIS (0–21 år)	**2020**	**2021**	**2022**
Antal placerade totalt under året	23	18	28
Antal vårddagar totalt under året	2 471	2 854	4 520
Genomsnittlig nettokostnad/dygn, i kr	3 090	5 843	5 668

Barn & Unga – Familjehem (0–21 år)	**2020**	**2021**	**2022**
Antal placerade totalt under året	95	102	98
Antal vårddagar totalt under året	26 867	27 820	24 339
Genomsnittlig nettokostnad/dygn, i kr	1 207	1 167	1 145

Barn & Unga – Öppenvårdsinsatser	**2020**	**2021**	**2022**
Antal öppenvårdsinsatser under året	273	243	252
Antal med stöd av kontaktperson	3	6	4
Antal med stöd av kontaktfamilj	21	22	16

Familjerätt	**2020**	**2021**	**2022**
Antal utredningar (Vårdnad, boende, umgänge)	35	45	34
Antal samarbetssamtal	103	94	66
Antal informationssamtal	i.u.	i.u.	44

Familjerådgivning	**2020**	**2021**	**2022**
Antal besökande personer	268	227	243
Antal genomförda samtal	458	398	493

Vuxenvård	**2020**	**2021**	**2022**
Antal utredningar under året - SoL	159	157	112
Antal utredningar under året - LVM	11	5	8

Vuxenvård – Externt köpt vård - Missbruk	**2020**	**2021**	**2022**
Antal placeringar under året - SoL	2	2	0
Antal placeringar under året - LVM	1	3	3
Antal vårddygn under året – SoL	25	142	0
Antal vårddygn under året – LVM	371	240	293
Genomsnittlig nettokostnad/dygn	4 109	3 577	3 976

Skyddat boende – Våld i nära relation & Avhoppare	**2020**	**2021**	**2022**
Antal köpta platser under året - ViN	2	4	2
Antal köpta platser under året - Avhoppare	0	1	1
Antal vårddygn under året – ViN	429	926	399
Antal vårddygn under året – Avhoppare	0	31	304
Genomsnittlig nettokostnad/dygn	3 554	1 967	2 547
Antal insatser i skyddat boende, THN enligt avtal	14	13	5

Vuxenvård - akutlogi	**2020**	**2021**	**2022**
Antal belagda platser under året	1 813	1 788	1 354

Vuxenvård – öppenvårdsinsatser	**2020**	**2021**	**2022**
Antal öppenvårdsinsatser under året	111	114	104

Ekonomiskt bistånd	**2020**	**2021**	**2022**
Antal bidragshushåll totalt under året	887	855	735
Antal bidragsmånader/hushåll (Snitt)	6,9	7,3	7,2
Antal personer med förmedlade medel under året	42	40	35
Utbetalt ekonomiskt bistånd, i tkr	48 006	49 382	43 884

Personligt stöd och omsorg

Personlig assistans LSS under 20 timmar/vecka	**2020**	**2021**	**2022**
Antal personer med verkställt beslut den 31/12	20	19	14
Antal personer med kommunen som utförare	10	10	8
Antal beslutade timmar/månad i **egen** regi per 31/12	1 153	1 162	883
Antal beslutade timmar/månad i **privat** regi per 31/12	1 700	1 726	1 025
Antal utförda timmar under året i **egen** regi	10 887	10 479	10 742
Antal utförda timmar under året i **priva**t regi	20 621	19 828	18 256
Nettokostnad per utförd timma i **egen** regi, kr	294	293	303
Nettokostnad per utförd timma i **privat** regi, kr	276	283	290

Personlig assistans SFB över 20 timmar/vecka	**2020**	**2021**	**2022**
Antal personer med verkställt beslut den 31/12	43	45	43
Antal personer med kommunen som utförare	10	10	8
Antal beslutade timmar/månad i egen regi per 31/12	4 441	4 664	3 897
Antal utförda timmar under året i egen regi	60 675	52 644	52 212
Nettokostnad per utförd timma i kommunal regi, kr	420	470	461
Ersättning från Försäkringskassan, kr/tim	304	315	320

Ledsagarservice LSS	**2020**	**2021**	**2022**
Antal ärenden i verkställighet den 1/10	25	24	23
Antal beviljade timmar per månad den 1/10	655	476	452

Avlösning LSS	**2020**	**2021**	**2022**
Antal ärenden i verkställighet den 1/10	17	23	24
Antal beviljade timmar per månad den 1/10	375	428	361

Kontaktpersoner LSS, SoL	**2020**	**2021**	**2022**
Antal ärenden i verkställighet den 1/10, **LSS**	72	72	57
Antal ärenden i verkställighet den 1/10, **SoL**	52	47	54

Korttidsvistelse LSS	**2020**	**2021**	**2022**
Antal personer med korttidsplats 1/10	37	44	45
Antal beviljade dygn per månad per den 1/10	240	240	230
Antal externa placeringar per 31/12	2	2	1
Nettokostnad för externa placeringar, kr	739 513	539 293	846 488

Korttidstillsyn LSS	**2020**	**2021**	**2022**
Antal verkställda beslut i egen regi	6	11	12
Köpta platser 31/12	6	8	4
Kostnad per köpt plats, kr/år	94 200	96 200	96 200

Boendestöd - Stödteam	**2020**	**2021**	**2022**
Antal personer med insatsen den 31/12	104	97	113
Antal beviljade timmar/mån per 31/12	565	528	578
Antal besök under året	27 866	24 683	29 648

Aktivitetshus, Niklasbergsvägen 3 – Psykiatrin	**2020**	**2021**	**2022**
Antal besök	1 927	3 120	3 486
Antal deltagare, snitt	32	32	32
Nettokostnad/besök, kr	521	387	357

Bostad med särskild service LSS	**2020**	**2021**	**2022**
Totalt antal brukare	138	139	137
Totalt antal lägenheter	146	147	147
Varav servicebostäder			
- Karlslundsgatan	9	9	9
- Bangatan	9	9	9
- Nordkroksvägen	7	7	7
- Enebacksgatan	10	10	10
- Idrottsgatan	18	19	19
Varav gruppbostäder			
- Flottning-/Forbondegatan	12	12	12
- Tagelgatan	12	12	12
- Ankargatan	12	12	12
- Tegelbruksvägen	12	12	12
- Brinkebo	7	7	7
- Bladvägen	6	6	6
- Mörtvägen	4	4	4
- Snödroppsvägen	12	12	12
- Rapsvägen, Brålanda	6	6	6
- Edsgatan	6	6	6
- Niklasbergsvägen	4	4	4
Nettokostnad per brukare/dygn, kr (exkl. köp)	2 338	2 359	2 473
Köpt plats, vuxen, 31/12	2	2	4
Genomsnittlig dygnskostnad vid köp, kr	5 144	5 204	6 053
Köpt plats, barn & unga, 31/12	10	9	6
Genomsnittlig dygnskostnad vid köp, kr	2 270	2 782	2 919

Boende för personer med psykiska funktionshinder	**2020**	**2021**	**2022**
Totalt antal brukare	44	45	48
Totalt antal lägenheter	49	49	49
Varav			
- Edsvägen	15	15	15
- Storegårdsvägen	9	9	9
- Kastanjevägen	10	10	10
- Regementsgatan	7	7	7
- Niklasbergsvägen	8	8	8
Nettokostnad per plats/dag (exkl. köpt plats), kr	1 581	1 657	1 710
Köpt plats den 31/12	5	5	4
genomsnittlig dygnskostnad köpt plats, kr	3 928	3 927	4 018

Arbete, Sysselsättning & Integration

Antal insatser - arbetsmarknadspolitiska åtgärder	**2020**	**2021**	**2022**
OSA-platser	0	0	3
Trygghet- och utvecklingsanställningar	17	7	6
Lönebidrag	2	2	4
Nystartsjobb	27	44	64
Extratjänster	40	43	16
Ungdomsanställningar	9	7	8
Arbetsprövning	12	8	14
Spira	-	-	49
Kommunalt uppföljnings- och aktivitetsansvar	276	260	219
Integration/Samhällsinformation	20	8	6
Arbetsträning/Arbetspraktik	161	135	190
SOL 4:4	340	271	319
Övriga	11	0	0
Totalt antal anvisade personer under året (unika)	**709**	**602**	**603**

Övriga ungdomsinsatser	**2020**	**2021**	**2022**
Feriearbetande ungdomar år 9	28	27	83
Feriearbetande ungdomar gymnasiet	88	131	90
Feriearbeten statsbidrag	63	48	0

Aktivitetshus – Psykiatri	**2020**	**2021**	**2022**
Antal besök Fisketorget	2 880	2 529	2 849
Antal deltagare Fisketorget	24	27	26
Personalkostnad/besök	328	391	342

Daglig verksamhet LSS	**2020**	**2021**	**2022**
Antal personer med verkställt beslut	**160**	**190**	**191**
Hagaparken	23	25	18
Café Gläntan (Avslutad 2020)	*5*	*0*	*0*
Torpen	-	10	10
Slåttergatan	24	26	28
Gyllenheimsgatan	15	19	16
Lyckan Secondhand	11	12	11
Fredrikslunds Landeri – Hunddagis	14	15	12
Klappteatern	10	12	11
Holmängen	14	17	15
Transporten	8	8	9
Gränden	-	-	10
Öppenheten – Vänerparken	13	15	13
Företagsplatser (F.d. Externa)	9	13	10
Företagsgrupp (F.d. Integrerade)	14	18	18
Mottagningen	-	-	9
Nettokostnad per brukare/dag, i kr	1 014	904	899

Flykting	**2020**	**2021**	**2022**
Kommunmottagna flyktingar under året	71	22	23
Varav ensamkommande barn	18	0	0
Skyddsbehövande från Ukraina	-	-	25
Varav ensamkommande barn	-	-	5

§ 20

Verksamhetsberättelse 2022

SBN 2022/7

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden godkänner verksamhetsberättelse 2022 och överlämnar redovisningen till kommunstyrelsen.

Bilaga/bilagor

Verksamhetsberättelse 2022

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämndens verksamhetsberättelse är en mer omfattande målanalys som är en fördjupning av årsredovisningen. Verksamheten som bedrivits under året beskrivs mer i detalj liksom detaljbudget och särskilt viktiga händelser lyfts. Nyckeltal för personalområdet lyfts även.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-02-01

Sändlista

Kommunstyrelsen
Samhällsbyggnsdsförvaltningens ledningsteam

2023-02-01 Dnr: SBN 2022/7

Handläggare
Lovisa Wagnervik
lovisa.wagnervik@vanersborg.se
0521-722144

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Verksamhetsberättelse 2022

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden godkänner verksamhetsberättelse 2022 och överlämnar redovisningen till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämndens verksamhetsberättelse är en mer omfattande målanalys som är en fördjupning av årsredovisningen. Verksamheten som bedrivits under året beskrivs mer i detalj liksom detaljbudget och särskilt viktiga händelser lyfts. Nyckeltal för personalområdet lyfts även.

Beredning

Samhällsbyggnadsförvaltningens ledningsteam. Sammanställt av administrativ chef tillsammans med förvaltningsekonom och förvaltningens HR partner.

Underlag

Verksamhetsberättelse 2022

Andreas Knutsson

Förvaltningschef

Sändlista

Kommunstyrelsen
Samhällsbyggnsdsförvaltningens ledningsteam

Vänersborgs kommun

Lång verksamhetsberättelse 2022

Samhällsbyggnadsnämnden

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning 3

2 Större händelser under året 4

3 Resultatavstämning 5

4 Övergripande ekonomisk analys 16

5 Personal 20

6 Verksamhetsuppföljning 22

1 Sammanfattning

Nämndens bidrag till inriktningsmålen

Sammanfattning av nämndens bidrag vad gäller måluppfyllelse av inriktningsmålen.

Inriktningsmål	Förväntade resultat
I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv	Andelen invånare som känner sig trygga utomhus i området där de bor ska öka
Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier	Fler barn upplever att skolvägen är trygg, med prioritering i kommunens socioekonomiskt utsatta områden
Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan	Andelen ekologiska livsmedel i kommunens verksamheter ska minst uppgå i nivå med rikssnitt
	Klimatpåverkan från samhällsbyggnadsnämndens livsmedelsinköp, mätt i koldioxidekvivalenter, ska minska jämfört med föregående år
	Andelen invånare som när nöjda med kommunens information för att minska personlig miljö- och klimatpåverkan ska öka
Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet	Andel akut fastighetsunderhåll ska minska jämfört med föregående år
	Andelen invånare som är nöjda med utbudet av träningsplatser utomhus i kommunen ska öka
Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska	

2 Större händelser under året

Året har till stor del präglats av det rådande världsläget där man fått erfara kraftiga prishöjningar på bland annat drivmedel, livsmedel och material. Det har också förekommit längre ledtider för material och dylikt. I den mån det varit möjligt har man i flera större projekt hanterat detta genom att köpa in material i ett tidigt skede för att säkra priser och tidsplan.

Flera stora projekt har varit igång under året. Exploateringsområdet och nya stationssamhället Skaven/Öxnered etapp 1 färdigställdes och tomter gick ut till försäljning. 19 av totalt 46 tomter såldes. Andra större projekt som pågått under året är den nya skolan på Holmängen där byggnation pågår för fullt. Under hösten invigdes Öxnereds skola vilket även innebär att måltiderna nu tillagas på plats i det nya köket. Kommunen har även fått en ny mötessal (Bojorten) som både färdigställts och tagits i bruk.

Det har visats stort intresse av Oden-köket under året och man har tagit emot flera studiebesök från bland annat Region Gotland, Bengtsfors kommun, Uddevalla kommun, Trollhättans stad, Lilla Edets kommun, Skolmatsakademin och Måltid Sverige.

Under Krisberedskapsveckan serverades en ”kris-meny” i skolor, förskolor och gymnasiet. För kockarna var det en övning i att använda alternativa livsmedel, och för gästerna att få en kunskap i vad en sådan meny kan innebära om en kris i något slag inträffar.

Vidare har man under året arbetat med flera trygghetsåtgärder för området Sanden, vars område var kopplat till medborgarlöftet.

I april invigdes den nya cykelkrossbanan på Sjövallen i samarbete med föreningsliv och näringsliv och den nya kommunala lekplatsen Borgen på Torpaområdet färdigställdes. Vänersborgs kommun har även fått utmärkelsen första plats som årets cykelkommun för små kommuner i Cykelfrämjandets årliga undersökning.

Ett annat lyckat projekt som genomförts är Centrumvärdar som påbörjades redan föregående år. Projektet har under året utvecklats och utökats. Under sommaren ordnades exempelvis Centrumvärdens dag på flera platser i kommunen där det erbjöds hoppborgar och andra typer av lekattraktioner. Sammanlagt var det ca 1 500 barn som besökte evenemangen.

Det bör också nämnas att flera stora projekt inom vattenproduktion och avloppsrening under året har startats upp. Projektet med att förse Gaddesanna med kommunalt VA, enligt föreläggande från Länsstyrelsen, har slutförts inom beviljad tidsram.

3 Resultatavstämning

I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv

Samhällsbyggnadsnämndens målsättning 2022 har varit att andelen invånare som känner sig trygga utomhus i området där de bor ska öka. Nuläget är 76,5 % (2022) vilket är en ökning mot 2021 med 5 %. Samma tendens kan man se nationellt sett. Den upplevda tryggheten i den fysiska miljön som samhällsbyggnadsnämnden kan påverka är *en del* av den upplevda tryggheten, men vi kommer inte ifrån att tillit, förtroende, och allmän utsatthet också påverkar hur människor upplever trygghet. Det innebär att frågan om trygghet inte uteslutande bör hanteras av samhällsbyggnadsnämnden för att få genomslagskraft. Det förväntade resultatet förväntas ändå bidra med en pusselbit till inriktningsmålets målsättning om att det ska finns mer jämställda och jämlika förutsättningar för våra invånare att påverka sina liv.

Fler exempel på saker om gjorts vilka bidrar till att det finns mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sitt liv i Vänersborgs kommun:

- Kommunens cykelnät har byggts ut
- Det har genomförts i fler än 10 informationstillfällen till kommuninvånare om de trygghets- och säkerhetsarbete förvaltningen utfört. Exempelvis har de digitala skyltarna vid infarterna använts för att informera om vikten av att använda cykelhjälm och reflex
- Gatuenheten har deltagit i medborgardialog vid Torpaområdet
- Flera villatomter har sålts på området Skaven för att bemöta den höga efterfrågan kommunen har på villatomter
- Två busshållplatser har tillgänglighetsanpassats

Mått		Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Medborgarundersökningen - Trygg utomhus i området där du bor när det är mörkt ute, andel (%)	↗	76,5	71,5	*Mätning startad 2021*
Antal personer i kommunens tomtkö	↗	368	434	365
Tillgänglighetsanpassade busshållplatser, andel	↗	59	57	57

Andelen invånare som känner sig trygga utomhus i området där de bor ska öka

Nuläge: 76,5 % (2022). En ökning mot 2021 med 5 %. Under året har gatuenheten bland annat undersökt belysningen på kommunens återvinningsstationer då invånare uppgett att dessa

platser gett upphov till otrygghet. Inventeringen har resulterat i att fem återvinningsstationer har fått uppdaterad belysning. Att anmäla platser som upplevs som otrygga eller osäkra har också förenklats under året genom att invånare numera kan anmäla detta i kommunens app för felanmälan. Detta hjälper förvaltningen med kartläggning av otrygga platser och vidare med det trygghetsskapande arbetet. Gatuenheten har även haft en projektanställd som arbetat med att utveckla trygghetsskapande metoder, arbetsprocesser och dokument inom placemaking för verksamhetens framtida projekt kring stadsutveckling. Enligt medborgarlöftet för ökad trygghet i Torpa-området samt som ett resultat av arbetet som gjorts i brottsförebyggande rådet har en aktivitetsplan tagits fram för 2023.

Ytterligare trygghetsarbeten och informationsinsatser som har genomförts:

- Gatuenheten har informerat kring trafiksäkerhet på kommunens tre digitala tavlor. Ex. Uppmanat invånarna till att använda lampor och reflexer
- Flertalet trygghetsröjningar har utförts utmed gång- och cykelvägar samt busshållplatser
- Drygt 1 % av kommunens belysningsarmaturer har bytts ut mot LED
- Belysning har monterats i skogsområdet vid nya lekplatsen "Borgen"
- Två stycken farthinder har byggts för att sänka hastigheten
- Förvaltningen har deltagit i kommunens arbetsgrupp Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
- Förvaltningen har deltagit på cykelns dag och även informerat om cykelkartan samt generellt om trygghet och säkerhet i samband med cykling.
- Ett arbete kring elsparkcyklar har gjorts som resulterade i att nämnden fattade beslut om att inte tillåta etablering för uthyrningsföretag av elsparkcyklar utifrån ett trygghet- och säkerhetsperspektiv
- Förvaltningen har satt upp ny belysning på gång- och cykelväg utmed Nordkroksvägen för att öka säkerheten generellt, men särskilt för barn som använder sträckan som skolväg
- I kommunens byggprojekt har man fokuserat på att fastigheter som byggs och/eller renoveras ska upplevas trygga. Fokus har legat på att gångstråk och öppna ytor ska vara rätt belysta. Man har arbetat med att miljön ska kännas omfamnande och välkomnande, exempelvis genom att kunna ha en bra uppsikt när man rör sig på ytorna samt arbetat med varma färger i gestaltningen
- Montering av så kallade “ljudskrämmor” har skett för att motverka att personer hänger kvar runt kommunens fastigheter kvälls- och nattetid. Detta då det i vissa fall kan leda till skadegörelse och att det kan ge ett otryggt intryck

Mått	Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Medborgarundersökningen - Trygg utomhus i området där du bor när det är mörkt ute, andel (%) ↗	76,5	71,5	*Mätning startad 2021*

Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier

För att bidra till att inriktningsmålet om att fler barn och unga uppnår bättre skolresultat uppnås har samhällsbyggnadsnämndens 2022 haft som målsättning att fler barn ska uppleva att skolvägen är trygg. Och då med prioritering i kommunens socioekonomiskt utsatta områden. Enligt senast mätningen (2022) uppger 85 % att skolvägen är trygg. Det är en ökning från 2021 med 1 %. Trygghetsmätningen tyder inte på att otryggheten är särskilt stor och ingen skola stack ut särskilt.

Mått	Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Barn som upplever att skolvägen är trygg, andel (%) ↗	85	84	*Mätning startad 2021*

Fler barn upplever att skolvägen är trygg, med prioritering i kommunens socioekonomiskt utsatta områden

För att ännu fler barn ska uppleva att skolvägen är trygg genomfördes en kampanj under 2022 som kallats "Trygg skolväg". En delaktivitet i projektet var att öka parkeringsvaktens närvaro vid skolorna i anslutning till att barnen lämnas av på morgonen. Parkeringsvaktens uppgift är att vägleda och synas för att motivera till ett korrekt beteende i trafiken och därigenom öka känslan av säkerhet och trygghet i anslutning till att skoldagen börjar. Kommunens centrumvärdar hänvisas också till att infinna sig längs med utpekade skolvägar i anslutning till skoldagens början och slut för att trygga skolvägen. Vidare har gatuenheten förstärkt symbolmärkningen SKOLA som är målad med vit färg på gatorna vid kommunens skolor. Renhållningen längs med skolvägar har prioriterats. Gatuenheten har även samarbetat med Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande som utbildat elever i årskurs 2 och 4 i trafiksäkerhet.

Ytterligare trygghetsarbeten och informationsinsatser har genomförts, exempelvis:

- En kampanj har genomförts för att få fler barn och vuxna att använda cykelhjälm
- Utdelning av reflexer till barn och övriga invånare har skett
- Gatuenheten har fångat upp önskemål från barnen genom en enkät, gällande vad de önskar för en tryggare skolväg och genomfört vissa av förslagen
- Gatuenheten har gjort upphöjningar vid utvalda övergångsställen och liknande passager
- Flera korsningar har siktsöjts
- Gatuennheten har genomfört projekt med sänkt hastighet vid skolområde
- Säkerhetshöjande åtgärder på väg har genomförts på bland annat Kastanjevägen och Tegelbruksvägen i syfte att få en fartdämpande effekt

Mått	Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Barn som upplever att skolvägen är trygg, andel (%) ↗	85	84	*Mätning startad 2021*

Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

För att bidra till att måluppfyllelse av inriktningsmålet om att Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan har samhällsbyggnadsnämndens bland annat haft som målsättning 2022 att andelen ekologiska livsmedel i kommunens verksamheter minst ska uppgå i nivå med rikssnitt. 2022 landade Vänersborgs kommun på 21 %. Resultatet ligger 8 % under riksnivå (senaste mätning riksnivå 2021).

En annan målsättning är att klimatpåverkan från samhällsbyggnadsnämndens livsmedelsinköp, mätt i koldioxidekvivalenter, ska minska jämfört med föregående år. Nuläge: 1,81 koldioxidekvivalenter (CO2e) (2022). En ökning från 2021 som låg på 1,73 CO2e.

Pga. ökade livsmedelskostnader sista tiden har kostenheten tvingats göras prioriteringar och ekologiska livsmedel, samt livsmedel med lägre koldioxidekvivalenter, har inte kunnat köpas in i den omfattningen man önskat. Dialog pågår med kund kring kostnadsökningarna då detta är ett kommungemensamt problem som behöver hanteras.

En ytterligare målsättning samhällsbyggnadsnämnden haft är att andelen invånare som när nöjda med kommunens information för att minska personlig miljö- och klimatpåverkan ska öka. Nuläge: 56,9 % (2022) En sänkning från 2021 med 3,7 %. Samma trend kan ses i riket i stort. En slutsats man kan dra är att man generellt ser att medvetenheten kring miljö- och klimatfrågor har ökat hos befolkningen. Det ställs allt högre krav och förväntningar på offentlig sektor att vara föregångare vad gäller miljö- och hållbarhetsarbete. Det kan antas även spilla över på befolkningens förväntningar om att kommunen ska vara en stark aktör vad gäller att informera invånare om vad de själva kan bidra med för att minska sin personliga miljö- och klimatpåverkan. Även kommunstyrelsen har haft denna målsättning 2022 vilket är positivt då vi som kommunsektor har större chans att påverka när flera verksamheter fokuserar på frågan samtidigt.

Mått	Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet under hela året enligt Ekomatcentrum, andel (%) ↘	21	20,63	25
Inköpta ekologiska livsmedel Kostenheten, andel (%) ↘	24,6	25,4	28
CO2e/kg inköpta livsmedel, antal ↗	1,81	1,52	*Mätning startad 2021*
Medborgarundersökningen - Information från kommunen om vad enskilda kan göra för att minska sin ↘	56,9	60,6	*Mätning startad 2021*

Mått		Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
miljö- och klimatpåverkan fungerar bra, andel (%)				
Mängd matsvinn i kommunens måltidsservice, gram/serverad portion	↗	42	33,33	
Fordon som drivs med fossilfritt drivmedel, andel (%)	–	*Ej tillgängligt ännu*	74,4	62,9
Insamlat kommunalt avfall totalt, kg/invånare	–	*Ej tillgängligt ännu*	479	466

Andelen ekologiska livsmedel i kommunens verksamheter ska minst uppgå i nivå med rikssnitt

Nuläge: 21 % (2022) Resultatet ligger under riksnivå (29 %, senaste mätning 2021) Kostenhetens inköp ligger på 24,6 % (2022). I och med ökade livsmedelspriser senaste tiden har prioriteringar behövt göras för att hålla budget och ekologiska livsmedel har inte kunnat köpas in i den omfattningen man önskat.

Övriga verksamheter inom samhällsbyggnadsnämnden område har haft som målsättning att prioritera inköp av ekologiska livsmedel i de fall de har varit aktuellt. Verksamheterna uppger att så skett.

Mått		Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet under hela året enligt Ekomatcentrum, andel (%)	↘	21	20,63	25
Inköpta ekologiska livsmedel Kostenheten, andel (%)	↘	24,6	25,4	28

Klimatpåverkan från samhällsbyggnadsnämndens livsmedelsinköp, mätt i koldioxidekvivalenter, ska minska jämfört med föregående år

Nuläge: 1,81 koldioxidekvivalenter (CO2e) (2022). Detta är en ökning från 2021 då kostenheten låg på 1,7 CO2e. Pga. ökade livsmedelspriser har prioriteringar i inköpen behövt göras som inneburit att målet inte kunnat uppnås för hela kostenheten totalt.

För att öka andelen livsmedel med låg klimatpåverkan har kostenheten provat fram ett klimatanpassat pålägg som serverats i Torpaskolans restaurang under några tillfällen, samt levererat detsamma till äldreomsorgen under måltidens dag. Tanken var att detta pålägg skulle kunna beställas från Odenköket av äldreomsorgen men dit har vi inte nått än.

Mått		Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
CO2e/kg inköpta livsmedel, antal	↗	1,81	1,52	*Mätning startad 2021*

Andelen invånare som när nöjda med kommunens information för att minska personlig miljö- och klimatpåverkan ska öka

Nuläge: 56,9 % (2022) En sänkning från 2021 med 3,7 %. Gatuenheten har bland annat annonserat, samt medverkat i lokalradion, med information om möjligheten att återanvända kommunens växtmaterial. Verksamheten anordnade Cykelns dag i samband med Aqua blå och uppmärksammade Bilfria dagen under hösten. Gatuenheten har även delat ut reflexer och cykelkartor till allmänheten under kampanjer. QR-koder planeras sättas upp i kommunen vilka ska informera om skräp/nedbrytning. Kretslopp & Vatten utbildar skolklasser om återbruk och avfallshantering på kretsloppsparken i vanlig ordning och delade återigen ut kommunens miljökalender som detta år hade fokus på mat. Odenköket har numera alltid ett vegetariskt alternativ på matsedeln för hemtjänsten som är märkt "klimatsmart val" samt märker äldreomsorgens måltider som har en mindre klimatpåverkan med "klimatsmart". Fastighet och service har i ett par tidningar informerat om det pågående projektet med Holmängenskolan som byggs helt i trä.

Andra åtgärder och informationsinsatser har genomförts, exempelvis:

- Gatuenheten har uppdaterad kommunens cykelkarta
- Kommunens cykelnät har byggts ut
- Gatuenheten har upprättat och deltagit i projektet Vänerleden
- Gatuenheten har samarbetat med skolklasser i olika åldrar för att diskutera park-, miljö-, och stadsutveckling

Mått		Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Medborgarundersökningen - Information från kommunen om vad enskilda kan göra för att minska sin miljö- och klimatpåverkan fungerar bra, andel (%)	↘	56,9	60,6	*Mätning startad 2021*

Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet

2 av 3 invånare uppger att de varit nöjda med sin senaste kontakt med kommunen inom områdena gator/vägar, parker, avlopp/vatten eller sophämtning/avfallshantering under de senaste 12 månaderna. Endast 1 av 5 är negativt inställda. Om resultatet jämförs framkommer det att andelen positivt inställda är högre i Vänersborg än riket (SKR: kritik på teknik 2022).

För att bidra till att uppfylla inriktningsmålet har samhällsbyggnadsnämnden 2022 haft som målsättning att andelen invånare som är nöjda med utbudet av träningsplatser utomhus i kommunen ska öka. År 2022 svarade 64,4 % av medborgarna att de var nöjda med utbudet. Det är en ökning med 5,5 % sedan 2021. Flera åtgärder för att öka andelen nöjda invånare har genomförs under året. Se mer om det nedan.

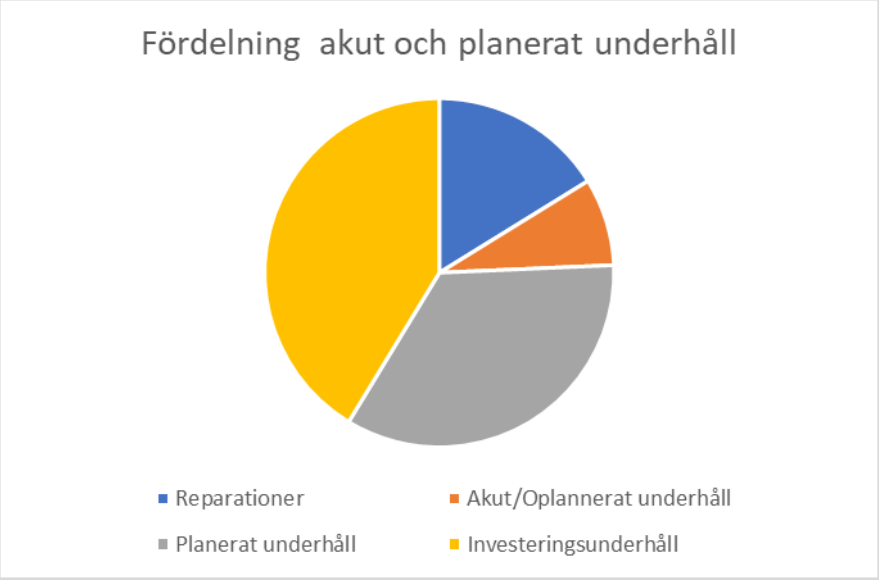
Samhällsbyggnadsnämnden har även haft som målsättning att minska det akuta fastighetsunderhållet. 2022 landade det akuta fastighetsunderhållet 24 %. En minskning med

3 % från 2021. I och med det nya systemstödet har man bättre koll på när saker behöver göras i tid, och kan planera underhållet effektivare.

Mått		Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Akut fastighetsunderhåll, akut underhåll kr/totalt underhåll kr, andel (%)	↗	24	27	44
Medborgarundersökningen - Bra utbud av allmänna träningsplatser utomhus i kommunen, andel (%)	↗	64,4	58,9	*Mätning startad 2021*
VA-taxan för en normalvilla, kr/år	↗	6 595	6 105	5 549
Renhållningstaxan, kr	—	1 974	1 974	1 905

Andel akut fastighetsunderhåll ska minska jämfört med föregående år

Nuläge: 24 % (2022). Att jämföras med 2021 då andelen var 27 %. Akut underhåll, reparationer och oplanerat underhåll har räknats in i posten.

Struktur för samverkan mellan Fastighet och services enheter Förvaltning, Drift och Projekt har arbetats fram. Verksamheten arbetar med att uppdatera underhållsplanerna för att planera underhållet mer noggrant och därmed motverka akut fastighetsunderhåll. Ett systemstöd (skötselmodul) för fastighetsregistret har köpts in som underlättar det förebyggande arbetet.

En del av det akuta fastighetsunderhållet härrör sig från sådana åtgärder som behövt genomföras trots att det finns en plan eller tanke om att göra en större renovering (investering) längre fram. Men i de fall man omfördelar investeringsmedel från ett objekt så att det senareläggs så skapas också risken att akuta insatser behöver sättas in under tiden. Vilket man kan se gäller för några av kommunens fastighetsobjekt idag.

En viss del av akut underhåll kommer dock alltid att finnas, och bör finnas. Det är inte ekonomisk försvarbart att förekomma all typ av underhåll.

Mått		Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Akut fastighetsunderhåll, akut underhåll kr/totalt underhåll kr, andel (%)	↗	24	27	44

Andelen invånare som är nöjda med utbudet av träningsplatser utomhus i kommunen ska öka

Nuläge: 64,4 %. En ökning med 5,5 % sedan 2021. Under året har gatuenheten sammanställt en fysisk och digital folder som samlar information om kommunens träningsplatser utomhus. Arbetet med nya löpslingor i, samt i närheten av, socioekonomiskt utsatta områden har påbörjats. En MTB-bana vid Sjövallen invigdes i april. Gatuenheten har fört dialog med invånare om kommunens utegym och efterfrågat vad som ev. saknas och vad som önskas. Kommer ligga till grund för framtida upprustningar.

Mått		Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Medborgarundersökningen - Bra utbud av allmänna träningsplatser utomhus i kommunen, andel (%)	↗	64,4	58,9	*Mätning startad 2021*

Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska

Samhällsbyggnadsförvaltningens sjukfrånvaro för 2022 landade på 8,4 %. Detta kan jämföras med 2021 då sjukfrånvaron låg på 6,7 %. Kostenheten har fortsatt högst sjukfrånvaro på 12,73 % och därefter lokalvården på 9,65 %. Långtidssjukfrånvaron dag 91 - 180 har ökat mest.

Mellan februari till och med maj sjönk antalet bekräftade fall med covid-19, medan det under juni och juli ökade. Under hösten gick antalet fall ned lite i samhället men året slutar på liknande sätt som förra året med en hög topp i december. Även smittspridningen av andra luftvägsvirus, till exempel RS-virus och säsongsinfluensa, är hög och Folkhälsomyndigheten uppmanar alla att det är viktigt att den som är sjuk stannar hemma och undviker nära kontakt med andra för att på så sätt minska smittspridningen.

Rehabiliteringsärenden av sjukdomstypen ”infektioner/förkylningar” har ökat från 22 (2021) till 42 (2022) och ”övriga fysiska sjukdomar” ökat från 29 (2021) till 43 (2022). "Övriga fysiska sjukdomar" härrör sig till viss del till sådana sjukskrivningar som är följd av planerade operationer eller dylikt som under pandemin ställts in, men som nu genomförs. Det har i flesta fall inneburit rehabiliteringstider på två - tre månader.

När det gäller förkylningssymtom så ska alla följa rekommendationen att stanna hemma för att inte öka smittspridningen. För de medarbetare som har kontorsarbete har distansarbete varit möjligt i de fall symtomen varit lindriga. Rehabiliteringsutredning vid längre sjukskrivning ska alltid ske i dialog mellan chef och medarbetare för att undersöka vilka insatser som kan underlätta återgång i arbete på heltid, deltid eller i anpassat arbete.

Företagshälsovården nyttjas mer för kontakt gällande friskfaktorer som ska skapa trygghet och framåtdriv. Ett projekt för bemanningspoolen på Kostenheten innehållande OSA (organisatorisk och social arbetsmiljö), friskfaktorer och yrkesstolthet utfördes under vintern

2021 fram till och med våren 2022. Det utmynnade i positiva ord av deltagarna: "Vi har blivit sedda och hörda, utvecklats, lärt nytt, haft kul och stärkt varandra genom feedback". Projektidén lever vidare via företagshälsovården och Odenköket har nu påbörjat träffar med samma koncept.

Många nya kontakter med rehabkoordinatorerna på vårdcentralerna och vuxenpsykiatriska öppenvårdsmottagningen har påbörjats för långtidssjukskrivna för att involvera vården i medarbetarens rehabiliteringsplan för återgång i arbete. Kompetensutveckling för chefer har genomförts under hösten 2022 inom området psykisk hälsa med både föreläsning samt en fördjupningsdag där cheferna fått öva på svåra samtal samt fått verktyg att använda i svåra samtal gällande psykisk ohälsa

Mått	Utfall år 2022	Utfall år 2021	Utfall år 2020
Sjukfrånvaro, andel (%)	8,4	6,7	7,3

Nyckeltal/jämförelsetal

Övriga nyckeltal/jämförelsetal som inte är direkt kopplade till några mål.

Fastighet	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Utveckling 21/22
Skolor, förskolor antal	41	41	-
Skolor och förskolor, yta kvm	106 246	100 884	+5,3%
Omsorgsfastigheter antal	21	21	-
Omsorgsfastigheter, yta kvm	14 594	14 594	-
Kontorsfastigheter, antal	5	5	-
Kontorsfastigheter, yta kvm	30 591	29 941	+2,2%
Fritidsfastigheter, yta kvm	61 678	61 678	-
Övriga objekt, yta kvm	28 108	28 108	-
Fastighetsunderhåll, kr kvm	150	157	-4,5%
Lantegendomar/markreserv, yta ha	140	140	-

Ökningen av yta för skolor och förskolor beror på att Öxnered skola har byggts om. Kontorsfastigheter har ökat med 650 kvm efter färdigställandet av den nya mötessalen Bojorten. Fastighetsunderhåll kr per kvm har minskat på grund av att ytan har ökat under året.

Gatuenheten	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Utveckling 21/22
Gatuunderhåll kr/km	79 875	83 888	-4,8%
Kommunala gator, km	183	183*	-
GC-vägar, km	131	127*	+3,1%
Underhållsbeläggning, m2	24 077	39 009	-38,3%
Parker + naturmark, ha	407,5	407,5	-

Gatuunderhåll kr/kvm har minskat på grund av att ytorna för underhåll har ökat samt att resurser har lagts på investeringar i större omfattning än tidigare år samt att återhållsamhet har vidtagits som en följd av de kraftiga prisökningarna. Underhållsbeläggning i m2 har

minskat mellan åren 2021–2022, främst beroende på kraftigt ökade priser till följd av det rådande världsläget. Till följd av kriget i Ukraina har priset på bitumen ökat kraftigt. Bitumen utvinns ur råolja och är det som håller ihop asfalten. Råolja från Ryssland är en tung råolja som genererar mycket bitumen och är också den typ av bitumen som vår beläggningsentreprenör använder sig av.

Kostenheten (1000/portioner/år)	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Utveckling 21/22
Måltider förskolor	337	319	+ 5,6%
Måltider skolor och fritids	930	880	+ 5,7%
Äldreomsorg + ASI	174	166	+ 4,8%
Måltider antal	**1 441**	1 365	**+ 5,6%**

Antalet levererade måltider har ökat jämfört med föregående år. Detta beror troligen på att pandemin har lagt sig och att skolorna arbetar på som normalt och att antalet boende på särskilda boende åter fyllts på efter pandemin. Antalet levererade måltider till förskolor och grundskolor var dock lägre än avtalad beställning, däremot var antalet levererade måltider till socialförvaltningens enheter och Kunskapsförbundet Väst fler än beställda enligt avtal.

Kretslopp & Vatten	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Utveckling 21/22
Vatten			
Debiterad kvantitet renvatten 1000 kbm	2 468	2379	+3,7%
Odebiterat vatten %	20	26	-23,1%
Debiterad kvantitet spillvatten, 1000-tal kbm	2 181	2 155	+1,2%
Verklig renad spillvattenmängd, 1000-tal kbm	5 853	6 422	-8,9%
Antal läckor	23	25	-8,0%
Avfall			
Hushållsavfall antal ton	6 903	7097	-2,7%

I år har våra vattenverk producerat 3290 kbm. Det odebiterade vattnet uppgår i år till 20% vilket är en minskning från föregående års 26%. Arbetet med att sanera dåliga ledningar fortsätter och saneringsramen har utökats under året. Ledningsnätet blir dock äldre för varje år och är en av verksamhetens stora utmaningar framåt. Ett ålderstiget ledningsnät som fått sättningar och fogförskjutningar, felkopplingar hos abonnenter samt höga grundvattennivåer och kustnära ledningsnät bidrar till tillskottsvattnet i verksamhetsmåttet verklig renad spillvattenmängd.

Driftkostnader på ledningsnätet orsakade av akuta vattenläckor har varit fortsatt höga under 2022. Under året inträffade 23 st vattenläckor som åtgärdats.

I avfallsplanen står bl.a. att avfallsmängden ska minska samt hur ett slutligt omhändertagande ska ske. Det kan konstateras att det miljöfarliga avfallet nästan är obefintligt i hushållsavfallet, men arbetet fortskrider för att det ska försvinna helt har fortsatt. Liten förändring på renhållningssidan med minskat insamlat avfall i år jämfört med förra året.

Service	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Utveckling 21/22
Städyta antal 1000/kvm per dag	180	177	1,7%
Vaktmästarservice, antal timmar	32 640	25 862	26,2%
Tryckeriservice, antal kopior	336 965	275 450	22,3%

Städyta per dag har ökat till följd av förändrade avtal vilket innebär att man städar större ytor per dag. Även vaktmästeriet har haft nya avtal som inneburit att antal timmar har ökat under 2022. Ökningen på tryckeriet beror på att utbudet har ökat. Tryckeriet trycker nu alla kuvert och visitkort, vilket tidigare utfördes externt. Dessutom görs mer variabeldata och man trycker alla presentkort till forum Vänersborg.

4 Övergripande ekonomisk analys

Ekonomi

Resultaträkning

Resultaträkning för skattefinansierad verksamhet

Resultaträkning, tkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Statsbidrag	9,2	9,8	10,5
Övriga intäkter	428,9	422,8	365,4
Summa intäkter	**438,2**	**432,6**	**375,9**
Personal	165,6	159,9	146,9
Omkostnader	239,7	239,7	212,9
Avskrivningar & internränta	101,9	93,1	95,9
Summa kostnader	**507,3**	**492,7**	**455,7**
Nettokostnad	69,1	60,1	79,9
Nettobudget	82,5	80,0	77,4
Resultat	**+13,4**	**+19,9**	**-2,5**

Samhällsbyggnadsnämnden redovisade ett överskott mot budget om totalt 17,9 mnkr för år 2022. Den skattefinansierade verksamheten redovisade 13,4 mnkr av överskottet. Nämnden prognostiserade totalt ett budgetöverskott om totalt 25 mnkr vid årets slut i delårsrapporten per augusti. Två större orsaker till att utfallet avviker från prognosen är att kostenhetens underskott blev större än förväntat samt att nämnden belastades med saneringskostnader om 6,7 mnkr i samband med arbete på Holmängens avloppsreningsverk, vilket inte var medräknat i augustiprognosen.

Resultaträkning för taxefinansierad verksamhet, Va-verksamhet

Resultaträkning, tkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Verksamhetens intäkter	77,5	71,7	63,8
Verksamhetens kostnader	51,6	48,7	47,3
Avskrivningar	15,7	14,9	14,2
Kostnader	67,3	63,6	61,5
Ränta	5,3	4,0	6,1
Årets resultat	**+4,9**	**+4,1**	**-3,8**
Nettobudget	0	0,0	0,0
Budgetavvikelse	**+4,9**	**+4,1**	**-3,8**

Va-verksamheten redovisade ett överskott mot budget om totalt 4,9 mnkr. Överskottet beror framförallt på ökade intäkter i kombination med lägre kapitalkostnader än budgeterat. De lägre kapitalkostnaderna beror på att färdigställande av flera större investeringsprojekt har fördröjts, och därav blir det en eftersläpning för kapitalkostnaderna som följer. Resultatet om 4,9 mnkr följer prognoserna som lämnats under året om 5,0 mnkr i överskott vid årets slut. Va-verksamheten har sedan tidigare ett ackumulerat underskott på 4,0 mnkr. Årets överskott täcker tidigare års underskott.

Resultaträkning för taxefinansierad verksamhet, Renhållningsverksamhet

Resultaträkning, tkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Verksamhetens intäkter	35,6	35,1	32,0
Verksamhetens kostnader	31,0	30,7	28,3
Avskrivningar	4,2	3,7	3,4
Kostnader	35,2	34,4	31,7
Ränta	0,7	0,4	0,4
Årets resultat	**-0,3**	**+0,3**	**-0,1**
Nettobudget	0	0,0	0,0
Budgetavvikelse	**-0,3**	**+0,3**	**-0,1**

Renhållningsverksamheten redovisade ett budgetunderskott om 0,3 mnkr. Underskottet beror dels på att tippavgifterna ökade med 0,4 mnkr inför 2022, men framförallt att kostnader för drivmedel har ökat drastiskt under året. Underskott för dessa poster balanserades till viss del av intäkter från försäljning av återvinningsmaterial som ökat under året, framförallt metallskrot. Resultatet följer i stort prognoserna som lämnades under året om 0,5 mnkr i underskott vid årets slut.

Anslagsbindningsnivå

Mnkr	Utfall 2021	Utfall 2021	Utfall 2020	Budgetdiff. 2022
Nämnd & Administration/gator & vägar, park m.m.	72,7	77,9	65,5	+19,9
Fastighet	-10,3	-18,5	13,6	-0,4
Städ/kost/serviceenheter	6,8	0,7	0,8	-6,2
Va-verksamhet	-4,9	-4,1	3,8	+4,9
Renhållningsverksamhet	0,3	-0,3	0,1	-0,3
Summa	**64,6**	**55,7**	**83,8**	**+17,9**

Tabellen ovan visar resultat per samhällsbyggnadsnämndens olika anslagsbindningsnivåer. Totalt för år 2022 redovisade samhällsbyggnadsnämnden ett överskott mot budget om 17,9 mnkr. Det stora överskottet är främst intäkter från tomtförsäljning. Överskottet är också hänförligt till va-verksamheten, 4,9 mnkr. Övriga anslagsbindningsnivåer redovisade

underskott för perioden. Städ/kost/serviceenheter redovisade ett underskott mot budget om 6,2 mnkr vilket är hänförligt till kostverksamheten. En mer detaljerad beskrivning av verksamheternas resultat återfinns i avsnittet verksamhetsuppföljning.

Ekonomisk analys

Investeringar

Investeringar

Mnkr	Investeringsplan 2022	Utfall 2022	Budgetdiff. 2022
Nämnd & Administration	-	-	-
Gatuenheten/tekniska	70,4	36,9	33,5
Fastighet	283,3	229,6	53,7
Kost & Service	1,9	1,2	0,7
Va-verksamhet	244,8	201,0	43,8
Renhållningsverksamhet	5,0	1,7	3,3
Exploatering	65,3	23,7	41,6
Netto	**670,6**	**494,1**	**176,5**

Samhällsbyggnadsnämndens investeringar uppgick till ett totalt utfall om 494,1 mnkr för helåret. Utfallet ökade mot helårsprognosen från augusti om 458 mnkr, och är högt i jämförelse mot tidigare år. 2021 års investeringsutfall uppgick till totalt 279,2 mnkr. 2022 års höga utfall beror på att flera stora projektet som försenats under en längre tid nu har kommit igång. Det är framförallt fastighets- och va-investeringarna som bidrar med störst volym.

Gatuenheten redovisade ett investeringsutfall om 36,9 mnkr. Ett av de större projekten var renovering av Dalbobron med en budget för året om 35,8 mnkr. Utfallet för projektet uppgick till 5,0 mnkr t.o.m. december. Gatuenheten/tekniskas totala utfall innebar ett budgetöverskott 33,5 mnkr vilket främst kan hänföras till projektet Dalbobron, 30,8 mnkr och Gång- och cykelväg Vänersborg-Frändefors, 3,0 mnkr i överskott. Nämnda överskott beror på fördröjningar i projekten. Dalbobron har sen tidigare förskjutits på grund av överklagad upphandling men nu är projektet igång och renovering av brons kantbalkar påbörjades under hösten. Projekt för gång-och cykelväg Vänersborg-Frändefors befinner sig i en pågående rättsprocess och har därav försenats under året.

Gatuenheten har under året genomfört två reparationsåtgärder på Gropbron där budget saknas då projektet är del av den rättsprocess mot Sjöfartsverket som pågår. Utfallet uppgick till 3,9 mnkr för 2022.

Fastighetsinvesteringarnas utfall uppgick totalt till 229,6 mnkr för helåret. Främsta orsaken till det höga utfallet är det pågående projektet Holmängen skola som redovisade ett utfall om 124,9 mnkr. Det innebär ett budgetunderskott om 0,9 mnkr för projektet under perioden. Den nya mötessalen har också uppförts och nästintill färdigställts under året med ett utfall om 43,0 mnkr för helåret. Öxnereds skola, 35,3 mnkr, är också ett omfattande projekt som i princip färdigställts under året. Underhållsinvesteringar har en årlig budget om 19 mnkr och

uppgick till 17,9 mnkr vilket innebär en avvikelse om 1,1 mnkr. Överskottet beror främst på att takreparation av arrendefastigheten Prästgården har försenats och avviker mot budget med 0,8 mnkr. I övrigt har underhållsinvesteringarna genomförts enligt plan. Totalt hade fastighetsinvesteringarna ett överskott mot budget med 53,7 mnkr.

Bland fastighetsinvesteringarna ingår även projekt för Vänersborgs och Vargöns hamn. Förstärkning av Vänersborgs hamn har försenats och uppgår till 0,8 mnkr för året vilket innebär ett budgetöverskott om 10,2 mnkr för helåret. Skredsäkring och förstärkning av Vargöns hamn är också senarelagt mot ursprunglig plan och uppgår till 1,0 mnkr i år vilket innebär ett budgetöverskott om 26 mnkr. Stor del av budgetavvikelsen för fastighetsinvesteringarna beror på förseningar i hamnprojekten.

Va-investeringarna uppgick till ett totalt utfall om 201 mnkr. Holmängens avloppsreningsverk redovisade 113,4 mnkr för året och utgör stor del av utfallet. Projektets utfall innebär ett underskott mot budget om 3,4 mnkr vilket prognostiseras balanseras kommande perioder så att projektets totala kostnader hamnar inom budget. Orsak till underskottet är fördyringar till följd av situationen i Ukraina. Ett annat stort projekt är Va Vänersnäs som under 2022 har färdigställts t.o.m. Gaddesanna i enlighet med föreläggande från Länsstyrelsen med ett utfall om 52,6 mnkr. Ledningarna har driftsatts vid årsskiftet och anläggningsavgifter har skickats ut till berörda fastighetsägare. Endast förrättningskostnader och återställningsarbeten i projektet kvarstår för 2023. Rörviks vattenverk har tidigare försenats men har nu startat upp med ett utfall om 20,2 mnkr för helåret vilket innebär ett överskott mot budget om 9,4 mnkr.

För renhållningsverksamheten uppgick det totala utfallet till 1,7 mnkr varav 0,6 mnkr avser installation av ett nytt ruttoptimeringssystem för renhållningens fordon som har slutförts under året. Resterande 1,1 mnkr avser inventarier. Utfallet avvek mot budget med 3,3 mnkr, framförallt på grund av att leverans av en sopbil har försenats till 2023 på grund av det rådande omvärldsläget.

Exploateringsprojekten redovisades med ett utfall om 23,7 mnkr vilket innebär ett budgetöverskott om 41,6 mnkr. Förseningar av flera stora projekt bidrar till avvikelsen. Projektet Brättevägen budgeterades till 13 mnkr för året men uppgår endast till 0,1 mnkr pga att naturvärdena i området kräver omfattande utredningar och ställningstaganden inför val av vägsträcka, vilket fördröjt projektets framfart. Trestad Center Västra budgeterades till 20 mnkr men utfallet uppgick till 10,5 mnkr på grund av försenad tidsplan i startskedet för projektet. Skaven/Öxnered med budget om 19,8 mnkr redovisade ett utfall om 7,6 mnkr vilket innebär ett budgetöverskott om 12,2 mnkr. Etapp 1 har färdigställts under 2022 och tomter har gått ut till försäljning medan etapp 2 pågår med fördröjning utifrån ursprunglig plan, därav avvikelsen.

5 Personal

Personalnyckeltal	Utfall 2022	Utfall 2021	Jfr2021
Total personalkostnad, Mkr	190	184	6
Totalt antal månadsavlönade	410	372	38
Varav tillsvidareanställningar	363	344	19
Varav visstidsanställningar	47	28	19
Antal årsarbeten totalt, utifrån anställning	400	363	37
Antal årsarbeten totalt, utifrån arbetad tid	339	333	6
Därtill timavlönad tid omräknat till årsarbeten	12	11	1
Genomsnittlig ssg, tillsvidareanst. (%)	98	97	1
Andel heltid, anställning, tillsvidareanst. (%)	93	92	1
Medellön, tillsvidareanställning	30 541	29 954	587
Medelålder, tillsvidareanst.	46	46	0
Medelålder, visstidsanst.	41	40	1
Sjuk i procent av tillgänglig arbetstid	8,4	6,7	1,7
Övertidstimmar	4 875	5 360	-485
Mertidstimmar	2 707	1 421	1 286
Personalrörlighet, extern och intern (%)	9,8	8,5	1,3

Rekryteringar/avgångar

Förvaltningen har en personalrörlighet på 9,8%, vilket är en ökning med 1,3% jämfört med förra året. Serviceyrken är den kategori som har högst personalomsättning. 30 personer har slutat på egen begäran varav nio gått i ålderspension. Pensionsåldern varierade mellan 62-68 år.

Fyra personer har konverterats enligt LAS (vaktmästare och måltidsbiträden). Under 2022 har 39 annonser publicerats och alla annonser utom två har lett till anställning. Elektriker med A-auktorisation har inte kunnat rekryterats. Totalt är 66 tjänster tillsatta där vaktmästare, lokalvårdare, säsongsarbetare inom parken, gata och renhållningen är mer än en tjänst per annons.

Övertid och mertid

På Samhällsbyggnadsförvaltningen är det beredskapsavtalet som står för uttag av övertid. Beredskap finns inom Fastighet, Gatuenheten, Kretslopp och vatten samt Tekniska. På grund av hög sjukfrånvaro under året har mertiden på Kosten ökat.

Hållbart arbetsliv

Omplacering av personal har skett inom förvaltningen och flera omplaceringar från andra förvaltningar har genomförts under året.

Redovisning av sjukfrånvaro

Totalt för hela året 2022 är sjukfrånvaron 8,4% på Samhällsbyggnadsförvaltningen vilket är en ökning från 2021 med 1,7%. Under 2022 har all sjukfrånvaro mellan 1-365+ dagar ökat. Främst ses en ökning mellan dag 91-180 som har fördubblats. Största delen av sjukfrånvaro beror på övriga fysiska sjukdomar (benbrott, ryggskott, diskbråck eller operation), psykisk ohälsa och infektioner/förkylningar. 2022 både började och slutade med en hög sjukfrånvaro där covid och övriga virussjukdomar hade en stor påverkan.

6 Verksamhetsuppföljning

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för kommunens gatu- och väghållning, parkverksamhet, enskild väghållning, trafikfrågor, bidrag m.m. Nämnden ansvarar vidare för teknik och utredning, för kommunens renhållningsverk vatten- och avloppsverk samt fastighetsförvaltning. Under samhällsbyggnadsnämnden sorteras också intern service i form av lokalvård, måltidsproduktion, verksamhetsvaktmästeri, reception, konferensservice och kommunens bilpool.

Administrativa enheten

Uppdrag

Den administrativa enheten är organiserad för att stödja samhällsbyggnadsförvaltningens verksamheter och förvaltningschef i såväl strategiska som operativa frågor. Huvudsakligen inom områdena personal, ekonomi, administrationsutredning, utveckling och webbkommunikation. Inom verksamheten handläggs och kvalitetssäkras även förvaltningens nämnds- och ledningsadministration.

Året som gått

Under året har administrativa enheten arbetat utifrån sitt grunduppdrag med att stödja och ge service till politiken, våra verksamheter och chefer samt invånare. Under året har en ny nämndsekreterare anställts. Fokus har legat på att utveckla de administrativa processerna kring politiken i samband med detta, vilket fallit väl ut. Vidare har arbetet med att flytta över Vänersborgs hemsida till en ny plattform pågått intensivt under hösten och fortsätter in på 2023. Våren 2023 beräknas den nya hemsidan lanseras. Administrationen har även påbörjat implementeringen av kommunens nya budget- och prognosmodul i ekonomisystemet. Alla ekonomer har utbildats för att kunna stötta och utbilda cheferna under 2023 då modulen ska introduceras även för dem. Därefter kommer ekonomerna vara ett stöd i systemet. Administrationen har även implementerat den nya så kallade SAM-modulen (SAM = systematiskt arbetsmiljöarbete) i kommunens styr- och ledningssystem. Alla chefer har fått utbildning och gör numera sin planering och uppföljning i systemet. Administrationen kommer fortsatt att vara ett systemstöd.

När det kommer till personalförsörjningen kan nämnas att en ny nämndsekreterare påbörjade sin anställning hos administrationen under sensommaren då hens föregångare gått vidare till annan tjänst. Vidare har en medarbetare varit sjukskriven på halvtid under hösten, ej arbetsrelaterad sjukskrivning. De både händelserna har tillfälligt ökat belastningen på befintlig personal, men det har varit hanterbart. Nyrekryteringen är numera självgående och bidrar till verksamhetens utveckling.

Ekonomisk analys

Administration & nämnd	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020	Budgetdiff. 2022
Administration & nämnd	8,6	7,3	7,1	**+18,3**
Nettokostnader	**8,6**	**7,3**	**7,1**	**+18,3**

Nämnd och administration redovisade ett budgetöverskott om 18,3 mnkr. Överskottet beror till största del på intäkter från tomtförsäljning. Överskottet från tomtförsäljningar har budgeterats som ett tillfälligt förfogandeanslag som placerats hos den centrala verksamheten. I början av året uppgick förfogandeanslaget till 51,1 mnkr, men under året har 11,3 mnkr fördelats till fastighet och exploatering samt 1,6 mnkr till gatuenheten för tillfälliga åtgärder. Fastighetsverksamheten har tidigare haft ett underskott på grund av lägre tomtförsäljning än budgeterat men detta har i slutet av året justerats med förfogandeanslaget som budgeterades centralt.

I övrigt redovisade den administrativa enheten ett överskott mot budget om 0,5 mnkr 2022. Detta beror främst på lägre omkostnader för lokalhyror än budgeterat, att administrationen under två månader haft en vakant tjänst samt att en medarbetare varit deltidssjukskriven under hösten. Ledning och nämnd redovisade överskott om 0,4 mnkr vilket främst är hänförligt till lägre personalkostnader än budgeterat.

Fastighet och service

Uppdrag

Fastighet och service består av enheterna Fastighetsdrift, Lokalvård och Projekt och förvaltning. Hos Fastighet och service finns kommunens mark- och exploateringsingenjörer som ansvarar för exploatering av nya bostads- och industriområden, liksom köp och försäljning av hela eller delar av fastigheter samt försäljning av tomter. Fastighet och service ansvarar för förvaltningen av kommunens fastigheter genom lokalvård, fastighetsdrift och vaktmästeri i skolor, förskolor, på särskilt boende, offentliga toaletter och i övriga förvaltningsbyggnader. Dessa omfattar ett drygt hundratal fastigheter på tillsammans nästan 200 000 m^2. Därtill kommer kommunens idrotts/fritidsanläggningar med bl.a. Arena Vänersborg. De utgör ytterligare ca 50 000 m^2. Fastighet och service är dessutom upphandlare och projektledare för ny- och ombyggnation av kommunens byggnader. Denna del omfattar cirka 20 projekt per år. Dessutom ansvarar verksamheten för reception och telefonväxel, samt uthyrning av lokaler. Inom verksamhetsområdet finns också kommuntryckeriet. Fastighet och service ansvarar vidare för bostadsanpassningsbidragen. Verksamheten utreder och beslutar om anpassningsbidrag i eget boende enligt lag (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag.

Året som gått

Under året som gått har exploateringsområdet och nya stationssamhället Skaven/Öxnered etapp 1 färdigställts och gått ut till försäljning. 19 av totalt 46 färdigställda tomter såldes under året och har bidragit till ett stort intäktsöverskott för Samhällsbyggnadsnämnden, trots att försäljningen blev lägre än budgeterat till följd av det oroliga världsläget. Under året har staben haft en tillfällig utökning av personal för mark och exploatering i syfte att hantera ökad arbetsbelastning och omprioritering i uppdrag. Exploateringstakten har ökat de senaste åren vilket har inneburit att personalgruppen har fått en större roll i samhällsplaneringen. Detta har föranlett fler och mer komplexa arbetsuppgifter. Under året tillsattes även ny ekonomtjänst för att få en mer verksamhetsnära kontroll och uppföljning av ekonomin.

Flera stora projekt har arbetats med under året. Holmängen skolan pågår med byggnation, den nya mötessalen Bojorten har uppförts och nästintill färdigställts, och Öxnereds skola invigdes under hösten. Till följd av ett utökat fastighetsbestånd och uppstart av nya fastigheter och anläggningar har detta lett till oförutsedda arbetsuppgifter vilket har lett till mer jour- och övertidsarbete.

Under året har fördyringar uppkommit i form av kostnadsökningar som kan härledas till det rådande världsläget. Ett arbete i flera delmoment har påbörjats för att få bättre struktur. Dels har en satsning för att få en mer detaljerad energiuppföljning gjorts för att synliggöra var energioptimeringar ska prioriteras och skapa ett underlag för underhållsinsatser. Det har även gjorts ett omfattande arbete med att bättre nyttja vårt fastighetssystem för att skapa säkra och övergripande underhållsplaner. På sikt är målet att få in all byggnadsinformation i samma system. En områdesindelning har gjorts inom fastighetsförvaltningen för att ge ökad kundservice, tydligare kostnadsuppföljning och ansvarsfördelning.

Vad gäller serviceverksamheten har information & växel bedrivit ett omställningsarbete för att uppnå effektiviseringar. I detta ingick införande av externt stöd för att klara belastningstoppar. Det har även gjorts kompetenshöjande insatser. Enheten har även infört ett nytt bilbokningssystem under året.

För vaktmästeriet har nya avtal med socialförvaltningen upprättats vilket förväntas bidra till bättre intern service i kommunen. De nya avtalen har lett till att vaktmästeriet har utökats. Inköp av robotgräsklippare har gjorts under året för att skapa bättre arbetsmiljö och för att nå miljömål. För lokalvården har upprättandet av en ny tvättcentral förbättrat både logistik och arbetsmiljön inom enheten. Denna förändring har varit nödvändig, men har medfört vissa fördyringar i uppstarten. Fler och större uppdrag för tredje året i rad har gjort att verksamheten har behövt växa för att hantera detta. Arbete med att anpassa organisationen med fler tjänster och utökad arbetsledning fortgår. För tryckeriet har fortsatt utveckling av det digitala utbudet ökat försäljningen och lett till budget i balans.

Ekonomisk analys

Fastighet & Service	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020	Budgetdiff. 2022
Fastighet	-10,3	-18,5	13,6	-0,4
Service	0,6	0,8	0,6	+0,1
Nettokostnader	**-9,7**	**-17,7**	**14,2**	**-0,3**

Fastighetsverksamheten redovisade ett budgetunderskott om 0,4 mnkr. Det är flera poster som balanserar, men i slutändan beror underskottet till största del på oförutsedda driftkostnader, främst kopplat till pågående projekt. I övrigt har verksamheterna fastighetsdrift samt projekt och förvaltning underskott mot budget inom biobränsle- och eldningsolja, inre- och yttre skötsel av fastigheter samt andra övriga driftkostnader på fastigheter. Detta balanseras mot överskott hos stabverksamheten och överskott för boendeanpassningsbidrag. Inför 2023 har det gjorts ett omfattande strukturarbete inom budget med områdesuppdelning för att underlätta uppföljningen framåt.

I övrigt har fastighet och exploatering tilldelats 11,3 mnkr från förfogandeanslaget från exploateringsintäkter för tillfälliga åtgärder, varav 10,5 mnkr förbrukades. Här ingår 6,7 mnkr avseende saneringskostnader i samband med byggnation av Holmängens

avloppsreningsverk. I övrigt avser åtgärderna exempelvis underhållsåtgärder och utredningar. Exempel på utredningar är markteknisk utredning i Grunnebo, 0,6 mnkr, undersökning vid Hamnkanalen, 0,2 mnkr, uppstart av utredning för simhall, 0,2 mnkr.

Serviceverksamheten redovisade totalt ett resultat i balans mot budget med ett mindre överskott om 0,1 mnkr. Vaktmästeriet redovisade ett budgetöverskott om 0,3 mnkr medan lokalvården och information & växel redovisade mindre budgetunderskott om 0,2 respektive 0,1 mnkr. Underskottet på lokalvården beror främst på hög sjukfrånvaro. Tryckeriet redovisade ett resultat i balans mot budget.

Gatuenheten

Uppdrag

Gatuenheten ansvarar för drift, underhåll och investeringar av detaljplanelagda ytor och områden som i planen benämns som allmän platsmark, i form av gatu-, park- och naturmark, samt behandlar trafik- och parkeringsfrågor. Hos gatuenhetens stab finns specifikt verksamhetsstöd i form av administratörer, planeringsingenjörer, trafikingenjörer och ekonom. Till verksamheten hör också ett internförråd och en verkstad. Vidare hanteras kommunens övergripande biladministration av verksamheten.

Året som gått

På Gatuenheten har en omorganisation genomförts under året. Denna har inneburit att en ny enhet tillkommit och att en ny enhetschefstjänst tillsatts. Enheten heter Trafik och planering och består av gatuenhetens tjänstemän och en förrådsarbetare. Gatuchef och enhetschefer hör fortfarande till gatuenhetens verksamhetsledning. Gatuenhetens organisation består nu av 4 enheter. Trafik och planering, gatuunderhåll, park samt skog & natur.

En åtgärd för att möta efterfrågan på digitalisering av information som en service till kommuninvånaren i kombination med intern personalresurseffektivisering har varit att man implementerat IoT, Internet of things, vilket betyder att man låter samhället vara uppkopplat och man kan få information digitalt på ett smidigt sätt. Gatuenheten har installerat ett nätverk i kommunen för ändamålet och till det kopplat olika sensorer som mäter olika saker. Implementeringen är en åtgärd i syfte att effektivisera verksamheten samt öka servicegraden till invånarna.

Under året har verksamheten arbetat med flera trygghetsåtgärder för området Sanden, vars område var kopplat till medborgarlöftet. Under året lämnades en ansökan om strandskyddsdispens in för att få uppföra grindar på bryggorna på Sanden för att tillgodose ett allmänt intresse men åtgärden fick avslag. Andra typer av åtgärder och samverkan i området har genomförts. Verksamheten har under året också arbetat fram en ny arbetsmetod, vilket bygger på begreppet placemaking. Metoden innebär en samverkan mellan de som har anknytning till den aktuella platsen för att skapa en långsiktigt trygg miljö. Man har utbildat personal och implementerat metoden i befintliga processer som kan appliceras på både drift- och investeringsprojekt.

Vänersborgs kommun har fått utmärkelsen första plats som årets cykelkommun för små kommuner i Cykelfrämjandets årliga undersökning.

I april invigdes den nya cykelkrossbanan på Sjövallen i samarbete med föreningsliv och näringsliv.

Under året har flera nya verksamhetssystem implementerats, exempelvis program för båtplatser, fordon, körjournal och förråd.

I verksamheten pågår utbyte av armaturer till LED-armaturer som en åtgärd för att energieffektivisera. Implementering av smart belysning med rörelsesensorer inklusive nattsänkning har påbörjats inom vissa områden under året.

Man har gjort ett omtag på hemsidan och utökat informationen kring snöröjning för att öka kunskapen och förståelsen hos invånaren.

Skog och natur har under året stöttat många olika enheter inom kommunen med bland annat snöskottning, flytt av avdelningar på skolor/förskolor och yttre skötsel på skolgårdar. Andra specialuppdrag har varit spångbygge på Halle- och Hunneberg, monterat isbanan i Plantaget, renovering av fritids på Kastanjegatan och varit behjälpliga vid flertalet evenemang i staden.

Skogsförvaltningens stora arbete under året har bestått av att ta fram en skogspolicy och anvisningar för skogsförvaltningen. Dessa är inte antagna politiskt ännu men det är på gång. Större åtgärder inom skogsförvaltningen har under 2022 varit maskingallring och röjning på Djupedalen/Kleverud. Upprustningen av skogsbilsvägen på Kleverud mot Vispedalen har också fortsatt och ska slutföras under 2023.

Kommunlekplatsen Borgen på Torpaområdet färdigställdes och öppnades under året. Lekplatsen är kommunens största och syftet med den är att den ska attrahera barn från hela kommunen. Att barn från hela kommunen samlas på en plats ser vi som en viktig del i integrationsarbetet. Lekplatsen har även en grillplats och flera sittplatser för att förstärka funktionen som mötesplats. Området i direkt anslutning till lekplatsen har belysts. Detta för att öka tryggheten.

Informationsmaterial om kommunens träningsplatser och uteaktiviteter har tagits fram och finns att tillgå i en tryckt pappersfolder samt på hemsidan.

Under året har investeringsberget minskat på våra lekplatser till följd av insatser som har utförts med hjälp av budget från förfogandeanslaget från exploateringsintäkter.

Centrumvärdar är ett projekt som påbörjades föregående år och hade lyckat resultat vid utvärdering. Projektet har under året utvecklats och utökats. Under sommaren ordnades exempelvis Centrumvärdens dag på flera platser i kommunen där det erbjöds hoppborgar och andra typer av lekattraktioner. Sammanlagt var det ca 1500 barn som besökte evenemangen. Centrumvärdarna har också representerat kommunen i platsvarumärkestältet på gågatan samt informerat om platsvarumärket och aktuella evenemang i kommunen. Centrumvärdarna har funnits tillgängliga på flera platser i kommunen både som en service för invånarna samt som en resurs för verksamheten. Isbanan i Plantaget invigdes i samband med klappdagarna. Centrumvärdarna har bemannat skridskoutlåningen. 2000 par skridskor har lånats ut under vintern 2022.

Ekonomisk analys

Gatuenheten	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020	Budgetdiff. 2022
Gatuenheten	62,5	69,7	57,0	+1,1

Nettokostnader	**62,5**	**69,7**	**57,0**	**+1,1**

Gatuenheten redovisade ett överskott mot budget om 1,1 mnkr för perioden. Överskottet beror dels på vakanser hos staben samt att arbete med investeringsprojekt och andra interna uppdrag har behövt prioriteras med extra resurser, vilket har lett till färre driftåtgärder än planerat. På grund av det rådande världsläget har verksamheten varit återhållsamma vilket också bidrar till överskottet.

I övrigt har gatuenheten tilldelats 1,6 mnkr från förfogandeanslaget för tillfälliga åtgärder, varav 1,3 mnkr förbrukades. Åtgärder som utförts är exempelvis underhållsåtgärder som utbyte av uttjänta parkbänkar och lekredskap. Skötselplaner har upprättats, plantering av lökar med löksåmaskin har utförts samt potthål har lagats. Man har också tagit in tillfälliga resurser som arbetat med trygghetsskapande åtgärder och förstärkning inom trafikfrågor.

Kostenheten

Uppdrag

Kostenheten svarar för produktion och distribution av måltider och råvaror till förskolor, grundskolor, daglig verksamhet, vård och omsorg, Kunskapsförbundet Väst och Vänersnäs Montessoriskola. Verksamheten finansieras av intäkter från kund. Avtal upprättas mellan Kostenheten och kund. Kostenheten producerar ca 1,4 miljon måltider per år. Kostenheten packar och distribuerar också råvaror till drygt 50 enheter i kommunen.

Året som gått

Året har präglats av hög inflation och stora prisökningar på framför allt livsmedel och drivmedel. Livsmedelspriserna ökade med 26,5 % under året hos huvudgrossisten och Arla ökade sina priser med 38 %. Detta är mycket kännbart för kostenheten där livsmedel är den näst största budgetposten. Inflationskompensationen var 1,5 % under 2022 vilket medförde att prisökningarna inte på långa håll kompenserades. Åtgärder för att minska effekten av prisökningarna har vidtagits, se under avsnittet ekonomisk analys.

Under våren kunde köket i nya Öxnereds skola börja användas och det innebär att måltiderna nu tillagas på plats i det nya köket. Det har varit stort intresse av Oden-köket och vi har tagit emot flera studiebesök från bland annat Region Gotland, Bengtsfors kommun, Uddevalla kommun, Trollhättans stad, Lilla Edets kommun, Skolmatsakademin och Måltid Sverige.

Oden-köket levererade frukost till försvaret i samband med en stor militärövning i maj. En övning där F7 Såtenäs övade tillsammans med bland annat Vänersborgs kommun.

Sjukfrånvaron var extremt hög, 18,9 %, under januari 2022 och vid ett tillfälle behövde kostenheten få förstärkning från andra enheter inom Samhällsbyggnadsförvaltningen för att klara av att leverera måltider. Sjukfrånvaron under året har varit högre än de senaste två åren, 12,2% i genomsnitt till och med november 2022.

Under Krisberedskapsveckan, veckan 39, serverades en ”kris-meny” i skolor, förskolor och gymnasiet. Detta var en övning för kockarna att använda andra livsmedel och för gästerna att

få en kunskap i vad en sådan meny kan innebära om en kris i något slag inträffar. Förskolorna hade samtidigt en temavecka om mjölk som är ett återkommande tema för de åldrarna.

Under vecka 40 arrangerades Hållbarhetsveckan i kommunen och även under denna vecka anpassades menyerna för hållbara val och man kunde som gäst få information via bordsryttare i restaurangerna. Kostenheten deltog i Miljöforum under Hållbarhetsveckan och informerade om hur man arbetar med matsvinn ute i verksamheten.

Offentliga Måltidens dag ägde rum 20 oktober. Då bjöds politiker in att gästa våra lunchrestauranger. Köttbullar med gräddsås, potatis, lingon och pressgurka stod på menyn vilket är en av barnens/elevernas favoriträtter.

Ekonomisk analys

Kostenheten	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2022	Budgetdiff. 2022
Kostenheten	6,2	-0,1	0,2	-6,3
Nettokostnader	**6,2**	**-0,1**	**0,2**	**-6,3**

Kostenheten redovisade ett budgetunderskott om 6,2 mnkr. Avvikelsen kan dels förklaras av hyreskostnader för framtida kök, 2,6 mnkr, och prisökningar till följd av den höga inflationen som belastar verksamheten, 1,0 mnkr för livsmedel samt 0,6 mnkr för transporter och förpackningsmaterial. Resterande del av underskottet består av kostnadsökningar i verksamheten, framförallt inom personal, som inte kunnat debiteras köpande förvaltning. Utifrån lägre intäkter än förväntat har verksamheten inte lyckats minska kostnaderna i samma utsträckning. Kostnadsökningarna inom personal är främst kopplade till personal-omställningar till följd av framtida kök.

För att minska effekterna av prisökningarna fortsätter enheten med översyn av menyer för att om möjligt kunna byta ut livsmedel för att minska effekten av prisökningarna. Verksamheten har också minskat andelen ekologiska livsmedel för att minska effekten av prisökningarna. Dock har kostenheten ett ansvar att fortfarande tillaga och leverera måltider av god kvalitet som också lever upp till de krav på näringsriktiga måltider som ställs. Ytterligare åtgärder diskuteras internt inom förvaltningen för att nå budgetbalans. Diskussion med kundförvaltningar har för avsikt att påbörjas i syfte att diskutera och försöka komma fram till gemensamma lösningar.

Vänersborgs Kretslopp & Vatten

Uppdrag

Vänersborgs Kretslopp och vatten består av två balansräkningsenheter, Va-verksamheten och Renhållningsverket. Va-verksamheten sköter vattenförsörjning och avloppshantering inom kommunens tätorter. Ca 34 000 personer är anslutna till det kommunala Va-ledningsnätet. Ledningsnätet utgörs av ca 79 mil ledningar. Målet är att tillhandahålla vatten med jämn och hög kvalitet enligt Livsmedelsverkets normer samt att uppfylla krav från miljövårdande myndigheter.

Renhållningsverket ansvarar för insamling av hushållsavfall samt fungerar som entreprenör för insamling av producentansvarsmaterial t.ex. tidningar, däck och elektronikavfall. Renhållningsverket ska följa de nationella mål som beslutats av riksdagen samt de regionala och lokala som finns upptagna i kommunens avfallsplan. Det finns 26 återvinningsstationer utplacerade inom kommunen.

Året som gått

2022 år blev ett utmaningens år på flera sätt. Oroligheterna i omvärlden innebar förutom materialbrist och ökade kostnader att verksamheten fick arbeta mer aktivt med krisberedskap. Flera stora projekt inom vattenproduktion och avloppsrening har startats upp och rullar på enligt plan. Projektet med att förse Gaddesanna med kommunalt VA, enligt föreläggande från Länsstyrelsen, har slutförts inom beviljad tidsram.

I den dagliga verksamheten så har utöver ordinarie drift av verken, externslammottagningen på Brålanda avloppsverk renoverats. På vattenverket Skräcklan har ett sandfilter renoverats och laboratoriet på avloppsverket Holmängen har driftsatt ett nytt labbdatasystem under året. Laboratoriets diskrum renoverades under senare delen av 2022.

Renhållningsverket har under året arbetat med att införa digitala verktyg i renhållningens fordon. Detta säkerställer servicen ut mot kund samt förenkla karthanteringen och registreringen av utförda tömningar inom verksamheten för hushållsavfall och återvinning.

Ekonomisk analys

Kretslopp & Vatten	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020	Budgetdiff. 2022
Va-verksamhet	-4,9	-4,1	3,8	+4,9
Renhållning	0,3	-0,3	0,1	-0,3
Nettokostnader	**-4,6**	**-4,4**	**3,9**	**+4,6**

Inför 2022 höjdes brukningstaxan för VA med 8% och anläggningstaxan med 5%.

Va-verksamheten redovisade totalt ett budgetöverskott om 4,9 mnkr för helåret. Överskottet beror främst på ökade intäkter i kombination med lägre kapitalkostnader än budgeterat då färdigställande av flera stora projekt har försenats. Under 2022 ökade avskrivningskostnaderna för Va-verksamheten med 0,8 mnkr i förhållande till 2021.

Va-driften för ledningsnätet visar på ett litet överskott gentemot budget för 2022 på 0,3 mnkr. Under 2022 lagades 23 st vattenläckor vilket är 2 färre än föregående år. Under året har Va-driften arbetat aktivt med utredning och åtgärder i områden som drabbats av översvämningar. Arbetet med att installera backventiler ute i ledningsnätet fortsätter.

Va-verksamheten har sedan tidigare ett ackumulerat underskott på 4,0 mnkr. Årets överskott täcker tidigare års underskott.

Inför 2022 var renhållningstaxan oförändrad. Renhållningsverksamheten redovisade ett budgetunderskott om 0,3 mnkr. Underskottet beror dels på att tippavgifterna ökade med 0,4 mnkr inför 2022, men framförallt att kostnader för drivmedel har ökat drastiskt under året.

Underskott för dessa poster balanserades till viss del av intäkter från försäljning av återvinningsmaterial som ökat under året, framförallt metallskrot.

Tekniska

Uppdrag

Tekniska verksamheten består av en projektering/utredningsavdelning samt en produktionsavdelning. Tekniska är även ansvariga för va-driften av ledningsnätet. Tekniska arbetar i huvudsak med beställningar från kretslopp och vatten, gatuenheten och fastighetsenheten och är att betrakta som en internkonsult/internentreprenör. Enheten deltar i kommunens planarbete och dess verkställighet samt utreder, projekterar, kostnadsberäknar och tidsplanerar mark- och va-anläggningar. Verksamheten är också utförare av mark- och va-investeringar.

Året som gått

Under året som har gått så har flera stora investeringsprojekt fortlöpt. I det stora exploateringsprojektet Skaven/Öxnered har första etappen färdigställts och gått ut till försäljning och arbete med etapp 2 fortgår. Arbete med områdena Trestad Center Västra och Källeberg har också kommit igång under året och pågår för fullt.

De största utmaningarna under året har varit kopplat till det rådande världsläget med kraftiga prishöjningar för material och dylikt. I flera större projekt har detta hanterats genom att material köpts in i tidigt skede för att säkra priserna. Även andra efterdyningar från coronapandemin har påverkat verksamheten så som att inte utbildningar har kunnat hållas i samma utsträckning. Personal på ledande poster har pensionerat sig vilket medfört att rekrytering av ny person påverkat verksamheten på olika sätt under året.

Ekonomisk analys

Tekniska	Utfall 2022	Utfall 2020	Utfall 2019	Budgetdiff. 2022
Tekniska	1,6	0,9	1,5	+0,5
Nettokostnader	**1,6**	**0,9**	**1,5**	**+0,5**

Tekniska redovisade ett överskott mot budget om 0,5 mnkr för helåret. Projektering har haft lägre intäkter då personalen redovisat färre antar timmar än budgeterat, samt lägre kostnader för personal som bland annat härrör sig till pensionsavgång och lägre kostnader än budgeterat. Överskottet beror dock främst på minskade kostnader för fordon samt att utbildningar inte har kunnat utföras i den utsträckning som det finns behov av.

2023-03-10 Dnr: KS 2023/3

Handläggare
Kerstin Rosendahl
kerstin.rosendahl@vanersborg.se
0521-72 24 46

Mottagare
Kommunstyrelsen

Bokslut och årsredovisning 2022

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar godkänna bokslut och årsredovisning för år 2022

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2022-11-30 om anvisningar för boksluts- och årsredovisningsarbetet för 2022. Ekonomikontoret har i separat handling upprättat förslag till Årsredovisning 2022 Det sammanställda resultatet för koncernen uppgick till 195 mnkr. Kommunens beslutade Mål- och resursplan för 2022 innebar ett budgeterat resultat på 40 mnkr. Det redovisade resultatet uppgår till 180 mnkr vilket är 140 mnkr bättre än budget. Resultatet i kommunen är 7 mnkr lägre än prognosen i augusti. Nämnderna redovisar ett sammantaget överskott om 40 mnkr men tre nämnder redovisar budgetunderskott.

Årets investeringar för koncernen uppgick till 783 mnkr varav kommunen stod för 516 mnkr, AB Vänersborgsbostäder för 261 mnkr, Fastighets AB Vänersborg för 3 mnkr och Kunskapsförbundet Väst för 2 mnkr. Trots en mycket hög investeringsnivå i kommunen är den lägre än budgeterat men 225 mnkr högre än 2021.
För att god ekonomisk hushållning anses vara uppnådd ska tre av fyra finansiella mål vara uppfyllda samt att minst hälften av inriktningsmålen uppnås. Ett inriktningsmål anses uppfyllt när övervägande andel av de förväntade resultaten är uppnådda eller delvis uppnådda. Utifrån ovanstående bedömningsgrund bedrevs verksamheten med god ekonomisk hushållning.

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Bilagor

Bokslut och årsredovisning 2022

Sändlista

Ekonomikontoret, Revisionen, Nämnderna

Vänersborgs kommun

Årsredovisning
2022

Innehållsförteckning Sid

1. Inledning
   1.1. Kommunstyrelsens ordförande 3
2. Förvaltningsberättelsen
   2.1. Översikt över verksamhetens utveckling 4
   2.2. Den kommunala koncernen 5
   2.3. Viktiga förhållanden för ekonomisk ställning 7
   2.4. Händelser av väsentlig betydelse 12
   2.5. Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten 13
   2.6. God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning 15
   2.7. Balanskravsresultat 26
   2.8. Förväntad utveckling 26
   2.9. Väsentliga personalförhållanden 29
3. Finansiella rapporter
   3.1. Resultaträkning och kassaflödesanalys 31
   3.2. Balansräkning 32
   3.3. Noter 33
   3.4. Drift- och investeringsredovisning 40
   3.5. Jämförelsetal 45
4. Nämnderna
   4.1. Kommunfullmäktige 46
   4.2. Valnämnden 47
   4.3. Revisionen 48
   4.4. Barn- och utbildningsnämnden 49
   4.5. Byggnadsnämnden 53
   4.6. Kommunstyrelsen 55
   4.7. Kultur- och fritidsnämnden 60
   4.8. Miljö- och hälsoskyddsnämnden 63
   4.9. Samhällsbyggnadsnämnden 65
   4.10. Socialnämnden 71
   4.11. Överförmyndarnämnden 79
5. Bolagen
   5.1. AB Vänersborgsbostäder 80
   5.2. Fastighets AB Vänersborg 82
   5.3. Kunskapsförbundet Väst 84
   5.4. Hunnebergs Kungajakt och Viltmuseum AB 87
   5.5. Vattenpalatset Vänerparken AB 89
   5.6. Nätaktiebolaget Biogas i Brålanda AB 91
   5.7. Norra Älvsborgs Räddningstjänst 92
   5.8. Fyrstads Flygplats AB 94
6. Revision
   6.1. Revisionsberättelse 96

Kommunstyrelsens ordförande

År 2022 har även det här året präglats av omständigheter som vi haft svårt att påverka. Pandemin har fortsatt även om restriktionerna togs bort den 9 februari och det har givetvis påverkat sjukfrånvaron inom kommunens verksamheter. Den 24 februari så invaderade Ryssland Ukraina och det har fört med sig förutom ett otroligt lidande för dom som är direkt inblandade i kriget att det har drivit på inflationen med framför allt ökade priser på drivmedel, el och matpriser. Det innebär också ökade kostnader för kommunens verksamheter.

Trots pandemi och kriget i Ukraina så har det ändå varit ett år med många positiva händelser för Vänersborgs kommun. Vi har börjat med fysiska möten igen. Digitala möten i all ära men att få träffas fysiskt är något helt annat.

En ny varumärkesplattform har tagits fram där platsvarumärke och organisationsvarumärke ingår samt en ny grafisk profil. Tillsammans med våra värdeord levande, attraktiv, hållbar och tillsammans ska den öka attraktionskraften för både platsen och för vår organisation.

Trots att vi ekonomiskt ser ut att få några tuffa år så startar det nya byggnationer av bostäder och det har också beslutats om en ny domstolsbyggnad och ett nytt regionens hus som gör att vi behåller många arbetstillfällen vilket är väldigt positivt för vår kommun.Vi har också haft en hel del invigningar under året och dom som sticker ut mest är invigningen av Öxnereds skola, biblioteket i Vänersborg och vår nya möteslokal Bojorten. Fantastiska lokaler för utbildning och mötesplatser för invånarna i Vänersborgs kommun.

För 2022 kan vi återigen visa ett starkt bokslutsresultat. Även i år beror resultatet på att skatteintäkterna utvecklats bättre än budget samt höga intäkter för tomtförsäljning under året. Även kommunens nämnder redovisar ett bättre resultat än budgeterat. Trots våra stora överskott så är utmaningarna stora med att finansiera våra investeringar. Under 2022 har vi haft en högre investeringstakt än någonsin tidigare vilket innebär att att trots bra resultat så måste vi ändå låna upp mer pengar.

Förutsättningarna har varit ganska svåra men ändå har många evenemang kunnat genomföras. Vi hade en fantastisk Aquablåhelg. Diggiloo blev återigen en succé. Vi har haft vår andra hållbarhetsvecka och vi har fortsatt med kulturveckan och vi har återigen kunnat ha vår oktobermarknad med massor av besökare. Klappdagar med invigning av skridskobanan och nyårsfirande i plantaget. Som sagt skönt att kunna träffas fysiskt.

Vi genomför väldigt mycket bra arbete i vår kommun. Det finns en framtidstro trots omständigheterna. Detta hade inte varit möjligt utan alla fantastiska medarbetare som jobbar i våra verksamheter. Utan våra frivilligorganisationer, föreningar och vårt näringsliv hade det heller inte varit möjligt.

Jag vill tacka alla inblandade för det jobb ni lägger ner för att förverkliga Vänersborgs kommuns vision.

Attraktiv och hållbar i alla delar hela livet.

Benny Augustsson
Kommunstyrelsens ordförande

Översikt över verksamhetens utveckling

Avsnittet avser att skapa en bild över utvecklingen de senaste fem åren. Dels för den kommunala kommunkoncernen, dels för kommunen.

Både kommunens och koncernens redovisade resultat är positiva. Årets resultat är något lägre än föregående år. Det sammanställda resultatet för koncernen uppgick till 195 mnkr vilket är 13 mnkr lägre än föregående år. Kommunens resultat uppgick till 180 mnkr vilket är 140 mnkr högre än budgeterat. Resultatet är 5 mnkr lägre än 2021. Nämnderna redovisade ett sammantaget överskott om 40 mnkr mot budget. Under de senaste fem åren har kommunens nettokostnader ökat med 10 procent och skatteintäkter och generella statsbidrag med 18 procent.

De tre senaste åren har både kommunen och koncernen ovanligt höga resultat jämfört med tidigare. Bakgrunden är ökade statsbidrag och statliga kompensationer till följd av coronapandemin i kombination med att skatteintäkterna, trots pandemin, utvecklats bättre än prognostiserats. Till detta har kommunen de senaste åren haft höga intäkter från tomtförsäljning

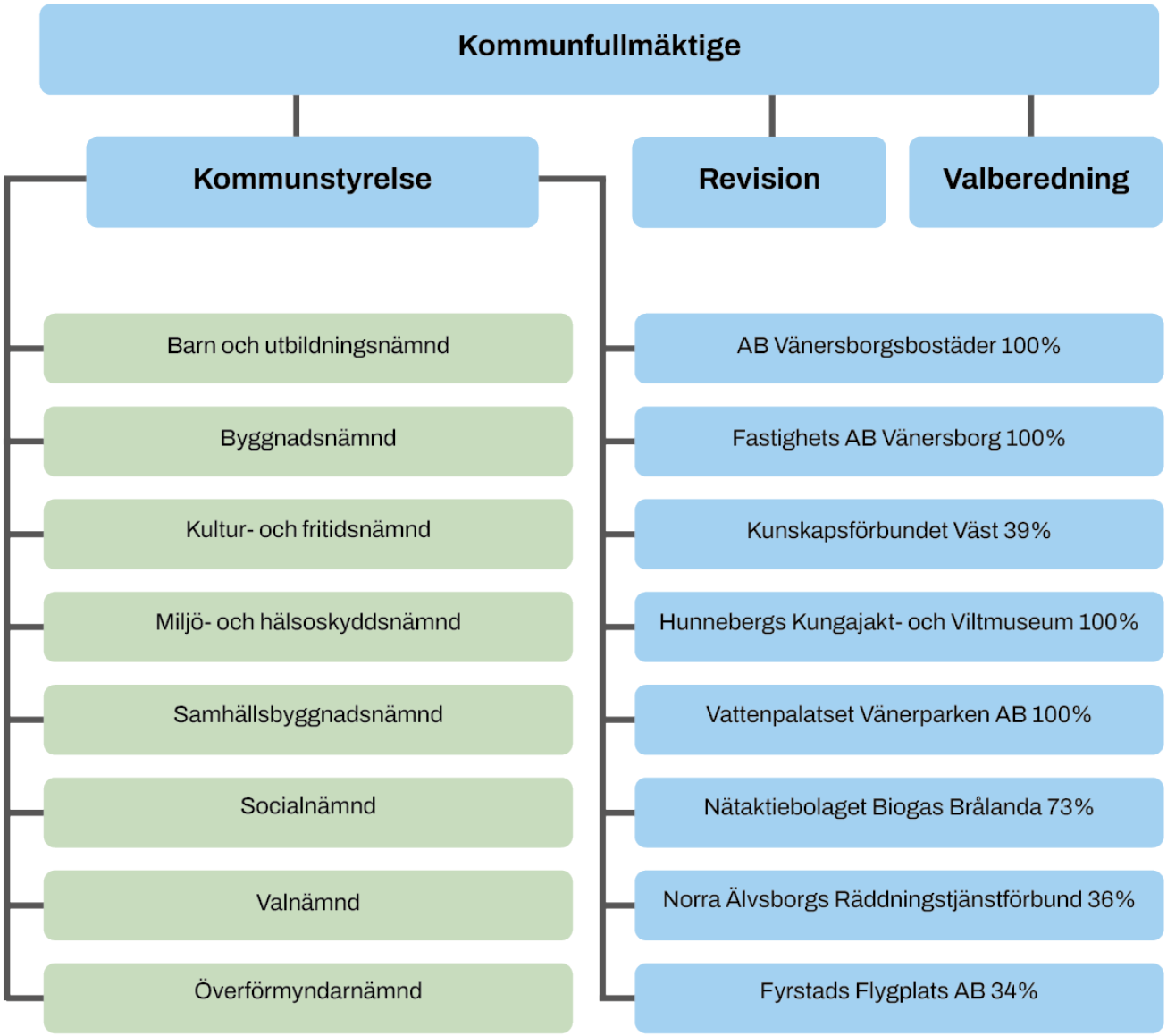
I år redovisar sex nämnder budgetöverskott och tre nämnder budgetunderskott. Föregående år redovisade alla nämnder budgetöverskott. Under 2020 redovisade två nämnder budgetunderskott och 2019 redovisade alla nämnder underskott förutom kommunstyrelsen och överförmyndarnämnden.

Den stora utmaningen för både kommunen och kommunkoncernen är de höga investeringsnivåerna. Kommunens investeringar uppgick till 516 mnkr och har ökat med 225 mnkr jämfört med föregående år. Årets investeringsnivå är den högsta någonsin. Utvecklingen de senaste tio åren är att kommunens investeringar ökar trendmässigt med undantag av 2021 och 2019. Vad gäller koncernen är utvecklingen liknande men det har skett en viss minskning de senaste tre åren med undantag av i år.

Den höga investeringsnivån har bidragit till en kraftigt ökad upplåning. Låneskulden har också ökat de tre senaste åren både i kommunen och koncernen. Detta kommer tillsammans med ökande avskrivningar och högre ränteläge ta allt större del av både kommunen och koncernens finansiella utrymme.

	2022	2021	2020	2019	2018
Antal invånare	39 904	39 636	39 624	39 591	39 411
Skattesats (kr)	22:21	22:21	22:21	22:21	22:21
Antal anställda, kommunen	3 774	3 631	3 526	3 595	3 679
Årets resultat, kommunen (mnkr)	180	185	161	37	5
Årets resultat, koncernen (mnkr)	195	208	179	49	7
Årets investeringar, kommunen (mnkr)	516	291	342	245	248
Årets investeringar, koncernen (mnkr)	783	454	481	491	498
Årets avskrivningar kommunen (mnkr)	117	109	105	94	91
Banklåneskulden, kommunen (mnkr)	570	440	365	365	185
Banklåneskulden, koncernen (mnkr)	2 498	2 168	2 093	2 088	1 730

Den kommunala koncernen

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan och har till uppgift att leda och samordna planeringen av kommunens ekonomi och verksamhet.

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ. De 51 ledamöterna utses vid allmänna val vart fjärde år. Fullmäktige fattar beslut om övergripande frågor såsom skattesats, mål och riktlinjer samt om kommunens budget m.m. Fullmäktige har under mandatperioden letts av ett presidium som består av ordförande Annalena Levin (C), förste vice ordförande Gunnar Lidell (M) och andre vice ordförande Anneli Guilotte (S). 2022 var ett valår vilket innebär att efter valet 11 september består presidiet av följande: ordförande Annalena Levin(C), förste vice ordförande Anneli Guilotte (S) och Lena Eckerbom Wendel (M) andre vice ordförande

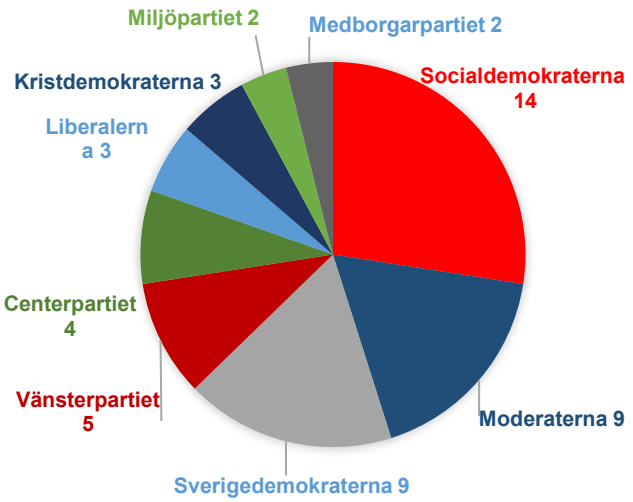
Kommunala nämnder

Kommunens nämndsorganisation är fastställd av kommunfullmäktige. I Vänersborgs kommun finns utöver kommunstyrelsen åtta nämnder. För alla nämnder finns ett reglemente som anger vilket ansvarsområde varje nämnd har. Nämnderna

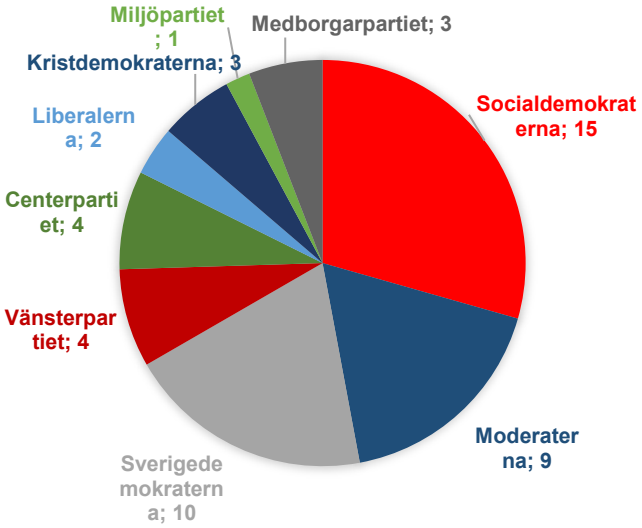
ska följa de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt och det ska ske inom de ekonomiska ramar som kommunfullmäktige angivit. Nämnderna är ansvariga gentemot fullmäktige och ska regelbundet rapportera om sin verksamhet till fullmäktige.

Socialdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet utgjorde styrande minoritet under mandatperioden. Efter årets val 11 september har fullmäktiges mandatfördelning ändrats något och den styrande minoriteten består av Socialdemokraterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Miljöpartiet. Nämndernas ledamöter byts ut först efter årsskiftet under valår.

Kommunfullmäktiges mandatfördelning fram till valet framgår av nedan diagram.

Mandatfördelningen i fullmäktige efter valet 11 september 2022 framgår enligt nedan.

Kommunstyrelsen sammansättning 2022
Ordförande: Benny Augustsson (S)
1:e vice ordförande: Henrik Harlitz (M)
2:e vice ordförande: Mats Andersson (C)

Ledamöter:
Kenneth Borgmalm (S) Madelaine Karlsson (S)
Lena Eckerbom Wendel (M) Bo Carlsson (C)
James Bucci (V), Marianne Ramm (V)
Marie-Louise Bäckman (KD)
Anna-karin Sandberg (MP)
Ola Wesley (SD), Anders Strand (SD)
Gunnar Henriksson (L) Morgan Larsson (MBP)

För upplysningar om de olika bolagen och kommunalförbunden finns deras redovisningar sist i årsredovisningen.

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Avsnittet avser att beskriva förhållanden som är väsentliga för resultat och ställning.

Samhällsekonomisk bakgrund

Svag global tillväxt i spåren av hög inflation

Tillväxten i världsekonomin har dämpats de senaste kvartalen bland annat till följd av hög inflation och stigande räntor. Även kriget i Ukraina och utmaningar i kinesisk ekonomi, främst vad gäller den tidigare nolltoleransen mot covid-19 har bidragit. Den globala inflationen har stigit snabbt under 2022. Styrräntorna i många länder har höjts i en snabb takt för att dämpa inflationen. Råvarupriser och störningar i leveranskedjor har dock minskat tydligt under andra halvåret 2022 och de globala obalanserna mellan utbud och efterfrågan har mildrats. År 2023 dämpas inflationen då tillväxten mattas av. Inflationen bedöms dock fortsatt bli högre än centralbankernas mål i många länder även 2023 och styrräntorna höjs ytterligare något under året.

Trots snabbt stigande inflation och kraftigt minskad tillgång till rysk energi har tillväxten i euroområdet hållits uppe relativt väl det första halvåret 2022. Ökad tjänstekonsumtion till följd av lättade covid-19-relaterade restriktioner runt om i Europa har varit en bidragande orsak. Det tredje kvartalet dämpades tillväxten i de flesta euroländer. Konjunkturavmattningen fortsätter de kommande kvartalen och euroområdets BNP stagnerar 2023.

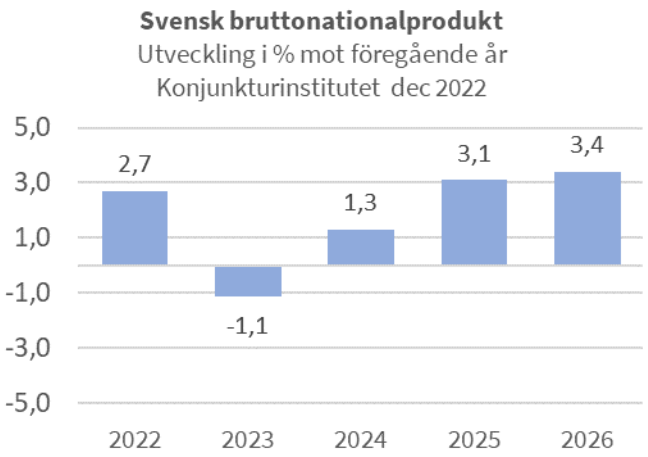
USA:s BNP steg det tredje kvartalet, främst drivet av en snabbt stigande export. Den inhemska efterfrågan hade däremot en fortsatt dämpad utveckling mot bakgrund av en hög inflation och stora ränteuppgångar, vilket bidrog till att importen minskade. Samtidigt minskade bostadsinvesteringarna kraftigt. Arbetslösheten är dock låg och tillväxten i sysselsättningen är fortsatt hög under senare delen av 2022. Det högre ränteläget bidrar dock till en mycket svag BNP-tillväxt framöver.

Kinas ekonomi återhämtade sig något det tredje kvartalet efter stora covid-19 relaterade nedstängningar det andra kvartalet. Sedan oktober har smittspridningen återigen tagit fart och strikta restriktioner och nedstängningar infördes. Ekonomin påverkades i hög utsträckning av detta och vände ner igen. Även en svag fastighetssektor skapar motvind för ekonomin. BNP bedöms växa med 2,9 procent 2022, vilket är betydligt lägre än det officiella målet på 5,5 procent. Under början av december har det därefter skett en betydande uppmjukning av de pandemirelaterade restriktionerna, vilket bedöms påverka tillväxten positivt på sikt. I prognosen stiger BNP-tillväxten 2023 och 2024.

Konjunkturuppgången i den svenska ekonomin fortsatte det tredje kvartalet 2022. Förstärkningen syntes även på arbetsmarknaden där arbetslösheten minskade samtidigt som antalet sysselsatta personer fortsatte att öka.

Statistik för de senaste månadernas ekonomiska utveckling och enkätundersökningar gör att Konjunkturinstitutet bedömer att BNP minskar det fjärde kvartalet 2022. I synnerhet hushållen är mycket pessimistiska om det ekonomiska läget, men även konfidensindikatorn för näringslivet har minskat de senaste månaderna. De försämrade utsikterna i näringslivet syns även tydligt i företagens anställningsplaner som försvagats snabbt de senaste månaderna även om många företag fortsatt upplever brist på arbetskraft. De försvagade konjunkturutsikterna är till stor del en konsekvens av den höga inflationen och räntehöjningarna som följt av denna. Globala utbudsstörningar till följd av pandemin och kriget i Ukraina samt stark global efterfrågan har bidragit till att inflationen har stigit till mycket höga nivåer i Sverige och i stora delar av omvärlden.

Hög inflation och stigande räntor bidrar till att den svenska ekonomin går in i en lågkonjunktur 2023. Hushållen pressas från flera håll och deras reala disponibla inkomster minskar både 2022 och 2023. Svensk BNP minskar under 2023 med 1,1 procent enligt Konjunkturinstitutets prognos (december 2022).

Kommunsektorn går mot svårare tider

De ekonomiska resultaten har de senaste åren varit rekordhöga i kommuner och regioner. Det starka utgångsläget är en viktig faktor för att sektorn ska kunna klara de kostnadsökningar som väntar till följd av den samhällsekonomiska utvecklingen med såväl hög inflation som höjda räntor och fallande värden på finansiella placeringar. Även 2022 beräknas resultatet bli starkt, för att sedan falla till ett underskott år 2023. Det relativt starka resultatet för kommuner och regioner 2022 beror på att skatteintäkterna fortsätter att öka snabbt och att pensionskostnaderna minskar jämfört med föregående år.

Inflationen som är den högsta på 30 år leder till successivt ökande livsmedels- och byggkostnader, och fortsatt höga energi- och drivmedelspriser till följd av utbudsstörningar. Inflationen leder också till kraftigt ökade pensionskostnader för kommuner och regioner.

Enligt Sveriges kommuner och Regioner (SKR) väntas resultatet i kommunsektorn att falla till ett underskott på 3 miljarder kronor 2023. Fortsatt hög inflation leder till ytterligare högre pensionskostnader 2024, då ett underskott på 24 miljarder kronor beräknas i sektorn, om inga åtgärder vidtas. För att klara ett resultat som motsvarar 2 procent av skatter och statsbidrag behövs åtgärder i kommunsektorn på sammanlagt 47 miljarder år 2024. Åren 2025 och 2026 stärks resultatet i takt med att pensionskostnaderna faller tillbaka igen, under förutsättning att inflationstakten sjunker.

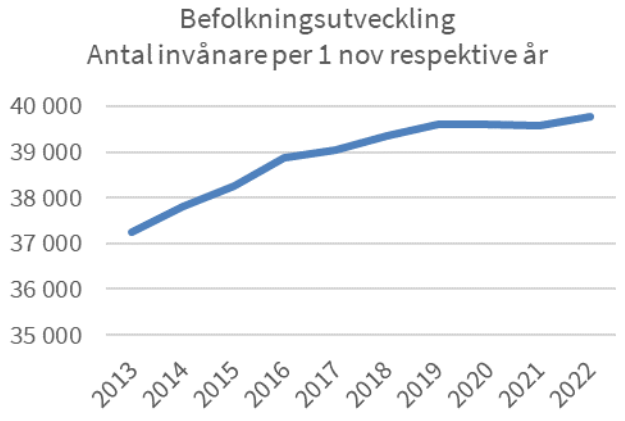
Befolkning, bostäder och arbete

Befolkningsökningen bromsar in

Under många år låg Vänersborgs befolkning på en ganska konstant nivå. Antalet invånare pendlade runt 37 000 och förändringarna mellan åren var ganska små. Fr.o.m. 2013 inleddes en mer påtaglig befolkningsökning och antalet invånare har sedan dess ökat med drygt 2 000 personer. Befolkningsökningen sedan 2013 är i första hand beroende av nettoinflyttning från utlandet och är kopplat till de senaste årens kraftigt ökade asylinvandring. Från regionen och övriga landet har Vänersborg haft ett negativt flyttnetto under flertalet år sedan 2013.

Den 1 november 2022 uppgick antalet invånare i Vänersborg till 39 784, en ökning med 208 invånare, jämfört med motsvarande period 2021. Andelen av Vänersborgs befolkning som är i yrkesverksam ålder är lägre än riks- och länsgenomsnittet, en skillnad som ökat de senaste åren. Andelen utrikes födda är lägre i jämförelse med såväl riket som med Västra Götalands län, men skillnaden har minskat de senaste åren.

Vänersborgs kommun tar årligen fram en befolkningsprognos som planeringsunderlag för nämnder och förvaltningar. De övergripande trenderna i Vänersborgs kommun liksom för Sverige som helhet är att andelen barn, ungdomar och äldre förväntas öka under den kommande tioårsperioden

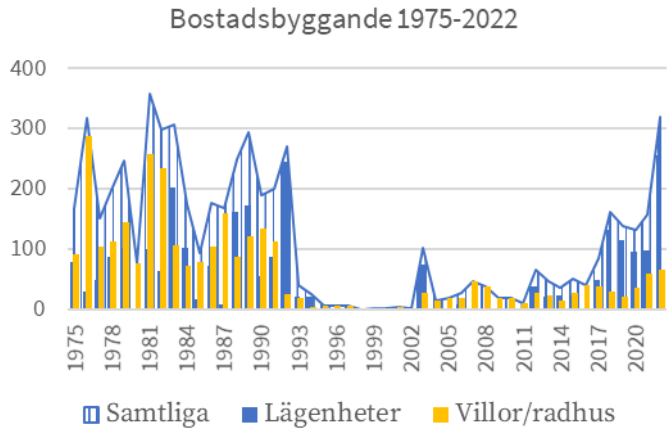
Ökat bostadsbyggande

Bostadsbyggandet nådde rekordnivåer under 2022, då 320 nya bostäder färdigställdes. Detta är mer än dubbelt jämfört med genomsnittet de föregående fyra åren, och mer än tio gånger så högt

som genomsnittet under 25-årsperioden 1993 - 2017.

Den största delen av de nya bostäderna är hyreslägenheter och bostadsrätter i centrala Vänersborg, Holmängen och norra delarna av Onsjö, men det har byggts hus spritt över i princip hela kommunen.

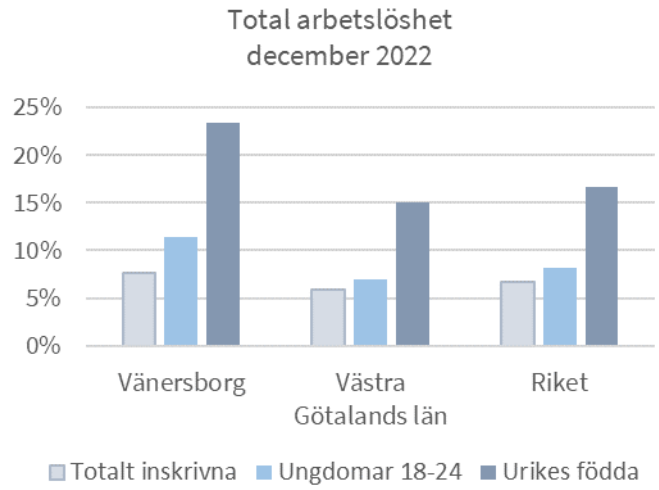
I Bostadsförsörjningsplan 2021 - 2025 är målet satt till att bygga 200 bostäder per år under perioden och hittills har den utbyggnadstakten upprätthållits. Framåt finns stora osäkerheter, bland annat på grund av hög inflation, stigande räntor och materialkostnader. Flera byggföretag känner sig tvungna att avvakta utvecklingen, vilket kan försena vissa av de planerade utbyggnadsprojekten. Men det finns också projekt som rullar på och kommunen fortsätter planläggningsarbetet såväl centralt som runt om i kommunen.

Minskad arbetslöshet

Andelen arbetslösa och i åtgärder (18 - 64 år) uppgick i december 2022 till 7,7 procent, vilket är 1,3 procentenhet lägre än motsvarande period 2021. Vänersborg har fortfarande en högre arbetslöshet jämfört med riket (6,6 procent) och länet (5,9 procent).

Den sjunkande arbetslösheten under de senaste åren är mycket positiv, men Vänersborgs kommun har fortsatt stora utmaningar vad gäller social inkludering. Andelen öppet arbetslösa är lägre än riket och i nivå med länet, men den stora skillnaden är andelen långtidsarbetslösa som deltar i program, där Vänersborg ligger på högre nivå. Arbetslösheten bland utrikesfödda var 23,3 procent i december 2022, vilket är 3,7 procentenheter lägre jämfört med motsvarande period förra året. Ungdomsarbetslösheten var 11,4 procent, vilket är en minskning med 2 procentenheter.

Uppföljning av finansiella risker

Enligt Vänersborgs kommuns finanspolicy, ska kommunen förvalta sina medel på ett sådant sätt att krav på god avkastning och betryggande säkerhet kan tillgodoses. Med god avkastning avses inte bara avkastning på placerade medel, utan också kostnaden för finansiering och upplåning. All finansiell verksamhet är förenad med risker av olika slag och nedan följer en uppföljning gentemot kommunens finanspolicy.

Koncernen lånade upp 330 mnkr under året varav kommunen stod för 130 mnkr och ABVB 200 mnkr. Låneskulden i koncernen uppgår till 2 498 mnkr på balansdagen. Kommunen tog under året upp nya lån om 130 mnkr, den totala låneskulden per 2022-12-31 uppgick till 570 mnkr. Kommunens genomsnittliga ränta under 2022 var 0,79 procent, vilket kan jämföras med 0,44 procent år 2021. Den förhållandevisa stora förändringen i ränta beror främst på att nyupplåning och låneomsättning skett till en högre räntenivå. Låneskuldens exponering mot utländsk valuta får inte överstiga 20 procent av kommunens långfristiga skuld. Då kommunen inte hade några lån i utländsk valuta fanns ingen valutakursrisk.

Den genomsnittliga vägda räntebindningstiden för kommunens lån bör vara mellan två och fyra år och får inte understiga ett år eller överstiga

fem år. Räntebindningstiden för kommunens lån på balansdagen var 2,35 år. Mer än 50 procent av låneskulden, får inte ligga för räntekonvertering under varje enskilt kalenderår. Som mest ligger 39,8 procent för räntekonvertering under ett enskilt år. Mer än 50 procent av kommunens låneskuld får inte förfalla till betalning under ett enskilt kalenderår. Som mest förfaller 29,3 procent ett enskilt år. Summa likvida medel, kortfristig placering och outnyttjad checkkredit ska utgöra minst 50 procent av kortfristiga skulder. De likvida medlen och outnyttjad checkkredit utgjorde 54 procent av kortfristiga skulder vid årets slut. Kommunens likviditet var placerad hos emittenter/låntagare som är godkända enligt finanspolicyn.

Koncernens borgensåtagande var 15 mnkr, en minskning med 1 mnkr jämfört med 2021. Inkluderas ställda panter på 110 mnkr uppgick förpliktelsen till 125 mnkr. Kommunens sammanlagda borgensåtagande uppgick 2022-12-31 till 1 859 mnkr, vilket är en ökning med 198 mnkr jämfört med 2021.

Kommunens ansvars- förbindelse, mnkr	Risk-grupp	2022	2021	2020
Föreningar m.fl.	1	12,0	12,2	12,4
Nätab Biogas Brålanda	2	2,2	2,6	2,7
Fyrstads Flygplats AB	2	0,3	0,0	0,9
AB Vänersborgsbostäder	3	1 805,8	1 607,3	1 606,9
Fastighets AB Vänersborg	3	38,5	38,5	38,5
Summa		**1 858,8**	**1 660,6**	**1 661,4**

Borgensåtaganden till föreningar m.fl. (riskgrupp 1) uppgick till 12,0 mnkr. Dessa åtagande är förknippade med viss risk, men utgör minder än en procent av kommunens totala borgensåtagande.

Kommunens borgensåtagande mot kommunens helägda bolag (riskgrupp 3) var totalt 1 844 mnkr. För dessa bedöms risken för att kommunen ska behöva infria sina borgensåtaganden som mycket liten. Kommunens totala borgensram för ABVB uppgår till 1 987 mnkr, denna användes 1 804 mnkr upptagna lån och 1,8 mnkr finansiell leasing. Fastighets AB Vänersborg innehar en total borgensram på 45 mnkr, varav 38,5 mnkr är utnyttjad.

Nätaktiebolaget Biogas Brålanda har en total borgensram om 4,0 mnkr. Kommunens andel som grundar sig på ägarförhållandet 73 procent, är 3,2 mnkr, varav 2,2 mnkr var utnyttjad vid årsskiftet.

För Fyrstads Flygplats AB är borgensåtagandet 3,4 mnkr. Bolaget ägs till 34 procent av kommunen och åtagandet motsvarar kommunens andel av borgensåtagandet på 10 mnkr. Vid årsskiftet var 0,3 mnkr av borgensåtagandet utnyttjat.

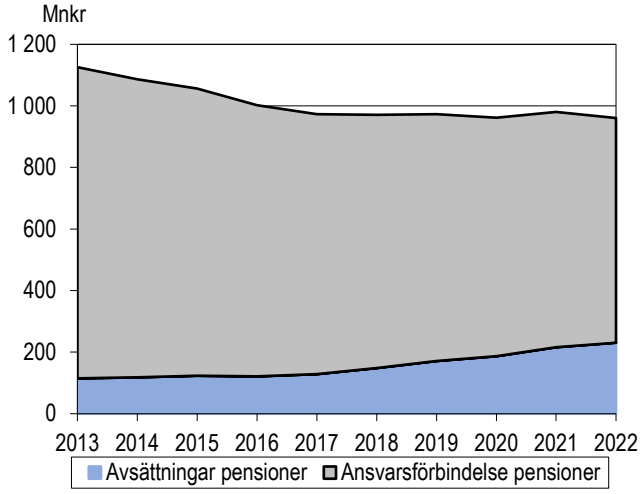
Kommunens pensionsåtagande

Pensionsåtagande, mnkr	2022	2021	2020
Avsättning till pensioner(skuldförda)	231	216	187
Ansvarsförbindelse pensioner (ej skuldförda)	730	764	775
Summa	**961**	**980**	**962**

Alla uppgifter inklusive löneskatt

Kommunens sammanlagda pensionsåtaganden för anställda och förtroendevalda uppgick till 961 mnkr 2022, en minskning med 19 mnkr jämfört med 2021. Av åtagandena redovisades 231 mnkr som avsättningar i balansräkningen, en ökning med 15 mnkr. Det finns inga finansiella placeringar avseende pensionsmedlen utan dessa har använts i den egna verksamheten, till investeringar m.m.

Resterande 730 mnkr av kommunens pensionsåtagande avsåg pensioner intjänade före 1998. Detta var en minskning med 34 mnkr jämfört med 2021. Minskningen mellan åren förklaras framför allt av pensionsutbetalningar.

Det totala pensionsåtagandet uppgick till 1 125 mnkr år 2013 och till 961 mnkr år 2022.

Åtagandet har sedan dess minskat något. Föregående år ökade det totala åtagandet något, vilket till största delen förklaras av ändrat livslängdsantagande vid beräkning av åtagandet. I år har det totala åtagandet minskat med 19 mnkr. Ansvarsförbindelsen minskade med 34 mnkr inklusive löneskatt framförallt beroende på utbetalningar. Avsättningen har ökat med 15 mnkr inklusive löneskatt beroende på framförallt årets intjänande men även ökade ränte- och basbeloppsuppräkningar. Av det totala pensionsåtagandet är endast 231 mnkr kostnadsfört och avsatt i balansräkningen. Resterande 730 mnkr kommer att belasta resultatet i takt med att pensionerna betalas ut.

Vänersborgs kommun redovisar sitt pensionsåtagande helt enligt blandmodellen, vilket innebar att endast det pensionsåtagande som uppkommit fr.o.m. 1998 finns upptaget som avsättningar i balansräkningen. Resterande pensionsåtagande, som var intjänade före 1998, redovisas som ansvarsförbindelse utanför balansräkningen och belastar resultatet allt eftersom de betalas ut.

Vänersborgs kommun har inte försäkrat pensionsförpliktelsen, inte heller avsatt medel till stiftelse eller andra egna förvaltade pensionsmedelsfonder. Vänersborgs kommun använder avsatta medel till investeringar och kostnadsför utbetalningarna när de uppstår i enlighet med Lagen om Kommunal Bokföring och Redovisning (LKBR). Konsolideringsgrad saknas därmed.

Händelser av väsentlig betydelse

Avsnittet syftar till att beskriva händelser av väsentlig betydelse. Kommunen står inför ett stort antal investeringar med höga investeringsutgifter.

Årets början präglades av osäkerhet mot bakgrund av den pågående pandemin, Covid-19. De första månaderna var sjukfrånvaron pga pandemin oerhört hög. Under vår och sommarmånaderna sjönk sjukfrånvaron och alla pandemi restriktioner togs bort.

I och med att Ryssland invaderade Ukraina 24 februari fortsatte det osäkra världsläget. Globala utbudsstörningar till följd av pandemin och kriget i Ukraina samt stark global efterfrågan har bidragit till att inflationen har stigit till mycket höga nivåer i Sverige och i stora delar av omvärlden. Den höga inflationen ger prisökningar på framförallt drivmedel, energi och livsmedel. Vänersborgs kommun har till största delen bundna elavtal vilket gör att de höga elpriserna ännu inte påverkat kommunens ekonomi i någon större omfattning.

Förbättrade skatteintäkter och intäkter för tomtförsäljningar under året gör att kommunens resultat uppgår till 180 mnkr, vilket är 6,4 procent av skatter och generella statsbidrag. Prognoserna för skatteintäkterna förbättrades under året både för 2021 års slutavräkning och 2022 års prognoser. Det fel som SCB upptäckt i beräkningen av kostnadsutjämningen för utjämningsår 2022 har justerats i de finansiella rapporterna. Intäkterna för tomtförsäljningar uppgick till totalt 33 mnkr. Resultatet har belastats av ett bidrag till statlig infrastruktur som påverkade driftskostnaderna med 12 mnkr.

Nämnderna redovisar ett totalt budgetöverskott på 40 mnkr men tre nämnder redovisar mindre budgetunderskott. Kommunen har en pågående tvist med sjöfartsverket beträffande underhåll av de öppningsbara broarna. Tvisten avser fördelningen av kostnaderna för brounderhållet och kommer att avgöras i domstol under 2023.

Kommunens investeringar uppgick till 516 mnkr, den högsta investeringsnivån någonsin. Det är framförallt de större projekten såsom Holmängens skola 125 mnkr, Holmängens avloppsreningsverk 113 mnkr , VA Vänersnäs 53 mnkr och mötessal 43 mnkr som bidragit till utvecklingen. Detta har också bidragit till en ökad upplåning med hela 130 mnkr under året vilket innebär att kommunens totala låneskuld uppgår till 570 mnkr. De nya lånen har upptagits i maj, juni och december. Utvecklingen av stibor var negativ jan-april för att därefter stiga varje månad under året. Detta innebär att räntekostnaderna ökat succesivt under året även om snitträntan fortfarande är på en låg nivå. Flertalet av investeringarna är pågående vilket innebär ytterligare upplåning under kommande år. Ökande ränte- och avskrivningskostnader tar en större andel av det finansiella utrymmet i kommunen.

Koncernens investeringsnivå och upplåning var också hög det är ju framförallt kommunen som bidrar till detta men även ABVB har mycket hög investeringsnivå och har lånat upp 200 mnkr under året.

Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

Styrning av koncernen

Kommunfullmäktige tillsätter representanter till bolagens styrelser. Sammansättningen beslutas i samband med årsstämman. Kommunen styr bolagen genom ägardirektiv och bolagens styrelser ska inhämta kommunfullmäktiges ställningstagande inför beslut av principiell beskaffenhet eller av större vikt.

Styrning av Vänersborgs kommun

Kommunfullmäktige beslutade under 2019 om regler för mål- och resultatstyrning. Styrmodellen innebär att styrning sker med hjälp av vision, inriktningsmål, förväntade resultat och aktiviteter utöver de ekonomiska ramarna.

Mål och resultatstyrning

Det målinriktade arbetet i kommunen utgår från kommunfullmäktiges vision. För att stödja visionen använder sig kommunen av målstyrning. Målkedjan ska tydligt följas från fullmäktige via nämnderna till den enskilda enheten.

Visionen är kopplad till inriktningsmål, förväntade resultat och aktiviteter som systematiskt följs upp. Kontinuerlig dialog kring analys av effekterna för att nå de förväntade resultaten leder till verksamhetsutveckling.

Kommunfullmäktige har fastställt kommunens vision. Visionen omfattar alla kommuninvånare och beskriver en framtida idealbild och en gemensam färdriktning. Visionen är en ledstjärna för all kommunal verksamhet och genomsyrar hela organisationen.

Vänersborgs kommuns vision
”Attraktiv och hållbar i alla delar hela livet”

Styrmodellens årshjul

I Vänersborg tillämpas en tidig budgetprocess med start i januari och beslut om mål- och resursplan (budget) i juni. Den tidiga tidsplanen möjliggör förvaltningarnas fortsatta arbete med verksamhetsplanen som sker under hösten. De hålltider som fullmäktige, kommunstyrelsen/nämnder samt verksamheter ska förhålla sig till återfinns i styrmodellens årshjul.

Mål- och resursplan

Mål- och resursplanen är kommunens styrande dokument för mål och ekonomi, som innehåller vision, inriktningsmål, förväntade resultat, budget och riktlinjer för god ekonomisk hushållning. När mål- och resursplanen är antagen av kommunfullmäktige planerar förvaltningarna aktiviteter till sina respektive nämnders verksamhetsplaner.

Tidsplanen för budgetarbetet fastställs av kommunstyrelsen. Arbetet med mål- och resursplan sker i två steg, där kommunstyrelsen fastställer anvisningar och ekonomiska ramar till nämnderna i februari. Därefter fastställer kommunfullmäktige budget och de förväntade resultaten i beslut om mål- och resursplan i juni.

Uppdragsdialogen

Uppdragsdialog med nämnderna om mål- och resursplanen sker i den årliga budgetberedningen. Där förtydligas kommunfullmäktiges

inriktningsmål och nämndernas förväntade resultat stäms av utifrån inriktningsmålen. De förväntade resultaten fastställs sedan i beslut om mål- och resursplan.

Uppföljning och analys
Under året görs delårsrapporter efter april och augusti, samt årsredovisning i januari. Den startar med rapportering av mått, aktiviteter och resultatuppfyllelse inom förvaltningarna. Där sker analys, vidtas åtgärder för resultatuppfyllelse och sammanställs rapporter till nämnderna respektive kommunstyrelsen. Nämnderna och kommunstyrelsen följer upp inriktningsmålen och resultaten och rapporterar till fullmäktige. Kommunfullmäktige får återrapportering av hur de politiska inriktningsmålen infrias och hur kommunen närmar sig visionen. I delårsrapporterna och årsredovisningen ingår en finansiell analys och nämndernas ekonomiska redovisning.

Arbete med internkontroll
Det övergripande syftet med internkontroll är att säkra en effektiv förvaltning och att undvika att det begås allvarliga fel. I Vänersborgs kommun finns ett reglemente antaget av fullmäktige och anvisningar till reglementet antagna av kommunstyrelsen som förtydligar ansvaret för den interna kontrollen.

I syfte att upprätta en kvalitativ internkontrollplan genomförs risk- och väsentlighetsanalyser i alla förvaltningar. Riskbedömningen innebär att identifiera de risker som kommunen utsätts för. Väsentlighetsbedömningen innebär att bedöma vilka konsekvenser eventuella brister kan medföra. Varje nämnd antar årligen internkontrollplaner som innehåller både kommungemensamma granskningsområden och nämndspecifika områden för nämndens verksamhet. Eftersom kommunstyrelseförvaltningens processer ofta berör övriga förvaltningar har de kommungemensamma kontrollområdena valts utifrån kommunstyrelsens riskbedömning. Resultatet från granskningarna enligt internkontrollplanen sammanställs och rapporteras till nämnden. Utöver beslutade internkontrollplaner görs även årliga granskningar av till exempel systembehörigheter, registrerade beslutsattestanter och inventering av anläggningstillgångar. Nämndernas rapporter delges kommunstyrelsen efter att respektive nämnd behandlat rapporten. En kommungemensam arbetsgrupp samordnar arbetet.

För 2022 utsågs det tre kommungemensamma granskningsområden. Ett kontrollområde som utsågs av kommunstyrelsen, vilket var granskning av Cybersäkerhet och beredskap för begränsad eller utebliven tillgång till IT-infrastruktur. Syfte med granskningen var att säkerställa att kommunen på ett förutsebart sätt har förmågan att agera för begräsning av skador och förluster för kommunen och dess invånare. Granskning av att information på hemsidan är korrekt, aktuell och lättillgänglig med syfte att ta reda på förekomsten och omfattningen av eventuella brister. Granskning av att uppföljning av upphandlade avtal görs i enlighet med upphandlingspolicyn för att säkerställa att de krav som ställs i avtal och förfrågningsunderlag uppfylls. Alla nämnder utser sedan nämndspecifika kontrollområden som kan variera i antal. Alla nämnderna har utfört internkontroll enligt kommunfullmäktiges reglemente. Uppföljning av mål görs i delårsrapporter och i årsredovisningen

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

I god ekonomisk hushållning ingår uppföljning av kommunfullmäktiges inriktningsmål, måluppfyllelse och finansiell analys.

Vänersborgs kommun - attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet

Kommunens vision fastställdes av kommunfullmäktige i december 2013. Visionen omfattar alla kommuninvånare och beskriver en framtida idealbild och en gemensam färdriktning. Visionen är ledstjärnan för all kommunal verksamhet.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål

För att konkretisera visionen tar kommunfullmäktige fram inriktningsmål för vad som ska uppnås. De nuvarande inriktningsmålen är antagna för perioden 2022-2024. Under året görs delårsrapporter per april och augusti samt årsredovisning. Den övergripande målavstämningen är en sammanfattning av hur de politiska inriktningsmålen infrias och hur kommunen närmar sig visionen. För att god ekonomisk hushållning anses vara uppnådd ska tre av fyra finansiella mål vara uppfyllda samt att minst hälften av inriktningsmålen uppnås. Ett inriktningsmål anses uppfyllt när övervägande andel av de förväntade resultaten är uppnådda eller delvis uppnådda.

Inriktningsmål	Utfall 2022	Prognos augusti	Prognos april	Måluppfyllelse förväntade resultat
I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv	●	●	◆	3 st ■ 3 st ◆ 13 st ●
Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier	◆	◆	◆	1 st ■ 1 st ◆ 6 st ●
Enklare och kortare vägar att starta och etablera företag	●	●	●	1 st ■ 1 st ◆ 3 st ●
Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan	●	●	◆	5 st ■ 1 st ◆ 6 st ●
Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet	●	◆	●	6 st ■ 2 st ◆ 8 st ●
Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska	■	■	■	1 st ■ 1 st ◆

Målavstämning

I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv

Uppnås

En nedgång i antalet som uppbär försörjningsstöd under 2022 parallellt med en ökning av antalet som går till studier, aktivitet eller egen försörjning via arbete tyder på positiv utveckling för egenförsörjning. Andelen inskrivna arbetslösa bland befolkningen 16-64 år har minskat stadigt under året. Rekryteringsmässa för riktade målgrupper och andra riktade arbetsmarknadsåtgärder är några insatser som kan ha bidragit till resultaten. Trots positiv trend bedöms att mer behöver göras för att minimera hemlöshet och utanförskap i kommunen. Den mellanmänskliga tilliten har enligt Folkhälsomyndighetens undersökning sjunkit ytterligare sedan toppnoteringen 2012. Tryggheten i lärmiljön i grundskolan har sjunkit något jämfört med föregående år, vilket kan vara kopplat till hög sjukfrånvaro bland personalen som påverkat det relationella arbetet. Inom förskolan har trygghetsvandringar, barnråd och reflektionssamtal med barnen varit viktiga för att öka den upplevda tryggheten. Inrättandet av barnhälsoteam har stöttat förskolornas kvalitetsarbete och bidragit till att det enskilda barnets trygghet och lärande ökat.
Upplevelsen av trygghet utomhus har ökat; aktivt arbete genom brottsförebyggande rådet, översyn av belysning, nya metoder och arbetssätt för trygghetsskapande i stadsutveckling, inrättande av mötesplats för personer som identifierar sig inom HBTQI-spektra, renoveringen av huvudbiblioteket och höjning av föreningsbidraget är alla exempel på genomförda trygghetsskapande åtgärder. För att utveckla former för delaktighet har en handlingsplan för barnens rättigheter utarbetats, invånardialoger och brukardialoger har förts och webkarta samt rutin för visualisering av planprojekt är framtagna. Sammantaget bedöms kommuninvånarnas upplevelse av att kunna påverka utförandet av sina biståndsbedömda insatser ha ökat.

Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier

Uppnås delvis

Andelen elever i årskurs 9 som har behörighet till yrkesprogram på gymnasiet var 83,5% vid läsårets slut. Jämfört med föregående år är det en nedgång med mindre än en halv procentenhet (83,7% 2021). Ett stort arbete har genomförts med fokus på tillgängliga lärmiljöer, anpassningar och individanpassat särskilt riktat stöd med extra fokus på de elever som saknat något/några ämnen för att nå gymnasiebehörighet. Insatser har gjorts bland annat genom lovskolor, undervisning i mindre grupper, enskild undervisning för elever, tät återkoppling mellan lärare och elev och tät kontakt med vårdnadshavare. För att förbättra resultaten framöver behöver arbetet med att kartlägga och dokumentera elevers behov av stöd, fatta korrekta beslut om anpassad studiegång, särskild undervisningsgrupp samt åtgärdsprogram utvecklas. Arbetet är prioriterat under läsåret 2022–2023. Närvaron bland högstadieelever har ökat jämfört med föregående år, andelen elever som når kunskapskravet i årskurs 1 ökar och andelen barn som deltar i en kommunal förskola med hög kvalitet ökar.
En kraftig ökning av antalet orosanmälningar kring barn och unga har skett under året, även nationellt. Tack vare aktivt arbete med vårdnadsöverflytt för familjehemsplacerade barn har man kunnat minska antalet placerade barn i familjehem. 85 % av barnen i Vänersborg bedömer att skolvägen är trygg och kampanjen Trygg skolväg har inneburit trygghetsskapande åtgärder. Olika former av kultur- och fritidsverksamheter har tillhandahållits för att erbjuda barnen en aktiv fritid.

Enklare och kortare vägar att starta och etablera företag

Uppnås

Det sammantagna nöjd-kund-indexet (NKI), som mäter servicen i myndighetsutövningen, visar en högre nöjdhet vid senaste mätningen jämfört med föregående. För området bygglov finns indikationer om att NKI minskar jämfört med föregående år, liksom för livsmedelskontrollen.
Näringslivet ger Vänersborgs service och bemötande allt högre betyg. Den sammanfattande bedömningen innebar en sådan förflyttning att Vänersborg blev en av de tio bästa "klättrarna" i Sverige. Under 2022 har fokusområdena varit brottslighet mot företag, skola-näringsliv, service och bemötande samt upphandling. Fokusområdena har inneburit ökad kommunintern delaktighet för förbättrat företagsklimat. Ett interaktivt näringslivsmagasin har tagits fram,

företagsbesöken har återupptagits och dialogen med näringslivet ökar. Aktiviteter och riktade satsningar för ungt entreprenörskap har genomförts.

Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

Uppnås

Utsläppet av växthusgaser totalt har, sedan ökningen 2016, vänt. 2020 hade utsläppet minskat till 7,14/invånare. Trots minskningen ligger Vänersborg fortsatt bland de 25 procenten kommuner med högst utsläpp. Tillsammans med klimatsekretariatet har en koldioxidbudget utformats, som bland annat synliggör vilka delområden som är påverkbara för kommunen. Vänersborgare är fortsatt mer nöjda med kommunens information för att minska den personliga miljö- och klimatpåverkan än rikssnitt, dock fick kommunen något lägre omdöme jämfört med förra året. Befolkningen bosatt i kollektivtrafiknära läge har ökat, vilket beror på att merparten av de bostäder som färdigställts under året ligger i kollektivtrafiknära områden. Hanteringen av konstgräs och granulat ska utredas och arbetet är påbörjat för att undvika spridningen av granulat. Den egeninitierade tillsynen av prioriterade förorenade markområden har ökat och andelen miljöklassade varor i socialnämndens och barn- och utbildningsnämndens verksamheter har ökat. Dock minskar andelen ekologiska andelen livsmedel i kommunens verksamheter, på grund av de ökande livsmedelspriserna, vilket också har till följd att klimatpåverkan från samhällsbyggnadsnämndens livsmedelsinköp också ökat, från 1,7 CO2e år 2021 till 1,81.

Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet

Uppnås

Medborgarundersökningen visar en hög grad av nöjdhet med kommunens bemötande. Digital verksamhetsutveckling har pågått i socialtjänsten under året och ny teknikenhet har bildats. Den genomsnittliga handläggningstiden för bygglovsärenden minskade från 5,6 veckor 2021 till 5,3 veckor 2022. Tillståndssökande av enskilda avlopp är något mindre nöjda med servicen jämfört med föregående år. Vänersborgare är till övervägande andel nöjda med sin kontakt med kommunen inom gator/vägar, avlopp/vatten eller sophämtning/avfallshantering. Fler är nöjda med utbudet av träningsplatser och det lokala kulturlivet än tidigare år visar årets medborgarundersökning. Nöjdheten med bibliotekets utbud sjönk från föregående år, där ombyggnationen och därmed stängning av huvudbiblioteket ses om en tänkbar orsak. I de flesta verksamhetsinriktningar visar attitydundersökningar inom socialtjänsten att omdömena ligger på eller över rikssnitt. Under året har e-tjänster för ansökan om bygglov, anmälningsärenden, förhandsbesked och strandskyddsdispenser införts, vilket underlättar för sökanden och verksamheten. På sikt kommer detta att ytterligare kunna minska handläggningstiderna. Trots relativt små medel kan kommunen erbjuda ett varierat och geografiskt utspritt kultur- och fritidsutbud. Avtal om gemensamt bibliotekssystem i Fyrstad har beslutats för att ge invånarna ett större utbud av media samt en enklare hantering av utlån och återlämnande. Socialförvaltningen når inte budget i balans. Det är främst kostnader inom hemtjänst som hamnar över budgetram, kostnad för daglig verksamhet LSS som inte fullt ut inryms i budgetram, kostnad för externa placeringar vuxna, barn och unga samt kostnad för avancerad vård utöver förvaltningens primärvårdsuppdrag

Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska

Uppnås inte

Coronapandemin påverkade sjukfrånvaron påtagligt i början av 2022, där sjukfrånvaron under januari var den högsta som uppmätts sedan coronapandemin startade. För att sjukfrånvaron 2022 skulle kunna bli lägre än 2021 behövde därför årets övriga månader ha betydligt lägre sjukfrånvaro jämfört med motsvarande månader föregående år. Så blev det inte. I stället höll sig sjukfrånvaron på ungefär samma nivå resterande månader under första halvåret. Från och med september har dock nivån varit lägre jämfört med föregående år. Det som främst skiljer mellan åren är en högre nivå av korttidssjukfrånvaro under 2022, vilket härrör från det som skedde under januari månad. Sammantaget ger utvecklingen en indikation om att sjukfrånvaron för helåret 2022 blir något högre jämfört med 2021 då sjukfrånvaron uppmättes till 10,0 procent. Av de olika nämnderna är det enbart byggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden som har

låg sjukfrånvaro.
En särskild politisk satsning för att sänkta sjukfrånvaro påbörjades under andra halvan av året. Satsningen gav stöd till två insatser; kunskapshöjande insats på temat psykisk hälsa riktat till alla chefer och skyddsombud samt karriärväxling riktade till långtidssjukskrivna via företagshälsovården. Omdömet av kunskapssatsningen var positivt. Karriärväxlingen pågår ännu. Resultatet av mätningen av det hållbara medarbetarengagemanget visar snarlika siffror (78,3) jämfört med föregående år (78,4).

.

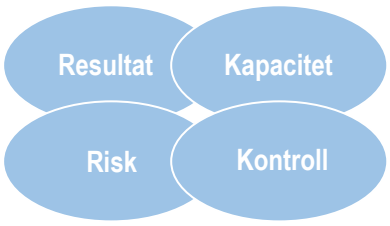

Finansiell analys

Den finansiella analysen utgår från följande fyra aspekter som är viktiga att beakta.

Vilken balans har kommunen haft mellan kostnader och intäkter under året och över tiden? Finns det varningssignaler? Hur utvecklas investeringarna?

Finns det några risker som kan påverka kommunens resultat och kapacitet? Hur är kommunen exponerad finansiellt?

Vilken finansiell motståndskraft har kommunen på lång sikt? Vilken betalningsberedskap finns?

Vilken kontroll har kommunen över den ekonomiska utvecklingen? Hur väl följs upprättade planer?

Avsikten med analysen är att identifiera eventuella finansiella problem och att klargöra om kommunen har en god ekonomisk hushållning.

Sammanställda räkenskaper

De sammanställda räkenskaperna är upprättade enligt rekommendationer från Rådet för Kommunal Redovisning, RKR. I Vänersborgs koncern ingår, förutom kommunen, Kunskapsförbundet Väst (KFV), AB Vänersborgsbostäder (ABVB) och Fastighets AB Vänersborg (FABV). För ytterligare upplysning, se redovisningsprinciper.

Koncernens resultat är positivt

Det sammanställda resultatet för koncernen uppgick till 195 mnkr. Koncernens resultat 2021 uppgick till 208 mnkr. Kommunens resultat 2022 uppgick till 180 mnkr, ABVB till 12 mnkr, Kunskapsförbundets Väst 9 mnkr och Fastighets AB 0,3 mnkr. Skillnader i bolagens resultat och koncernens beror på elimineringar som görs till följd av interna köp och försäljningar, ägarandel samt skillnader i redovisningsprinciper.

Kommunens resultat är positivt

Kommunens resultat för 2022 på 180 mnkr motsvarar 6,4 procent av periodens skatter och generella statsbidrag.

Resultatet föregående år var 185 mnkr. Årets resultat är 5 mnkr lägre än föregående år men 140 mnkr högre än budget. Nämnderna redovisade överskott med 40 mnkr och finansförvaltningens nettokostnader ett överskott med 15 mnkr. Skatteintäkter och generella statsbidrag var 80 mnkr högre än budget. Finansnettot var 5 mnkr bättre än budget.

Kommunens resultatmål uppnås

Finansiellt mål för kommunen

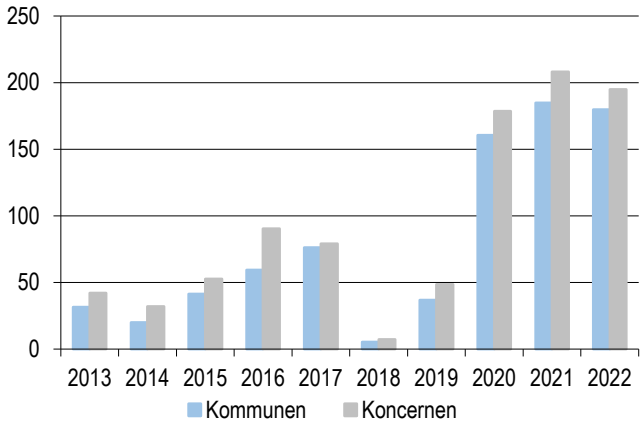
Årets resultat bör uppgå till minst 2 % av skatter och generella statsbidrag.

Enligt kommunens finansiella mål ska årets resultat uppgå till minst två procent av skatteintäkter och generella statsbidrag för att god ekonomisk hushållning ska anses vara uppnådd. Huvudargumenten för positiva resultat är att nuvarande generation ska bära sina kostnader, att avsättningar krävs för framtida pensioner, att värdesäkra tillgångarna och att egenfinansiera investeringar. Dessutom bör det finnas en buffert för oförutsedda händelser.

Kommunens resultat motsvarade 6,4 % av skatter och generella statsbidrag, vilket innebar att kommunens finansiella resultatmål uppnåddes för 2022.

Kommunens resultat	2022	2021	2020
Årets resultat, mnkr	179,7	184,7	160,5
Årets resultat / skatter och generella statsbidrag, %	6,4	6,8	6,2

Årets resultat 2013-2022

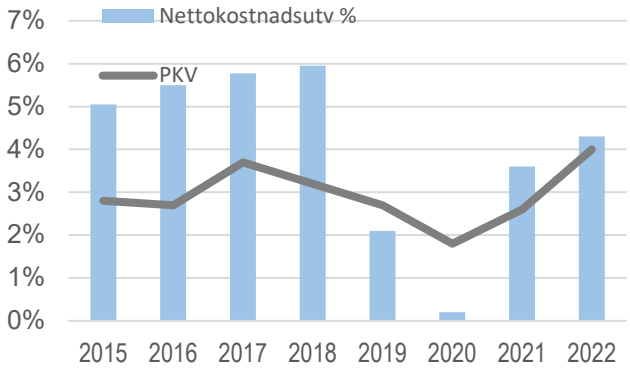

Utveckling av skatte- och statsbidrag samt nettokostnader

Mellan 2021 och 2022 är nettokostnadsökningen 4,5 procent i koncernen och 4,3 procent i kommunen. En förutsättning för en långsiktigt hållbar ekonomi är att nettokostnaderna inte ökar snabbare än de intäkter kommunen får genom skatter och generella statsbidrag.

Procent	2022	2021	2020
Skatte- och statsbidragsutveckling	3,9	4,2	5,3
Nettokostnadsutveckling	4,3	3,6	0,2

Totalt uppgick skatteintäkterna och de generella statsbidragen till 2 820 mnkr 2022, vilket var en ökning med 105 mnkr eller 3,9 procent jämfört med 2021. Totalt uppgick kommunens nettokostnader till 2 638 mnkr 2022, vilket var en ökning med 108 mnkr eller 4,3 procent jämfört med 2021. Skatte- och statsbidragsutvecklingen är därmed lägre än nettokostnadsökningen.

Prisindex för Kommunal Verksamhet (PKV) är ett index som viktar priserna för löner, material och tjänster samt köpt verksamhet. PKV för 2022 är en prognos. Jämförs kommunens kostnadsutveckling med PKV för 2022 är kommunens nettokostnadsutveckling något högre än PKV.

Utveckling av verksamhetens intäkter och kostnader

Intäkterna har ökat med fyra procent i både koncernen och kommunen. Kommunens intäkter har ökat för taxor och avgifter, hyresintäkter och de statliga bidragen.

Av koncernens lönekostnader på 1 509 mnkr avsåg 91 procent lönekostnader i kommunen. Personalkostnaderna i kommunen uppgick till 1 796 mnkr, vilket var en ökning med 83 mnkr jämfört med 2021. Ökningen förklaras av ökade kostnader för månadslöner, sjuklön och övertidsersättning. Löneökningen uppgick till c:a 2,6 procent.

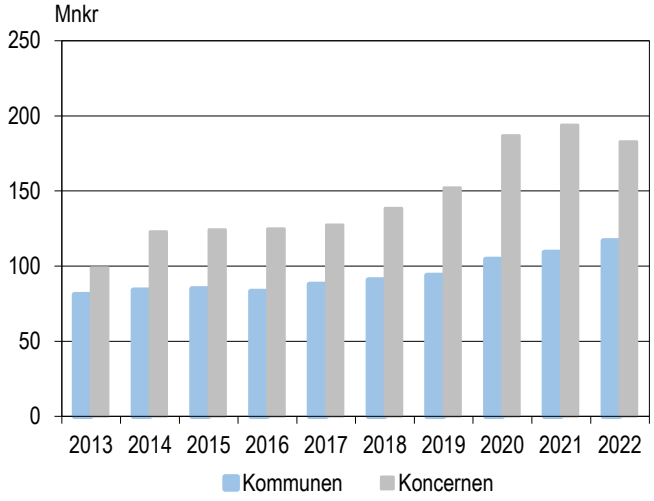
Pensionskostnaderna i kommunen redovisades till 155 mnkr, en minskning med 6 mnkr. Minskningen förklaras av att förändringen av avsättningen till FÅP (förmånsbestämd ålderspension) har minskat jämfört med föregående år. Under 2021 ökade denna kostnad kraftigt främst på grund av ändrat livslängdsantagande i pensionsberäkningen.

Köp av huvudverksamhet uppgick till 498 mnkr för kommunen, en ökning med 17 mnkr. Av ökningen återfinns 10 mnkr på socialnämnden, vilket i sin helhet förklaras av ökade kostnader för HVB (Hem för vård eller boende). Ytterligare ökning är gymnasieverksamheten som ökade med 4 mnkr. Bidragen ökade med 2 mnkr. Ökningen består av bidrag till statlig infrastruktur på 2 mnkr, bidrag till de kommunala bolagen 1 mnkr och internationalisering med 1 mnkr. Däremot minskade ekonomiskt bistånd med 5 mnkr.

I koncernen uppgick avskrivningarna till 183 mnkr för 2022, vilket är en minskning med 11 mnkr jämfört med 2021. Det är ABVBs avskrivningar som minskat eftersom de föregående år gjorde en extra avskrivning. Avskrivningskostnaderna i kommunen uppgick till 117 mnkr 2022, vilket var en ökning med 8 mnkr jämfört med 2021. Ökningen förklaras främst av ökade avskrivningskostnader för färdigställda skolfastigheter bl.a. Öxnereds skola och Odenköket.

Under en 10-årsperiod har avskrivningskostnaderna, som en följd av höga investeringsnivåer, ökat från 81 mnkr till 117 mnkr per år och utgör över tiden en allt större del av kommunens kostnadsbild. Övergången till komponentavskrivning och de senaste årens höga investeringsnivåer kommer på sikt bidra till ytterligare ökning av avskrivningarna.

Avskrivningar 2012-2021

Investeringar i VA, bostäder och skollokaler

Årets investeringar för koncernen uppgick till 783 mnkr varav kommunen stod för 516 mnkr, ABVB för 261 mnkr, Fastighets AB 3 mnkr och KFV för 2 mnkr. Koncernens investeringar har ökat med 329 mnkr jämfört med 2021. Både kommunen och ABVB har en högre investeringsnivå 2022 än 2021. Kommunen har ökat med 225 mnkr och ABVB med 103 mnkr.

Enligt fullmäktiges beslut uppgår kommunens investeringsbudget till totalt 699 mnkr för 2022. Investeringarna uppgick till 516 mnkr, vilket är 225 mnkr högre än föregående år och den högsta investeringsnivån hittills. Kommunens investeringar var ändock 182 mnkr lägre än budget. Av årets investeringar avsåg 229 mnkr fastighetsinvesteringar, 233 mnkr avsåg VA, gator och renhållningsverksamhet samt 24 mnkr avsåg exploateringsverksamhet.

Nettoinvesteringar kommunen, mnkr	2022	2021	2020
Fastigheter	229,6	162,5	192,0
Gator och vägar	30,2	18,8	29,3
VA- och renhållning	202,7	61,7	51,9
Inventarier m.m.	27,1	18,7	19,9
Exploatering	23,8	29,0	44,6
Finansiella investeringar	2,9	0,0	4,7
Summa	**516,3**	**290,7**	**342,4**

De största enskilda investeringarna i kommunen under 2022 var Holmängens skola 125 mnkr, Holmängens avloppsreningsverk 113 mnkr och VA Vänersnäs 53 mnkr.

Hittills har kommunen investerat 133 mnkr i Holmängens skola den totala budgeten uppgår till 132 mnkr. För Holmängens avloppsreningsverk uppgår den totala investeringen till 118 mnkr och den totala budgeten till 115 mnkr. För VA Vänersnäs uppgår den totala budgeten till 100 mnkr och hittills uppgår investeringen till 103 mnkr. Mötessal Bojorten färdigställdes under 2022 och den totala investeringen uppgick till 46 mnkr. Även Öxnered skola färdigställdes under 2022 och den totala investeringen uppgick till 191 mnkr Exempel på andra större projekt som genomfördes under 2022 var exploatering av bostäder på Skaven/Öxnered 7 mnkr och Rörviks vattenverk 20 mnkr.

Den totala avvikelsen mot budget för investeringar var 182 mnkr. Den enskilt största budgetavvikelsen var renovering av Dalbobron som förbrukat 5 mnkr av 35 mnkr. Det kan finnas flera orsaker till budgetavvikelser vad gäller investeringar. Legala processer som detaljplan och bygglov kan överklagas och kan ibland fördröja projekten under lång tid. En stor del av skillnaden mellan budget och utfall finns i pågående projekt som inte blir klara under året utan fortsätter in i nästa år.

Fastighetsinvesteringarnas budgetöverskott uppgick till 54 mnkr. Överskottet är främst kopplat till flertalet mindre projekt.VA- och gatuinvesteringar redovisar ett budgetöverskott på 81 mnkr av dessa står Dalbobron för 30 mnkr. Exploateringsinvesteringar redovisar ett totalt överskott på 42 mnkr.

Investeringsvolym i kommunen	2022	2021	2020
Nettoinvesteringar, mnkr	516,3	290,7	342,5
Investeringsvolym/nettokostn, %	19,6	11,5	14,0
Skattefinansieringsgrad %	57,4	101,0	77,4

Investeringsvolymen i förhållande till nettokostnaderna ökade under 2022 och uppgår till 19,6 procent. När investeringsvolymen sätts i förhållande till nettokostnaderna kan jämförelser göras med andra kommuner. Som en jämförelse var den genomsnittliga investeringsnivån i Västra Götaland och Hallands kommuner 10 procent av nettokostnaderna under 2021.

Skattefinansieringsgraden mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med det utrymme som skapats av avskrivningar och årets resultat. Ett tal på 100 procent och därutöver innebär att kommunen helt kan skattefinansiera sina investeringar, vilket i sin tur innebär att kommunen inte behöver låna till investeringarna och att det långsiktiga finansiella handlingsutrymmet stärks. Skattefinansieringsgraden var 57 procent och minskade kraftigt jämfört med 2021. Minskningen förklaras av den höga investeringsnivån. Den genomsnittliga skattefinansieringsgraden för Västra Götaland och Hallands kommuner låg i snitt på 137 procent under 2021.

Finansiellt mål för kommunen

Årets investeringar (exkl. VA och renhållning) ska maximalt uppgå till 10 % av skatter och generella statsbidrag.

I investeringsmålet anges den investeringsnivå som bedöms vara den högsta nivån för en hållbar ekonomisk utveckling, med hänsyn till de övriga finansiella målen, som ligger till grund för en god ekonomisk hushållning. I kommunens mål exkluderas VA och renhållningsverksamheterna. Om målet är lägre än 10 procent har målet uppnåtts. För 2022 uppgick målet till 11 procent vilket innebär att målet inte nås.

Långsiktig finansiell styrka

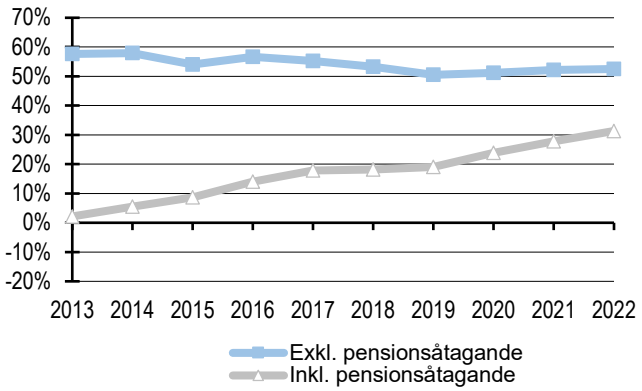
Finansiellt mål för kommunen

Soliditeten inklusive kommunens hela pensionsåtagande, ska förbättras med 1 % årligen.

Soliditet är ett finansiellt nyckeltal som anger hur stor del av tillgångarna som är finansierade med eget kapital. Nyckeltalet används för att beskriva kommunens finansiella styrka på lång sikt. En förändrad åldersstruktur kommer på sikt att medföra en kraftig ökning av efterfrågan på kommunal service. En förbättrad soliditet gör kommunen bättre rustad att möta de finansiella påfrestningar som följer av denna utveckling och är därmed förenlig med god ekonomisk hushållning.

Soliditeten inklusive kommunens hela pensionsåtagande uppgick till 28 procent i bokslutet för 2021 och till 31 procent i bokslut 2022. Kommunens mål om ökad soliditet inklusive hela pensionsåtagandet med en procentenhet uppnås därmed.

Soliditetsutveckling 2013-2022

Koncernens soliditet var oförändrad och uppgick till 35 procent. Soliditeten för ABVB var 10,8 procent jämfört med 11,1 procent föregående år. Soliditeten för FABV uppgick till 42 procent.

Kommunens soliditet exklusive pensionsåtagandet var 53 procent och ökade med en procentenhet jämfört med bokslut 2021.

Kommunalskatten oförändrad

En viktig del av bedömningen av en kommuns finansiella kapacitet är vilken möjlighet kommunen har att påverka sina inkomstkällor. En redan

hög kommunalskatt ger t.ex. ett mindre utrymme att öka skatteintäkterna genom att höja skatten.

Kommunalskatt

Kr per intjänade 100 kr	Vänersborgs kommun	Västra Götaland	Riket
Primärkommunalskatt	22:21	21:37	20:67
Total skattesats	33:69	32:85	32:24

Kommunens utdebitering uppgick år 2022 till 22:21 kronor per skattekrona. Utdebiteringsnivån är oförändrad sedan 2005, frånsett den skatteväxling med Regionen avseende kollektivtrafiken på 43 öre som gjordes 2012. Medelutdebiteringen för riket var 20:67 och för länet 21:37 kronor per skattekrona. Mätt i relation till rikets medelskattekraft utgör Vänersborgs beskattningsbara inkomst per invånare 89 procent vilket är en minskning med en procentenhet jämfört med 2021.

Likviditetsmålet uppnås

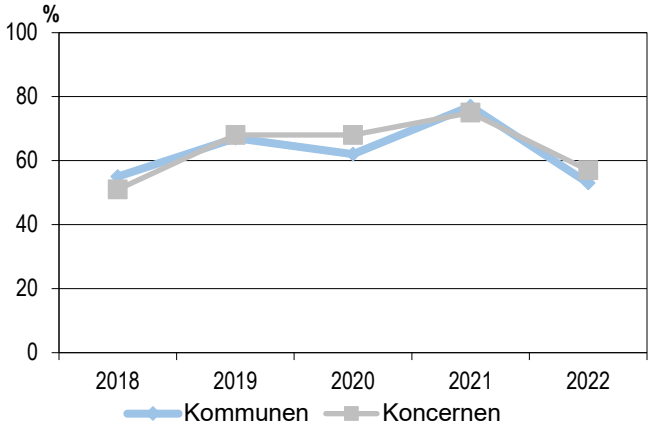
Koncernens kassalikviditet uppgick till 57 procent, och minskade jämfört med föregående år då kassalikviditeten uppgick till 75 procent. Kommunens kassalikviditet minskade till 54 procent 2022 från 77 procent 2021.

Finansiellt mål för kommunen

Kassalikviditeten bör vara minst 50 %.

Med målet om en kassalikviditet på minst 50 procent menas att likvida medel, inklusive kortfristiga placeringar, tillsammans med kommunens checkkredit på 200 mnkr bör vara minst 50 procent av kortfristiga skulder. Måttet används för att spegla kommunens betalningsberedskap på kort sikt. I 2022 års bokslut uppgick kassalikviditeten till 54 procent. Målet om en kassalikviditet på över 50 procent uppnås därmed.

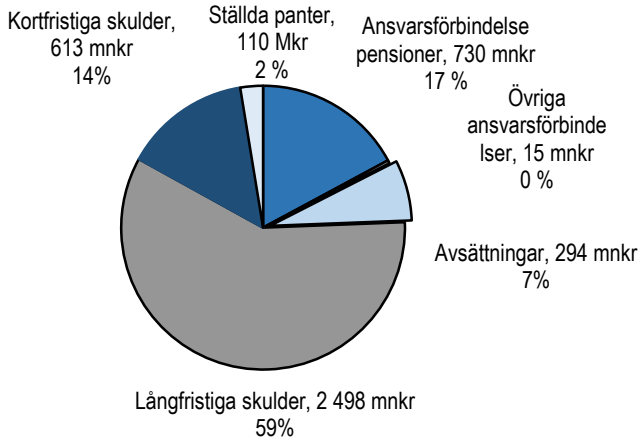
Kassalikviditet 2018-2022

Skulder och förpliktelser ökade

Summan av alla skulder, avsättningar, samt ansvarsförbindelser för pensioner och borgensåtaganden utgör organisationens totala förpliktelsenivå. Den totala förpliktelsen uppgick 2022-12-31 till 4 260 mnkr och ökade med 249 mnkr jämfört med föregående år. Ökningen förklaras framförallt av att banklåneskulden ökar men även avsättningarna ökar.

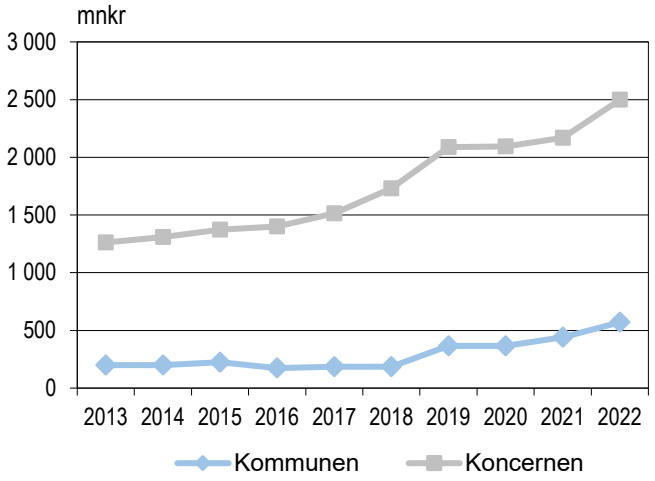
Koncernens förpliktelser 2022

Låneskuldens utveckling

Den långfristiga banklåneskulden i koncernen har ökat sedan 2013 och uppgick i bokslutet för 2022 till 2 498 mnkr. Den succesivt ökade belåningen beror på de höga investeringsnivåerna. Kommunen har ökat banklåneskulden med 130 mnkr under 2022 och banklånskulden uppgick till 570 mnkr. Det är ABVB och kommunen som står för koncernens ökning av banklånskulden. Ökningen beror på den höga investeringsnivån.

Den långfristiga låneskulden 2013-2022

Kommunens pensionsåtagande

Pensionsåtagande, mnkr	2022	2021	2020
Avsättning till pensioner(skuldförda)	231	216	187
Ansvarsförbindelse pensioner (ej skuldförda)	730	764	775
Summa	**961**	**980**	**962**

Alla uppgifter inklusive löneskatt

Kommunens sammanlagda pensionsåtaganden för anställda och förtroendevalda uppgick till 961 mnkr 2022, vilket var en minskning med 19 mnkr jämfört med 2021. Av åtagandena redovisades 231 mnkr som avsättningar i balansräkningen, en ökning med 15 mnkr. Det finns inga finansiella placeringar avseende pensionsmedlen utan dessa har använts i den egna verksamheten, till investeringar m.m.

Resterande 730 mnkr av kommunens pensionsåtagande avsåg pensioner intjänade före 1998. Detta var en minskning med 34 mnkr jämfört med 2021. Minskningen mellan åren förklaras framför allt av utbetalningar. Ytterligare information om kommunens risktagande och pensionsåtagande framgår under rubriken ”Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning”.

Arbetsgivaravgifter och pensioner

Årets arbetsgivaravgifter uppgick till 417 mnkr och gav ett överskott mot budget på 1 mnkr. Pensionskostnaderna uppgick till 155 mnkr, vilket innebar ett överskott på 4 mnkr jämfört mot budget. Inkluderas de finansiella kostnaderna kopplade till pensioner uppgick pensionskostnaden till 160 mnkr. Avsatta medel till lönerevision gav ett överskott om 5 mnkr och budgeterad internränta ett budgetöverskott med 4 mnkr.

Förbättrade skatteprognoser under året

Skatteprognoserna har succesivt förbättrats under året. Det var bara decemberprognosen som var något sämre än oktoberprognosen. Totala budgetöverskottet för skatteintäkterna uppgick till 47 mnkr. De generella statsbidragen visar också budgetöverskott på 33 mnkr. Totalt ger skatteintäkter och generella statsbidrag ett budgetöverskott på 80 mnkr. Jämfört med augustiprognosen har budgeten för skatteintäkterna justerats upp med 12 mnkr utifrån beslut om medfinansiering till Trafikverket.

Budgetöverskott för finansnettot

Finansnettot ger ett budgetöverskott på 5 mnkr beroende på högre intäkter och lägre upplåning än budgeterats. Räntekostnaderna har dock ökat med 6 mnkr jämfört med föregående år.

Budgetföljsamheten i nämnderna

Budgetföljsamhet och prognossäkerhet i verksamheten är viktiga delar för att upprätthålla en god ekonomisk hushållning. Tabellen visar budgetavvikelse per nämnd i bokslutet för 2022 och 2021 samt prognos för budgetavvikelse per april och augusti som lämnats under året.

Nämnd, mnkr	Bokslut 2022	Prog. aug-22	Prog apr-22	Bokslut 2021
Barn- & utbildnings-nämnd	2,2	0,0	0,0	6,5
Kommunstyrelse	22,5	13,9	15,4	23,7
Kultur- och fritidsnämnd	0,0	-0,2	0,0	2,4
Samhällsbyggnads-nämnd	17,9	25,0	34,5	24,3
Socialnämnd	-3,6	1,4	3,8	4,8
Övriga nämnder	1,4	1,3	-0,1	4,4
Summa	**40,4**	**41,4**	**53,6**	**66,1**

Nämnderna redovisar i bokslut ett sammanlagt överskott mot budget på 40 mnkr för 2022. Det är en liten förändring mot prognosen i augusti. Det är tre nämnder som redovisar budgetunderskott.

Barn- och utbildningsnämnden redovisar 2 mnkr i budgetöverskott. Överskottet förklaras bland

annat av minskad semesterlöneskuld.

Kommunstyrelsen redovisade ett sammantaget överskott på 23 mnkr gentemot budget. Av överskottet avser 11 mnkr den politiska verksamheten. Gymnasie- och vuxenutbildningen redovisade budgetöverskott med 7 mnkr.

Kultur- och fritidsnämnden redovisar en budget i balans.

Samhällsbyggnadsnämnden redovisar ett överskott om 18 mnkr. Det är intäkter från tomtförsäljningar som förklarar det stora överskottet och täcker även ett underskott på kostverksamheten.

Socialnämnden redovisar underskott med 4 mnkr för hela nämnden. Personligt stöd och omsorg redovisade 5 mnkr i budgetunderskott. Individ och familjeomsorgen redovisade 4 mnkr i underskott. Äldreomsorgen redovisade däremot överskott med 3 mnkr.

Övriga mindre nämnder redovisar ett sammantaget överskott om drygt 1 mnkr.

Känslighetsanalys – Vad händer om?

Kommunens ekonomiska resultat påverkas av händelser och beslut både inom och utom dess kontroll, exempelvis förändrade lagar, konjunkturläge och invånarnas ändrade krav och behov. Kommunen har ett ansvar för att ha beredskap för dessa faktorer och måste ha reserver och marginaler i sin ekonomi. Ett sätt att göra detta tydligt är att upprätta en känslighetsanalys, som visar hur olika förändringar påverkar kommunens finansiella situation. Av nedanstående tabell framgår hur olika händelser var för sig skulle ha påverkat resultatet.

Känslighetsanalys - Resultateffekt, mnkr	2022
Förändrad utdebitering med 1 kr	90,5
Förändrade generella statsbidrag med 1 %	8,1
Löneökning med 1 %	19,4
Prisförändring med 1 % på omkostnaderna	11,7
Ändrad lånskuld med 100 Mkr	0,7
Inlösen av 1 % av borgensförbindelserna	18,5
Ändrade taxor med 1 %	1,8
- inom skattefinansierad verksamhet	0,8
- inom taxefinansierad verksamhet	1,0

Sammanfattande slutsatser och målavstämning

Det sammanställda resultatet för koncernen uppgick till 195 mnkr. Kommunens beslutade Mål- och resursplan för 2022 innebar ett budgeterat resultat på 40 mnkr. Det redovisade resultatet uppgår till 180 mnkr vilket är 140 mnkr bättre än budget. Resultatet i kommunen är 7 mnkr lägre än prognosen i augusti.

I år har nämndernas budgetföljsamhet försämrats något då det är tre nämnder som redovisar budgetunderskott. Under både 2021 och 2020 förbättrades nämndernas budgetföljsamhet.

Årets investeringar för koncernen uppgick till 783 mnkr varav kommunen stod för 516 mnkr, ABVB för 261 mnkr, Fastighets AB 3 mnkr och KFV för 2 mnkr. Trots den högsta investeringsnivån någonsin i kommunen är den lägre än budget men 225 mnkr högre än 2021.

Den höga investeringsnivån i kommunen har lett till en ökad upplåning under året. Banklånskulden har ökat med 130 mnkr och uppgår till 570 mnkr vid årets slut. Denna utveckling kommer påfresta kommunens ekonomi framåt.

Kommunen klarar tre av fyra finansiella mål.

Avstämning – Finansiella mål	2022	2021	2020
Årets resultat bör uppgå till 2 % av skatter och generella statsbidrag.	🟢	🟢	🟢
Kassalikviditeten bör vara minst 50 %.	🟢	🟢	🟢
Soliditeten inklusive hela pensionsåtagandet bör förbättras med 1 % årligen.	🟢	🟢	🟢
Årets investeringar exkl. VA och renhållning ska maximalt uppgå till 10% av skatter och generella statsbidrag.	🟥	🟢	🟥

Tre av fyra finansiella mål nås. Med denna målanalys görs bedömningen att verksamheten, ur ett finansiellt perspektiv bedrevs med god ekonomisk hushållning.
För att god ekonomisk hushållning anses vara uppnådd ska tre av fyra finansiella mål vara uppfyllda samt att minst hälften av inriktningsmålen uppnås. Ett inriktningsmål anses uppfyllt när övervägande andel av de förväntade resultaten är uppnådda eller delvis uppnådda. Utifrån

ovanstående bedömningsgrund bedrevs verksamheten med god ekonomisk hushållning under 2022.

Balanskravsresultat

Vid en avstämning mot det lagstadgade balanskravet enligt kommunallagen kan följande avräkning, utifrån helårsprognosen, göras

Balanskravsutredning, mnkr	2022	2021	2020
Årets resultat enligt resultaträkning	179,7	184,7	160,5
Avgår realisationsvinster	-0,3	0,0	-3,4
Förändring av resultatutjämningsreserv	0,0	0,0	0,0
Justerat resultat	**179,4**	**184,7**	**157,1**

Enligt balanskravsutredningen redovisade kommunen ett resultat på 179 mnkr. Vänersborgs kommun klarade därmed med god marginal balanskravet för 2022.

Förväntad utveckling

De ekonomiska förutsättningarna har under året varit osäkra framförallt på grund av kriget i Ukraina men även coronapandemin. Detta påverkar den kommunala verksamheten och de ekonomiska planeringsförutsättningarna. Jämfört med de prognoser som togs fram av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) under våren 2021 och som låg till grund för kommunens budget, har nu de samhällsekonomiska prognoserna förbättrats påtagligt. Förbättrade skatteintäkter och intäkter för tomtförsäljningar under året gör att kommunens resultat uppgår till 180 mnkr vilket är 6,4 procent av skatter och generella statsbidrag.

I december 2021 tecknades ett nytt pensionsavtal (AKAP-KR) för anställda i kommuner och regioner. Avtalet gäller fr.o.m. 2023 och innebär påtagligt högre pensionskostnader för kommunsektorn, vilket ytterligare belastar det ekonomiska utrymmet framåt. Den höga inflationen 2022 och 2023 driver upp kommunens pensionskostnader till mycket höga nivåer såväl 2023 som 2024 och sätter press på kommunens ekonomi. Säkerhetsläget i världen påverkar den ekonomiska utvecklingen framåt. Utifrån tillgängliga prognoser sker en avmattning i ekonomin under 2023 vilket skapar sämre förutsättningar för kommuner och regioner från 2023 och framåt . Mot bakgrund av framför allt ökade pensionskostnader uppgår kommunens budgeterade resultat för 2023 till endast +5 mnkr, motsvarande 0,1 procent av årets skatter och generella statsbidrag.

Baserat på samhällsekonomiska prognoser sjunker sen inflationen tillbaka och ligger under Riksbankens inflationsmål fr.o.m. 2024, vilket även leder till lägre pensionskostnader och därmed förbättrade ekonomiska förutsättningar fr.o.m. 2025. Den förbättrade ekonomiska utvecklingen fr.o.m. 2025 förutsätter dock att Riksbanken lyckas pressa ner inflationen under 2023 - 2024. I annat fall ser utsikterna betydligt sämre ut.

Kommunens investeringar uppgick till 516 mnkr det högsta någonsin. Budgeterade investeringar uppgick till 699 mnkr vilket ger en budgetavvikelse på 182 mnkr. Den totala investeringsnivån bedöms även kommande år att ligga på mycket höga nivåer. År 2023 planerar kommunen att investera för 486 mnkr och 2024 för 442 mnkr enligt beslutad Mål- och resursplan vilket är mycket höga nivåer. Till det kommer beslut om tilläggsbudget för vissa investeringar som inte slutförts eller påbörjats under 2022.

Kommunens låneskuld ökade med 130 mnkr under 2022. De höga resultaten de senaste tre åren dämpar upplåningsbehovet något men de höga investeringsplanerna förutsätter ändå en omfattande nyupplåning. De tre senaste åren har låneskulden ökat med 205 mnkr. I Mål- och resursplan för 2023 - 2025 planeras för ytterligare 400 mnkr i nyupplåning. De ökade lånen tillsammans med ett högre ränteläge gör att räntekostnaderna kommer att öka kraftigt. Räntorna som avser pensionsåtagande ökar också kraftigt då de påverkas av den höga inflationen.

I ett längre perspektiv innebär den demografiska utvecklingen, med en ökad andel äldre, att ett ekonomiskt utrymme måste frigöras från övrig verksamhet för att finansiera ökade kostnader inom äldreomsorgen. En annan konsekvens av samma utveckling är att den andel av befolkningen som arbetar och betalar skatt kommer att sjunka stadigt under de kommande 20 åren. En ytterligare aspekt på den demografiska utvecklingen är kommunens kostnader för

tjänstepensioner som ökar I takt med att allt fler före detta anställda befinner sig i pensionsåldern.

Vänersborg har fortfarande en högre arbetslöshet jämfört med riket och länet. Andelen öppet arbetslösa är fortsatt jämförbar, men har en påtagligt högre andel långtidsarbetslösa som deltar i program. Insatser kopplade till flyktingmottagande och social inkludering ställer fortsatta krav på omställning och anpassning inom den kommunala organisationen. Betydande insatser behöver göras för att öka sysselsättningsgraden i de utsatta grupper som idag står utanför arbetsmarknaden.

Finansiell profil

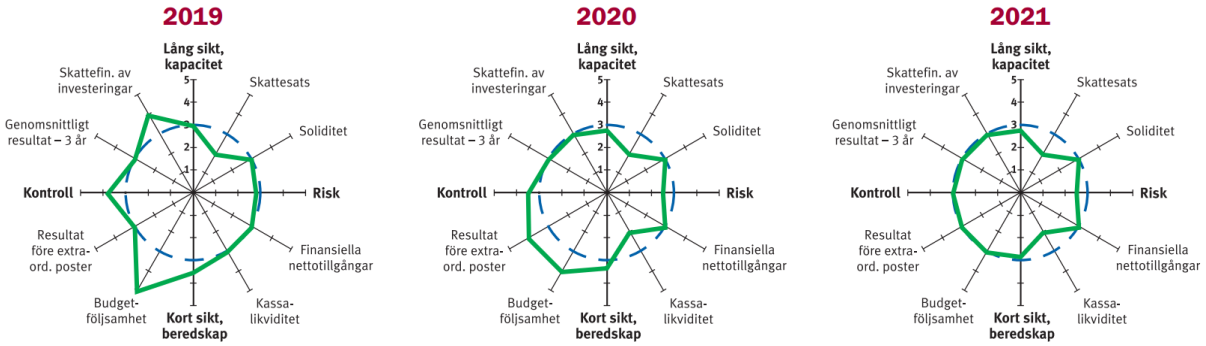
Har Vänersborg en god eller dålig ekonomi? Ett sätt att besvara frågan är att göra jämförelser med andra kommuner. Kommunforskning i väst (KFI) har sedan 90-talet tagit fram finansiella jämförelser mellan kommunerna utifrån ett antal finansiella nyckeltal och väsentliga mått. Nyckeltalen kommenteras kortfattat i faktarutan nedan

Kommunforskning i väst (KFI) har tagit fram jämförande finansiella profiler för kommunerna. Utifrån åtta finansiella nyckeltal avseende kapacitet på lång och kort sikt, risk och kontroll görs en betygsättning av varje kommun i relation till genomsnittet i länet.

I diagrammet nedan presenteras den finansiella profilen grafiskt genom den heldragna linjen. Betygsättningen sker i en skala 1-5 utifrån bokslut 2 Betyget 5 är bäst och betyget 1 är sämst. Betyget 3 utgör det genomsnittliga betyget i länet.

Nyckeltal i den finansiella profilen	
Mått	**Förklaring**
Skattesats	En låg skattesats anses positiv eftersom kommunen då lättare kan höja skatten.
Soliditet	Självfinansieringsgrad. Eget kapital i % av summa tillgångar.
Finansiella nettotillgångar	Finansiella tillgångar - finansiella skulder i relation till kommunens nettokostnader. Speglar meddellång betalningsberedskap.
Kassalikviditet	Finansiella tillgångar i % av kortfristiga skulder.
Budgetföljsamhet	Budgetavvikelse för verksamhetens nettokostnader, kr per invånare.
Resultat före extraord. poster	Resultat i kr per invånare.
Genomsnittligt resultat -3 år	Genomsnittligt resultat i kr/invånare.
Skattefinansiering av investeringar	Andel av investeringar som är finansierade av avskrivningar och årets resultat.

Spindeldiagram: Vänersborgs finansiella profil 2019-2021

Vänersborgs kommun har en något sämre profil än genomsnittet i Sverige. Det är värdena kassalikviditet och skattesats som är lägre än rikssnittet. Vänersborgs kommun har valt en modell där betalningsberedskapen delvis säkras upp med en relativt hög avtalad checkkredit, vilket inte fångas upp när kassalikviditeten jämförs med andra kommuner. Vänersborgs kommun har även en högre skatt än genomsnittskommunen.

Vänersborg har utifrån 2021 års bokslut en genomsnittlig finansiellt styrka. Resultatnivå exklusive jämförelsestörande engångsposter bör dock de närmaste åren uppgå till minst 3 procent i förhållande till verksamhetens kostnader för att möta förväntade framtida utmaningar utifrån en mycket hög investeringsnivå i beslutad mål- och resursplan.

Väsentliga personalförhållanden

Innehållet nedan följer vad som ska redovisas om personalen enligt lag om kommunal bokföring- och redovisning (LKBR). En fylligare beskrivning av kommunens arbete med personalpolitiken återges däremot i en årlig personalekonomisk redovisning. Den redovisningen tjänar som utgångspunkt för hur kommunen tillvaratar och utvecklar personalen som en värdeskapande resurs.

Personaluppgifterna har hämtats från personalsystemet. För medellön, antal anställda och medelålder gäller mätdagen den 1 november. Uppgifter om timvikarier, personalrörlighet och sjukfrånvaro gäller kalenderår som mätperiod. Uppgifter från bolagen har levererats av bolagen själva.

Medellön

Medellönen för tillsvidareanställda totalt, omräknat till heltidslön, ökade med 740 kronor mellan åren. Det motsvarar en ökning med 2,3 procent. Kvinnors medellön i förhållande till gruppen män förändrades från 102,3 procent till 102,6 procent.

Medellön	2022	2021
Kvinnor	33 309	32 542
Män	32 450	31 815
Totalt	33 134	32 394

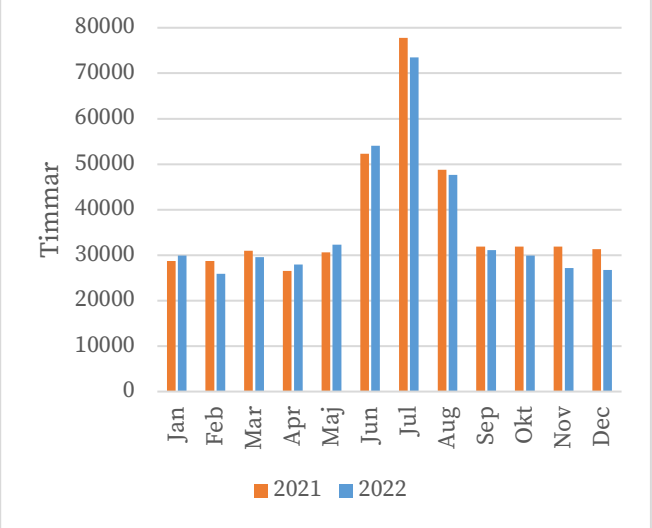
Personalstruktur

Antalet tillsvidareanställda ökade totalt sett med 72 personer jämfört med föregående år det vill säga från 3 309 till 3 381. Ökningen av antalet tillsvidareanställda återfinns främst inom socialförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen. Totalt ökade antalet visstidsanställda med 71personer mellan åren.

Anställningar omräknade till årsarbetare (motsvarande heltidsanställning) ökade totalt sett med 139 det vill säga från 3 531 till 3 670. I tabellen framgår också att timavlönades tid omräknat till motsvarande årsarbetare har minskat med 8 jämfört med 2021.

Anställning	Kvinnor		Män		Totalt	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Tillsvidare	2 692	2 635	689	674	3 381	3 309
Visstid	255	219	138	103	393	322
Antal totalt	**2 947**	**2 854**	**827**	**777**	**3 774**	**3 631**
Omräknat till årsarbetare	2 870	2 777	800	754	3 670	3 531
Timvikariers arbetade tid omräknat till årsarbetare	151	155	69	73	220	228

I tabellen nedan framgår att antalet timmar från timavlönade var något lägre jämfört med 2021, framförallt märks en fallande trend under hösten 2022. 40 procent av timmarna utfördes under de tre sommarmånaderna vilket var i nivå med föregående år.

Medelålder

Medelåldern totalt var 44 år, oförändrat mellan åren. Medelåldern för kvinnor var 45 år och männen 41 år, oförändrat för båda grupperna mellan åren.

Medelåldern för de tillsvidareanställda var 45 år, oförändrat mellan åren. Medelåldern för kvinnor var tre år äldre än män det vill säga 45 respektive 42 år.

Medelåldern för visstidsanställda ökade med två år mellan åren, från 35 till 37 år.

Medelålder	Kvinnor		Män		Totalt	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Tillsvidare	45	45	42	42	45	45
Visstid	37	36	37	34	37	35
Totalt	45	45	41	41	44	44

Personalrörlighet

Andelen tillsvidareanställda som slutade sin anställning i kommunen (extern rörlighet) ökade under 2022 jämfört med 2021, från 8 till 10,9 procent. Den externa avgången var högre i gruppen män.

Den interna rörligheten ökade något 2022, från 0,6 till 0,8 procent. Den interna rörligheten ökade bland både kvinnor och män

Rörlighet	Kvinnor		Män		Totalt	
	2022	2021	2021	2021	2021	2021
Extern	10,3	7,5	13,0	9,6	10,9	8,0
Varav pension	2,2	2,0	3,2	1,7	2,4	2,0
Intern	0,6	0,5	1,5	0,9	0,8	0,6

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron totalt ökade 2022 jämfört med 2021, från 10,0 till 10,5 procent. Sjukfrånvaron ökade för både kvinnor och män. Ökningen finns även i samtliga tre åldersgrupper.

Precis som under 2020 och 2021 så påverkade coronapandemin sjukfrånvaron även 2022. Framför allt var det en stor uppgång i sjukfrånvaro under januari månad men det fanns även en påtaglig påverkan under hösten från annan smittspridning. Under året öppnade sjukvården upp för vissa operationer som stått på vänt vilket i sig medförde sjukfrånvaro på grund av efterföljande rehabiliteringstid. I jämförelse med 2021 så är det sjukfrånvaroperioder inom 1 till 14 dagar som ökat i mängd vilket också kan vara en indikation på att rekommendationen att stanna hemma vid sjukdomssymtom efterlevts i hög grad.

Sjukfrånvarofrekvens	2022	2021
Kvinnor	11,4	10,9
Män	7,5	7,1
29 år och yngre	9,7	9,4
30-49 år	10,0	9,9
50 år och äldre	11,3	10,4
Totalt	10,5	10,0

45,9 procent av alla sjukfrånvarotimmar kom från sjukperioder som var 60 dagar och längre. Det är en minskning med 0,3 procentenheter jämfört med föregående år.

Andel långtidssjukfrånvaro*	2021	2021
Kvinnor	48,6	48,9
Män	32,0	32,6
Totalt	45,9	46,2

*60 sjukdagar och längre, enligt definition i den obligatoriska sjukfrånvaroredovisningen, beslutad av Sveriges kommuner och Regioner (SKR)

Bolag

Antalet anställda i hel- och delägda bolag var i stort likvärdigt mellan åren. En ökning fanns dock inom Kunskapsförbundet, från 633 till 664. Minskningen med en anställd inom Vattenpalatset Vänerparken AB beror på en ännu inte tillsatt vakans vid mätdagen 1 november. När det gäller Hunnebergs Kungajakt- och Viltmuseum AB var 2 av de 6 anställda månadsavlönade medan resterande 4 var timavlönade.

Anställning	Kvinnor		Män		Totalt	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Helägda bolag						
AB Vänersborgsbostäder	16	17	51	51	67	68
Vattenpalatset Vänerparken AB	4	4	3	4	7	8
Hunnebergs Kungajakt- och viltmuseum AB	3	3	3	2	6	5
Fastighets AB	0	0	1	1	1	1
Delägda bolag						
Kunskapsförbundet Väst	432	421	232	212	664	633
Nätaktiebolaget Biogas Brålanda	0	0	1*	1*	1*	1*
Norra Älvsborgs Räddningstjänstförb.	19	17	88	83	107	100
RIB deltidsbrandmän	4	6	128	126	132	132

*=Konsult

Resultaträkning, mnkr	Not	Kommunen 2022	Kommunen 2021	Koncernen 2022	Koncernen 2021
Verksamhetens intäkter	2,4	602	579	855	819
Verksamhetens kostnader	3,4	-3 123	-3 000	-3 278	-3 120
Avskrivningar	5	-117	-109	-183	-194
Verksamhetens nettokostnader		**-2 638**	**-2 530**	**-2 606**	**-2 494**
Skatteintäkter	6	2 009	1 910	2 009	1 910
Gen.statsbidrag & utjämning	7	810	804	810	804
Verksamhetens resultat		**182**	**184**	**214**	**220**
Finansiella intäkter	8	9	6	5	2
Finansiella kostnader	9	-11	-5	-24	-14
Resultat före extraord. poster		**180**	**185**	**195**	**208**
Extraordinära poster		0	0		0
Årets resultat		**180**	**185**	**195**	**208**

Kassaflödesanalys	Not	Kommunen 2022	Kommunen 2021	Koncernen 2022	Koncernen 2021
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat		180	185	195	208
Justering för övriga ej likviditetsp. poster	10	123	161	192	250
Medel från verk. före förändr av rörelsekap		**303**	**346**	**387**	**458**
FÖRÄNDRING RÖRELSEKAPITAL					
Ökning (-) minskning (+) förråd		-2	-5	-2	-5
Ökning (-) minskning (+) kortfristiga fordringar	14	-76	-45	-44	-70
Ökning (+) minskning (-) kortfristiga skulder	24	-8	10	-54	83
Medel från den löpande verksamheten		**217**	**305**	**287**	**466**
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Investering i materiella anläggningstillgångar		-513	-291	-780	-454
Investering i finansiella anläggningstillgångar		-3	0	-3	0
Försäljning av anläggningstillgångar		0	0		2
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar		0	0	0	0
Anläggningsavgifter och investeringsbidrag		11	15	11	15
Medel från investeringsverksamheten		**-505**	**-276**	**-772**	**-437**
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Ökning (+) långfristiga skulder	19	130	75	330	75
Minskning (-) långfristiga skulder (amortering)		0	0	0	0
Ökning (-) långfristiga fordringar och placeringar		0	0	0	0
Minskning (+) långfristiga fordringar och placeringar			0	0	0
Medel från finansieringsverksamheten		**130**	**75**	**330**	**75**
Årets kassaflöde		**-158**	**104**	**-155**	**104**
Likvida medel vid årets början	15	304	200	304	200
Likvida medel vid årets slut		146	304	149	304

Balansräkning, mnkr		Kommunen		Koncernen	
	Not	2022	2021	2022	2021
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella tillgångar		1	2	1	2
Materiella anläggningstillgångar		2 865	2 475	5 164	4 573
Mark, byggnader & teknisk anläggningar	11,12	2 780	2 397	5 057	4 475
Maskiner och inventarier	11,12	85	78	107	98
Finansiella tillgångar	13	106	103	46	43
Summa anläggningstillgångar		**2 971**	**2 579**	**5 211**	**4 618**
Omsättningstillgångar					
Förråd		27	25	27	25
Fordringar	14	301	225	258	214
Kortfristiga placeringar		0	0	0	0
Kassa och bank	15	147	304	149	304
Summa omsättningstillgångar		**475**	**555**	**434**	**543**
SUMMA TILLGÅNGAR		**3 447**	**3 134**	**5 645**	**5 161**
EG. KAP, AVSÄTTN. & SKULDER					
Eget kapital					
Periodens/årets resultat		180	185	195	208
Resultatutjämningsreserv		50	50	50	50
Övrigt eget kapital		1 584	1 399	1 763	1 555
Summa eget kapital		**1 814**	**1 634**	**2 008**	**1 813**
Avsättningar					
Avsätt. för pensioner & liknande förpliktelser	16	231	216	244	228
Andra avsättningar	17	12	23	50	58
Summa avsättningar		**243**	**239**	**294**	**285**
Skulder					
Långfristiga skulder	18-22	744	608	2 730	2 395
Kortfristiga skulder	23	646	654	613	668
Summa skulder		**1 390**	**1 262**	**3 343**	**3 062**
S:A EG.KAP, AVSÄTTN. & SKULDER		**3 447**	**3 134**	**5 645**	**5 161**
Ansvarsförbindelser:					
Pensionsåtaganden t.o.m 1997-12-31	24	730	764	730	764
Övriga ansvarsförbindelser	25	1 859	1 661	15	16
Ställda panter				110	110

Noter

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Kommunens redovisning upprättas enligt kommunallagen och enlighet med lag om kommunal bokföring- och redovisning (LKBR) samt följer anvisningar och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning, RKR. Förtydligande och kommentarer till förändringar kommenteras under respektive avsnitt. Alla belopp i miljoner kronor om inget annat anges.

Anläggningstillgångar
Med anläggningstillgång menas tillgång som är avsedd för stadigvarande bruk eller innehav. För att klassas som anläggningstillgång ska värdet vara över ett halvt basbelopp, d.v.s. över 24 150 kr. Värdet av anläggningstillgången är anskaffningsvärdet med gjorda avskrivningar över anläggningstillgångens nyttjandeperiod.

Avskrivningar beräknas på anskaffningsvärdet. Avskrivningstiderna baseras på anläggningstillgångarnas beräknade nyttjandeperiod och sker med rak nominell metod, d.v.s. linjär avskrivning. Avskrivning av färdiginvesterade anläggningstillgångar påbörjas tertialvis.

Avskrivningstider	År
Verksamhetsfastigheter	5-80 år
Fastigheter för affärsverksamhet	5-50 år
Bostäder och lokaler	5-50 år
Gator, vägar och parker	10-33 år
Fastigheter för annan verksamhet	5-80 år

Vad gäller anläggningar med komponenter som förbrukas under olika tidsperioder har väsentliga komponenter fastställts för de betydande byggnaderna, gator och Va-anläggningar. Lånekostnader redovisas enligt huvudregeln enligt R4 vilket innebär att inga lånekostnader ingår i anskaffningsvärdet.

Jämförelsestörande poster
Jämförelsestörande poster är resultat av händelser eller transaktioner som inte är extraordinära, men som är viktiga att uppmärksamma vid jämförelser med andra perioder. Dessa redovisas i not.
Klassificering av finansiella tillgångar

Vänersborg kommuns finansiella anläggningstillgångar består av aktier i kommunala bolag, andelar i förbund och bostadsrätter. I anskaffningsvärdet ingår inga lånekostnader.
Kortfristiga placeringar som kan omsättas inom 0–3 dagar klassas som likvida medel. Placeringsmedel värderas till verkligt värde.

Koncernkonto
Koncernens tillgångar placerade i koncernkonto redovisas som likvida medel i kommunen. De kommunala bolagens andel redovisas som kortfristig skuld i kommunen och som kortfristig fordran i respektive bolag.

Leasing
De fåtal finansiella leasingavtal kommunen har redovisas som operationella då avtalens värde bedöms som obetydliga. Detta bedöms inte ha någon effekt på kommunens resultat och ställning. Vad gäller de hyresavtal kommunen har är inte alla fullständigt beräknade. Den eventuella påverkan detta har för den ekonomiska ställningen är att såväl anläggningstillgångar som långfristigaskulder redovisas till ett något för lågt värde.

Intäktsredovisning
Investeringsbidrag och anläggningsavgifter för VA redovisas som förutbetalda intäkter. De förutbetalda intäkterna redovisas bland långfristiga skulder och periodiseras över anläggningarnas nyttjandeperiod. Anläggningsavgifterna intäktsförs med 1/45 per år.

VA- och Renhållningsverksamhetens resultat redovisas som en förutbetald intäkt och dess egna kapital som kortfristig skuld till taxekollektivet. Särredovisning finns hos samhällsbyggnadsnämnden.

Periodisering av generella statsbidrag
Följande statsbidrag har redovisats som generella med följande periodisering

Bidrag	Periodisering
Skolmiljarden	1/12 januari 2022 till december 2022
Utökning bemanning sjuksköterskor	1/19 juni till december 2023
Bidrag med anledning av krisen i Ukraina	1/19 juni till december 2023
Bidrag ökade kostnader finansiering	1/7 juni till december 2022

Pensioner
Pensionsskulden redovisas enligt blandmodellen. Pensionsrätt intjänad t.o.m. 1997 redovisas således som en ansvarsförbindelse. Det finns inga finansiella placeringar avseende pensionsmedlen utan medlen har använts i den egna verksamheten, till investeringar m.m. Pensionsförpliktelserna är beräknade utifrån beräkningsmodellen RIPS 21 (Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld). Pensionsåtaganden för anställd i bolagen som ingår i kommunkoncernen redovisas enligt Bokföringsnämndens K2 eller K3.

Visstidsförordnanden för politiker som ger rätt till särskild avtalspension redovisas som avsättning när det är trolig att de kommer att leda till utbetalning. Kommunen har antagit bestämmelser om omställningsstöd och pensioner till förtroendevalda (OPF-KL) att gälla fr.o.m. 2014. Redovisning sker enligt rekommendation.

Semesterlöneskuld
Semesterlöneskuld och andra löneskulder till personalen redovisas som en kortfristig skuld. Årets skuldförändring ingår i verksamhetens kostnader.

Sammanställda räkenskaper
Enligt RKR:s rekommendation, R16 Sammanställda räkenskaper behöver endast de bolag och kommunalförbund vars omsättning eller omslutning är mer än 2 % av skatteintäkter och generella statsbidrag ingår i koncernens räkenskaper. Så i koncernens räkenskaper ingår endast kommunen, Kunskapsförbundet Väst, AB Vänersborgsbostäder och Fastighets AB Vänersborg.

Konsoliderade enheter	Andel
AB Vänersborgsbostäder (ABVB)	100 %
Fastighets AB Vänersborg (FAAB)	100 %
Kunskapsförbundet Väst (KFV)	38,7%

Enheter som inte konsolideras	Andel
Hunnebergs Kungajakt- och vilt museum AB	100 %
Vattenpalatset Vänerparken AB	100 %
Nätaktiebolaget Biogas Brålanda	73,0 %
Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF)	35,6 %
Fyrstads Flygplats AB	34,0 %

Skillnader i redovisningsprinciper mellan bolagen och kommunen vad gäller investeringsbidrag och en uppskrivningsfond har justerats till kommunens gällande principer. I koncernredovisningen ska intäkter och kostnader för interna tjänster redovisas under samma år. Skillnader i pensionsredovisning ska inte justeras.

Not 2 Verksamhetens intäkter	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Försäljningsintäkter	36	35	38	37
Taxor och avgifter	189	175	189	175
Hyror och arrenden	84	81	288	281
Bidrag från staten	224	206	224	206
Övriga bidrag	12	13	40	32
Försäljn.expl.fast & anl tillg	34	44	34	44
Övriga intäkter	24	25	41	44
Summa	**602**	**579**	**855**	**819**

Not 3 Verksamhetens kostnader	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Löner	1 373	1 308	1 509	1 439
Pensionskostnader	124	131	134	141
Sociala avgifter & löneskatt	448	430	494	476
Anläggnings- & underhålls-material	13	15	14	14
Fastighetskostnader	103	100	240	234
Lokal och markhyror	131	140	73	63
Köp av huvudverksamhet	498	481	326	308
Övriga tjänster	200	174	230	201
Lämnade bidrag	120	122	122	123
Material	96	85	103	93
Övriga kostnader	11	8	24	18
Skattekostnad			3	5
Reaförluster & utrangeringar	5	6	5	6
Summa	**3 123**	**3 000**	**3 278**	**3 120**

I verksamhetens kostnader ingår räkenskapsrevision med 200 tkr

Leasing kommunen,mnkr	Beräknad kostnad		
	2023	2024-2028	2029-
Bilar	6	3	
Inventarier	16	7	
Hyror avtalstid> 3 år	61	313	242
Summa	**83**	**323**	**242**

Not 4 Jämförelsestörande poster	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Reavinst				
Engångshyra pga ombygg	0	-20	0	0
Tomtförsäljningar	33	44	33	44
Ändrat livslängdsantagande	0	-10	0	-10
Bidrag statlig infrastruktur	-12	-11	-12	-11
Summa	**21**	**3**	**21**	**23**

Not 5 Avskrivningar	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Avskrivningar enligt plan	117	109	183	194
Nedskrivningar				
Summa	**117**	**109**	**183**	**194**

Not 6 Skatteintäkter	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Preliminär kommunalskatt	1 950	1 859	1 950	1 859
Slutavräkningsdifferens föreg. år	13	7	13	7
Prel. slutavräkning innevarande år	46	45	46	45
Summa	**2 009**	**1 910**	**2 009**	**1 910**

Not 7 Kommunalekonomisk utjämning	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Inkomstutjämning	470	441	470	441
Kostnadsutjämning	73	76	73	76
Bidrag LSS-utjämning	60	60	60	60
Kommunal fastighetsavgift	89	87	89	87
Generella bidrag från staten	10	22	10	22
Regleringsbidrag	109	118	109	118
Summa	**810**	**804**	**810**	**804**

Not 8 Finansiella intäkter	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Ränteintäkter & utdelning	5	2	5	2
Borgensavgift	4	4	0	0
Summa	**9**	**6**	**5**	**2**

Not 9 Finansiella kostnader	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Räntekostnader	6	2	19	10
Ränta på pensionsskuld	5	3	6	4
Summa	**11**	**5**	**24**	**14**

Not 10 Justering för ej likviditetspåverkande poster	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Justering för				
- av- och nedskrivningar	117	109	183	194
- gjorda avsättningar	21	35	21	36
- i anspråkstagna avsättningar	-7	-6	-7	-6
- realisationsvinster/ förluster	5	6	5	6
Övriga likviditetspåverkande poster	-13	17	-11	20
Summa	**123**	**161**	**191**	**250**

Not 11 Materiella anläggningstillgångar	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Markreserv	11	10	11	10
Verksamhetsfastigheter	1 502	1 299	2 007	1 824
Fastigheter för affärsverksamhet	640	530	640	530
Publika fastigheter	250	229	250	229
Fastigheter för annan verksamhet	25	23	25	23
Bostäder och övriga fastigheter		0	1 406	1 387
Pågående investeringar	352	306	718	472
Summa	**2 780**	**2 397**	**5 057**	**4 475**

Not 12 Mark, byggnader och tekniska anläggningar, Kommunen

	Immateriella	Mark-reserv	Verksamhets-fastigheter	Fastigh för affärs-verks	Publika fastigheter	Fastigh för annan verksamh	**Summa**	Pågående arbeten	**Totalt**
Anskaffningsvärden									
Ing anskaffningsvärde	8	20	2167	813	527	53	3588	306	3894
Årets investeringar *)		0	99	63	14		176	330	506
Omklassificering/flyttning		1	170	65	21	5	261	-284	-23
Årets försäljning							0		0
Utrangerade anläggningar	0		0	0	0	0	-1		-1
Utg ack anskaffn-värden	**8**	**22**	**2435**	**941**	**560**	**58**	**4024**	**352**	**4376**
Avskrivningar									
Ing avskrivningar	-7	-11	-868	-283	-297	-31	-1496		-1496
Årets avskrivningar	-1	0	-65	-17	-15	-2	-100		-100
Utrangerade/omklass	0		0		1	-1	0		0
Utg ack avskrivningar	**-7**	**-11**	**-933**	**-300**	**-311**	**-33**	**-1595**	**0**	**-1595**
Nedskrivningar									
Ing nedskrivningar							0		0
Årets förändring							0		0
Utg ack nedskrivningar	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Ing planenligt restvärde	**2**	**10**	**1299**	**530**	**229**	**23**	**2092**	**306**	**2399**
Utg planenligt restvärde	**1**	**11**	**1502**	**640**	**250**	**25**	**2428**	**352**	**2780**
Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod			34 år						

Not 12 Maskiner och inventarier, kommunen

Anskaffningsvärden	Maskiner	Inventarier	Fordon	Förbättring annans fastighet	Totalt
Ing ack anskaffningsvärde	21	142	33	3	199
Årets investeringar	5	21	4		29
Försäljn och utrangering	0	-29	0		-30
Flyttning					0
Utg ack anskaffningsvärde	**25**	**134**	**36**	**3**	**198**
Avskrivningar					
Ing ack avskrivning enl plan	-13	-86	-19	-3	-121
Årets av-/nedskrivningar	-2	-12	-3		-17
Försäljn/utrang/omklass	0	25	0		25
Utg ack avskrivning enl plan	**-14**	**-73**	**-22**	**-3**	**-112**
Ing planenl restvärde	**8**	**56**	**14**	**0**	**78**
Utg planenl restvärde	**11**	**61**	**14**	**0**	**85**
Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod	7 år				

Inventarier	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Maskiner och inventarier	71	64	85	76
Bilar och andra transportmedel	14	14	22	22
Summa	**85**	**78**	**107**	**98**

Not 13 Finansiella anläggningstillgångar	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
AB Vänersborgsbostäder	58	58	0	0
Vänerhamn AB	1	1	1	1
Fastighets AB Vänersborg	1	1	0	0
Hunnebergs Kungajakt- och				
Viltmuseum AB	0	0	0	0
Fyrstads Flygplats AB	2	2	2	2
Vattenpalatset Vänerparken AB	7	7	7	7
Bostadsrätter	3	3	3	3
Kommuninvest	31	28	31	28
Nätaktiebolag Biogas Brålanda	1	1	1	1
Dalslands Turist AB	0	0	0	0
Övriga andelar	0	0	0	0
Kommunasurans Syd AB	1	1	1	1
Summa	**106**	**103**	**46**	**43**

Andelskapitalet i Kommuninvest ekonomiska förening avser inbetalt andelskapital, 31 144 tkr Kommuninvest ekonomiska förening har däremot beslutat om insatsemissioner om sammanlagt 10 535 tkr för Vänersborgs kommun. Vänersborgs kommun totala andelskapital Kommuninvest ekonomiska förening uppgick 2022-12-31 till 41 679 tkr

Not 14 Kortfristiga fordringar	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Kundfordringar	33	31	10	33
Statsbidragsfordringar	80	65	80	65
Upplupna intäkt. & förutbetalda kostnad.	55	59	60	69
Upplupna skatteintäkter	104	45	104	45
Övriga korta fordringar	30	25	4	2
Summa	**301**	**225**	**258**	**214**

Not 15 Likvida medel	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Kassa	0	0	0	0
Bank	14	9	16	10
- varav gåva Dorchimont	4	4	4	4
Plusgiro (likställt med bank)	133	294	133	294
Summa	**147**	**305**	**149**	**304**

Not 16 Pensionsavsättningar	Kommunen		Koncernen	
Pensionsavsättningar	2022	2021	2022	2021
Ing pensionsavsättningar	216	187	228	197
Nyintjänad pension varav				
-förmånsbestämd åp	14	16	15	15
-efterlevandepension		2		2
Årets utbetalningar	-7	-6	-7	-6
Rta- & basbeloppsuppr.	4	3	4	3
Ändring försäkring tekn	0	8	0	8
Övrig post		1	0	1
Förändring av löneskatt	5	6	4	7
Summa pensionsavsättningar	**231**	**216**	**244**	**228**

Not 17 Övriga avsättningar	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Kommunalförbundet NÄRF	12	14	12	14
Trafikverket	0	9	0	9
Uppskjuten skatt			37	35
Totalt avsättningar	**12**	**23**	**49**	**58**

Not 18 Långfristiga lån	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Lån i bank och kreditinstitut	570	440	2 498	2 168
Summa	**570**	**440**	**2498**	**2 168**

Not 19 Förfallotider på långfristiga skulder,	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Skulder som förfaller inom ett år	147	55	622	423
Skulder som förfaller senare än ett år men inom senast fem år efter balansdagen	318	355	1757	1703
Skulder som förfaller senare än fem år efter balansdagen	105	30	119	42
Summa	**570**	**440**	**2 498**	**2 168**

Not 20 Räntebindningstid, Mnkr	Kommunen	Koncernen
	2022	2022
Räntebindning till		
2023	227	918
2024	31	320
2025	90	334
2026	117	396
>2027	105	530
Summa	**570**	**2 498**

Kommunens genomsnittliga räntebidningstid inkl och exkl räntederivat var på balansdagen 2,35 år Koncernens genomsnittliga räntebidningstid på balansdagen inkl räntederivat 2,70 år samt 1,62 år exkl räntederivat

Not 21 Marknadsvärden räntederivat, Mnkr	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Säkrad låneskuld	0	0	635	735
Marknadsvärde räntederivat	0	0	25	-31

Räntederivaten används för att binda räntan så att ränterisken anpassas till de ramar som finns angivna i finanspolicyn. Om man istället valt att hantera ränterisken genom att binda räntan på varje lån för sig, hade skillnaden i räntekostnad varit försumbar. Marknadsvärdet är en ögonblicksbild av den kostnad som skulle uppstå vid en stängning av utestående derivatkontrakt. Kostnaden är jämförbar med den ränteskillnadsersättning som måste betalas till banken då bundna lån förtidsinlöses. Kommunens genomsnittliga räntekostnad för lån under året var 0,79 %. Kommunens snittränta på balansdagen var 1,39 %. Kommunen har inga räntederivat. Koncernens genomsnittliga ränta för lån under året inklusive räntederivat var 0,72% samt 0,82% exklusive räntederivat. Koncernens snittränta på balansdagen var 1,07 % inkl räntederivat och 1,54% exkl räntederivat.

Not 22 Övriga långfristiga skulder	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Anläggningsavgifter	152	147	152	147
Investeringsbidrag	22	20	81	81
Summa	**174**	**168**	**232**	**228**

Not 23 Kortfristiga skulder	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Skuld till bolagen i kommunens koncernkontosystem	185	172	10	10
Leverantörsskulder	123	120	168	215
Skuld till VA & RH kollektivet	3	2	3	2
Löneskuld, timanställda	9	9	9	10
Semesterlöneskuld	111	115	126	128
Upplupna sociala avg & prelskatt	78	74	85	82
Upplupna kostnad & förutbetalda intäkt.	60	67	125	118
Upplupen pensionskostnad	57	55	64	62
Förutbetalda skatteintäkter	4	22	4	22
Gåva Dorchimont	4	4	4	4
Övriga kortfristiga skulder	13	14	15	15
Summa kortfristiga skulder	**646**	**654**	**613**	**668**

Not 24 Ansvarsförbindelse pensioner	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Pensionsförpliktelse				
Ing pensionsförpliktelse	764	775	764	775
Rta-& basbeloppsuppräkn.	18	11	18	11
Ändr. Försäkringstekniska.	0	17	0	17
Nyintjänad pension	0	0	0	0
Årets utbetalningar	-40	-38	-40	-38
Övrig post	-5	1	-5	1
Förändring av löneskatten	-7	-2	-7	-2
Utg. ansvarförbindelse	**730**	**764**	**730**	**764**

Vänersborgs kommun har i maj 1993 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 294 kommuner och regioner som per 2022-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemmarna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlem lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemmarnas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening. Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Vänersborgs kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2022-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 540 357 mnkr kronor och totala tillgångar till 537 006 mnkr kronor. Vänersborgs kommuns andel av de totala förpliktelserna uppgick till 2 664 mnkr kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 2 659 mnkr kronor.

Not 25 Övriga ansvarsförbindelser	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Föreningar m.fl.	12	12	12	12
Fastighets AB Vänersborg	39	39		
AB Vänersborgsbostäder	1 806	1 607		
Nätaktiebolaget Biogas Brålanda	2	3	2	3
Fyrstads Flygplats AB	0	0	0	0
Privata medel	0	0	0	0
Fastigo	0	0	1	1
Summa	**1 859**	**1 661**	**15**	**16**

Not 26 Interna mellanhavanden koncernföretag

	Försäljning		Fordringar, skulder		Finansiella poster	
Enhet	Köpare	Säljare	Borgenär	Gäldenär	Mottagare	Betalare
Kommunen	292	32	16	176	4	1
AB Vänersborgsbostäder (ägd andel 100 %)	17	52	36	6	0	4
Fastighets AB (ägd andel 100 %)	0	2	14		0	0
Kunskapsförbunder Väst (ägd andel 38 %)	15	238	125	9	0	

Drift- och investeringsredovisning

Den ekonomiska styrningen sker bl.a genom att fullmäktige i budget anvisar resurser till kommunstyrelsen och nämnderna för verksamhet och investeringar. Fullmäktiges budget utgör därmed en gräns för omfattningen av verksamheten och investeringarna. Budgeten benämns Mål- och resursplan i Vänersborgs kommun och beslutas av fullmäktige inför varje verksamhetsår i juni. Nämnderna och kommunstyrelsen upprättar därefter internbudgetar för sina ansvarsområden.

Driftbudget
Kommunfullmäktige beslutar om nettoanslag till nämnderna och kommunstyrelsen fördelat på anslagsbindningsnivåer inom respektive nämnd. Nämnderna fördelar därefter anslagen i sin internbudget. Den löpande verksamheten har treårig planering där första året utgör budgetår och de två påföljande planår. Nämnderna tar med utgångspunkt från fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning, fram förväntade resultat. Överföring av negativa eller positiva resultat sker inte.

Upplysning internredovisningsprinciper
Jämfört med resultaträkningens intäkter och kostnader som endast innehåller kommunexterna poster, har driftsredovisningen påförts kommuninterna poster, såsom köp och försäljning mellan nämnder. Poster som kalkylmässigt simuleras i driftsredovisningen är kapitalkostnader och personalomkostnader. Gemensamma kostnader som fördelas genom interndebiteringar är framför allt hyreskostnader, måltidskostnader, IT-kostnader och lokalvård.

Internprissättning
Som huvudprincip ska köp och försäljning av interna tjänster utgå från skriftliga interna avtal som upprättas mellan berörda verksamheter. Verksamheterna ska följa kommunstyrelsens beslutade antagna Riktlinjer för intern försäljning. Av riktlinjerna framgår bland annat att all prissättning ska ske utifrån självkostnadsprincipen och utgå från tjänstens totala redovisade kostnad för säljaren.

Investeringsbudget
Nämndernas investeringsramar inför budgetbeslut motsvaras av mål- och resursplan föregående år. Nämnderna ska i sina budgetförslag beskriva vilka konsekvenser som investeringar får på driftbudgeten och hur dessa ryms inom befintlig budgetram. För fastighetsinvesteringar överstigande 25 prisbasbelopp finns en fastslagen beslutsprocess. Beslutsprocessen återfinns i Riktlinjer för lokalförsörjning antagen av Kommunstyrelsen.

Fullmäktige tilldelar samhällsbyggnadsnämnden anslag som binds till varje enskilt större investeringsprojekt. Fullmäktige tilldelar också nämnderna ramanslag för investeringar såsom inventarier och liknande. Investeringsbudgeten omfattar tre år, och innehåller budget för innevarande år (2022) och en plan för de två kommande åren (2023-2024).

Kommentar till årets utfall
Nämnderna redovisade i bokslutet ett överskott på 40 mnkr, en försämring från augustiprognosen med 1 mnkr. Jämfört med bokslut 2021 är det en försämring med 26 mnkr. Tre nämnder redovisar budgetunderskott. Under året har nämnderna tillförts budgetkompensation för löneökningar. Ytterligare budgetkompensationer är det extra generella statsbidraget kallad ”skolmiljarden som fördelats mellan Barn- och utbildningsnämnden och kommunstyrelsen. Även statsbidrag för att ökad bemanning av sjuksköterskor på särskilda boenden, statsbidrag för föräldrastöd samt tillfälligt stöd med anledning av kriget i Ukraina har tillförts Socialnämnden via budgettillskott. Dessutom har följande nämnder tillförts medel ur kommunstyrelsen förfogande anslag. Barn- och utbildningsnämnden 5,3 mnkr, Valnämnden 1,3 mnkr, Kultur- och fritidsnämnden 1,0 mnkr, Socialnämnden 0,7 mnkr,

Samhällsbyggnadsnämnden 0,7 mnkr Kommunstyrelsen 0,6 mnkr och Överförmyndarnämnden 0,4 mnkr.

Investeringsbudgeten har utökats med 147 mnkr vilket till största delen var överföringar från 2021 års investeringsbudget. Av överföringarna från 2021 har huvuddelen tillförts samhällsbyggnadsnämnden som ansvarar för kommunens fastigheter och anläggningar I slutet av året tillfördes

.

ytterligare 38 mnkr till Samhällsbyggnadsnämnden för Holmängens skola. Kultur- och fritidsnämnden tillfördes 0,9 mnkr. Totalt uppgår investeringsbudgeten till 699 mnkr.

Kommunfullmäktige har under året inte tagit ställning till några investeringsprojekt som genomförts av de kommunala bolagen.

Driftredovisning, Tkr	2022					2021		
	Utfall intäkt	Utfall kostnad	Netto	Årets budget	Budget-avvikelse	Utfall intäkt	Utfall kostnad	Netto
Byggnadsnämnden	13 913	32 385	18 472	18 561	89	14 407	29 848	15 441
Kommunfullmäktige	0	2 194	2 194	2 515	321	0	2 202	2 202
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	4 479	14 912	10 433	10 205	-228	4 382	13 779	9 398
Revisionen	0	1 331	1 331	1 525	194	0	1 279	1 279
Valnämnden	1 116	3 236	2 120	2 020	-100	0	144	144
Överförmyndarnämnden	37	4 800	4 763	5 936	1 173	124	4 661	4 537
Summa	**19 545**	**58 857**	**39 312**	**40 762**	**1 450**	**18 912**	**51 913**	**33 001**
Barn- och utbildningsnämnden								
- Nämnd och administration	0	4 461	4 461	5 640	1 179	11	4 248	4 237
- Barnomsorg	51 754	319 196	267 442	270 279	2 837	50 740	310 263	259 523
- Grundskola/särskola	85 327	703 490	618 163	616 329	-1 834	85 231	678 965	593 734
Summa	**137 081**	**1 027 147**	**890 066**	**892 248**	**2 182**	**135 981**	**993 475**	**857 493**
Kommunstyrelsen								
- Styrelse	13	9 623	9 611	20 456	10 845	16	11 113	11 097
- Kommunledning	68 787	181 848	113 061	116 431	3 370	60 062	161 349	101 287
- Räddningstjänst/försäkringar	3 481	41 518	38 037	39 500	1 463	3 186	41 012	37 827
- Gymnasium	356	200 644	200 287	204 451	4 164	220	197 191	196 971
- Komvux	368	37 030	36 663	39 291	2 628	461	37 172	36 711
Summa	**73 005**	**470 663**	**397 658**	**420 129**	**22 471**	**63 944**	**447 837**	**383 892**
Kultur och Fritidsnämnden								
- Biblioteket och kultur	4 057	44 191	40 134	40 712	578	6 951	44 555	37 604
- Arena och fritid	9 413	66 910	57 497	56 755	-742	7 793	62 829	55 036
- Musik	7 015	28 066	21 051	21 255	204	4 712	24 836	20 125
Summa	**20 485**	**139 167**	**118 681**	**118 721**	**40**	**19 455**	**132 220**	**112 765**
Samhällsbyggnadsnämnden								
Skattefinansierad verksamhet								
- Nämnd och administration	450	9 028	8 578	26 897	18 319	453	7 722	7 269
- Gator, vägar/Park/Teknik, trafik	76 004	140 082	64 078	65 706	1 628	78 068	148 660	70 592
- Fastighetsenheten	217 105	206 775	-10 329	-10 752	-423	216 488	198 010	-18 478
- Kost-/Städ-/Serviceenhet	144 610	151 417	6 807	633	-6 173	137 611	138 305	694
Summa	438 169	507 302	69 133	82 485	13 351	432 620	492 697	60 077
Taxebaserad verksamhet								
- Renhållningsverk	35 608	35 924	316	0	-316	35 110	34 794	-316
- VA-verksamhet	77 456	72 572	-4 884	0	4 884	71 731	67 639	-4 092
Summa	113 064	108 496	-4 569	0	4 569	106 841	102 433	-4 408
Summa	**551 233**	**615 797**	**64 564**	**82 485**	**17 920**	**539 460**	**595 129**	**55 669**
Socialnämnden								
- Nämnd och administration	5 390	61 478	56 088	57 444	1 356	5 233	43 893	38 660
- Äldreomsorg	117 357	637 691	520 334	523 288	2 954	100 671	619 754	519 083
- Individ- och familjeomsorg	13 753	203 919	190 166	186 411	-3 755	8 990	197 131	188 141
- Personlig stöd och omsorg	49 629	309 319	259 690	254 634	-5 056	47 446	298 322	250 876
- Arbete, syssels. & integration	26 649	87 412	60 762	61 614	852	32 689	90 902	58 214
Summa	**212 778**	**1 299 819**	**1 087 041**	**1 083 391**	**-3 650**	**195 029**	**1 250 003**	**1 054 975**
Summa nämndsverksamhet	**1 014 127**	**3 611 451**	**2 597 323**	**2 637 736**	**40 412**	**972 782**	**3 470 577**	**2 497 795**
Finansförvaltningen(verksamhetskostnader)								
Arbetsgivaravgifter	0	-103 251	-103 251	-101 847	1 404	0	-109 159	-109 159
Pensioner	0	154 812	154 812	159 318	4 506	0	161 006	161 006
Övriga verksamheter	-12 401	643	13 044	17 895	4 851	-11 785	-11 099	686
-varav reglering resultatVA, RH			0		0	316		-316
Intern finansiering (internränta)	23 566		-23 566	-19 669	3 897	20 045		-20 045
Interna poster	-423 836	-423 836	0		0	-401 622	-401 622	
Summa finansförvaltningen	**-412 671**	**-371 632**	**41 039**	**55 697**	**14 658**	**-393 362**	**-360 874**	**32 488**
Summa verksamhet	**601 456**	**3 239 527**	**2 638 071**	**2 693 433**	**55 070**	**579 420**	**3 109 295**	**2 529 875**

Investeringsredovisning

Investering per nämnd, tkr	Utfall 2022	Budget 2022	Budgetdifferens	Utfall 2021
Barn- och utbildningsnämnden	8 551	8 200	-351	6 312
Byggnadsnämnden	510	500	-10	527
Kommunstyrelsen	970	3 945	2 975	823
Kultur- och fritidsnämnden	5 894	5 963	69	758
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	0	0	0	531
Samhällsbyggnadsnämnden	494 061	670 602	176 541	279 244
Socialnämnden	3 418	9 300	5 882	2 553
Finansiella investeringar	2 878	0	-2 878	
Totalt	**516 282**	**698 510**	**182 229**	**290 747**

Investeringsprojekt	Projektets budget t.o.m. 2022	Ack utfall t.o.m. 2022	Budget-diff t.o.m. 2022	Budget 2022	Utfall 2022	Budget-diff 2022
Fastigheter - Samhällsbyggnads-nämnden						
Holmängen skola	132 000	132 609	-609	124 000	124 919	-919
Mötessal, nybyggnad	50 000	46 398	3 602	46 600	42 965	3 635
Öxnered skola	230 000	190 859	39 141	40 000	35 272	4 728
Gymnasiehallen	10 000	9 997	3	8 200	8 200	0
Mariedalskolan UH	10 093	9 694	398	6 093	6 093	0
Onsjöskolan	8 900	8 010	890	4 200	4 200	0
Hallebergs förskola	2 560	3 086	-526	1 960	1 993	-33
Övriga				52 210	5 884	46 326
Totalt	**443 553**	**400 653**	**42 900**	**283 263**	**229 527**	**53 736**

Investeringsprojekt	Projektets budget t.o.m. 2022	Ack utfall t.o.m. 2022	Budget-diff t.o.m. 2022	Budget 2022	Utfall 2022	Budget-diff 2022
Gator, VA och renhållning						
Holmängens avloppsreningsverk	114 600	118 009	-3 409	110 000	113 382	-3 382
Va Vänersnäs	100 000	102 819	-2 819	75 000	52 623	22 377
Rörviks vattenverk	30 000	22 315	7 685	29 641	20 244	9 397
Dalbobron	35 795	5 231	30 564	35 795	4 960	30 836
GC-väg Drottingatan	3 200	4 697	-1 497	3 200	4 421	-1 221
Övriga				59 924	37 392	22 532
Totalt	**283 595**	**253 071**	**30 524**	**313 560**	**233 021**	**80 539**

Investeringsprojekt	Projektets budget t.o.m. 2022	Ack utfall t.o.m. 2022	Budget-diff t.o.m. 2022	Budget 2022	Utfall 2022	Budget-diff 2022
Exploatering						
Trestad c Västra	21 000	11 454	9 546	20 000	10 463	9 537
Skaven /öxnered	63 000	51 742	11 258	19 823	7 643	12 180
Källeberg	5 900	5 152	748	5 900	5 025	875
Övriga				19 556	574	18 982
Totalt	**89 900**	**68 349**	**21 551**	**65 279**	**23 705**	**41 574**

Inventarier/maskiner	Budget 2022	Utfall 2022	Budget-diff 2022
Barn- och utbildningsnämnd	8 200	8 552	-352
Byggnadsnämnden	500	510	-10
Kommunstyrelsen	3 945	970	2 975
Kultur- och fritidsnämnden	5 963	5 894	69
Samhällsbyggnadsnämnden	8 500	7 806	694
Socialnämnden	9 300	3 418	5 882
Finansiella investeringar		2 878	-2 878
Totalt	**36 408**	**30 027**	**6 381**

Summa investeringar	Budget 2022	Utfall 2022	Budget-diff 2022
	698 510	516 280	182 230

Jämförelsetal övergripande, kommunen

	Enhet	2022	2021	2020	2019	2018
Omvärld						
Invånare	Antal	39 904	39 636	39 624	39 591	39 411
Skattesats, kommunen	Kr	22:21	22:21	22:21	22:21	22:21
Skattesats, totalt	Kr	33:69	33:69	33:69	33:69	33:69
Nyckeltal per invånare						
Tillgångar/invånare	Kr	86 382	79 072	71 371	64 409	59 501
Eget kapital/invånare	Kr	45 459	41 219	36 569	32 482	31 711
Skulder & avsättningar/invånare exkl. ansvarsförbindelse	Kr	40 923	37 853	34 802	31 926	27 790
Skulder & avsättningar/invånare inkl. ansvarsförbindelse pensioner	Kr	59 217	57 128	54 361	52 184	48 673
Personal						
Antal anställda kommunen den 1 november	Antal	3 774	3 631	3 526	3 595	3 679
- varav kvinnor	Antal	2 947	2 854	2 782	2 839	2 906
- varav män	Antal	827	777	744	756	773
Sjukfrånvaron	%	11	10	11	8	9
- varav kvinnor	%	11	11	11	9	9
- varav män	%	8	7	8	6	6
Antal årsarbeten	Antal	3 670	3 531	3 423	3 456	3 535
Resultaträkningen						
Årets resultat	Mnkr	175	185	161	37	5
Årets resultat, andel av skatter & generella statsbidrag	%	6	7	6	2	0
Intäktsutveckling	%	4	1	2	-8	-1
Kostnadsutveckling	%	4	3	0	0	5
Utveckling skatteintäkter & generella statsbidrag	%	4	4	5	3	4
Nettokostnader	Mnkr	2 638	2 530	2 441	2 436	2 386
Verksamhetens nettokostnad, andel av skatt & statsbidrag	%	94	93	93	98	100
Balansräkningen						
Eget kapital	Mnkr	1 809	1 634	1 449	1 288	1 250
Investeringsnetto	Mnkr	516	291	342	245	248
Självfinansieringsgrad, (årets resultat+avskrivningar/nettoinvestering)	%	57	101	77	53	39
Soliditet, eget kapital/tillgångar	%	53	52	51	51	53
Soliditet, inkl. ansvarsförbindelse pensioner	%	31	28	24	19	18
Kassalikviditet, likvida medel & checkkredit andel av korta skulder	%	54	77	62	67	55
Skuldsättningsgrad, totala skulder/tillgångar	%	40	40	49	49	47
-varav långfristig låneskuld	%	17	14	13	14	8
Förändring av tillgångsvärdet	%	10	11	11	9	4

Kommunfullmäktige

Ordförande: Annalena Levin (C)
Vice ordförande: Gunnar Lidell (M)
2:e vice ordförande: Anneli Guilotte (S)

Verksamhetsbeskrivning

Kommunfullmäktige har 51 ledamöter och 30 ersättare. Fullmäktige är kommunens högsta beslutande organ och utses vid allmänna val vart fjärde år. Kommunfullmäktige fattar beslut i ärenden som rör mål och riktlinjer för de kommunala verksamheterna, kommunens budget, den kommunala skattesatsen, taxor och avgifter, investeringar, stadsplanering samt andra viktiga och övergripande frågor för kommunen. Under kommunfullmäktige finns en valberedning, som förbereder kommunfullmäktiges val och en demokratiberedning som bland annat ska bidra till ett större samhälleligt engagemang bland invånarna och utveckla formerna för invånarnas delaktighet.

Under året har kommunfullmäktige sammanträtt nio gånger. Sammanträdena i februari, mars och april genomfördes digitalt för att minska smittspridningen av covid-19. Därefter har sammanträden genomförts i huvudnäsaulan, Folkets hus och Quality hotel i Vänersborg. Det sista sammanträdet för året genomfördes i den då nyligen färdigställda sessionssalen, Bojorten. Under året har användandet av tekniska hjälpmedel ökat för genomförandet av sammanträdena.

Den 15 oktober 2022 inleddes den nya mandatperioden för kommunfullmäktige med en ny sammansättning av ledamöter och ersättare. Kommunfullmäktiges presidie valdes vid det första sammanträdet för det nya kommunfullmäktige den 26 oktober.

Bland de beslut kommunfullmäktige fattat under 2022 kan särskilt noteras antagandet av mål- och resursplan för 2023-2024, en oförändrad politisk organisation och ett nytt varumärke för kommunen. Kommunfullmäktige har även antagit styrdokument rörande medborgardialog, konstnärlig gestaltning, finanspolicy, pensionspolicy och socialt omhändertagande. Kommunfullmäktige har även hanterat ärenden rörande utvidgningar av det kommunala verksamhetsområdet för vattentjänster i Trestad center, Mariedal östra, Nordkroken och delar av Vänersnäs. Därtill har fullmäktige behandlat ett stort antal motioner och medborgarförslag.

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Intäkter	0,0	0,0	0,0
Personal	1,4	1,3	0,9
Omkostnader	0,8	0,8	0,7
Nettokostnad	2,2	2,2	1,6
Nettobudget	2,5	2,5	2,3
Resultat	0,3	0,3	0,7

Årets resultat uppgår till 0,3 mnkr.

Valnämnden

Ordförande: Annika Larson Lindlöf (S)
Vice ordförande: Niklas Claesson (M)

Verksamhetsbeskrivning

Valnämnden har tre ordinarie ledamöter och tre ersättare. Nämnden svarar för genomförande av val i kommunen. Med val avses val till riksdag, region och kommunfullmäktige. Vidare ansvarar valnämnden för folkomröstningar och val till EU-parlamentet. Arbetet sker i nära samarbete med Länsstyrelsen och Valmyndigheten.

Allmänna val genomfördes under 2022. Årets val krävde betydligt mer tid och resurser än tidigare val, bl a gällande personal, säkerhet, transporter och lokaler. Antalet förtidsröstande ökade mer än förväntat, fler lokaler, ökade öppettider och mer personal i förtidsröstningen bidrog tillsammans med en ej budgeterad interndebitering för lokaler, till ett minusresultat, trots att tilläggsanslag beviljats.

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Intäkter	1,1	0,0	0,0
Personal	2,5	0,0	0,0
Omkostnader	0,8	0,1	0,1
Nettokostnad	2,1	0,1	0,1
Nettobudget	2,0	0,6	0,6
Resultat	-0,1	0,5	0,5

Årets resultat visar underskott med 0,1 mnkr.

Revisionen

Ordförande: Thomas Boström (M)
Vice ordförande: Torsten Gunnarsson (S)

Verksamhetsbeskrivning

Kommunens revisorer ska enligt kommunallagen, reglementet och med iakttagande av god revisionssed, granska all verksamhet som bedrivs inom nämnderna. De ska med sin granskning pröva om:

- verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt
- räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som nämnderna ansvarar för är tillräcklig
- kommunstyrelsens och övriga nämnders beslut och verksamhet överensstämmer med de mål och beslut som fastställts av kommunfullmäktige samt följer lagstiftning, avtal och föreskrifter.

Följande granskningsprojekt har genomförts eller pågick vid skrivning av denna text;

- Delårsrapport per 2022-08-31
- Årsredovisning 2022
- Grundläggande granskning
- Kommunens informationssäkerhet
- Våld i nära relationer
- Kommunens arbete med integration och arbetsmarknadsinsatser
- Förebyggande arbete mot välfärdsbedrägerier
- Överförmyndarverksamheten

Färdigställda rapporter finns att läsa på kommunens hemsida - *Kommun&politik/kommunens organisation/revisionen/revisionsberättelse och rapporter*.

Kommunens revisorer har under året fortlöpande träffat tjänstepersoner och företrädare för kommunens nämnder i syfte att få information och samtala om verksamhetsutveckling, metoder för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling samt den interna kontrollen.

Revisionen har under år 2022 fortsatt att arbeta utifrån den formulerade strategin att:

- förbättra väsentlighets- och riskanalys
- den årliga granskningen av nämndernas ansvarsutövande, så kallad grundläggande granskning, ska utvecklas
- aktivt verka för bättre intern kontroll
- aktivt verka för utveckling och metoder för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling inom nämnderna
- stödja alla positiva processer i verksamhet och funktioner i dialog och samverkan med nämnderna.

Framtid

Revisionsstrategin enligt ovan ligger fast. Revisionen är ett nödvändigt instrument får såväl kontroll som utveckling av kommunens verksamheter och det finns behov av mer granskningar. Men revisionen behöver också synas mer och bättre. Därför är en god dialog och samverkan med de som granskas viktig. Syftet är att revisionens arbete ska förankras och få ett tydligt genomslag i verksamheterna.

Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Intäkter	0,0	0,0	0,0
Personal	0,5	0,4	0,5
Omkostnader	0,8	0,9	0,5
Nettokostnad	1,3	1,3	1,0
Nettobudget	1,5	1,3	1,2
Resultat	0,2	0,0	0,2

Årets resultat uppgår till 0,2 mnkr.

Barn- och utbildningsnämnden

Ordförande: Bo Carlsson (C)
Vice ordförande: Gunnar Henriksson (L)
2:e vice ordförande: Christin Slättmyr (S)
Förvaltningschef: Sofia Bråberg

Verksamhetsbeskrivning

Verksamheten omfattar förskola, öppen förskola, pedagogisk omsorg, förskoleklass, fritidshem, grundskola samt grundsärskola. I kommunens regi finns 28 förskolor och 2 dagbarnvårdare. Det finns 17 kommunala grundskolor och vid alla F-6 skolor finns det fritidshem. Det finns två fristående aktörer inom grundskolan, flera enskilda förskolor och aktörer för enskild pedagogisk omsorg.

Resultatavstämning

Nedan redovisas barn- och utbildningsnämndens förväntade resultat som ska bidra till att kommunfullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Andelen barn inskrivna i förskolan ökar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts då andelen barn inskrivna i förskolan har ökat. Under år 2022 var i genomsnitt 87,1% av barn boende i Vänersborgs kommun inskrivna i förskolan jämfört med 86,3% år 2021.

Fler barn som har en placering i enskild pedagogisk omsorg har även allmän delad placering i förskola. Flera aktiviteter har genomförts under året för att informera om förskolans verksamhet och öka vårdnadshavares kunskap om förskolans betydelse.

Andelen barn och elever som upplever trygghet i lärmiljön ökar

Uppnås inte

Samtliga verksamheter organiserar för att kunna möta barn och elevers behov. Det finns ett fortsatt stort behov av att möta barn och elever i ett mindre sammanhang. Värdegrundsarbetet bedrivs på flera nivåer. En stor del av värdegrundsarbetet syftar till att öka tryggheten för barnen och eleverna genom att förankra aktuella planer i verksamheternas vardag.

Inom förskolan har trygghetsvandringar, barnråd och reflektionssamtal med barnen varit viktiga för att öka den upplevda tryggheten. Inrättandet av barnhälsoteam har stöttat förskolornas kvalitetsarbete och bidragit till att det enskilda barnets trygghet och lärande ökat.

Utifrån elevenkäten som genomförts i grundskolan under hösten 2022 har andelen elever som upplever trygghet i lärmiljön minskat jämfört med 2021. I F-6 var det år 2021 92% av eleverna som svarat att man känner sig trygg i skolan jämfört med 88% år 2022. För 7-9 var det 84% av eleverna 2021 som svarat att man känner sig trygg i skolan och motsvarande siffra för år 2022 var 82%. Det förväntade resultatet har därmed inte uppnåtts.

En orsak till minskningen inom grundskolan kan vara hög sjukfrånvaro bland personal under året som har påverkat det relationella arbetet och bidragit till att andelen elever som upplever trygghet minskat. Svårigheten att få tag på vikarier vid frånvaro har även bidragit till att vissa insatser och aktiviteter har tvingats att omprioriteras. Bland annat har möjligheten att möta elever i mindre sammanhang försvårats. Trots minskningen håller sig andelen elever som upplever trygghet på en relativt hög nivå jämfört med andra huvudmän som genomfört Skolinspektionens enkät 2022.

Andelen barn som deltar i en kommunal förskola med hög kvalité ökar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts. Innehållet i undervisningen i förskolan har förändrats kopplat till arbetet med att förbättra tillgängligheten i lärmiljöerna och det finns tydliga kopplingar till ämneskunskaper i läroplanen för förskolan. Analyser i kvalitetsrapporterna visar att barnens medvetenhet om sitt eget lärande har ökat och de är medskapande i sin undervisning. Portfoliodokument har implementerats för att kvalitetssäkra varje barns lärande och kunskapsutveckling.

Verksamheten har förbättrat arbetet med uppföljning av mål och att synliggöra effekterna på lärandet som sker för barn, pedagoger och rektorer.

Andelen elever som når kunskapskravet i årskurs 1 ökar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts (kunskapskravet innebär att eleven har knäckt läskoden och visar förståelse för innehållet). Andelen som når kunskapskravet är högre för flickor jämfört med pojkar. En högre andel av eleverna som läser svenska når kunskapskravet jämfört med elever som läser svenska som andraspråk. Enheternas utvärderingar visar att intensivläsning och till exempel studieverkstad för elever i behov av stöd samt tydliga mål och uppföljningar har bidragit till att det förväntade resultatet uppnåtts.

Andelen elever i årskurs 9 som har behörighet till yrkesprogram ökar

Uppnås inte

Andelen elever i årskurs 9 som har behörighet till yrkesprogram på gymnasiet var 83,5% vid läsårets slut. Jämfört med föregående år är det en nedgång med mindre än en halv procentenhet (83,7% 2021). Det förväntade resultatet har inte uppnåtts.

Elevgruppen har dock stått för den bästa utvecklingen någonsin, gymnasiebehörigheten har ökat med sex procentenheter under högstadietiden. Jämfört med Koladas modellberäknade värde var andelen behöriga till yrkesprogram 1,2 procentenheter högre redan före lovskolan. Ett stort arbete har genomförts med fokus på tillgängliga lärmiljöer, anpassningar och individanpassat särskilt riktat stöd med extra fokus på de elever som saknat något/några ämnen för att nå gymnasiebehörighet. Insatser har gjorts bland annat genom lovskolor, undervisning i mindre grupper, enskild undervisning för elever, tät återkoppling mellan lärare och elev och tät kontakt med vårdnadshavare.

Andelen elever i årskurs 7–9 med mer än 75% närvaro ökar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts då andelen elever i årskurs 7-9 med mer än 75% närvaro har ökat i jämförelse med 2021. Utfallet för 2022 visar att 85,8% av eleverna har mer än 75% närvaro.

Arbetet med närvarokoordinatorer, mobila skolteamet, rektorer, skolpsykolog och samverkande socialsekreterare har fortsatt i oförminskad styrka under läsåret. Under parollen att alla elever ska bli "Sedda och Saknade" pågår arbetet med de individer som har hög frånvaro. Närvarokoordinatorerna har under våren besökt alla årskurs 6-klasser för att förbereda eleverna på årskurs 7-starten och berätta om närvaroarbetet samt för att skapa relationer. En insats som gett positivt utfall under året är den undervisning i mindre sammanhang som genomförts.

Andelen inköp av miljömärkta varor ökar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts. Andelen inköp av miljömärkta varor uppgick under år 2022 till 35% vilket är en ökning jämfört med år 2021 då andelen uppgick till 26%.

Andelen vårdnadshavare som upplever sig ha förutsättningar att vara delaktiga i sitt barns utbildning ökar

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts då vårdnadshavare getts flera möjligheter att vara delaktiga i sina barns utbildning bland annat genom utvecklingssamtal, information i lärplattformen och andra mötesforum.

I förskolan har språkdialoger gett en ökad förståelse hos vårdnadshavarna för hur till exempel förskolan arbetar med barnens språk. I grundskolan har man sett positiva effekter av att erbjuda digitala möten då det har underlättat för vårdnadshavare att delta.

Nyckeltal/jämförelsetal

Antal placeringar, genomsnitt per år	Bokslut 2021	Budget 2022*	Bokslut 2022	Utv. 21/22
Förskola och pedagogisk omsorg				
Totalt antal placeringar, barn 1-5 år	2 113	2 137	2 131	18
Varav andel i externa alternativ %	13 %	12 %	13 %	-
Nyttjandegrad %**	92 %	93 %	91 %	-1
Fritidshem och pedagogisk omsorg				
Totalt antal placeringar, barn 6-12 år	1 727	1 705	1 763	36
Varav andel i externa alternativ %	15 %	12 %	14 %	-1
Nyttjandegrad %**	49 %	50 %	51%	2
Grundskola F-9* **				
Totalt antal elever	4 903	4 919	4 912	9
varav andel i externa alternativ %	12 %	12 %	12 %	-
Varav Grundsärskola	64	66	66	2

* Budgeterat antal barn- och elevplaceringar i detaljbudget 2022 baserades på framtagna befolkningsprognoser från kommunstyrelseförvaltningen samt ett prognostiserat genomsnitt för 2022. Utveckling 21/22 anges i antal placeringar för barn och elever, utom varav andel i externa alternativ samt nyttjandegrad som anges i procentenheter.
** Nyttjandegraden baseras på invånarantal från KIR (Kommunens invånarregister) samt inskrivna barn och elever i förskola och fritidshem som är asylsökande.
*** Grundskola F-9 omfattar förskoleklass, grundskola samt grundsärskola.
Placeringar externa alternativ 2022, genomsnitt:
• 1-5 år: 192 barn i fristående förskola samt 76 barn i enskild pedagogisk omsorg.
• 6-12 år: 182 elever i fristående fritidshem samt 66 elever i enskild pedagogisk omsorg.
• Årskurs F-9: 593 i fristående grundskolor.

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Statsbidrag	97,7	97,6	104,0
Övriga Intäkter	39,4	38,4	36,5
S:a Intäkter	**137,1**	**136,0**	**140,5**
Personal	636,7	621,8	613,0
Omkostnader	386,3	368,0	352,3
Avskrivning & int.ränta	4,1	3,6	2,9
S:a Kostnad	**1 027,1**	**993,5**	**968,2**
Nettokostnad	890,0	857,5	827,7
Nettobudget	892,2	864,0	828,7
Resultat	**2,2**	**6,5**	**1,0**

Årets resultat uppgår till 2,2 mnkr, vilket innebär en avvikelse mot budget med 0,2 %.

Prognosen för barn- och utbildningsnämnden har varit budget i balans i delårsrapporterna för april och augusti.

Tillfälliga budgettillskott har gett högre intäkter än det som budgeterades från årets start. Barn- och utbildningsnämnden har under året bland annat fått budgettillskott för Skolmiljarden samt ersättning för sjuklöner i samband med Coronapandemin, totalt 10,9 mnkr. Detta har skapat möjligheter att utöka både personalkostnader och övriga kostnader i förhållande till lagd budget.

Den främsta utmaningen för våra förskole- och skolenheter är att möta barn och elevers psykosociala och språkliga behov för att uppnå gymnasiebehörighet genom tilldelade resurser. Kommunstyrelsen beslutade i januari 2022 att bevilja barn- och utbildningsnämnden tilläggsbudget om 3 mnkr till insatser för att fler barn och unga i behov av särskilt stöd ska uppnå bättre skolresultat samt 2 mnkr för fler elever i grundsärskolan. Dessa beslut har varit stödjande i verksamheternas arbete för att möta barn och elevers behov inom tilldelad budget.

Förändringen av semesterlöneskulden innebar en minskning om 2,1 mnkr. Minskningen innebär att årets resultat förbättrats med motsvarande summa.

En jämförelse mot resultatet i bokslut 2021, 6,5 mnkr, visar ett minskat överskott med 4,3 mnkr. Förändringen beror främst på bättre överensstämmelse mellan budgeterat respektive verkligt utfall av antal barn- och elevplaceringar.

Den inflation som uppstått till följd av rådande omvärldsläge har inneburit ökade kostnader för inköp av material, inventarier samt skolskjutsar. Kostnader för inköp av måltider har minskat på grund av färre antal serverade portioner än budgeterat beroende på frånvaro av både barn, elever och personal till följd av Coronapandemin.

Anslagsbindningsnivå, Mnkr

Mnkr	Intäkt	Kostnad	Netto	Budget-diff
Nämnd/adm.	0	4,5	4,5	1,2
Förskola, pedagogisk omsorg 1-5 år	-51,8	319,2	267,4	2,8
Grundskola F-9, fritidshem, pedagogisk omsorg 6-12 år Grundsärskola	-85,3	703,5	618,2	-1,8
Netto	**-137,1**	**1 027,2**	**890,1**	**2,2**

Nämnd/nämndsadministration

Nämnd och nämndsadministration uppvisar ett överskott på 1,2 mnkr. Överskottet består av ej förbrukad budget för oförutsedda kostnader samt lägre kostnader för arvoden än budgeterat.

Förskola och pedagogisk omsorg 1-5 år

Verksamheterna förskola och pedagogisk omsorg 1-5 år uppvisar ett överskott på 2,8 mnkr.

Överskottet beror främst på högre statsbidrag än budgeterat. De ökade intäkterna har till viss del mötts av att kostnader för personal och inköp av läromedel samt lekmaterial har ökat i förhållande till lagd budget. Ökade personalkostnader beror främst på fler barn i de kommunala verksamheterna än beräknat samt barn i behov av särskilt stöd, vilket har medfört budgetunderskott för vissa enheter.

Förskoleklass, grundskola, grundsärskola, fritidshem och pedagogisk omsorg 6-12 år

Verksamheterna uppvisar ett underskott på 1,8 mnkr.

Kriget i Ukraina har under det gånga året medfört ett ökat antal in- och utflyttningar av elever. Välkomsten, kommunens enhet för mottagande av nyanlända elever, utökades för att möta behoven av kartläggning. Detta innebar att Välkomsten drabbades av ett budgetunderskott.

Vissa enheter uppvisar ett negativt ekonomiskt resultat. Det beror främst på att kostnaderna varit högre än budgeterat för elever i behov av särskilt stöd och då framför allt avseende psykosociala och språkliga behov.

En större andel elever har tagit del av fritidshemmens verksamhet än under de föregående åren, nyttjandegraden har ökat från förra årets 49 % till 51 %.

Personal	2022	2021	2020
Tillsvidareanställda	1 107	1 102	1 065
Visstidsanställda	156	174	159
Summa	**1 263**	**1 276**	**1 224**

Tabellen ovan återger antal månadsavlönade anställningar per den 1 november. I de fall en person har två anställningar har båda räknats in.

Det totala antalet anställningar 1 november 2022 har minskat med 13 jämfört med samma datum 2021. Antalet tillsvidareanställningar har dock ökat både jämfört med 2021 och 2020.

Gällande årsarbeten utifrån sysselsättningsgrad har det vid mätpunkten 2022 skett en minskning med 11 årsarbeten jämfört med 2021. Den genomsnittliga sysselsättningsgraden bland månadsanställda har ökat från 97,8 % (2021) till 97,9 % (2022).

Investeringar

Investeringar, Mnkr	Investerings-plan	Utfall	Budget-diff
Inventarier	8,2	8,6	-0,4

Årets investeringsbudget 2022 har främst använts till att utrusta lokaler och genomföra arbetsmiljöåtgärder. Gjorda investeringar 2022 avser inköp av möbler och inventarier till Öxnereds nybyggda skola, Mariedalskolan samt övriga förskolor och grundskolor.

Åtgärder för budgetbalans

Barn-och utbildningsnämndens resultat har under året inneburit avvikelser i både intäkter och kostnader. Genom ett aktivt arbete med ekonomistyrning och gemensamt ansvarstagande i organisationen nås ett mindre överskott.

Byggnadsnämnden

Ordförande: Bo Dahlberg (S)
Vice ordförande: Magnus Ekström (KD)
Förvaltningschef: Eddie Sandin

Verksamhetsbeskrivning

Nämnden fullgör kommunens uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet och har ett övergripande ansvar för fastighetsbildning. Verksamheten styrs av ett antal speciallagar, främst plan- och bygglagen samt fastighetsbildningslagen. Enligt dessa lagar ska nämnden verka för en god byggnadskultur och en god stads- och landskapsmiljö, uppmärksamt följa den allmänna utvecklingen inom kommunen och dess närmaste omgivning samt ta de initiativ som behövs i frågor om planläggning, byggande och fastighetsbildning.

Nämnden ansvarar för prövning av dispenser och tillsyn av strandskyddsbestämmelserna i miljöbalken. Nämnden ansvarar också för mätning och kartframställning samt utveckling av geodata. Nämnden ansvarar även för kommunens namnsättning av vägar och adressättning. Byggnadsnämndens ärenden bereds av miljö- och byggnadsförvaltningen.

Resultatavstämning

Nedan redovisas nämndens förväntade resultat som ska bidra till att kommunfullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Andelen invånare som tycker att de aktivt kan delta i arbetet med utveckling av kommunen ska öka

Uppnås

Andelen har ökat från 2021 till 2022. Under 2022 har medborgardialog genomförts med flera möten inom ramen för FÖP Brålanda. Förvaltningen har också medverkat på Bomässan och Aqua Blå. Handlingsplan för barnens rättigheter, Webkarta samt rutin för visualisering av planprojekt är framtagna under året.

Kommunens planberedskap för nya bostäder ska öka

Uppnås

Under året har planberedskap för cirka 80 bostäder tillkommit genom detaljplaner som vunnit laga kraft samt att arbete har pågått med ytterligare detaljplaner som förväntas antas under 2023 och framåt.

Nöjd kund-index (INSIKT) ska öka

Uppnås inte

Det slutliga Nöjd kund-indexet för bygglov 2022 utförs av extern aktör och presenteras inte förrän till våren 2023. Senaste uppgifterna från hösten indikerar att nöjd kund-index för bygglov minskar jämfört med året innan, från 65,2 till 63,5. Antalet svar för 2022 var enbart 19 stycken till skillnad från 57 svar 2021. Efter kvartal 3 låg nöjd kund-index på 67,3 efter 17 inlämnade svar. Vid så lågt antal svar har enskilda svar stor påverkan på indexet. Under hösten har E-tjänster för ansökan om bygglov, anmälningsärenden, förhandsbesked och strandskyddsdispenser införts vilket förhoppningsvis har en positiv påverkan framöver.

Befolkning bosatta i kollektivtrafiknära läge ska öka

Uppnås

Merparten av de bostäder som färdigställts under året ligger i kollektivtrafiknära området. Under året har dessutom fler bygglov för bostäder i kollektivtrafiknära områden beviljats och ett stort antal bostäder finns med i pågående detaljplaner i centrala Vänersborg, Öxnered, Nabbensberg och Brålanda.

Genomsnittlig handläggningstid för bygglov (enligt PBL) ska minska

Uppnås

Genomsnittlig handläggningstid för bygglovsärenden minskar från 5,6 veckor 2021 till 5,3 veckor 2022.

Nyckeltal/jämförelsetal

	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Utveckling 2021/2022
Bygglov			
Handläggningstid dagar	37	39	-2 d
Boende			
Färdigställda Bostäder antal*	327	159	+ 168

*Färdigställda bostäder innebär att bygglov har sökts samt att byggnaden är uppförd och inflyttningsklar. Det gäller både enbostadshus och antal lägenheter i flerbostadshus

Under året har e-tjänster för ansökan om bygglov införts, vilket underlättar för sökanden och verksamheten. På sikt kommer detta att kunna minska handläggningstiderna.

Antalet färdigställda bostäder hamnar på 327 och innefattar 38 en/tvåbostadshus, 283 lägenheter i flerbostadshus och 6 fritidshus. Prognosen i augusti var 258 bostäder.

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Statsbidrag	0,3	0,3	0,3
Övriga Intäkter	13,7	14,1	12,3
S:a Intäkter	**13,9**	**14,4**	**12,6**
Personal	25,1	22,8	21,6
Omkostnader	6,8	6,4	5,7
Avskrivning & int.ränta	0,5	0,6	0,7
S:a Kostnad	**32,4**	**29,8**	**28,0**
Nettokostnad	18,5	15,4	15,4
Nettobudget	18,6	18,0	17,6
Resultat	**0,1**	**2,6**	**2,2**

Årets resultat uppgår till 0,1 mnkr, en avvikelse mot budget på en procent. Färre ärenden än förväntat i slutet av året, främst på bygglovs-sidan, har lett till lägre intäkter än förväntat, 0,4 mnkr under budget. Vakanser och föräldra-ledigheter har lett till arbetskraftskostnader 1,3 mnkr lägre än budgeterat. Inköp av IT-utrustning för distansarbete, möbler för att handläggare ska kunna dela kontor samt framförallt inköp av konsulttjänster har lett till kostnader 0,8 mkr högre än budgeterat.

I delårsrapporten per augusti prognostiserades ett budgetöverskott på 0,8 mnkr vid årets slut. Avvikelsen mot prognosen på 0,7 mnkr beror främst på minskade intäkter på bygglov.

Nämndverksamheten visade vid årets slut ett underskott mot budget på nästan 0,1 mkr till följd av ökade personalkostnader.
Förvaltningskontoret visade ett överskott mot budget på drygt 0,1 mnkr, på grund av senare rekrytering av nämndsekreterare än planerat.
KLM hade ett överskott mot budget på 0,1 mnkr, främst med anledning av lägre arbetskrafts-kostnader till följ av föräldraledighet och utlåning av personal.
Kart- och geodata landade på ett överskott mot budget på nästan 0,3 mnkr främst på grund av lägre arbetskraftskostnader än budgeterat på grund av vakanser.
Plan visade ett underskott på nästan 0,1 mkr mot budget främst på grund av höga konsultkostnader vilka till stor del vidarefaktureras.
Bygglov visade ett underskott mot budget på drygt 0,2 mnkr, främst på grund av lägre intäkter än budgeterat i slutet av året.

Personal *	2022	2021	2020
Tillsvidare anställda	38	35	37
Visstid anställda	2	3	0
Summa	**40**	**38**	**37**

* Nyckeltalet avser statusen den 2022-11-01

Investeringar

Investeringar, Mnkr	Investerings-plan	Utfall	Budget-diff
Inventarier	0,5	0,5	0,0

Årets investeringsbudget användes till en ny totalstation.

Åtgärder för budgetbalans

Byggnadsnämndens verksamhet kan inte i någon större grad påverka intäktsflödet utan är beroende av vad utomstående aktörer planerar att genomföra.

Kommunstyrelsen

Ordförande: Benny Augustsson (S)
Vice ordförande: Henrik Harlitz (M)
2:e vice ordförande: Mats Andersson (C)
Förvaltningschef: Lena Tegenfeldt

Verksamhetsbeskrivning

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan med ansvar för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Kommunstyrelsen leder och samordnar planeringen och uppföljningen av kommunens ekonomi och verksamheter. Kommunstyrelsen ansvarar även för översiktlig fysisk planering samt lämnar planuppdrag till Byggnadsförvaltningen. De närmare uppgifterna för styrelsen finns i kommunallagen och reglemente för kommunstyrelsen. Inom kommunstyrelsen verkar ett arbetsutskott, ett personal- och förhandlingsutskott och ett konsumentutskott.

Resultatavstämning

Nedan redovisas nämndens förväntade resultat som ska bidra till att fullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Andelen personer inom AME som börjar arbeta eller studera ska öka

Uppnås

Nyckeltal pekar på en nedgång i andel som uppbär försörjningsstöd parallellt med en ökning av antalet som går till studier, aktivitet eller egen försörjning via arbete. Andelen inskrivna arbetslösa bland befolkningen 16–64 år har minskat stadigt. Särskilt bland kvinnor, vilket är kopplat till högre efterfrågan på arbetskraft inom kvinnodominerade branscher och riktade insatser. Förvaltningen har tillsammans med arbetsmarknadsenheten (AME) arrangerat en lyckad rekryteringsmässa för ungdomar i högstadiet, gymnasiet, vuxenutbildningen och inskrivna hos AME. Under året har samarbetet med centrumvärdar, anställda genom AME, och evenemangsenheten utökats. Sysselsättning inom olika uppdrag i syfte att leda vidare till arbete eller studier erbjuds på förvaltningen.

Andelen som känner sig trygga utomhus i området där de bor ska öka

Uppnås

Upplevelsen av trygghet utomhus, både när det är mörkt och ljust ute enligt årets medborgarundersökning. Båda resultat är något högre än riksgenomsnittet. Ett aktivt arbete har gjorts i samverkan med kommun, polis, civilsamhälle och näringsliv genom brottsförebyggande rådet (BRÅ). Inom ramen för medborgarlöftet har flertalet dialoger genomförts på Torpa som resulterat i en inventerande förslagslista. En omfattande satsning har genomförts för att bemöta psykisk ohälsa med fokus på suicid. Flera kommunala verksamheter och allmänheten har fått ta del av en utbildningssatsning för Psykisk livräddning. Projektet hållbar platsutveckling har avslutats där Trygg Miljö nu är ett etablerat arbetsområde med ett arbetssätt som baserar sig på samverkan mellan polis, kommun och näringsliv. Isbanan är ett exempel på samverkansprojekt för att öka flöden och skapa trygghet i stan.

Andelen invånare med tillit till andra ska öka

Uppnås delvis

Andelen invånare med tillit till andra har de senaste åren sjunkit enligt en undersökning men ökat enligt en annan. Folkhälsomyndighetens undersökning visar att från 2012 har andelen som saknar tillit till andra ökat från 24 till 33 % i Vänersborg. Medborgarundersökningen visar å andra sidan en kraftig ökning av den mellanmänskliga tilliten i kommunen, 64 % anser att man generellt kan lita på människor, vilket dels är en ökning från 2021 års resultat, dels högre än rikssnittet. Förbättring av resultatåterkoppling har skett under året i form av kommunikationsrutiner samt rutin för publicering av medborgarförslag och revisions-rapporter. Ett nytt medborgarlöfte skrevs under den 20 december 2022 och avser åren 2023–2024 med fokus på Torpa.

Invånarnas möjlighet till delaktighet ska öka

Uppnås

Delaktighetsindex för Vänersborg har ökat från föregående år. Även medborgarundersökningen visar sammantaget högre bedömningar vad gäller bemötande, information och inflytande år 2022 jämfört med föregående år. Det pågående arbetet med att utveckla invånardialog som systematiskt arbetssätt i kommunen har bland annat resulterat i bättre information på hemsida och ett policydokument. Hemsidan har även tillgänglighetsanpassats. Förvaltningen har vid större arrangemang såsom Bomässan och Aqua Blå funnits tillgängliga för dialoger med medborgare och visa upp det gemensamma platsvarumärket, vilket upplevdes som positivt bland medborgarna. Stora informationsinsatser har genomförts för att öka invånarnas möjlighet till delaktighet genom de allmänna fria valen, bland annat genom information på TV-skärmar och affischer runt om i kommunen. Likväl minskade valdeltagandet, likt övriga Sverige, och landade på 82,4 %.

Socioekonomiska skillnader i olika kommundelar ska minska

Uppnås delvis

Det förväntade resultatet mäts med ojämlikhetsindex. Senast tillgängligt resultat är från 2020 och visar på en negativ trend för kommunen över den dokumenterade perioden från 2012–2020. För att minska de socioekonomiska skillnaderna och förbättra individernas förutsättningar för egenförsörjning har insatser gjorts för att nå kommunens evighetsgäldenärer. Där har ett antal hört av sig för att få stöd och råd för att kunna ta sig ur sin situation. Insatser kring bland annat ökad grad av fullföljda studier och andel i egen försörjning utifrån arbetsmarknadsenhetens uppdrag bedöms påverka helheten och därmed bidra till måluppfyllelse. Genom målgruppsanalyser ökar precisionen i insatserna. Under arbetet med näringslivsstrategin har flera områdesträffar genomförts.

Andelen elever som testat droger ska minska

Uppnås

Den genomförda drogvaneundersökningen visar på fortsatt nedgång när det gäller användningen av droger bland gymnasieelever, men också en förflyttning mot nya användningar. En ökning skönjs när det gäller flickor och snus och lustgas har dykt upp som en ny aktör och verkar vara en uppåtgående trend. I våra grannkommuner följs liknande trender som i vår med några undantag. Informationsinsatser till både ungdomar och vårdnadshavare bedöms ha god effekt. God samverkan med samtliga aktörer både inom och utom kommunens verksamheter och gott samarbete med polisen, bedöms ha bidragit till måluppfyllelse.

Kommunens service och bemötande till näringslivet ska öka

Uppnås

Vänersborg fick för 2022 högre poäng vad gäller service och bemötande (3,16) än 2021 (2,88). Detta är Vänersborgs högsta omdömessiffra någonsin och utgör ett av många områden inom ramen för företagsklimatet. Därutöver har Vänersborg för 2022 i Svenskt Näringslivs attitydmätning Företagsklimatet, fått sitt högsta resultat av det sammanfattande omdömespoängen sedan mätningen startade. För 2022 så hamnar Vänersborg på rikssnittet 3,43. Vänersborg blev en av de tio bästa "klättrarna" i Sverige, när det gäller det sammanfattande omdömespoängen för 2022. Under hösten 2022 har fokus varit på möten med företag för diskussion om den nya näringslivsstrategin 2024–2030. Under 2022 har Vänersborgs kommun bytt verktyg för att skapa e-tjänster, vilket ger en ökad mängd "färdiga" e-tjänster som vi delar med ca 200 kommuner i Sverige.

Nöjd kund-index (INSIKT) ska öka

Uppnås

Det totala NKI-värdet för Vänersborgs kommun (2021) har stigit till 76. Det är det högsta resultatet på tio år, och Vänersborg ligger nu över rikssnittet. Dock finns risken att kommunen tappar i omdöme om förvaltningar inte rapporterar in ärenden och företagen inte besvarar enkäter som skickas ut i den omfattning som är önskvärd. Kommunikationsinsatser görs därför för att sprida goda exempel och ambassadörer. Ett interaktivt näringslivsmagasin har tagits fram för att lyfta fram Vänersborgs företagsklimat, ihop med det nya

platsvarumärket. Under året har företagsbesöken kunnat återupptas och dialogen med näringslivet ökar. Informationsspridning om bland annat företagsanknutna aktiviteter, filmer om företagares etableringar och anbudsförfarande samt olika publikationer i olika sociala medier under året, däribland LinkedIn och Facebook, har givit bra resultat.

Växtkraften i våra företag ska öka

Uppnås

Till grund för bedömningen av måluppfyllelse av det förväntade resultatet ligger andel nystartade företag i kommunen samt antal arbetsställen totalt. Senaste siffrorna är från 2021. Andelen nystartade företag per 1000 invånare är 9,6, vilket är samma utfall som 2020 och det högsta sedan 2007, när resultatet presenterades i Kolada. Andelen arbetsställen totalt i kommunen per invånare har ökat från 10,2 (2020) till 10,3 %. För att stimulera växtkraften i företagen har en rad insatser gjorts under året. Workshops med Wargön Innovation har genomförts. UF-Företag har deltagit på FrukostForum för att lyfta fram det unga entreprenörskapet. Unga i Vänersborg och Brålanda har testat på företagande under sommaren via UngDrive. Medel har beviljats för ett separat projekt kring Industriell symbios. En etableringsguide har tagits fram genom projektet Hållbar platsutveckling.

Kommunens territoriella växthusgasutsläpp ska minska

Uppnås

Utsläppen av växthusgaser totalt, sedan ökningen 2016, har vänt. 2020 hade utsläppen minskat till 7,14/invånare. Trots minskningen ligger Vänersborg fortsatt bland de 25 % med högst utsläpp. Tillsammans med klimatsekretariatet har en koldioxidbudget tagits fram. I arbetet synliggjordes vilka delområden som är påverkbara för kommunen. Koldioxidbudget är publicerad på kommunens webb för att fungera som ett pedagogiskt verktyg för att synliggöra kommunens kvot och möjliga utfalls scenarios beroende på utpekat fokusområde. Fokus sätts på miljöpåverkan i och med arbetet med att tydligare visa på detta i olika skrivelser och underlag. Detta arbete kommer slutföras under 2023.

Andelen invånare som är nöjda med kommunens information för att minska personlig miljö-och klimatpåverkan ska öka.

Uppnås inte

På grund av sänkningen av betyget jämfört med 2021 blir inte det förväntade resultatet uppnått. Vänersborgs kommun fick höga betyg (60,6) i medborgarundersökningen 2021 avseende nöjdheten med information för att minska personlig miljö- och klimatpåverkan och hamnade bland de 25 % med högst betyg. 2022 fick Vänersborg fortsatt höga omdömen (56,9) och betyget är fortsatt högre än riket. En rad insatser har gjorts under året för att ytterligare förbättra det förväntade resultatet såsom kommunikationsplan för tema Klimat och miljö, arbetet med hållbara kommuner som ingår i Fyrbodals näringslivsnätverk, Business Region Väst och hållbarhetsperspektivet i förarbetet med ny näringslivsstrategi. Därtill har kommunen under året arrangerat Hållbarhetsveckan som syftar till inspiration och kunskapsutveckling riktat till medborgarna.

Kommunens tekniska förutsättningar för digital utveckling ska öka

Uppnås delvis

Vänersborg har deltagit i en enkätundersökning om kommunorganisationens digitala mognad, och därefter ingått i ett samarbete med Inera för fortsatt arbete med digital mognad och digitalisering. Arbetet handlar i hög utsträckning om att försöka fylla de centrala brister som finns i den så kallade "skuld" som finns till den interna IT- miljön.

Andel invånare som får bra svar på frågor om kommunens och dess verksamheter ska öka

Uppnås delvis

Enligt medborgarundersökningen anser 68,7 % att det fungerar bra att få svar på frågor till kommunen. Det är högre än riket (67,4) men lägre än föregående år (71,4). Medborgarna är också mycket nöjda med bemötandet från tjänstepersoner (87,5 %), vilket är påtagligt högre än rikssnitt (83,8) och högre än föregående års bedömning (80,9). Eftersom bedömningen av måluppfyllelse främst styrs av utfallen på medborgarundersökningen, uppfylls målet enbart delvis. Med förvaltningens utåtriktade arbete och upparbetade forum, sker dialog med många organisationer och företag löpande. I

dessa dialoger besvaras frågor och lotsning till rätt funktioner sker. Tillgängligheten på förvaltningen är hög i sociala medier och i de nätverk, mötesforum och företagsbesök som genomförs.

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Statsbidrag	7,4	5,3	8,3
Övriga Intäkter	64,6	58,8	61,4
S:a Intäkter	**73,0**	**64,1**	**69,7**
Personal	79,1	74,6	74,1
Omkostnader	389,3	372,5	359,3
Avskrivning & int.ränta	2,2	2,1	2,0
S:a Kostnad	**470,7**	**449,2**	**435,4**
Nettokostnad	397,6	385,1	365,7
Nettobudget	420,1	408,9	391,7
Budgetdiff	**22,5**	**23,8**	**26,0**

Anslagsbindningsnivå resultat 2022

Mnkr	Intäkt	Kostnad	Netto	Budget-diff
Kommunstyrelsen	0,0	9,6	9,6	10,9
Kommunledningkontor	68,8	181,9	113,0	3,4
Räddningstjänst/säkerhet	3,5	41,5	38,0	1,5
Gymnasieverksamhet	0,3	200,6	200,3	4,1
Vuxenutbildning	0,4	37,0	36,7	2,6
Summa	73,0	470,7	397,7	22,5

Ekonomisk analys

Kommunstyrelsens sammanlagda resultat redovisade ett överskott på 22,5 mnkr, vilket är en avvikelse mot budget på ca 5,6% Nettokostnaderna ökade med ca 3,5% jämfört med 2022, vilket till största del beror på ökade omkostnader. Omkostnader visade ett överskott och avser bl.a. köp av huvudverksamhet, licensavgifter och till viss del kommunstyrelsens förfogandeanslag. I delårsrapporten per augusti prognostiserades ett överskott på 13,9 mnkr. Att budgetöverskottet blev högre än prognosen beror främst på lägre förbrukning av kommunstyrelsens förfogandeanslag än prognostiserat, samt att kommunledningskontoret visade ett bättre resultat än prognos.

Kommunstyrelsen, politisk verksamhet

Kommunstyrelsen redovisade sammanlagt ett överskott på 10,9 mnkr. Av överskottet stod kommunstyrelsens förfogandeanslag för 6,8 mnkr, vidare visade lönebidrag till föreningar ett överskott på 1,2 mnkr.

Kommunledningskontor

Anslagsbindningsnivån visade sammantaget ett överskott på 3,4 mnkr. Ekonomikontoret visade ett överskott på 0,7 mnkr. Överskottet är främst personalkostnader beroende på vakanser under året. IT-kontoret resultat visade en positiv budgetavvikelse på 3,1 mnkr. Överskottet beror på lägre kostnader än budgeterat för bl.a. hyror, licenser, vakanser samt att projekt som var planerade under 2022 drabbades av förseningar. Detta gjorde att arbete med konsultstöd inte kunde genomföras i den takt som var tänkt. De försenade projekten behöver hanteras under 2023. Kansli och arkiv redovisade en negativ budgetavvikelse på -1,6 mnkr. Underskottet beror till största delen av köp konsulttjänster för införande e-arkiv. Kostnader för licenser datasystem samt avskrivningar för ärendehanteringssystemet har också påverkat resultatet negativt. Personalkontorets verksamheter visade en positiv budgetavvikelse på 0,6 mnkr. Personalkostnader visade ett överskott på grund av vakanser och ledigheter. Centrala medel för utbildnings- och utvecklingsfrågor visade ett överskott. Kostnader för företagshälsovård och anpassningsåtgärder visade ett överskott mot budget likaså avskrivningskostnader. Kommundirektören med underliggande avdelningar näringsliv och hållbar utveckling visade tillsammans ett överskott på 0,3 mnkr.

Gymnasiet/Komvux

Gymnasieverksamheten visade ett överskott på 4,1 mnkr och är kopplat till en lägre andel av antalet gymnasieelever i förbundet än budgeterat. Vuxenutbildningen visar ett överskott på 2,6 mnkr och beror på lägre volymer i vuxenutbildningen jämfört med budget 2022.

Räddnings- & Säkerhetsverksamhet

Anslagsbildningsnivån visade sammanlagt ett överskott på 1,5 mnkr mot budget. Räddningstjänsten ingår i Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF) där kommunens kostnader för räddningstjänst består av förbundsbidrag och pensionskostnader. Verksamheten redovisade ett överskott på 1,9

mnkr, beroende på lägre kostnader för pensioner än budgeterat. Kommunens egen verksamhet för säkerhet visade ett underskott på 0,6 mnkr mot budget, vilket beror på personalkostnader däri till stor del kostnader för tjänsteman i beredskap.

Personal	2022	2021	2020
Tillsvidare anställda	109	110	110
Visstid anställda	15	7	7
Summa	**124**	**117**	**117**

Ökning i visstidsanställda beror på två anställda för valet, samt visstidsanställda inom IT enheten för att stärka upp servicestöd.

Investeringar

Investeringar, Mnkr	Investeringsplan	Utfall	Budgetdiff
Inventarier	3,9	1,0	2,9

Av årets investeringsplan på 3,9 mnkr användes totalt 1,0 mnkr. Anslaget för IT-kontorets investeringar på 3,4 mnkr har förbrukats med knappt 1,0 mnkr och av anslaget på 0,6 mnkr för inventarier förbrukades inget.

Åtgärder för budgetbalans

Ett kontinuerligt arbete med effektiviseringar och prioriteringar på tjänstemannanivå sker inom angiven budgetram.

Kultur- och fritidsnämnden

Ordförande: Hans Norén (S)
Vice ordförande: Kristina Edvinsson (M)
Förvaltningschef: Anna Svensson

Verksamhetsbeskrivning

Kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområden omfattar barn- och ungdomskultur, bidrag, stöd och stimulans till föreningar, studieförbund och övriga organisationer inom nämndens verksamhetsområde, folkbibliotek, fornvård, fritidsgårdsverksamhet, huvudmannaskap för Vänersborgs museum, idrotts- och fritidsanläggningar, konsthall, musik- och kulturskola, stipendier och priser inom nämndens områden samt öppna offentliga arrangemang.

Resultatavstämning

Nedan redovisas nämndens förväntade resultat som ska bidra till att fullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Andelen flickor som deltar i öppen fritidsverksamhet ska vara minst 40%.

Uppnås inte

Andelen flickor uppgår till 31%. Verksamheten har vidtagit åtgärder i form av tjejkvällar på Lyckans fritidsgård tillsammans med Timjan. På Barnens kastanj och Lyckans fritidsgård är balansen mellan könen hos besökarna mer jämnt fördelad än på Torpa fritidsgård som i mycket hög utsträckning besöks av killar.

Andelen deltagare från underrepresenterade grupper ska öka.

Uppnås

Mått till resultatet saknas. Dock har förvaltningen genomfört en mängd insatser för att uppnå målet. Baskulturutbudet gör att barn besöker konsthallen, verksamhet på skolans fritidstid gör att musik- och kulturskolan når underrepresenterade grupper, tjejkvällar och samverkan med särskolan via fritidsgårdarna, huvudbiblioteket har byggts om och ungkultur-verksamheten Timjan har flyttat till biblioteket där unga varit en underrepresenterad grupp, samt studieplatser har skapats. Alla barn i årskurs 1-5 blev inbjuda till musik- och kulturskolans prova på-kvällar, som genomfördes i Vänersborg, Vargön och Brålanda.

Ökad följsamhet kring 1%-regeln för kommunal konst och offentlig gestaltning.

Uppnås

Kommunfullmäktige har under året fastställt riktlinjer för arbetet med konstnärlig gestaltning i offentlig miljö samt beslut om investeringsmedel. Ett förvaltningsgemensamt konstråd ska utforma förslag till konstprogram, med tematik och placering, som ska antas politiskt framöver.

Nivån på baskulturutbudets aktivitetstimmar ska bibehållas.

Uppnås

Uppnås, då tiden ej minskat från föregående år. Enkätundersökning har genomförts för skolpersonalen vilka är nöjda med upplägget av utbudet.

Andelen miljöklassade varor i nämndens verksamheter ska öka.

Uppnås inte

Inköp av miljöklassade varor via e-handelssystemet har ökat, från 50 tkr till 66 tkr. Procentuellt sett har dock andelen inköp av miljöklassade varor minskat, från 42% till 24%, vilket beror på en ökad användning av systemet. Under året gjordes inköp i systemet för 275 tkr jämfört med 128 tkr föregående år.

Andelen invånare som är nöjda med biblioteken ska minst uppgå i nivå med rikssnitt.

Uppnås inte

Vid senaste mätningen uppgår andelen som är nöjda med utbudet av böcker och tidskrifter till 89% (riket 95%). Andelen nöjda med det digitala utbudet uppgår till 84% (riket 89%). Andelen nöjda med utbud av bibliotekets aktiviteter uppgår till 67% (riket 82%). Samtliga indikatorer har minskat jämfört med tidigare år och kan

bland annat bero på stängningen och ombyggnationen av huvudbiblioteket. Angående aktiviteterna så har verksamheten ännu inte hunnit starta upp evenemangen fullt ut efter pandemin, i kombination med stängningen där flest arrangemang vanligtvis genomförs. Större delen av huvudbibliotekets media var också magasinerat och oåtkomligt under ombyggnationen. Huvudbiblioteket nyinvigdes under hösten och är nu anpassat efter nutida och framtida behov, med fler studieplatser, ungkulturverksamhet i lokalerna och mer utformat som mötesplats. Biblioteksfilialerna har också rustats upp med nya möbler via statliga medel. Avtal om gemensamt bibliotekssystem i Fyrstad har tecknats i syfte att ge invånarna ett större utbud av media.

Andelen invånare som är nöjda med idrotts- och motionsanläggningar ska minst uppgå i nivå med rikssnitt.

Uppnås inte

Vid senaste mätningen uppgår andelen nöjda med skötsel till 61% (riket 79%). Andelen nöjda med möjligheten att nyttja anläggningarna uppgår till 69% (riket 80%). Andelen nöjda med öppettider uppgår till 81% (riket 83%). Målet bedöms vara för högt satt utifrån tilldelad budget. Idrottsföreningarna är överlag nöjda med service och bemötande från enhetens personal men har högre krav på anläggningarnas standard samt föreningsbidraget, än vad som är möjligt att genomföra inom nuvarande budgetram. Kultur- och fritidsnämnden ansvarar heller inte för helheten.

Andelen invånare som är nöjda med det lokala kulturlivet ska minst uppgå i nivå med rikssnitt.

Uppnås inte

Vid senaste mätningen uppgår andelen nöjda till 57% (riket 66%). Det är dock en ökning från 52% föregående år (riket 62%). Signaler från medborgare som hör av sig indikerar på att man inte är nöjd med utbud av större popkonserter, krogar och nattklubbar i kommunen, vilket nämnden till stora delar inte ansvarar för. Sommarscen och kulturveckor har genomförts, konsthallen erbjuder utställningar med tillhörande programverksamhet och flertalet konserter med musik- och kulturskolan har skett. Kommunen beviljar ersättning till Folkets hus föreningen för utbud i Kulturhuset, bidrag för verksamhet i Vänersborgs museum, samt föreningsbidrag till kulturföreningarna.

Kultur- och fritidsnämnden ska bedriva verksamhet med geografisk spridning.

Uppnås

Kultur- och fritidsnämnden har en hög ambition avseende geografisk spridning kopplat till tilldelad budget. 25 idrottsanläggningar, fyra bibliotek samt en stor musik- och kulturskola som verkar på flera orter, är några exempel på det. Offentliga barnkulturarrangemang har förlagts till Nuntorp, Brålanda, Västra Tunhem och Torpaområdet. Danspedagogerna anordnade under sommarlovet fritidsaktiviteter med inslag av dans och rörelselekar på skolorna Rånnum, Öxnered, Frändefors, Mulltorp, Onsjö, Blåsut, Skerrud, Mariedal, Norra, Granås, Brålanda och Restad gård. Bildläraren har haft lovverksamhet på alla bibliotek och genomfört ett projekt tillsammans med elever på Öxnereds skola.

Andel elever i musik- och kulturskolan ska överstiga rikssnittet med bibehållen nettokostnad för musik- och kulturskola.

Uppnås

Andelen elever är högre jämfört med riket, 13,1% mot rikets 11,8%. Nettokostnaden för musik- och kulturskolan är oförändrad jämfört med föregående år.

Nyckeltal/jämförelsetal

Bibliotek och kultur	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Utveckl. 21/22
Bibliotek			
Antal utlånade media	103 850	118 107	-12%
Huvudbiblioteket			
Antal besökare	13 963	51 230	-73%

Musik- och kulturskola	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Utveckl. 21/22
Antal deltagaraktiviteter/v*	1 313	1 488	-12%
Varav flickor i %	70	68	2
Varav pojkar i %	30	32	-2

**Avser verksamhet utanför skoltid*

Öppen ungdomsverksamhet	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Utveckl. 21/22
Öppet antal kvällar/år*	474	434	9%
Antal besök	15 467	22 735	-32%
Varav flickor i %	31	32	-1
Varav pojkar i %	69	68	1

** avser det sammanslagna utfallet för tre enheter*

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Statsbidrag	4,4	4,4	4,9
Övriga intäkter	16,0	15,0	16,5
S:a Intäkter	**20,5**	**19,5**	**21,5**
Personal	56,6	55,4	57,1
Omkostnader	81,1	75,3	75,2
Avskrivning & interränta	1,4	1,5	1,4
S:a Kostnad	**139,2**	**132,2**	**133,7**
Nettokostnad	118,7	112,8	112,3
Nettobudget	118,7	115,1	110,0
Budgetdiff	**0,0**	**2,4**	**-2,2**

För 2022 redovisas en nettokostnad om 118,7 mnkr vilket motsvarar årets nettobudget. Jämfört med 2021, exklusive det tilläggsanslag som nämnden då fick, är det en förbättring med 0,1 mnkr. Jämfört med 2021 har nettokostnaden ökat med 5 %. Årets redovisade intäkter överstiger budget vilket främst beror på ökade statsbidrag. Personalkostnader understiger budget medan övriga kostnader överstiger budgeterad nivå. Att övriga kostnader överstiger budget hänger till stor del samman med att erhållna bidrag för specifika projekt genererar motsvarande kostnader.

Mnkr	Intäkt	Kostnad	Netto	Budget diff
Nämnd och administration	0,5	7,9	7,4	0,3
Kultur och bibliotek	3,6	36,3	32,4	0,3
Fritid	9,4	66,9	57,5	-0,7
Musik	7,0	28,1	21,1	0,2
Summa	**20,5**	**139,2**	**118,7**	**0,0**

Nämnd och administration redovisar ett positivt resultat vilket främst beror på något lägre kostnader för arvoden inom nämnd samt lägre övriga kostnader inom administration.

Inom kultur och bibliotek redovisas ett positivt resultat vilket beror på lägre hyreskostnader inom kultur då underhållsinvestering och verksamhetsanpassningar i Kulturhuset Folkets hus ännu ej är slutförda och därmed ännu inte genererar en högre hyreskostnad. Under året har huvudbiblioteket genomgått en omfattande renovering och för året redovisar verksamheten ett utfall i nivå med budget.

Inom fritid redovisas ett underskott vilket främst beror på att intäkter för anläggningar inte når upp till budgeterad nivå. Övriga kostnader ger ett överskott, vilket till viss del kompenserar. Fritidsgårdsverksamheten redovisar utfall i nivå med budget.

Musik redovisar ett positivt resultat vilket främst beror på lägre personalkostnader på grund av ej ersatta tillfälliga vakanser samt återhållsamhet med övriga inköp.

Personal	2022	2021	2020
Tillsvidareanställda	98	100	106
Visstidsanställda	8	3	7
Summa	**106**	**103**	**113**

Investeringar

Mnkr	Investerings plan	Utfall	Budget diff
Inventarier	2,0	1,9	0,1
Inventarier framtidens bibliotek	4,0	4,0	0,0
Summa	**6,0**	**5,9**	**0,1**

Investeringar avser inventarier och verksamhetsanpassningar för hela förvaltningen samt inventarier för det nyrenoverade huvudbiblioteket. Under året har investering gjorts i ny entré på Hallevi IP, nya gräsklippare till anläggningar samt ytstädare och djupluftare för skötsel av konstgräsplaner. Investeringar omfattar även skyddsvägg för bågskytte i Gymnasiehallen, fotbollsmål med tillbehör samt möbler och övriga inventarier.

För huvudbiblioteket omfattar investeringarna bokhyllor, specialsnickerier samt möbler och övriga inventarier.

Åtgärder för budgetbalans

Prognostiserat utfall i delårsbokslutet för augusti visade på ett underskott för nämnden. Stor återhållsamhet under hösten har dock resulterat i ett utfall strax över budget.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Ordförande: Ann-Mari Jonasson (S)
Vice ordförande: Piotr Gabrys (M)
Förvaltningschef: Eddie Sandin

Verksamhetsbeskrivning

Nämnden är både en vanlig kommunal nämnd och en självständig myndighet. Som myndighet kan nämnden besluta om att ställa tvingande krav på till exempel företag i miljöskyddsfrågor. Nämnden har i uppdrag att arbeta för efterlevnaden av de lagar och förordningar som rör miljö- och hälsoskydd, avlopp, livsmedel, tobak, läkemedel, strålskydd och naturvård. Verksamheten deltar i arbetet med Miljöprogram 2030, både vad gäller planering och genomförande. Naturvårdsprojekt med beviljade bidrag är andra stora arbetsuppgifter. Verksamhetens insatser styrs till stor del av inkommande ärenden såsom anmälningar, klagomål, ansökningar och remisser.

Resultatavstämning

Nedan redovisas nämndens förväntade resultat som ska bidra till att kommunfullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Nöjd kund-index (INSIKT) ska öka

Uppnås delvis

Inom nämndens ansvarsområde finns det två områden som ingår i undersökningen av Nöjd Kund Index hos företag, ärenden inom livsmedelskontrollen samt miljöärenden som inkluderar både miljöskyddstillsyn och hälsoskyddstillsyn.
Gällande livsmedelsärenden så uppgår resultatet hittills till index 78,5 för år 2022 som bedöms som ett högt resultat, 2021-års resultat uppgick till index 84,4.
Gällande miljöärenden så uppgår resultatet hittills till index 78,8 som bedöms som ett högt resultat för år 2022, 2021-års resultat uppgick till index 70,4.
Slutrapporten för Insiktsmätningen släpps i april men utifrån de resultat som hittills inkommit uppnås det förväntade resultatet inom miljöärenden men inte inom livsmedelsärenden.

Egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade markområden ska öka

Uppnås

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har under 2022 antagit en handlingsplan för egeninitierad tillsyn på förorenade markområden. Verksamheten har påbörjat tillsyn utifrån handlingsplanen vilket innebär att det förväntade resultatet är uppnått då det tidigare inte utförts någon egen initierad tillsyn inom området.

Andelen genomförd förhandsdebiterad tillsyn ska öka med mål om att uppnå 100 procent

Uppnås delvis

Miljöskyddstillsyn på verksamheter med årlig avgift har kunnat utföras enligt tillsynsplanen för 2022. Det finns dock kvar en tillsynsskuld från tidigare år på grund av resursbrist, vilket innebär att vi inte kunnat utföra den tillsyn som vi tidigare tagit ut avgifter för. Det krävs ytterligare resurser inom området för att kunna nå målet att 100 % förhandsdebiterad tillsyn ska utföras.

Tillståndssökande av enskilda avlopp som är nöjda med förvaltningens service ska öka

Uppnås inte

Utifrån de resultat som hittills inkommit för 2022 uppnås inte det förväntade resultatet. Resultatet uppgår hittills till index 65,7. 2021-års resultat uppgick till index 66,6. Verksamheten jobbar fortsatt med aktiviteter för att öka resultatet. Exempelvis kommer verksamheten jobba med att utöka informationen om tillståndsprocessen och vilken form av råd och vägledning verksamheten kan tillhandahålla.

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Statsbidrag	0,1	0,3	0,6
Övriga Intäkter	4,4	4,1	4,1
S:a Intäkter	**4,5**	**4,4**	**4,7**
Personal	11,8	10,8	10,4
Omkostnader	3,0	2,9	2,3
Avskrivning & int.ränta	0,1	0,0	0,0
S:a Kostnad	**14,9**	**13,8**	**12,7**
Nettokostnad	10,4	9,4	8,0
Nettobudget	10,2	9,8	8,1
Budgetdiff	**-0,2**	**0,4**	**0,1**

Nämnden uppvisar i 2022 års bokslut ett underskott om cirka 0,2 mnkr, en avvikelse mot budget på cirka två procent. Underskottet beror främst på e-arkivsprojektet som blivit förlängt. Detta har inneburit minskade intäkter då vissa handläggare fått lägga mycket av sin arbetstid på projektet men även ökade kostnader då det tidigare ärendehanteringssystemet behövt behållas vilket inte var budgeterat.

Ekonomisk analys
Vad gäller intäkterna var dessa vid bokslut drygt 0,3 mnkr lägre än budget. Underskottet beror främst på att mycket tid fått läggas på införande av e-arkiv samt vakanser inom hälsoskyddsområdet.
Personalkostnaderna visade vid årets slut 0,6 mnkr lägre än budgeterat. Överskottet beror främst på vakanser i samband med föräldraledigheter och vid avslut av anställningar som inte hunnit ersättas fullt ut under året.
Omkostnaderna visade vid 2022 års slut cirka 0,5 mnkr högre än budgeterat. Denna avvikelse från budget beror främst på kostnad för en sanering, vilken vidarefakturerats, samt kostnader för tidigare ärendehanteringssystem.

Föregående år visade nämnden ett överskott mot budget med 0,4 mnkr. I delårsrapporten per augusti 2022 prognostiserades ett underskott på 0,2 mnkr, vilket även blev utfallet.

Personal *	2022	2021	2020
Tillsvidare anställda	17	16	15
Visstid anställda	2	2	1
Summa	**19**	**18**	**16**

* Nyckeltalet avser statusen den 2022-11-01

Under 2022 utökades personalen med en årsarbetskraft, då nämnden tilldelats medel för att utöka arbetet med tillsyn av förorenade områden. Visstidsanställningarna har varit vikarier för tillsvidareanställda som varit föräldralediga.

Åtgärder för budgetbalans

E-arkivsprojektet är avslutat och det väntas inte ta ytterligare tid från avgiftsfinansierad tillsyn och det tidigare ärendehanteringssystemet medför inte ytterligare kostnader. Det är dock av vikt att förvaltningsövergripande projekt som kräver resurser både kostnadsmässigt och personalmässigt även tilldelas medel för att budget ska kunna vara i balans.

Samhällsbyggnadsnämnden

Ordförande: Anders Wiklund (MP)
Vice ordförande: Tor Wendel (M)
2:e vice ordförande: Leif Höglund (S)
Förvaltningschef: Andreas Knutsson

Verksamhetsbeskrivning

Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för stora delar av kommunens tekniska verksamhet, såsom drift och anläggning inom park och gata, projektering samt trafikärenden. Vidare handhas fastighetsförvaltning, lokalvård, måltidsproduktion till skola och äldreomsorg samt en del övrig intern service, såsom tryckeri, telefoni, bilpool och vaktmästeri. Balansräkningsenheterna Va- och renhållningsverksamheterna ingår också.

Resultatavstämning

Nedan redovisas samhällsbyggnadsnämnden förväntade resultat som ska bidra till att kommunfullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Andelen invånare som känner sig trygga utomhus i området där de bor ska öka

Uppnås

Nuläge: 76,5 % (2022). En ökning mot 2021 med 5 % Under året har gatuenheten bland annat undersökt belysningen på kommunens återvinningsstationer då invånare uppgett att dessa platser gett upphov till otrygghet. Inventeringen har resulterat i att tre återvinningsstationer har fått uppdaterad belysning. Att anmäla platser som upplevs som otrygga eller osäkra har också förenklats under året genom att invånare numera kan anmäla detta i kommunens app för felanmälan. Detta hjälper förvaltningen med kartläggning av otrygga platser och vidare med det trygghetsskapande arbetet. Gatuenheten har även haft en projektanställd som arbetat med att utveckla trygghetsskapande metoder, arbetsprocesser och dokument inom placemaking för verksamhetens framtida projekt kring stadsutveckling. Enligt medborgarlöftet för ökad trygghet i Torpa-området samt som ett resultat av arbetet som gjorts i brottsförebyggande rådet har en aktivitetsplan tagits fram för 2023.

Fler barn upplever att skolvägen är trygg, med prioritering i kommunens socioekonomiskt utsatta områden

Uppnås

Nuläge: 85 %. En ökning från 2021 med 1 %. Trygghetsmätningen tyder inte på att otryggheten är särskilt stor och ingen skola stack ut särskilt. Men för att ännu fler barn ska uppleva att skolvägen är trygg genomfördes en kampanj under 2022 som kallats "Trygg skolväg". En delaktivitet i projektet var att öka parkeringsvaktens närvaro vid skolorna i anslutning till att barnen lämnas av på morgonen. Parkeringsvaktens uppgift är att vägleda och synas för att motivera till ett korrekt beteende i trafiken och därigenom öka känslan av säkerhet och trygghet i anslutning till att skoldagen börjar. Kommunens centrumvärdar hänvisas också till att infinna sig längs med utpekade skolvägar i anslutning till skoldagens början och slut för att trygga skolvägen. Vidare har gatuenheten förstärkt symbolmärkningen SKOLA som är målad med vit färg på gatorna vid kommunens skolor. Renhållningen längs med skolvägar har prioriterats. Gatuenheten har även samarbetat med Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande som utbildat elever i årskurs 2 & 4 i trafiksäkerhet.

Andelen ekologiska livsmedel i kommunens verksamheter ska minst uppgå i nivå med rikssnitt

Uppnås inte

Nuläge: 21 % (2022) Resultatet ligger under riksnivå (29 %, senaste mätning 2021) Kostenhetens inköp ligger på 24,6 % (2022). I och med ökade livsmedelspriser senaste tiden har prioriteringar behövt göras för att hålla budget och ekologiska livsmedel har inte kunnat köpas in i den omfattningen man önskat.

Klimatpåverkan från samhällsbyggnadsnämndens livsmedelsinköp,

mätt i koldioxidekvivalenter, ska minska jämfört med föregående år

Uppnås inte

Nuläge: 1,81 koldioxidekvivalenter (CO2e) (2022). Detta är en ökning från 2021 då kostenheten låg på 1,7 CO2e. Pga. ökade livsmedelspriser har prioriteringar i inköpen behövt göras som inneburit att målet inte kunnat uppnås för hela kostenheten totalt.

Andelen invånare som när nöjda med kommunens information för att minska personlig miljö- och klimatpåverkan ska öka

Uppnås inte

Nuläge: 56,9 % (2022) En sänkning från 2021 med 3,7 %. Gatuenheten har bland annat annonserat, samt medverkat i lokalradion med information om möjligheten att återanvända kommunens växtmaterial. Verksamheten anordnade Cykelns dag i samband med Aqua blå och uppmärksammade Bilfria dagen under hösten. Gatuenheten har även delat ut reflexer och cykelkartor till allmänheten under kampanjer. QR-koder planeras sättas upp i kommunen vilka ska informera om skräp/nedbrytning. Kretslopp & Vatten utbildar skolklasser om återbruk och avfallshantering på kretsloppsparken i vanlig ordning och delade återigen ut kommunens miljökalender som detta år hade fokus på mat. Odenköket har numera alltid ett vegetariskt alternativ på matsedeln för hemtjänsten som är märkt "klimatsmart val" samt märker äldreomsorgens måltider som har en mindre klimatpåverkan med "klimatsmart". Fastighet och service har i ett par tidningar informerat om det pågående projektet med Holmängenskolan som byggs helt i trä. Sänkningen av utfallet är en trend som kan ses i hela landet generellt.

Andel akut fastighetsunderhåll ska minska jämfört med föregående år

Uppnås

Nuläge: 24 % (2022). Att jämföras med 2021 då andelen var 27 %. Akut underhåll, reparationer och oplanerat underhåll har räknats in i posten. Struktur för samverkan mellan förvaltning, drift och projekt har arbetats fram. Fastighet och service arbetar med att uppdatera underhållsplanerna för att planera underhållet mer noggrant och därmed motverka akut fastighetsunderhåll. Ett systemstöd (skötselmodul) för fastighetsregistret har köpts in som underlättar det förebyggande arbetet.

Andelen invånare som är nöjda med utbudet av träningsplatser utomhus i kommunen ska öka

Uppnås

Nuläge: 64,4 %. En ökning med 5,5 % sedan 2021. Under året har gatuenheten sammanställt en fysisk och digital folder som samlar information om kommunens träningsplatser utomhus. Arbetet med nya löpslingor i, samt i närheten av, socioekonomiskt utsatta områden har påbörjats. En MTB-bana vid Sjövallen invigdes i april. Gatuenheten har fört dialog med invånare om kommunens utegym och efterfrågat vad som ev. saknas och vad som önskas. Kommer ligga till grund för framtida upprutningar.

Nyckeltal/jämförelsetal

	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Utveckl. 22/21
Fastigheter, förvaltade lokaler			
Skolor och förskolor, yta kvm	106 246	100 884	+5,3%
Omsorgsfastigheter, yta kvm	14 594	14 594	-
Kontorsfastigheter, yta kvm	30 591	29 941	+2,2%
Fritidsfastigheter, yta kvm	61 678	61 678	-
Fastighetsunderhåll kr/kvm	150	157	-4,5%
Gator			
Gatuunderhåll kr/km	79 875	83 888	-4,8%
Kost och service			
Måltider antal 1000-tal portioner/år	1441	1 365	+5,6%
Städyta 1000/kvm per dag	180	177	+1,7%
Vatten			
Debiterad kvantitet renvatten, 1000-tal kbm	2 468	2 379	+3,7%
Avfall			
Hushållsavfall, antal ton	6903	7097	-2,7%

Tabellen redogör för olika nyckeltal. Ökningen av yta för skolor och förskolor beror på att Öxnered skola har byggts om. Kontorsfastigheter har ökat med 650 kvm efter färdigställandet av den nya mötessalen Bojorten. Fastighets-underhåll kr per kvm har minskat på grund av att ytan har ökat. Gatuunderhåll i kr per kvm har minskat då ytorna för underhåll har ökat samt att resurser har lagts på investeringar i större omfattning än tidigare år samt att återhållsamhet

har vidtagits som en följd av de kraftiga prisökningarna. Städyta per dag har ökat till följd av förändrade avtal.

Ekonomi

Resultaträkning skattefinansierad verksamhet

Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Statsbidrag	9,2	9,8	10,5
Övriga Intäkter	428,9	422,8	365,4
S:a Intäkter	**438,2**	**432,6**	**375,9**
Personal	165,6	159,9	146,9
Omkostnader	239,7	239,7	212,9
Avskrivning & int.ränta	101,9	93,1	95,9
S:a Kostnad	**507,3**	**492,7**	**455,7**
Nettokostnad	69,1	60,1	79,9
Nettobudget	82,5	80,0	77,4
Budgetdiff	**+13,4**	**+19,9**	**-2,5**

Samhällsbyggnadsnämnden redovisade ett överskott mot budget om totalt 17,9 mnkr för år 2022. Den skattefinansierade verksamheten redovisade 13,4 mnkr av överskottet och den taxefinansierade verksamheten 4,6 mnkr. Överskottet beror främst på intäkter från tomtförsäljning samt lägre kapitalkostnader än budgeterat hos va-verksamheten.

Anslagsbindningsnivå, Mnkr

Mnkr	Intäkt	Kostnad	Netto	Budget-diff
Nämnd/adm.	0,4	9,0	8,6	18,3
Gatuenh/teknisk	76,0	140,1	64,1	1,6
Fastighetsenhet	217,1	206,8	-10,3	-0,4
Kost/Serviceenh.	144,6	151,4	6,8	-6,2
VA-verksamhet	77,5	72,6	-4,9	4,9
Renhållning	35,6	35,9	0,3	-0,3
Summa	**551,2**	**615,8**	**64,6**	**17,9**

Nämnden prognostiserade ett budgetöverskott om totalt 25 mnkr vid årets slut i delårsrapporten per augusti. Två större orsaker till att utfallet avviker från prognosen är att kostenhetens underskott blev större än förväntat samt att nämnden belastades med saneringskostnader om 6,7 mnkr i samband med arbete på Holmängens avloppsreningsverk, vilket inte var medräknat i augustiprognosen.

Ekonomisk analys

Nämnd och administration redovisade ett budgetöverskott om 18,3 mnkr. Överskottet beror på intäkter från tomtförsäljning. Överskottet från tomtförsäljningar har budgeterats som ett tillfälligt förfogandeanslag som placerats hos den centrala verksamheten. I början av året uppgick förfogandeanslaget till 51,1 mnkr, men under året har 11,3 mnkr fördelats till fastighet och exploatering samt 1,6 mnkr till gatuenheten för tillfälliga åtgärder. Fastighetsverksamheten har tidigare haft ett underskott på grund av lägre tomtförsäljning än budgeterat men detta har i slutet av året justerats med förfogandeanslaget som budgeterades centralt.

Gatuenheten/tekniska redovisade ett överskott mot budget om 1,6 mnkr för perioden varav gatuenheten redovisade 1,1 mnkr och tekniska 0,5 mnkr. Överskottet hos gatuenheten beror dels på vakanser hos staben samt att arbete med investeringsprojekt och andra interna uppdrag har behövt prioriteras med extra resurser, vilket har lett till färre driftåtgärder än planerat. I övrigt har gatuenheten tilldelats 1,6 mnkr från förfogandeanslaget för tillfälliga åtgärder, varav 1,3 mnkr förbrukades. Tekniskas överskott beror på minskade kostnader för fordon samt att utbildningar inte har kunnat utföras i den utsträckning som det finns behov av.

Fastighetsverksamheten redovisade ett budgetunderskott om 0,4 mnkr. Underskottet för helåret beror till största del av oförutsedda driftkostnader, främst kopplat till pågående projekt. I övrigt har fastighet och exploatering tilldelats 11,3 mnkr från förfogandeanslaget för tillfälliga åtgärder, varav 10,5 mnkr förbrukades. Här ingår 6,7 mnkr avseende saneringskostnader i samband med byggnation av Holmängens avloppsreningsverk. I övrigt avser åtgärderna exempelvis underhållsåtgärder och utredningar.

Kostenheten redovisade ett budgetunderskott om 6,2 mnkr. Avvikelsen kan dels förklaras av hyreskostnader för framtida kök, 2,6 mnkr, och prisökningar till följd av den höga inflationen som belastar verksamheten, 1,0 mnkr för livsmedel samt 0,6 mnkr för transporter och förpackningsmaterial. Resterande del av underskottet består av kostnadsökningar i

verksamheten, framförallt inom personal, som inte kunnat debiteras köpande förvaltning. Utifrån lägre intäkter än förväntat har verksamheten inte lyckats minska kostnaderna i samma utsträckning. Kostnadsökningarna inom personal är främst kopplade till personal-omställningar till följd av framtida kök.

Serviceenheten redovisade resultat i balans med budget.

Personal	2022	2021	2020
Tillsvidare anställda	363	344	324
Visstid anställda	47	28	34
Summa	**400**	**372**	**358**

Investeringar

Investeringar, Mnkr	Investerings-plan	Utfall	Budget-diff
Nämnd/adm	-	-	-
Gatuenhet/teknisk	70,4	36,9	33,5
Fastighetsenhet	283,3	229,6	53,7
Service/kostenhet	1,9	1,2	0,7
VA-verksamhet	244,8	201,0	43,8
Renhållning	5,0	1,7	3,3
Exploatering	65,3	23,7	41,6
Netto	**670,6**	**494,1**	**176,5**

Samhällsbyggnadsnämndens investeringar uppgick till ett totalt utfall om 494,1 mnkr för helåret. Utfallet ökade mot helårsprognosen från augusti om 458 mnkr, och är högt i jämförelse mot tidigare år. 2021 års investeringsutfall uppgick till totalt 279,2 mnkr. 2022 års höga utfall beror på att flera stora projektet som försenats under en längre tid nu har kommit igång. Det är framförallt fastighets- och va-investeringarna som bidrar med störst volym.

Gatuenheten redovisade ett investeringsutfall om 36,9 mnkr. Ett av de större projekten var renovering av Dalbobron med en budget för året om 35,8 mnkr. Utfallet för projektet uppgick till 5,0 mnkr t.o.m. december.
Gatuenheten/tekniskas totala utfall innebar ett budgetöverskott 33,5 mnkr vilket främst kan hänföras till projektet Dalbobron, 30,8 mnkr och Gång- och cykelväg Vänersborg-Frändefors, 3,0 mnkr i överskott. Nämnda överskott beror på fördröjningar i projekten. Dalbobron har sen tidigare förskjutits på grund av överklagad upphandling men nu är projektet igång och renovering av brons kantbalkar påbörjades under hösten. Projekt för gång-och cykelväg Vänersborg-Frändefors befinner sig i en pågående rättsprocess och har därav försenats under året.
Gatuenheten har under året genomfört två reparationsåtgärder på Gropbron där budget saknas då projektet är del av den rättsprocess mot Sjöfartsverket som pågår. Utfallet uppgick till 3,9 mnkr för 2022.

Fastighetsinvesteringarnas utfall uppgick totalt till 229,6 mnkr för helåret. Främsta orsaken till det höga utfallet är det pågående projektet Holmängen skola som redovisade ett utfall om 124,9 mnkr. Det innebär ett budgetunderskott om 0,9 mnkr för projektet under perioden. Den nya mötessalen har också uppförts och nästintill färdigställts under året med ett utfall om 43,0 mnkr för helåret. Öxnereds skola, 35,3 mnkr, är också ett omfattande projekt som i princip färdigställts under året. Underhållsinvesteringar har en årlig budget om 19 mnkr och uppgick till 17,9 mnkr vilket innebär en avvikelse om 1,1 mnkr. Överskottet beror främst på att takreparation av arrendefastigheten Prästgården har försenats och avviker mot budget med 0,8 mnkr. I övrigt har underhållsinvesteringarna genomförts enligt plan. Totalt hade fastighetsinvesteringarna ett överskott mot budget med 53,7 mnkr.

Bland fastighetsinvesteringarna ingår även projekt för Vänersborgs och Vargöns hamn. Förstärkning av Vänersborgs hamn har försenats och uppgår till 0,8 mnkr för året vilket innebär ett budgetöverskott om 10,2 mnkr för helåret. Skredsäkring och förstärkning av Vargöns hamn är också senarelagt mot ursprunglig plan och uppgår till 1,0 mnkr i år vilket innebär ett budgetöverskott om 26 mnkr. Stor del av budgetavvikelsen för fastighetsinvesteringarna beror på förseningar i hamnprojekten.

Va-investeringarna uppgick till ett totalt utfall om 201 mnkr. Holmängens avloppsreningsverk redovisade 113,4 mnkr för året och utgör stor del av utfallet. Projektets utfall innebär ett underskott mot budget om 3,4 mnkr vilket prognostiseras balanseras kommande perioder så att projektets totala kostnader hamnar inom

budget. Orsak till underskottet är fördyringar till följd av situationen i Ukraina. Ett annat stort projekt är Va Vänersnäs som under 2022 har färdigställts t.o.m. Gaddesanna i enlighet med föreläggande från Länsstyrelsen med ett utfall om 52,6 mnkr. Ledningarna har driftsatts vid årsskiftet och anläggningsavgifter har skickats ut till berörda fastighetsägare. Endast förrättningskostnader och återställningsarbeten i projektet kvarstår för 2023. Rörviks vattenverk har tidigare försenats men har nu startat upp med ett utfall om 20,2 mnkr för helåret vilket innebär ett överskott mot budget om 9,4 mnkr.

För renhållningsverksamheten uppgick det totala utfallet till 1,7 mnkr varav 0,6 mnkr avser installation av ett nytt ruttoptimeringssystem för renhållningens fordon som har slutförts under året. Resterande 1,1 mnkr avser inventarier. Utfallet avvek mot budget med 3,3 mnkr, framförallt på grund av att leverans av en sopbil har försenats till 2023 på grund av det rådande omvärldsläget.

Exploateringsprojekten redovisades med ett utfall om 23,7 mnkr vilket innebär ett budgetöverskott om 41,6 mnkr. Förseningar av flera stora projekt bidrar till avvikelsen. Projektet Brättevägen budgeterades till 13 mnkr för året men uppgår endast till 0,1 mnkr pga att naturvärdena i området kräver omfattande utredningar och ställningstaganden inför val av vägsträcka, vilket fördröjt projektets framfart. Trestad Center Västra budgeterades till 20 mnkr men utfallet uppgick till 10,5 mnkr på grund av försenad tidsplan i startskedet för projektet. Skaven/Öxnered med budget om 19,8 mnkr redovisade ett utfall om 7,6 mnkr vilket innebär ett budgetöverskott om 12,2 mnkr. Etapp 1 har färdigställts under 2022 och tomter har gått ut till försäljning medan etapp 2 pågår med fördröjning utifrån ursprunglig plan, därav avvikelsen.

Åtgärder

Samhällsbyggnadsnämndens resultat har under 2022 påverkats av stora intäktsöverskott. Utifrån årets resultat behöver inga specifika åtgärder vidtas för nämnden som helhet. Däremot har det rådande världsläget med coronapandemin och kriget i Ukraina inneburit stor osäkerhet och påverkat nämndens verksamheter och investeringsprojekt. Leverantörer har aviserat om kraftiga prisökningar inom flera områden på marknaden vilket påverkar kostnadsbilden och innebär osäkra prognoser. Värme och el, drivmedel, livsmedel samt byggmaterial är bara några exempel där kraftiga prishöjningar har skett de senaste månaderna. Eventuella prisökningar har anpassats inom budget i den mån det har varit möjligt men har fått följden att färre åtgärder blivit utförda.

Kostenheten redovisade ett underskott mot budget om 6,2 mnkr. Enheten fortsätter med översyn av menyer för att om möjligt kunna byta ut livsmedel för att minska effekten av prisökningarna. Verksamheten har också minskat andelen ekologiska livsmedel för att minska effekten av prisökningarna. Ytterligare åtgärder diskuteras internt inom förvaltningen för att nå budgetbalans. Diskussion med kundförvaltningar har för avsikt att påbörjas i syfte att diskutera och försöka komma fram till gemensamma lösningar.

Balansräkningsenhet va-verksamhet

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Intäkter	77,5	71,7	63,8
Verksamhetens kostnader	51,6	48,7	47,3
Avskrivningar	15,7	14,9	14,2
Kostnader	67,3	63,6	61,5
Ränta	5,3	4,0	6,1
Årets resultat	**4,9**	**4,1**	**-3,8**
Nettobudget	0	0,0	0,0
Budgetavvikelse	**4,9**	**4,1**	**-3,8**

Balansräkning

Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Anläggningstillgångar	742,1	545,8	492,6
Omsättningstillgångar	4,7	8,7	33,1
Summa tillgångar	**746,7**	**554,5**	**525,7**
Årets resultat	4,9	4,1	-3,8
Långfristiga skulder	702,9	524,2	527,6
Kortfristiga skulder	39,0	26,2	1,9
Summa skulder och eget kapital	**746,7**	**554,5**	**525,7**

Va-verksamheten har som mål att tillhandahålla vatten med jämn och hög kvalitet enligt

Livsmedelsverkets normer samt att uppfylla krav från miljövårdande myndigheter.

Inför 2022 höjdes brukningstaxan för VA med 8% och anläggningstaxan med 5%.

Va-verksamheten redovisade totalt ett budgetöverskott om 4,9 mnkr för helåret. Överskottet beror främst på ökade intäkter i kombination med lägre kapitalkostnader än budgeterat då färdigställande av flera stora projekt har försenats. Under 2022 ökade avskrivningskostnaderna för Va-verksamheten med 0,8 mnkr i förhållande till 2021.

Va-driften för ledningsnätet visar på ett litet överskott gentemot budget för 2022 på 0,3 mnkr. Under 2022 lagades 23 st vattenläckor vilket är 2 färre än föregående år. Under året har Va-driften arbetat aktivt med utredning och åtgärder i områden som drabbats av översvämningar. Arbetet med att installera backventiler ute i ledningsnätet fortsätter.

Va-verksamheten har sedan tidigare ett ackumulerat underskott på 4,0 mnkr. Årets överskott täcker tidigare års underskott.

Balansräkningsenhet renhållningsverksamhet

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Intäkter	35,6	35,1	32,0
Verksamhetens kostnader	31,0	30,7	28,3
Avskrivningar	4,2	3,7	3,4
Kostnader	35,2	34,4	31,7
Ränta	0,7	0,4	0,4
Årets resultat	**-0,3**	**0,3**	**-0,1**
Nettobudget	0	0,0	0,0
Budgetavvikelse	**-0,3**	**0,3**	**-0,1**

Balansräkning

Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Anläggningstillgångar	58,0	60,6	61,2
Omsättningstillgångar	0,8	2,2	1,8
Summa tillgångar	**58,8**	**62.8**	**63,0**
Årets resultat	-0,3	0,3	-0,1
Långfristiga skulder	55,5	0	0
Kortfristiga skulder	3,6	62,5	61,3
Summa skulder och eget kapital	**58,8**	**62,8**	**63,0**

Renhållningsverket ansvarar för insamling av hushållsavfall samt fungerar som entreprenör när det gäller insamling av återvinningsbart material, dock inte det som läggs i återvinningstationerna.

Inför 2022 var renhållningstaxan oförändrad. Renhållningsverksamheten redovisade ett budgetunderskott om 0,3 mnkr. Underskottet beror dels på att tippavgifterna ökade med 0,4 mnkr inför 2022, men framförallt att kostnader för drivmedel har ökat drastiskt under året. Underskott för dessa poster balanserades till viss del av intäkter från försäljning av återvinningsmaterial som ökat under året, framförallt metallskrot.

Socialnämnden

Ordförande: Dan Nyberg (S)
1:e vice ordförande: Henrik Josten (M)
2:e vice ordförande: Ann-Britth Fröjd (C)
Förvaltningschef: Karin Hallberg

Verksamhetsbeskrivning

Socialförvaltningen är indelad i åtta verksamhetsinriktningar och leds av en förvaltningschef samt åtta verksamhetschefer. Förvaltningen arbetar på uppdrag åt socialnämnden och har att förhålla sig till flertalet lagrum, t.ex. socialtjänstlagen (SoL), lagen om vård av unga (LVU), lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM), lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och hälso- och sjukvårdslagen (HSL).

Hemtjänst (Htj) ansvarar för att ge äldre och andra i behov av vård och omsorg, i den enskildes hem.

Särskilt boende (Säbo) ansvarar för att ge äldre och andra i behov av vård och omsorg i särskilt boende.

Vård-stöd och utredning (VSU) ansvarar bl.a. för förebyggande verksamhet, dagverksamhet, korttidsverksamhet riktat mot äldre, biståndsbedömningar samt hälso- och sjukvård.

Individ- och familjeomsorgen (IFO) ansvarar bland annat för försörjningsstöd, familjestöd och missbruksstöd.

Personligt stöd och omsorg *(PSO)* ansvarar för insatser till personer med funktionsnedsättning inom LSS och SoL.

Arbete, sysselsättning och integration *(ASI)* ansvarar bl.a. för arbetet med människor som har svag ställning på arbetsmarknaden samt med integration.

Administrativa avdelningen vars uppdrag är att stödja förvaltningen utifrån rollerna ekonom, personalspecialist, kansli och alkoholhandläggare.

Kvalitet och utveckling vars uppdrag är att stödja förvaltningen utifrån rollerna systemförvaltare, utvecklingsledare, socialt ansvarig samordnare, medicinskt ansvarig sjuksköterska och webadministratör.

Resultatavstämning

Nedan redovisas nämndens förväntade resultat som ska bidra till att fullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Kommuninvånarens upplevelse av att kunna påverka utförandet av sina biståndsbedömda insatser ska öka.

Uppnås

Fyra verksamheter bedömer att målet uppnås och två att målet uppnås delvis. Aktivt arbete har pågått inom hela förvaltningen inom detta område. Förbättringsområden har tagits fram och arbetats med inom verksamhetsinriktningarna utifrån nationella undersökningar och genomförda egenkontroller. Förnyat arbete efter hantering av pandemin avseende kvalitetsteam, värdegrundsfrågor samt jämställdhetsintegrering ger resultatet.

Inom Vård, stöd och utredning visar resultaten av de olika aktiviteter som pågått att brukarnas möjlighet att påverka utförandet av biståndsbedömda insatser har ökat. Inom Vård och omsorgs hemtjänst har 84 % svarat att personalen tar hänsyn till deras åsikter och önskemål om hur insatsen ska utföras. Det är samma resultat som riket och Västra Götalandsregionen. 82 % av brukarna svarar att personalen har tillräckligt med tid när de utför sina insatser. Där ligger verksamheten högre än rikets 79 %. När det gäller att påverka vilka tider som insatsen ska utföras så uppnår vi 43 % vilket är något lägre än riket. Inom Vård och omsorg särskilt boende så upplever 84 % av de som söker särskilt boende i Vänersborg att de får plats på det boende de önskar, brukarna upplever också till stor del, 65 % att personalen har tillräckligt med tid för att kunna utföra sitt arbete hos den enskilde. Motsvarande siffra för riket är 69 %. Under 2022 har enheterna fortsatt känt av

pandemin, vilket påverkar upplevelsen av tillgänglighet hos brukaren. När det gäller upplevelsen av att kunna påverka vilka tider man får hjälp har verksamheten ett högre resultat än riket 61 % gentemot rikets 57 %. Brukarundersökningen 2022 inom Individ- och familjeomsorg (IFO) uppgav 78 % att de kunnat påverka vilken typ av hjälp de fått från IFO jämfört med 71 % 2021. Andelen brukare som anser att man får bestämma över saker som är viktiga har ökat från 72 % 2021 till 76 5 2022 inom daglig verksamhet.

Förvaltningen ska öka sina medborgardialoger 2022 jmf 2021.

Uppnås

Förvaltningen har genomfört tre medborgardialoger under 2022 vilket är två fler än 2021 då dialog riktat mot seniorer även genomfördes det året.

Förvaltningen har deltagit i dialog i syfte att ta fram ett kommunövergripande program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Förvaltningen har också genomfört medborgardialog i syfte att lyssna in seniorer i Vänersborgs tankar om förebyggande insatser. Förvaltningen har även medverkat i BRÅ och Delmosprojektet där medborgardialoger genomförts utifrån medborgarlöften. Utöver detta genomför förvaltningens olika verksamheter brukardialoger, samt att Kommunala pensionärsrådet (KPR) och Kommunala rådet för funktionshinderfrågor (KRF) har varit remissinstans gällande riktlinje för färdtjänst.

Minska behovet av biståndsbedömda insatser genom förebyggande åtgärder.

Uppnås delvis

Målet nås delvis då det bedöms svårt att mäta måluppfyllelse då det inte finns något bra sätt att mäta effekten av de förebyggande insatserna. Under året har det också skett en kraftig ökning av antalet orosanmälningar avseende barn- och unga, samt att fler personer är i behov av hemtjänst och hemsjukvård som påverkar antalet insatser. Vi ser att insatserna avseende försörjningsstöd minskat under året samt att fler personer gjort stegförflyttningar inom ASI.

Förvaltningen har haft och har flertalet aktiviteter pågående i syfte att bidra till måluppfyllelse och bidra till att personer upplever ett mer självständigt liv. Några exempel är; det finns metodstöd för de verksamheter som har behov av det, arbetsgrupp kring personer med sammansatta behov, informationstelefon äldreomsorg, kompetensutveckling gällande rehabiliterande förhållningssätt och förebyggande metoder, Senior i VBG, anhörigstöd, frivilligverksamhet, möjliggöra boendekarriär, samverkande socialsekreterare, fördjupat arbete kring samverkan mellan skola och socialtjänst, stärka verksamhetssystemen för stöd i analys, metodutveckling och tidiga etableringsinsatser, stegvis förförflyttning inom ASI, utvecklingssjuksköterskor samt MEA-projektet.

Antal hushåll som uppbär försörjningsstöd ska minska 2022 jmf 2021.

Uppnås

Förvaltningen har uppnått mycket goda resultat och bedömer utifrån det att målet är uppnått genom metodiskt arbete i de två huvudspåren självförsörjning via arbete/studier respektive självförsörjning via socialförsäkringssystemet och samarbete med övriga förvaltningar och externa parter.

Antalet hushåll som uppbär försörjningsstöd har minskat från januari 2021 med cirka 150 hushåll per månad (från cirka 550 till 400). Under 2022 har totalt 17 personer blivit självförsörjande genom pensionsförmåner på grund av ohälsa (sjukersättning och aktivitetsersättning) från Försäkringskassan. Under perioden jan-nov 2022 har 92 deltagare inom Arbetsmarknadsenheten (AME) gått till arbete och 20 personer till studier. Rekryteringsmässa med cirka 1 200 besökare varav 450 skolungdomar. AME-accelerator är implementerat i ordinarie verksamhet och är en insats för de som är i behov av att få en "snabb" status, så att man kan arbeta vidare med dem i samverkan. 21 personer har arbete i de pågående jobbspåren. Slutresultatet vet vi först efter att jobbspåren är avslutade.

I samarbete mellan IFO och AME har en ny arbetsprocess tagits fram. Det är en fortsatt

kontinuerlig samverkan med KRAMI och Samordningsförbundet både på individnivå för att stödja brukare till självförsörjning samt på tjänstemannanivå i syfte att skapa goda förutsättningar till individsamverkan. I verksamheten uppnås fortsatt goda resultat, då brukare når arbete/studier och självförsörjning.
Under året har det arbetats fram en modell för målgruppsanalys på försörjningsstödsenheten. Syftet med att göra målgruppsanalys är att bättre kunna beskriva de målgrupper som är aktuella på enheten, hur många som är i olika grupper och vad de har för förutsättningar och behov för att nå självförsörjning. Det kan t ex handla om hur många kvinnor med ej avklarad SFI samt avsaknad av grundskoleutbildning, hur många som är inom KRAMIS målgrupp eller hur många med tidigare missbruk som är aktuella för försörjningsstöd m.m. Med hjälp av målgruppsanalysen kan enheten tillsammans med AME bättre planera och rikta insatser som motsvarar de behov som finns.
Under september genomfördes en första analys där samtliga socialsekreterare på enheten var involverade. Resultatet gav oss kunskap om hur målgruppen ser ut. Det kommer bli mer givande när vi kan följa upp med fler sådana analyser längre fram.

Äldreomsorgen ser ett förbättrat samarbete med ASI gällande erbjudande av serviceassistenttjänster och praktikplatser med målet att kunna erbjuda reell anställning.

Antal hushåll 18-24 år som uppbär försörjningsstöd ska minska 2022 jmf 2021.

Uppnås

Under 2022 var genomsnittet 64 hushåll per månad jämfört med 86 hushåll under 2021. Orsak till det goda resultatet är nära samarbete inom förvaltningen, med andra förvaltningar exempelvis näringslivskontoret samt med externa parter.
Det bedöms inte vara någon väsentlig skillnad i de aktiviteter som görs inom gruppen 18-24 år respektive övriga åldersgrupper som uppbär försörjningsstöd. Det som sker särskilt för gruppen 18-24 år är att två socialsekreterare arbetar riktat mot denna grupp. De har något färre ärenden än övriga handläggare för att kunna arbeta intensivt för att snabbt stödja ungdomar till självförsörjning. Dessa två socialsekreterarare är placerade på Resurshuset för nära samverkan med AME och detta fungerar mycket bra. Inom AME:s ungdomsverksamhet finns en rad aktiviteter som utvecklats inom ramen för VI-projektet riktade till målgruppen unga 18-24 år som varken arbetar eller studerar. Utöver projekt och basverksamhet, så har fokus varit på två saker under året:

Jobbspåret "50/50". Unga personer som läser SFI och uppbär försörjningsstöd får en anställning på halvtid i kommunal verksamhet. Syftet är att dels stärka språkinlärningen, dels att väcka intresse för kommunal verksamhet samtidigt som man bryter behovet av försörjningsstöd. Efter anställningsperioden ges möjlighet till en yrkesutbildning. På så vis kan vi både minska försörjningsstödet och bidra till en utökad personalförsörjning. Arbetet sker i samarbete med Kunskapsförbundet.

Arbetet pågår för att utveckla samarbetet med Support Group Network (SGN) kring ungdomar. SGN har goda möjligheter att nå och påverka ungdomar som befinner sig i ett utanförskap på ett helt annat sätt än AME eller annan kommunal verksamhet. Tanken är att SGN ska arbeta med ungdomarna utifrån empowerment, samtidigt som AME successivt ska kunna erbjuda insatser som leder till arbete eller studier.

Under 2022 ska externa placeringar av barn och unga utanför hemmet inte öka.

Uppnås delvis

Antalet placerade barn och unga på institution har ökat under 2022. Under 2022 har det i snitt per månad varit 12,5 placerade på institution jämfört med 8,2 under 2021. Antalet barn placerade i familjehem har minskat något. I snitt per månad var det 60 familjehemsplaceringar under 2022 jämfört med 72 under 2021. Detta är i första hand ett resultat av ett intensivt arbete med vårdnadsöverflyttning, totalt 13 barn har varit föremål för vårdnadsöverflyttning under året. Antalet placeringar inom personligt stöd och omsorg har minskat.

På grund av den kraftiga ökningen av antalet orosanmälningar kring barn och unga som skett under året så bedöms resultatet vara bra. Det

aktiva arbetet med att arbeta för en vårdnadsöverflytt för de familjehemsplacerade barnen är en stor faktor till resultatet. Vi har också intensifierat samarbetet mellan familjehemsenheten och enheten för råd och stöd inom IFO. Det arbete som pågår gällande samarbete mellan IFO:s enheter som arbetar med barn och unga samt utvecklingen av det metodiska arbetet både avseende utredning, insatser och förebyggande serviceinsatser kommer fortsätta 2023. Förbättringsarbete pågår med att i uppdragen formulera konkreta mätbara mål som ligger till grund för en genomförandeplan. Arbete pågår även gällande att förbättra samarbetet än mer mellan socialtjänst och skola. Kartläggning av utvecklingsområden är gjord och utifrån den sker nu prioritering och planering av förbättringsarbetet. Arbetet sträcker sig från förebyggande arbete till placerade barn.

Andelen miljöklassade varor i nämndens verksamheter ska öka.

Uppnås

Det förväntade resultatet har uppnåtts genom att inköpen av andelen miljöklassade varor ökat från 22 % 2021 till 40 % 2022. Förvaltningens Remöblera har tagit emot beställningar från förvaltningarna i kommunen gällande cirkulära möbler. Social-förvaltningen står för cirka 55 % av dessa beställningar vilket också får ses ha bidragit till måluppfyllelse.

Informationsspridning och genom det ökad medvetenhet hos beställare i organisationen ses som orsaker till förbättrat resultat.

Resultatet i nationella undersökningar ska ligga på minst rikssnitt för förvaltningen.

Uppnås

Bedömningen görs att förvaltningen når målet gällande att resultatet i nationella undersökningar ska ligga på minst rikssnitt. Förvaltningens olika verksamhetsinriktningar ligger på eller över rikssnittet inom de flesta områden i brukarundersökningar, öppna jämförelser och KKIK. Inom de olika frågeområdena finns det några poster där vi inte når rikssnitt och kring dessa finns aktiviteter som pågår för att stärka resultatet. Vi kan se i nationella brukarundersökningar som genomförts inom äldreomsorgen att vårt resultat totalt sett kvarstår på rikssnitt, men att delar har ett försämrat resultat och detta bedöms till del vara pandemirelaterat. De delar som är röda (under rikssnitt) arbetas åtgärdsplaner fram för att förbättra resultatet.

Väntetid för boendeplats inom LSS är 24 dagar 2022 och rikssnittet uppgår till 152 dagar för 2022. Väntetid för boendeplats inom särskild boendeform för äldre uppgår till 39 dagar 2022 mot rikets 53 för 2022. Gällande LSS-boende är det en kraftig förbättring mot förra året då väntetiden var 179 dagar och för äldreboende en försämring jämfört 2021 då väntetiden var 22 dagar. Att väntetiden ökat inom vård och omsorg är färre platser till förfogande än vanligt utifrån ombyggnation av Lunddala. Väntetiden från ansökan om försörjningsstöd till beslut är 9 dagar jämfört med rikets 16 dagar. I samtliga undersökningar skattas bemötande från personal av brukare högt, exempelvis inom särskilt boende där 93 % av brukarna upplever ett gott bemötande samt exempelvis inom IFO där 94 % ser positivt på sin kontakt med IFO att jämföras med rikets 86 %.

Socialförvaltningens riktlinje för ledning och styrning är väl implementerad i verksamheterna där fokus ligger på service, kvalitet och uppföljning. De aktiviteter som särskilt arbetats med under 2022 har stark koppling till resultat av tidigare brukarundersökningar/uppföljningar och upprättade handlingsplaner och där i dessa ett stort fokus på bemötande och värdegrund. Det som kan vara orsak till försämrade resultat inom helheten är pandemirelaterade, relaterade till omställningar samt hög sjukfrånvaro som inte möjliggöra den personalkontinuitet vi önskar.

Förvaltningens nettokostnad ska inte öka utöver löne-samt volymökningar.

Uppnås inte

Förvaltningen når inte måluppfyllelse som helhet då det redovisas ett underskott på 3,5 mnkr. Förvaltningen har ekonomiska utmaningar och har under året varit hjälpta av riktade och generella statsbidrag samt tillfälligt anslag från Kommunstyrelsen till försörjningsstöd. Utan dessa stödjande intäkter hade förvaltningen

redovisat ett än större underskott. Samtliga enheter samarbetar med ekonomer gällande uppföljning, prognos, analys och handlingsplaner. Det vi bedömer utmanar oss är kostnader inom hemtjänst som ligger långt över budgetramen, kostnad för daglig verksamhet LSS som inte fullt ut inryms i budgetram, kostnad för externa placeringar vuxna, barn och unga samt kostnad för avancerad vård utöver förvaltningens primärvårdsuppdrag samt högre kostnader kopplat till inflation och högre räntor.

Stärka metodutveckling gällande digitalisering och välfärdsteknik under mandatperioden (i syfte att tekniken kompletterar medarbetarnas insatser)

Uppnås

Under året har förvaltningen arbetat intensivt med digital verksamhetsutveckling inom samtliga verksamhetsinriktningar. En ny teknikenhet har bildats för att hantera praktisk service och support gällande förvaltningens välfärdsteknik. Kvalitet och utveckling har under året deltagit i aktuella upphandlingar och implementeringar som stöd till förvaltningens verksamheter.

Förvaltningen har en tydlig övergripande riktlinje och till det framtagen handlingsplan samt till det en intern struktur med arbetsgrupp där samarbete mellan förvaltningens olika verksamhetsinriktningar och IT-kontoret sker. Det stöd till verksamheterna som kvalitet och utveckling med teknikenheten ger ses som gemensamma orsaker till resultatet i kombination med aktivt förändringsarbete inom verksamheterna.

Exempel på metodutveckling är signeringssystem MCSS, digitala läkemedelsskåp, digitala inköp inom hemtjänsten, digitala katter, ErgoNova gungstol, hotellås inom särskilt boende, översyn av accesspunkter på enheterna så det blir möjligt att arbeta digitalt. Olika pedagogiska digitala metodstöd används i verksamheterna för att stärka självständigheten för personer med funktionsnedsättning och personer språksvaga i svenska språket.

Förvaltningens förmåga att tillvarata medarbetarnas engagemang ska uppgå till minst index 79 (mäts årligen i personalenkät)

Uppnås delvis

Bedömningen är att målet uppfylls delvis då det totala resultatet för förvaltningen avseende hållbart medarbetarengagemang (HME) uppgår till 78. Detta är samma som vid förra årets mätning, men med bas att fler verksamhetsinriktningar förbättrat sitt totala resultat jämfört med de som antingen kvarstannat eller minskat i relation till 2021 års mätning bedöms förvaltningen stegförflyttat sig framåt, varför måluppfyllelsen bedöms till delvis. En tidig analys gällande resultaten är att förändringar som pågår inom organisationerna kan påverka resultatet såväl positivt som negativt. Resultatet kommer inom de olika nivåerna analyseras vidare och processas i arbetsgrupperna samt inom facklig samverkan.

Alla enhetschefer har arbetat med att implementera medarbetarprinciper och en hög delaktighet av medarbetarna. Samverkan sker på alla nivåer enligt samverkansavtalet.

Nyckeltal/jämförelsetal

	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Utveckl. 21/22
Äldreomsorg			
Äldreboende platser	347	339	+ 2 %
Korttidsplatser	26	24	+ 8 %
Hemtjänst, utförda timmar	235 214	221 052	+ 6 %
Antal besök dagverksamhet	7 025	6 537	+ 7 %
Ant. utskrivningsklara	1 264	1 459	- 13 %
Individ och familjeomsorg			
Antal vårddagar, HVB 0-21 år	4 520	2 854	+ 58 %
Ant vårddagar, Fam.hem 0-21 år	24 339	27 820	- 13 %
Antal vårddagar, HVB vuxna	293	382	- 23 %
Antal bidragshushåll	735	855	- 14 %
Försörjningsstöd, mnkr netto	46	51	- 10 %
Personligt stöd och omsorg			
Antal boendebeslut enl. LSS	157	157	0 %
Antal boendebeslut enl SoL	37	37	0 %
Antal boendestödsbeslut SoL	113	97	+ 16 %
Antal tillgängliga bostäder	196	196	0 %
Köpta externa platser	14	16	-12 %
Personer med pers. assistans	58	64	- 9 %
Arbete, sysselsättning och integration			
Antal mottagna Flyktingar	23	22	+ 5 %
Antal mottagna ensamkommande flyktingbarn	5	1	+ 400 %
Antal anvisade personer	604	602	+ 0,5 %
Antal beslut dagl. verks LSS	177	190	- 7 %

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Statsbidrag	114,6	101,8	125,8
Övriga Intäkter	98,1	93,3	96,4
S:a Intäkter	**212,7**	**195,1**	**222,2**
Personal	897,3	853,0	842,9
Omkostnader	398,4	391,8	382,8
Avskrivning & int.ränta	4,1	5,2	5,4
S:a Kostnad	**1 299,8**	**1 250,0**	**1 231,1**
Nettokostnad	1 087,1	1 054,9	1 008,9
Nettobudget	1 083,4	1 059,7	1 013,2
Budgetdiff	**-3,7**	**4,8**	**4,3**

Årets resultat visade underskott med 3,7 mnkr. Detta motsvarar 0,3 % av nettobudgeten. Intäkterna ökade med 9,0 % vilket främst berodde på ökade statsbidrag riktade till omvårdnad om äldre.

Personalkostnaderna ökade med 5,2 % vilket beror dels på lönerevision men även på att förvaltningens personal ökade med 6,2 %, viss del av personalökningen kopplas till utbetalda statsbidrag.

Omkostnaderna ökade med 1,6 %. Den låga ökningen förklaras främst av att det under 2021 gjordes en betalning för en nedskrivning hos ABVB på ca 20,0 mnkr, motsvarande har inte gjorts under 2022. Externa placeringar, förbrukningsinventarier, konsulter, licensavgifter samt leasingbilar visar högre kostnader än jmf 2021. Lägre kostnader redovisas för försörjningsstöd samt lokalhyror.

Nettokostnaderna ökade med 3,0 % och förklaras till största delen av ökade personalkostnader samt kostnadsökningen för externa placeringar.

Anslagsbindningsnivå, Mnkr

Mnkr	Intäkt	Kostnad	Netto	Budgetdiff
Nämnd och administration	5,4	61,5	56,1	1,4
Äldreomsorg	117,3	637,7	520,4	2,9
Individ och familjeomsorg	13,8	203,9	190,1	-3,8
Personligt stöd och omsorg	49,6	309,3	259,7	-5,0
Arbete, sysselsättning och integration	26,6	87,4	60,8	0,8
Summa	**212,7**	**1 299,8**	**1 087,1**	**-3,7**

Nämnd och förvaltningsgemensamt

Anslagsbindningsnivån redovisade överskott på 1,4 mnkr. Överskott redovisas för förfogandemedel 2,4 mnkr, färdtjänst och omsorgsresor 1,9 mnkr samt personalkostnader 2,9 mnkr. Det har varit vakanser under året vilket lett till överskott på personalkostnader, även kostnader för rehab understiger budget. Underskott redovisas för IT på 5,8 mnkr.

Äldreomsorg

Anslagsbindningsnivå äldreomsorg redovisade ett överskott på 2,9 mnkr. Äldreomsorg gemensamt redovisade överskott på 12,0 mnkr beroende på olika statsbidrag kopplade till äldreomsorgen.

Hemtjänst

Hemtjänsten redovisade ett underskott på 20,8 mnkr.Underskottet beror till stor del på ökade personalkostnader som en följd av ett ökat antal vårdtagare jämfört med 2021 samt att vårdtagartiden per vårdtagare har ökat i jämförelse med föregående år. Alla grupper inom hemtjänsten arbetar nu med ökad grundbemanning och resurspass, vilket initialt bidrar till ökade personalkostnader. Sjukfrånvaron har varit fortsatt hög under året, vilket också lett till ökade kostnader för övertid. Ytterligare orsaker till underskottet är ett ofinansierat specialärende uppgående till 1,8 mnkr samt ökade kostnader för tjänstebilar med 1,2 mnkr.

Särskilt boende

Särskilda boenden redovisade ett överskott på 8,5 mnkr. Gemensamt särskilt boende visade ett överskott på 22,5 mnkr. Överskottet är till största del kopplat till vilande budget, 16,2 mnkr, för boendet Lunddala som är under ombyggnation, blockhyror 0,7 mnkr samt förfogandemedel 5,6 mnkr. Boendena redovisade underskott på 14,0 mnkr. Underskottet förklaras till stor del av fyra ofinanseriade avancerade vårdärenden motsvarande ca 9,3 mnkr samt en utökning av 8 nya platser på Sörbygården som beräknas ha kostat 1,5 mnkr. Samlat underskott övriga boenden uppgår till 3,2 mnkr.

Vård, stöd och utredning

Vård, stöd och utredning redovisade ett överskott på 3,2 mnkr. Överskott redovisas för: Bemanningsenhet äldreomsorg på 1,1 mnkr som består av personalkostnader 0,4 mnkr och 0,7 mnkr högre intäkter än budgeterat. Hemsjukvård sjuksköterskor 3,9 mnkr som består av 1,5 mnkr i högre intäkter än budgeterat, 1,0 mnkr för ej ersatt personal vid frånvaro samt 1,0 mnkr i vilande medel. Hemsjukvård Kommunrehab 0,4 mnkr och öppna dagverksamheten 0,7 mnkr. Underskott redovisas för Utskrivningsklara med 1,8 mnkr vilket motsvarar närmare 200 betaldagar, samt Korttidsverksamheten med 1,2 mnkr kopplat till personal.

Individ och familjeomsorg

Avdelningen redovisade underskott på 3,8 mnkr. IFO Gemensamt redovisade ett överskott på 2,1 mnkr vilket är kopplat till ej ersatt personal, samt lägre övriga kostnader. Barn och unga redovisade underskott på 13,9 mnkr där underskottet är kopplat till placeringar av barn och ungdomar på HVB med 17,3 mnkr. Resultatet vägs upp av ett överskott på familjehem med 3,8 mnkr. Antalet vårddygn inom HVB har under året ökat med 1 666 stycken vilket motsvarar en ökning med 58,0 %. Antalet vårddygn inom Familjehem har minskat med 3 481 stycken vilket är en minskning med 13%.

Vuxenvården redovisade ett överskott på 2,9 mnkr vilket i huvudsak är kopplat till lägre personalkostnader för vakanser och annan frånvaro. Överskottet är även kopplat till att antalet vårddygn har minskat med 89 stycken vilket motsvarar en minskning med 23 %.

Försörjningsstöd redovisade ett överskott på 5,1 mnkr vilket inkluderar en tillfällig ramökning på 16,0 mnkr för 2022. Av överskottet är 4,1 mnkr kopplat till utbetalt ekonomiskt bistånd och 0,8 mnkr lägre personalkostnader för ej ersatt personal vid frånvaro. Det utbetalda ekonomiska biståndet var 5,0 mnkr lägre än föregående år vilket motsvarar en sänkning med 10 %.

Personligt stöd och omsorg

Verksamheten redovisade ett underskott med 5,0 mnkr. Underskott redovisades för köpta platser med 10,3 mnkr, vilket är en förbättring jmf 2021. Förbättringen beror bland annat på minskade placeringar för barn och unga. Minskningen härrör till att flertalet tagit studenten och att kommunen i stället har kunnat erbjuda två boendelösningar inom kommunen.

Personlig assistans redovisade överskott med 3,6 mnkr vilket är i nivå med föregående år. Överskottet beror på färre beslut än budgeterat samt lägre kostnader för sjukersättning till privata utförare.

Boende LSS redovisade underskott på 1,7 mnkr, en försämring jmf 2021. Orsaken till försämringen beror dels på att vi 2022 inte tilldelats statlig ersättning för sjuklönekostnader. Boende SoL redovisade överskott på 1,5 mnkr vilket är en förbättring med 0,5 mnkr jmf med 2021

Ledsagning och kontaktpersoner redovisade överskott på 1,4 mnkr vilket är i nivå med 2021 förklaringen till överskottet är färre beslut vilket i sig är ett resultat av nya vägledande dokument och riktlinjer. Korttidsvistelse och korttidstillsyn visar underskott på 1,5 mnkr Vilket är en försämring jmf med 2021. Försämringen beror på öppnandet av ny fritidsverksamhet.

PSO gemensamt redovisade överskott på 1,9 mnkr.

Arbete, sysselsättning och integration

Avdelningen redovisade överskott på 0,8 mnkr. Fördelningen av detta resultat är följande: Arbetsmarknadsenheten ett överskott på 1,0 mnkr, Flyktingverksamheten ett överskott på 2,8 mnkr och Daglig verksamhet ett underskott på 3,0 mnkr.

Arbetsmarknadsenhetens redovisade överskott är 0,3 mnkr för ej ersatt personal vid frånvaro och 0,7 mnkr för budgeterade anställningar som inte kunnat nyttjas fullt ut under året.

Flyktingverksamhetens överskott är består av 1,3 mnkr lägre kostnader för SFI och

samhällsorientering, 0,7 mnkr för ej ersatt personal vid frånvaro och 1,4 mnkr för bidrag kopplat till Ukraina. Överskottet reduceras av lägre intäkter för bostäder till nyanlända med 600 tkr.

Daglig verksamhets underskott på 3,0 mnkr är i kopplat till personal 2,0 mnkr samt kostnader för uppstart av nya verksamheter 1,0 mnkr.

Personal	2022	2021	2020
Tillsvidare anställda	1 649	1 602	1 548
Visstidsanställda	163	105	113
Summa	**1 812**	**1 707**	**1 661**

Antal anställda visar hur många personer som var månadsavlönade den 1 november. 1 812 personer var anställda varav 1 474 kvinnor och 338 män.

89,0 % (87,0 % 2021) av de tillsvidareanställda kvinnorna har en heltidstjänst. 92,0 % (90,0 % 2021) av de tillsvidareanställda männen har en heltidstjänst.

Investeringar

Investeringar, Mnkr	Investeringsplan	Utfall	Budgetdiff
Inventarier	9,3	3,4	5,9

Investeringar har främst skett i återanskaffning av möbler och andra inventarier samt rehabutrustning.

Åtgärder

Förvaltningen är väl medveten om det underskott som redovisas för året samt orsakerna bakom resultatet. Förvaltningen har åtgärdande aktiviteter planerade som antingen har påbörjats eller kommer påbörjas under 2023. Ambitionen med åtgärderna är att minska kostnaderna i förhållande till given budgetram.

Överförmyndarnämnden

Ordförande: Madelaine Karlsson (S)
Vice ordförande: Marie-Louise Bäckman (KD)

Verksamhetsbeskrivning

I varje kommun måste det enligt lag finnas en överförmyndare eller överförmyndarnämnd. I Vänersborgs kommun finns en överförmyndar-nämnd, vilken är en kommunal tillsyns-myndighet som utövar tillsyn över förmyndare, gode män och förvaltare. Nämnden ska motverka rättsförluster för de svagaste i samhället, d.v.s. underåriga (barn under 18 år), samt de som på grund av sjukdom, psykisk störning eller liknande har en god man eller förvaltare förordnad för sig.

Resultatavstämning

Nedan redovisas överförmyndarnämndens förväntade resultat som ska bidra till att fullmäktiges inriktningsmål uppnås.

Antalet nya ställföreträdare ska öka

Uppnås inte

Ett arbete med att förbättra kommunikation och marknadsföring, för att nå nya ställföreträdare i uppdrag, har planerats tillsammans med kommunikationsavdelningen. Till följd av prioritering av uppdrag utifrån rådande arbets-belastning under 2022 för kommunikations-avdelningen och överförmyndaavdelningen har detta arbete fått senare läggas.

Överförmyndarnämndens pappersförbrukning ska

Uppnås

Kostnader för kopieringspapper har minskat med 5 % jämfört med samma tidpunkt föregående år.

Andelen ställföreträdare som genomgått utbildningen för årsräkning ska öka.

Uppnås inte

Under 2022 har det till följd av personalbrist vid verksamheten inte kunnat genomföras utbildningstillfälle för ställföreträdare, som under ett ”normalår”. Fokus för verksamheten har varit att granska årsredovisningar.

Ekonomi

Resultaträkning

Mnkr	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020
Statsbidrag	0,0	0,1	0,2
Övriga Intäkter	0,0	0,0	0,0
S:a Intäkter	**0,0**	**0,1**	**0,2**
Personal	4,2	4,3	4,9
Omkostnader	0,5	0,4	0,2
Avskrivning & int. ränta	0,0	0,0	0,0
S:a Kostnad	**4,7**	**4,7**	**5,1**
Nettokostnad	4,7	4,6	4,9
Nettobudget	5,9	5,5	5,3
Budgetdiff	**1,2**	**0,9**	**0,4**

Överförmyndarnämnden redovisade vid årets slut ett överskott mot budget om 1,2 mnkr, en avvikelse mot budget på 20 %.

Överförmyndarverksamheten redovisade ett överskott med 0,9 mnkr mot budget. Det beror på att implementeringen av nytt ärende-hanteringssystem inte genomfördes under aktuellt år. Vidare har överförmyndar-avdelningen haft lägre personalkostnader än budgeterat på grund av vakanta tjänster under året.

Kostnaderna för ställföreträdare visade ett överskott på 0,3 mnkr, vilket beror på att arvodekostnader för ställföreträdare minskade då nämnden under året fick in färre redovisningshandlingar och fler huvudmän fick bekosta ställföreträdarnas arvoden.

AB Vänersborgsbostäder

Ordförande: Christin Slättmyr (S)
Vice ordförande: Elisabeth Johansson (KD)
VD: Gunnar Johansson

Resultaträkning	Utfall 2022	Utfall 2021
Verksamhetens intäkter	288,9	303,9
Verksamhetens kostnader	-196,2	-189,1
Avskrivningar	-60,1	-78,4
Verksamhetens nettoresultat	32,6	36,4
Finansnetto	-16,6	-11,9
Resultat före extraordinära poster	15,9	24,5
Dispositioner och skatt	-3,4	-4,5
Periodens/Årets resultat	**12,5**	**20,0**

Balansräkning	Utfall 2022	Utfall 2021
Anläggningstillgångar	2 206,0	2 004,4
Omsättningstillgångar	43,4	64,2
S:a tillgångar	**2 249,4**	**2 068,6**
Eget kapital	242,6	230,1
Avsättningar	36,6	33,2
Skulder	1 970,3	1 805,3
S:a eg.kapital, avsättning & skulder	**2 249,4**	**2 068,6**

Verksamhetsbeskrivning

AB Vänersborgsbostäder (ABVB) är Vänersborgs allmännyttiga bostadsföretag. Bolaget, helägt av Vänersborgs kommun har till uppgift att bidra till kommunens försörjning med bostäder och kommersiella lokaler. Bolaget har idag 3 519 lägenheter.

I linje med visionen om att erbjuda ett attraktivt och hållbart boende så erbjuder bolaget trivsamma hyreslägenheter där underhåll och reparationer ingår. Helt enkelt ett boende för människor som vill slippa bekymmer.

Det har varit en fortsatt hög efterfrågan under året med många intressenter på varje ledigt objekt. Genomsnittlig kötid för bostadskontrakt tecknade under 2022 var drygt 3,4 år (3,5 år). Per den 31 december 2022 saknade bolaget intäkter på 48 (30) lägenheter. Vakanserna beror till största delen på renovering mellan in- och avflyttande hyresgäst och lägenheter som ställs inför stambyte.

Vakanta lägenheter hyrs ut via bolagets egen bostadskö. Vid årets slut var drygt 11 000 (10 800) personer registrerade. Från den dagen man fyller 16 år kan man registrera sig och samlar då en köpoäng per dag. Bolaget har under året haft en omflyttningsfrekvens på 15,5 procent (14,0). De främsta anledningarna till flytt var ändrade familjeförhållande och behov av en annan storlek på lägenheten. Även läget och att man ska studera eller arbeta på annan ort är vanligt förekommande anledningar.

Under 2022 har världsekonomin vänt. Helt plötsligt blev det dyrt att handla många av de komponenter som ingår i lägenheter. Inflationen tog fart och elpriset skenade i väg. För byggnation är det viktigt att man får rätt varor i rätt tid annars kan hela bygget stanna av. Under 2022 harbolaget fortsatt byggnationen av två stora projekt Elisabeths Port och Lunddala. Genom god planering så har båda projekten hittills klarat sig utan förseningar och större fördyringar.

Elisabeths port 79 lägenheter i kvarteret Haren – beräknas var klart med inflyttning sommaren 2023. Uthyrningen påbörjades i början av december och vid årsskiftet var 65 lägenheter uthyrda.

Lunddala äldreboende i Vargön byggs om och till på uppdrag av socialförvaltningen i Vänersborgs

kommun. Även här kommer inflyttning att ske till sommaren 2023.

Under 2022 har vi startat upp ett stambytesprojekt i kvarteret Alen. Nya kök och badrum samt att vi även tillför balkonger på samtliga lägenheter gör kvarteret attraktivt för många år framåt.

Inom bolaget skedde en stor utbildningsinsats inom chefs och medarbetarskap som slutfördes 2022. Under året har personalen flyttat ihop på Torpavägen 1 efter en om- och tillbyggnation. Bolaget har även bytt fastighetssystem. Tre åtgärder som har tagit kraft och tid för personalen. Nu har vi dock de bästa förutsättningarna att ta oss an 2023.

ABVB har under 2022 underhållit fastigheter för 113,6 mkr (116,9 mkr), varav 75,0 mkr (69,7 mkr) redovisas som investering i enlighet med Bokföringsnämndens K3-regelverk.

Ekonomiskt utfall

ABVB visar ett positivt resultat efter finansnetto på 15,9 mkr (24,5 mkr), vilket är sämre än det budgeterade resultatet för året vilket framförallt beror på ökade räntekostnader. Från och med 2014 redovisar bolaget enligt Bokföringsnämndens K3-regelverk vilket framförallt medför skillnader avseende underhåll, investeringar, av- och nedskrivningar.

Investeringar

Eget kapital uppgick vid årets slut till 242,6 mkr (230,1 mkr). Detta innebär en soliditet på 10,8 procent (11,1 %). Årets investeringar i fastigheter uppgår till 257,9 mkr (154,7 mkr), varav fastighetsförvärv 0,0 mkr (0,0 mkr) och ny-, ombyggnad samt aktiverade renoveringar 257,9 mkr (154,7 mkr).

Framtid

Det byggs mycket i Vänersborg. Under 2022 har många byggprojekt startat och färdigställts Det gäller både hyresrätter och bostadsrätter. Detta innebär för bolagets del att vi är mycket noggranna i våra analyser av befolkningsutvecklingen inför nya byggstarter.

Vår känsla är att det kommer vara svårt att få ekonomi i byggprojekt under 2023. Detta på grund av högre räntenivåer samt borttagandet av investeringsstödet för hyresrätter. Detta innebär att vi 2023 inte har några nyproduktionsplaner. I stället kommer detaljplanearbetet att fortsätta på Södra Sanden och i kvarteret Penséen.

Vi tror dock på en fortsatt god underliggande efterfrågan på bostäder under 2023. Många ser Vänersborg som en attraktiv stad för både arbete och boende. Detta bekräftas också av antalet sökanden i bostadskön fortfarande är hög samt kötiden för att få en lägenhet.

Fastighets AB Vänersborg

Ordförande: Bo Carlsson (C)
Vice ordförande: Tommy Christensson (M)
VD: Bengt-Åke Andersson

Resultaträkning	Utfall 2022	Utfall 2021
Verksamhetens intäkter	8,5	8,2
Verksamhetens kostnader	-6,7	-4,1
Avskrivningar	-3,0	-3,1
Verksamhetens nettoresultat	-1,2	1,0
Finansnetto	-0,4	-0,3
Resultat före extraordinära poster	-1,6	0,8
Dispositioner och skatt	1,9	-0,5
Periodens/Årets resultat	**0,3**	**0,3**

Balansräkning	Utfall 2022	Utfall 2021
Anläggningstillgångar	55,3	54,7
Omsättningstillgångar	15,3	17,2
S:a tillgångar	**70,6**	**71,9**
Eget kapital	25,6	25,2
Avsättningar	5,1	7,4
Skulder	39,9	39,3
S:a eget kapital, avsättning & skulder	**70,6**	**71,9**

Verksamhetsbeskrivning

Efter covid-19 pandemin är hyresgästernas verksamheter åter i full gång, vilket även gjort att bolagets arbeten med fastighetsunderhåll återupptagits. Underhållsarbetet 2022 har varit särskilt omfattande till följd av det arbete som inte kunde utföras under pandemin. Det har dock varit svårt att erhålla materialleveranser. De skenande priserna på byggmaterial (rekordhöga stål- och virkespriser), containerbrist, Cementa-kris m.m. har kraftigt påverkat bolagets verksamhet. Priserna och själva ökningstakten har nått historiskt höga nivåer, vilket även förstärkts på grund av kriget i Ukraina.

Bolaget har i ett par av fastigheterna genomfört ombyggnationer för att tillgodose hyresgästönskemål kopplade till verksamhetsförändringar etc. Behovsanpassade åtgärder ligger väl i linje med att bolaget enligt ägardirektivet ska tillhandahålla ändamålsenliga lokaler av god teknisk standard. Fastighets AB har vidare i samarbete med kommunens näringslivsavdelning arbetat aktivt med utveckling av lokala etableringar.

Bolaget äger för närvarande sju fastigheter (sex fastigheter föregående år). Bolaget förvärvade i juni 2022 fastigheten Diagonalen 1 på Trestad Center omfattande 12 373 kvm. Förvärvet har genomförts för att tillgodose lokalbehov för småindustrin, vilket även är en prioriterad uppgift enligt ägardirektivet. Bolaget för diskussioner med aktörer som är intresserade av att etablera sig.

För tre av bolagets fastigheter, Hunneberg 1:4, Hunneberg 1:7 samt Ingenjören 7 & 8 har utförts reparations- och underhållsarbeten på byggnadernas tak, fasader och fönster. Under året har VA- och dräneringsarbeten utförts på Ingenjören 7 & 8 för att minska effekterna av risken för framtida översvämningar. På fastigheten Kordan 3 har utförts utvändiga målningsarbeten samt att uppdaterat brandlarm har installerats.

Kommunalfullmäktige har 2022-09-21, §121, beslutat om revidering av ägardirektiv och bolagsordning i syfte att ge bolaget bättre förutsättningar för att stödja utvecklingen av ett starkt affärs- och näringsliv i Vänersborgs kommun. Fastighets ABs verksamhet 2022 bedrevs enligt de mål och regler som ägaren ålagt bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Ekonomiskt utfall

Bolagets omsättning under 2022 uppgick till 8,5 mnkr (föreg år 8,2 mnkr). Omsättningsökningen beror på ökade hyresintäkter enligt index. Kostnader för reparationsarbeten uppgick till 0,2 mnkr (föreg år 1,1 mnkr). Planerade underhållsarbeten uppgick till 4,1 mnkr (föreg år 1,1 mnkr). Resultatet efter finansiella poster uppgick till ett underskott om 1,6 mnkr (föreg år överskott om 0,8 mnkr). Tvingande upplösning av periodiseringsfond uppgick till 2,8 mnkr. Bolaget har även gjort en ny avsättning till periodiseringsfond för 2022 om 0,5 mnkr. Årets resultat uppgick till 0,3 mnkr (föreg år 0,3 mnkr). Soliditeten uppgick per 2022-12-31 till 42 procent (föreg år 43 %).

Investeringar

Investeringar under 2022 uppgår till totalt 3,6 mnkr och består främst av förvärvet av fastigheten Diagonalen 1. Vidare har investering skett i en solcellsanläggning vid fastigheten Bruket 7. Investeringarna har finansierats med egna medel.

Framtid

Fastighets AB Vänersborg ska fortsätta arbetet att tillsammans med kommunens näringslivsavdelning skapa förutsättningar för etablering av nya företag och därigenom bidra till ökad sysselsättning i Vänersborgs kommun.

Kunskapsförbundet Väst

Ordförande: Maud Bengtsson (S)
Vice ordförande: Madelaine Karlsson (S)
2:e vice ordförande: Henrik Josten (M)
Förbundsdirektör: Johan Olofson

Resultaträkning	Utfall 2022	Utfall 2021
Verksamhetens intäkter	721,3	700,9
Verksamhetens kostnader	-706,9	-689,5
Avskrivningar	-5,7	-5,4
Verksamhetens nettoresultat	8,7	6,0
Finansnetto	0,2	-0,5
Resultat före extraordinära poster	8,9	5,5
Dispositioner och skatt	0,0	0,0
Periodens/Årets resultat	**8,9**	**5,5**

Balansräkning	Utfall 2022	Utfall 2021
Anläggningstillgångar	23,6	24,6
Omsättningstillgångar	264,5	246,3
S:a tillgångar	**288,0**	**270,9**
Eget kapital	30,0	21,1
Avsättningar	34,0	30,7
Skulder	224,0	219,1
S:a eg.kapital, avsättning & skulder	**288,0**	**270,9**

Verksamhetsbeskrivning

Kunskapsförbundet Väst är ett kommunalförbund som startade 2013 och som ansvarar för den kommunala gymnasie- och vuxenutbildningen som bedrivs i Trollhättan och Vänersborg. Förbundet övertar förbundsmedlemmarnas lag- och författningsstadgade skyldigheter och befogenheter för dessa verksamheter. Trollhättans stad och Vänersborgs kommun är medlemmar i förbundet.

Direktionen är det högsta beslutande organet i Kunskapsförbundet Väst och har det yttersta ansvaret för all verksamhet i förbundets regi. I juridisk bemärkelse är direktionen enligt kommunallagen både den beslutande församlingen (att jämföra med kommunens fullmäktige) och styrelse.

Direktionen består av 14 ordinarie ledamöter och 14 ersättare från de båda medlemskommunerna. Ordförande, vice ordförande och andre vice ordförande utgör tillsammans direktionens presidium.

Kunskapsförbundets finansieras till största delen av medlemskommunerna. Gymnasieverksamheten genom förbundsbidrag och den kommunala vuxenutbildningen genom särskilda uppdragsavtal som tecknas mellan förbundet och respektive förbundsmedlem. Av förbundsbidraget och de särskilda uppdragsavtalen står Trollhättans stad står för cirka 60 procent (370 mnkr) och Vänersborgs kommun för cirka 40 procent (235 mnkr).

Enligt förbundsordningen ansvarar Kunskapsförbundet även för de elever som väljer att gå sin gymnasieutbildning i friskolor eller i andra kommuner. Det innebär att förbundet betalar till friskolor och andra kommuner för de elever som väljer det alternativet. På samma sätt får förbundet ersättning om elever från andra kommuner väljer våra gymnasieskolor.

Kunskapsförbundets gymnasieutbildning består av gymnasiet och gymnasiesärskolan. Gymnasiet omfattar 16 nationella program, lärlingsprogram samt introduktionsprogrammen. Flera program finns i både Trollhättan och Vänersborg och

gymnasiesärskolan finns på Magnus Åbergsgymnasiet.

Knappt 2 700 elever går på Birger Sjöberg-gymnasiet i Vänersborg, Magnus Åbergs-gymnasiet och Nils Ericsonsgymnasiet i Trollhättan. Antalet elever har legat på samma nivå under många år.

Vuxenutbildningen består av utbildningsformerna Grundläggande vuxenutbildning (Gruv), Gymnasial vuxenutbildning (GYvux), Utbildning i svenska för invandrare (Sfi) och Komvux som särskild utbildning (Lärvux). Vuxenutbildningen finns numera till största delen i Vänerparken och har under flera år haft nästan 2 400 heltidsplatser. Även om antalet platser varit oförändrat så har det skett förändringar mellan de olika utbildningsformerna.

Under några år, med början hösten 2015, kom många nyanlända till Sverige och då ökade antalet elever inom Sfi och gymnasiets språkintroduktion. De senaste åren har det inte kommit lika många nyanlända längre och det har lett till färre elever. Verksamheterna har löpande anpassat och ställt om sina verksamheter till de nya förutsättningarna.

Trots minskningen finns en stor grupp vuxna med utomeuropeisk bakgrund som inte ännu slutfört sina studier inom Sfi eller andra studier. För att nå dessa medborgare har Kunskapsförbundet påbörjat en mer utbyggd etablering av verksamhet i kommunernas utanförskapsområden, Det kan vara studier i svenska som andraspråk och yrkesutbildning, men även andra insatser som studie- och yrkesvägledning. Under hösten har också en folkhögskola i Trollhättan börjat erbjuda utbildning inom Sfi.

Vuxenutbildningen bedriver också uppdragsutbildningar och utbildningar som beviljats statsbidrag, såsom yrkesutbildningar för vuxna, yrkeshögskoleutbildningar (YH) och lärlingsutbildningar. Statsbidragen till yrkesutbildningar för vuxna har de senast åren ökat och dessutom tillkom ett nytt statsbidrag för så kallad kombinationsutbildning inom yrkesvux inför 2022, med utbildningsplatser som är helt statsfinansierade.

Ekonomiskt utfall

I samband med att direktionen fattade beslut om Mål- och resursplan 2022 begärdes en ramhöjning av förbundsbidraget från medlemskommunerna eftersom gymnasiesärskolan beräknades redovisa ett underskott på 5,7 mnkr för 2022 och 9,4 mnkr under 2023. Detta till följd av ökat antal elever, fler elever med större behov av stöd, fler elever som har valt att läsa sin utbildning i en annan kommun och ökade kostnader för resor till och från skolan. Kunskapsförbundet beviljades enbart pengar för 2022 och tack vare det utökade förbundsbidraget redovisade gymnasiet och gymnasiesärskolans ett resultat i nivå med budget.

Ett område som har en stor påverkan på förbundet är kostnaderna för de elever som studerar i andra kommuner eller friskolor. Under flera år valde fler elever andra skolor än Kunskapsförbundets. Anledningen är att konkurrensen från friskolor i Vänersborg och främst Trollhättan är stor eftersom antalet skolor, program och utbildningsplatser blivit fler. De senaste tre åren har andelen elever som väljer Kunskapsförbundet ökat och under 2022 blev kostnaderna lägre än budgeterat. Däremot minskade intäkterna för de elever som kommer från andra kommuner. Trots detta redovisades ett överskott på cirka 4 mnkr.

Även 2022 var ett annorlunda år på grund av pandemin. Under vårterminen var smittspridningen hög och sjukfrånvaron nådde rekordnivåer och under januari och februari var verksamheterna hårt pressade. På samma sätt som de senaste två åren har detta påverkat förbundets ekonomi positivt. Sjukfrånvaron har lett till intäkter för höga sjuklöner och under våren var det färre elever som åt skolmat vilket lett till lägre kostnader. I år motsvarande de här två posterna 2 mnkr.

Inom flera verksamheter har dessutom personalkostnaderna varit lägre än budgeterat på grund av den höga sjukfrånvaro som inte alltid ersatts men även föräldraledighet och vakanser har bidragit till ett överskott.

Kunskapsförbundet redovisade 2022 ett överskott på 8,9 mnkr.

Investeringar

I år investerade förbundet för 4,6 mnkr vilket var lägre än tidigare år. Varje år sker investeringar för att ersätta möbler och annan utrustning på programmen. Det har också investerats i IT-utrustning och skrivare.

Hunnebergs Kungajakt och Viltmuseum AB

Ordförande: Annalena Levin (C)
Vice ordförande: Helge Kneese (KD)
VD:Vakant

Resultaträkning	Utfall 2022	Utfall 2021
Verksamhetens intäkter	4,4	4,3
Verksamhetens kostnader	-3,2	-3,1
Avskrivningar	-0,0	-0,0
Verksamhetens nettoresultat	1,2	1,1
Finansnetto	0,0	-0,0
Resultat före extraordinära poster	1,2	1,1
Dispositioner och skatt	-0,2	0,0
Periodens/Årets resultat	**1,0**	**1,1**

Balansräkning	Utfall 2022	Utfall 2021
Anläggningstillgångar	0,1	0,1
Omsättningstillgångar	4,0	3,3
S:a tillgångar	**4,1**	**3,4**
Eget kapital	3,6	2,6
Avsättningar	0,0	0,0
Skulder	0,6	0,8
S:a eget kapital, avsättning & skulder	**4,1**	**3,4**

Verksamhetsbeskrivning

Bolagets primära uppgift är att driva verksamheten på Kungajaktmuseet Älgens Berg, Hunneberg. Bolaget skall bedriva musei-, friluft- och turistverksamhet. Verksamheten syftar i huvudsak till att höja den turistiska attraktionskraften i regionen för att öka omsättningen i besöksnäringen. Bolaget utgör idag en knutpunkt för de verksamheter som bedrivs på och kring bergen i nära samarbete med Stiftelsen Bergagården samt verkar som ett informationscentrum på Bergagården för besöksmålet Ekopark Halle-Hunneberg.

Bolaget har utöver sin ordinarie utställning- och informationsverksamhet arrangerat bäversafaris, natur- och kulturupplevelser, vandringar samt en mängd övriga aktiviteter inne i utställningslokalerna och ute i naturen. Bolaget har under flera år utvecklat och byggt upp en uthyrningsverksamhet med inriktning på friluftslivet bestående av kanoter och cyklar.

De konferenser, grupp- och företagsarrangemang som har anordnats i verksamheten under tidigare år har mottagits positivt av kunderna och konceptet som är ett bra komplement till övrig säsongsbunden verksamhet har god utvecklingspotential. Under året har bolagets ordinarie events återupptagits efter covid-19, såsom julmarknad, lovaktiviteter, gruppaktiviteter samt konferenser, flera av dem i samarbete med övriga aktörer på berget.

Verksamheten har under år 2022 haft 20 323 besökare, besöksantalet har ökat med 11 110 personer jämfört med år 2021 (år 2019 är siffran 32 072). 16 498 besökare var från Sverige och övriga 3 825 var internationella gäster, varav 2 613 kom från Tyskland. Den turistiska högsäsongen infaller under juni-augusti månad med viss spridning till angränsande månader.

Verksamheten har inte fullt återhämtat sig efter covid-19 men är på god väg. Vi har besökare i alla åldrar och från många olika länder och de viktiga lokala besökarna som återkommer.

Arbetet med att bygga upp och förstärka bolagets varumärke har fått pausats i och med att utredning kring bolagets verksamhet pågått. Bearbetningen av marknaden och arbetet med att skapa en tydlig marknadskommunikation likaså, såväl nationellt som internationellt.

Bolaget har arbetat med att ansluta sig till ”hållbarhetsklivet” hos turistrådet Västsverige och kom med i juni 2021, samtidigt flyttades bolaget upp i turistrådets ranking från nivå Norden till nivå världen som är den högsta nivån. Dock har detta arbete fått avstanna något under 2022 pga. att verksamheten förlorat viktig kompetens.

Ekonomiskt utfall

Bolaget visar för året på ett positivt rörelseresultat som är högre än budgeterat till följd av uteblivna personalkostnader.

Utfallet av intäkter 2022 i jämförelse med budget visar en negativ avvikelse mot fastställd budget.

När budgeten fastställdes hade restriktionerna till följd av covid precis hävts och världsläget var fortfarande osäkert och det var svårt att göra en tillförlitlig intäktsbedömning. Vid jämförelse utfall intäkter 2022 med 2021 som är direkt relaterade till försäljning så har de ökat med cirka 0,2 mnkr (ca 27 %). Det är dock en bra bit kvar till samma omsättning som bolaget hade före covid-19.

Av bolagets totala intäkter uppgår nettointäkten till 1,0 mnkr och uppdragsersättningen till 3,2 mnkr. Enligt resultaträkningen är totala intäkter 4,4 mnkr, i dessa ingår även personalbidrag med 0,3 mnkr.

Avseende utfall för kostnader 2022 i jämförelse med budget, så är kostnaderna lägre, främst till följd av att kostnad för anställd VD uteblivit samt egna uppsägningar inom personalen under året. Personalkostnader budgeterades till 2,6 mnkr efter personalbidrag och blev 1,6 mnkr.

Investeringar

Under året har ett nytt larmsystem införskaffats för 0,1 mnkr.

Framtid

Verksamheten arbetar med att stärka sin inriktning mot friluftsliv och naturupplevelser för att tillgodose nya trender, behov och målgrupper. Detta innebär att bolagets företagsprofil måste utvecklas för att skapa en tydligare bild av verksamheten. Kungajakten är idag mindre central än tidigare tex.

Verksamheten utvecklar sin profil med inriktning på sina tre starka verksamhetsgrenar:
- Upplevelse- och informationsverksamhet
- Naturupplevelser
- Event

En ny verksamhetsplan för 2023 har beslutats och samarbetet med Stiftelsen Bergagården har utökats ännu mer.

Viktig att nämna är det pågående arbetet med att ta fram en ny organisationsform, huvudmannaskap för Halle- och Hunneberg inte riktigt är klart ännu. Inom ramen för projektet ” Utveckling Halle- och Hunneberg” arbetar kommunerna Grästorp, Trollhättan och Vänersborg med frågan och bolaget vill inget hellre än att vi kommer till beslut så att arbetet kan fortsätta och utvecklas. Vi ser stora möjligheter till att detta kan ske på ett bra sätt inom befintligt bolag och justerade ägardirektiv.

Vattenpalatset Vänerparken AB

Ordförande: Kent Javette (S)
Vice ordförande: Niklas Claesson (M)
VD: Carina Svensson

Resultaträkning	Utfall 2022	Utfall 2021
Verksamhetens intäkter	17,5	12,9
Verksamhetens kostnader	-17,2	-13,2
Avskrivningar	-0,2	-0,2
Verksamhetens nettoresultat	0,0	-0,5
Finansnetto	0,0	0,0
Resultat före extraordinära poster	0,1	-0,5
Dispositioner och skatt	0,0	0,0
Periodens/Årets resultat	**0,1**	**-0,5**

Balansräkning	Utfall 2022	Utfall 2021
Anläggningstillgångar	0,6	0,8
Omsättningstillgångar	9,1	8,8
S:a tillgångar	**9,7**	**9,6**
Eget kapital	7,8	7,7
Avsättningar	0,0	0,0
Skulder	1,9	1,9
S:a eget kapital, avsättning & skulder	**9,7**	**9,6**

Verksamhetsbeskrivning

Bolaget har till uppgift att driva äventyrsbad med kompletterande serviceutbud samt varmbassäng.

Verksamheten har under året varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet i bolagsordningen och utförts enligt de kommunala befogenheterna.

Styrelsen har under hösten 2022 aviserat till Kommunstyrelsen att bolagets VD kommer att gå i pension under 2023.

På grund av Covid -19 stängdes äventyrsbadet ner 24 januari till 10 februari 2022. Övriga delar av året har badet varit öppet för allmänheten med bokning på vardagar och helger fram till hösten, därefter endast bokning på helger.

Varmbassängen har varit öppen under våren samt hösten för grupper samt simskoleverksamhet.

Bolaget har under våren bedrivit simundervisning för skolorna med 23 grupper under våren och 20 grupper under hösten.

Simskola har även bedrivits i egen regi med 13 grupper under våren och 13 grupper under hösten. Allt från Lek och Plask till Fortsättning.

Vattenpalatset Vänerparken AB har under året haft ca 64 000 badande besökare samt ca 13 500 besökare i varmbassängen som även inkluderar simskolan. Ungefär 15 000 gäster på Nordic Wellness har dessutom bytt om samt duschat i våra lokaler.

Då bolaget 2021 varit stängt under en lång period på grund av pandemin finns ingen relevant jämförelse angående besökssiffrorna.

Ekonomiskt utfall

Bolagets intäkter är ännu ej i fas efter pandemin, men börjar succesivt att öka. Två prishöjningar har gjorts under året.

Kostnader för el, värme och VA har ökat kraftigt under 2022.

Vattenpalatset Vänerparken AB har under året erhållit 10,0 mnkr i ägartillskott från Kommunen att jämföras med 10,3 mnkr år 2021. Bolaget gjorde 2021 även ett underskott på 0,5 mnkr.

Resultatet av bolagets verksamhet samt ställning vid årets utgång, framgår av efterföljande resultat- och balansräkning.

Investeringar

Under året har inga anskaffningar gjorts. Löpande underhåll samt reparation har skett under året.

Framtid

Bolaget avvaktar kommunens utredning gällande framtida badanläggningar.

Nätaktiebolaget Biogas i Brålanda AB

Ordförande: Bo Carlsson (C)
Vice ordförande: Helge Kneese(KD)
VD: Ingmar Johansson

Resultaträkning	Utfall 2022	Utfall 2021
Verksamhetens intäkter	0,4	0,4
Verksamhetens kostnader	-0,1	-0,2
Avskrivningar	-0,2	-0,2
Verksamhetens nettoresultat	0,0	-0,1
Finansnetto	-0,0	-0,0
Resultat före extraordinära poster	-0,0	-0,1
Dispositioner och skatt	0,0	0,0
Periodens/Årets resultat	**0,0**	**-0,1**

Balansräkning	Utfall 2022	Utfall 2021
Anläggningstillgångar	5,0	5,2
Omsättningstillgångar	0,3	0,6
S:a tillgångar	**5,4**	**5,8**
Eget kapital	2,5	2,5
Avsättningar	0,0	0,0
Skulder	2,8	3,3
S:a eget kapital, avsättning & skulder	**5,4**	**5,8**

Verksamhetsbeskrivning

Bolaget bildades 2009-03-04 och ägs av Vänersborgs kommun 73 procent, Melleruds kommun 18 procent och Biogas Brålanda AB 9 procent.

Bolagets verksamhet består av att bygga, äga och förvalta gasledningsnät för biogas inom Vänersborgs och Melleruds kommuner med syfte att säkerställa tillgången på biogas för Vänersborgs och Melleruds kommuners egna fordon och kommunernas invånare.

Ekonomiskt utfall

Under 2022 har ingen ytterligare utbyggnad av gasledningar gjorts. Det innebär att det varit ett lugnt år ur ett verksamhetsperspektiv.

Information från Biogas Brålanda som påverkar Nätaktiebolaget Biogas Brålanda. Trollhättan Energi, som var majoritetsägare i Biogas Brålanda AB har sålt sin andel. De nya ägarna tillträdde i maj 2022. Ägarfördelningen mellan de nya ägarna är att två personer äger 40 procent var och en person äger 20 procent av Biogas Brålanda AB. Tillsammans äger de nio procent av Nätaktiebolaget Biogas Brålanda

Biogas Brålanda har ett avtal på tio år med Trollhättans Energi av leverans av gas som täcker hälften av vad de producerar.

Nätaktiebolaget Biogas Brålanda likvida medel uppgick per 22-12-31 till 306 tkr.

Nätaktiebolaget Biogas Brålanda visar ett resultat den 22-12-31 på 4 tkr.

Investeringar

Det finns inga större investeringar att rapportera avseende perioden.

Framtid

Under 2023 kommer de nya ägarna att diskutera hur bolaget ska utvecklas i framtiden. När det är klart får vi se hur det påverkar Nätaktiebolaget framtida utveckling.

Norra Älvsborgs Räddningstjänst

Ordförande: Monica Hanson (S)
Vice ordförande: Kjell Nilsson (S)
Förbundschef: Hans Därnemyr

Resultaträkning	Utfall 2022	Utfall 2021
Verksamhetens intäkter	108,6	110,1
Verksamhetens kostnader	-103,3	-102,6
Avskrivningar	-7,3	-6,8
Verksamhetens nettoresultat	-1,9	0,7
Finansnetto	0,1	0,0
Resultat före extraordinära poster	-1,8	0,7
Dispositioner och skatt	0,0	0,0
Periodens/Årets resultat	**-1,8**	**0,7**

Balansräkning	Utfall 2022	Utfall 2021
Anläggningstillgångar	36,3	38,3
Omsättningstillgångar	60,3	62,2
S:a tillgångar	**96,6**	**100,5**
Eget kapital	29,5	31,3
Avsättningar	50,3	53,9
Skulder	16,8	15,2
S:a eget kapital, avsättning & skulder	**96,6**	**100,5**

Verksamhetsbeskrivning

Det övergripandet uppdraget för Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF) innebär att genom myndighetsutövning, olycksförebyggande åtgärder och operativa räddningsinsatser minska antalet bränder och skador till följd av bränder. Verksamhetsuppdraget styrs av det handlingsprogram som beslutats av direktionen. Arbete pågår med att ta fram nytt handlingsprogram enligt Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskaps (MSB) nya föreskrifter och förväntas vara klart att antas i februari 2022.

Under året har handlingsprogrammet reviderats utifrån nya föreskrifter och allmänna råd om innehåll och struktur för förebyggande verksamhet och räddningstjänst. I mars återgick förbundet till normal verksamhet efter att restriktionerna avseende Covid-19 hävdes.

Utredningsuppdrag om utökad samverkan mellan NÄRF och Räddningstjänsten Mitt Bohuslän (RMB) blev klart i början av året. Direktionen beslutade att verka för en utökad samverkan och gav i uppdrag att presentera förslag på områden där det kan ske. Likalydande beslut fattades i RMB. Utredningen har även behandlats vid ägarsamråd.

Förbundet genomför i samverkan med Trollhättans Stad och MSB en förstudie kring möjligheter för mer robusta lokaler för ledning.

En förstudie pågår avseende förutsättningar för en ny brandstation i Vänersborg. Förbundet deltar med en representant i kommunens arbetsgrupp. Färdigställandet av förstudien är framflyttad från hösten 2022 till våren 2023.

Ekonomiskt utfall

Avgiften från medlemskommunerna är NÄRF:s dominerande inkomstkälla och uppgick under året till 90,0 mnkr (87,9 mnkr) exklusive pensionsutbetalningar. I beloppet ingår ersättning med 0,5 mnkr som avser kommunens statsbidrag för ledning av kommunal räddningstjänst. Siffror inom parentes avser utfall år 2021.

Årets resultat uppgår till totalt –1,8 mnkr varav enhet sotnings andel är -0,6 mnkr och räddningstjänstens andel är -1,2 mnkr.

Den höga inflationen med ökade kostnader inom bränsle, IT och teknisk utrustning är faktorer som påverkar resultatet negativt. Personalens

övertidsersättning överstiger budget med 0,8 mnkr vilket kan relateras till större händelser med personalinkallning som följd, under året.

Årets minusresultat inom enhet sotning härrör uteslutande till uteblivna intäkter. Enheten har haft en tuff personalsituation med tekniker som har slutat, personal som har utbildat sig samt långtidssjukskrivningar.

Statens beslut att betala ut ersättningar för sjuklönekostnader månadsvis har påverkat NÄRF:s resultat positivt med 0,5 mnkr.

Investeringar

Budget för investeringar under 2023 uppgick till 7,7 mnkr och totalt har 5,2 mnkr investerats, en avvikelse från budget på totalt 2,4 mnkr. Tre investeringar löper över året med ett utfall på 0,7 mnkr, de avser teknikmaterial och IT-utrustning.

Framtid

Den reviderade lagen om skydd mot olyckor har inneburit kännbara förändringar för kommunal räddningstjänst. Omvärldsfaktorer såsom pandemier, extremväder, ökad befolkningsmängd och förändrad demografi, känslig/sårbar infrastruktur, cyberattacker, social oro, hot och våld mot blåljuspersonal, pågående dödligt våld och terrorhandlingar och inte minst pågående krig i vårt närområde och därmed en ökad hotbild även mot Sverige utgör ytterligare faktorer som ställer ökade krav på räddningstjänstens resurser och förmågor för att klara samhällsuppdraget i framtiden.

Det är inte troligt att den enskilda organisationens ekonomiska och materiella resurser i framtiden kommer att räcka för att möta kommande utmaningar. Den statliga utredningen ”En effektivare kommunal räddningstjänst” konstaterar att det finns ett ökat behov av klustring av räddningstjänstens resurser. Det innebär bland annat samordning av systemledningsresurser och ökad förmåga till samverkan. Det känns därför naturligt att förbundet är med och fortsätter att utveckla den redan befintliga samverkan inom bland annat Räddsam VG och Fyrbodal.

Förändrade lagkrav och förändrad samhällsstruktur, såväl inom operativ som administrativ verksamhet samt inom förbundets myndighetsutövning, ställer allt högre krav på förbundet – krav som blir allt svårare att svara upp till utan utökade resurser.

Fyrstads Flygplats AB

Ordförande: Paul Åkerlund (S)
Vice ordförande: Benny Augustsson (S)
VD: Anna Råhnängen

Resultaträkning	Utfall 2022	Utfall 2021
Verksamhetens intäkter	29,9	20,7
Verksamhetens kostnader	-27,6	-19,9
Avskrivningar	-2,1	-2,0
Verksamhetens nettoresultat	0,2	-1,2
Finansnetto	0,0	0,0
Resultat före extraordinära poster	0,2	-1,2
Dispositioner och skatt	0,0	0,0
Periodens/Årets resultat	**0,2**	**-1,2**

Balansräkning	Utfall 2022	Utfall 2021
Anläggningstillgångar	21,3	22,1
Omsättningstillgångar	3,4	2,2
S:a tillgångar	**24,7**	**24,3**
Eget kapital	12,6	12,4
Avsättningar	1,9	1,8
Skulder	10,2	10,1
S:a eget kapital, avsättning & skulder	**24,7**	**24,3**

Verksamhetsbeskrivning

Linjetrafiken har efter pandemin varit i gång sedan i mars månad efter att ha stått helt still under två år. 12 002 passagerare har använt flygplatsen varav 11 830 st. till eller från Stockholm. Linjetrafiken har för första gången på minst 15 år varit i gång hela sommaren med hög kabinfaktor. Flygplatsbolagets intäkter från Stockholmstrafiken följer den väntade utvecklingen.

Arbetet att starta upp och utveckla linjetrafik till och från flygplatsen har varit intensivt under hela året. Västflyg och flygplatsbolaget fortsätter att göra insatser som gör linjetrafik och flygplats mer kända för en bredare marknad. Frakt och övrig trafik utvecklas också av flygplatsbolaget.

Antalet landningar med linjetrafik är 394 stycken vilket motsvarar cirka 12 avgångar/vecka. Beredskapsuppdraget för samhällsviktigt flyg har medfört 118 stycken ambulanstransporter (83 stycken föregående år) samt cirka 20 andra samhällsviktiga flygningar. Närmare 80 stycken fraktflygningar har genomförts med ökade intäkter som följd och av stort värde för västsvenska industrier. FFAB arbetar med att utveckla fraktverksamhet som sker med kort varsel och på dygnets alla timmar. Ökade intäkter syns på hyressidan med anledning av fullt uthyrda hangarer och lokaler, caféets verksamhet har också ökat i och med passagerarflöden och ökat antal besättningar som vistas på flygplatsen och i närområdet.

Verksamheten år 2022 bedrevs enligt de mål och regler som ägarna ålagt FFAB och inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Ekonomiskt utfall

Av preliminärt bokslut framgår att verksamheten visar på ett överskott om cirka 0,2 mnkr. Förra året redovisade bolaget också underskott.

Verksamhetsanslag från ägarkommunerna uppgår till 4,5 mnkr för hela året i enlighet med budget. Västra Götalandsregionen har utbetalat regionalt driftbidrag om 4,2 mnkr samt extra driftbidrag om 0,9 mnkr med anledning av pandemin. Statligt tillfälligt driftbidrag med anledning av pandemin om 3,3 mnkr är också utbetalt. Beredskapsersättningen om 2,5 mnkr enligt avtal med Trafikverket har erhållits. Ersättningen täcker inte fullt ut FFAB kostnader vilket belastar årets resultat.
Ersättningssystemen GAS och CN är fortsatt påverkade av låga trafikvolymerna vilket medför

lägre nivåer än budget. En avräkning om totalt 1,8 mnkr har under året gjorts för att justera en för hög utbetald preliminär ersättning under 2020 då passagerarantalet till följd av pandemin inte nådde upp till prognos. Personaltätheten har ännu inte återgått till samma nivå som före pandemin. Arbetsbelastningen på befintlig personal är hög vilket gör att nyrekrytering pågår. Totalt sett ligger personalkostnaderna i linje med budget.

Vid årsslutet utnyttjades 0,8 mnkr av beviljade krediter om totalt 14,0 mnkr. Soliditet uppgår till 55 procent.

Investeringar

Bruttoinvesteringar uppgår till 3,5 mnkr vilket till övervägande del är investeringsbidrag. Investeringarna inkluderar ny handbagageröntgen, en enklare uppgradering av avgångshallen samt avslut av projekt 2016-2021 (personal- samt förvaltningskostnader).

Framtid

Ett regeringsuppdrag gällande statens ansvar för flygplatser i Sverige pågår och väntas föreslå en långsiktigt hållbar inriktning för basfinansiering. FFAB har ingått nytt avtal med Trafikverket om att fortsatt vara beredskapsflygplats för samhällsviktigt flyg.

From: Johan Högmark
Sent: Fri, 10 Mar 2023 08:05:09 +0000
To: Kommunstyrelseförvaltningen, Vänersborgs kommun
Subject: VB: Samordningsgrupp för miljö och klimat

Från: Stefan Kärvling <karvling@gmail.com>
Skickat: den 9 mars 2023 20:34
Till: Johan Högmark <johan.hogmark@vanersborg.se>
Ämne: Samordningsgrupp för miljö och klimat

Vänsterpartiet nominerar Britt-Mari Karlsson till ledamot i “Samordningsgrupp för miljö och klimat”.

Stefan K
V

§ 46

Regler för samordningsgrupp för miljö och klimat (tidigare samverkansgruppen för Agenda 2030)

KS 2023/228

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att anta regler för samordningsgruppen för miljö och klimat enligt bilaga med ändringen att ordförande utses bland de styrande och vice ordförande bland oppositionspartierna.

Bilaga/bilagor

Bilaga 8; Regler för samordningsgruppen för miljö och klimat

Sammanfattning av ärendet

Vänersborgs kommun har haft en samverkansgrupp för hållbar utveckling och miljö som inrättades i maj 2019 KS § 69 2019-05-08. Den ersatte då den tidigare styrgruppen för Agenda 21. Denna grupp bytte namn i juni 2021 till Samverkansgruppen för Agenda 2030 KS § 118 2021-06-02.

Efter en översyn av politiska råd och grupper under kommunstyrelsen föreslås samverkansgruppen för Agenda 2030 upphöra. Gruppen bedöms väl ha uppfyllt sitt syfte att driva och utveckla arbetet med globala målen. Från och med 2023 är dessa inarbetade i mål- och resursplanen och genomsyrar all verksamhet.

En samordningsgrupp för miljö och klimat föreslås inrättas med syfte och uppdrag att driva och bidra till uppfyllelse av mandatperiodens politiska mål som rör miljö och klimat. Förslag till regler för samordningsgruppen är framtagna.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2023-02-06, § 32
- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2023-01-31
- Regler för samordningsgruppen för miljö och klimat
- Jämförelsedokument; Regler för samordningsgruppen för miljö och klimat

Kommunstyrelsens behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Kenneth Borgmalm (S) yrkade följande ändring i Regler för samordningsgruppen för miljö och klimat: Ordförande utses bland de styrande och vice ordförande bland oppositionspartierna.

I yrkandet instämde Henrik Harlitz (M), Bo Carlsson (C), Peter Göthblad (L) och

Mathias Olsson (SD).

Beslutsgång

Ordföranden redovisade att det fanns två förslag till beslut, kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag och Kenneth Borgmalms (S) ändringsyrkande.

Ordföranden ställde förslagen mot varandra och fann genom acklamation att kommunstyrelsen beslutat i enlighet med Kenneth Borgmalms (S) yrkande.

Sändlista

Samordningsgrupp för miljö och klimat

Sändlista är en sammanställning över vilka organ, funktioner, personer eller liknande som ska få beslutet när ärendet är färdigbehandlat

Dnr: KS 2020/235

Handläggare
Maria Andersson
maria.tapperandersson@vanersborg.se

Mottagare
Förnamn Efternamn

Tillgänglighetsdatabas

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att avsätta 180 tkr för arbete med inventering av objekt för uppdatering i Tillgänglighetsdatabasen.
2. Finansiering sker genom kommunstyrelsens förfogandeanslag, där 4 309 tkr återstår för 2023 innan beslut.
3. Arbetsmarknadsenheten får i uppdrag av Kommunstyrelsen att resurssätta arbetet med två personer för det handledarskap som Samhällsbyggnadsförvaltningen åtar sig.
4. Rådet för Funktionshinderfrågor utses som referensgrupp.
5. Återrapportering av arbetet görs till kommunstyrelsen efter ett år.

Sammanfattning av ärendet

Tillgänglighetsdatabasen (TD) är idag den enda databas i Sverige som erbjuder information till invånare och besökare om fysisk tillgänglighet i vardagen. TD ägs, drivs och utvecklas av Västra Götalandsregionen. TD sprider kunskap om att små åtgärder kan skapa tillgängliga miljöer. Bristande tillgänglighet innebär diskriminering. Arbete med tillgänglighet leder till ökad hälsa, demokrati och delaktighet för invånarna.

Ansvaret för TD har legat på lite olika förvaltningar och roller i Vänersborgs kommun under åren. Innan Kansliavdelningen blev ansvariga låg ansvaret på Fastighetsenheten och innan dess på det som då kallades handikapps ombud. Ingen förvaltning har lyckats få i gång arbetet ordentligt när det gäller TD.

Samhällsbyggnadsförvaltningen är positiva till att åta sig handledarskapet för ett par personer från arbetsmarknadsenheten, vars uppdrag blir att inventera objekt och uppdatera TD.

Beredning

Ärendet har samberetts av Kansliavdelningen, Avdelningen för hållbar utveckling, Arbetsmarknadsenheten och Gatuenheten för att hitta en lösning för att få i gång arbetet med TD.

Underlag

Omvärldsbevakning Tillgänglighetsdatabasen 2022

När det gäller ansvarig nämnd varierar svaren mellan de olika kommunerna, dock finns det en tendens att det oftare är inom Samhällsbyggnadsförvaltningen, men även Kommunstyrelsen förekommer.

När det gäller frågan om funktion, så är administratör den vanligaste funktionen för att registrera i tillgänglighetsdatabasen. När det gäller själva arbetet med att inventera de olika platserna, används ofta resurser från Arbetsmarknadsenheten.

Kommun	Ansvarig nämnd	Funktion	Resurser
Borås kommun 114 000 invånare 388 inventerade platser i TD	Lokalförsörjningsförvaltningen, som har hand om alla ny, om och tillbyggnation av byggnader/lokaler, även inhyrda lokaler och förvaltning av lokaler	En avtalsadministratör, som kan utföra inventering, men tanken är att vi ska ha personer från arbetsmarknadsinsatser som arbetsträna hos oss och då jobbar med inventering i TD, om det faller väl ut har vi för avsikt att anställa personerna med lönebidrag hos oss, just nu har vi en person som arbetsträna och vi har för avsikt att ta in fler.	Avtalsadministratören arbetar 4 tim/dag och vår ambition är att inventerarna i första hand ska jobba heltid, men inte mindre än 50 %
Uddevalla kommun 57 122 invånare 272 inventerade platser i TD	Samhällsbyggnadsförvaltningen	Sedan en kort tid tillbaka har vi tagit över detta på förvaltningens avdelning för ledning och stöd. De som nu ansvarar är en av våra receptionister och en servicetekniker från vårt tryckeri. Tidigare har det varit en arbetsledare på gata och park. När vi gjorde första inventeringen så gjorde arbetsledaren detta tillsammans med några resurser från arbetsmarknadsavdelningen.	Ca 10 % av heltid
Trollhättans kommun 59 159 invånare 113 inventerade platser i TD	Kontoret Tillväxt och hållbarhet, Kommunstyrelsens förvaltning	I dagsläget är det endast jag som samordnare som jobbar med TD och hinner inte lägga så mycket tid för tillfället. Samordnarens andra arbetsuppgifter är: Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar samt EAH, stöd till förvaltningar och bolag hur stadens offentliga miljöer ska utformas. Sekreterare i funktionsrättsrådet. Gör även en del för Mark och exploatering samt lite andra minde ansvarsområden.	För tillfället ganska lite, har ett antal objekt inventerade i TD2 och ganska få i TD3. Som det ser ut idag fokusera vi på de mest publika verksamheterna, Bibliotek idrottsanläggningar samt andra besöksintensiva verksamheter.
Kungälvs kommun 48 271 invånare 166 inventerade platser i TD	Fastighetsprojekt, Samhälle och utveckling – lokaler och anläggningar, lyder under Kommunstyrelsen.	Administratör avtal	Det är tyvärr väldigt liten tid vi jobbar med TD eftersom det är bara en person som hålla på med allting i TD för kommunen bredvid andra uppgifter i verksamheten, så vi har väldigt ont om resurs (ex: minst en inventerare) behövs.

Lidköpings kommun 40 000 invånare 76 inventerade platser i TD	Service/Fastighet och park	Hyreshandläggare på Service/Fastighet administrerar och vi köper i nuläget tjänsten att inventera.	Hyreshandläggare har det som del i sin tjänst samt att vi köper in tjänst för att utföra inventeringar.
Munkedals kommun 10 500 invånare 87 inventerade platser i TD	Administrativa avdelningen, Kommunstyrelsen. Administratören arbetar numera på Kultur och Fritid men ansvaret ligger kvar på administrativa.	Arbetet har utförts av två inventerare på AME. I dagsläget finns det ingen på AME som kan inventera. Det är administratören på Kultur och fritid som lägger in och uppdaterar i TD.	Det har varit lite olika, ca 25 %.

Vilka resurser som respektive kommun lägger på Tillgänglighetsdatabasen varierar mycket. Allt från 50 procent till mera ospecificerad del av tjänst. Det gör att kostnaden för att sköta tillgänglighetsdatabasen är mycket svår att beräkna

Antal platser inventerade i Tillgänglighetsdatabasen

Kommun	Antal platser TD	Antal invånare	Antal platser per 10 000 invånare
Borås	388	114000	34
Trollhättan	113	59159	19
Uddevalla	272	57122	48
Kungälv	166	48271	34
Lidköping	76	40000	19
Vänersborg	88	39000	23
Munkedal	87	10500	83

Övriga kommuner	
Kommun	**Antal platser i TD**
Göteborg	2234
Lysekil	55
Tanum	42
Bengtsfors	35
Mellerud	33
Strömstad	22
Götene	20
Orust	20
Lilla Edet	19
Grästorp	9
Kungsbacka	9
Stockholm	3
Karlstad	2
Varberg	2
Alingsås	0

Källa: Tillgänglighetsdatabasen, www.td.se

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Sändlista

Socialförvaltningen, AME
Samhällsbyggnadsförvaltningen, Gatuenheten
Rådet för funktionshinderfrågor

Bil 1.

ERSÄTTNING OCH BETALNING

Ersättning 14 700 kr exklusive moms betalas årligen av Vänersborgs kommun till Västra Götalandsregionen med början år 2020.

Ersättningen uppräknas årligen enligt årsmedelvärdet baserat på Konsumentprisindex. Om uppräkning inte sker kvarstår tidigare års belopp.

Ort: Vänersborg
Datum: 2020-05-27

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

[redacted]

Cecilia Nilsson, enhetschef
TD-enheten
Koncernkontoret avdelning social hållbarhet

Ort: Vänersborg
Datum: 2020-05-25

[redacted]

Vänersborgs kommun
Juridiska avdelningen

[redacted]

Enhet Tillgänglighetsdatabasen
Västra Götalandsregionen
Dnr RS 2019-06377
2019-12-18

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

Höjning av användaravgiften för Tillgänglighetsdatabasen

Viktig information för avtalsparter till Västra Götalandsregionen.

Den 19 september i år fick ni information om den moderniserade Tillgänglighetsdatabasen och att Västra Götalandsregionen kommer behöva höja användaravgiften inför nästa år. Anledningen är ökade kostnader för drift, underhåll och utveckling av Tillgänglighetsdatabasen. Från och med nästa år höjs användaravgiften med 30% från 11 320 till 14 700 kr per år.

Avtalet gäller, men ny bilaga behövs

Er organisations nuvarande avtal med Västra Götalandsregionen fortsätter att gälla. Däremot behöver vi en ny bilaga till avtalet eftersom användaravgiften står angiven där. Jag vill be er skriva ut bifogad bilaga i två upplagor, skriva under dem och skicka åter per post till TD-enheten på adressen nedan. Vi skickar sen tillbaka ett original med underskrifter från båda organisationer.

Enheten Tillgänglighetsdatabasen
Västra Götalandsregionen
462 80 Vänersborg

För ett samhälle med delaktighet för alla

Den moderniserade Tillgänglighetsdatabasen (TD) är ett effektivt verktyg för fastighetsägare att öka den fysiska tillgängligheten i enlighet med nationell lagstiftning. Och precis som innan kan människor med funktionsnedsättning förbereda sig inför besök till era verksamheter genom vår hemsida www.t-d.se.

Jag ser fram emot att fortsätta samverka med er för ett mer tillgängligt samhälle för alla!

Vänliga hälsningar,

Cecilia Nilsson
Enhetschef

Telefon: 010 - 441 05 84
Epost: cecilia.v.nilsson@vgregion.se

2023-02-22 Dnr: KS 2023/251

Handläggare
Per Edensvärd
per.edensvard@vanersborg.se
0521-72 14 52

Mottagare
Kommunstyrelsen

Tilldelning av medel från kommunstyrelsens förfogandeanslag för medborgarlöfte Torpa

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens ordförande beslutar att tilldela Kommunstyrelseförvaltningen 500. 000 kr ur förfogandeanslaget ”socialt förebyggande och trygghetsskapande insatser” vilka är kopplade till kommunens inriktningsmål och medborgarlöftet Torpa.

Sammanfattning av ärendet

Medborgarlöftet som är beslutat av Kommunstyrelsen (KS2022/51), är en överenskommelse om aktiviteter mot brottslighet och för trygghetsskapande åtgärder, främjande av arbetet med integration samt social inkludering med tillhörande aktiviteter och åtgärder.

Vänersborgs kommun har valt att ingå i en samverkansöverenskommelse (KS 2022/569) med polisen och underteckna ett medborgarlöfte för Vänersborg, i syfte att samverka lokalt mot brott och otrygghet. Denna tilldelning av medel avser bostadsområdet Torpa. Medlen ska stötta förvaltningen beskrivna nedan, i de aktiviteter som analysen av lägesbild Torpa och de problemområden som identifierats. Behoven av medel är estimerade, varvid delar av medel som ansöks kan komma att lämnas tillbaka.

I beslutad Mål- och resursplan för 2023 öronmärktes 3 000 tkr av kommunstyrelsens förfogandeanslag, till socialt förebyggande och trygghetsskapande insatser, kopplade till kommunens inriktningsmål, målen om jämställda och jämlika förutsättningar samt fullföljda studier. Av dessa har 800 tkr disponerats i tidigare beslut avseende kommunvärdar. Tillgängliga medel inför beslut i ärendet uppgår därmed till 2 200 tkr.

Vad vi vill åstadkomma:

- Visa på att parken finns och kan användas för boende eller besökande.
- Fortsätta utveckla och skapa en eller flera aktiviteter för att öka nyttjandet av parken och öka tryggheten för invånarna på Torpa.
- Medel behövs för att säkra kvalitén i några utpekade åtgärder i Medborgarlöftet Torpa som nu planeras för år 2023.

Hur vi ska gå till väga:

- Arrangera en aktivitetsdag på platsen.
- Samla in åsikter & synpunkter från boende och verksamheter i närliggande område angående parkens framtid genom en aktivitetsdag. (Vänersborgs kommun, Vänersborgsbostäder, Bostadsföreningen Riksbyggen, Barnens kastanj, moskén, förskolor i området.)
- Samtal, Förslagsbox, visa på hur det kan bli.
- Genom Tactical placemaking

Vad vi vill ansöka om.

- Finansiering till en aktivitetsdag i Maj.
- Finansiering till trygghetsskapande åtgärder.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Vänersborgs kommun har antagit ett medborgarlöfte med Torpa som fokusområde. Syftet är ett långsiktigt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Ett steg för att nå en högre trygghet i området är att nå ut till invånarna på Torpa samt att omvandla de allmänna områdena på ett sätt så användning och förvaltning inte inviger till brott. För att nå dit önskar vi genomföra en aktivitetsdag innehållande en medborgardialog för att finna de bästa åtgärderna för att öka närvaron av barn & vuxna, samt förbättra belysningen för att öka användandet av parken.
Hur vi gestaltar våra miljöer spelar en stor roll för hur de fungerar och upplevs. Med en god medveten gestaltning kan vi skapa hållbara, estetiskt tilltalande och attraktiva miljöer. Miljöer som både invånare och besökare i Vänersborgs kommun vill använda oberoende av tid på dygnet, väder eller målgrupp. Detta är även riktningen för den av riksdagen beslutade proposition *Politik för gestaltad livsmiljö*.

Vi har många fina, välbesökta miljöer och platser i kommunen men också många platser som utpekats som problematiska. För att skapa goda miljöer måste gestaltningen få ta plats och det behövs en medvetenhet kring vilka platsspecifika behov och funktioner som behöver tillfredsställas.

Det medborgarlöfte som Polisen och Vänersborgs kommun antagit har sitt fokus på området Torpa. BRÅs beredningsgrupp har efter vandringar i området och samtal med

boende/arbetande i området kommit fram till att ett av problemen i området är

Kastanjeparken.

Parken består idag av en öppen gräsyta samt en dunge med träd, buskar och ungträd. Genom dungen passerar en belyst gångstig. Men resterande del av parken upplevs mörk och därigenom otrygg. Den öppna gräsytan ligger belägen bakom en garagelänga som ger visuellt skydd från vägen och skogen ger skydd från andra hållet där bostadsfastigheterna ligger. Detta möjliggör en plats för tillhåll för ungdomar som skräpar ner, kör med bilar i parken och även att droghandel kan ske ostört i mörkret.

Parken har potential att bli en bostadsnära park som kan användas både av de boende, föreningar och förskolor i området. Därav vill vi i år satsa på belysningen och göra parken till en plats för familjeaktiviteter. Gatuenheten kommer börja med att göra en gallring i dungen för att skapa bättre genomsiktlighet och användbarhet, såsom en pulkabacke.

För att anpassa parken till annan användning med ett större familjefokus och för flera målgrupper som nyttjar parken kommer vi först rensa bort slyn och göra parken mer användarvänlig. Därefter vill vi arrangera en aktivitetsdag med boende och föreningar i området för att människor i närområdet ska få upp ögonen och skapa en positiv upplevelse av parken. Aktivitetsdagen ska även inkludera möjlighet att vara med och påverka hur parken ska utvecklas genom metoden Tactical placemaking. Tactical Placemaking grundar sig i att satsa på småskaliga insatser i syfte att införa stora ändringar på sikt.

Vi vill med denna dag identifiera oupptäckta egenskaper, identiteter och skapa en tillhörighet till platsen. Det är viktigt att ha fått vara med i framtagandet av den nära fysiska miljön, då kommer en naturlig känsla av att vilja vårda området och då minska risken för nedskräpning och oönskat häng av de ungdomar som samlas. Målet är att skapa en bättre anpassad miljö utan att för den delen höja underhållsbudgeten för den skötsel som redan finns där i dagsläget utan att kanske även minska den om problematiken med nedskräpning kan mildras.

Genom att erbjuda invånarna inom Torpaområdet denna aktivitetsdag med möjlighet att påverka deras närområde kommer Kommunen närmare inriktningsmålen: *I Vänersborg ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv* & *Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag*.

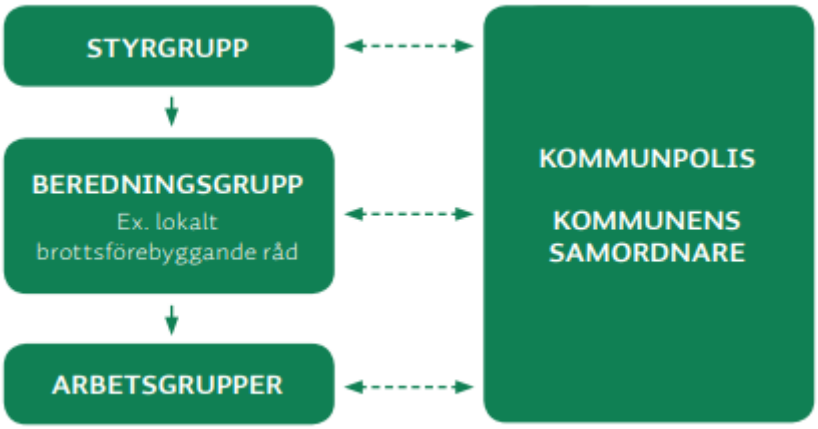
Förra året genomfördes en aktivitetsdag i ett närbeläget område som var ett uppskattat inslag i sommaren. Där hyrdes det in aktivitetsmaterial från eventsport för en summa av 15 000 kr, en uppskattning är att priset i år ökat något. I nuläget finns ingen budget för att rusta upp parken, den belysningsbudget som finns är tänkt till att utöka kommunens LED-belysningar. Behoven av medel är estimerade, varvid delar av medel som ansöks kan komma att lämnas tillbaka.

Fördelning av medel
Medel för att kunna finansiera en aktivitetsdag med inhyrd aktivitetsutrustning (hoppborg, hinderbana), kunna bistå med tilltugg, personal och andra omkostnader upp till 50 000 kr.

Även medel för upprustning av parkområdet med belysning och någon form av aktivitet till en kostnad av 450 000 kr.
Summa medel som ansöks för verksamhetsåret 2023 är 500 000 kr.

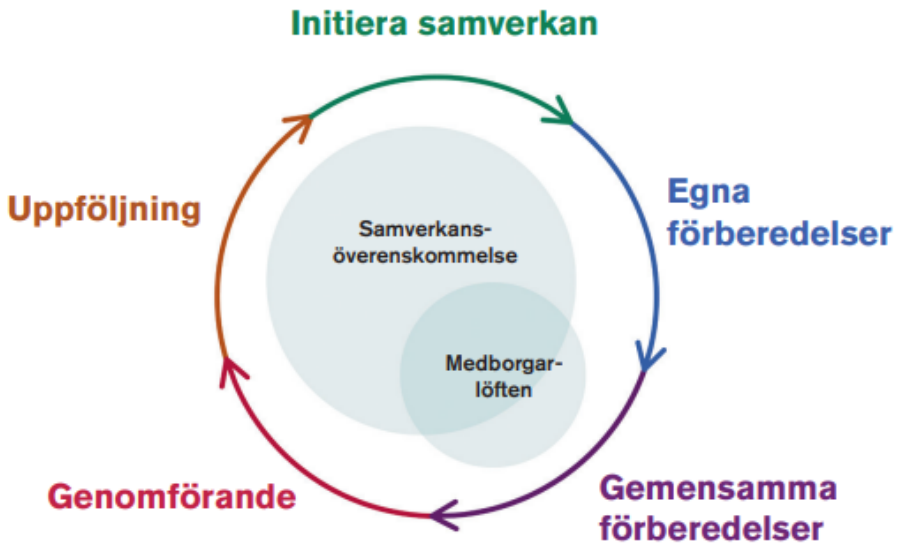
Beredning

Medborgarlöftet bedrivs genom fastställd organisation i Vänersborgs kommun för brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder. Styrgruppen består av förvaltningschefer och leds av Kommunstyrelsens ordförande och är den strategiska gruppen. Beredningsgruppen är representerade av varje förvaltning och hanterar medborgarlöftet operativt. Arbetsgrupp kan ha ett längre eller kortare uppdrag och leds av Säkerhetssamordnaren.

Uppdraget att arbete med Torpa som medborgarlöfte har givits från Styrgruppen. Medborgarlöftet för Torpa hanteras i en arbetsgrupp som är sammansatt utifrån uppdragets omfattning.

Analysarbetet bedrivs i arbetsgruppen utifrån fastställd metodik och samverkansprocess från BRÅ. Samverkansprocessen är en modell som syftar till att föra samman det kunskapsbaserade arbetssättet med grundförutsättningarna för samverkan. Samverkansprocessen kan beskrivas som ett kretslopp med fem steg i vilka arbetet initieras, planeras, genomförs och följs upp, för att sedan starta igen. De olika stegen är inte exakt avgränsade, och arbetet går inte alltid framåt steg för steg. Se nedan bild:

Underlag

www.bra.se

Lägesbild Torpa 2021-2022 (Lokalt BRÅ, Styrgrupp)

Pernilla Bertilsson

Chef Juridik och Säkerhetsavdelningen

Bilagor

KS2023/27

Sändlista

Säkerhetssamordnare vid Juridik och Säkerhetsavdelningen,
Samhällsbyggnadsförvaltningen,
Kultur- och fritidsförvaltningen,
Näringslivsavdelningen,
Socialförvaltningen,
Miljö och Byggnadsförvaltningen

2023-03-23 Dnr: KS 2023/579

Handläggare
Lena Tegenfeldt
Lena.tegenfeldt@vanersborg.se
0521-72 23 80

Mottagare
Kommunstyrelsen

Ansökan om medel från kommunstyrelsens förfogandeanslag 2023 avseende lovaktiviteter

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna kultur- och fritidsnämndens ansökan om 500 tkr för att erbjuda barn och unga meningsfulla aktiviteter under sommarlovet 2023.

Finansiering sker ur kommunstyrelsens förfogandeanslag, som uppgår till 4 309 tkr innan beslut. I de fall ett statligt stöd skulle erhållas av kultur- och fritidsnämnden för ändamålet, så återgår motsvarande summa till kommunstyrelsens förfogandeanslag.

Sammanfattning av ärendet

Kultur- och fritidsnämnden har under flera år bedrivit avgiftsfria lovaktiviteter för åldersgruppen 6-15 år med hjälp av statliga stöd. Behovet av meningsfulla lovaktiviteter för barn och unga bedöms lika stort i år som tidigare år, men möjligheten att få statligt stöd är i dagsläget osäkert, då det inte finns något beslut.

Aktiviteterna planeras och genomförs ihop med föreningslivet och omfattar sport, fritid och kultur.

Kommunstyrelseförvaltningen ställer sig bakom kultur- och fritidsförvaltningens bedömning om vikten av att kunna erbjuda lovaktiviteter, men föreslår en lägre ambitionsnivå utifrån kommunens och omvärldens ekonomiska läge.

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Sändlista

Kultur- och fritidsnämnden
Ekonomikontoret

§ 39

Ansökan om medel från kommunstyrelsens förfogandeanslag 2023 avseende lovaktiviteter

KUFRN 2023/41

Beslut

Alternativ 1
Kultur- och fritidsnämnden ansöker om 1000 tkr från kommunstyrelsens förfogandeanslag 2023 avseende lovaktiviteter (sommarlov, höstlov samt jullov) i det fall statliga bidrag uteblir.

Alternativ 2
Kultur- och fritidsnämnden ansöker om 500 tkr från kommunstyrelsens förfogandeanslag 2023 avseende lovaktiviteter (enbart sommarlov) i det fall statliga bidrag uteblir.

Sammanfattning av ärendet

Behovet av meningsfulla lovaktiviteter för barn och unga bedöms lika stort i år som tidigare år, men möjligheten att få statligt stöd är i dagsläget osäkert, då det inte finns något beslut. Kultur- och fritidsförvaltningen föreslår därför att nämnden äskar om 1000 tkr ur kommunstyrelsens förfogandeanslag för att kunna bedriva lovaktiviteter i samma omfattning och med samma kvalitet som tidigare år.

Ansökan görs för att erbjuda barn och unga meningsfulla aktiviteter under skollov. Lovaktiviteter bidrar till måluppfyllelse kring barnrättsarbetet och förhåller sig till kommunens vision och värdeord om att skapa en attraktiv, hållbar och levande plats – tillsammans.

Ansökan görs för att säkerställa och kunna påbörja planering av lovaktiviteter, men om kommunstyrelsen godkänner ansökan och det statliga stödet samtidigt erhålls kommer nämnden inte att använda medel från förfogandeanslaget.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2023-03-14

Sändlista

Kommunstyrelsen
Verksamhetschef kultur

2023-03-14 Dnr: KUFRN 2023/41

Handläggare
Ida Svanberg
Ida.Svanberg@vanersborg.se
0521-72 10 66

Mottagare
Kultur- och fritidsnämnden

Ansökan om medel från kommunstyrelsens förfogandeanslag 2023 avseende lovaktiviteter

Förslag till beslut

Alternativ 1
Kultur- och fritidsnämnden ansöker om 1000 tkr från kommunstyrelsens förfogandeanslag 2023 avseende lovaktiviteter (sommarlov, höstlov samt jullov) i det fall statliga bidrag uteblir.

Alternativ 2
Kultur- och fritidsnämnden ansöker om 500 tkr från kommunstyrelsens förfogandeanslag 2023 avseende lovaktiviteter (enbart sommarlov) i det fall statliga bidrag uteblir.

Sammanfattning av ärendet

Behovet av meningsfulla lovaktiviteter för barn och unga bedöms lika stort i år som tidigare år, men möjligheten att få statligt stöd är i dagsläget osäkert, då det inte finns något beslut. Kultur- och fritidsförvaltningen föreslår därför att nämnden äskar om 1000 tkr ur kommunstyrelsens förfogandeanslag för att kunna bedriva lovaktiviteter i samma omfattning och med samma kvalitet som tidigare år.

Ansökan görs för att erbjuda barn och unga meningsfulla aktiviteter under skollov. Lovaktiviteter bidrar till måluppfyllelse kring barnrättsarbetet och förhåller sig till kommunens vision och värdeord om att skapa en attraktiv, hållbar och levande plats – tillsammans.

Ansökan görs för att säkerställa och kunna påbörja planering av lovaktiviteter, men om kommunstyrelsen godkänner ansökan och det statliga stödet samtidigt erhålls kommer nämnden inte att använda medel från förfogandeanslaget.

Fördjupad beskrivning av ärendet

2016-2019 och 2021 fick Sveriges kommuner statliga medel för att ordna avgiftsfria lovaktiviteter för åldersgruppen 6-15 år. Vänersborg erhöll drygt 1000 tkr per år där fördelningen var baserad på andelen försörjningstagare i respektive kommun. Lovaktiviteterna har haft ett stort genomslag och växt i betydelse för varje år. I genomsnitt har över 2000 barn nåtts av aktiviteterna varje år. Framgångsfaktorer har varit dels att lyssna på vad barn och unga vill, dels ett väldigt gott samarbete mellan kommunens verksamheter och föreningslivet, och en möjlighet till en stor geografisk spridning och upptagningsområden.

2022 beviljades Kultur- och fritidsnämnden 1000 tkr ur kommunstyrelsens förfogandeanslaget för att arbetet skulle fortskrida.

Det finns ett stort intresse från föreningslivet att samarbeta med kommunen och skapa meningsfulla lov för barn och unga. Bland annat fotboll, Friskis & Svettis, Segelsällskapet, simning, tennis med flera. Även nämndens egna verksamheter kan med förstärkta resurser öka antalet aktiviteter och nå fler unga under såväl sommaren som övriga lov, med dagläger, fiske, kanothajk, tjejläger, konserter, pysselpåsar och olika prova på- och kulturaktiviteter.

Anna Svensson

Förvaltningschef

Sändlista

Kommunstyrelsen
Verksamhetschef kultur

Dokument

Utskriftsdatum: 2023-03-23 **Utskriven av:** Johan Högmark

Diarieenhet: Kommunstyrelsen **Sekretess:** Visas ej

Beskrivning av sökning:

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Ärendemening	Dokumenttyp
2023.2009	I	Kopia på fullmakt gällande utnämning av tekniskt råd i tingsrätterna	Pernilla Bertilsson
2023-02-17		Regeringen, Justitiedepartmentet	Juridik och säkerhetsavdelningen
			FULLMAKT
2023.2010	I	Protokollsutdrag från kulturnämnden - Detaljbudget för ny kulturnämnd Västra Götalandsregionen 2023	Eva Johansson
2023-02-20		Västra Götalandsregionens kulturnämnd	Kansli
			BESLUT
2023.2287	I	Verksamhetsberättelse 2022- Miljösamverkan Sverige	Eva Johansson
2023-02-23		Miljösamverkan Sverige	Kansli
			RAPPORT
2023.2414	I	Godkännande av rapportering av ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen - SoL och lagen om stöd och service till viss funktionshindrade - LSS, kvartal 4 2022	Eva Johansson
2023-03-02		Socialnämnden	Kansli
			BESLUT
2023.2507	I	Inbjudan och agenda för dialog mellan delregional nämnd norra i Västra Götalandsregionen och kommuner 2023-05-15 i Vänersborg	Eva Johansson
2023-03-09		Maria Hessman, Regionstyrelsens koncernkontor	Kansli
			KALLELSER
2023.2508	I	Information om de nya delregionala nämnderna i Västra Götalandsregionen	Eva Johansson
2023-03-09		Maria Hessman Västra Götalandsregionen	Kansli
			INFORMATION
2023.2509	I	Årsredovisning beslutad Samordningsförbundet Södra Vänern 2022	Eva Johansson
2023-03-09		Ann Kickeus, Samordningsförbundet Södra Vänern	Politiker
KS 2023/560		Årsstämma/Bolagsstämma 2022 för Samordningsförbundet Södra Vänern	SKRIVELSE
2023.2515	I	Kommunerna längs Säveån – Lerum och Alingsås – ansluter sig till leaderområdet	Eva Johansson
2023-03-09		Leader Göta älv & Säveån	Kansli
			INFORMATION

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Ärendemening	Dokumenttyp
2023.2550	I	Viktig information om modernisering av mobilnät i Vänersborgs kommun	Eva Johansson
2023-03-13		Telia Sveirge AB	Kansli
			INFORMATION
2023.2559	I	Missiv - Förebyggande arbete mot välfärdsbedrägerier	Eva Johansson
2023-03-13		Kommunens revisorer	Kansli
KS 2023/566		Granskningsrapport/Revisionsrapport - Förebyggande arbete mot välfärdsbedrägerier	SKRIVELSE
2023.2560	I	Förebyggande arbetet mot välfärdsbedrägerier	Eva Johansson
2023-03-13		Kommunens revisorer	Kansli
KS 2023/566		Granskningsrapport/Revisionsrapport - Förebyggande arbete mot välfärdsbedrägerier	RAPPORT

Delegeringsbeslut

Utskriftsdatum: 2023-03-23 **Utskriven av:** Johan Högmark

Diarieenhet:	Kommunstyrelsen
Beslutsfattare:	Alla
Kategori:	Alla
Beslutsinstans:	Kommunstyrelsen
Sammanträdesdatum:	2023-03-29
Sekretess:	Visas ej

Id	**Beskrivning**	**Paragraf**
Datum	**Avsändare/Mottagare**	**Beslutsfattare**
Ärendenummer	**Ärendemening**	**Kategori**
		Ansvarig
401697	Förvaltning av mobil reservkraft Vänersborgs kommun	9.1
2023-03-02		Benny Augustsson
KS 2023/5	Samlingsnummer - Krisberedskap 2023	9.1
		Jessica Andersson
2023.2196	Beslut om flaggning med Ukrainas flagga	
2023-02-23	Enligt sändlista	Lena Tegenfeldt
KS 2023/9	Samlingsnummer - Delegeringsbeslut inom kommunstyrelsen	
		Lena Tegenfeldt
2023.2357	Yttrande avseende utkast till lagrådsremiss - En modern dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet, S2002/04816	1.1
2023-03-01	Regeringskansliet	Benny Augustsson
KS 2022/802	Remiss av utkast till lagrådsremiss: En modern dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet	1.1
		Pernilla Bertilsson
2023.2372	Remiss av motion om att erbjuda andra aktörer vid nedläggningshotade skolor osignerat	2.10
2023-03-01	Enligt sändlista	Benny Augustsson
KS 2021/437	Motion om att erbjuda andra aktörer vid nedläggningshotade skolor	2.10
		Johan Högmark
2023.2397	Yttrande över ansökan om antagning i hemvärnet	2.13
2023-03-02	Kommunstyrelsen	Pernilla Bertilsson
KS 2023/9	Samlingsnummer - Delegeringsbeslut inom kommunstyrelsen	2.13
		Eva Johansson
2023.2398	Yttrande över ansökan om antagning i hemvärnet	2.13
2023-03-02	Kommunstyrelsen	Pernilla Bertilsson
KS 2023/9	Samlingsnummer - Delegeringsbeslut inom kommunstyrelsen	2.13

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
		Pernilla Bertilsson
2023.2570	Remiss av utredning Framtidens skola	2.10
2023-03-15	Kommunstyrelsens ordförande	Benny Augustsson
KS 2022/239	Direktupphandling - Framtidens skola	2.10
		Johan Högmark
2023.2571	Remiss av medborgarförslag om museum om militärflyg i Vänersborg, Såtenäs	2.10
2023-03-15	Enligt sändlista	Benny Augustsson
KS 2023/275	Medborgarförslag om museum om militärflyg i Vänersborg, Såtenäs	2.10
		Johan Högmark
2023.2572	Remiss av motion om fördjupad översiktsplan för Frändefors	2.10
2023-03-15	Enligt sändlista	Benny Augustsson
KS 2023/404	Motion om fördjupad översiktsplan - FÖP, för Frändefors	2.10
		Johan Högmark
2023.2587	Marknadsföringsbidrag säsongen 2023	1.1
2023-03-17	Vänersborgs IF - VIF	Benny Augustsson
KS 2023/411	Marknadsföringsavtal/samarbetsavtal för VIF - Vänersborgs IF för år 2023	1.1
		Pernilla Bertilsson